(Co. LP.)

$3 50

CHRONICON NUREMBERGENSE, auctore Hartmanno Schedel Royal f[illegible] with upwards of 2250 spirited and curious wood cuts, by Wolgemutt (the Master of Albert Durer) and Pleydenwurff Remarkably fine copy, large paper, original binding, with brass knobs, plates, and clasps Nuremberg, Kob[illegible] 1493

"The Original Edition, one of the most extraordinary and curious productions of the fifteenth century, which can never fail to be hi[illegible] interesting to th[illegible] lover of ancient engraving and printing The fine wood-c[illegible] [illegible]esent the first suc[illegible] imitation of the cross-hatchings of a pen drawing If Koberger had pr[illegible]ted only this Chronicle, he would have done enough to place his name among the most distinguished of his typographical brethren, but he has other and nearly equal claims to a very marked c[illegible] *See the Bibliotheca Spenceriana, of which no less than 26 pages are devoted to [illegible] account of it, accompanied by fac-similes of some of the very singular wood cuts*

201 **Chronicon Nurembergense** (Auctore Hartmanno Schedel) FIRST EDITION, *about* 2000 *fine and spirited woodcuts by Wohlgemuth (Albert Durer's Master) and Pleydenwurff*, thick folio, *original stamped binding*, £4. 4s. *Nuremberg*, 14[illegible]

The above is a fine copy of the FIRST EDITION of this very interesting volume: the plates are all uncoloured, and beautiful impressions, and those of Pope Joan are not defaced, which is often the case.

Theodore Parker

May 1857.

This is the famous Nuremberg Chronicle of Hartmannus Schedel, & the first Edition thereof; printed at N. 1493 by Anth. Koberger. see Hain, [illegible]. This copy lacks the last ~~half~~-Folium, but seems otherwise perfect See the unpaged matter after Fol. [illegible] note the conclusion, Fol. 266. T. P.

Registrum huius operis libri cronicarum cū figuris et ymaginibus ab inicio mūdi:.

Nunc ~~Thomas~~ Hoflich ... Decanus et parochus ... anno 1674.

... 1493 ...

Tabula operis huiꝰ de temporibus mundi. vt historiaꝝ rerūq; ceterarū ac vrbiū in se sparsim varieq; ꝯscriptaꝝ. Exoptāti singula facilia inuentu sint iuxta seriem Alphabeti nomīa rerum sūt ordinata. E directoq; cuius rei nominis nūerus apparens chartā foliorum indicat.

Amazones · fol. xx.

Carmelitarum ordo incipit 207.

Finit registrum.

Um apud doctissimos et prestantissimos vi/
ros q̃ verã naturaȝ et historiaȝ tradiderũt de mũdi fabrica: ac prima ho
minũ generatione: duplex opinio fert: a priscis enim illis tpib⁹ sumpto
initio: scribem⁹ breuissime q̃ntũ in tã remotis (ꝓpter ãtiq̃tatẽ) reb⁹ lice/
bit. Quidã mũdũ ingenituȝ: et incorruptibileȝ: et genus humanum ab
eterno extisse neqȝ habuisse ortus principiũ sensere. Quidam genitum
corruptibilemqȝ arbitrati: ⁊ homines dixerũt generatõnis inicium tem
pore esse sortitos. Et greci viri clarissimi qui historias collegerũt: affir/
marũt. Unã ante iniciũ omniũ celi ⁊ terre cũctis simul ꝯfusis formã fu/
isse: postea disseparatis: diuisisqȝ molibus cepisse mundũ hunc ordineȝ
quem videmus. Aerem hũc motu ꝯtinuum et igneam ꝑtem cuius supe
riora loca ꝓpter leuitatẽ aũt appetiuisse: Qua ex causa solem ac stellarũ
multitudinẽ volutõne totius circũferri: Partem autẽ turbidam atqȝ ter/
restrem vnacum humidis ad infima loca ob grauitateȝ descendisse que
cum mixta essent. ex humidis quidẽ mare effectũ. Ex durioribus vero terram lutosam euasisse: ⁊ omnino
mollem. hec primum cum solis ardore densior euasisset: in quibus putredines tenui cõtecte pellicula sint
excitate. Erupisse tandem ab illa colluuie varias animantiũ formas quorum ea quo maiorem caloreȝ sor
tita sunt in superiorẽ regionem volatilia abierũt: sicciora ⁊ grauiora: serpentia ac terrestria euaserunt ani
mantia. Naturam aquosam nacta in sui generis elementum delata sunt. Terra deinceps tum solis ardore
tum ventis arefacta: mutua ꝯmixtione sexuũ ꝑfectiora generant. Hoc Euripides Tragicus Anaxagore
physici discipulus ita se habuisse testatur. Eodem modo homines a principio genitos dicunt. In agris
pastum querentes. siluestri ⁊ incondita vita vixisse quibus herbe ⁊ arborũ fructus vltro victum prebue/
runt. In huius deniqȝ enarratõne cum per multos elaborasse latinos grecosqȝ videmus: preterea chalde
os et hebreos veteres nouosqȝ. Relictis igitur antiquis erroribus Archana Moseos volumina de mun
di fabrica: ⁊ celebratis illis operibus sex dierum plustrabimus. Quibus totius nature secreta cõtinent.
Nam moyses ꝓpheta ac historicorum pater deo plenus: ac celesti dictante spiritu totius magistro verita
tis: excepit hec oĩa. Quem cum nostrorum: tum suorum: tum gentium deniqȝ testimonia prorsus huma/
ne sapientie: doctrinarumqȝ omnium et litterarum cõsultissimum prodiderunt. Apud hebreos Salomo/
nis liber: cui sapiã titulus: in quo vir nature reruȝ interpres se huiusmodi disciplinã de mosayce legis pe/
netralibus accepisse fatet. Sunt apud nostros Lucas ⁊ philon autores grauissimi: illũ in vniuersa egy/
ptiorum doctrina fuisse eruditissimũ. Sed ⁊ hermippus attestat Pythagoram de mosayca lege plurima
in suã philosophiã transtulisse. Notũ illud Numenij philosophi: nõ aliud esse platonẽ q̃ atticũ moyseȝ.
In primordio deniqȝ sui operis de natura: de totius opificio mũdi velut agri cuiuspiam thesauri: omnis
vere philosophie defossi sunt. Factũqȝ in primis hoc in hac parte: vbi de reruȝ omniũ emanatõe a deo de
gradu: de numero: de ordine partium mundanarũ altissime philosophat. Propterea fuit decretum vete/
rum hebreoꝝ. Cuius etiã meminit Hieronymus: ne hanc mũdi creatõeȝ quisqȝ: nisi matura iam etate at/
tingeret. Que aũt sup hoc libro viri sanctissimi Ambrosius ⁊ Augustinus. Strab. item ⁊ Beda ⁊ Remi
gius. Et ex iunioribus Egidius ⁊ Albertus. Que item apud grecos Philon. Origenes. Basilius. the/
odoric⁹. Appollinarius. Dydimus. Gẽnadius. Crisostomus ⁊c̃. scripserunt intacta penitus a nobis re/
linquent. De his item que vel Jonethes vel Anchelos vel Symeon antiquus chaldaice tradiderũt: vel
ex hebreis aut veteres Eleazarus. Aba iohannes. Neonius. Isaac. Joseph: aut iuniores Gersonides.
Sadias. Abraam ⁊c̃. ꝯscripserunt: nullam nos in ꝑsentia mentõnem habebimus. Afferemusqȝ ꝑ moduȝ
epitomatis. Ex moyse seriem sex dierum: de diuina mundi fabrica: de qua in archanis sancte religionis li
teris traditur.
Exorsus igitur deus fabricam mundi illum primũ ⁊ maximũ filium prefecit operi immenso. Eoqȝ simul
et cõsiliatore vsus est ⁊ artifice: in excogitandis: ornandis: faciendisqȝ rebus: q̃m is prudentia et rõne: et
potestate perfectus est. Nec querendũ ex quibus ista tam magna: tam mirifica opa deus fecerit. Oĩa eniȝ
fecit ex nihilo. Quanto igitur rectius est omissis insensibilibus ⁊ vanis: oculos eo tẽdere vbi sedes: vbi
habitatio est dei veri: qui terram stabili firmitate suspendit: qui celum distinxit astris fulgentibus: q̃ solẽ
rebus humanis clarissimũ ac singulare lumen in argumentum sue ac vnice maiestatis accẽdit. Terris au/
tem maria circumfudit: flumina sempiterno lapsu fluere precepit: iussit et extendi campos: subsidere val/
les: fronde tegi siluas: lapidosos surgere montes: que vtiqȝ omnia nõ iupiter fecit: sed ille opifex reꝝ mũ
di melioris origo: qui vocat deus: cuius ꝑncipiũ q̃m nõ potest comprehendi nec q̃ri debet. Satis est ho
mini ad perfectam prudentiam: si deum esse intelligat: vt suscipiet ⁊ honorificet communem parenteȝ ge/
neris humani: ⁊ rerum mirabilium fabricatorem. Tres mundos figurat antiquitas: supremum omniũ
vltra mundanum: quem theologi angelicum: philosophi autem intellectualem vocant. Proximum huic
celestem: postremum omniũ sublunarem: hũc quem incolimus: hic tenebrarum mundus: ille aũt lucis: ce
lum ex luce ⁊ tenebris temperat. Est et preter tres quartus alius mundus: in quo ⁊ ea omnia inueniãtur
que sunt in reliquis: hic ipse est homo. Tritum in scolis verbum est esse hominem minorem mundum: in
quo mixtum ex elementis corpus: ⁊ celestis spũs: ⁊ plantaꝝ anima vegetalis: ⁊ brutoꝝ sensus: et ratio et
angelica mens: ⁊ dei similitudo conspicit. De his quatuor mundis moyses sufficienter disseruit: vt deus
opifex disposuit: vt vere scriptura hec Moseos imago mundi expressa sit: quemadmodum legimus etiaȝ
ei preceptum in monte: vbi hec didicit: vt oĩa faceret ꝺm exemplar quod in monte viderat. Quid tandem
mosaica littera de celebratis operibus sex dierũ edocet: cursim absoluemus.

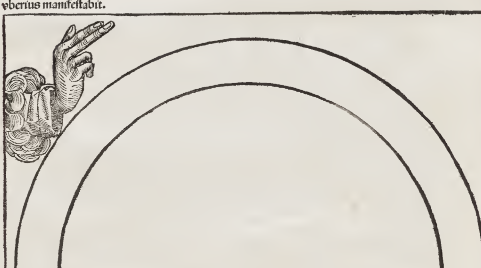

Ipse dixit et fca
sūt ipse mādauit
creata sūt
Ps 32.

In principio creauit deus celum et terrā. Terra autem erat ina
nis ⁊ vacua: ⁊ tenebre erāt sup̲ faciem abissi: et spūs dñi ferebat̄ sup̲ aq̄s. Moyses diuinus ꝓpħa
atq̧ historicꝰ. q̄ troianū bellū septingētis fere ānis antecessit edocet: quō deꝰ machinator constitu/
torq̧ rez. cū hoc opꝰ adoriretur: fecit p̄mū oīm celū: et ī sblime suspēdit: qđ cēt sedes ipsiꝰ dei ꝯditoris: de/
inde terrā fundauit: ac celo sbdidit. Tenebras aūt cōstituit ī terra. Nihil em̄ ꝑse ꝯtinet lumīs: nisi accipiat
a celo. In q̄ posuit lucē ꝑennē: ⁊ superos ⁊ vitā ꝑpetuā. Et ꝯ̄ in terra tenebras: ⁊ inferos: ⁊ mortē. Moy/
ses v̄o cū deū creasse ꝯmemorat tres errores Platonis. s. Arestotilis ⁊ epicuri elidit. Plato em̄ ab eterno
deū ydeas ylen. Et in p̄ncipio de yle mūdū fuisse factū testat̄. ylen greci p̄mā materiā rez nō formatam ap/
pellāt. Qua visibilia hec elemēta formata sunt. q̄ q̄dā ꝯcordia ꝯuenıūt. Aūtq̧ ceteri de materia ⁊ forma:
aut de athomis factis fuisse: deꝰ tn̄ mūdū sine p̄iaceti ⁊ p̄ꝑata materia creauit: cū prudētissimꝰ esset ad exco
gitādū: ⁊ ad faciēdū solertissimꝰ anteq̧ ordiret̄ hoc opꝰ mūdi. qm̄ pleni ⁊ ꝯsummati boni fons ī ip̄o erat:
vt ab eo bono tāq̧ riuꝰ oriret̄. Angelos ī p̄ncipio oīm creaturaz p̄mordiales fecit. ⁊ ex eo qđ ñ ē: q꞉ ꝑ eter
nitatē fortꝭ ē: ꝑ fortitudinē ptātꝭ īmēse: q̄ fine ac mō caret: sic̄ vita facturis. Quid ergo mirū si facturus mū
dū: p̄us materiā de q̄ faceret p̄ꝑauit: ex eo qđ nō erat. Qđ intellexerūt forte ⁊ sarraceni dicentes. Eductos
āgelos a deo de tenebris ad lucē: adīpletosq̧ eterna leticia. In q̄busdā tn̄ indolis diuīe stirpis nō ꝑmāsit.
Auctorē huiꝰ rei ex bono ꝑ se malū effectū greci diabolū appellant: nos crimīatorē vocamꝰ. Terra erat ia
nis (vt trāstulit diuꝰ Hiero. vl̓ vt septingēta) inuisibil̓ ⁊ īcoposita: Quā ꝓ sui ꝯfusiōe abyssum vocat: quā
⁊ greci chaos dicūt. Abyssum vocat terrā. i. materiā trino dimēsu ī altissimas profunditates extensam: de
hoc etiā Ouidiꝰ meminit. Ante mare ⁊ terras ⁊ qđ tegit oīa celū. Unꝰ erat toto nature vultꝰ in orbe. Quē
dixere chaos rudis indigestaq̧ moles. Nec q̄cq̧ nisi pōdus iners: ꝯgestaq̧ eodē. Nō bene iūctarū discor/
dia semina rerū. Nullus adhuc mūdo p̄bebat lumina titan. Et spūs dñi: organuz diuine artis ferebat̄ sup̲
aquas: vt volūtas architecti cū cuncta ad faciendū disponit. Cū perfecta sint op̄a dei. Creatio rez senario
numero explicatur. Cuius partes. vnū: duo: tria sunt. que in trigonū surgāt. In primo creationē. In se/
cundo ⁊ tercio dispositionē. In reliquis ornatum Moyses per opera sex diez ostendit.

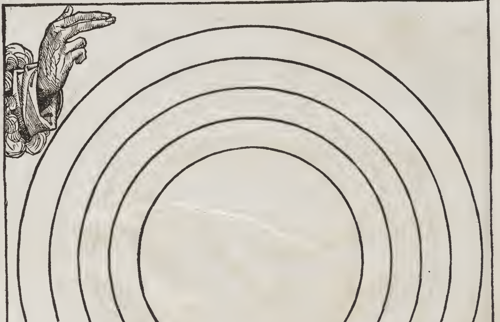

De opere prime diei.

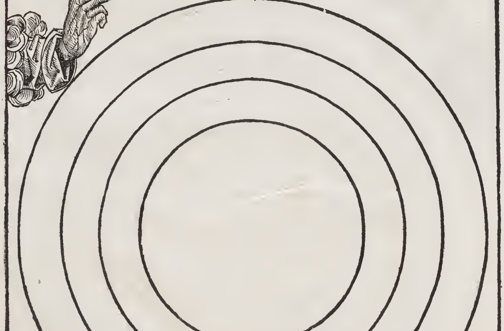
Dixitq; deus fiat lux. Et facta ē lux. Et vidit deus lucez ꝙ esset bona. Et diuisit lucē a tenebris. Appellauitq; lucē diem. Et tenebras noctē. Factūq; ē vespere ⁊ mane dies vnus. Moyses mirū artificiū diuina nō hūana industria totiꝰ nature secretis apte cōuenientēs in suo libro ostentat. q̄ oēm doctrinā ⁊ eloq̄ntiā ⁊ ingeniū supat. Gliosus em̄ deꝰ. q̄ ē vera lux. lucēq; diligēs. oīa in luce faciēs. Mūdi fabricā a luce rectissime inchoauit. Que tribꝰ diebꝰ vsq; ad q̄rtā (in q̄ luīaria formata sunt) circuitu suo diem naturalē pegit. Extatq; nobilissimū corpoꝝ spūali creature finitimū atq; optimū. suā pulcritudinez maxie cōicans. Cū pūctꝰ minimꝰ totiꝰ mūdi spaciū repleat. Ideo lux sola ē. q̄ mūdꝰ totꝰ bonꝰ ⁊ pulcer ē: ꝑ īmundaq; sine corruptōne trāsiēs. Et merito lucē vidit qm̄ bona. Cū nihil aliud sit q̄ꝫ p̄mi boni imago tenuis ⁊ vmbratilis silitudo. Statim tractāte spū aq̄s illas ⁊ ꝑuadente sbiectū iussu dei artificis exorta ē lux decus ⁊ splendor: vt nubes lucida supiores mūdi ꝑtes sua claritate illuminās. vt in diluculo fieri solet: ꝑ modū solis agitata: supiꝰ emisperiū: ⁊ vicissim inferiꝰ illuminās. Et postea diuisit: vt tenebre ⁊ lux diuersa emisperia vendicarēt. Appellauit lucē diē a claritate q̄ purgat tenebras: tenebras a nocēdo noctē. ne oculi viderant. Secundū hanc ꝑtiū dimēsionē diē fecit ⁊ noctē. q̄ spacia ⁊ orbes tēpoꝝ ꝑpetuos ac volubiles quos vocamꝰ annos alterna ꝑ vices successione ꝯficiāt. Ac factū ē dies vnꝰ: q̄ fuit p̄mꝰ dies seculi: nō p̄mꝰ dierꝫ oīm ideo nō p̄mꝰ ꝟ vnꝰ noīatꝰ ē. Et sic eo die fecit deꝰ materiā informē. Angelos. Celū. lucē. terrā. aquā ⁊ aerē ⁊c̄. Ipiꝰ q̄z terre binas ꝑtes ꝯrias inter se diuersasq; ꝯstituit. s. orientez occidentēq;. Ex q̄bus oriens deo accēset. q2 ip̄e luminis fons ⁊ illustrator ē rerꝫ. Et q̄d oriri nos faciat ad vitā sempiternā. Occidēs autē ꝯturbate illi p̄uecq; mēti ascribit. q̄d lumē abscōdat. q̄d tenebras sꝑ inducat. Et q̄d hoīes faciat occiderez interire pctīs. Nā sic lux oriētis ē. In luce aūt vite ratio v̄saꝛ. sic occidētis tenebre sunt. In tenebris autē mors ⁊ interitꝰ ꝯtineꝛ. Deīde alteras ꝑtes eadē rōe dimēsus ē: meridiē ac septētrionē: q̄ ꝑtes illis duabꝰ societate iungūꝛ. Ea ci q̄ ē solꝭ calore flagrātior ꝓxia ē: ⁊ coheret oriēti. At illa q̄ frigoribus ⁊ ꝑpetuo gelu torpet. eiusdē ē cuiꝰ extremꝰ occasus. Nā sic ꝯrie sunt lumini tenebre: ita frigꝰ calori. Ut igiꝛ calor lumini ē ꝓximus: sic meridies oriēti: vt frigꝰ tenebris. ita plaga septētrionis occasui. Hec omnia opus quarte diei vberius manifestabit.

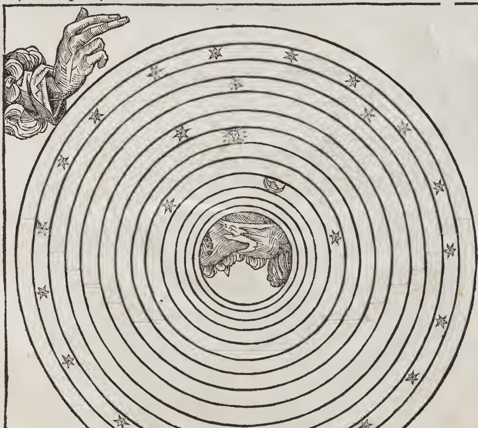
Secundo die dixit deus. Fiat firmamentum in medio aquarū: et diuidat aquas ab aquis: vocauitqꝫ firmamentum celum. Prophetam de celestibus misterijs loquentem audiamus. Fecit eñ deus firmamentum rotundum mobile cetera sensibilia continens. Et ex aquis congelatis in modū cristallisolidauit: et in eo fixa sidera. Spera aūt celi cū sideribus in ea fixis duob⁹ axis voluit. Quoꝝ alter septētrionalis boreas: Alter australis notbus dictus voluit ab oriēte in occidentē tāta celeritate: vt nisi planete contra cursum eam tardarent mundi ruinaꝫ faceret. Et artifex mundi: celi naturam aquis temperauit: ne conflagratōne ignis superioris: elementa inferiora succenderet. Supra nouem celoruꝫ orbes id est septem planetas: ⁊ speram octauam quam vocant inerrantem nonumqꝫ orbem qui ratione non sensu dep̄hensus est: primusqꝫ est inter corpora que mouentur: creditum est decimum celum fixum manens ⁊ quietum: quod motu nullo participet. Neqꝫ hoc tantum creditum a nostris: maxime iunioribus Strabo ⁊ Beda: ſ a pluribus etiam hebreorum: pretereaqꝫ a philosophis ⁊ mathematicis quibusdam: E quibus satis duos sit attulisse: Abraam hispanum astrologum maximū ⁊ ysaac philosophū: quoꝝ vterqꝫ hoc attestatur: quin ⁊ hic ysaac decimū orbem ab Ezechiele designatum intelligit per zaphirū in similitudinē throni: vt color zaphiri lucis nitorem: throni similitudo immobilitatem significet. Sed redeamus ad Moysem diuidentem aquā ab aquis medio firmamēto. Triplex eñ particio corpoꝝ sublunariū. Alia sup̄ mediam regionem aeris sunt: suprema. s. pars eiusdem elementi ⁊ purissimus ignis quod totum etheris nomine designatur ibi pura immixta ⁊ legitima elemēta. Alia infra ip̄am aeris meditulliū: que apud nos sunt vbi elementuꝫ purum nullum (neqꝫ eñ purum elementum sensibile) sed mixta omnia ex feculenta crassioreqꝫ parte mundani corporis constāt. Intercedens regio aeris que etiam dicitur firmamētum. vnde ⁊ aues sub firmamento celi ab eo volantes introducuntur: ea est regio in qua sublimes ille impressiones apparent: pluuie: niues: fulgura: fulmina: tonitrua: comete ⁊ cetera id genus. Recte igitur nō solum situ: sed ⁊ nature ꝓprietate hoc firmamentum superiora elementa ab inferioribus: quasi aquas ab aquis discriminat ⁊ distinguit. Sup̄ eum pura sunt elementa: infra eam perfecta mixtione ab elementali simplicitate discedunt. Vocauitqꝫ firmamētum celum: cum tegat omnia sensibilia ⁊ inuisibilia quod a koylon quod est concauū deducit.

Tercio die deus aquas sub firmamento in locum vnum cõgregauit ⁊ appareat arida: vocauitqꝫ aridam terram. Congregatões vero aquarum maria appellauit. Uidens ꝙ bonum esset: ait germinet terra herbam virentem: ⁊ semen facientem: ⁊ lignum pomiferum facientem fructum iuxta gen⁹ suum. Post firmamentum de elementorum integritate: ⁊ positura: ⁊ ordine: nos breuiter admonet per collectionem aquarum ad locum vnum: ⁊ prescriptas mari leges ne terram obruat. Si igitur que inuisibilis olim fuerat terra: futurum est vt sub conspectum veniat: necesse est aquas que sub celo sunt id est sub media aeris regione congregari ad locum vnum id est ad cõmunem mixtionis colluuiem confluentes: certis legibus tamen: quasi littoribus prescriptam in vnum locum: tanqꝫ in matricem coalescere. Neqꝫ enim illud ita est verum: vt nusquã distinctis disclusisqꝫ in locis aque inueniantur. Cum indicum mare ab hircano: hircanum ab adriatico: adriaticum ab Euxino. Innumera preterea fluuiorum: fontium lacuumqꝫ flueta longissima locorum inuicem intercapedine dispescantur. Sed ideo ad locum vnum congregate aque dicũtur. Quia particulares he atqꝫ diuise aquarum collectiones vel marine vel fluuiatiles: omnes vt inquit Salomon ad primarium mare tendentes: in vnum occeani locum vniũtur ⁊ coeunt. Terra autem cum maris vndis obruitur: nec vtilis nobis: nec visibilis item est: sed tunc ⁊ animalium ⁊ nostris vsibus idonea: cũ ab eo secedens mari magis magisqꝫ sub aspectum venit: tũc fertilis: tunc fecunda. Qd hic a Moyse apertissime demonstratur. Cum eam simul atqꝫ apparet: ⁊ herbarum ⁊ fruticum et arborum parentem facit. Recte post illam aquarum congregationem terram inducit statim viridem ⁊ florescentem. In medio autem mundi tanqꝫ centrum posuit: venis metallorum videlicet auro: argẽto: ere: cupro: stanno: plumbo: ferro (quod omnia domat) dotauit: cunctis quoqꝫ herbarum generibus summa oblectatione in viridi maturitate illico vestiuit. Herbeqꝫ semina: arbores fructus suauissimos produxerunt. Ferũt quoqꝫ eodem die paradisũ ab eo factum id est ortum fecundissimum ⁊ amenissimũ: omni genere ligni arborumqꝫ. Quem omni amenitate fontium: ⁊ terre virentium: lignorumqꝫ fructum vberrimũ producentium conseruit.

Quarto die dixit deus. Fiāt luminaria in firmamēto celi: ⁊ diuidant diem ⁊ noctē. Et sint in signa ⁊
tpa: ⁊ dies ⁊ ānos: vt luceāt in firmamēto celi ⁊ illuminēt terrā. Et factū ē ita. Fecitq; deus duo lu-
minaria magna: luminare maius: vt p̄esset diei: ⁊ luminare min⁹: vt p̄esset nocti ⁊ stellas: vt diuide
rent lucē ⁊ tenebras. Moyses p̄mo celestiū meminit q̄ posuit de⁹ in firmamēto vt lucerēt in celo: ⁊ terrā illu
minarēt solē videlicet lunā ⁊ stellas: quib⁹ ipa superior mundi ps ornat̄: vti terra ornat̄ his q̄ in ea fiunt me
tallis: plātis: aiantib⁹. Cū eni de natura firmamēti dixerat: restabat vt de opib⁹ siderū: deq; eoꝝ officio dis-
sereret: declarās in quē vsum fundata: ⁊ cui muneri delegata a deo fuerint. Celestiū eni corpoꝝ due ī vniuer-
sum manifeste opatones mot⁹ ⁊ illūiatio: mot⁹ duplex statuit̄. Alter mūdi toti⁹ q̄ celū ⁊ ether. 24. horis: p
totū spaciū vniuersi pfecto ambitu circūuoluūtur. Alter sideꝝ ꝓprius multiplex ⁊ varius. Inter q̄s p̄ncipa
lis motus solis: q̄ spacio. xij. mensiū zodiaci signa oīa circuit. Ille diē facit: vnde ⁊ diurnus d̄r: hic autē
annū. Reliqui siderū motus varijs tempoꝝ interuallis pagūtur. Recte igitur ⁊ breuiter nos oīm admo-
nuit Moyses cū dixit posita sidera in firmamēto in dies annos ⁊ tempa. Indicauit p̄terea expresse reliquā
opationē sideꝝ. Que ē illuminatio: cū dixit statuta illa vt lucerēt in celo: ⁊ terrā illuminarēt. In hec igitur
ministeria ⁊ lune ⁊ solis ⁊ stellaꝝ sunt corpa distributa. Sol eni q̄ oritur in die: licet sit vnus (vn̄ solē esse ap
pellatū Cicero vult videri) ꝙ obscuratis siderib⁹ solus appareat. Tamē verū ⁊ pfecte plenitudinis lumē e:
⁊ calore potissimo: ⁊ fulgore clarissimo illuscescit oīa. Quis eni stelle innumerabiles micare ac radiare vi-
deant̄: tamē q̄ non sunt plena ac solida lumīa: nec caloris pferūt q̄cq̄: nec tenebras multitudine sua vincūt
Duo igit̄ p̄ncipalia inueniūtur. que diuersam ⁊ ꝯriā sibi hn̄t potestatē calor ⁊ humor: que mirabiliter de⁹
ad sustentāda ⁊ gignenda oīa excogitauit. Altissime hic ptractāde essent q̄stiones: ⁊ q̄ sibi singule iustū vo-
lumē exposcerent: quo pacto hec sidera sint in firmamento: an vti ptes eius nobiliores: an vt aīalia in suis
speris: in aq̄ pisces. iumēta in terris: congressum hic itē locus cū Genethliacis sibi exposceret diuinādi per
astra: ⁊ p̄noscēdi futuros euētus: sciam hinc ꝯfirmātib⁹ ꝙ Moyses sidera ī signa posita a deo dixerit: Que
rendū hic etiā de natura siderū: de motu: de p̄ncipatu: de lune maculis: deq; oīni siderali sciētia. Uerū quāq;
sint pulcra ⁊ digna cognitu. Audiemus fortassis Horacianū illud sed nunc non erat hic locus.

De opere quinte diei.

QUinto die dixit deus: producant aque reptile anime viuentis: ⁊ volatile super terrã sub firmamento celi. Creauitqꝫ de⁹ cete grandia: ⁊ omnem animam viuentem atqꝫ motabilem quas produxerãt aque in species suas: ⁊ om̃e volatile scḋm genus suum. Vidẽs quod esset bonum benedixit eis dicens. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete aquas maris: auesqꝫ multiplicentur super terram. Ornauit igitur eo die deus aerem ⁊ aquam: volatilia dans aeri: natatilia aquis: q̃ reptilia dicuntur: cum impetu quodam se rapiunt. Cete enim grandia ⁊ belluas: maioraqꝫ terrestribus animalibus ex habundãtia humoris ⁊ mõstrifica in mari reperiuntur. Et quicquid in vlla parte nature nascitur: ⁊ in mari esse vulgi opinio fert. Manifesta iam que sequuntur de animalium productione: post plantas enim ea sunt mixta que sentiunt ⁊ mouentur: quamq̃ꝫ ⁊ in plantis stupidum sensum adscribant pitagorici. Hec aũt animantia que citra omnem controuersiam motu sensuqꝫ participant: ⁊ hic a Moyse: ⁊ in Timeo in volatilia: ⁊ in aquis degẽtia: ⁊ terrestria distinguũtur. Veniamus igitur ad Moysem qui postq̃ꝫ de celestibus dixit terrestrium animaliũ meminit ordine cõgruenti: que vel aquas vel terram vel aerem inhabitant. Si tamen inhabitare aerem volucres dici possunt. Relinquamus hic disputationem: quo pacto corpora animalium ex elementis: aut quid sint indite a deo naturis rerũ seminarie rationes: sit ne item vita brutorũ de sinu educta materie: an diuino potius principio om̃is vita prouemat: vt cõstantissime asserit Plotinus: cui sententie fortasse videbit̃ hoc loco ꝓpheta suffragari. Cũ postq̃ꝫ dixit: producant aque reptile anime viuentis: adiecit postea creauit deus omne animã viuentẽ: vbi nõ id dũtaxat quispiã obseruaret ꝙ ⁊ aq̃ ꝑducãt deo iubente: ⁊ deinde etiã deus ꝑducat: verꝫ ⁊ illud qḋ vbi de dei ope agit̃ scriptũ est: creauit deus animã viuentẽ. vbi aũt de aq̃s: nõ aĩam. ȝ reptile aĩe viuentis q̃si aquis vehiculũ. Inter aĩalia terre tria memorat Moyses q̃ in seq̃nti die insinuat. Plurima aũt ⁊ maxima in indico mari aĩalia. E quibus balene quaternũ iugerꝫ. Et in mari bellue circa solsticia maxime visunt̃. Tũc illic ruũt turbines: tũc imbres: tũc deiecte mõtiũ iugis ꝓcelle ab imo vertũt maria. pulsataſqꝫ ex ꝓfundo belluas cum fluctibus voluũt. auiũ quoqꝫ grãdissime ⁊ pene bestiarum generis strucio cameli affrici vel ethiopici altitudinem equitis insidentis equo excedunt: celeritatem vincunt. Multo mirabilius de naturis auium ⁊ piscium ratio experiendi quotidie in varijs locis datur.

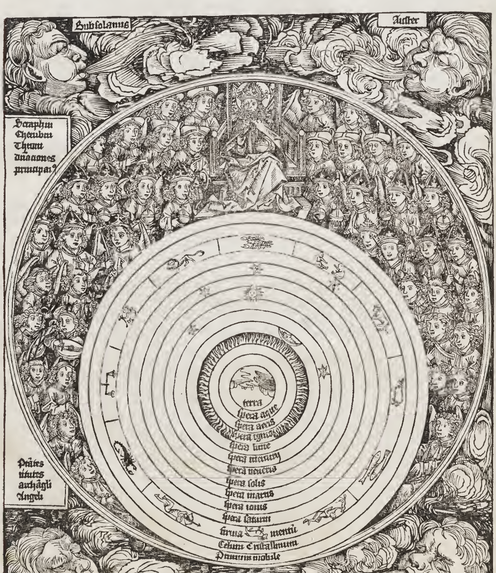

SExta die dixit deꝰ. pducat terra aĩam viuẽtẽ. iumẽta. ꝛ reptilia. ꝛ bestias terre iuxta spẽs suas. Et vidit deꝰ qđ eẽt bonũ: ait. Faciamꝰ hoĩem ad imaginẽ ꝛ silitudinẽ nr̃am. Et psit piscibꝰ marꝭ. ꝛ volatilibꝰ celi. ꝛ bestijs vniuerse terre. Et creauit deꝰ hoĩem ad imaginẽ ꝛ silitudinẽ suã. Ornatis supioribꝰ mũdi ptibꝰ tãdẽ sexta die terrã generibꝰ aĩaliũ ornauit. Inter aĩalia terre tria memorat moyses. iumẽta. reptilia. ꝛ bestias. In qbꝰ tres dñas brutoꝝ irrõnabiliũ in cõe nob insinuat. Sũt eñi bestie q pfecta sunt phãtasia: mediũ iter irrõnalia locũ sortite: erudiri tñ ab hoĩe aut mãsuescere nesciũt. Sũt reptilia q ipfectã hñt phãtasiã: qsi media iter bruta ꝛ plãtas. Sũt iumẽta q ꝛ si carẽt rõe: discipline tñ hũane q̃q̃mõ capaces cũ sint: rõis aliqd pticipare videt̃: mediã qsi sortita ɔditõem iter bruta ꝛ hoĩes. Aĩalia autẽ varij generꝭ dissilibꝰ formis. ꝛ mag̃ ꝛ miora vt fierẽt ipauit. Et facta sunt bina. i. diuersi sexꝰ singl'a. Ex qꝝ fetibus: ꝛ aer: ꝛ terra: ꝛ maria cõpleta sunt. Deditq͛ his oĩbꝰ generatim deꝰ alimẽta de terra: vt vsui eẽ hoĩbꝰ possent. Alia nimiꝝ ad cibos. alia vo ad vestimẽtũ. Que ãt magnũ sunt viriũ: vt i excolẽda terra iuuarent. vñ dicta sunt iumẽta. Hactenꝰ de tribꝰ mũdis: supcelesti: celesti: ꝛ sblũari. Nũc agẽdũ de hoĩe vt de quarto mũdo. Ita rebꝰ oĩbꝰ mirabili desceptione cõpositꝭ: regnũ sibi eternũ pare cõstituit. Et innũerabiles aĩas pcreare. qbꝰ imortalitatẽ daret. Tũ fecit ipe simulacꝝ sensibl'e atꝫ itelligẽs. i. ad imaginis sue formã. q nihil pt eẽ pfectiꝰ: hoĩem figurauit ex limo terre: vñ hõ nũcupatꝰ ẽ. ꝙ sit factꝰ ex humo. Deꝰ rerũ oĩm machinator fecit hoĩem (qđ Cicero q̃uis expers celestiũ lraꝝ: vidit tñ) q libro de legibꝰ pmo h idẽ tradidit qđ pbe Eiꝰ verba sbiecimꝰ. Hoc aĩal puidũ: sagax: m'tiplex: acutũ: memor: plenũ rõis ꝛ ɔsilij quẽ vocamꝰ hominẽ: pclara qdã ɔditõe generatũ eẽ a summo deo solũ. Est eñi ex tot aĩantiũ generibꝰ atꝫ naturꝭ: pticeps rõis ꝛ cogitatõis: cũ cetera sint oĩa exptia. Est ãt pleruq͛ ɔsuetudo a regibꝰ vsurpata ꝛ pncipibꝰ terre: vt si forte magnificã ꝛ nobilẽ citatẽ ɔdiderit. iã vrbe absoluta imaginẽ suã i medio illiꝰ visendã oĩbꝰ spectãdãq͛ ɔstituãt. Haut aliter pncipẽ oĩm deũ fecisse videꝰ. q tõ mũdi machĩa ɔstructa: postremũ oĩm hoĩem in medio illiꝰ statuit ad imaginẽ suã ꝛ silitudiẽꝫ formatũ. vt libeat exclamare illđ mercurij. Magnũ o asclepi miracl'm ẽ hõ. Hoc pcipuo noĩe gl'iari hũana ɔditio pt: q ẽt fcm: vt huire illi: nulla creata sba dedignet̃: huic terra ꝛ elemẽta: huic bruta sunt psto: ꝛ famulãt̃. huic militat celũ. huic salutẽ pcurãt ãgelice mẽtes. Nec mirũ alicui videri debet: amari illũ ab oĩbus. In quo oĩa suũ aliqd: Immo se tota ꝛ sua oĩa agnoscũt.

De sanctificatione septime diei

Consummato igitur mundo: per fabricam diuine solercie sex dierum. Creati em̄ dispositi ꝛ ornati tandē ꝑfecti sunt celi ꝛ terra. Compleuit deꝰ gl'iosus opus suū: ꝛ requieuit die septimo ab operibꝰ manuum suarū: postq̄ cūctum mundū: ꝛ omnia que in eo sunt creasset: nō quasi operando lassus: sed nouam creaturam facere cessauit: cuius materia vel similitudo non precesserit. Opus enim propagationis operari non desinit. Et dominus eidem diei benedixit: ꝛ sanctificauit illū: vocauitq̄ ipsum Sabatū quod nomem hebraica lingua requiem significat. Eo ꝙ in ipso cessauerat ab om̄i opere qđ patrarat. Vn̄ ꝛ Judei eo die a laboribus proprijs vacare dignoscūtur. Quem ꝛ ante leges certe gentes celebrem obseruarunt. Jamq̄ ad calcem ventum est operum diuinorum. Jllum ergo timeamus: amemus: ꝛ veneremur. Jn quo sunt omnia siue visibilia siue inuisibilia. Et a domino celi: domino bonoꝝ omniū. Cui data om̄is potestas in celo ꝛ in terra. Et presentia bona: quatenus bona sint. Et veram eterne vite felicitatem queramus.

Distinctõ orbiũ tam celestiũ q̃z elementarium.

COrporalis mundi machina tota consi/
stit in duobus. scilicet in natura celesti:
et in natura elementari. Celestis autem
distinguitur in tres celos principales. scilz em/
pyreum. cristallinum ⁊ firmamentũ. Intra fir/
mamentum vero quod est celum stellarum cõti
nent septem orbes septem planetaruz qui sunt
Saturnus. Jupiter. Mars. Sol. Ven⁹. Mer/
curius. Luna. Nomine autez celi cristallini siue
aquei intelligit prima pars materie prime que
ẜm philosophũ formata est ĩ duos orbes: quo/
rum supior est primũ mobile. Istorꝝ orbium na
tura est ꝙ omnes mouent: excepto empyreo ce
lo: qđ quietũ est. Natura vero elemẽtaris in q̃t/
tuor speras principales distinguit. scilicz ignis
aeris. terre ⁊ aque. Spera ignis tria habet in/
terstitia videlicet: supremũ qđ vocat igneuz: ac
mediũ ⁊ infimũ quod vocat olimpium. Aer si/
militer habet tria interstitia: scilicet: supremum
quod vocat ethereum: ⁊ medium ac infimũ qđ
dicit aereum. Et in supremo est calor ⁊ lux pro
pter solis ꝓpinquitatez. Similiter est ⁊ in infi/
mo: sed ꝓpter radiorꝝ repcussionem a terra. In
medio aũt interstitio ad quod nõ ptingere po/
test repcussio radiorꝝ ẽ frigiditas et obscuritas:
in quo dicuntur habitare demones qui detrusi
sunt in hunc aerem caliginosum. Ibi etiaz fiũt
tempestates: scilicet tonitrua: grando: niues: et
silia. Ex his collige duodecim orbes mundi ter
ram ⁊ aquam ambientes: qui omnes celi pos/
sunt vocari. Istos autẽ excellit celum trinitatis
ipse deus qui est in omnibus ⁊ super oĩa. Di
stantia predictorum orbium et planetarum hec
est. A terra vsq̃z ad lunam sunt miliaria. xv. dc.
xxv. miliaria. hec sunt stadia. cxxvi. A luna vsq̃z
ad Mercurium sunt miliaria. vij. dccc. xij. et se/
misse. A mercurio vsq̃z ad venerem tantũ. A ve
nere vsq̃z ad solem. xxij. cccc. xxxvi. A sole vsq̃z
ad martẽ sunt miliaria. xv. dc. xxv. A marte vs/
q̃z ad iouem. vij. dccc. xij. A ioue vsq̃z ad satur/
num tantum. A saturno vsq̃z ad firmamentuz.
xxiij. cccc. xxxvi. Ex istis seq̃tur ꝙ a terra vsq̃z
ad celum stellatũ sunt centum ⁊ nouem milia: et
ccc. lxxv. miliaria.

Distinctio celestium hierarchiarum.

DE celesti vero natura triplicem quidam
posuere distinctõnem. scilicet supnatu/
ralem. id est supcelestem. celestem ⁊ sub
celestem. Supcelestis est in tribus psonis vt q̃/
dam dixerunt ⁊ male. quia ẜm Dyonisium hie
rachia dicit ordinẽ: ⁊ ille absolute nõ est in tri/
bus psonis: sed tñ ordo nature. Celestis in or/
dinibus angelicis. Subcelestis in hominibus
sanctis. Porro hierarchia celestis diuidit ĩ su/
periorem: mediã ⁊ inferiorem. Superior conti
net tres ordines scz seraphin ⁊ cherubin ⁊ thro
nos. Quorꝝ primi ɔsiderant dei bonitatẽ. Se/
cundi virtutẽ. Tercij equitatẽ. Item in primis
deus amat vt charitas. In scđis noscit vt veri/
tas. In tercijs sedet vt equitas. Media cõtinet
dominatõnes principatus potestates. Quoruz
primi officia regũt angelorum. Sequentes ca/
pitibus psunt populorꝝ. vltimi potestatem coer
cent demonũ. Item in primis dñs dominat vt
maiestas: in sequentibus regit vt principat⁹: in
vltimis tenet vt salus. Inferior hierarchia silr
ter ɔtinet tres ordines. scz virtutes. archange/
los. angelos. ad quorꝝ priores ptinet miraculo
rum opatio. ad secũdos magnorũ negociorum
denunciatio. ad tercios humane custodie solici
tudo. Item in primis deus opatur vt virt⁹. In
scđis reuelat vt lux. In tercijs nutrit vt inspirãs
Hec dicta sunt ẜm Gregoriũ. Sed ẜm dyonisi
um virtutes sunt medius ordo hierarchie secũ
de: principatus primus ordo tercie hierarchie
Hoc attende ꝙ in qualibet triũ hierarchiarum
premissarum notatur trinitas psonaruz diuina
rum: vt patet in celesti hierarchia tam superiori
q̃z media q̃z inferiori.

De tempore siue etatibus.

MUndi etates accipiunt similitudinarie
iuxta etates homĩs: sunt aũt sex etates
mũdi. Quarꝝ prima incipit a mũdi cre/
atõne ⁊ durat vsq̃z ad diluuiũ: ⁊ habuit ẜm he/
braicam veritatẽ annos. 1656. Scđm septuagĩ
ta interp̃tes (sicut Isidorus exponit) ⁊ alios q̃z
plurimos quos hic seq̃mur hũit annos. 2242
⁊ sic differũt in ãnis. 586. quos hebrei minus
hñt in hac etate: et iuxta hanc cõputum matusa
lẽ mortuus est ante diluuiũ: eodez tñ anno quo
diluuiuz fuit. Scđa etas incipit a diluuio: et
durat vsq̃z ad natiuitatem abrahe: ⁊ habuit ẜm
hebreos annos. 292. ẜm septuaginta. 942. et
sic differũt in annis. 650. quos iterũ hebrei mi/
nus hñt. Que aũt sit ratio tante diuersitatis in
uenire nõ potui. Tercia etas incipit a natiui/
tate abrahe: ⁊ durauit vsq̃z ad iniciũ regni Da/
uid hñs ẜm hebreos annos. 941. ẜm septuagĩ/
ta. 940. Quarta etas incipit a principio re/
gni dauid ⁊ durat vsq̃z ad transmigratõez babi
lonis: ⁊ habet annos. 484. ẜm hebreos. ẜm se
ptuaginta. 485. Quinta etas incipit a trans/
migratõne babilonis. scilz qñ hierusalẽ destru/
cta fuit: ⁊ templũ in ea incensum: et durauit vs/
q̃z ad benedictã natiuitatem xp̃i habens annos
ẜm hunc modũ pretactum quem hic sequimur
590. Et sicut p̃dictum est grandis est altercatio
de supputatõne annorꝝ hui⁹ etatis diuersi diuer
simode cõputãt. Sexta etas incipit a xp̃i na/
tiuitate ⁊ durat vsq̃z ad finem mundi cui⁹ termi
num solus deus nouit ⁊ hec dicit senectus: siue
hora nouissima. His aũt etatibus põt adiũ/
gi septima etas q̃ est quiescentiuz. et currit cum
sexta: et octaua etas q̃ est resurgentium. Porro
ẜm hebreos in prima etate mundi sunt genera/
tiones. x. In scđa. x. In tercia. xiiij. In quarta
xvij. quas tamẽ Matheus gratia misterij. xiiij.
ponit. In quinta. xiiij. Etates aũt hominis sũt
iste. Prima ẽ infantia homĩs a natiuitate hoĩs
vsq̃z ad ãnos. 7. Scđa etas est puericia vsq̃z ad
ãnos. xiiij. Tercia etas ẽ adolescẽtia a. 15. anno
vsq̃z in. 38. Quarta ẽ iuuẽt⁹ vsq̃z ad. 49. Quin
ta ẽ senect⁹ a. 50. ãno vsq̃z ad. 79. Sexta ẽ decre
pita etas ab ãno. 80. vsq̃z dum vita finit.

PRima etas mundi ab Adã vsq͂ ad diluuiũ habet ẜm Hebreos ãnos 1656. ẜm septuaginta interp̃tes Jsidorũ ⁊ plures alios quorũ numerus in etatibus con/sequẽter ponitur habuit annos. 2242.

SUmma bonitas volens cõmũicare suũ bonũ ⁊ alijs fecit creaturã rationalem q̃ summũ bonũ intelligeret: ĩtelligẽdo amaret: amãdo possideret: possidẽdo beata eẽt. Fecit de⁹ aũt primũ hoĩeꝫ formãdo corp⁹ ei⁹ p̱ ministerium angeloꝝ de limo terre ĩ agro damasceno ⁊ in/spirauit ĩ faciẽ ei⁹ spiraculum vite: hoc ẽ aĩam creauit: quã corpori facto vniuit. Fact⁹ aũt ẽ homo ad ymaginẽ dei in naturalib⁹ ⁊ ad siĺitudinẽ in gratuitis. Ecce dñs mirabili p̱fudit gr̃a. Cũ ergo marẽ ad siĺitudinẽ suã primũ finxisset: tũ etiã fe/minã ꝯfigurauit ad ipsius hoĩs effigiem vt duo inter se p̱mixti sex⁹ ꝓpagare sobolem possent: ⁊ omnẽ terrã multitudine opplere.

FOrmatis aĩantib⁹ terre ⁊ volatilib⁹ adductis ad Adã vt videret ea: cũ adã nõ iueniret ad/iutor siĺis sibi. immisit dñs soporẽ in Adã ⁊ tulit vnã de costis ei⁹: replẽs carnẽ ꝓ ea: ⁊ edificauit in mulierẽ. Quã adã vidẽs dixit: ẖ nũc os de ossib⁹ meis ẖ vocabit̃ Jssa qđ latiẽ mĺr interp̃tat̃: q͛ de viro sũpta ẽ. Factũ igit̃ adã de⁹ in p̱adisum trãstu/lit: ⁊ ibi de costa dormiẽtis Euã ꝓduxit: sibiq͂ sociã formauit: Hãc ñ fecit de capite ne viro dñaret̃: nõ de pede viri ne ꝯtẽneret̃: ẜ de latere vt amoris vin/culũ ꝓbaret̃: etiã vt nõ loci generis nobilitate: ẜ vir/tute vnusq͂sq͂ sibi cõparet gr̃am. Jđ extra p̱adisũ vir fact⁹ ẽ: mulier vero ĩtra paradisũ. Creat̃ deni/q͂ extra p̱adisũ ẖ est ĩ inferiori loco vir fact⁹ melior inuenit̃ ꝓ Eua q̃ in p̱adiso facta fuit Adã igit̃ ꝓ/thoplastũ primũ hoĩem summ⁹ oĩm reꝝ fabicator deus sexto die seđo q̃nta ⁊ vicesima marcij bestijs terre creatis cũctisq͂ reptilib⁹ ⁊ volucrib⁹ de limo terre rubeo ĩ agro damasceno tãq͂ creaturaꝝ om/niũ finẽ ⁊ possessorẽ finxit.

QUnq; suggerente diabolo in forma ser/
pentis ꝓthoparētes mandatū dei trāſ/
greſſi fuiſſent: maledixit eis deus: et ait
ſerpenti. Maledict⁹ eris inter omnia animātia
⁊ beſtias terre: ſuper pectus tuum gradieris: et
terram comedes cunctis diebus vite tue. Muli/
eri quoq; dixit. Multiplicabo erūnas tuas: ⁊ cō/
ceptus tuos: in dolore paries filios ⁊ ſb viri po
teſtate eris: ⁊ ipē domīabitur tibi. Ade vō dixit
Maledicta terra in opere tuo ī laboribus come
des ex ea: ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi: in
ſudore vultus tui veſceris pane tuo: donec reuer
taris in terram de qua ſumptus es. Et cū feciſſz
eis deus tunicas pelliceas eiecit eos de paradi/
ſo collocans ante illum cherubin cum flammeo
gladio: vt viam ligni vite cuſtodiat.

ADam primus homo formatus de limo
terre triginta annorū apparens impoſi/
to nomine Eua vxori ſue. Cuz de fructu
ligni vetiti oblato ab vxore ſua comediſſet: eie-
cti ſunt de paradiſo voluptatꝭ: in terram maledi
ctionis vt iuxta imprecationez domini dei. Adā
in ſudore vultus ſui operaretur terram: et pane
ſuo veſceretur. Eua quoq; in erūnis viueret fili/
os quoq; pareret in dolore. quam incompabili
ſplendore decorauit. eā felicitatis ſue inuid⁹ ho
ſtis decepit: cū leuitate feminea fructus arboris
temerario auſu deguſtauit: ⁊ virū ſuū in ſentēti/
am ſuam traxit. Deinde perizomatibus foliorū
ſuſceptis ex delitiaꝝ orto in agro ebron vna cuz
viro pulſa exul venit. Tandem cuz partus dolo
res ſepius expta fuiſſet cuz laboribus in ſenū ⁊
tande in mortez ſibi a domino predictā deuenit.

De paradiso ⁊ quatuor fluminibus eius.

Paradisum terrenum seu deliciarum sub linea equinoctiali versus oriens situm tam a principio dominus deus plantauerat. Qui latine hortus siue pomariū dicitur Hebraice heden quod delicie sonat: quasi deliciarum hortum omniū arborꝫ genere consitum. Ubi ⁊ lignum vite positum erat. Hūc locū muro igneo a terra vsqꝫ ad celum perfecte vallatū aiunt. Hic etiam cherubin asserūt flāmineo gladio antestare prohibentem volentes adire. In quo Adam ⁊ Eua fuerunt producti: demū peccato gule expulsi. In eoqꝫ positi Enoch voluptuantur ⁊ helyas morituri manibus antixp̄i: hic autē locus in oriente longo maris tractu a nostro habitabili segregatus oīni amenitate cō spicuus scribitur. Qui habꝫ salubritatem amenitatem atqꝫ iocunditatē de cuius medio fons egreditur qui totum irrigat. Quiqꝫ in quatuor nascentia diuiditur flumina vt expositores Geneseos profitentur.

Ganges qui ⁊ phison

Primus fluuiꝰ phison q̄ ⁊ gāges appellat̃ fluuius indie pergrādis atqꝫ famosus: qui vniuersam circuit indiam. Is in orientem tendens a.xix. maximis atqꝫ nauigabilibus fluminibus augetur. Et vltimo pluribus ostijs occeanum ingreditur. Quotiencunqꝫ autem exundet alueis in mare: adeo grādis est vt vbi minus occupet latitudinis. viij. M. passuum pateat: vbi plurimum centum altitudinis nusqꝫ minus. xx. passibus reperitur. Aduersus quem Cyrus persarum rex quasi cepti oblitus bellum inauditum sumpsisse fertur. Nā cū vnū ex regijs equis candore atqꝫ forma precipuum quem fiducia tractus trāsuadare persuaserat: a vorticibus vndarum circumagi atqꝫ absorbi vna cum insidente cerneret aiūt iratū iurasse se illum adeo extenuaturum: vt qui equū atqꝫ equitem optimū absorbuisset: mulieribus vix genua tingētibus vadosum faceret. Nec verbis opus defuit. Nam totis in hoc expositis copijs. In cccc.lx. alueos flumen detraxit. Anno integro operi dato nō obsistente qꝫ nisi more augeri dicat̃ certo anni tp̄e et adiacētes fecūdare agros.

Gion qui ⁊ Nilus

Gion qui ⁊ nilus secundus appellat̃ fluuius totius orbis p̄maximꝰ fluuius arbitratur. Huic b̄m quosdam latine nomine melo. Alij dicunt hunc esse quem theologi Geon nūcupant: ⁊ ex paradiso deliciarū fluere: incole Nilum vocant ꝑpter limū quem trahit: ⁊ eo egiptia arua fecundat. Is e nigro flumine quem accole nili patrem dicunt rapido veniens cursu affricam omnem ab Ethiopia seperat: ⁊ plurimas insulas faciens venit ad eā clarissimā Meroem a dextris eius nominatꝰ astusapes qđ idē sonat quod latens. Et ptim asper partimqꝫ nauigia deferēs in amplissimū effunditur lacum: deinde varijs incitatus irritamentis montium coartatur rupibus: ad eum locum deueniens ethiopum qui Cattaduppa vocatur tam violēter inter obuios scopulos suo impellitur impetu: vt vasto aquarum se frangentium rumore incolarum aures in surditatem vsqꝫ ledat: deinde lenis violentia posita placidꝰ ac nauigabilis efficitur. Et primo circa cercasorū oppidum incipit esse triplex. Cuius pars vna ad deltam ⁊ meltam declinās iterum seperatur. et sic diuisus atqꝫ vagus: alijs etiam alueis varie seperatis in septem postremo totus diuisis partibus omnē egiptum irrigat annuo incremēto. Et demum egiptio mari p septem ingentia miscetur hostia. Scripserunt veteres hunc esse siluarum altorem permaximum et beluarum immanitū productorem ⁊ crocodillorꝫ ⁊ hippotamorꝫ ⁊c̄. Preterea calami atqꝫ papiri: ⁊ agrorum fecundatorum inclitum suis annuis incrementis. Que fieri contingit vt plurimū sole tenente leonis finem: ⁊ ad medium vsqꝫ virginis augeri demum declinare: et in ripas reuocare aquas incipere: donec sol virginis in finem vel libre principium venerit: ⁊ tunc totum infra veterem alueum contineri asserunt fluminis huiꝰ aquas talis esse virtutis vt fecundas faciat mulieres.

Tigris.

Tigris Tercius qui scd̄m Josephum dilat quod sonat acutum: eo qꝫ velocissimus sit Armenie maioris fluuius toto orbe cognitus. Nam a nostris vnus ex quatuor padisi delitiarꝫ exeuntibꝰ affirmatur. Is quom medorum fines attigit repētinus factus: tigris nomen assumpsit: sic em̄ sagittam volucrem medi vocant: nec diu ⁊ comperto artissa lacu cursuqꝫ seruato violentus ⁊ integer atqꝫ discolor p illum effertur. deinde tauro monte obuio antro montis immergit. Et p latebras mersum in aduersam partem vluas et purgamēta plurima secum trahens apud lacum qui Zorāda appellatur omnia demersa ferens: factusqꝫ iterum flumius in cuniculos mergit iterato. Et postqꝫ.xxv. mil. passiū occultus excurrit: tercio redditur terris in regione sophen circa nymphenum adeo p pinquus Arsenie fluuio in regione Arthenī: vt quom quacūqꝫ ex causa intumuerit: seruatis sibi quisqꝫ vndis suis confluant vna: cuius rei testimonium lenior Arsenie cursus est. Qui mox diuisus in Euphratem iter dirigit relicto tigri. Qui susceptus ex armenia claris fluminibꝰ parthenos ⁊ alios disiūgit. Et vt asserunt aliq̄ Niniuē in partes diuidit et Mesopotamiam faciens lustratis radicibus montium Cordriorum circa Apamiam Seleuciā atqꝫ babiloniā. xxv. mil. passiuꝫ in alueos diuisus duos funditur. Quorum vnus quem meridiensem vocant Seleuciam ⁊ Messenem alluit. Alter autē in septētriones versus campos caucasi irrigat: ⁊ vbi in vnum redierit alueum tigris dictus est. Uerum

cum hos.lx.mil. passibus ampliauit vasto effu
sus alueo dextra carnicis oppidi persicum ī ma
re defertur: nec vno tamē hostio sed plurib⁹ mi
scetur eidem. Allij vo dicunt hunc rubro infun
di mari.

Euphrates.

EUphrates quartus fluuius qui frugi
fer sonat inter ceteros fluuios memora
tu plurimo celebris est. tam veterꝝ litte
ris ꝙ exundationibus suis. Hūc quidaꝫ volūt
ex paradisi fonte mortalibus quidem incogni
to deriuari. alij dicūt in armenia maiori in mōte
cui paracoatra nomē haud longe a fonte tigris
oriri. Is aliquibus susceptis fluminibus vali
dior factus in taurū mōtem vires experit suas.
Cui cum nō resistat taurus progreditur victor:
sed saxosus atqꝫ violentus ad dexteram Coma
genam: ad leuam autem relinquit arabiā. Verū
sunt qui velint eum in alueos duos diuidi: quorū
alium in tigrim effundi dicūt: reliquū vo ꝑ nca
tis medorꝝ gordianorumqꝫ terris in Mesopota
miā ferri. Et babiloniam quondaꝫ Caldeorꝝ re
ginam in ꝑtes duas cursu medio seperare. In
de hic idem postqꝫ aliqꝫdiu effluxit qui nauiga
bilis ⁊ ingens ante fuerat in paludibus disper
sus amplissimis tenuis efficit riuus ⁊ incogni
tus (vt aiūt) nusqꝫ aperto exitu effluit. Esto sint
q dicant eū in mare rubrū fundi. Volunt in suo
hūc nili more ⁊ fere eodē tempe Mesopotamiā
irrigare: atqꝫ fecūdam facere et sese in alueū sta
tuto tempore reuocare. Quāobrem euꝫ nomen
Euphratis sortitū volūt. Cū hebraice Euphra
tas fertilitas appellet: dicunt ⁊ alij aquas eius
esse vitales. Et ob id a pristis auxeneum fuisse
vocatum.

CUm omnia in quibus historia versatur
complecti rerū scriptores deceat: pauca
de diuersitate maris ac eius nominibus
iuxta varietatem regionū adiūgere libuit.

HOmerus terrā omnē quā īcolimus ab
lui occeano ꝓdidit. Neqꝫ alienū est insu
lam eam esse. Naꝫ quocūqꝫ accedere ad
extrema terre mortalibus ꝑmissum est mare īue
nitur. Quod occeanū appellamus: ⁊ hūc nostre
habitabilis terminum quaqꝫ versum existimāt
Occeanus autem quem greci sic nomināt de ce
leritate: ab occasu solis irrumpēs leuo latere eu
ropam radit. affricamqꝫ dextro scissisqꝫ calpe et
abīna montibus. quos dicūt colūnas herculis
inter mauros funditur ⁊ hispaniaꝫ. at freto isto
quodaꝫ ostio aperit limē interni equoris mixt⁹
mediterraneis finibus quousqꝫ ad orienteꝫ ꝓ
pellit. Horū qui hispanias perfudit. hibericus
fertur. ⁊ balearicus qui in narbonēsem ꝓuinci
am: gallicus mox ligusticus ab eo ad Siciliam
tustus. quem greci Ionium vel tyrrhenū Itali in
ferum vocitant. a sicilia vsqꝫ cretam siculus: in
de creticus qui in pamphiliam ⁊ egiptum ꝑten
dit. Que aquarum moles torto in septemtrio
nē prius latere amfractibus magnis iuxta greci
as yllircum ⁊ hellespontum in angustias strin
gitur ꝓpontidis. Que ꝓpontis asiam Europā
ꝙ discriminat. Causam nominuꝫ nō vniformis
dedit ratio asiaticum et phoenicū a prouincijs
dictum: ab insulis carpathium egeum Icareuꝫ
cyprium. a gentibus ausonium dalmaticum li
gusticum. ab oppidis hadriaticum argolicum.
⁊c. Egiptiū pelagus asie datur. gallicum Euro
pe. affricanum libye. Hec in gremijs terrarum.
Oras autem extremas vt dictum occeanus am
plectitur. Qui a littoribus suis arabicus persi
cus Indicus: eous: sericus: hyrcanus: caspius
scithicus germanicus gallicus atlanticus. libi
cus. egyptius dicitur. Cuius accessus incremē
ta circa littora indie vehementissime proruunt:
maximosqꝫ ibi exitus faciunt. siue quod suspē
sus altius tollatur vi caloris. siue ꝙ in ea par
te orbis ⁊ fontium ⁊ fluminū copia sit effusior.
Circūnauigari an hec insula queat: dubitatū est
Strabo Gnosius australe pelagus ꝓpter intol
lerabilem estum. boreale quoniā frigore concre
tum esset: minime nauigari posse putauit: Iuli
us Solinus iube testimonium adducit qui vni
uerse partis terre meridiane quaꝫ plurimi ꝓpter
solis ardorem peruiā negāuerunt facta vl' gētiū
vel insularum cōmemoratione ad confirmande
fidei argumentum: oīe mare qđ ab india vsqꝫ
in hyspaniā retro affricam cingit: nauigabile af
firmauit. Plinius veronensis scribit in arabico
sinu res gerēte Cesare augusti filio: signa naui
um ex hispaniēsibus naufragijs fuisse recogni
ta: ⁊ annone florēte Carthaginis potentia cir
cūuentum a Gadibus ad finem arabie. eam na
uigationem scripto prodidisse. Corneliuꝫ quo
qꝫ nepotem auctorem facit qui Eudoxiū quen
dam sua etate cum lathirū regeꝫ fugeret Arabi
co sinu egressum Gades vsqꝫ profectum cōme
morat. Celiūqꝫ antipatrem a se visuꝫ: qui ex hi
spania cōmercij gratia vsqꝫ in Ethiopiam na
uigarit. De septemtrionali occeano maior con
tentio est quem tamen magna ex parte diui Au
gusti auspicijs: circa germaniam nauigatum cō
stat vsqꝫ ad Cimbrorum promontoriū. Caspia
vo littora Macedonum armis Seleuco ⁊ An
thiocho regnātibus ita explorata et pernauiga
ta sunt: vt ꝑuo breuius ꝙ totus hinc atqꝫ illinc
septemtrio sit remigatus. Plinius nepotis testi
monio vtitur qui metallo celeri Gallie procon
suli donatus a rege sueuoruꝫ indos astruit: qui
ex india cōmercij causa nauigantes tempestati
bus essent in germaniam arrepti. Apud Otto
nem historicū legitur sub imperatoribus theu
tonicis indicam nauium ⁊ negociatores indos
in germanico littore fuisse deꝑhensos: quos vē
tis agitatos ingratis: ab orietali plaga venisse
cōstabat qđ accidere minime potuisset si (vt ple
risqꝫ visum ē) septētrionale pelagus innauiga
bile cōcretumqꝫ esset. A colūnis herculeis mau
ritanie atqꝫ hispanie et galliarum circuitus: to
tusqꝫ forme occidens hodie nauigatur. Orien
tem nobis incognitum: cuꝫ religionum atqꝫ im
periorum diuersitas. tū barbaries immēsa red
didit: veteres tamen nauigatum produnt.

Nota de paradiso hec sequentia ſm doctores diuine scripture

Fuit aūt ille locus ſm Damasce. exultationis vniuerse, ꝓmptuariū q̄ terre excelsior positus est. ⁊ tpato ac purissimo aere refulget: plantis semꝑ floridis comatus est: bono odore plen⁹ nullū irrōnabiliū inhabitat. Est etiā ſm ysido. oīm genere ligni ⁊ pomiferū arboꝝ consitus: nō estus sed tempies aeris perpetua. E cuius medio fons ꝑcurrens totum nemus irrigat. Et ſm mgr̄m ī historijs suꝑ Geñ. Paradisus ē in principio mūdi partis orientalis locus. tam altus q̄ aque diluuij vniuersalis ipm̄ nō attigerūt: q̄ ſm Strabū ⁊ Bedā pertingit paradisus vsq̄ ad globū lunarem qd̄ tamen q̄dam impugnāt vt Henricus de Gruordia. Et alij quidā. ⁊ est locus amenissimus lōgo tractu terre ⁊ maris: ⁊ si homo non peccasset deus qui totum mundū fecit: ⁊ paradisum ampliasset. sic q̄ oēs homines cōclusisset. Arbores paradisi comā nunq̄ perdunt. Ibiq̄ Enoch ⁊ Helias vsq̄ hodie incorrupti perseuerant: vt dicit mgr̄ in historijs. Et paradisus tante est altitudinis. q̄ est inaccessibilis ſm Bedam. et tam altus q̄ ethereã regionem contingat. ⁊ q̄ aque cadentes de eo tm̄ faciūt strepitum hominibus in vicinio cōmorantibus: vt perdant sensum audit⁹. vt dicit Basilius in exameron ⁊ sanct⁹ Ambrosius. Iste aque sunt que procedunt de vno fonte paradisi. ⁊ generant quatuor riuos. s. phison q̄ ⁊ ganges dicit̄. Geon qui et Nilus. Tigrim ⁊ Eufratē. quo ipsi vero quatuor riui fluant habetur Geneſ. ij. Et est paradisus ſm Albertum magnū: locus temperatissim⁹ libre ⁊ arieti pene suppositus. quia in oriente iuxta torridā zonam. Ideo bis in anno sol pertransit centrū paradisi. ⁊ est ibi aer subtilissimus ⁊ incorruptus: ⁊ semper equinoctium: ⁊ vterq̄ polus ibi videtur: ab Helya ⁊ Enoch inhabitatur: et arbores bis ibi in q̄libet anno fructificant. quia duplex est ibi estas. ⁊ duplex hyems in anno: et vtrūq̄ nostrum solsticium ē eis profundissima hiems: ⁊ vtrūq̄ equinoctiū profundissima estas. Ideo dicit Marcianus q̄ in India singulis ānis due sunt estates ⁊ fruges bis metūtur. Patet igitur q̄ est locus altissimus terre. Secretissimus. Tēperatissimus. Amenissimus. quia est ibi loci viriditas: florum venustas: flagrantia aromatum Irriguū fontium. Umbrositas arborū. Ubertas fructuū: Cantus auiū. Quinto locus ordinatissimus. Sexto fertilissimus. ideo bene ort⁹ omniū delitiarum dicitur.

Fecit quoq̄ deus ad ornatum et decorē paradisi triplex genus lignoꝝ ſm ysid. ⁊ Augusti. de ciuitate dei. Unū ad sustētationem vite per nutrimentum: de quo dedit p̄ceptum affirmatiuū dicens. Geñ. ij. ex omni ligno paradisi comede. Aliud fuit ad ꝓbatōnē obedientie. s. lignum sciētie boni ⁊ mali: de quo dedit preceptum negatiuū dicens. de ligno autē sciētie boni et mali ne comedas. quod tamē nō seruarunt nostri parentes primi. Ideo gustato pomo aperti sunt oculi eorum. s. ad concupiscēdum seinuicem. ad quod ante non patebant ſm Augusti. ibidem in glosa. non q̄ ante ceci erant sicut quidā false imaginati sunt. Et cognito pruritu carnis ⁊ libidinis in se. ⁊ se esse gratia spoliatos consuerūt perizomata id est succintoria siue bracas de folijs ficus vt sic se cooperirēt ⁊ defenderent. Non tamen est intelligendum q̄ peccatum Ade ⁊ Eue fuit ex parte fructus illius ligni vel esus eiusdem vt dicit Augusti. de ciuitate dei. sed ratione affectus inordinati preponentis se diuine iussioni: quia aliud ē prohibitum: quia pctm̄ ⁊ malū sicut homicidiū furtū ⁊ mendaciū. Aliud vo est pctm̄ ex eo: quia ē ꝓhibitū sic fuit hic. Comestor dicit q̄ lignū scientie boni ⁊ mali dictū est ex eo. q̄ ex eius comestōne scitū est: q̄ senserūt statim post comestōnem malum egritudinis ⁊ imbecillitatis ac rebellionis carnis cōtra rationem. et sic ceperūt cognoscere bonū sanitatis firmitatis obedientie ac malum infirmitatis egritudinis imbecillitatis ac inobedientie. sicut medicus melius nouit morbos cū non solum infirmos visitat sed cum ipe infirmatur. Nam quod prius nouit per scientiā: postea discit per expientiam. Nā dulcia non meminit qui nūq̄ gustauit amara ⁊ econuerso. Tercium fuit lignum in paradiso nobilius alijs. s. lignū vite ⁊ hoc tripliciter. Primo ꝓpter effectum. q̄ dabat se comedenti causam immortalitatis ⁊ ꝓhibebat causā infirmitatis ⁊ imbecillitatis: nō tamē virtute naturali pure: ſ magis gratuite ꝓpter virtutē anime obedientis deo: que erat immortalitatis causa principalis ipsius corporis ſm Tho. in scripto secūdi senten. quia quotiēs homo fuisset infirmatus de isto ligno sumpsisset ⁊ sanitati datus fuisset: ⁊ hoc sic cōtinuasset vsq̄ dum numerus electorum completus fuisset. tunc omnes simul in celum rapti fuissent. Scdo ꝓpter situm: quia situm erat ī medio paradisi q̄si preciosius et dignius oīm. sicut cor animalis in medio corporis ponitur: et quod totum corpus viuificat figurans crucem christi viuificantis totū mundū et trahentis ad se omnia. Ioh. xij. Tercio ꝓpter sacramentū ſm Augu. vbi suꝑ vbi dicit q̄ per lignū scientie boni ⁊ mali significatur liberū volūtatis arbitriū. per lignū vo vite xp̄s significat̄. Ezech. xxxi. Oē lignū ꝑadisi ñ ē assilatū illi. q̄ Cāti. iiij. Emissiōes tue ꝑadisus maloꝝ punicoꝝ cū pomoꝝ fructibus.

Huius aūt loci post pctm̄ hoīs adit⁹ intercclusus est: sepius em̄ vndiq̄ rūphea flāmea id est muro igneo accinct⁹ ita vt ei⁹ cū celo pene iūgat̄ incendiū. Cherubin q̄z. i. angeloꝝ p̄sidiū arcendis spiritib⁹ malis suꝑ rumphee flagrātiā ordinatū ē: vt hoīes flāme: angelos vo malos angeli boni submoueant ne cui carni vl' spūi trāsgressiōis aditus ꝑadisi pateat. Hec ille.

Duplex fuit cā immortalitatis hoīs ī statu innocētie. s. intrinseca q̄ erat vis ꝯtētiua ipsi⁹ aīme ⁊ hec a deo. Alia extrīseca. s. esus ligni. Istud etiā lignū vitā longeuā dedisset homi post pctm̄ ſm Aug. ī li. de q̄stōib⁹ no. ⁊ ve. test. ſ hoī gust⁹ ei⁹ ꝓhibit⁹ fuit post pctm̄. iō dr̄ geñ. iij. Ipsis āgelis videte ne forte Adam sumat de ligno vite ⁊ viuat ieternū. i. valde diu. Concor. s. Tho. i. parte. q. xcviij. arti. iiij. Et Alex. ij. ꝑte summe. q. xiiij. ar. xx.

ADam vir sctũs cũctꝭ diebꝰ vite sue ꝓphie
spũ claruit: pniaꝫ magnã ac diuturnã fe/
cit filijs suis ꝑcepta iusticie ddit: ꝑcipiẽs
vt a ꝯsortio cayn ac filiorũ eiꝰ oĩno abstinerent.
nec cũ eis mr̃imonia iũgerẽt. Hic pmꝰ nr̃ parẽs
vno pctõ a padiso nos expulit: ꝟ sctã ꝯuersatõe
sua ac pñia sua exm̃ nobis dedit ad regni celestꝭ
gaudia remeãdi: q̃ ãt ꝟ ñ seq̃t de ipo iuste cõq̃ri
nõ poterit. Comestor dic. Adã genuisse. 30. fi
lios ⁊ totidẽ filias ꝑter cayn ⁊ abel. adã fuit pr̃
⁊ socer cayn q꞉ cayn ꝯxit mr̃imoniũ cũ calmana
sorore sua. Augus. Adã vo mortuꝰ ẽ hñs ãnos
nõgẽtos ⁊. xxx. vt dr̃ i ymagĩe mũdi. postq̃ꝫ ge
nuit. xxx. filios ⁊c. ⁊ sepultꝰ ẽ i loco caluarie cir/
ca hierlm: vbi postq̃ꝫ aliq̃ꝫdiu requeuit. trãslatũ ẽ
corpꝰ eiꝰ i ebrõ i terrã de q̃ sumptꝰ ẽ: cui snĩe concor
dat Athanasiꝰ ⁊ docto. hebrei. q꞉ ꝯuenit vt ibi cor/
pus suuꝫ xp̃us exponeret morti: vbi caput generis
humani fuit corruptũ: ⁊ vbi seminata est corruptio
ibiq꞉ incorruptõ orietur: quatenꝰ sic medicina mor
bo corrñderet. Johẽs tñ in ꝯrũ sonat vt patet.

AUgustinus. xiij. de ciuitate dei. humanũ ge
nus ideo ex vno homine deus instituit vt cõ
mẽdaret q̃ꝫ ei grata sit in pluribus vnitas.
que consideratio multũ electis prodest: sanctis an
gelis in eterna pace sociãdis: verũ tãta immanitate
peccãdi defecerĩt hoĩes vt tutiꝰ atꝫ pacatiꝰ iter se be-
stie viuerẽt. Necq꞉. n. vnq̃ꝫ inter se leones aut iter se
dracões q̃lia hoĩes bella gesserũt. vinculũ cõcordie
diligit deus.

ADam itaq꞉ ⁊ Eua pmũ oĩm parẽtes. xxx. supˢ nõgentos vixere ãnos. ⁊ ꝑter Cayn Abel ⁊ Seth cũ
sororibus suis q̃s scriptura cõmemorat. xxx. alios genuerat filios. Demũ q̃ꝫ infirmitate correptus
Seth filio atꝫ alijs interdixit ne eiꝰ filij cũ filijs cayn ꝯmiscerẽt. Illũ ꝑ oleo mĩe ĩpetrãdo ad para/
disum vt aiunt: transmisit tandẽ deficiẽs in Ebron sepelitur. Sũt tñ q̃ dicũt eũ i caluarie loco sepultũ fuisse

Abel secūdus filius Ade natus est anno.30. Ade cū sorore delbora. Iste abel primus martyr ecclīam inchoauit qꝛ ī grā ⁊ iusticia pmāsit. Si eī ab Adā īchoata fuisset nō foret cōtinua.

Hūc āt iustū ⁊ sctm̄ cōmēorāt euāgelia Qui ab incūte etate iusticiā colere ⁊ deū timere didicit. Cuiꝰ cōuersatio pastoralis erat: ⁊ de oībꝰ pmicias deo offerebat. Et ppterea deꝰ ad eius sacrificia respiciēs. ⁊ eiꝰ oblatōes grātam hrēt germāo pūte. q̄ viso vultꝰ cayn p̄ cōfusiōe cecidit et inuidie stimulo sauciꝰ cayn ī eū insurrexit ac iterfecī. Qui celestē citatē pmꝰ cōdidit. Et ipiꝰ ciuem se pmū cōstituit Centenario ⁊ eo amplius Abel mortuo. Adā post centesimū annū Seth genuit filium.

Anno.cxxx.fm heb. Scdm lxx.iterptes.ccxxx. Adā genuit seth q̄ fuit terciꝰ filiꝰ ade ⁊ natꝰ ē āno pris sui.cxxx. inchoāte fm he. ve. ħ ē āno mūdi.130.cōpleto vixit āt ānis.912. Iste seth natꝰ est 230.āno ad. qr̄.c.moyses ptermisit qbꝰ luxit filiū suū abel ī valle ploratōnis ppe ebrō.ipe eē.p oleo mīe īpetrādo padisuz adijt. In his duobꝰ primis filijs Ade.s. Cayn ⁊ abel ortū hueřt due ciuitates fm Aug.14.li.d ci.dei. feceřt itaqꝫ duo amores duas ciuitates.terrenam.s. amor sui vsqꝫ ad cōtēptū dei. Celestē vo amor dei vsqꝫ ad cōtēptū sui deniqꝫ illa ī seipa: ħ in dn̄o gliat. Illa q̄rit ab hoībus gliam. huic āt deꝰ cōsciē testꝭ maxīa ē glia. ad illā ptinet cayn q̄ pmo natꝰ ē ⁊ citatē cōdidit. Ad istā ptinꝫ abel.q̄ scdo natꝰ ē ⁊ tācꝫ pe

grinꝰ ħ cōuersatꝰ. qꝛ grā p̄destinatꝰ ciuis sursuz erat. deniqꝫ vtcitas dei sue aduersarie coopatōe clarescat. aliq̄ facta reproborum cōmemorarꝫ necesse fuit.

Cayn primogenitꝰ ade ⁊ eue cū sorore sua calmana natꝰ ē āno ade.xv.ī agro damasceno. Hic primꝰ agrorū cultor fuisse phibet cupidissimꝰ q̄de ⁊ aliene felicitatis īpatiētissimꝰ ac sceleratꝰ volens mūera sua reprobata a deo et mūera fris sui accepta inotꝰ inuidia frēm suū ductuz ī agrū īterfecit. ppter qd̄ a deo pūitꝰ fuit vt oībꝰ diebꝰ vite sue eēt vagꝰ ⁊ pfugꝰ sup terrā. Cūqꝫ cayn cōfectꝰ cēt senio ⁊ īter frutecta aliqn̄ sederet a pnepote suo lamech q̄ senectutꝭ vicio cecꝰ factꝰ dū venatōi isꝭ stēt pueri ductorꝭ suasu credēs cayn feraz sagitta occisus fuit.

Eras plimas dīsoꝝ regū gētiuz aut opm magnificoꝝ: aut psonaꝝ sublimū hicide ānotaui: qbꝰ vtūř astronomi

ī suis calculatōibꝰ ab adā vsqꝫ ad alphonsum. Et nō cꝙ era ē tps famosuz alicuius gētis vel secte incipiēs ab aliq̄ effectu ꝗ ē nōbilis bonitatꝭ vel malicie ⁊ vulgariter pt dici datū: iuxta qd̄ publice cōscriptōes fiūt. Vn̄ ⁊ sctūs leo huiꝰ noīs pmꝰ freqnter ħ termino era vtiř in Epistolis suis.

Enos filius Seth natꝰ ē āno Seth cv. anno vo mūdi.435.fm.lxx.fm heb.235.āni vite eius.905. Iste enos incepit inuocare nomē dn̄i forte per aliqua deprecatoria verba que inuenit.

Caynā filius Enos natus ē āno patris sui.xc. Mūdi vo fm.lxx.625. fm heb.ccc.xxv.āni vite eiꝰ extiterūt 910.

In linea iustoꝝ tres notāř celestibꝰ decorati. Pmo enos q̄ primo nomen dei inuocauit. Secundo Enoch q̄ cū deo ambulauit: ⁊ trāslatus ē in padisuz. Tercio Noe q̄ pfectus fuit in generatōibus suis humanū genus saluauit ab aqs diluuij. In linea vo pctoꝝ tres decorantur terrestribus. Pmo Iabel qui fuit pater habitantium in tentorijs atqꝫ pastorum. Secundo Iubal qui fuit pater canentiū in Cithara ⁊ organo. Tercio Tubalchayn qui fuit malleator in cūcta opera eris.

Enoch filius Cayn quotus sit in numero filiorum Cayn certum nō est. Iste Enoch cayn ciuitatē cōdidit appellās eā noīe eius Enochiā quā ⁊ sua ꝓle repletā vidit. dicit enī Josephus. Qđ chayn rapinis ⁊ violentijs opes cōgregās filios suos ad latrocinia īcitabat. Timēsq; eos q̄s ledebat filios suos in citate recollegit. Absurdū tn̄ nō ē ṡm augus. xv. de ciui. dei. q̄ cayn edificauit citatē cuius vix q̄tuor viros scriptura dicat tūc fuisse. q2 nō oēs nūerauit q tūc eē poterant: ṡ illos tm̄ noīare necēe putauit q̄s suscepti opis rō postulauit. Adā per cayn sceleratum vndenario numero finit̄ q̄ pctm̄ significat ⁊ ipē numerus femīa claudit a q̄ sexu factuz ē initium pcti.

Enoch

Nota q̄ omnes artes vel sciētie seculares liberales siue mechanice vl' phisice humane curiositati debuiētes a filijs lamech legūt̄ inuēte ⁊ sic filij adulterium p̄mū scriptores alijs fuerūt: ⁊ q2 tīcbant futuꝝ ꝓlm diluuij ⁊ ignis Jō tubalcaim easdē artes ī duabus colūnis sculpsit. Una latericia ⁊ alia marmorea colūna lapidea adhuc manet ī terra syria: vt. s. si ꝯstructa lateribus ab imbre b' extermiaret̄ lapidea pmanēs pberet hoīb' scpta' cognoscere.

Matusalem Enoch filius cētesimo et ⁊ octuagesimoseptio anno natus lamech filium hūit q nato duos ⁊ octoginta supra septigētos superuixit ānos. Et sic Matusalē diutius vixisse ferūt oibus q̄s scriptura cōmemorat.

Matusalem

Malaleel filius yrath

Yrath filius Enoch

Malaleel centuz sexagitaq̄nq; hñs etatis ānos genuit filiū iareth quo nato postea septingētos et triginta annis supuixit.

Iste Lamech primus bigamiā introduxit habens duas vxores ꝯ illō qđ dictū fuit ab Adā spū ꝓphetico: erūt duo ī carne vna. q̄ virū. i. cayn iter frutecta iacētē sagitta īterfecit adolescētēq; eū ducētē arcu pcussum occidit. Punitus ē igr ꝓpter occisionem caī septuagies septies q2 septuagita ⁊. vij. aīe d eo egresse ī diluuio pierūt.

Iste Jabel filius Lamech ex vxore Ada īcepit ꝯdē tētoria pastoralia portatilia ad mutādū pascua ꝓ gregibus nutriēdis nl nisi ꝯiugiū carnale meditās ⁊ pascua vētri. ṡ ṡm cōmestorē greges ordiauit ⁊ caracteribus distinxit sepauitq; ṡm genera greges ouiū a gregibus edorum ⁊ ṡm q̄litatē vnicolores a grege sp̄si velleris: ⁊ ṡm etatē anicl'os a maturioribus ⁊ cōmixturas certi tpibus faciēdas ītellexit

Ada Lamech Sella

Cōcupia oculoꝝ

Iste tubalcayn filius lamech et selle secunde vxoris sue artē ferrareā primus inuenit: res bellicas exercuit sculpturas ī metallis in libidinem oculorum fabricauit sumens ex exemplum a natura ex opere fruticum sicut frater suus Tubal ad voluptatem aurium consonantias excogitauit.

Cōcupia aurium

Iste Tubal filius Lamech ex vxore Ada hic dr̄ pater canentiū ī cythara ⁊ organo q2 musicā inuenisse dr̄ nō tm̄ instra musicalia adinuenit ṡm ꝯmestorē q̄ postea lōge iuēta referūt̄ ṡ ꝯsonātias inuenit vt labor pastoral' quē frater suus Jabel ꝑamauit ī delitijs verteret̄ ⁊ in delicijs exerceret: postea tñ instri adinueneft ꝯsonātias melodiaꝝ ⁊ diuersa instra musicalia sicē moises de sonitu aq̄ꝝ dr̄ armonias ppēdisse. Sūt tñ q dicāt q̄ archades popli p calamos breues ⁊ lōgos p̄mi excogitauerunt canium: laercius vero id repertū dicit tempore pithagore philosophi.

Concupia carnis

Noema filia Lamech ex Sella soror Tubalcayn artem varie diuersecq; texture inuenit: lanam et linuz in fila traxit ⁊ pannū texuit ꝓpter leuitatem. Nā antea pellibus bestiarum vtebantur.

Jabel Tubal

Tubalcaī Noema

Malaleel filius caynan q̄ plantatio dei interpretatur in linea xp̄i natus est anno patris sui. 75. anno vo mūdi fm Hebre. 470. fm. lxx. 760. obijt habens annos octingentos. 95. Dicit Aug. 15. de ciui. dei. q plures āte diluuiū nongentos annos attigerunt nemo tamen ad mille peruenit: q. plixitas etatis fuit per miraculū diuinū ad multiplicandū genus humanū ⁊ ad sciētiarū principia inuenienda. Tum etiā scdm naturam: qꝫ homines erant melioris cōplexionis ⁊ maioris vigorositatis. Nā habebāt tunc multa maiora ossa quidem homines q̄ȝ nunc. Unde allegans Plinium dicit. q̄nto magis pterit seculi cursus: tāto minora corpa fert natura: ne etiaȝ magnitudo gigantoꝝ videat aliqui incredibilis testatur sacra historia dicens se vidisse molarem dentem: de q̄ centum dentes scdm modulum nostre fieri potuissent. Dixitqȝ August. 12. q nullo modo audiendi sunt illi qui dicūt tante fuisse breuitatis illos annos: q decem de illis faciunt vnum de nostris: atqȝ nongentos tantū. 90. Nam dicit Plinius adhuc sunt gentes q̄. cc. annis viuut.

Iareth filius Malaleel qui interpretatur descendens siue roborans vl' sapozans natus ē anno patris sui. lxv. supra centesimuȝ Gen. v. mūdi vo dcc. lx. scdm he. ve. s̄ scdm. lxx. interpretes. 976. vixit autem nongentos ⁊ sexaginta duos. Dicit Augusti. q multi sunt geniti ante diluuiū de seth ⁊ etiā cayn quos tamen scriptura festine trāscurrit: vt veniat ad noe vbi ambarum genealogiarū ⁊ ciuitatū dei ⁊ diaboli discretio concretioqȝ numeraret ⁊ ad Abraham cui facta est repromissio de christo nascituro qui ē alpha ⁊ o: Appocalip. i. ꝓpter quod scriptura sacra quosdam ꝯmemorat. nec omnes isti primogeniti q̄s scriptura nominat vt cayn cognouit vxorem suam ⁊ genuit Enoch. nō est consequēs q Enoch fuit eius primogenitus. ⁊ sic de alijs. Huius vo tempe filij seth viri optimi in pceptis patris cum simplicitate cordis perseuerantes a filijs Cayn pessimis quidem in omnē luxum prolapsis multa mala passi sunt.

Enoch filius Jareth natus est anno patris sui. c. lxv. Gen. v. mūdi vero 1022. scdm he. ve. Sȝ fm. lxx. 1122. Anni vite eiꝰ fuere. 365. Iste enoch septimus ab Adam deo placuit ⁊ translatus est in paradisuȝ: ⁊ septima requies pdicatur ad quaȝ trāsfertur omnis qui tanq̄ȝ sexta die etate seculi christi aduentu formatur. viuit aūt in paradiso in corporis ⁊ spūs tranquillitate cū helya vsqȝ ad tempus antixp̄i exituri ad fidei defensionem. Postremo martyrio coronandi. huc iudas apostolus in epistola sua nonnulla scripsisse refert: q̄ ab antiquitate suscepte fidei a patribus refutata sunt.

Matusalem filius Enoch natus est anno patris sui. lxvij. mundi vero fm lxx. 1287. Anni quibus vixit fuere. 969. Iste Matusalem antiquissimꝰ fuit omniū quos scriptura ꝯmemorat. De annis autē eius diuerse sunt opiniones. fm lxx. interptuȝ computationem vixisset. 14. annis post diluuium. Sed non legitur fuisse in archa noe. Hiero. vo asserit: q eodē āno diluuij mortuus sit. Septemqȝ diebus ante diluuium sepultus. Quidam vo eum cum patre suo Enoch trāslatum fuisse volunt: ⁊ diluuiū pterisse putabant causante hoc diuersitate codicū nostroꝝ ⁊ hebreoꝝ: fm August. ⁊ Rab. ⁊ ysi. qui omnes dicunt eum absqȝ omni ambiguo non vixisse. 14. annis post diluuium cum ibi tātū. viij. anime salue fiebant.

Lamech filius Matusalem natus est āno p̄ris sui fm textum nostrū Gē̄. v. clxxxvij. anno vero mundi fm lxx. 1454. vixit auteȝ annis. 777. Iste lamech cum esset annorum. 172. genuit Noe quem cum genuisset dixit. Iste. s. Noe consolabitur nos a laboribus manuū nostrarum in terra cui maledixit dominus. Et genuit preter Noe filios ⁊ filias. Et cuȝ vixisset septingētos ⁊ septuagintaseptem annos tradidit principatum Noe filio suo ⁊ mortuus est. Eo quidem tempore gigantes erant super terram: viri vtiqȝ famosi ⁊ incredibilis potentie scientes bellum.

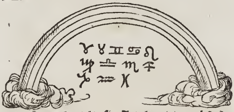

Secunda etas mūdi principiū a Noe habuit post diluuiū: qd̄ fuit vniuersale ꝑ totū Anno sexcētesimo vite Noe a ꝓncipio aūt mundi ſm he. Millesimosexingentesimoquinquagesimosexto. Sed ſm. lxx. interp̄tes quos Beda et ysido. approbāt Bis mille ducenti ⁊. xlij. ⁊ durat vſq₃ ad abrahā ſm he. 292. annis. Sed ſm. lxx. 842. annis. Ante diluuiū vo ꝑ. 100. annos Dominus apparuit Noe id ē quingentesimo anno vite Noe.

NOe diuini honoris et iusticie amator filius Lamech. ingenio mitis ⁊ integer inuenit grām coram dn̄o. Cū cogitatio hominū ꝓna erat ad malū. Om̄i tp̄e om̄es in viam rectā deducere satagebat. Cūq₃ instaret finis vniuerse carnis precepit ei dn̄s vt faceret arcam de lignis leuigatis bituminatā intus et extra. que sit trecētoꝝ cubitoꝝ geometroꝝ longitudinis. Orosius ⁊ post eū Augusti. ⁊ Hugo. Cubitū geometricū sex cubitos vsuales facere dicūt: quā ꝑticaꝫ noīant. Sit itaq₃ trecētoꝝ ꝑticaꝝ lōgitudīs: q̄nq̄ginta latitudinis ⁊ triginta altitudinis. i. a fundo vſq₃ ad tabulatū ſb tignis. Et ī cubito cōsumma ab illā. In q̄ māsiūculas cenacl'a fenestrā ⁊ ostium ī latere deorsum faciēs. Noe igit̄ post cētuꝫ ⁊ xx. ānos ad arcā fabricatā. q̄ ꝓ solatio vite erant necēria cōportauit. Cūctorūq₃ aīaliū ad ſuādū genus eoꝝ masclos ſil' ⁊ feminas ꝑiter introduxit. Ip̄e deniq₃ ⁊ filij ei⁹ vxor ⁊ vxores filioꝝ primo die mēſ apꝛil' ingressus ē. Facto diluuio cuꝫ dn̄s oēm carnē deleuit. Noe cū suis saluat⁹ ē. Stetitq₃ arca sup̄ altissimos mōtes armenie. Qui loc⁹ egressoꝝ vocat̄. Egressi deo grās egerūt. Et altare facto: deo sacrificabant.

HOc signū federis qd̄ do inter me et vos ⁊ ad omnē animā. Gn̄. ix.

ARcus pluuialis siue Iris licet dicatur hr̄e sex vel quatuor colores. tn̄ duos colores ꝓncipaliter habet. q̄ duo iudicia rep̄ntant. aq̄us diluuiuꝫ p̄teritū figurat ne ampli⁹ timeat̄. igneus futurū iudiciū signat per ignem vt certitudinaliter expectet̄

Illo diluuij Anno prima seculi etas termīata ē ab Adaꝫ vſq₃ ad diluuiū inclusiue. Etas scd̄a incepit q̄ ⁊ ad abrahe natiuitatē vſq₃ perdurat.

NOe vna cū filijs ⁊ vxore ac filiorū vxorib⁹ ex archa egresso: ꝯfestim altare edificato de cūctis pecorib⁹ volatilibusq₃ mūdis holocausta dn̄o obtulit. Et ei⁹ odorē suauitatis odorat⁹ est dn̄s. Propter qd̄ eidem dn̄s benedixit ac filijs suis dicens.

Crescite ꝛ multiplicamini. Indeqꝫ terra ad pro
priã naturã reuersa Noe cepit vir agricole eẽ.
ꝛ exercere terram: et cũcta animantia ad pascua
emisit. Cũqꝫ (vt aiũt) hircũ capraꝝ in coricũ cili
cie montem emisisset: ibidem lambruscas come
dens: inebriatus ẽ: ꝛ reliqua animãtia cornib⁹
petere cepit. Hoc noe cõperto: lambrusce virtu-
tem agnouit. cõfestimqꝫ ipsam sanguine leonis
porci agniqꝫ et Symie addito inseruit: at lam-
brusca in bonã vineã inserta: fructũ fecit ꝑfectuꝫ
ꝛ vindemiauit eũ. Et ad vsuꝫ noe vino deducto
sacrificãs fecit cõuiuiũ magnũ. Inebriatus aũt
ex illo statim tanqꝫ agnus in soporẽ resolutus ẽ
nudatus inhoneste iacebat: vidensqꝫ Cham ei⁹
filius (videlꝫ pr̃ chanaan) pr̃is verenda nudata
e vestigio irridendũ fr̃ibus nũciauit ꝛ ostendit.
At Sem ꝛ Japhet audientes: filiali pietate in
pr̃em cõmoti palliuꝫ imposuerũt humeris suis
retrorsum incedẽtes: patris verenda operuere.
Eorũ quippe facies verse erãt: ne. s. pr̃is virilia
viderent. Qd̃ dũ n̄oe sensisset alijs quidẽꝫ filijs
felicitatẽ optauit. Cham v̄o ꝓpter cognitionem
sui nõ quidem maledixit: ſ3 eius ꝓli. Noe v̄o cũ
vixisset post diluuiũ trecẽtis ꝛ ꝗnquaginta an-
nis: qd̃ quidẽ tẽpus feliciter egit: cum cõplesset
annos nongẽtos ꝗnquaginta mortuus ẽ. Pre
ter aũt Sem cham ꝛ Japhet at ionicum filios:
aliosqꝫ post diluuiũ genuit filios ꝛ filias. vidit
qꝫ ex filijs filioꝝ: ꝛ ex filioꝝ filijs ad multas vs-
qꝫ generationes.

Monstruosoruꝫ quoqꝫ multa hoĩm gene
ra post linguaꝝ varietatẽ a deo factã va
rijs in locis ꝓducta fuisse cõmemoran
tur. Deus eñ ipe cũ sciret quaꝝ ꝑtiũ similitudi
ne vel diuersitate ꝯtexeret pulcritudinẽ vniuer
si: etiaꝫ monstruosos hoĩes in mundũ ꝓducere
voluit. E ꝗbus ꝗdam dicanᷤ repiri q̃ in media
fronte vnũ tantuꝫ h̄nt oculũ: qui monoculi ap-
pellãtur. Alios statura eẽ cubitales: ꝗs pigme
os greci vocãt: qui ꝑ annũ octauũ viuendo non
excedũt. Hij ꝑp̄li plinio. vij. naturalis historie
testãte tenẽtes mõtana indie: vicina tñ occeano
salubri celo sempqꝫ vernãte h̄nt singulare bellũ
ꝯtra grues: teste Homero: hoꝝ mulieres Soli
nus anno ꝗnto parere dicit: ꝛ octauo senescere:
fama ẽ insidẽtes arietũ capraꝝ dorsis armatos
sagittis veris tp̄e vniuerso agmine ad mare de
scendere ꝛ oua pullosqꝫ earũ alitum cõsumere.
Casas eoꝝ luto pennisqꝫ ꝛ ouoꝝ putationibus
cõstrui. Arestoteles ĩ cauernis viuere pigmeos
tradit. Item gẽtes alie sunt in ꝗbus singuli sin
gula crura in pedibus maximis h̄nt nõ flecten
tes poplitem: et tñ mirabilis celeritatis ꝗs scio
pedas vocant. Hij etiaꝫ plinio vbi supra testã-
te ꝑ estiuũ tempus in terra supini iacẽtes peduꝫ
se vmbra ꝓtegunt: vñ et inditum nomẽ habẽt.
Hos idem Plinius in desertis indie ꝑtibus ha
bitare dicit. Quosdam alios sine ceruice habẽ
tes oculos in humeris. Quosdam alios cyno-
cephalos quoꝝ canina capita. Et alia diuersa
genera monstruosoꝝ que in sequẽtib⁹ patebũt.
Cum multi reperiũtur hominũ fetus ab vsitato
cursu nature exorbitantes: qui tamen non ob
mittendi in historijs ducũtur maxime longius
a mari degentes in ꝗbus ꝓdigiosa aliqua ꝛ in
credibilia multis visum iri haud dubitamus.
Quis eñ ethiopes anteqꝫ cerneret crederet: Aut
cui nõ miraclo ẽ cũ p̃mu in noticiã venit: Quã
multa fieri nõ posse (p̃us qꝫ facta sint) iudicãtur
Nature v̄o reꝝ vis atꝫ maiestas ĩ oĩbus momẽ
tis fide caret: si ꝗs mõ ꝑtes ei⁹ ac nõ totã cõple
ctaᷤ aĩo. Ideo ad auctores fideꝫ relegabimus:
Mõ ne sit fastidio grecos auscultari qui maio-
re diligẽtia ꝛ vetustiore cura de hijs scripserunt
Ferũt etiã scitharũ genera ad septẽtrionẽ haud
ꝓcul ab ipo aꝗlonis ex ortu specuqꝫ eius dicto
quẽ locũ gesglithron appellãt: ꝓduᷤ arimaspi
ꝗs vt in folio seꝗnti patebit vno oculo in fronte
media insignes. Quibus assidue bellũ eẽ circa
metalla cũ gryphis feraꝝ volucri genere. m̃lti ſ3
maxĩe illustres herodot⁹ ꝛ aristeas ꝓconesius
scribit: sup alios aũt antropophagos scithas ĩ
ꝗdaꝫ ꝯualle magᷤ ĩmaui mõtis regio ẽ q̃ vocaᷤ
abarimon. In q̃ siluestres viuũt hoĩes auersis
post crura plãtis eximie velocitatis passim cum
feris vagãtes hos in alio nõ spirare celo. Ideo
qꝫ ad finitimos reges nõ ꝑtrahi. Neqꝫ ad alexã
drũ magnũ ꝑtractos beton itineꝝ ei⁹ mẽsor ꝓ-
didit. Precipue tñ india ethiopũqꝫ tract⁹ mira
culis scatẽt. Maxia ĩ india gignũtur aĩalia indi
cio sunt canes grãdiores ceteris. Arbores ꝗdem
tante ꝓceritatis traduntur: vt sagittis supari neq̃
unt. Hec facit vbertas soli tẽperies celi: aquarũ
habũdãtia. arũdĩes v̄o tãte ꝓceritatis: vt singl'a
internodia alueo nauigabili ternos interdũ ho
mĩes ferãt. In mõte cui nomẽ ẽ Milo hoĩes eẽ
auersis plantis octonos digitos ĩ singul' pedib⁹
h̄ntes auctor ẽ Megaschenes. In m̃ltis aũt mõ
tibus gen⁹ hoĩm capitib⁹ caninis feraꝝ pellib⁹
velari ꝓ voce latratũ edere vnguib⁹ armatũ ve
natu ꝛ aucupio vesci. Cresias scribit in ꝗda gen
te indie femĩas sel' in vita parere genitosqꝫ cõfe
stim canescere. Megaschenes gẽtẽ inter noma
das indos narũ loco foramĩa tãtũ h̄ntẽ. ad ex
tremos indie fines ab oriẽte circa fontẽ gangis
Astomoꝝ gẽtẽ sine ore: corpe toto hirtam: vesti
ri frondiũ lanugine: halitu tantũ viuentẽ ꝛ odo
re quẽ narib⁹ trahũt. Nullũqꝫ illis cibũ nullũqꝫ
potũ. Tantũ radicũ florũqꝫ varios odores sil-
uestriũ maloꝝ q̃ secum portant longiore itinere
ne dẽsit olfact⁹. Grauiore paulo odore haud dif
ficulter exanimari. Onesicritus quibus ĩ locis
indie vmbre nõ sint corpa hoĩm cubitoꝝ ꝗnũ ꝛ
binoꝝ palmoꝝ existere ꝛ viuere ãnos. cxxx. nec
senescere. ſ3 vt medio euo mori. Cresias gẽteꝫ ex
ijs q̃ appellaᷤ pandore in ꝯuallibus sitam. an-
nos ducẽtos viuere ĩ iuuẽta cãdido capillo q̃ ĩ
senectute nigrescat. Artemidorus ĩ taprobana
insula longissimã vitã sine vllo corpis languo
re traduci. Soritas ab indis arab fluui⁹ dister-
minat. Ii nullũ aliũ cibũ nouere qꝫ pisciũ quos
vnguibus dissectos sole torreant. atqꝫ ita panẽ
ex ijs faciũt: vt refert Clitarchus. in affrice soli-
tudinibus hominũ species obuie subinde fiũt:
momẽtoqꝫ euanescũt. Hec atqꝫ talia ex hoĩm ge
nere ludibria sibi nobis miracula: ingeniosa fe
cit natura ad detegendã eius potentiã sequẽtes
gentes inter prodigia ponere libuit.

De hominibꝰ diuersaꝝ formaꝝ dicit Pli. li. vij. ca. ij. Et Aug. li. xvi. de ci. dei. ca. viij. Et Isidorus Ethi. li. xi. ca. iij. oīa q̄ sequūtur in india. Cenocephali homines sunt canina capita habētes cū latratu loquūtur aucupio viuūt. vt dicit Pli. qui omnes vescūtur pellibus animaliū.

Cicoples in India vnū oculum hñt in fronte sup nasum hij solas ferarū carnes comedūt. Ideo agriofagite vocātur supra nasomonas confinesq̃ illorū homines esse: vtriusq̃ nature inter se vicibus coeūtes.

Calliphanes tradit Arestotiles adijcit dextram māmam ijs virilem leuam muliebrem esse quo hermofroditas appellamus.

Ferunt certi ab oriētis pte intima esse homines sine naribus: facie plana eq̄li totius corpis planicie. Alios supiore labro orbas. alios sine linguis ⁊ alijs cōcreta ora esse modico foramine calamis auenaꝝ potū hauriētes.

Item homines habentes labiū inferius. ita magnū vt totam faciem contegant labio dormientes.

Item alij sine linguis nutu loq̄ntes siue motu vt monachi.

Pannothi in scithia aures tam magnas hñt. vt contegant totum corpus.

Artabrite in ethiopia pni ambulāt vt pecora. ⁊ aliqui viuūt p annos. xl. quē nullus supgreditur.

Satiri homūciones sunt aduncis naribus cornua ī frontibus hñt ⁊ capraꝝ pedibus similes qualē in solitudine sanctus Antonius abbas vidit.

In ethiopia occidentali sunt vnipedes vno pede latissimo tam veloces vt bestias insequantur.

In Scithia Ipopedes sunt humanā formaꝝ eq̄nos pedes habentes.

In affrica familias quasdā effascinātiū Isigonus ⁊ Memphodorus tradūt quaꝝ laudatōne intereāt pbata. arescāt arbores: emoriātur infantes. esse eiusdem generis in tribalis et illirijs adijcit Isogonꝰ q̄ visu quoq̃ effascinent iratis p̄cipue oculis: quod eorū malū facilius sentire puberes notabilꝰ esse q̄ pupillas binas in oculis singulis habeant.

Item hoīes. v. cubitoꝝ nūq̃ infirmi vsq̃ ad mortē. Hec oīa scribūt Pli. Aug. Isi. Preterea legit̃ ī gestꝭ Alexādri q̄ ī india sunt aliq̄ hoīes sex manꝰ hñtes.

Itē hoīes nudi ⁊ pilosi in flumine morātes.

Itē hoīes manibꝰ ⁊ pedibꝰ sex digitos habentes.

Itē apothami ī aq̄s morantes medij hoīes ⁊ medij caballi.

Item mulieres cū barbis vsq̃ ad pectꝰ ꝫ capite plano sine crinibus.

In ethiopia occidētali sūt ethiopes. iiij. oc̄los hñtes

In Eripia sunt hoīes formosi ⁊ collo gruino cū rostris aīalium hoīmq̃ effigies mōstriferas circa extremitates gigni mīme mirū. Artifici ad formanda corpora effigiesq̃ celandas mobilitate ignea.

Antipodes āt eē. i. hoīes a ɔ̄ria pte terre vbi sol orit̃ q̄n occidit nob̄ aduersa pedibꝰ nr̄is calcare vestigia nulla rōe credēdū ē vt ait Aug. 16. de ci. dei. c. 9. Ingēs tñ ꝫ pug̃ lr̄aꝝ ɔtraq̃ vulgi opīoez circūfundi terre hoīes vndiq̃ cōuersisq̃ īter se pedibꝰ stare et cūctꝭ silem eē celi vticē. Ac sili mō ex q̄cūq̃ pte mediā calcari. Cur āt ñ decidāt: miret̃ ⁊ illi nos ñ decidere: nā eñ repugnāte: ⁊ quo cadāt negāte vt possint cadere. Nā sic ignis sedes nō ē nisi ī ignibꝰ: aq̄rū nisi ī aq̄s. spūs nisi in spū. Ita terre arcentibus cūctis nisi in se locus non est.

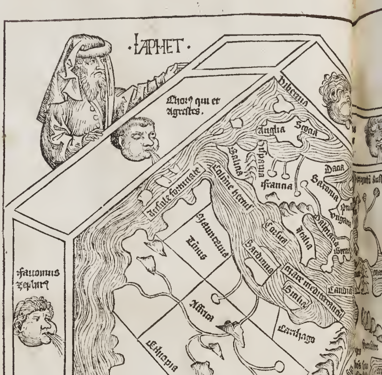

Orbis dicitur a rota ⁊ est q̄libet figura sperica ⁊ rotunda. Et ideo mūd⁹ orbis dr̄. q2 rotūd⁹ ē: ⁊ dr̄ orb terre vl' orbisterrarū. Dicūt āt ƀm vincē. filij sem obtinuisse asiā. filij chā affricā ⁊ filij iaphet europā. Isið. in li. Ethy. asserit ꝙ orbis diuisus ē in tres partes ƀ nō eq̄liter. Nā asia a meridie ꝑ orientem vsqꝫ ad septētrionem ꝑuenit. Europa vo a septētrione vsqꝫ ad occidentē ꝑtingit. Sed affrica ad occidentem ꝑ meridiez se extendit. Sola quoqꝫ Asia

continet vnam partem nostre habitabilis. s. medietatem: alie vo ptes. s. affrica ꝛ europa aliam medietatē sunt sortite. Inter has autem partes ab occeano mare magnū progreditur. easq̄ interscecat: quapropter si in duas partes orientis ꝛ occidentis orbem diuidas in vna erit asia in alia vo affrica ꝛ europa. Sic autem diuiserunt post diluuiū filij Noe: inter quos Sem cum posteritate sua asiam. Japhet europam: cham affricam possederunt. vt dicit glo. super Gen. x. ꝛ super libro Paralippo. primo. Idem dicit Crisostomus Isidorus ꝛ Plinius.

DE prouincia Asie. Asia ex nomie cuius-
dam mulieris est appellata sm Vinc. q̄
apud antiquos imperium tenuit orien-
tis. Habet ista pars prouincias multas ⁊ regio
nes. Paradisus terrestris locus est in orien-
tis partibus cuius vocabulum ex greco in lati-
num vertitur ortus. Hebraice eden dicit᷑ qd la-
tine delicie interpretatur. quod simul iūctum re/
sultat ortus deliciaruꝫ. Est enim omni genere li/
gni ⁊ arborum pomiferarum consitum: habēs
etiam lignuꝫ vite in medio. Non ibi frigus nec
estus: sed perpetua aeris temperies. de eius me
dio fons prorumpens irrigat nemus totuꝫ. Di
uiditur aūt in quatuor flumina vt patet Gen̄. ij.
hui⁹ loci post pctm̄ est aditus interclusus. In
dia q̄ in asia ē. ab indo flumine dicta est q̄ ex pte
occidentali claudit᷑. Hec a meridiano mari por/
recta vsqꝫ ad ortuꝫ solis: ⁊ a septētrione vsqꝫ ad
monteꝫ caucasum peruenit. Habet gentes mul/
tas ⁊ oppida. Insulam quoqꝫ thephanā gem-
mis ⁊ elephantis refertam. Crisen ⁊ arginē au/
ro et argento fecundas. Tilem quoqꝫ arborem
folijs nunq̄ꝫ carentem. habet ⁊ fluuios gangen
⁊ indū ⁊ hypaneꝫ illustrantes indos. Terra in/
die fauonij spiritu saluberrima. in anno bis me
tit fruges: vice hyemis ethesias patit᷑. Gignit
autem tincti coloris homines. elephantes ingē
tes. monoceron bestiam id est vnicorniū. psita-
chum auem. ebenum quoqꝫ lignum cinamomū
piper ⁊ calamū. Mittit quoqꝫ ebur lapidesqꝫ p̄-
ciosos. berillos. crisopassos. adamantē. carbū-
culos. ligures. margaritas ⁊ vniones. q̄bus no
biliū feminaꝝ ardet ambicio. Ibi etiaꝫ sunt mō
tes aurei quos adire ꝓpter dracones ⁊ griphos
⁊ immēsoꝝ hominū mōstra est impossibile. So
linus dicit. diu credita ē esse tercia pars terrarū.
Indiā liber pr̄ ingressus ē vtpote q̄ indis subact
prim⁹ oīm triūphauit. Sūt ⁊ alie ꝓuīcie ml/
te in asia: et reḡ videlꝫ Parthia. Assiria. Media
Persia. Mesopotamia Babilō nomē ē in q̄ ē
vrbs babilon a q̄ nūcupata ē vrbs tam nobilis
vt caldea ⁊ assiria ⁊ mesopotamia in ei⁹ nomen
aliq̄n trāsierūt. Arabia ꝓuīcia sic ē appella/
ta. i. sacra. sic interpretata eo q͛ thuriferos hēat
odores. Mirra ⁊ Cinamū ibi habēt᷑. Et ibi
nascit᷑ fenix. Ipā etiā dr̄ Sabba. Siria hꝫ in
se plures ꝓuīcias. s. Cōmagenā pheniciam ⁊
palestinam. cui⁹ ps ē Judea. absqꝫ sarracenis ⁊
nabucheis. In phenicia est thir⁹ ad quā ysaias
loq̄tur. Judea ex noīe iude appellata. s. eo q͛
reges ex illa tribu hūit. q̄ ibi regnauerūt. Hec ē
palestīa regio q̄ prius chanaā dicta ē a filio chā
siue ex chananeoꝝ gētibus q̄bus expulsis iudei
eā dn̄o ꝓcedēte possederūt. In medio aūt iudee
ciuitas hierosolima. Terra ē variarū opū diues
frugibus fertilis aq̄s illustris. balsam⁹ opima.
Samaria regio ē palestine in q̄ ciuitas prin/
cipalis etiā dr̄ Samaria vbi cōiter tenuerūt se-
deꝫ regni reges isrl̄. sicut in hierl̄m reges iudee.
Hec ē media inter ꝓuīciā iudee ⁊ ꝓuīciā ga-
lilee: similis ē terra iudee in bonitate Galilea
ꝓuīcia etiam palestine. Et ē duplex. s. supior ⁊
inferior. Penthapolis regio ē in cōfinio ara/
bie ⁊ palestine: quinqꝫ ciuitatum Sodome ⁊c̄.

celesti igne consumptarum. Nabathea a filio
ysmahel nominata iacet inter iudeam ⁊ arabiaꝫ
Egyptus que prius dicitur essea: ab egypto
danay fratre postea ibi regnante nomen accepit
regio celi ymbribus insueta: ⁊ pluuiarum igna
ra. Nilus solus eam circūfluens irrigat: ⁊ inun/
datione sua fecundat adeo copiose vt impleat ne
cessarijs mercibus orbem terre Scithia sicut
⁊ gothia magoth a filio Japhet fert᷑ cognomi-
nata. Hircana dicta est a silua hircania: q̄ sci-
thie subiacet. Albania a calore populi sic no-
minata eo q͛ albo crine nascant᷑ homīes. Ar/
menia vocata est ab armeno iasonis thesalali co
mite. qui armeniam cepit. Hyberia regio est
asye prope pontum armenie. ī hac herbe tinctu/
re vtilis nascūtur. Capadociaꝫ vrbs ꝓpria no
minauit hec est in capite Syrie sita. Asia mi-
nor ab oriente capadocia cingitur: ab alijs par-
tibus mari circūdatur. Et habet ꝓuīcias istas
bithyniam. frigiā. galatiā. libiā. chariaꝫ. pam-
philiam. ysauriā. liciā atqꝫ ciliciam Bithunia
aūt in ponti exordio a bitynio rege nūcupata ē.
ipā ⁊ maior frigia. Nicomedia vrbs est in ea
vbi hanibal fugiens veneni haustu animā spira
uit. Galatia a priscis gallorum gentibus a q̄
bus extitit occupata. Frigia dicta est a frigia
europis filia. hꝫ ⁊ dardania a dardano iouis fi-
lio dicta est. huius regio troya est quā ex suo no
mine appellauit tros troyanorū rex. due autem
sunt frigie maior ⁊ minor. Maior frigia smirnā
habet. Minor vō ylium ⁊ lichaoniam. Pam
philia cilicie sociatur. Ysauria ex situ loci dicitur
cognominata. quia vndiqꝫ aperta aurarum fla-
tibus pateat. metropolim vrbem seleuciam ha/
bet. Cilicia a silice quodam nomen traxit ma
trem vrbium habet tarsum. Licia auteꝫ sic no
minatur eo q͛ ab oriente sit iūcta cilicie. Ibi est
mōs ille mirabilis chymera q̄ nocturnis estib⁹
ignē exalat sicut in Sicilia ethna: ⁊ in alemania
zwickau.

DE alia tercia pte mūdi q̄ dicit᷑ Europa.
Europa q̄ppe ab agenoris regis libie fi/
lia nomē accepit: quā iupiter ab affrica
raptam cretam aduexit: et ptē terciā orbis ab ea
denominauit. Incipit a flumine thannai: de-
scendēs ad occasum p septētrionalē occeanū vs-
qꝫ ad fines hispanie: pars orientalis et meridia
na a ponto consurgens: tota mari coniūgitur et
in insulas cades finit᷑. Prima europe regio est
Schithia inferior. q̄ a meothidis paludib⁹ inci
piēs inter danubiū ⁊ occeanū septētrionalē vs-
qꝫ germaniā porrigit᷑. q̄ terra p barbaras gen-
tes a q̄b⁹ inhitatur generaliter barbaria dicit᷑.
Hui⁹ ps p̄ma alania ē: post hanc dacia vbi ⁊
gothia: deinde germania vbi plurimā ptē Sue
ui incoluerūt. Germania post Scithiā inferi
orē a danubio inter rhenū fluuiū ⁊ occeanū con
clusa cingit᷑. terra diues virū ac pplis numero
sis ⁊ immanibus. Vn̄ ⁊ ꝓpter fecūditatē gignē
doꝝ populoꝝ germania dicta ē. mittit gemmas
Cristallum ⁊ Succinum. due vō sunt germanie
superior iuxta septētrionalem occeanū. inferior
circa rhenū. Prouīcie aūt q̄s danubi⁹ a barba
rico ad mediterraneū mare se cludit sunt. prima

messia a messiū ꝓuentu vocata: ꝓpter abūdātiā.

Post messiā pannonia postq̃ꝫ rethicꝰ frugibꝰ ferax q̄ excipit galliā belgicā: deinde traciā: tracie tirias iaphet filiꝰ nomē dedisse ꝓhibet. Aliȷ̄ seuicia incolaꝝ traciā appellatā dixerūt Huic ab oriēte ꝯstātinopol' opposita ē: ab occasu macedonia illi sbiacet. cuius regionē olim diuersarū gentiū ppl'i mesi: gethe: sarmate sithe ⁊ alie natōes incoluerūt. Grecia a greco rege dicta ē q̄ cūctā illā regionē incoluit. Sūt aūt ꝓuincie grecie plures: ⁊ q̄ꝝ p̄ria ē ab occidēte dalmacia deinde epirꝰ inde elladas: inde thesalia. īde macedonia: inde achaya: ⁊ due ī mari creta ⁊ ciclades. Illiricꝰ aūt general'r ⁊ oīs grecia ⁊ dalmacia a delini maxīa illiꝰ ꝓuincie cītate dicta est.

Epirꝰ a pirro achillis filio dī cuiꝰ ꝑs chaona ē: q̄ añ mollosa ē dicta: a molloso filio pirri quē de andromaca hūit. Ellades dicta ē a rege ellena deuchalionis ⁊ pirrhi filio: a q̄ p̄riꝰ greci ellenes nūcupati sunt. Ipa ē ⁊ athica ipa est vera grecia. vbi fuit athenas ciuitas mr̄ lr̄aꝝ ⁊ ph'oꝝ nutrix q̄ nihil hūit grecia clarius atq̃ꝫ nobilius.

Ellades aūt due sunt ꝓuincie. s. Boetia sic dicta a boue: ibi thebe ꝯstructe sunt: in q̄ olim ciuilia bella detonauerūt vbi nati sunt apollo ⁊ hercules: maior ille thebanꝰ peloponēs. scd̄a ꝑs ellādis a pelope rege athice vocta ē. Tesalia a thesalo rege dicta ē. multa sunt ī thesalia fluīa ⁊ oppida: īter q̄ p̄cipua ē thesaloīca ibi ē ⁊ mōs pnasus q̄ndā appollini ꝯsecrꝰ. In thesalia q̄ et p̄ria fuit achillis p̄imū solidi aurei facti sunt: domādorū q̄ꝫ eq̄ꝝ vsus p̄mū īuētꝰ ē. Macedoīa a macedo q̄ fuit deuchaliōis nepos nītnꝰ nomē accepit. Postq̃ꝫ ibi accepit p̄icipatū q̄ p̄iꝰ emathia dicebat: q̄ ꝯfinis ē a septētriōe emathie patria alexandri magni regio venis aureis ⁊ argēteis optīa. Mōs olimpꝰ ī ca ē ita altꝰ vt ī cacuīe eiꝰ nec vēti nec nubes sentiāt Achaia ab acheo rege ⁊ vrbs ⁊ ꝓuicia appellata ē. Hec pene īsula ē huiꝰ caput ē corīthus gretie decꝰ archadia sinꝰ ē achaie ipa ē ⁊ sicaonia a sitione r̄ge a q̄ ⁊ regnū siciomoꝝ ē dcm̄. hꝫ abeston lapidē q̄ sel' accēsus nūq̃ꝫ extīguit. Pānoniā ab alpibꝰ appēninis dicta ē: qbꝰ ab ytalia secernit regio fortis et solo leta. Hystriā hyster fluuiꝰ vōuit q̄ terrā illā īfluit. Ipe ē danubius: hꝫ āt a septētriōe pānoniā.

Italia olim a grecis ppl'is occupata mag̃ grecia nūcupata ē. deīde a regis noīe saturnia mox ⁊ latiū dicta: eo ꝙ saturnꝰ a ioue sedibꝰ suis pulsus ibi latuerit. Postremo ab ytalo siculoꝝ rege ibi regnāte nūcupata ē. terra oībꝰ rebꝰ pulcerrīa ⁊ fertil's: pabuli vbtate ḡtissima: hꝫ lacꝰ venatū. alūnū atꝫ lucernū. Fluuios eridanū: tiberim ⁊ tepētes fōtibꝰ baias. Gignit gēmas sericū: ⁊ corallū. ⁊ ligurīū boam q̄ꝫ s̄petē. ytalia aūt ⁊ hispania iccirco hesperie dicte sunt. eo ꝙ greci hespostella nauigēt: ⁊ in ytaliā et ī hispaniā q̄ hac rōe discernūt. Aut hesp̄iā solā dicis ⁊ significas ytaliā: aut addis vltīmā ⁊ signas hispaniā q̄ ī occidentis ē fine. Tuscia a ꝑs ē ytalie Umbria vō ꝑs tuscie. vmbria vō dcā vt historie narrant: eo ꝙ tp̄e aq̄se cladis ymbribꝰ supfuerit. Est eī ī iugis appēninis sita mōtis in ꝑte ytalie iuxta meridiē. Etruria ꝑs ē ytalie dcā eo ꝙ eiꝰ fines tēdebāt vsq̃ꝫ ad ripā tiberis. Rome oīm fines vniꝰ tm̄ tiberis ripa tenebāt. Hic ⁊ tuscia Tuscia aūt a freq̄ntia sacrificiȷ̄ ⁊ thuris dcā ē. illic ⁊ auruspiciā dicūt cē īuētā Apulia ē vbi brūdusiū quā tholi secuti dyomedem ducē ꝯdiderūt. Cāpania ꝓuincia ytalie hꝫ terras hyeme oī estateq̃ꝫ vināteſ Et sol ibi mitis: ḡta tēperies: aer purꝰ ⁊ blādꝰ.

Gallia dcā ē a cādore ppl'i: gala eī grece latine lac dī. Mōtes eīm ⁊ rigor celi ab ea ꝑte sol' ardorē excludūt: q̄ fit vt cādor ppl'i n̄ coleret. hāc ab oriēte alpiū iuga tuēt: ab occasu occeanus īcludit a meridie p̄rupta pirenei: a septētriōe rheni fluēta atꝫ germania: cuiꝰ initiū belgica finis aq̄tania est. Regio est gleba vberi ac pabulosa ad vsum aīantiū apta: Flumībꝰ q̄ꝫ ⁊ fōtibꝰ irrigua ꝑfusa duobꝰ magnis rheno ⁊ rhodano fluuibus

Belgis āt cītas ē gallie a q̄ belgica ꝓuīcia dcā ē. Cisalpina q̄ citra alpes trāsalpina q̄ vltra alpes. Retia q̄ iuxta rhenū. Aq̄tania āt ab obliq̄s aq̄s ligeris flumīs est appellata. Hispania p̄us ab ybero amne hiberia nūcupata ē: postea ab hispāo hispāia vōta. Ipa ē ⁊ hesperia ab hespero stella occidētali dcā. Sita ē āt īter galliā ⁊ affricā: a septētriōe pireneis mōtibꝰ clausa: a reliq̄s ꝑtibꝰ vndiq̃ꝫ mari ꝯclusa. Salubritate celi eq̄lis oīm frugū generibꝰ fecūda gēmaꝝ metalloꝝq̃ꝫ ditissima: īterfluūt eaꝫ flumīa mag̃ bethꝰ minꝰ: yberis ⁊ tagꝰ: hꝫ ꝓuīcias sex: Tarraconensem: Carthaginesēꝫ. Lusitaniā. Galiciā. Bethicam ⁊ trāsfreta ī regiōe affrice tingitanā. Due sunt aūt hispanie: anterior ⁊ exterior.

De affrica alia ꝑte tercia mūdi affricaꝫ sic noīatā: q̄daꝫ extimāt q̄si affricā eo ꝙ sit apta celo vl' soli ⁊ sine horrore frigoris. Aliȷ̄ affricā dicunt appellari ab vno ex posteris abrahe de cethura nato q̄ dictꝰ ē affer. incipit āt a finibꝰ egipti ꝑgēs iuxta meridiē ꝑ ethiopiam vsq̃ꝫ ad athlantē mōtē: a septētrionali ꝑte mari mediterraneo claudit: ꝯiūcta hꝫ ꝓuincias libiā cireneñ̄ſeꝫ. Pēthapolim. Bisantiū. carthaginē. Numidiā. Mauritaniā. tingitanaꝫ. Et circa sol' ardorē ethiopiā. Libia cireneñ̄s ī ꝑte affrice p̄ima ē a cirene vrbe metropoli. q̄ ē ī eiꝰ finibꝰ nūcupata. Pētapol' dcā ē a. v. cītatibꝰ ibi exn̄tibꝰ magnis. īter q̄s sunt ptholomaida ⁊ bernice sic denāīate a r̄gibꝰ suis. Gethula ꝑs affrice mediterranee. Mauritania dī a mauro qđ nomē est grecū: latīe sonās nigꝝ. Uñ a nigredie ppl'i hītantis dcā est. Tingitana a tingi metropolitana illiꝰ ꝓuincie cītate dcā ē. Hec r̄gio gignit feras. symias. dracōes. strutōes. ⁊ oliꝫ elephātes nūc sola india hos ꝑturit. Garramātis ob oppido dcā garrania ibi exn̄ti. Ibi ē fōs q̄ friget calore diei. ⁊ calet frigore noctis. Ethiopia dcā ē a calore ppl'oꝝ q̄s sol' vicinitas torret. Est ibi ingēs estꝰ. Nā q̄cq̄d ibi ē sb̄ meridiano cardīe ē: plurimas hꝫ gētes d̄ſo vultu. ⁊ mōstruosa spē horribiles ferāq̃ꝫ ⁊ s̄pentū m'ltitudīe referta. Ibi rinocerata bestia ⁊ cameleopardꝰ. basiliscꝰ dracones īgētes ex q̄ꝝ cerebro gēme extrahūt iacītꝰ ⁊ crisopassos ibi īueniūt. Et ciamomū colligit

Due sunt ethiopie. vna circa ortū sol' altera circa occasuꝫ ī mauritāīa. Extra tres ꝑtes orb': q̄rta ē ꝑs trāsocceanū īteriorē ī meridie q̄ sol' ardoribꝰ nob' incognita ē: ī cuiꝰ finibꝰ antipodes fabulose habitare dicuntur.

Secunda etas mundi

Noe patriarcha

NOe filius lamech decim⁹ ab Adam:cui⁹ anno sexcentesimo primo hoc e anno mūdi. M. sexcentesimo. lvij. incepit secūda etas:nat⁹ ē āno patris sui cētesimo octogesimo secūdo. gñ. v. Mūdi vo. M. lvi. iuxta hebreos. ſ̄m Orosiū Bedā ꝛ. lxx. interp̄. anno mūdi. M. dc. xlij. Et interp̄taṫ requies ſ̄m ysi. ꝛ Rabanū vbi sup̄. Ab eo ꝙ ſb illo oīa retro ꝙeuēt p diluuiū. Hebrei tamen dicūt ꝙ idcirco requies interpretatur:quia primus inuenit artē arādi terram cū animalibus. Ideo dr̄ Gen̄. v. Ipse consolabitur nos ab operibus Nam prius foderūt soli homines agrū:ſ̄ postq̄ animalia arare ceperūt:fuerūt hoīes alleuiati:ideo etiā dr̄:ꝙ Noe erat vir agricola.

MEmorie cōmendandū ē. ꝙ de istis trib⁹ filijs Noe. s. sem. cham. ꝛ Japhet lxxij. gētes ꝑcreate sunt. vt pꝫ Gen̄. x. Harꝫ autē gentiū vocabula ꝑtim māserūt. ita vt hodieq̄ appareat. Unde fuerint deriuata:sicut ex assur assyrij:ꝛ ex heber hebrei:partim tēpis vetustate mutata sunt:ita vt vix hoīes doctissimi antiq̄ssimas ꝑscrutātes histoȓas. Chā. 2. fili⁹ noe Cathaflua vxor ei⁹

nec oīm ſ̄ aliq̄ꝝ ex istis origine gētiū repire potuerūt. Et si oīa ꝯsiderenṫ pl'a mutata q̄ manentia noīa apparent.

ISte Jonichus fuit q̄rtus filius Noe natus est tercio anno post diluuiū de quo Moyses tacet. Sapiens primo astronomiā inuenit. ꝛ q̄dam futura preuidit ꝛ maxime de ortu q̄tuor regnorū ꝛ eorum occasu. Cūq̄ pr̄ dedisset ei munera iuit in terrā Ethan ꝛ habitauit ibi gentē ꝯstituēs. Hec eīn Eliopolis. i. solis terra ē ad quā nōnulli filiorꝝ Japhet viri clarissimi accedentes ciuitatem ipsi Jonicho extruxere. Hic ferṫ cōsiliū dedisse Nemroth quō regnare possꝫ fuit autē vir ingenio eminentissimus ꝛ astronoim⁹ permaximus. qui oīm siderꝝ cursus ꝛ stellarꝝ habitudines cōtemplatus fuit. Qua q̄dem disciplina vt dictū est ortū ꝑiter ꝛ occasum q̄tuor regnorꝝ principaliū p̄uidit ꝛ docuit. Huic aūt mortuo cosdron ei⁹ filius successit.

ionich⁹. 4. fi. noe

CHus fili⁹ chā a q̄:vt Josepho in primo antiq̄tatū libro placet:Ethiopes fuere. Hij p̄mū a semetip̄is ꝛ ab asianis chusei vocabanṫ. Inde Ethiopes. ꝛ a q̄bus ethiopia regia hec ꝓuincia in Mauritanie finib⁹ ē. In q̄ vaste sunt solitudines orientem versus.

Chanaan primus filius cham a q̄ chananei ꝛ hūit. xi. filios q̄ possederūt terrā chananeorū q̄ nūc terra dr̄ ꝓmissionis q̄ nūc Judea nūcupaṫ ꝛ ab eo chananea. Sydon a q̄ sydonij. Ethe⁹ a q̄ ethei. Et Jebuseus a q̄ iebusei q̄ꝝ duorꝝ fuit hierl'm. Amore⁹ a q̄ amorei. Gerse⁹ a quo gersei. Eueus a q̄ euei. i. gabaonite. Arche⁹ qui archas oppidū ꝯdidit ꝯ tripolim ī radicib⁹ libani sitū. Cine⁹ Aradius a q̄ aradij q̄ aradium īsulā possederūt angusto freto a phenicis littore seꝑatum. Samarites a q̄ sirie nobilis ciuitasq̄ vocatur aeolis. Amatheus a q̄ amatite.

Phuth. 2. filius cham a q̄ libia affrice regio ꝛ libici ppl'i q̄ icipit ab athlante mauritanie mōte. ꝛ ab eo r̄gio phutēſ appellata ē

Messaraym. 3. fili⁹ a q̄ Egyptij exorti sunt. ꝛ hꝫ. v. filios: egiptij eīn ab hebreis mersei vocabātur a mersa isto q̄ꝝ princeps fuit egyptū. Lydin a quo lydi ppl'i ꝛ a quibus lydia prouicia nomen accepit ꝓuincia in minori Asia. In q̄ Ephesus Jobis apostoli sedes. Ananim a q̄ ananij. ꝛ laobim a q̄ cubarij ꝛ alios q̄ꝝ natōes ignote habēṫ:q̄ꝛ bello ethiopico subuersēvsq̄ ad obliuionem p̄teritorꝝ nominū ꝑuenerūt. Masrā fili⁹ chā. 3. ex se septē ꝓtulit natōes q̄rū sexta p ceslöim natio scꝫ palestinorꝝ:q̄ mō palestini dicūṫ ppl'i. Et palestīa ꝓuīcia ħ ī syria est arabie ꝯtermina dicta a philistea vrbe philistei. Tusim a q̄ philistijm. Cellū Sabatha a q̄ sabatheni q̄ nominantur a grecis astabari.

Chus quartus filius Cham habuit q̄tuor filios cū vxore

Regina habꝫ duos filios ꝛ sabatha antiq̄ postmodū vocabula ꝑdidere. ab hijs ethiopice gētes: ethiopia in occidētali plaga descendisse putāṫ. Sabaa a q̄ arabes. Dadan a q̄ Ethiopes. Euila secūd⁹ filiorꝝ chus filij chā fuit. a q̄ Euilei. q̄ nūc Getuli appellanṫ ppl'i. s. q̄ in remotiorib⁹ aphrice ꝑtib⁹ hītare ꝯsueuerūt. Saba a q̄ sabe⁹ al' sabei ꝛ hij arabes vt scribit Joseph⁹ appellāṫ. s. in libano et ātilibano ꝯmoraṫ:ꝛ ab istꝭ arabia regio dicta quā solin⁹ sacrā īterp̄taṫ. Nebroth fili⁹ ch⁹ filij chaꝫ Gigas q̄dē ꝛ vasto corꝑe vir. cū eēt īter filios filiorꝝ Noe audacissim⁹ apō babilonios ꝑmanēs tyrānidē p̄m⁹ exercere cepit.

Canaan
Sydon
Etheus
Jebuseus
Amorreus
Gergeseus
Eueus
Aratheus
Cyneus
Aradius
Samarites
Amatheus
Phuth
Mesraym
Lydim
Anamim
Casluim
Chusim
Cethim
Sabatha
Regma
Saba
Nemrot
Eula
Sabaa
Dadan

Sem prim⁹ fili⁹ noe nat⁹ ẽ anno p̃ris sui.l. mũdi vo ẜm.lxx.interp̃.2244. ẜm hebr.1658.B ẽ añ xp̃i natiuitatẽ.2957.anni vite ei⁹ fuere.600. Iste sem biẽnio post diluuiũ genuit arphaxat ꝛ fert̃ fuisse melchisedech q̃ p̃m⁹ post diluuium ↄdidit salẽ vrbẽ ip̃a ẽ hierl'm ꝛ ab eo descẽderũt generatões.27. Protulit aũt sem.v. filios

Sem.i.fi.noe ꝓsla vxor.ei⁹

e q̃bus q̃nq₃ singulares ꝓdiere gẽtes. Cui⁹ p̃mogenit⁹ Elam a q̃ Elamite ꝑsidis principes. Sem aũt anno cẽtesimo vite genuit Arphaxat: ꝛ alios filios ꝛ filias ꝛ mortuus est.

Iste assur.2.fili⁹ sem a q̃ assiriorũ pullulauit impiũ. q₂ nolebat rebellare ↄ deũ in edificatõe turris babel.cuz nẽbroth: iõ fugit de terra sennaar. ad aliã regionẽ longinq̃ ꝑus nõ hĩtatam q̃ ex ei⁹ noĩe vocat̃ assiria. ꝛ edificauit ciuitatẽ q̃ postea vocata est niniue. que fuit metropolis totius regni assyriorꝫ. Iste ppl's sp̃ crudelitatis infamiã hũit.

Arphaxat.3.fili⁹ sem nat⁹ ẽ anno mũdi ẜm hebr.1693. ẜm interp̃. lxx.2279. Vixit aũt ãnis. 338. ꝛ mortu⁹ ẽ. Ab isto Arphaxat emersere chaldei a q̃bus ꝛ Caldea regio appellata ẽ Hec in asie ptibus ẽ. Arabie cõtermĩa longe plana ꝛ fontiũ indigua in q̃ babilon fuit magna.

Aram q̃rtus fili⁹ sem.habuit.iiij. filios ꝛ ab eo ꝓgeniti sũt siri q̃rũ metropol' damasc⁹ in hebreo syria dr̃ aram.

Prim⁹ fi. arã fuit hus traconitidis regiõis: q̃ ẽ iter palestinã ꝛ celesirie. i ea ẽ hus terre iudee ↄt mĩa ex q̃ iob ꝓpha ortũ hũit

Noe cũ plantasset vineã bibẽsq₃ de vino inebriat⁹ nudat⁹ iacuit in tabernaculo. vidẽsq₃ cham verẽda p̃ris annũciauit duobus fr̃ibus suis: q̃ imposito pallio humeris operuert̃ p̃ris verẽda: auersisq₃ oculis virilia ei⁹ ñ videřt. Noe igit̃ volẽs maledicere chã quẽ de⁹ bñdixit maledixit chanaan filio chã ꝓ derisione chã p̃ris eius: de his in superioribus fit mentio.

IAphet tercius filius noe habz septem filios q̄ et europam sortitus est. Iste iaphet a p̄re bn̄dictus ē ꝑpter ingenuā nobilitatem dilatationē q̄z ei imp̄cabat. ꝛ ab eo descenderūt generatōnes. xv. Septē aūt gētes per iaphet filios institute fuerūt. Gomer p̄mogenit⁹ iaphet in europam veniēs gome/ritas instituit: q̄ postea a grecis galathe nūcupati sunt: ꝛ a q̄bus galatia regio. Hec quippe hispanie ꝛ lusi/tanie cōtermina quā a meridie hz. Ab occidēte v̄o ꝛ septētriōe occeanū. Et ab oriēte flumē sequaue ꝛ ger/manie ꝓuīcias. Gomer g̊ primus fi. iaphet a q̊ galathij ꝛ hz. 3. filios. Primi⁹ astanes a q̊ sarmacia. hij scithar̄ hoīes sunt ī paludis meothidis p̄fundo hitātes q̄ exilis regio ē infelicib⁹ arborib⁹ referta. Scḋs Riphath al' raphaa a q̊ paphlagones. ꝛ paphlagonia nomē accepit. H̄ ē minoris asie regio. Terci⁹ Thegorma a q̊ friges emersere. ꝛ a q̄b⁹ frigia minoris asie ꝓuīcia cog̊iata fuit: q̄ postea dardania. deinde troia cog̊iata ē. Scḋs fi. iaphet magog a q̊ scithe ꝛ a q̄bus schia ꝛ gothia nomen hūere. Terci⁹ Medar siue made⁹ a q̊ medi a q̄b⁹ media regio nomē sortita ē q̄ ē assyrie ꝛ psie vicina. Quart⁹ fi. iaphet iauan a q̊ greci. hic. iiij. genuit filios iste ꝯdidit iones grecos et a q̄b⁹ mare ioniū nomē accepit. ionia. ei grecoꝝ regio fuit. iter cariā ꝛ coliā q̄ nunc Turchia dr̄. Prim⁹ belissan a q̊ helisey. q̊ postea colij a grecis nūcupati sunt. a q̄bus colia īsula in siculo mari vigītiq̄z q̄nq̄z pas/

suū milib⁹ ab ytalia distare dr̄. Scḋs tharsis q̄ ī minori asia tarsos ꝯdidit q̄ ātiq̄t⁹ cilices dicebāt inde ꝓuīcia cilicia pauli apl'i p̄ria. Terci⁹ tha/ysa al' cethim a q̊ cyp̄a īsula cethina dcā fuit de q̄ circa īsulas de socio ei⁹ ptz. Q̄rt⁹ dodamin a q̄ burgūdi. H̄ ī insulā rhodis veniēs rhodios ap/pellari voluit. Quīt⁹ fi. thubal a q̊ hispani a q̄b⁹ hispaīa europe r̄gio ꝓmaxīa. Sext⁹ fi. mo/soch a q̊ Capadoces ꝛ regio Capadocia maiori asie vicia Septi⁹ fi. thiras suos thirēses ap/pellaūt. a q̊ tracia ꝓuīcia. q̄ ī scithie ꝑtib⁹ ē noīat.

Sale qui τ caynan dr̄ Luce. iij. satie intelligendo vt infra vbi thare fili⁹ Arphaxat nat⁹ est anno p̄ris sui. xxxv. cōpleto Gñ. xi. Mūdi vo. 2379. hic ciuitatem salem p̄mo edificauit imponens ei nomen suū. que postea hierusalem est appellata. vixit autē annis. 433. ab isto Sarmate qui τ indi prodiere qui primuz indiam incoluere.

Augustinus. xvi. de ciui. dei dicit. Post benedictionē filiorū Noe vsq3 ad Abraham nulla fit mētio aliquoꝝ iustoꝝ. nec eos tamē defuisse crediderim. S3 si omnes cōmemorarentur: nimis longū fieret τ esset hec magis hystorica diligentia q3 ꝓphetica ꝓuidentia.

Heber filius sale nat⁹ est anno p̄ris sui. 30. Gen̄. xi. mundi vo. 2509. dieb⁹ q̄bus vixit. 467. anni fuere. Ab isto heber hebrei iudei nominati sunt. nam in domo et familia illi⁹ in diuisione linguarum sola hebrea lingua remāsisse dr̄ que etiam ante diuisionem linguaruz non dicebatur hebrea: s3 humana simpliciter quia omnes homines a mundi principio vtebantur. addit tamen Augustinus q3 s3m opinionem quorūdam hebrei dicūtur ab Abraham cuius opinionis est burgensis. Math. xxi. vbi vult q3 hebrei dicuntur ab heber denominatione ꝓprij nominis. s3 ab Abrahā ex eo quia abraham veniens de Mesopotamia venit per flumē ideo dicebatur hebreus id ē transfluuialis ideo omnes eius posteri. ac sequentes fidem eius dicebantur hebrei: sicut illi qui veniunt de vltramontanis vltramontani dicūt. Patet igitur vtramq3 assertōnem bene valere.

Iste Jectan filius heber habuit. xiij. filios qui omnes fecerunt generationes p̄ncipales. Sed populi s3m Hieronimū non sunt nobis noti vel ꝓpter longinquitatem terraꝝ. vel ꝓpter mutationes populorum τ nominuz. vel contriti gueris alijsue causis. Et istorū habitatio massa pergentibus vsq3 Sephar montem orientalem.

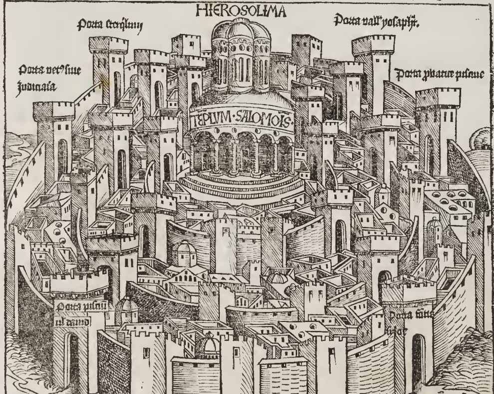
Iste phaleg nat⁹ est anno mundi. 2643. vixit annis. 239. Hic fuit filius heber sic dictus. quia in diebus eius facta fuit cōfusio linguarum. quasi ip̄e diuisus sit ab alijs. q3 in domo sua mansit lingua pristina. quia in ea cōspiratione nō fuit. Unde s3m Augustinum in hoc nō paruum iusticie vestigiū apparuit q3 ista dom⁹ libera fuit ab hac pena. quasi nō fuerit particeps in culpa. Et nota s3m eūdem: q3 numerus linguarum fuit s3m numerum generationū. f. 72. Auct⁹ autem est numerus gētium: multo amplius q3 linguarum: nam in vna lingua plurimas gentes nouimus.

Reu vel Ragau filius phaleg natus ē anno mūdi. 2773. anni vite eius fuere. 302. Cuius tempe templa multa p̄rimū cōstructa fuisse referūtur. Et quidam gētiū p̄ncipes adorari ceperūt. Scithaꝝ quoq3 regnū dr̄ exortum.

Linea Christi

Hierosolima nomē vrbis in palestina metropolis iudeoꝝ: pri⁹ Jeb⁹. postea salē. tercio hierosolima. vltio helia dicta. Cuius vrbis prim⁹ ꝯditor fuit (vt Joseph⁹ testat̄) Canaan q̄ iust⁹ appellat⁹ erat rex. Et h̄ q̄dē melchisedech sacerdos dei altissimi dicebatur. Qui cū ibidē phanū edificasſz illud Solimā appellauit. solimi fuerūt ppl'i iuxta liciā q̄s homer⁹ pugnatissimos: ꝛ a bellerophōte deuictos dicit. et in mōtib⁹ h̄itasse. Et corneli⁹ tacit⁹ cū de iudeoꝝ origine opiōnē narrat ait. Alij clara iudeoꝝ initia solimos carmīb⁹ celebratā homeri gētē ꝯditam vrbē hierosolimā noīe suo fecisse. vn̄ Juuenalis interpres legū solimaꝝ. q̄ ciuitas cananee gētis vsq̄ȝ ad tpa dauid regl̄ h̄itatio fuit. Nec iosue iudeorū p̄ceps eos cananeos seu iebuseos expellere potuit. Dauid iebuseis expulsis cū ciuitatem reedificasset eā hierosolimā. i. munitissimā nūcupauit. Hui⁹ vrb̄ situs ꝛ munitio petrosa erat. ꝛ triplici muro cingebatur. q̄ vt Strabo ait interi⁹ aq̄s abundans exteri⁹ v̄o oīno siccam fossam h̄ebat ī lapide excisam. xl. pedū ꝓfunditate. latitudo v̄o. cc. l. E lapide aūt exciso educta erant celeberrimi tēpli menia. Hec hierosolima lōge clarissima vrbium oriētis sup̄ duos colles erat ꝯdita īteruallo discretos ī quā dom⁹ creberrime desinebāt. Colliū alter q̄ supior citas excelsior ꝛ ī ꝑlixitate directior castellū dauid dicebatur. Alter q̄ īferiorē sustinet citatē vndiq̄ȝ decliuis ē vall' ī medio ad syloā ptinz ita fōtē q̄ dulcl̄ ē vocabāt. firmissime āt dō salomōis aliorūq̄ȝ ī terra regū opa ornata fuit. agrippa eē ptez citatl̄ addiderat ꝛ cinxerat. Exuberās em̄ multitudine paulati extra menia h̄pebat. Noīata ē ps addita noua citas. Om̄e āt citatl̄ ī giro spaciū. xxx. ꝛ trib⁹ stadijs finiebat̄. Et si ī toto admirabil'. tercius mur⁹ admirabilior ob excellētiaz turrl̄ q̄ ad septētrionē occidētēq̄ȝ surgebat ī āgulo. de q̄ sole orto arabia ꝓspici poterat ꝛ mare vsq̄ȝ ad fines hebreoꝝ. Et iuxta eā turrl̄ yppico: ꝛ due q̄s herodes ī ātiq̄ muro edificauerat. Mirabil' fuit lapidū magnitudo ex secto marmore cādido ita adūati vt singl'e turres singl'a saxa viderēt̄. hijs ī septētriōali pte aula r̄gia p̄stātissima ꝯiūgebatur. Muro alto cincta ac varietate saxorū ornata. Mlte deniq̄ȝ portic⁹ ꝑ circl'm flexe colūneq̄ȝ ī singulis: q̄ īter eas sb̄ diuo patebāt spacia vbi erāt viridaria cū cisternis eneis. q̄b⁹ aq̄ effundebat̄. Pudet dicere h̄ r̄gia q̄l' fuerat cū flāma ab ītestinis īsidiatorib⁹ oīa ꝯsumpsit. De excidio tn̄ h⁹ regie vrb̄ īferi⁹ patebit: vrbē aūt sacraz reddidit mors xp̄i. Pl'aq̄ȝ saē ī eo loco videre possumus Anīnē. s. q̄ lot⁹ ē xp̄s. Tēplū seu tēpli ruinaz ī q̄ docuit. locū vbi cū sūma hūilitate passus ē corꝑe vt nos aī passionib⁹ libaret. sepulcꝝ vbi sactissimū illō corp⁹ sb̄stitit. Et vn̄ ascēdit in celū. q̄ ad iudiciū r̄uersur⁹ credit̄. vbi vētl̄ ꝛ fluctib⁹ īꝑauit vbi deīq̄ȝ elegit īdoctos atq̄ȝ īopes piscatores. q̄rū hamis ꝛ rhetib⁹ piscarēt̄ īꝑatores ꝛ r̄ges gētiuz. vbi cecos illūīauit. leprosos mūdauit. paraliticos erexit. mortuos suscitauit. Multaq̄ȝ ꝛ alia q̄ lōge ꝓseq̄ tediosū eēt. cū ex euāge. nō sint

Jectan frater phaleg de sem | Nembroth princeps de Cham | Suphena de Japhet

Isti tres principes Jectan.s. Nembroth et Suphena cum suis populis formidantes diluuiũ iterũ posse inundare cõuenerũt in campũ sennaar: dicentes adinuicem. Edificemus turrim cui⁹ altitudo ptingat vsq ad celuz ⁊c̃. Gen̄.xi. Deus autẽ videns ꝙ non cessarent a stulto suo consilio confudit coꝝ linguas: et ita factum est vt per totum mũdum dispergerentur.

Initium regni Nembroth fuit babilon qui post confusionem linguarũ ipsas adijt. regno relicto filio suo belo. Augustinus vo dicit eum inde fugatuz: et ꝙ filij Assur regnum illud obtinuerunt vsq ad annos.1305.

Iste Belus dicitur regnasse in obscuro qz paruũ dominiũ habuit. Et prim⁹ fuit quẽ error populi deuz putauit. Vñ diuerse gẽtes diuersimode eum appellant.s. bell baal. baalim beelphegor beelzebub.

Hic oriũtur plura regna. primo scitarũ qd̃ licet sit vetustissimũ. tamen inter principalia regna non cõputatur. Unde ꝓpter illius ruditatem regio illa barbarica ẽ appellata magna valde. quia meotidis paludibus incipiẽs inter danubium et occeanum septẽtrionalem vsq ad germamaniã porrigitur. Et est prima pars europẽ gothi vngari et dani sunt de hijs. Secũdum regnũ massitagetaꝝ. Terciũ sichiomoꝝ de quo varro velut antiquo tempe exorsus peruenit ad athenienses: deinde ad latinos. Quartum egiptioruz de quibus in seqnenti folio.

Scd̃m Augu. Inter cetera regna duo sunt clariora assirioꝝ et romanorum tempib⁹ et locis ordinata et distuncta. Illud prius in oriente aliud in occidente surrexit. atq in fine illius initiũ huius fuit. Secũdus igit rex assirioruz et primus monarcha fuit Ninus qui libidine dominãdi vicinis suis bella intulit. quos ꝓpter bellandi imperitiam cito subegit. Totamq asiam facile obtinuit. Et sic factus est primus orientalium monarcha. Hic ciuitatẽ magnã Niniuen. quã assur edificauerat ampliauit. Et ex nomine suo appellauit Niniuen. hic prim⁹ fuit inuentor ydolatrie ex eo ꝙ pr̃i suo belo mortuo ymaginem in leuimentuz doloris sui fecit. concedens omnibus reis qui ad eaz cõfugerent securitatẽ. et sic adorari cepit. Cuius exemplo et alij huiusmodi ymagies fecerunt mortuis. quas demones intrantes dantes responsa. diuinos obtinuerunt honores. huius tandem ydolum Daniel propheta cum in babiloniam captiuus adductus fuisset cum eius templo subuertit.

Cathalog⁹ regum assirioꝝ.

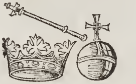

De Turri Babyl vel Babilonie.

NEmbroth gigas manu fortissimus. Noe ꝑauo suo vita functo libidine dn̄andi succēsus apud babilonios imperium vsurpauit. Cuius regni ꝑncipiū in campo Sennaar incepit. in quo cōuentionem habuit vir audacissimus ⁊ eloquentissim⁹ vt homines a dei timore reuocaret eis ꝑsuasit vt lateres facerent ⁊ igni coquerent ⁊ turrim edificarent excelsam. Cui⁹ cacumen vsq̧ ad celum pertingeret tan-q̄ ascensuri per eam in celum. Quam cum edificarēt magna eoꝝ superbia se cōtra deum erigentes. Edificātium temeritatem dn̄s hac sola animaduersione ꝑcussit. vt gentes due ⁊ septuaginta q̄ ibi cōuenerant: ⁊ descenderant ex tribus filijs Noe quibus vna erat lingua totidem linguaꝝ confusione supinducta. vt alter alterius vocem non intelligeret. Illa conspiratio sic dissoluta est: vt super omnem terre faciem spargerent̄. In quo loco aūt hec turris Babel stetit paucis notum est. Ferunt in oriente esse ciuitatem Emporiū nobile chaldeorū ꝓpe Eufratē Baldach vocitatam. Ibi incole aiūt non longe ab vrbe videri magnā cōgeriem lapidum ⁊ deuastationem. Et ꝓpter rupes ⁊ animalia venenosa nō patere accessum. eam ibi fuisse opinantur. Et ab hac singula ad eorum ciuitatem e babilonia traducta. Turris autem altitudo M. clxxiij. passuū a Beda fertur habuisse. paulatim altioribus in angustijs coartata describitur et vocatū ē nomen Babyl. i. confusio. Cum ibi fuit labiū vniuerse terre. Et dn̄s super faciem cūctaꝝ regionū eos dispersit.

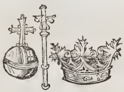
REgnum Scithaꝝ in regione septētrionali Initiū sumpsit. Ubi primū regnauit Thanaus. a quo ⁊ thanais fluuius: ingenti cognitus fama nomen accepit. Qui in paludem defluit Meotidem. quē-q̧ Niualem appellauit Uirgilius in quarto Georg. Hec itaq̧ regio ab ipo thanais diuiditur fluuio. ⁊ vna pars remanet in europa. Altera in asia protēditur. Que aūt est in europa ad Traciam terminatur: ⁊ pauca gignit animalia: ⁊ a flumine remanet illesa. Que v̄o in asia ad orientem vergens: diuersas cōtinet gentes: de quaꝝ moribus dixit iustinus in primo Epitho. Cōmuniter aūt omnes Scithice gētes eq̄tantes deferunt arcus. Qui nō ex aratro: ẜ ex feris quas venant̄ victitant. Regnū hoc quāq̧ vetustissimū sit: quia barbaꝝ est. Inter quatuor regna principalia non cōputatur. Nulli tamē hoīm Schitica gens vn-q̄ cessit: imo ⁊ dariū persarum regem fugauit. Cyrum occidit. Siphirionam alexandri magni ducem deleuit. Uesoim egiptioꝝ regem cum omni exercitu ⁊ belli apparatu repulit atq̧ fugauit. Asiam ter bello subegit: ⁊ per annos multos sibi vectigalem fecit. Ex scithis autem multi exierūt: qui res magnas gesserunt E quibus amasones primo clarissime mulieres: que ī bellis clara gessere facinora. Bactriani ⁊ parthi ab eis descenderunt. Attila etiam magnus ⁊ alij sui qui pannoniam subegit: ⁊ aquileyam euertit: ac in germania multas edidit vastitates ab illis descendit. Zeliorbes hunorū rex qui contra Justinianum imperatorē insurrexit ex scithia originem duxit. Ungari Cathelani Gothiq̧ vniuersi ex scithis emersere. Dani quoq̧ ac Turci ex scithia ꝓdierunt. Ea quippe natio ex mago Noe nepote ortū habuit. Barbara enī gens est. Que nec iustum aliquid tenet nec rectum: serpentes ⁊ ydola colit: multis inuolutis libidinibus.

REgnum Assirioꝝ in orientis plaga Anno vite Baruch. xxv (Eusebio referente) initiū sumpsit. Qđ quidem regnum pre ceteris omnibus insignius fuit. Cum per annos. 1302. a primo rege belo Nēbrothide vsq̧ ad Sardanapallū vltimū: sub regibus triginta septem porrectum fuerit. Assyria aūt asie regio fuit: que ab oriente fluuio Euphrate ab occidente nostro mari ⁊ egipto terminat̄. A septētrione v̄o habet Armeniam ⁊ Capadociam a meridie autem Sinū Arabicum habet. Et hec est Syria.

Regnum Amasonum feminarum tempore Ragau inter Scithas ⁊ Albanos sumpsisse ortũ ferũt. Hec certe femine Scithice fuerunt iuxta fluuium Thanaym primum inhabitantes. Deinde ad loca iuxta termodonta fluuium deuenerunt. Qui ideo ab aliquibus Amozonius vocatus est. Inde vlterius procedentes magnam Asie partem subegerunt. Fuerunt autem his prime regine belligere Marthesia ⁊ lampedona. que se a marte genitas perhibebant. Que ex europa procedentes: magnam asie partem subegerũt. vbi Ephesum ⁊ Smirnam atq; alias plerasq; ciuitates condiderũt. Nec eis cum viris res erat: nisi veris tempore cum quibus vulgo delectari consueuerant quousq; grauidas se p̃sentirẽt. A quib⁹ si mares nasci ɔtingerent: enecabantur. Sin feminas ãputatis iniustisq; dexterioribus mãnus bellica exercebant officia. Unde ⁊ amasones dicte sunt. Ab a quod est sine: ⁊ mãma: quasi sine mãma. has expugnauit hercules ⁊ bellorophon filius Glauci rex Corinthi. de his vide Justinũ in primo Epitho. libro. ⁊ diodorum Siculum.

Regnum Egiptiorum tempore Ragau initiũ sumpsisse constat. In quo teste Eusebio primũ regnauit Soros. quod quidem crebris ⁊ diuersis altercationis seu tumultibus mutatum fuisse legim⁹. de quo etiam persepe in sacris codicibus habetur mentio. Durauitq; vsq; ad augustum. ea quippe Egyptus a Mesran filio Cham habitari primũ cepta est. Regio siquidez affricana. queq; vt nõnullis placet ab egypto Denay fratre id nomen postea adepta est. Et vt Plinius in quinto naturalis historie scribit Ab oriẽte rubro mari Assiricq; cõiungitur. Ab occasu Cyrenen ⁊ Aphrice residuũ habet. Et a meridie vsq; in Ethiopiã protenditur. A septẽtrione vo Egiptiũ mare habet. Et cum in ea raro aut nũq; pluat. Nili inundatione fecundatur vt in descriptione nili superius positum est.

Regnum Siciomorum in Achaia septuagesimo quarto vite Nachor initiũ sumpsisse Eusebius refert. vbi primus regnauit Egilaeus: a quo Egilaea vocitata est. Que postea donaa: deinde Achaia dicta fuit. Cuius maxime clarum oppidum corinthus fuit. Porro regio hecvt testatur Plinius in quarto naturalis historie refertissima est oliuetis. Que etiam lichaonia vocata fuit. De huiusmodi regno Augustinus. xviij. de ciuitate dei dicit. Syciomorum regnum admodum paruũ erat. de quo etiam Uarro velut antiquo tempore exorsus: multa locutus est. Peruenit autem aliquando ad Athenienses. deinde ad latinos. postmodũ ad Romanos deniq; ad Turcos. hoc quippe regnum durauit vsq; ad Heli sacerdotis tempora sub regibus quinq; ⁊ viginti. Ac duobus ⁊ sexaginta supra octingentos annos. post quos sacerdotes carnij constituti sunt.

De insulis in generali. Capi.

Insule dicte sunt: eo ꝙ in salo. i. mari site
sunt. Ex his notissime ꝛ maxime ponē-
de sunt. Britānia occeani insula inter-
fusa mari toto orbe diffusa. vocabulo sue gētis
cognominata est. Hec aduersa galliaꝝ parte ad
ꝓspectum hispanie sita est. Circuitus eiꝰ q̄dra-
giesocties septuaginta q̄nqꝫ milia passuū. mlta
ꝛ mag̃ flumia in ea: fontes calidi: ꝛ metalloꝝ co
pia larga ꝛ varia. gagates lapis: et Margarite
plurime ibi sunt. Hec etiam dicit̄ cōmunis an-
glia. Thanathos insula occeani freto gallico
a britānia est vario termino sepata. Tiloe vl-
tima insula occeani. Tilos indie insula ē ſm so-
linū. Hec fert palmas oleū ꝛ vineas. hec oīnes
terras hoc solo miraculo vincit ꝙ quecunqꝫ ar-
bor in ea ē nunq̄ꝫ caret folio: ibi mons caucasus
qui maximā orbis partem perpetuis iugis pe-
netrat: arbores piperis ibi ad similitudinem iu
niperi. Orchades insule occeani. intra britā-
niam posite numero. xxiij. quarū. x. deserte sunt
ꝛ. xiij. coluntur. Scotia eadem ꝛ hibernia ꝓ-
xima britānie insula spacio terrarum angustior
sed situ fecundior. Hec ab affrica in boreaz por-
rigitur: illic nulla anguis. nulla apis. auis rara
Gadis insula in fine bethice prouincie sita. q̄
dirimit Europam ab affrica in qua herculis co-
lūne sunt. Fortunate insule hoc vocabulo si-
gnificant omnia ferre bona: quasi felices ꝛ bea-
te fructuū vbertate vnde ꝛ gentiliū error et secu
larium carmina poetarum propter solis fecun-
ditatem eam paradisum putauerunt. Harum
prima dicitur membronia: secūda Junnona: ter
tia Capraria. quarta Theode: alia viuaria. hec
site sunt in occeano contra leuam mauritanie.
Gorgondes insule sunt occeani. Itē Espi-
duz insule crise ꝛ argire. Taprobana hec oēs
insule occeani. Sunt ꝛ alie insule que ab he-
lesponto vsqꝫ ad gades in mari magno sunt cō-
stitute. Et primo cyprus insula a cypro que ē
in ea nomē accepit: ipa est. ꝛ paphon veneri cō-
secrata famosa quondam diuitijs maxime eris.
Ibi enim prima inuentio huius metalli fuit et
vsus. Creta insula grecie pars ē ingens cōtra
peloponensem: ibi abscōditus est iupiter ꝛ enu
tritus. Fuit autem quondam centum vrbibꝰ
nobilis: vnde et centopolis dicta est. Prima
remis ꝛ sagittis claruit. Prima litteris iura fixit
equestres turmas prima docuit. studium musi-
cum spondeis ꝛ dactilis in ea ceptū est. Capris
copiosa: ceruis eget. lupos vulpes ꝛ alia ferarū
noxia nusq̄ꝫ gignit serpēs nullus: nulla noctua
ꝛ si inueniatur statim moritur: larga est vitibus
ꝛ arboribus: diptamus herba ibi nascit̄. pha-
langos venenatos gignit. Abidos insula est
europe super hellespōtum posita. Choos in-
sula est adiacēs prouincie athice in qua ypocra
tes medicus natus est. Et vt varro testis ē ꝑma
arte lanificij ī ornamētū femīaꝝ claruit. Cicla
des insule greci quidaz autumant dictas: eo ꝙ
ꝛ si spacijs longioribus a delo proiecte in orbez
tamen circa delon site sunt. Nam orbem ciclon
greci dicunt. Quidam vero non ꝙ in orbem di
geste: sed propter scopulosos qui circa eas sunt
dictas ciclades putāt. Hec in hellesponto inter
egeum ꝛ maleum mare constitute. Circūdantur
etiaz pelago mirtheo. Sunt aūt oēs nūero
quinquaginta tres: metropolis earum rhodus
Delos est insula ī medio cicladuz sita: ꝛ dicta
delos fertur: quia post diluuium ogigi tempibꝰ
notatur cum orbem multis mensibus nox con-
tinua inumbrasset ante omnes terras radijs so-
lis illuminata: sortitaqꝫ ex ea nomē ꝙ prima vi
sibus manifestata fuisset. Nam delon greci ma-
nifestum dicunt. Ipa est ꝛ ortigia vbi primū vi
se sunt coturnices aues quas greci ortigias vo-
cant. In hac insula latona enixa est appollinē ꝛ
dyanā. Delos autem ꝛ ciuitas dicitur ꝛ insula.
Rhodus prima cicladum est. Carpathos
est vna alia ex cicladibus. Citherea alia est ex
cicladibus vbi est ortavenus. Ycharia ē alia.
Chyon insula Sira lingua appellatur: eo ꝙ
ibi mastix gignitur. Samo insula est in mari
egeo: vbi nata est Juno ex qua fuit sibilla samia
ꝛ pitagoras samiꝰ a quo philosophie nomen
inuentū ē. In hac insula p̄mo vasa fictilia repta
dicūt̄. Sicilia a sichano rege sichania dicta est
deinde a siculo ytali fratre sicilia dicta. Priꝰ āt tri
nacria dicta ꝓpter tria acra. i. promontaria pelo
rū. pathinū et lylibeuz: hec ab ytalia exiguo freto
discreta est: affricū mare prospectans: terris fru
ctifera: vētis ꝛ sulphure plena. Vn̄ ꝛ ibi ethne
montis extant incēdia: in cuius freto scilla ꝛ ca-
ribdis quibus nauigia aut absorbentur aut col
liduntur. Fuit autem patria quondaz ciclopum
ꝛ postea nutrix tyrannoꝝ: principem vrbium si
racusam habet: in ea insula primū inuenta ē co-
media: mare eius corallum gignit ꝛ achatem la
pidem flumen achatē dat: omnis ambitus eius
clauditur stadiorum trium miliū. Eolie insu-
le sicilie appellate sunt ab eolo ypote filio: quez
poete finxerunt regem fuisse ventorum. Sed vt
Varro dicit. rector fuit istarum insulaꝝ et q̄m ex
earum nebulis ꝛ fumo futuros predicebat flatꝰ
ventoꝝ ab imperitis visus est ventos sua pote-
state retinuisse. Eedem insule ꝛ vulchane vocan
tur ꝙ ꝛ ipē sicut ethnas ardeāt. Sunt autez no-
uem habentes ꝓpria nomina. quaruz prima lip
paris: altera trasia. Sardus herculis filiꝰ cū
magna multitudine a lybia profectus sardiniaz
occupauit ꝛ ex suo vocabulo insule nomē dedit.
Hec in affrico mari in longitudine milia centuz
in latitudīe. xl. passuū. In ea neqꝫ serpēs gigni-
tur neqꝫ lupꝰ: fontes habet sardinia calidos in-
firmis medelam prebentes. furibus cecitatez si
sacramento dato aquas eius tetigerint. Cor-
sice insule exordiū incole ligures dederūt appel-
lantes eam ex nomine ducis. Diuiditur autez a
sardinia. xx. miliū freto cincta ad prospectū yta-
lie. Ebosus insula est hyspanie. Baleares
insule hyspanie due sunt. Afrosiades ꝛ Gēma-
sides: in hijs primū inuentus est vsus fundarū
q̄bus lapides emittūtur. multe ꝛ alie sunt insu-
le quia inhabitate hic non numerantur.

Amasonia ē regio. ꝑtim in asia. ꝑtim ī europa q̄ albanie ē vicina. Et ab amazonibus ē vocata. Fuerūt aūt amazones gotoꝝ qui exierūt de inferiori scithia europe vt dicit Isido. li. ix. q̄ maritis suis in dolo interfectis viroꝝ suoꝝ arma arripiētes hostes virili animo aggresse. de maritoꝝ suoꝝ nece sumpserūt debitā vltionē. Nā oēm masculū a sene vsq꜄ ad puulū ī ore gladij ꝑimerūt. ⁊ femīas rebuātes ⁊ hostiū spolia deripiētes. deinceps ꝑiter sine masculoꝝ ꝯsortio viuere decreuerūt q̄ duas reginas. s. Marthesiā ⁊ Lampedonā maritoꝝ exēplo (cuꝫ sꝑ duo solebāt esse reges) suꝑ se statuerūt: q̄rum vna ꝓcedēs cū exercitu ꝯ̄ hostes dimicabat. altera interim rēpublicaꝫ gubernabat effecte sunt aūt tam fortes breui tempore bellatrices ꝙ magnam parteꝫ asie fere. C. annis dominio suo subiecerunt. inter ipsas v̄o nullum penitus masculum viuere vel morari ratōne aliqua ꝑmiserūt. ex finitimis gētibꝰ maritos sobolis gratia elegerunt: ad quos statutis tempꝰibus accedentes prolem conceperunt. Sed tp̄e completo ad ꝯceptionis officium instituto: maritos a se recedere et alias mansiones querere ꝯcegerūt. masculos autē filios vel emactabant vel debito tempꝰe pr̄ibus transmittebant: filias v̄o sibi reseruantes eas ad sagittandum ⁊ venandum informabāt: et ne in sagittarum ictibus mamillarum grossicie impedirētur eis in. vij. vt dr̄ anno mām̄illas dextras exurebāt. ⁊ ideo amasones sunt dicte. i. sine māma vt dicit Isidorus libro. ix. has vnimānas antiquitus multi vocauerūt. Quarum feritatem domuit vt dicitur p̄mo hercules: deinde achilles. Sed hoc potius fuit per amicitiam q̄ꝫ per vires: sicut in gestis grecorum ⁊ Amasonum continetur. Dicit autem Isidorꝰ ꝙ per alexandrum magnum amasones vsq꜄ ad internitionem penitus sunt delete. Sed historia alexandri hec non dicit. immo dicitur amasonum regina alexandro postulanti tributa per nuncios rescripsisse. de tua prudentia est mirandum ꝙ cuꝫ feminis confligere statuisti. quare si fauente nobis fortuna succūbere te cōtingat: merito es cōfusus cum a mulieribus sis deuictus. ꝙ si iratis nobis dijs nos deuiceris parum tibi poterit cedere ad honorem. quia de mulierculis triūphasti. super cuius responso ad ammiratōem ductꝰ rex generosus. dixit: decens fore nō per gladiuꝫ ⁊ furorem mulieres vincere: sed potius ꝑ amorem. propter qđ libertatem eis concessit ⁊ ipsas non violentia sed potiꝰ amicicia suo imperio subiugauit. De eorum regno scriptum est in folio p̄cedenti.

Amasones

Nobilitas circa hec tempa fert̄ introducta. Et nota ꝙ pluribus de causis nobilitas īstituta fuit. Prima fuit necessitatis. Crescente enī humano genere: cuꝫ homines ad malū proni essent. oportuit ꝓhibere insult⁹ prauoꝝ aduersus bonos. ⁊ ideo eligebat̄ aliq̄s vir bonus iustior ceteris atq̄ꝫ prudentior. q̄ coītati ꝯsideret: v̄tuosos ꝓmoueret. mediocres defenderet ⁊ malos coerceret. Hinc dictus ē nobilis quasi p̄ aliis in v̄tutibus notabilis. Vn̄ Hiero. Nihil aliud video in nobilitate appetendū. nisi ꝙ nobiles q̄dam necessitate cōstringātur: ne ab antiq̄ꝝ probitate degenerēt. Secūda causa fuit discolia plebiū: q̄ rectū iudiciuꝫ ignorabat. licet tn̄ inter se pacate viuerent. Nam adeo ebetes fuerūt: ꝙ nihil magni pēdere valuerūt. nisi qᵒ vulgari opinione celebrabat̄. Vn̄ expediebat pro ipaꝝ pace cōseruanda: vt ex natalibus nobiliuꝫ principes haberent. Tercia causa ꝓcessit ex fortitudine aliq̄ singulari. Nōnūq̄ꝫ enī cōmūitates grauate ob incursus hostiles tale edictū sanxerūt vt q̄cūq̄ꝫ patriā a talibus liberaret. Ius nobilitatis ꝓ se ⁊ heredibus suis ꝑpetuo obtineret. H̄ mō plures nobilitati legūtur. Quarta causa ex abundantia diuitiaꝝ sumitur. Aliq̄n̄ enī populares nimia penuria victualiū attenuati tradiderūt se ⁊ sua alicui diuiti: vt hoc pacto malū inopie temperarēt: et eū deinceps velut nobilem et dn̄m recognoscerēt. Inueniūtur etiā q̄dam nobilitates ꝑ diuinū oraculū institute licet pauce. q̄rum aliq̄ ꝑmanserūt: vt in dauid: aliq̄ cito defecerūt vt saul. ⁊ ieroboam: ⁊ quorūdā alioꝝ. plurime quoq̄ꝫ legūtur nobilitates ꝑ violentiā et tyrannidē introducte: q̄rū similiter aliq̄ statim destructe ⁊ penitus delete fuerūt. aliq̄ stabiles permanserūt. Et nota ꝙ s̄m veteres historias raro aut nūq̄ꝫ in paganismo nobiliū stirpes ꝑpetuate fuerunt ꝓpter suꝑbiam ⁊ tyrannidem. Multe etiā apud xp̄ianos: ꝓpter eandem causam delete sunt. s̄m illud Eccī. x. Sedes ducū superboꝝ destruxit dn̄s. ⁊ sedere fecit mites ꝓ eis. Item nota ꝙ nemo vnq̄ꝫ nobilitatē odio habuit: q̄r ē bonū per se appetibile. sicut virtus aut religio. sed multi sancti eā fugerūt ob grāde ꝑiculū qᵒ in ea latet: ꝓpter difficultatē maximā ipsi ānexā. Hoc satis ī sancto ꝓpheta dauid apparuit. quē ipsemet deus tam peculiariter elegit. Relinq̄tur ḡ. ꝙ vix paucissimi ad tātam sublimitatē ydonei fuerunt.

Niniuem siue Nibisin triū dieꝝ itinere ciuitatē grādē cōdidit Ninus rex assirioꝝ p̄re eius belo morte sublato (vt ante patuit) ⁊ regni caput constituit. in qua dyademate suscepto duxit totā vitā inquietam. veterē ⁊ quasi auitū gentiū morē noua imperiȷ̄ cupiditate mutauit inferens bella finitimus ⁊ rudis adhuc ad resistendū populos suꝑauit: ⁊ ad libie finē vsq̄ꝫ ꝑuenit. Ninus igitur magnitudine quesite dn̄ationis cōtinua possessione firmauit. Domitis igitur ꝓximis accessione viriū fortior ad alios transiret: ⁊ ꝓxima queq̄ꝫ victoria instrumentū seq̄ntis esset: totius orientis populos subegit. Postremo illi bellū cū zoroaste rege Bactrianoꝝ fuit. q̄ primus artes magicas inuenisse ⁊ sideꝝ motus diligētissime spectasse (vt plenius de eo patebit) q̄ occiso ⁊ ip̄e decessit relicto impubere Nino ⁊ vxore semiramide. Ad hanc magnā ciuitatem missus fuit Ionas ꝓpheta. quē hebrei virū sanctū nominā̄t. Is cū videret pctōres ciuitatis Niniue dei misericordiā sua ꝓphetia cōsecutores. ne videret̄ falso p̄dicare ad denūciandū eiusdē ciuitatis interitum ire omnino recusabat ideo a ꝯspectu dei se fugere posse putauit. ꝓpter qᵒ ī mare demersus a ceto deglutit⁹ ē.

Idolatrie scelus execrandū qᵒ fuit oīs mali principiū his tempib⁹ initiū sumpsit. Tribus maxime de causis. vt ex veteꝝ monumētis colligere possumus homīes ad ydoloꝝ cultum allecti affectiōe. s. timore adulatione ⁊ artificū diligentia circa sculpturas.

Nachor vo octo de melcha genuit filios e q̄bus batuel tercius fuit q̄ genuit rebeccam filiā et laban filiū. Iste nachaor scđus filius thare. vxor eius melcha. Hus prim9 fili9 nachor. Job fili9 hus. Bus scđs fili9 nachor habuitq duos filios videlicet beor prim9. balaā scđus. Batuel terci9 filius nachor filiū habuit vnū laban z vnā filiā rebeccā. s. Laban filius batuel duas habuit filias q̄s post seruitiū. 14. ānoꝝ iacob filio rebecce sororis sue in vxores tradidit. Lya pria filia laban primaq vxor iacob lippa oculis genuit sex filios z vnā filiā. Scđa filia laban rachel vxor iacob. diu sterilis tandē genuit duos filios z mortua in partu. sepelitur ꝓpe bethleē. Rebecca vxor ysaac. Istā rebeccā duxit ysaac filius abrahā in vxorem quā helieser seruus abraham abduxit de aram mesopotamie in terrā chanaan. qua annuente inoleuit vt desponsanda prius requiratur de cōsensu. Camuel quartus fili9 nachor. Caseth quintus filius. Aran sextus filius. Pheldas septimus filius. Bela octauus filius.

Saruch filiꝰ ragau natꝰ ē āno mūdi. 2905. vixit autē ānis. 230. et mortuus est.

Nachor fi. saruch natꝰ ē an. mōdi. 3035. anni vite eiꝰ .i 48. ꝛ defunctus.

Thare fi. nachor natꝰ ē āno mōdi. 3114. ꝛ habuit. iij. filios. vixit aūt. 205. genuit aūt abraham nachor et arā. Arā. 3ꝰ. fi. thare hūit vnū fi. ꝛ duas fi. s. sarai vx. abrahe. melcha vx. nachor. loth filꝰ Arā hūit duos fi. s. moab .i. pꝛ moabitaꝝ amō 2ꝰ pꝛ amoitarū

Aram cū genuisset Loth filiū vnicū ꝛ sarai ꝛ melchā filias inter chaldeos mortuꝰ ē i citate caldeoꝝ q̄ dr̄ hur. Eiꝰ aūt filias frēs sui duxerūt vxores. nachor. s. melcham ꝛ abrahā saray. porro thare dū terrā caldeoꝝ odio hūissꝫ ꝓpt ydola q̄ apd̄ eos i p̄cio hēbāt ꝙ igne adorabāt. et ꝓpter luctū Arā filij sui migꝛuit cū suis in charā mesopotamie citatē: vbi ꝛ demū mortuꝰ ē: cū vixisset ānis. cc. v. iā eñ hoīs vita decrescere incipiebat. Et paulatim dies eius fiebāt breuiores vsqꝫ ad generatōꝫ moysi.

Sodoma ꝛ Gomorra atqꝫ ciuitates alie ob nepharij pctī vindictā a dn̄o phibent̄ successe. solo loth cuꝫ duabꝰ filiabꝰ ac vxore liberato. cū oībꝰ aduētantibꝰ cōtumeliā faciebāt. Jdō deꝰ vniuersam regionē simul exterminare fecit. Cū eñ abrahā eēt nonagintanouē ānoꝝ accepit legē circūcisiōis recepit etiam repromissionē de ysaac nascituro. Eodē q̄ꝫ tp̄e venientibꝰ sero duobꝰ āgelis v̄sus sodomā. loth phūanꝰ atqꝫ benignꝰ sedēs in foribꝰ ciuitat̄ ad inuitādū paupes. q̄bꝰ visis occurrit rogās ꝛ cogēs eos vt declinarēt in domū suaꝫ cū sero esset. Qui ingressi domū eiꝰ. oīs pp̄lus sodomoꝝ circūdederūt domū loth dicētes vt pduceret eis illos iuuenes intēdētes abuti eis. loth aūt obtulit eis duas filias suas v̄gines ad vtendū eis ne illis iuuenibꝰ hospitio receptis talē iniuriā facerēt. Qui nolētes audire. ꝫ q̄si rūpētes ostiū. ꝫ angeli introduxerūt loth in domū. ꝛ illos oēs pcusserūt cecitate. vt ostiū inuenire nō possent. pdixerūtqꝫ angeli s̄buersionē sodome fiendā. Et cū nūciasset ꝫ loth gener̄ suis cōtēpserūt. demū duxerunt angeli loth vxorē et duas filias eiꝰ de ciuitate. p̄cipiētes vt i mōtē se saluas facerēt. nec retro aspicerēt. pgētibꝰ aūt cū vxor respexisset retro ꝯ angeloꝝ p̄ceptū ꝛ citat̄ curā hr̄e videret̄ v̄sa fuit i statuā salis. Pluitqꝫ desup sodomā ꝛ gomorrā ꝛ alias citates ignē ꝛ sulphur deinde s̄buerse sunt ꝛ v̄sa ē regio i lacū salsum ꝛ sterilē q̄ dr̄ mare mortuū. Ascēdētē aūt i mōtē ꝛ ibi manentē loth. inebriauerūt filie prēm suū. ꝛ maior cū eo se ebriose cōmiscēs ꝯcepit ex eo ꝛ pepit moab filiū. Minor idē faciēs ꝯcepit ex eo ꝛ peperit filiū quē vocauit Amon. a q̄bꝰ amonite ꝛ moabite. hee gētes in valle Syrie habitauerūt.

Tercia etas mūdi

Tercia igitur etas incipit in Abrahe natiuitate ⁊ durat vsq꜄ ad dauid ꝭm heb. 940. ānis. ꝭ ꝭm. lxx. interp̄. dcccc. xli. Ubi etiā patriarchaꝝ uxoꝝ q̄ verꝝ deū coluerūt historia incipit. abrahā itaq꜄ pater multitudinis gentiū ex thare in hur caldeoꝝ nascit᷑. anno mūdi ꝭm hebre. 2453. ꝭm. lxx. interp̄tes 3184. Uir prudēs ⁊ reꝝ diuinaꝝ hūanarūq꜄ eruditissim⁹ primus deū cūctarū creatorē p̄nūcians. p̄pter qđ caldei ī eū surgētes e caldea migrare coegerūt. Qui abrahā educt⁹ a p̄re suo thare de hur caldeoꝝ venerat ī aram. ibiq꜄ habitāti p̄cepit ei dn̄s dicēs. Egredere de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de domo p̄ris tui. ⁊ veni in terrā quā mōstrauero tibi. Postq꜄ Abrahā redisset de occisione q̄nq꜄ regū assirioꝝ q̄ ceperāt Loth. occurrit ei melchisedech rex salē q̄ erat sacerdos dei summi offerēs panē ⁊ vinū. cui Abrahā dedit decimas oīm spolioꝝ bñdixit abrahe q̄ s̄bdiderat ei inimicos. Hūc melchisedech dicūt hebrei fuisse Sem filiū Noe p̄mogenitū ⁊ vixisse vsq꜄ ad tp̄a abrahe. tūc apparuit abrahe de⁹ ⁊ p̄misit ei filiū quē m̄ltiplicaret sicut stellas celi.

Saray prima vxor abrahe diu sterilis tandē gr̄a diuina fecūdata parit ysaac nonagenaria mulier sctā. Cethura scđa vxor abrahe ⁊ hūit. vi. filios sapīa ornatos ⁊ industria. hāc duxit abrahā post mortem sare. noīa filioꝝ. zamrā. iectā. medan. madiā. iesboth ⁊ Sue. Agar cōcubina abrahe. Ysmahel mulier ei⁹ egiptia genuit duos filios. Iste ysmahel fili⁹ abrahe quē pepit agar egiptia ancilla sare. a q̄ ysmahelitaꝝ genus. q̄ postea agareni postremo saraceni dicti sunt; eiect⁹ ē de domo p̄rīa cum m̄re. quia ludebat

Linea Christi

Abraham suffocato in bur caldeoꝝ arã fratre suo in igne. quia ignẽ colere noluit. Cũ ꝛ ipse ꝓiectus fuisset in ignẽ a deo liberatus ẽ. Adoptauit autẽ loth filiũ fratris sui arã in filiũ. filiã quoqꝫ eiusdẽ fratris sui noĩe saray accepit vxorẽ. deinde cũ thare pr̃e suo nachoreqꝫ fratre suo ꝛ familia araꝫ pegrinatus ẽ de chaldea in arã mesopotamie. demũ mortuo pr̃e suo thare. cũ esset. 75. annoꝝ. cũ loth ꝛ saray ꝛ omni familia ꝛ substãtia sua precepto dñi pegrinatus ẽ in terrã chanaã. Et habitauit in sichen vbi ei dñs apparuit dicẽs. Semĩ tuo dabo terrã hanc. Et deinde venit penthapolim vbi nũc ẽ mare mortuũ. Inde veniens habitauit in damasco. Facta aũt fame recedẽs venit in egiptũ a quo rediens habitauit in cõuallemambre iuxta hebron. cui demũ in somno dñs apparẽs dixit. ꝙ semẽ suũ pegrinũ esset in terra egipti annis. 430. Et ꝙ quarta generatõe redire deberet in terrã chanaan. cũ autẽ esset. 99. annoꝝ facta fuit ei de terra chanaan repromissio. Et ꝙ reges egressuri essent de eo suscepto circũcisionis etiam precepto circũcidit se ꝛ ysmabelẽ filiũ suũ. omnẽqꝫ domũ suã ꝛ familiaꝫ. Anno mundi 5184.

Abraham

añ ysaac. i. icitabat eũ ad ydolatriã ꝛ ad orẽm ymaginũ q̃s faciebat de luto. qđ vidẽs sara dicebat eij ce ãcillã ꝛ filiũ eiꝰ. Cũ natus eẽt ysmabel quẽ pr̃ in xij. ãno circũcidi voluit illu sara tãqꝫ ꝓpriũ filiũ diligebat: ꝭ ysaac sibi nato ab eiꝰ amore declinauit. Suasitqꝫ abrahe vt ĩ aliã regionẽ trãsmitteret. q̃ cuꝫ ad etatẽ pueciss. iuit ei vxorẽ egiptiã coniunxit. Ex q̃ filios ꝓcreauit. q̃ oẽꝫ terrã ab eufrate ad mare rubrũ positã vsqꝫ tenuerũt.

Memphis vel Chayrum

Memphis nũc Chayrũ dicta regia Egiptioꝝ quã teste diodoro siculo lib. histoꝝ. scđo Ogcloꝰs rex egipti cõdidit. Et a filia eiꝰ memphis denoĩata. Ambitꝰ stadioꝝ centũ et q̃nquaginta vrbeꝫ oĩm egipti preclarissimã opportuniori totius eius ore loco vbi nilus scissus in plures ptes efficit formaꝫ delte. Quo fit vt tanq̃ꝫ in nili claustro posita aditum prebeat prohibeatqꝫ ad superiora loca nauigãtibus. Et ad cohibendã aquarum inundationem versus notum aggeres ingentes opposuit. Et a partibus ceteris vndiqꝫ effosus est lacus ingens ac profundus qui vrbem efficit munitissimaꝫ. Unde ꝛ posteri reges fere omnes relictis thebis ꝛ regiam habitationem in ea edificarunt. Et babiloniam egipti atqꝫ chayrum vocauerũt. Apud Memphim olim colebat Osiris qui cuꝫ phrones auo in argiuoꝝ regno succederet Ipse maioris glorie cupidine captus ad egiptios transfretauit. Quos cum suo submisisset imperio Isidem matrimonio sibi copulauit Is cum rudes eius loci homines multas res ꝛ homini quam maxime conuenientes edoceret. diuinos ab illis est adeptus honores. ꝛ cum vt deum adorare ceperũt. ꝛ cõmutato nomine apim illum vocauerũt hoc est bouem. Sic eñ bos coꝝ lingua apis vocatur. Nam teste Solino in collectaneis ꝛ Pli-

nio. Si bos insignis ex improuiso illis apparet eum certo tempore detinēt ⁊ adorant. Et (vt nōnulli ferūt) per annū illum detinere consueuerūt. Alij per decennium dixere. deinde referētibus prefatis auctoribus statuto die sacerdotes illum in sacro fonte submergerunt. mox alter nec sine publico luctu queritur. Nam donec illum inuenerint instar ysidis merent. Sed non diu queritur. quem cōpertū centū antistites memphim cum puerorum gregibus populoqꝫ. ⁊ omni musicoꝝ genere prosequūtur. qui ad motum ⁊ stationem apis egiptij delubra quibus succedit aut incubat. dant omnia manifestātia de futuris. Prope Memphim decurrit Nilus fluuius egipti ex maioribus totius orbis. Et immensa aquarum mole singulis annis sole existēte in cancro totam egiptum exundat. Et Virgil. ait. Diuersa ruens septē discurrit in ora. vsqꝫ coloratis amnis deuexus ab indis id est nigris ethiopibus. Memphis nūc vrbs saracenorum prestantissima est populosissimaqꝫ bonis pluribꝰ refertissima. Et in castro spacioso potentissimus Soldanus residet. Diuisa ē aūt in duas partes. Quarum vna babilonia noua. Alia chayrum dicitur. In qua olim Pharao rex egipti habitabat. Et ad eaꝫ gloriosa virgo maria cū puero Jesu ⁊ Joseph peruenit. precipue ad ortum balsami q̄ in his finibus celebris habetur. Ad eam etiaꝫ docti viri accesserūt Pithagoras ⁊ Plato ⁊c. vt memphiticos audirēt vates. Piramides quoqꝫ ingentes hec regio habet ⁊ varia memorabilia que diffuse apud plerosqꝫ scribuntur.

In Nonagesimonono etatis abrahe āno apparuit ei deus ⁊ ꝓmisit ꝙ filius de sara vxore nasceref quē ysaac vocari iussit. Cūqꝫ ysaac q̄nqꝫ ⁊. xx. esset annoꝝ volēs deus abrahe obedientiā probare: ipm filiū sibi imolari precepit. Qui repente dei iussa adimplere studuit. Et cū ad cedem filij pariter ⁊ ad altare accessisset. deus cognita hoīs obediētia clamauit. abrahā ne extēdas manū in puerū. nūc cognoui ꝙ timeas dominū. Et cōfestim arietē ex īprouiso vepribꝰ inherētē ad sacrificiū ꝓtulit. Cū abrahā obedisset dño in ymolatione filij sui ysaac. facta est ad eū dulcis illa repromissio de christo dicente sibi deo. In semine tuo benedicentur omnes gentes. quia obedisti voci mee.

Zoroastes

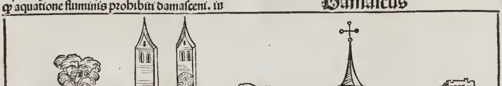
Zoroastes phs vt scribit Isi. Ethi. li. viij. ca. viij. Rex Bractianoꝝ fuit quē Ninus assirioꝝ rex bello interfecit. ⁊ libros exuri mādauit. de isto scribit solinus in li. de memorabilibꝰ mūdi. nascentiū vox prima vagitus est. leticie em̄ sensus differtur in. xl. diem. Itaqꝫ vnū nouimus eodeꝫ die risisse qua erat natus. s. zoroastem. Hic primus magorum extitit de quo Arestotiles ait. ꝙ vicies centum milia versuū ab ip̄o condita indicijs voluminū eius declarantur. Hanc autem magicam arteꝫ post multa secula democritus ampliauit. Claruit aūt zoroastes tempe thare p̄ris Abrahe.

Treueris Gallie belgice caput. Ciuitas antiquissima ante xp̄i aduentū .1947. temporibus abrahe a trebeta Nini assiriorum regis germano a Semiramide regina ex assiria pulso in germanie cōfinibus construi cepta fuit. Nino quippe magno mortuo impubere filio derelicto Semiramis vxore priuigni trebete suspicione ducta eidem insidias parare cepit. quā ob causam trebeta (etiā non lacessitus) e regno cū magno assirioꝝ agmine secessit. Qui post multos errores: multosqꝫ viarū amfractus in belgiam galliarū prouinciā tandem peruenit. Et haud longe a Rheno flumine loco feracissimo cōsidens ibidē etiā loco natura munito vrbis huius fundamēta iecit. Et a se treuerim nominauit. deinde iulius cesar cū vniuersam prouinciā (traiecto rheno flumine) subiecit. Ei vicecōsulem ꝛ q̄storē dedit. Qui vsqꝫ ad impij inclinatōnem ibidē pstiterūt. Ea quippe treuerēsis ciuitas semp opulētissima fuit. Et inter q̄nqꝫ belge prouincie ciuitates principatū dignitatis ꝛ antiq̄tatis obtinuit. Eius archiepūs e septē electoribus impatoris dignioꝛ habitus ē. Hec florētissima ciuitas q̄ opibus deniqꝫ cōfertissima fuit. eius ruine clare ostēdunt. Monstrat ibi pallatium miri operis qd̄ ad instar babilonici muri excocto latere factum: tāte firmitatis hodie manet. vt non solū hostem non metuat. verū nulla operꝝ arte frangi queat. Huius quoqꝫ vrbis ciues nūc moribus ꝛ ornatu legibusqꝫ ob mercatorum eo aduentantiū frequentiā et familiaritatem admodū culti ꝛ humani referūtur. Qui ob germanie vicinitatē germanica vtūtur lingua. Et ab eisdem cultu ꝛ exercitu ꝛ quadā in bellis ferocitate nō multū differūt. Nam inter gallos singularis virtutis hn̄tur: ꝛ equitatu ꝛ peditatu plurimū valere existimātur. Porta quoqꝫ ibi ostenditur q̄ ex incredibili lapidū magnitudine ferro iunctorū cōpacta in supficie sua. corpa beati Simeonis ac venerabilis psulis Poponis in ecclesia ab eodē epō facta fouere cernitur. Ea sane ciuitas a Valerio epō beati petri discipulo primo xp̄i euangeliū suscepit. inde a beato paulino eiusdē epō viro sctissimo illustrata fuit. qui ꝛ a cōstantio impatore ob catholicā fidē exilio relegatus ꝛ vsqꝫ ad mortē. etiā extra xp̄ianū nomen mutādo exilio fatigatus. Ad vltimū apud phrigiā defunctus beate passionis coronā a domino pcepit. Ibi etiā floruit maximinus epūs a quo athanasius antistes psecutionē cōstantij ipatoris fugiēs honorifice susceptus ē. Habuit quoqꝫ hec ciuitas Nicenū epum totius sanctitatis virū ꝛ alios multos. Extant in ea aliq̄ antiquitatis insignia. E q̄bus nr̄is tpibus insculptū lapide hoc epigrāma reptū est. Nini semiramis q̄ tanto cōiuge felix. Plurima possedit sed plura prioribus addit. Nō cōtenta suis nec totis finib⁹ orbis. Expulit e patrio priuignū trebetā regno. insignem pfugus nostram qui condidit vrbem.

Damascus Assirie vrbs primaria. Et vt dicūt metropolis oīm ferme vrbiū asie vetustissima eē videt. Quā abrahe seruos fundasse sacre tradūt lr̄e. Estq; campestris agrū hn̄s natura soli sterilē ac aridū: nisi quatenus aq̄ irrigent supne fistulis cuniculisq; subducte. Quaꝝ humor terrā reddit oīm fertilē: ⁊ cōsitōnibus p̄stantissimā puiusq; amnis in regiōe vnicus ꝓximis menibus delabens parua ab illis dirimitur terre lingula cōsitōibus oīm in orbe p̄ciosissimis contecta. Hec insignis ciuitas damascenoꝝ itinere sex dieꝝ ab hierl̄m distat in q̄ sanctus paulus baptismū suscepit. Et ꝓpe eū locus extat vbi eū circūfulsit lux de celo cū vocē de celo audiuit. Saule q̄d me p̄seq̄ris. Qui post baptismū in sinagogis p̄dicabat xp̄m. ob insidias iudeoꝝ e damasco noctu in sporta p murū demissus fuit: vbi ⁊ domus ananie a q̄ baptismus accepit hodie visitur. Hec vrbs plures calamitates ꝑpessa. postremo cū Conradus romanoꝝ rex ducende in asiam expeditionis mun⁹ assumpsit. Itaq; ducturi in damascum tres xp̄iani reges cardinalē quoq; legatū. ⁊ simul p̄triarcham hierosolimitanū: multos quoq; ep̄os expeditōni interesse curauerāt. In qua cum nostri principes prudenti ꝯsilio castra firmassent. Et si vrbs menibus altissimis densissimisq; munita virib⁹ capi nequeuisset: in potestatē breui vētura erat. ꝙ aquatione fluminis prohibiti damasceni. iumenta intus equitantiūq; q̄ presidio inerāt alere nō potuissent fontibus q̄ in vrbe erant: ingēti populo difficilime suffecturis. Cū tamen sibi timendū ciues scirēt. ne succisis cunculoꝝ meatibus: qđ haud quaquā operosum nimis fore intelligebāt. Et ipi fontes in vrbe arescerēt. Subripuit p̄o de tanta vrbe victoriā assirij hominis dolus: cū Balduino regi ad eā diem fidū a quo ductus fuerat damasceni pecunia corruperunt. Isq; regibus suasit: vt castris ad aliam vrbis ptem mutatis: menia vires suas frustrātia oppugnant. damasceni irruptione facta fluuio potiti munitōnibus additis in suam potestatē firmato. nostros aquatione ꝓhibuerūt. qđq; par fuit ex eo facto incōmodū: ab annona in castris breui laboratū ē. q̄ nisi ab amnis ripa poterat importari. Soluta obsidione cū tantus exercitus re infecta ad Iopem redisset Conradus luduicusq; reges cōmunitos male habitosq; exercit⁹ suos in europam reducentes ad ꝓpria sunt reuersi. cū erat annus salutis secūdus ⁊ quinquagesimus supra decies centenum.

Damascus

Regnum hispaniarum post tempa a Tubal Japhet filio ortū habuit. Js nāqȝ ex armenia egressus
primus hispaniaꝝ regnū (Jsido. teste lib. ix. Ethy.) obtinuit. vbi ⁊ sedem sibi cōstituit. prius hibe
ria dicta. regio quippe europe a mōtibus pirrheneis incipiens. et ꝑ colūnas herculis circuiēs vs-
qȝ in borealē occeanū ꝓtenditur. ita vt oīa in eo circuitu ad hispaniā spectare dicantur. Cuius magnitu-
do (vt Apianus historicus ait) multa ⁊ incredibilis in vna regione est. Decez nāqȝ milibus stadijs eius la-
titudo comensuratur longitudo vo prorsus eadem esse videt. Jllamqȝ postea diuerse gentes ⁊ varijs no-
minib⁹ cognominate inhabitarūt. Quin et fluuios plures nauigabiles cōtinet. Tritici vini olei omniūqȝ
metalloꝝ ac animātiū q̄ hominibus sunt vsui feracissima. Abūdat pcipue velocissimoꝝ acerrimorūqȝ eq̄ru
fetura. Trecentos totos apud hispanos decertatū est annos Scipione Gracco Albino Cathone Metello
pompeio cesare alijsqȝ ducibus recepta fuit tandē per easdem duces. Et cantabri postremo ab augusto de-
bellati. Postq̄ȝ aūt romanis fastibus libere paruit: tanto vsui tantoqȝ ornamento illis fuit: vt nullum vnq̄ȝ
memoriale bellū sine hispano milite gesserunt. Pompei trophea in hirrhenoꝝ iugo sita sunt. Scipionum
monumenta nō longe a Taracone spectant. Jn bostetania tauri sunt ex lapide durissimo maximi tergaqȝ
his litteris adhuc notati. Bellum cesaris ⁊ patrie. Turres Julij. Julij carceres iulio briga sacre iulia ⁊c.
Cesaris opera: cesar Augusta. Emerita Augusta. Norba augusta ⁊c. Augusta munere condite. Emporie
valentie. Cremona placētie. multeqȝ alie in hyspaniā a Romanis colonie deducte fuerūt. A quo regno nō
solum accepimus Quintilianū. Senecam. Lucanū. Luciū floꝝ. Pamponiū mellā. Siliū ytalicū. marcia-
lem Orosiū. verūetiam vtilissimos rectores reipublice. clarissimosqȝ impatores vt Neruā Traianum Ha-
drianū ac Theodosios. Sed hoc de gentiliū tpibus. Videamus quid ꝑ hispaniā xpiane religioni accesse-
rit. Omniū clarissimos genuit Laurentiū ⁊ Vincentiū Valerij dyacones. Eodem fere tempe Engratiam
⁊ innumerabiles martyres: hoꝝ vestigia imitati ferdinādus rex ⁊ Helisabeth regina anno salutis Mille-
simo. cccc. nonagesimoprimo in fine anni Granatā vrbem maximā q̄ olim Jlipula magna dicta est ad xpi
cultum ⁊ obsequiū reduxerūt.

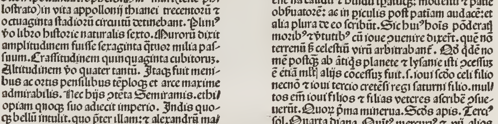
Regnum Bohemorum initium sumpsit a Sclauis qui relicto campo Sennaar ex Asia in Europā
profecti sunt. Jn qua Ezechius croatinus haud obscuris parentibus ortus gentem bohemicā cō-
didit. Fuit eñ olim inculta nemoribus atqȝ sentibus aspera feris q̄ȝ hominibus aptior: eius autez
frater Leches exilij comes: cū vidisset germanū agris ditatū bobusqȝ potentē ad orientē ꝓfect⁹. in mag̃ cā
poꝝ planicie sedez collocauit. Poloniāqȝ nomē ex loco dedit. Nā planicies sclauonica lingua pole noiat.
q̄ꝝ heredes cū inūerosaz mltitudinē breui coaluerūt. magnā terrā adiūxerīt post ei⁹ mortē Crockū i pncipē
delegūt. Qui arcē apud stennā cōdidit: moriens aūt tres filias reliq̄t. Libussa vt natu minor post obitū pa
tris ꝓuinciā gubernauit ⁊ arcē vissegradensem cōmūiuit. Altera filia brela dicta herbaꝝ ⁊ medicine perita
fuit. Tercia Therba dicta sortilega. Demū indignū bohemi dicētes tantū imperiū vni⁹ femine sbesse arbi
trio. Jdeo libussa in cōcione vbi adesse multitudinē vidit. Ego inquit placite molliterqȝ imperaui. Estote
liberi virū qui prosit dabo. Jte equū meū in campos adducite. seq̄ntes quocūqȝ ierit. Deniqȝ ante virum
subsistet in mensa ferrea comedentem: ille mihi coiunx vobis princeps erit. Js aū primislaū cōstituit arato-
rem: quē in ducem poscunt: ꝓmislaus igitur in verso vomere caseoqȝ apposito cibū sumpsit. Deinde equo
imponent. Jnterrogatus cur nā calceos querno robore factos secū aferret: seruādos in arce vissegradeñ.
respondit vt sciret posteri qui principatum inter bohemos accepisset. Jd regnum deinde per longa tempa
a ducibus gubernatum fuit: deinde a tempibus friderici primi a regibus in maxima gloria vsqȝ inuiū be-
resis sub varijs regibus ac impatoribus floruit.

Babilonia seu Babilon vrbs preclara in chaldea fuit. ⁊ si Belus Nembrotides in babilonia regnauit annis pluribus. cuius regnū paruo ambitu claudebatur: hanc tamen vrbez omnes greci ⁊ latini historici pariter ⁊ poete ab ip̄a Semiramide regina cōditam referūt aut ampliatam. De qua Ouidius. altā coctilibus muris cinxisse Semiramis vrbem murū vrbis cocto latere circūdedit harena: pice bitumine interstrato que materia in illis locis passim e terra exestuat. Josephus diligentissimus historiaꝝ scriptor libro ad appionem alexādrinū grāmaticuz hos redarguit: inducens Berosi chaldei auctoritatem antiquissimi ⁊ verissimi scriptoris. qui manifestissime ostendit vrbē ampliatam ⁊ exornatam ac muro cinctā fuisse a nabuchodonosor rege longe ante Semiramidem Hec tamen vt valerius refert: dum die quadam circa cultū sui corporis occupata esset: et nunciaretur illi Babilonem defecisse. soluta adhuc altera parte crinū protinus ad eam expugnandam cucurrit. nec prius decorem capillorum redegit in ordinem: q̄ȝ tantam vrbem in suam potestatē restituit. Hec vrbs adeo nobilis fuit: vt chaldeam totam et Mesopotamiā a se Babiloniam dixerat. de qua Lucanus. Cūq; supba foret babilon spolianda tropheis. Huiꝰ muri (teste philostrato) in vita appollonij thianei trecentorū ⁊ octuaginta stadiorū circuitū detinebant. Pliniꝰ vo libro historie naturalis sexto. Murorū dixit amplitudinem fuisse sexaginta q̄tuor milia passuum. Crassitudinem quinquaginta cubitoruz. Altitudinem vo quater tantū. Itaq; fuit menibus ac ortis pensilibus tēploq; et arce maxime admirabilis. Nec hijs cōtēta Semiramis. ethiopiam quoq; suo adiecit imperio. Indis quoq; bellū intulit. quo p̄ter illam: ⁊ alexandrū magnuz nemo intrauit. Euersio tandem huius babilonice facta a Cyro rege persaruz suo loco ma festinabitur.

Jupiter

Jupiter p̄mꝰ etheris ⁊ (vt aiūt) diei filius cui ꝓpriū nomē lisania fuit hisdē tēporibus apud archadyā magno in p̄cio habitꝰ est. Cuiꝰ ob v̄tutes id p̄clarissimū iouis nomen adeptus ē. Is lysania ex heber filijs videlicet ierari originez duxit. Ibidēq; cū essz ingenij maximi vir. videretq; atticos rudes. bestialiq; ferme ritu viuentes: ante omnia eisdē cōpositis legibꝰ illos publico instituto viuere docuit. Cunq; eos ad humanos mores redegisset monuit eos deos colere. ⁊ aras: templa: sacerdotesq; instituit. Et qui feminas ante habebāt cōmunes primus eos matrimonia celebrare docuit. ⁊ multa alia ostendit eis vtilia. Que cū attici siluestres mirarētur atq; cōmendarent: eū existimantes deum Jouem vocauere. regemq; suum confestim fecere. Id autem iouis nomē eidē imposuisse dicunt ad similitudinem cōformiū operationum iouis planete. quem astrologi dicunt esse nā calidū ⁊ hūidū tp̄atūq;: modestū ⁊ patie obsuatorē: ac in p̄iculis post patiam audacē: et alia plura de eo scribūt. Sic huiꝰ hoīs pōderatq; moribꝰ ⁊ v̄tutibꝰ cū ioue ꝯuenire dixerīt. quē nō terrenū ſ; celestiū virū arbitrabant̄. Qđ q̄dē nomē postq̄ȝ ab āti q̄s planete ⁊ lysanie isti ꝯcessuz ē etiā m̄lt̄ alijs cōcessuz fuit. s. ioui scđo celi filio necnō ⁊ ioui tercio cretēsi regi saturni filio. multos eñ ioui filios ⁊ filias veteres ascribē ꝯsueuerūt. Quoꝝ p̄ma minerua. Scđs apis. Terciꝰ sol. Quarta diana. Quītꝰ mercuriꝰ ⁊. vij. alios

SEmiramis Nini magni assirioꝝ regis vxor anno a natiuitate abrahe duodecimo. Cū eius maritus morte sblatus fuisset. regnū suscipiēs regnauit annis 42. Cū Nin⁹ decessisʒ rlicto ipubere adhuc filio Ninia et vxore samiramide. et cuȝ iuuencula esset. ⁊ eius vnic⁹ filius Ninia puer. nō estimans tutū eē imperiū tā grāde filio tenello cōmittere. Ipa vt erat animo ingēti quodā astu muliebri excogitata fallacia. hec eñ immaturo puero. nec ausa tradere impiū: nec ipsa impiū palam tractare: tot ac tantis gentibus vix parentibus vni viro: ne dum femine pariturís: simulat se ꝓ vxore Niniā filiū ꝓ femia pueꝝ. Nā ⁊ statura vtriqȝ mediocris et vox pariter gracilis ⁊ forma liniamentorū equalitas. matri ac filio silis. Igit̃ brachia ⁊ crura velamentis. tiara caput tegit ⁊ viroꝝ more incedere cepit. Eodeȝ ornatu et pplum vestiri iubet. ne nouo habitu aliqd occultare videret̃. que morē vestis exinde gens vniuersa tenet. Sic primis initijs sexū mētita puer credita ē. Et femia puerū simulās maiestatē regiā adepta fuit. Magnas deinde res gessit. quaꝝ amplitudine vbi inuidiā sup̱atam putat: q̄ sit fatetur: quē ue simulasset. nec metuit oībus aperire qđ esset femina. nec hoc illi dignitatē regni ademit: ꝫ admiratōnem auxit. ꝙ mulier nō feminas mō ꝟtute. ꝫ etiā viros anteiret. Hec babiloniam cōdidit vel ampliauit. muruqȝ vrbis cocto latere circūdedit: harena pice bitumine interstrato vt prehabita oñdunt. Multa alia p̄clara hui⁹ regine fuere. Ad postremū cū concubitū filij petisset ab eodē interfecta ē cū duos ⁊. xl. annos post Ninū regno potita.

NInia q̄ a q̄busdā zameis ⁊ Ninias scribit̃: Magni Nini ex semiramide fili⁹ quartus assirioꝝ rex. Anno q̄nq̄gesimotercio natiuitatis abrahe. post semiramidē mr̃em. quā ipse obtrūcauerat Assyrus regnare cepit. ⁊ regnauit annis. 38. Is cōtentus elaborato a parētibus impio belli studia deposuit. ⁊ veluti sexū cum mr̃e mutasset. raro a viris visus in femiaꝝ turba cōsenuit. Eo tempe apud Cretam regnauit Cres prim⁹ indigena ⁊ ab eo crete creta dicta ē: quē aūt vnū Curetarum fuisse. a q̄b⁹ iupiter abscōdit⁹ ē ⁊ nutrit⁹. hi Gnoson ciuitatē in cretaȝ cōdiderūt ⁊ Cybeli matri templū.

ARius q̄ ⁊ Arali⁹ dr̃ q̄nt⁹ assirioꝝ rex post Niniam anno a natiuitate ysaac vigesimoprimo regnare cepit. ⁊ regnūit annis. 30. Circa ista tp̄a abraham ex ancilla agar generat hismael. a q̄ hismabelitaꝝ gen⁹. hismabelē aūt filiū abraham anno etatis sue octuagesimosexto ex agar egiptia sare ancilla genuit. hysmabelite postea agareni: ⁊ postremo sarraceni dicti sunt: sara eñ Abrahe vxor (vt scriptura sacra ait) cū nō hr̃et liberos dixit ad abrahā maritū suū. Ingredere ad ancillā meā agar. si forte ex ea suscipias filios. q̄ facto statim cōcepit: post hec nat⁹ ē hismabel: quē p̄mit⁹ sara tanq̄ ꝓpriū filiū diligebat ⁊ p̄ncipat⁹ heredē. Sȝ ysaac sibi nato ab ei⁹ amore declinauit. Ideo suasu ei⁹ cū mr̃e ei⁹ in aliā regionē missus. q̄ cū ad etateȝ puenisset agar mr̃ eius ei egiptiā cōiunxit. ex q̄. xij. filios reges ꝓcreauit. q̄ oēm terrā ab euphrate ad mare rubrū tenuerūt.

POsteri reges assirioꝝ. exēpla p̄cedētiū secuti: rūsa gentib⁹ p̱ internūcios dabāt. impiū aūt assyrij q̄ postea syrij dicti sunt ānos. M. ccc. tenuere. Postremis apud eos regnauit sardana palus vir muliere corruptior vt in sequentibus patebit.

SOlem p̄mū iouis filiū ⁊ minerue germanum floruisse Tulli⁹ dic̃: virū vtiqȝ insignē ac splēdidū hoīem ⁊ ingentis regijqȝ animi p̄claꝝ. quē ob ingētes ꝟtutes cū claro noīe declararūt. putabāt eñ veteres a nēbroth gigāte seducti primā reꝝ cām ignē eē. Et ꝓpterea illi nobilius nomē sole dare nō poterāt. seu ꝙ eū celestē putarēt hoīem. seu dñūi e celo venisse rōne profunditatis ingenij.

DIana pr̄ia hui⁹ sol' soror: ⁊ iouis p̄mi filia. ⁊ ip̄a hac tēpestate i p̄cio fuit: de q̄ tulli⁹ vbi d nā deoꝝ scribit mlta cōmeōrat ⁊ iouis asc̄pticiā fuisse ait. Hāc tñ eā ñ eē dicūt quā poete isignē ꝟginitate ꝑpetua voluere. cuȝ legat̃ hāc ex mercurio liberi ⁊ ꝓserpine filio pinnatū ꝯcepisse cupidinē.

CEres q̄ȝ apud Siculos i p̄cio fuit. cū sicano siculoꝝ regis ꝯiugio copulata. tāto ingenio valuit. vt agroꝝ cultū excogitasset: p̄ria apđ siculos boues domuit: ⁊ aratro terrā sulcis ꝓscidit: ⁊ semia tradidit. q̄ cū in segetē excreuissent collectis spicis flabellis sceperare. ⁊ molis terere. ac panē cōficere docuit. cū ātea hoīes glādib⁹ ⁊ pomis siluestribus sustētaret̃. Ob qđ meritū cū mortal' fc̃ia eēt: eā deā frugū arbitrati sunt. Et eam diuinis honoribus extulere.

Sol gētiliū de⁹

Diana prima dea

Ceres dea frugū

Linea regū Assirioꝝ

Semiramis.

Ninia

Arius

Mamylas

Sparetus

Amyntas

Linea pontificū

Leui filius iacob

Merary.

Neptalim etiā tribum facit na iacob genuit duos filios de qua Sampson natus est.

Bala ancilla lye cōcubi Nota dan tribum facit

Ruben tribum facit et pdidit pmogenita

Leui pater omnium leuitarum. a quo ⁊ tribus sacerdotalis descendit.

Chore filius Ysuar ɔtendit de sacerdotio cū Aaron eo q̄ ipse fuerat de pmogenito Ysuar. et ideo cuz 250 viris igne diuīo perijt ⁊c̄. Fuit aūt cognatus moysi ex leuitarum tribu natus: Uir quidez facultatibus plenus et ad dicendum facundissimus.

Maria soror moysi pphetissa fuit: Carmen quod incipit Cantemus domino gl'ose cecinit. vij. diebus leprosa fuit ppter murmur contra moysen Moritur aūt in cades deserti sin et ibi sepelitur

Jacob ex lya natu maiore sex suscepit filios Iudā a quo regia tribus descendat ⁊ deinceps dn̄s nr̄ ihesus xp̄s. Ruben q̄ pdidit pmogenita: Simeon et leui a q̄ leuitarū genus Isachar Zabulon et Dynam a Sichen stupratam.

Incensa impia sodomorū ciuitate Abraham cētenarius diuīo iussu Saram cognouit vxorē que cōcipiens Anno expleto filiū peperit quē ⁊ iussu dn̄i vocauit Isaac significans gentes magnas ex eo futuras: quo nato die octauo circūcidit carnem prepucij eius

Linea christi

ISaac Abrahe filius. Anno mūdi.3284. vir deo carus post patrez valde longeuus. Et ipse sexagesimo vite sue anno geminos videlicet Jacob et Esau ex Rebecca vxore filia batuelis genuit filios. Defunctus est isaac vir omni virtute plenus cū vixisset centū octoginta quinq; annis. quē filij in Ebron sepelere.

Esau hispidus venator venditis primogenitis fratri suo Jacob pro cibo lēticule, et a lēticula fulua dictus Edom ductis vxoribus chananeis sine cōsensu parentū supplantatus a fratre suo in benedictiōe pr̄na. ipm iacob conabatur occidere. Habitauit iūt in edom q̄ dicta est ydumea et postea in monte Seyr. et cum iacob rediret de mezopothania occurrit ei pacificus cum. 400. viris.

Iacob natus est An. mūdi.3344. vixit an.147. et habuit.iiij. vxores Lyam Rachel Zelpham et Balam vtz in figura.

Lya   Jacob Rachel   Beniamin scd̄s filius iacob   Joseph   Ascenes   Manasses   Effraim

Gad   Zelpha ancilla Rachel ge. ij. filios   Aser

RAchel fuit vxor iacob diu sterilis. tandez genuit duos filios. et mortua in partu. sepeliturq; prope Bethleē Genuit aūt iacob ex Rachel ioseph et Beniamyn. Ex bala Dan. Manassē Asser et gad

IAcob patriarcha vir sctissimus ex Jsaac natus. Et ipse post annū vite sue nonagesimū ioseph ex Rachel vxore genuit filiū. quo nato supuixit āniis quinquaginta sex. et tandē in egipto mortuus est.

IN regno Sychymorū regnauit Egialeus primus rex vtus patuit. a q̄ Aegialea nūcupata est. et nunc peloponesus vocatur. Deinde Europes scd̄us rex. et tercius eius Selchyn apud Sychimos regnauit annis viginti.

Linea regū Sichimorum

Egialeus

Apis

Thesalion

APis quartus rex Sichymorū Selchin patre defūcto regnare cepit āno. xlv. abrahe: q̄ est Semiramis xxxv. regnauitq; āniis. xxv. ab illo terra illa apia sic dicta est q̄ prius Egialea nūc vero peloponesus appellatur.

ARrius ille fuit quintus rex assiriorum sub quo natus est ysaac scd̄m Augus.

ISte Thesalion Sichimorū quintus rex fuit quo regnante adeo iucūda et leta tpa fuere et eū defunctum velut deū coluerit sacrificādo et ludos celebrādo quos ei primitus fecerūt. Huic successit Tiramachus circa cuius sepulchrū etiā sacrificare solebant.

XErses rex Assyriorū antiquus qui et balaneus vocatur sub quo natus est Jacob regnāte tūc apud Sicyonios thauriaco quē quidē thaurimacū scribunt.

ANno mundi.3430. Diluuiuz particulare permaximuz in Achaia tpe Jacob et Ogigis regis.

Linea regū assiriorum

Arrius

Xerses

Sela filꝰ Jude cū adhuc esset paruulꝰ. nō dedit eū iudas thamar q̄ fuerat vxor her ⁊ onam: sed remisit eā viduā in domū patris sui. Cū aūt Sela creuisset timuit eū dare ne occideret̄: sic̄ fratres eiꝰ. Vn̄ thamar meretricē se cante simulās ⁊ sedēs in biuio cōcepit de iuda ⁊ pepit phares et zaram. vt3 Gen̄. 38.

Vincētiꝰ in speculo hystoriali. li. 2. ca. i18. Ponit hic hystoriā pulchrā de Assenech: quō erat pulcherrima et honestissima sed elata et supba cōtemnēs om̄em virū: ⁊ quē priꝰ noluit postea sūme desiderauit: sc3 habere ioseph in virū visa pulchritudine ⁊ sapīa ⁊ modestia sua: sed ipse noluit assentire: nisi priꝰ dimitteret ydola q̄ colebat et contristata sup hoc: angelo instruente effecta est fidelis.

Rhodos vrbs a qua insula littē Rhodꝰ nomē accepit ante natiuitatē xp̄i. ⁊ 40. tpe ioseph a Telchinis et a cariatibꝰ a pharoneo Argiuoꝝ rege ia3 diu deuictis cōdita est. et prima cycladū veniētibꝰ ab oriēte in qua vt pomponius refert rose capulū dū vrbis fundamēta foderet̄ inuentū. a q̄ ciuitas ⁊ insula cognomiata putat̄. Nā rhodos grece latine rosa dicit̄. hec insula nongētoꝝ stadioꝝ ambitu cōtinet̄. Preter cetera in admiratiōe fuit. Solis collosꝰ rhodi quē fecerat lyndꝰ lisippi discipulꝰ. Qui. lxx. cubitorum altitudīs fuit. Qui pꝰ quīquagesimūsextū annū terre motu ꝓstratꝰ. iacēs quoq3 miraclo. At3 de septē mirabilibus vnū fuit: hec insula in oriētali ꝓmōtorio sita. Que et portubꝰ ⁊ viīs et menibꝰ olim sic̄ ⁊ nūc ceteras asie vrbes supauit. Multa h̄ ciuitas bella ⁊ a turcis ppessa fuit damna. Nec3 vllo pacto turcis restitisset. nisi milites btō iohānni dicati curā īsule recepissēt Qui nō solū insulā tutati sūt sed ⁊ Cypris aliīs finitimis xp̄ianis auxilio esse cepert̄ Anno igit̄. M ccc. viij. In ptātem xp̄ianoꝝ puenit Turci vero vicibꝰ q̄tuor dictā oppugnauert̄ vrbē. Nouissime anno. M cccclxxx. Machometus ottomānus Turcoꝝ impatōr ductis in rhodios. c. milibꝰ armatoꝝ. ⁊ sexdecī ingētibꝰ machinis. hāc vēdicare ⁊ rhodioꝝ militū religionē3 delere ꝓposuit. Tandē3 post cruentissima p̄lia. auxilio mgr̄i petri danbuson natione galli Turci cum ignominia sunt repulsi.

Rhodis

Linea christi

Judas anno mundi.3 4 34.

EGiptiorū Reges oīes tunc pharaones dicebā/tur nō hoc ꝓpriū habētes nomē.sed ꝑ dignitate reges tūc vtebant: sic ⁊ apud nos imperatores Augusti appellāt. Habebat ǧ vnusq̄sq; pharao ꝓpriū nomē

ISte pharao exaltauit Joseph ꝓpter somnioꝝ interpretationē: dās ei ānulū in manu et stolā bissinam et torquē circa collū. faciēs eū circuire ꝑ egiptū: precone ante eū clamāte. vt oīes genuflecterēt ante eū. Uocauitq; nomē eius saluatorē mūdi. Deditq; illi vxorē assenech filiā putifaris sacerdotis eliopoleos ex qua habuit duos filios scilicet manassen et effrayn.

Phares anno mūdi.3 4 45.

ISte pharao ignorabat ioseph. et iussit submergi pueros: sub quo filij Jsrael fuerunt in magna tribulatione et dura seruitute.

ISte est pharo chencres qui contradixit ꝑ moysen deo: atq; mari rubro obrutus est.

ISte pharao nonus rex Mefre noluit audire vocez domini vt dimitteret filios israel. quare decem plagis attrit⁹: Postea sūmersus fuit cū suis ī mari rubro.

IOseph desideriorꝫ vir ⁊ patriarcha castissim⁹ in Egipto ex Assenech putifaris sacerdotis vxore duos genuit filios manassen scꝫ et effraim. Hic ab adolescentia cū forma pulcherrim⁹ haberetur atq; animi v̄tute et sapīa frīs p̄celleret. pr̄ eū pre ceteris amplius diligebat. Jdeo alioꝝ cōflauit inuidiaz. quaz ob ante quītodecimo etatis sue Anno a fratrib⁹ in egipto vendit⁹ est. Indeq; vite sue triginta annis exactis. coram pharaone stetit. Uxor aūt regis in eū libidine ducta ait dormi mecū: q̄ respondit oīa tradidit mihi dn̄s preter te. Jlla aūt simulata egritudine vt exoraret Joseph apprehēso pallio eius Jlle relicto pallio in manu eius egressus foras que marito dixit ingressus e ad me seru⁹ hebre⁹ vt illuderet mihi. et palliū ondit. Credul⁹ ioseph ī carcerē tradidit. Js deinde somnia regis interp̄tans p̄nūciauit septē annos vbertatis futuros. et septē steriles. Rex euz e carcerib⁹ liberauit. Egipto preficiens. Joseph igit postq; in egipto octoginta annis regnasset cōpletis centuz ⁊ decez annis in egipto mortuus est. Ossa vero eius nouissime quādo hebrei egressi sunt ex egipto in chananeam hoc est Judeam reportauerunt. sic enim eos adiurauerat Joseph quando mori debuerat.

Reges Egipti

Pharao Mephres

Pharao amenophis quez quidem menopem putant

Pharao bochoris

Pharao mephres Joseph somnioꝝ interpres filius iacob Uxor putifar

Esrom Anno mundi.3495. Aram vero anno mōdi.3544.

Linea Christi

Esrom

Aram

Hic orit̄ regnū argiuorū vbi Inachꝰ oceani ⁊ terre(vt aiūt)filius sexagesimo a natiuitate Isaac anno apud argos in Thessalia primꝰ regnare cepit. Id vero regnū durauit annis.544.Cecrops aūt egiptiꝰ q̄rto ⁊ nonagesimo iudaice huiutis āno regno argiuoꝝ relicto pꝰmꝰ atheniēsibꝰ regnuit ānis.50.

Ynachus

Athene ciuitas fuit p̄clarissima in attica regiōe. Cuiꝰ pauca vestigia quedā manēt. Hāc primo ab alabādo cōditaꝫ dixit Cicero libro tercio de naturadeoꝝ. Plato vero in Timeo dixit. Amasim regem egiptū eiꝰ vrbis cōditorē fuisse.Eāqꝫ vocabulo egiptio cognomiasse.qđ ligua greca athenā sonat. Alij Cecropem illā ꝯdidisse dicūt.Et eā subita apparitione arboris oliue mineruā cognoiasse.quā ea arbor d̄signat.⁊ ligua greca athena dr̄. Verꝝ alij ab eo nō cōditā s̄ istauratā putāt. q̄ tpe Athena apd̄ illos ꝑ dea colebat̄.De eiꝰ nomīe Diuꝰ augustinꝰ de ciuitate dei libro decimooctauo varia scribit auēte varronis.Cecrope athenaꝝ vrbē instaurante subito aq̄vno in loco erupit:Et alio repta olea arbor.super q̄bus ꝓdigijs sciscitatꝰ apollo delphicus q̄d intelligēduꝫ.q̄due faciēduꝫ foret respōdisse fertur Qđ olea minerua. Aqua v̄o neptunū significare ambo cōsobrini. Ambo dij et cōtemporanei.Effetqꝫ in eoꝝ ciuiū arbitrio.vt ex alteriꝰ duoꝝ deoꝝ nomīe ciuitas vocaret̄ .Cōgregatis oībus vtriusqꝫ sexꝰ viri adheserūt neptuno.Mulieres vero Minerue.Que ⁊ obtinuerūt vt ex minerue nomīe ciuitas appellaret̄ . Ac sic athenā grece vrbē cognomiauerīt qđ latine Mineruā dicimꝰ.Eo qꝫ mulieruꝫ voces vna viroꝝ numerꝝ superarint.Quāobrem iratꝰ neptunꝰ Marinis estuātibus vndis atheniensiū terras populatꝰ est.Quē ciues placare volētes triplici supplicio mulieres affecere. Primo vt decetero nullis publicis interessent cōsultatiōibꝰ. Scđo vt nullꝰ nascētium cognomē maternuꝫ acciperet.Tercio ne q̄s filias suas athenas vocaret. Poete vero dicūt neptunū ⁊ minerua athenas cōdidisse.Sed cū de nomīs impositiōe inter eos fieret dissensio.Dijs reliq̄s p̄ntibus fit inter eos cōuentio . vt q̄ ꝑcussa terra laudabiliorē ꝓduceret effectū vrbi nomē imponeret. Neptunꝰ aūt tridēte suo ꝑcussa terra.Equū ꝓduxit belli omen. At minerua hasta ꝓiecta oliuā ꝓduxit pacis arborē.Que qm̄ vtilior eoꝝ iudicō visa fuit .ex suo nomīe athenas dixit. Nā minerua athene grece dicit̄ .de q̄ lucanꝰ libro sexto ait. Primꝰ ab eq̄rea ꝑcussus cuspide saxis.Thessalicꝰ sonipes bellis feralibꝰ omen Exiliit.Et virgiliꝰ georgicoꝝ pmo.Tuqꝫ o cui prima frementē fudit equū tellꝰ ꝑcussa tridēte neptune.Apud atheniēses p̄io regnuit Cecrops egiptiꝰ Anno quarto ⁊ nonagesimo iudaice huiutis.Decimusseptimꝰ ⁊ vltimꝰ eoꝝ rex fuit Codrꝰ tpe samuelis. Postea ꝑ magistratꝰ respublica atheniēsiū fuit administrata.Hec vrbs atheniēsis quondaꝫ nobilissima fuit. nulliꝰ indigua p̄conij.tāta eiꝰ supfluit claritas:doctoꝝ phoꝝ ac omnis doctrine liberalis fuerat.Eadē nr̄o tpe parui oppidi spēm gerit. In eo tn̄ saxo q̄ vetustū minerue templū fuit Arx est ꝑ omnē greciā noiata.tū operis magnitudine.tū difficultate oppugnatiōis.Hāc florētinꝰ quidā Mahometo tradidit:cū imploratis latinoruꝫ auxilijs nulliꝰ opem inuenerit. Rura ei ob eā rem tradidit:in quis euum ignobile ducat.

Athene vel Minerua

Minerua

Minerua cantatissima mulier anno etatis Ysaac. 58. Apud tritonidē lacū apparuit. Ex cuiꝰ nomīe postea Tritonia appellata est. dicebat et pallas a pallāte tracie insula vbi nutrita fuit. siue a pallante gigāte quē interfecit. Hec quippe iouis primi primogenita fuit. q̄ apud rudes affros cū multa añ nō cognita repperisset nō solū affri sed et greci eā absqꝫ matre ex iouis cerebro genitā credidere. cū eiꝰ origo minꝰ innotuit. Ipa eñ primo lanificiū omībus antea icognitū adinuenit. Nā ostēso q̄ ordine purgata lana: et dentibꝰ ferreis pectinata atqꝫ colofilata. etiā textrinū excogitauit officiū. Unde et lanifices fulones. tinctores. textricesqꝫ puelle (teste ouidio tercio fastorꝫ libro) eiꝰ festiua religiose celebrare ceperūt. Usū insuper olei eosqꝫ mortalibꝰ incognitū hec ipa inuenit atqꝫ docuit. Ipa eadē (vt cicero ait) sapie dea et artiū inuētrix dr̄. Tandem cū eiꝰ fama et numīs reuerētia late diffusa fuit. in eiꝰ honorē tēpla cōstruxerūt. precipue rome iuxta templū Iouis

Prometheus

Iste armanitres septimꝰ. scḋm Augꝰ. est octauꝰ rex assiriorū: sub q̄ deꝰ apparuit ysaac, pmittēs ei q̄ pmiserat patri eiꝰ; regnāte apud sicbimos leocippo etc. viij. rege.

Promethꝰ his tpibus in archadia claruit. Uir vtiqꝫ acutissimi ingenij et spectate peritie. q̄ hoīes incōpositos ac rudes ad politiores mores cōposuit. Sillacra quoqꝫ hoīm primꝰ de terra formauit. et arte quadam veluti spm̄ habētia moueri fecit. Inde cū in altissimo caucasi mōte resideret astrologiā didicisset eā primꝰ assyrios docuit. Insup etiā ignē e silice primꝰ eduxit: vt plinꝰ testatus est. Usū preterea anuli (sed ferrei) primꝰ inuenit: Quē quarto digito in honorē cordialis vene portare suasit. Exp̄e deinde pcedēte apud romanos statutū emanauit. vt liberti ciuesqꝫ aureo vterent: liberti in argenteo: et serui ferreo tantum.

Atlas Gigas

Sub isto Beloco nono rege assyriorū: Locutꝰ est dominꝰ ad iacob: repromittēs ei q̄ patribꝰ suis pmiserat: q̄ sunt hec duo possessionē terre pmissionis id est chanaan. et bn̄dictionē oīm gentiū in semīe eiꝰ quod est christus dominus et regnauit annis. 36.

Appollo

Atlas et ipe archadicꝰ hac qꝫ tēpestate. Uir multe cōtemplatiōis darꝰ fuit. Qui astrorū cursum puigili studio cōphendit. et primꝰ de astrologia iter grecos disseruit; ppter qd finxerūt eū celū portare. Quāuis idē mōs eiꝰ noīe nūcupet. Cuiꝰ altitudinē celi portationē in opinionē vulgi venisse videat. Hic septē genuit filias nymphas nūcupatas.

Baleus iste fuit decimꝰ rex assyriorū sub q̄ mortuꝰ est isaac. Et regnauit scḋm Eusebiū ānis. 52. Regnāte tūc apud sicbimos Messapo. ix. rege.

Jupiter

Appollo citharā repit. Medicine artē inuenit quam frater suꝰ Esculapiꝰ ampliauit q̄ et fulmine interijt. Iste appollo delphicꝰ darꝰ habet. et pꝰ morte deꝰ habitus est. Is eñ a poetis phitonis et sapie deꝰ appellatus est. Qui medicine artis reptor et viriū herbarū primꝰ cognitor vt Ouidiꝰ primo Methamorph. scribit. Medicina meum est opiferqꝫ p orbe dicor: et herbarum subiecta potentie nobis.

Iste fuit. xij. rex assyriorū sub q̄ mortuꝰ ē Ioseph regnāte sicbimorū plēmeo. xi.

Iste Jupiter deꝰ pdicat eiqꝫ bouē offerūt. primꝰ etheris: et (vt aiūt) diei filius cui primū nomē Lysania fuit. his tpibus apud archadiā magno in pcio habitus est. Cuiꝰ ob virtutes id pclarissimū iouis nomē adeptꝰ est. Qui cū esset nobilis genere ex archadia athenas fuisse dicit. Ibidēqꝫ cū esset ingenij maximi vir. videretqꝫ atticos rudes. bestialiqꝫ ferme ritu viuētes. ante oīa eisdē cōpositis legibꝰ. illos publico instituto viuere docuit. Cūqꝫ eos ad hūanos mores redegisset. monuit eos deos colere. et aras. templa. sacerdotesqꝫ istituit et multa alia eis ostēdit vtilia. Que cū attici siluestres mirarent atqꝫ cōmendarēt eū existimātes deū: Iouē vocauere regēqꝫ suū cōfestim fecere

Iste fuit decimusnonus rex assyriorum sub quo natus est Moyses in egipto regnante sicbimorū. xij. orthopole. Et argiuorum. 5. Criaso.

Linea regū assiriorum

Armanitres

Belocus

Baleus

Amintus

Saffrus

Lacedemonia fuit licaonice vrbs que est puīcia in achaya siue peloppoteso a lacedemone Iouis filio ex Taygeta condita. A qua ipa grecia regio nomē accepit. Hec eadē alio nomīe etiā sparta dicta fuit. Herodotus tamē Spartaȝ vrbē fuisse et lacedemoniā regionē In qua illa consisteret memorat In differenter tamē p alterutra. tam ab illo ꝙ ab alijs auctoribus legit. Sed quaȝ ob causam sparta dicta fuerit Iustinus tercio epithomatū suoꝝ libro exponit. Spartanoꝝ genus hac tempestate scilicet quīquagesimo regni Ozie anno Alcumene lacedemonioꝝ rege mortuo. Eorūqȝ regno consumpto principiuȝ habuit Et cicero in scđo de tusculanis questiōibus retulit Spartanis virginibus magis palestra: puluis venaticus labor ꝛ milicia in studio est ꝙ fertilitas filioꝝ. Unde ꝛ varium habitū ab alijs ferre cōsueuerāt dicente virgilio. virginis os habitūqȝ gerēs ꝛ virginis arma spartane. Primus aūt lacedemonioꝝ rex fuit Euristeus quidā nomīe patria grecus. Anno a natiuitate Abrahe octauo supra nonagesimū. Is lacedemonijs primū regnare cepit. Agesilaus aūt sextus lacedemonioꝝ rex vir immortalitate merito dignus fuit ab hercule originem ducēs. In iuuenili etate regnū adeptus fuit. semp fidei obseruator. Lycurgus quoqȝ lacedemoniorū princeps ꝛ legū lator vir plane clarissimus. et inter philosophos admirandꝰ. Inclitꝰ in precio habitus est. Hic lacedemonijs legē tulit. de quo plutarcꝰ valeriꝰ ꝛ iustinꝰ ꝛ aristoteles in polliticis mlta scripsere.

Lacedemonia

Mercurius

Iste mercurius multaꝝ artiū peritus fuit. quas hoībus tradēs deus credebatur. Primū aūt deoꝝ nunciū seu interpretē fuisse oēs poete describūt. Dictusqȝ ē deꝰ facūdie. mercatoꝝ palestra. furū nūcius. et interpres deoꝝ. Ipe etiā lyraȝ septicordem comperit. Hic in oīmi doctrine genere et ꝙ maxie phisice edoctꝰ fuit. vt dicat eum sua virga et herbis tm̄ mortuos suscitasse. Un̄ ꝛ post mortē inter deos relatꝰ ꝛ stellificatꝰ est. Et ab eo stella Mercurij nomen accepit. Ea preesse facundie ꝛ eloquentie vt pluriimum consueuisse dicitur.

Bachꝰ

Iste Bachꝰ primꝰ ī grecia vinū īuenit et p deo cultꝰ est. q̄ dictꝰ est liber pr̄ et argos cōdidit. Ipe est dyonisius bachꝰ filius Semele inde in mōo pagrās simili modo domesticis regiōibus vinū p̄buit. potūqȝ ex ordeo germanos conficere docuit Secutusqȝ est eum Silenus illius nutritor.

Omagirꝰ

Iste Omagirus primꝰ ad aratrum boues iunxit.

Amazones

Hee sūt mlieres Scythice iuxta fluuiū Thanaym habitantes ferocissime. q̄ assumētes arma p centū āuos seuissima bella ꝯfecerunt tā in Asia ꝙ ī Europa. mltas vrbes delēdo ꝛ magnā asie ptē sbe gerūt. Hac ḡ etate Amazones cuȝ ī asia regbāt In p̄mis marsepia et lampedo q̄ ephesuȝ Deiñ smyrnā et alias ciuitates ꝯdiderūt Exinde mithiopa. ꝛ ypolite pꝰ hāc orethia post illaȝ panthasilea. Hāc occidit pirrus filiꝰ achillis apud troyaȝ.

Hoc tempe regnū argiuoꝝ siue grecoꝝ exortū est: sub ynacho primo rege. et durauit p. xiiij. reges vsq̃ ad tpa iudicū isrł barach ⁊ delbore. Tūc perseꝰ cri seo nō spōte interfecto timēs reliq̄t argos: ⁊ trāstulit regnū in micenas post q̄ illuc regnauerūt aurite᷒ acreꝰ. His tempibus scđm cōmestore (q̄ dicit mgr hystorie scolāstice), phoroneus filꝰ ynachi et nyobis primꝰ grecie leges dedit: ac sub iudice causas agi instituit. Et ꝓpterea iuris ciuilis periti dicūt eū locū (quē forū dicimus in q̄ scz iura reddunt) ab eo forū denomiari. Soror ipiꝰ ysis in egiptuz nauigauit. Et quasdā apices lraꝝ eis dedit de agricultura etiā multa eos docuit. Vñ cuz yo diceret ysis ab eo dicta est qđ in lingua eoꝝ sonat terra. Et ob h̄ pꝰ mortē in numero deoꝝ in egipto recepta ē. Filiꝰ etiā phoronei q̄ apis dictꝰ ē eodē tpe i egiptū. nauigauit quē filiū phoronei viꝫ ysidis fuisse tradūt. ⁊ silr̄ ab egiptijs deificatꝰ ē.

Ynachus a natiuitate isaac āno sexagesimo apud argos i thessalia primꝰ regnare cepit et regnauit annis. 50. Is post se reliquit ysidem egipti reginam ⁊ phoroneum eius successorem.

ysis

Ysis primo dicta fuit yo filia ynachi: sed in egiptū nauigās ibiq̃ litteras inuenit ⁊ leges edocuit Et ysis appellata est. ꝓpter qđ egiptioꝝ sanctissimū et venerabile numē fuit ob multarū virtutū prestantiā: Et a ioue cōpressa fuit; q̄ ob patris metuz impulsa. acceptis quibusdā amicis suis. nauē cōscendit Et ꝓspero vento ex Achaia in egiptū transfretauit. Ibiq̃ cū repisset rudes pplos: illos terrā colere docuit: cultamq̃: semina ↄmittere. ⁊ tandē fruges collectas in panē ↄficere. Ideo eā e celo lapsaz crediderunt.

Phoroneus primꝰ in grecia leges instituit. Hic habuit frēm qui menses ⁊ annos docebat obseruare. ⁊ sacella et aras instituit ad colendos deos. ꝓpter qđ a rudi populo inter deos cōnumeratꝰ est: ⁊ ei boues ymolabāt dictusq̃ ē phegeus.

Diluuiū deucaliōis factū i thessalia. ⁊ fetōtis fabulaꝝ incēdiū: ⁊ vocat iō deucaliōis. q2 in eiꝰ regno maxie fuit.

Bos i egipto exit đ flumie i festo Serapis ⁊ eleuat i aere et rursuz itrat. ⁊ nō cōparet. ⁊ ꝓ deo colit a stulta plebe

Serapis tercius rex argiuoꝝ siue grecoꝝ cū in egiptū nauigio venisset. ⁊ ibi mortuꝰ. factꝰ est a ceca gēte oīm maximus egiptioꝝ deꝰ. Tūc etiam mirabilis supstitio incepit de boue discolore: quē apim vocabāt. eo q̄ viuus coleret. et illo mortuo. demones vitulū similē ibidē ꝓcurabant. ad decipiendum rudē pplm. Indevenit q̄ filij isrł similiter delirabant in oreb vtz. Quid em̄ hac stulticia miserabiliꝰ in hoīe rationali.

Argus iste quartꝰ rex argiuoꝝ fuit. ex cuiꝰ nomie illud regnū nomē accepit. Hic post obitum deus haberi cepit. templis et sacrificijs honoratus. Hoc etiaz tpe grecia segetes habere cepit delatis aliūde seminibꝰ.

IOB

Iob vir sctissimus patientie insigne specimē: In Idumee ⁊ arabie finibꝰ: ex zareth pr̄e matreq̃ bosra nascit. Hic erat iustꝰ. rectꝰ. modestus. prudēs. grauis. tpibus prudēter vtēs: Itez q̄q̃ continēs. ac mirūmmoduz patiēs. Ex vxore sex filios ⁊ femias tres suscepit. Diues q̄ppe inter omnes sui tpis oriētales: Cuiꝰ possessio septē milia ouium fuit. tria milia cameloꝝ. Quīquagita iuga bouz quingēteq̃ asine ac familia multa nimis. Cuiꝰ animi fortitudinē vt dñs certo argumēto cōprobaret: pmisit vt a diabolo tentaret. Qui accepta potestate oēm eius substantiā, filiosq̃ omnes ⁊ filias ꝑdidit: eūq̃ graui vulnē vlcerauit. quibꝰ in omnibꝰ Iob labijs suis n̄ peccauit dicēs. dñs dedit dñs abstulit ⁊c̄ Ad eum deniq̃ cōuersus dominus: Omnia q̄cunq̃ ei a pricipio fuerāt duplicia addidit. Superuixit dein Iob pꝰ flagella quadragita ⁊ cētuz annos. Et vidit filios suos: ac filioꝝ suoꝝ filios vsq̃ ad quartā generationem. ac sic senex ⁊ plenus dieꝝ mortuus est.

Linea regū Grecorum

Ynachus

Phoroneus

Serapis

Argus

Moyses verus: et omniū prophetarū summ⁹: historiographoꝝ princeps: vir sane māsuetissimus: sup oīes gentes ppl'm dei de egipciaca seruitute liberauit. quadraginta annis ipm in heremo rexit. Ipe eni dilectus deo ꝛ hominibus cuius memoria in benedictiōe extitit. Cui dñs in mōte synay gloriam suam ostendere voluit. Dum vidit ignem ardentem ꝛ non cōburentē Cum enim moyses pasceret oues ietro soceri sui in deserto apparuit ei deus in rubo ardenti q̄ tñ nō cōburebat; pcipiēs ei vt in egyptū descenderet. ad liberandū ppl'm isrl': Iste est Moyses de cuius laude resonant celum ꝛ terra. deumvidit facie ad faciem clare quod de nullo alio preterq̄ de paulo apostolo scriptura testat̄ in hac fragili carne. Ille in circūcisione: Iste in p̄pucio testimoniū de diuina essentia docentes vnum verum deum colendum esse.

Iste Aaron moysi frater vir sanctus. ꝛ insigni eloquētia ornat⁹ digne summū sacerdotiū sibi assumpsit ꝛ testamentū eternū sibi ꝛ filijs suis statuit. filiusq̄ ei⁹ Eleazarus in pontificatu succedit. cui primus stolaz sacerdotij tradit. Obijt aūt anno vite sue. 123. pontificatus vero sui sexto et trigesimo In arabia monte oreb.

Isti tres scilicet ythamar Nadab Abyu cum Eleazaro: fuerunt filij aaron quorum duo Nadab ꝛ abyu percussi sunt a deo pro eo q̄ ignē alienū obtulerunt in tabernaculo et subito concremati sunt.

Linea christi

Iste Aminadab primus post moysen fide plena ingressus est mare rubrum alijs trepidātib⁹. ꝓpter qd regalē stirpē meruit ꝓcreare. An. mundi. 3644.

Balaam propheta fili⁹ beor: qui habitabat sup flumē terre filiorū amon vir preclar⁹. ad hunc Balach rex madianitaum legatos fide dignissimos misit: rogātes vt veniret et malediceret israhelitas. Ille aūt cōsulens dn̄m prohibitus est. denuo mittēs. qui eorū volūtati obtempare volēs sternens asinam cum legatis ad regem ibat. Et dum pergeret angelus domini eidē occurrit. et euaginato gladio stantem ꝙ nec ad dextrā nec ad sinistram deuiari poterat in angustissimo loco. concidit asina sub pedibus sedentis. et cum vehementius latera eius cederent: Dominus aperuit os asine. Et confestim balaam vidit angelum domini qui corripuit prophetam. qui iussu angeli pgens prophetauit dicēs. Orietur stella ex iacob. Et cōsurget virga de israhel. ⁊ pcuciet duces moab.

Tempore illo balaam Ariolus ꝓphetauit ee occiditur. Balaam

Naason anno mōi. 3688. Josue p⁹ mortē moysi a deo iudex ꝯstitut⁹ fuit sup isrl' vt pplo terrā diuidēt. Missusq̧ ad explorādū iericho: Exploratores aūt recepit raab meretrix et occultauit in domo sua. q̄ ei ⁊ domui ⁊ familie sue ꝓmisert immunitatē si signū poneret coccineū in fenestra. Et occl'te dimisit eos abire ipsiq̧ via patefacta p iordanē miracl'ose trāsierunt antecedentib⁹ leuitis cū archa. Iste iosue filius Naue populū domī viginti septē annis rexit. hic solus cum Caleph ex sexcentis milib⁹ viris. qui ex egipto egressi fuerāt terrā ꝓmissiōis cōsecutus est. Mortu⁹ tandē cētesimo ⁊ decio vite sue Anno ī mōte effraim sepelit

Othoniel frater caleph minor liberauit pplm de oppresiōe reg mesopothamie. quē etiā pcussit. Hic habet ꝙ angel⁹ dn̄i apparēs arguēs filios isrl' de trāsgressione legis improperās bn̄ficia eis a dn̄o collata ad fletū eos induxit. q̄ plurib⁹ vicib⁹ recessert a deo. ꝓpter qd traditi sunt in ſuitutē plurīū tyrānoꝝ et penitētes liberati sunt p diuersos iudices. ⁊ post liberationem sepe recidiuauerunt in mala.

Iste Aioth pcussit eglon regē moabitarū et libauit israel. fuit em̄ vir fortis et vtraq̧ manu vtebatur pro dextera.

Sangar fili⁹ Anath occidit sexcētos ex philistijm vomere volentes intrare territorium eoꝝ. Post hec malū facientes traditi sunt in manus iabin regis chanaan. cuius princeps exercitus erat Syzare. Est autem egressus in bello cum barach ad hoc suadente et associante delbora prophetissa. Cui honor delatus vt iudicaret israel.

Linea iudicum

Josue

Othoniel

Ahoth

Sangar

Moyses frater aaron ⁊ filij isrl' cū fuissent in egipto .cccc.xl. ānis. Que cōputatio accipit a pma pmissiōe facta abrahe ī mesopotamia. Sicut a deo accepit legē dedit filijs isrl'. Qui post .x. plagas qbus de⁹ egiptū attriuit, pcesserūt p desertū v̄sus mare rubꝝ. ⁊ pharaonē penituisset pplm dimisisse: angelo eos pcedēte ī die ī colūna nubis ⁊ nocte ī colūna ignis. vñ ⁊ pharao ꝯgregatꝭ exercitib⁹ suis et curribus insecut⁹ ē eos vt reduceret ī egiptū. Moyses pm⁹ iuxta pceptū dñi agno pascali comesto cū pplo isrl'. vidētesqꝫ filij isrl' appropinqre egiptios: cepert murmurare ꝯ moysen ꝙ eduxisset eos de egipto. Orantēqꝫ moyse ⁊ ex dñi iussiōe extēdēte v̄gā sup mare rubrū. diuise sunt aq̄: factis vijs ī medio mari: p q̄s incedentes libere filij isrl'. pharao p dictas vias cū suis exercitib⁹ inseq̄bat. Ꝭ egressis oīb⁹ de pplo hebreoꝝ moyse extendēte v̄gā sup mare. reuerse sunt aq̄ vt pus sbmersis pharaone cū suis ī medijs fluctibus. Cecinerūt ḡ moyses cū pplo. ⁊ maria sorore ei⁹ cū mulierib⁹ timpanistris canticū istud dño. Cantem⁹ dño gloriose ⁊c.

De Raphidin postea venerūt ad mōtē Synai ⁊ ad radices ei⁹. Ibiqꝫ mādauit dñs eis p moysen vt filij isrl' se sctificarēt ⁊ lauarēt vestimēta sua duob⁹ dieb⁹: ⁊ tercia die ascenderēt sup mōtē. nullusqꝫ accederet nec etiā tangeret ipm mōtē nec iumētū. alioqn moreret. Quo facto die tercia mons cepit fumigare: ⁊ tonitrua audiri: ⁊ sonit⁹ buccine ⁊ fulgura videri: ⁊ nubes densissima operuit montē in q̄ intrauit Moyses ad recipiendū legē. His pactis dedit dñs legē pplo suo ī mōte synai tercō mēse egressiōis de egypto. Que lex diuidit ī triplex gen⁹ pceptoꝝ. s. moraliū. iudicialiū. ⁊ cerimonialiū. Et moralia qdē sunt .x. pcepta que hñtur Exo. xx. ca. Moralia qdā alia sparsim ī dūsis locꝭ pēthateuci pcipue ī deutronomio. Ꝭ reducūt ad decalogū. ⁊ h̄ sp obliganeꝛt ⁊ obligabūt ad obsuātiā eoꝝ. eē oēs natōes. Et pria tria sculpta ī vna tabl'a lapidea nos hñt ordinare ad deū. alia. vij. ad pxīm. Judicialia aūt ordiata erāt ad ꝯsuandū pacificū cōuictum ppl'i adinuicē ⁊ bonā ciuilitatē. sicuti statuta ciuitatū. obligabāt soluꝫ illū pplm vsqꝫ ad passionem xpi ⁊c.

Vitulum conflatilem filij israel Hisdem etiã temporib⁹: egiptiorũ more (Qui busiridẽ adorabãt) sibi fecerũt: Cũ em̃ Moyses cũ dño in mõte morã faceret. Popul⁹ ad aaron dixit. vt faceret eis deos q̃s coleret. ⁊ precederẽt eos: Quib⁹ hur restitit: sputis ab eis (vt tradit̃) suffocat⁹. Aaron timẽs ait. Tollite inaures aureas vxorũ ⁊ liberorũ. Quas cũ accepisset: formauit ex eis vitulũ cõflatilẽ opere fusorio: Et dixit pplus: Hij sunt dij tui israel: qui te eduxerũt de terra egipti: fecitq̃ aaron altare. ⁊ in crastinũ indixit solenitatẽ. Mane surgẽtes obtulerũt hostias: seditq̃ pplus mãducare ⁊ bibere ⁊ surrexerũt ludere id est adorare. Tũc ait dñs ad moysen. descẽde. peccauit pplus tu⁹ ydolatrando: dimitte mẽ vt deleã eos. Cui moyses. Queso dñe quiescat ira tua: ne dicãt egiptij callide eduxit eos. impotẽs eis dare terrã quã ꝓmiserat. Placato dño descẽdit moyses ferẽs secũ tabulas lapideas scriptas digito dei: Cui occurrit iosue dicẽs: Vlulatus pugne est in castris: Cui moyses: imo vox est cantantiũ. Et appropinquãs vidit vitulũ ⁊ choros et irat⁹ ꝓiecit tabulas: et cõfracte sunt. Et post rep̃hensionẽ aaron de fabricatiõe vituli. ⁊ ei⁹ excusationem: vitulũ cõbussit. ⁊ massã in puluerẽ redegit. quẽ sparsit in aqua dans filijs israel. qui in barbis ydolatrarũ apparebat: precipiens leuitis vt secum acciperent gladios. ⁊ omnes reos signatos puluerẽ occiderent. Ceciderunt eo die multa milia virorum.

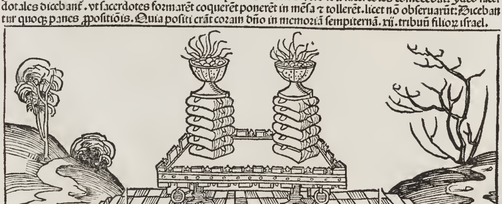

Moyses post tres mēses egressionis. ascendēs in montē synai: vbi quadraginta diebꝰ et noctibꝰ ieiunans legē dn̄i meruit accipere. Mādauit dn̄s ei ꝙ faceret Archaꝫ de lignis sethim. Que sunt imputribilia: Cuiꝰ lōgitudo esset duoꝝ cubitoꝝ cū dimidio. Latitudo vero vniꝰ cū dimidio. ⁊ similiter altitudo. Et tota intus ⁊ foris coopta auro mūdissimo. ac supra corona aurea: Et ꝓpiciatoriū aureū siue tabulam aureā eiusdē latitudinis ⁊ lōgitudinis cuiꝰ est archa. vt archā tegere sufficeret. Erat aūt sursum erectum eminēs arche sicut cooperculū. qd̄ dicebaꝛ oraculū: Per vtrūqꝫ latus lōgitudis erāt bini circuli aurei totū lignū penetrātes. ⁊ ꝑ eos vectes de lignis sethim de aurati mittebanꝛ. Quibꝰ archa ferrebaꝛ. nec vnqꝫ extrahebanꝛ: Ex vtraqꝫ vero ꝑte oraculi. scꝫ in duobꝰ angulis anterioribꝰ positi sunt duo cherubin aurei. vnꝰ alterum respiciebat. versis tamē vultibꝰ in propiciatoriū: duabus ꝗꝫ alis expassis. ⁊ mutuo se tangētibus velabant oraculū. alas ex opposito extēdebant. Et hec habebanꝛ in scā scōrum: In archa aūt posita fuerunt vrna aurea māna hn̄s: Virga Aaron: et due tabule decalogi. Cū ea in plano nō adeo ꝑfecte figurari poterit Imaginatio inspiciētis cetera suppleat.

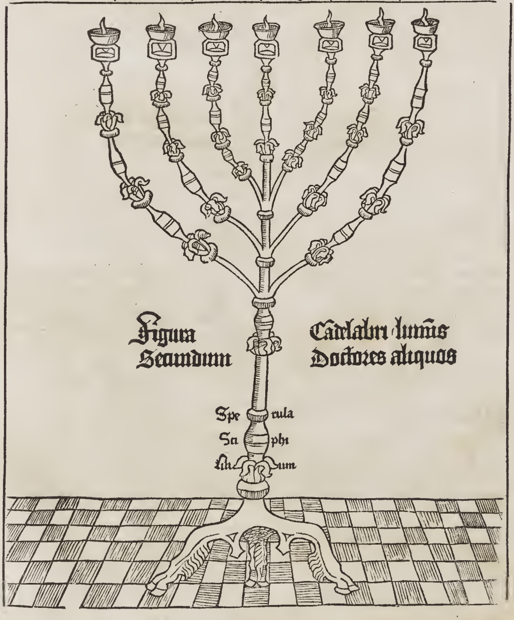
Figura Arche ⁊ ꝓpiciatorij scdm Rabi salomonē. Figura Arche scdm doctores catholicos.

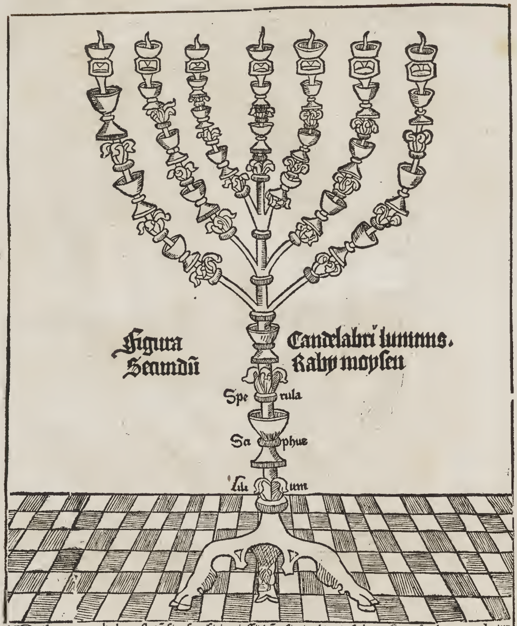

Simili modo ait dn̄s Moysi. facies mēsam de lignis sethim aureis laminibus cooptaꝫ. hn̄s quattuor pedes: In singlis vero pedibꝰ erat anulꝰ aureꝰ: In anulis vero vectes aurati. quibꝰ ferebaꝛ mēsa Erat aūt labiū in ea ꝑ circuitū sicut in archa: ⁊ labio affixa erat aurea corona alta digitis quattuor: Ita ꝙ medietas sup mēsam eminebat. ne supposita caderēt. Altera medietas inferiꝰ ad decorē pēdebat. Et ponebanꝛ sup eaꝫ duodecim panes azimi: Seni altrinsecus: Et singulis supponebaꝛ patena aurea cū thure. Josephus vero scribit phialas aureas suppositas plenas thure: In diluculo sabathi recētes ⁊ calidi imponebanꝛ: Qui immoti manebāt in sabathū sequēs. Sublatos vero soli sacerdotes comedebāt: Ideo sacerdotales dicebanꝛ. vt sacerdotes formarēt coquerēt ponerēt in mēsa ⁊ tollerēt. licet nō obseruarūt: Dicebantur quoqꝫ panes ꝓpositiōis. Quia positi erāt coram dn̄o in memoriā sempiternā. xij. tribuū filioꝝ israel.

PRecepit quoqꝫ dn̄s fieri Candelabrū ex auro purissimo ductile: Cuius bastile basi infixū erat ferreū sup vestitū calamis aureis geniculatis ad modū canne. Ubi aūt calamoꝝ capita inter se iungebant tanqꝫ duo ciphi erant in moduz nucis. Et ex fundo ciphi ꝓcedebāt flores recurui. quasi lilia. Et in ipo fundo inter ciphū ⁊ lilia erat sperula volubilis. Et ita cū in bastili essent quinqꝫ calami in hūc modū copulati. Quattuoꝛ ibi iūcture erāt. Quarū queqꝫ habebat q̄si ciphos duos iūctos ⁊ sperulas sil' ⁊ lilia: Stipes vero cādelabri q̄ procedebat directe in altū inferius hn̄s tres pedes. Et sursuz hēbat sex calamos egrediētes de bastili. tres ex vno latere. ⁊ tres ex alio. tēdētes sursuz obliq̄. Quousqꝫ ꝑtingerēt ad altitudinē bastil': In bastili vͦo quattuoꝛ ciphi instar nucis. Quos aliq̄ pomellos dicūt. Ita ꝙ duo ciphi positi vnꝰ cōtra aliū faciebāt pomellū vnū: Rabi salomō scribit istos ciphos fuisse oblōgos. Et sic dispositos vt calamꝰ ꝑ mediuz ciphi trāsiret: Sperulēqꝫ sil' ⁊ lilia. et vt hebrei dicūt pomellꝰ ⁊ flos in candelabro ad decorē posita fuerunt. Erat aūt vt dicit Josephus ex. lxx. ꝑtibus cōpositū. in vna base erectū. Quocūqꝫ vero modo factū fuerit in sūmo. vij. hēbat capita eq̄lia: sup que ponebātur septez lucerne auree: Ita ꝙ vltimꝰ ciphꝰ q̄ erat in sūmitate cuiuslibet calami. erat sedes lucerne. Infusoria etiā septē ex auro erāt. Quibꝰ oleū īfundebat lucernis. Erāt qꝫ forpices dicti emūctoria. Qui ex auro erāt ad emungēda vel extinguēda licinia: ⁊ cū quibꝰ amouebatur. illud q̄d erat cōbustuz de licinio. et residuū licinij ad incendenduz aptabat. Uasa q̄ꝫ plena aqua erāt: emūcta ne facerēt fumū: Om̄e aūt pondꝰ eiꝰ cū vasis suis habuit talentū auri. Hebrei vͦo dicūt centenariū auri: Ne scit ꝑfecte pondꝰ quāqꝫ magnū auri pondꝰ requirebat ad tantū opus ꝑficiendū. Positū aūt erat ad austruz cōtra mēsam. nō recte quidē sed obliq̄: Prout tamē in plano figurari possunt. deinceps videri potest.

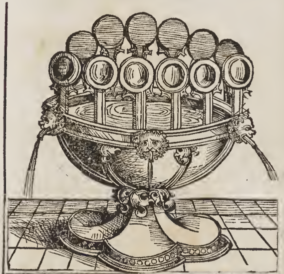

Altare quocꝫ holocaustorũ siue sacrificioꝝ iussit dñs fieri de lignis sethim. Erat aũt altare quadratuꝫ In longitudine ⁊ latitudine. v. cubitoꝝ. Et in altitudine triũ. Eratqꝫ concauũ instar arche sine operimento: Parietes lignei sed operti erãt ere intus ⁊ extra: siue lamis eneis: vt vri nõ possent: Area eiꝰ siue arula erea erat tanqꝫ fundus arche. sup quẽ fiebat ignis: Qui p fenestrã que erat in latere oriẽtali imponebatur. In quattuor angulis supioribus erãt extra quattuor recurua cornua. In qbus quattuor cathene anulis inserebant. de quibꝰ dependẽs craticula erea in modũ rethis facta. vsqꝫ ad mediũ altaris descẽdebat sup quã cremãda in odorem dño ponebant. Circa vero angulos inferiores. quattuor erant anuli erei: in qbus vectes imponebant de lignis sethim opti ere ad portandũ altare. Positum autem erat altare ante tabaculum sub diuo.

Altare holocasti scd̃m latinos Altare holocasti scd̃m hebreos

HAbstulit q₃ dñs Moysi dicẽs Qꝫ sacerdotiũ scd̃m Aaron tri suo dare deberet. Ordinationeq₃ de vestimẽtis sacerdotalib⁹ fiẽdis p̃mittẽs: Quattuoꝛ erãt vestes cõmunes oĩbus sacerdotib⁹ etiã minoꝛib⁹: feminale lineũ: tunica de bisso dupla p̱ totũ. Balteus lat⁹ q̃si digit[ ] quattuoꝛ. cũ pulchra varietate. Et thyara de bisso. quã gestarũt in capite. tendẽs supius in acutuꝫ. Sup hec quattuoꝛ ꝓp̃ijs vestib⁹ induebatᷣ sũm⁹ sacerdos: P̃ria erat tunica iacictina. Que stricta erat vt tunicella. In cui⁹ extremitate inferioꝛi erãt tintinabula ꝛ malogranata intexta. Scd̃m ornamẽtuꝫ suphumerale sine manicis. descẽdẽs vsq₃ ad renes. adeo vt supcingi posset. cũ varietate pulchra: Terciũ ratiõale q̃drãgulũ duplex. In q̊ erãt duodecĩ lapides p̃ciosi Quartũ ornamẽtũ erat Balthe⁹ seu cingulũ de quĩq₃ coloꝛib⁹: Quĩtũ erat mitra iacinctina in capite sup̃ bissinaꝫ: Erat aũt sextũ lamina aurea ad modũ dimidie lune facta: In qua thetragramatõ inscriptũ: facta deinde ad modũ coꝛone. Que ꝓtendebatᷣ ab aure ad aurẽ per frontem.

LOcut⁹ est iterũ dñs ad moysen. Facies ꝛ labiu eneuꝫ cũ basi sua. vas sc₃ lauatoriũ. qđ alibi labꝛũ ꝛ luter (vt Rabi salomõ ponit) vocitatᷣ. Qđ erat inter tabernaculuꝫ ꝛ altare holocaustoꝝ: In q̊ missa aq̃. lauabãt sacerdotes manus suas ꝛ pedes. vestes sanctas accepturi. vt sacrificarẽt: Similiter ingressuri tabernaculũ. ꝛ egressuri: vt aarõ ꝛ filij ei⁹ fecerũt. portãtes de sanguine hostie ĩmolate ꝓ pctis populi. Et qñ accedebãt ad altare vt in eo offerrẽt thimiama: Qđ dr̃ factũ de speculis mulieꝝ excubantiũ ad ingressũ tabnaculi: Vel poti⁹ in circuitu labij supꝛemi circũposita specula fuerũt: In quib⁹ sacerdotes videre possent: si facie vel veste maculam abluendam haberent.

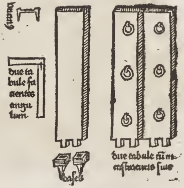
DIRecepit quoq₃ dñs Moysi: vt faceret tabernaculũ in hunc modũ. Tabernaculũ erat dom⁹ deo dicata Quadrata ꝛ oblõga: tribus clausa parietib⁹: Aquilonari. meridiano. occidẽtali: Liber patebit ĩtroitus ab oriẽte: vt sole oriẽte radijs ei⁹ illustraretᷣ: modo introit⁹ ecciaꝝ fit vt plurimũ in occidẽte. Lõgitudo erat. xxx. cubitoꝝ: Latitudo. x. Altitudo. x. In latere meridiano. erãt tabule de lignis sethĩ. xx. stãtes Quaꝝ vnaqueq₃ ĩ lõgitudine habebat cubitos. x. In spissitudĩe digitos q̃ttuoꝛ: In latitudĩe cubitũ ꝛ semissem: Jungebantᷣ aũt sibi mutuo: Et erãt ĩnaurate ex vtraq₃ parte. Supposite vero singl̃e duab⁹ basib⁹ argenteis pfoꝛatis. Eodẽ scemate erat factus paries aquilonaris: Ad occidentẽ vero erãt. vi. tabule p̱ omĩa si-

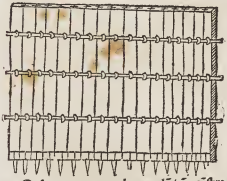
miles. In medio aūt tabernaculi mādauit dn̄s fieri ꝑ latitudinē velū pulchrū appēsuꝫ sup̄ quattuor columnis: Qđ diuidebat sancta a sanctasctōꝝ. Habebat aūt quadruplex operimentū: scꝫ de cortinis intextis varijs colorib⁹: de sagis cilicinis. de pellibus rubricatis. ₇ de pellibus iacinctinis. Cetera de vectibus anulis. Cortinis ₇ Sagis liber moysi exod⁹ manifestat.

Figura pro tabulis et basibus terre infigendis.

Figura vni⁹ lateris tabernaculi quātū ad tabulas et bases quibus infiguntur.

MOyses primo anno tabernaculū dn̄o cōstruit. Et septeꝫ mēsibus op⁹ ꝑficiēs. mēse pⁱmo anni secūdi prima die erexit. Iudei quoqꝫ ꝑ Moysen legē sit̄ cū lr̄is hr̄e ceperūt. Iterū dn̄s ad moysen ait. Cū filios israel numerab: dabit q̄sqꝫ p̄ciuꝫ ꝓ aīa sua: ne sit ī eis plaga dimidiū sicli. iuxta mēsurā sanctuarij. Sicl⁹ vigīti obolos hꝫ: Et hec pecunia ad vsus tabernaculi reponebat. Cōpletisqꝫ ꝟmonib⁹ dedit moysi duas tabulas lapideas digito dei scriptas. Ope diuīo nō hūano inscriptas decalogo ex vtraqꝫ pte. Etvt hebrei tradūt in vno latere figurata. similē figurā ī alio opposito dabāt. qđ miraclo ascribebāt. Ceteri sculpta iterat lr̄is dicebāt. Preterea catholici doctores ₇ p̄cipue diuus Augus. tria p̄cepta in pⁱma tabula testimonij que hoiem ad deū ordināt. In scd̄a septē q̄ ad proximū ordinant scripta ponūt. Rabi tn̄ Salomon et hebrei quiqꝫ in vna ₇ q̄nqꝫ ī alia p̄cepta distinguunt. Postea vo vt ī figura vituli videt. descendens Moyses ₇ vidēs vitulū ₇ choros irat⁹ proiecit tabulas. Et confracte sunt.

Figura tabularū scd̄m doctores aliqs

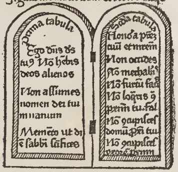
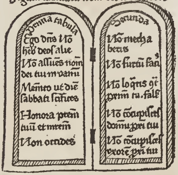

Figura tabularū scd̄m doctores hebreos

Ut ea vberius clarescant posita est hec figura duarum tabularum.

Linea regũ assiri orum

Ascades

Amynthas

Bellothus

Aptheros

Eructoniꝰ

Fenix

Cadmus

Aptheros Rex crethe primo mellis colligendi vsum inuenit. huiꝰ filia ex incestu concepit de qua mirabilia narrãt. Et post ibidẽ filiꝰ regnauit et dictus fuit auidis legesqꝫ fecit et primꝰ boues aratro iunxit. Erictonius Atheniensiũ pͥceps primꝰ in grecia quadrigã excogitauit. Fenix ille in tyro et sydone regnauit vsuqꝫ litterarũ tradidit. et colores feniceos quo capitalia fierent inuenit. A B C D Alpha vita Gãma Delta.

α · β · γ · δ ·

Corinthꝰ vrbs fuit Achaie olim insignis qui primũ a Sysipho latrone Aeoli sup Jschmõ ĩ medio maris ionij et egei cõstructa fuit. Octuagesimo etatꝫ moysi ãno. Primo Certhyra deiñ aucta Ephyra vocata. Vñ et apud virgiliũ Ephyreaqꝫ era. Nã Corinthij in ere fundẽdo pͥcipatũ obtinebãt Eo qꝫ ibi pulcherrĩa et artificiosa eiusmodi eris fiebãt vasa. Sꝫ pꝰ hˀ euersa et ab Corintho Orestis filio ĩstaurata Corinthꝰ cognoĩata fuit. Vltĩo a romanis accensa nũqꝫ coaluit vt oñdit florꝰ et iustinꝰ. Fuitqꝫ teste Apulegio libro de magici regionis caput. Apud corinthios pͥmũ imperiũ assumpsit et regñit Atletes grecus luctator victoriosissimꝰ. Regnatũqꝫ ẽ in Corintho sb regibꝰ duodeci. annis 323. Postea respublica p annuos magistratꝰ gubernari cepta est. Poloponesus pͥuicia quã hodie latini Moreã vocãt totꝰ grecie quondã arx dicta regio ẽ pene insula. haud vlli terre nobilitate pꝰ ferẽda. Jnter duo maria Egeũ et Joniũ. platani folio similis. Angustia vñ pcedit Jschmos appellaꝛ. in ea strictura q̃ Cherroneson efficit ciuitas ẽ chorinthi. medio interuallo colli applicata. Sꝫ has ipas angustias (vt pliniꝰ retulit) pfodere nauigabili alueo tentauere Demetriꝰ rex Cesar dictator cayꝰ princeps. domiciꝰ nero infausto (vt oĩ exitu patuit) incepto Greci pͥncipes postqꝫ Turcoꝝ potẽtia europã penetrauit ex mari ad mare pducto p angustias muro peloponessuꝫ a reliq̃ grecia disiũxerũt Murũ examiliũ vocauere Corintheos ab idoloꝝ cultura ad verã dei religionẽ Paulꝰ aplus ratiõibꝰ et doctrina atꝫ miraclis ptraxit. Nũc ea regio tota impio Turcoꝝ adiecta est.

Corinthus

Carmētis

Ista Carmētis fuit filia euandrij. q̄ et litteras latinas inuenit. A b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x.

Iste Salmon filius Naason. nat⁹ est anno mūdi scđm. lxx. interpretes. 3 7 2 5. hoc est ante natiuitatē xp̄i. 1 4 7 4. Hic fuit dux in tribu Juda vt in numeris legit̄. et cū Josue terraȝ promissionis intrauit scđm glosam duxit in matrimoniū Raab meretricē vel vt Lyra vult hospitalariā. Josue. 2. capitl̄o.

Italus rex iuxta Albulam fluuiū id est tyberim ciuitatem condidit in qua regnauit. vbi postea condita Roma fuit. a quo tota ytalia nuncupata.

De isto Rechab descēdit stirps valde religiosa q̄ isto tp̄e fuisse creditur: Hic de yetro cognato Moysi descendit. et conuersus fuit ad Judaismum.

Ytalus Rex

Rechab

Linea christi Salmon

Hec ciuitas antiquit⁹ Zenereth alias Cynaroth vocata ad littora maris sita Tyberiadis dicti inter oriē-tem et austrum ad duas leucas a bethulia monte distās vbi Judith holofernem occidit. Deinde ab herode Tetrarcha gallilee instaurata: in honoreȝ Tyberij Cesaris Thiberiadis appellata. nūc Tyberias est vocata in ea xp̄s Mattheū in apostolatū assumpsit. Olim habuit episcopum cui mare galilee subiectū erat. Prope hanc ciuitatē balnea naturaliter calida esse phibet̄. Et in ea terminat̄ regio decapoleos a deceȝ ciuitatibus principalib⁹ dicta. In ea regione nō longe a Tyberiade est lacus asphaltides q̄ ꝓpter magnitudinē et aque immobilitatē mortuū mare dicit̄. Naȝ neq̄ ventis mouet̄ resistente turbinib⁹ bitumie: quo aqua stagnatur Neq̄ nauigatiōib⁹ patiēs est. Quoniā oīa vita carētia in profundū mergunt̄. Nec materiā vllā sustinet nisi que alumine illustrat̄. Asphaltides nihil preter bitumē gignit. Vñ et nomē. Nullū corpus aīalium recipit Thauri cameliq̄ fluitant. Inde fama nihil in eo mergi: Longitudie excedit centū milia passuuȝ. Latitudine maxima vigintiquinq̄ implet. minima sex.

Tyberias al's Tyberiadis

Circa illud tp̄s inceperūt ytalie regnare reges, multotiesq̧ nomīa variarunt. quoꝝ oīm primus dicit̄ fuisse Janus. qui pallaciuꝫ extruxit qd̄ Janiculum dicit̄. Postea ꝓ magno deo habit᷑ est. Figurat̄ aūt cū duab᷑ faciebus. atq̧ in principio anni ei᷑ festuꝫ celebrat̄. Ob hoc q̄ esset finis p̄teriti principiūq̧ futuri. Et inde mēsis ianuari᷑ est dict᷑ Jdeo bifrons dicit̄.

Saturnus pater iouis rex cretenꝫ tp̄e ysaac regnare cepit: fili᷑ Arij filij Nini e filij nini filij beli nembrotidis. postea expulsus a regno Cretense p filium suū Joue. Uidēs igit̄ Jan᷑ saturnū velle ciuiliter viuere et vineas colere ac docere suscepit eū benigne. ꝛ cū eo regnū partit᷑ est ꝛ genuit ibi saturn᷑ picū. q̄ post eū regnauit Alij vocāt eū sterce al' sterculiū. q2 ab eo tanq̧ a pitissimo agricola inuētuꝫ est vt in fimo aīalū agri fecundarent̄. Jdeo enim deū agri fecert et totius ꝓsperitatis post morte ei᷑. Saturni ymago talis a romanis depingebatur. erat eīn vultu tristis senex capite can᷑. falcem in sinistra tenēs. dextra vero flamiuomū draconē. tristis q2 regno crete pulsus. vel q2 ortus stelle saturni significat tristia ventura. senex q2 sidus istud frigidissimū in effectu. ideo capricornus et aquari᷑ (q̄bus p̄est saturn᷑) sunt signa frigida. can᷑ q2 pruinas ꝛ niues ꝓcreat in p̄dictis signis. falcē gessit q2 agriculturā inuenit. vel q2 scd̄m Seruiū inimicus est humane nature. q2 frigidissim᷑. ideo scd̄m euꝫ in sinistro brachio ꝓprios filios tenuit quos falce pemit ꝛ ad os prexit. quē etiā natos suos vorare dixerūt: cū oīa tp̄e cōsumerent̄. vel etiā draconē in dextra portauit q2 finis est anni: p̄r iouis dicitur. q2 eo supior scd̄m mltos habet̄. Glanco cooptus fuit amictu. q2 stella ei᷑ frigide ꝛ aq̄se est nature. Saturnus libēter accepit ymmolationē hoīs iuuenis siue puerilis: Delectat̄ eīn diabolus in effusione sanguinis humani. tum propter crudulitatem ymmolantis. tum propter odium humani generis.

Juno

Juno Saturni ꝛ opis filia ac iouis soror atq̧ ꝯiunx ea etate fuit. Hec errore gētiliuꝫ deoꝝ regina dicta fuit et ꝓpterea regnoꝝ eā ꝛ diuitiarꝫ fecerūt deam sic et cōiugij Et ideo parturiētib᷑ ip̄am p̄esse voluerūt. Jlli insup insignē currū ꝛ arma attribuūt: Jlli q̧ʒ tanq̧ regine excellētissime. xiiij. nymphas pedisseq̄s ascripserūt vt in cui᷑ psona virgili᷑ dixit. Sūt mihi bis septē p̄stanti corpe nymphe: Jn cui᷑ etiā tutelā pauonē auē dixere. Cui᷑ caude dīe Ouidi᷑ eā argi pastoris sui a mercurio occisi oculos apposuisse. Ex ioue vulcanū cōcepit ꝛ post mortem inter deas relata. Samij nobilissimū templū eidē cōstruxerūt.

Picus saturni filius primus rex laurentuꝫ fuit. qui bellator egregius ꝛ augur fuit. et inter deos connumeratus est.

Faunus scd̄us rex laurentum fuit: qui etiam deus fuit eorum qui sic volnert vel putauerunt.

Sibylle omnes femine vates a veterib᷑ nūcupate. vel ab vni᷑ delfidis nomine: vel a consilijs deoꝝ denūciandis: Cetꝛū Sibyllas. x. numero fuisse. Primā fuisse de persis. Cui᷑ mētionē fecit Nicanor q̄ res gestas Alexādri scripsit. Secundā libicā. Cui᷑ memīt Euripedes. Terciā delphicā. de q̄ Crisippus loquit̄ in libro de diuinatiōe. Quartā cumeā in ytalia q̄ʒ neui᷑ in libris belli punici: Piso in annalib᷑ noīat. Quintā erythreā: q̄ʒ Appolodor᷑ affirmat suā fuisse ciuē. Eāq̧ grais iliuꝫ petētib᷑ vaticinatā perituram esse troyā. Sextā samiā: de qua scripsit Cratosenes in antiq̄s annalib᷑ samioꝝ repisse se scriptū. Septia Cumanam noīe Almatheā. que ab alijs Demophyle noīat̄. Eamq̧ nouē libros attulisse ad regē Tarquinū p̄scū: Et ꝓ eis trecētos philippeos postulasse. regēq̧ aspernatū p̄cij magnitudinē ꝛ mlīeris insaniā. Jllā in cōspectu regis tres combussisse. at ꝓ reliq̄s idē p̄ciū postulasse. Tarquinū multo magis mulierē insanire putasse. Que denuo trib᷑ alijs exustis. cū in eodē p̄cio pseueraret: motū esse regē: ac residuos trecētis aureis emisse. Quoꝝ postea numer᷑ sic act᷑: capitolio refecto. qd̄ ex oībus ciuitatib᷑ ꝛ ytalicis ꝛ grecis. ꝛ precipue erythreis coacti allati q̄ʒ sunt romani: cuiusq̧ Sibylle noīe fuerūt. Octauā bellespōticā in agro troyano natā vico marmesso tp̄ibus cyri. Nonā phrigiam que vaticinata sit ancyre. Decimā tiburtē nomīe Albuneā que tiburi colit̄ vt dea. Harū oīm Sibyllarū carmina ferunt̄. Omnes aūt hee Sibylle vnū deū p̄dicāt. maxime tñ Erythrea. q̄ celebrior inter ceteras ac nobilior habetur.

Linea regū ytalie

Janus

Saturnus

Picus

Faunus

De aliis sibyllis.

Sibylla Agrippa

Sibylla Libica

SJbylla agrippa vestita rosea veste cum clamide rosea: nõ multũ iuuenis. manũ tenẽs in gremio q̄si admirãs: ⁊ sinistrã manũ tenẽs ostẽdendo de orsum breue scriptum. dicit sic. Inuisibile verbum palpabit: Germiabit vt radix. Siccabit vt foliũ. Nõ apparebit venustas eius: Circũdabit alu9 matern9: ⁊ florebit de9 leticia sempiterna. ⁊ ab hoibus cõculcabit. Nascet ex matre vt de9: ⁊ cõuersabit vt pctõr: Homo quidã gẽtilis vidit hanc gloriam.

SJbylla libica ornata serto viridi. ⁊ florũ in capite. vestita palleo honesto ⁊ nõ multũ iuuenis dicit sic Ecce veniet dies ⁊ illũinabit dñs densa tenebrarũ ⁊ soluetur nex9 synagoge. ⁊ desinẽt labia hoim. ⁊ videbũt regẽ viuentiũ ⁊ tenebit illũ in gremio virgo dña gentiũ. ⁊ regnabit in miscdia. ⁊ vter9 matris ei9 erit statera cunctorũ.

Sibilla delphica

Sibilla frigia

HEec sibylla Delphica q̄ ante troyana bella nata ꝓphetauit. vestita veste nigra ⁊ capillis circũligatis capiti in manu tenẽs cornu iuuenis dicit sic. Nascet propheta absq3 matris coitu ex virgine eius.

SJbylla Frigia induta veste rubea. nudis brachijs antiqua facie saturnina. crinib9 sparsis. ꝑ dorsum digito indicãs dicit sic. Ex olimpo excelsus veniet ⁊ firmabit consiliũ in celo ⁊ annũciabitur virgo in vallibus desertorum.

Sibilla samia

Sibilla europa

SJbylla Samia a samo insula iuuenis. hñs formosum pect9 subtili velo capite coopto. manũ ad pectus tenẽs dicit sic. Ecce veniet diues ⁊ nascet de paupcula. Et bestie terrarũ adorabũt eum Clamabunt ⁊ dicẽt Laudate eum in atrijs celorum.

SJbilla Europa decora iuuenis. Facie rutilãs. velo subtilissimo capite ligata. induta veste aurea breue in manu tenẽs dicit sic. Veniet ille ⁊ transibit colles ⁊ latices olimpi. regnabit in pauptate. ⁊ dñabit in silentio et egredietur de vtero virginis.

SJbylla Persica vestita aurea veste cũ velo albo in capite dicit sic. Ecce bestia cõculcaberis. ⁊ gignet dñs in orbẽ terrarũ. ⁊ gremiũ virginis erit salus gentiũ et pedes ei9 i valitudie hoim. Inuisibile v̄bũ palpabit.

Sibylla Persica

Sibilla q̄dam valde religiosa

INueni etiã alia dicta cuiusdã sibylle c9 nomẽ ñ inueni de xp̄o testificãtis videlic3. Exurget mulier de stirpe hebreorũ nomie Maria. hñs sponsu3 nomie Joseph et ꝓcreabit ex ea sine cõmixtiõe viri de spũsctõ filius dei nomie Jesus. Et ip̄a erit virgo ante partũ ⁊ virgo post partu3. Qui vero ex ea nascet erit ver9 de9 ⁊ ver9 homo et adimplebit legẽ Judeorũ: ⁊ suã adiũget ꝓpriã. ⁊ ꝑmanebit regnũ ei9 i secla seclorũ. Venietq3 sup eũ vox dicẽs Hic est fili9 me9 dilect9 ip̄m audite. Mortuorũ resurrectõ erit: et claudorũ cursus velocissim9. Et surdi audiẽt. ⁊ ceci videbũt. loquent nõ loquẽtes. Et de quinq3 panibus et duobus piscibus multa hominu3 milia saturabunt. Ventos compescet verbo. mareq3 furiẽs sedabit. pedibus mare calcans. Ambulans super vndas. Infirmitatem hominibus soluens. repellens multos dolores.

ITem alia Sibylla que dicitur fuisse herithrea ait. In vltima etate humiliabit de9 humanabit ꝓles diuina. Jungebatur humanitati deitas. Jacebit in feno agnus. et puellari officio educabitur deus et homo; Eligetq3 sibi ex piscatoribus et electus numerum duodenarium.

Ille Troys in dardania re/gnauit et troyā condidit.

Anchises

Anchises ex dea venē ƀm errores gētiliū genuit Eneaz. q̄ in Ytalia regnuit vt patuit.

Laomedon

Laomedō rex troye occidit᷑ ⁊ Iriona filia eius capit᷑ ⁊ ducit᷑ i greciā ꝑpt᷑ q̄ bella ꝯuissima secuta sunt et mala horrendissima

TRoya regio minoris asie in q̄ Ilion fuit ciuitas cantatissima. Nonunq̄ꝫ vero ꝓ ipa vrbe troya ponitur. Et ƀm homerū oīm que sub sole ac stellifero celo sunt vrbiū quidē insignissima est troya. Nūc autē ingens Troya toti⁹ asie columē ita extincta est. vt vix vestigiū aliqđ appareat. qđ Ouidi⁹ inq̄t. Iam seges est vbi troya fuit. Silr̄ virgilius. Camp⁹ vbi troya fuit. Cū ea exusta lapides ⁊ quecunq̄ꝫ alia inde ablata sunt. Talis finis humanaꝝ reꝝ. Tros autē Erichtonij regis filius Anno quadragesimo iudicis aioth iam veteran⁹ dardaniā veniēs Troyā cōdidit. vir armoꝝ peritissim⁹. ampliato regno ex suo noīe regionem q̄ prius dardania dicebat᷑ Troyā appellauit. Dardan⁹ eñ fuit ex Ioue ⁊ electra filia Athlātis genita. Is ad phrigiā deuenit quā dardaniā nomīauit. Ex quo nat⁹ Erichtoni⁹ ex eo tros qui iusticia ⁊ pietate laudabilis fuit: Isq̄ꝫ vt memoriā sui nois faceret Troyā appellari iussit. q̄ duos habuit filios. Ilion Asara. cunq̄ꝫ prin⁹ maior natu regnās troyā de suo noīe Iliū noīauit. Ilio laomedō fuit filius ex quo priamus natus est. Is troyā p⁹ suā primā diruptionē reformauit ⁊ exornauit. ac vrbē magnā ⁊ āpliora menia ac ꝓpugnacula ex lapidib⁹ marmoreis cū muro altissimo extruxit ⁊ munitissimā reddidit. multitudineq̄ꝫ militū eē fec. ne ꝑ ignorātiā opp̄meret᷑. vt pri⁹ tpe laomedōtis opp̄ssa fuit. Regiā q̄ꝫ edificauit ⁊ iouis statuā: ⁊ arā ꝯsecrauit. Ilio sex portas fecit. q̄rū h̄ sūt noīa. Anthenoidas. Ilia. Scea. Thymbria. Dardanides. Troyana Per mediū ciuitatis fluui⁹ Xant⁹ decurrebat. Simois q̄ꝫ fluui⁹ ex Ida troyano mōte scaturiēs iuxta troyā decurrens. q̄ cū mari appropinq̄t᷑ xanto cōmiscet᷑. Et in paludē coact⁹ iuxta sigeum ꝓmontoriū in mare descendit Priam⁹ āt ex heccuba vxore hos hūit libos. Hectorē p̄io natū. Alexādꝛū: Deiphebū. Helenū. Troylū: Andromachā. Cassandrā: Polixenā. Pugnatū ē deīn cū troyanis ꝑ grecos ānis. x. ⁊ mēsib⁹ sex. P̄io Esebon iudicꝭ āno. c⁹ causaꝫ dicūt. Cū alexāder q̄ Paris dict⁹ ē in Ida silua cū venatu abijss꜓ i somnis Mercuriū ad/

Troya

duxisse. Junonē venerē ⁊ mineruaȝ vt inter eas
de specie iudicaret. Et tūc sibi venereȝ pollicitaȝ
esse: si suā spēm meliorē harūȝ specie iudicasset.
daturā se ei vxorē que ī grecia speciosior forma
videref. Vñ cū ita audisset optima facie venerē
dicif iudicasse. Postea helenaȝ regis Menelai
vxorē rapuit: id extremū excidiuȝ troianis fuit.
hoc bellū decēnale disertissime ꝑscribūt Dares
frigiꝯ ⁊ dictes cretēsis. qui in clade Troyanoꝝ
presentes. locoꝝ noīa et gestoꝝ lucidissime oīa
norūt. Et ad rerū Troyanorū cognitionē nihil
breuiꝯ. nil clariꝯ ⁊ tersius repiri poterit. Fuit eñ
capta Tercio anno labdon iudicis israel ante vr
bem conditam. Anno. 430.

De bello grecoꝝ contra Troianos.
et destructione troye.

Orosius dicit Anno ante vrbē conditaȝ
.cccc.xxx. ꝑ raptu helene fuisse factā cō-
iurationē grecoꝝ: ⁊ cōcursuȝ mille naui
um extitisse: ⁊ deinde obsidionē decēnem. Por-
ro frigiꝯ dares. ꝗ scripsit hanc hystoriā dicit. ꝙ
duces grecoꝝ ꝯtra troyā fuerūt. xlvij. ꝗ adduxe
runt naues mille ducētas duas. Priamo vo
regi troye venerūt in auxilium duces. xxxiij.
Sūma aūt belli troyani ex hystoria darets. quā
transtulit corneliꝯ ista est. Castor et pollux au
dientes helenaȝ pulcherrimā vxorē menelai fra
tris agamenonis raptā fuisse ab alexandro seu
paride: nauē ascendētes. secuti sunt eā. ⁊ cum in
lesbio littore nauē soluerēt. maxima tempestate
orta. nūꝗ cōparuerūt. Quos lesbij vsqȝ ad tro
yam quesierūt ⁊ nō inueniētes crediderunt. im
mortales deos factos. Cōueneꝛt igif apd athe
nas grecoꝝ duces. xlvij. cuȝ nauibꝯ mille ducētꝭ
duabꝯ. Missiqȝ sunt pmo legati Dyomedes et
vlixes ad Priamū. vt satisfieret iniurie: infecto-
qȝ negotio pugnatuȝ est inter eos. Et in pmo
bello Hector priami filiꝯ protesilaum interfecit

In scdo bello patrocluȝ ⁊ minonē ⁊ aiacē the
lamonium occidisset: nisi eū de sanguīe suo reco
gnouisset erat eñ natus de Esiona sorore pami

Prime inducie date sunt grays petētibus ꝑ
biennium. In tercio plio Hector boechē Ar-
chilocū ⁊ prothenorē duces occidit. In quar
to plio Alexander menelay femur sagitta trans-
fixit. In quinto bello hector. vij. fortissimos
duces occidit. Eneas duos. Achilles quattuor
Dyomedes duos. In sexto bello continuis
diebus. lxxx. pugnatum est. Gray secundas
petunt inducias in triennium. quo completo ite
rum pugnatur. Hector in prima acie interfecit.
iiij. duces fortissimos. Achilles qui erat ex par-
te grecorum occidit duos. de parte troyanorum
Pugnatur diebus. xxx. Priamus tercias petit
inducias. vi. mēsibus. Iterum agamenon ꝗ
ex parte erat grecorum petit quartas inducias
dierum. xxx. In nono bello voluit andronica
vxor hectoris ipm hectorē retinere. qꝛ ī somnis
viderat ei non expedire vt prodiret in belluȝ qȏ
cum facere non posset: antianacē filium suuȝ ad
pedes eius posuit: sed nec sic eum retinuit.
Hector igitur in bellum prodiēs tres duces for
tissimos occidit. duos vulnerauit: ⁊ terciū achil
lem a quo tandem occiditur. Gray quintas pe-
tunt inducias duorum mēsium. Post bellum
decimum gray sextas petunt inducias ꝑ annum

In bello. xi. Palamides qui rex ꝑ cōmotiōeȝ
factus fuerat occidif. In bello. xij. troylꝯ mil-
tos occidit. In. xiij. plio pugnatur cōtinuis
diebus. vij. Agamenon septimas petit induci-
as. xxx. dierum. In bello. xviij. Troylꝯ achil
lem sauciat ⁊ pugnaf cōtinuis dibus vij. In
bello. xix. troylus ex equo cadēs ab achille occi
ditur. In. xx. bello cadit Mēnon dux persaꝝ

Priamus decimas petit inducias dieꝝ. xxx.

In bello. xxi. Alexander occidit achillē ī pha
no appollinis: vbi eum ad colloquiū vocauerat
concordiā simulans. Greci igif petūt vndecias
inducias. In. xxij. bello alexander aiaceȝ sau
ciat: ⁊ Ayas sauciatus alexandrū interfecit ⁊ de
vulnere statī morif. In bello. xxiij. et. xxiiij.
panthasilea regine amazonū viriliter neoptho
lemum Achillis filiū sauciat: a quo tandem ipa
occidif. Anthenor. polidamas et Eneas dicūt
priamo vt faciat pacē: ꝗ nolēte patriā ꝓdunt.

Capta igitur troya: Agamenon predā om
nem equaliter diuisit. Ita ꝙ pugnatuȝ est
ad troyam annis. x. mensibꝯ viij. diebꝯ. xij. Et
vt refert dares frigius: corruerūt ex argiuis octi
genta ⁊ septuaginta milia. Ex troyanis aūt sex-
centa septuaginta sex milia hominū vsqȝ ad op-
pidū proditū. Eo aūt ꝓdito occisa sunt ex troya
nis ducēta septuaginta sex milia. Eneas naui-
bus profectus est cū quibꝯ alexander greciā iui
erat numero. xxij. quē secutus est numerꝯ trium
milium quadringentoꝝ hominum ex troyanis:
Athenorē secuti sunt duo milia quingēti. Ethe
leaus cū cassandra ⁊ andromica ⁊ hecuba vxorē
priami cum mille septingētis: crinusium petijt:
Menelaū: et helenā vxorē eius (dicit homerus)
ad thecurem regem egipti quē polipiam vocat
post captā troyam diuertisse.

Cum videā innumeros scriptores de Tro
yanoꝝ clade meminisse. ⁊ eo locorū nominū
et gestoꝝ cuȝ lectores deuenerint ꝓpter. historie
ignoratōeȝ cespitare. sepe etiā cadere. Quāobrē
ad historias Troyane cladis quas dares phri-
gius. ⁊ dictes cretensis viri diserti ꝑscripserunt
cunctos remitto. Cum primus ꝑ id tp̄s vixit et
militauit. Alter idomeneum cretensium ducem
secutus interfuit ⁊ quantū ad troyanarum rerū
cognitionē attinet nihil breuius. nihil vtilius.
nihil etiā clarius ⁊ tersius licet repire. Qui res
gestas tanta diligentia. tantaqȝ cura. atqȝ ita di-
uisas temporibus. nominibus. locis ⁊ sic demuȝ
accurate omnia disseruit. vt res nō narrari. ſȝ ge
ri. non describi. sed rursus tractari ⁊ ipi bello in
teresse legentibus videatur.

Troyanum bellũ decẽnale primo Esebon siue Abesson iudicis anno (teste eusebio) surrexit. quo tpe sequẽtes claruerũt. Troya em̃ quã Ilion tros regis troyanoꝝ filius amplissimã instaurauit mille ꝛ quingentis passibus a mari remota erat: vbi oĩm rerum vbertas erat: Ipsa quippe que decẽnalem grecorum obsidionem passa fuit: et ab eis tandẽ deleta.

Hercules

Hector

Hercules ille cũ Ia/sone troyã vastauit que statim a p̃amo fuit reedificata. Idez hercules agonẽ olimpiacuz cõstituit et bella multa cõfecit queſ dicũt duodecim insignes et inhumanos pfecisse labores.

Iste hector fuit pmogenitus p̃ami ex hecuba vxore incõpabilis fortitudinis et strẽnuitatis. Iõ ob maximũ ei⁹ militie fulgorem apud troyanos maximo ĩ precio habitus est. Nã ob incredibilẽ ei⁹ prudẽtiã atꝫ fortitudinẽ nõ solũ parẽtes: sed et patriã nobilitate atqꝫ glĩa splẽdidã fecit. hic ex Andromacha piuge pl̃res genuit filios. E qb⁹ frãc⁹ vn⁹ fuit A q̃ (vt aitvincẽti⁹ hystorial' burgũd⁹) frãci originẽ habuere.

Menela⁹ Helena

Paris

Helena fuit vxor menelai regis ꝛ a parĩ de filio priami rapitur. ꝛ ad troyã pducitur. pp̃ter qd̃ troyanũ bellũ exortuz Ipsam tñ post troye excidium Greci menelao reddiderũt. q̃ gaudẽs nauim cũ illa cõscendit patriam petitur⁹: sed tẽpestatib⁹ acti in egiptũ ad polibuz reges deuenere. Indeqꝫ discedentes octo ãnis errãtes (vt testis est eusebi⁹) tandez in patriam redierunt.

Paris qui et Alexãder dict⁹ est eiusdẽ hectoris frater: ex p̃amo ꝛ hecuba nat⁹: s̃b specie legatiõis cũ .xx. nauib⁹ in greciã mittitur Et a menelao hospicio suscipit. Cui⁹ cũ aspexisset vxorez illaz. absente marito tandẽ cũ oĩbus regijs thesauris abstulit et Troyam pduxit. Ex qua rapina bellum decẽnale grecoꝝ aduersus troyanos susceptũ est. Hic cũ troyanis vrbem obsidentib⁹ multa strẽnue gessisset: A pirrho achillis filio occisus fuit.

Agamenon

Agamenon fuit frater regis Menelai dux toti⁹ exercitus grecoꝝ. cõtra troyã bellauit. q̃ tandem traditorie et turpissime capit. fuitqꝫ Atrei regis fili⁹. ab omni exercitu imperator designatus. ad bellũ pergens Clitemestram coniuges ex qua multos susceperat filios reliquit. Et apud troyam multos passus labores. ꝛ simultates principum pro quibus ab imperio depositus ꝛ illi palamedes suffect⁹ est. Quẽ cum vlixes occidisset ipse maiori gloria imperium reassumpsit. Tandez Troya capta et diruta cum ingenti preda et cassandra priami filia in patriam rediturus naues conscendit Uerum ꝛ ipse tempestate actus. p annũ ferme errauit.

Isti duo de Troya fugientes duo regna constituũt: longe tamẽ post.

Turcus

Franco quidẽ ex hectore fili⁹ p̃ami nepos a quo francoꝝ nomẽ tractũ est. a troya fugat⁹ postea tota Asia puagata in danubij ripis tandẽ puenit. Ibi cũ aliqñdiu cõsedisset. deinde locum querẽs a cõmuni bominũ societate seiunctũ: ad thanai fluentia ꝛ paludes meotidas secessit. vbi Sicambriã condidit vrbem.

Franco

Turcus fili⁹ Troili filij regis Priami. A q̃ ppl̃m ab eo descendentẽ. quidem turcos denoĩari dicũt. Alij eorũ originẽ ex Scythia referunt.

Linea pontificū

Phynees

Abysue

Boos vel buuz

Ozy

Phynees filiꝰ Eleazari. cum fornicati fuissent filij israel cū madianitis: adorantes ydola eoꝝ ꝓpter quod dn̄s mādauit suspēdi. xij. principes tribuū. ipse sacerdos dei ꝑcutiēs vnū ex filijs israel fornicantē cum madianita ad mortez placauit iram dn̄i. Cecideruntqꝫ ꝓpter hoc malū. xxiiij. milia ex israel.

Delbora fuit ꝓphissa ⁊ iudicauit israel. sub qua ꝑcussus est Jabin rex chanaan ⁊ pꝛiceps exercitus Sysare. Sysara eīn de curru exiliēs fugiēs ī domū cuiusdā mulieris se abscondit. Qui siti fatigatꝰ. lac̄ potum ab ip̄a recepit. ⁊ cū nimiū bibisset obdormiuit. Illa vero dormiēti clauū ferreū p tp̄s infixit. ⁊ malleo eū terra cōfixit postea barach Jabin regē interfecit. Fecit etiā canticū in graciarūactiōe ꝓ victoria ppl'i sui.

Gedeon quartus hebreoꝝ Judex iudicauit israel annis. xl. ꝑcussit quattuor reges madianitaꝝ scʒ. Oreb. zeb. Zebee. ⁊ salmanā. ⁊ humiliatꝰ ē madian in quoꝝ manꝰ traditi fuerūt filij israel. vij. annis ꝓpt iniq̄tates pristinas q̄s fecerūt. Angelꝰ eīn apparēs gedeoni purgāti triticū ꝓnūciauit liberatōnē fiendā p eū. qui angelꝰ virga ꝑcutiēs: carnes ius desuꝑ fusum ⁊ azima posita a gedeone suꝑ petrā: ignē accēdit cōsumens illa post hec petijt in signū future victorie gedeon vellꝰ in area positū roze complere: area sicca remanēte. postea iterū ecōuerso. qd̄ totū factū est vtʒ Judi. vi. mortuꝰ est tandem gedeon senex ⁊ sepultus est in Effraim regiōe in sepulchro patris sui.

Abimelech quītus Judeoꝝ iudex filius n̄alis ille gittimꝰ tn̄ gedeonis. suasit viris sichen vt occiderent. lxx. f̄res suos legittios filios gedeōis vt ip̄e solus dn̄aref. Qd̄ ⁊ fecerūt suꝑ lapidē vnū decapitātes illos excepto mīmo dicto Joathan q̄ abscōditꝰ fuit. Ideo eū dn̄s mala morte ꝑire fecit. Qui sychionitꝫ dixit ꝑabolā de lignis. q̄ iuerāt ad vitē ⁊ ficū ⁊ oliuā ⁊ demuz ad ramnuz id est sentē vt facerēt sibi illos regē. Abimelech aūt dissensionē summēs postea cū sychionitꝫ ignē supposuit turri sychē ex q̄ mille mortui sūt. Et demū ip̄e obsidens thebes cū de muro ꝑcussus fuissʒ dū ꝓxime venisset ad murū. Mulier quedā fragmentū mole sumēs caput ip̄iꝰ repēte ꝑcussit. Et cadēs in terrā sauciꝰ armigerū eiꝰ rogauit vt eū occideret ne a muliere interfectus esse videref. Et ille quidē preceptū adimpleuit.

Thola de tribu ysachar q̄ iudicauit Jsrael. xxiij. ānis: hn̄s. xxx. filios isidētes asinis ꝓncipes. xxx. ciuitatū q̄bꝰ dedit vxores. post q̄s israhelite ꝑpeccantes dn̄o afflicti sunt m̄ltipliciter ab āmonitis ⁊ madianitis Moriens tandē in Sanir sepelif.

Ozy sacerdos fuit d̄ semīe Aaron p lineā Eleazari q̄ mortuo nutu dei transijt pontificatꝰ ad lineā de ythamar ānis. i20. in qua beli primꝰ summꝰ sacerdos fuit ab ythamar vltimus.

Iste yair ex tribu manasse septimꝰ Judex israel habuit. xxx. filios bonos q̄s ꝓncipes. xxx. ciuitatū cōstituit. ⁊ quia tp̄a bona in silētio ⁊ pace transierūt. Patet q̄ in diebꝰ istoꝝ duoꝝ iudicū Ozy ⁊ Yair scʒ: israel dn̄o adhesit. ⁊ ideo cūcta ꝓspere aduenerūt. Et cū duobus ⁊ vigīti ānis id dignitat̄ munꝰ tenuisset senex defunctus est. Post cuiꝰ mortē hebreoꝝ res ad inhonestā vitam ⁊ iniuriā dei atqꝫ legum delata est. Quāobrem palestini coꝝ ꝓuinciā cū magno exercitu deuastauerūt.

Linea iudicum

Delbora

Gedeon

Abymelech

Thola

Jayr

De famosis insulis mediterranei maris.

SArdinia insula a Sardo hercul' filio appellata: qui cū innumerabili mltitudīe e libia discessit. Et in tyrreno mari īsulā Sardime occupās que icus a grecis vocabat de suo nomīe sardiniā nūcupauit. Habet aūt latitudinis nonagintaocto miliaria. Lōgitudinis vero. ccxx. Alij eiꝰ ambitū quattuor milia stadia esse referūt. Habet eñ hec insula multā partem asperā mīmeqꝫ tranquillā. Reliquā vero rebus oībus felicē precipue tritico et pecoribꝰ atqꝫ pascuis. Ibi nullꝰ lupꝰ gignit: nullꝰ serpēs repit Est tamē hec insula estiuo tpe morbosa in locis maxime fecūdis. Cōtinetqꝫ multas ciuitates inter quas pcipua Calaris est: vbi Corallorꝫ magna reperit piscatio. Que ꝛ longo tpe beatissimi patris Augustini reliquijs illustrata fuit. Ea insula antiquitus nascebant arietes q pro lana piluꝫ caprinuꝫ procreabant. quos Musimones vocabāt: quorꝫ pellibꝰ Sardi thoracis modo se muniebāt. Antea eñ Sardi iolenses dicebāt Indeqꝫ iolen herculis Amasiam ferunt sardum ipm. et plerosqꝫ herculis filios eo adduxisse: et cū accolis habitasse. A quibꝰ postea sardiniēses dicti sunt. Illiꝰ postmodū imperij dignitatē peni ex affrica delati sortiti sunt: Qui cū aduersus germanos bellū gererēt ab eisdē penitus deleti sunt. Cuiꝰ insule dominiū romani p multa tempora potiti sunt. mltas quoqꝫ postmodū clades et direptiōes a barbaris pisanis ac genuēsibus ppessa. tandē in Arrogonensiū manꝰ ē deducta.

COrsica a Cyrino eiusdē sardi fratre ꝛ herculis filio. Qui vt Rabano placet ex libia veniēs insulaꝫ quā hodie Corsicā dicimꝰ ab eo primū inhabitatā cyrinū a suo noīe nūcupauit. Deinde cū quedā mulier noīe Corsica in liguria taurū depasceret ipm anīal transnatādo mare in insulā peruenit. Mulier aūt p tanto sollicita nauigio statim inscijs parētibꝰ illo delata est. Compertoqꝫ in pascuis vberrimis thauro. delectata insule pulchritudine ibidē habitare ꝯstituit. Et a se eam Corsicā noīauit. Cuiꝰ insule longitudo clx. miliaria est. Latitudo vero. lxx. Ambitꝰ āt ipsius tria milia ꝛ ducēta stadia. Hec quippe insula in lygustico mari est. sed a septētrione thusco propior. Inter hanc ꝛ Sardiniā īsulaꝫ interiacent. xx. miliaria. Scdm aūt pliniū in tercio libro tantūmodo nouē. Ea quippe insula tempore Strabōis vt ipe scribit maligne colebat. Et multis in locis inaccessibilis adeo erat: vt q eiꝰ montes inhabitabāt vitā latrocinijs degentes beluas immanitate superabunt. In manibꝰ pꝰ modum romanorꝫ deducta cū feracissimaꝫ multis in locis repissent: multas in ea erexere ciuitates In ea nunc sex non ignobiles extant ciuitates diu post varios casus Corsi acti. et a mauris qꝫ maxime oppressi. Ademarꝰ quidam genuensis dux eam liberauit. Et tpe Caroli magni in manus genuensiū deuenit. Sed postmodū florente pisanorꝫ repub. p aliquod tps eisdem paruit Interdūqꝫ ecclesie romane: tandē superatis pisanis in manus genuensiū iterū peruenit et nūc vsqꝫ durat. Hec ipa (vt aiūt) insula: preter optimum vinū alios fructꝰ suauissimos gignit. Habundatqꝫ bobus: capris et ouibꝰ ac alijs anīalibus. Et inter cetera canes ferocissimos pducit.

CReta insula in qua Cres siue Orio demogorgonis (vt quibusdā placet) filius. Primus Crete insule rex regnauit vt Eusebius scribit. ꝛ a se cretā nomīauit. Primo a celi temperie Aerea dicebat: postmodū Macoroneson id est beata insula. Alij aūt a creta hesperidis filia denominationē accepisse eam dicūt. Sūt q a tenaci terra q creta appellat. quia ibi melior reperit dictā. Ea insula nunc venetis subdita est. Et ad principatū grecie preclara sita. cūcto namqꝫ imminet mari. Hec vt ysidorus ponit quondā centum īsignibus vrbibꝰ insignata fuit. Et curetes Gnosum ciuitatē et Cybelis deorꝫ matris templum in ea condiderunt. Ipsaqꝫ prima remis ꝛ sagittis valuit. Studiū quoqꝫ musicum in ea ceptum fuit. Capris copiosa est ceruosqꝫ agitat lupos et vulpes. Aliaqꝫ ferarꝫ noxia nusqꝫ gignit Serpens ibi nullus: nulla noctua ibi inuenitur Et si inueniat statim emorit. Abest aūt modicum a peloponeso que est archadia. in medio ei mundi esse dicitur. Nam illi a septentrione egeum mare est. ab occiduo Ioniū seu Mirtheuꝫ q europe sunt maria. Ab oriente aūt est illi icareū mare atqꝫ egiptum que Asiatica maria sunt. Et a meridie deniqꝫ ꝛ occiduo affro abluit ponto.

SIcilia a siculo Neptuni filio: qui in eā insulam veniēs post sicanū fratrem ibidē regnare cepit. Et a se insulam siciliam denomīari voluit. Primo ipa Trinacria dicebat. deinde a sicanio Sicania hec italie olim pars fuit: sed terremotu supueniente (vt plinius ait) ab italia diuisa est quibusdā vndis interuenietibus et sine requie fluctuantibꝰ. Que et triangularis est et ī angulis tria pmōtoria habere dicit. Ex quibꝰ vnus ad meridiē vergit. qui et pachynus dicit Alter ad septentrionē spectat et pelorus vocat. Nec plus distat ab italia qꝫ mille quīgētis passibus. Alius autem in libiam ꝛ occasum tēdit atꝫ in ipsam carthaginem maxime spectare videt. Nec ab affrico littore plusqꝫ centū viginti milia passuū distare constat. Vocaturqꝫ lylibeus. Et hi tres mōtes tria insule latera cōstituētes. vnū quidē ad affricaꝫ exponunt. Reliqua vero duo latera versus italiam coartantes. Insulaꝫ in pelorum deducūt. hanc antiqui rome horreū vocauere. Que oībus in rebus supior alijs italie ptibus habita est. vtpote frumēto. Croco. Melle. alijsqꝫ p multis. Et non fructibus modo sed et pecoribus. pellibus. lana et caseo.

CYprus insula a Cethin qui fuit tercius filius Iauan ꝛ nepos Iaphet Cethina dicta cum primū eam habuit. Hec inter ceteras insulas celeberrima. rerū eñ omniū habundans: et veterum diuitijs ornata. Et ppterea luxui plurimum dedita: ob quod veneri sacrata fuit. Cyprꝰ aūt cadentibꝰ rebꝰ romanis diu sub imperio grecorum fuit. Qui post Constantinū apud Bizāciūm regnauere. Ricardus anglie rex grecos ex insula deiecit cū hierosolimā Classe petēs: eo tēpestate delatus portu prohiberet: Indignatus eñ arma que in saracenos parauerat in grecos vertit. eisqꝫ insulā abstulit. Spoliatamqꝫ firmo suorum presidio cōmunitā reliquit. Nec diu postea Guidoni lusignano genere gallico: Qui de

hierosolimitano regno contendebat: eas pmisit. Quā ille ab anglico acceptā sibi τ posteris suis vsq₃ in varia tempora obtinuit. Post varias successiones regnū ad duos fratres puenit. Quoꝝ alter nomie petrus Classe instructa cum Catelanis et gallicis alexandriā egiptioꝝ inuasit. Ingressusq₃ vrbē medias diripuit: et quāuis occurrentibus maximis egiptioꝝ copijs: fuge se commiserit. Ingentem tamē predā et ditissima spolia reportauit: nec diu postea a fratre interfectus est. Nulla eñ sancta repitur regni societas. Cruentus fraterno sanguine rex constituit. sed neq₃ ei longo quies fuit. Post hec perpessa est hec insula magnas calamitates. nunc autē sub dominio venetorum habetur.

Euboya insula nominatissima quā nostro seculo Nigropontem dicimus in qua ciuitas Chalcis quā quidē Cecrope. Alij (vt Cicero deorum natura libro .3.) ab Alabando conditam dicūt. Plato vero in thimeo Amasim regē Egiptum eiusdem vrbis conditorem dixit. Hec cum eiusdem insule metropolitana τ celebris atq₃ pugnatissima esset a Mahumeto Ottomano Turcorū principe venetis ablata fuit. In ea q̄ppe Cecrops rex primus Appollinem deum appellauit. Simulacra reperijt. Et aras ibidem instituit atq₃ victimas imolauit. Ibi etiam preter tres filias et quartā genuit nomine Phrigiam que inde traijciens Phrigiam a se habitatā denominauit. Eam autem calcidē cepit Mahumetus turcoꝝ imperator quartodecimo. kal. Junij Anno salutis .1471. proditione cuiusdā thome liburni cum magno xp̄ianorum τ maxime venetorum damno. Ubi probdolor omnes puberes italicos ibi inuentos acutis palis transfigi fecit. et grecanā gentē sub hasta vendere pcepit.

Et in gallia quas referre conueniat sole insule sunt Stoecades ab ora ligurū ad massilias vsq₃ disperse. Baleares in hispania cōtra tarraconensia littora site nō longe inter se distāt vsq₃ ad euersionem frugum cuniculis aīalib⁹ quondā copiose. Et ex spacio sui cognominib⁹ acceptis maiores minoresq₃ perhibent: Castella sunt in minoribus Samo τ Mago: In maioribus parma τ polentia colonie. In atlantico quoq₃ mari vsq₃ occasum gorgadum sunt insule Has incoluerunt gorgones mōstra. Et sane ad huc monstruosa gens habitat. distant a continēti bidui nauigatiōe. Prodidit deniq₃ Xenophō lampsacenus Harmenopem regem in eas pme auisse. reptasq₃ ibi feminas alit pernicitate: atq₃ ex omnib⁹ que apparuerunt duas captas. tam hirto atq₃ aspero corpore. vt ad argumentū spectande rei duarum cutes miraculi gracia in donaria iunonis suspenderint: que durauere vsq₃ in tempora excidij carthaginensis. Ultra gorgadas hesperidum insule (sicut Sebosus affirmat) dierum. xl. nauigatione in intimos maris sinus recesserunt. Fortunatas contra leuam mauritanie tradunt iacere. Quas iuba sub meridie quidem sitas: sed proximas occasui dicit. De harum nominibus expectari magnum mirum reor: sed infra famam vocabuli res est. In prima earum cui nomen est embriona: edificia nec sunt nec fuerunt. Juga montiū stagnis madescunt: ferule ibi surgunt ad arboris magnitudinem: earum que nigre sunt: expresse liquorez reddunt amarissimū: Que candide aquas euomunt etiam potui accomodatas: Alteram insulam Junoniā appellari ferunt. In qua pauxille edes ignobiliter ad culmen fastigiata. Tercia huic proxima eodē nomie nuda omnia: Quarto loco capraria appellatur enormibus lacertis plusq₃ referta. Sequitur niuaria aere nebuloso et coacto: ac propterea semp niualis: Deinde canaria repleta est canibus forma eminentissimis In ea edificiorum durant vestigia. Auium magna copia: nemora pomifera: palmeta cariotas ferentia: multa nux pinea: larga mellacea: Amnes syluris piscibus abundātes. Perhibēt etiā expui ī eā vndosi mari belluas: deīn cū mōstra illa cum putredine tabefacta sunt: omnia illic infici tetro colore. Ideoq₃ non penit⁹ ad nūcupationem sui congruere insularum qualitatem.

Cassiterides insule spectant aduersus celtiberie latus: sic dicte a grecis (vt plinius habet) a fertilitate plumbi in capite vero betbice vbi extrem⁹ est noti orbis terminus insula a continenti septingentis passibus seperatur. Quā tyrij erithreaꝝ: peni lingua sua gadir nominauerunt: De alijs īsulis in generali descriptione habitum est in superioribus.

Post īsulaꝝ famosaꝝ mari mediterranei ac aliaꝝ descriptionē Pauca de latitudie terre subiungem⁹.

Latitudinem terre quatenus habitataꝝ existimarunt maiores nostri in septem climata diuiserūt. Quorū primū ab insula Meroe vsq₃ ad Sienem p milia passuū quadringēta et quadraginta ptendit. A cui⁹ fine Secundū incipiēs in alexandria egipti finit. quadringētis passuū milib⁹ amplius. Tercium in rhodo desinit. Hui⁹ latitudo trecētis et quīquaginta milib⁹ passuū extenta est. Quartū rhodiense appellant: eiq₃ trecēta milia passuū latitudinis attribuūt. Quintū romanū ducentorū et quīquaginta miliū. Sextus ad Boristenes vsq₃ amnem pducit. ducētis et duodecim milibus patens. Septimū ad Ripheos mōtes p millia passuū centū τ octuagintaquinq₃. Atq₃ ita oīm climatū latitudo sup vicies centena cētum quadraginta duo milia passuū complectit̄ Queadmodum his visum qui de terre climatibus scriptitarūt. Longitudo climatum ab ortu in occasum protrahit̄. Tantūq₃ alteruꝝ ab altero superatur. Quantū ab equinoctiali circulo procul abest. Haud tamē his climatibus omnis habitabilis continetur. Siquidē longe vltra Meroem degere homines et ptolomeus et multi alij prodiderūt. Et vltra septimum clima quod Ripheis montib⁹ terminatur: magna ps germanie sita est. Et tota Noruegia: ipsaq₃ britannie insula atq₃ hibernie. In quibus maximi dies haud min⁹ quā duas de viginti horas assumūt. Quas in septimo climate terminari quidecim tradiderūt: An vero sub equinoctio habitacio sit: Indiscussum nunc relinquimus, historiam temporū prosequentes.

Pariſius regia et inclita Galliarũ vrbs
in Senonenſi prouincia poſt Troyanũ
excidiũ habuit inicium. Nam parides
cum Enea e troya ſecedens: vnacꝫ cum francõe
hectoris filio in Galliaꝫ ꝓficiſcens iuxta ſequa
ne fluuium conſedit et ibi populum conſtituẽs
a ſe pariſios nominauit. Franci quidẽ ab origi/
ne Troiani fuerũt: Qui deleto Ilio duce priamo
magni priami ex ſorore nepote ꝑ pontũ euxinũ ⁊
Meothidas paludes ĩ ſcythiã ꝑuenere. Ibicꝫ ci
uitatem quã Sicambriam vocauere edificarunt
Quo in gentem magnã coaluerũt. Manſerunt-
cꝫ romanis vectigales vt aliȷ̃ ſcythe vſcꝫ ad tem
pora valẽtiniani Ceſaris. Quo imperante Ala
ni vexare imperiũ ceperunt. Eo tp̃e libertatẽ in
decẽnium imperator ꝓmiſit vt alanorum feroci
tatem cõpeſceret. Allecti eo premio ſicambri ar/
ma ſumpſerunt. et alanos victos bello deleuere
Ideo libertati donati mutato nomĩe franci ap/
pellati: quod attica lingua. ſiue feroces. ſiue no
biles ſonat. Itali frãcos liberos vocãt. Exacto
decennio: cum romani ſolita tributa repeterẽt:
franci ob eam libertatem effrenes facti parere
recuſarunt. Hoc ergo francorum genus cum ex
ſcythia in germaniam veniſſet: Ibicꝫ diu con-
ſediſſet germanicum effectam eſt. Uerum cũ cre
ſceret imperiũ ita et francia aucta eſt adeo vt to-
ta gallia ferme et magna germanie pars a mon
tibus pirreneis vſcꝫ ad pãnonie terminos fran
cia diceretur. Naꝫ quicquid francis ſuberat frã/
cia vocabat̃. Et in duas partes diuiſa fuit. Nã
quod eſt gallie. occidentalis francia dicebatur:
quod germanie orientalis. Hec gens ſub Caro
lo magno romanum imperium meruit. Qui af
flictam lambartico bello ſedem apoſtolicam cõ/
ſolatus eſt. Sunt multi qui francos eos ſolum-
modo eſſe volunt. Qui circa pariſius habitant.
Et illis datum imperium eſſe volunt quos recti
us francigenas quis appellauerit. Que vrbs ꝑ
tempora a regibus habitata in maximam ⁊ po
tentiſſimam euaſit ciuitatem. Cui poſtmodum
Carolus cognomẽto magnus ob loci cõmodi-
tatem imperiali diademate ſuſcepto romanorũ
vniuerſale Gymnaſium condidit. Et a dyoniſio
Ariopagita epiſcopo ab ap̃lis eo vna cum Ru/
ſtico et Eleuterio dyacono predicationis gratia
directo ſacrum xp̃i euangelium ſuſcepit. Et ibi
coronã martirij ſuſtinuit. Ornat̃ hec ciuitas cla
riſſima reliquijs bathildis regine: et Auree vir
ginis aliorumcꝫ plurimorum martyrum.

Pariſius

Maguncia Metropolitana vrbs Germa
nie: Eam a maguntio quodã Troyano
inicium et nomen tempore troyane cla-
dis habuisse Carinus in cronicis tradit. Hec in
ter belgas Germãie ciuitas est. et rheni rippas
attingit. Famã eiꝰ clare auxit Drusus nero ger/
manicus. cum bellum aduersus germanoꝝ trãs
rhenum ciuitates gessit: Et ex fractura equo su-
per crus eius collapso. xxx. die qua id acciderat
mortuus est: Corpus eiꝰ a Nerone fratre q̃ nun
cio valitudinis euocatꝰ raptim accurrerat. Ro-
mam deuectum: et in C. Julij tumulo recõditus
de mole drusi circa rhenum tacitus et alij menti
onem faciunt. Hoc manifestant Magũtie drusi
latium et alie antiquitates. Quidam a paulino
pompeyo Romanorum legionuz in germania
duce sub Nerone imperatore perfectam dicunt
Huius ciuitatis archiepiscopus ad Imperato
rem romanum eligendũ prestat suffragia: Ha-
bet hec vrbs virum sanctissimũ Albanum mar/
tyrem. Prope hanc ciuitatem Franckfordia
nobile emporium est: in quo superi cum inferis
germani cõueniunt bis singulis annis. Ibiq̃z
imperator elegitur ex veteri consuetudine. Eaz
autem plabitur. haud ignobilis amnis quem
moganum vocant. Ptholomeus hunc fluuium
obrigma appellat. Qui superiores germanos
ab inferioribus eundem diuidere affirmat. Ne
q̃z alius fluuius est qui eam diuisionem aperti-
us q̃z moganus efficere possit. Et hodie quidẽ
inferiores germani vsq̃z ad Maguntiam proce/
dunt. Abinde superiores vocantur. Moga-
nus vero ex montibus bohemie vicinis ortus
de regione Moguntie in rhenuz exonerat. Ob
quã rem non defuerunt qui Moguntiam a mo-
gano fluuio dici crederent. Edes autem amplis
sime more romanorũ Moguntie: et basilice or-
natissime cum arce episcopali. et plura memorie
digna in ea visuntur. Et aliqua propter bella de
uastata.

Maguncia

Linea Christi

Boos

Boos 3825.

Boos 3875.

Boos 3925.

Boos 3975.

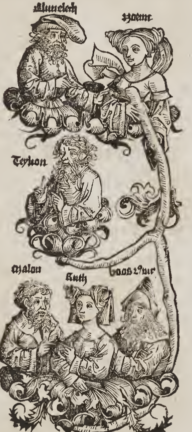

REgnum Lacedemoniorū oritur vbi primum regnauit Euristeus et regnauit annis.42.

Euristeus

BOos filius salmon nascit anno patris sui.48.mundi hm lxx.3775.

REgnum Corinthiorum orit vbi Atlethes primum regnauit grec⁹ luctator victoriosissimus.cū se plurimum posse i corintho viderет.et populum quo vellet aut vi aut persuasione pduceret imperiū sibi assumpsit

Atlethes

NOta q hic fit saltus per euangelistas: quo ad boos ⁊ obeth.quia ad minus inter eos fluxerunt .272. Anni quod tempus ad vnum hominem referri non potest.Et ideo hic quinquies ponitur Boos magis ad denotandum tempus q̃ rem gestam. Nicolaus tamē de lyra dicit q iuxta veritatē hystorie fuerunt tres boos sibi vicissim succedētes : sed h pro solido astrui non potest quia non habet ex canonica hystoria.Sed hoc est certum q inter principiū iudicatus Josue. quando Salmon accepit Raab.que peperit boos: vsq̃ ad natiuitatē t aui i fluxerunt anni circiter.ccclxvij. Ubi tñ nisi tres ab euāgelistis generatōes ponūt.

RUth Moabithides genere fuit. Que virū nōmie Maalon genere iudeum ex Bethleem ciuitate uatū accepit maritū. Cui⁹ viri pater Elimelech fuit. Mater noemi.qui famē terre sue ferre non valentes in terrā Moabitarū cū duobus filijs suis migrauere. Ibiq̃ dum cūcta eisdē bene pcederēt filijs suis Moabitidas dedere vxores. vni scz Chelion Orphani: ⁊ Maalon Ruth. Transactis deinde.17.annis Elimelech ⁊ duo filij ei⁹ mortui sunt. Neomi aūt amare ferēs infortuniū suū in terrā suā iuda regredi proposuit. Sed ei⁹ nur⁹ deseri se ab ea nō tollerabāt: nūc ipa sine eis pficisci nō poterat. Tandē vna remanēte. Ruth ipsa cū remanere nō potuisset. Noemi socr⁹ sociā sibi duxit in Judeā. Cūq̃ in bethleem ingresse fuissent Booz Elimelech cognat⁹ suscepit eas in domū suā. Procedente deinde tpe Booz cū didicisset Ruth vxorē fuisse cognati sui defuncti: ⁊ ipse sine vxore esset: scdm legē Moysi duxit. Quo facto post annuz peperit ei filium Quē Neomi socr⁹ sumēs suo cōsilio vocauit euz Obeth.eo q in eius senectute nutriretur. Inde et ipe obeth genuit Jesse ex quo natus est dauid.

Linea pontificū

Zaraya

Meyraioth

Amarias

Achitob

ISti quattuoꝛ in linea pontificum: nō fuerūt summi sacerdotes. sed Sadoch de eis descendit: quē salomō constituit summū in pontificatum: reiecto priꝰ abyathar de sacerdotio qui fuit vltimus de linea ythamar.

IEpte illegittimꝰ princeps latrocinātiū. factꝰ est dux exercitꝰ a galaaytidis vt pugnaret contra āmonitas. ⁊ missis priꝰ nūcijs Jepte ad regē Amon: ratione ostēdens iniuste eos vsurpare velle terras eis a dn̄o cōcessas. cū nollet euꝫ audire facto voto de offerendo qḋ ei primo occurreret de domo reuertēti cū victoria accessit cōtra āmonitas et debellauit eos. Cui reuertenti occurrēs filia virgo cuꝫ tympano: vt votū seruaret ymolauit eaꝫ. stultꝰ in vouēdo. impiꝰ in implēdo. Judicauit aūt Jepte israel. vi. ānis iudex septimꝰ. post quē iudicauit. viij. Abessan de bethleem annis. vij. habēs. xxx. filios ⁊ totidē filias. Post quē iudicauit. ix. Abyalon zabulonites annis decē. Judicauit post illum Abdon. viij. annis hn̄s xl. filios Judex decimus.

CArthago vrbs fuit celeberrima ī affrica a Cartha oppido (teste Seruio) nomen assumpsit. Et aput grecos. ΚΑΡΧΗΔΩΝ .scribit. Cōstructa primū a didone beli regis tyrioꝝ filia: annis septuagīta tribꝰ anteqꝫ roma ipsa cōstrueret vt dixit Justinꝰ libro. xviij. Que priꝰ a bouis corio Byrsa dicta fuit. qꝛ ꝑ illa edificāda tantū loci dido emerat a rege hiarba. q̄tum corio thauri tegi posset. dicēte virgilio libro Eneid. primo. Mercatiqꝫ solū facti de noīe byrsam: Thaurino. q̄tum posset circūdare tergo. Coriū eni illud in tenuissimos filos secari fecit. quo loco multū circūdedit vocātes illū locū lingua phenicia byrsam. i. coriū: que postea mutato vocabulo Carthago dicta est. Cicero quoqꝫ de natura deoꝝ libro secūdo. Postq̄ tres hercules declarauit. Quartꝰ inq̄t filiꝰ Jouis et Asteries sororis latone qui Carthaginē filiā genuit a qua Byrsa quā dido cōdidit Carthago vocata est. Hec eadeꝫ teste Plinio libro. xv. naturalis hystorie centuꝫ viginti annis romanis emula fuit. Pluries eni destructa: Pluries instaurata. Fuit aūt hec inclita ciuitas vetustate originis magnitudine ⁊ claritate ante omnes affrice ⁊ hyspanie ꝑuinciarum vrbes memorāda. Primo auteꝫ excidio Scipio iunioꝛ magni Scipionis nepos in tercio bello punico cōsul factꝰ sex cōtinuis diebꝰ ac noctibꝰ illā oppugnauit et vltra desperationē tandē ciues in deditionē traxit. petētes vt q̄s belli clades reliquos fecerat viuire saltē liceret. Eo ī bello mulierū viginti q̄nqꝫ milia: viroꝝ vero trigīta trucidata fuisse referūt: Hasdrubal aūt eoꝝ rex vltro transfugiēs eiꝰ vxorē. se suosqꝫ filios in mediū iecit incēdium. quod sexdecim cōtinuis diebꝰ arsit. Et miserū (vt Liuiꝰ ait) etiā victoribꝰ ꝓbuit spectaculū. ⁊ tūc Carthago sexcētesimooctauo ab eiꝰ cōditiōe anno omni murali lapide deleta fuit. Verū postq̄ euersa fuit vigesimoscd̄o anno lelio cecilio motello. ⁊ T. Q. flāmineo cosulibꝰ repari iussa est. qua repata Romani ciues eo m̄ti deducti sunt. Sed vt idē liuiꝰ inq̄t intra breue tp̄s Ethna vltra solitū flameos ignes euomēs calidis cineribꝰ exusta est. tecta destruxit. Cuiꝰ subleuande calamitatꝫ causa Senatꝰ Ro. decē annis ei vectigalia remisit. Multas etiā ꝑ tp̄a Gethorū calamitates ꝑtulit. Tandē in Mauroꝝ manꝰ deueniēs regū sedes. ⁊ regia nūc vsqꝫ habita est. Que et vernacla lingua Tuniciū appellata est.

Carthago

Sine iudice Linea Judicum

Yepte

Abessan

Abyalon

Abdon

Primus rex israel Saul

Saul primus iudeorū rex. Cis de tribu beniamin filiꝰ duodecimo sacerdotij Samuelis anno a dn̄o in regē electꝰ Regnauit cū ipo Samuele annis. 26. Hic a principio vir bonꝰ. deinde mādata dei cōtemnēs ex rege tyrānꝰ et oppressor suoꝝ subditoꝝ euasit. Tandē post multas dauid regi ꝑsecutiōes illatas cū cōtra palestinos in mōte Gelboe Syrie ꝓuīcie pugnaret ab eisdē fusus ⁊ supatꝰ suis oībus pene ꝓstratis. postremo ⁊ ipe grauiter vulneratꝰ in euaginatū gladiū irruens mortuꝰ est. Hoc vidēs etꝰ armiger seipm̄ interfecit.

Dauid se presentāte sauli Jonathas filꝰ ibi p̄sens maximā amiciciā cū dauid cōtraxit ita vt omibus vestimētis suis faceret eū indui. ascēdentibꝰ autē Saule et dauid cū pplo in hirlm cū victoria ⁊ choris puellaruꝫ cū musicis cantātibꝰ in obuiā eoꝝ. Saul pcussit mille. et dauid decē milia. contristatꝰ est ex inuidia: timens ne regnum deueniret ad eū. ⁊ quadā die psallentē coraꝫ eo in cythara: Saul lancea q̄siuit eū trāffigere Postea aūt fecit eum tribunū sup gentes armoꝝ. Promisitqꝫ saul dauid dare sibi vxorē filiā suā Michol: si ei afferret centū ꝓpucia philistinoꝝ: scꝫ eos occidēdo. intēdens ex hoc mortē dauid inferendā a philisteis. q̄ assentiēs attulit ducēta p̄pucia: occidēs illos in bello iusto: qꝛ inimici erāt populi israel. Jonathas aūt valde diligēs dauid vbis suis recōciliauit eū p̄ri suo sauli: quē q̄rebat occidere. Et cū i bello habito ꝯ philisteos: Dauid fecisset plagaꝫ magnaꝫ in philisteos: Saul iterꝫ q̄siuit hasta sua cōfigere dauid zytharizātē corā eo: Sꝫ dd̄ declinauit ictū: Fugientēqꝫ ad domū cū saul misissꝫ satellites ad capiēdū eū ⁊ occidēdū Michol vxor sua nūciauit ei: ⁊ emisit eū p fenestrā. Cūqꝫ nūciatū fuissꝫ sauli ꝙ esset i aioth cū Samuele misit apparitores vt caperēt Dauid ꝑ̄res ⁊ varios tribꝰ vicibꝰ. q̄ cū veniebāt inueniētes ꝓphantes cū samuele ⁊ dauid. et ipi cū eis ꝓphabant laudātes deū. demū ipe saul accessit: qui etiam simul cum illis prophetauit nudus se expolians.

Iñ iudicatu illoꝝ triū scꝫ Abesson Abyalon: et abdon: tp̄a q̄eta fuerūt ⁊ ideo nil notabile actū est tūc in israel. Sꝫ nota ꝙ istū Abyalo. lxx. nō hn̄t nec etiam tp̄s sine iudice suprapositū. ꝫ ista tp̄a assignat Josue q̄ nō hꝫ tp̄s spāliter distinctū. scd̄m hebraicam veritatem. ⁊ ita concorda suppotationes annorum fm̄ quēlibet alioquin errabis.

Narrat Augꝰ. et Boetꝰ in de philozophico cōsolatu li. iiij. Metro. iij. Q̄ Ulixes rediēs de bello troyano decēnio errauit in mari. Nā cū in extremo Italie Sycilia vlus cū vnica naui fortūe gr̄a ad insulā in q̄ magna Circes dn̄a pulcherrima q̄ filia Solis dicebatꝰ habitauit applicuit ⁊ itrauit. Ista p īcantatiōes ⁊ carmina miscuit quedā pocula: p q̄ oēs bibētes trāsmutauit sic voluit a nā hūana i bestias. Vn̄ stati socijs vlixis porrexit de potatiōe sua, vn̄ ⁊ aliū mutauit in aprū aliū in leonē. aliū in ceruū. Ulixi vō dederat mercuriꝰ (q̄ fiꝰ ⁊ archadie deꝰ dicitꝰ) vnū florē cuꝰ virtꝰ fuit cōtra tales incātatōes resistere. Unde nihil passus. magam insequitꝰ et eam ad reparatione socioꝝ euaginata gladio coegit. Hūc vlixbonam in hispania Solinus cōdidisse scribit. Et ab ipo vlixe: vlixbonaꝫ nomen accepisse. De eius erroribus penolopeqꝫ vxoris casibꝰ homerus. xxiiij. libros diuinos carmie scripsit. Quos odyssee volumen appellauit.

Linea pōtificum

Heli

Phinees

Achitob

Achimilech

Abyathar

ISte heli sacerdos ⁊ iudex. habuit hos duos filios scʒ. Ophni et Phinees. et quia in arguendis filijs tepidus fuit. ideo reprobatus fuit a domino. Auditaq̃ʒ strage filiorū̃ et Archam captā a philisteis de sella cadens. fractis ceruicib⁹ expirauit pre dolore dum octo ⁊ nonaginta vixisset annos.

SAmson duodecimus et vltimus iudicū israel Judicauit annis. 20. Hic hebreorū fortissimus fuit patri suo Manue nasciturus ꝑ angelū fuit annūciatus Nazare⁹. vxore ducta in thamnata ꝑabola de leone conuiuis ꝓposita. et per dolum mulieris soluta. cū segetes hostiū incendisset. ⁊ mille viros mandibula azini aquā dante trucidasset. Tandeʒ dolo dalide rasis crinibus a philisteis captus. Renatis crinib⁹ concussa domo plures strauit mortuus q̃ʒ viuus. Cōcussis eni columnis tota domus sup principes vniuersos cecidit et tria milia hominū extinxit. inter quos ⁊ ipe vna cū eis defunctus est. Venientesq̃ʒ fratres ei⁹ sustulerūt corpꝰ ⁊ sepelierunt in sepulcro patris sui.

AChitob filius Phinees filij heli fuit pater Achimelech quē ꝑemit Saul cum omni domo sua ꝓpter dauid vt patet sup̄.

POst samsonem iudicauit Heli. qui et sacerdos et a digniori sacerdos est nominat⁹ nō iudex. Trāslato ergo sacerdotio a filijs Eleazar: hic primus de filijs ythamar arripuit. Forsitan ipemet factus iudex sacerdotiū ad se transtulit. Cepit aūt iudicare anno ab exitu de egipto. ccc lvi. etatis aūt tercie id est ab Abrahā d ccc lxi. mundi vero bis millesimo. d ccc ix. Et iudicauit annis. xl. hui⁹ tpe ꝯtigit hystoria ruth de q̄ sup̄.

SAmuel sanctissimus propheta domi hebreorum sacerdos et iudex post hely sacerdotem dei populum rexit annis. 40. Hic Helchane ⁊ Anne vxoris ei⁹ filius fuit. Cuʒ helcana habuit duas vxores: scʒ Annā et Phenennā. Anna aūt sterilis erat. sed tamē magis a viro diligebatur. Phenēna vero fecūda propter quod exprobrauit anne de sua sterilitate: sup quo contristata valde accessit ad templum orans et votum faciens pro filio obtinendo. Et cum reprehenderet ab hely sacerdote: q̄ vt ebria oraret: illa humiliter excusauit se indicās suam afflictionem. Exaudiuit aūt dominus orationem anne et dedit ei filium masculum scʒ Samuelem ꝓphetam quē ablactatum obtulit eum domino ad tabernaculum dei. et ibi misit eum ad seruiendum in eo. Qui a puericia vsq̃ʒ ad senium digne domino deo ministrauit Qui tandem cum iudicasset israel annis quadraginta. Secūdo ante obitum Saulis anno diem suum obijt. quē singuli ex ꝑplo israel tanq̃ʒ ꝓpriū fleuere parentem Eius aūt corpus in Ramatha sepultū fuit.

Linea Judicum

Samson

Hely

Samuel

Neapolis

NEapolis vrbs vetusta atq̃ p̃clara Campanie: olim parthenope dicta. Cuiꝰ originē Titꝰ liuiꝰ ī octa uo refert in cumāis his verbis. Palepolis fuit haud ꝓcul. vbi nūc Neapolis ē duabꝰ vrbibꝰ itēm ꝑplus habitabat cumis erāt oriūdi. palepolimq̃ quā tenerēt greci dicit infra liuiꝰ a publio plau-tio cōsule captā fuisse. ⁊ infra Jaꝫ publiꝰ inter palepolim neapolimq̃ loco opportune capto diremerat ho-stibus societatē aurelij mutui. Quidā tñ scribūt eā regiā ciuitatē a dyomede rege in littoribꝰ maris cōditā fuisse. Que postq̃ romanis se sbiecit: eisdē alijsq̃ principibꝰ ⁊ dñis fidē semꝑ seruauit. Liuiꝰ q̃ꝫ dicit Nea-polim auxilio nolanoꝝ romanis deditā fuisse. Usi vero sūt semꝑ postea Neapolitani erga romanos ⁊ alios dños cōstātissima fide. Primū romana republica canensi clade cōsternata cū ad hierionē iam hyeme impen-dente cōsisteret bellū neapolitani legati romā venerūt ab his q̃draginta pathere auree magni pōderis in cu-riam delate. q̃s quidē senatꝰ cōtra morē suū accepit. ⁊ neapolitanis grās egit. Cūq̃ hanibal Neapoli sum-mopere potiri q̃sierit: Neapolitani in romanoꝝ ptibꝰ ꝑstiterūt. floruit aūt semꝑ postmodū neapolitana vrbs romana re sub cōsulibꝰ. ⁊ pariter sub p̃ncipibꝰ integra adeo vt apud eā graues viri animoꝝ a curis laxamē-tum quererēt. Et discoli lasciuie diuersoriū. Suetoniꝰ de nerone reuersus e grecia neapolim. q̄ꝛ in ea primū artē musicā ꝓtulerat. albis equis introijt disiecta pte muri. Sed ⁊ viros videmꝰ lr̃is celebratos. Uirgiliuꝫ diu. Titū liuiū aliq̃n. ⁊ horaciū Neapoli moratos fuisse. Et Seruiꝰ asserit virgiliū scripsisse Georgica nea poli quā parthenopē appellauit: Franciscꝰ q̃ꝫ petrarcha prestanti vir ingenio. a Roberto rege neapolitano gallicana oriūdo ꝓgenie rogatꝰ Neapolim bis se cōtulit. Sed a trecētis annis citra regia dignitate insigni ta. Habet nūc neapolitana basilicas. menia ⁊ arces ⁊ publicas ⁊ priuatas edes supbas. ⁊ ceteris italie ma ioribꝰ cōparādas. In q̃s preclarūq̃ virginis clare mōsteriū. qd̄ a sancta Arragonie regina Roberti regis incliti vxore edificatū. facile oīa italie mōsteria antecellit. Eiq̃ ꝓximū esse videt̃ sancti Martini extra vrbis menia Cartusiēse cenobiū edificij magnificētia pulcherrimū. Cōstat tñ arcē vnā. Castellū nouū appellatuꝫ mari imminētē Alphōsi regis laude ⁊ memoria dignū opꝰ. Ceteris q̃ ī italia nūc extāt veteribꝰ siue nouis opibꝰ monumētis ⁊ structuris pferendū eē. Si turriū eiꝰ muroꝝq̃ altitudinē ⁊ crassitudinē ⁊ pulchritudi nem. siue aularū cubiliūq̃ ⁊ singularū eiꝰ parciū amplitudinē ⁊ ornamēta peritꝰ cuiusmodi reruꝫ existimet. Vesuuiꝰ q̃ꝫ mons cāpanie. ab omī alio mōte solutꝰ: Neapoli ad q̃ttuor milia passuū ꝓximꝰ: Uinetis oliue tis ⁊ quibusdā fructiferis arboribꝰ refertꝰ. Sꝫ p̃ceteris vini vbertate admirabil̃. qd̄ iam grecū vocāt. Eru-ctauit q̄nq̃ cineres ⁊ incēdia in formā pumicearū arenarū. Ita vt ex illis campi vsq̃ ad arboꝝ cacumīa intu muerint. Et tpibus Traiani impatoris plinius scd̄us ex Messanensi classe cui p̄erat ad visendū hoc specta-culum propius accederet ab incendio absorptus est.

Linea regū assirioꝝ. Thatanes

Sub isto factū ē excidiū troye forte prime ꝛ nō scđe. Erat principalis grecoꝝ ꝑꝑt hāc victoriā troye greci hystorias. ꝛ alia facta scripserūt āno prīo vel scđo ꝛc̄ Post captā troyā tpē est terci⁹ ann⁹ Abdon iudic̄ israel.

Anno mundi. 4025.

Sub isto bella troyana facta describunt regnāte apđ atheniēses Mnesteo apud sycbomos polisìde.

Iste Thineus. 28. Rex assyrioꝝū sub quo etiam cessa uit regnū sycbomorū tpe beli sacerdotis cū nongētis trigintanouem annis regnassent. post quos sacerdotes carni constituti sunt.

Anno mđi. 4075.

Iesse vel ysay habuit septem filios et duas filias quorum nomina patent hic.

Abygail habet vnum filium

Amasa

Linea Christi

Homerus

Homerus poeta asianus omniū grecorū clarissimus de cuius tpe ac vita incerte sunt sententie. in grecia daruit tpe Saul regis israel. hic vt ait helynandus li. iij. ab Atheniēsib⁹ pro insano habit⁹ est. eo q deos inter se belligerasse diceret. Hic etiā vt dicit in policrato li. i. leuē questionē a nautis sibi ꝓpositā nō potuit explicare. a quib⁹ dum impudenti⁹ ꝛ procaci⁹ derideret: vir verecūdi ingenij quasi toxicato cōfusionis iaculo pfossus ad mortē spiritū exaluit. Questio aūt nautarum hec fuit. Ibat enī homer⁹ spaciatū in littore maris aspiciēs celū vtpote cōsideratiōe eleuat⁹: quē videntes piscatores sedētes in littore adinuicē colloquētes deriserunt. qui cū eos ridētes aspiceret interrogauit qd haberent. q dixerūt. quotq̄t cepim⁹ nō habem⁹. ꝛ qd nō cepimus retinem⁹. Vermes enī in vestib⁹ scrutabant. Homerus vero dirigēs cogitatum ad pisces cogitabat qualiter hoc esse potuisset vt videlicet nō dum captos haberēt pisces: et captos pisces nō haberēt. Ayūt vero quidā eūz ex hoc amaricatum adeo vt in insaniā versus seipm suspēderit. Vixit aūt annis. c viij. De homero hystoriographi referūt q ipe virtute pariter ꝛ etate nō solū poetaꝝ sed ꝛ philosophoꝝ princeps vocari pariter ꝛ haberi apd grecos iure meruit. Naꝫ ꝛ ante omnes fuit quoꝝ memoria nota est. ꝛ oibus veri⁹ ꝛ lucidi⁹ quicqd dicere voluit explicauit. Hic de troye captiuitate iuxta numeꝝ grecoꝝ litteraꝝ. xxiiij. libros heroicis versib⁹ edidit. qd opus Iliades nominauit. Alterū quoq̄ hisdē versib⁹ cōdidit ad earundē numerū litterarū quod vocauit Odysseam in qua vlixis errore scripsit. Vixit aūt annos centum et octo semper vt plurimum cecus.

Codrus

Anchises Ven⁹ dea

Anchises Capis troiani fili⁹ a Sibilla phrigia pmonit⁹ ciuitatē troyanam fore perituram. in nemora secessit et solitudines coluit. ꝛ armētoꝝ atq̄ gregūꝫ curā suscepit. Circa qvt plurimuꝫ diuitie antiquoꝝ fuere. Quib⁹ cū apud Symeantē vacaret fluuiū a venere dilect⁹ est. Et ei⁹ amicicia atq̄ cōcubitu vsus ex dea venere generauit Eneam q regnauit in ytalia. Hec ficticia deceptores rudiū ppl'oꝝ confinxerūt quib⁹ sua stupra et adulteria palliarunt.

Eneas anchise fili⁹ Anno sexto principatus Labdon in latiū venit hic certe omni forma ꝛ elegantia inclit⁹ fuit. q cū patre ꝛ Ascanio filio ac Cayeta nutrice m'ltis troyanis cōsociat⁹ post deletā troyā a grecis relegatus venit in ytaliā cū viginti nauib⁹. ꝛ plurima bella cōstituit. Hic fertur in couigē habuisse filiā priami. ꝛ de⁹ habit⁹ fuit errore vulgi.

Codr⁹ ille Melanti regis fili⁹ vltim⁹ rex Atheniēsiū fuit. septimo ꝛ vigesimo principat⁹ Samuelis sacerdotis anno p⁹ patrē athenensib⁹ regnare cepit. ꝛ regnauit annis. 21. Post cui⁹ mortē atheniēsiū reges defecere. hic nō regali sed despecto habitu quo ignot⁹ esset seipm volūtarie morti tradēs. vt morte sua pplm suū ab hostib⁹ liberaret. dignū exemplū paucis aut nullis immitādum principib⁹ reliqt. Vn ob hāc mirā fidelitatē a sctis doctorib⁹ allegari solet quasi quedā figura xpi in eo pcessisset. Naꝫ cū sciebat q peloponēses respōsūꝫ habuissent a dijs q ille exercit⁹ haberet victoriaꝫ. cui⁹ rex occideret in bello. vt victoriā haberet exercit⁹ su⁹ accedēs ad extremū hostiū cōtendens cū vno occisus est. Quo agnito peloponēses bellū e vestigio soluūt ꝛ atheniēses liberātur Maluit hic certe sic mori vt sui vincerēt q̄ suis supatis gloriosus viuere. Codro itaq̄ defuncto atheniēsiū respublica tamdiu p magistrat⁹ postea est administrata quousq̄ solon insignis legūlator in ducē fuit elect⁹. Reges aūt atheniēsiū a centesimo hebreoꝝ seruitutis Anno vsq̄ ad istū. 487. annis regnauere.

Iste Ascani⁹ fili⁹ Enee ex Creusa priami regis filia sedis rex latinoꝝ regnare cepit. Albam ciuitatē cōdidit: ibiq̄ regnauit. Unde dict⁹ est rex albanoꝝ. Posteriq̄ sui dicti sunt Albani: ꝛ fuit prim⁹ rex albanorum. Illam autem ex oraculo suis albe quā in albano monte cum triginta pullis inuenerat. Et ab situ porrecte in dorso vrbis longam albam appellauit.

Linea Regum ytalie

Latinus

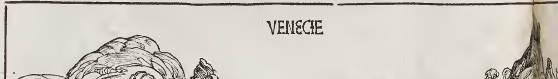
Eneas

Ascani⁹

VEnecia ciuitas nostro euo cantatissima: temporũ nobile ytalie. terra maricꝫ potentissima. Quã qui
dam ab Eneto seu veneto Troyano iniciũ habuisse dicũt. Troya em̃ euersa anthenor cũ in intimuz
sinum adriatici maris classe vect⁹ aduenit. Erat cũ eo multitudo Enetũ: qui seditiõe (vt Titus liui-
us memorat) ex paflagonia pulsi. in quã habitarẽt querebãt sedem qui veneti appellati. Prouĩcia hinc ve-
netia appellata. Longitudo hui⁹ hystriam. Ac deinde quicquid est agri in padum flumẽ. Latitudo vero hĩc
padum flumẽ. inde alpes (qui ytaliã a germania dirimũt) amplexa est. Regioni nomẽ diu vt venecia appel-
laretur annos supra mille quĩgentos mãsit. Bello ipsam ⁊ qui erãt vicini Cisalpini galli. ⁊ qui venerunt in
ytaliã germani sepenumero infestarũt ac populati sunt. Oĩm vero seuissim⁹ Athila rex hunoꝝ fuit. Is cum
magno exercitu veniẽs oppida expugnauit multa vi capta succendit. quedã funditus diruit. Tum isto rege
Padua capta ⁊ succensa. Aquilegia ⁊ altinũ euerse. Primates nomĩs veneti vt pestem hanc fugerẽt sese ac
quos haberẽt liberos. cõiuges. fortunas in proximas insulas contulerũt. Et veneciarũ ciuitatẽ ꝓ regione
appellarũt. Aquilegienses igit̃ gradũ Cõcordienses cõdidere crapulas. Altinates sicut vrbẽ suã in sex por
tas diuisam habebãt. Sex qꝫ in stagnoꝝ insulas opida cõdiderũt. Torcellũ. maiorbum burianũ. amoriacũ
Constãciacũ et aimanũ patauinorũ pars Riuũ altũ. et postea dorsuz durũ. Monte silicenses adcustã metha
maucũ. Albiolam palestriolã. Et fossaz Clodiam. Venetos quocꝫ troyana stirpe ortos esse auctor est Cato.
Primi ei⁹ vrbis magistrat⁹ tribuni fuerũt. verũ ciuitas libero iure et ad imperandũ nata. cõtinuo rei mariti
me studio pollere cepit. breuicꝫ ei⁹ opes intantũ vt mari terracꝫ finitimis terrori essent. Procedente tp̃e eoꝝ
imperium ad ortũ ꝓpagari ceptũ. multacꝫ in dalmatico sinu. Epiro et vniuersa grecia quas prouĩcias pene
omnes breui tempore sue ditionis fecere. Et in ora pontici maris non pauca gessere. moxcꝫ ad Tanaym vs
cꝫ veneta arma promota sunt. rursus et in Syria per se nõ pauca. multa quocꝫ sociali bello ab his gesta refe
runtur. Nota sunt Friderici imperatoris tempora que nauali prelio ad apostolice sedis obsequiũ retraxere.
Creuit autem ab ipso conditiõis inicio veneta ciuitas cum a potentioribus ditioribuscꝫ olim regionis ve-
nete. fuit a pñcipio habitata. Porro ducalis sedes primũ ĩ Eraclea. deinde in methamauco. Postremo in ri
uoaltum consensu omnium translata est. qꝛ tutus esse locus hostili a manu. ⁊ condendam ad ciuitatem mari
mam omnium cõmodissimus videretur. Que autem mediterranea prouincia fuerat. Ea ciuitatibus euersis

mutauit nomen. Nec deinde venecia: Sed pars nomen lombardie accepit. Pars marchia taruisana. Pars fori iulij patria. pars hystria appellata est. Insulis vero quod regionis fuerat antiquũ nomen mansit. et cuꝫ plures essent Venecie appellate sunt. Et nũc ciuitatis vnius nomen sortite sunt. Ea igitur in intimo adriatici maris sinu sita. Ad annum salutis quĩquagesimũsextum supra quãdringentenum condita fuit. quo anno Attila rex hunorum aquilegiam diruit Narses iustiniani imperatoris dux aduersus Gothos ecclesias sancti Theodori et Geminiani in venecijs edificauit. deinde pataui scḋa transmigratione in stagnum veneciarum confugientes. Riuum altum implerunt. Et oliuolense castrum vbi nunc castellanum est episcopiũꝫ condidere. et sancti martini et sancti Johãnis in bragula ecclesias construxerunt. Variasqꝫ basilicas celeberrimas. Ciues postea edificarunt ad octingentesimum et vigesimumseptimum salutis annum Justiniani ducis venetorum anno scḋo beati Marci corpus ex asia est delatum. Anno sequenti cum frater eius Johãnes in ducatu suffectus esset. Ecclesia sancti Marci edificata in celebriori vrbis loco. vbi preciosissima et pene inextimabilia recondita sunt dona. Augebantur enim indies venetorum opes mirabili incremento. Nam ad annum quartum de duodecies centeno veneti francis bello sociati vrbis Constantinopolitane dominio sũt potiti. Postea pons riuoalti subliceus est constructus. Vt autem pauca e multis narremus. Situꝫ vrbis potius mirari q̃ꝫ digne laudare possumus. Vrbem e medijs vndis surgentem adeo humanarum rerum exundantem mari contiguam vt omnes omniũ generum merces excipit. Cum interea illuc oportuna flumĩa accedant. quibus fruges et alia vite necessaria e mediterraneis locis asportant. Hinc illud fieri dictu mirabile vt in qua vrbe ferme nihil gignitur in ea omniũ copia exuberet. Taceo domorum amplitudinem Turres ꝑcelsas. sacratissimarum edium ornamenta. Et e medijs vndis tecta surgentia vix ipsis qui non viderũt credenda. Que poetarum quispiam non absurde dixerit. manibus fabricata ciclopum. Quid naualia adducaꝫ et in naualibus immensam innumerosamqꝫ classem: quid conscriptorum patrum numerum ordinem moruꝫ sanctimoniam: cum eorum optimates iam ferme anno millesimo imperent. ac benignos omnibus et liberos sinus aperiant. Ideo cõcludere libet de tali felici ciuitate optimis auspicijs nata. Ante igitur salsos fluctus formica marinos Ebibet: et totũ testudo circuet orbem: Q̃ venetum ruet imperiũ sanctusqꝫ senat⁹.

Padua

PAtauinavrbs ytalicevetustissima celeb
rimaqꝫ. quã anthenorez Troya pfugũ
cõdidisse virgili⁹ testatᷓ: hic tamẽ ille vr
bem patauii sedesqꝫ locauit. Et tit⁹ liuius decus
patauinorũ idem seriose narrat. Anthenor eñ
p medios achiuos illiricos penetrauit sin⁹. ⁊ re
gna liburnoꝝ: ad intimũ adriatici pelag⁹ acces-
sit. Expulsis euganeis q̄ ea loca tenuerãt vrbẽ cõ
didit Patauiũ. Cicero aũt in philippicis patauĩ
nos romanis fuisse amicissimos dicit. qui rem
publicã difficilimis tpibus armis ⁊ pecunia iu
uerũt. Fuit aũt postea Padua pfelicissima stãte
R.p. tpa romanoꝝ colonia nõ eo modo deducta
quo cetere deducebãtᷓ deductis nouis pplis in co
loniã: sed datũ est paduanis ius lacij in designã
dis rome magistratib⁹ ferẽdi suffragij ius habe
rent. Nullã aũt edificioꝝ pulchritudine p̄sertim
publicoꝝ in ytalia sibi silem eẽ tenent⁹. Sũt eñ
noua q̄cũqꝫ in ea nũc extãt vel publica vł p̄uata
qm̃ Attila rex hunoꝝ ferro igniqꝫ imunitaz relĩ
q̄t: Instaurata a Narsete eunucho ⁊ rauenatib⁹
lõgobardi deiñ incẽsaz deuastarũt. Aucta v̄o est
mirabili incremẽto p karoli magni ⁊ filioꝝ nepo
tumqꝫ impij tpa. quousqꝫ friderici primi tpibus
Ecelinus tirãnoꝝ oĩm crudelissim⁹ eã sibi sube-
git: ⁊ innumeras cedes ac pscriptiões cuiuñ pe-
git. Charrariẽses deiñ sub capitaneat⁹ titulo re
rum in patauio potiti sunt qui eã vrbẽ paulo pl⁹
min⁹ centũ p varias successiones possessaz opu-
lentiorẽ ornatiorẽqꝫ reddiderũt. Nã gentis no-
bilis Charrarie opa maiori ex pte excitata orna
taqꝫ fuerũt menia. q̄bus triplici circuitu ⁊ muro
patauiũ cõmunitᷓ. Et licet p eam Timau⁹ fuerit
delapsus. mł̃tis tamẽ varijsqꝫ fossis magnoꝝ in
genti ope manufactis aque circũ vrbẽ ⁊ p diuer
sa agri loca ornamẽto vrbi cõmodoqꝫ ab eisdez
Charrariẽsib⁹ sũt pducte. et arx in vrbe munitis
sima ⁊ pallaciũ facile ĩ ytalia p̄marium. Et varia
eoꝝ opa. Heinric⁹ q̄rt⁹ impator germanic⁹ Ca-
thedralẽ patauij ecciam q̄ extat edificauit. Pre-
toriũqꝫ q̄ nullũ in orbe pulchri⁹. qd̃ postea casu
crematũ: speciosi⁹ veneti ꝯstruxerũt. Et ossa Ti
ti liuij in cõspicuo loco collocarũt. Est in ea insi
gnis cui in ytalia rarissime sũt siłes btĩ Antonij
basilica. Est ⁊ in ea Justine v̓ginis templuz qd̃
fuat. S. luce euãgeliste ⁊ psdocimi ⁊c̃. corpa cũ
diue Justine reliquijs qd̃ iouis tẽpluz fuisse as-
seritᷓ. nũc mõsteriũ ãplissimũ ordini diui benedi
cti dicatũ. In ipa q̄z gymnasiũ hr̃ oĩm italie cele
berrimũ. vbi sũt edes ãplissime studẽtũ q̄b⁹ sũt
opes tenuiores deputate. Viros q̄z p̄ter Titũ li
uiuz genuit hec vrbs doctrina clarissimos. Pau
luz iuris ꝯsultũ. Petrũ d̓ Apono cõciliatorẽ sũ-
mũ ⁊ mathematicũ ⁊ phisicũ. Cui⁹ p̄clarissima
scripta ad cõmunẽ hoĩm vtilitatẽ maxĩo ĩ hono
re sũt hĩta. Albertũ ordĩs heremitaꝝ theologuz
et declamatorẽ celebrimũ. Stellã. flactũ ⁊ volu-
siũ ⁊ cõplłrimos ĩ oĩ arte excellẽtes. A mari sur-
suz hz nauigatiõz fluuio brinta q̄ sec⁹ eã fluit. A
lucia fusina sexto miliario fossa manu facta pa-
duam compendio nauigatur.

De regno latinorum et ytalie

Latinorũ regum prouinciã illam fuisse dicimꝰ quã nũc Campaniã appellamus. Et hec vna ex decem et octo regionibꝰ habita est. que certe plura habebat loca a ceteris regionibꝰ frequẽtata. vt liuiꝰ et Virgilius cõtestati sunt. sed cum plus iacture in ea ꝙ̃ ceterarũ sit factũ. euenit vt nũc aliqua regionũ ea sit incultior. aut infrequẽtior habeat̃. Hec ideo latina appellata est. quia Saturnꝰ cretensium rex Jouis filij arma fugiens in eisdẽ locis latuit. quod virgiliꝰ in. 8. his versibus posuit dicẽs. Primꝰ ab Ethereo venit Saturnꝰ olympo. Arma iouis fugiẽs et regnis exul ademptꝰ. Js genꝰ indocile ac dispersum mõtibus altis. Composuit legesqꝫ dedit laciũqꝫ vocari Maluit. his qm̃ latuisset tutus in or]. Eius tamẽ magnitudo a principio angustissima fuit. Seruiꝰ aũt dicit Latinos ꝑrie appellatos fuisse eos q̃ intererãt viscerib Albani montis. Fines vero huiꝰ regionis latine nũc campanie nũcupate a maritana parte ab hostijs Tiberinis incipiũt. et in Cayeta vrbe terminant̃. vbi sunt ciuitates extantes ⁊ dirute vicꝫ. Ostia Sinuessa. Ardea Terracina ⁊ Careta. Et insule poncia ⁊ pãdana atqꝫ mõs Circeꝰ. Jn mediterraneis aũt velitre Aritia olim ciuitas anagnia. prenestina. tyburtina. Thusculũ et alba olim ciuitas A qua albani reges. Jn hac igit̃ regione fuere ppl̃i qui aborigines rutuli. Volsci. Hernici. Eqcoli et Marsi dicebant̃. Magnuꝫ em̃ hec regio habet circuitũ. Janus aũt pater ⁊ deoꝝ deꝰ cognomĩatꝰ vir vtiqꝫ ꝑhumanꝰ bonusqꝫ atꝫ summꝰ hospitalitatis cultor ex orientalibꝰ veniẽs regionibus primus oĩm in ytalia regnare cepit. Js inter cetera virtutis sue opera Saturnũ nõ modo benigne suscepit verũ etiã cum eo regnum partitꝰ est.

Jtalia quippe Europe regio est oĩm totius orbis celeberrima. que a bobus nomen habuisse existimatur: vnde etiã Plato in thimeo Tauros vocauit italos. A quoꝝ multitudine pulchritudineqꝫ ac fetu italiam dixit. Est aũt hec regio in forma cruris inter adriaticũ et thuscũ mare. siue superũ et inferum: et a iugis alpiuꝫ: dorsoqꝫ apenini mõtis porrecta: se paulatim attollẽs vsqꝫ ad reginũ verticẽ ⁊ littora brutioꝝ extendit̃. in vltimo sui in duo scindit̃ cornua. Quoꝝ alterũ Joniũ spectat mare. Alterũ siculũ. in extremitate Rhegium opidũ habẽs. Eiꝰ longitudo ab augusta pretoria que in alpineo fine sita est. ⁊ ꝑ romaꝫ capuãqꝫ porrigit̃ vsqꝫ ad oppidũ rhegiũ (Solino teste) decies centena ⁊ viginti milia passuũ colligit̃. Latitudo vero quadragintadecem. Vbi maior latitudo. Vbi vero minor centũ trigintasex. Habetqꝫ vmbilicuꝫ in agro Rheatino que dudum ex latere maris superi Rubiconem fluuiuꝫ pro finibus habuit. Dicta est autem prius hesperia ab hespere atlantis fratre. Deinde Oenotria ab optimo vino quod ibi nascitur. Postremo italia ab italo Siculorum rege dicta est: qui venit ad hec loca. Jn quibus et habitauit ⁊ regnauit. Hec regio nullis terris cedit siue agroꝝ vbertate siue armoꝝ gloria. habens vrbes celeberrimas.

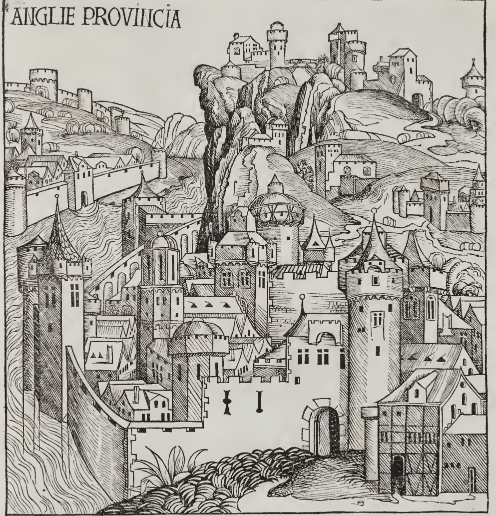
Nomina et ordo regum latinorum et ytalie.

Janus	1		Siluius	8	Añ.29	Liberinus	15	añ.8.
Saturnus	2	Jsti quicꝫ	Eneas siluius	9	añ.31.	Agrippa	16.	añ.40.
Picus	3	regnaue-	Latinus	10	añ.50.	Aremulus	17.	añ.19.
Faunus	4	rũt añ.200.	Alba siluius	11	añ.39.	Auẽtinus	18.	añ.38
Latinus	5		Egiptꝰ siluiꝰ	12	añ.24.	Procas	19.	añ.23.
Eneas	6	añ.3.	Capis	13.	añ.28.	Amulius	20.	añ.44.
Ascanius	7	añ.38.	Carpentus	14	añ.13.	Numitor	21.	añ.1.

Pisarum Ethrurie insignis ciuitas his temporibus (ut Strabo refert) a grecis ex pisa Archadie ciuitate venientibꝰ inicium sumpsit. Nam seruius sic inquit. Quidaꝫ ex ea et Elide ciuitatibus venerunt. et pisas in ytalia condiderunt. quas sic ex pristina ciuitate vocauere. Eam enim vrbem vetustam et gestaꝝ rerum gloria claram ab Alpheis originem habuisse Virgiliꝰ dicit quom ait. Hos parere iubent Alphee ab origine pise. vrbs ethrusca solo. Et plinius. pisas inter auxerim et arnum amnes a pelope et territanis greca gente ortas asserit. Iustinus vero dicit. pisas in liguribus grecos auctores habere. Et lucanus in primo. hic tyrrhena vado frangentes equora pise. Hec igitur ciuitas q̃uis infelix nunc sit habita vtpote que florentino populo grauissimis subiaceat pressuris. olim tamen potentissima fuit. florentibus autem romanorum rebus nullum habuisse potentatum inuenimus. Postq̃ vero maritime vrbes ethrusce. hinc luna inde populania delete fuerunt. quiescentibus per Karoli magni et filiorum tempora ytalie rebus eam quã postea habuit potentiam assumere cepit. Quibus temporibus et deinceps multos prestãtissimos habuit maritimo bello viros: quorum virtute et prestantia mirũimmoduꝫ aucta fuit. Quo factũ est vt inter ethruscas vrbes. et belli gloria diuitijs atq; potentia principatum obtinere promeruerit. Et multas insulas atq; ipsam quasi hierusalem suo dominio subegerit. Sed ab annis septuaginta postq̃ ea ciuitas florentinis subiecta fuit infrequens populo opibusq; exinanita penitus est reddita. Pise tercio eugenio pontifice romano ornate fuerunt. Ea enim nunc superbissimis edificijs et pontibus super Arnum fluuium positis exornata plurimum est. Habet inter cetera hec ciuitas Templum diue virgini dicatum. et claustrum toto orbe celeberrimũ qđ campus sanctus nuncupatur. Atq; Turrim cãponariam miro ordine confectam. Que omnia videri et mirari incredibile videtur. Genuit hec ciuitas inter ceteros Raynerium et Bartholomeum Theologos et Iurispontificij doctissimos ordinis predicatorum. Atq; Huguitionem grãmaticum. et alios multos.

Pisa

Anglia insula quā veteres Albion a q̄busdā albis mōtibꝰ q̄ ad eā nauigātibꝰ pri9 apparēt vocauere
tum Brittānia a bruto Siluij postumi latinoꝝ reg̃ filio albionā insulā quā gigātes incolebāt supatā
ab ipo brittāniā appellauit. Et h̄ brittānia maior ad mioris brittānie differētias gallias ꝯtingētis
dicebat̃. Nūc a q̄daz anglo potētissimo rege anglia in hodiernū diē appellata est. Hec ei triangl'aris ē inter
septētrionē ꝛ occidētē sita. q̄ ab oi ꝯtinēte habet̃ diuisa. Naz a germania q̄ sb septētriōe est incipit. Et iuxta
galliā ꝛ hyspaniā versus occidētē ꝓtendit̃. Et iō solinꝰ dixit. Finis erat orbis ora gallici littoris. nisi brita-
nia insula nomē pene orbis alterꝰ mereret̃. Vn̄ virgiliꝰ. Et penitꝰ toto diuisos orbe brittānos. Brutꝰ aūt
cū in brittāniā seu angliā māsionē sibi delegisset e vestigio secꝰ Ramessis fluuij ripas Trinōatem ꝯdidit vr-
bem munitissimā. Et q̄dez oībus copijs feracissimā ad veterī Troye memoriā recēsendā. Brutū hūc tres ge
nuisse filios ferūt. s. Locrinū Albanetū ꝛ Cambrē. Qui prio insulā inter se diuidētes. Locrino natu maiori
media insula ps obuenit. Que ab ipo lochria postea fuit cognoiata. Et ī ea adhuc lundinū ciuitas extare dr̄
Vrbs mercatoribꝰ ꝛ negociatoribꝰ maxīe celebrata. In q̄ adhuc anglie reges pricipesq̧ ac senatꝰ ppl'i cum
mercatoribꝰ cōuenire vt plrimū tradūt. Albaneto vo eiꝰ filio q̄rta insula ps obuenit. q̄ ab eo albania fuit di
cta. Et h̄ scocia nūc nūcupat̃. Est ei eiꝰ insula in q̄ est anglia scocia supma ps in aqlonez versa flumibꝰ haud
magnis ꝛ mōte q̄daz ab anglia discreta. Cambri vero tercio filio cambria q̄ nūc Thyle dr̄ insula inter septē-
trionalē plagā ꝛ occidētalē. q̄ vltima fuerat ex cognitī a romanis. in q̄ estiuo solsticio sole de cancri sidere faci
ente trāsitū nox nulla. brumali solsticio ꝓinde dies nullꝰ. Huiꝰ insule maxīa ps fructifera ē. Abūdat pecore
Auro ꝛ argēto ferroq̧. Efferūturq̧ ex ea pelles ꝛ mācipia. Et canes ad venādū aptissimi. Multī insulis nec
ignobilibꝰ circūdat̃. qꝛ hibernia ei ꝓximat magnitudīe: paruo a brittānis disiūcta freto. Et īsule pne Or-
chades appellate. Gregoriꝰ btissimꝰ pōtifex hꝰ nois scōs eo missis Augustino mileto ꝛ iohāne mōchis cū
alijs ꝓbatissime vite viris. Primū angliā ad fidē ꝯuertit. Et in ea deīn mlti reges claruere miraclis. Circui
tu brittāniā patere triginta octo milia passus septuagita quiq̧ milias pythias ꝛ ysidorus tradūt. in q̄ spacō
magna ꝛ multa flumina. preterea metalloꝝ larga variaq̧ copia. Eorum hystorias Beda optime describit.

Linea Christi
Dauid secūdus rex Isrl'
Anno mūdi. 4085.

Quarta etas mundi incipit a principio dauid: et durat vsqȝ ad trāsmigrationem babilonis. Et habet scđm hebreos annos. 484. Sed scđm septuaginta interpretes habȝ. 485. annos. Qui dauid primus regnauit de tribu Juda apud hebreos annis. xlvij. in Ebron super tribum iuda: et xxxiij. super totum israel. Incheabatur autem quarta Etas in dauid. non qꝫ primus regum: sed qꝫ primus regum de tribu iuda. qm̄ ei fuit facta expressa ꝓmissio de xp̄o nasci turo de tribu iuda. Gesta aūt eius patent per totum scđm librū regum ₰c. Vn̄ dauid audita morte saulis luxit cū suis et ieiunauit. instituitqꝫ carmē lugubre. qꝫ rex israel primus ante eum et dominus eius.

Dauid prophetarum omnium princeps Isai de tribu iuda filius. primus hebreorum rex anno a natiuitate abrahe nongētesimo quadragesimoprimo hebreis regnare cepit. Et regnauit (omibus cōputatis in hierusalē ₇ in Ebron) annis. 40. Vir quidē ab infancia pulcherrimus ruffusqꝫ ac decora facie. ingenti fortitudine sed animo maiori. Qui preter philisteū gigantem virū fortissimum quem ante regni susceptionē funda interemerat: etiam in certaminibus (suscepto imperio) que ꝓ subiectis regni suscipiebat. primus ad pericula semper properabat. Ipse regno adepto primū hierosolimā obsidens tandē cepit: expulsis inde chananeis et iebuseis Inde omnes palestinos et hostes omni ex parte contriuit. Tandem cum predictum tempus regnasset plenus dierum bonorumqꝫ operum obdormiuit in domino cum vixisset. 70. annis. Sepeliuitqꝫ eum Salomon filius eius in hierusalem decenter.

Filij dauid in Ebron quattuor

Chiicra 5ᵘˢ Saphacias 4ᵘˢ Adonias 3ᵘˢ Absolon 2ᵘˢ chelrab Primᵘˢ amon

Salomon Rex

Salomō (anno mūdi. 4165) Dauid regꝭ ex Bersabea filiᵘˢ. scđs hebreorum rex. adhuc viuēte patre hebreis regnare cepit. et regnauit annis. 40. hūc natum pater confestim Nathan ꝓphete viro doctissimo atqꝫ sanctissimo educandum nutriendumqꝫ dedit. factus adolescens suas ob virtutes domino iubente reliquis suis fratribᵘˢ abiectis dauid in regnū ꝑfecit. Js hostes debellans pacem vndiqꝫ obtinuit. deinde templum illud toto orbe celeberrimū extruxit. Tandem cum quattuor et nonaginta annis vixisset valde longeuus mortuus est. Cunctis regibus felicitate excedens. Et sepultus est in hierusalem.

Regina Saba audita fama salomonis: venit a finibus terre audire sapientiam eius. et de omnibus que interrogauit ei satisfecit: Videns ordinem domus et familie: et audiens sapientiam eius multū laudauit eum. Dederuntqꝫ alter alteri magna munera. Fecitqꝫ Salomon thronum eburneum ad quem sex gradibus ascendebatur quare et omnes vndiqꝫ terrarum desiderabant videre eius faciem. Et quia prophetissa fuit Sibylla dicebatur. quia ꝓphetauit de ligno sancte crucis. et de excidio iudeorum. Fuit em̄ cultrix vniᵘˢ veri dei.

Saba

Dauid ex cõsilio domini ascendit cũ suis in Ebron: ibiq; in adolescẽtia sua in regẽ electus vnctusq; per Samuelẽ solũ sup tribũ iuda. Et hysboseth fili⁹ saulis opante abner auũculo ei⁹: fact⁹ est rex sup alias. xi. trib⁹ israel: q̃ regnauit duob⁹ annis. Cõgregatis aũt exercitu dauid sub Joab principe exercit⁹ ei⁹ et abner principe exercit⁹ hysboseth ex cõmuni assensu. xij. ex vna pte. et. xij. ex alia luctauerũt adinuicẽ: et alter alterũ occidit vno ictu Fugiẽtibusq; his q̃ erãt cũ abner. asael german⁹ Joab persequẽs abner nolẽsq; ad pces ei⁹ omittere psecutionẽ: Demũ fuit pcussus asael ab abner in inguine auersa hasta. et mortu⁹ est. Longa igitur cõcertatiõe facta inter domũ Saul ⁊ domũ dauid. Dauid pficiens ⁊ semp seipõ robustior. Dom⁹ aũt Saulis decrescẽs quottidie. Nati sũt aũt dauid in Ebron pmogenit⁹ ãmon: scd̃us cheliab Tercius absalon. Quart⁹ adomas. et alij de plurib⁹ vxorib⁹. Abner aũt q̃ regebat domũ hysboseth redargut⁹ ab eo. q2 cognouerat cõcubinã saul. indignat⁹ cõtra eũ accessit ad dauid ⁊ pmisit ei populũ totũ isrl̃ reducere ad subiectionẽ ei⁹. Quod cũ tractare disponeret reducta vxore dauid. s. michol ad eũ Joab pditorie occidit ipm abner in vltionẽ fratris sui azahel: quod dauid displicuit: ⁊ fecit eũ honorabiliter sepeliri associãs cadauer cũ suis. lugẽs ⁊ ieiunãs p morte illi⁹.

Hic dauid quasi stupor quidã in hũano genere relucet in q̃ nũq; hec siml' cõuenerũt. tanta sublimitas ⁊ hũilitas tanta. tãta strenuitas ac tanta mititas: tam grandis seculariũ cura. Tam pura ⁊ deuota spiritualiũ cõtemplatio. tot homĩes pimere. totq; lacrimas effundere. In tanta cadere pctã. et talẽ agere penitẽtiã. Natiq; sunt ei filij in hierusalem. Salma Sabab Nathã Salomon ex Bersabea vxore vrie. et alij nouem absq; filijs cõcubinarum. Hic deniq; regno in pace adepto contra legẽ Moysi (qua precipit' nõ dinumerandũ esse populũ) precepit Joab principi militie sue vt dinumeraret vniuersum populum. Et censu habito. inuenit nullemilia et centũ milia virorum educentium gladium. et de tribu iuda solum quadringenta et septuaginta milia bellatorum. Displicuit autem deo quod populum decẽsuisset. et percussit israel pestilentie plaga. ex qua ad septuaginta milia de omni israel cecidisse referuntur.

Isti tres prophetabant tpe dauid Nathan vero fuit filius fratris dauid. et adoptiuus ysay.

Filij dauid in hierusalem nati

Salomon ascendit in Gabaon vt immolaret in excelso vbi erat tabernaculum et altare eneū Moysi: et obtulit mille hostias in holocaustum. Et apparuit ei dominus in nocte per sompnium dicens vt peteret quod vellet ab eo. Is postulauit sapientiam ad regendum populum suum. Placuit sermo coram domino et ait. Cuz non petieras diuitias gloriam et mortem inimicorum seu longam vitam exauditus es. Dedi tibi cor sapiēs ꝙ nullus ante similis tui fuerit   Primūqꝫ iudicium in quo ostensa est sapientia eiꝰ fuit de duabus meretricibus habentibus filios. Quorum vno a matre nocte oppresso contendebāt de supstite cuius esset. Et data sententia per Salomonem ꝙ diuideretur in duas partes: rogauitqꝫ mater vera ꝙ totus viuus daretur potius alteri mulieri. Et ex hoc iudicauit Salomō esse illā verā matrē sibiqꝫ dari iussit.

Judicium Salomonis

Templum domini toto orbe celeberrimum Salomon rex anno quarto regni sui edificare cepit. q̄ fuit. cccclxxx. egressionis israel de egipto. A natiuitate abrahe nongentesimus octuagesimusquartus Et in octauo anno compleuit. Fuit autem edificatum in hierusalem in monte moria vbi abrahaz voluit filium immolare. et Jacob vidit in sompnis scalam de celo ad terram. Id autem templum ex lapide albo totum constructum fuit. Cuius fabrica multa arte confecta est videlicet de lapidibus politis mira arte compositis. Eius longitudo cubitorum sexaginta fuit. Latitudo viginti. Et altitudo centum viginti. Et cuz hac dispositione ꝙ a pauimēto iuxta terram vsqꝫ ad primum tabulatum erat altitudo. xxx. cubitoꝝ. Et a primo tabulato seu solario vsqꝫ ad scōm erat altitudo. xxx. cubitorum. Et ab isto scōo solario vsqꝫ ad tercium quod erat tectum templi erat altitudo sexaginta cubitorum. Habebat ergo duo solaria inter pauimentum et tectū Et in quolibet solario et in tecto erat ab extra in circuitu deambulatorium. Istud dicitur in euangelio pinaculum: super quod xp̄s a dyabolo tentatus fuit. Et erāt ibi cancelli ante ne inde caderent ambulantes. Et diuidebatur in duas partes scꝫ in sancta ad quē locum primo erat ingressus in templum ex parte orientis. xl. cubitorum. Et sanctasanctorum. xx. Eratqꝫ in medio inter sancta et sanctasanctorū paries factus tabulis cedrinis. Et postea lamīs aureis cooptus altus. xx. cubitis. Ante quem velum appensum tenue pulcherrime intextum. quod scissum est a summo vsqꝫ deorsum tempore passionis. Intra sancta sanctorum erat archa domini facta a moyse. In archa erant tabule decalogi. Solum semel intrabat summus sacerdos in anno in sanctasanctorum infesto propiciationis cum magna solennitate. In sancta autem circa velum intrabant sepe soli sacerdotes in certis sacrificijs ad accendēdas lucernas. Et ibi ex pte meridionali erat candelabrū aureū qd̄ fecerat Moyses cum septem lucernis. Et ex pte Aquilonari mēsa ꝓpositionis. In medio aūt erat altare aureum factū a Moyse. sed addidit Salomō. x. alia candelabra eiusdē scematis sed maioris quātitatis. quīqꝫ ad dextrā. ⁊ quīqꝫ ad sinistrā. Et similiter. x. mēsas aureas maiores. Et in medio altare thimiamitis.

Linea pontificū

Sadoch filius achitob

Sadoch summus sacerdos in principio regni Salomonis sedere cepit. Hic fuit in nūero pontificum octauus.

Achimaas filius sadoch

Achimaas nonꝰ summus hebreorū sacerdos clarus fuit. et maxima in veneratiōe apud iudeos habitus est.

Achias ꝓpheta

Achias silonites ꝓpha ꝑdixit hieroboā q̄ esset regturꝰ sup. x. tribꝰ isrl'. Iste Hieroboā decē scissuras pallij ab Achia ꝓpha accipiēs et in egiptū fugiēs. mortuo Salomōe a decē tribubꝰ electꝰ ī regez. Vitulos aureos cōflatiles in dan et neptali posuit ydolatrie petiumꝰ effectus. peccare fecit isrl' pplm ad ydolatriā iducēdo. Vñ totiꝰ ppl'i isrl' destructio secuta ē.

Semeias ꝓpha compescuit Roboā ne pugnaret cōtra Hieroboā. et scripsit eoꝝ regū gesta. Iste etiā ꝓphauit qñ Sesac rex egipti diuersa mala fecit i terra iuda anno sc; quinto roboam.

Semeias

Nadab hieroboā regis filiꝰ scd's israhelitaꝝ rex incepit regnare scdo anno Aza regis Iude et fecit malū sic pater eiꝰ. Et percussit euz baassa et regnuit ꝓ eo scdm ꝓphetiā Achie ꝓphe.

Abdo ꝓpha hic ꝓphauit cōtra vitulos aureos et manꝰ hieroboā aruit. dū reuerteret i hierosolimā i via a leone iterfectꝰ ē.

Abdo propheta

Iste Baasa de tribu Isachar terciꝰ israhelitaꝝ rex fecit malū corā dño ambulādo in oībus pctīs hieroboā nec audiuit Hieu ꝓphetaz ad eū missuz ꝟ occidit eū et ip̄e a chreōe pēptꝰ.

Hela baase regi filius quartꝰ regū isrl'. Illū interfecit eiꝰ seruus Zambri cū omni domo prīs sui vsq; mingentem ad parietem scdm prophete dictum.

Linea regū israel

Hieroboam

Nadab

Baasa

Hela

Perusia

Perusia vetustissima ac nobilis Ethrurie ciuitas olim primaria. sed nũc tercia inter ethruscas ciuitates nomĩata: quã Justinus ab acheis conditã fuisse dicit. et ante romã conditaȝ iniciuȝ sumpsit: Quis alij Troyanum quendã principẽ noĩe perusiũ eiꝰ coditorẽ affirmant: et ex suo noĩe perusiũ siue perusiã nomiauit. Est aũt hec sola inter oĩs italie vrbes felicitatem nacta penitꝰ inauditã. Qꝛ candẽ pene statꝰ et reꝝ condictionẽ quã ante conditaȝ vrbem Romã: et postmoduȝ roma sub regibꝰ cõsulibꝰ et imperatoribꝰ ⁊ tyrãnis habuit nũc retinet. Passa est tñ varias sed tolerãdas agitatiões. Quaȝ romani post mortẽ alexandri magni. L. posthumij consulis virtute in deditiões acceperũt. At liuius scribit libro decimo. Nec in Ethruria pax erat. Naȝ ⁊ perusinis auctoribꝰ post deductuȝ a consule exercitum rebellatum fuerat: Fabius quattuor milia quingentos perusinoꝝ occidit. Et si vero per infaustissimi triũuiratus tempora. L. Antoniũ M. Antonij fratrẽ Octauianꝰ cesar Perusia obsedit. famemq̃ raro alias simulẽ auditam Antonij exercitus in ea clausus. ⁊ perusinus populus sustinuere. Et capta vrbs dirutaq̃ est. Eam tamen breui instauratam factꝰ Monarcha menibꝰ portisq̃ nunc extantibꝰ cõmuniuit Idem octauianus augustus. Quã a suo cognomine perusiam augustaȝ (sicut littere cubitales portis incise ostendũt) voluit appellari. Eiꝰ diruptionis causam ponit Liuius libro. cxxv. Est itaqȝ perusia omni ex parte montuosa. Cuius loci conditio ea est: vt nec quicq̃ munitius: nec certe amenius inueniri possit. Nã prerupti vndiq̃ rupibus aucta: ita inexpugnabilis est: vt nullis quasi egeat defensionibus. Et licet plurime apud perusinos olim extiterint intestine seditiones: et tyranni aliqñ eos oppresserint. nũc tamen libera est. Et optimis eruditissimisq̃ viris et legibus instituta. In ea sunt templa permagnifica ornatissima. religiosoꝝ mõsteria: excelsa ciuiũ pallacia. Amplissima pauperũ hospitalia gymnasiũ celeberrimũ. forũ cũ insigni fonte amplum. Et porticꝰ ⁊ viridaria optime arboribus cõsita. Eius ager olei vini. croci: et suauissimoꝝ omifariam fructuũ feracissimꝰ. Baldꝰ in ea claruit. qui cum Bartolo seisso ferratensi Iuriũ ciuilis et pontificij obtinuit principatum. Similiter angelus et petrus germani. Sed et Cynus consultissimus ante eos perusinꝰ extitit. Et nostra tempestate Matheolus perusinus medicus famosissimus e Perusio originem duxit. Qui padue in gymnasio in primis docendo et dicendo floruit.

Linea Christi Reges iude

Roboam 4205.

Circa hec tpa sanctoꝝ doctorū scripta gentiliū hystorias nō cōmemorāt ex illa forsitā causa: qꝛ ad intellectū sacre scripture nihil conferūt. Unde vsq ad sardanapallum vltimū monarchā assyrioꝝ. de alijs intermedijs aliqui nullam faciunt mentionem.

Iste Roboam filius Salomonis tercius hebreoꝝ rex pri suo in regno: sed nō in sapientia successit. spreto nāq seniorū cōsilio ꝑ adolescentū temeritate cōturbans ppłm: duas tribus retinuit. Et dictū est regnū istud iuda. q peccatis suis exigētibus impetū Sisach regis egipti eū inuestātis sustinuit. Iste roboā habuit vxores. 18. et cōcubinas. 30. filios. 28. et filias. 40. cuius anno primo scđm comestorem diuisa est monarchia dauid regni iudeorum et nūq readunata.

Hyeu Eliezer Oziel

Hyeu ille filius anani prophe mittitur cōtra baasa et martiriū constāti anīo vsq ad mortē ptulit.

Isti tres scilicet hyeu eliezer et oziel cum azaria ꝓphetauerūt regibus Iuda scilicet Azar Iosaphat et Ioram

Ab isto Siluio enee filio ex lauinia tercio latino rum rege reges sequētes dicti sunt siluij. q et fuit in silua nutritus et venatiōe. Hic natus est post mortē patris: vn posthumus dicitur Enee. qꝛ post humatiōꝫ ipsius natus iuxta illud virgilij. Tu posthumus plebis. et regnauit annis. 29.

Iste Eneas filius pdicti siluij posthumi regnauit ānis. xxxi. Is latino post se herede relicto exspirauit

Iste abya quartus iudeoꝝ rex filius roboam ex macha vxore filia Absalonis tribus annis regnauit. fecitq malū corā dño ambulādo in peccatis pris sui. et ideo paucis ānis regnauit. Mouit aūt cōtra eū bellū hieroboā rex isrł hns in exercitu suo. lxxx. milia bellatoꝝ et abyas. xl. milia. Quē ad se venietē cū tali ingenti exercitu facile cōpescuit ac supauit. Ex cuius quidē exercitu ad quīqgita boīm milia vno plio iterfec

Iste Anani propheta increpauit asa ideo incarceratur.

Anani

Latinus siluius ille regnauit annis. l. tpe dauid

Iste alba siluius fuit Enee siluij filius edificauitq Albam ciuitatē a q reges albanorum dicti sunt. Forte prius fundata. et hic instaurata.

Achis ille regnauit tēpe Roboā annis. xxiiij. capi filio derelicto.

Asa ille in principio regni sui ac deinceps vsq ad annū tricesimūsextū fecit bonū coram dño ambulādo in vijs pris sui dauid abstulit ydola. et percussit ethiopes cōtra se veniētes. Demū iniit fedus cum rege Syrie benedab qđ deo displicuit. vn misit ad eū ꝓpham Anani quē incarcerauit ꝓpter qđ dolore pedū percussus obijt. Regnās aūt Asa et regnum scđm legē dñi cōpescuit egressus est contra eum Zara ethiopie rex cū exercitu ac multitudine innumerabili Asa cum exercitu suo obuiās dñm inuocauit: qui exterruit ethiopes. et versi sunt in fugam Occurrente sibi azaria propheta confortantem eum. prophetansq inter cetera predixit hierusalem a caldeis fore capiendam.

Abya .4222.

Asa .4225.

Linea regum italie

Siluius posthumus

Eneas siluius

Latinus siluius

Alba siluius

Achis siluius

Azarias propheta

Azarias filius obeth ꝓpħa clarus habetur qui ⁊ de captiuitate predixit. Hic egressus in occursuȝ aza regis iuda. ⁊ cōfortatus est in verbis ꝓphe. et euȝ promptiorē de dei cultu reddidit animatum. et abstulit ydola de omni terra Juda et beniamī.

Zamri rex israel deleuit domum baasa et statim percussit eum Amri et regnauit pro eo.

Helya propheta

Helia ꝓpħa oratione obtinuit ꝙ tribus annis et dimidio nō plueret sup terrā. Hic past⁹ est a coruo in torrente carith. vbi coru⁹ deferebat ei panē ⁊ carnes mane et sero. Exinde vidua sareptana de pugillo farine nō deficiēte cui⁹ filiū mortuū matri viuū restituit eum pauit. Ipe etiā corā pplo isrł congregato in mōte carmeli ignē descēdere fecit de celo sup sacrifitiō qđ q̄ quadringēti sacerdotes ydoloꝝ facere nequierāt occidi fecit. Et ꝓpter hoc eū Jezabel in vltionē ipsorū vbiqȝ ꝑsecut⁹ est. prexit in desertū sub iunipero dormienti angelus appuit excitans euȝ ad esuȝ panis subcinericij sibi allati et exortās vt comederet in cui⁹ fortitudine cibi. xl. dieb⁹ ambulauit vsqȝ ad mōtē oreb. inde in damascum veniens. deinde a domino per turbinem in celum vectus est.

Abdias

Abdyas vn⁹ de. xij. ꝓphis ponit in figura. dicit fuisse dispēsator domi⁹ achab regis isrł. Qui cū Jezabel regina vxor Achab interficeret ꝓphhas domini. abscōdit ex eis quīquagenos et quīquagenos in spelūcis pauitqȝ eos. ⁊ iō meruit a dn̄o spm̄ ꝓphie

Achab sext⁹ rex isrł sup oīs q̄ erant ante eū iniq̄ egit maxime suasu pessime Jezabel vxoris sue. Qui postremo in bello ꝑcussus sagitta obijt. Fuit aūt Jezabel filia regis sydonioꝝ toti⁹ malicie prodigium. que occidit Naboth et ꝓphas dn̄i. Ipa vero interfecta est per hieu et a canibus cōmesta.

Micheas

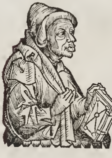

Micheas ꝓpħa de tribu ephrem ort⁹ in morasti qm̄ peccantē achab sepius arguebat. ⁊ ipm̄ predixit morturū sub Joraȝ filio eius. precipitio valde porrecto iactatus occubuit.

Ochosias rex isrł septim⁹ misit ad beelzebub deum accaron consulendū si posset sanari propter quod obijt iuxta verbum helie: Cepit aūt regnare anno. xvij. regis iude Josaphat. Extinct⁹ est aūt sine filio. cui successit in regno frater eius Joram.

Jonas propheta filius Amathi clarus habet et multa predixit que non sunt scripta hic. post hec mittitur ad niniuen. vt patet in eius libro dicit auteȝ ꝙ ipsuȝ helyas suscitauerit a morte adhuc puerū. Is a ceto deglutit⁹. passionē xp̄i naufragio ꝑfigurauit.

Jonas

Istum Joram octauū regem israel obsedit benedab in samaria. et meritis helisei liberat⁹ est. Ipe autem regnare cepit anno. xviij. regis iosaphat loco fratris sui Ochosie. Sed q̄ secutus fuit peccatuȝ Jeroboaȝ interfectus est a hieu cum omni domo patris sui. Q̄uis per aliquot annos obseruatione preceptoꝝ dei et moderatione in suos vsus fuisset. Et heliseū ꝓphetam in veneratione et precio habuisset. Moabitarum regem fudit ⁊ eius ciuitates subuertit. Et omnia inimicorum spolia consecutus est.

Linea Regum israel

Zamri

Amri al' ambri

Achab Jesabel

Ochosias

Joram

Hiericho olim regalis ciuitas et famosa. nūc in paruā villā redacta. In loco pulcherrimo atqꝫ in valle iordanis sita. Uix octo habēs domos. et oīa monimenta sacroꝝ locoꝛū in ea ferme penitus sunt deleta. legitur dominū multa fecisse in hierichо. Cum eius murus miraculose destruxit Josue reedificanti maledictionē dedit. De hac hiericho fuit Raab meretrix. Et in ea in domo Zachei xp̄s hospitio fuit receptus. Ex hac ciuitate Helizeū pp̄hā̄ deludētes ab vrsis deuoꝛati. Et ppe eam dn̄s cecū illuminauit ⁊c̄. Fuit aūt prope hāc ciuitatē olim opobalsami oꝛtus de cuiꝰ amenitate scribit Justinꝰ abbreuiatoꝛ trogi pompey. Est nāqꝫ vallis que cōtinuis mōtibꝰ velut muro quodā ad instar hoꝛtoꝝ claudit̄. spaciū loci ducēta milia iugera nomine hiericho dicit̄. In ea silua est et vbertate ⁊ amenitate insignis. Siquidē palmento ⁊ opobalsamo distinguit̄. Et arboꝛes opobalsami formam similem piceis arboꝛibus habent nisi ꝙ sunt humiles magis. et in vinearum moꝛe excollunt̄. Quippe cū toto oꝛbe regionis eius ardentissimus sol sit ibi tepida aeris naturalis quedam ac perpetua opacitas inest.

Hiericho

Cum Helias iter faceret cum discipulo suo helizeo: Uenientes ad Joꝛdanis fluuiū percussis aquis pallio helye facta via per mediū transierunt. Quo transacto dixit Helias heliseo. vt peteret qđ vellꝫ anteqꝫ tolleretur ab eo. qui postolauit duplicem spiritum eius. id est in faciendo mirabilia et pphetando. Responditqꝫ ei se hoc recepturū si eū videret cū tolleret̄ ab eo. Sermociocinātibꝰ aūt sic̄ apparuit currꝰ ignеꝰ cū equis igneis in quē helias ascēdens assumptꝰ est in celū id ē in paradisū terrestrē. Ubi viuꝰ pmanet cum Enoch vsqꝫ ad tpa antixp̄i. ꝯtra quē descēdet ad predicādū. Helizeo aūt vidēte ⁊ clamante pater mi pater mi currꝰ isrl̄ ⁊ auriga eiꝰ ⁊c̄. accepitqꝫ palliū helie. qđ ei ceciderat. et reuertens ad Joꝛdanē tangēdo ip̄o pallio sc̄da vice aquas diuise sunt. Uenies aūt ad habitandum in hiericho. Ibiqꝫ ad p̄ces habitatoꝛū loci sanauit aquas pessimas illiꝰ loci misso in eis vase nouo fictili cum sale in eoꝝ et exinde cū ascēderet bethel: deridētibꝰ eū pueris et dicentibꝰ. Ascende calue maledixit eos post qđ duo vrsi de salto egressi lacerauerūt. xlij. ex illis pueris. Hic autem helias thesbites maximus pphetaꝝ sui tempoꝛis ꝑ hoc tp̄s ab hominibꝰ est ablatꝰ. Cuiꝰ finē nemo cognouit. hic m̄ltis miraclis quo adiuxit claruit. Atqꝫ sicut ignis ardēs totꝰ erat. Ita et verba eiꝰ q̄si facula ardebāt. Tandē a dn̄o (vt dictū est heliseo vidente) per turbinem in celum vectꝰ est Relicto in eius loco heliseo propheta.

Helizeus pp̄ha Helyas tesbites

Linea pontificũ

Azarias

Yoyada

Asarias

ISte Benedab filius Tabrenmõ filij Ozyon regis Syrie inijt fedus cuꝫ baasa rege israel: q̃ ꝯrupto ꝑcussit fedus cũ Aza rege iuda. et extunc turbauerit reges Syrie regnũ isrl' vtꝫ. Benadab rex syrie collecto exercitu suo. et. xxxij. regib⁹ eum adiuuãtibus. venit ꝯtra Achab regẽ israel in preliũ. ⁊ dñs ꝑ ꝓpham predixit victoriã: quod ⁊ factũ est illis fugatꝭ: Iterum infra annũ restaurato exercitu venit rex Syrie cõtra isrl' bellũ mouẽs in vallib⁹. dicẽtibus q̄ dij mõtium erãt dij isrl': ideo victi prius fuerãt. Sed debellatus est exercit⁹ Syrie occisis centũ milib⁹ de eis. ⁊ decem ⁊ septẽ milia qui remãserãt. fugiẽtes in ciuitatem murus ciuitatis ruẽs oppressit eos. Benadab autẽ rex syrie occultãs se misit nũcios indutos cilicio ⁊ cinere aspersis capitib⁹ petẽs misericordiã: quod Achab fecit dimittẽs liberũ. Quod ꝓpheta quidaꝫ redarguit in habitu simulato ⁊ sub parabola dati alicui in custodiã sub pena mortis sic cõclusit. q̄ q̄ ꝯdimiserat benadab dignum morte. ⁊ populus suus israel esset pro eo scilicet periturus.

ASael rex Syrie exigentib⁹ demeritis occulto dei iudicio promot⁹ fuit in regeꝫ Syrie vt affligeret filios isrl'. Iste est sup quo fleuit helizeus ꝓphans euꝫ futurũ regẽ syrie. ⁊ multa mala facturũ israel. Qui etiam ꝓpter peccata hieu missus est a dño in omnẽ terrã galaad. gad. ruben. et manasse. ⁊ fecit plagaꝫ magnaꝫ cunctis dieb⁹ Joathas. sed Joas fil⁹ ei⁹ dño deo sibi fauente tulit vrbes de manu Benadab filij Azael post mortem azael.

zacharias

ISte benadab filius fuit Asaelis. Porro ioas filius Joachas rex israel tulit vrbes de manu benadab quas asael pater su⁹ tulerat de manu Joachas iure prelij. nam tribus vicib⁹ ꝑcussit eum ioas. et debet scribi ꝑ d in fine vt volũt hebrei.

ISte Joiada inclit⁹ fuit et amouit Athaliam ne regnaret sup iudam. constituitq́ꝫ Joas filiũ Joram pro ea. Hic solus post Moysen legit vixisse. c xxx. annis. Hic etiaꝫ diuino zelo ductus disposuit vt athalia occideretur in domo regis.

RAasin ille rex Syrie vastauit iudam tpe Achas propter quod obsedit eum Teglatphalazar in damasco. ⁊ cepit ciuitatẽ ipsumq́ꝫ interfec: ⁊ trãstulit pplm.

ZAcharias filius Joiade lapidatus est iussu regis Joab inter altare ⁊ templum. eo q̄ Joas increpauit q̄ dereliquisset viam domini.

ISte Asarias ꝓ zelo legꝭ cõstãter restitit ozie regi iude volẽti sacrificare vtꝫ.

NAboth iesrabelites: cũ haberet vineam prope domum regis Achab. Voluit ipse achab ⁊ requisiuit Naboth vt venderet vineam pro orto faciendo. Qui cum noluisset acquiescere ei. contristatum super hoc vxor ipsius Achab Jezabel hoc audiens consolatus est eum. ⁊ procurauit per falsos testes ipsum Naboth accusari de blasphemia dei. quo facto. ille innocenter lapidatus est. Et cum Achab iuisset ad capiendum vineam naboth. dominus misit ad eum helyam qui prenunciaret ei exterminium eius. et domus sue propter tale scelus.

Lineã regũ syrie

Benadab

Asael

Benadab

Raasin

Naboth Jesrabelita

AQuileía vrbiũ quondã ytalie traſpadane primaria potentiſſimaq̃ atq̃ etiã pulcherrima a mari aliquãtiſper ſemota: noſtro etiã ſeculo pene derelicta: p̱ hec tp̃a (Carino hiſtorico teſte) a quodã troyano nomĩe Equilo e Troya cũ aliȷ̃s pulſo cõdictiõis ſue principiũ ſumpſit. et a ſe Aquileiã noĩauit. Uel vt ingr̃ in hiſtoriȷ̃s ait. Aquileia quaſi aq̃s ligata cognomentũ accepit. Nũc aũt preter ſacerdotes canonicos numero haud quãq̃ multos: ornatiſſima ſpecioſiſſimaq̃ in baſilica diuĩe faciẽde rei addictos p̃ter paſtores piſcatoreſq̃ rariſſimos. nulli nũc incolũt pp̃li. vt vix caſtellulũ tãta olim vrbſ nũc poſſit appellari. Sũtq̃ ⁊ ecc̃ia ſup̱ius dicta ⁊ p̃triarchale atriũ ⁊ muri oppidulo circũducti Et mõſteriũ virginib⁹ deputatũ Peponis p̃triarche operũ reliq̃. Florere aũt cepit q̃ tp̱e primum romanis ſubigẽdis barbaris ad danubiũ incolẽtibus manũ apponere ceperũt. Uñ octauianus Ceſar auguſt⁹. Et ſi maiorẽ bellorꝝ p̱tem p̱ legatos admĩſtrauit vt illis ꝓpinquior eſſet. In his ytalie p̱tib⁹ frequẽter obuerſat⁹ eſt. Nã Suetonius ait reliq̃ bella p̱ legatos admĩſtrauit. vt tamẽ q̃buſdã pãnonicis atq̃ germanicis aut interueniret: Aut nõ longe abeſſet. Rauẽnã vel mediolanũ vel aq̃leiã vſq̃ ab vrbe ꝓgreſſus eſt. Et iulia eũ comitata aborſu facto puerũ amiſit. Glorioſiſſime de aq̃leia ſcribit Juli⁹ capitolin⁹. Pretereundũ ne illud quidẽ eſt. ꝙ tanta fide aq̃leiẽſes ꝯtra maximinos ꝓ ſenatu fuerĩt. vt funes de capillis mulierꝝ facerẽt quom deficerẽt neruí ad ſagittas emittẽdas atq̃ ob idip̃m in honorẽ matronarꝝ ſenatũ veneri calue templũ dedicaſſe. Auxit aũt mirabili incremẽto ⁊ immẽſe ditauit aq̃leiam oriẽtaliũ occidẽtaliũq̃ mercimoniorꝝ mutua ꝯportatio ibidẽ iſtituta. ꝙ null⁹ ſtãte aq̃leia loc⁹ alter circa adriaticũ mare fuit. in cui⁹ portu et diuerſorio occidẽtales oriẽtaleſq̃ ꝓ cõmutãdis mercãdis coemẽdiſq̃ ⁊ vẽdẽdis inuicẽ reb⁹ cõuenirẽt. Hec cũ m̃lto tp̱e floruerit. Poſtremo ab Attila rege omnĩo diruta fuit. Cui⁹ ĩcole venecias ꝯuolãtes rẽ venetã mirũimmodũ auxerĩt hãc aũt celebrẽ ciuitatẽ euãgeliſta Marc⁹ dux a btõ petro ap̃lorꝝ xp̄i p̃ncipe ĩ Alexãdriã mitteretur nauigatur⁹ naues illic ex more op̱iref. Aquileiẽſes ad xp̄i fidẽ cõuertit. Sanctũq̃ euãgeliũ ſuũ. Cui⁹ codex manu exarat⁹ ſiia venetiȷ̃s nũc veneratiſſime ſeruat̃. Hermacoraſq̃ ⁊ ip̃e ſctũs ad marci p̃dicatiõẽ ꝯuerſus a btõ petro aq̃leie ⁊ oĩs venecie ꝓthopreſul inſtitut⁹ omem eã regionẽ deo nr̃o lucrat⁹ eſt. Quẽ Nero impator ⁊ ſilr̃ fortunatũ ſbdyaconẽ ſecuri p̱cuſſit. Fuit ⁊ aquileiẽſis Chromati⁹ ad quẽ glo̾ſus hieronimus multa ſcripſit. Et ruffin⁹ p̃ſbiter latinis greciſq̃ lr̃is adeo erudit⁹ vt ei⁹ q̃ extant tũ op̱a. tũ trãſlationes nullis cuiuſpiã ecc̃ie doctoris op̱ib⁹ ſecũdas eloquentia ornatuq̃ ducamus.

Aquileya

Taruisium

Taruisiū ipsius Marchie Taruisane ciui-
tas: et ipsa per hec tempora (vt Sicar-
do Cremonēsi episcopo placʒ) a quibus-
dam troyanis fundata fuit. Abluitur autē imo
potius diuiditur Silo fluuio qui ex ipsius pro-
pinquioribus montibꝫ exijt. alijsqʒ vberrimis
aquis in ea quasi scaturientibus irrigatur. ac si-
lus in mediterraneis Taruisium vrbem diuidit
Cuius nomen prior inter vetustos habet plini-
us. Per tempora vero Ostrogothorum digni-
tatē inchoasse videt̄ quā nūc habet. Eo qꝫ To-
tile pr̄ rex ibidē sedē regni sibi cōstituit. Vn̄ to-
tila q̄ postea q̄ntus fuit Ostrogothoꝝ rex ꝛ q̄dē
p̄stantissimꝰ taruisij natꝰ educatusqʒ est. Postea
longobardoꝝ regni inicio quom alboinꝰ rex eiꝰ
gētis primꝰ ytaliā esset ingressus. Aq̄leiamqʒ q̄-
lis tunc erat et ceteras regionis vrbes p̄ deditio-
nem cepisset. Taruisiū qꝫ eiꝰ incole deditiōē tar-
diuscule obtulissent. spoliare ac diruere cōstitue-
rat nisi felix ipsiꝰ vrbis ep̄us (vt Gregoriꝰ scri-
bit) Vir timoratꝰ rauēna oriundꝰ regis barba-
riē sua prudētia ꝛ precū instantia deliniisset. Or-
nataqʒ fuit ea ciuitas altero prestāte ep̄o hermo-
lao barbaro. Qui sicut decet ep̄m pp̄lo magis p̄-
desse adnitebat̄ qʒ preesse. Qd̄ aūt ab hac vrbe
vniuersa regio Taruisana marchia denomietur
factū credo a miori nomīs absurditate vt hec ap-
pellatio marchie Taruisane in ip̄a māserit: cum
ea in regione sint amplissime ciuitates Verona
atqʒ Patauiū. Que semp̄ ꝛ dignitate atqʒ potē-
tatu necnō ꝛ opulētia Taruisio anteierint: Lon-
gobardi em̄ in ea ytalie parte maxime quā obti-
nebant regiones habuerunt quattuor a ducibꝰ
administratas. in quibus nullum successionis
ius filijs ꝛ nepotibus competebat. beneuētanā
spoletanam: taurinensem ꝛ foroiuliensem: duas-
qʒ opulentia ꝛ amplitudine superioribus pares
Anconitanam atqʒ taruisanam esse voluerunt.
Ea affectas legis conditione. vt qui regum aut
gentis longobardorum concilij p̄missione ꝛ de-
creto impetrasset. eas filijs atqʒ agnatis successi-
one possidendas relinquendi ius facultatemqʒ
haberet. Nomenqʒ hunc significans perpetuū
magistratum in longobarda. barbarie marchio-
natus est appellatum. Hec etiam vrbs ecelini ꝛ
Alberti eiꝰ germani de rumano (sicut patauiū)
tyrannide non caruit. A quibus innumeras p̄tu-
lit calamitates.

Linea Christi

Josaphat

Joram

Ochosias

Athalia filia achab

Jonadab

Anno mūdi. 4 2 40.

HJc Josaphat fecit bonū corā dn̄o. nec legit de eo magna reprehēsione dignū. nisi qđ impijs regibus isrl' quāqꝫ pstitit auxilium. omnes effeminatos e terra iuda extinxit. Idola quoqꝫ deleuit patrūqꝫ decreta obseruauit. his eñi virtutibꝰ beniuolētiam oīm cōmunū principū sibi cōpauit. Et palestini ei tributa reddere ceperūt. cū vixisset annis sexaginta cuiꝰ corpꝰ ingēti pompa in hierosolimis sepultū fuit.

ISte Capis siluꝰ edificauit Capuā in campania. et regnauit annis. xxviij. relinquens Carpēto filio regnum.

JOram pessimꝰ (Anno mūdi. 4 2 91.) occidit frēs suos. ⁊ ambulauit in vijs regū isrl'. Ideo infelix fuit in oībus ⁊ miserabiliter mortuꝰ. Hic de religioso p̄re genitꝰ declinauit ad pfidiā. ⁊ fornicari fecit filios iuda imitatꝰ fornicatiōs Achab cuiꝰ filiā nomie athaliam habuit matrimonio. Et p athaliā vxorē nihil p̄termisit q̄ minꝰ aliqđ quotidie noue impietatis efficeret. ⁊ qđ ad vastationē paterne traditiōis attēderet.

CArpentus post regem capis regnauit annis triginta tempore Josaphat.

OChosias Joram regis filiꝰ (Anno mūdi 4 2 99) octauꝰ regū iuda fecit malū corā dn̄o sicut p̄r eiꝰ et stati occisus est ab hieu. Hūc regē ⁊ duos sequētes scꝫ Joas ⁊ Amasiā p̄termittit matheus. qꝛ voluit tantū ponere tres q̄terdenas. vel qꝛ scđm Hieronimū ⁊ Augꝰ. Jorā accepit vxorē filiā impijssime Jesabelis ideo filij eiꝰ vsqꝫ ad quartā generatiōē dn̄i de genealogia excludūt. ambulauit cū ochosias in vijs Achab aui sui materni vtꝫ i quarto regū. ix. ca. Hūc hieu princeps militie iorā regis Samarie vna cū oī domo achab obtruncare fecit. Cuiꝰ corpꝰ ex ciuitate Magedon portatū fuit in ciuitate hierosolymoꝝ ibiqꝫ sepultum.

ISte Tyberiꝰ regnauit ānis. 9. et qꝛ in tyberim flē mersus est: que antea dicta fuit albula ideo ab eo nomē accepit. ⁊ fecit eū Romulꝰ deū. qꝛ credidit eū inter deos translatū. ⁊ esse numen illiꝰ fluuij. cuiꝰ vsus rome fuit valde necessarius.

AThalia ista mulier efferata audiēs mortuū filiū suū Ochosiā surripuit regnū. Interfecitqꝫ oīne semē regiū preter Joas quē vxor Joiade pōtificis filia ioram septē annis absconsum nutriuit postea a Joiada ignominiose interēpta est cū septē annos regnasset.

ISte Agrippa siluꝰ rex albanoꝝ siue ytaloꝝ regnauit post tiberium patrem suum submersum in Albula. regnauitqꝫ annis quadraginta.

IOnadab filiꝰ Rechab clarꝰ habet. a quo stirps valde religiosa Rechabitaꝝ descēdit. Iste est q̄ p̄phetauit hieu qn̄ voluit occidere p̄phetas baal. qꝛ fuit zelator diuini cultꝰ ⁊ maxie abstinētie ⁊ religiōis cū filijs suis. Nota etiā q̄ filij Rechab ex p̄cepto p̄ris q̄si pegrini et hospites sup terrā seorsū habitabant ab hominibꝰ in tabernaculis domū nō edificabāt sementū non serebant nec vinum bibebant.

TEmpore Joras regis iuda templi ruine et templi vtensilia et sartatecta que vetustate vel negligētia athalie pierant. de pecunia collecta repararet iussu regis. quia hucusqꝫ sacerdotes neglexerunt huiusmodi reperare. pecuniam tn̄ a populo recipiebāt quousqꝫ ponebatur gazophilatium.

Linea Regum ytalie

Capis siluius

Carpētus siluiꝰ

Tiberius siluiꝰ

Agrippa siluius

Lycurgus

Lycurgus scđm Eusebiū insignis est habitus. q̄ et iura lacedemonijs composuit. et licet gētilis fuerit leges tamē iustissimas nāli diuinoq̄ȝ iuri cōsonas dedit. Nec quicq̄d censuit. cꝰ nō ipe exemplū priꝰ daret. Auri argēti q̄ȝ vsuȝ et oīm scelerū materiā nō sustulit. Fundos oīm equaliter inter oēs diuisit vt equata patrimonia neminē potētiorē altero redderēt. cōuiuari publice iussit. ne alicuiꝰ diuitie vel luxurie in occulto essent. Iuuenibꝰ nō ampliꝰ quā vna veste vti toto anno: nec aliq̄ȝ cultiꝰ q̄ȝ aliū ꝓgredi voluit. nec opulētiꝰ epulari. Emi singula nō pecunia sed cōpatiōe mercīū iussit. Pueros puberes nō in forum sed in agrū deduci iussit. vt primos ānos nō in luxuria: ꝫ in oī ope ac labore agerēt. Nihil eos somnij causa substernere. ⁊ vitā sine pulmēto degere. nec priꝰ in vrbē redire q̄ȝ viri facti essent. Constituit virgines sine dote nubere: vt vxores nō pecunie causa eligerent. seueriusq̄ȝ matrimonia sua viri coercerēt cū nullis dotis frenis tenerent. Maximū honore nō diuitū ⁊ potētuȝ ꝫ senū esse cēsuit. Hec ⁊ alia sīlia q̄ solutis antea moribꝰ dura videbant auctorē eoꝝ appollinē delphicū finxit ⁊ inde se ea detulisse. Deinde vt eternitatē suis legibꝰ daret iureiurādo eos astrinxit. ne quid de tam diuis legibꝰ mutarēt donec reuerteret in patriā. ⁊ simulās se iterum cōsulere appollinē. vt q̄d addendū q̄cq̄ȝ diminuēdum his legibꝰ videretur. Profectꝰ ē aūt Cretā vbi volūtariū exiliū ꝑpetuo egit. sed ⁊ moriēs ossa sua in loculo plūbeo ⁊ i mari abijci iussit. ne si ad patriā deferri ꝯtigeret. lacedemōes se a iuramēto solutos eē putarēt.

Ysaias

Hieu filius Iosaphat regis iuda decimꝰ rex israel vnctꝰ a puero helizei ꝑcussit Iorā cū omni domo achab. ⁊ destruxit domū baal ⁊ eiꝰ ꝓphas occidit. Sȝ heu vitulos aureos in bethel ⁊ dan nō dereliq̄t. Ideo Asael rex syrie missus a dn̄o mltos occidit in isrl̄ vbi ⁊ moritur postq̄ȝ regnauit. 28. annis.

Ysayas ꝓpha nobilis: magꝭ euāgelista a btō hieronimo dicit q̄ȝ ꝓpha. vnꝰ de q̄ttuor ꝑncipalioribus circa ħ tpa clarꝰ habet ꝓpter euidētiā ꝓphie sue.

Iste Ioachas valde attritꝰ est cū tota gēte ab azahele rege Syrie. et ideo deprecabat dominum et pauxillum releuatus est.

Osee

Osee ꝓpha primus de. xij. mittit contra decem tribus. Hic fuit filiꝰ Beeri q̄uis ꝓphia beeri nō habeat apud nos. ꝓphauit aūt Osee tempe ieroboā regis israel filij Ioas qui ioas simul regnauit cuȝ osia rege iuda. 14. annis. ⁊ in iuda fuerunt quatuor reges sub quibus Osee prophauit vt dicit osee. 1. scȝ osias. Ioathas. Achaȝ ⁊ ezechias.

Iste Ioas ꝑcussit syros tribus vicibus iuxta verbum helizei. ⁊ tulit vrbes de manu Azaelis ⁊ benadab filij Asaelis. restituitq̄ȝ regno suo. Ipse etiā afflixit amasiam non volēs sed compulsus. supbiam eiꝰ humiliauit incipiēs regnare. 37. anno ioas regꝭ Iude.

Iobel

Iohel scđus propheta de. xij. de iuda. et futurā eiꝰ tribulationem prophetizat.

Ieroboam satis bellicosus et victoriosus fuit. contriuitq̄ȝ regem syrie et restituit regnum israel sicut prius insuper et damascum iuxta verbum Ione ꝓphete. Attende q̄ȝ sit instabilis status regnorum israel. cōtritus vsq̄ȝ ab nouissimum humiliatus est valde. Syri eleuati iam ad infirmis mirabiliter deprimunt. sic qui fuit supra fiet infra. et econtra. qui fuit infra ascendit supra vt post descendat infra. Hec est rota volubilis huius temporis. et ideo non est mirum q̄ pauci electi ad hoc assumuntur a domino et q̄ viri sensati huiusmodi instabilitatis negociū totis viribus fugere contēdunt. Vide augustinum de ciuitate dei in multis locis Si boni regnāt mltis ꝓsunt. ecōtra. si mali ⁊c̄.

Linea Regum israel

Hieu

Ioachas

Ioas

Ieroboam

Linea Christi

Joas

Amasias

Iste Jonas (Anno mũdi. 4306.) cũ septẽ esset annorũ a Joiade pontifice rex constitut⁹ est. Fecitq̧ bonũ cũctis dieb⁹ Joiade. Post ei⁹ vero mortẽ delinitus blandicijs magnatoꝝ: cor ei⁹ depravatũ est in interitũ suũ. Iste ioas lapidari iussit zachariã filiũ ioiade summi põtificis: inter templũ ꝛ altare qđ erat ĩ atrio Anno regni sui penultimo.

Aremulus ille regnauit annis. xix. tempe Joas regis iude. qui posuit presidiũ albanorum inter montes vbi nunc est roma. Ex eo iulius et auẽtin⁹ filij superstites sunt.

Amasias ille (Anno mũdi. 4346.) p⁹ bona inicia malũ habuit finez: qđ ꝯmũe satis vsq̧ hodie in potestatib⁹ appet. Multos nãq̧ officiũ destruxit etiã notabiliter ꝓbatos. cuius exempla hic sunt plurima. Hic etiam deos seyr adorauit.

Iste auentinus siluius. xxxvij. annis regnauit et ab hoc mons auentinus qui nunc est pars vrbis vbi sepultus est accepit nomen.

Prochas fili⁹ auẽtini regnauit ãnis. xxiij. cuius laudes virgili⁹ hoc versu extollit. Proxim⁹ ille prochas troyane glia gentis. Hic duos p⁹ se reliqt filios videlicz. Amuliũ ꝛ Numitorem patrem Rhee romuli et rhemi matris.

Regnũ iude post mortẽ Amasie fuit. xiij. annis sine rege: qđ subtiliter oportet accipe ex collatiõe annoꝝ regũ isrl et iuda. quia Amasias cepit ãno scdo Joas regis isrl. et osias fili⁹ amasie cepit Anno. 27. Jeroboã regis isrl qđ tps extẽdit se ad. 41. annos. a qbus subtrahe annos amasie: ꝛ sic remanẽt. 13. quib⁹ Osias paruul⁹ erat: nec adhuc ad regnũ apt⁹. hoc aũt lxx. et mlte alie hystorie nõ habẽt. sed alibi hꝫ supplẽt et scdm hoc oportet concordare eas. alioquin errabis quo ad supputationem annorum.

Naaman princeps milicie regis Syrie fact⁹ leprosus: accessit cũ lris recõmendatorijs ad regẽ isrl vt curaret a lepra. Cũ aũt aduenisset ad domũ helisei Jussit eum vt lauaret se septies in Jordane ꝛ mũdaret. Qđ ꝛ si pri⁹ indignãs nõ acqesceret: demũ ad suasionẽ seruoꝝ pgens ad iordanẽ: ꝛ lauãs se: mũdatus est a lepra. q̃ reuertẽs ad heliseũ: cũ multa ei obtulisset: nihil volut accipe. Sed Giezi discipul⁹ helisei occulte accessit ad naamã postq̧ recesserat. ꝛ petijt ex pte helisei quedã ab eo: portãs ea ad domũ suã. Quod scel⁹ detexit helise⁹: ꝛ ꝓpter hoc lepra pcussus est Giezi ꝛ semẽ eius vsq̧ in sempiternum.

Iste Amuli⁹ fratrẽ suũ Numitorẽ de regno eiecit. ꝛ Lausuz filiũ ei⁹ interfecit et rheam eiusdẽ filiã ad subtrahendã spem ꝓlis sub specie honoris veste ꝑpetuã virginitatẽ dicauit. sed cũ septẽ regnasset annis Rhea gemios peperit filios. s. Remũ ꝛ romulũ. ꝛ postea amuli⁹ a Romulo ꝛ remo cũ adoleuissent occisus est. ꝛ Numitor restitut⁹ fuit in regnum quia fuit auus eorum.

Linea regum italie

Aremulus siluius

Auẽtinus siluius

Prochas siluius

Amulius

Numitor

Hic est Helise⁹ ꝓpheta q̃ pallio helie iordanẽ diuisit. cũ sale aquam dulcorauit. xlij. pueris sibi illudẽtibus maledixit q̃s vrsi deuorauerũt. trib⁹ regib⁹ aquã dedit sufficiẽtẽ exercitui toti. Oleũ vidue mltiplicauit. filiũ sunamitis resuscitauit. colloqntidas emẽdauit Panes ordeaceos pplo augmentauit. Naamã mũdauit. Giezi cũ ꝓgenie sua leprosũ fecit. exercitũ syrie cecauit. samariã a fame ꝛ obsidiõe liberari ꝓphetauit. Azahel regem syrie ꝛ hieu regem super israel constituit: regi Joas tres victorias de Syris ꝓmisit. mortuũq̧ suscitauit.

Numitor iste restitut⁹ in regnũ, stati p⁹ occisus fuit a romulo.

Hic regnū Israel fuit sine rege annis.33. vt habetur ex collatione regum iuda.

Linea pontificū

Amarias

Achitob

Sadoch

Sellum

Amos fuit tercius de duodecim pphetis ꝯtra gentes multas pphetat ꝛ specialiter ꝯ.x.trib⁹

Abdias fuit quartus de.xij.pphetis prophetat cōtra Edom.is antiquissim⁹ moriens in sepulchro helizei sepultus.

Eo tpe spartani seu lacedemonij per annos.l.bellando vagātes scripserūt vxorib⁹ suis vt alios maritos ducerent ne gen⁹ periret.

Jonas ppheta 5 xij.pphetis mittit ad niniuitas q̄ audierunt eū.

Micheas iste est sextus de.xij prophetis.

Iste Naū est septimus de.xij.prophetis.

Hic texit hystoria thobie exemplaris tota.

Moritur autē thobias annoꝝ.120 vir sanctus plenus opibus bonis et prophie spiritu clarus.pphetauit nāq̄ de destructione hierusalem ꝛ templi q̄si iam factum esset cum tamen adhuc futurum esset propter certitudinem pphetie. Statim post eius mortem vxor ei⁹ mortua est.Et egresso tobia minore cū filijs suis Niniue destructa fuit.

Amos

Abdias

Jonas

Micheas

Naum

Thobias

Iste Zacharias rex israel cepit regnare anno.xxxviij. Ozie regis iude fecitq̄ malū sicut pdecessores sui.et hic ē quart⁹ p⁹ hieu et percussit eum Sellū ꝛ regnauit p eo.q̄ statim percussus A manahen: regnat et vita caruit. vtꝫ 4.regū.15.

Iste manahē cepit regnare āno.39. osie regis iude fecitq̄ malū coraꝫ dno. Et eū tradidit de⁹ in manu⁹ regis assyrioꝝ qui induxit ei talēta argenti mille.

Phaceya etiaꝫ fecit malū corā dño eumq̄ percussit phacee et regnauit pro eo.

Istū phacee Interfecit ozee ꝛ regnauit pro eo: fecitq̄ pactū cum raasin rege Syrie et vastauit Judam: Ideo theglathphalasar rex assyrioꝝ oppressit eū et trāstulit quasi tres tribus in Assyrios.

Ozee fuit vltim⁹ rex israel.ꝛ captus est a salamanasar rege Assyrioꝝ et israel trāslatus est in assyrios.

Sine rege.reges Israel

Zacharias

Sellum

Manahen

Phaceya

Phacee

Ozee

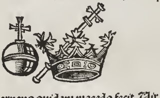

Israel transfertur in assyrios.

Anno.xi.Osie qui est annus mūdi.3151.Etatis vero q̄rte.cclxi.cepit regnū Macedonū in q̄ prim⁹ regnauit caran⁹ vel carnaus ānis.28. ꝛ cucurrit istud regnū vsq̄ ad alexādrū magnū inclusiue p.24.reges. q̄ q̄deꝫ cepit āno mūdi.3530.et regnūt p ānos.12.ꝛ 6.mēses q̄ mortuo apō babilonē impiū ad alios trāsfert.

Medorum regni principium fecit Arbaces natione medus. Sardanapalli olim regis prefectus. anno sexto Ozie regis. Sardanapallus eñ vltimus assyriorum rex cũ regnasset annos. xx. de quo diodorus Siculus in historijs grecorum multa disseruit. Justinus quoqȝ scribit. Sardanapallus rex vir oĩm muliere corruptior repertus est ab Arbace prefecto suo inter scortoruȝ greges purpuram colo trahens sub mulieri habitu eius fila partiens. Unde indignatus arbaces in eum milites in cõiurationẽ excitauit: et pugna cõmissa vincitur rex qui regiam suam ingressus pyrã quã ipsemet fecerat incendit. et seipm cum innumerabilibus diuitijs concremauit. Jussitqȝ vt Tullius libro quinto tusculanaꝝ questionũ refert hec verba busto suo inscribi. Hec habui que edi queqȝ ex saturata libido hausit. Alia iacent multa et preclara relicta. Ac sic illud maximum omnium regnorum finem sue tante diuturnitatis accipiens ad medos trãslatum est post annos (vt diuus pater Augustinus libro. 18. de ciui. dei ca. 22. scribit) Mille trecentosquiqȝ vt etiam beli qui primus rex fuit tempora computentur. Apud medos aũt regnatum est annis. 128. Ipsam eñ orientis monarchiam (vt Justinus scribit) spe nõ re quidez ad medos suos transtulit. quod postea darius perfecit. Veruntñ post Sardanapallum etiam assyriorum fuere reges: sed non monarche vsqȝ ad Niniue ciuitatis subuersionem. Media autem regio in asia minori est assyrie et persie ac mari hyrcano contermina. In qua quattuor regiones memorantur esse. Ubi medus ipse Medee filius in honorem matris medeam vrbem condidit. vbi et regnũ ex suo nomine medorum constituit. Sub cuius potestate per hec tempora orientis imperium fuit. Id autem postea sub astyage in magno culmine fuit. sicut patet Judith ca. i. Verum Cyrꝰ persarum rex imperium illud extinxit. et ad persas detulit. Post persas medi etiam macedonibus paruerunt. deinde parthis. Media aũt vulgati noĩs terra a septentrione hircano mari terminat̃. ab occasu maiori armenie et assyrie partes. A meridie perside. ab occidẽte hyrcania ac parthia q̃ montibꝰ excluditur. Strabo quoqȝ dicit mediã multũ ꝛ olim potentẽ regionẽ in medio Tauro sitam esse eã in duas ptes diuiserũt. Alterã maiorẽ vocauere. Alterã atropaciã. Maioris metropolis Ebatana fuit magna ciuitas et imperij medie caput. qua ꝛ parthi postea vsi sunt. Nã reges ibi estatem agebãt cũ sit frigida. hyemẽ vero seleucie que secus tygrim est ꝓpe babilonẽ. Atropacia ab atropate duce noĩata est qui obstitit ne ea macedonibus subigeretur Medie pars is postea rex declaratꝰ regionẽ hãc a media sequestrauit cuiꝰ successores regnũ cõtinuãtes cũ armenioꝝ regibꝰ affinitatẽ cõtraxere deinde cũ syris et postremo cũ parthis.

Macedonum regni principium Carnaus quidam macedo fecit. Vir ingenio et manu promptissimꝰ Post innumera prelia cum finitimis regibus strenue gesta Macedoniã ortus sui prouinciam sibi subijciens. in eaqȝ regni sedem primus constituit. Atqȝ duodecimo regni Ozie regnare incipiẽs (teste Eusebio) regnauit annis. 28. Macedoniam autem huius carnai regnum europe prouinciam esse dicunt. et a macedone Osyridis filio primo cognominatam fuisse inuenimꝰ. quã (Solino teste) Tracius Limes ab oriente precingit. A meridie epyrothe thessalie: Ab occidente dardania et illiricus. Et in septentrione paphlagonia. Fuit tamẽ in isto principio angustis terminis. sed postea regum suorum virtute et gentis industria subactis finitimis ita ampliata. qȝ eam plinius in quarto Centũ quinquaginta populos aliquãdo tenuisse scribat. De qua Solinus qui edonij olim populi queqȝ migdonia erat terra. aut emathiũ thessaliciumqȝ erat solum. nunc oĩe vniformi vocabulo macedonica res est factum corpus vnum. Regnũ itaqȝ macedonicum illustre potensqȝ fuit. Et q̃ maxime Alexandri magni temporibꝰ. Sed oĩe pontificis in deorum temporibus destructum fuit. In quo quidem regno memorabile quoddã factũ legimus cõtigisse ꝙ cum illirici ꝛ thraces coadunati finitimos hos macedones atterere conati essent. cogerent̃qȝ macedones ꝯmissa pugna fugere. tulerũt in cunis infantẽ defuncti regis filiũ: quo iuxta aciẽ posito. acrius repetiere certamẽ. quasi ideo victi essent. ꝙ bellãtibꝰ defuerĩt auspicia regis sui victoris futuri. Tandẽ illiricos magna cede fuderũt. ostendẽtes hostibꝰ priore pugna regẽ. nõ virtutẽ macedonibꝰ defuisse cuiꝰ quidẽ regis nomẽ ignorat̃. Macedonia aũt terraꝝ imperio quõdaȝ potita que inter duo maria ꝓtendit̃ Egeũ ꝛ Adriaticum Latus eiꝰ meridionale thessalie atqȝ magnesie terga ꝓtegũt. Partẽ septentrionalẽ peonia ꝛ paphlagonia excipit et ipe regiones in macedonũ postea iura cõcesserũt. macedonie addite. Epyrus quoqȝ macedoniã ꝛ Illirica terra. altera meridiẽ. altera septentrionẽ excipiens in adriatico littore.

Lydorum regni principium fecit Ardisius siue ardis quidam grecus vir genere et animi magnitudine insignis. Octauo et quadragesimo regni Ozie anno lydus primus regnare cepit. Et regnauit teste Eusebio annis. 26. Lydia vero minoris asie regio quam in parte nunc moream appellare dicimus. Et vt plinio placet libro quinto naturalis hystorie. prius Meonia dicebatur: sed postea a lydo Athis regis filio fratreq; Tyrreno lydia dicta fuit. Qui duo fratres propter regni breuitatem se simul ferre non possent: Tyrrenus forte discedens in ytaliam venit. Eamq; partem que ad mare inferum versa est: quā etiam Tyrrenam a se nomīauit. Lydus vero illuc remanens meoniam a se lydiam vocauit. In qua fuerūt vrbes Ephesus. Colophon. Clazomene et phocea. Id tñ regnum haud multum insigne fuit: quod postea a persis sub Cresio rege (qui chaldeis contra persas auxilium tulit) subuersum fuit. Hoc regnum ducentis et triginta annis sub nouem regibus steterat. Quorum nomīa et tempora hic apponimus.

Ardisius	1	añ. 36	Candaules	4	añ. 17.	Sadyates	7	añ. 15.
Aliaces	2	añ. 14.	Gigius	5	añ. 36.	Aliactes	8	añ. 49.
Meles	3	añ. 12.	Ardis	6	añ. 37.	Cresus	9	añ. 15.

Olympias prima apud grecos quinquagesimo regni Ozie anno ex agone Gymnico instituta est a captiuitate troye vsq; ad olimpiadem primam anni. 406. Aeschyli atheniensium iudicis secūdo anno. prima olympias acta quod erat agon gymnicus in qua Chorebus helyensis extitit victor. Hely agunt quinquēnale certamen quattuor annis in medio expletis. In quibus principes annui constituuntur quattuor quā Olympiadē iphitus filius Praxonidis siue hemonis primus cōstituit. Quāq; alij scribant q hercules octauo Iair iudicis israel anno Olympia cum agonē apud grecos ad honorem iouis in Olympo mōte prim⁹ ɔstituit qd̄ de qnquēnio ī qnquēnū quattuor in medio āvis expletis fieri voluit. A quo vsq; in presens tempus suppotantur anni. 405. Greci aūt quīquēnale certamē celebrare assueti etiam quattuor annuos principes in ludo et certamine illo constituentes tempus illud quattuor annoꝝ olympiadem appellauerunt. Quadriēnio scz in vna olympiade supputato: hec nāq; festiuitates et ludi in quinquēnio semel fiebant. Ne si vlterius protraherentur obliuioni darentur. Aut si citra fierent expensarum nimietas grauaret. Olympias igitur quattuor plenos continebant annos. Et quidem sub centesima nonagesima tercia olympiade dominus noster iesus xp̄s nasci voluit ab hoc tempore greca de temporib⁹ hystoria vera creditur. Nam ante hoc vt cuiq; visum est diuersas sententias protulerunt.

Spartanorum origo

Spartanorum genus. et ipsum tempestate hac. Alcumene lacedemiorum regē mortuo. eorumq; regno consumpto. hoc modo principium habuisse Iustinus in tercio Epitomatum suorū refert. Lacedemonios cōtra Messenos decennale bellum sumpsere. Qui post aliquot annos querelis vxorum et post tā longam viduitatez reuocarentur. veriti ne hac pseuerantia belli spem prolis amitterent. Decreto statuerunt vt virgines eorum cum iuuenibus domi relictis promiscue concuberent. maturiorem futuram conceptionem rati. si eam singule per plures viros experirentur. Ex his nati ob notam materni pudoris spartani euocati sunt. Qui cum ad annum trigesimum peruenissent metu inopie (nulli em̄ pater existebat cuius in patrimonium succcessio speraretur) Ducem phalantum assumunt filium Araci. Itaq; nec salutatis matribus quarū adulterio infamiam collegisse videbantur. ad sedes requirendas proficiscuntur. diuq; per varios casus iactati. tandem in italiam deferuntur. Et oppugnata arce tharentinorum. expugnatis veteribus incolis. sedem sibi constituunt: Quoruz postmodum amiciciam egiptij reges ac iudei summope quesierunt. vt libri Machabeorum testantur. Sed post annos plurimos dux eorum Phalantus per seditionem in exilium pturbatus brundusium se contulit. quo expulsi veteres tarentini concesserant.

Linea christi Juda sine rege

Ozias

Joa- than

Achas

Eze- chias

Ma- nasses

Ozias (Anno mūdi. 4388.) Amasie regis filius: duodecim⁹ regū iuda multe mãsuetudinis τ dignitatis. Uir iste fecit qđ bonū erat coram dño: excepto φ sibi sacerdotiū vi vsurpauit sub azaria pōtifice. In eo φ voluit adolere incēsum sup altare thimiamatis. ꝓpter qđ lepra pcussus est: τ terremot⁹ fact⁹. Ex q̃ media ps motis scissa est: τ ortos regales oppssit. hostes tñ p circuitū pstrauit: τ hierusalē exornauit τ muros q̃s ioas destruxerat restituit leprosus fact⁹ zacharias sm legē moysi extra ciuitatē eū expulit: τ Joathā fili⁹ ei⁹ p eo rexit. Uerū cū obiisset trāstulerūt eū i hierlm τ sepelierūt i sepulchro regū

Iste Sardanapall⁹ oīm muliere corruptior fuit prim⁹ puluinaria inuenit: hitu femineo indut⁹ inf meretricū greges purpurā colo trahēs. Demū p arbacē pfectū medorū idicto sibi bello deuict⁹. cernēs se nō posse euadē seipm cū diuitijs ꝯcremauit: cessa uitq; illa mag̃ mōrchia assyriorū: q̃ stetit vltra. 1305. annos. Et surgūt tpa horrēda pene ad xpi natiuitatē in qb⁹ sanguis hūan⁹ in toto mōdo q̃si aq̃ effus⁹ ē.

Phull rex Assyriorū τ sequētes volētes recuperare monarchiā nō modicū turbauerūt terrā.

Joathan anno mundi. 4440.

Iste Theglathphalazar cepit terram neptalim et gallileā. Et eos q̃ trāsiordanē erāt trāstulit in assyrios. postea ob petitionē Achas obsedit damascū et Raasim regem damasci interfecit.

Salmanasar obsedit samariā: τ trāstulit isrl'in assirios. τ cessauit regnū isrl' qđ stetit ānis. 282.

Iste Achas (Anno mūdi. 4466.) regnauit in iuda post mortē patris sui Joathā: Hic pessimus fuit ydolatrie dedit⁹: cōtra quē veniēs in preliū phacee rex occidit in vna die de iuda centū viginti milia bellatorū: τ ducēta milia puerorū: τ puellarū. et mulierum duxerūt captiua: q̃s tamē refectos remiserūt cōsulente ꝓpha. Cui⁹ tpe condita est roma.

Ezechias Anno mūdi. 4472. filius Achab qn tusdecim⁹ regū in iuda. optimus fuit: reduces populū ad cultū dei: hui⁹ tpe regnū isrl'. s. decē tribuum defecit: trāslatus a rege salmanassar assyriorū: huius Ezechie tpe sennacherib rege Assyriorū veniente cōtra ezechiā τ regnū ei⁹: τ obsidēte hierusalē oratōnib⁹ ei⁹ τ ysaye τ humiliatōib⁹ in vna nocte angel⁹ dñi interfecit centū octoginta quīq; milia exercit⁹ sennacherib: sicq; liberat⁹ est: Ipe aūt Ezechias siue ꝓpter elatione sue ꝓpter ingratitudinē ad mortē vsq; infirmat⁹ ē. Sed penitēs sanat⁹ signo sibi dato de reuersiōe solis p decē lineas q̃ oratorib⁹ babilonie oñdit oēs thesauros. Cui ysayas pdixit oīa a babilonijs asportāda: phase aūt solēnissime a pplo celebrari fecit. Dormiuit deniq; Ezechias cū patrib⁹ suis.

Iste Sēnacherib ascēdit in iuda cōtra Ezechiam virū sctm. τ pcussit dñs exercitū ei⁹ vt sup. Ipse aūt turpiter fugiēs peruenit in niniuē: τ afflixit iudeos et thobiā. tandē a suis filijs occisus est.

Manasses (Anno mūdi. 4501.) fili⁹ Ezechie post eū regnauit in iuda quīquagītaquīq; ānis: hic pessim⁹ fuit: ydolatrie dedit⁹ τ augurijs. ꝓphas occidens τ pcipue ysayā serra lignea secari faciēs. Qui tñ captiu⁹ duct⁹ in babilonē penitēs τ valde hūiliat⁹ in illa captiuitate veniā obtinuit. Et ad regnū suum reduct⁹ est. cui successit fili⁹ ei⁹ amon patrē imitat⁹ in vicijs s; nō in pnīa. q̃ τ a suis occisus est.

Iste Assaradon fuit filius Sennacherib.

Linea regū assyriorum

Sardanapallus

Phull

Theglathphalasar

Salmanasar

Sennacherib

Assaradan

Linea pontificū

Elchias

Azarias filius elchie

Sarayas filius azarie

Josedech

Sophonias

Sophonias pp̄ha nonus duodecim pp̄hetarum Chusi nobilissimi iter hebreos viri filiꝰ: pp̄hetauit destructionē hierusalem et reedificationē.

Urias

Iste Urias pp̄ha occisus est a rege ieconia.

Prophete minores

Baruch

Abacuck pp̄ha in numero duodecim pp̄hetarum decimꝰ pp̄hte spiritu plenus: apud iudeā in precio fuit: pp̄hauit cōtra Nabuchodonosor ꝛ babilonē hic etiā danieli prandiū attulit dum in lacu leonuꝫ esset apud babilonem.

Abacuck

Baruch hieremie prophete notarius propheticum librum edidit: in quo cōsolationem de reditu a captiuitate prenunciat.

Hieremias

Iste hieremias pp̄ha sctissimus ꝛ ab ipo matris vtero sctificatꝰ ex sacerdotibꝰ natꝰ incepit pp̄hare adhuc puer. xiij annoꝝ tpe regis Josie contra hierusalē ꝛ tēplū pp̄hizauit ante annis. xl. preter hos qbꝰ pp̄hauit in egipto. Ibidē post mltas iniurias sibi illatas apd Taphnas ab eodeꝫ pplo lapidibus obrutꝰ occubuit. Eoqꝫ i loco sepultꝰ. ꝛ qꝛ serpētes fugauerat post mortē eum venerati sunt.

Olda pp̄hetissa

Istum Sarayam interfecit Nabuchodonosor in reblata cum alijs consiliatoribus sedechie.

Olda pp̄hissa fuit vxor Sellū summi sacerdotis claruit ac pp̄hauit Josie regi et presertim hierosolimoꝝ euersionē ac populi ipsius captiuitatem.

Omnes isti sex cū Joachim rege adhuc pueri in babilonē ducti sunt captiui. Nabuchodonosor statuā aureā. lx. cubitoꝝ altitudine in campo statuit ꝛ cōuocauit oēs principes regionū ad dedicationē statue. ꝛ preco clamabat. Adorate statuā q̄ nō adorauerit eadē hora mittet in fornacē ignis ardentis. Et adorauerūt oēs preter socios danielis: ꝛ accusati sunt ad regē ꝛ succensa est fornax septuplū: ꝛ missi sunt vincti cū vestibꝰ in mediū fornacis. Viros autē illos q̄ miserāt eos interfecit flama ignis. Angelꝰ aūt induxit quasi ventū roris flante refrigerantē eos. Tūc illi tres vno ore benedicebant deum.

Misahel. ananias. azarias.

Daniel.

Ezechiel.

Mardocheus.

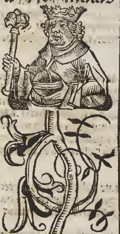

Josedech pontifex filꝰ Azarie egressus est quādo transtulit dominus iudam et hierusalem per manus Nabuchodonosor. Et ductus est cum alijs captiuus in babilonē: dicunt aliqui istum fuisse Esdrā scribam et sacerdotem aut forsan ipsius fratrem.

Rhea virgo vestalis

Regnũ romanorũ Romulus

Remus

Rhea que et Ilia dicebat Numitoris vltimi latinorum regis filia hac tẽpestate adhuc virgũcula: patre eius vi regno priuato: ab amulio patruo vestalibus virginibus addita ad ꝑpetuam virginitatẽ cõpulsa est. Que cum in pleniorem deuenisset etatẽ stimulis acta venereis in amplexus incogniti viri. Et vt alij referunt in martis coniunctionẽ deuenit. Et pregnans effecta. Romulum ⁊ Remum eodẽ partu enixa est. Quos dum peperisset iussu regis Amulij viua defossa est. Qua mortua etiam geminos in tiberim deijci iussit. Verũ nequeuntibus ministris ad ripam fluminis propter aquarum multitudinẽ deuenire: illos in ripa posuere. Et sic Amulij imperio abiectus in profluentẽ Romulus cum Remo fratre non potuit extingui. Et tiberinum amnem repressit: ⁊ relictis catulis lupa vagitum secuta: vbera admonuit infantibus. matreq̃ sese gessit. Sic repertos apud arborem faustulus regis pastor tulit in casam atq̃ educauit sustẽtatosq̃ fere inter greges pecorum agresta vita nutriuit. Marcios pueros fuisse: siue q̃ in luco martis enixi sunt. siue q̃ a lupo que in tutela martis est nutriti. Adulti inter pastores de virtute quottidiana certamina et vires ⁊ pernicitatẽ auxere. Cum autem adoleuissent non parua pastorum ⁊ latronũ manu collecta Amulium patruum regẽ interfecerunt. et numitorẽ auum in regnum restituerunt. Is tamen sequẽti anno extinctus. Sic latinorum seu Albanorum regum defecere nomina. vbi sub vno ⁊ viginti regibus sexcẽtis ⁊ viginti tribus annis regnatũ est.

Remus Rhee vestalis virginis ex incognito patre filius: Romuli frater hoc anno vna cum fratre suo ⁊ auo suo Numitore in regno latinorum restituto. deinde interfecto vrbẽ vbi nunc Roma est cõstituerunt ac condiderunt. Et cũ gemini erant: vter auspicaretur ⁊ regeret: adhibuere piacula. Remus montem Auentinum: Romulus palatinum occupauit. Prior ille sex vultures: hic postea sed duodecim vidit sic victor. augurio vrbem excitat plenus spei bellatricem fore. ita illi assuete sanguini ⁊ prede aues pollicebantur ad tutelam noue vrbis sufficere vallũ videbat. Cuius dũ irridet angustias Remus: idq̃ increpat. saltu dubiũ an iussu fr̃is occisus est. Prima certe victima fuit. munitionẽ vrbis noue sanguine suo consecrauit. ferunt eum a fabio Romuli duce cultro pastorali occisum Et in eodem loco vbi futuri muri vestigiũ transgressus est sepultus fuit.

Romanorum regni principium

Romulus primus Romanorum rex vigesimoquarto supra trecẽtesimũ regni dauid anno: etatisq̃ sue primo ⁊ vicesimo numitore perempto: regnoq̃ latinorũ in confuso posito pastorum non parua manu collecta vna cum fratre Remo iam dicto statim vrbem paruam in solo nequaq̃ munito conditam ⁊ a se Romam nominatam primum regnare incepit teste Eusebio regnauit annis. 38. Romulus autem licet sub dubio partu natus: eius tamen indolis (vt plutarcus ait) nequaq̃ seruilis erat: sed quandã regiam magnitudinẽ ac ꝓbitatẽ pre se ferebat. Eminebat in eo natura facilis ⁊ ad consilium ciuilem probitatem aptissimum ingenium: quapropter euenit ad magnum dignitatis culmen. Post romam autem conditam primum eos quibus etatis vigor inerat in militares legiones distribuit. Ceteram vero multitudinem populum appellauit Centum deinde Senatores creans eos patres dixit: ac ex eis genitos patricios Prius enim incole deerant: et cum in proximo erat lucus: hunc Asilũ fecit et statim mira vis hominum latini tuscíq̃ pastores quidam et transmarini phriges q̃ sub Enea archades qui sub Euandro duce influxerant: ita populum romanum ipse fecit. Matrimonia vero a finitimis petita quia non impetrabantur manu capta sunt. simulatis quippe ludis equestribus: virgines que ad spectaculum venerant prede fuere. Et hec statim causa bellorum. Auctis tamẽ breui viribus hũc rex sapientissimus statum reipublice imposuit: vti iuuenta diuisa per tribus in equis et in armis ad subdita bella excubaret cõsilium reipublice penes senes esset his ita ordinatis cum contionem haberet ante vrbem apud Capree paludem e conspectu ablatus est.

Numa pompiliꝰ

NUma pompiliꝰ ſcd̄s Romanoꝝ rex. ſeptimo ⁊. xx. regni Ezechie ãno pꝰ Romulum regnare cepit. Et regnauit annis. 41. Quem curribus ſabinis agentem vltro petiuere ob inclitam viri religionem. Ille ſacra ⁊ cerimonias omnemq̃ cultum deorum immortalium docuit. Ille pontifices. Augures ceteroſq̃ p̱ ſacerdotia. Annũ quoq̃ in duodecim menſes: faſtos dies nephaſtoſq̃ deſcripſit. Hec omnia quaſi monitu dee egerie: quo magis barbari acciperent. Eo deniq̃ ferocem populum redegit vt qđ vi ⁊ iniuria occupauerat impiꝫ religione atq̃ iuſticia gubernaret. Obijt deniq̃ octogenarius leui morbo.

Tullus hoſtilius

TUllus hoſtilius tercius Romanorum rex: trigeſimo nono regni manaſſe anno poſt numam pompilium regẽ a Romanis rex ſuffectus. Regnauit annis. 31. Cui in honorem virtutis regnum vltro datum. Huius cunabula (vt Eutropius ſcribit) tugurium agreſte cepit. ⁊ poſtea adoleſcẽtia in paſcendis pecoribus occupata fuit. Ualidior deinde factus Romanũ rexit populũ Et primus quidam Romanorum regum faſtibus ⁊ purpura vti cepit. Ac vrbeꝫ adiecto celio monte ampliauit. Poſt longam deniq̃ pacem in albanos bella tulit deuictos in vrbem admiſit: ⁊ eorum vrbem preter templa euertit. Tandem cum magna gloria belli regnaſſet cum tota domo ictu fulminis conflagratus eſt.

Anchꝰ Marciꝰ

ANchus marcius Nume regis ex filia Nepos. quartꝰ Romanorum rex. q̃rto Joſie regni anno poſt Tullum hoſtilium regnum accipiẽs. Regnauit annis. 25. Hic nulli ſuperiorum regum belli paciſq̃ artibus ac gloria vm q̃ inferior fuit. Et menia muro amplexus eſt. Auẽtinum ianiculumq̃ montes vrbi addidit ⁊ pontem primus Tiberi adiecit: hoſtiamq̃ in ipſo maris fluminiſq̃ confinio Coloniam poſuit. preſagiens animo futurum: vt totius mundi opes et cõmeatus illo veluti maritimo vrbis hoſpitio reciperentur. tandem morbo correptus vitam cum morte mutauit.

Tarquiniꝰ priſcꝰ

TArquinius priſcus quintus Romanorum rex anno vigeſimoſeptimo regni Joſie poſt anchum Marciuꝫ rex delectus. regnauit annis. 37. Is trãſmarine originis regnum vltro petens accipit ob induſtriam ⁊ elegantiã quippe qui oriundus Corintho grecum ingenium italicis artibus inſtituit. Hic et ſenatus maieſtatem numero ampliauit: ⁊ centurijs tribus auxit neq̃ pace tarquinus q̃ bello promptior. xij. namq̃ tuſcie populos frequentibus armis ſubegit. Inde aureo curru quattuor equis triumphauit. Qui poſt multa ſtrennue geſta ab anchi filijs interfectus eſt.

PEr ea adhuc tempora reges Haſtas pro dyademate habebant quas greci ſceptra dixere. Nam et ab origine rerum p̱ dijs immortalibus veteres haſtas coluere. ob cuius religionis memoriã adhuc deoꝝ ſimulacris haſte addũtur.

Phaleris

PHaleris Agrigentinus tyrannus ⁊ orator hac tempeſtate floruit cui quidam perillus eris ingenioſus artifex ⁊ ei amiciſſimus ex athenis agrigentum ad euꝫ venit: cognita hominis ſeuicia vt eidẽ placeret ex ere taurum artificioſum fabricauit. Et in eius latere ianuã poſuit vt reus in eo incluſus ſubiectis ignibus torqueret. vt ſonus vocis hominis bouis mugitꝰ videret: quo accepto illum includi iuſſit. Et primꝰ artificij ſui prebuit experimentum vt Ouidiꝰ dicit. Nec enim lex equior vlla eſt: q̃ necis artifices arte perire ſua hec ipe phaleris Athenieſibus de ſe pro illo conqueſtis reſcripſit. Extant enĩ huius phaleris adhuc celebres ⁊ graues epiſtole.

Sibilla erithea

SIbylla Eritbrea omnium aliarum clarior in babilonia orta tempore illo vixit: monachali veſte induta: velo nigro in capite: manu geſtans gladium nudum non multum antiqua. mediocriter facie turbata. habens ſub pedibus circulum aureum ornatum ſtelliſ ad ſimulitudinem celi dicit ſic. In vltima etate humiliabitur deus: humanabitur proles diuina vnietur: hũanitati diuinitas. iacebit in feno agnus: et puellari officio educabitur.

Roma vrbs toto orbe celebrāda: rerū do
mina in latio ad amnē tyberī sita. A ro-
mulo eiꝰ ꝯditore noīata. vndecimo Eze
chie reg̃ iuda āno: Scdoq; octaue olympiadis
āno ab ip̄o conditā fuisse affirmāt. Ambitū eius
vrbis Plinius ex traditionibꝰ Augusti scribit
milia passus vigīti. Flauiꝰ vopiscꝰ scribit Aure
liū impatorē ambitū vrbis ad trigīta milia pas
suum ampliasse. Nostra aūt ratio metiēdi a pri-
scorū ratiōe multū variat: si ad nr̄e etatis con-
suetudinē metiri volemꝰ vix passuū milia qua-
tuordecim oīs rome ꝛ ianiculē siue trāstiberine
regionis ꝛ vaticani ambitꝰ implebit. Tyberis
fluuiꝰ a septētriōe vrbē intrat: ꝛ ex latere meridi
ano versus hostiā exit. ita vt ex latere quidā dex
tro vaticanū cōperiat ꝛ Janiculū: q̄ duo regiōz
trāstiberinā complēt. A sinistro vero sit romane
vrbis ambitꝰ septē ꝯplectēs colles. Portas vr
bis triginta aptas. ꝛ septē clausas fuisse scribit
pliniꝰ. Noīa que apud priscos vsitata fuerīt elu
cidare libet. Nā cū diuersis tpibꝰ aucta fuerit: ꝛ
q̄ intra vltimū muroꝝ ambitū remanebāt porte
formā amitterēt. fuitq; deinde roma diruta ideo
inuestigari oīs relinqmꝰ. Flumētana p̄ma por
ta appellata: q tyberim eaz influxisse affirmāt.
nouissime porta ppl̄i dicta. Scda piciana a colla
tia oppido ꝓpe romā Collatia. Tercia q̄ nūc sala
ria fuisse quirinalē postea collinā q ea in collem
quirinalē itur. Quarta viminalis nūc sctē agne
tis aut numētana. q ad viminalē collē ducebat
Quīta exquilina q in exquilijs itur. nūc sancti
Laurēcij. Sexta neuia q̄ maior dicit. Septima
Asinaria nūc sctī iohānis. a priscis celimōtana
a celio mōte. Octaua q̄ in abdito angulo clausa
cernit ꝛ metrodori porta dicit: Gabiusam fuis-
se a maioribꝰ appellatā. Latina deinde porta i-
mutatū retinet vocabulū qd ea in latinam duce-
bat. Porta appia olim Capena. Vltima trige-
nina intra tyberim aliqn̄ hostiensis ꝛ sctī pauli
appellatā restat. cū ad eiꝰ basilicā ducat ꝛ hosti-
am versus. Est ꝛ alia intra tyberim romane vr-
bis carmētalis. Postremo porta triūphal' oīm
celeberrima q̄ etate nostra extat p quā triumphi
agebant. Cuiꝰ fundamētorū moles in extrema
tiberis ripa cōspici possunt. ꝛ pons similiter ad
illā cōducēs vsq; ad hospitale sctī spūs et via q̄
ab eo pōte vsq; ad Neronis circum in quo Cay
calliculę obeliscꝰ aspicit. q̄ nūc corrupte iulia nū
cupat. ꝛ ad sinistrū latꝰ basilice btī Petri adia-
cet triumphale territorium nuncupatur. verum
triumphale territorium ꝛ adherētia loca vatica
ni nomē a vaticano colle assumpsere. et cōstat iā
vaticanū collē eū esse qui eccl̄ie btī Petri adiacz
p̄ cūctis cū rebꝰ celebrior ꝛ religiosior cōspicit
vaticanꝰ reliquijs btī petri. ꝛ eiꝰ excelsa basilica
et romani pōtificis pallatio qd Nicolaꝰ papa se
cundꝰ fundauit ꝛ grāde viridariū muris cinxit.
Janiculꝰ regiōz ip̄am totā trāstiberinā excepto
vaticano indicat. vaticanū vero primitꝰ leo pa-
pa quartus muro muniuit ꝛ de suo noīe ciuitatē
leoninā vocauit. Ea sex portas nūc stātes habz
prima in Janiculū dimittēs ab eccl̄ia cui subia-
cet sancti spūs nomē accepit. Alia est edita in col
le ptusa. hec ꝛ pforata vocat. Tercia posterule
nomē accepit. Quarta viridario pōtificis sub-
iacet viridaria vocat. Quīta iuxta molē hadria
ni quod nūc castꝝ sancti angeli vocat. porta san
cti angeli dicit. Sexta sb adriani meta ad vrbē
p pontē cōducit ab eneis foribꝰ Enea vocitatur
Colles septē rome ab auctoribꝰ describunt di-
cēte virgilio libro Georgicoꝝ. 2. scilicet. Et rez
facta ē pulcherrima roma. Septēq; vna sibi mu
ro circūdedit arces. Quoꝝ noīa sunt Capitoli
nus. Auētinꝰ. palatinꝰ. Celiꝰ. Exqlinꝰ. vimi-
nalis ꝛ quirinalis. Et absq; ianiculo ꝛ vaticano
septicollis ip̄a vrbs dicebat. Capitolinꝰ mons
dictus cū in eo fundamēta edis iouis foderētur
caput humanū inuētuz est ꝛ ante Tarpeiꝰ a tar-
peya virgine vestali dicebat. ꝛ mōs saturni a q̄
saturnia tellꝰ. fuit in hac arce capitolij celeberri-
mum iouis optimi maximi templuz ꝛ iunonis
monete. ꝛ in eo clangore anserū ꝛ alarū strepitu
M. manliꝰ gallos in p̄cipiciū dedit. huiꝰ totius
arcis ornamēta cūctis miraculis egiptiorū erāt
anteponēda. quare aurea capitolia cognominā
tur ꝛ domiciliū deoꝝ. Circa eū locū duo fora iū
gebant boariū ꝛ pistariū. Nūc aūt preter lace-
ratam domū a bonifacio nono ruinis sup edifi-
catam p̄ter are celi fratrū btī francisci eccl̄iaz in fe
retrij iouis templi fundamētis extructā. nihil hz
is mōs capitolinꝰ. tantis olim edificijs exorna
tus cū delubra edes sacella et tēpla vltra sexagī
ta habuerit. Auētinꝰ collis ab aduētu hoīm vl'
a rege auētino albano ibi sepulto dictꝰ fuit. in h̄
mōte ara herculi ab euandro posita. Et iunonis
templū ꝛ tēpla diane ꝛ minerue ꝛ lucine: fuit su
per eodē mōte lauretū silua ioui sacrata: ꝛ edes
libertatis. habz vero nūc is mōs mōsteriū san-
cte Sabine ꝛ aliud sctī bonifacij. reliquꝰ mons
aut ruinis aut vineis p̄ter sancti Alexij cenobiū
quod mihi vetustissimū cōspicit contectus est.
Palatinꝰ mōs cū palatini aborigines ex agro
reatino cum euādro venerūt hoc nomē accepit.
Sup hoc mōte vt ex cornelio tacito accepimꝰ p̄
mo vrbs roma edificata fuit. Et in eo reges de-
inde cōsules postea impatores maiori ex pte se-
dem habuerūt. Habuit ꝛ edes vani ducis. Liui
us quoq; inquit matrē magnā deuz a grecia ad
uectam in edem victorie q̄ est in palatio ptulere
Fuit ꝛ in palatio teste plinio phanū febri dicatū
Et templū diui Augusti deinde incēdio cōsum-
ptum C. Calicula sup templuz hoc ponte trans-
misso palaciū capitoliūq; cōiunxit. Cuiꝰ ꝛ reliq
as quasdā adhuc cōspicere libet. Idē cesar Au
gustꝰ templū appollinis in ea pte excitauit. Ad
didit porticꝰ cū bibliotheca latina grecaq;. quo
in loco iam senior sepe senatū habuit. Id edifi-
cium admirādis opibꝰ exornatū erat. cōpluraq;
a multis extructa sunt. Nūc p̄ter sancti Nicolai
eccl̄iam a calixto papa edificatā q̄ etiā male inte-
gra cernitur. nullū is celeberrimꝰ mons hz edi-
ficiū. qualis aūt et quātꝰ olim fuerit ea edificio-
rum moles indicāt ruine inter ceteras vrbis cō-
spiciende. Cū itaq; tres illos mōtes q̄ primi et
soli in p̄ma vrbe a Romulo conp̄hensi fuerūt se
clusis ruinis videri poterit ea nuditas quā Ro-
ma nōdum cōdita habuerit. Fuit aūt in ea par-
te pallacij quā septētrionē versus in triūphalez
Constantini imperatoris arcum vergentem vi
demus. locꝰ palladij cuiꝰ insignes extant ruine

binas habētes ex marmore portas eo in murorum ambitu eccl'ia sancti Andree de pallara concluditur. Ceteras partes alto circundatas muro vinea implet. Celius mons a celio vibēnio duce (qui Romulo auxilio venit contra latinum) nomē assumpsit. & fuit vrbi additus quo tpe Tullus hostilius albaȝ euertit. & postea ibi habitauit: & curiā fecit que hostilia appellata est. In eo mōte Vespasian⁹ templū diui claudij edificauit fuerūt in eo phauni veneris & cupidinis. aliorūq3 deorum edes Are & templa. Et macellū magnū. Antruȝ ciclopis lupanaria. cohortes quinq3 vigilū: castra pegrina & armentariū. Medio in ei⁹ dorso bine aqueductus supbissimi opis cōspiciunt. Nūc ecciijs xpianis mōs est ornat⁹ in ea parte ad palatinū montē vergēs monasteriū est btī Gregorij in paternis edib⁹ ab eo edificatū. Inde sanctoꝝ Johānis & pauli eccia. Estq3 in eo hospitale saluatoris: & eccia sancte Marie in dñica. Alteraq3 eccia scti Steffani rotunda de ipo mōte celio cognomē hñs: Ea in fauni ede pet⁹ fundata fuit. Simplici⁹ papa eam exornauit. Cernit nūc integra ad ei⁹ mōtis sinistrā sctoꝝ quattuor coronatoꝝ eccia. Sctiq3 erasmi mōsteriū. Proximū noui opis in mōte celio est xenodochiū lateranēse. In extremo eiusdē mōtis iā est basilica lateranēsis sic cognomiata: qꝛ in lateranēsiū nobilissime gētis edib⁹ extructa fuit. Hec venerabilis eccia capita Apostoloꝝ seruat ceteraq3 sctimonia: ediūq3 supbissima structura toto orbe celeberrima a Constātino data btō Siluestro cōstātiniana basilica appellata. Ea sic Romanoꝝ pōtificū primaria est sedes. sic ab eis plurimū olim habitata fuit. Nūc vero pallacia quib⁹ circūdata fuit basilica maiori ex pte corruerāt. Visit quoq3 in celio mōte porta maior neuia dicta & amphiteatrū semidirutū: qd statilij thauri maiores nrī appellauere. Et alia basilica sctē crucis i hierusalē ab Helena cōstātini matre cōstructa. Eo loco vbi templa erāt veneris & cupidinis cōiunctūq3 est mōsteriū qd Cartusiēsib⁹ nūc incolit. Exquilini mōtis oim maxim⁹ varro longā posuit expositionē ab excubijs regis Tullij dict⁹. Exquilie eñ motes duo habiti. Celebrior pars a foro Trayani & turrib⁹ quas comitū & militie appellāt incipiēs p montē cui caballo nūc nomē est: & ad termas vsq3 diocletianas ptendit Et in portā exqlinam q iam scti Laurētij noiat desinit. Altera ps collis via intersecat que patricij vic⁹ dicitur. Et sup hac pte eccia est celeberrima sctē Marie maioris dirimit a celio mōte p viā que porta Neuiā vsq3 ad amphiteatrū qd collosseū vocam⁹ reducit. Fuerūt in exquilijs edificia q̄plurima & admirāda. Et pre

ROMA

mo a turri militiarū ascēdendo cernunt̄ ruine termaꝝ Constātini: ⁊ ingētes seminudoꝝ senū marmoree statue. Abinde pene cōtiguo loco cōspiciunt̄ Caballi marmorei ingētes cū viris seminudis lora tenētib⁹ miro artificio cōpacti quoꝝ vn⁹ opus praxitelis. Alter phidie latinis lr̄is inscribit̄. Inde nō longe sunt diocleciani terme edificiū pulcherrimū ⁊ admirādum: ⁊ alie terme claroꝝ viroꝝ. Fuit in eodē colle macellū ⁊ ibi cōspicit̄ eccīa scti Uiti cui cōtigu⁹ est arc⁹ triūphalis galieni. multeq̄ eccie in eo extant ⁊ alia innumerabilia. Uiminalis collis a Ioue vimineo cui⁹ ibi are sunt. Etsi plura ī eo fuerūt edificia: nil tn̄ certū reperitur q̄ȝ tres speciosissimas ī illo toti⁹ vrbis domos fuisse. M. Crassi. Q. Catulli. C. aquilij eq̄tis romani. Fuerunt in illo scd̄m aliquos Salustiani horti quoꝝ reliquias obstupēdas designāt. a porta viminali in collinam ⁊ ad Sanct ī vsq̄ Susannā extēdi putāt. Quirinalis collis a quirini phano edē fortune p̄mogenie habuit. Uarro aūt ob paruitatē colles ⁊ nō mōtes appellat. Hos duos colles scribit liui⁹ Seruiū regē addidisse cū amplificādę vrbi animū adiecisset. inibiq̄ vt loco dignitas fieret habitasse. Aggeris fossa ⁊ muro circūdedisse vrbē. Claudit̄ roma ab oriēte aggere tarquini inter prima opa mirabilia. Nā cū muris eq̄uit q̄ maxie patebat aditu plano. estq̄ is tumul⁹ quē nūc sctē marie in pp̄lo supeminētē ad pinciani vsq̄ pallacij fundamta ꝓtendi videm⁹. Camp⁹ marci⁹ sic describit̄ a liuio agger tarquinoꝝ q̄ inter vrbē ⁊ tyberi fuit campū marciū dixerūt: cū eo tp̄e vrbs ad capitoliū aut parū citra finiret̄. Et virginea aq̄ p q̄rinalis colli cauernas campum olim marciū q̄ nūc triuij regio dicit̄ illabit̄. hec sola aqua ex exteris tā romā ingredit̄. Habuit camp⁹ marci⁹ edificia olim admirāda. quoꝝ puule ruine adhuc restāt. Et adhuc eccīa cōspicit̄ q̄ sctē Marie in ecuria vocitatur. Erat ⁊ templuȝ Isidis: cōspicit̄ adhuc colūna rerum gestarū elaborata. Iuxta hanc q̄nq̄ Comitia fiebāt. Fuerūt ⁊ in vrbe duodecim terme: ⁊ aqueduct⁹ mirabiles. Hi sunt arc⁹ altissimi sbleuati. Arcus q̄ȝ triūphales fuisse q̄ȝ plrimos ⁊ legim⁹ ⁊ cōspicim⁹ quosdā tamē dirutos. quosdā ruinis cooptos. q̄sdam nouis edificiolis ab aspectu hoīm semotos. Cernūt̄ q̄ȝ diuersoꝝ edificioꝝ spectande insignesq̄ ruine ideo cum his Rome descriptionem relinquimus.

Oblectat me roma tuas spectare ruinas. Ex cuius lapsu gl̄ia prisca patet. Sed tu⁹ hic pp̄lus muris de fossa vetustis. Calcis in obsequium marmora dura coquit. Impia tercentum si sic gens egerit annos. Nullum hic indicium nobilitatis erit.

Genua ligurum domina ⁊ regina. quaꝫ etiam Januam dicimus ytalie vrbs celebris clarissimaqꝫ in ligustici maris littore a quodam Genuo saturni regis filio conditam ⁊ cognominatam dicunt. Alij vt paulus perusinus hystoricus a genuino phetontis socio ob nauseam maris in littore relicto cū parte natium custode qui iunctus accolis loci siluestribꝰ hominibus oppidum condidit: et genuā ex suo nomine nuncupauit. Alij quoqꝫ a Jano ytalorꝫ rege et post troyanam cladem ampliatā vbi Jani bifrontis ydolum primo coli ceptum est cuiꝰ sigilli inscriptio sic haberi dicit̄. Griffus vt has angit: sic hos ianua frangit. Quidam tamē ante belli punici tempora nullam eius vrbis mentioneꝫ haberi dicunt. Liuius autē eius incremētum habuisse dicit Lucretio prorogatum imperium vt genuam oppidum a magone peno destructum exedificaret. Postq̄ꝫ tempora ligurībꝰ genuensibusqꝫ anuciatoribus vsi fuerunt. quibꝰ quiꝫ magne copie variaqꝫ bello vsui futura mitterentur maxime oportuna fuisse videtur genua loci natura tunc etiam portuosa. Eam Karolus magnus imperator pipinusqꝫ filius rex ytalie ⁊ successores franci reges per annos circiter cētuꝫ summa cum iusticia ⁊ humanitate sicuti et ceteras ytalie vrbes gubernarūt ducibus illi administrande qui comites appellarentur prefectis. Hec plane ciuitas totiꝰ ligustici sinꝰ emporiū est Que a q̄dringentis annis citra (cum ante haud magnum oppidum fuerit) maximum habuit incrementuꝫ. Unde et ingentes nacta vires ⁊ portu edibusqꝫ superbissimis ac reliquis in omi genere ornamentis nunc vsqꝫ preter venetias ceteras ytalie maritimas vrbes superat. Queqꝫ et naualis belli peritia adeo excelluit: vt ānos multos maris imperio potiretur ⁊ piratarum abstulerit latrocinia. Post karolum vero magnum et filios plurimam ciuium sustinuit tyrannidem. Propter quod et peregrinos dominos sibi superinducere aliquando necesse habuit que ciuilibꝰ agitata discordijs memoria nostra imperiū maris amisit eius enim creberrimas mutationes ⁊ oriens simul et occidens admiratur que sic auxilio et consilio destituta imperium eius longe lateqꝫ diffusissimum pene exhaustum est. Peraꝫ enim vrbem Constantinopoli oppositam. mitilenam insulam. Famagustam vrbem totius Ciprie insule columen. Chium insulam: aliasqꝫ grecanicasqꝫ vrbes plurimas a thurcis: alijsqꝫ gentibꝰ ablatas deperdidit vel tributarias fecit. Capha etiam eius coloniā in thaurico Cheroneso non procul a bosphoro cymerico amisit. Ornat̄ autem hec ciuitas Genua maxime cineribus p̄cursoris domini. Et cathino quodam Smaragdino impreciabili quem tradunt illum fuisse in q̄ dominus iesus xpus agnum paschalem in cena domini cum apostolis suis comedit.

Tales

Tales philosophus Asianus e septem grecie sapientibus primus bis tēporibus athenis claruit. Hic sapiens appellatus est: scđm quem ꝛ septez sapientes vocati sunt. fuit autem conscriptus ciuis mileti: ideo thales milesius appellatus est. Scripsit autē de conuersione ꝛ equinoctio: ꝛ primus inter philozophos dicitur de Astrologia tractasse. nec non ꝛ solares eclipses ꝛ versiones predixit ab egiptijs geometriā didicit. In politicis vero optime est consilia tus. Aiunt em̄ coniuge eum caruisse: et interrogatus cur non duceret dixit. ob filiorum amorem: hic principium omnium aquā posuit. mundūq; aīatum dixit ꝛ demonibus plenum. Tempora quoq; anni fertur inuenisse. ꝛ in. ccc lxv. dies diuisisse. Scripsit autē de Astronomia multa que in ducentis carminibus cōphendit. Tabulam auream siue mēsam a piscatorib⁹ casu inuentam altercatio suborta cuius esset appollinem delphicum adierūt vt indicaret cui danda esset. Appollo respondit illi esse dandam: qui sapiētia ceteros p̄emineret: his auditis talen p̄bo data est. Ille eam dedit bianti. Bias pitacho. Ad vltimum ad solonem puenit. qui et titulum amplissime prudentie ꝛ etiam premiū ipsam sc; mēsam auream ad appollinez transtulit: hic tales paup erat: vacans philozophie studijs: acquisitioni pecunie intendere non valebat. Item fructuus ꝛ olei vbertatē per Astronomiam futuri anni nouit. Ferturq; de ipso q̄ dum nocte quadam duceretur extra domum a vetula vt astra consideraret. incidit in foueam: eoq; lugente: dixit vetula: tu quidā o tales que ante pedes sunt videre nequis: quō que in celis sunt posses cognoscere: obijt aūt anno etatis sue. lxxviij.

Solon

Solon philosophus Atheniēsis scđus de septem sapientib⁹ athenis floruit. Atheniēsibus leges optimas condidit: quas postmodum Romani ab eisdem acceperunt. multaq; beneficia eis cōtulit: ꝛ multo tpe eos sua prudentia a seruitute ꝛ tyrānide liberauit. ꝛ tandez fortuna mutata profugus in egiptum se transtulit: hic dum senex esset pisistrato tyrāno athenas occupare volenti: toto conatu restitit multis ex ciuibus consentientib⁹ pisistrato. Interrogatus autem qua spe fretus vt tam audacter resisteret: ait senectute. Hic etiam solon dixit: boni ꝛ virtuosi viri apud tyrannos equiparant calculis rationum quorū vnusquisq; plura qn̄q; pauciora signat. Ac sic in ꝯspectu tyranni qn̄q; magni dicunt ꝛ clari: qn̄q; autē ꝛ honore carentes. Interrogat⁹ etiā a creso rege lidorū quis ei felix esse videret ait Tribalanus atheniēsis ꝛ cleobis ꝛ bito ignoti ꝛ homines quorum fama latet. Cresus aūt rex ornans se omni ore regiisq; fastu sedens in solio: interrogauit eū si quid miri melioris vidisset respondit. Gallos phasianos ꝛ pauones naturali enim colore ꝛ flore decorati sunt ꝛ millesies meliori. Huic soloni mortuum filium lugenti: non esse flendum ait quidam eo q̄ flere nihil prodesset. Cui solon eo magis ploro: quo damnū meum irremediabile videas. Interrogatus an vellet q̄ sui de morte eius lugerēt ait. ad hoc multis conatib⁹ laboraui: vt in morte mea dolore et lamentis non caream amicorum. Ait etiam nemo dicere debere: se ceteris quibuscūq; intollerabiliores amaritudines sustinere. Inter ceteras autez leges eius ait. Siquis parentes īdigentes non alat ingloriosus est. Filij eorum qui pro republica obierīt publice nutriantur ꝛ doceantur. Itē statuit tutorem cum orphanoruz matre non habitare: nec tutoris officium exercere: in quē orphanorum defunctorum substantia pueniet: nec sculptori anuli licere tenere signū anuli venditi: ꝛ si vnū oculum habentē quis illo priuauerit. Uiceuersa ipe geminis careat: ꝛ q̄ princeps si ebriosus fuerit damnet nece. Respōsa solonis ad quedā quesita sunt hec. Quid est verbum: ymago operum. quo firmat verbū silentio. Quo firmat silentiū tpe. Quid est rex fortis potestas. Quid est lex: aranee tela q̄ si in eam ceciderit quid debile retinet: graue aūt ptransit tela rescissa. Mortu⁹ in cipro octogenarius tpe Sedechie regis.

Chilon

Chilon p̄hus Lacedemonius athenis claruit terci⁹ de septem sapientibus grecie qui ob eius ꝓfundissimam sapientiam breueloqu⁹ dictus est. Hic iūgēde causa societatis missus fuit corinthū: vbi duces ꝛ seniores popłi ludētes inuenit in alea ꝓpter quod infecto negocio reuersus est: dicēs se nolle gloriam spartanorū quorū virtus constructo bisantio clarescebat: hac maculari infamia vt diceret cū aleatorib⁹ cōtraxisse societatē. Interrogat⁹ q̄d est fortuna. Respondit ignarus medicus: multos em̄ excecat. Docebat aūt Chilon dominari lingue: ꝛ presertim in cōuiuijs. nō esse maledicēdū proximis. alioquin audire oportet ea quibus quis tristabit. Itez non esse minandū cuiq;: quoniā hoc est muliebre. Ticius ad calamitatem amicorum q̄ ad prosperitatem ire. Humiles nuptias facere. non esse maledicendum mortuo. Seniū honorare. Cauere sibiipsi. Damnum malle q̄ prauum lucrū. Illud enim semel contristabit hoc vsquequaq;. Non irridere infelicem dominatorem ꝛ fortem mansuetum esse decet. vt eū subditi magis reuereantur q̄ timeant. Ire dominari. non cupere impossibilia. Et claruit tēpore Sedechie regis. vixit autem quinquagintasex annis.

Pitacus.

PItacus Asianus mitilenus illustris phꝯs quartꝰ de.vij. sapiētibus grecie. nō doctrina solū sed etiā in re militari strenuus cū bellū inter atheniēses ⁊ Mitilenos instaret. qꝛ ipe mitilēsiū exercitus ductor er ...ugnare statuit cum firmone Atheniēsiū duce in singulari certamie ⁊ rhete ha... sub scuto furtim circūuoluit firmonē: ⁊ occidēs eum saluauit terram. Mitil... iutē et principatum obtulerunt quē ipe decēnio tenuit: ⁊ ad optimum ordin... iuitate reducta: deposuit principatū ac decē annis aliis supuixit. ⁊ cum pdiue... se potuisset: spreuit diuitias. Hic pitacus vidēs multum vinū in insula mit... crescere: volēs ebrietati hominuz pcauere lege publica statuit: vt peccās ebrius dupliciter puniret. dicebat autē vinū malum et bonum esse: malum quidē ex crapula: bonu ex natura. Interrogatꝰ quid optimū. ait ad presens bñ facere: qd fidele: terra: quid infidele: mare. Vixit aūt annis.lxx. Et claruit tpe Joachim regis iude.

Bias

BIas Asianꝰ pmensis phꝯs quītꝰ de.vij. sapiētibus grecie. Hic cū inter Primēses et messanēses instaret bellū ⁊ primēsiū milites virgines multas messanēsiū captiuas duxissent cōfestim bias his visis indoluit: ⁊ puellas captiuas liberās: tanqꝫ pprias filias custodiuit induēs eas vestibꝰ nouis et singlis dotes tribuēs: sb fida custodia remisit ad pentes: inimicis exhibēs pietatē. Alio qꝫ tpe dum Aliatꝰ princeps primēsiū ciuitatē obsideret sperās primēses fame deficere: bias tali arte defectū intraneū ⁊ victualium palliauit: duas eñ mulas fero impiguatas de ciuitate dimisit vt quasi fortuitu ab hostibꝰ caperet. quas cum aliatꝰ cerneret putauit illos victualibus copiosis abundare. Misitqꝫ ad biantē vt egrederetur ad eum de concordia tractaturus. Respondit bias si exirem forsitan primeñ: cepas ederent: Unde tu magis intromitte legatum. timuit enim ne ab hostibus captus: flere faceret primēses. Cumqꝫ legati aliati ingrederentur vrbem: Bias aceruum arene spargens ⁊ diffundens desup triticum ostēdit legato. quod audiens aliatus: reconciliatōne facta recessit: ⁊ sic fuit ciuitas p biantis prudentiam liberata. Alio vero tempore (vt valerius narrat) cum terraz eius fortuna mutata hostes inuaderent: ⁊ qui euadere hostes potuerunt preciosarum rerum suarum pondere onusti fugerent nihil ipse de his deferēs fugit. Interrogatus autē cur nihil de bonis suis secum ferret ait: omnia bona mea mecū porto. pectore enim illa gestabat non visenda oculis: sed animo extimanda: que domicilio mentis inclusa erant. Interrogatus quid sit in hac vita optimum: ait Mens sibi bene rectitudinis conscia. Interrogatusqꝫ quid sit dulce homini ait. proprium. Claruit tempore Sedechie regis et scripsit vtilia multa. Eo mortuo primēses ei templum dicarunt.

Cleobolus

CLeobolus phꝯs Lindius sextus de.vij. sapiētibus grecie claruit tempore Zedechie regis iude. Cuius filia Cleobula inuentrix enigmatum fuit. Huius enigma fuit: vnus pater: filij duodecim horum cuilibet nati sunt triginta difformes: nam quidam horum albi visu: quidam vero nigri: immortales autē cum sint corrumpuntur omnes ⁊ deficiunt. Est autē annus duodecim mensium pater ⁊c. Celebres sentētie eius sunt hec. Amico benefac vt amicior fiat. Inimicum vero amicum facere stude. Magis enim amicorum inuidiam qꝫ inimicorum insidias cauere debemus. Illud enim apertum est. hoc autē celatus malum: nocendiqꝫ fraus que non speratur potentior est. Quanto plus licet tanto minus libeat: vxorem ex paribus ducere. nam si ex maioribus duxeris dominos habebis cognatos: non irrideas exprobratos nam fies odiosus his. Prosperatus ne superbias. ⁊ depauperatus ne deijciaris. Mutatiōes fortune viriliter scito ferre. Scripsit autē de enigmatibus questiones trium milium carminuz Obijt vero completis annis vite sue.lxx.

Periander

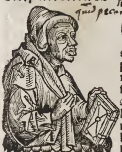
PEriander Corinthius phꝯs e septem sapientibus phis septimus hac tēpestate floruit: scripsit dogmata vtilia in duobus milibus versuum. Sētentie eius hee sunt celebriores. volentes secure tyrannos fieri. oportet beniuolentia fulciri non armis. amicis felicibus ⁊ infelicibus idez sis. Quodcūqꝫ promittis obserua. Claruit autem periander tempore Sedechie regis iude. Mortuus est ferme octogenarius.

Anatharsis

Anatharsis pħus scita genere. Hic licet magnus ⁊ audax in rebus bellicis strenuꝰ esset: vt in doctrina grecoꝝ moribusq₃ pficeret iuit athenas. ⁊ ad Solonis sapientissimi domũ profectus: nũciari soloni fecit ꝙ venisset ad eum Anatharsis scita cupiens eum videre ⁊ eius amicus fieri si effici possit. Solonis aũt responsum fuit: ꝙ in ppriis patriis conciliantur amici. Cui mandauit Anatharsis dicens: nunc ipe in patria sum: ideoq₃ licet mihi amicos conciliare. Solon vero in eius promptitudine stupens introduxit eum: et amicũ maximum sibi fecit et grandis philozophus est effectus per Solonem. Huius sententie hee sunt. Interrogatus quo quis fieri posset nõ amator vini: ait. si pre oculis habeat inebriantium se turpitudines: nũq₃ erit amator vini. Dicebat etiam nauigãtes distare a morte ad spissitudinem quattuor digitorum tantũ: quia sciebat spissitudinem tantam esse nauis. Interrogatus que nauium sint tutiores: ait que in terra quiete iacent. Interrogatus quid est in hominibus bonum et malum: ait lingua. Interrogatus quid est curia: ait determĩatus locus ad decipiendũ ⁊ superãdum seinuicem. Ait etiã turpe quid ausurus te sine teste time. Ait etiam meliꝰ est vnum amicum habere multis dignum: q̃₃ multos nullius dignos. Post hec abiens in Scythiam iura moresq₃ atheniensium in scitas introducere conabatur volens patrie profectũ afferre: ob quã causã inuidus frater eius in venatione sagittam in eũ fixit: letale vulnus pħo infligens: qui moriẽs ait. Per sapiẽtiam in grecia saluatꝰ sum: sed propter inuidiã in patria pereo.

Empimenides

Epimenides pħus cretensis: hic dũ iuuẽculus esset missus a patre ad custodiam ouium: declinans in quoddam antrum obdormiuit annis. lxxv surgens autem postea querebat oues putans se parum obdormisse: dũ autem non inueniret: iuit ad agrum et transmutata omnia videns: et penes alium possessorem. iuit ad castrum hesitans: illic autem propriam domum intrãs occurrit sciscitantibus indicans quisnam esset: donec minorem fratrem inueniens iam senem factum: totamq₃ ab eo didicit rei geste veritatem: notus autem a grecis deo amatissimus esse susceptus est honorifice. Atheniẽsibus aũt peste detentis ymolando pestem fugauit: dixit etiam. pecunia auaro suppliciũ est liberali decꝰ: parricidium proditori. Vixit autem annis. 177. et scripsit de genesi et ortu diuino libros in quinq₃ milibus versuum: necnon de diuersis naturis rerũ libros. ix. milium ac quingentorum carminum: fundauit autem apud athenas templum venerandorum deorum. Et solonis sapientissimi tpe claruit.

Simonides

Simonides poeta per mare nauigans ad littus applicuit: ⁊ ibi mortuum corpus humanum inhumatum reperiens sepeliuit: et cum ipm sepeliret ab eo admonitus est ne die proxima nauigaret. qui acquiescens monitis interim remansit ipsa autem die procellis ⁊ fluctibus alii qui nauigarunt obruti sunt. Huius hee feruntur fuisse sententie. Tutius est tacere q̃₃ loqui: neminẽ eñ tacendo: multos autem loquendo circumuentos agnouimus. Remedium malorum futura spes est: innocentem non debilitat consciẽtia in aduersis. Solatiũ eñ est homini non meruisse quod patiť. Fortuna deserit innocentes sepe: bona spes nunq̃₃. Hic octogesimum annum habens composuit ⁊ docuit carmina ⁊ gloriabatur se in eorum certamina descendisse etate pdicta. Claruit autem Simonides tempore manasses regis iude.

Tobias

Tobias iudeus propheta sanctissimus ex tribu ⁊ ciuitate neptalim oriundus: nitissimi ingenii ⁊ omnis gratie spiritualis prestans. Qui a salmanasar Assyriorum rege in captiuitatem ductus hoc tempore pietate ⁊ religione insignis habitus est. Hic cum apud niniuen constitutus preceptorum patrum suorum non immemor: egros visitaret ⁊ indigentibus elemosinas preberet: desperatos consolaretur. Cecitatis plaga tentatus est: pro qua etiam omnem eius deperdidit substantiam ac omnium pauperrimus euasit. Cuius patientiam cum dominus cognouisset statim Raphaelem angelum ad eum misit. Qui eidẽ visum restituit substantiamq₃ omnem in decuplum multiplicauit. Et cum duos ⁊ centum vixisset annos: predicens interitum niniue ⁊ instaurationem hierusalẽ ac templi domini spiritum domino reddidit. Et p filium tobiam et nepotes in niniuen sepelitur.

Hic Amon (Anno mūdi. 4551.) fecit malum coram domino ꝛ percussus est a seruis suis obijtq; in domo sua propria peremptus eumq; cū patre suo sepelierunt.

Iosias rex iude (Anno mūdi. 4558) accepit regnum cum octo esset annorum optime regens. Ydolatras persequens. Sacerdotes ad instaurandum templum inducens. populum ad obseruationem legis ꝛ dei timorem reducens. Ad azimorum festiuitatem que pascha dicitur eos adduxit et phase solenniter celebrari faciens. Hic demum quia prexit ad pugnandum cōtra regem egipti contra voluntatem domini vulneratus grauiter in hierusalem ductus migrauit ad dominum super cuius morte Hiere. lamentationes fecit. Cum in omnibus rebus ita gloriosus extitit: vt cum eo iudeorum gloria fere orta simul et extincta fuerit. Iste iosias adhuc in puericia quesiuit dominum. Perseuerauitq; vsq; in finem adeo religiose conuersatus est in lege domini ꝙ dicitur non habuisse similem in regibus iude.

Ioathas (anno mūdi. 4589.) malum fecit coram domino: ideo tradidit eum dominus in manus Pharaonis nechao regis qui eum captiuum duxit in egiptum. Et eius seniori fratri et eodem patre progenito noīe Eliachim tradidit regnum mutans ei nomen Ioachim.

Zaleucus

Zaleucus vir iustissimus leges cōdidit. et inter cetera decreuit. vt qui adulterij crimē cōmitteret: vtroq; oculo priuaretur. quod cū filius eius cōmisisset: iussit ipm excoecari. Verum tota ciuitas aliqādiu ei reluctabatur tandem victus instantia populi. ne lex a se condita violaretur: suo prius: deinde filij oculo eruto vtrisq; vsum videndi reliquit. Sicq; mirabili equitatis temperamento: se inter misericordem patrem et iustum legislatorem partitus est. Disce o xp̄iane quāta diligētia debeas sancta dei tui precepta custodire: si sic maluit paganus puniri ꝓ iusta lege sua q̄ eam inultam relinquere.

Iechonias cognomēto Eliachī etiā fuit fili⁹ Iosie ꝛ cōstitut⁹ ē rex a pharaone vt daret mulctā cētū talēta argēti. Et q2 fecit malū corā dn̄o ascēdit contra eum Nabuchodonosor et factus est ei seruus annis tribus. Postea cum rebellaret iterum contra eum ascendit interfecitq; eum in hierusalem et proijci fecit corpus eius extra murum.

Ioachim cognomēto Iecomas fuit fili⁹ ieconie: fecitq; malū corā dn̄o: iō statim est amot⁹ ne regnaret ꝛ vinct⁹ est trāslat⁹ in babilonē. Māsit aūt ioachī iste in carcere apd chaldeos. 37. annis ꝛ fili⁹ eū a vicul post mortē pr̄is Nabuchodonosor soluit.

Sedechias anno mūdi. 4600. fuit tercius filius Iosie et vltimus regū Iuda et hierusalem et malus. non audiuit hieremiam prophetā ideo perijt et omnis iuda cum eo ductus in babilonē. Erutiq; sunt oculi ei⁹ et occisi filij eius hec quippe hieremias et ezechiel ꝓphetauerant ꝙ vinct⁹ duceretur ad babilonicum regem. Capto igit̄ rege vniuersū populum caldei trucidauerūt. Et qui gladium euaserant ad seruiendum caldeis abducti sunt.

Thales milesius vn⁹ de vij. sapiētib⁹ clarus habetur: q̄ post theologos et poetas sophi dicti sunt id est sapiētes: iste tales p̄mus potuit predicere defectū solis ꝛ lune vt dicit Augustin⁹. de his folia precedentia gesta ac dicta eorū manifestant.

Tales
Solon
Chilon
Periander
Cleobolus
Bias
Pitacus

septem sapiētes

Nomina septenum sapientum grecia cantat.
Partibus ac notos diuersis orbis honorat.

Linea Christi

Amon

Iosias

Ioathas

Iecomas

Ioachim

Sedechias

Massilia

Massilia transalpine gallie ciuitas primo anno regni Sedechie a Phocensibus aduentu ꝓfugis cõ/
dita fuit. Temporibus enim Tarquini regis ex asia phocensiũ iuuentꝰ hostio tyberis inuecta ami-
ciciam cum romanis iunxit. Inde in vltimos gallie sinus nauibus profecta: Massiliam inter ligu-
res ⁊ feras gentes gallorum cõdiderũt: magnasq; res (siue dum armis se aduersus gallicã feritatẽ tuenť: si-
ue dum vltro lacessunt a quibꝰ fuerant ante lacessiti) gesserunt. Nãq; phocenses ex ignauitate ac macie terre
coacti studiosius mare q̃ terras exercuerunt: piscando. mercãdo. plerunq; etiam latrocinio maris (que illis
temporibꝰ gloria habebat) vitam tollerabãt. Itaq; in vltima oceani ora ꝓcedere ausi: in sinũ gallicũ hostio
Rhodani amnis deuenere. Cuiꝰ loci amenitate capti reuersi domũ referentes q̃ viderãt. plures solicitauere
duces classis Furius et Peranus fuere. Condita igitur Massilia est ꝓpe hostia rhodani amnis in remoto si-
nu veluti in angulo maris: hec olim clarissima ciuitas in loco petroso sita: magnitudinis eximio extitit. Hu
ic portꝰ subiacet pulcherrimꝰ qui arcẽ pugnatissimã loco edito habet: in qua quidẽ olim appolinis delphi-
ci pulcherrimũ templũ structũ erat. Sed ligures incrementis vrbis inuidẽtes eos assidue bellis fatigabant
Qui pericula ꝓpulsando intantũ enituerũt: vt victis hostibꝰ multas colonias cõstituerũt. Ab his igiť galli
et vsum vite cultioris: deposita ⁊ mãsuefacta barbaria: et agroꝝ cultꝰ ⁊ vrbes menibꝰ cingere didicerĩt. Tũc
et legibꝰ nõ armis viuere. tũc ⁊ vitẽ putare: tũc oliuã serere cõsueuerũt. Adeoq; rebꝰ ⁊ hominibꝰ impositꝰ est
nitor: vt nõ grecia in galliã emigrasse: sed gallia in greciã videreť. Ad quã plane vrbẽ complurimi ex nobi/
lioribus romanis ꝓ acquirẽdis doctrinis transmittebanť: nam coꝝ victus frugalis ⁊ modestus semp fue-
rat. Cũq; varios sortita fuisset vel dños vel tyrãnos: pro vt se tp̃a offerebãt. nũq; tamẽ aut legẽ aut ab alie-
nigenis suspẽdia pertulit. preterq; a cathelanis. Huic Lazarus quẽ dñs a mortuis suscitauit primꝰ ab apo
stolis destinatꝰ fuit episcopus. Cuiꝰ quidẽ reliquie nũcusq; magno in honore apud eam habite sunt. Fertur
quoq; et beate Marie magdalene ipsius lazari sororis corpus ibidem quiescere. Apud hanc clarissimi flo-
ruere viri. Saluianus ⁊ Museꝰ presbiteri in diuinis nõ mediocriter instructi atq;. Gennadius similiter pre
sbiter greca latinaq; lingua eruditissimus. qui de viris illustribus more diui hieronimi librũ edidit: ⁊ cor-
uinus orator: victorinus rhetor et alij complurimi.

Pherecides phus

Pherecides Syrus natione: philozophus egregiꝰ pittaci philozophi auditor tempestate ista ingenio singulari preditus agnoscitur. Qui primꝰ apud grecos de natura ⁊ de dijs scripsit. primusqꝫ teste Cicerone libro. i. tusculanorum questionum animos sempiternos esse affirmauit. Qui et teste Laercio multa predixit que mirabilia videbantur. Hic etiam Plinio teste libro. 12. Prosam orationem primus condidit: fuitqꝫ preterea Pythagore philozophi preceptor. Et Talcti philozopho lrãs plurimas scripsit. Et ab eodem mltas suscepit.

Pytagoras phus

Pytagoras preclarissimus philozophus natone samiꝰ. Et ipse tẽpestate hac toto orbe terrarum clarissimus fuit. Hic a primeuo eximie pulchritudinis ac venustissime forme insignis fuit. Qui cum musice plurimũ doctus fuisset cuiꝰ principia apud grecos primus ad artem pduxit. Et geometriam omnẽ pfecit: atqꝫ pondera et mensuras inueniens etiã grecis primũ contulit. In primis namqꝫ circa Arithmeticam vocauit: et medicinam non neglexit. Animas vero hominu de corpe in corpus transire opinatus est. Licet autem etas illa nullum sibi peperisset equalẽ se tamen sapientez appellari erubuit: sed se phm id est amatorẽ sapientie dixit. Italis legem dedit: cũ apud Corthonam ethrurie vrbem ex grecia venit. Eius institutũ fuit ne scolas eius intrans de philozophicis ante quĩquennium disputaret. Eius libri ab Atheniensibus feruntur concremati. Varie eius feruntur sententie per Laercium: vnaz hic apponimꝰ. Fugienda inquit modis omnibus et abscindenda sunt hec omnia scilicet languor a corpe. imperitia ab aĩa luxuria a ventre. a ciuitate seditio. a domo discordia. et a cũctis rebꝰ intẽperatia.

Sapho poetissa

Sapho Crexea diuini ingenij poetrix per hec tempa claruit et plectrum prima inuenit. Hec viro ditissimo nupsit. Ex quo dydan filium suscepit habuitqꝫ discipulas Anagoram Milesiam Congillam Colophoniam ⁊c. quas etiaz lyricos quosdam docuit versus. Scripsit autẽ hec modulos lyricos Epygrãmata: elegiam, iambos ⁊ monades: fuit quoqꝫ vates nobilissima.

Ezechiel pphcta

Ezechiel propheta et sacerdos domini vir sanctus. Qui cuz rege Joachim captiuus adductus fuerat in babilonem. pphetauit futuras populi iudeorum calamitates. Et hec ex babilonia in hierusalem ad Sedechiam regem misit Cui tamen rex idem non credidit. Tricesimo deinde etatis anno: et captiuitatis sue quinto librum pphetie componere cepit: hunc reliquie iudeorũ Dan ⁊ Gad quibus predixerat eos in hierusalem non regressuros apud babiloniam interfectus est. Et in sepulchro Sem filij noe sepultus.

Daniel pphcta

Daniel desideriorum vir et ppheta celeberrimus ex regum iudeorum familia natus. A nabuchodonosor chaldeorum rege in babilonẽ cuz Joachim rege captiuus ductus: ⁊ ab eodem enutritus anno nono Sedechie regis hierusalem postqꝫ paruulus insontem Susannam a morte liberasset: diuino spiritu illustratus: primam regi caldeorum visionẽ soluit. Ideo curatorem regni constituit: quo mortuo filio eius balthasar cũ litteras in pariete expossuisset terminũ eiꝰ pronunciauit. Destructo autem babiloniorũ rege a dario Astyagis filio in Mediam pductus. Inuidia autem preualente in lacum leonum missus: deinde saluatus in precelsiore honore habitus. Scripsit autem librum pphetie in decem visiones diuisuz quas se vidisse refert. Tres sub Nabuchodonosor. Tresqꝫ sb balthasar eius filio. Septimam ⁊ octauam sub dario: et duas vltimas sub Cyro tandem in Ebathenis Medie ciuitate sepultus.

Bononia vrbs vetusta Romanorū Co
lonia primum ab etruscis felsina deinde
a bois gallorum populis gentili sermo-
ne boionia nuncupata. Etruscorum enim prius
vltra appēninum primaria et postea boiorū ca
put fuit. deinde Bononia dicta. Eam liuius di
cit Coloniam a romanis deductam: agrūqꝫ eū
fuisse captum de bois gallis: qui ager prius fu-
erat etruscorum. Expulsis etruscis romani triū
milium virorum in eam deduxere. quorum au-
xilio aucta et amplificata fuit ita vt per tempo-
ra Augusti et aliquot imperatorum trium opu-
lentissimarum ciuitatum ytalie supero mari ad-
iacentium vna fuit. Suetonius autē dicit octa
uianum bononiensibus ꝙ in anthoniorum cliē
tela antiquitus fuerant gratiam fecisse coniurā-
di cum tota ytalia pro partibus suis. Ideoqꝫ ne-
ronem imperatorem orasse latine pro bononiē-
sibus scribit ad consulem et ad senatū. Ad annū
salutis quadragesimum supra octingentesimū
Sergij pontificis romani os porci prius appel
lati temporibus quum lotharius tunc impera-
tor luduicum filium romam cū copijs mitteret
bononienses illum multis incōmodis damnis-
qꝫ affecerunt. Quam ob rem ille cōuerso qui iā
preterierat exercitu vltionis modū excessit. Or
post agri vastationem factamqꝫ in insontibus ꝑ
vicos villasqꝫ repertis cedem. obsessam vrbem
captamqꝫ reddidit immunitam. Deinde anno
domini. M.cc lxxi. tam potens fuit vt liberam
mari adriatico aduersus venetos nauigationē
prohiberet tribusqꝫ annis bello contenderit. q
sedato inter bononienses orta dissensio. que ci-
uitatem plurimum attriuit. vt ad manus roma-
ne ecclesie deuenire opus fuit. Et per magistra-
tum ecclesie romane circundatā muro quē nūc
habet ac diu postea opibus amplificatā cōstat
Postea bononia crassa et pinguis (cum frumen
tum vina et alia queqꝫ ad victum necessaria ha-
bundanter producat) dicta est. Excellentissimū
omnium disciplinarum gymnasium a tempori-
bus thedosij vsqꝫ ad nostra tempora summa cū
gloria in ea et ꝑmāsit ac floruit. Est enim mater
musarum appellata. ꝙ ibi canonum ciuilium li
beralium artium sacrarumqꝫ litterarū discipline
tradant. Ex ea viri sanctitate doctrinaqꝫ coplu-
rimi emersere. Sed ꝙ maxie prestitit diuus pe-
tronius vrbis episcopus qui vitas patrum cō-
posuit. Genuit hec vrbs Guidonē archidiaco-
num. Johannē andree. et iohannem calderinū
celeberrimos iure consultos ꝗ monumenta lau
de digna post se reliquerunt.

Bononia

Reges Babilonie

Merodach

Iste Merodach fuit primus rex babilonie qui a Monarchia assyriorum recedens. non obediuit Assaradon similiter nec rex medorũ. Et ob hoc regnum Assyriorum defecit regesq̃ Babilonie ceperunt esse potentes. Iste etiã misit munera Ezechie.

Xerses phus

Ludus scacorũ reperitur ab Xerse philizopho pro correctiõne Euilmerodach tyranni. qui sapientes et magistros suos occidere consueuerat: quo solatio retract⁹ fuit a tyrãnide ad emẽdatiõẽ.

Nabuchodonosor iste rex babilonie victoriosissimus fuit. eo q̃ esset virga furoris dñi: vt puniret pctã pplor̃. obtinuit regnũ assyrior̃ qd̃ destructũ erat a Medis. Et fact⁹ est monarcha q̃ postea cũ feris habitãs septẽ mẽsib⁹. pce Danielis ĩ pristinã nabuchodonosor formã septẽ ãnis penitẽs ẽ restitut⁹. Cui res geste magni cognomẽ dedere. mlta cũ finitimas bella cõfecit: et q̃z maxie cũ egiptijs. ad extremũ iudeã deuicit. Et syriam durissimo sibi sbiugauit iugo. Joachim interfecit. ⁊ successorẽ cũ vasis dñi ĩ babilonẽ trãstulit. ⁊ Sedechiã patruũ suũ loco suo suffecit. Porro dũ vixisset annis quadraginta defunctus est in babilone. relicto eius filio Nabuchodonosor regni successore.

Bisantiũ vrbs tracie maritima a grecis sic noiata. Lacedemonij cõdidere eã pmo. qb⁹ appollinẽ ↄsulẽtib⁹ vbi nã sedes q̃rerẽt mãdasse oraclm memorie: pditũ est vt cõtra cecos habitationẽ locarẽt. Cecos aũt megarẽses appellauit Calcedonis cõditores. Qui cũ pri⁹ in traciã nauigassent: situq̃z vbi postea bizantiũ edificatũ est ↄspexissent. Omissa tã locupleta ripa tenuiorẽ regionẽ ĩ asia elegissent: vt Strabo refert. Vt aũt Justin⁹ ⁊ Eusebi⁹ ponunt hec ciuitas Anno añ aduẽtũ xpi. 663. In grecia ex opposito calcedonẽß agri loco quidẽ optimo ⁊ munitissimo a pausania spartanor̃ rege pri⁹ ↄditiõis sue initiũ habuit. Et cũ pua admodũ eẽt: Postea a Cõstãtino magno impatore q̃ eã adauxit ⁊ exornauit Constãtinopolis dicta. de qua latissime circa sua tpa describent laude digna.

Bisantium

Nabuchodonosor

COnstituit Nabuchodonosor regem hierusalem patruum Joachim mathaniam: vt seruiret ei sub tributo interposito religione iurisiurãdi: et mutato nomine vocauit eum Sedechiam. Vicesimũprimum etatis annum agebat Sedechias cum regnare cepisset. Et. xi. annis regnauit in hierusalem: Fecitqꝫ malum coram domino. Erat eñ superbus cogitans vt adhereret regi egiptiorum: nec iusiurãdũ regi babilonie seruauit. Decipiebant eum pseudoprophete dicentes: in proximo babilonios vincendos ab egiptijs. Hieremias vero ei suasit vt spem in deo et non in hoĩe poneret. Cum aũt nono sui regni anno subordinantibus egiptijs tributum caldeis promissum denegare: et in libertatem se vendicare tentauit. Et iusiurandum transgressus. Quam obrem Nabuchodonosor ira percitus cum ingenti exercitu ad eum venit et diu obsedit et tandem fame coactum eum ad deditionem compulisset. Et aperta est ciuitas circa mediam noctem: fugit autem Sedechias cum omni domo sua nocte ad viam deserti: persecuti sunt eum principes diluculo: et comprehenderunt. Et vinctum traxerunt eum ad regem Babilonie in reblata. Is dicens eum ingratum fuisse percepti ab eo imperij: et deierasse in deum. Oculos eius effodit et cathenis vinxit eum vt adducerent in babilonem. Et cum eo Josedech: et eius vniuersam familiam trucidari mandauit. innumeros quoqꝫ ciuitatis hierosolime traxit in seruos ad babiloniam: ac totam vrbem vna cum templo euerti et incendi precepit. Sed et assyriorum regnũ a medis destructum obtinuit: Ideo babiloniorum regnũ factum est oĩm monarcha. Hic fuit exitus regni hebreorum et caldeorum regni principium. Caldea autem Asie regio arabie cõterminia longe plana sed fontiũ ꝙ maxime indigua. In qua Babilon maxima ciuitas regni caput erat. Medorum quoqꝫ regnum defecit. Cum vltimo astyages octauus ⁊ vltimus rex medorũ. 38. annis regnasset temporibus Sedechie.

Hierosolimorum excidium

HJerosolima nobilissima ⁊ vetustissima ciuitas ꝑ varia tpa pluries vastata fuit. Primo a babiloniorum rege. Dum nabuchodonosor caldeorum rex tpe Sedechie cũ ingenti exercitu in iudeam venit ibiqꝫ magnis cladibus eiꝰ ciuitates affecit. Ac etiam ipsam hierosolimam obsedit. Deinde ꝑfectꝰ contra Pharaonem regem egipti quo fugato: Nabuzardon sui exercitus principem ad obsidendaꝫ hierosolimam rursus mittit. Ibiqꝫ decẽ ⁊ octo mensibꝰ statione firmata iudei se ⁊ vrbeꝫ caldeis ignominiose tradiderunt. Qui rege interfecto muros ⁊ turres euerterũt. templa incenderũt. eiusqꝫ vasa sustulerũt. Et p. lxx annos templi solitudo ꝑmansit. A cyro rege persarũ laxata est captiuitas. Extructum est templum sub Dario rege ꝑsarum ⁊ medorum. Scd̃o ab Asobeo egiptiorum rege. Que eñ passa est iudea a medis egiptijs macedonibusqꝫ non enumero. Tercio ab Anthiocho epiphane crudelissimo oĩm tyranno facta est euersio. Hic hierosolimam ciuitatẽ sanctã menelao prodente vi cepit. et sanctũ locum spoliauit misitqꝫ homines impios qui compellerent iudeos carnes porcinas comedere. et a patrijs legibus se transferri: et non templuꝫ domini: sed iouis olimpi cognominare ⁊ ydolum venerari. Quarto a pompeyo is iudeam vicit omne cuꝫ hierosolima: ⁊ tributarios fecit. Et vt strabo habet. Pompeiꝰ eam cepit: obseruato ieiunij die: duꝫ ab omni opere iudei abstinerent impleta fossa ⁊ admotis scalis. iussitqꝫ menia omnia conuelli. Post hos quinto Gabinius Scaurꝰ Varus vrbibus iudee ⁊ precipue hierosolime insultauere: ⁊ herodes magnus ⁊ sosius captam: oppidum seruauere. Sexto ad extremum funditus euertitur ãno scd̃o imperij vespasiani die octaua mensis septembris: a Tito eius filio vrbs capta et templum subuersum. Quã cũ cepisset cõplanatis menibus: fossas etiã impleri iussit. Vrbẽ aũt illã quã vicisse victores gentium romani tam clarum opus esse dixerunt: vt Titus: tunc exercitus: post imperij gubernator in ipso ingressu menia vrbis admirans: tantam

victoriam non humane virtutis sed diuine gratie fateretur. In ea vastatione fuit ea hominũ strages ea fames miserorũ funesta necessitas: Que si ex ordine noscere cupis Josephum lege. Non audita sed visa et cõmunia sibi cũ ceteris referentẽ. Veniẽs deniqꝫ Tit⁹ romã cũ patre suo Vespasiano triumphũ celeberrimuꝫ egit. Simonẽ qui vrbis excidij causa fuit in triũpho pductũ postea laqueo p totã ciuitatẽ traxerunt multis confossuꝫ vulnerib⁹ interfecerũt. Vespasian⁹ templũ pacis edificauit vbi iudeorũ preciosiora instrumẽta videlicet tabulas legis penetraliũ vela. ⁊ alia multa reposuit. Ea aũt vrbs vsqꝫ ad adriani principis tpa latronũ sicariorũqꝫ facta est receptaculũ. Et p quĩquagita annos: deinde ciuitatis mãsere reliquie. Quã postea Adrianus impator mẽnib⁹ ⁊ edificijs instaurãs de suo noĩe helyam appellauit: et diu⁹ Hieronim⁹ ad paulinũ scribit ab adriani tpibus vsqꝫ ad impium Constãtini p annos circiter. c lxxx. In loco resurrectiõis simulacrũ iouis in crucis rupe statua ex marmore veneris a gentilib⁹ posita colebat. Estimãtib⁹ psecutõis auctorib⁹ ꝙ tollerẽt nobis fidẽ resurrectiõis ⁊ crucis: si loca sancta p ydola polluissent. Maiores deiñ nostri gloriosissimã ciuitatẽ diu possessaꝫ. tandẽ amiserũt. Karolus eñ magn⁹ multo sudore primo vrbẽ illaꝫ vendicauit deinde pditam recupauit Gothefridus: Ad quã retinendã etiaꝫ Conradus cesar: Ludouicusqꝫ rex francorũ nõ dubitarũt coactis exercitib⁹ in asiam pficisci. At cũ nr̃i principes postea desidie sese dederũt neqꝫ hierosolima nec Antiochia in potestate nr̃a remãsere. Heu pudor: heu dolor fons ⁊ origo nr̃e salutis defecit. Templũ illud Salomonis fama clarũ: in quo domin⁹ tociẽs p̃dicauit: Bethleẽ in qua nat⁹ est. Caluariam in qua crucifix⁹ Ipsius crucis possidẽt inimici. Sepulcruꝫ dñi gloriosum in quo ꝓpter nos obdormiuit in dño: saraceni in ptãte habẽt. Et nisi velint xp̃iani inuisere nõ possunt. En ipam dei viuẽtis ciuitatem officinasqꝫ nr̃e redẽptiõis: quã de⁹ nr̃ miraclis illustrauit ⁊ ꝓprio sanguĩe dedicauit: In q̃ p̃me resurrectionis flores apparuerũt: Machometi satellites ꝯculcãt. Et ea vrbs nũc scelerate genti impio paret.

Quinta seculi etas Hic incipit et ortum habuit a captiuitate iudeorum in Babiloniam duratq3 vsq3 ad christi iesu domini nostri natiuitatem per annos. 590. q̄uis in hac supputatione aliqui aliter sentiant. Unde qui recte captiuitatis annos numerare voluerint ab vndecimo Sedechie regni anno vt Eusebius ponit. tunc septuaginta captiuitatis annos in secūdū Darij annuz terminabunt. Josephꝰ et diuus Hieronimus a.13. Josie regis vsq3 ad tercium Cyri regis annuz. Nonnulli ab vltimo regis Joachim anno computant vsq3 ad vltimum Cyri annum. At sane sentiendo septuaginta illi anni qui in tercio vel vltimo Cyri anno terminantur. proprie captiuitatis iudaice anni dicuntur. Illi vero qui in scdo Darij terminantur proprie complete transmigratiōis sunt. Et hec principalior et precipua sacre scripture era habef. q̄.s. facta est anno ab exordio mōi. 4610. A diluuio aūt. 2369. A natiuitate abrahe. 1427. Ac vigesimooctauo regni Tarquini romanorum regis. Regnantibus etiam apud Medos astyage. apud Macedones Europe. Apudq3 lydos alyacte; et apud egiptios vapbre; et apō Caldeos nabuchodonosor p̄mus.

Captiuitas igitur hebreorum que fuit exterminium populi hierusalē hic incipit. Et per annos. 70. perdurat. Cum enim populus israel iam multis temporibus ydolis seruiendo; etiam effusionem sanguinis innocentum se grauiter inpiasset; volens deus generationem huius populi deperire; septuaginta annorum captiuitatem eundem populum in regno caldeorum statuit sustinere. Hac ratione vt completo annorum numero nouus populus a memoratis peccatis immunis ad renouationem hierusalez perueniret.

Linea pōtificū
Jhesus

Linea Christi
Salatiel

POst reditum populi israel de babilone isti duo prefuerunt scilicet ihseus summus pontifex tanq̃ reges. et Zorobabel tanq̃ dux q̇ modus vsq̃ ad Herodem seruatus est. Ut videlicet summi sacerdotes tenerent primatum. duces vero essent substituti. Semper tamen duces erant de tribu iuda iuxta ꝓphetiam iacob. Non auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius. Hi cū innumera mltitudine iudeorum venerunt in hierusalem ad reponēdum templum congregantes vniuersam prouinciā construxerunt altare in loco quo prius edificatū fuerat: et dies tabernaculorum celebrarunt: cepit autē renouare templum sed paulo post defunctus est.

ISte Salatiel (anno mūdi. 4634.) fuit filius iechonie regis iude quem genuit post transmigrationem babilonis. vt euangelista Mattheus dicit.

Joachim

ISte Joachim sacerdos fuit filius Jesu pontificis magni. qui scd̄m Josephum nominatus est Josedech. Sub quo sorobabel prophetantibus et adiuuātibus Aggeo et Zacharia templū et ciuitatem reposuit. Edificato autem templo pasca cū innumerabilibus holocaustis celebrato ad exornandam vrbem eam adiecit.

Sorobabel

ISte Sorobabel (anno mūdi. 4659.) iuxta imperium domini fundauit templum. sed longe post apud iudeos maximo in precio habitus est. a Cyro rege princeps populi designatus. primum ex caldea iudeos ad propriā ꝓuinciam reducere cepit. et templum reedificare concedente Cyro incepit.

Aggeus propheta

DE illo Abiud (anno mūdi. 4709.) et sequentibus vsq̃ ad Joseph nihil habetur in scripturis. nisi quod a Mattheo numerantur: et ideo nec tēpus eorum debite sciri potest. Nisi quod Abiud genuit Eliachim: qui azor: qui sadoch etc̄. vt Mattheus in principio euangelij testatus est.

AGgeus propheta in numero duodecim ꝓphetarum vndecimus his temporibus librum sue prophetie scripsit. In quo reuersionem populi et tēpli edificationem conscribit. ac renouationem ciuitatis: necnon et sacerdotalem obseruationem comprehendit. Completo deniq̃ templo statim obijt. Et iuxta sacerdotum sepulchra sepultus est.

Malachias propheta

Abiud

MAlachias propheta hoc tempore clarus habetur sic dictus id est angelus propter optimā vitam. Aiunt q̄ ore eodem quo prophetauerat angelus domini apparens eadem iterabat.

Sibilla helespōtīa

HEllespontina in agro troyano nata vetula et antiqua veste rurali induta ligata velo antiquo capite sub gula circumuoluto vsq̃ ad scapulas quasi despecto habitu ita dicit. De excelso celorum habitaculo prospexit humiles suos. et nascetur in diebus nouissimis de virgine hebrea cum cunabulis terre.

Linea reguz Babilonie

Nabuchodonosor

Euilmerodach

Ragusar

Sabadardacus

Balthasar

Iste Nabuchodonosor filius Nabuchodonosor magni fuit tercius caldeorum rex. 18. captiuitatis anno patri in regnuz succedens regnauit annis. 10. Uir quidem prestantissimi animi et ingentis potētie qui paternis regalibus multa super addidit multaqꝫ magnalia peregit.

Iste Euilmerodach frater Nabuchodonosor p̄cedentis quartus caldeorum rex magni Nabuchodonosor regis fili⁹. anno. 28. captiuitatis iudaice fratre predicto sine liberis defuncto regnum suscipiens regnauit annis. 18. Soluit Joachim de carcere ꝛ magnificauit eum. genuit autem tres filiōs.

Seruius tullius sextus romanorum rex nono iudaice captiuitatis anno regnum suscipiens, regnauit annis. 34. Quis matre serua creatum. nec obscuritas inhibuit quin gubernacl̄a vrbis inuasit. Nā eximiam indolem vxor Tarquinij Tanaquil liberaliter educarat et eius industria regnum adeptus. primus censum in vrbe instituit. Et tres colles. s. quirinalem: viminalē ꝛ exquilias vrbi adiecit eamqꝫ au gere fossisqꝫ ac muro circumdedit: tandez a Tarquinio superbo genero suo filie sue impulsu occisus est.

Tarquinus prisci Tarquinij regis filius ꝛ Tullij seruij gener. Cui superbo facto cognomē indiderunt. Anno quarto ꝛ quadragesimo iudaice captiuitatis mortuo socero suo rege romanoruz rex factus regnauit annis. 35. Hic regnum auitū qḋ a Seruio tenebatur rapere maluit qꝫ expectare: qui suscepto regno mox p̄mores ciuitatꝫ quos rebus soceri seruij fauisse putabat vna cum Tarquinio sororis sue filio interfici iussit. et pleraqꝫ per tyrannidem gessit: tamdiu superbiam regis populus romanus perpessus est donec aberat libido: hanc ex liberis eius importunitatem tolerare non potuit. Quorum cum alter ornatissime femine lucrecie stuprum intulisset: matrona dedecus ferro expiauit. Imperium tamē regibus abrogatum. tandem eīn regno expulsus a porsenna interfectus est.

Balthasar en ilmerodach regis fili⁹ caldeoꝝ rex post patrē regnare cepit. Et regnauit annis. 17. Cui⁹ regni anno p̄mo Daniel ꝓpheta quartā visionē vidit. Is demū capt⁹ est: ꝛ ciuitas a Cyro persarū rege aduersus fortissime dimicante tradita est ꝛ fundit⁹ euersa: ꝛ adeo vt nullū tante vrbis remāserit vestigiuz Sed eam que modo stat Cambyses cyri filius alio in loco condidit.

Babilon illa magna capit̄ ꝛ aufferṫ ei⁹ ptās. Hec p̄ma ꝛ maxia ciuitas toti⁹ orbis dr̄: ꝛ qꝫ eā hūano ope extrui vel hūanis virib⁹ destrui potuisse pene incredibile videbaṫ. Que destructio facta ē p Dariuz ꝛ Cyrū p̄mos reges mōrchie persarum.

Linea reguz Romanorum

Seruius Tullius

Tarquinus

Babilon

Linea pontificū

Elizaphat

Ioiade vel Iudas

Iohānes filius Iude

Hieremias

Ezechiel

Lucrecia

Circa hec tpa vt dicit Orosi⁹ Nox ad magnaȝ partem diei tendi visa est: et saxea grando scili cet veri lapides descenderunt de nubibus.

Hic incipiunt ebdomode Danielis scd̄m Bedaȝ de qb⁹ inter doctores est grādis altercatō.

Templo domini in modū castri sexto regno Darij anno perfecto Ioachim pontifex cum sacerdotibus cum tubis ⁊ ornatu soleni laudauerit deū.

Templuȝ Salomonis perficitur anno . vii. darii regis persarum.

Iste Elizaphat hebreorū summus pōtifex successit Ioachum patri in pontificatu. vt dicit Eusebius. sedit annis. 32. Vir tanto honore dignus q̄ sua prudentia ab Artaxerse persarum rege absolutonem a vectigalibus et tributis pro ministris templi obtinuit. potestatem quoqꝫ amouendi iudices.

Eliachim anno mundi. 4759.

Iudas quartus summus sacerdos tpe Mardochei. Cui ex Susis persarum vrbe misit epistolas de obseruatione dierū phurym. Constat em̄ hūc multe doctrine ⁊ sanctitatis fuisse virū: multis tamē seditionibus agitatum.

Iohānes iude pontificis filius quītus hebreorum pontifex. habuit fratrem qui dicebat iesus qui aspirabat ad pontificatū confidēs de familiaritate vagosi prefecti trans flumē. Cū antē sup hoc altricaretur cū iesu in templo adeo incitauit fratrē vt eum occideret. Ideo vagosius omnia ornamēta templi sustulit.

Azor Anno mūdi. 4809.

De isto Sadoch (Anno mūdi. 4859.) etiā nihil habet nisi q̄ ponit Matthei primo cū ceteris in generatione christi.

Iste Hieremias vltimo ꝓphetauit ī egipto. Cū qꝫ peccata popoli increpasset lapidat⁹ est ab eis apud taphnas. Et eo loco lapidibus fuit obrut⁹ sepultus vbi olim pharao rex habitauerat.

Ezechiel propheta hic post mlta gloriosa gesta cuȝ quosdam redargueret exacerbati ip̄m equis distraxerunt per crepidines saxorum atqꝫ excerebrauerūt. Et in sepulchro Sem filij Noe ⁊ arphaxat ei⁹ filio sepult⁹.

Zacharias

Zacharias et Aggeus anno scd̄o Darij increpauerunt populum propter negligentiam eorum et edificandum domū domini. et solicitabant Sorobabel vt loquaretur super hoc regi. et annuit rex: et accensuȝ est cor populi vt edificarent templū. Tandeȝ post multa bona opera cōpleto templo. Et ip̄e obijt Et iuxta aggeum prophetam sepultus fuit.

Lucrecia matrona romana omnium romanarū mulierum pudicissima formaqꝫ ⁊ elegantia clarissima coniunx collatini a sexto Tarquinio tarquinij superbi filio per vim stuprata semetipam interfecit. Tarq̄nio igit̄ expulso romani reges defecere. Cum ibidem regnatum fuisset sub regibus septem annis. 240.

Linea Christi

Templum Salomonis

Eliachim

Azor

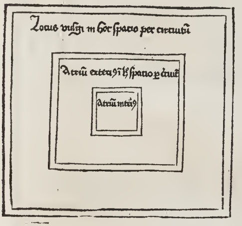
Sadoch

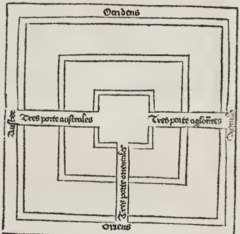
De edificatione templi

Gloriosa ac magnifica illustres viri de templo eiusq; fundamento ac edificatione scriptitant: pcipue diuin⁹ ,ppheta Ezechiel in vicesimo quinto anno trãsmigrationis. Qui est ann⁹ tricesimusterci⁹ regni Nabuchodonosor in exordio anni decima die. Cũ man⁹ dñi facto est sup eum: adductus est a spiritu in terrã isrl' sup montẽ excelsum. Ubi ostẽdit ei edificationẽ ciuitatis ⁊ templi. Et cũ hec visio obscurissima sit nec aperta legentib⁹ de ciuitate mirabili in monte cũ templo edificata sibi in spiritu ostẽsa. Quãobrem p pauca de forma templi p figuras subiungere placuit. Quãq; certi doctores solum de spirituali edificio scilicet xp̃o ac ecclesia intelligant: Victor tamẽ de materiali edificatione manifestauit: quod veteres hebrei ezechieli in visione imaginaria ostensum fuisse aiũt. Et in iam prescripta reedificatiõe post reditum de babilonia p Zorobabel et Neemiaz fuisse impletum. Licz ceteri aduersa ponãt: moderniores tamẽ hebrei p Messiam regnaturum cum magna potentia id futura exspectant. Figuras igitur templi per picturam talis edificij cum pauca scriptura videamus.

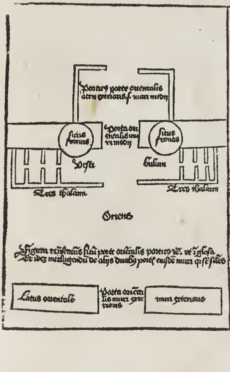
Prima figura edificij templi ostẽsa ezechieli sup mõtem

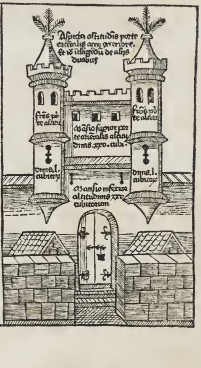

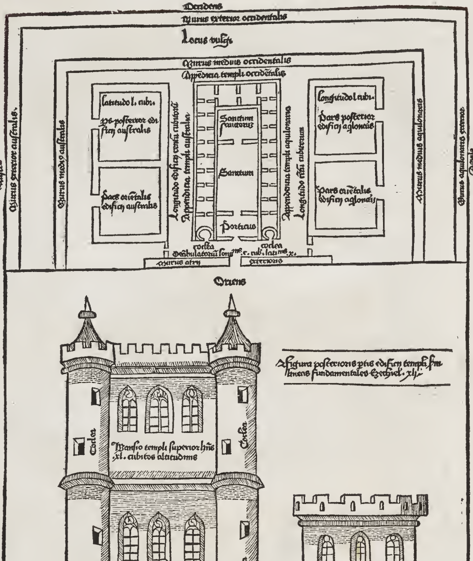
Secũda figura ad facilius capiendũ

Sequentes due figure ornatũ porte repsentãt

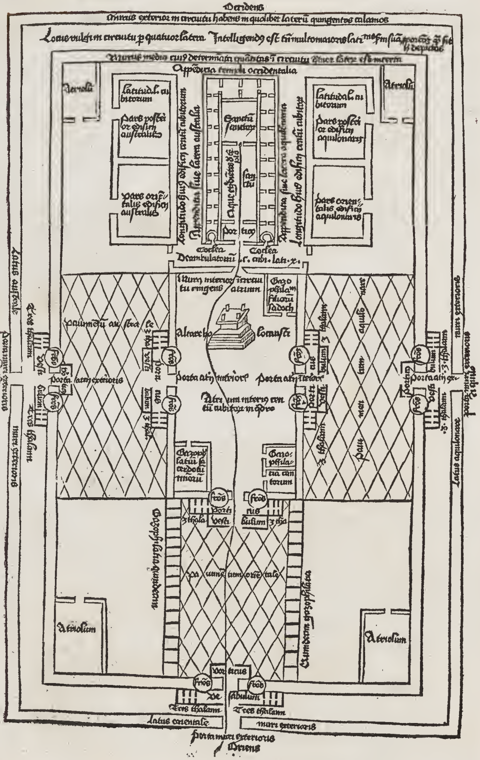

Aspectus altitudinis templi porte orientalis et appenditorum circa ipsum Ezechielis xlj.

Aspectus edificij aquilonaris secundum altitudinem et longitudinem suam Ezech. xlj. Et simile edificium debet imaginari situatum esse in parte australi templi.

Ezechiel diuinus ꝓpheta. Cum transmigratio babilonis a Joachim rege iude vt premissū est incepit ⁊ ipse cū mardocheo trāsmigrauit. Postea sedechias annis .xi. regnauit: in quo anno destructa ē ciuitas et templū. Inde decimoquarto anno post deuastationē Ezechiel hāc visionē ꝓpheticā vidit Templū aūt vt in figuris cerni potest: mltas māsiones habebat: sicuti ciuitas: muri ei⁹ erāt ꝓpugnacl'a ad modū ciuitatis. Mons in quo erat templū aliquantulū demissus erat: In parte australi magis q̄ȝ aquilonari. Angel⁹ aūt stans in porta muri exterioris locut⁹ est ac mēsurabat certis mēsuris que maiores erāt quam in ceteris reb⁹ ꝯmunib⁹. Totū igit̄ templi edificiū in spacio quadrato sitū erat. Cui⁹ vnū lat⁹ directe ad orientem positū: oppisitū ad occidentē: Alia duo ad aquilonē et meridiē. In quo spacio triplex mur⁹: Exterior. medi⁹. interior: Spaciū ꝯtentū inter mediū et interiorē dicebat̄ atriū exteri⁹. Reliquū spaciū inter murum mediū et exteriorē: loc⁹ vulgi appellabat̄. Gentiles em̄ ad orandū ob deuotionē templū accesserūt. Totum vero quadratū ꝑtim in summitate mōtis in plano erat: ꝑtim in mōtis pendulo. que gibbositas spacij cū in plano figurari nō potuit imaginatiōe suppleri debet. Ad hoꝝ intelligētiā posita est prima figura.

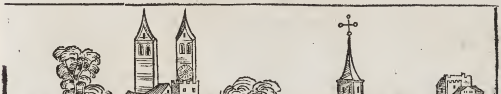
In orientali deinde parte muri exterioris in medio eius quedam erat apertura .x. cubitoꝝ latitudinis in qua erat porta. Simili modo in secūdo muro et tercio directe se respiciētes. In latere deniq̄ȝ muroꝝ aquilonari et australi due porte consimiles erant: vt secunda figura ostendit.

Habebat aūt hec porta oriētalis gradus ob decliuitatē mōtis: vt a loco vulgi ascēsus ꝑ. vij. gradus ad portā foret. Vestibulū q̄ȝ habuit spaciū ante apturā medij muri quinq̄ȝ cubitoꝝ in latū ab oriente in occidentē. Et .xv. in longū ab aquilone in austrū. Extabat ⁊ portic⁹ edificiū sitū sup aperturā muri medij: ⁊ ex ꝑte interiori ipsius muri trāsiens vltra mediū ꝑ. viij. cubitos inter atriū exteri⁹. Et a terra vsq̄ȝ ad summitatē hui⁹ portic⁹ cubiti quīquaginta sunt. Et iuxta postes hostij sunt due turres: quaꝝ altitudo lx. cubitoꝝ sicuti in portis castroꝝ: Frontes dicte ad decorē porte. Ac in summitatib⁹ turriū pomelli: et rami palmaꝝ celati: etiā iuxta turres sex thalami ꝓ portarijs appenditia dicta. Ad horum intelligentiā posite sunt due figure (post primā ⁊ scd̄am) sequētes: Quaꝝ prima sitū porte portic⁹ ⁊ vestibuli frontiū ⁊ thalamorū scd̄m lineas fundamētales representat. Altera figura altitudinē porte portic⁹ ⁊ frontiū a ꝑte orientali ostentat. Portic⁹ aūt edificiū sup portā in atrio duas habet māsiones supiorē ⁊ inferiorē et fenestras obliquas. Vltra aūt portā scd̄i muri inter mediū ⁊ terciū pauimentū stratū sub diuo scilicet platea pauimētata erat. Trigīta quoq̄ȝ gazophilatia in circuitu pauimēti. ad lat⁹ australe decē: que occupāt .c. cubitos. et quatuor ex vna ꝑte atrij exterioris et quattuor ex alia parte eiusdē porte que cum ipa occupant .c. cubitos. Duo vero residua gazophilatia ponūt̄ iuxta thalamos porte oriētalis atrij interioris vnū in ꝑte vna: reliquum in altera. que cū ipis ⁊ cui⁹ thalamis occupāt .c. cubitos ꝑ modū inferius figuratum. Et ad maioreȝ distinctionē a thalamis gazophilatia rubei coloris sunt. Porte aūt aquilonaris ⁊ australis similes sūt porte orientali: Similis ferme descriptio portaꝝ ⁊ vestubuloꝝ medij ⁊ interioris muri extat. Ostiū vero in frontib⁹ portaꝝ diuersaꝝ erat: et ibi holocaustū lauabāt. s. carnes cremādas in altari holocaustoꝝ ac mēse que immolationi deseruiebāt ꝓ peccato ⁊ delicto. Due item ꝑietes existētes ex vtraq̄ȝ ꝑte ostij et ante illas in porticu erāt due colūne: altera hinc: alia inde vt in templo Salomonis fuit. Longitudo vero parietū templi .c. cubitorū extat. Altitudo .c xx. et latitudo intra muros .xx. cubitos cōtinet. Duo ꝑietes .xij. cubitoruȝ ꝓminētia pilarioꝝ vltra parietes hinc ⁊ inde .x. cubitoꝝ: latitudo appēditioꝝ .viij. cubitoꝝ. paries claudēs appenditia hinc ⁊ inde .x. cubitoꝝ et latitudo loci oratiōis similiter .x. cubitoꝝ. Qui numeri simul iūcti faciunt .lxx. iuxta ezechielē. Intrinsec⁹ deinde sanctū sctōꝝ ponebat̄ qd̄ interi⁹ templū (vt in tabernaculo moisi interi⁹ tabernaculū) dicebat̄: Paries vero nō multū altus nec sustinēs aliud pond⁹ diuidebat sanctum et sctm̄sctōꝝ. Cui⁹ longitudo erat .xx. cubitorū. Adiuncta fuerūt latera siue appenditia laterib⁹ templi exterius adherētia in latere occidētali .vi. in latere aquilonari qd̄ est multo longi⁹ .xxx. Et similiter in australi qd̄ est equalis lōgitudinis: in oriētali nō sunt ponēda cū ibi templi ingressus pateat. Pilarij tandeȝ annexi fuerūt ꝓminētes extra ꝑietes: vt fit in arduis edificijs ad ipa fortificāda: In occidētali ꝑte tres pilarij: duo in extremitate vnius in medio. et ꝓminebāt .v. cubitis: et hec ꝓminentia pilarioꝝ in tribus locis ꝑforatur vno sup aliū atq̄ȝ in his foraminib⁹ trabes figunt̄ ad portandū tria tabulata: ita disposita vt p̄muȝ distat a terra ꝑ sex cubitos: et ita reliqua ab illo. Sicq̄ȝ ascendūt iuxta murū templi .xviij. cubitos. Inferior aūt mā sio templi vsq̄ȝ ad p̄mū tabulatū seu cenaculū ponēda est .xxx. cubitoꝝ vt in templo salomonis. vt ꝑies templi ad recipiendū lumē ꝑ fenestras sine obstaculo ꝑ .x. cubitos maneat. Circa duo vero latera templi scȝ aquilonare ⁊ australe duo edificia ponunt̄ a muris templi ꝑ .xx. cubitos distantia: et qd̄libet .c. cubitoꝝ lōgitudinis et .l. latitudīs. Ad ea intelligēda posite sunt tres figure folij p̄cedētis. Prima rep̄sentat scd̄m lineas fundamētales toti⁹ edifitij posteriorē ꝑtem. Scd̄a altitudinē templi ostendit ⁊ appēditioꝝ circa ipm̄. Tercia altitudinē edificij aquilonaris: et similiter australis que similia sunt. Altare aūt holocaustorū ex ꝑtibus compositū fuit. Prima ꝑs iuxta terrā dicebat̄ sinus siue fundamētū: et eleuat̄ sup terrā cubitū vnū Scd̄a crepido minor et restringit̄ edificiū ꝑ cubitū vnuȝ et ascendit ꝑ duos cubitos. Tercia crepido maior iterū restringit̄ ⁊ eleuat̄ sursuȝ ꝑ quattuor. Quarta arieb vocat̄ simili mō ꝑ .iiij. ascēdit: vt altitudo altaris a terra sit .xi. cubitoꝝ. Aque egrediebant̄ de templo ꝑ modū fonticuli scaturiētis de limine scti sctōꝝ et iñ ꝑ templū trāsibāt declināclo parūp ad lat⁹ dextrū. et inde ad porticū tēpli ⁊ postea ad atriū interi⁹ ab occidēte in oriētē. Aliqui has aquas ante egressuȝ de atrio interiori diuiserūt in quattuor riuulos: vt p⁹ egressū de porta oriētali exterioris muri in vnū cōueniāt ceteri id refutant. Et sic cōpleta sunt ad edificationeȝ et dispositōnē templi ꝑtinentia. Figura laudabilis nūc sequitur simul totū edifitium rep̄sentans qd̄ ꝑ ꝑtes superius est figuratum et scd̄m lineas fundamētales cuncta ostentat.

Occidens
Murus exterior in circuitu habens in quolibet laterū quingentos calamos
Locus vulgi in circuitu p quatuor latera
Appēdicia templi occidentalia
Atriolū
Latitud. l. cubitorum
Pars posteri or edificii australis
Pars orien talis edificii australis
Pars posteri or edificii aquilonaris
Pars orien talis edificii aquilonaris
Sanctū sanctorum
Sanctū
Porticus
Cortina
Cortina
Deambulatoriū
Altare holocausti
Porta atrii interioris
Porta atrii interioris
Porta atrii exterioris
Atriolum
Atriolum
Porticus
Tres thalami
Tres thalami
Latus orientale
muri exterioris
Porta muri exterioris
Oriens

VEronam pulchram et preclaram venetie vrbem alipibus finitimam. Quã athesis fluuius diuidit Auctor est ex trogo pompeyo iustin⁹. Gallos qui vrbem romã ceperũt ⁊ pariter Mediolanũ: brixiam et bergomũ edificasse. Licet alij sicardi Cremonensis epi sententie inherentes: post Troye excidium constructã asserunt. Nec tamen min⁹ cingit ꝙ diuidit veronã Athesis vt custodie simul ornamẽtoq; ⁊ subuehẽdis reuehendisq; mercib⁹ et frugib⁹ magno sit vsui veronẽsibus: quandoquidẽ supra infraq; ⁊ circum ager est precipue bonitatis multa gignẽs in vrbẽ conuehenda: olei vim maximam: frumẽta incolis in mercaturã supabundantiã: vinorũ varietatẽ atq; pstantiam: pomoꝝ omnis generis copiam. Et lanam ceteras ytalie subtilitate supantem de qua subtilissimi efficiunt panni. Lane pstantiam greges ⁊ armenta a pastionis ꝓprietate accipiunt. Quã prata campiq; ꝓspectu quoq; amenissimi naturaliter pstant. Quũ tamen mons altissim⁹ orbi supeminẽs Balbus nomie: et eandẽ herbis suis ingenitam et multo maiorẽ virtutem prestet. q̄ herbilogi vndiq; confluentes multa herbarũ radicũq; genera animantiũ saluti opitulantia inde legant: diuerse etiam p agrũ veronensem scaturiũt aque non minus ornamento a natura ꝙ vsui attribute. Hec ciuitas ita romanis principib⁹ grata extitit: vt in ea amphiteatrũ romano more nõ nullaq; alia cõstructa sint edificia. Ibiq; deinde a Gottis longobardisq; regib⁹: nec nõ et ab alijs principib⁹ domus excelse ⁊ alta palatia. pulcherrima templa. inexpugnabiles arces et castella fuerũt constructa. Vinoꝝ prestantia vno extollitur argumẽto. Theodatus ostrogothoꝝ rex terci⁹: quũ sciret in veronẽsi agro esse vinũ sicut Cassiodorus appellat accinati odoris saporisq; suauissimi. illud romã nauib⁹ Athesi in superũ mare delapsis comportari curauit. Urbis hui⁹ gesta sub vario fuerũt euentu. Attila eñ Gottoꝝ rex eam euertit ⁊ incẽdit. Alboinus pmus longobardorum rex ibidem Rosimunde vxoris insidijs occisus fuit. Ibi Rudolphus imperator berengariũ imperatorem supauit ⁊ occidit. Nobilissima scaligeorũ familia ⁊ ipa veronensis tyrannidem occupauit. et p. 70. annos cũ maximo splendore verone dominata est. Tandẽ ea vrbs in venetorum manus deuenit: sed tam solidiora verone sicut ⁊ ceteris vrbib⁹ ornamẽta viros oĩs etatis pstantes attingamus. Zenoq; sicut religionẽ xpianam ⁊ suam ipius dec; sanctitatẽ prim⁹ erit qui verone presul mlta scripsit extantia sacras vtriusq; testamẽti litteras declarantia. Emiliũ marcũ veronensem poetã. Eusebi⁹ in asia obijsse asserit: paulo post. Catullus poeta. subinde vterq; Plinius. genuit ⁊ Guarinum oratorem ornatissimum et alios.

Verona

Regni Persarum principium

Cyrus primus rex Persarum potentissimus hoc anno: qui est trigesimus captiuitatis iudaice annꝰ Et quinquagesima quinta olympias: persis regnum et imperium instituens. regnauit annis. 30. Hic Astyagis medorum regis ex Mandana filia nepos fuit. Qui vt herodotus et iustinus tradunt Astyagem deuicit. Et regnum eius in persas transtulit. donitisqꝫ multis ciuitatibus rebellantibus aduersus Balthasar caldeorum et babiloniorum regem bellum intulit atqꝫ eum deuicit: quo deuicto eius regiam babiloniam superbissimam vrbem statim subuertit. Postmodū aduersus cresum lydorum regem: qui babilonijs auxilium tulerat profectꝰ est. Quem sine vllo negocio fudit et cepit: ablatisqꝫ ei omnibꝰ sui regni rebus vitam miseram ducere coegit. Cumqꝫ Cyrus asyam totum pene orientē in suam redegisset potestatem: Scythias etiam bello adortus est: quibus cum Tamiris regina preerat: ac primo quidem prelio cum Cyrus regine filium omnēqꝫ eius obtruncasset exercitum: haud multo post et ipe ab regina composit in montibꝰ insidijs cum omni exercitu deletus est. Nam Tamiris cum audisset suorum cedem et filij vnici mortem: non feminineo more se dedit in lacrimas: sed cum residuo exercitu in montibus simulata diffidētia propter acceptum vulnus cum insidijs refugit. Ac Cyrum ad montium cacumina angustias pduxit: ibidēqꝫ eum cum ducentis milibus obtruncari fecit: Ita vt ne vnꝰ quidez tante cladi supfuerit. Quibus gestis Tamiris statim inter cadauera corpꝰ Cyri exquiri mādauit. Cui comperto aufferri caput et in vtrē sanguine suorum plenum immitti pcepit: vt quasi superbo regi dignū exhibuisset tumuluz dixit. Sume cyre sanguinem quem semp sitisti: eius tamen truncum in pasargadas vrbem delatum in hortis sepelierūt. In cuꝰ tumulo tale epigramma fertur fuisse inscriptū. O homo ego Cyrus sum asie rex. qui persis impiū ꝯstitui.

Persia aūt asie maioris regio ē: que a persio Acrisij argiuoruz regis nepote nomen accepit. In quā persipolim ipius regionis caput condidit. Quā postea greci regijs concrematis vastauerūt hec ita qꝫ regio Caramānis bactrianis ac medis contermina est: Et in multos diuiditur sinus. Quā. Q. Curcius libro quarto de gestis Alexandri magni optime describit. Ipsa quippe montuosa pmaxime est. Et ppter estum ac ventos fructuum inops esse phibetur: in ipa tamen celeberrime vrbes esse referuntur. psertim ipsa Persipolis et Pasargadas ac plurime alie que sunt in Gabijs superioribus partibus eiusdem regionis. Inter persiam autem et Susam que ab Arphaxat medorū rege magnis structuris edificata fuerat. Quedam montana prerupta interiacebant: quā postea Cambises regis filius suo adiecit imperio: eiꝰ autem imperium et si aliquando pmaximū fuerit: postea tamen a Macedonibus parthisqꝫ diminutum et dilaceratum fuit. Perse autem a Nembroth gygante primum edocti pro deo Solem et ignes coluerunt: et Lune mineruēqꝫ sacrificauerunt. sed nunc relictis ydolis illi Mahumeteam legē sequunt. Persica aūt poma vt Plinius libro. xv. ab hac auecta ferunt. Illustrat adhuc persipolis regio seu ciuitas beatissimi Georgij martyris triumpho.

Anaximander

Anaximander philozophus et medicus celeberrimus primo milesijꝛ Taletis auditor ac in eius scola successor his temporibus (vt Eusebio placet) floruit. Qui cum primus celestia docuisset: etiaz primus horostopia fabricauit ac maris et terre circuitum primus descripsit. netnon et materialez speram construxit. Et ppterea Plinius libro scdo eum peritissimum astrologuz dixit. Obijt deniqꝫ sexagesimoquarto vite sue anno. Fuit ꝛ alius Anaximāder milesius historicus non ignobilis de quo laercius scribit.

Anaximenes

Anaximenem philozophum pariter et phisicum Anaximander hic habuit discipulum: et quidem clarissimum. Qui principium aerem dixit et in infinitum moueri sydera non supra terram sed circa ipam. Obijt vero (vt Laercius ait) ea die qua et Sardis capta fuit.

Edras

Esdras vir sanctus atq; doctissimus velut alter Moyses in pplo venerādꝰ habitꝰ est. Hic primū de babilone cū ceteris venit: sed iterū paterna solicitudine motꝰ rediit vt plres lucrifaceret: et secum adduceret. tpe aūt isto legem ceterosq; libros sanctos reparauit. quos combusserant caldei: felix testamentū orbi relinquens. nouos et faciliores apices inuenit: que in spirituscto feliciter peracta. venit iterum hierusalē cū multitudīe magna regalibꝰ priuilegijs: vt doceret pplm̄. Obijt in senectute veneranda sepultus ibidem.

Monarchia Regum persarum

Darius

Iste Darius fuit cōsobrinꝰ Astyagis q̄ dedit ei regnum. Ambo aūt victi sunt a Cyro qui fuit rex p̄mus persarū: et trāstulit monarchiam ad persas. Babilonē vicit. Bathasar interfecit. Danielem magnificauit. Israel remisit in iudeā vt templū reedificaret. victus tamen benigne Cyrꝰ puidit. Astyagi regnū hircaniorum et dario medorum concessit.

Cyrus

Neemias

Neemias fuit pincerna Artarxersis regis persarum missus ab eo vt instauraret murū hierusalē edificauit eū in angustia tpis. Hic fuit vir benignissimus ac deuotōne pcipuꝰ: qui cum opus dn̄i explesset miraculose ignē sctm̄ repierunt et murū dedicauerunt Rediēs ad regē iterū reuersus est hierusalē et mortuꝰ est. ibiq; sepultꝰ iuxta murū quē edificauit.

Cambises

Cambises filꝰ Cyri scdus persarū rex sexagesimo captiuitatis anno regnum accipiens regnauit annis. 8. qui ab Esdra artarxerses: vel assuerꝰ nominatur in libro iudith: Nabuchodonosor a patre vocatur. Hic interdixit ne hierlm̄ & templū reedificaret Is em̄ imperiū suscipiēs militari gloria atq; iusticia cū quadā crudelitate mixta in suos deseuiens patrem superauit. Ethiopes subegit: & multas puincias suo adiecit imperio: pleraq; tn̄ bella p holofernē gessit postea in egiptum accedēs cuiꝰ cūctos vastauit fines. et ibidem Babilonē condidit aliā. De Cambise valeriꝰ in sexto refert: q̄ iudicis male iudicantis pellem detrahi fecisset selle iudiciarie vbi filiū suum iudicem cōstituerat apponi precepit.

Mardocheus

Iste Mardocheus vir sanctꝰ clarus habet in toto regno persarum: tempore sue exaltationis fuit 295. annorum scdm̄ computationem latinorum.

Smerdis

Smerdis tercius persarum rex octauo et sexagesimo iudaice captiuitatis anno: Cambise in syria mortuo sine liberis: regnum regnauit mensibus septem: patizetes quē Cambises rebus suis p̄fecerat fratrem suum nomine et facie simillimum regem declarauit. & priorem occiderat, ppter quā fraudē darꝰ hista spis filius confestim coniuratione facta: alterum Smerdim et eius fratrem Patizetes trucidauit. Et ip̄e pꝰ triduum persarum rex constitutus est.

Judith holofernes

Holofernes princeps militie Nabuch. Cambisis multas terras domino suo subiugauit. et tandem venit ad bethuliam: et ibi a Judith muliere interficitur in cubiculo papilionis sui et omnis eius exercitus fugaturꝰ. Fuit autem Judith vidua mulier pstātissimi animi et incredibilis aspectus et postq; holofernem principem obtruncasset. tanto in precio habita est apud iudeos vt cūctis diebus vite sue omnibus iudeis preferreret: et triūphali laude ppe tuisq; preconijs celebraretur. Et cum centum et quinq; annos complesset moriens apud virum in betulio cum ingenti luctu et pompa sepelitur.

Babilonia noua cōdit a Cābise i egipto.

Linea Cõsulum Romaonrum

Brutus Tarq̄nus collatinus

Valeriꝰ publicola Postumꝰ

Largus dictator

Decem tribuni

Marcus Gneus maulius

Valerius

Anno. cc xxiiij. ab vrbe condita exactis regibus romani loco eorꝫ consules instituerunt qui annua exercerent imperia. ne tractu tēporis erigerentur in superbiam. Quorum precipui hic annotanť ex quibus primi duo habuerunt bellum cum porsenia rege etruscorū. Brutus vero duos filios habuit qui reuocare volebant regem quos virgis cesos securi percussit. Collatino sublata est dignitas. quia ne nomē Tarquini in vrbe esset.

Sibylla cumana

Sibylla Cumana que fuit tempe Tarquini prisci vestita aurea veste. librum apertuꝫ ꝛ altum in manu gestans et librum in sinistra habens super genu capite discoopto dicit sic. Magnus ab integro seculoꝝ nasciť ordo iam reddit et virgo redeūt saturnia regna. Jam noua ꝓgenies celo dimittiť alto. Tu modo nascēti puero quo ferrea primū. Desinet ac toto surget gēs aurea mūdo. Casta faue lucina tuꝰ iā regn̄t appollo.

Isti duo vicerunt sabinos et de eis triūphatum est. et Valerius fataliter mortuꝰ paup.

Anno vrbis condite. xxv. romani bello sabinorum cōsternati creant dictatorē. cuius auctoritas et potentia consules preiret. et est nomen officij dignioris.

Manliꝰ torquatus

Iste. T. Manliꝰ Lelij manlij filius. bellū cum gallis inchoauit. ꝑcussoq̄ꝫ gallo qui eū ad singulare certamē prouocauit. torquem aurearn de collo eius tulit suoq̄ꝫ imposuit. Vn̄ dictuſ est torquatus ꝛ torquati cognomē suis posteris obtinuit.

Galli Senones gens natura ferox moribꝰ incondita. ob hoc ip̄a corporū mole ac armis ingentibus adeo omni genere terribilis fuit: vt plane nata ad hominū interitū vrbium stragem videretur. deinde totam vrbē igne ferro manibus exequāt sex mēsibus barbari: et Manliꝰ nocte subeuntes clangore anseris excitatꝰ a summa rupe deiecit.

Popilia vgo vestalis

Popilia virgo vestalis ob crimen stupri viua defossa est.

Tempore illorum duorum fuit bellum vegentinum in quo tot ceciderunt de victoribus romanis quot de victis.

Dictature dignitatis institutō

Nono post exactos reges anno (vt Eusebius habet) Rome noua dignitas scilicet dictatura creata est. et equitum magister. qui dictatori in omibꝰ obsequereť et largū al's lerciū dictatorē primū ꝛ Sp. cassiū magistrū equitū scribit. Institutꝰ est itaq̄ꝫ dictator vt auctoritate et potētia cōtra hostes cōsules precederet. Eo maxime qꝛ porsenia clusij rex (ea ciuitas thusta erat) armis Tarquiniū supbum reducere conatꝰ esset. qđ ne fieret dictator obstitit. Verū pace cōfecta in amiciciam ppl'i Romani porsenia sūmis receptꝰ honoribꝰ. Quinciꝰ cincinatꝰ prestantissimꝰ postea dictator cū agriculture operā daret: a senatu rogatꝰ: ꝛ puluere ac sudore absterso: dictature dignitatē inuitꝰ suscepit. Is nedū romanos obsessos sed hostiū quoq̄ꝫ exercitū superatū cū innumerabili preda romam perduxit. Sic expeditiōe finita redijt ad boues: victoriāq̄ꝫ q̄si securā tenens.

Sub isto valerio consule ciues exules seruiq̄ꝫ fugitiui inuaserunt capitoliū ꝛ incenderūt. Et tam atrox fuit bellū: ꝙ ipse consul fuit occisus: Publicola quoq̄ꝫ romanꝰ patriciꝰ cui publiꝰ valeriꝰ ꝓpriū nomē ante fuerat. Et ip̄e ꝑ hoc tēpꝰ expulsis Tarq̄nijs vna cū bruto in locū collatini consul est suffectꝰ de quo sup̄. Is cōmissa pugna in quo brutꝰ occubuit ip̄e de Tarq̄nij exercitu quindecim milia ꝛ trecētos viros interfecit qua victoria primꝰ ex cōsulibꝰ in curru inuectꝰ triūphauit: que res pulcherrimū spectaculū plebi sine vlla inuidia ꝓbuit. fuit aūt magne iusticie ꝛ eq̄tatis vir.

Marcus Curci⁹

Aracus

Aracus Astrologus et poeta clarissimus cum eudoxo vt ait Augustinus vniuersum se numerum stellarum comprehendisse et scripsisse iactauit. quos (inquit aug⁹) illa contēnit auctoritas que dicit ad abraham. Aspice stellas ꝛ numera eas si potes. genes. xv. Quomodo eīn dinumerari possunt cum non omnes possunt videri. Cū astrologie nō ignar⁹ esset. De astrologia librū scripsit elegantissimū dicēte Cicerone li. primo de oratore. Cōstat inter doctos homines ignarum astrologie ornatissimis atq optimis versibus. Aracum de celo stellisq dixiste et conscripsisse.

Os inferni in medio vrbis vasto hyatu horribiliter apparuit ꝛ viui hominis sepulturā interpretantib⁹ aruspicib⁹ expetebat. Rome eīn (vt Liui⁹ ait) siue interemptu seu alia aliqua vi forū ferme spēcu vasto collapsum in immensam se aperuit altitudinē. quā voraginē nullo videbat posse oppleri materia. Tum Marcus curcius eques roman⁹ bello egregius eo audito. templa deorū que foro illi imminebāt intuens. Equo maxime ornato insidēs zelo patrie armatus se in hyatū misit. q̄ mortuo stati hyat⁹ obturat⁹ est.

Esopus

Esopus adelphus poeta fabulator clarissimus. claruit tpe Cyri regis persarum. Fuit autē grecus de ciuitate Attica: vir ingeniosus ꝛ prudens. qui cōfinxit fabulas elegantes quas romul⁹ postmodū de greco trāstulit in latinū. ꝛ filio suo Tibertino direxit. In quibus docet quid obseruare debēt homies. Et vt vitam hominū ostendat ꝛ mores: inducit aues. arbores. bestiasq loquentes ꝑ ꝓbanda vita cuiuslibet fabula. quas qui diligēter inspexerit inueniet ioca. loca apposita que et risu miscent ꝛ ingenium acuant. Hic pmo anno Cyri regis persarum fertur fuisse peremptus. Nouissime eas fabulas omnes vna cū ipsius Esopi vita Rinuti⁹ quidā erudit⁹ vir: ad Antoniū tituli sancti Crisogoni cardinalem latinas accuratissime fecit.

Decem virorum rome electio

Duodecimo Artaxersis regni āno. ccc. ꝛ altero ab vrbe cōdita. C. menenio ꝛ. P. sextillo capitolino cōsulibus. Romanis placuit qđ consulare impium cessaret: et eius loco decem viri deligerent: ꝑ quos sine ꝓuocatione omnis regeref ciuitas. leta eius mgr̄atus tpa (vt Liui⁹ ait) nimium luxuriare incipiēs. cicius eius res lapsa est. Quia post annū exacti sunt ob facinora Appij claudij.

Leges duodecim tabularū

Romani cum huc usq legem non haberent magnaq inter tribunos et consules de legislatore orta est disceptatio. terciodecimo regni Artaxersis anno legatos athenas miserunt. Qui non solū ab atheniensibus Solonis leges obtinerent. verūetiam ex alijs grecie ciuitatibus mores institutaue romani perferrent. Ac sic ab eisdem legibus traditis scilicet decem tabularum. Romani postea duas addiderunt. vnde et postmodum illa decem tabularum famosissima emanauit lex vt habet. ff. de ori. iu. l. ij. et dis. vij. c. ij. Ordinataq erat in. xij. tabulis tota iusticia.

Tribuni et ediles Rome creati

Quartam seditionem honorum cupido excitauit. vt plebei quoq magistratus crearent. Fabius ambustus duarum pater: Alteram sulpitio patricij sanguinis dederat. alteram plebeio. Tribuni igitur plebis sextodecimo regni Artaxersis anno rome creati sunt. Quod quidem tribunatus officium et si magistratus dignitatem non haberet. maximi tamen momenti in republica fuit.

Veturia romana

Veturia Coriolani patricij romani mater ꝑ hoc tempus iam senex laudabili opere annos suos in viriditatem traxit ꝑpetuam: quia filium suū qui infensissime vrbem obsidebat: quem legatorum maiestas ꝛ pontificum reuerentia nequiuerant ipsa ab ira retraxerat durissima: ꝛ eius ꝓpositum vertit in bonū. Nam relinquens obsidionem ciuitatē liberam dimisit. Ob cui⁹ mulieris beneficiū: ne ciuitas ingratitudine argueref ex Senatusconsulto ad ꝑpetuam rei memoriā eo in loco quo hec veturia filij iram molliuit templū ꝛ ara fortune constructa sunt insup cum null⁹ vsq in id tps vel modic⁹ a viris mulierib⁹ ꝓstaref honor sanccitū est vt mulieribus homies semp assurgerent ꝛ in via eis cederet qđ nunc usq apud nobiles seruatur. Et ꝙ eis liceret vti auro ꝛ purpurea veste aureisq fibulis ꝛ armillis nec immerito cum suis precibus steterit romana libertas.

Monarchia Regum persarū
Dari⁹ histapsis

Xerses

Artaban⁹

Artaxerses

Darius histapsis filius quartus persarum rex anno septuagesimo captiuitatis: persis regnare cepit. Is cum alijs sex nobilibus Smerdim et patizetem magum ei⁹ fratrem trucidauit. Conuenerunt de regno persarum. Cuius equ⁹ sequenti die in ortu solis hynnitū ante regiam prius emitteret ille persarum rex habef. Darius Oebaris stabularij sui solercia effecit: vt ante oẽs hynnitū equ⁹ ei⁹ primo daret: quo facto: euestigio rex creat⁹ est. Regno suscepto Atosam cambysis filiam duxit vxorem. Ex qua pter xersem etiā alios genuit filios. Dedit potestatem zorobabel vt iudeos in hierusalem reducere posset et vasa reddi iussit: et p edificatione templi viginti argenti talēta p singulos annos iudeis darent. Ideo templum edificarūt. Verū anteq̃ e vita discederet egiptus ab eo defecit.

Xerses darij ex Atosa filius quintus persarū rex: Centesimoquarto iudaice captiuitatis anno: psis regnare cepit. Et regnauit annis. 20. Is voluntatis pĩne colendi deum israel: heres apparuit. Iudeis liberaliter vtens. Esdre sacerdoti amicissim⁹ crudelitat et seuicie paterne successor. Recepta egipto que a patre defecerat cū vniuerse asie potiref: innumerabili exercitu grecie bellū intulit. Athenas incendit: et infinitas strages dedit. Tandē leonide Spartanoꝝ ducis solercia duob⁹ acceptis vulnerib⁹ fugiēs: qui pri⁹ mare nauib⁹ strauerat: in piscatoria scapha vix trepid⁹ aufugit. Et nō multa post ab Artabano ei⁹ prefecto spe regni potiundi interfectus est.

Artabanus sextus persarum rex psis regnare incipiens: regnauit mensibus septem. Qui p anno computantur: hic xerse rege trucidato: cum essent ei duo filij nomie Darius et Artaxerses: Iuniorē in maioris necem solicitauit: Affirmans illū pprium obtruncasse patrē. Vagabusus aūt huius sceleris consci⁹: Artaxerse filio rem postea pdidit omnē. Is cōuocans omnes armatos: numerū militū recensurus: vbi Artaban⁹ inter eos astitisset: Artaxerses se breuiorē simulat habere loricam q̃ deceret: iubens secū cōmutare. Quo nudato euestigio cū septē filijs eū transfodi iussit: atq̃ ita Artaxerses egregi⁹ iuuenis cedē patris: necemq̃ fratris et seipm ab insidijs vindicauit.

Artaxerses septimus psarum rex regnauit annis. 40. Hic omnuū hominum pulcherrim⁹ fuit: sed tanta ei erat brachioꝝ longitudo vt genua contingeret: et pterea longimanus dict⁹ est. Qui tributa persis pmus instituit. eo q̃ maximā impensā auri atq̃ argenti in edificijs constituisset: vbi tributa et que exigebat recondere posset ad bene rei administrate monimentū. Et cum pacis auctor et conseruator haberef: Idcirco ab omnib⁹ amari promeruit. Esdras quoq̃ sacerdos et dei ppheta clarissimus elegantis memorie eius imperium insigne reddidit. Neemias quoq̃ eius et Darij pincerna fuit.

Democritus philozoph⁹

Democritus abderites philosophus p hoc tp̃s floruit: is primo quosdam magos caldeos audiēs: adhuc puer theologiam ac Astrologiam optime didicit: deinde vt Geometriam pciperet in persidem et ad mare prexit: postq̃ etiam ad cognoscendas res diuinas in Caldeam athenasq̃ se trāstulit: vbi a nullo cognitus ipe Socratē cognouit. Tandē doctissimus in patriam reuersus: patrios agros et innumerabiles opes reipublice sue cōcessit. Satius dicens eum paupertate studiorum libertate letari: q̃ opum seruili cura vexari. Nam in hortulo suo iuxta vrbis muros ad contemplandas rerum naturas se contraxit: vbi et nature secreta subtili rimari posset (sicut Cicero in quinto tuscul. questionū refert) Oculos sibiipsi effodit vt vegetiores cogitationes haberet. Aut ne videret bene esse ciuibus malis: vixit annos. c. et. 9. Ex eius sententijs hanc optimā habemus. Conuenientius est vt parcitatem in tuo serues q̃ luxum in alieno: parcitas eīn necessitatis remedium est.

Heraclitus

Heraclitus philozophus asianus cognomento Scotinus hoc tempe in precio fuit. Cui⁹ libri adeo obscuri fuere vt a philozophis vix intelligerētur. vnde et pter eorum obscuritatem heraclitus dictus fuit tenebrosus. Qui cū in vltimo vite a discipulis quereref: vt notabile quid in mediū pferret. Nihil respondit: sed digitum voluēs significabat omnia inferiora in cōtinuo motu esse. Hic (vt Macrobius refert) dixit animam esse scintillam stellaris essentie.

Themistocles

Themistocles atheniēsis phus: et naualis belli clarissimus ac sapientissimus dux his tpibus: tam sciētia quā rei militaris gloria inclit⁹ et clar⁹ habit⁹ est. Cui⁹ consilio parta est victoria in maritimo prelio: supato xerse ab atheniēsib⁹: Cū adhuc puerul⁹ esset: natura prudens: eximia semp cogitabat. Cū a disciplinis pcipiendis animū laxare licebat: nō ludis aut inercie sed cōponendis oratiōib⁹ sese dedit. Glorieqꝫ cupiditate incensus cupiens sibi vrbis principatum vendicare. Cum eum quidam consuleret de filia: an eam daret pauperi sed ornato: aut locupleti probato vxorem. Malo inquit virum pecunia: q̄ pecuniam viro indigentem.

Aristides

Aristidem phum atheniensem virum vtiqꝫ disertissimum per hec tpa floruisse Cicero in tercio de officijs tradit. Erat autem tum omnis virtutis tum iusticie in his que ad cōem referunt vtilitatem: ex quibus iusti nomē affecutus est: huic plato tantū tribuit vt p̄ ceteris clarissimis qui athenis claruerunt eū solum laude dignum censuerit. ferunt hunc ita inopem mortuum fuisse: vt suo sūptu efferri ad tumulum nequiuerit.

Anaxagoras

Anaxagoras phus etiam hac etate in Clazomeno asie oppido inclitus fuit. Qui cum diues admodum esset studēdi desiderio ductus: patrimoniū omne suis concessit: et in longinquas partes secessit. Post multa vero tempa reuersus cum suas possessiones desertas vidisset ait. Non essem ego salu⁹ nisi iste perijssent. Cuidā dicēti. Nōne tibi patrie cura vlla est: respondit. mihi patrie cura est: et summa quidē atqꝫ ita dicens: digitū celum versus extendit. Interrogat⁹ ad qd factus fuisset. Ad contēplandum inquit solem et lunam et celū. Hic audita morte filij illi qui nūciauerat ait: nihil noui nūcias. Ego eñ ex me natū sciebā esse mortalem. Cumqꝫ annis. 72. vixisset ab atheniēsibus in carcere positus: e poto veneno interijt quia solem lapidem ignitum dicebat: quē illi pro deo colebant.

Empedocles

Empedocles phus Atheniēsis his tempibus laudat: qui adeo canendi pericia edoctus erat. Or cum hospotē eius iuuenis quidā furibund⁹ inuaderet eo q patrem ei⁹ accusatione damnasset: ita dulciter canendi modum inflexisse dicitur: vt iuuenis iracundiā temperarit. Hui⁹ autē hec fuit sentētia. Tria sunt (inquit) in tota rerum varietate scꝫ affluentie mobilis contempt⁹: future felicitatis appetitus: et mentis illustratio. Quorꝫ primo nihil honestius: scdo nihil efficacius Tercio nihil de amborum adeptione compendiosa efficacius. Descripsitqꝫ deum Deus est spera cuius centrum est vbiqꝫ et circūferentia nusqꝫ. Arbitratus deniqꝫ animas immortales se incendijs dedit.

Sapho poetissa

Sapho lesbia ex Mitilena vrbe oriunda altera poetrix. hac etiā temp estate inclita fuit: honestis et claris parentibus orta: Adeo generose fuit mētis vt etate florens et forma: non contenta solum litteras iungere plurimas sed ampliori feruore animi ingenijqꝫ suasa viuacitate conscenso studio vigili p abrupta parnasi vertice celso se felici ausu musis non renuentibus immiscuit: quid multa eo studio deuenit vt vsqꝫ in hodiernum clarissimum suum carmem testimonio veterum lucens sit. modulos lyricos expromere non dubitauit. Et ꝑterea illi erecta fuit statua enea et suo dicata nomini. Et ipsa inter poetas celebres numerata. Et⁹ tamen opera maiorum negligentia amissa sunt.

Zeusis heracleotes maximus pictor et ipē etate hac (vt Eusebius habet) inclitus fuit. Qui plinio teste lib. 35. naturalis historie: peniculū ad magnam gloriam perduxit. Opesqꝫ tantas acquisiuit vt instituerat donare opera sua: eo q nullo precio satis digno pmutari posse diceret. Pinxit autem vt idem Plinius ait. puerum vuas ferentē ad quas aduolarēt aues: processit iratus operi: et dixit. vuas melius pinxi q̄ puerꝫ Nam et si hunc consūmassez aues ipse timuissent. Idem etiam scdm Quintilianum vmbrarum inuentor perhibetur. Parrasius quoqꝫ hac etate summus pictor cum predicto Zeuside in certamen descēdit. Et cum zeusis detulisset vuas tanto decore pictas vt aues aduolarent. ipē lintheum auibus pictum detulisse traditur. Ita veritatem representantis vt zeusis alitum iudicium efflagitaret. Sed tandē remoto lintheo et ostensa pictura atqꝫ errore intellecto palmam ingenuo pudore concesserit parraso: quoniam ipē aues fefellisset.

Zeusis heracleotes et Parrasius pictores

Tolosa prouincie Gallie transalpine vrbs. a quodam Toloso troyano iacta sunt eius fundamenta Quam cum romani cepissent illuc colonias deduxere. Et amphiteatro capitolio alijsqz edificijs e quibus aliqua adhuc extant ornatam reddiderunt. Hec Narbonensi ciuitati ab Enee socijs condi te finitima est: et in aquitania haud longe a Sonciatibus populis in qua paulus discipulus Sancti Pauli miraculis quiescit in pace. Metropolis ciuitas est. eiqz iohannes. xxij. pontifex Archiepiscopatum primo cõcessit. Atqz ex eius castellis in ciuitate sex erexit. Et eidẽ Archiepiscopatui subiecit: vt haberet Tolosan' archiepiscopus: quibus cum dignitate preesset Francorum regi subdita: qui in ea bonarũ litterarũ gymnasium etiam constituit. In ea corpus sancti Saturnini ⁊ aliquorum apostolorum reliquie summo venerã tur honore. Is eiusdem vrbis primus episcopus a paganis tentus atqz e summa capitolij arce p omes gra dus precipitatus capite colliso excussoqz cerebro et om̃i corpe dilaniato dignã ibi xp̃o exalauit animã.

Turo quoqz gallie prouincie metropolis ciuitas a bruto brittanorum rege condita est. Quã a turno eius nepote ibidem a Gualfredo aquitanorum duce in prelio interfecto Turonẽ nominauit. ea siquidem celebris nunc ciuitas est: ligeri enim fluuio abluitur. Qui Bituriges ab heduis diuidit: et ab occeano sursum nauigationem habet. A qua non paruam cõmoditatẽ ciuitas ipsa percipit: hic quippe cum Archiepiscopalis sedes existat: vndecim suffraganeos continet. Qui ⁊ pro maiori parte in Celtica sunt: et ex maiori parte in Brittanie citerioris ducatu nomen retinens In francorum regno sita est. Ipsa cum multarum rerum opulentissima sit habita: etiam non ignobiles continet edes. Habuit hec ipsa ciuitas plurimos celebres viros omni virtute et sanctitate insignitos. Inter quos diuus Martinus eiusdem episcopus sanctissimus fuit. qui tante sanctitatis extitit pontifex vt trium mortuorum meruerit esse suscitator. Atqz alium nonne perpetuum habuit episcopum admirande sanctitatis virum.

Tolosa

Mediolanum

Mediolanū ciuitas potētissima apud insubres totiꝰ Cisalpine gallie metropolꝰ ⁊ vrbiū ceterā Mater Originē habuit: quā Liuiꝰ patauinꝰ ⁊ Trogꝰ pompeyꝰ narrāt a gallis qui duce Brēno in ytaliam ascēderāt populiqꝫ loca incolētes in quibꝰ est edificata Insubres appellabāt imꝑante assuero persarū rege a gallis senonēsibꝰ nō cōdita vt multi astruere: sed aucta ⁊ instaurata fuit. Eā tn̄ Josue hebreoꝝ iudicis tp̄e aliqͥ ꝑmo conditā fuisse dicūt. Et tp̄ibus troyanoꝝ clarissimā fuisse. Cū Sicambri germanie pplꝭ a sicambria ꝑami sorore dicti tp̄e Sampsonis occupatꝭ germanie ꝓuincijs Mediolanū versus hostili anīo acieꝫ dirigētes Juliū insubrū regē obuiū habuerūt. Cū quo pace cōfecta federa ꝑcussere vt vnꝰ populꝰ ⁊ vnū efficeret regnū: fuit tamē vsqꝫ ad Brenniū ducē haud ciuitas magͣ. Eiꝰ aduentu mirūmmodū aucta ⁊ instaurata. Cū antea Subria ⁊ Mesopia ⁊c̄. dicta fuerit. Mediolanū qꝺ mltoꝝ animū circūdata appellata ē. Scribit Liuiꝰ exercitū romanū tūc ꝑmū vltra paduꝫ fuisse ductū: ⁊ gallos insubres aliquot ꝑlijs supatos in deditiōꝫ tūc primū venisse qꝺ quidē ad annos rome vrbis cōdite. cccc lx. fuisse videt. Claudius marcellꝰ deinde boios ⁊ insubres gallos subegit ⁊ triūphauit. Post quē triumphū vrbs Mediolanēs ꝑ annos ferme quīgētos pacatissima altera roma cognominata: adeo florēs fuit. vt illā ꝑncipes romani (quo ad poccupatiōes licuit) inhabitauerint. Nerua trayanꝰ Adrianꝰ maximianꝰ philippꝰ ⁊c̄. Emporiū certe totiꝰ longobardie fuit: ⁊ agrū vniuersuꝫ in oī bonitate feracissimū habet. Eam herculeꝰ maximianꝰ menibꝰ ornauit: murū scd̄m adiecit ⁊ vrbē ampliauit. Et ex suo noīe herculeā appellauit: in honorē herculis phanum struxit: qꝺ nūc diuo laurētio extat dedicatū. Post tā diuturnā felicitatē primas habuit molestias beato Ambrosio adhuc supstite Arrianis infestantibꝰ. Paulo post attila ytaliā ingressus Mediolanū diruit: Instaurataqꝫ parū quieuit: a longobardis ea vrbs maxīs molestijs agitata est. Illis a karolo magno domitꝭ ꝑ annos sexagita ⁊ trecētos floruit: quousqꝫ Fridericꝰ barbarusso imꝑator eā solo equit. Deinde Mediolanēses a parmēsibꝰ ⁊ placētinis adiuti: tanto patriā reedificauerūt anīoꝝ ardore: vt intra trienniū. ditior. potētior frequētiorqꝫ solito facta videret. Inde mirabile habuit incremētuꝫ Mediolanū cū phisico nāli situ suo ab incēdijs caumatū ⁊ frigoꝝ rigoribꝰ eq̄liter abesse Alexāder qntꝰ noīe summꝰ pontifex scribit ⁊ ꝓpterea locum totiꝰ orbis tempatissimū aeremqꝫ serenissimū ⁊ aquarū in puteis ⁊ fontibꝰ salubritatē obtinere. Quā tamē lacꝰ pulcherrimi decē ⁊ septē: ⁊ sexagita q̄tuor flumīa terre supficiē irrigātia in illiꝰ agro repiant. Porro ciuitas hec quātū temploꝝ magnitudīe: regaliū domoꝝ amplitudīe: clarissimoꝝ ediū nobilitate: ⁊ ciuiꝫ ꝓbitate: necnō ⁊ oīm artiū bonitate floruerit nr̄aqꝫ etate floreat: tū potētissimoꝝ dn̄oꝝ ducali maiestati obsequētiū: tū vtriusqꝫ sexꝰ cōtuberniū religiosoꝝ inhabitantiū. Ac cateruā huiꝰ vrbis equestris ordinis virorū ac doctoꝝ necnō ⁊ armoꝝ ⁊ pannoꝝ ⁊ oīmfariā vestimētoꝝ fabrica ⁊ mercatura declarant. Dicit pscriptus pōtifex Barnabā pauli cōdiscipulū ꝑmū fuisse mediolanēs eccīe ep̄m. Cui paulo post successerit Beatus Ambrosiꝰ doctor eccīe celeberrimꝰ. A q̄ sctūs Aureliꝰ augustinꝰ doctor ⁊ ip̄e excellētissimꝰ in ip̄o Mediolano ad fidem xp̄i conuersus est: duces postremo castrū supbissimū in ea ⁊ hospitale celeberrimum cum templo beate Marie virgini dicatū edificauerūt. Ac alijs q̄ plurimis exornarūt.

Habuit hec urbs dominum S. Carolum Borromeum Episcopum mira sanctitate circa annum Dni 1560.
[illegible]
[illegible]

Monarchia regū persarū

Xerses

Sogdianus

Darius notus

Assuerus

Ochus

Arsanus vel argus

Darius

Xerses ei⁹ nominis secūdus: Octau⁹ psarum rex regnauit duob⁹ tm̄ mensib⁹: p⁹ quē Sogdian⁹ nonus regnauit mēsib⁹. 7. de quib⁹ ob tpis breuitatē nil memorie dignum habem⁹.

Ille iesus fili⁹ syrach natiōe hebre⁹: librū q̄ ecclīastic⁹ dicit edidit. quē hebrei panaretbos vocāt a pan qđ est totū. 7 rethon qđ est virt⁹: quasi tot⁹ virtuosus In quo de oī virtute tam theologica q̄ȝ politica pulcherrime tractat. Queȝ ideo ecclesiasticū noīauit: Eo q̄ de morib⁹ toti⁹ ecclesiastice discipline religioseq̄ȝ cōuersatiōis magnā curā habere visus fuerit.

Herodot⁹ grec⁹ hystorie⁹ oīb⁹ grecis p̄ferend⁹ ea tēpestate hystoriaꝝ libros edidit. q̄s cū athenis in cōcilio legisset plurimū honorat⁹ est qui vt Quintilian⁹ ait. Dulcis 7 cādid⁹. Plini⁹ li. 12. nālis hystorie dicit eū scripsisse hystoriā.

Darius cognomēto not⁹ decim⁹ psarū rex: regnauit ānis. 29. Hic inito impio ɔtra Athenīēses grauissima mouit bella. Ideo ɔuersi in fugā nec deinceps p sis occurrere sunt ausi: Ei⁹ regni anno decimo egipt⁹ ab eo discessit.

Sophocles atheniēsis poeta tragic⁹. Quē cicero ob īgenij magnitudinē diuinū poetā appellauit. Is vltimis vite sue diebus tragediā in certamie ad iudiciū peritoꝝ miserat: 7 intellexerat q̄ victor esset. p̄ gaudio expirauit.

Artaxerses ei⁹ nois secūdus cognomēto Memnō quē hebrei Assuerū noīant vndecim⁹ psarū rex regnauit ānis. 40. Darij fili⁹ potētissim⁹ sup oīs q̄ an̄ cum fuerūt. Cui⁹ regnū ab india vsq̄ȝ Ethiopiā super. cxxvij. ꝓuincias fuit. Tercio regni sui āno grāde cōuiuiū p̄parauit 7 subiectos magnifice pauit in tabnaculo mirabili. Reginā vasti cū venire recusasset eaȝ abiecit. Et honorē hester p̄buit: 7 in locuȝ ei⁹ ꝓ regina habuit.

Artaxerses terci⁹ qui 7 och⁹ Assueri ex Hester fili⁹ duodecim⁹ psaruȝ rex regnauit annis. 26. vir certe seuus atq̄ȝ īmanis vt suis facinoribus eternā sibi apō psas cōparet memoriā. Hic Nectanabo egipti rege ī ethiopiā pulso ad suū reuocauit regnū. Hic suoꝝ cōiuratiōe vexat⁹: cognatoꝝ cede: pricipūq̄ȝ strage: totā impleuit regiaȝ: nullo sanguis aut sexus etatisue habito respectu. verūtamē diuinā non euasit vltionē. Quia a suis obtruncat⁹ fuit.

Arsan⁹ ochi regis fili⁹. 13. psarū rex regnauit annis. 4. Genuit aūt filios multos de quib⁹ herodot⁹ meminit: de eo aūt nil memorie dignū habet. Jadus vero sext⁹ iudeoꝝ pontifex hoc tpo āno in de morte iohānis pōtificꝭ p̄ris pōtificatu succedēs. sedit annis. 30. vir certe bonus. 7 pacis amator.

Parmenides phus atheniēsis cōsortia hoīm fugiens in rupe caucasi montis consedit. Et logicaȝ primus inuenit. Hic zenonis p̄ceptor extitit.

Dari⁹ Arsani p̄dicti regis fili⁹ vltim⁹ psarum rex 7 ipse primo anno regni Alexandri psarū regnū accipiens regnauit ānis. 6. Hic cū potētissim⁹ esset: ne regie maiestatis honor deesset: bellū cū Alexandro magno varia fortuna gessit. Tandē ab eo vict⁹ 7 superat⁹: 7 a cognatis turpiter occisus. vitā pariter cū psaꝝ regn̄ finiuit.

Melissus phus ex Samo insula originē ducēs. Parmenidis auditor: queȝ Aristoteles p̄sepe nomiat: magna virtutis sue documenta edidit.

Brenus Senonēsiū gallorū dux. Monuchri angloꝝ regis filius. 13. assueri psarū regis anno cū exercitu trecētoꝝ miliū Galloꝝ relicto ꝓprio solo ytaliam venit. Et expulsis veterib⁹ tuscis: eorūq̄ȝ vrbib⁹ occupatis multarū vrbiū (poliērate ac iustino testib⁹) fundamēta iecit. vt mox dicetur.

Jesus filius sirach

Herodotus

Sophocles

Parmenides

Melissus

Hippocrates medic⁹

Hippocrates filius Eraclidis vt Galienus primo regis acutoꝝ (licet quidam scribāt asclepij) fili⁹: et pitagore discipul⁹: oīm medicorū pnceps: in insula Choo genitus p hoc tps clarissimus habitus est. Hic medicinā longo tempore pditam reuocauit in lucem. que quingētis annis post esculapij mortē latuerat. Is voluptates omnes admodum detestabatur: discipulos suos vt diu⁹ Hieronimus scribit iuramento astrinxit vt silentium seruarēt: vt mansuetudinē in habitu moribusq; ostenderēt: fuit (vt ferunt) corpe paruus pulcher forma: grandi capitis. tardiq; motus multe cogitationis. tarde locutionis: et modici cibi. Vixit autē annis nonagintaquinq;. Cui⁹ hec fuit pulcherrima sententia. Qui vult liber esse: non cupiat quod habere non potest. Qui vult habere qđ cupit: cupiat qđ habere potest. Qui vult in hac vita pacifice viuere: similis fiat illi qui ad conuiuium inuitatur. Qui de omī apposito gratias agit: et de defectu rerum nō murmurat.

Zeno philosoph⁹

Zeno philosophus acticnsis ex cypro greca ciuitate fenicibus frequenter accolis. Fuitq; napsei (siue vt alij dicunt demei) filius. Appolonius autem Tyrius dixit eum gracili corpe fuisse: statu procero et atra cute. Unde illū Chrysippus palmitē egiptium vocabat. Crura habuit turgida et imbecilla atq; infirma: ob quod teste psco multas cenas declinauit. Uescebatur libēter ficub⁹ recētibus et ad solē passis: auditor fuit cratis. Stilpionē etiam et xenocratē decennio audiuit: fuitq; vna cum Cytheo philosopho stoyce secte auctor: quorū sentētia fuit. Id summū bonum qđ honestum est. Nihil deest ad recte viuendū ei in quo virtus est. Tanto in honore apud atheniēses habitus est: vt apud eum claues vrbis deponerētur. Ornaruntq; ipm aurea corona et imagine erea: hoc ipm et sui ciues fecere. Habuit auditores eximios: inter quos antigonus cum ibat athenas ei⁹ erat auditor: cui et aliquando epistolam scripsit. Hic adolescētulo cuidam inepta multa loquēti ait. Ideo duas habemus aures: os autē vnum: vt scilicet multa audiamus: et pauca loquamur. Nonagesimo etatis sue anno decessit incolumis integer ac sine morbo.

Socrates phus

Socrates atheniēsis philosoph⁹ clarissim⁹ ex pago alopecēsi fili⁹ sophronisci marmorarij: et phanerete obstetricis filius. Fuitq; vt quidam ferunt Anaxagore primum auditor: postea Archelai cui in scola successit magisterq; Platonis et pmus ethice inuentor his tempribus floruit: philosophiam eñ vt Citero scribit euocauit e celo et in vrbib⁹ collocauit: domosq; introduxit. et coegit de vita et moribus rebusq; bonis et malis q̄rere. Quā obrē vt scribit Solin⁹ non solum consensu hominum verūetiam appollinis oraculo fuit sapiētissimus iudicatus. Fuitq; orator pmptus et acer: et pmus teste fauorino cum Eschino discipulo oratorie artis campos apuit. Qui ad acquirēdam sapiētiam vsq; ad senectutē vltimas terre regiones plustrauit: et licet sapiētissimus esset: se tamē nihil scire reputauit. Unde sepe illud dicebat vt hieronim⁹ ad paulinū ait. Hoc vnū scio qđ nescio. Fuit insup socrates mirabilis castitate. iusticia: alijsq; virtutibus: in cuius quidem sigillo (vt dicitur) sic scriptum erat. Amic⁹ hominis est sapiētia eius Inimicus vero homīs est stulticia eius: huius quippe multe fuere sentētie. quarum hec pciosissima cēsetur. Age sic alienum vt tuum non obliuiscaris negotiuz et qualis vis videri talis esto: Demum accusatus q̄ derideret quercum: canes et hyrcos esse deos: quos atheniēses colebant. Tandē veneni poculo defunct⁹ est Post mortē eius atheniēses penitētia ducti: imaginem auream pro eius memoria in templo collocarunt.

Isocrates orator grec⁹

Isocrates natione grecus orator clarissim⁹: Gorgie auditor multoꝝ phoꝝ p̄ceptor exim⁹: vt Macrobi⁹ attestat. Hic teste quintiliano in diuerso dicēdi genere nitid⁹ fuit et compt⁹: et palestre magis q̄ pugne accomodat⁹. oēs dicēdi veneres lectat⁹: inuētione facilis et honesti studiosus. Ac in cōpositione adeo diligēs vt cura ei⁹ reprehēdat. Hui⁹ oratiōes et opa extant ac aliqua traducta sunt: que maxīa voluptate legunt. Edidit quoq; libellū exhortatoriū in quo hec ponit sentētia. Talis fias parētib⁹: quales erga te natos fieri poptas. Serua magis verborum q̄ rerum deposita. Vixit annis. 94.

Thucydides hystoricus

Thucydides grecus hystoricus et quidē grauissim⁹ hoc etiam tpe teste Eusebio agnoscit. Et teste quintiliano: est densus et breuis ac semp sibi instans: quem Thucydidem laurentius vallensis postea et herodotum latine loqui docuit. quoꝝ opera nūc in precio habentur.

Xenophon phus

Xenophon phus et dux exercitus Atheniensium insignis Grylli atheniensis filius: homo verecundus et speciosus vltraqz dici possit. moratusqz probus et omnibus gratus. Fuit socratis discipulus et platonis emulus. Quia xenophon inclito illi operi platonis quod de optimo statu reipublice ciuitatisqz administrande scripserat. lectis ex eo duobus libris: qui primi ad lucē venerant se opposuit. et cōtra multa scripsit. Quo audito valde permotū fuisse platonem ferunt. Hic primus ex his que a socrate dicebātur notis excepit et in publicum edidit cōmentaria scribens. Et primus omnium phoꝝ scripsit hystoriam. Fuit etiā dux strenuus. et qui ex vltimis babilonie finibus exercitū reduxit aspe ris et difficilimis itineribus p infestissimas gentes ac barbaras incolumē in patriam conduxit. Vixit autem annis. 89.

Archita tarentinus

Archita tarentinus fuit Mnesagore (siue vt Aristoxenus ait) Estiei filius philosophus pytagoricus his temporibus nobilissimus. et in omni virtutis genere maxime admirationi habitus. Hic platonem phm cum a Dyonisio necādus esset per epistolas eripuit. Multaqz composuit ex quibus hanc precipuā sententiam habemus. Nulla pestis capitalior est qz voluptas corporis. Cuius auide libidines temere et effrenate ad potiendum incitantur. Hinc patrie proditiones. hinc rerumpublicarum euersiones. Nullū denīqz scelus: nullum facinus est ad quod suscipiendū non libido voluptatis impellat.

Plato phus

Plato philosophus nominatissimus p hoc tempus Eusebio referēte omnium phoꝝ clarissimus fuit. Aristone patre: et matre perictonia siue (vt alij dicunt) petona. Athenis simul die natus quo apud delon appollo: vt retulit appollodorus. Mater a Solone certissimuz duxit genus: Similiter aristo illius pater ad Codrū melanthi filiū refertur. Habuit fratres plato Adimantem et Glauconem Et sororem petonam de qua Speusippus phus ortū duxit. Litteras didicit apud dyonisiū grāmaticū: sed in palestra apud aristonē exercitatus. Primū namqz picture studuit: poemata edidit et tragedias. Et plato pro egregio corporis habitu cognominatus cum prius Aristocles ex aui paterni nomine diceretur. Vicenis audiuit Socratem illo mortuo audiuit Cratbylū et hermogenē. Annoꝝ. 29. megaram ad euclidem se contulit. Hinc Cyrenē profectus theodorū audiuit: Postea in egiptū pfectus pphetas sacerdotesqz audiuit vbi comitē habuit euripidem tragicum. Regressus athenas in achademia morabatur. Terqz in siciliam nauigauit vbi cum mortis periculū euasisset venditus est. Interrogatus aliquādo in quo sapientiam quis adipisci posset. Respondit in non expectādo que euenire nō possunt: nec de pteritis recordari. Obijt denīqz plato in conuiuio discumbens anno etatis sue. 81.

Antistenes

Antisthenes atheniensis phus. Hic in initio Gorgiam audiuit oratorem: deinde Socrati sese addixit. Et cum habitaret in pyreo: quottidie quadraginta stadijs emensus audiebat socratem. A quo tollerantiam addiscēs tranquillitatisqz illius imitator effectus. Cynicam prior sectaz incboauit: princepsqz in ea fuit. Platonem insimulabat fastu turgidum. Et cum audisset aliquando platonē sibi maledicere. Regium est inquit male audire cū benefeceris. Libros multos et diuersarum rerū scripsit. De eo Hieronimus cōtra iouinianū scribit. qꝫ cū rhetoricam gloriose doceret audiēs socratem discipulis dixit. Abite et magistrū vobis querite: quia ego mihi reperi. Cuius sententia pulchra fuit: in scientia est multa discere: et qđ scitis est nescire.

Speusippus

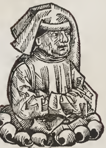
Speusippus atheniensis phus Eurimedontis filius. platonis ex sorore nepos: octo annos scole platonice magister fuit. Irascebatur facile: et voluptati dederat manus. Epicuree enim secte manuz dedit. Unde diogenes phus eum dure redarguit: deinde cum paralysi solueretur: orauit xenocratem vt sibi in docēdo succederet. Plutarcus scripsit illum pediculis efferuescētibus interijsse. fuit corpore gracili teste Thimotheo. Reliquit plura cōmentaria et dyalogos. Eius libros aristoteles tribus talentis emit teste fauorino. Ad hunc simonides scripsit hystorias. Primus inuenit quo pacto ex graciliorib9 lignis fierēt vasa capacia.

Papia Cisalpine gallie vrbs Ticini nomine vetustior. Quā pliniꝰ velle videtur fuisse conditā a populis leuijs et maricis qui fuerūt transalpini. Teste vero paulo longobardo hystorico Assueri persarum regis temporibus a gallis Senonensibꝰ eiꝰ fundamēta iacta sunt. Verū longe ante insubres galli vicatim locū inhabitauere. Hec in marginibꝰ Ticini flumīs ex verbano lacu quē nunc maiorē dicunt effluentis: qui lapideo ponte pulcherrimo trahicit. Et a Ticino flumīe Ticinū appellat̄ vbi insignis scipionis de hannibale victoria extitit. Eam vrbē situ ⁊ aeris salubritate amenissimā reges Ostrogothoꝝ ⁊ postea longobardoꝝ libenter incoluerūt. Unde apud ipsam multa fuerūt preclare gesta. Et ꝓpterea cū mediolano magnitudine facie. antiq̄tate. ac dignitate diu contēdit. Verū nūc mediolanū plurimū excellit: Ambe tamē ⁊ nūc ⁊ olim clare illustresq̄ fuere. Eam ciuitatē athila rex hunoꝝ direptam vastauit: et cū paulo post instaurata esset Odoacer Eruloꝝ rex Orestē patriciū Augustuli nuꝑ genitorē in eo obsessum viꝗ captū interfecit. Ticinūq̄ vrbs crudeliter ab eo direpta atq̄ vastata est: vbi tunc cedes maxima fuit ciuiū romanorū quātū nūquā alibi post romani imperij inclinationē cōmissa fuerat. Rudolfo aūt burgundo ytalie regnum occupante: ꝑ septimi Stephani pontificis tempa vngari salado duce ytaliā ingressi papiā obsessam captāq̄ ferro igniq̄ vastarūt. Interea Agapitꝰ pontifex romanꝰ ytalieq̄ ꝓceres ⁊ populi berengarij ⁊ alberti filij tyrannidē exosi. Ottonē primū ex germania in ytaliā vocauerūt: tumq̄ ytalia a malis que diu fuerat ꝑpessa respirare cepit. Perthari longobardoꝝ rex monasteriū sancte Agathe et theadolinda regina ecclesiā sancte Marie ad ꝑticas in ea ciuitate cōstruxerūt. Et Linthprandꝰ lōgobardoꝝ rex ossa beati Augustini ex Sardinia papiā vbi veneratissime seruāt̄ deferri curauit. et sepulchꝝ ex cādidissimo marmore mira celeritate structū est: aspectu pulcherrimū. Idemq̄ rex monasteriū beati Petri cellula aurea appellatū: et apđ bolonam vbi curiam sepe reges tenuerūt monasteriū sancti Anastasij martyris edificauit: Gondiberta regina ecclesiam sancti Johānis baptiste. Et petrus ep̄us linthprandi regis cōsanguineꝰ eccl̄iā sancti Sauini papie construxerūt. Eiꝰ postea exornande vrbis p̄ ceteris Johānes galeatius maria vicecomes primꝰ Mediolanensium dux multam adhibuit diligentiā. Nā post multa ibidē accuratissime fabrefacta castellū magnificentissimū regio apparatu cū amplissima biblioteca struxit. Et iuxta castellū ingentem lucū muris cinxit: in quo ferarum viuaria et pulcherrimas venatiōes cōstituit. In cuiꝰ medio sūꝑbissimū monasterium ordinis carthusiensiū cū eius sepulchro ingenti impēsa fabrefecit. Luci ipsius ambitꝰ est centū ⁊ viginti cubitorum. Habet nūc Papia in gymnasijs multos iurium ciuilis ⁊ pontificij ac ph̄ie et medicine scientia claros. Genuit aūt multos preclaros viros sed qui sanctitate et disciplinis p̄cipue excelluerūt Syrꝰ eiꝰ vrbis ep̄s doctrina ⁊ sctītate laudatissimꝰ. Enodiꝰ poeta eloquētissimꝰ. Habuit et Antoniū Guayneriū medicū sua etate celeberrimū q̄ in curis medicinalibꝰ multa cōposuit. Et cattonē saccū. Silanū nigrū et alios.

Papia

Hermes

Hermes egiptius qui a nostris dicit Mercurius phus: platonis olim discipulus hoc tempore clarus habetur. Qui et si homo fuit antiquissimus tamen et instructissimus in omni genere doctrine: Adeo vt ei multarum rerum et artium scientia trimegesto: hoc est ter maximo cognomen imponerent. Scripsitq libros multos ad cognitionem diuinarum rerū pertinentes: qui adhuc apud grecos extant. Qui inter cetera de verbo perfecto librum edidit et dixit vt patet. 8. de ciuitate dei. Deos gentilium fuisse homines mortuos.

Apuleius

Apuleius apher madaurensis platonis etiam discipulus hisdem temporibus claruit. Et ibidem libros multos edidit: in eo enim summe eruditioni precipua lingue copia ꝛ gratia coniuncta fuit. Scripsit enim libros de Asino aureo Metamorphosin quam grecanicam fabulam appellant. Libellos quatuor floridorum de deo socratis. Librū de mūdo ꝛc. Cuius hec fuit sententia. Nihil est deo similius ꝙ vir animo perfecte bonus.

Plotinus phus

Plotinus phus platonis quoq discipulus ꝛ porphirij pceptor p hoc idē tempus floruit. Qui ad omnia virtutis ornamenta compositus: omniū etiam diuinarum dispositionum studio firmatus fuit: iustus: fortis: temperatus ꝛ prudēs extitit. Qui prudentie ratione se superare posse crederet fortune impetus. Itaq locum quietis sedis elegit vt ab omni cōuersationis humane strepitu seperatus se fortune inuidia liberaret. Nulla quoq illum desideria ceperunt. Et ppterea librum de virtutibus pulcherrimum edidit: dixitq animam rationalem: quā in celestibus habitare sedibus non dubitabat: non habere sup naturam nisi deum: qui sicut Sol lunā illuminat ita ꝛ deus animam illustrat.

Diogenes

Dyogenes magnus phus fuit (teste diocle) Sinopeus Icesij mensarij filius. Is patriam relinquens Athenas venit ibi Antistenem cōperit: ꝙ apprime omēs voluptates a se abdicauerat. Pallium pmus duplex habuit pter frigus et peram in qua cibos ferebat. Cum scripsisset cuidā vt sibi cellam pararet: faciente id illo tardius: dolium p domo habuit. Tempore frigoris os dolij ad meridiem vertebat: Estate ad septentrionem: estate in feruida arena se volutabat: Hieme cooptas niue statuas amplectabat. Idem cum vidisset puerum concaua manu bibentem: abiecit vile vas quod habebat dicens: puer me vilitate superauit. Dicebat omnia esse deorum: et sapientes deorum amicos: huic ad solem sedenti cum diceret Alexander. Pete quid vis: ait noli mihi vmbrā facere: Et fama fuit alexandrum dixisse se velle esse Diogenem nisi esset Alexander. Ferunt quidem dialogos illum fecisse et tragedias septem ꝛ alia pauca: cuius sententia extitit. Si quis bonum cum amore dederit tibi consiliū: presta illi cū amore obedientiam. Obijt deinde temporibus ptolomei philadelphi.

Philippus rex macedonū

Philippus pdice regis filius vigesimustercius Macedonum rex. regnauit annis. 27. Vir vtiq bellator qui sua virtute Armenie bithinie Tracieq ac Thessalie regna simul obtinuit. Fuit autē blandus alloquio: malens amari ꝙ timeri sed ꝛ moribus grauis: vini nimis cupidus: sed ebrietate digesta in suis actibus moderatus. Cumq p imperij sui finibus tuendis procul exijsset Nectanabo olim egipti rex in mathematica peritissimus qui ad eum timore regis persarum confugerat: videns olimpiadem philippi coniugē pulcherrimā: ea arte magica deludens compressit qua nocte eum mater olimpias concepit visa p quietē est cū ingenti serpente volutari que ex eo concipiēs. post reditum Philippi alexandrum pepit filium. Quē Philippus rex (licet mater eius olimpias cōfessa viro suo Philippo fuerat alexandrum non ex eo sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse) veluti tamen filium educauit charissimum. Nato autem alexādro Arestotili scripsit. S. filiū mihi genitum scito quo dijs grās ago non tam p inde ꝙ natus sit ꝙ p eo ꝙ nasci contigit tempibus vite tue: Spero vt abs te eruditus dignus fiat: Quē postea arestotiles disciplinādum assumpsit et p quinquenium sub eo pho creuit: qui postea Bucephalū equum indomitum mansuetū fecit ꝛ intrepidus equitauit. Quē cum Philippus conspexisset dixit se ex deorum responsis cognoscere ꝙ post eum regnaturus esset. Vnde ꝛ currum regium ꝛ eqs cum summa auri ei dedit: qui contra reges Peloponensiū castra mouit: de quo victorie coronam cum gaudio patris reportauit. Accepto deinde impio regem se terrarum omniū ac mundi appellari iussit.

Alexander magnus quartus et vigesim⁹ macedonum rex vltimo Arsani persarũ regis anno macedonibus regnare cepit Et regnauit annis.12.et mensib⁹.6. viginti q̃ppe erat annorum cum regnare cepisset. Philippo igitur rege vita functo Alexander mox illiriam (quam nũc Sclauoniã dicimus) ardenti animo subegit. Et romanorũ insulas obtinuit: statimq̃ cum in Aphricam transfretasset eam totã superauit. Deinde Syriam rebellantẽ ingressus ea depopulata Damascum expugnauit: Sydonem subegit. Inde hierusalem versus ꝑperãs ibi iudeorum pontificem veneratus vrbem est ingressus: iudeis immunitates concessit: interim ia quoq̃ multas gentes rebellantes compescuit: orientis nõnullas seditiones extinxit. Quibus rebus erectus tacito gradu in greciam contendit. Inchoatũ deinde a patre persicum bellũ aggreditur in cuius apparatu occupato: nunciatur atheniẽses Thebanos et Lacedemonios ab eo ad Persas defecisse. Quibus motibus occursurus tanta celeritate instructo paratoq̃ exercitu greciam oppressit: vt quem venire non senserant videre se vix crederent. Et athenienses sicuti p̃mi defecerunt: ita primi penitere ceperunt ibiq̃ ab anaximene pħo placatus immunitates pariter et pacem eisdẽ Atheniẽsibus dedit. Thebas rebellantes mox incendit. Lacedemonios subiugauit. Egiptum quoq̃ intrauit in quo mirificam condidit ciuitatem quã ex suo nomĩe vt infra patebit Alexandriam appellauit. Deinde cum in persidem ꝑcessisset et darius suam puericiam vilipẽderet. Audita legatione matris Olimpiadis que grauiter infirmabatur Macedoniam repetiit in quo reditu dum ex asya in minorẽ asiam p Hellespontum traiiceret phrigiam supauit Macedoniam pueniens matrem conualescentẽ inuenit. Alexander igitur reintegrato exercitu. Cum omnes regiones circa euphratẽ suo adiecisset imperio ponte facto euphratẽ transiuit. et Persipolim appropinquauit. In qua darius ꝑsarũ rex morabatur. In exercitu eius fuerre pe ditum triginta duo milia: equitum quatuor milia quingẽti: naues centum.lxxxij. hac tam parua manu vniuersum terrarum orbẽ vtrum sit admirabilius vicerit. An egredi ausus fuerit incertum est. Cum ad tam piculosũ bellum exercitũ legerit non iuuenes robustos: nec p̃mo flore etatis sed veteranos plerosq̃ etiam emerite militie qui cum patre patruisq̃ militauerant elegit: vt non tam milites q̃ magros militie electos putares. Ordines quoq̃ nemo nisi sexagenari⁹ duxit: vt p̃ncipia castrorum quasi senat⁹ reipublice videretur. Itaq̃ nemo in pℏo fugam sed victoriam cogitauit. Contra rex ꝑsarum darius fiducia viriũ nil astringere affirmãs suis occulta cõsilia victorie furtiue cõuenire. In acie ꝑsarũ sexcẽta milia militũ fuere. Que non min⁹ arte alexandri q̃ virtute macedonũ superata terga verterunt. Post victoriam maior pars asye ad eũ defecit. Deinde nũciatur Dariũ cũ ingenti exercitu aduentare itaq̃ timẽs angustias magna celeritate thaurũ transcẽdit: et ad Tarsum vrbẽ peruenit vbi infirmitate grauat⁹ quieuit. Interrea Darius cum tricentis milibus peditũ et centum milibus equitum in aciem ꝑcedit. Alexander cõualescẽs exercitum in hostem duxit: post hec pℏium ingentibus animis committit. In eo vterq̃ rex vulneratur tamdiu certamen anceps fuit q̃ ad fugeret Dari⁹. Exinde cedes ꝑsarum secuta est. Cesa sunt peditum sexaginta vnum milia: equitum decem milia: capta quadraginta milia. Ex macedonibus ceciderere pedestres.c.xxx. equites.cl. In castris ꝑsarum multum auri ceterarũq̃ opum inuentum. Inter captiuos castrorũ mater et vxor eademq̃ soror et filie due Darij fuere Post hec opes darij diuiciarũq̃ apparatum cõtemplatus: admiratione tantarum rerum capitur et tunc bersanem captiuam diligere ꝑpter forme pulchritudinem cepit. A qua postea susceptum puerum herculem vocauit. Darius cum babiloniam ꝑfugisset pro redimendis captiuis alexãdro magnam pecuniam pollicetur: qui non pecuniam sed regnũ petit. Cum spe pacis amissa bellum Darius reparat quadringẽtis milibus peditum et centum milibus equitum obuiam vadit alexandro. post hec prelium committitur Macedones in ferrum cum contemptu totiẽs a se victi hostis ruebant: econtra perse mori q̃ vinci p̃optabant. Raro enim vllo pℏio tantum sanguinis fusum est. Darius cũ vinci suos videret voluit mori et ipse: sed a ꝑximis fugere compulsus est. Hoc pℏio asye impiũ rapuit: cuius tanta fuit felicitas vt post hec nemo rebellare etiam ausus fuit. Expugnat et ꝑsipolim caput persici regni

Darius a cognatis suis captus in gratiam victoris aureis compedibus vincitur: deinde multis vulneribus confossus interijt. Et sic ꝑsarum regnum finem accepit cum regnatum fuit sb.14 regibus annis.234. Post hircaniam mardosq̃ subegit: ibi concurrit ei amazonum regina cum ccc. milibus mulieribus. Post hec indiam petit vbi porrus rex capitur et regno indorum potitus est. Tandem cũ in babyloniam rediisset mltis diebus ocio deditus: accepto poculo media potione repente veluti telo confixus ingemuit: p Cassandrum antipatris filium datur venenũ Cuius tanta vis fuit vt non ere non ferro: nõ testa contineretur nec aliter ferri nisi in vngula equi potuerit. Quarto die indubitatam sentiẽs mortem agnoscere se fatum maiorum suorũ ait. Ad postremum corpus suum in hãmonis templo condi iubet. Cum quereret quem imperij faceret heredem respondit dignissimum. sexto die ꝑclusa voce exemptum digito annulum perducce tradidit. Recessit alexander: mense vno. ãnos tres et.xxx. natus. vir sup̃ humanam potentiam animi magnitudine preditus.

Linea pontificu3

Jadus

Onyas filius Jadi

Iste Jadus sext⁹ iudeoꝝ pontifex post mortem Johānis pōtificis pōtificatu succedēs sedit annis.50; vir certe bon⁹ ꝛ pacis amator. occurrit alexandro irato iudeis qn̄ volebat vastare hierusalē indut⁹ pontificalib⁹ quē vidēs placat⁹ subito descēdit de equo. dei nomē adorabat pōtificēq3 venerat⁹ est. Demū cū intrasset ciuitatē oblata fuit sibi ꝓphia danielis q̄ de ip̄o erat. ꝛ cu3 coram eo lecta fuisset valde gauisus est. Sumpsitq3 maiorē inde fiduciā pugnādi cōtra dariū. Et concessit iudeis libertate suis legib⁹ vtēdi. et ꝙ septimus ann⁹ esset absq3 tributo ꝓpter sabata terre.

Onias iadi pōtificis fili⁹ septim⁹ hebreoꝝ pōtifex scdo anno regni ptolomei patri in pōtificatu succedēs sedit annis.17. Cuius dignitate leges apud iudeos custodiebant optime. Et ciuitas hierusalē in omni pace habitabat qua ꝓpter etia3 gentiū reges ip̄am ciuitatē et templū summo cum honore habuerūt. et maxi̅s muneri̅b⁹ ornauerūt.

Linea Christi

Achym

Achym filius sadoch vip̄ Mathei primo

Anno mūdi. 4909.

Syriaꝝ regni principium

Siria Asie regio ab oriēte Eufrate fluuio. ab occidente mari mediterraneo ꝛ egipto terminatur a septentrione Armeniam et Capadotiam habet. Et a meridie Arabicum sinum.

Iste Seleucus vn⁹ ex alexandri principib⁹ in syria post eū regnum obtinuit. Sed antigon⁹ ip̄m expulit. Quē ptolomeus post obitū Antigoni deuicto demetrio ei⁹ filio restituit. Is postea regnauit annis.32. Cōtinuis aūt laborib⁹ vsq3 ad octogenarios annos semꝑ bellū gessit. In q̄ depugnās tandē extinct⁹ est.

Antigon⁹ Philippi regis fili⁹ ꝛ alexandri frater post eu3 in asia regnare cepit. et regnauit annis.18. Hic inter alexandri ꝓncipes vn⁹ habebatur. Vir certe suꝑbissim⁹. ideo multa bella gessit. In quib⁹ tandē occubuit. Demetri⁹ ei⁹ fili⁹ fuga sibi salutem petijt.

Sarabella ꝓfect⁹ supsticiosum templū edificauit in mōte garizym vbi posuit Manassen fratrē iadi pontificē. q̄ erat gener su⁹. Et hic incipit Scisma iudeoꝝ. q2 multi adheserūt ei q̄ ꝓphani vel excōmunicati dicti sūt Samaritani. qd̄ scisma vsq3 ad destructionē tēpli ꝑ romanos durauit.

Monarchia

Alexander magnus

Reges Syrie

Seleucus

Antigonus

Anthioch⁹ Sother

Antiochus Sother seleuci regis filius secūdus Syrie rex regnauit annis 19. ab isto reliqui Syrie reges antiochi cognominati sunt.

Alexandro magno in ip̄o etatis ꝛ victoriarū flore extincto. triste apud omnes totāq3 babiloniam silencium fuit. et vltimam suā voluntatē in duodecim quos ab adolescētia comites habuerat amplissimi regni sui successores cōstituisset. Et isti duodecim quib⁹ regnum diuiserat cōcordare non possent. Infinita fere bella exorta sunt. Postremo cum huiusmodi testamentaria particio effectum sortiri nequiuit contritis alijs. Hij quattuor viridi linea annotati iuxta ꝓphetiam danielis obtinuerunt regna. Ita vt Seleucus rex esset in syria. Ptolome⁹ lagi rex egipti. Philipp⁹ rex macedonum. Antigon⁹ vo in assyria regnet.

Demas p̄hus

DEmas philozophus atheniensis ale/xandri tempe claruit. Hic dum alexā/der obtinere vellet ⁊ obsideret Athe-nas restitit: psuadens athenien̄. vt non trade/rent ei ciuitatem. Tandē alexandro ciuitate ob tenta demas ei adhesit alexandro exhibēs se familiarē. Verū atheniēsibus alexandro sacri ficare volētibus: dixit. videte ne dum celū cu-stoditis terram āmittatis: huius dematis di-ctum fuit. Amico mutuā me erogante pecuni-am: ip̄m et pecuniam perdam.

Quītus curcius

QVintus Curcius p̄hus increpauit ale xandrum eo q̄ sibi optabat adhiberi diuinos honores. d. Si deus es lar-gire nobis beneficia immortalitatis ⁊ nō auf feras. Si homo semꝑ id cogita alijs postposit᷑.

IN diebus quibus Alexander natus est; diris prodigijs romani territi fuerīt. Nam sol visus est pugnasse cum luna. Saxa sanguinē sudauerunt: in die plu res lune apparuerunt in celo. Nox vsq̃ ad plurimam diei partem tendi visa est tunc et saxa de nubibus cecidere. et ꝑ septem dies grando lapideis immixtis ⁊ te starum fragmentis terram latissime verberauit.

OLimpias Mater alexandri occiditur; que mortem sine omni pauore muliebri imperterrita suscepit.

Philippus rex macedonū — Olimpias mr̄ alexandri — Nectabanus magus pater alexandri

NOn fit ꝓsecutio de isto Philippo et regno suo in sacra scriptura. de regibus vero Egi/pti ⁊ Syrie fit ꝓsecutio; quia iudeis quādoq̃ in festi quandoq̃ fauora biles fuerīt reges ip̄i⁹ q̄d ideo euenit. quia reges isti pene semꝑ pugnabant cū egip-tijs israel autē in me-dio eorum iugiter af/fligebatur quocunq̃ se verteret. Et ptolo/meus grauiter eos afflixit ideo dispsi sunt in nationib⁹.

Reges Egipti

Ptolome⁹ lagi q̄ ⁊ sother

Ptolome⁹ philadelph⁹

ISte Ptolomeus lagi filius primus post alexandrum magnum egiptioꝝ rex regnauit annis. 40. Hic cuiusdam Gregarij militis nomine lagi filius fuit. egiptum. affricam ac magnam arabie partem tāq̃ amplum successoribus suis reliquit splendorē vt ab eo subsequētes egiptij reges ptolomei dicti sint.

PTolomeus philadelphus sc̄dus egipti rex regnauit annis. 38. Hic cū ptolomei lagi minimus filius esset pater ante mortē regno cessit. quoꝝ pietatis exemplo amorem populi iuueni conciliauit. Hic quippe cum omnium scientiarum doctissimus esset: et stratonem p̄hm preceptorem habuis/set bibliotecam toto orbe terrarum nominatissimam construxit. Que ad primū alexandrinum cum romanis bellum ꝑdurauit. Hic famulantes in egipto iudeos a seruitutis vinculo resol uit vsq̃ ad centū viginti milia. Et eos in hierosolimā remisit: et vasa votiua Eleazaro pontifici ꝓ diuinis scripturis habēdis quas in eadem Bibliotheca collocauit. Huic beronica mater ⁊ asinoa vxor ex qua susce/pit euergetē ⁊ beronicam filiam; quā antiocho Seleuci filio vxorem dedit.

Furius camillus dictator — Quintius cincinatus dictator

Lutius genutius — Quintus servilius

Gayus sulpitius dictator — Marcus valerius

Manlius torquatus — Decius

Fabricius — Papirius

Linea consulum Romanorum

Claudius marcus — Valerius flactus

Fabius maximus — Quintus decius

Publius cornelius ruffinus — Marcus Curius dentatus

Dolobella — Domicius

ISte Camillus furius expugnauit veientos qui p decem annos valde romanos attriuerāt. Tempe vero fabij senones galli ad vrbē venerūt: ꝛ victos romanos vndecimo miliario a roma: cū brenno rege suo romā venerūt: ꝛ fere romanum nomē deleuerūt. vrbē occupauerūt: neqꝫ defendi quicq̄ꝫ nisi capitoli potuit. Quod cū diu etiā romani fame laborarēt a Camillo qui in vicina ciuitate exulabat. Gallis supuentū est: grauissimeqꝫ victi sunt. Postea tū accepto auro mille librarū ne capitoliū obsiderent recesserūt: sed secut⁹ cos camill⁹: ita cecidit vt ꝛ aurū qd̄ bis datuꝫ fuerat. ꝛ oīa militaria signa reuocaret. honor ei post Romulū scd̄us delat⁹ est.

QUinti⁹ cincinat⁹ inuent⁹ in rure ꝛ ab aratro assumpt⁹ dictator creat⁹ est: qui vrbē oppressam ab hostib⁹ liberauit et prenestam accepit.

TEmpe illoꝝ cōsulū grauissima pestilētia vniuersaꝫ romā p bienniuꝫ afflixit ꝓ qua depellāda pōtifices ludos scenicos instituerūt: et sic ꝓ depellēda peste corpoꝝ accessit morb⁹ animarū.

TEmpe illoꝝ duoꝝ cōsulū romane matrone multos veneno pemerūt et p ancillā quandā ꝓdite coacte sunt libere venena q̄ coxerāt: quib⁹ hausti cō/sumpte sunt: fuerūtqꝫ. ccc lxx. damnate ꝯscie facinoris.

ANno ab vrbe cōdita. ccc lxxxviij. Iste gayus gallos iterum in bella ruentes vicit.

ISte marc⁹ cū. 60. milib⁹ romanis pugnauit cōtra gallos quos in fugam cōuertit ꝛ grauiter trucidauit.

SUb istis cōsulib⁹ Publio Cornelio ꝛ Marco curio finitū est samniticū belluꝫ qd̄ p. xlix. annos durauit cū mlta clade romanorū: nec vll⁹ fuit hostis intra ytaliā qui romanā virtutē magis fatigauerit.

ISti cōsules duo contra latinos pugnantes. decius murena cōsul occi/sus fuit et Manli⁹ torquatus triūpha/uit. Cui⁹ fili⁹ cū cōtra impium cōsulum contra hostes pugnasset ꝛ quāuis victor: tamē ꝓpter inobedientiam virgis cesis et capite punitus fuit.

SUb Dolobella et Domicio cōsulibus lucani brucij samnites cū etruscis ꝛ Senonib⁹ gallis bellū cum romanis inierunt in quo sep̄tē tri/buni militum sunt occisi ꝛ decem ꝛ octo milia romanorū ꝓstrati. Sed cuꝫ romam tenderēt a Ceno cornelio Dolobella consule deleti sunt.

FAbricius vir digne memorie nulla industria suasu pirrhi regis a romana vrbe diuelli potuit. oblatā eīn sibi a rege imperij partem repudiauit. Ideo pirrhus ait. Hic difficilius a virtute q̄ꝫ sol a cursu suo auerti potest. Quis ergo miretur his moribus virtute militum victorem populū romanū fuisse.

ISte Papirius cum adhuc puer astute matri respondit vt celaret secretum consulatus: vrgente eīn matre vt reuelaret archanum senatus quod audiuerat cum patre admissus. ait quod quesitum erat. Anexpediret magis vt vnus vir duas haberet vxores. vel vna duos viros. Confluentibus die tercia matronaꝝ cetu impudenti: puer senatui rem narrat: et laudatus est puer. Et edictū est vt decetero nullus puer admitteretur in senatus consiliū nisi ille. Cum aūt vir esset factus in virum bellicosissimum euasit

Linea Christi

Eliud filius Achim

Iste antiochus ei⁹ noīs scd̄us cognomēto Theos Antiochi pmi fili⁹: terci⁹ syrie rex: regnūt annis.15. pmo vxorē laodiceā habuit: ac grauissimum bellū habuit cū philadelpho rege egipti: tandē accepit filiā regis egipti noīe beronicen sicq̧ pacati.

Eliud filius achym anno mūdi. 4959.

Antioch⁹ galeric⁹ ei⁹ noīs terci⁹: quart⁹ asye et syrie rex: regnauit annis.20. erat fili⁹ antiochi theos de pma vxore laodicea: que virū suū veneno extinxit: et beronicen cū filijs occidit. Istūq̧ galericum filiū suū p patre fecit regnare: ppter qd̄ euergetes syriā vastauit. Verū ptolome⁹ postmodū illū occidit duob⁹ filijs Seleuco ⁊ Antiocho mag̃ derelict.

Ioseph⁹ iude⁹ vir bon⁹ atq̧ magnanimi⁹: Qui pplm iudeoꝝ ad clarissimas rerū causas pduxerat: postq̧ viginti ⁊ duob⁹ annis syrie et phenicis ⁊ Samarie tributa dispensauit. relicto hircano filio defunctus est. Is hircanus in tributoꝝ dispensatiōe ptolomei successit vir ab ipsa puericia mirabil' virtutis atq̧ ingenij. Qui cū terciūdecimū ageret annū demōstrauit ani pudētiā: pater ei⁹ volēs cognoscere adolescētis virtutē: eū in solitudine duoꝝ dierū misit ad seminandū cū trecētis iugis bouꝫ: celans lora quib⁹ ligarētur: Quod vidēs hircan⁹ quoddā virile mai⁹ sua etate excogitauit: decem iuga occidere fecit. Et carnes bubulcis suis distribuit: pelles vero eoꝝ diuidēs lora boum fecit. p que boues ligarent terrāq̧ seminauit quā sibi pater commiserat. Ideo ad patriā reuersus plurimū dilectus est.

Linea Regum Syrie

Antiochus Theos

Antiochus galericus

Linea pontificū

Symon filius Onye

Eleazarus

Onyas filius symonis

Iste Symon cognomēto iust⁹ onie pōtificis filius: octau⁹ hebreorū summ⁹ pōtifex mortuo pr̄e pontificatū accipiēs sedit ānis.16. hic ppter piū cultū ⁊ iustū regimē, pnāq̧ in suas ciues clemētiā iust⁹ cognoiat⁹ fuit.

Eleazar⁹ pontifex symonis iusti frater mortuo pr̄e et Onia ei⁹ fratris filio adhuc paruulo ipe sacerdocij principatū suscipiens sedit annis.17. misit ptolomeo philadelpho. lxxij. viros doctissimos ad interpretādū legem: q̄ aūt dicimus. lxx. tm̄: vsus scripture obtinuit q̄ q̄nq̧ paruū numerū excrescentem obticet.

Eleazar⁹ accepta epl'a a ptolomeo philadelpho vt mitteret seniores ⁊ doctos q̄ interp̄tatiōꝫ legis dei viuētis facerēt inde ad regē mittēs qd̄ postulabat ita scripsit ex vna q̄si tribu doctissimos viros elegi legē ferentes q̄s post legis transcriptionē ad nos caute remittas. Cū ergo venissēt seniores. lxxij. ex hierosolimis ad regē in alexādriam: ab eo benignissime susceptī. Ostensoq̧ regi legis rotulo ī q̄ l'ris aureis ꝯscripte leges ꝯtinebāt et singl'os in singl'is cellulis reclusit Qui in. 72. dieb⁹ legē de hebreo ī grecū trāstulerūt. Sic cōcordes in trāslatiōe (vt augustin⁹ testat) sine aliq̄ verboꝝ aut sensus dissonātia illā traduxerāt: quā a iudeis approbatā Demetri⁹ ad regē obtulit. Et vocās ad se interp̄tes: gr̄as egit ⁊ remisit eos: donās vnicuiq̧ optimas tres stolas et auri talēta duo: ⁊ calicē vni⁹ talēti ⁊ totū cōuiuatoriuum.

LXX. Interpretes

Josephus

Jason

Menelaus

Alchimus

Onias ei⁹ noīs scd̄s symonis iusti filius. xi. hebreoꝝ pōtifex sedit ānis.9. pusill⁹ mēte: pecunijs auar⁹ zelo leg̃ vel poti⁹ auaricie negauit tributa euergeti. ppter qd̄ tota pene iudea pisclitata fuit ⁊ iudei turbabāt. Joseph⁹ vō inter suos nobilis pacē reformauit ⁊ ptolomeus eum ducem Judee constituit.

Isti tres scꝫ Jason. Menelaus. alchim⁹ q̄uis fuerunt de genere sacerdotali non tm̄ ponendi sunt in linea pontificali propter ydolatriā et eoꝝ pessima opa et quia male intrauerūt.

Alexandria egipti magna ciuitas ante xp̄i aduentū.20.sup̄.ccc.ab Alexandro magno Iustino libro xi. attestāte condita fuit. Alexāder em̄ magnꝰ ad Ioue̅ ammone̅ pgens cōsulturꝰ ⁊ de euentu futurorum ⁊ de origine sua. Reuersus ab ammone Alexandriā cōdidit. Et coloniā macedonū caput esse egipti iubet. Nome̅ fuit triū vrbiū ↄstructaꝝ ab alexādro magno: quaꝝ vna fuit in egipto p dinocrate̅ architectū (vt scripsit Vitruuiꝰ in ꝓhemio libri p̄mi de architectura) loci sortita: haud longe ab hostio nili vt dicit Solinꝰ: qd̄ plurimi Canopicū dicūt. Aliā struxit ide̅ alexāder in asya. Aliā in scithia sup thanaim. Alexandria igit̄ Alexandri opꝰ Alexandri nome̅ Alexandri bustū. Ad qd̄ Iuliꝰ cesar post thessalicū die̅: morte̅ qꝫ pompey cū venisset alexādriā ambiguo turbati vulgi murmure pmotꝰ p specie̅ religionis descēdisse legitur. Et augustꝰ Cesar post victoriā actiacā Antoniūqꝫ deuictū ⁊ coactū mori eode̅ venie̅s alexandri corpus reuere̅ter aspexit. Cūqꝫ ex eo quereret̄ An ⁊ ptolomeū vellet aspicere: elegātissime regeꝫ ait se videre velle: nō mortuos. Et sitꝰ (vt strabo scribit) clamidis formā habuit: cuiusqꝫ latera que in longū tendebāt circumulabat̄ stadijs ferme.30. hanc vniuersaꝫ vijs distinctā ferūt: quibꝰ eq̄ ⁊ currꝰ cōduci possunt: sed duabꝰ latissimis que plus integro expādunt̄. Et sese medias ad rectos angulos secāt. Munit̄ aūt (vt Iosephꝰ iudeus tradidit) vndiqꝫ aut icōmeabili solitudīe: aut iportuoso mari: aut flumibꝰ: aut siluosis paludibꝰ. Pulcherrima quippe olim fuit. Nūc q̄ꝫ ciuitas optīe munita est: decoris membꝰ firmisqꝫ altis muris ⁊ turribꝰ. Intꝰ vero nō ciuitas sed pene aceruꝰ lapidū: plena ruinis ⁊ desolationibꝰ videt̄. Celeberrima ydoloꝝ phana habuit: necnō ⁊ xp̄ianoꝝ templa adhuc extantia. Mltas quoqꝫ habuit regias edes que ⁊ multā vrbis parte̅ occupabāt. Nā quilibet regū illā ꝓ libito volūtatis aliquo ornamēto decorabat. Et vbi aula Alexandri olim stetit: hodie colūna ex vno lapide p̄cisa mire altitudinis capitellū habe̅s acutū: quasi turris appare̅s posita e̅. Habet q̄ꝫ ecciam ad sctm̄ Marcū dictā: quā Iacobite inhabitāt. Marcꝰ em̄ euāgelista huic vrbi p̄mo xp̄m p̄dicauit. Et cū ibidem ab apl̄is ep̄us fuisset ordinatꝰ eccīas ordinauit mltas q̄ mortuo Amanꝰ ei successit hinc in diuinis eruditissimi multi emersere viri. Philo natione iudeus: qui multa vtiliter scripsit. Clemens p̄sbiter. Origenes p̄sbiter oīm excellētissimꝰ. Athanasiꝰ vrbis ep̄s. Didimꝰ. Theophilꝰ: ⁊ alij innumerabiles. Extra vrbe̅ sunt due marmoree colūne locū decollatiōis diue Katherine martyris oste̅tāte̅s. Habe̅t veneti in ea vrbe duos fonticos ⁊ Ianue̅ses vnū: vbi negociatores ⁊ merces eoꝝ cōseruant̄. Cathelani q̄ꝫ in curia regis sicilie. Et hij sacella pulchra habe̅t in q̄bꝰ diuina pagunt̄. Turci q̄ꝫ Tartari ⁊ alie ge̅tes suas ornatas habe̅t domos: q̄ in nocte p sarracenos claudūt̄. Est aūt hec vrbs in vna pte mare magno cincta: in alia amenissimis ⁊ fertilissimis ortis circūsepta cū gleba frugifera: q̄ nili aq̄ irrigat̄. Portꝰ custodiā sarraceni nūc diligētissime obseruāt. Mōtesqꝫ duo ad hoc in ciuitate facti: Naues adueniētes ꝓspiciētibꝰ ostēdūt. Ferūtqꝫ colūbas edoctas deferētes lr̄as vt tutiores ab incursu insidiantiū esse possint. Colūbe em̄ antiq̄tus vt piniꝰ refert internūcie in rebꝰ magnis fuere. Et epl̄as annexas eaꝝ pedibꝰ obsidiōe mutinensi in castra consulum bruto mittente.

Alexandria

Demosthenes

Demosthenes fuit oīm grecie oratorum princeps: et auctoritate hermippi ostendit patrem in officina gladiorū fuisse. Unde teste Juuenali: pater demosthenem ardentis masse fuligine lippus: a carbone et forpicib⁹ gladiosq; parante incude: et lutheo vulcano ad rhetora misit. Hic a platone facundiam hauriens summ⁹ orator effect⁹ est. Cui⁹ eloquētiam Eschines (qui a iuuētute sua studiosus et Socratis amator) cōmendauit. de eo refert Valeri⁹. Cum philipp⁹ macedonū rex athenas obsideret: ab eis postulauit: decem sibi dari oratores. Demosthenes in concilio veniens hanc fabulam recitauit. Lupi suaserūt pastoribus vt secū amiciciā contraherēt: quod cū pastorib⁹ placuisset: petierunt vt eis canes (qui iurgij cause essent) traderet: quib⁹ datis ꝑ libidine gregem lacerauerūt. Ita sublatis oratorib⁹ philipp⁹ Atheniensib⁹ factur⁹ esset. Quo audito atheniēses ei⁹ concilio acquieuerūt: et sic ciuitas a periculo liberata est. Inquirenti cuidam. Quomō posset benedicere: ait si non dixerit nisi qđ bene scieris.

Aristoteles

Aristoteles phōrum omniū princeps: ex oppido stragyra. obscuro quidem ipse nisi quod hui⁹ viri claritate refulsit: patrem habuit Nicomachum medicine artis ꝓfessorem. Qui apud Amyntham macedonie regem philippi patrem magno loco posit⁹ est. Matrem habuit Phestiada non obscuri generis. Hic prima etate in Macedonia enutritus est. Sed cū adoleuit anno (vt perhibēt) etatis sue. xvij. Athenas se contulit. Platonem viginti annis audiuit. Nullam scientiam reliquit. quā non perfecte attingeret. Mortuo platone ad hermiā Atarnei tyrannū profectus triennio fere apud illum desedit. Inde in macedoniā a philippo euocatus: decem ferme annos circa disciplinas alexandri fuisse tradit. Sed alexandro in Asyam cū exercitu ꝑfecto ipe athenas redijt. Et tredecim annis in licio florentissime docuit. In cui⁹ quidem sigillo (vt dicitur) hoc inscribi fecit. Sapientior est: qui quod nouit abscondit: q̄ qui ꝓpalat quod nescit. Fuit autem Aristoteles facund⁹ eloquio (et vt Hieronim⁹ inquit) sine dubitatione prodigiū: grādeq; miraculū in tota natura fuit. Tandē cōmuni illa phōrum inuidia accusatus q̄ non recte de dijs sentiret. Metuens ne vt quondam socrati: sic etiam sibi in iudicio peundū foret: deserta sui defensiōe chalcidē abijt: vbi de cetero vixit in optimo mentis vigore. Vixit autē annis. 62. et ibidem diem obijt.

Epicurus

Epicurus fuit teste Metrodoro patria atheniēsis phus: Heraclites dicit eum samij nutritum: cum eam athenienses sortiti essent. Ac decem et octo annos agentem athenas redijsse. Quo tempe Xenocrates in accademia Aristoteles calchide scolam habebant. Defuncto autem Alexandro macedone et atheniensium sub perdica afflictis rebus: colophonem ad patrem iuisse: vbi congregatis discipulis athenas redijt sub anaxicrate: ibiq; cum aliquatenus cū ceteris philozophat⁹ est. Postea a se dictā sectam instituit. Epitect⁹ hūc lacerat lasciue tanq; nimiū loquentem et alia q̄plura. Uerum alij magnā hui⁹ viri in omnes phos gratitudinem fuisse ferunt. Patria eū statuis ereis honorauit. Diocles ait illū vilissimis cibis vitā duxisse. Nat⁹ est annis septē post platonis obitū. Obijt Athenis annorum. lxxij. calculo vrine exitum impediente.

Calestenes

Calistenem insignem phm Aristotelis discipulū p hoc idem tempus floruisse constat. Eo q̄ contra Alexandrum multis rationibus seriose differuerit eum increpando dicens. Si deus es: beneficia largire mortalib⁹ nō sua eripere debes: si homo id quod es: semp te esse cogita: ꝑpter quod irat⁹ Alexander eū trucidari mādauit. Et sic deformē in foueā cū cane includi iussus est.

Xenocrates

Xenocrates Calcedonensis phus Agathenoris filius: et a primis fere annis platonis auditor. Erat teste laercio tardus ingenio: vt cum illum plato Aristoteli compararet. Alterum freno: alterum calcaribus indigere dicebat. Alioquin senero semp ac serio habitu et ore pdurabat. In achademia vixit vt plurimum. Si quando ad vrbem ꝑficiscebat turba omnis impudicorum ei⁹ trāsitum obseruabat inquietandi eius gratia: phrilene nobile scortum dedita opera a quibusdam intra eius cellam missa est: que ab eo orans lectuli partem accepit demum cum multa ne quicq; orasset: infecto opere discedens dixit se non a viro sed a statua venisse. Porro licet multum frugi fuerat glorie tn̄ et fastus contemptor extitit. Et cum sepe meditationi inseruiret: vnam in silentio horam distribuebat: successitq; in Achademia speusippo scolāq; tenuit annis vigintiquinq;. Moriturq; noctu cum in sartaginem forte impegisset Anno etatis sue. 82.

Linea Regum Egipti

Ptolomeus euergetes

Ptolomeus Euergetes philadelphi filius tercius egiptiorũ rex regnauit annis. 26. hic in vltionem sororis beronice Antiochum galericum quem idem et eius mater laodicea regno priuauerat Syriam Ciliciam et Asie partem deuastauit: innumera spolia inde exportans.

Ptolomeus philopator

Ptolomeus Philopator quart⁹ egiptiorũ rex regnauit annis. 17. hic ꝓpter crimē cum patrē occiderit et fratrē trucidauerit philopator dictus est. Et sicut scelest⁹ in occupando regno: ita in admĩstrando segnis: luxui eñ se dedit. Ideo antiochus magn⁹ syrie rex multas eius vrbes oppressit. Deinde tñ pdita recupauit: spolia asserq; antiochũ regno si virt⁹ fortune successisset. Denuo in luxuriam inuolut⁹: Occisa euridice vxore: meretriciũ illecebris capit: quib⁹ inuolutis filio quingenio relicto emorit: meretrices in vltionem euricide patibulis suffigunt. Alexãdri ad romanos miserũt vt pupilli tutelã susciperēt.

Dion phus

Dion Syracusan⁹ nobilis phus postq; vtraq; dyonisij tyrãnide cõplicatus diu fuit: apud syracusanã vrbē interimit. Nam superior ille dyonisius aristomachē dyonis sororē in matrimonio duxit: ex qua duos filios Hipparium et Miseum ꝓcreauit: totidemq; filias quaru primã eius filio dyonisio cui regnum reliquerat ad nubendũ dedit: alterã ipsi dyoni patruo: qui p̄ter nobilē ꝓpinquitatē et generosaz maiorum famã: multa etiã alia bona a natura recepit vt pote ingeniũ bonũ et docile: et ad omnes artes ydoneum magnãq; corporis dignitatem: magnas item diuitias a patre relictas: q̃s ipse tyrãni muneribus auxit et ideo tantum platonē amauit; vt eidem se traderet nec minus eo plato delectabatur.

Sibylla chimica

Ista Sibylla chimica in ytalia nata vestita celestina veste deaurata capillis per scapulas sparsis. et iuuenis: ait. In prima facie virginis ascendet: puella facie pulchra: capillis ꝓlixa: sedens sup sedē stratam: puerum nutriens dans ei ad comedendum ius ꝓprium; lac de celo missum.

Anaximenes

Anaximenes Orator magnus hic fuit magister alexandri in oratoria arte. Qui hystoriam Alexandri scripsisse fertur: de hoc refert Valerius: q̄ cum Alexander iratus ad diruendam lausatum ciuitatem pergeret: fertur cum impetu progressum extra menia. habuit obuium anaximenem preceptorem suuz: sciens q; alexander q̄ anaximenes ire sue se vellet opponere: iurauit se non facturũ quicq̃t ille petierit: peto inquit vt lausatum diruas; et isto modo salutem vrbi obtulit. quod athenis similiter accidisse fertur.

Carmeides phus

Carmeides philozophus floruisse dicitur: eo q̄ ab Athenensibus cum dyogene ad Senatum romanum missus fuerit. Hic adeo studiosus extitit: vt cuz ad mensam sederet: cogitationibus inherens manum ori apponere obliuisceretur. Sed mellissa quã vxoris loco habebat dexteram suam necessarijs vsibus coaptabat. Animo enim vita fruebatur: corpore vero quasi alieno circundatus videbatur: centesimo deniq; vite sue anno philozophãdo finem fecit. vt Valerius maximus libro quarto ponit.

Sextilia

Sextilia virgo vestalis de incestu conuicta ad portam collatinam viua defossa est.

Xenophilus

Xenophilus pithagoricus phus patria calcidonensis hoc etiaz tempe magno hab'etur in precio qui omnis humani incommodi (vt aiũt) expers fuit cum etiam vixisset annis. 105. Deinde summo splendore doctrine ac perfectione mortuus est.

Archiphilas

ARchiphilas phũs a quo incepit secta Achademicorum hic habuit amicũ paupez et egrotum sed vtrunqꝫ p̄ verecundia dissimulã tem: quod cum Archiphilas compisset: iudicauit sine confusione secretius fore succurrendũ: et acceptum pecunie sacculum clam illius puluinari subiecit illo penitus ignorante vt homo inutiliter verecundus quod desiderabat vel q̈ indiguit inueniret potiꝰ q̃ꝫ dono accipet.

ISti duo consules cum alexãdro rege Epyri pugnauerunt.

ISte Emilius cum romanis contra tarentinos bellum iustissimum egit: auxilium ferente tarentinis pirro rege grecorum bellatũ est vltra quatuor annos. tandem victo pirro in patria miserabililiter mortuo tarentini cum carthaginensibus fedus inierunt et ex hoc punica bella inchoata fuerunt.

Valerius Coruinus

MArcus Valerius cognomento Coruinꝰ romanꝰ adolescẽs p̄stantis quidẽ animi et singularis virtutis Camillo nõ indignior fuit: qui licet adolescẽs ⁊ ip̄e cõtra gallũ virũ magnitudine ⁊ armis insignẽ singularem assumpsit pugnã qui dum armatus in mediũ ꝓcessisset et nondum manũ cõseruisset euiꝰ galee repente coruus ales insedit: qui certamine inito e Valerij galea nunq̃ꝫ discessit imo et rostro et vnguibꝰ oculos galli vulnerare nõ destitit q̈ad Valerius hostẽ tali ꝓdigio territũ obtruncauit. Quo mortuo statim coruus e cõspectu euanuit. Et valerius deinceps Coruini noĩe appellatꝰ est.

COnsules illi duo scilicet Emilius contra tarentinos bellum egit. et Curius cum pirro rege pugnauit et idem Curiꝰ terciũ bellum gessit contra epyrotas Pirrũ fugauit cesis. xxiij. milibus. Ait em̃ nec acie vinci nec pecunia corrũpi possuz. Malo diuitibꝰ imperare q̃ꝫ locuples fieri.

ISti duo consules sibijnuicem succedentes prefuerunt. Genitius vicit affros et tharentinos Sempronius autẽ vicit picentes. in qua pugna terra tremuit quasi horresceret tantũ sanguinẽ hoĩm suscip̄e qꝫ pauci romani qui vicerunt euasere.

Lucius Papirius

LUcius Papiriꝰ patriciꝰ Romanꝰ bellator clarissimꝰ a Senatu Ro. dictator electus Quintũ fabiũ magistrũ equitũ sibi cõstituit. Qui statim contra Sãnites ex senatus decreto expeditõnẽ suscipiẽs in eos acies dirigit Sed paulopost cum dictatore rome opus essz Quitio fabio equitũ magistro p̄cepit: ne se absente cũ hoste pugnare p̄summeret. Fabiꝰ autẽ adolescẽs: vt erat aĩo strenuꝰ post dictatoris profectionem aliquando ꝑ exploratores didicit: omnia apud hostes soluta esse qui animo accensus: e vestigio cũ samnitibus incredibili feruore cõflixit atqꝫ vt acriꝰ pugnaret equis omnibꝰ frenos detraxit atqꝫ ita calcaribꝰ concitatos in hostiũ agmen ꝑmisit: vt nulla eos vis sustinere posset. Quã obrẽ ad viginti hostiũ milia in ea die cesa fuisse Liuiꝰ scribit. Parta itaqꝫ victoria de re bene gesta litteras (non ad dictatorez) sed ad senatum mittere curauit. Quã obrẽ iratꝰ dictator Fabiũ adiudicauit capitali pena esse reum. qꝛ se absente pugnasset. Qui cum ad mortẽ duceretur ingenti militum et populi fauore liberatus est. Tantãqꝫ eã ob rem seditionẽ in papiriũ milites cõmouerunt vt ip̄e vix mortis impetũ potuerit euadere postea samnites romanos apud caudinas furculas angustijs locorũ conclusos ingẽti deditione vicerũt. Verũ sequenti anno iubẽte senatu romani duce papirio samnites deuicerũt. Qua victoria triumphum duxit.

Linea Consulum romanorum

Torquatus Decius

Emilius consul

Emilius Marcus. Curius

Genicius Sempronius

Linea regum Syrie
Seleucus Ceraunes

Antiochus Magnus

Seleucus iners

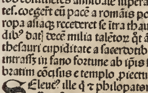
Seleuc⁹ Ceraunus ei⁹ nois scds. Quit⁹ syrie rex regnuit ãnis. 2. Is cõtra ciuitates q̃ a pr̃e defecerãt ingentẽ classes cõparauit. Et orta tẽpestate classes oẽm amisit p̃ter nudũ corp⁹ ꝛ paucos comites. Deiñ post naufragiũ a ptolomeo euergete victus in antiochiã fugit vbi a frẽ Antiocho auxilia postulauit antiochus aũt cũ esset ãnoꝝ. 14. sup eta tẽ regni cupid⁹ sub occasiõe regni defendendi fratri huic Seleuco regnũ abstulit.

Isti duo frẽs Antioch⁹ magn⁹ ꝛ Seleucus ceraunos ambo regnauerũt volẽtes vero vĩdicare sanguinẽ p̃ris sui ꝛ onye q̃s euergetes rex egipti interfecit Grandẽ ducũt exercitũ cõtra philopatorẽ filium euerget. Sed añ cõgressũ Seleuc⁹ morit. et antioch⁹ ꝓsequit bellũ: in q̃ vix aufugiẽs totũ exercitũ pdidit. Rursumq̃ cõgregãs exercitũ ꝛ ꝯtra Epiphanẽ filiũ philopatoris adhuc pueꝝ q̃ttuor ãnoꝝ habẽs cũ mltis alijs secũ philippũ regẽ macedonũ. obtinuitq̃ ꝯtra duces ptolomei pueri: fugauitq̃ Scopã duce ei⁹. iudeã q̃z cũ mlt̃ alijs ciuitatibus acq̃suit ꝛ oĩa ĝnauit. Et q̃r armis egiptũ capere nõ poterat dolose despõdit epiphani filiã suã vt sic quasi amic⁹ regnũ ĩtraret. S nõ ꝓualuit cum res innotuit.

Antioch⁹ cognomẽto magn⁹ ei⁹ nois q̃rtus Sext⁹ syrie rex: syrijs regnre cepit regnũt ãnis. 36. Is ptolomeũ philometrẽ deuicit. ꝛ cũ virib⁹ ꝛ diuitijs plrimũ habũdaret ita exercitũ istruxit vt gregarij milites auro caligas facerẽt huic annibal pen⁹ cartaginẽ tradẽs metu romãoꝝ ad eũ secessit. Romani antiochi ꝛ annibal insolẽtias sustinere nõ valẽtes L. Cornelũ ꝯsulẽ ꝛ Scipiões. s. nasicãꝫ affricanũ legatos cõstituẽtes annibalẽ superarũt Etiã antiochũ deuicẽtes. coegerũt eũ pacẽ a romãis postulare. Cõcessaq̃ est ex europa asiaq̃ recederet se itra thauꝝ contineret: ꝛ. 20. obsidib⁹ dat̃ decẽ milia talẽtoꝝ q̃t ãnis psolueret. Cũ tãdeꝫ thesauri cupiditate a sacerdotib⁹ fallaciter ꝓmissi ꝑsidẽ intrasset in fano fortune ab ip̃is sacerdotib⁹ pempt⁹ ꝛ membratim cõcisus e templo ꝓiectus est.

Seleuc⁹ ille q̃ ꝛ philopator septim⁹ asie ꝛ syrie rex regnuit ãnis. 12. Vir q̃dez igenio ebes ꝛ iniqu⁹: misit heliodoꝝ ad spoliandũ erariũ in tẽplo q̃ iniq̃ iudicãs p angelũ flagellat⁹ vix ad vitã rediit Onia ꝓ eo orante Hic cum nullum filium successorem reliquisset. Antiochum illusorem fratrem successorem habuit.

Machabei

Septẽ filij machabei cum matre et Eleazaro cũ mltis alijs martyrio coronãt. qui martyres ante incarnatiõnẽ filij dei ꝓ lege dei vsq̃ ad mortẽ ĝuissima tolerauere tormẽta.

Anno. xix. epiphanis fuit illa victoria iudeorum de Antiocho magno de quo. 2. machabeorum. iij. dicitur de magnis periculis adeo liberati magnifice gratias agimus ipi vtpote qui aduersus talem regem dimicauimus.

Linea pontificũ

Simon fili⁹ Onye

Onias

Symon

Onyas pius

Linea Christi

Eleazar

Eleazar an. m. 5009.

Iste symõ onye põtificis fili⁹ duodecimus hebreoꝝ sũm⁹ põtifex sedit ãnis. 12. Vir bon⁹: magna hũs ꝑconia laudis. Ecclesiastici l. q̃ templũ reformauit in meli⁹: ꝛ ciuitatẽ ꝑualuit amplificare. Hic curauit gentẽ suã ꝛ liberauit eã a pditiõe. Moriens tandẽ oniã filiũ reliquit successorem.

Onias magn⁹ simonis fili⁹ põtificatuꝫ obtinẽs sedit ãnis. 29. q̃ ꝓpter tyrãnidẽ antiochi cũ iudeã subegit fugit cũ mult̃ iudeis in egiptũ. Ibiq̃ extruxit templũ adinstar tẽpli Hierusalẽ in q̃ grauiter peccauit agẽdo suꝑsticiosẽ. moriens reliquit filium adhuc infantẽ.

Iste Symõ fuit fili⁹ Onye q̃ tenuit põtificatũ post fugã patris sui. princeps aũt sacerdotum tandẽ moriens tres post se reliq̃t filios Onyã Iesuꝫ ꝛ Iohannem Qui ad tres p̃ncipat⁹ Sacerdocij ꝑuenerunt.

Onias pius fuit vir sanct⁹ grat⁹ deo ꝛ hoibus: q̃ tandẽ ab andronico occis⁹ ẽ. At rex de iustissimi viri nece turbat⁹. Andronicũ homicidã capi fecit ꝛ purpura exutũ eo in loco q̃ oniã pemerat tãdiu vg̃is cedi fec̃ donec expiraret

Sena

SEna vrbs in ethrurie. virib⁹ opibusq́ȝ nunc scđa amenissimo loco sita. Et vt Policrates libro sexto tradit a gallis senonēsibus tꝑibus brennij ante xp̄i aduentū. ccc lxxxij. cū in ytaliā venit condita ꝓ senibus suis ⁊ armētarijs eam cōstruxerūt: nō modo fides hystorie sed celebris traditio ex eo quidem validior. Qꝫ senēses ⁊ liniamētis membroꝝ ⁊ venustate faciei ⁊ coloris gratia: morib⁹ quoq́ȝ ip̄is ad gallos ⁊ britones a quib⁹ originē traxerūt videnť accedere: licet eos vetustas tp̄is: orbis plaga: situs regionis. cōuict⁹ finitimoꝝ quib⁹ sanguine ⁊ morib⁹ diu ꝑmixti sunt ex magna ꝑte mutauerit. Sed reuera inter nouas numerari potest: cū nullis in veterū monimētis repiať: nullaq́ȝ antiq̄tatis vestigia in ea appareant. Sunt q̄ affirmāt Karolū cui maleo fuit cognomētū eaȝ cōdidisse. In celebri tamē monasterio venetijs sctī Georgij de alga (qđ gl'iosus pontifex Eugeni⁹ relicto primū seculo ꝓpria edificauit paterne hereditatis pecunia) inueniť in libro litteris scripto ꝑuetustis. Johannē romanū pontificē nomīs ordine duo de vicesimū acceptis de perusina clusiēsi. Arctina. fesulana. florētina. ⁊ volaterrana diocesib⁹. sex plebatib⁹. ciuitatem hāc edificasse: q̄ ab ip̄o sex plebatuū numero Sena fuerit appellata. Hec quippe ciuitas nunc sup colle cuiusdā peninsule iacet vndiq́ȝ q̄si ripas iugosas habēs: in supiore tamē vrbis ꝑte solū aliquātulū habȝ ortis viridarijsq́ȝ ornatū. In qua quidē celeberrima extant edificia. Videlicet gymnasiū ꝑpulcrū ⁊ foꝝ ⁊ porticus et regia palatia. Hospitaleq́ȝ sumptuosissimū pietissime gubernatum. Ampla q̄ȝ et libera est cū turribus ⁊ ꝓpugnaculis ac optīs instituta morib⁹: pp̄lo neq́ȝ rudi neq́ȝ inurbano. Ei⁹ ager maxim⁹ ⁊ herbidus semꝑ boū bubaloꝝ ouiūq́ȝ multoꝝ nutritor. Frumēti q̄ȝ vini et olei ferax. ac fructuū oīs generis abūdans. Hec a roma stadijs octingētis distat. Cui⁹ viri inter etruscos religione morib⁹ ac lingua p̄stare noscuntur. Habuit aūt Sena illustrās sid⁹ sctm̄ Bernardinū cui⁹ reliquie apud aquilā vrbē miraclis ꝑ singulos dies m'tiplicatis coruscāt: Is p̄m⁹ oīm ordinē beati Francisci ad eā q̄ nūc tantoꝑe viget obseruāciā regule ꝑduxerit. Ornataq́ȝ fuit Hugone medico ⁊ ph̄o qui ceteris sui seculi post functū vita Jacobū forliuiēsem doctiorē clarioreq́ȝ habit⁹. Et friderico iuris cōsultissimo: qui ea in doctrina cōsilia pl'ima reliq̄t. Sena q̄ȝ Siluio enea ꝑsis p̄mū laurea: post: episcopali ⁊ papali mitra redimito. Virisq́ȝ pl'imis ⁊ pōtificib⁹ doctrina excultis ornatur. Umbronē senēsis agri fluuiū inter ⁊ paludē danaam siue fluuiū paliā que ea palus efficit multa sunt mōtana ⁊ campestria opida. Inestq́ȝ clusiū vetustissima vrbs de qua Plini⁹ plura scribit: que olim Carmon fuit nomiata: nūc vrbi senensi subiecta ⁊ ab eo aucta.

Reges Egipti

Ptolomeus epiphanes

Ptolomeus philometor

PTolomeus Epiphanes quītꝰ egiptioꝝ rex regnūit annis.24. Hic tpe adepti regni nōdū quatuor excesserat ānos: et cū eiꝰ infantia cōsilij et roboris compos esse nō potuit: Antiochꝰ magnꝰ syrie rex ad suum regnum aspirās: illud bellica excursiōe vexare cepit. Sed regni principes ꝓ infante fideliter dimicātes regnū oīe defensarūt. Ad ipm quoqȝ fouendū Onias iudeoꝝ pontifex descēdit: cum aūt ad pubertatis tpa ꝑuenisset Antiochus nobilis magni antiochi filiꝰ sororē suā ei insidiose dedit vxorē. Ex qua duos suscepit filios: quo audito Antiochꝰ sub specie visendi ipam sororē Cleopatram atȝ filios egiptū ingressus ipm ptolomeū regē inter epulas occidi iussit Cūqȝ vniuersaȝ egiptū sibi subiugare niteref ab egiptijs extra cōfines eiectus est: post biennīū rursus alexandriā obsidēs: a romanis legatis de egipto recedere compulsus est.

PTolomeꝰ iste philometor sextꝰ egiptioꝝ rex regnūit ānis.35. Hic antiochi sororis filiꝰ segnis ad modū vir: huic adolescēti antiochꝰ auūculꝰ bellum intulit: ꝓpter qd legatos ad Senatū ro. misit ab eo auxilia postulās mouere senatū adolescētis p̄ces: pompiliūqȝ legatū ad antiochū misere vt ab egipto abstineret: quo viso ei osculū dedit: ꝑlatoqȝ senatꝰ decreto et cū cunctari videret cōsultationēqȝ ad amicos referri. Ibi pompiliꝰ virga quā manu tenebat amplo circulo inclusuȝ amicos cōsulere iubet: nec priꝰ excat q̄ senatui respōsuȝ det aut pacē aut bellū habiturꝰ. Hec austeritas animū regis fregit vt se paritur̄ senatui respōderit. Hic demū filiā Cleopatrā alexandro Syrie regi vxorē dedit: ab eo deinde ablatā demetrio dedit. quem cū cōtra se venientē fugauit ac die tercia in oblatiōe capit[is] alexādri sibi ꝑ Arabū regē facta p̄ gaudio expirauit

Caproma

CApronia Monialis virgo vestalis incesti rea suspendio affecta est.

Titus liuius

TItus liuius Tragediarum scriptor clarus habetur. Qui ob ingenij meritum a liuio Saliuatore cuius libros erudiebat libertate donatus.

Minucia

MInucia virgo vestalis et de incestu conuicta viua obruta est.

Theophrastus

THeopstrastus chresius phus et teste Anthenodoro in libro deambulationū fullonis filiꝰ. In propria patria audiuit primo leucippū ciueȝ suū: inde cum platonē audiuisset se ad aristotelē trāstulit. Eoqȝ in calcidē ꝑfecto illi in scole regimīe successit: fuit vir summe prudētie studijqȝ singlaris atȝ eloquij admirādi. Ita vt cū antea illi tyranno nomen esset ob diuinā eloquētiaȝ aristoteles illū Theophrastū vocitauerit: itaqȝ circa trecenta librorū volumīa edidit: ꝑgebant ad eū audiendū (teste pamphilo) duo milia discipuloꝝ Inter q̄s nichomachū Aristotelis filiū habuit discipulū: et Menādrū comicū: habebatqȝ hoc semꝑ in ore. Sumptꝰ p̄ciosissimus tempus est. Obijt annoꝝ octuagintaquiqȝ.

Menander

MEnāder poeta comicꝰ Theophrasti discipulꝰ qui vt Quintilianꝰ ait. meo iudicio diligenter lectus ad cūcta que precipimꝰ efficienda sufficit. Ita omnē vite ymaginē exp̄ssit: tanta in eo inueniēdi copia eloquēdi facultas. Ita est in omnibꝰ rebꝰ ꝑsonis affectibꝰ accomodatus: ob que putauerat illū Ouidiꝰ ꝑpetuo duraturuȝ. Hūc ꝛ paulꝰ aplus se legisse indicat: cū ad Corinthios ait. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. i. Corinthios. xv.

Menippus

MEnippus phus Cynicꝰ genere phenix condictiōe seruꝰ: cuiꝰ dn̄s fuit bachꝰ quidā ponticꝰ. Fuitqȝ (vt retulit herinippꝰ) diurnꝰ feneraror: tandē insidias passus oīa que habebat amisit. Ex qua re se suspendit.

Demetrius

DEmetriꝰ phaleriꝰ cognomēto phus Thephrasti discipulus: disputator subtilis ꝛ orator: parū vehemēs fuit (vt Cicero ait) dulcis tn̄: hic cū apd athenīēses ob eximias eiꝰ v̄tutes. 10. annos p̄fuisset trecēt[is] ꝛ sexagita ereis statuis honoratꝰ fuit. eo q̄ ciuitatē redditibꝰ ꝛ edificijs plurimuȝ auxerit. Absens postea ab inuidis imagines dirute. qd cū comptū habuit ait. Uirtutē nō euerterūt cuiꝰ gr̄a illas erexerant. Dicebatqȝ hic tantū in republica valere eloquētiā quantum in bello ferrum.

Anno vrbis condite. cccc lxxvij. cum iam clarum vrbis rome nomen esset. Arma tamen extra ytaliam mota non fuerant vt igitur cognosceretur que copie romanorum essent census est habitus: tñ inuenta sunt capita .cc lxxxxij. milia. ccc xxxiij. Quãq̃ a cõdita vrbe nũq̃ bella cessassent: et contra affros bellũ susceptũ est: primũ Appio claudio: Quĩto fabio consulibus in sicilia contra eos pugnatũ est. Et appi⁹ claudius de Affris et rege sicilie hierone triũphauit.

Sub istis consulibus inchoatum est bellum punicum cum hanniba le seniore.

Gneo et Gayo consulibus romani in mari dimicauerunt paratis nauibus rostratis: quas liburnas vocant Cornelius fraude decept⁹ est. Duellius commisso prelio cartaginẽsium ducem vicit. xxx. et vnã naues cepit. xiiij. mersit. vij. milia hostium cepit. triaq̃ milia occidit: neq̃ vlla victoria romãis gratior fuit: q̃d inuicti f ra iã etiã mari p̃limũ possẽt.

Crispus philozoph⁹

Crispus stoicus p̃hus natione Elius p hoc tempus floruit. Qui anno vite sue octogesimo librum adeo subtiliter composuit: vt ad ea que ibi conscripsit penitus cognoscẽda longa vita op⁹ esset: sicut testatur valerius libro. 8. Ex cuius notabilioribus sententijs hec vna celeberrima fuit. Sapiens nulla re eget: et tamẽ multis rebus illi op⁹. Econtra stulto nulla re opus est: nulla enim re scit vti: sed omnibus eget. Zenon etiã suo tempe p̃hus ait. Sepultus apud te sit sermo quem tu solus audieris: hij duo stoice secte autores fuerunt.

Isti duo consules cum hannone cartaginensium imperatore pugnauerunt. Corsicam et sardiniam vastarunt: et scipio multa milia inde captiuorum adduxit triumphum egit.

Polemon p̃hus

Polemon Atheniensis p̃hus his temporibus agnoscitur. Qui laercio teste cum iuuenis esset ad modum lubricus et impudicus fuit vt pecunias circũferret quo esset ad omnes implẽdas voluptates paratior: eas itidem in angiportis et vijs occulebat. Sed cum semel ebrius et coronatus in scolam xenocratis irrumperet: ille p̃termissa oratione: quã inceperat de pudicitia dicere cepit. Quo secutum dicunt vt decetero studio et industria adeo seipm̃ vinceret vt xenocrati in regenda scola succederet.

Sub istis consulibus diuerse ignium aquarumq̃ clades pene vrbem consumpserunt: et bellum in affricam translatum est contra Amilcarem cartaginensium ducem in mari pugnatũ victusq̃ est Consules vsq̃ ad cartaginem p̃cesserũt multisq̃ vastatis oppidis. Mallius victor romã redijt attili⁹ regul⁹ in affrica remãsit. Is ꝯtra affros s'aciem instruxit contra tres carthaginensiũ duces Asdrubales duos et Atamilcarem dimicans victor fuit. xviij. milia hostium cecidit et serpentem mire magnitudinis occidit. Cuius coriũ centum viginti pedum longitudinem habuit romamq̃ delatũ cunctis miraculo fuit. Tunc victi Cartaginenses pacem a romanis petierunt. Regulus tamen postea victus in vltima pernicie.

Linea consulum Romanorum

Apius claudius — Quintus fabius

Gneus cornelius — Gayus duellius

Lucius scipio — C florus aquilio

M. atillius regulus — Lucius mallius vulso

Marco Emilio — Paulus seruius

Marco Emilio: paulo seruio consulibus ambo hij romani consules ad affricam profecti sunt cum trecentarum nauium classe clipeam petunt et confestim cartaginem venerunt: primum affros nauali certamine superant. Emilius consul centum et quattuor naues hostium demersit: triginta cum pugnatoribus cepit. xv. milia hostium aut occidit aut cepit. Et subacta affrica tunc fuisset nisi q̃ tanta fames erat vt diutius exercitus expectare non posset. Consules autem circa siciliam naufragium passi. Hoc tempore argenteus nummus primum in vrbe figuratus est.

Linea regum Syrie
Antiochus epiphanes il/lustris

Antioch⁹ fili⁹ epiphanis

Demetrius sother

Linea Christi
Mathan fili⁹ Eleazary

Iste antioch⁹ nobilis siue illustris regnũit annis .xi. pessim⁹ fuit ꝛ figura antixp̃i. Hic audita morte patris fratrisq; sui inercia cũ rome esset obses: clã fugit ꝛ veniẽs in syriã recept⁹ est a quibusdã ciuitatibus: mortuoq; fr̃e ꝑ eo regnauit: ꝛ vendito sacerdocio p̃mũ a Jasone postea a Menelao: quoꝝ suasu iudei sibi noĩa gentiũ imponebãt: sacrificia fieri ꝓhibuit in templo in hierusalẽ. Deniq; veniẽs de egipto menelay ductione spoliauit templũ coegitq; iudeos ydolis sacrificare: ꝛ trãsire ad rit⁹ gentiũ: ponẽs in templo ydolũ Jouis olimpii: ꝓhibuit circũcisionẽ: ĩterficiẽs circũcidẽtes: septẽ fr̃es cũ m̃re nolẽtes comedere carnes porcinas varijs tormẽtis occidit. qui oẽs aĩo cõstãti ꝓ obseruatiõe legũ martiriũ ꝑtulere. Postremo volens ire ꝯtra hierusalẽ cecidit de curru ꝯfractusq; ꝛ demũ a vermib⁹ cõsumpt⁹. miserabilis mortuus est in terra aliena.

Antioch⁹ iste Eupator regnũit ãnis. 2. hic patre sblato puul⁹ relict⁹ est adhuc adolẽscẽs habuit tutorem lysiã: ꝛ cũ cõtra iudeos exercitũ duxissent nõ lõge p⁹ ambo a suis occisi sunt ꝓpter timorẽ demetrij filij seleuci eupatoris.

Mathathias habuit quinq; filios coniuges

Mathathias sacerdos filius Johãnis filij symonis doctrina ꝛ glorie fama apud iudeos plurimum honorat⁹ est. Uir sanctus percussit in zelo suo peccatores: qui habuit quinq; filios eiusdem zeli verũ ipse non erat pontifex sed tres filij eius quo mortuo in Modin sepelitur.

Iste demetrius sother decimus syrie ꝛ Asie rex priuigno interfecto regnũit ãnis. 12. filius Seleuc. antiochum eupatorẽ et lysiã occidit. Alchimũ põtificẽ ꝯstituit cũ q̃ bachides missus hierusalẽ m̃ltos iudeoꝝ occidit. nychanorez a iuda machabeo occisũ amisit: ꝛ bachidẽ iudã occidit: tandẽ ab alexãdro vict⁹. illũ vita pariter ꝛ reg̃ p̃uauit.

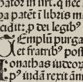

Iste iudas q̃ ꝛ machabe⁹ vir fortissim⁹ ꝛ bellicosus mathathie fili⁹ fuit strẽnuissim⁹ bellator ꝛ triumphator in isrl̃. q̃ nec añ se nec p⁹ silẽm hũit c⁹ gloriosa opa patẽt ĩ libris machabeoꝝ. Hic postremo in bello cecidit: ꝓ dei legib⁹ mortẽ sustinẽs cũ trib⁹ ãnis pontificatũ admĩstrasset.

Templũ purgat a iuda et fratrib⁹ postq̃ ꝓ trib⁹ ãnis fuerat ꝓphanatũ.

Jonathas iudeoꝝ dux pariter ꝛ põtifex ppl̃m iudeoꝝ p⁹ iudã rexit ãnis. 19. nõ impar fr̃i suo machabeo ṽtute fuit. Tandẽ a triphone dolose capt⁹ cũ filijs interficit. Cui⁹ corp⁹ symon frater ei⁹ cũ luctu sepeliuit.

Aristarcus

Pacubius

Aristarc⁹ ĝmatic⁹ claruit tpe Machabeoꝝ.

Pacubi⁹ brũdusin⁹ tragediarũ scriptor: nepos Ennij poete ex filia claruit p̃io rome inde postmodũ tharẽtũ regressus ẽ: ei nonagenari⁹ mortu⁹ est.

Simõ mathathie fili⁹ terci⁹ iudeoꝝ dux pariter põtifex sedit ãnis. 8. religiosus ꝛ prudẽtissimus fuit: ab adolescẽtia sua optĩe ꝯuersat⁹ ẽ: tandẽ occisus neq̃ter a genere suo. Iste simõ ꝛ ionathas fr̃es iude p⁹ ei⁹ occisiõẽ corp⁹ ab hostib⁹ redimẽtes ĩ modin patrũ suoꝝ sepulchro sepelierẽ. Ptolome⁹ q̃z cũ eũ ad cõuiuiũ inuitasset: eũdẽ cũ duob⁹ filijs interfecit. Et ipi⁹ symonis vxorem cum reliquis duob⁹ in vincula cõiecit. Et in his finit prim⁹ liber machabeorum.

Linea Regum Egipti

Ptolomeus euergetes

Ptolomeus phiston siue sother

Ptolomeus alexander

Ptolomeus sother

Ptolomeus Euergetes philometoris filius Cleopatreq̃ germanꝰ septimus egiptiorum rex: regnauit annis. 29. Uir quidē pessimꝰ atq̃ seuissimꝰ ob cuius seuitiam frater eius ⁊ Cleopatra soror sibi timentes regnū ei p legatos obtulerūt. cum fraternū regnum sine vllo certamine recepisset elatus factus: fratris filium e complexu matris enecauit: ⁊ omnes eius fautores trucidauit. Et sic ciuibꝰ suis cruentꝰ extitit: Ita quoq̃ romanis qui illic venerāt ridiculo fuit. Quia vt Justinꝰ scribit. Uultu deformis erat statura breuis et sagina ventris belue psimilis. Quā quidē feditatē nimia vestis subtilitas augebat. Hic quippe filios ex sorore et ex vxoris sorore suscepit. Ac etiaz sororis filiam per vim stuprauit. Cuius filiuz membratim diuisum et in cista positum in die natalis eius inter epulas iussit offerri.

Ptolomeus phiston qui et Sother euergetis filius octauus egiptiorūz rex. regnauit annis. 17. his tpibus Antiochus tyricenus demetrij filius Et antiochus griffi regis frater adinuicem dimicantes successiue modo vnus modo alter regnabant. Inter has autem regni Syrie parricidiales discordias mortuus est ptolomeus iste relicto regno vxori.

Ptolomeus alexander nonꝰ Egiptiorūz rex regnauit expulso fratre annis. 10. Hic ptolomei sother predicti frater fuit. Cleopatra mater. postq̃ cum maiore filio decem ⁊ septem annis regnasset grauiter ferens filij societatē populum in eum concitauit ⁊ in Cyprū exulare coegit. Accersito isto alexādro minore filio in locum fratris secum regnare fecit. Sed tandem ab eodem occupata interficitur. Et a populo in exiliū actus. Ptolomeꝰ sother reuocatꝰ in regnum. Igit alexander regni cyreneorū quod ei pater testamēto reliquerat populo romano herede instituto decessit.

Ptolomeus Sother paulo ante a matre pulsus. hic anno Alexandro ab Egiptijs interfecto regnum paternum iteruz recuperans regnauit annis octo. Cum enim alexander matrem occidisset ipsum in vindictam matris repulerant. vt iam scriptum fuit.

Hanibal

Hannibal hamilcaris Carthaginensium ducis filius. quinq̃ et viginti etatis annos habens [illegible] cartbaginensiuz exercitus creatus est hic ceteris ducibus prudentia. audatia. consilioq̃ ad pericula capescēda anteibat. Impator factꝰ triennio omnes hyspanie gentes bello subegit. fratreq̃ suo Asdrubale ad hyspanie custodiam relicto. ipse pyrrhenū saltū transijt. Et postq̃ ad alpes peruenit que scilicet ytaliā a gallia seiungūt. quas nemo vnq̃ cum exercitu preterq̃ hercules transierat: ita itinera et loca lapidosa strues comburendo et acetum infundendo patefecit vt Elephas oneratus ire posset. cum antea vix vnus homo quiret repetere. In eo tamē loco multi niuibus obruti cum elephantis periere. Tradit ad ytaliam. lxxx. milia peditum et viginti milia equitum septem et triginta elephantes adduxisse. Descendit itaq̃ Hannibal in Thaurinenses agros. Et puagata tota regione Cisalpina romanos tribus prelijs profugauit: ac multas vrbes obtinuit. Idez p ligures fecit Postea appenninū transiliens apud ethruriā vbi nunc florentia graui oculoꝝ morbo affectus est. vt dextrum amiserit oculū. deinde C. flamineū interfecit: q̄ facto fabiꝰ maximꝰ a senatu cōtra ipm missus per summa montiū et abdita nemorum castra ponēs eius feruorem delusit. ⁊ repta occasione aretinorū auxilio vicit. Et sic p sedecim annos totam ytaliam varijs cladibꝰ fatigauit. Inde in apuliam pgens maxima clade romanos apud cannas affecit. In quo quidē plio tot romanorū milia cesa sunt: vt tres ānuloꝝ aureoꝝ modios quos e romanorum militū manꝰ extraxerat Carthaginē mitteret. Cōsulares quoq̃ viri ac senatores capti aut occisi fuere. Et de romanis actū fuisset si Hannibal statim post victoriam ad vrbem accessisset. Is tamen coactꝰ ytaliaz relinquere ⁊ opē patrie sue ferre que a publio scipione pmebat. Cū carthaginēses cuz romanis pacem composuere ad antiochum regem confugit. deinde ab bithinie regē T. quintꝰ legatꝰ cōtra eū preciit. Ne a romanis caperet cōfestim gustato veneno qđ in ānulo more regio gerebat aīam expulit. Et sic eo genere mortis a romanorū vinculis se liberauit. Decessit aūt septuagesimo vite sue anno.

Anno ab vrbe condita. cccc lxxx. Sanguis e terra et lac e celo manare visum est in specie pluuie. pestilētia grauis in vrbe biennio fuit: quā sibillini libri dixerunt celesti ira impositā: nō inquerebat numerꝰ eorū qui perissent; sed ipsorum qui fuerunt superstites.

Colossus ingens solis simulacrum a clare lydo statuario fabricatum apud rbodum insulam terremotu corruit. Erat quippe (vt plinius refert) statua admirāda altitudinis cubitorum. 70. turribus equipperāda. Ete septem miraculis mōi maximum fuisse testantur.

Strato phus

Strato lampsacenus phus Archesilai filius vir eloquētissimus. Et in speculatione phisica pre ceteris diligentissime speculatus. Unde et phisicus ē appellatus: fuit ptolomei philadelphi preceptor a quo talentis octuaginta donatus ē Scripsit de regno: de iusticia ꝛ de dijs. Aiunt eum fuisse tam tenuē vt sine sensu moreretur. Silphon quoqꝫ phus suo tempore omnibus bonis amissis solus nudus euadens ait. Omnia mea bona mecum porto: pectore enim gestabat.

Crates phus

Crates atheniēsis academicꝰ philozophus filius antigenis. palemonis auditor illiusqꝫ successor scole: q adeo se viuētes amarūtqꝫ: vt eadē semp studia sint cōsecuti: et mortui eodem sepulchro sepulti: q̄s antagoras in hanc sententiam versibus exornauit. Hoc tumulo Cratem et polemonē cōditos fatere qui transis o hospes viros consensu animorū precipuos: quoꝝ diuino ex ore doctrina manauit sacra viteqꝫ mundicies sapiētie adiuncta.

Panetius

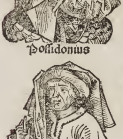
Possidonius

Panetius phus claruit tpe Scipiōis rome cꝰ et pceptor fuit. Qui stoice secte phus extitit: Quē cicero in libro officiorū imitatus est. cuius hec est sentencia. Uitam hominum qui etatem in medio reruꝫ agūt ac sibi suisqꝫ vsibus esse volūt ad cauenda picula ex impuiso assidua ꝛ ppe quotidiana: oportet aīo esse pmpto semper et intento.

Silphon phus

Silphon megarensis phus his tempibus floruit hunc et imitatione atqꝫ sapientia tantū alios precessisse dicunt vt parū abfuerit: quin omnis gratia in illum intenta in Megaram transisse diceretur Cicero vero libro de fato dicit illum fuisse hominem acutum maximeqꝫ suis temporibus approbatū. Qui cum capta aliquando esset eius patria: et omnibꝰ eiꝰ bonis amissis solus nudus euadēs interrogaret. An omnia perdidisset: Respondit omnia mea bona mecū porto: pectore enim illa: non in scapulis se gestare dicebat.

Possidonius phus stoicus panecij discipulꝰ claruit tempe scipionis hic fuit astrologꝰ magnus teste augustino.

Erasistratꝰ q̄ꝫ atheniēsis medicꝰ scđm Eusebiuꝫ his tpibꝰ floruit hic cū ex aristotelis familia natꝰ esset etiam eximiꝰ medicꝰ euasit. Qui cū antiochū regē ex grauissimo morbo sanasset a ptolomeo rege eiꝰ filio centū talentis donatꝰ est vt testis est pliniꝰ libro vigesimonono naturalis historie.

Licon phus

Licon troadēsis phus clarꝰ habet vir quidē eloquēs et in educādis instruēdisqꝫ pueris maxie idoneꝰ. Dicebat em̄ necessario adiūgi pueris pudorē ꝛ laudis studiū velut equis calcar. Fuit hic dū vixit habitu mūdissimꝰ ꝛ vestiū incredibili mundicie atꝫ nitore: Et cū ēet corpe fortissimꝰ pile ludo se exercuit. Tenuit aūt scole pncipatū āni s. 44. Tandē fessus podagre morbo anno vite suc. 74. interijt. Timon appolloniates phus etiā suis tpibꝰ floruit hic duꝫ iuuenis esset miltis obscenitatibus se immersit: postea factꝰ vir (licet egenꝰ) repudiatis vicijs in calcedoniā iuit: ibiqꝫ philozophiā ꝛ oratoriā artem didicit atqꝫ exercuit. Scripsit aūt diuersa poemata Tragedias Comedias ꝛ Satiras.

Linea Consulum romanorum

L. Metellus C. Furius

C. Attilus T. Mallius

L. Emilius Terrentius varro

Lucio cecilio metelle. Caio furio placido consulibus. Metellus in Sicilia affrorum ducem Asdrubalē cū. cxxx. elephantis et magnis copijs venientem superauit. Apud panormū. xx. milia hostium occidit: sex et viginti elephantes cepit reliquos errantes p numidas quos i auxilium habebant collegit. Et romā deduxit ingenti pompa.

T. Mallio Torquato Caio Attilo cōsulibus de Sardis triumphatū est Et pace omibꝰ locis facta. Romani nullum bellum habuerunt. Quod bis post romam conditam semel tantū numa pōpilio regnante contigerat. Et porta iani clausa est vno anno.

Emilio consule ingentes gallorū copie alpes transierunt: sed pro romanis tota italia consensit. xl. m̄ milia hostium capta et interfecta septē milia. Et triumphus emilio decretus. Gallorū siquidē animi feroces: corpa plusq̄ humana erant. sed experimento deprehēsū est q virtus eorum sicut primo impetu maior q̄ virorū est. Ita sequens minor q̄ feminarum. Alpina corpa humenti celo educata habent quoddā simile niuibus suis. Cum mox calore pugne statim sudorem emittūt: et leui motu q̄si calefaciēte sole laxantur aliquot deinde annis euolutis pꝰ contra gallos intra ytaliam pugnatū est finitūq̄ est bellum M. Claudio marcello Gn. Cornelio Scipione consulibꝰ. Postea idem Marcellus cū collega suo Cornelio ingentes copias Gallorū peremit Mediolanum expugnauit: grandem predam romam ptulit ac triumphās marcellus spolia gallorum stipiti imposita humeris suis vexit.

Linea Consulum romanorum

M. C. marcellꝰ Cornelius Scipio

Lucius Mallius Cōforinus M. Mallius

Lucius censorinus Marcus maulius

Eodem anno bellum punicum scōm romanis illatum est per Annibalem carthaginensium ducem filium amilcaris qui iam dudum amilcari patri ad aras iurauerat cū adhuc nouem esset annorū se vt primum posset aduersus romanos pugnaturum.

Quingentesimo et quadragesimo anno a condita vrbe Lucius emilius paulus publius Terrentius varro contra hannibalem mittuntur ambo tamen vincuntur.

Transacto punico bello secutum est Macedonicum contra philippum regem. l. et quingentesimo primo anno ab vrbe condita T. Quintius flamminiꝰ aduersus eum mittitur: et prospere gessit et pax ei ablata est his legibus ne grecis ciuitatibus quos romani contra eum defenderant bellum inferret: vt captiuos et transfugas redderet. Quinquaginta solas naues haberet reliquas romanis daret. Et per annos decies quaterna milia pondo argenti prestaret: et obsidem daret filium Demetrium.

Linea Regum Syrie

Alexander fili⁹ antiochi

Demetrius fili⁹ demetry

Antiochus adolescens Sedetes

Triphon

Alexander

Linea Summorum pontificum

Johannes hircanus

Aristobolus

Alexander

Alexander ille filius antiochi epiphanes vndecimus Syrie et asye rex regnauit scdm̃ Eusebiũ annis. 9. semp iudeis graciosus fuit. Jonathan machabeũ ducẽ sibi cõfederauit: eius adiutorio occidit demetriũ sother: et regnauit ꝓ eo. Cleopatram ptolomei filiam regis egipti in vxorẽ duxit. quã ptolomeus auferens alexandro demetrio filio demetrij sother vxorez dedit. tandẽ rex arabũ ad quẽ alexander fugit timens ptolomeũ alexandrum occidit caput auferẽs ptolomeo transmisit.

Iste Demetrius regnauit annis tribus post alexandrum. Et omni regno paterno recuperato vicijs adolescentie in segniciem lapsus postremo captus in hyrcaniam nouem annis sine regno priuatus vixit. Tandem regno restituto philometor filiam Cleopatram ab alexandro sublatã vxorem dedit.

Antiochus Sedetes adhuc puer suadente triphone aliquid molitus est pro reparatione regni sed parum profecit: quia statim ab eo occisus est. Hi enim duo adinuicem dimicantes successiue modo vnus modo alter regnabat.

Iste Johannes hircanus occiso patre suo symone et duobus filijs suis Juda et Mathathia a ptolomeo duce in conuiuio in Jericho iure obtinuit sacerdotium. et administratis optime rebus viginti tribus annis mortuus est: reliquitq̃ꝫ Aristobolum filium suum primogenitum et anthigonuꝫ cum alijs duobus paruulis. Cumq̃ꝫ nullus eorum ad regendum populum esset ydoneus vxorem suam disertissimam prefecit ꝛ filijs. Sedit autem annis. 26. vir sacerdotio dignus atq̃ꝫ ducatu strennu⁹. A romanis ius amicicie postulans obtinere promeruit. Hic multas seditiones a pharise/is et essenis ptulit: a quibus tandem liberatus: feliciter vsq̃ꝫ in senium vixit

Aristobolus filius iohannis hircani in vincula matrem cum duobus fratribus minoribus suis coniecit: primusq̃ꝫ dyadema regni sibi imposuit. Et vno anno tantũmodo regnauit. Fuitq̃ꝫ rex et sacerdos: fratremq̃ꝫ suum suggestione vxoris sue interfecit. Et decursis. 475. annis a sedechia vltimo rege iuda quando regnum iuda interruptum et finitum fuit. mortuus est morbo acerbissimo: vt sanguinem laceratis visceribus euomeret.

Triphon capto Jonatha proditorie contra Symonez fratrem Jonathe bellum mouit. Et acceptis a symone centum argenti talentis et duobus filijs Jonathe contra ꝓmissa Jonatham cum duobus filijs occidit. Et postea dominum suum Antiochum adolescentem interfecit et pro eo regnauit.

Iste Alexander aristoboli frater apud iudeos pontificatum et regnum suscipiens regnauit annis. 27. relicta enim vxore Aristoboli que ex eo prolẽ non susceperat a vinculis cum duobus fratribus eum absoluit ꝛ tanq̃ꝫ maiorẽ regem iudee constituit: qui fratrem suum scdo a se genitum occidit. tercium vero regno priuatum secum viuere cogit: qui adeo nequissimus fuit q̃ mille seniores intra sex annos peremit. Octingentos quoq̃ꝫ vxoratos viros vna cum vxoribus ac liberis in plateis patibulis affixit: qui eius crimina detestabant. Tandẽ 27. anno regni sui ex quartana febre mortuus est: et reliquit duos filios Hircanum et Aristobolum. verũ vxorem suam alexandram fecit regnare: quia habuit gratiam populi: cum adhuc viuente marito humanitate sibi allexerat.

Alexander iste filius Antiochi regnauit post triphonem quem occidit dyodatus dux.

Mantua gallie Cenomanoꝝ memorabilis vrbs vt quibusdā placet a Manta Thiresie vatis filia pꝰ Thebanoꝝ interitū ab Alexandro tūc illa cōdita fuit. Sūt tn̄ qui dicāt Thiresiā thesei tpibus fuisse. Et in eiꝰ seruitutē deuenisse: que post pr̄is interitū in ytaliā cū multis venit: ꝛ cū socijs grec[i]s mātuā cōdidit. Sed cū interim ex thiberino thusco rege ocnꝰ natꝰ esset: ꝛ ad ip̄m oppidū thusci et veneti cōfluerēt. Ocnꝰ muris oppidū circūdedit: ꝛ in aliā formā redegit. ꝛ a m̄re Mantuā appellauit dicēte Virgilio. x. li. Eneidos. Ille iam pr̄is agmen sciet Ocnus ab oris. Fatidice mautꝰ ꝛ thusci filiꝰ amnis. Qui muros matrisqꝫ dedit tibi Mantua nomē. Cōstat tamē eam vrbē vetustissimā ab Etruscis conditā: et vnā fuisse duodecim coloniaꝝ quas T. liuiꝰ patauiꝰ docet trāsapenninū ab ea gente missas. presertim cū poeta insignis virgiliꝰ ciuis suꝰ id orbi faciat notissimū. diffusiusqꝫ eiꝰ vrbis narrat originē. Mātua diues ciuis sed nō genus oībus vnū. Hec mōtibꝰ qui galliā ꝛ germaniā ab ytalia diuidūt vicina est. Haud ꝑcul a benaco lacu ex quo minciꝰ effluit qui exundās Mantuā vsqꝫ labit̄ ibiqꝫ lacu facto vrbē circuit. Inde etiā ꝑgredieñs breui cursu padū influit. Passa est supioribꝰ tpibus Mantua calamitates maximas: p̄ter illas que Virgiliano versu sunt notissime. Mantua ve misere nimiū vicina Cremone. Nam ab Athila: Gothis. Lōgobardis ꝛ baioarioꝝ rege aliqñ diruta: qñqꝫ spoliata. qñqꝫ menibꝰ aperta ꝛ immunita relicta. Vngari aliqñ ad solū vsqꝫ euertere: vnde ꝛ locꝰ vbi tūc fuerat ad rei memoriā nūc vngaria nūcupat̄. Mathildis nobil̄ comitissa eam diu tenuit. mirificeqꝫ ampliauit. Sub q̄ Nicolaꝰ scōs pōtifex romanꝰ cōciliū celebrauit: hanc per multa tp̄a post Mathildim m̄lti possiderūt. In qua p̄clarissime familie de ripa ꝛ passerinoꝝ aliqñ prefuere Demū post varios casus inclite Gonzagorū familie magni cauis auxilio pulsis passerinis: ea vsqꝫ in p̄sens cū maxima laude potiti sunt. quoꝝ ꝛ preteritoꝝ dñoꝝ cura diligētiaqꝫ pulcherrimis pōtibꝰ sup lacū iactis tum supbissimis templis: regijs pallacijs: ꝛ nobilibꝰ ciuiū edibꝰ plurimū illustrata est. Vnde ꝛ nūc ampla ciuitas habita est: et rerū abūdās que ad vsuꝫ hūanū necessarie sunt. Mātue ꝑ Karoli magni tēpa sanguis xp̄i miraculosus appͥuit. Ad quē visendū scōs Leo papa se cōtulit. Et inde in germaniā ad karolū accessit. Karolusqꝫ caluus magni filiꝰ Mantua veneno perijt. qd̄ hebreꝰ medicus pecunia corruptus dedit. In ea Anshelmꝰ lucensis ep̄us vir sanctꝰ et eruditione moribusqꝫ insignis requiescit. Et beatissimꝰ Johēnes bonus Mantue ciuis miraculis clarissimꝰ. Genuit et Albertinū qui tractatū de corꝑe xp̄i edidit. et Matheuꝫ medicū clarissimū qui ad Sicilie regē de medicinis opus egregiū perscripsit.

Mantua

Neuius poeta comicus

NEuius poeta Comicus anno .2. regni Ptolomei epiphanes dicti (vt Eusebius scribit) Utice moritur: pulsus roma factione nobilium ⁊ precipue metelli. Is inter comicos tercium locum habet de quorum dinumeratione et comicorum prestantia Vulcatius in libro de poetis: hec carmina ponit. Multos incertos certare hanc rem vidimus. Palmam poete comico cui deferant. Cecilio palmam tribuo de comico. Plautus secundus facile exuperat ceteros. Dein de neuius qui seruet precio in tercio. Si qd quarto detur: dabitur licinio. Post insequi licinium facio attiliū. In sexto consequitur hos terrēcius. Turpilius septimum: Trabea octauum obtinet. In nono loco esse facile facio lucrecium. Decimū addo antiquitatis ennium.

Plautus Comicus

PLautus comicus poeta lingue latine pater (vt idem Eusebius testat̄) ex vmbrie arpinas al's sarsinas ciuitate rome morit̄. Ex cuius sermone (vt varro epistolonis sententia dixit) muse locute forent: si latine loqui voluissent. Floruit in scena quintodecimo ferme anno postq̄ bellum aduersus penos scd̄m sumptum est. Et quāq̄ a pluribus grecis comicis fabulas sumptas in latinum cōuerterit: Oracij tamen sententia plautus ad exemplum siculi ꝓperare epicharmi dicit̄. Hic vt varro ⁊ plerique alij memorie ꝓdiderunt: cum pecunia omni quā in operis artificū scenicorum pepererat: in mercationibus ꝑdita: inops romam rediuisset. Et ob querendum victum ad circūagendas molas que trusatiles appellantur opam pistori locasset. Ibi quotiens ab opere vacaret scribere fabulas acvendere solit9 erat. Mortuus est circiter centesimā et quadragesimāquintam olimpiadē. Iussitqꝫ tale suo sepulchro epigrāma incidi vt varro de poetis dicit. Postq̄ est morte captus plautus comedia luget: scena est deserta. Deinde risus iocus ludusqꝫ ⁊ numeri: innumeri simul omnes simul collacrimarunt.

Ennius poeta

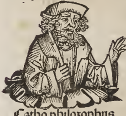
EnNius quoqꝫ poeta comicus Tarenti nascitur quintius ennius dictus. his temporibus (Eusebio referente) floruit. Qui a catone questore romam translatus habitauit in monte auentino parco admodum sumptu content9 et vnius ancille ministerio: semꝑ ꝑsuadens aīas esse immortales. Et ideo in vite sue termino dixit. Aspicite o ciues senis ennij imaginis formam: hic vestrum pinxit maxima facta patrum: Nemo me lacrimis decoret: nec funera luctu: faxit cure volito viuus ꝑ ora virum. Idemqꝫ poeta pudicitiam predicans dicebat: flagitij initiū esse inter ciues corpa nudare. Hic cum comedias optimas elegantissimasqꝫ edidisset septuagenario maior articulari morbo olimpiade .153. interijt. Sepultusqꝫ fuit in scipionis monumento via appia.

Scipio affricanus

SCipio Affricanus alterius scipionis filius: vir oīm romanorum ferme ꝑrimarius vigesimūquartum agens annū duobus scipionibus ab hasdrubale interfectis a senatu romano ad hyspanias mittit̄: fuit quippe panecij auditor: et inter ceteros mortales animi prestantior. Cū intellexisset senatum ꝓpter metum hannibalis ytaliam velle relinquere: extracto gladio id ꝓhibuit asserens se velle patrie defensorem esse. Cesarie ꝓmissa vtebatur habitu corporis virilis: is vt Eutropius ait septuaginta ciuitates hyspanie recepit: quibus feliciter gestis consul contra cartaginenses designatur. Eoqꝫ ꝑgens aphrorum ducem cum Siphace numidie rege sibi subegit. Nec multo post cū hannibale congressus ita eius equitatum fudit vt sup̄ viginti penorum milia cesa: totidemqꝫ fere capta vna die referatur. et ipse hannibal cum paucis ꝓfugerit: terra mariqꝫ pace obtenta in siciliam traiecit. Romam tandem ꝑuenit triumpho clarissimo inuectus: Aphricanus vocari meruit. Sicqꝫ scd̄m bellum punicum terminatum est: quod ꝑ annos .18. gestum fuit. Catoni vero contradicens nolebat cartaginem romano impio emulam euerti: ne romani sine belli metu lasciuirent. Huius ꝑclare fuere sententie dicebat enī: nunq̄ se minus ociosum: q̄ cum ociosus esset: nec minus solum: q̄ cum solus esset: hic tantus patrie pater ab emulis accusatus: ab ingrata patria pulsus apud litternum rustulum exulans: tandem .52. etatis sue anno morbo interijt.

Philo iudeus

Philonem iudeum ex sacerdotum genere natum: et Alexandrie educatum per hec tempora floruisse constat. Et sapientie librum greca lingua (in q̄ peritissimus fuit) eleganti stilo conscripsit. Quē ideo sapientie librū nominauit: quia in eo christi iesu domini nostri laudes specialiter narrantur: vel quia multipliciter in eo sapientia cōmendatur. Scripsit autem multa: vt diuus hieronimus in libro de viris illustribus cōmemorat.

Catho philozophus

Cathon phūs stoicus natione egiptius panecij quondam discipulus. multa scripta reliquit. Cuius habētur plurima egregie dicta. Ex quibus hec pauca notabilia excerpta feruntur. Desines timere si sperare desieris. Que ris quid pfecerim: Respōdeo amicus mihi esse cepi. Si vis amari: ama. Ab eo aliquādo quesitū fuit. An beneficium seruus dn̄o dare possit: Respōdit: quedam sunt beneficia: quedam vero officia: et quedam ministeria. Beneficiū inquit est: quod alienus dat: Alienus autē est qui potuit sine reprehēsione cessare. Officium est filij vxorisqz ac ceterarum personarum quas necessitudo suscitat. et opem ferre iubet. Ministerium est serui quem conditio sua eo loco posuit: vt nihil eorum que prestat imputet superiori.

Catho philozophus

Catho primus phūs romanus atqz iurista: primo quidem questor. deinde bis consul: litterarū tam grecarū q̄z latinarū apud romanos decus. Hic primū cum Q. fabio maximo militauit. Deinde anno post quīto questor Tarētum missus fuit vbi Enniū poetam inueniēs romam secū adduxit. Postmodum cū Scipione illo viro optimo affricam trāsuectus rempub. nō mediocriter iuuit. Deinde ex edilitatis officio censor factus: ac postea pretor optime in omnibus se habuit. Etiam bis consul et post consulatū quē strennue in hispania gessit: tribunus militum dictus est. Demum cū sero et pene senex latinas litteras didicisset etiam grecas litteras edoceri appetiuit vnde doctus factus. historias et rem militarem tractauit: atqz scripsit. Et dum sibi ex clementia quandam comparasset glorias. Id egit vt iuris ciuilis peritissimus haberet. Senatu namqz et extra Senatū cōtemporaneos omnes grauitatis et auctoritatis excellētia superauit. Censorinus aūt appellatus fuit: q̄ censure officiū sibi specialiter fuerit cōmendatū. Eius quoqz ornamenta fuerūt senatus. maiestas. et propagata familia. Ex qua quippe maximum decus romanorum. posterior catho ortus est qui sacratissimum illud Cathonum nomen postea immortale fecit.

Scipio iunior affricanus

Scipio magni Scipionis nepos oīm virtute apud romanos preclarus. Consul extra sortem factus Aphrica sibi decreta est. Vemēsqz carthagines cum sex continuis diebus noctibusqz oppugnasset: tandem re desperata Carthaginenses ad deditionē traxit. petētesqz vt quos belli clades reliquos fecerat saltem seruire liceret. Atqz ita primū mulierū agmen satis miserabile: post virorum turba descendit. Nam (vt liuius ait) fuisse mulierum. 25. milia: virorum. 30. milia captiuorū memorie proditū est. Hasdrubal vero imperator vltro se transfuge dedit. Et eius vxor se suosqz quodam feminco furore in mediū se iecit incendium Ipsa aūt ciuitas supposito igne sedecim cōtinuis diebus ardens: miseriāqz victoribus prebuit spectaculū. Scipio autem et ipse cognomen illud celebre meruit: qđ auus eius acceperat vt propter hanc fortissimam virtutem Affricanus iunior appellaretur.

Publius Terrentius poeta comicus

Publius Terrentius affer Carthagine natus poeta comicus. Qui a Scipione iuniore p̄dicto vt quidem existimāt in seruiturē ex aphrica ductus. ppter ingenij magnitudinē et forme p̄stantiā libertate donatus est. Alij scribunt: q̄ rome Terrēcius lucano senatori seruiuit. a q̄ ob ingeniū et formā nō institutus modo liberaliter sed mature manumissus. Hic cū multis nobilibus familiariter vixit. Sed maxime cū scipione aphricano et cū lelio. Scripsit comedias elegāti studio sex. In q̄bus multorum mores ad precauēda picula ānotauit. De morte eius volcatius sic tradit Sed vt affer sex pplō edidit comedias: iter hinc in asyā fecit: naui cū semel ꝯscendit: visus ē nūquā. Ceteri mortuū esse in Archadia stiphali sinu leucadie tradūt. Gn. Cor. dolobella. Marco fuluio nobiliore ꝯsulibus fuisse dicitur mediocri statura gracili corpore. colore fusco. Reliquit filiam que equiti Ro. nupsit. Hūc affranius oīmibus comicis p̄fert. Sepulchro eius tale epitaphiū inscriptū fuit.

Natus in excelsis tectis cartaginis alte Romanis ducibus bellica preda fui
Descripsi mores hominū iuuenūqz senūqz Qualiter et serui decipiāt dominos
Quid meretrix: q̄d leno: dolis ꝯfingat auarus Hec q̄cūqz leget sic puto cautus erit.

Linea Consulum romanorum

Caius Cassiꝰ Longinus — Sextus domicius Caluinus

Scipio Nasica — Calphurnius bestia

Caius Marius — Quintus Catulus

Gneus octauius — Cornelius Cinna

Anno sexcentesimo vigesimo septimo ab vrbe condita hij cōsules Gallis transalpinis bellū intulerūt atqꝫ eoꝝ regi viturto infinitaꝫ multitudinē iuxta rhodanū fluuiū interfecerūt. Deniqꝫ cū viturtꝰ paucitatē romanoꝝ vix ad escā canibꝰ quos in agmine habebat sufficere posse iactaret: et ipē. clxxx. milia armatoꝝ hr̄et: cōserta pugna a romanis supatus est. Ex cuiꝰ exercitu partim in bello: partim submersi cuꝫ ponte: quē sibi iūctis nauibꝰ supra rhodanū extruxerāt. cl. m. perierunt. Preda ex torquibꝰ galloꝝ ingens sublata est: magnaqꝫ gloria cōsules ambo triumpharūt. M. porcio Catone ⁊ Quīto marco cōsulibꝰ Narbone in gallia colonia deducta est annoqꝫ eodē Licinio metello ⁊ quīto lucio Sceuola consulibꝰ de dalmacia triumphatum est.

Tempore horum cōsulum iugurthe Numidaꝝ regi bellū illatum est. Qd̄ Aderbalē ⁊ Hiempsalem Micipse filios fratres suos reges: ⁊ ppl̄i romani amicos interemisset. Missus aduersus cū cōsul Calphurniꝰ bestia: qui corruptꝰ regis pecunia pacē cū eo flagiciosam fecit. Et a senatu improbata est. Postea cōtra eūdē in sequēti anno Spurius albinꝰ posthumiꝰ ꝓfectus est. Is quoqꝫ ꝑ fratrē ignominiose cōtra numidas pugnauit. Tercio missus Quītus cecilius Metellꝰ cōsul. Is exercitū ingēti seueritate ⁊ moderatione correctū: cū nihil in quēquā corruptum faceret ad disciplinā romanā reduxit. Jugurtā varijs prelijs vicit: Elephātes eius occidit vel cepit ⁊ multas ciuitates: et cū iam finē bello impositurꝰ esset: successuꝫ est ei a Caio mario. Is iugurtā ⁊ bochū mauritonie regem qui auxiliū iugurte ferre ceperat ꝑiter supauit. xx. milia armatorū ad internitionē cecidit. Tandē ante currū Marij iugurta cū duobus filijs ductꝰ est cathenatꝰ. Et mox iussu cōsulis in carcere strangulatus est.

Marius post victoriam iugurtinā secūdo cōsul factꝰ est. Bellumqꝫ ei contra Cymbros ⁊ Theutones decretū est. Tercio quoqꝫ et ⁊ quarto delatus est cōsulatꝰ: quia bellū Cymbricū ꝓtrahebatur. Sed in quīto cōsulatu collegam habuit Quītum lucanū catulū. Cū priores cōsules a Cymbris ⁊ Theutonibꝰ ⁊ Ambronibꝰ que erant Germanorum ⁊ galloꝝ gentes victi sunt iuxta flumen rhodanum. Timor Rome grandis fuit: quātum vix hannibalis tempe punicis bellis: cuꝫ Cymbrias itaqꝫ cōflixit. Et ex duobus prelijs. cc. milia hostiū cecidit. xxx. milia cepit: interea Cymbri ⁊ Theutones quoꝝ copia adhuc īfinita erat ad ytaliā transierūt. Iterū a Caio mario ⁊ Quīto catulo cōtra eos dimicatū est: sed a Catuli parte feliciꝰ. Nam eo p̄lio qd̄ simul ambo gesserunt. c xl. milia aut in pugna aut fuga cesa sunt. xl. milia capta. Romani milites ex vtroqꝫ exercitu. ccc. perierūt. Tria ⁊ trigīta Cymbris signa sublata sunt: ex hijs exercitꝰ Marij duo reportauit. Catuli exercitꝰ. xxxi. Sed ab eorū mulieribꝰ grauiorē pene q̄ꝫ ab ipis pugnaꝫ romani exꝑti sunt: Hee etem̄ plaustris in modū castroꝝ depositis ipē desuꝑ ꝓpugnantes diu obstitere romanis. Sed cū ab eis ipē nouo cedis genere terrerētur: abscisis em̄ cū crine ceruicibꝰ inhonesto satis vulnere turpes relinquebātur. Ferruꝫ qd̄ in hostes sumpserāt in se suosqꝫ verterūt. Nā missa ad mariū legatione cū libertatē ac sacerdotiū non impetrasset nec fas erat: suffocatis elisisqꝫ passim infantibꝰ suis aut mutuis cōcidere vulneribꝰ aut vinculis e crinibus suis facto ab arboribus iugisqꝫ plaustroꝝ pependerūt.

Anno vrbis condite sexcentesimo sexagesimo secūdo: primū rome bellū ciuile cōmotū est. Eodē āno etiam Mithridaticuꝫ: causam bello ciuili Caius marius sexies cōsul dedit. Nam cū Silla cōsul contra Mithridatē gesturus bellū (qui asiam ⁊ achaiā occupauerat) mittere. Isqꝫ exercitū in Campania paulisꝑ teneret: vt belli socialis qd̄ intra ytaliā gestū fuerat reliquie tollerent. Marius affectauit vt ipē ad bellum Mithridaticū mitteret. Quare silla cōmotus cū exercitu ad vrbē venit. Illic cōtra mariū ⁊ Sulpicium dimicauit: primꝰ vrbē armatꝰ ingressus est Sulpiciū interfecit. Mariū fugauit. Atꝫ ita cōsulibꝰ ordinatis in futurū annū Gneo octauio ⁊ Cornelio Cinna ad asiam ꝓfectꝰ est. In tpē ipō dira ꝓdigia visa sunt. Nam sub ortu solis globꝰ igneꝰ regione septētrionis cū maximo celi fragore emicuit. Apud aretinos incōuiuio cruor e panibꝰ fluxit. Tum etiā oīm generū animalia que inter hoīes viuere solita erant: relictis stabulis pascuisqꝫ cū balatu hinnitu mugituqꝫ miserabili ad siluas mōtesqꝫ fugerunt. Nec mora post hec grauia prodigia bella ciuilia secuta sunt.

Silla patricius romanꝰ cū plurima ī iugurthino bello edidisset facinora. Jmpatoris gloriā a senatu reportauit. qui statim cōtra mithridatē missus in achaia ꝛ asia vicit. Hic ex antiqua atq; p̄clara scipionū familia ortus: oēm vitā ab adolescētia quibuscūq; flagicijs inquinatā vsq; ad questurā duxit: quā sub mario cōtra iugurtā adeptꝰ est. Jn q̄ quidē officio vitā penitꝰ cōmutauit. Nā cathenas iugurthe manibꝰ iecit: mithridatē cōpescuit: socialis belli luctꝰ repressit: cynne dn̄ationē fregit: ꝛ mariū ꝓscriptū ꝛ exulē esse coegit. Erat aūt lr̄is grecis latinisq; optie eruditus: facūdus: acer: astutus: glorie cupidus: multaꝝ rer̄ ꝛ maxime pecunie largitor: aīo grandis: ita dubitari potuit: fortior an felicior foret dictator factus. ita rempu. repressit vt nemō illo inuito: nec bona: nec patriā: nec vitā ipsam retinere posset. Sub priuata tandē vita puteolos se cōtulit morbo intestinali mortē obijt. Quo mortuo duo funestissima bella italicū qđ sociale dicebaᷓ: ꝛ ciuile syllanū finē habuerūt: que ambo ꝓtracta sunt ꝑ decē annos. Cōsumpserūt aūt vltra centū quinq̄ginta milia hominū: viros consulares. xxiij. Senatores fere. ccc. Absq; his qui in tota italia passim deleti sunt.

Cum silla rempublicā cōposuisset sub his cōsulibꝰ bella noua exarserūt: vnū in hispania: aliud in pamphilia ꝛ sicilia; terciū ī macedonia: quartū in dalmacia. Nā sertoriꝰ qui partiū marianarū fuerat ad bellum cōmouit hispanias. Missi sunt cōtra eū duces Quintꝰ: Ceciliꝰ: Metellus filiꝰ eius. Et in populi ro. ditionē redacti sunt. Ad macedoniā missus est Appius Claudiꝰ deinde Cn. Scriboniꝰ Curio. Js dardanos vicit ꝛ vsq; ad danubiū penetrauit: ita vno tp̄e multi simul triūphi fuerūt.

Bellū seruile primū inter inicia vrbis herodonio duce sabino in ipa vrbe tentatū est; sed hic tumultus magis fuit q̄ bellū. Mox impio ꝑ diuersa terrarū occupato. quis crederet siciliā multo cruentiꝰ seruili q̄ punico bello esse vastatā: terrā frugū ferax: ꝛ quodāmodo suburbana ꝓuincia late fundis ciuiū latinoꝝ tenebaᷓ. Tandē ꝑpenna impatore de eis supplicium sumptum est; fuitq; de seruis ouatione contentus ne dignitatem triumphi seruili inscriptione violaret.

Anno sexcentesimo vrbis condite. lxxxix. L. Sergius catilina tpibꝰ hoꝝ consulū nobilissimi generis vir sed ingenij prauissimi ad delendā patriā cōiurauit: cū quibusdā claris quidē: sed audacibꝰ viris a cicerone vrbe expulsus est. Socij eius dep̄hēsi in carcere strāgulati sunt. Ab antonio altero cōsule catilina ipe victꝰ p̄lio est ꝛ interfectꝰ. Deinde anno sequēti Junio sillano ꝛ L. murena cōsulibꝰ metellus de creta triūphauit.

Pompeius maximꝰ romanoꝝ impator maxio in precio apud romanos habitus est: qui deuictis magna celeritate pyratis iterato contra vigintiduos reges oriētis impator designatus est: qui mitridatē ī armenia minore nocturno p̄lio vicit. Tigrani deinde regi bellū intulit: deinde albanis ꝛ regē eoꝝ herodē prudēter ꝛ hiberie regem vicit. Mox itureos ꝛ arabes. Jnde ad iudeā trāsgressus est hierosolimā caput gētis obsedit: non solū natura loci verū etiā ingenti muro fossaq; maxie munitam vix tercio mense expugnauit. M. iudeoꝝ occisis ceteris in fidē acceptis: muros ciuitatis euerti imperauit: hircanū sacerdotio restituit: aristobolū captiuū romā duxit: his gestis in asiam se recepit: reuersus deniq; romaꝫ cum ingenti gloria triumphauit Junio sillano ꝛ L. murena cōsulibus.

Caius iulius cesar qui postea impauit anno vrbis condite. 698. cuꝫ L. bibulo cōsul factus decreta est ei Gallia trāsalpina ꝛ cisalpina ꝛ comata. Addidit ꝛ senatus illiricū cū legionibꝰ denis. Cū quibꝰ ꝑ decēꝫ annos bellans grauissima p̄lia cōfecit. Primo vicit heluetios ꝛ vsq; ad oceanū britānicū ꝓcessit. Deinde Arioiustū regē cui auxiliabaᷓ Arudes Marcomones Tribeti Uangiones Sueui ꝛc. fugere cōpulit. Post hec gentē belgarū ꝛ alios qui vno noīe germani vocanᷓ. Deinde facto ponte rhenum transgressus. Domuit aūt annis. ix. fere oēm galliā: que inter alpes ꝛ flumen rhodanū: rhenuꝫ ꝛ oceanum est: ꝛ circuitus patet: hinc bellū successit ciuile execrandū. Cesar enī e gallia rediens victor altū consulatū petijt: contradictū est a marcello: a bibulo: a pompeio: a catone: iussusq; vt dimissis exercitibꝰ ad vrbē rediret: ꝛ pompeiꝰ cū impio missus est ꝓpter quā iniuriā potius cōmune ꝛ plusq; bellū exortū est.

Linea Consulum romanorum

Silla

Marcus Emilius — Quintus Catulus

Marcus Tulꝰ Cicero — Gneus Gneus

Pompeius

Caius Julius — Lucius Bibulus

Florentia nobilissima ꝛ inclita ac primaria vrbiū ethrurie. Eius origo referṫ in sillanoꝝ militum (quibus is ager a silla assignatus fuit) aduentū. Et quia primas illi sedes ad arnifluenta ceperūt fluentiam inde primo dictam volunt. Et quidem plinius apud quem primuz eius loci mentio facta est fluentinos dicit: ꝓfluenti arno appositos. Deuenerunt vero bi milites ad annuz condite vrbis rome sexcentesimū ꝛ septimū supra sexagesimū. vnde inicū habuisse videṫ florentia ante christi dei nostri aduētum annos circiter octogintatres. Condita igiṫ fuit florentia ex fesulanis ad ripas arni fluuij: ꝛ prisci homines fluentiā vocauere. Que cū auspicijs fundata felicib⁹ vicinas ꝑ circuitū ciuitates excellere: mirisq͡ʒ modis imperiū ꝓpagare cepisset Florentia longe melius q͡ʒ fluētia dicta est. Multis ea ciuitas ꝑ Gothorum tempora incomodis agitata est. Totila enim eam immunitā ꝛ desolatā fecerit. Quā karolus magn⁹ instaurare fecit: maioreq͡ʒ ambitu menibus circūdedit. Et dignissimis priuilegijs ꝛ magistratibus decorauit. Itaq͡ʒ florentia acceptis vi ꝛ in se populariter traductis fesulanis ad annū salutis quartū ꝛ vigesimū supra millesimū plurimū opibus ꝛ gloria est aucta. Quo item anno Heinricus primus impator ecclesiam sancti Miniatis ad muros florentie edificauit. Ex eo fere tpe ꝑ priores artiū ꝛ vexilliferos iusticie sicut nūc fit gubernari cepit. Preterea in vrbe p̄ter reliqua ornamenta incredibilia basilica insignis ꝛ stupendo opis fornice est ornata: gloriosaeq͡ʒ virgini dicata. Et quarto abinde anno pallaciū item supbissimū quod inhabitant priores edificari cepit. Quinto postmodū anno scz.1071. ꝓductū est pomeriū: ꝛ menibus vrbs est ampliata: ꝛ ripis fluminis vltra sacros diui Laurentij edes ꝑpetuo ambitu deducta. Turris vero marmorea inter ceteras orbis campanarias speciosa ad annū inde primū ꝛ tricesimū excitata. Ibi p̄cursoris index maxima in veneratione habeṫ: ob cuius honorē edes p̄clarissima in celebriori vrbis loco

dicata habet᷑: quā baptisteriū dicunt. Cuius value ex solido ere existunt: vbi noui ⁊ veteris testamenti historie inenarrabili ope sculpte habent᷑. Florentia cū omni italie ciuitatū flos nuncupet᷑: etiā ꝑter pulchritudinē ⁊ cunū vrbanitatē: viros quoqꝫ in omni genere virtutis ꝑstantiores habuit. Duobusqꝫ poetis ornata fuit. Dante Aldegerio ⁊ Francisco petrarcha. Quoꝝ hic patre florentino sed exule apud aretiū natꝰ ⁊ arquade inter colles euganeos mortuus ac sepultus est. Jlle florentinis parentibꝰ florētie natus. obijt Rauenne patria exul. Paulopost totum habuit pictorē celeberrimū apelli equipandū. Habuit quoqꝫ accursiū iurisconsultoꝝ principe: qui ius ciuile egregie interꝑtatus est. Reddidit ⁊ medicū Tadeū omnium clarissimū. Ornataqꝫ fuit cosimo mediceo quē opum affluentia humanitate ⁊ liberalitate supantem ciues europe celebrem reddūt. Cumulantqꝫ eius felicitatē filij sui ⁊ nepotes qui florentie vrbi plurima addiderunt ornamenta. Monasteriū ꝑcipue celebre sancti marci in quo pulcherrime extructiones ⁊ bibliotheca q̄ alias supat oēs: eius viri summi magnificentiā ostendūt. Et priuate eius edes in via lata extructe romanoꝝ opibus compande. Florentissime aūt vrbis originē gestasqꝫ res abunde complexus est Leonardus aretinꝰ. Secus florentinā fesula vrbs vetusta ⁊ multoꝝ scriptis ꝑsertim Salustij ⁊ Liuij celebrata interijt vel vt sup̄ in florentiā populū opesqꝫ mutauit. Ex cuiꝰ montibꝰ qui ad orientē vergūt Munio torrēs oritur florentina abluēs menia: florentinā vrbem diuidit arnos amnis pontibus in ea quatuor magni opis iunctus. Vallem arni supiorē qua nullā habet: nūc ager florentinus: vini optimi feraciorē quātū ꝓfluēti arno apposita planicies ambit fuisse palustrē aiunt. Cōmendanda est multis in rebus florentinoꝝ ꝓuidentia: tum maxie qđ eligēdis cancellarijs que oratoriā spectāt: ⁊ q̄ vocāt humanitatꝭ studia ꝑitos acceptāt: vt Leonardū ⁊ carolū aretinos Poggiū: ⁊ añ eos colluciū q̄ scribēdi dictādiqꝫ artē disertissime tradiderūt.

Linea Regum Syrie

Antiochus pius

Antiochus spondius

Demetrius macero

Philippus

Iste antiochus confortatus Triphonē persecutus est et in fugaz verti Cum Triphon erat partium alexandri primus. Is videns ꝙ omnis exercitus murmurabat contra Demetrium iuit in arabiam vt reduceret inde Antiochū: deinde cogitauit Triphon occidere antiochū ⁊ imponere sibi diadema: sed timuit Jonatham strenuū defensorem antiochi. Deinde exiuit antiochus in terram patrū suoꝛuz: ⁊ cōuenerūt ad eum omnes exercitus ita vt pauci essent cum triphone. Deinde obsedit dorā ⁊ conclusit triphonē: tandem in parthia occiditur.

Antiochus Spondius fuit filius antiochi pij. Qui de regno fugit in parthos.

Mitridates rex

Mitridates pharnacis regis parthoꝝ filiꝰ ⁊ ponti rex fuit. Apud sinopem natus educatusq̧ qui cum puer parētibꝰ oꝛbatus est: mox vt adoleuit finitimos populos et Scythas in suam potestatē redegit Et cū romanis p̱ quadraginta annos varijs euentibꝰ cruentissimū gessit bellū. Bythiniam ac capadociam similiter adeptus. Asiam. phrigiam paphlagoniā ⁊ Macedoniam inuasit: multa et preclara agens prelia nec vna via romanos aggressus est. Ferūt hūc duos et viginti linguas (tot enī nationibus imperauit) notas habuisse: vt qua quisq̧ lingua eū postulasset: eadem sibi ius redderet. Et cū lrīs grecis imbutus esset musice etiā operā dabat. Sobrietatis eximie: laboꝛuz patiētissimꝰ. Cū tandē Cn. pompeiꝰ nocturno p̄lio vicit castra diripuit quadraginta mille eiꝰ occidit. Pharnaces filius eiꝰ cū alios filios trucidasset exercitū aduersus patrē duxit. Mithridates diu ex altissimo muro filiū frustra p̄catus. Statim descendens ad vxores pelices ⁊ filias suas venenū oībus dedit. Qd̄ cū ipse nouissimus oīm hausisset: nec tn̄ ꝓpter remedia quibꝰ se p̄munierat veneno infici posset Gallū quendā vitigis militē inuitauit: eiq̧ iugulū prebuit. Perijt autez apud Bosphoꝝ qui regnauit annis q̄draginta. Quo mortuo apud Synopem consensu pompeij regali sepulchro conditus est.

Demetrius iste frater Anthiochi precedētis fuit quem Alexander rex iudeorum occidit.

Philippus vltimꝰ Syrie ⁊ Asie rex. iiij. regni alexandri regnare cepit ⁊ regnauit annis. ij. Quo regnāte Anthiochus eiꝰ patruus in parthos fugiens pompeio se tradidit: post quē statim philippꝰ hic a gabino consule captus: regnū eiꝰ in romanoꝝ ditionem cessit. Et tunc Syrie regnū finē accepit qd̄ p̱ ducentos viginti annos sub regibus xvij. durauit.

Linea presidum Syrie

Scaurus

Sabinus

Crassus

Cassius

Post vltimū regem syrie ⁊ a Pompeio romanis tributaria effecta est Syria: Pompeius hierosolimā veniens vrbem cepit: templū reserauit ⁊ ad sancta sanctoꝝ vsq̧ accessit: hircano principatū sacerdotij donauit. Aristobolū eiꝰ fratrez abduxit. Ex tūc iudei libertatē penitꝰ deposuerunt ⁊ subiecti romanis esse ceperūt Et pompeiꝰ scauro principi: regionis curā cōmisit relictis secū duabꝰ coboꝛtibꝰ.

Gabinus in syriā missus est: vt scauro succederet. Is cōmēdata cura tēpli hircano: gētē iudeoꝝ in q̄nq̧ cōuētꝰ diuisit q̄si pētharchias iudee frāgēs supbiā

Crassus romanus consul pompei collega: moꝛtuo gabino syrie preside: in locū suū a senatu surrogat: vt maxime parthos syrie vicinos rebellantes reprimeret. Uir quidē cupidissimꝰ ⁊ insatiabilis cupiditatis: qui audita hierosolimitani templi opulentia quā pompeius intactā reliquerat: vrbem ingressus: templum p̱uadit: opes duoꝝ miliū talentoꝝ abstulit: inde diuertens p̱ mesopotamiā ī parthiā p̱uenit: moxq̧ eufraten transiuit: ⁊ cū ꝓpe carā ventū esset parthi subito ingruentes sagittis opp̄ssere romanos: ⁊ rapido equitatu crassum p̱secuti sunt: ⁊ eū circūuentū turpiter interfecerūt: quidā scribūt aurū ī os eiꝰ infusū eū interijsse.

Iste Cassius preses syrie Crasso successit. Is tandē mouit exercitū contra Octauianū nongenta argēti talenta a iudeis extoꝛquēns: demū a philippis occisus est.

Lugdunum transalpine gallie vrbs. Vienne finitima. Octauiani augusti tempibus: Eusebio teste a numantio planco ciceronis discipulo oratoris clarissimo: in colle quodam vbi Arar vna rodanusꝗ miscentur condita fuit. Quāqꝫ franciscꝰ petrarcha de ea scribat. Lugdunū nobilis et romanoꝝ colonia est: paulūqꝫ vetustior agrippa: duo hic noti amnes in mare mediterraneū currētes Arar rodanusqꝫ conuenūt. Sonam incole appellāt. Que sup̄ reliquas gallie ciuitates Narbone excepta viroꝝ clarissimoꝝ ordine diu claruit vt Strabo habet. Nā et vsui magno fuit illis Emporiū ac in presentiarū est. Monetā argenteā atqꝫ aureā eo in loco iussu augusti romani signabāt duces. Templū etiā ab vniuersis gallis cōmuni designatū impēsa. Et augusto cesari dicatū: ante hāc vrbē edificatū est vbi fluuiorū est coiectio. Adest et ara dignitatis eximie gentiū. lx. numero inscriptū habēs titulum. Earūqꝫ singularū statua vna: hanc vrbē genti olim Segosianorū presidere cōstabat. Que in rhodani et dabudis fluuioꝝ medio iacet. Relique dehinc gentes vergētes ad rhenū partim a dabude partim ab arare discernūtur. Hi nāqꝫ amnes ab alpibus delati deinde in vnū alueū cōfluētes delabunt in rhodanū. Rursus aūt superās rhodanꝰ viennā defert allobrogum metropolim. Tribꝰ his fluuijs euenit vt initio in aquilonē: dehinc in occidentē deferant. Jāqꝫ in vnū tandē amne cōfluens in austrū iterū curuatꝰ excurrit. Quoad erūpat: alijs acceptis flumibus. Et hinc reliquum in mare cursuz pficit. Templū vero vna cū tota regione sicut Seneca ad Lucillū refert facili igne suo tempe quo ad Agripina: videlicet tempe Senece exustū est. Quā vrbē inter celtas ascribere quibusdā placet. hinc plotinus (Qui primꝰ rome latinā rhetoricā docuit) duxit originē. a quo Cicero se rome puerū cuz Q. fratre latine primū doctū retulit. hinc sanctꝰ Augendus vita et miraculis clarꝰ. hinc sanctꝰ Desiderius episcopus. Et S. Baldomeriꝰ cuiꝰ miracula crebra ciuitatē reddūt illustrē. hinc romanꝰ abbas: qui primꝰ ibidē vitā heremiticā duxit. et multorū extitit pater monachoꝝ. Ornat etiā hec ciuitas sancto Nicetio episcopo: et Hyreno epo policarpi discipulo: qui ibi martyrio coronatꝰ. In ea domicianꝰ abbas: Lupus eps et anachorita. Antiochusqꝫ epus qui in dño quiescūt. Justꝰ preterea angelis primꝰ ibi vitā finiuit. Hec inclita vrbs francoꝝ regibꝰ diu paruit. Qui ibi solēnes nundinas instituerūt. Ubi et pilatus et Herodes (vt fertur) a romanis principibꝰ relegati vitā infamē finiere. Lugdunū aūt (vt aliquibꝰ placet) a lugda Cesaris legione sic appellata illis locis frequētiꝰ hibernāte dictū est. Lugda em̄ gallica lingua idez quod fulgur designat. Sic etiā vt refert Tacitꝰ legio quedā romana apud hispanos locata est: cui nomē fuit Rapax ad terrendos his appellationibus populos: Nam nomia sunt ista pene timenda sono

Lion

Linea Christi
Jacob

Jacob pater Joseph naturalis sed heli pater eius legalis fuit. Huc Matheus. illū Lucas cōmemorat.

Alexandra

Alexandra vxor Alexandri regis iudeorum regnauit annis nouem. Nam marit⁹ suus moriens Hircanū ꝛ Aristobolum liberos reliquit. sed regnum huic Alexandre vxori tradidit. Eo ꝙ Hircanus rerū gubernatiōem ignorās vitam ociosam elegerat. Aristobol⁹ vo efficax ꝛ audax erat. Ipā ei a pplo plurimum diligebat. Que suscepto magistrato hircanum ꝑpter etatē principē sacerdotū statim ordinauit. Eo tpe orta in iudea heresis phariseoꝝ. Quoꝝ cōsilio vtebatur in omnibus. nomē aūt regium ipā tantū ferebat. Eorūqꝫ cōsilio optimates iudeorū occidit aut exilio damnauit cōturbās oīa. hec tamē multa gessit ad regni ꝯseruatiōnē callida circa regni retētiōnē. Attamē cum nec bonū aut iustū aduerteret añ ꝙ vitā finiret ad summā calamitatē negocia domus sue ꝑduxit Et post mortez multis miserijs regnū compleuit. Gentē tamē suam in pace custodiuit. Denicꝫ cum inualitudinē seuissimam incidisset. Aristobolus collecta plurimorum manu post matrē se regnaturum declarauit. Illa paulo p⁹ anno etatis sue. 73. vita decessit.

Linea pōtificuꝫ

Hircanus

Hircanus Alexandri iudeorum regis ex p̄dicta alexandra filius vigesimusterci⁹ iudeoꝝ pōtifex. principatū sacerdotij suscipiens. Sedit annis. 24. hic a matre pōtifex ꝯstitut⁹ post mortem matris maximas questiones ꝛ concertationes habuit. Aristobolus collecto exercitu cōtra fratrem mouit arma. Cūqꝫ egressi essent fratres in campis iericonthinis victus hircanus fugit in hierusalem. Tandēz in concordiam venerunt: vt aristobolus regnaret. Hircanus vero sub eo quibusliber honoribus fungeretur. paulo post hircanus promissis non contentus. ad Arethiam regem arabum noctu confugit: vnde collecto exercitu venit in iudeaꝫ et obsedit hierusalem. Scaurus tamē dux romanorū soluit obsidium. ratus tēpus esse vt de facili iudeam poneret sub tributo. Atqꝫ in hunc modum contendentes occasionē inuadendi iudeam romanis prebuerūt. Quāobrem pompei⁹ hierosolimā veniēs. Cū eam obsedisset: orta est dissensio in vrbe. Nam fautores aristobolis vrbem tueri. hircani eam tradere romanis contendebant. Recepitus tandē in vrbē templū expugnabat. Mense tamē tercio phanum irruptuꝫ est. Faustus cornelius Sille filius primus ingredi ausus est. ꝛ romani templū ꝓphanauerunt. nihil tamē inde tulit. Hircano vero iterato principatum sacerdocij donauit. Et iudea sub tributo constituta est.

Aristobolus

Aristobolus p pompeium post deuastatiōnē vrbis captiuus ad romaꝫ ꝑductus est. cum duob⁹ filijs alexandro ꝛ antigono totidemqꝫ filiab⁹. Et extunc iudei libertatē penitus deposuerunt. ꝛ subiecti romanis esse ceperūt. Siriee iudee administratio Scauro est ꝯmissa inde gabinio. Post hec casu elaps⁹ est roma aristobolus. qui magno exercitu iudeoꝝ cōflato. ad eū debellandū missus est a gabinio anton⁹ aristobol⁹ p gabinū capt⁹ est. iterū romā ꝑduct⁹. In discidio pompei ꝛ cesaris in syriā cū duab⁹ cohortib⁹ missus. verū spes cesaris frustrata. a studiosis pompey veneno perijt. cum iudeam in potestatem cesaris subijcere attemptauit.

Alexander

Alexander pōtifex fili⁹ aristoboli. Is dux romā cuꝫ p̄re duceref ex itinere fugit. qui magna manu collecta iudeā populabaf. Et hircano patruo insidias ponebat. Obtinebat aūt munitissima loca alexandrū hircanū ꝛ Macherunta. Occisus deinde antiochie a scipione securi ꝑcussus iuxta tenorē litteraꝝ pompey. prius habita accusatione in iudicio sup his q̄ in romanos admiserat

Antigonus

Antigonus Aristoboli iudeorū regis filius. Alexander ꝛ aristobolus trucidati antigono solo supstite cum duabus sororibus fugiēs euasit. Cesar syrie iudeeqꝫ potitus antipatrū idumeū virū strenuū iudee procuratorem constituit. Et iterato hircano antigoni patruo regnū concessit. Ita tamē vt nō rex vocaretur. Antigonus ad pachoꝝ parthoꝝ regē cōfugit: et ibi vsqꝫ ad obitum cesaris ꝑmansit: deinde vrbem expugnauit cōprehensuꝫ hircanū aures eius dētibus trūcauit. Ob quā causaꝫ M. anthonius astāte octauiano herodē regē iudee declarauit: qui violenter vrbem ingressus antigonū comprehendit ꝛ ad antonium in antiochiam vinctum remisit. Qui suscepto securi percussum interemit. Et hic finis generis asamoneoꝝ. Nam de familia sacerdotali fuerat. Et regnum inde defecit.

Bellū ciuile cesaris ⁊ pompei execrandū anno primo regni cleopatre surrexit. quo p̄ter calamitates que in plījs accidere ꝯsueuerunt etiā populi ro. fortuna mutata est. causa tante calamitatis eadēꝗ oīm nimia felicitas. Cum enim cesar gallias inuadit Crassus asiam: Pompeius hispaniā. tres maximos exercitus: etiā sic orbis imperiū societate triū principū occupat. decem annos traxit ista dn̄atio. Ex inde qm̄ mutuo metu tenebant. Crassi morte apud parthos: ⁊ morte Julie cesaris filie que nupta pōpeio generi socerīꝗ concordiā matrimonij federe tenebat. statim emulatio erupit iam pompeio suspecte cesaris opes: ⁊ cesari pompeiana dignitas grauis. Cūꝗ cesar europe quieto potiret imperio: traiecit in greciam vbi pompeiū obsedit cū eo dimicans magna clade cū omni exercitu fusus est ⁊ superuenīetis noctis beneficio illesus euasit. Cesar agmine citato p epirū in thessaliā p̄rexit: quē pompeius cū maximis copijs insecutus vtrinꝗ acies struxerūt. pugnatū est itaꝗ ingenti contentione dubia sorte. Tandē pompei fusus est exercitus. pompei⁹ statim alexandriā petijt vt a ptholomeo auxilio acciperet verū is ingratissim⁹ fortunā magis ꝗ̄ amicitiā sequens eū occidit: ⁊ caput eius cū anulo cesari transmisit. Quib⁹ visis statim lachrimas effudit. mortuo pompeio cesar a ptholomeo parricida insidias ptulit ⁊ alexandrie vrbis potit⁹ cleopatrā ab exilio reuocauit ei regnū cōtulit. Inde biennio syriā p̄uagatus pharnacem mitridatis filiū ponto supauit. Postea cū romā venit iterū dictator ⁊ consul creatus in aphricā transijt. deinde de cōfectis bellis triumphauit. Regressus est romam vbi se imꝑatorem vocari fecit. Et sic reipublice finis hic fuit: que per annos. 464. durauit.

Marcus Tullius

Tullius cognomento Marcus ⁊ Cicero phs maximus ⁊ orator princeps ac romanoꝝ consul. Hic de tullioꝝ familia que ex municipio arpinati originem traxit ⁊ principiū generis in tulliū volscoꝝ regem referebat: patreꝗ tulliū ⁊ olbiā matrē habuit. qui vt p̄mū discēdi capax fuit: ingenij magnitudine eq̄les excelluit. Prima eius cōmendatio circa poeticā eluxit: in quo libellos quosdā edidit. Crescētibus annis solutā orationē nature sue magis consentaneā adamauit: puerilibus studijs pactis phie ⁊ iuri ciuili operā dedit: post hec sub sylla militauit in marsico bello: edilis inde factus: deinde suffragijs po. ro. p̄tor creatus est: postea cōsul vna cū C. antonio. M. antonij oratoris filio tam gloriose id cōsulere imperiū exercuit vt pater patrie appellatus fuerit: hic phiam antea n̄ris lr̄is incognitā explicauit: ⁊ ex ingenij sui felicitate cōplurima scripsit. Ex terentia vxore tulliolā ⁊ marcū filiū habuit. Demū inclitus orator anno etatis sue. 64. ab antonio per suos satellites sub spē cōcordie cōcedēte octauiano occidit: ei⁹ t̄n inimici tandē ignominiose pierūt.

Catilina

Catilina nobili genere natus magna animi ⁊ corporis vi: sed ingenio prauo: cui ab adolescentia bella intestina: cedes: rapine: discordie ciuiles gratissime fuere. Ibiꝗ iuuentutē suam exercere studuit cū esset aīo audax: subdolus varius: ⁊ cuiuslibet rei simulator. Qui cum esset flagiciosissimus vir ⁊ omnium facinorosoꝝ dux: boꝝ cateruas circū se semp habere voluit: quibus fretus societatibus: ipse flagiciosus catilina ad opprimendā rempu. consiliū cepit: cū ei maxima spes esset consequendi consulatu: pestiferā coniurationē contra rēpu. Marco Tullio Cicerone consule attentauit. sed cōiuratione ꝓpalata detectisꝗ coniuratoꝝ noibus. Lentulus ex clarissima cornelioꝝ gente ortus magistratu primo a senatu abdicatus. Inde cethegus statilius gabin⁹ ⁊ cepari⁹ senatorij ordinis viri. decreto senatus in carcere missi: statim vna cū ipso lentulo laqueo strangulātur. Quod vbi cathilina cognouit in transalpinā fugere cogitauit. quo comperto antoni⁹ cū quibusdā legionib⁹ ipm ꝓsequēs inter cōfertissimas legiones confodit. atqꝫ ita ciceronis virtute respu. a magnis turbationib⁹ seruata est.

Cato posterior . vticensis

Cato posterior catonis supioris ꝓnepos: cui ꝓpriū nomen. M. portius cato stoicus phus: quem vticensem quidā appellant: ꝙ se apud vticam interfecit vir doctissim⁹: qui ita doctrine cupiditate flagrauit: vt ne in curia quidē dū senatus ageret a lectione temperaret: quo minus grecos lectitaret libros hac scꝫ industria: vt ostēderet alijs tempora deesse: alios supesse temporib⁹. hic docebat rempublicā magis virtutib⁹ ꝗ̄ armis esse tuendam dicens. Nolite existimare maiores nostros armis rempu. ex parua fecisse magnam. Si ita esset: maiorem nos haberemus. Quippe quibus socioꝝ ciuiū p̄tereaꝗ armoꝝ atqꝫ equoꝝ maior nobis copia est ꝗ̄ illis. Hic quoꝗ quanto humanam gloriam fugiebat: tantomagis illū gloria sequebatur. Quiꝗ inter alia sue virtutis opera: ad humane vite instructionem ethicam morales cū suis rationibus in librū composuit. Ex quo (vt aiunt) paruus ille liber metricus: qui paruulis legit excerpt⁹ est. De eius sententia hanc memoria dignā ponimus: humana vita proprie veluti ferrum est. quod si exerceat conteritur. Si vero non exerceat rubigine consumit. hic teste Augustino seipsum occidit: victoriam cesaris impatienter ferens: eiꝗ subijci nolens.

Linea Regum Egipti

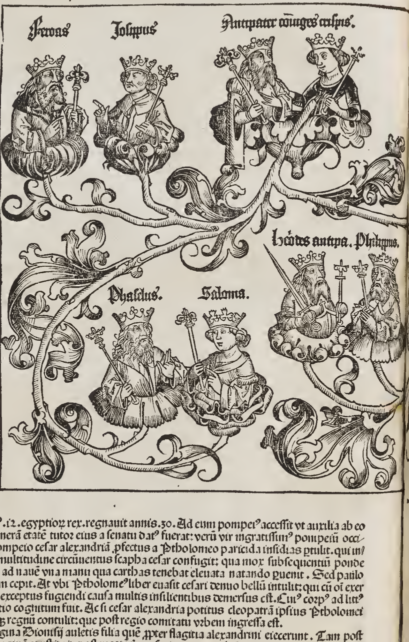
Ptholomeus dionisius

Cleopatra

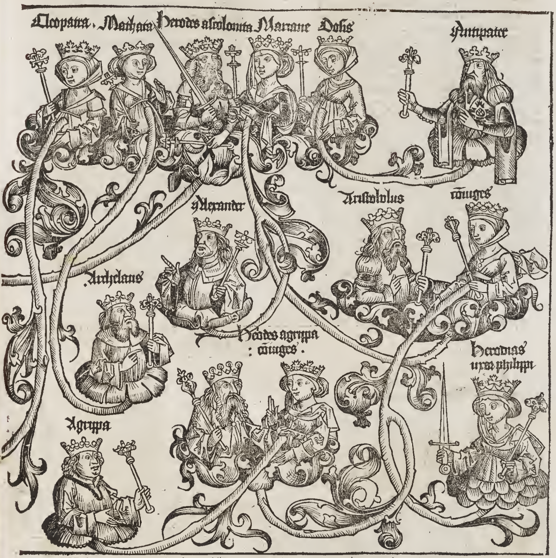

Antipater filius Aristoboli ⁊ Crispis vxor eius quattuor filios ⁊ vnicaꝫ filiam habuerunt: quẽ antigonus apud cesarẽ accusabat. Is veste protecta vulnera demonstrans: verbis non opus esse cicatrices fidelitatem ostẽderet inde ꝓcurator iudee declaratus est. Post hec faselũ hierosolimis natu maiores sub se procuratorẽ statuit ⁊ herodẽ gallilee p̄fecit.

Ptolomeus dionysi⁹.12.egyptioꝝ rex.regnauit annis.30. Ad eum pompei⁹ accessit vt auxilia ab eo accipet. Cui ꝓpter tenerã etatẽ tutor eius a senatu dat⁹ fuerat: verũ vir ingratissim⁹ pompeiũ occidit. Mortuo igit̃ pompeio cesar alexandriã ꝓfectus a Ptholomeo paricida insidias ꝑtulit. qui insidiantiũ hostiũ inopinata multitudine circũuentus scapha cesar confugit: qua mox subsequentiũ pondere mersa ꝑ ducentos passus ad nauẽ vna manu qua carthas tenebat eleuata natando ꝑuenit. Sed paulo post nauali ꝑlio regiã classem cepit. At vbi Ptholome⁹ liber euasit cesari denuo bellũ intulit: qui cũ oĩ exercitu deletus est. Rex scapha exceptus fugiendi causa multis insilientibus demersus est. Cui⁹ corp⁹ ad litt⁹ deuolutũ lorice aureate inditio cognitum fuit. Ac si cesar alexandria potitus cleopatrã ipsius Ptholomei sororẽ ab exilio euocauit eiqꜫ regnũ contulit: que post regio comitatu vrbem ingressa est.

Cleopatra egypti regina Dionisij auletis filia quẽ ꝓpter flagitia alexandrini eiecerunt. Tam post mortẽ fratris cesar reginã constituit post mortẽ v̊o cesaris ⁊ res in philippis gestas Antonius in asiam ꝓfectus est. ⁊ cleopatrã sũmis cõplexus est honorib⁹ adeo vt eã sibi vxorẽ accipet. Et filios ex ea ꝓcrearet. Ambo etiã in attico bello fuerunt: ambo fugerũt. demũ ab Augusto sup̃ati sunt. Nã antoniũ augustus in nicopoli vrbe captũ coegit sibiipsi manũ inferre. Cleopatrã v̊o vt viuã in ꝑtãtem reducerẽt. que paulopost ⁊ ipso in vinculis: alios in sepulchro antonij viri sui clam admoto aspidis morsu concidit hec quippe nulla fere nisi oris formositate ⁊ vere claritatis nota refulsit. Sed ecõtrario auaricia crudelitate atqꜫ oĩ luxuria mũdo conspicua fuit. Ac sic lagidarũ seu egyptioꝝ regum imperiũ euersum est; quod ꝑ annos.306.sub regibus tredecim ꝑmansit: ⁊ augustus fyrente egyptũ composuit.

Herodes antipatris idumei filius a romanis iudeoꝝ regnũ suscipiẽs: regnauit annis. 37. Antipater enĩ tpe Sabini syrie pfecti adeo virtutib⁹ claruit vt regiũ coniugiũ meruerit. Et regis arabũ neptẽ vxorẽ acceperit. Ex qua q̃tuor filios suscepit scʒ phaselũ: herodẽ hũc cognomẽto ascalonitã: iosippũ ⁊ feroam: ⁊ vnicã filiã noĩe salomã. postea veneno extinctus. Et phaselus pmogenit⁹ interfect⁹: herodes ad antonium cõfugiẽs. inde iudee rex coronat⁹. Cõtradiditq; ei august⁹ traconitidẽ ⁊ itureã totãq; maritimã. Edificauit aũt in aschalone domũ regiã. Et deinde agnomĩatus est aschalonita. Natione eñ idume⁹ fuit ex patre arabs vero ex matre. Et extũc xpi dñi nr̃i ntĩtate vicina. Regnũ ⁊ sacerdotiũ iudee qđ pri⁹ p successiones maioꝝ tenebat destructũ est. Ac sic moysi pphetia cõpleta. Nõ deficiet princeps de iuda: nec dux de femoribus ei⁹ donec veniat cui repositũ est: ⁊ ipse erit expectatio gentiũ. Ipse suscepto regno samariã a fundamẽtis erigẽs. Augustã in honorẽ augusti idest sebasten appellauit. Posuitq; aquilã aureã sup speciosam portã tẽpli iudeis egreferẽtib⁹. Fecit quoq; herodion in q̃ sepult⁹ est. Templũ magnificẽtissime decorauit. Demũ anno. 26. hircanũ principẽ sacerdotũ ⁊ ei⁹ filiũ qui patri in sacerdotio succedere debuerat interfecit. Sororẽq; ei⁹ vxorẽ suã cũ duob⁹ filijs pprijs iã adolescẽtib⁹ atq; vxoris matrẽ oẽs interemit. Predictis quoq; crudelitatib⁹ hoc addidit: q sororis sui noĩe salome virũ occidit. ⁊ cũ eã alteri vxorẽ dedisset etiã ipsum e vita sustulit. Scribas pterea oẽs ac diuine legis interptes simili scelere pemit. Postremo funestissim⁹ vir cũ ihũ xpi ntĩtatẽ magoꝝ inditio cognouisset. oẽs puulos bethleẽ gladijs interemit. Quo facto repẽte morbo intercutis pcussus: ⁊ scatẽtib⁹ toto corpe vermib⁹ miserã exalauit aĩam. quĩq; supstitib⁹ filijs relictis scʒ archelao: herode antipa: antipatro: lysania: ⁊ philippo. Ex quib⁹ q̃tuor fuere tetrarche vt ex euãgelio hr̃.

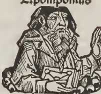
AGrippa colonia q̄ ad sinistri rhenū lat⁹ sita est. loc⁹ ꝛ situ ꝛ flumine clar⁹ ꝛ pplo. quā alij scribunt Agrippinā dictā q̄ nūc Colonia dicit. Ea inferioris germanie vbioꝝ vrbs ad citerioris rheni ripas sita. Temporib⁹ enee troiani a q̄dā troiano colono noīe (vt sicard⁹ cremonēsis hꝫ) initiū sūpsit: ꝫ postmodū Claudii imꝑatoris iussu qui agrippine marit⁹ fuit. ꝛ vbiorū pplis a sueuis fugatꝭ instaurata extitit. ꝛ ab agrippina vxore ex eoꝝ ꝓgenia ducta appellata. quā vrbē sic cōditā vbii ppli habitare ceperunt. Veriores tū historici oēs asserunt q̄ .M. agrippa colonie illi⁹ auctor fuit. Qui licet multa domi multa foris preclara cōstruxit: illam tū ex oib⁹ dignā cēsuit. cui suū nomē imponeret. Edificator ac bellator egregi⁹ dignusq̄ habit⁹. quē august⁹ sibi generū ex toto orbe deligeret: nō q̄liscūq̄ filie: sed dilecte: sed vnice: sed auguste. Is vrbē in emulationē Treueris opulentissimā ordinauit: vt seditiones gallie cōprimere posset Hildericus aūt rex frācoꝝ lōge postea ex agrippina fautores Egidii romani eiecit: francis impositis ex francoꝝ incolatu Coloniā appellauit quāq̄ nōnulli coloniam romanoꝝ esse dixerūt.

Que ciuitas cū romanoꝝ socia esset: fatali igne ꝯsumpta est: in q̄ capitoliū ꝛ edificia ꝛ rit⁹ romanoꝛ instar fuere ꝛ adhuc nōnulla extant: habet enī capitoliū ad effigiē romani nisi q̄ ꝑ senatu illic pacis ꝛ belli consilia agitante: hic famosi iuuenes ac puelle nocturnas laudes deo cōcinunt eterna cōcordia. Ibi rotarū ꝛ armoꝝ strepit⁹ ac gemit⁹ captiuoꝝ. hic quies ꝛ gaudiū ac iocantiū voces. deniq̄ illic bellū illuc pacificus triūphator ingredit̄. Videt̄ ibi templū vrbe media pulcherrimū quāuis inexpletū q̄d haud immerito sūmū vocat. Magoꝝ ibi regū corpa ab ortu vsq̄ ad occasum tribus saltibus transuecta Quos ad ethereū quondā regē ad presepia vagientē cū munerib⁹ veneratos legimus. hec libera ac insignis vrbs metropolis est. Cuius archiepiscop⁹ romanū eligit impatorē. In ea multi scia ꝛ scitate claruere viri: quoꝝ de numero fuerūt ipsius vrbis epus. Et albertus magnus cui⁹ corpus apud predicatores obseruat̄. Ibi 50. ex thebeoꝝ legione cursus sui agonis cōpleuerūt. Ursula q̄z cū vndeci virginū milib⁹ ꝛ alij nōnulli in ea martiriū ꝓmeruerūt. Mirū aūt est quāta ibi ciuilitas que vrbis spēs: que viroꝝ

grauitas que mūdicie matronarū. Peruetustuꝫ gētis colonie ritū esse vulgo ꝑsuasuꝫ preserti fe mineo Franciscus petracha scribit. Qui hoc in signe spectaculū vidit. In vigilia Johānis ba ptiste cū sol ad occidētē vergit. Ois ripa precla ro ⁊ ingenti mulierū agmine tegit: ⁊ incredibi lis sine offensione cōcursus erit: vicissimqꝫ ala cres pars herbis odoriferis intinctis reductisqꝫ post cubitū manicis candidas in gurgite man⁹ ⁊ brachia lauant. Et tradūt oēm totius anni ca lamitatē eminentē fluuiali illius diei ablutione purgari. ⁊ deinceps letiora succedere. Itaqꝫ lu strationē esse annuam in exhausto semꝑ studio cultū colendūqꝫ. O nimiū felices rheni accole: quoꝝ ille miserias purgat germanie superioris nec hister nec albis italicoꝝ nec padus vnqꝫ va luit purgare nec tyberis pigriora sūt hec flumi na. Prope coloniā aquēsis vrbs Aquisgrani dicta karoli magni sedes. ⁊ in tēplo marmoreo verendū barbaris gentib⁹ illi⁹ principis sepul chrū. is statuit vt successores sui primā inde co ronā. Et ꝑma inde imperij auspicia capescerēt: qꝫ hodieqꝫ seruat: seruabit qꝫdiu romani frena imperij theutonica manus aget.

L. pomponius

Leoneus

M. agrippa

L. pōponi⁹ historic⁹ ⁊ orator atellanaꝝ scptor ꝑ h tēp⁹ (eusebio teste) clar⁹ fuit. q̄ geogra phie libellū edidit. in q̄ vrbiū distantias ⁊ loca queqꝫ mensurat.

Leone⁹ grāmaticus doctissim⁹ Gn. pō pei libert⁹. Is iussu dn̄i sui pōpei ꝯmētaria ī me dicina q̄ pōpei⁹ deuicto metridate ī suis scrinijs cōpererat: ī nr̄m trāstulit sermonē. metridates eni medicine curiosus ab oī bus subiectis suis singula medicialia exq̄rēs comē tationū hoꝝ ⁊ exēplaria ī archanis suis reliq̄rat.

Agrippa gener octa uiani edificator e gregi⁹ rome q̄ multa cō struxit ī edilitate sua ad iecta v̄ginea aq̄ ceterisqꝫ corriuatis atqꝫ emēdatis lac⁹ septīgētos fecit: idqꝫ fuit qḋ octauianū augustū ppl'o romāo vinū petēti sbiratū r̄ndisse scribit suetoni⁹ tot aq̄s ītroduxit agrippa gener me⁹ ⁊ vinū q̄ritis. colonieqꝫ nomē ⁊ dignitatē dedit.

Augusta vindelicoꝝ inclita ⁊ superioris germanie vrbs vetusta. Cuius originē aliqui quā vetustissimā ostendere cupientes sicuti ceteri mortaliū. Gentem sueuoꝝ a Japhet descendentē: eam primo inhabitasse pnunciā scribunt. Ibiqꝫ eam condidisse vbi habundantia aquarū: salubris aer ⁊ alia oportuna de facili haberi possent. Uenientes enim sueui ad retiam locū aptum considerātes: ⁊ ad tuendū natura munitū ob concursum duoꝝ rapidissimoꝝ fluuioꝝ vinde ⁊ lici. hanc vrbem primo edificauerunt. Eamqꝫ vindelicā a vinda ⁊ lico appellabant. Ea enim regio postca vsqꝫ ad alpes vindelica dicebatꝰ. Uniuersaqꝫ montana pars in orientē ⁊ austrū vergens a rhetis vindelicisqꝫ tenetꝰ vt Strabo ponit. Eam autē more vetusto vallo ac fossa cinxerunt amazones postqꝫ europam inuaserūt sueuos sub marsepia insuetis armis ⁊ securibus pacutis ex hac vrbe cedere vsqꝫ ad alpes coegerunt ⁊ desolatā reliquerunt. Cū hec ante cladē troie pacta sint. Eam ciuitatē ante troiam fuisse opinantꝰ. Et temporibꝰ exitus filioꝝ israhel de egypto ante romā quingentos ⁊ quinquaginta annos conditā asserunt. Quā quidē a troianis ortam dicunt Eligentes aūt sibi deam Zizam quā cererē fuisse opinantꝰ. A qua hec vrbs zizaria dicta. Cuius templum vsqꝫ ad tpa romanoꝝ inuiolatū pmansit. Id vetustate collapsuz nomē collis seruauit. Qui ab incolis Eysenberg hodie vocitatꝰ. Per vindelicos deinde ac rethos florentissima cū muris ac ppugnaculis facta. A romanis plurima bella ppessa est: Cū libertatem semp optaret: se a romanis vindelici alienarūt. Ideo diuus Octauianus Augustus Titū Enniū ptorē cum legione marcia: ac aliis ducibus in eos misit. In qua Auar bogudis regis filius adolescens in armis apud grecos ⁊ latinos peritus. Et Uarro tribunꝰ multum claruerūt. Hi ciuitatem in fine estatis multitudine romanoꝝ obsessam variis affecerunt incommodis. In ea oppugnatione Auar grecus occiditur. Et in vico criechisaueron vbi sepultus fuit tale epigramma reperitur. His nomen terris bogudis dat regia proles. Grecus auar pecudis de sueuis more littatus. Periit ⁊ pretor cum legione marcia vt pauci superessent in ea clade qui rem gestam recitarent. Locoqꝫ cedis nomen dedit perdita legio in media nunc ciuitate perleich dicta. Ideo scribitur. Indicat hic collis romanam nomine cladem. Marcia quo legio tota simul perit. Uarro quem verrem nominant amne

transitiisso in paludibus se occultans lacui vernensee nomen dedit. Is postea consul sicilie infeliciter obijt. Et vt Suetonius refert ꝙ Octauianus Augustus omnes graues ignominias cladesq; duas omnino nec alibi ꝙ in germania accepit. lolianam atq; varrianam. varrianā pene exiciabilē tribus legionibus cū duce legatisq; ꝛ auxilijs cōmunibus cesis. Deinde augustus ꝑ Tiberiū Neronē (Cum Drusus frater eius renales regiones aggressus est) post varrianā cladē effluxo triennio vindelicos deuicit atq; vrbem eoꝝ īmunitam reddit. Et vt verba strabonis libro quarto affirmāt. Tribus romanoꝝ milibus cesar augustus missis vrbem Augustam habitandā tradidit. quo in loco varro castra iam habuerat. Claudius Drusus tamen eā postea instaurauit. Muris ac turribus ampliauit. Cūq; auspicijs Augusti victa ꝛ aucta erat in honorē augusti Octauiani Augustam appellauere. De his bellis Oratius in odis mentionē facit. Videre rethi bella sub alpibus drusum gerentē vindelici. Quibus mos vnde ductus ꝑ omne tempus amazonia securi dextras obarment rē. Cum aūt Sueui qui potentia ꝛ hominū frequentia reliquos antecellūt. hanc vrbē ꝓ tutissimo elegerūt. Deinde in romano imperio stabilis ac fidelis ꝑmansit magnū incrementum habuit ac multa prisce vetustatis monumenta in ea relicta sunt. Anno aūt salutis quarto ꝛ quinquagesimo sup̄ nōgentesimū ꝛ vltra vngari germaniā ꝛ sueuiam vastantes Augustam obsiderūt: varijsq; cladibus noricos rhetos ac sueuos afflixerunt. Otto primus imꝑator aduersus eos pluribus diebus decertauit. Eosq; tandem ad internitionē prope Augustā deleuit. Tres quoq; in eo prelio eoꝝ regulos captos a militibus suis ad eū ꝑductos cum ob clementiā seruare conaret. Sueui (eo nolente) suspendio necarunt. Cecidit in eo bello Diopoldus comes frater sancti Vdalrici ꝛ Regmboldus filius sororis sue. Deinde diuus Vdalricus episcopus vrbem illustriorē fecit. ꝛ eccl'iam sancte Affre instaurauit. Que olim ab Attila ꝛ nūc ab hunis lesionem sensit. Et eccl'iam sancti Iohannis ꝛ sancti Stephani cōstruxit. Ornat q; hec imꝑialis ciuitas publicis ꝛ priuatis edificijs pulcherrimis. Et ꝑsertim basilica ep̄ali ampla beate Marie virgini dicata. Et cenobij sancti Vdalrici ordinis diui Benedicti in quo corpus eiusdē sancti ep̄i ꝛ Simperti ac beate Affre martyris ac plurimoꝝ sanctoꝝ ꝑcipuo honore obseruant; qui auguste varijs ob tormetis martiriū ꝑuenerūt

Tres soles post mortē Julij Cesaris sequēti die exorti sunt ꝛ apparuerūt in oriēte: qui paulatim in vnū corp⁹ solare redacti sunt ꝛ in eundē orbez cōuenerūt: significātes dominiū Lucij antonij ꝛ .M. antonij atqꝫ Augusti in vnā monarchiā reducendū: vel potius qꝫ noticia trini ꝛ vni⁹ dei toti orbi futura imminebat. Bos quoqꝫ aranti in suburbano rome locut⁹ est: dicens frustra se vrgeri quia in breui magis homines defituros esse qꝫ frumenta.

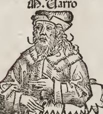
Bibliotheca toto orbe terrarū nobilissima .40. miliū librorꝫ in egypto cōburit. Ibi accurata diligentia in colligēdis libris p veteres laudat. Nā aristoteles ꝛ bibliothecā ꝛ scolā Theophrasto reliquit. Et primus fuit (vt Strabo arbitrat) qui libros cōgregauit: ꝛ egypti reges bibliothece ordinē docuit. Deinde Theophrastus neleo tradidit. Neleus scepsim detulit ad hoīes imperitos: qui libros inclusos ac negligētes cōpositos tenebant. Ptholome⁹ quoqꝫ philadelph⁹ maximū numerū librorꝫ collegit. Et vt Seneca tradidit. xl. milia librorū alexandrie arserunt pulcherrimū regie opulentie monimentū: sicut ꝛ Liui⁹ qui elegantie cureqꝫ regum egregiū id opus ait fuisse. Non fuit elegantia illud aut cura: sed studiosa luxuria: imo nec studiosa quidē qn̄ nō in studiū sed in spectaculū cōparauerant: sicut plerisqꝫ ignaris etiam seruulū litterarū libri non studiorum instrumenta sed cenationū instrumenta sunt.

Salustius

Salustius romanus historicus ac philosoph⁹ Ciceronis emulus rome claruit. Is fuit nobilitate veritatis insignis historicus quippe qui de bello catilinario: necnō ꝛ de bello iugurthino libros edidit celebres; ac nōnullas scripsit epistolas.

M. Varro

M. Varro vico atice ꝛ narbonensi prouincia natus rome in precio plurimus fuit eruditissimus quidē ꝛ acutissimi ingenij vir: atqꝫ in omni seculari eruditione peritus: qui annū agens. 35. grecas lr̄as cum summo studio didicit: hic vir doctissim⁹ vndecūqꝫ qui tam multa scripsit: quā multa vix quēqꝫ legere credam⁹: hic quoqꝫ teste Isidero innumerabiles edidit libros inter quos. 415. antiquitatum precipui: quos in res diuinas humanasqꝫ diuisit. Edidit insup ꝛ librū de lingua latina: ꝛ librū moralē: de quo sniam ponimus hanc. Amici diuitū palee sunt circa grana. Vis (inquit) experiri amicū: calamitosus fias. Scripsit ꝛ librum de deorum cultu. vixit annis. 90.

Virgilius Maro

Virgilius maro poetarū princeps natione mantuanus parentib⁹ modicis fuit ꝛ pcipue patre marone. Natus est Cn. pompeio magno: ꝛ .M. licinio crasso primū cō sul. idū octobrū die in pago qui andes dicit: qui est a mantua non procul. Mater eius maia se enixam laureū ramū somniauit: haud dubiam spem prosperis genture. Initiū etatis cremone egit: sumpta virili toga mediolanū: inde paulopost neapolim transijt: vbi cum lr̄is ꝛ grecis ꝛ latinis vehemētissimā operam dedisset: tandē omni cura omniqꝫ studio indulsit medicine ꝛ mathematicis. Quibus rebus cum ante alios eruditior peritiorqꝫ esset: se in vrbez contulit: vbi ab augusto acceptus fuit: ꝛ illuz pollioni cōmēdauit. Corpore ꝛ statura fuit grandi: aquilino colore: facie rusticana: valitudine varia. Nāqꝫ plerūqꝫ ab stomacho ꝛ faucibus ac dolore capitis laborabat. Quecūqꝫ ab augusto petijt repulsam habuit nunqꝫ. Parentibus quot annis aurum ad abundantem alitum mittebat: quos iam grandis amisit. Multa scripsit priapeiam culicem moretum deinde buccolicā postea georgicā in honore mecenatis nouissime eneidē. Obijt demqꝫ brundusij anno etatis sue. 52. Cuius ossa in via puteolana neapolim trāslata intra lapidem sepulta sunt: vbi inscriptū est. Mantua me genuit: calabri rapuere: tenet nunc parthenope: cecini pascua rura duces.

Horacius Flaccus

Horacius poeta laudatissimus: patria venusinus: patre libertino nat⁹: fuit statura breuis: rome liberalibus litteris eruditus: deinde athenis doctissimus euasit familiaritatem. M. bruti qui cesarem occidit adeptus: factus ab illo tribunus militum contra. M. antoniū ꝛ augustum cum victus fuisset brutus ex clade aufugit. Cui postea augustus mecenatis gratia pepcit. Liberatus ad poetica se conuertit. Scripsitqꝫ odas poetriā ꝛ epl̄as. Et cū optimis studijs innumerabiles diuicias cumulasset. tandem rome moriens augustum instituit heredem. Obijt sed etatis sue anno apud mecenatem sepultus.

Caius Julius Cesar

Octauianus Augustus

Marcus Antonius

CAius iulius cesar lucij filius. Annū agens sextūdecimū patrem amisit: questor iuliā amitā vxoremq̄ꝫ corneliā defunctas laudauit e more ꝓ rostris edilis ꝑter comiciū ac forum basilicasqꝫ: etiā capitoliū ornauit. Ex ꝑtura deinde sortit⁹ hispaniā cū bibulo cōsul creat⁹ inito honore prim⁹ omniū instituit. vt tā senat⁹ q̄ꝫ populi diurna acta conficerent ⁊ publicarent. Sub id tempus calphurniā. L. pisonis filiā successuri sibi i ꝯsulatu duxit vxorē suāqꝫ iuliā Cneo pompeio collocauit. Gessit deinde nouem annis bella ꝑ omnē fere galliā que a saltu pyrrene alpibusqꝫ ⁊ monte gebēna fluminib⁹ rheno ⁊ rhodano cōtinet. Eodē tpis spacio matrē primo deinde filiā: nec multopost neptē amisit. cōfectis bellis quinqes triūphauit. primū ⁊ excellētissimū egit gallicū: sequentē alexandrinū deinde ponticū: ꝓximū affricanū: nouissimū hispaniensem. edidit spectacula varij generis. fuisse tradit excelsa statura colore candido teretib⁹ mēbris ore paulo pleniore: nigris vegetibusqꝫ oculis valitudine ꝓspera: nisi q̄ tpe extremo repente aīo linqui atqꝫ etiā ꝑ somniū exterreri solebat: habitauit primo in suburro modicis edib⁹: post pontificatū maximū in sacra via domo pub. In obeundis expeditionib⁹ dubiū caucior ne an audacior. Compositis vbiqꝫ ciuilib⁹ bellis vrbis ⁊ orbis monarchiā tenuit. Et olimpiade. 183. romanis imꝑare cepit. ⁊ imꝑauit annis. 4. mensib⁹. 7. A quo deinde romanoꝝ principes cesares appellati sunt. Cū aūt cōtra morē libertatis honores ex sua libertate ꝑstaret. cōspiratū est in eum a sexaginta ampli⁹. C. cassio. M. qꝫ ⁊ decimo bruto. Ei tñ futura cedes euidentib⁹ ꝓdigijs denūciata est. Cūqꝫ in capitolium applicuisset ꝯspirati specie officij circūsteterūt. a quib⁹ trib⁹ ⁊ viginti vulnerib⁹ cōfossus est. Hunc vite exitū cesar habuit anno etatis sue. 56. Cui⁹ corp⁹ in campo marcio ꝓ rostris combustū est. ꝑcussorum aūt fere neqꝫ triennio quisq̄ꝫ amplius supuixit. neqꝫ sua morte defunctus est.

OCtauianus Augustus patre Octauio senatore genit⁹ nat⁹ est. M. T. cicerone ⁊ Antonio ꝯsulib⁹. ix. kal. octobr paulo ante solis ortū. In quarto anno patrē amisit. duodecimū agens annū auiā iuliā defunctā ꝓ concione laudauit. quadriēnio post virili toga sumpta: militarib⁹ donis triupho cesaris affricano donat⁹ est. Bella ciuilia quinqꝫ gessit. mutinēse: philippēse: parusinum siculū: attiacū. Ex quib⁹ primū ⁊ nouissimū aduersus marcū antoniū. Secundū aduersus brutū ⁊ cassum. Terciū aduersus antoniū triūuiri fratrē. Quartū aduersus sextū pompei filiū. Iniciū hoꝝ ⁊ causa fuit ob necē auūculi iulij. Domuit ēt cōtabriā: aquitaniā: pānoniā: dalmaciā cū illirico oī Item rhetiā ⁊ vindelicos ⁊ salassos gentes alpinas coercuit. ⁊ dacoꝝ incursiones trib⁹ eoꝝ ducibus cū magna copia cesis. Germanosqꝫ vltra albim fluuiū summouit. Aliasqꝫ nationes male quietas ad obsequium redegit. Publica opa plurima extruxit. Spectaculoꝝ ⁊ assiduitate ⁊ varietate ⁊ magnificētia oēs antecessit. Sponsaꝫ habuit adolescēs. P. seruili filiā. Sed recōciliat⁹ antonio ꝑuignā ei⁹ claudiam duxit vxorē. vix duꝫ nubilē ac simultate cū fuluia socru exorta intactā adhuc scriboniā in m̄rimoniū accepit cū qua diuortiū fecit. Ac statim liuiā drusillā m̄rimonio tiberij neronis ⁊ quidē ꝑgnantē abduxit. dilexitqꝫ vnice ac ꝑseueranter. ex scribonia iuliā. ex liuia nihil liberoꝝ tulit. Iuliā primū marcello deinde vt is obijt. M. agrippe nuptui dedit. Nepotes ex agrippa ⁊ iulia tres habuit ⁊ neptes duas. Forma fuit eximia ⁊ ꝑ oēs etatis gradus venustissima. oculos habuit claros ⁊ nitidos. capillū leuiter inflexū ⁊ subflauū: supcilia cōiuncta: mediocres aures: nasum ⁊ a sūmo eminentionē ⁊ ab imo deductiorē. Colorē inter aquilū candidūqꝫ: staturā breuēꝫ. Eloquētiā studiaqꝫ liberalia ab etate prima cupide ⁊ laboriosissime exercuit. Multa varij generis prosa oratione cōposuit. Deniqꝫ cū de oriēte victor reuersus esset. tūc primū August⁹ eo q̄ rempub. auxerat cōsalutat⁹ est. Et extunc summā rerū ptātem quā greci monarchiā vocāt adeptus est. A quo postea Augusti romanoꝝ reges appellati sunt. Auxit ornauitqꝫ romā edificijs multis: isto gloriās dicto. Vrbem latericiā repi: marmoreā relinquo. Imꝑauit annis. 56. Ianū quirinū semel atqꝫ iterū a cōdita vrbe ante memoriā suā clausum: terrā mariqꝫ pace parta interclusit: ꝑ que pacis tpa Saluator nr̄ ihs xp̄s nasci voluit. Is tandem nole succubuit oīb⁹ dimissis in osculis liuie ⁊ in hac voce defecit. Liuia nr̄i cōiugij memor viue ac vale sortitus exitū facilē ⁊ qualē semꝑ optauerat Anno etatis sue. 78.

MArcus Antoni⁹ cōsul a senatu hostis adiudicat⁹ missi ad eū ꝑsequendū pansa ⁊ hirci⁹ ⁊ octauianus adolescēs. Deinde cesar cū Antonio pacē fecit. ac sic inter eos diuisa est respu. vt August⁹ hispanias gallias ⁊ italiā teneret. Antoni⁹ asiam pontū ⁊ oriētem. Is postea repudiata sorore cesaris Augusti octauiani Cleopatrā reginam egypti duxit vxorem. cōmouitqꝫ belluꝫ ciuile dum cupiditate muliebri optaret vrbe regnare. victus est ab augusto nouali pugna apud acciū qui locus in epiro est. ex qua fugit in egyptū ⁊ desperās rebus cum oēs ad Augustum trāsirēt ipse se interemit. sicqꝫ egyptus per Octauianum imperio adiecta est.

SIbilla tiburtina vates pcipua: cui ꝓpriū nomē albunea fuit: in italia floruit ⁊ multa pdixit. ⁊ qꝛ tiburte ciuitati iuxta amnis ripas vt dea colebat: idō tiburtina dicta fuit: ī gurgite ipsiꝰ fluminis cuiꝰ simulacrū tenēs ī manu librū inuētū fuit: hāc augustꝰ octauianꝰ (cū rōani ei diuinos honores exhiberēt) ꝯsuluit. Que pꝰ triū dierū ieiuniū rūdit ea q̄ diuꝰ augustinꝰ refert: iudicii signū tellꝰ sudore madescet. E celo rex adueniet p secula futurꝰ. Et sūt. 27. versus q̄rū vltimꝰ est. Decidet e celo ignisq̄ ⁊ sulphuris amnis: quoꝝ capitaliū lr̄e teste eodē: hūc sensum reddūt: ihs xp̄s dei filiꝰ saluator. Quibꝰ dict| illico (vidēte augusto) celū apertū est: ⁊ nimiꝰ splēdor irruit super eū Viditq̄ in celo pulcherrimā virginē stantē in altari puerulū baiulātē: q̄ visa repēte ⁊ vocē audiuit dicētē: hec ara filii dei est: atq̄ ita augustꝰ in thalamo suo existēs: h̄ audiēs ⁊ vidēs in terrā ꝓcidit ⁊ deū adorauit. Quāobrem augustꝰ deū se appellari oīno recusauit: q̄ ī loco postea ad rei mēoriā templū sub titulo scte marie v̄ginis in ara celi edificatū fuit: quē locū ordo bti Frācisci excolendū nunc possidet. Alii describūt eā nō senem cū veste rubea: ⁊ pelle hircina in humeris cū capillis dispersis in manu h̄ scriptū tenentē. Nascet xp̄s in bethleē: annūciabit in nazareth regnāte thauro pacifico fundatore quietis. O felix illa mater cuiꝰ vbera illū lactabunt.

PRodigia in ntītate xp̄i visa. olei fons (vt eutropiꝰ ⁊ alii testant) Rome e taberna meritoria in trāstiberina regione ex terra p totā emuxit die: denuncians christi gratiā omnibꝰ gentibꝰ datam: quo etiā die aureꝰ circulus circa solē apparuit: romuli quoq̄ statua ⁊ templū pacis corruere.

Ouidius naso poeta

PUbl. ouidiꝰ naso sulmonēsis clarissimꝰ poeta hac tēpestate rome claruit: ⁊ multa cōscripsit: hic ex sulmone brucioꝝ oppido ortū habuit: vt ipse testat: sulmo mihi patria est gelidis vberrimꝰ vndis: miliaq̄ nouies distat ab vrbe decē. Is apd athenas p̄mo poeticā: deinde philosophicā disciplinā optiē didicit: veniēsq̄ romā apud augustū cesarē ⁊ vita ⁊ carmine plurimū valuit. Sed multoꝝ post dierū curricula, anno etatis sue q̄nq̄gesimo ab eodē augusto in pontū insulā apud sarmatas relegatꝰ est: de hoc in libro de ponto ait. Naso mutꝰ prudēs artē dum tradit amādi. doctrine triste preciū magister habet. Cuiꝰ quippe mores ea erant facilitate qua ⁊ carmina. Tandē anno. 5. imperii Tiberii cesaris: etatis vo sue. 54. obiit.

Titꝰ liuiꝰ historicꝰ

TItꝰ liuiꝰ patauinꝰ magnꝰ ⁊ historicoꝝ tam grecoꝝ q̄ latinoꝝ princeps. anno. 16. an̄ xp̄i aduētū rome claruit. Et Hieronymꝰ diuꝰ ex verbis plinii de eo scribit. Ad titū liuiū lacteo fonte manantē de vltimis hispanie galliarūq̄ finibꝰ quosdā venisse nobiles legimꝰ vt quos ad cōtemplationē sui roma nō traxerat: viniꝰ hoīs fama pduxit. habuit illa etas inauditū oībꝰ seculis celeberrimūq̄ miraculū: vt vrbē tantā ingressi: aliud extra vrbē q̄rerent: hic ab augusto honoribꝰ ⁊ diuiciis honoratꝰ fuit diligētissimꝰ historiarū indagatrix: centum ⁊ decē historiarū libros ꝯscripsit. Cuiꝰ operū maximā partē (tpoꝝ malignitate) amisimꝰ. Vixit annis. 80. ⁊ q̄rto imperii tiberii cesaris anno patauii obiit: ⁊ ibidē sepultꝰ. Cuiꝰ sepulchrū adhuc ī diue v̄ginis Iustine vestibulo extat his titulis adornatū. Ti. liuiꝰ. Ti. fi. q̄rte legiōis: Alius cōcordialis pataui sibi ⁊ suis oībꝰ. Eiꝰ ossa cū postea inuēta fuissent veneti qui pretoriū ipsiꝰ vrbis cōcrematū instaurauerunt in cōspicuo ipsiꝰ fastigio collocauerunt.

Valeriꝰ maximꝰ

VAleriꝰ maximꝰ romanꝰ phus ⁊ orator luculentissimꝰ. Anno. 15. an̄ xp̄i aduētū rome clarꝰ fuit: ac augusto cesari charissimꝰ habitꝰ: q̄ inter cetera libros nouem s̄mone lucuētissimo cōposuit scʒ de dict| factisq̄ mēorabilibꝰ viroꝝ: q̄ apd romāos ⁊ grecos habebāt illustres: addēs etiā ex ꝓpriis nōnulla ad virtutū cōmēdationes vicioꝝq̄ detestationē pertinētia Ex qbꝰ hāc mēorabilē excerpimꝰ sniam. Lento em̄ gdu ad vindictā sui diuina pcedit ira. tarditatēq̄ supplicii grauitate cōpensat.

Solinus

SOlinū q̄ʒ historicū ⁊ oratorē grauissimū tempestate istac ex libris ipsius floruisse conijcimꝰ. cū ⁊ ipse collectaneoꝝ librum optimū edidit. ⁊ ad augustū cesarē rome obtulit. In quo simulit terrā pingit ac vrbiū distantias ⁊ loca multa mensurat. Eūq̄ librū collectaneū id est de mirabilibus mundi appellauit.

Strabo

Strabonē etiā3 historicū τ geographū ac phm: nectō homerice maiestatis expositorē (vt q̄bufdā placet) natione cretēsem hisdē tpib⁹ illustrē fuisse ex opib⁹ suis inuenim⁹. qui cū3 doctissim⁹ vir eēt τ magnarū rerū cognitione peritissim⁹ haberet. Inter cetera sue virtutis monumēta de geographia mundi decem τ septē libros ꝑpulchros edidit. In quib⁹ vel omissas vel neglectas aut vetustate oblitas orbis ptes ad vnguē restituit. Et diligētissime designauit: ppl̄os nationes res gestas: mōtes: maria: τ eorū terminos ante oculos nr̄os clarissime posuit. hic ex mitridatis regū sanguīe maternali linea originē duxit. Cui⁹ clarissimū op⁹ diu latinis incognitū Nicola⁹ papa quīt⁹ p gregoriū Typernatē trāsferri ī pte voluit. Reliquū vo opis mancū videl3 europā guarin⁹ veronēsis absolutū reddidit

Joachim Anna

Anna mulier hebrea ysachar iudei filia in cōiugiū ioachim viri sanctissimi de tribu sua tradita. Cū diu sterilis τ sine ꝓle stetisset: post multas orationes τ lachrimas angelica monitione premissa Mariā futurā dei genitricē genuit filiam. Qua ꝓcreata mox ioachim viro defuncto: nupsit alteri viro noīe Cleophe. de quo etiā alterā mariam Cleophe suscepit filiā. Cleophas aūt mariam filiastrā p̄dictā ioseph copulauit vxorē. Sed τ mariā filiā suam Alueo tradidit vxorē ex q̄ nati sunt Jacob⁹ alphei Symō chananeꝰ τ Judas thade⁹. Mortuo q̄z cleopha anna tercio secundū legem moysi alteri viro noīe Salome nupsit. ex q̄ terciā filiā noīe mariam salome genuit. que tande3 zebedeo despōsata. Jacobū maiorē τ Johannē euangelistā pepit filios. Hec q̄ppe anna sororē noīe ysmeriā habuit de qua nata est Elisabeth iohannis baptiste mater. Anna cum in preceptis τ in vijs dn̄i toto tpe vite sue ambulasset plena dierū quieuit in dn̄o.

Zacharias. Elizabeth

Zacharias deore⁹ de vico abia sacerdos τ ꝓpheta dn̄i diui Johannis baptiste genitor vir toti⁹ sanctitatis exemplar Elizabeth virginis marie cōsobrinā duxit vxorē. Ambo quidē innocētia pietate τ gr̄a sanctissimi. Qui cum diu steriles fuissent: τ iam Elizabeth ꝓcessisset ī dies suos: τ muliebria ei fieri desijssent. dn̄s eorum oration ib⁹ ꝓmot⁹: filiū tandē noīe Johannē baptistā dedit. Nā3 cū zacharias in ordine sacerdotio fungeret τ incensum adoleret. Solus templum dn̄i ingressus vidit in dextera parte altaris incensi angelum. quo territo ait angelus. Ne timeas: vxor tua sequēti anno pariet tibi filiū τ multi in ei⁹ natiuitate gaudebūt. τ erit magn⁹ coram dn̄o. Vinum τ siceram nō bibet. Zacharias ait: ego iam senex sum τ vxor mea ꝓcessit in dieb⁹ suis. Angelus incredulitatis signū dixit: q2 mut⁹ eris quousq̄z hec implebunt. Zacharias templi fores egressus cum nec loqui posset intellexerunt eum visionē vidisse. abiēs in domū suam τ statim Elizabeth concepit. τ pre verecundia quinq̄z mensib⁹ se occultauit. In sexto deniq̄z mēse Maria virgo τ dn̄i mater a spiritusancto impregnata ad salutandā eam ꝓrexit. Cui⁹ salutationē sensit Elizabeth. exultauit infans pre gaudio in vtero ei⁹. Peperit deniq̄z filiū Elizabeth τ vicini τ cognati ei cōgratulabant. Cū die octaua circūcideret puer: innuerūt patri quē vellet vocari eum. Accipiēsq̄z calamū scripsit. Johannes est nomē ei⁹. τ cōfestim aptū est os ei⁹ τ ꝓphetauit dicēs. Bn̄dict⁹ dn̄s de⁹ isr̄l τc. Tandē in oī sanctitate vt ꝓpheta defunct⁹ est.

Maria virgo

Maria beatissima ac gloriosissima dei genitrix: virgoq̄z ꝑpetua ex radice iesse exorta. Anno. 28. imperij Augusti in nazareth ciuitate Juda patre Joachim: matreq̄z Anna nascit. Puella siquidē elegātissima oīm q̄z oculis admirabilis. quā cū mater ablactasset: tercio etatis sue anno iuxta votū tēpli seruicio cū reliq̄s virginib⁹ manciparūt. quo in loco p̄ter etatē sicut ceteras nobilitate τ pulchritudine ꝓcellebat. ita τ doctrinā τ sancte viuēdi rōnē ab ipsis teneris annis τ exemplo τ lectione didicit. adeo vt breui τ religione τ sanctitate: nec nō τ humilitate tū3 in reb⁹ diuinis tū3 in humanis reliq̄s sacris virginib⁹ fieret incōperabilis: quāobrē de⁹ delegit eam in matrē incarnationis filij sui. Et cū tredecimū etatis sue explesset annū diuino disponēte cōsilio Joseph de tribu sua cōnubio cōiuncta fuit. Qua despōsata cōfestim angel⁹ Gabriel in nazareth ad eam venit τ magno lumine coruscans virginis thalamū venerabiliter intrauit. τ eam his verbis salutauit. Aue gr̄a plena dn̄s tecū. Adiecitq̄z Inuenisti gr̄as apud dn̄m. Ecce cōcipies τ paries filiū τ vocabis nomē ei⁹ ihm̄. Ad hec maria. Ecce ancilla dn̄i fiat mihi ſm verbū tuū. Et subito verbū caro factū est. Quib⁹ gestis repēte ad Elisabeth visitādā ꝓrexit: vbi p tres mēses ꝑmāsit. Ibiq̄z mirificū cecinit carmē. Magnificat aīa mea dn̄m. Edito itaq̄z Johanne baptista. Maria iam grauida domū redijt. qd̄ vbi Joseph vir ei⁹ didicisset eam esse pregnantē: decreuit ipam occulte dimittere. Sed eo hec cogitāte (vt Mathe⁹ ait) Angel⁹ dn̄i p somniū ipm monuit q̄ natū in eo erat hoc de sp̄usctō esse ꝓtestat⁹ est. Reliq̄ vo beatissime virginis marie gesta τ obseq̄a τ actus vite ei⁹ vsq̄z ad passionē filij ei⁹. ex euangelio colligi possunt.

Johānes baptista xp̄i ihū precursor ex sctissimis parētib⁹ Zacharia ꝛ Elizabeth nat⁹. vir ab ipso matris sue vtero sctificat⁹. ꝛ inter mulierū natos (dn̄o testāte) nō surrexit maior isto: q̄ppe ꝓpha ꝛ plus q̄ ꝓpheta fuit cū xp̄m redēptorē digito mōstrauit dicēs. Ecce agnus dei ꝛc̄ Js trāsactis infantie annis lz tenellus ꝛ parētib⁹ antiq̄s vnicus ob amorē celestis patrie heremū petijt. Post hec cū trigesimū vite sue annū attigisset duodecimo imp̄ij Tiberij cesaris anno ꝓcurāte pōtio pilato iudeā factū est verbū dn̄i sup eū in deserto. Et venit ī oēm iordanis regionē: predicās baptismū pn̄ie. eā ob rem multis ad eū cōcurrētibus singulis quibuscūq̄ interrogātibus: cōuenietia d abat respōsa. Demū ab herode antipa pauloante predicationē xp̄i captus carceri mācipat⁹. Arguebat eñ ipsuz dicēs. Nō licet tibi habere vxorē fr̄is tui. Et illa instigāte p annuz pedore carceris ꝛ maxia inedia eū macerari fecit: post annū adueniente die natalis herodis cōuocauit cūctos gallilee pricipes ꝛ nobiliores ad cōuiuiū: q̄bus epulātib⁹ herodiadis filia vocib⁹ gestiuit ac saltauit: ꝛ sume placuit regi: q̄ iurādo pollicit⁹ est dare q̄ocūq̄ postulasset: a matre p̄monita: petijt caput Johannis in disco. Rex cotristatus ꝓpter iusiurandū misso spiculatore decolari eum fecit.

Decollatio sancti Johānis baptiste precursoris dn̄i.

Linea cristi Joseph:

Natiuitas bte vgī marie.

Desponsatio vgī marie.

Annunciatio dominica.

Exta seculi etas nato dño nr̄o ihesu xp̄o inchoata est. In principio q̄dragesimi secūdi anni imperij Augusti cesaris: p̄mo ꝛ trigesimo regni herodis alienigene. ac tercio anno centesime nonagesime tercie olimpiadis. Ab vrbe cōdita. 759. A captiuitate iudeoꝝ. 545. A dauid regno 1029. A ntītate abrahe. 2015. A diluuio noe: 2957. Ab adam. 5199. A cōceptione iohānis baptiste mēse sexto. Durabitq̨ p tempꝰ totū qđ gr̄e appellat. Et ꝑtracta est a xp̄i ihesu bn̄dicta ntītate vsq̨ in tempꝰ pn̄s p annos mille q̄dringētos nonagintaduos. Habebitq̨ decursuz vsq̨ ad tp̄a antixp̄i: aut ad cōsūmationē seculi: que nulla generationū aut tpoꝝ serie certa: sed veluti decrepita totiꝰ mūdi morte erit finiēda: hāc etatē vt scriptū est quidā ab incarnatiōe xp̄i incipiūt: quidā a baptismo xp̄i ꝓpter vim regeneratiuā aquis datam iam circūcisione terminata. Alij aūt a passione: quia iam aperta est paradisi porta: ꝛ inchoata est septima quiescentiū. Et ex hac sexta etate originē ac fundamētū: christianū imperium ꝛ summum pontificiū cum laude habuerunt.

Mariannes regina hebreoꝝ filia aristoboli ab herode viro suo ob īuidiā occidit. Nā vt iosephꝰ ait tā/te tamq̨ inuise pulchritudis clara fuit: vt nō solū eo tp̄e formositate femīas anteire crederet ꝫ celesti arbitraret imago. Tādē a matre ꝛ sorore herodi accusat q̄ effigiē suā ad octauianū trāsmisisset: vt ī sui desideriū ꝓuocaret q̄ cū crederet herodes: capitali sn̄ia eā occidi iussit.

Non defuit p̄riceps ex iudeis vsq̨ ad hūc diem: quo primum acceperūt hunc he/rodem alienigenā. Tempus quippe erat vt veniret ille cui repromissum erat: quod nouo ꝓmissuz est restamēto: vt ipse esset expectatio gē tiū. Cessauit ḡ ac merito eoꝝ vnctio: hoc est imperiū: q̨ ex danielis sn̄ia sanctꝰ sctōꝝ venerat.

Jhesus xp̄us dei fili⁹ saluator ꝛ redēptoꝛ noster. Imperij Augusti cesaris qui tuꝫ oꝛbi imperitabat anno q̄dragesimosecūdo. Cirino tuꝫ preside: vniuerso oꝛbe pacato ī bethleem iude nascit̄ quē Maria virgo angelo annūciāte ex spūsancto cōcepit ꝛ pepit ad abolendā humani generis labē ꝓpter primoꝝ inobedientiā cōtractā. Qui nascēdo viuēdo moriēdo resuscitando ꝛ in celū ascēdēdo vt deū se ostēderet multa ꝛ inaudita miracula fecit. Quoꝝ primū est qd̄ tam mirabilit̄ natus sit. Et angeli in celo cantauerunt Gloria in excelsis deo. ac pastoribus gaudiū magnū angeli euangelizauerūt dicētes natū esse mūdi saluatorē. Deinde octaua die delat⁹ fuit in templū circūcisionis grā: ꝛ ihesus appellat⁹. Postea tredecima die magi ad eū adorandū trib⁹ muneribus in syriā p̄texerūt: stella duce. Hūc deinde puerulū die q̄dragesimo mater in tēplū detulit. quē symon vir iustus in vlnis suscipiēs saluatorē ꝓfitēdo ait. Nunc dimittis seruū tuū dn̄e in pace ꝛc̄. Inde post quietē Joseph ab angelo admonit⁹ vt eū cū matre in egyptū trāsferret cū futurū esset vt Herodes pueros occideret. Ibi vsq̄ ad obitū herodis cōmoratus. Inde in ciuitate nazareth habitare cepit: ꝓpter quod nazarenus appellat⁹ fuit. Cetera ex familiarissima euāgelij historia patēt.

Jh⁹ x⁹ nasci ā mūdi 5200

Procuratores Judee

Archelaus

Archela⁹ magni herodis fili⁹ p̄re sublato regnauit annis. 9. Ipsuꝫ august⁹ ob p̄ris amorē cuꝫ ceterꝭ fratrib⁹ maxio ꝓ honore ꝓsecut⁹ fuit. Tandē accusat⁹ ab augusto apud viennā allobrogū ciuitatē relegat⁹ fuit. ꝛ fines ei⁹ in ꝓuīciā redacti sunt.

ā mūdi 5211. ā x̄. 12.

Christus ih̄s agēs duodecimū annū cū parētib⁹ ad diē festū celebrādum hierosolimā de more petijt. Ibiq̄ ī tēplo duꝫ inter sacre legis doctores nexus ambiguos solueret nō de⁹: ſꝫ admirāde indolis puer ab eis credit⁹ est: parētes v̄o inde abeuntes cū pueꝝ subseq̄ nō viderēt solicitudine pleni ad tēplū redeunt: eūq̄ inter sacre legis doctores sciscitātē īuenerunt. a q̄bus bene monit⁹ in patriaꝫ cuꝫ eisdē reuersus est. ꝛ subditus fuit illis.

Componius

Compon⁹ q̄ cirini collega fuit ab augusto: p⁹ archelauꝫ mittit̄ ꝓcurator.

Marcus

Marcus cōponio romam reuerso successit. sub quo salome soroꝛ herodis defuncta fuit.

ā mūdi 5229. ā x̄. 20.

Annius

Anni⁹ ruffus successit marco. ſꝫ q̄ moritur august⁹ dn̄o. 15. annum agente.

Domin⁹ ih̄s cuꝫ. 30. annoꝝ etatꝭ esset ad apiendaꝫ vite eterne ianuaꝫ. ī ioꝛdanis alueo se a ioh̄e baptizari voluit: statimq̄ vox e celo intonuit. Hic est fili⁹ me⁹ ꝛc̄. ip̄m audite. ꝛ spirit⁹ sanct⁹ in modū columbe sup̄ euꝫ mansit. deinde ī desertuꝫ duct⁹. 40. dieb⁹ ꝛ noctib⁹ ieiunauit: ꝛ postea esurijt. Inde q̄ꝫ supatꝭ diaboli tētatiōib⁹. Cum postea in templum venisset deco vēdentes ꝛ ementes eiecit ꝛc̄.

Valerius

Valeri⁹ roman⁹ ex illustri graccoꝝ familia nat⁹ āno p̄mo impij Tiberij cesaris ab eo ꝓcurator p⁹ anniū ruffū ī iudeā mittit̄: q̄ ingratu suscepto p̄m⁹ apd̄ iudeos pōtificatū vēdere cepit. ꝛ p̄fuit annis. 9.

ā mūdi 5233. ā x̄. 34.

Pontius pilatus

Pilat⁹ natione gall⁹ ex lugduno vrbe nat⁹ vir callid⁹ ꝛ facinorosus. Anno 13. impij Tiberij ce. valerio gracco p̄dicto abrogato. iudee ꝓcurator a cesare designatus: p̄fuit ānis. 10. Is suo ingenio iudeoꝝ vesaniā supp̄ssit: ꝛ postmodū coꝝ suggestione ih̄m cruci affixit. deinde sibi timens de ei⁹ doctrina morteq̄ admonere tiberiuꝫ curauit: q̄ eū in deos referēdū cēsuit: senat⁹ vetuit ꝙ nō ad se pri⁹ ſꝫ ad tiberiuꝫ scp̄sisset: inde ꝓpter iudeoꝝ accusatiōes ab officio amot⁹: apd̄ lugdunū ort⁹ sui ciuitatē ꝑpetuo exilio ī opprobriū gētꝭ sue relegatus fuit: ꝛ malo fine periit.

Linea Imperator
Tiberius

Tiberi⁹ claudi⁹ nero terci⁹ romanoꝝ imperator imꝑauit annis. 23. ⁊ aliquot dieb⁹. hic huic augusti vxoris fili⁹: ⁊ ipsi⁹ octauiani preuign⁹ ⁊ gener: nec nō ⁊ heres fuit: de gente patricia claudia: inter cognomina ⁊ neronis assumpsit. Infantiā pueriaāqȝ habuit luxuriosaȝ ⁊ exercitatā. nouē nat⁹ annos: defunctum patrē ꝓ rostris laudauit: virili toga sūpta: agrippinā marco agrippa genitā duxit vxorē: sublato ex eo filio druso: quāq̄ꝫ bene conueniētē: rursusq̄ꝫ grauidā dimittere ac iuliā augusti filiā cōfestim coact⁹ est ducere: nō sine magno langore aī. Drusum frēm in germania amisit. Data fuit sibi ptās tribunicia in qnquēniū delegatus pacande germanie stat⁹. Cū animaduerteret varrianā cladē temeritate ⁊ negligētia ducis accidisse: nihil nō de cōsilio sitia egit. A germania in vrbē post bienniū regressus triūphū quē distulerat egit. Principatū diu recusauit. tandē qsi coact⁹ ⁊ querēs miserā ⁊ onerosam iungi sibi seruitutē recepit imperiū. Postea corripuit cōsulares exercitib⁹ ꝑpositos ꝙ nō de reb⁹ gestis senatui scriberet. Presidib⁹ onerādas tributo ꝓuincias suadētib⁹ rescripsit. Boni pastoris esse tōdere pec⁹: nō deglutire. Externas cerimonias egyptios iudaicosq̄ꝫ rit⁹ ꝓpescuit. Expulit ⁊ mathematicos. In pmis tuēde pacis a latrociniis seditionūq̄ꝫ licētia curā habuit. Biennio ꝯtinuo post adeptū imperiū: pedē porta nō extulit sequēti tpe preterq̄ꝫ in propinq oppida nusq̄ꝫ abfuit: deinde orbat⁹ vtroq̄ꝫ filio quoꝝ germanic⁹ in syria: drusus rome obierat: secessitꝫ cāpanie petit. Ceteꝝ secreti licentiā nact⁹: ⁊ qsi ciuitatis oculis remot⁹: cūcta simul vicia male diu dissimulata tandē ꝓfudit: ideo in castris ꝓpter nimiā vini auiditatē ꝓ Tiberio bibert⁹ ꝓ Claudio caldi⁹: ꝓ nerone mero vocabaꝩ: pecunie parc⁹ ac tenax: neq̄ꝫ opa vlla magnifica fecit: neq̄ꝫ spectacula oīno edidit: filioꝝ neq̄ꝫ naturalē drusum neq̄ꝫ adoptiuū germanici patria charitate dilexit. Corpore fuit amplo atq̄ꝫ robusto statura q̄ iustā excederet: lat⁹ ab humeris ⁊ pectore ceterisq̄ꝫ mēbris vsq̄ꝫ imos pedes eq̄lis ⁊ cōgruēs: colore erat candido: capillo penes occipitiū summissiore: vt ceruicē etiā obtegeret: qđ gētile in illo videbaꝩ: facie honesta cū pregrādib⁹ oculis: incedebat ceruice rigida: plerūq̄ꝫ tacitus: valitudine ꝓsperrima vsus est. artes liberales studiosissime coluit. Cōposuit ⁊ carmē lyricū: fecit ⁊ greca poemata. Et cū annis vigintitribus varie imperasset: neq̄ꝫ inter malos oīno: neq̄ꝫ inter bonos numerari posset: tandem in villa lucullana obiit: octauo ⁊ septuagesimo etatis anno. Sunt qui putant venenū ei a Caio datum lentum atq̄ꝫ tabificū Et morte eius letatus est populus.

Linea pontificum
Annas

Caypbas

Cum valerius romanus a tiberio imperatore ꝓcurator in iudeam missus fuit. Is suscepto magistratu primus apud iudeos pontificatū vendere cepit. Et quoad prefuit multos pōtifices successiue posuit ⁊ amouit. Et primo quidem ananū a sacerdotio amouens: hismaelis iabi cuiusdā filiū pontificem designauit: sed ⁊ hunc nō multo post abiiciēs. Eleazarū anne pōtificis filiū sacerdotio surrogauit. post annū vero hunc ab officio remouēs. Simoni cuidas cemithi filio ministeriū pontificatus tribuit. Sed nō amplius ⁊ ipse quā vnius anni spacio est perfunctus pontificatu. Quo amoto tandem Cayphan pontificem maximū constituit. Virum arrogantē ⁊ aliene felicitatis inuidū. Hos aūt duos pōtifices euangelista cōmemorat Captus em̄ ihesus in ortu. Cōtinuo per satellites ad annam primum ductus est: quia socer cayphe Et annas misit eum ad cayphā Et ꝙ se parem deo adiuratus responderat: blasphemauit inquit caiphas. ⁊ quo atrocius christi dictum videreꝩ: statim conscidit vestimenta sua: ⁊ vt eos ad xp̄i condēnationē impelleret subclamauit. Reus est mortis. Cui⁹ suasione (vt sacra euāgelii habet historia) Christus dn̄s noster morti traditus est.

Passus est christus ihs anno mūdi. 5230. Tiberii anno. 18. duob⁹ geminis cōsulib⁹ mense primo: q̄ nisan ab hebreis. a nobis aprilis nūcupaꝩ. Inuidia em̄ sacerdotū ꝓcurāte a discipulo ei⁹ iuda venditus: deinde captus ⁊ accusat⁹ fuit: presidis iussu delusus: virgis cesus ac flagellat⁹. ⁊ spuēies in faciē ei⁹ colaphis cū ceciderūt: ac corona spinea coronaꝩ sputis deturpaꝩ. Ac deniq̄ꝫ cruci affigiꝩ: ⁊ transeūtes amaris eū impetunt verbis: vbi cū spōte sua voce magna clamās spm̄ emisisset: tremuit oīs terra: sol obscurat⁹ fuit ⁊ velū templi scissum. Cuius mortui pectus: cū lōginus miles qui parū videbat lācea pforasset: sanguis cū aqua mixtus exiuit. Unde eccl'ie vniuersalis salutis sacramenta sumpsere principia. Postmodū de cruce depositus: sepultureq̄ꝫ tradit⁹. Post die tercia veluti alter ionas de ventre ceti: sic ipse de ventre terre superata morte surrexit. ⁊ suis preordinatis sepe apparuit. Et e medio eoꝝ cernentib⁹ ipsis in celū ascēdit. Nec ab re hierosolymis mortē subiit: cū is loc⁹ sacrificiis dicatus erat ⁊ ī medio terre habitabilis situs. Extra portas vo vrbis: nō sub tecto: vt ⁊ pplo illi: ⁊ gētibus cōmune sacrificiū sui corporis haberet.

Herodes antipas

Herodes antipas magni herodis fili⁹ post archelaū p̄dictū fratrē galilee p̄fect⁹ fact⁹: regnauit annis. 24. Nam archelao e regno pulso: iudeoꝝ regnū in quatuor tetrarchias. i. ptes diuisum est. Et huic gallilea obuenit que est quarta regni pars: hic impijssim⁹ atq̄ crudelissim⁹ fuit. quia ī ciues suos siccari⁹. in nobiles latro. in socios populator. in domesticos p̄do habebat. q̄ppe plebis interemptor erat: filioꝝ occisor: extraneoꝝ homicida: ꝓprioꝝ parricida vniuersa nempe ꝓphanauit: qꝛ sacerdotiū iudeoꝝ oīno sustulit. oēm legē ⁊ ordinē cōfudit. Nā cū philippi fratris sui vxorē cōtra legē duxisset. A diuo Johāne baptista cūmonet illā dimittere. Quā obrem cū illū ob id occidere vellet: timuit plebem (quia sicut euāgelista ait) ab oīb⁹ veluti verus ꝓpheta habebat: sed illū cōprehendens posuit in carcerē in castello macherūta. ⁊ pauloante mortem xp̄i: caput ei amputare fecit. Hic etiā ihesum a pilato sibi missum in ir̄lm suscipiēs: illusum tandē ad eundē remisit. eo q̄ interrogat⁹ (vt Lucas scribit) respōdere noluisset. Tandē a Caio cesare romā citatus. atq̄ a caio cū vxore herodiade honorifice suscepti fuissent. superuenit nuncius agrippe a quo intellexit magnā copiam armoꝝ esse in suis ciuitatib⁹ ⁊ de multis conuictus. apud Lugdunū galliarū vrbē relegatus miserabiliter vitā finiuit. Uxori aūt sue qꝛ soror erat agrippe quē Gai⁹ maxime diligebat dedit libertatē redeundi vt haberet terrā suā. Ipsa vō comitata virū in exiliū ait se non dimissurū eū in aduersis cui cōicauerat in ꝓsperis. Et postea Gai⁹ galileā herodi agrippe dedit. qui deinde tres tetrarchias habuit.

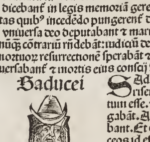
Erant in iudea tres secte iudeoꝝ a cōi reliquoꝝ vita ⁊ opinione distantes.

Pharisei

Phariseoꝝ secta seu religio que tp̄ibus ptolomei philadelphi surrexerat ⁊ hac tempestate ob sanctitatis ostētatiōnē in ir̄lm maximo in p̄cio (vt ex euāgelij historia elicere possum⁹) apud iudeos habita est. Qui ideo pharisei dicebātur quia a ceteris habitu cōuersationeq̄ diuisi erāt. Cultu eni austeriore ⁊ victu parcissimo vtebant. Statutisq̄ suis mosaicas traditiones determinātes: pictacia chartarū in fronte. ⁊ in sinistro brachio de cathalogo inscripta. que philateria dicebant in legis memoriā gerebant. Fimbrias quippe amplas spinis alligatas quib⁹ incedēdo pungerent deferebāt. vt memores mandatoꝝ dei fierent. hij vniuersa deo deputabant ⁊ marmene idest fato: p̄positis suis ⁊ maiorib⁹ natu nūq̄ cōtrariū r̄ndebāt: iudiciū dei futurū dicentes: aīam oēm incorruptā esse ⁊ mortuoꝝ resurrectionē sperabāt ⁊ p̄dicabāt. hi nāq̄ xp̄o dn̄o nostro plurimum aduersabant ⁊ mortis eius conscij fuerunt.

Saducei

Saduceoꝝ alia superat secta in iudea: sed nō eiusdē religionis ⁊ p̄cij cū phariseis marmenem negant. deū inspectorē oīm dicētes. In arbitrio hoīm situm esse. vt bonū malūue gerāt. hi saducei corpoꝝ resurrectionē ⁊ angelos eē negabāt. Ac aīas cū corporib⁹ interire putabāt. Solos quiq̄ libros moysi recipiebant. Et qꝛ seueri nimis erāt: nec etiā inter se sociales. Ob quā seueritatē saduceos id est iustos se nominabant.

Essei

Esseoꝝ quoq̄ alia ibidem vigebat secta atq̄ religio qui vere in omnib⁹ monasticā agebāt vitam: nuptias fastidientes: nō quia cōiugia ⁊ hoīm successionē perimēda censerent. sed cauendā intempantiā feminarū: nullā earū fidē viro seruare putantes. Uerū inter se mutuo amore iūctissimi. Quin ⁊ diuiciarū cōteptores ⁊ pmixtis facultatib⁹ veluti inter frēs vnū esse p̄rimoniū oīm ordinarūt vngēta nō curātes: squalorē decus putabāt. dūmodo ī veste candida semp essent. designatos aūt cōmum rerū ꝓcuratores habebāt. Nulla eis certa ciuitas sed in singulis domicilia habebant Nec vestitū siue calceos mutant: nisi aut oīno cōscissis priorib⁹ aut lōgi tp̄is vsu cōsūptis. Precipue circa deū religiosi sūt. Ante solis ortū nihil ꝓfani loquentes solē vt oriat orantes. post vsq̄ ad quītā horā opantes. Rursus in vnū cōgregāt lintheis p̄cincti: corp⁹ abluūt aq̄s frigidis: ī cenaculū veniūt. neq̄ gustare quēq̄ fas est nisi pri⁹ deo celebret oro: post finē quoq̄ prādij vota repetūt. Hi q̄ppe hospitalitatē sūmo studio exhibebāt. Et apud eos edendi ⁊ potādi mod⁹ saturitate definit. Tumult⁹ aut clamor in eorum hospicijs nusq̄ audiebat. Sed sūmū silētiū seruabāt: iuramētū habebāt ꝓ piurio. Secte sue nemīnē adhibētes: nisi sub anni ꝓbatione receptū. cōpellebant q̄z iurare q̄ deo fidē hoīb⁹ iusticiā: ⁊ p̄ncipib⁹ obediētiā seruarēt. Et si cōtingeret ipsos aliq̄n p̄esse: nūq̄ abuterent virib⁹ p̄tātis ad iniuriā subditoꝝ. Ad eoꝝ aūt iudiciū nō min⁹ q̄ꝫ centū p̄sone ꝯueniebāt. quoꝝ decreta postea imobilia erāt. Sabbatū adeo illibatū seruabāt: vt nec cibū illo die pararēt. nec ignē accēderēt: nec aliqd̄ vas transportarēt: aut quasi aluū ipurgarent. Ceterī aūt diebus cum dolabro in terrā fodientes demissa circūquaq̄ veste se contegebant: quādo aluū purgabāt ne radio solari iniuriā facere viderent: purgatoq̄ aluo terrā egestam sup foueam reducebāt: hos essenos seu esseos herodes antipas dū vixit honorauit. nec inhonest⁹ p̄mo de eis ī sc̄ptturis habet. hoc de p̄his iudeoꝝ

Ueronica

Ueronica mulier hierosolimitana xp̃i discipula. matrona quidẽ sctitate ⁊ pudicicia insignita: his tpib⁹ a tiberio cesare p volusianũ necessariũ suũ virum strẽnuũ e hierosolima cum sudario xp̃i romam accersit. Detinebat quippe idez cesar: vt quidã scribũt: magno infirmitatis morbo: q̃ cũ primũ mulierẽ sanctam suscepisset ⁊ xp̃i imaginẽ cõtigisset ab oĩ infirmitate curat⁹ est. Ob qd̃ miratulũ ip̃a veronica ab ipso cesare magno in p̃cio deinde habita est. Ibidez em̃ vsq3 ad mortẽ cũ petro ⁊ paulo apl'is atq3 clemẽte põtifice eccl'iaz dei ꝯstituẽs pseuerauit Hec ip̃a est quã dñs a sanguis fluxu fatigatã (vt sacra euãgelij hz historia) vestimẽti ei⁹ fimbriã tangẽdo sanauerat. A quo etiã passionis ei⁹ tpe eadem imagine vultus sui in signũ amoris donata fuit. Ipsa aũt imago pãniculo sic impressa clemẽti põtifici ⁊ successorib⁹ ei⁹ ab eadẽ ex testamẽto declarata. Nũc vsq3 ibidez in beati petri tẽplo a xp̃i fidelibus maxĩa cũ religione inuisit. Quã ⁊ multi p tpa exquisitis celebrauere laudib⁹. inter quas illa singularis habet que incipit. Salue sancta facies nr̃i redẽptoris. In qua nitet species diuini splẽdoris. Impressa panniculo niuei candoris. Dataq3 veronice ob signũ amoris ⁊c̃.

Xenarchus ph̃s

Xenarchus ph̃s peripatheticus vir mẽorabilis. quẽ Strabo admodũ iuuenis audiuerat. Tiberij tpibus apud seleuciã cilicie vrbem diẽ obijt. Hunc vero nõ diu domi mãsisse dicit: sed aut alexandrie aut athenis romeq3 docendi causa elect⁹ vsq3 ad senectutẽ: magno ĩ honore semp habitus fuit: dehinc augusti cesaris amicitia vsus est: Sed paulo ante hec tpa añq3 mortẽ obiret visũ amisit.

Philo iudeus

Philo iudeus natione alexãdrin⁹ vir quidẽ disertissim⁹ p hec tpa ĩ p̃cio multo fuit: ⁊ multa elegãter grauiterq3 cõscripsit. qui sua doctrina eloquentiaq3 appionis grãmatici temeritatẽ ꝯ iudeos ab alexandrinis missus cõpescuit. Quãobrez mlti eloquẽtiã ei⁹ admirãtes dixerũt. aut philo platonẽ seq̃t aut plato philonẽ. hic romã demq3 veniẽs cũ petro aplo ꝯuersatione habere cepit. a quo de fide optime edoct⁹: multa de laudib⁹ xp̃iane religionis postea scripsit: q̃ (vt diuus testat hieronym⁹) inter eccl'iasticos cõputant codices ⁊ quãmaxĩe in q̃nq3 moysi libros p̃claros edidit cõmẽtarios: sunt ⁊ alia eius cõplurima scripta.

Agrippina germanici cõiunx

Agrippina marci agrippe ex iulia octauiani cesaris filia genita fuit. Gaij caligule impatoris mater: q̃ inter mulieres p̃claras computat. hoc tpe a Tiberio mult| iniurijs vexata: mortẽ sibiipsi a cibo abstinẽdo impetrauit. hec adhuc admodũ adolescẽtula germanico sue etatis insigni iuueni ⁊ plurimũ reipublice oportuno ac tiberij cesaris augusti filio adoptiuo nupta fuit: satis ob hoc fulgida. hec ex eo viro suo cũ tres enixa fuisset mares: ex q̃bus vn⁹ Caius calligula fuit: qui postmoduz romanis p̃fuit. ⁊ totidẽ eque femellas: ex quib⁹ agrippĩa neronis mater extitit. Cũ ope tiberij p̃ris vt ꝓ compto habitũ est veneno sublatũ virũ suũ egreferret. ⁊ femineo ritu plãgore plurimo viri sui necem defleret. in tiberij odiuz incidit. adeo vt ab eodẽ eã brachio tenẽte ⁊ obiurgationib⁹ plurimis infestaret. Sed egregia mulier indignũ rata qd̃ ĩ se agebat a cesare: morte fastidia stomachi p̃ncipis effugere disposuit. q̃ cũ aliter satis cõmode nõ daret: fame generoso aĩo accersire statuit. ⁊ ꝯfestim a quocũq3 cibo abstinere cepit. qd̃ cũ relatũ esset tiberio ignarus quo ieiuniũ tenderet: ne tam breui spacio sese suis subtraheret iniurijs: nil ꝓficiẽtib⁹ minis aut verberib⁹ vt cibũ capet: eo vsq3 deductũ est vt cibũ gutturi eiusdem violẽter impingi faceret: vt hoc mõ alimẽta nolenti p̃staret. At agrippina quãtomagis exacerbebat iniurijs: tãto acrioris p̃positi ⁊ incepti perseuerans: scelesti principis insolentiã moriẽs supauit. qua quidẽ morte ⁊ si plurimũ glorie sibi apud suos quesiuerit agrippina: tiberio tñ longe amplius ignominie reliquit.

Agrippa magnus

Agrippa magn⁹ aristoboli reg| fili⁹ patri ĩ regnũ succedẽs: regnauit ãnis septẽ iudeis. hic fuit nã bon⁹ ⁊ ciuitatẽ irl'm ꝓprijs sumptib⁹ plurimũ exornauit. fili⁹ aũt aristoboli quẽ pater herodes interfecerat ad tiberiũ venit. illo aũt nõ suscipiẽte accusationẽ: residẽs rome ad aliq̃rũ potẽtiũ noticias ambiebat. maximis aũt colebat officijs germanici filiũ Gaiũ: cũ adhuc esset p̃uat⁹. Qui cũ futurũ eũ aliq̃n p̃dixisset impatorẽ: apud tiberiũ accusatus fuit. is statim cõcludi iussit agrippã qui sub grãdi erũna vsq3 ad mortẽ tiberij in carcere p sex menses tenebat. Sed eo defuncto gaius eũ a vinculis soluit: ⁊ tetrarchiã philippi ei tradidit iam e m̃ iste decesserat ⁊ regem appellauit. ⁊ ꝓ cathena ferrea quã gerebat in carcere aureã ei condonauit. Cũq3 e roma prexisset irl'm: templũ visitans: hostias celebrauit. Ibiq3 cathenã aureã quã ei caius dederat suspendit. vt maximũ casum eius ex hoc ppetuo indicaret. inde theatrũ romano more ꝯstruxit ⁊ amphiteatrũ: ⁊ alia plurima monimẽta. Demũ in cesariã descẽdẽs cũ se deũ appellari pmisisset ab angelo pcussus: ⁊ tumẽte corpe: ait q̃ mõ dicebar de⁹ nũc mort| nexib⁹ ꝯstringor: q̃bus dictis anno etatis sue. 57. expirauit. Relinquẽs agrippã filiũ decimũseptimũ annũ habẽtem heredẽ ⁊ tres filias beronicẽ: mariã ⁊ drusillã. Habuit quoq3 frẽm noĩe herodẽ calcidis regẽ: qui propter tenerã filij etatem in regno prefuit.

Ratisbona insignis ⁊ memorie digna
vrbs ac libera ad ripas danubij sita: a
Tiberio Nerone cōdita: anno quo xp̄s
ihesus pro salute generis humani passus est.
Baioarie olim metropolis hanc regionē anti
quitus norici tenuere. Cui⁹ adhuc portio trans
danubiū sita noricū appellant. Noricis autem
baioarios successisse. Et cum reperiā vetustissi/
mos codices hanc baioariam appellant: quā
moderni bauariā dicunt. ⁊ a bois baioaricum
nomen descendisse p̄suasum est. Cui Strabo vi
res adhibet romani baios galloꝝ gentes e fini
bus iecerunt. Inde migrantes circūiacētes hi-
stro loco cū thauristis habitarūt. Constat igit̄
eos in pannonia consedisse: ⁊ inde facile in no/
ricū continuā regionē migrasse. Quāqꝫ oliz de
serta vt Strabo tradit nunc cultissima est. ma-
gnas ⁊ ambitiosas ciuitates habēs ⁊ oppida
nobilissima. Ratisbona vero ornatu ceteras ex
cellit. Pōtificales vrbes in ea quinqꝫ sunt: qua
ruz nunc metropolis est Salczburga vocata ex
flumine cui adiacet. veteres iuuaniā vocauere.
Ratisbonēsis aūt ep̄at⁹ oliz clarissim⁹ fuit: cui ⁊
tota bohemia s̄biecta erat. hec vrbs septē noib⁹
insignita fuit. quib⁹ in suis iurib⁹ ⁊ libertatib⁹
claruit. Primo a sui cōditore Tiberina vel Ti/
burina dicebat̄. Tiberius eñ liuie augusti vxo
ris filius: ⁊ ipsi⁹ augusti preuignus: quē cū au/
gustus in filiū adoptasset: mox magno exercitu
cōperato cōtra noricos ⁊ vindelicos inisit: qui
eos ī prelio sup̄auit ⁊ hanc vrbē apud noricos
edificauit. Secūdo vrbs quadrata lōgo tp̄e di/
cta. cū ad quadratā figurā ⁊ quadrat̄ lapidib⁹
magnis muro circūdata fuit vti in reliquijs ve/
teꝝ muroꝝ retro sanctū paulū cerni pōt. Tercio
hyatospolis vel biaspol' ob ruditatē p̄pli agre-
stis: qui ore biante vt rurales finitimi faciūt ver
ba hyantia p̄ferebāt. vel ab hyantiū aq̄rū p̄pe
ciuitatē cōfluxu. cū danubi⁹ naba ⁊ ymber rē.
fluuij in latere aquilonari cōfluāt. Quarto ger/
meinsheim a populo germanie qui eā frequēta
re solebant: vel a germanico qui ciuitati p̄fuit.
Quinto reginopolis ob frequētes cōuētiones
principū ⁊ regū vt hodie aree turres ac excelsa
edificia magnatoꝝ ostēdūt. Sexto imbripolis a
fluuio: cū ymber fluui⁹ septētrionē versus ī da/
nubiū fluit. ⁊ vernacula ligua hoc nomē regen/
spurg adhuc seruat. cū in tali cōfluxu olim ciui/
tas incepta fuit. Septio ratisbona dicit̄. cuz ra
tes ob mercimonia ⁊ tp̄e karoli magni ad bella
ibi cōfluebāt: ⁊ tāqꝫ firmiter sita ⁊ edificijs ro-
borata: hodie ratisbona appellat̄ Danubi⁹ aūt

fluuius germanie pmaximus. qui ꝛ hister dict⁹
vt Solinus habet germanicis iugis orit᷑: mon
te effusus qui rauracos gallie aspectat. Sexagi
ta amnes in se recipit serme oēs nauigabiles:
hanc vrbem insignē preterfluit. Et firmissimo
ponte lapideo plurimoꝝ artiū ciuitatē cū subur
bio iūgit. De quo scribit᷑. Pons fieri cepit dn̄i
dum annus incepit. Mille centenis decē semiqꝫ
denis. Karolus magn⁹ christianissim⁹ impator
cū armis baioariā sibi subiecit: ꝛ taxilo baioa-
rie dux desiderij regis longobardoꝝ gener: quē
prius deuicit stimulis vxoris concitat⁹ hunis si
bi ꝯfinibus sollicitatis bellū in karolū mouet.
Is sua celeritate pacē cōfecit obsidib⁹ ante rece
ptis. vrbē ratisbonā tūc q̄dratā dictā aggressus
cōuersus in eos q̄ eā occupabāt a fide nr̄a alie-
nos. Et eaꝫ vi cepit coegitqꝫ vt xp̄i fidē integre
reciperēt. In eo bello magna cedes hoīm ante
ratisbonā edita. Et magna multitudo infideliū
ac hunoꝝ absūpta de suis q̄ꝫ aliq̄s amisit: qui in
basilica scti petri extra muros vrbis sepulti sūt.
Ab eo tpe hec inclita vrbs magnū incrementū
accepit. Basilica q̄ꝫ decorat᷑ episcopali sūmo: in
honore tandē scti petri dicata: pri⁹ ob fraternita
tē canonicoꝝ ratisbonensiū ꝛ remēsiū eccl'ia scti
remigij appellata. Opus preclarissimū in vrbe
nondū cōpletū. Et cenobio scti Emmerāmi or-
dinis scti bn̄dicti amplissimo: mōasteriaqꝫ dn̄a
rū plura hꝫ: precipue superi⁹ monasteriū virgi-
nis gl'iose. Inferius in q̄ diuus Erhardus ep̄s
quiescit. Plures i ciuitate domus cōsecratas ec
clesias hn̄t: ꝛ ꝓprias sacerdotes. Arnolfus aūt
impator q̄ hūc locū pre ceteris imperii locis sū-
me dilexit. murꝭ ampliauit ꝛ monasteriū sancti
emerāmi inclusit ꝛ plurimū adornauit. A cede
cīn nortmānoꝝ rediēs baioariā ossa sancti dio-
nysii ariopagite in fine sue etatis cenobio tradi
dit cū libro euāgelioꝝ ornatissimo ac lr̄is aureis
ꝑscripto: ꝛ demū apud eos sepult⁹. Ornat᷑ ꝛ hꝫ
ciuitas glorioso martyre sctō Emmerāmo ep̄o:
ꝛ sctō wolfgango eius loci vndecimo ep̄o; q̄ mi
ra apȯ eos gessit: monasteriūqꝫ scti pauli ꝯstru-
xit. Albertus q̄ꝫ magn⁹ oīm doctrinarū peritissi
mus apud eos ep̄atū rexit. Ideo de his patro-
nis per ratisbonēses scribit᷑.

Gaude ratisbona super excellentia dona
Concludis duo bis in te gratissima nobis
Corpora sanctoꝝ sacer est dionysius hoꝝ
In numero primus emerāmus laude necimus
wolfgang⁹ erhardus neuter medicamie tard⁹
Quatuor istoꝝ precibus necnō aliorꝝ
Hic cōtentoꝝ ducamur ad astra poloꝝ

Vienna pãnonie nũc austrie vrbs precla-
rissima ad danubiũ sita. Js fluuius ba-
uariã: austriã: vngariã secãs: p rasciam
atq bulgariã cũ sexaginta nauigalib' i euxinũ
descẽdit. Multasq ⁊ memorabiles alluit vrbes
Jnter quas nulla ditior: nulla populosior: nul-
la vetustior est q̃ Vienna australium ciuitatũ re-
gionisq caput. Hec olim flauianũ (vt in vetust
ducũ priuilegijs habet) appellata. A flauio pre-
fecto qui huic regiõi prefuit: ac vrbẽ inchoauit
aut ab imperatore flauio ad danubiũ pfecto vt
aras ob romani imperij metas collocaret. Et ibi
cõdita vrbs ex aris vocabulũ sortita sit. Cũq
flauianũ theotonici flabien pnunciẽt: nõ est ab
re longo tpis tractu: prima vocabuli sillaba re-
mota (vt plerũq fieri cõperim') bien remansisse
Jndeq dicta Vienna. Quãq aliq a paruo flu-
mine qd inter suburbia fluit noĩe vienna dictã
putãt. Vienna aũt vrbs magnifica ambitu mu-
rorum cingit duorum miliũ passuũ: habet suburbia
maxima ⁊ ambiciosa: fossa ⁊ vallo cincta. vrbs
aũt fossatũ magnũ habet: indeq aggerẽ preal-
tum: menia deinde spissa ⁊ sublimia frequẽtesq
turres: ⁊ ppugnacula ad bellũ prompta. Edes
ciuium ample ⁊ ornate: structura solida ⁊ firma
alte domorum facies magnificeq visunt. Vnũ id
dedecori est q tecta plerũq ligna contegũt pau-
ca lateres. Cetera edificia muro lapideo consi-
stunt. picte domus: ⁊ interi' ⁊ exterius splendẽt
Jngressus cuiusq domũ in edes te pricipis ve-
nisse putabis. Nobiliũ prelatorumq dom' libere
sunt. Sanctis celũ tenentib' ipsiq maximo deo
templa dicata ⁊ ampla ⁊ splendida secto lapide
cõstructa plucida: ⁊ colũnarũ ordinib' admirã-
da. Sanctorum plurime ⁊ preciose reliquie. Argẽ-
to auro ⁊ gẽmis vestite. templorum ingens orna-
tus. Ciuitas in episcopatu Patauiẽsi est: maior
filia matre. Quatuor ordines mẽdicãtes Scoti
⁊ canonici regulares sancti augustini admodũ
diuites habiti. Monialesq sacre ⁊ sancte virgi-
nes. Jbi q monasteriũ est ad sanctum hierony-
mũ nuncupatũ: in quo meretrices cõuerse repe-
riunt: que die ac nocte hymnos lingua theoto-
nica decantant: quarũ si qua redire ad peccatum

cōprehensa fuerit in danubiū precipitaṫ. Sed agunt ibi pudicā sanctāqꝫ vitaꝫ. Rarus de his sermo mal⁹ audiṫ. Scola q̄ꝫ hic ē liberaliū artiū ac theologie ꝛ iuris pōtificij. Noua tn̄ ꝛ ab vrbano sexto papa ꝯcessa: magn⁹ studētiū numerus eo cōfluit ex vngarie ꝛ alemanie partib⁹ superioribus ciuitatis ppl'S quinq̄ginta miliū cōmunicātiū crediṫ. Cōsulatus octo ꝛ decē viroꝝ eligiṫ tum iudex qui iuri reddēdo preest deinde magister ciuiū qui curā ciuitatꝭ gerit: magistratus alij nulli sunt nisi qui vini exigunt vectigal ad illos oīa referunṫ quoꝝ potestas annua est. Incredibile videri pōt quot ꝑ dies singulos in ciuitatē victualia ingerunṫ ouoꝝ ꝛ cancrorum mlte quadrige adueniūt. Pistus panis carnes pisces volatilia sine numero afferunṫ: vbi aduesperascit nihil venale ex his inuenies. vindemia his ad quadraginta dies ꝓtendiṫ. Nullo nō die trecenti currus onusti vino bis terqꝫ inferunṫ. Ducentos ꝛ mille equos indies ad op⁹ vindemiarū exercent. Incredibile dictu est quāta vis inducaṫ vini quod vel Vienne bibiṫ vel ad extraneos per danubiū contra cursum aque magno labore mittiṫ. Celle vinarie adeo ꝓfunde ac spaciose sunt: vt sub terra nō minus quaꝫ supra terrā edificioꝝ apud Viennam esse feraṫ. Platearū solū: stratū lapide duro vt neqꝫ plaustroꝝ rotis facile conteraṫ. In domibus multa ꝛ munda suppellex. Equoruꝫ iumentoꝝ ꝛ oīs generis capacia stabula vbiqꝫ fornices aule late verum his estuaria sunt loco tricliniorū que ab his stube vocanṫ: nam hyemis asperitatem hoc domitant modo. Fenestre vndiqꝫ vitree ꝑlucet: ꝛ hostia plerūqꝫ ferrea. In his plurime aues cantant: rare apud eos familie vetuste: aduene aut inquilini fere omnes nouissimis diebus hec vrbs Vienna primaria Imperatoris Friderici tercij dum inimicitias maximas cum Mathia vngarorum rege gereret: multa eius bella in se concitauit: qui damna multa Vienēsibus ꝛ incōmoda imperatori intulit: ꝛ tandeꝫ ciuitatem ei abstulit: quam post mortem Mathie Fridericus tercius iam veteranus per filiū Maximilianū regem in suam potestatem iterato redegit.

NVREMBERGA
S.Lorencius.
S.Sebaldus.

Nuremberga vrbs tota germania: ⁊ apud exteras gentes nominatissima celeberrimaqꝫ. Emporiū germanie amplissimū: magnificis operibus publicis ⁊ priuatis ornata. Arx regia in colle vrbi supereminet vetustissima. ex qua intra vrbem ⁊ extra prospectus est. A qua ciuitatis nomen ortum fuisse quidam arbitrant̄. quam pleriqꝫ a Tiberio Nerone imperatore: post tiberine constructionē conditā Aut a Druso nerone fratre suo qui germanos deuicit denominatā dicunt Nerobergam. Tiberius enī cesar genus paternū a Tiberio nerone trahit. qui liuiam drusillam (vt Suetonius tranquillus scribit) grauidam: ⁊ ante iam apud se filium enixam: petenti augusto concessit. Nec multo post diez obijt vtroqꝫ liberorū superstite Tiberio drusoqꝫ neronibus. Inter cognomina ⁊ Neronis assumpsit: quod significat lingua sabina fortis ⁊ strennuus. Tiberius post hec comatā galliam rexit. ⁊ barbaroꝝ incursionibus ⁊ principum discordia inquietā. Ex hinc rheticum: vindelicūqꝫ bellum inde pannonicū indeqꝫ germanicū gessit Rhetico atqꝫ vindelico gentes alpinas. pannonico brennos ⁊ dalmatas subegit. Germanico quadraginta milia dediticioꝝ traiecit in galliā iuxtaqꝫ ripaz rheni sedibus assignatis collocauit. Quasobres ⁊ ouās ⁊ curru vrbem ingressus est triūphalibus ornamentis ornatus. Cui postea glorie amplior cumulus accessit: toto illirico quod intra italiam regnūqꝫ noricum ⁊ traciam ⁊ macedoniam interqꝫ danubiū flumen: ⁊ sinum maris adriatici patet perdomito ⁊ in ditionē redacto. Iste Claudius Tiberius Nero (vt Eutropi⁹ tradit) prudens in armis: satisqꝫ fortunatus ante assumptum imperiū fuit. Et ciuitates suo nomine appellari iussit. Vetustissimi tamen historicoꝝ codices litteris scripti peruetustis. eam arcem castrum noricū appellant. Romani enim vt hostes post alpium saltus meatusqꝫ insidentes: ab incursibus phiberent. In collibus ⁊ tumulis norice ac plerisqꝫ regionibus germanie arces extruxerunt. De quo si plura sine testimonio dixerimus: fidem nobis paruā adhibitū iri dubitamus. Cum in noricis (vt Strabo grauissim⁹ autor tradit) ⁊ thaurisci habitēt boꝝ omniū impudentissimas incursationes repressit Tiberi⁹: ⁊ eius frater Drusus estate vna: per tota alpium ipsarū montana quidam terrarū extant tumuli: qui cōmode coli valeant. vallesqꝫ bene condite. De quo meminit Virgilius in fine tercij libri georgicoꝝ. Tum sciat aerias alpes ⁊ norica si quis castella in tumulis. Ea presidia posuerunt que germanos a rebellione ac motibus deterrerent. Habet itaqꝫ hec vnicū verticem in qua vetustissimū castellū vrbis pro custodia constructū est. Gloriosus quoqꝫ pontifex summus Pius eius nominis ordine secundus scribit. De nuremberga dubium franconie an baioarie cedat: Ipsum nomen indicat ad baioarias vrbem pertinere: Norberga enim noricaz montem significat. Ob quā rem patet noricoꝝ ciuitatem fuisse. Noricis aūt baioarios successisse. Ea nūc portio terre baioarie: que inter danubiū ⁊ Nurembergam iacet noricum appellat̄. Ciuitas tamen in diocesi Babenbergensi: que ad francones pertinet: sita. Ipsi Nurembergenses nec bauari nec francones videri volunt. Sed tercū quoddam seperatū genus. Vrbs ea nobilis amne pegnicio interlabit̄. ⁊ in ptes duas diuidit̄: ac pontibus lapideis pulcherrimis trahicit̄. In agro sterili ⁊ arenoso condita. atqꝫ ob eam rem industrioso populo. omnes aūt plebei opifices ingeniosissimi aut plerūqꝫ negociatores prudentissimi. Repertores ⁊ magistri mirandarū ac subtilium operū ⁊ arcium que ad decorem ac vtilitatē hominum plurimū conducunt. Quamq̄ꝫ hec inclita vrbs a quibusdam inter nouas numerari censeat̄. cum paucis in veterū monumentis reperiat̄: nullaqꝫ antiquitatis vestigia in ea appareant: preter arcem opus laude ⁊ vetustate dignū: atqꝫ perpaucas edes. Cum igit̄ de nomine ac conditoribus qui fuerunt ⁊ quibus temporibus certatio sit ⁊ sub iudice lis: ea relinquamus: cum de alijs vrbibus ne dum italie ⁊ germanie: Verum ⁊ de roma matre vrbium dubium extat. Nam vrbem terre marisqꝫ dn̄am quam nunc romani incolunt vt Dionysius halicarnaseus de antiquitate romanoꝝ tradit: vetustissimi barbari siculi tenuisse dicunt̄ qui vero ante hoc fuerint: neqꝫ vt habitata sit ab alijs: neqꝫ vt deserta fuerit: nemo quicq̄ꝫ habet certi q̄d dicat. quā aliqui a congregatione hominū: alij a troianis: alij ab euandro: ceteri a romulo conditā scribunt. Reliqua igit̄ prosequamur. Constat Nurembergā temporibus Karoli magni in flore fuisse. Karolus enim magnus rex francoꝝ qui talia tāq̄ꝫ multa gerebat vt simul ecclesiam: romanūqꝫ imperiū instauraret. saxonibus domitis: bittonibusqꝫ: gallicis sibi federe coniunctis: pacem cuz Tassilone baioarioꝝ duce. Adriano pontifice romano sequestre iniit. Sed cū accersitus Tassilo nec accederet: nec obsides ex federe promissas mitteret. Bellum illi Karolus indixit: ducens in baioariam copias tripartito distribuit. Ipse enim cū parte tercia copiarū Nuremberge: ⁊ in locis finitimis sua firmabat castra. Et austrasios turingos ⁊ saxones ad danubium castrametari iussit. Pipinus filius cum exercitu italico ad Tridentū desedit. Cum itaqꝫ Karolus prudenti consilio castra firmasset prope Nurembergā in formam sui tentorij Sacellum construxit: quod postea Leo tercius summus pontifex: cum ad Karolum properaret qui apud padebrunam saxonie oppidū erat summa acceptus reuerētia: proceresqꝫ dedit: qui honesto illū deducerent comitatu. Rediēs romā in honore diue Katherine martyris dicauit. Ferūt nōnulli eam vrbem fuisse olim sub dominio nobilissimi comitis francoꝝ Alberti: qui cū fraude hattonis epi maguntinēsis a Ludouico impatore obtrūcatus deinde in ius imperij cessisse. Postea vero q̄ꝫ in ditionē imperij venit: Sūma fide: constantia: ⁊ officio romanū imperiū coluit. Regibusqꝫ romanis fidē constantissimā semp seruauit. In discordia tamē cesarū calamitates ac damna grauia pertulit. Heinrico enī quarto regnū occupante filius eius rex romanoꝝ p diuinam vt videt̄ vltionē: patrē bello persecutus fuerat. Recessit itaqꝫ filius in Nurembergēses fidē genitori

seruantes: auxilio suorum fretus: Nurembergā obsessam recepit: quod Otto Frisingensis ⁊ Gotfridus Viterbiensis haud ignobiles historici scribunt. Idem Heinricus rex herbipolim petēs. Erlongo eiecto Robertum prefecit. Deinde dimissis saxonibus cū baioarijs: castrum noricū obsidione cingit. Ipsoq̧ expugnato: Ratisbonā norici ducatus metropolim adijt: quē pater e uestigio subsequēs roberto fugato: erlongū restituit. Inde ꝑgressus ratisbonensiū auxilio filio vrbe fugato: ibi Vlricum pontificē cōstituit ac Theobaldi marchiā ꝑ bohemos deuastauit. Conradus sueuus qui defuncto Lothario in romanoꝝ regē declaratus erat: ac ducēde in asiā expeditionis suasu diui Bernardi abbatis clareualensis munus assūpsit eam vrbem instaurauit: ⁊ insigne monasteriū ⁊ abbatiam ordinis diui benedicti ad sanctū egidiū nuncupatū: In celebriori vrbis loco fundauit. Nurembergenses a conrado rege Ceterisq̧ romanis imꝑatoribꝰ incrementū plurimū habuerunt: nec arbitrandū est eam vrbem istius pulchritudinis ⁊ amplitudinis a ꝑncipio instaurationis fuisse. Verum temporibus karoli quarti imperatoris romanoꝝ ac regis bohemoruꝫ maiore ambitu: menibus nouis aucta fuit. Munita nūc extat: post alta menia ⁊ antemuralia: ingenti clauditᷣ per circuitū profunda ac lata fossa. Habet quoq̧ ꝓpugnacula. murum crassissimum: ⁊ turres quinq̧ ⁊ sexaginta supra trecentas. Estq̧ edibus ciuiū amplissimis ⁊ firmissimis exornata. ⁊ in medio ferme germanie sita. Ciues eius cum industriosi sint: legibus imperialibus instructi. Senatū ⁊ magistratus ordinem habent a plebe distinctū. vetustiores ciues rempublicam administrāt. plebs tamen suis rebus studet ⁊ de publicis minime curiosa est. Plures in ciuitate basilice ample ⁊ ornatissime extāt. Et preter parrochiales ecclesias celeberrimas sancto Sebaldo ⁊ sancto Laurentio dicatas Quatuor mendicantiū loca magnifici operis habet: que ciues diuersis temporibus edificauere. Monialesq̧ sacre virgines ad diuam Kathērinam ⁊ sanctam Claram duo monasteria habent. Cruciferi ordinis theutonicoꝝ spaciosa vrbis loca possident. Extat quoq̧ in ea Carthusiense cenobiū edificij magnificentia amplissimū ⁊ pulcherrimū. atq̧ sanctissime virginis marie sacellum regale in foro ornatissimū cum fonte pulcherrimo. Gaudet hec insignis vrbs de suo regio patrono diuo Sebaldo. is fuit vita ⁊ miraculis clarus: Et signis imperialibus. Palliū enim: enses: sceptrum: poma: coronāq̧ karoli magni Nurembergenses in eoꝝ archiuis obseruant. que in coronatione noui regis ob sanctitatē ⁊ antiquitatē auctoritatē prestant. Datur enī hoc vetustati: vt plus maiestatis habere videantᷣ: pondere noua carent. Ornatᷣ q̧ꝫ maxime impreciabili ac diuinissima lanceā que ihesu xp̄i latus in cruce aperuit. Ac particula crucis famosissima. ⁊ alijs reliquijs toto orbe celebrandis. Que die tredecima post pasce gaudia: populi frequentia ex varijs prouincijs summa deuotione quotannis visuntᷣ. Ideo in eius laudem adiungitᷣ.

O decus eximium norici Nuremberga serena
Vrbs celebranda nimis regia siderea
Tu populosa viris: tu formosissima rerum
Virtutumq̧ parens: tu religionis amatrix
Iusticiam sacramq̧ fidem: pacemq̧ propinquis
Antiquasq̧ patrum leges ante omnia seruas

Sacrosancte militantis ecclesie fundamenta quibus tota huius edificij fabrica confidenter innititᷣ sunt sancti apostoli. quos deus elegit primitias in salutem gentiū omniū. Ipsi sunt bases ecclesie super fundamento: preter quod nemo aliud ponere potest quod est christus ihesus summo angulari lapide solidati: vt veritas que ante legis ⁊ prophetarum preconio vehebatᷣ per apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret: sicut scriptū est. In omnem terram exiuit sonus eorum. Ab ipsis nāq̧ est ꝓpagata ecclesia: ⁊ vsq̧ ad mundi terminos verbo predicationis extensa. hanc doctrinis: miraculis: exemplis: sanguisq̧ effusione plantauerunt. Quapropter digne patres: fundatores: edificatores: ordinatores pastores ⁊ pontifices vniuersalis ecclesie vocantᷣ. Huius aūt muneris sacramentū ita dn̄s ad omniū apostoloꝝ officium pertinere voluit: vt in beatissimo petro omniū apostoloꝝ summo collocaret: vt ab ipso q̄si quodam capite dono suo velut in corpus omne diffunderet vt extorrem se misterij intelligeret esse diuini qui ausus fuisset a petri soliditate recedere: hunc enim in consortiū indiuidue vnitatis assumptum. Id q̄d dn̄s erat voluit nominari dicendo. Tu es petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam: vt eterni templi edificatio mirabili munere gr̄a dei in petri soliditate consisteret: hanc eccl̄iam sua firmitate corroborans: vt illā nec humana temeritas posset appetere: nec porte inferi contra illā ꝑualerent.

Data est mihi potestas
in celo et in terra:
Saluator:
S. Petrus:
Andreas.
S. Johannes.
S. Thomas.
Jacobus minor
S. Symon.
S. Judas.
S. mathias.
Sanctam ecclesiam catholicam
Credo in spiritum
sanctum:
peccatorum:
Lucas
Jo
hannes

Spiritussancti missio

SAluus deus ac parēs oīm: vt nouis cultoribus nouā legē daret doctorē iusticie misit e celo. Is vt premissū est cruci affixus vltro spm̄ posuit. Sed qm̄ predixerat se tercia die ab inferis resurrecturū: metuētes ne a discipulis surrepto corpore vniuersi resurrexisse eū crederēt: detraxerunt eū cruci: ⁊ cōclusum in monumēto firmiter militari custodia circūdederūt. Verū tercio die ante lucē: terremotu facto: repente patefactū est sepulchrū. Et custodes attonitos obstupefecerat pauor. integer e sepulchro ac viuus egressus in gallileā ꝓfectus est discipulis ꝯgregatis: scripture sancte lr̄as id est ꝓphʒarū archana patefecit: que anteq̄ paterent perspici nullo modo poterāt: q2 ipsū passioneq̄ʒ eius annūciabāt. Ordiato v̄o discipl'is suis euāgelio: ac noīs sui predicatione circūfudit se repente nubes: cūq̄ʒ in celum sustulit q̄dragesimo post passionē die. Post beatā eī̄ ⁊ gloriosam resurrectionē quo verū dei templum iudaica impietate resolutū: diuina in triduo potētia suscitauit. Quadragenarius sanctoꝝ dieꝝ numerus expletus: mora corporalis p̄ntie extēdit: ut fides resurrectionis documentis necessarijs muniret. Apl'i itaq̄ʒ ⁊ discipuli oēs post ascēsionē dn̄i (sicut Lucas ī actibus aplo'ꝝ meminit) a mōte oliueti regressi statim venerūt hierosolymā: ⁊ ascenderūt in cenaculū vbi manebāt in orōne ⁊ humanitate ꝑseuerātes cum mulieribus ⁊ maria matre ih̄u ⁊ fr̄ibus eius meditātes in lege dn̄i: ac mādatoꝝ eius die ac nocte: donec induerentur v̄tute ex alto. In his aūt diebus q̄ inter resurrectionē dn̄i ⁊ ascēsionē fluxerūt mor' dire mortis aufert. Et nō solū aīe: sed etiā carnis īmortalitas declarat. In his per insufflationē dn̄i infundit apl'is oībus sp̄ussanctus: ⁊ btō aplo' petro supra ceteros post regni claues ouilis dn̄ici cura mandat: Per omne deniq̄ʒ hoc tēpus ꝓuidētia dei curauit: atq̄ʒ suoꝝ ⁊ oculis insinuauit ⁊ cordibus: vt dn̄s ih̄s vere agnosceret resuscitatus: qui vere erat natus ⁊ passus ⁊ mortuus. Ab illo aūt die quo dn̄s super oēm celoꝝ altitudinē ascendit: decimus dies occurrebat qui ab eiusdē resurrectione q̄nquagesimus: vt sacra testat historia. Cū discipuli pariter essent: acceperunt munera sp̄us sancti ꝓmissa que poscebant. Et factus est repente de celo sonus: ⁊ repleuit totam domum vbi sedebant ⁊ apparuerunt illis dispartite lingue tāq̄ʒ ignis: ⁊ repleti sunt oēs spiritusancto: ⁊ ceperunt loqui varijs linguis. Sicut eīm hebreo quondā populo ab egyptijs liberato: quinquagesimo die post īmolationē agni lex data est in monte syna. Ita post passionē qua verus dei agnus occisus est: q̄nquagesimo a resurrectionis eius die in aplo's plebeq̄ʒ credentiū sp̄ussanctus elapsus est: vt facile diligens xp̄ianus agnoscat inicia veteris testamenti euāgelicis ministrasse principijs: ⁊ ab eodem sp̄u conditū fedus a quo primū fuerat institutū. His aūt muneribus imbuti apl'i oīa que de xp̄o ꝑ ꝓphetas scripta fuerāt ꝓtinus intellexerūt: Cōmuniq̄ʒ decreto simbolū edentes: nr̄e fidei fundamēta iecere. Et petrus quidē aploꝝ princeps iuxta hieremie ꝓphetiā ⁊ isaie atq̄ʒ psalmiste dixit. Credo in vnū deum patrē oīpotentē creatorē celi ⁊ terre. Andreas in abacuck verbo subdidit. Et in ih̄m xp̄m filiū eius vnicū dn̄m nr̄m. Cui ⁊ Johannes adiecit. Qui conceptus est de sp̄usancto natus ex maria v̄gine. vt isaias predixerat. Ecce v̄go ꝯcipiet ⁊ pariet filiū. Jacobus vero ⁊ Isaic ꝓphetiā affirmās dixit. Passus sub pontio pilato crucifixus mortuus ⁊ sepultus. Thomas deinde Osee ꝓphetiā contestās ait. Descendit ad inferos: tercia die resurrexit a mortuis. Posta Jacob' maior ꝓtulit. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei patris oīpotētis. Philippus q̄ʒ mox adiciens inquit Inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Bartholome' postmodū cecinit dicens. Credo in sp̄ussanctū. Cui Matheus subiecit Sanctā eccl'iā catholicā. Symon v̄o ⁊ Judas atq̄ʒ Mathias deniq̄ʒ reliquū ꝑfecerūt dicētes. Sanctoꝝ coīonē. Carnis resurrectionē. Et vitā eternam Amen. Symboloq̄ʒ ꝑfecto apl'i multa ꝯstituere de oī eccl'ia: inde diuino cultu intenti Jacobū frēm dn̄i hierosolymoꝝ pōtificē cōstituerūt virū a natiuitate sanctissimū: q̄ missaꝝ simplici ritu celebrare cepit dicēdo pater nr̄ ⁊c̄. Hac q̄ppe rōne xp̄iana respublica viroꝝ scʒ ⁊ mulierū crescere multū cepit. Propter qd̄ petrus apl's bonis institutis eccl'iā ꝯfirmaturus septē diaconos delegit videlʒ Stephanū: philippū: ꝓcorū: nicanorē: tymonē: parmenā ⁊ nicolaū anthiocenū aduenā. Illi q̄ ad veros xp̄i ministros ꝑtinebāt ꝑagere ceperūt. Totū postremo orbē ꝑ ꝓuincias inter se partiti sunt. Et thomas quidē parthos: medos: persas: hircanos: bactrianos ⁊ interna gentiū indoꝝ sortit' est. Mathe' macedoniā ⁊ ethiopiā. Bartholome' licaoniā ⁊ citeriorē indiā. Andreas achaiā ⁊ scithiā. Johānes post mortē virginis marie asiā. Petro aūt pontus gallacia bithinia capadocia italia ⁊ tandē roma obtigit. Jacob' maior hispaniā: Judas mesopotamiā. Symon zelotes egyptū: Philippus gallias ⁊c̄. accepit: de q̄bus apl'is mox narrabim'. Discipuli itaq̄ʒ ꝑ ꝓuincias dispsi fundamenta eccl'ie vbiq̄ʒ posuerūt: faciētes ⁊ ipsi ī noīe magistri dei magna ⁊ pene incredibilia miracula: q̄ descendens instruxerat eos virtute ac ꝑtāte qua posset noue annūciationis ratio fundari ⁊ cōfirmari.

Assumptio marie dei genitricis

Coronatio Gloriose virginis Marie In celis :

ā mūdi. 4233. ā x̄. 34.

GLoriosissima sempqȝ virgo maria dei genitrix intemerata: post ascensionē dñi ihesu: cōuersationē ad humane vite exemplū (luca in actibus aploꝝ testāte) generaliter cum aplis habuit: quisqȝ repleti fuerunt grā spūssancti. Post missiōe vo spūssancti ꝛ aploꝝ dispsionē vt diuus Hieronym⁹ refert. Gabriel archāgelus tāqȝ celestis paranymphus eā virginē sanctā ꝛ corpe ꝛ mēte intactā custodiuit: atqȝ iohānes euāgelista cui eā de cruce fili⁹ cōmiserat: virgo vginē seruauit officiosissime vsqȝ in finez vite sue: ꝛ tāqȝ adoptiu⁹ fili⁹ administrauit. Habitatio aūt ei⁹ vsqȝ ad mortē pre nimio amore ī loco illo fuit vbi oīa in qbus passus fuerat loca inuisere posset: vt suis ꝯsolaret̃ aspectibus. ꝛ in mōte syon cella vbi morabat̃ ꝛ Johānes missaȝ celebrauit ondit̃: quia (vt diuus hieronym⁹ scribit) impatiēs amor hoc inter cetera precipuuz hȝ vt quē desiderat: semp inuenire se credat. Nec mirū si christ⁹ est ab oībus amādus: multo ardenti⁹ ab ea cui⁹ et dñs ꝛ fili⁹ erat. Multis eqdē afficiebat̃ doloribꝰ ꝛ amoris ardoribꝰ estuauerat post filij ad celos ascensum: duz secū tacite cuncta reuoluerat: q̄ audierat viderat ꝛ cognouerat Tādez cū oī plena esset grā: oīqȝ vtute illustrata. Anno a ntītate filij ei⁹ ihesu xp̄i q̄dragesimonono etatis vo sue. 63. abdormiuit in pace: vberrimeqȝ claritatis eterne grām possidere meruit: quā ab eius filio christo ihesu plenissime accepit. Ad eius aūt exeq̄as deo sic volēte (vt doctores sancti scribūt) oēs affuere apl̄i. Et dñs ipse nr̄ ihesus christus cū tota celoꝝ curia: quātuz fas est credere: eidē tot⁹ festiuus occurrit: ꝛ cuz gaudio eā in aīa ꝛ corpe in celum assumpsit. Secūqȝ ī throno collocauit. Vixit aūt post mortē filij. 16. annis: cuz antea. 47. etatis haberet annos. Nulli aūt dubium in eius gloriosa assumptione ꝛ coronatione oēm illā celestem irl̄m tunc exultasse ineffabili leticia: tunc iocundatā esse inestimabili charitate cū oī gratulatione iubilasse: nec miruz qꝛ honor matern⁹ ei⁹ est. qui est natus ex ea quez oīs celoꝝ ordo venerat̃ ꝛ adorat: sup se eleuatū cū pr̄e in sede maiestatꝭ dñi. Ad throni igit̃ celsitudinē intemerata mater ꝛ vgo ꝓcessit: atqȝ in regni solio sublimata: p⁹ xp̄m gl̄iosa resedit.

PEtrus papa primus: aploꝝ princeps: natione gallileus ex bethsaide vico: iohānis filius andree apl̄i frater: primus sedit annis septē post ascensionē dñi ī episcopali sede apud antiochiā vrbez fuit aūt petrus ille quē his verbis xp̄s allocutus est. Beatus es symon bariona: qꝛ caro ꝛ sanguis nō reuelauit tibi: sed pater meus qui est ī celis. Et tu es petrus ꝛ sup hanc petrā edificabo eccl̄iam meā. Ac tibi dabo claues regni celestis: ptātemqȝ ligādi ꝛ soluendi. Is vo oīm diligentissimus vbi asiaticas eccl̄ias satis confirmasset: cōfutatis eoꝝ opinionibus qui circūcisionez approbabāt post predicationē dispersionis de circūcisione in ponto: galacia: cappadocia: asia: bithinia. ab herodis carcere liberatus: in Italiā venit ꝛ rome primā cathedrā tenere cepit secundo Claudij anno. Cum ea vrbs totius mundi caput esset: etiā pōtificali sedi cōuenientē esse cernebat. Sedit aūt in ea annis. xxv. ꝛ mensibus septem. Petrus itaqȝ romā tunc venit ꝛ qd̄ hanc sedē pōtificali dignitati cōuenientē cernebat. ꝛ huc ꝓfectuz intellexerat symonē magū samaritanum quendā: qui prestigijs suis eo erroris iaz deduxerat populū romanum: vt deus crederet̃. Rome em̄ iam titulum adeptus erat inter duos pontes positū ac latinis l̄ris sic scriptū symoni deo sancto. Hic dum ī samaria esset tamdiu se credere ī christū simulauit: quoad baptismū a philippo vno ex septē diaconib⁹ acciperet: quo q̄dez postea in malā partez vtens: multaꝝ heresium fundamenta iecit cū Selene impudica muliere: quā sceleris sociā habuit: ꝓuocare petruz miraculis morte pueri homo nepharius ausus est: quē eius carmina p̄mo mouere visa sunt: verū cuz postea nihilominus puer iaceret: in nomīe ihesu petro iubente surrexit. hāc obrez indignatus symon vidente populo se volaturū ex capitolino monte in auentinū pollicet̃. Cum iam volaret rogatu petri ad celū manum tendentis ac rogantis deum: ne deludi magicis artibus tantum populū sineret symon decidit ꝛ crus infregit. Cuius dolore nō multo post aricie mortuus est: Hinc symoniaci heretici originē habent: qui donum spūssancti emere ꝛ vēdere ꝯsueuere ꝛc̄. Primus postea Petrus quadragesimale ieiuniū instituit. Duas qȝ epl̄as q̄ canonice nomīant̃ scripsit Verū quia pluribus intentus esse non poterat: cum orationi ꝛ predicationi vacaret duos episcopos ordinauit Linum scȝ ꝛ Cletum: qui sacerdotale ministeriū populo romano ꝛ alijs exhiberent.

Linea Imperatorum

Caius Calligula

Caius cognomēto caligula: filiꝰ drusi augusti cesaris priuigni ⁊ tiberij
nepos qrtus romanoꝝ īpator. mortuo eīn tiberio a castrensi loco du
cto impiuz occupat. caligule cognomē traxit: qꝛ manipulario habitu
inter milites educabatur: siue vt alij ferūt cum eius iuuentum extitit deferendi
caligas margaritis insignitas. māsit ī liuie auguste ꝓauie sue cōtubernio quā
defunctā pretextatꝰ ꝓ rostris laudauit. inde vicesimo etatis anno accitꝰ capreas
a tiberio vno atqꝫ eodē die togā sumpsit. Naturā tñ seuā atqꝫ ꝓbrosaꝫ inhibe
re poterat. cōsulatꝰ qtuoꝛ gessit. opa sub tiberio semipfecta teplū augusti thea
truqꝫ pōpeij absoluit. inchoauit aqueductum tiburti. multas tñ vrbes in suo
noīe edificauit ⁊ presertim apud thraciā calipolim vrbē insignē. Statura fuit
eminenti pallido coloꝛe: corpe enormi: gracilitate maxīa ceruicꝫ ⁊ cruriū ⁊ ocu
lis ⁊ tpibꝰ cōcauis: frōte lata ⁊ torua. capillo raro ac circa verticē nullo. Vul
tū vero natura horridū ac tetrū etiā ex industria efferebat. valitudo ei neqꝫ cor
poris neqꝫ animi ꝯstitit. vestitu calciatuqꝫ ⁊ cetero habitu neqꝫ patrio neqꝫ ci
uili: ac ne virili quidē vsus est. sepe depictas gēmatasqꝫ indutꝰ penulas: īma
nissima facta augebat atrocitate verboꝝ. ideo hō oīm scelestissimꝰ iudicatꝰ. nil
eīn vel domi vel foris strēnue gessit. Auaricia oīa expilauit: tāte libidinis fuit
vt etiā sororibꝰ stuprū intulerit: tante crudelitatis ut sepius exclamasse dicat
vtinā pplꝰs romanꝰ vnā ceruicē haberet. ita aūt virgilij ⁊ liuij glīe inuidit: vt
paululū abfuerit: qn eoꝝ scripta ⁊ imagines ex oībus bibliotecis amoueret
senecā arenā sine calce dicebat. Preterea agrippā regē iudee facit: herodē lug
dunū relegat. Postremo a suis tādē necat impij āno tercio mēse tercio cū vixis
set annis. xxix. Cadauer clā ī ortos lamianos asportatū: pꝰ crematū ⁊ sepultū

Claudius

Claudiꝰ caij caligule patruus: quē nepos ī ludibriū reseruauerat: impiuz
accipiēs qntꝰ romanoꝝ īmpatoꝛ ope ⁊ industria agrippe regis iudeoꝝ
imperiū: vt iosephꝰ refert: accipe meruit. Is natꝰ est lugduni eo die q
pmū ara ibi augusto dedicata est: apellatusqꝫ tiberꝰ claudiꝰ drusus discipli
nis liberalibꝰ ab etate pma nō mediocrē opam dedit qnqgesimo anno impe
rij cepit. In cognoscēdo ⁊ decernēdo mira varietate animi fuit. Britāniā quā
neqꝫ an Iuliū cesarē neqꝫ post eum quisqꝫ attingere ausus est: in deditiones ac
cepit: orchades insulas romano adiecit impio: sexto qꝫ pfectꝰ erat mēse romā
rediit: triūphauitqꝫ maxio apparatu. Opa magna potꝰ qꝫ necessaria pfecit: p
tria passuū milia partim effosso mōte: partim exciso canale absoluit egre: ⁊ pꝰ
vndecim annos triginta milibꝰ hoīm ibi sine intermissione elaboratibꝰ portū
ostie extruxit: ducto dextro leuaqꝫ brachio ad cohercendos maris fluctꝰ: vxo
rē duxit eliā petinā cū qua diuortiū fecit ex leuibꝰ offensis. Post messalinam
messale cōsobrini sui filiā ī mrīmoniū accepit quā cū cōperisset sup cetera flagi
cia C. silio nupsisse: supplicio affecit: tandē illecebris agrippine blādicijs pre
allectus cū ea nuptias ꝯfecit. autoritas dignitasqꝫ forme nō ei defuit. Nā ⁊ p
lixo nec exili corpe erat: ⁊ specie caniciecꝫ pulchra: opimis ceruicibus. cibi vi
niqꝫ tpe ⁊ loco appetētissimꝰ: historiā in adolescētia scribere aggressus est: nec
minore cura greca studia secutus est. Postremo ab agrippina boletis veneno
illitis necat. Excessit aūt. iij. idus octobris. lxiiij. etatis impij. xiiij. anno. fu
neratusqꝫ est solēni principū pompa. Presagiū mortis eius fuit exortus crini
te stelle quam cometam vocant.

Nero

Nero claudij puignꝰ ⁊ agrippine ex Gneo domicio eiꝰ viro filꝰ sextus
romanoꝝ imperatoꝛ. natꝰ est an nouē mēses qꝫ tiberꝰ excessit cui ꝑrius
cognomē domicius sicut ⁊ pri. Cū claudiꝰ cesar ei filiā octauiā vxorem de
disset eū neronē appellauit. Inter ceteras disciplinas puericie imbutus tpe ⁊
musica. equoꝝ studio vel pcipue ab ineunte etate flagrauit: petulātiā: libidinē
auariciā: crudelitatē sensim quidē pmo ⁊ occulte velut iuuenili erroꝛe exercuit
Paulatiz vo inualescentibꝰ vicijs ad maioꝛa palā erupit. Epulas e medio die
ad mediā noctē ꝓtrahebat: fuitqꝫ auūculo caligule oībꝰ in rebꝰ nequioꝛ ⁊ sce
leracioꝛ. Nā et magnā partē senatꝰ interfecit. Tante ꝑterea luxurie fuit vt frigi
dis lauaret vnguētis. retibusqꝫ aureis piscaret q attrahere funibꝰ purpureis
ꝯsueuerat. Hec oīa vicia principio impij sui ita occultauit: vt bonā spem oībꝰ
ꝑ se ferret. statura fuit pene iuxta corpe maculoso ⁊ fetido. subflauo capillo. vul
tu pulchro magis qꝫ venusto: oculis cesus ⁊ hebetioribꝰ: ceruice obeses: vētre
obiecto: gracillimis cruribꝰ: valitudine ꝓspera. Incendiū aūt rome suo tpe a
clino scauri ad exqlias vsqꝫ sex diebꝰ vagatū. multas fortunas ciuiū cū ꝯsupsis
set: ac oīs culpa pncipi ascriberet. Ipse: vt ait corneliꝰ tacitꝰ: abolendo rumoꝛi intentus: falsos testes sub
ornauit q id factū a xpianis causarent. vnde ⁊ totꝰ capti ⁊ interfecti sunt: velex eoꝝ cad aueribꝰ p aliquot no
ctes lumine cōtinuata dicunt. Sūt tñ q dicunt illud incendiū ab eo excitatū fuisse vt troie ardētis silitudi
nē cerneret. Sua seuicia qꝫ in senecā: lucanū: in matrē agrippinā ⁊ octauiā vxorē ⁊ oēs q ī pcio apō ciues
erāt vsus est. Tandē ppli romani irā ⁊ odiū in se ꝯcitauit vt ad penas qesitꝰ sit. Is fugiēs ad qrtū milia
riū in suburbano liberti sui: semetipsuz interfecit. Obijt. xxx. ⁊ secūdo etatis anno impij vo quartodecimo.

Lapidatio sancti Stephani

Stephan⁹ ꝓthomartir natiōe hierosolimitanus: e septē diaconib⁹ primus ob sctitatē ⁊ moꝝ disci plinā diacon⁹ ab apl'is electus: signa ⁊ ꝓdigia multa vt Lucas scribit in iudeoꝝ pplo ad corroboratiōnē fi- dei xp̄iane facere cepit. Contra quē nōnulli iudeoꝝ in/ surrexere: sed nequaq̄ sapiē ⁊ spiritui eius disputādo resistere nequiuerūt: eo ꝙ intuētes vultū eius: vultus angeli apparuit inter illos: quoꝝ errores cū cōfutasset indignati iudei ipsū extra ciuitatē eijciētes lapidibus peruenerūt: vt expediti⁹ lapidibus impetere possent ve stimēta sua deposuerūt iuxta pedes adolescentis sauli. Dumq̄ lapidaret᷑ genua posuit: ⁊ suspiciens in celū ⁊ vidēs ihm stantē ꝓ lapidātib⁹ obnixe orauit: ne mortē suā illis statueret in suppliciū. Is cū viua imago vir- tutis cū saxoꝝ turbine quateret᷑ ⁊ saxeus ille nimb⁹ cir cū tp̄a crepitaret a cōstantia mētis nūq̄ dimotus in fu turā spem tota intentione ꝓfusus: magnū patiētie do/ cumentū posteris allatur⁹ Oratione tādē cōpleta mox obdormiuit ī pace. Lapidatusq̄ fuit eodē anno q̄ xp̄s crucifixus in mēse augusti. Corpus eius venerabile in uentū fuit a btō Luciano presbitero tp̄ibus Honorij āno dn̄i.cccc.vij. In cuius reptione augustinus refert sex mortuos suscitatos ⁊.lxx. hoīes a varijs egritudi- nibus liberatos. Postea trāslatū constātinopolim: de/ inde romā ⁊ digniori loco conditū.

Philippus aūt secūdus diaconus cesariā veniens postq̄ samarie predicabat: ⁊ mult̄ signis ⁊ v̄tuti bus inclitus fuit. Tres filias ꝓphetie spū plenas habuit. Obijt tp̄e Neronis ⁊ ab oībus sanctus habitus Tres q̄ꝫ filie in ei⁹ sepulchro tumulate sunt. Procorus tercius diaconoꝝ apō anthiochiā dei ecc̄iam nup ab apl'is excitatā fide ⁊ industria auxit: vbi martirio coronatus fuit. Nicanor q̄ꝫ q̄rtus diaconus cū hie/ rosolymis gr̄a fidei ⁊ virtute vsq̄ ad tp̄a Vespasiani admirādus fuisset ibi martiriū ꝓ dn̄o suscepit. Ty mon q̄ntus diacon⁹ primū ad beroam resedit. deinde verbū dn̄i dissemināś corinthū ꝑuenit: vbi a iudeis ⁊ grecis p̄mo flāmis iniectus: ſ nil lesus: demū cruci affixus martyrij coronā accepit. Parmenas sextus diaconus predicatiōis officiū plena fide cōsūmauit ⁊ tandē Traiani tp̄ibus martyrij gl'iā adeptus est.

Nicolaus v̄o aduena septimus diaconus in fide nō permāsit: ⁊ nicolaitarū heresis ab eo initiū sūpsit.

Conuersio ⁊ vita Pauli apl'i

Paulus ihū xp̄i dignissim⁹ apl's electiōis vas ex tribu beniamin fuit: ex oppido iudee ꝙ giscalis noīat᷑ q̄ cū a romanis captus a puero fuisset cū parēti bus suis tharsū cilicie vrbem (vbi ei⁹ pater ciuilitate romana donat⁹ est) cōmigrauit. Mos siquidē tūc roma noꝝ fuit cū monarchiā totius mūdi cōquirerēt: vt gen tes q̄ cū pace ⁊ coronis romāis occurrebāt: romane ci/ uilitatis potirent᷑ cōq̄ frēs dicerent᷑. Cū aūt romani ciliciā cū exercitu petissent: pauli pater cū nobilioꝛib⁹ tharsensib⁹ romanis cū pace occurrebat. Eā ob rē ꝯsu larē vestē ꝓmeruit: ⁊ inter ciues romanos annumera/ tus fuit ꝓpter qđ ⁊ paulus hic apl's ciuis roman⁹ habi tus est. Cū aūt xp̄i religio p vniuersaꝫ excrescere cepis/ set iudeā: adhuc adolescētulus a pōtificib⁹ tēpli ep̄l'as accipiēs: eos q̄ xp̄m verū esse deū ꝓfiterent᷑ ꝑseq̄ decre uit: vn̄ cū Stephani ꝓthomartiris neci interfuisset: ⁊ oīm lapidātiū cū vestimēta fuaret: tāq̄ manibus oīm lapidaret Stephan⁹ inclinatus ꝓ eo orauit ⁊ paulū e terra erexit: q̄ paulopōst dū damascū ꝑgeret (vt lucas testat᷑) spū diuino tactus ad fidē xp̄i venire cōpulsus: vas electionis vocari ꝓmeruit. Et id oē euenit anno q̄ ⁊ xp̄s passus est. Statiq̄ vocat⁹ xp̄i euāgeliū eidē reue latū est. Ob diuinaq̄ studia hierosolimā missus gama lieli viro doctissimo eruditionis cā cōmendatus. Post aūt eius ꝯuersatiōnē vna cū barnaba aplo m̄ltis vrbi/ bus ꝑagratis hierosolimā redijt cū petro iohāne ⁊ ia/ cobo xp̄i euāgeliū cōtulit: q̄ audito gentiū apl's ab eis dem declaratus est. In hispaniā predicādi gr̄a nauigauit: in narbona multos couertit. Reuersus sc̄do hie rosolymā sc̄do imp̄ij neronis anno: a festo iudee ꝓcuratore vinctus romā (vt ciuis roman⁹) mittit᷑: vbi bie/ nio ī libera custodia manēs: cū iudeis q̄tidie disputabat: tandē a nerone dimissus m̄lta p̄dicauit ⁊ scripsit.

Sanctus marcus euangelista

Marcus euāgelista genere leuitic⁹ sacerdosq₃ cū petro magistro suo: ex baptismo fili⁹ atq₃ interpres: ad ꝓpagandū verbū dei romā (ex antiochia) venit: iuxta qđ petrū referentem audierat: rogat⁹ rome a fratrib⁹ breuē scripsit euāgeliū. Qđ cū petr⁹ audisset ꝓbauit ecclesijs legendū: ⁊ sua auctoritate edidit. Diuus aūt petr⁹ vidēs cōstantiā viri ipsū alexandriā destinauit aquilegiēses vo sua predicatione ad xp̄i fidē pri⁹ cōuertit. ⁊ cū ermagorā ciuē aquilegiēsē virū doctissimū cōuertisset cū eo ad petrū regressus illū aqlegiensem ep̄m creare fecit: inde alexandriā ꝑrexit: ⁊ prim⁹ ibi xp̄m annūciās: cōstituit eccl'iam: tāta ⁊ doctrina ⁊ vite cōtinētia vt oēs sectatores xp̄i ad exemplū sui cogeret. Tante fuit humilitatis vt pollicē sibi amputauerit: vt sacerdotio reprobus haberet. Postq₃ aūt diu eccl'iam docendo scribendo cōstituisset octauo neronis anno a pontificib⁹ templor in solēnitate pascali cū missas celebraret capt⁹: fune in collo ei⁹ misso ipsum p ciuitatē trahebāt: donec sp̄m emisit. ⁊ sepult⁹ est alexandrie succedēte sibi amano. Anno vo dn̄i. dccc. xxix. fuit Justian⁹ patricius veneciar dux. anno ei⁹ secūdo beati marci euāgeliste corp⁹ venetias est trāslatū ⁊ eo q̄ secutus est anno cōdite vrbis venete primo septuagesimo ⁊ q̄dringētesimo eccl'ia que nūc extat sancti marci venetijs edificari cepta. Inde ex senatus cōsulto vrbis patron⁹ constitutus. Eius imaginē in vexillis detulerunt. Ipsius q₃ euangelij codicem ex aquilegia delatum cum alijs preciosissimis donarijs in eodem templo recondiderunt.

Fenix auis vnica

Fenicem nobilem ante omnes aues vnum in toto orbe nec visum magnope. Cornelius valerianus deuolasse in egyptū tradit Q. plautio. Sex. papinio cōsulibus. Allatūq₃ esse in vrbem claudij principis censura. anno vrbis. dccc. ⁊ in comicio ꝓpositum: quod actis testatus est hec auis in arabia prius visa narratur aquile magnitudine: auri fulgore circa colla: cetera purpureus: ceruleam roseis caudam pennis distinguentibus: cristis faciem: caputq₃ plumeo apice honestare. Auctor manilius senator est nemine extitisse qui viderit vescentem. viuere annis sexcentis sexaginta. Senescentē cassia turisq₃ surculis construere nidum replere odoribus: ⁊ super emori. Ex ossibus deinde ac medullis nasci primo ceu vermiculum: inde fieri pullum. Huius alitis vita magni cōuersionem anni fieri prodit idem manilius.

Jacobus maior apostolus

Jacob⁹ maior ap'ls dn̄i: zebedeiq₃ ex maria salome fili⁹: ac diui iohānis euāgeliste frater dictus maior cū pri⁹ altero vocat⁹ ad ap'latū: ⁊ p martyriū ad regnū celor fuit. quē dn̄s vna cū eodē iohāne vocauerat dicens. Uenite post me faciā vos fieri piscatores hoīm. quiq₃ relictis retibus secuti fuerūt eū. post aduentū sp̄ituſsancti hispaniā accessit ad predicandū. postq₃ vniuersam p̄dicādo peragrasset hispaniā: in qua nonē tātum cōquisierat discipulos: cū videret gente illā agrestem i iudeā reuersus. Ab herode agrippe regis fratre qui in ir'lm fris vices gerebat: obtrucatione capitis martyrij palmā adeptus est. Ut dicit die qua ⁊ xp̄s incarnatus vel passus est anno vno integro reuoluto. Cū vo duceret ad locū passionis p Josiā scribā: ⁊ in via paraliticū sanasset: iosias credidit: pri⁹ baptizat⁹ capite priuat⁹ cū iacobo fuit. Ei⁹ aūt sacratissimū corp⁹ discipli ei⁹ nocte rapiētes de ir'lm ad hispanias trāstulerūt. ⁊ cōpostellā ciuitatē gallicie intrātes i vltimis finib⁹ hispaniarū cōdidē. Ibiq₃ celeberrima gentiū illi⁹ ⁊ pegrinarū natiōnū veneratione excolit. Stupēda effecit q₃ deuotio fidelū infusa mentib⁹ in visitādo limina ei⁹ ⁊ eccl'ia firmauit: in eo voto nullus preter aplicā sedē dispēsare liceat. ⁊ qđ minus ceteris ap'lis illi i vita collatū fuit honoris ⁊ glorie: ꝓpter breuitatē vite ei⁹: hoc quasi diuina munificētia post mortē suppleuerit.

Prima ꝑsecutio xp̄ianor tercio decimo imperij neronis anno cepta fuit. Is i xp̄ianos p̄m⁹ exercere cepit. in q̄ p̄ter petrū ⁊ paulū ap'los vt illico patebit etiā infrascripti singulares viri rome ⁊ alibi gl'ioso martyrio coronati sunt. quor de nūero q̄draginta septē fuere a bt̄o petro ap'lo baptizati: q̄ cū eodem ap'lo i custodia cōtinent: tandē sub deuotissima fidei ꝯfessione ibidē neroniano gladio. 2. yd⁹ marcij ꝯsūpti sūt.

Jacobus iustus minoꝛ apostolus

IAcob⁹ apl'us cognomēto iustus dictus minoꝛ respectu maioris: nō quo ad scītatē: sed ob vocationē ad apl'atū. Dñi (ex sorore marie matris ei⁹) frater post ascēsionē dñi ab apl'is hierosolomitane eccl'ie primus ep̄s ordinat⁹: Sedit annis. xxx. vsq3 ad septimū annū Neronis. Uir certe ab ipso matris vtero sanctus: q̄ vinū ꝛ sicerā nō bibit: nec carnē mādcauit: ferrū ī caput eius nō ascēdit: oleo nō est vnct⁹: nec balneo vsus est: veste linea sup̄indut⁹ solus sancta sanctoꝝ ingrediebat̄ ꝛ ita assidue ꝓ salute pp'li flexis genib⁹ orabat: vt eius genua cameloꝝ more occallucrint ꝓ hac sūma iusticia: iustus appellat⁹. ꝛ vt Ignaci⁹ tradit facie vita ꝛ mō cōuersationis xp̄o ihū simulim⁹ fuit: ac si frēs gemelli fuissent. Hūc itaq3 annan⁹ pōtifex iudeoꝝ: recedēte festo ex iudea ipsi⁹ ꝓuīcie gubernatore cōprehēdit. Et xp̄m negare attēptauit Posuerūtq3 sup̄ pīnaculū tēpli ꝛ ꝯgregata multitudine xp̄m verū deū ventuꝝ ad iudicādū viuos ꝛ mortuos ꝓclamauit. xp̄iani gauisi. pharisei ꝯturbati ascēdētes eū de tēpli pinna deiecerūt: cōfestim in terraz collapsuz lapidib⁹ obrui p̄ceperūt: ꝓut tñ potuit man⁹ ad celū tetēdit ꝛ ꝓ ꝑsecutorib⁹ orauit. Quo adhuc spirāte fullonis fuste ī capite ꝑcussus expirauit. Sepult⁹ iuxta tēplū. huic p⁹ resurrectionē dñs apparuit ei panē bñdicēs ꝛ frāgens dixit. Mi frater comede panē tuuz q2 a mortuis fili⁹ hoīs resurrexit: cū votū emisisset non gustaturꝝ panē nisi eū p̄ri⁹ vidēt. eū tante scītatis fuisse dicē iosephꝰ ꝙ ob necē ei⁹ ierl'yma euēsa fuit creditū sit.

PEtrus vir sanctissim⁹ cū tm̄ sibi noīs apud oēs compaucrat vt plurimū coleret̄: hāc ob rez indignat⁹ Nero mortē ei⁹ q̄rere cepit: vñ petr⁹ monētib⁹ amicis ad declinādā irā p̄ncipis via appia ab vrbe discedēs ad p̄rimū lapidē xp̄o fit obuiā. quē adorās rogat dñe quo venis: tuz xp̄s. Romā iterū crucifigi. extat sacellū eo loco vt v̄ba hic sunt habita ideo ad vrbē rediit clemētē ep̄m ꝯsecrat. nō multo post vna cum paulo iussu neronis necat̄ vltimo ei⁹ anno: diuersis tñ cruciatib⁹. Petr⁹ eñ cruci affigit̄ capite in terrā versō: eleuatisq3 in sublime pedib⁹ ita ei voluit. Sepult⁹ est ī vaticano nō lōge a via triūphali: via aurelia sec⁹ ortos neronis. Sedit aūt annis vigintiquiq3. Paulus v̄o eodē die capite mulctat⁹: funerat̄ via hostiensi anno post mortē xp̄i trigesimoseptimo. Cū aūt separent̄ abinuicē inq̄t paul⁹ pax tecū fundamētū eccl'iarū ꝛ pastor oīm agnoꝝ xp̄i. Petrus r̄ndit. Uade in pace p̄dicator bonoꝝ: mediator ꝛ dux salutis iustoruz Marcellus ꝛ Apuleius frēs discipuli cōdiētes aromatib⁹ sepelierūt. Hodie capita apl'oꝝ petri ꝛ pauli auro argento ac gēmis exornata in eccl'ia lateranensi sancti iohānis reposita pp'lo ostendunt̄.

Crucifixio Petri apostoli

Decapitatio Pauli

Seneca

SEnēca qui ⁊ lucius anneus stoicus phūs natione cordubensis
neronis impatoris preceptor. Rome in precio fuit: ⁊ patruus
lucani poete. De q̄ diuus hieronym⁹ meminit dicens ꝙ fuerit vir cō
tinentissime vite: ⁊ ꝓpterea eū in cathalogo sctōꝝ ponit: ⁊ maxīe ꝓ
pter frequētes ep̄las pauli ad senecā: ⁊ ipsius ad paulū. Et cum eēt
neronis magister ⁊ illius tpis potētissim⁹ optare se dicit eius se loci
esse apud suos: cui⁹ sit paulus inter christianos. Hic inter cetera gr̄a
ruꝫ suaꝝ beneficia sibi a deo collata: tante fuit memorie: ut dno nulia
noīm recitata: eo q̄ dicta ordine erant: mox recitabat. ⁊ ducētos ver
sus a ducētis scolasticis recitatos ab vltimo incipiēs ad primū vsqꝫ
integerrime recitaret. Quē tandeꝫ ante biennū q̄ꝫ petrus ⁊ paulus
martirio coronarent̄ a Nerone seuissimo discipulo retributiōis gr̄a
interfectū fuisse legim⁹. Nā cū senex admodū esset seneca pisoniane
cōiurationis labe notatus. Vel ut alij ferūt cū nero vbera que sibi a
puericia intulerat ad memoriā eo intuitu reducēs infremuit (imo ob
innatū in virtutes odiū) a Nerone ꝑ centurioneꝫ senece indictuꝫ fuit
ut sibiipsi morteꝫ deligeret: q̄ cognita impatoris volūtate: petijt ut in tepenti aqua poneret̄: ⁊ ibideꝫ om-
nes vene eidem aperirent̄ donec spm̄ exalaret: suaue genus mortis arbitratus usori incisione venarum: ⁊
ita vitā finiuit. Hic nāqꝫ doctissimus vir multa diuinaꝝ ⁊ humanaꝝ scripturaꝝ edidit documenta.

Lucanus

LUcanus anneus predicti senece nepos: orator ⁊ poeta historicus celeberri
mus q̄ patruo iunior: ob ingenij tñ magnitudine par illi habit⁹ est: hic nāqꝫ
senece ex mela eius iuniore fratre nepos fuit: q̄ pmo rome sb cornuto studuit: vbi
optime edoctus cōdiscipulos sibi gratissimos: psiuꝫ ⁊ bassium (q̄s miruīmoduꝫ
dilexit) habuit: hic ob eius ingeniū a Nerone in curia vocatus diu gratissim⁹ ei
fuit. Inde q̄stor dictus etiā auguratus sacerdotiū assecutus est. Tandeꝫ de cōiu-
ratione pisoniane accusatus accepto mortis arbitrio ve
nas precidē fecit: q̄bus expletis stati e vita discessit ꝓdie
kal'. maij. cuius corpus sepultū fuit in hortis suis.

Persius

PErsius flaccus aulus: patre flacco: matre fuluia:
volaterana ethrurie vrbe: ut eusebius ipse descri/
bit lune poti⁹ nat⁹ est: mediocri aūt statura insigni for-
ma ꝓbatis moribus: ingenio ⁊ doctrina prestāti fuit.
Prima adolescentia p̄re mortuo. Qu. rēniū palemoneꝫ grāmaticū vicentinuꝫ au
diuit. Mox rhetorice sb virgineo flauo incubuit. inde se ad cornutū phm̄ ꝯferens
familiariter secū ad interitū vsqꝫ vixit. Anno vo etatis nono ac vigesimo stoma-
chi vicio regnāte nerone interijt ⁊ rome in predijs suis sepultus est: vnū satyraꝝ
reliquēs libꝝ in q̄ vere laudis plurimū meruit: lꝫ impfectū. his q̄ꝫ tpibus cornu/
tus phs ⁊ poeta a nerone crudelissimo sine labe aliq̄ exilio dānat̄: qui pre nimio
amore persij discipuli bibliotecā cōparauit preciū soro/
ribus (quas instituerat heredes) tradidit.

Philippus apostolus

PHilippus dn̄i nr̄i ihu xp̄i ex duodenario collegio
ap̄l'us vocatus: ut eū seq̄ret̄. Is adduxit frēm suū
nathanaelē doctorē legis: in q̄ dolus nō erat: ad cuꝫ q̄ ad
ap̄l'atuꝫ nō fuit vocac⁹: ne ꝯuersio hoīm ad fidē huma-
ne peritie attribueret̄. hic ap̄l's cū ꝑ. xx. annos ꝑ vniuer
sam scythiā ꝑdicasset. Illāqꝫ pene totā ad xp̄i fideꝫ ꝯuer
tisset. hieropoli asie vrbeꝫ veniens hebeonitaꝝ heresim
q̄ xp̄m fantasticā carneꝫ sumpsisse predicabāt extinxit: de
mu a paganis tentus ad imolāduꝫ statue martis adduct⁹
sub base statue draco egrediens filiū pōtificis q̄ igneꝫ ī sa
crificio mīstrabat ⁊ duos tribunos q̄ꝝ mīstri ap̄lm deti-
nebāt occidit: ⁊ plurios lāguidos reddidit: precibus tñ
ap̄li disparuit ⁊ istos sanitati restituit. Quā obreꝫ īfide
les euꝫ tenentes anno etatis sue septuagesimooctauo cru/
ci quā ꝑdicabat ad instar mgr̄i sui affixerunt: ⁊ martireꝫ
christi fecerūt. Iste duas filias vgines post se dereliq̄t
q̄ ambe cuꝫ p̄re sepulte sunt vna a dextris alia a sinistris.

BArnabas e septuagītaduob⁹ discipulus fuit natōe
cyprus: hic datus fuit ī sociū paulo ab ap̄lis ad ꝑ-
dicāduꝫ gentib⁹. Is ī italiā veniens ex p̄cepto petri oēꝫ
lōgobardiā predicādo ⁊ docendo circuiuit: ⁊ ꝑ se suosqꝫ
discip̄los cisalpinā galliā ad xp̄i fideꝫ ꝯuertit. ⁊ apō me
diolanū pm⁹ cathedraleꝫ locū tenuit relicto ibi ep̄o ciprū
regressus cuꝫ euāgelio mathei p̄l'es sanās apō salaminā
paulo an̄ petri martiriū ⁊ ipse ibidē martirio coronat⁹ ē

Anno mundi.5273. Anno christi.lxxiij.

Linus ab vltimo anno neronis btō Petro succedēs vsq; ad vespasiani tpa puenit. a cōsolatu saturnini ꝛ scipionis vsq; ad capitonē ꝛ ruffum cōsules. Sunt q̄ hūc locū clemēti ascribāt ꝛ linū ꝛ cletū pretermittant: quos nō solū historia: verū etiā hieronymi autoritas reprehēdit. Quart⁹ inq̄t post petrū rome epūs clemēs fuit. siquidē linus secūdus. Cletus terci⁹ sunt habiti. Tametsi latinoꝝ pleriq; post petrū statim clementē numerent. quem certe cōstat: tante eīn modestie fuit: coegisse linū ac cletum ante se munus pōtificat⁹ obire: ne posteris hec principat⁹ ambitio pniciosi exempli haberet. licet eidē petrus q̄si ex testamēto successionis locū tradiderit. Fuit aūt linus ex natione thuscus patre herculaneo vir certe morib⁹ ꝛ sanctitate preclarus. Is ex mandato petri ꝯstituit: neq̄ mulier nisi velato capite templū ingrederet. ꝛ ex sacris ordinibus bis in vrbe habitis presbyteros decē ꝛ octo. Episcopos vndeci creat Scripsit ꝛ res gestas petri: maxie vo ei⁹ cōtentionē cū symone mago. qui cū demones effugaret: mortuosq; ad vitā reduceret. a saturnino cōsule cui⁹ filiā a demonib⁹ liberauerat capitali supplicio afficit. ac vndecimo kal'. octobris in vaticano iuxta Petri corp⁹ sepelit. cū sedisset in pōtificatu annos vndecim mēses tres dies duodecim. Cuius corpus aiunt gregoriū episcopū ostiensem in ostiā trāstulisse: ꝛ in diui laurentij templo honorifice collocasse.

Anno mundi.5284. Anno christi.lxxxiij.

Cletus papa natione roman⁹ de regione vicopatricij patre emiliano adhortante clemēte pōtificatus mun⁹ inuitus suscepit. licet doctrina moribus ꝛ dignitate plurimū apud suos valeret. vir q̄ꝫ optim⁹ atq; sanctissim⁹ qui nihil p̄termisit. qđ ad augendā ecclesiam dei ptineret. Quā cū optime ꝓ tpe cōstituisset. redactis in ordinē ex mādatis petri vigintiquinq; p̄sbris sub domiciano cesare martirio coronat: ac sepelit apud btī petri corp⁹ in vaticano quinto kal' Maij. Et primus: vt aiunt: lr̄is aplicis salutē ꝛ aplicā benedictionē scripsit. Fuit aūt tpib⁹ vespasiani ꝛ titi a cōsulatu vespasiani septimo ꝛ domiciani quinto vsq; ad domicianū ꝛ ruffum consules vt Damasus scribit. Sedit annis.xj. mense vno diebus.xj. Sedes aūt hui⁹ morte diebus.xx. vacat.

Linea sūmoꝛuʒ pontificum

Linus

Cletus

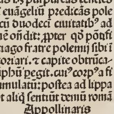

Bartholomeus apostolus

Bartholome⁹ apl's vn⁹ ex senatorib⁹ celi. is post aduentū spūsancti postq; in lycaonia ꝛ india xp̄i euāgeliū predicasset. in albanā maioris armenie vrbē veniēs cōfestim tēplū vbi deus ascaroth colebat ingredit. effecit ut demon nullū cultorib⁹ suis respōsuꝫ prebere: ꝑgentes ad vicinā ciuitatē: ab ydolo rn̄sum habuerunt ob ingressum bartholomei coꝝ deuꝫ cathenis ligatū vt loq̄ nō valeret. ꝛ vt eū ondēderet ait. capilli ei⁹ nigri ꝛ crispi. caro cādida. oculi grādes. nares eq̄les ꝛ directe barba ꝓlixa. hn̄s q; paucos canos capillos. statura eq̄lis collobio albo clauato purpura vestit. Induit pallio albo qđ ꝑ singl'os angulos gēmas hꝫ purpureas cencies flexis genib⁹ ꝑ diē orat ꝛc̄. Ibi euāgeliū predicās polemiū ipsi⁹ vrbis regē ac reginā. cū duodeci ciuitatib⁹ ad xp̄m cōuertit. ꝛ demonē deformē ondēdit: ꝓpter qđ pōtifices tēpli indignati. ipsuꝫ ab astiago fratre polemij sibi ifensissimo p̄mo cedi. deinde excoriari. ꝛ capite obtrūcari fecere q̄ ad celeste gaudiū triūphū ꝑegit. cui⁹ corp⁹ a fidelib⁹ ibidē cū oī veneratiōe tumulatū: postea ad lipparim delatū. inde beneuentū ꝛ vt aliq̄ sentiūt demū romā trāslatū: fuit aūt nobilissimis ortus parentib⁹: qui hierosolymā veniens audita xp̄i: diuinitate ac crebris eius miraculis eidem adhesit.

Appollinaris

Appollinaris rauēnatus eps̄ sctissim⁹ vir ab aplo Petro ordinat⁹ rauēnas missus: seuis verbeꝝ flagellis sepe ꝯterit ꝛ senile corp⁹ ab impijs horrēd⁹ cruciatib⁹ laniat. ne aūt fideles de suis vexationib⁹ trepidarēt signa aplica pfecit. puellā mortuā suscitauit. cecis visuꝫ reddidit. muto loq̄lā. leꝓsos mūdat. atq; portētū simulachrū vna cū tēplo ī terrā deiecit. Tādē apđ eādē vrbē inter succedētia tormēta gl'iosuꝫ ꝯsūmauit martiriū decimo seꝫ kal'. augusti.

Galba vir antiq̄ nobilitatis: cū ꝓgenies cesarū in nerone defecit (qd̄ eui dētissimo signo apparuit. Augusti eñ sceptrū e manibꝰ excussū est) neroni successit nullo gradu ꝯtingēs cesarū domū. In hiberia imꝑator a militibꝰ creatus vbi neronis mortē cōperit: romā ꝯfestim venit septimꝰ romanoꝝ imꝑator. Qui a principio liberalibꝰ disciplinis ⁊ iuri opaz dedit ⁊ vita priuata insignis fuit: militaribꝰ ac domesticis in rebꝰ. Sepe tñ ꝯsul. sepe ꝓconsul frequēter dux fuit grauissimis bellis. Statura iusta fuit. capite caluo. oculis ceruleis. adunco naso. manibꝰ pedibusꝫ articulari morbo distortissimus vt neqꝫ calceū ꝑpeti. neqꝫ libellos euoluē aut tenere oīno valeret. excreuerat in dexteriore latere eiꝰ gibbꝰ. Cibi plurimi tꝑe etiā hiberno añ lucē capere ꝯsueuerat: libidinis ꝓnus. verū cū oēs auaricia ac segnicia offenderet. Insidijs ottonis rome ad lacū curcij cū pisone nobilissimo adolescēte quē in filiū per adoptionē susceperat iugulatꝰ est. Perijt aūt tercio ⁊ septuagesimo etatis anno imꝑij mēse septimo. qui marcū fabiū quintilianū insignē oratorē ex hispania romā duxit.

Otho octauꝰ romanoꝝ imꝑator patre equitē matre humili: materno tñ quā paterno nobilior: a prima adolescētia ꝓdigꝰ ac ꝓcax: per grāz liuie auguste in cuiꝰ domo creuerat: senator factꝰ. q̄ppe q̄ neronis familiaris fuerat: ⁊ oīm cōsilioꝝ particeps: inter tumultꝰ cedesꝫ inuasit imperiū. Cū aūt ciuile bellū cōtra vitelliū in germania imperatorē creatū molitꝰ: tribꝰ leuibꝰ prelijs superior fuisset. vno ad alpes. alio apud placentiā. tercio ad castorē. quarto apud bebriacū superatꝰ. vnde rex desperatione sibimet manū iniecit. Cū vno fe ictu infra leuā papillā traiecit. Irrūpentibusꝫ ad primū gemitū. modo celans modo detegens plagam exanimatꝰ est. ⁊ apud volateranā ethrurie vrbem funeratus vti preceperat. xxx. ⁊ octauo etatis anno. ⁊ nonagesimo ⁊ q̄nto imperij die fuisse aūt traditꝰ stature modice ⁊ male pedatꝰ: caluusꝫ: mūdiciarū vō pene muliebriū: quē alij predicāt virū fortissimū ac rei bellice vnicū imperatorē.

Vitellius nonus romanoꝝ imperator familia magis honorata quā nobili romā veniēs. puericiā primāqꝫ adolescētiā capreis egit inter tiberina scorta. sequēti etate oībꝰ ꝓbris cōtaminatus. caio per augurandi: claudio per alee studiū: sed aliquāto neroni acceptior. triū itaqꝫ principū indulgentia honoribꝰ amplissimis auctus. ꝓcōsulatu affrice. ⁊ curā operū publicoꝝ administrauit. a galba deinde in inferiorē germaniā missus est. Castra vō ingressus nihil cuiqꝫ poscēti negauit ideo in veste domestica imꝑator est ꝯsalutatus. ac imperio potitus in oēm nequiciā seuiciā ⁊ ingluuiē ꝓlapsus est. Nam tante voracitatis fuit vt sepiꝰ in die comederet: ⁊ vna cena suo iussu duo milia pisciū: ⁊ septem milia auiū apposita sint. ferunt eñ eū fuisse rubicūdissime faciei ⁊ obesi ventris verū vbi cōperit vespasianū apud iudeā palestine ab exercitu imperatorē creatū cuz legionibꝰ aduētare. primū deponere imperiū cōstituit: postea a quibusdā aīatꝰ sumptis armis sabinū vespasianū frēm cū flauianis in capitoliū cōpulit: quo q̄dem succenso oēs cōcremati sunt. Superueniēte vespasiano e cella pallatij per viā sacrā semi nudus ad scalas deducitꝰ vbi excarnificatus in tyberim ꝓicitꝰ. Perijt cum fratre ⁊ filio anno vite. vij. quinquagesimo.

Vespasianus flauius decimus ro. imꝑator. cū rebellione ac cede triū principum incertū ac vagum imperiū fuit. tandē gens flauia firmauit. Vespasianus aūt natus est in sannis vltra reatū vico modico: quinquēnio antequā augustus excederet. vxorē duxit flauiā domicillā ex hac liberos tulit tituz ⁊ domicianū ⁊ domicillā. hic ante demandatū sibi imperiū a claudio missus in germaniā ⁊ brittaniā tricies cum hoste conflixit. Deinde biennio ante neronis mortē ad capiendā iudeā ab ipso nerone missus. multa ibi strēnue gessit certamina: ꝓ quibus audita principis morte ab exercitu imperator appellatus est. qui bellū tito filio cōmendās romā per alexandriā ꝓfectus est: vbi vrbem deformē moribus ⁊ legibus ac structuris ornauit: fuit enim vir clemētissimꝰ ac munificentissimus qui principatu suscepto rempublicā ferme collapsam optime restituit. Templū pacis perfecit. amphitheatrū (cuius pars adhuc in vrbe extat) inchoauit. Statura fuit quadrata cōpactis firmisꝫ membris. vultu veluti nitentis. offensaruz minime memor. colligendarū tñ pecuniarū nimiū studiosus: licet ex alieno non raperet. eis deniqꝫ ad munificentiā vsus: expleuit enim censum senatoriū: consulares inopes sustentauit. Qui tandem postqꝫ multas deduxisset colonias ꝓ fluuio ventris vsqꝫ ad defectionem soluto imperatorē ait stantem mori oportere. Dumqꝫ consurgit inter manus subleuantium extinctus est annum gerens etatis. 69. cum imperasset annis. x.

Linea Imperatoꝝ

Galba

Otho

Vitellius

Vespasianus

Andreas apostolus

Andreas symonis petri frater: ⁊ in passione cru cis socꝰ. Js primo fuit discipulus Johãnis baptiste: postea secutꝰ est ihm quē iohãnes ondit dicēs. Ecce agnꝰ dei. Post aduentū spūssancti in achaiaȝ grecie ꝓuinciã ꝑfectus est. adhuc vespasiano imperãte: cū scithis euãgeliū p̄dicasset ⁊ in achaia plures ad fidem cōuertisset. ⁊ p̄cipue maximillã egee ꝓcōsulis ꝓuincie vxorē apud patras achaie ciuitatē ab egea com p̄hēsus: post longã disputationē de xp̄o in carcerē trudit. deinde a viginti satellitibꝰ grauissime cedit. ⁊ ad vltimū in cruce funibꝰ appendit vt longiorē cruciatuȝ sufferret. ⁊ cū populꝰ seditionē mouit cōtra p̄sidē obnixe rogauit: ne impediret martiriū eiꝰ. Jlã magister eorum in sua passione patiētiã exhibuit. Uidēs crucem eã salutauit. Salue crux sancta: q̄ in corpe xp̄i dedicata es: ⁊ ex mēbris eiꝰ tãq̄ȝ margaritis ornata. Jn cruce aūt biduo viuens apparente demū circa eū splendore vltimo nouēbris die martyriū cōsūmauit. Maximilla vo ipsiꝰ egee vxor cōfestim apl̄i corpꝰ rapiēs optimo loco cū aromatibꝰ sepeliuit. Cuius sane corpus vigesimo constantij cesaris anno cū ossibꝰ beati luce euãgeliste ex eadē ciuitate in cōstantinopolim trãslatū est: ⁊ quidã ferunt ꝙ nūc requiescit in ciuitate malfitana verū eius caput postea papa pius eiꝰ nominis secūdus e peloponesso romã auectū in beati Petri templo maxima cum veneratione collocauit.

Quintilianus

Quintilianus rhetor ac ph̄s celeberrimꝰ natione hispanus hisdem temporibus cum in p̄cio magno esset: a galba p̄dicto cesare romam ꝑductus: ibidē scholam tenens clarissimus habitus est. Uir certe eruditissimus atq̄ȝ grauis: qui inter cetera de institutione oratoria octo libros composuit: atq̄ȝ causarū librum ꝑutilem edidit. Ex quibus hanc celebrem ⁊ memoria dignã habemus sententiam vtinã liberoꝝ nr̄orum mores nō ipsi ꝑderemus. Jnfantiã eniȝ statim delicijs soluimus. Mollis quippe educatio quã indulgentiã vocant. neruos omnes mētis ⁊ corporis frangit. Huius aūt celeberrimi viri de institutione oratoria liber cum annis ferme sexcentis deꝑditus stetisset. Postea a poggio florētino viro eruditissimo circa annum domini. 1414. in Constantiensi concilio in quodam monasterio integer repertus. Atq̄ȝ ita eius ope transcriptus ⁊ emendatus in italiam delatus est.

Thomas apostolus.

Thomas apl̄s qui didimꝰ dicit vel geminꝰ: vnꝰ ex duodecim apl̄is fuit. Js dubitans de resurrectione xp̄i magis nobis ꝓfuit (vt Gregorius ait) q̄ȝ magdalene credulitas: testis factus. non solum ꝑ auditum ⁊ visum: sed etiaȝ ꝑ tactū. Hic cū xp̄i euangeliū parthis medis ⁊ persis: hircanis ac bragmanis p̄dicasset. etiaȝ in indiã supiorem ⁊ inferiorem ꝓficiscens multos cōuertit. Et migdoniã caritij cognati regis vxorē baptisans xp̄o consecrauit. Jbidem quoq̄ȝ multas adhuc extãtes ecclesias fundauit. Indeq̄ȝ vt Crisostomus ait ad regionem magoꝝ qui ad xp̄m venerãt adorandū deueniens: eos baptizauit: ⁊ in adiutoriū fidei xp̄iane socios suscepit. Tandem ab infidelibus in fornacem ardentē proiectus: illesus tn̄ in eo mansit. Deinde ductus ad idolum solis vt adoraret: apl̄us genubꝰ flexis ait. Adoro dn̄m meū ihm xp̄m: p̄cipioq̄ȝ tibi qui ibi latitas vt simulacrū cōminuas: Quo facto indignati pontifices templi ab eis lanceis ꝑforatus martyrii coronã ꝓmeruit. Cuius corpus haud multo post ad edissam ciuitatē translatum est. Quod aūt thomas in transitu virginis marie nō affuerit ⁊ postea veniēs de eius corporis ⁊ aīe assumptione dubitauerit. Et ideo virgo gloriosa ei apparens cingulum suum dederit in testimoniū huius: apocriphum est. Licet credibile sit cingulū eius haberi i terris quod prati populo ostendit.

Hic duo folia desunt

Titus prim⁹ vespasiani fili⁹ vndecim⁹ romanoꝝ imꝑatoꝛ: patre defūcto imꝑare cepit: vir certe natura beniuolētissim⁹. virtutē aūt titi filij vespasianus tanti semꝑ fecit: vt tumultuantib⁹ quibusdā ob cupiditatē imꝑādi dixerit aut neminē aut filiū imꝑio potiturū: ⁊ merito quidē cū ob virtutē ⁊ integritatē animi titus amoꝛ ⁊ delicie humani generis haberet. Nam ⁊ eloquētissimus in pace ⁊ foꝛtissim⁹ in bello: ⁊ clementissim⁹ in delinquētes est habitus. Ita comis ⁊ liberalis vt nulli quicq̄ negaret: hoc cū reꝑhenderēt amici: rn̄disse fert nemině a vultu principis tristem discedē opoꝛtet. Addidit ⁊ illud: recoꝛdat⁹: q̄ nihil cuiq̄ muneri dedisset: amici diē ꝑdidi. Qui ⁊ latine grececq̄ lingue peritissimus fuit. Ideo ascanij pediani viri doctissimi familiaritate delectat⁹ est. Hic capta iudea euersis hierosolimis: tēplocq̄ solo equato: ad sex centa milia hoīm interfecta referunt. licet Joseph⁹ in eo bello captus vndecies centena mili a ferro ac fame eo bello perijsse scribat. captacq̄ ad centū milia ac publice venundata. Deinde iudeis triūphārūt pater ⁊ fili⁹ eodē curru vecti subsequente domiciano equo albo insidēte. Cui⁹ triūphi monimēta rome adhuc extant. Insculpta q̄z candelebra ⁊ tabule veteris legis e templo ablate apparēt. Excessit tandem in eadē qua pater villa p⁹ biennū ⁊ menses duos diesq̄. xx. quā successerat. Altero ⁊ q̄dragesimo etat anno: delatusq̄ ad sepulchrū est publico luctu: ac si parēte oꝛbati oēs essent.

Domicianus titi frater ⁊ vespasiani fili⁹ duodecim⁹ romanoꝝ imꝑatoꝛ: in initia principatus quottidie sibi secretū hoꝛarū sumē solebat nec q̄cq̄ amplius q̄ muscas captare ⁊ acuto stilo cōfigere: vnde quidē ꝑdiens interrogat⁹ esse ne quispiā cū cesare. Rn̄dit p iocum ne musca quidē. Neroni q̄z aut gallicule similioꝛ quā patri vespasiano aut fratri moderacioꝛ tn̄ primis annis est habitus: mox in ingentia vicia ꝑrupit: libidinis: desidie: iracūdie: crudelitatis: multos ex nobilib⁹ interfecit: plerosq̄ in exiliū misit. Plurima tn̄ amplissima opa incendio absumpta restituit: sed oīa sub titulo tantū suo ac sine vllo pristini autoris mēoꝛia. Ius q̄z diligēter ⁊ industrie dixit: ⁊ bibliothecas incendio absumptas impēsissime reparare curauit missis ad alexandriā qui describerent. demū criminib⁹ tantū odij in se cōcitauit: vt pene patris ⁊ fratris nomē aboleuerit: ⁊ ad eā dementiā venit vt se dn̄m ac deū vocari scribi colicq̄ iufferit. Tādē diuina supueniēte vltione a suis interficit in cubiculo: hui⁹ vō cadauer p vespiliones delatū ignominiose sepelit āno etat sue. 35. imꝑij q̄ntodecimo. Statura fuit ꝑcera. vultu modesto. ruboꝛisq̄ pleno. grādib⁹ oclis. p̄terea pulcher maxie i iuueta.

Nerua tredecim⁹ romanoꝝ imꝑatoꝛ post domicianū imꝑatoꝛ elect⁹: iā senio ꝯfectus. Is moderate vite: tum publice tū priuate princeps. equissimū se atq̄ vtilē rei publice p̄stitit. hic suscepto imꝑio cū oīa ipsi⁹ imꝑij sceptra: ex p̄decessoris tumultu offendisset: se equissimū atq̄ vtilē oīb⁹ p̄stare conatus est vnde ei⁹ opa ex senatus decreto domiciani acta abrogata sunt. vn̄ multi ab exilio redire. plericq̄ vō bona sua quib⁹ antea spoliati fuerant hui⁹ beneficio recepe. verū post primū sui principat⁹ annū cū iam senio ꝑmeret ⁊ moꝛs instaret. rei publice cauens traianū principē in filiū p adoptione accipiēs: secūdo ⁊ septuagesimo etatis anno moꝛit. Imperij vero sui anno primo ⁊ mense quarto. cui⁹ coꝛpus i hoꝛtis salustianis sepeliētes inter deos (ex senat⁹ decreto) retulerunt.

Traianus genere hispan⁹ cognomēto vlpi⁹ crinitus: decim⁹ quart⁹ romanoꝝ imꝑatoꝛ: imꝑiū accipiēs post neruā: militari gloꝛia vrbanitate ⁊ moderatione oēs principes supauit. Nā fines imꝑij longe ⁊ late diffudit. Germaniā transrhenanā in pristinū statū reduxit. Daciam ⁊ multas transdanubiū gentes imꝑio romano subegit: parthos recepit. albanis regē dedit. Euphratē ⁊ tigrim ꝑuincias fecit: vsq̄ ad indie fines ⁊ mare rubrū accessit. Denicq̄ vbicq̄ terrarū ita se equalē oībus ꝑbuit: vt vsq̄ ad iustiani tpa in creatione p̄ncipū sit acclamatū felicioꝛ sit augusto ac traiano melioꝛ. Preterea vō tante comitatis ⁊ humanitatis fuit in visendis egrotis: salutādis amicis: vt ei tanta benignitas vicio daret: vnde dictū illud imꝑatoꝛe dignū ꝑdijt. Taleꝫ priuatis imꝑatoꝛē esse opoꝛtere quales sibi priuatos optat habere: honoꝛes aūt diuicias facultates: ꝑmia bene merentib⁹ eque distribuit. Nihil in vita agens: qd̄ ad cōmunē vtilitatē nō ptineret. hac tanta gloꝛia bello domicq̄ parta: apud seleuciā isaurie ciuitatē ꝑfluuio ventris perijt. anno imꝑij eius decimooctauo mense sexto: cuius ossa romā postea delata sunt: ⁊ in vrbe sepulta vrna aurea in foꝛo qd̄ ipse struxit sub colūna coclide que adhuc cernit: cuius altitudo. cxl. pedum.

Linea Imperatoꝛum

Titus Vespasianus

Domicianus

Nerua

Traianus

Thimotheus

Thimotheꝰ pauli apl'i discipulꝰ ephesi ep's filius vidue fidelis. patre tñ gentili ab eo ordinatꝰ. post multos p christo agones martirio coronat'. Sunt tñ qui dicūt eū sub nerone passum. Cui duꝫ torqret duo angeli apparuere dicentes. Erige caput in celū ꝛ vide. qui vidit celos aptos ihesum coronā gēmatā tenentē atqꝫ dicentē sibi hāc de manu mea accipies. Qd ut quidā noīe appollinaris vidit se baptizari fecit. quapropter preses ambos decollari iussit. Ad hunc paulus e laodicia duas scripsit ep'las.

Titus similiter pauli apl'i discipulus cretensiū ep's postq̄ꝫ predicationis officiū fidelissime exercuisset. beatū finē adeptꝰ est. cui Paulꝰ ex nicopoli scp'sit ep'laꝫ. Crescētiꝰ qꝫ Pauli discipulꝰ q̄ supiorībꝰ diebꝰ p galliā trāsitū faciēs multos v'bo p̄dicationis ad fidē xp'i cōuerterat: tandē q̄nto kal'. Julij in pace q̄euit.

Dionysius

Dionysius ariopagita ph's clarissimꝰ in hac psecutiōe domiciana cū eleutherio presbytero ꝛ rustico diacono in parisio passionē meruit. q̄ cum a clemēte ro. pōtifice ex precepto beati Petri ad gallias predicationis gr'a directꝰ fuisset. ꝛ opus dñi cōmissuꝫ ardenter egisset. a prefecto parisioꝝ vrbis noīe fescennio. vna cū socijs nonagenariꝰ prius colaphisatꝰ cōsputus ac densus ꝛ sup cratem ferreā positus flāmis nudus extensus ꝛ alia tormēta passus fuisset: tandē genibꝰ flexis capite pcussus martiriū cōpleuit. deinde caput suū inter brachia portauit angelo duce ad locū vbi postea requieuit. Hic est ille dionysius qui athenis in passione dñi ihesu dixit. Aut deꝰ nature patit' aut tota mūdi machina destruet'. Quē postea paulus apl's baptizatuꝫ diligēter instruxit. ꝛ atheniēsiuꝫ ep'm ordinauit: vbi maximā regionis partē xp'iane fidei subiugauit. Deinde in gallijs septio idꝰ octobris martirio coronatꝰ cū doctissimꝰ haberet' multa preclara reliquit scripta. ꝛ cū ceteris apl'is (vt i libro de diuinis nominibꝰ ipsemet testat' dormicioni dei genitricis interfuit) postea cum audisset apl'os Petrū ꝛ paulū a nerone rome detentos ad eos visendos venit. inde a clemente ep'o ordinatus vt premissum est.

Victorinus

Victorinꝰ sc'titate ꝛ miraculis clarus emiterne vrbis dignissimꝰ ep's. is ex vrbe ad neruā principē tāqꝫ christianꝰ adductꝰ statim iussu ipsiꝰ capite deorsuꝫ suspēdit' in loco vbi putētes ꝛ sulphuree aque emanabāt. vbi cū p triduū id martyrij genus p noīe ihesu christi cōstantissime ptulisset. nonis septēbris gloriose coronatus migrauit ad christuꝫ. Sub nerua qꝫ impatore eutices ꝛ marcus passi sunt. Aurelianus em̄ spōsus domicille cū intelligeret eā plus diligere hos sc'tōs propter fidem ꝛ virtutē eoꝝ ꝛ nereum ꝛ achileū iam martyrio coronatos ex licentia impetrata a nerua quasi seruos p singula predia sua diuisit: vt terram quottidie foderent. Sed cum oībus graciosi essent ꝛ miracula facerent. Tandē ab aureliano diuersis penis occisi sunt. xvij. kal'. Junij.

Johannes apl'us ꝛ euangelista

Johānes apl's ꝛ euāgelista iacobi maioris ex zebedeo frater. ꝛ matre maria salome christi ih'u predilectissimꝰ. in mīori etate ad discipulatū ascitꝰ est. hūc virū sanctissimū vsqꝫ ad traiani tp'a puenisse ferūt. qui cū asianas erexisset eccl'ias: nouissimꝰ oīm scripsit euāgeliū. ꝛ ea q̄ a matheo marco ꝛ luca conscripta fuerūt cōfirmauit: ferūt ꝛ ob eā rem a iohāne postremo factū. quo ebionitarū dogma ꝯsurgēs infringeret q̄ asserebāt ꝛ impudenter quidē xp'm ante mariā nō fuisse. eius em̄ diuinā naturā Johānes explicat In principio erat verbuꝫ ꝛc̄. Scripsit ꝛ alia multa. tuꝫ vero apocalypsim relegatꝰ a domiciano i pathmon insulam: quo postea interempto ꝛ actis eiꝰ ob nimiā crudelitatē a senatu rescissis impante nerua ephesuꝫ redijt. ibiqꝫ vsqꝫ ad traianū principē ꝯsilio ꝛ scriptis eccl'ias sustentās: senio cōfectus sexagesimooctauo pꝰ passionē xp'i anno in dño quieuit. Cū em̄ nonagita eēt annoꝝ dñica die a p̄mo pulloꝝ cātu intrās eccl'iam: ꝛ pp'lo p̄dicās demū foueā q̄dratā quā i eccl'ia fieri iusserat intrās: luce i mēsa apparēte vt videri nō poss: q̄ recedēte fouea plena māna scaturiēte inēta ē nec repertū ē corpꝰ eiꝰ. liber aūt apocalips (vt diuꝰ hiero. scribit) tot hꝫ sacr'a q̄t v'ba i q̄bꝰ latēt snie:

Persecutio xp̄ianoꝝ tercia. Cū augebat mirū ĩmodū xp̄iana respu. Traianus lʒ singularis iusticie ⁊ humanitatis p̄nceps esset decimo imꝑij sui annoꝝ quoꝝdā malignoꝝ delatione ꝓuocat⁹. verit⁹ ne qd detrimenti romanū imperiū inde caperet. terciā ꝑsecutionē in xp̄ianos ꝯcessit qua quidem multi inter empti sunt. At vo plinius secūdus qui tum ꝓuinciā gubernabat. misericordia ob multitudinē interepto rū mot⁹ ad Traianū scribit. Innumera hoim̄ milia quottidie obtrūcari. in qbus nihil oino sceleris depre hēderet. vt aliquid qd̄ romanas leges offenderet: nisi hoc solū qd̄ ante lucanos hymnos xp̄o cuidaʒ ca nerent deo. adulteria vo aut huiusmodi crimina apud eos illicita haberi. Unde pmotus traianus rescri bit christianos qdem nō esse requirendos: oblatos tñ puniri oportere.

Ignacius episcopus

Ignati⁹ eps antiochie eccle terci⁹ post Petrū eps. btī Johānis euāgeliste discipul⁹ sub hac ꝑsecutione cū mult] annis rexisset ecclias a traiano ĩ antio chia capt⁹ ⁊ dānatus ad bestias. dum romā a satellitib⁹ traheref quos decē leo pardos vocat. Oēs xp̄ianos in itinere orōne vel fris in fide ꝯfirmabat. Sic in quiēs vt ihm xp̄m inueniā. ignis: crux: bestie: cōfractio ossiū: ⁊ toci⁹ corꝑis ꝯten tio ⁊ tormēta diaboli ĩ me veniāt dūmodo christo fruar. Cū aūt iam audiret leo nū rugitū. frumētū xp̄i sū inqt. dentib⁹ bestiarū molar. vt panis mūd⁹ inueniar. Hic cū sup montē quendā staret audiuit angelos antiphonas cantātes q̄ pmot⁹ ⁊ ipse in ecclia cātari instituit. Mariā qȝ in plurib⁹ quas ad eā scripsit eplas chri stiferam salutat. Morif aūt martyrio vndecimo anno Traiani eiusqȝ reliquie an thiochie iacuerunt ante portam daphnicam.

Eustachius

Eustachi⁹ cognomēto placidus: ipsi⁹ Traiani mi litū magister hac seuissima tēpestate vna cū vxore Theospita nec nō ⁊ filijs coꝝ agapito ⁊ theospito. 12. kal. octobris ꝓ xp̄o martyrio coronati sunt. quoꝝ nūc leguntᷣ act⁹ de cōuersione eoꝝ. Cū princeps militie esset ⁊ venationi opam daret vidit ceruū pre ceter] pul chriorē eū insecut⁹ ⁊ ĩ loco sublimi ceru⁹ se firmasset inter cornua imago crucifixi apparuit. Cui christus allocutus. inde baptismum accepit.

Hermes qȝ roman⁹ ciuis ⁊ illustrissim⁹ vrbis prefect⁹ ab Alexandro papa cū vxore ⁊ filijs ac sorore theodora atqȝ mille ducētis qnqginta ei⁹bus ⁊ eoꝝ vxorib⁹ baptizat⁹. sub hac ꝑsecutiōe cōp̄rehēsus pmo carceri mācipat. deinde de dēte gladio. 5. kal. septēbris martirij gliaʒ cū oib⁹ p̄dict] ⁊ alijs plurimis est adept⁹

Josephus

Joseph⁹ inde dict⁹ flam⁹ sacerdos ⁊ mathatie eius gētis sacerdotis fili⁹ histori c⁹ qdeʒ celeberrim⁹ mil taꝝqȝ reꝝ ꝑitissim⁹: dux belli iudeoꝝ imꝑantib⁹ p̄dictis nerone ⁊ reliqs a vespa siano ⁊ tito ei⁹ filio iudea acq̄sita capif. ⁊ in huiutē honestā deducif. vir sane bo nus ⁊ egregi⁹ q̄ de xp̄o optime sensit. Is igif bello captus ac vita donatus qd̄ ⁊ mortē neronis. ⁊ vespasianū impatorē breui futuꝝ predixerat. qd̄ ⁊ factū est: ꝓ pter qd̄ idē vespasian⁹ eū ab oī seruitute liberauit. romā deinde p̄duct⁹ tūc ciuita te tūc flauia familia donatus est. Ubi cū eisdē impatorib⁹ ꝑ annos qndecim fe liciter vixit. In qbus cū singularis eruditiōis esset. de iudaica captiuitate septē libros scripsit. ꝓ qbus ⁊ statuā (vt diuus refert hieronym⁹) rome ꝓmeruit. Scripsit deinde alios viginti de antiqtate iudeoꝝ ab ex ordio mūdi vsqȝ ad bellū iudaicū. Et alios duos aduersus apionē grāmaticū: atqȝ alia post se reliqt scripta Que oīa a ruffino aqlegiēsi in latinā linguā trāslata postea fuere. Et cū nat⁹ iosephus hic etiā qn xp̄s cru ci affixus fuerit. vixit vsqȝ ad traiani impatoris tp̄a. ⁊ rome gloriosissime defecit.

Stacius

Marcialis

P. Stati⁹ neapolitanus sellis tñ epirretico oppido oriūdus rome floruit. ibidē de thebaico bello li bros. xij. edidit. ⁊ librū de achillis infantia. Itē silua rū libꝝ ꝓ qbus rure albano donat⁹. Is admodū iuue nis claudiā apolinaris filiā duxit vxorē. achillis vero etatem scribere orsus morte interceptus est.

Marcus valeri⁹ marcialis in hispania bilbilim pa triā habet rome ob ingenij sui magnitudinem ⁊ epigrāmata cōfecta magno in precio habitus. Is sub traiano senio cōfectus in patriā rediens obijt.

Stella

Iuuenalis

Stellā quoqȝ patauinū poetā nō ignobilem ciui bis claruisse ferunt. hic vxorem violentillā eius litterature habuit quā vnice dilexit.

Juuenalis poeta satyricus natione aquinas rome claruit libertini locupletis incertū alūnus an fili⁹: heres tñ. hic cū tp̄a figurate notasset. statim p honore militie quāqȝ octogenarius vrbe sūmotus est. missus in egyptum cum cohorte. id supplicij genus placuit vt leui atqȝ ioculari delicto par esset. Uerū intra bre uissimum tempus angore ⁊ tedio perijt ⁊ vsqȝ ad nerue tp̄a deuenit.

Metis vetustissima clarissimaq₃ gallie belgice ciuitas mediomatricũ appellata: a situ vrbiũ circũpo
sitaꝝ q̃si media mater triuz ciuitatũ. ab aq̃lone eñi treuerim: a meridie tullum: ab occidẽte virdunũ
habet: ⁊ ad oriẽtẽ ipsa ornatissime posita est. Mediomatrices q̃₃ ppl'i inter belgas finitimi treuer/
tulẽsibus ⁊ triboeis hodie argẽtinensibus hos metenses esse constat. Metis v̓o nomẽ a metio sortita est.
Is tñ eam non condidit sed vt instaurator ei nomen dedit vt scribit. Suffectus dederat nomen cui metius
vrbi. Cuz ea insignis vrbs deuicta fuit dum Julius cesar gallias domuerat. Postea clarissimus ac nobilis
romanus metius eã ampliauit: maioreq₃ ambitu menibus circũdedit. Nã eo veniẽs ꝑmũ nobilitatẽ oẽm
p vicina oppida: ꝑq₃ vicinas vrbes in ciuitatẽ ipsaz sũmo gaudio reduxit. Eiq₃ nomen Metis imposuit.
Hec scripta in lapide sub terra reperto ostẽdũt. Tp̃e quo cesar sua gallis intulit arma. Tũc mediomatricã
deuicit meti⁹ vrbẽ: ferunt ⁊ aliq̃ diuidunũ hoc est montẽ deoꝝ dictã. A septẽtrione eni ⁊ occidente cuuiere
cernit. Posita est hec vrbs ĩ ripis moselle ⁊ salie ppl'o frequẽs: ⁊ in potẽtissimã euasit ciuitatẽ episcopalez
⁊ a clemẽte episcopo patruo diui Clemẽtis pape iã prescripti quẽ petrus ordinauerat: predicationis gr̃a
directo: sacrũ xp̃i euãgeliũ suscepit. Is clemẽs nobilis patricius roman⁹: frater faustiniani: patris clemẽ
tis pape: a beato petro baptizatus: cuz gallia diuersis errorib⁹ viueret euz ep̃m ordinauit: ad hunc locum
christo redimẽduz delegit. Cũ celeste presbytero: ⁊ felice diacono. Hi deinde in loco tribus milib⁹ ab vrbe
semoto oratoriũ in honore diui petri ꝯstruẽtes. Cui gozzia nomẽ impositũ. Et princeps metẽsis eos in vẽ
natione repiens in vrbem adduxit. Hec aũt vrbs inclita robore viriũ fortissima: bellis ⁊ armis semꝑ assue
ta: reꝝ opulentia ditissima. agris: vinetis: nemorib⁹: aquisq₃ florẽtissima: pestifera tñ cõtagiõe pene deser/
ta fuit: cuz in loco statuto arenaꝝ vbi insigne edificiũ in formã theatri ab octauiano cõstructuz ingẽs draco
latitabat: qui suo flatu loca inficiebat ut p portã meridionalẽ ⁊ orientalẽ ingressus cunctoꝝ ꝓhiberet. bea
tus clemens sua v̓tute ac doctrina ppl'm ad cultuz diuinum ꝑducẽs: p stolã suã hoc aĩal ⁊ oẽ virus pestife/
rum amouit ut deinceps locus iste ab ĩmundis aĩalibus tutior repiat: deinde eccl'iam sancti petri infra mu
ros totius põtificat⁹ dñam cõstituit. inde p deuotionẽ ppl'i optime ornata stephano dicata cathedralis or/
dinata fuit. Idem in amphiteatro basilicã ꝑfecit. extra muros oratoriũ sc̃i iohannis baptiste. In senio q̊₃
eccl'iam haud multuz ab vrbe distantẽ ꝑfecit: ut liberius ꝯtẽplationi vacare posset: in q̃ ⁊ criptã fonteq₃ sa
luti ferũ fecit. Et añ ostiũ arã in honore sui preceptoris diui petri apl'i: ⁊ cuz hunc locuz a sordibus maxi/
mis dño acquisisset ⁊ eccl'ie metensi bono regimine prefuisset annis q̃nq₃ sup̃ viginti ⁊ mensibus quatuor
nono kalendas decembris sp̃m deo reddens vrbem metensem sua sanctitate insignẽ fecit.

Metis

Suetonius

SUetonius tranquillus historicus ⁊ causidicus ac epl'arum magister: natione romanus ex patricia gente natus his tpibus apud romanos in pcio fuit. Deinde sub adriano principe carus ⁊ acceptus magne auctoritatis euasit: eo q plinio nouocomensi multa beniuolentia coniunctus fuerit. Hic cū eloquentissim⁹ esset vir: pclarū opus de .12. cesarib⁹ predictis edidit. In quo ⁊ mltas historias ⁊ annales veterū replicauit. Sed ⁊ de viris illustrib⁹ eleganti stilo librū scripsit. que diuus hieronym⁹ nō dedignatus est imitari. Itez ludicrā historiam: necnō ⁊ de genere vestiū cōposuit: qd opus adhuc extare dicit. Ipsum tñ hadrianus imperator tandez a magistratu amouit. q cū sabina eius vxore ⁊ imperatrice nimiā cōsuetudinē ɔtraxisset: murmur quippe erat q ipsa abuteret: puenit aūt vsq ad antonini veri impatoris tempora.

Plinius

PLini⁹ secūdus nouacomēsis phs ⁊ orator atq historicus celeberrim⁹ p hec tpa in pcio habet. qui licet ꝓcurationes publicas ⁊ cōtinuas quottidie sūma integritate administraret tñ liberalib⁹ studijs ita opam dabat: vt nō temere qs plura eo in ocio cōscribē potuisset. Erat enī ei acre ingeniū: incredibile studiū: sūma vigilātia. Erat sane somni parcissimi. estate si quid otij: iacebat in sole: liber legebat. annotabat: excerpebatq. Nihil enī vnq legit qd nō excerperet. dicere etiā solebat nullū esse librū tā malū vt nō aliq pte ꝓdesset. Perire qs omne temp⁹ arbitrabat qd studijs nō impartiret. hac intentione tot volumina pegit. De iaculatione equestri vnū. hunc cū prefectus ale militaret pari ingenio curaq cōposuit. De vita pomponij secūdi duo. a quo singulariter amat⁹: Bellorꝫ germanie. xx. quib⁹ oīa que cū germanis romani bella gessere collegit. cū in germania militaret. Dubij sermonis octo Nature historiarū. xxxvij. opus diffusum eruditū: nec min⁹ variū qs ipsa natura. Perijt tandē cū missenēsi classi pesset. ⁊ flagrante vesuuio ad explorādas ꝓpius causas lyburnicas ptendisset: neq (aduersantibus ventis) remeare posset: vi pulueris ac fauille oppressus est quinquagesimo ⁊ sexto vite sue anno

Plutarchus

PLutarchus cherone⁹ phs atq historicus eloquētissim⁹ traianiq pceptor ac institutor: p hoc temp⁹ ⁊ ingenio ⁊ auctoritate maxio in pcio habit⁹ est De quo policrates in suis historijs sic hꝫ: plutarchus phs: hō in sentētijs fidelis: in verbis luculētus: ⁊ in sacrario morꝫ tātus arbiter fuit: vt facile principis posset dignosci pceptor. hic itaq principi ⁊ discipulo suo regnāti: quatuor ingerere conabat dei reuerentiā: sui cultū: officialiū disciplinā: ac subditorꝫ affectū ⁊ ptectionē. Qui cū eruditissim⁹ eēt vir multos edidit libros: videlꝫ de educādis liberis. de politica cōstitutione: de paciētia: de homero poeta: de magistratuū moderatione: de simphoniacis: apothegmata que plerīq nři dicta vel dicteria noiarūt. Cū apud traianū coniunctissime viueret munus pgratū illi sua industria collegit. Uitasq preterea multorꝫ tam grecorꝫ qs latinorꝫ virorꝫ illustriūꝫ diffuse eleganterq collegit. scripsit ⁊ alia multa.

Hi oēs sub domiciano martyrio coronati sunt.

- Enodius martyr
- Sileas martyriū passus apud macedoniā
- Julianus eps cenomanensis
- Paulus episcopus
- Saturninus eps Tolosanus
- Aristarcus martyr Maron martyr
- Marcialis eps zandeñ.
- Eutropius eps Aquitaneñ.
- Gregorius bellatus eps Eutices ⁊c.

Hi sequētes sub Traiano floruerunt

- Hereneus eps Lugduneñ.
- Jouin⁹ pſbr ⁊ martyr. S. Dionysij dis.
- Carannus carnoteñ. martyr
- Lucianus beluaceñ. discipul⁹ beati petri
- Eutropius eps eantu. ⁊ Eufrosina
- Eugeus thol. Sulpicius
- Santinus eps meldensis dis. dionysij
- Thaurinus eps eboraceñ.
- Theodora. S. Seruilianus
- Sagericus eps cameraceñ. disci. dionysij

Egesippus

EGesippū virū quidez scissimū atq doctissimū hoc etiā tpe floruisse eusebi⁹ refert q inter alia a passiōe dñi nři ihu xpi: vsq ad hāc etatē oēs ecclasticorūꝫ actuū texuit hostorias: vt q rū sectabat vitā: dicendi qs exprimeret caracterem.

Dion phs

DJon philosophus ex prusie ciuitate ortus p hoc tempus claruit ⁊ de regno multa conscripsit.

Basilidas hereticus

BAsilidas quidā heretīcus vir acutissim⁹ tēpestate hac finē fecit vite vigintitria volumina i euāgelijs a se cōfecta post se reliquit. Agrippa antez cognomēto pastor xpianorꝫ sui tpis doctissim⁹ basilidis pdicti heretici volumīa ī euāgelijs cō scripta sua doctrina mirifice ɔfutauit atq deridēs ad terrorem aliorꝫ.

Anno mundi.5313. Anno christi.114.

ALexander papa patria romanus: pr̄e alexandro: ex regione capite thauri natus. Uir quidē iuuenis etate: morib⁹ senior. euaristo succedēs vsqꝫ ad hadriani tp̄a peruenit. Suaqꝫ sciā atqꝫ sanctitate magnā senatorꝫ ꝑtem cōuertit ad dn̄m. Qui rei diuine curā diligentissime gerens nōnulla cōstituit decreta. ꝛ p̄mo quidē decreto excōicat presumētes legatū ap̄licū impedire. Mādauit itēꝫ ne clericus an̄ secularē iudicē accusaret. Statuit qꝫ vt vna tm̄ missa ab vno die vno celebraret ꝛ oblationē nō ex fermentato sed ex azimo facerent. Idē prim⁹ ob memoriā passionis xp̄i in sacrificio addidit. Qui pridie q̄ꝫ pateret ꝛc̄. Instituit item vt aqua quā sanctā appellam⁹ sale admixta interpositis sacris orationibus ꝛ ī tēplis ꝛ ī cubiculis ad fugādos demones retineret. Demū inter innumera miracula int̄ q̄ꝫ balbinā q̄rini tribuni filiā sanauit. ꝛ ipsiꝫ tribunū cū oī domo baptisasset: post ordinationes tres: q̄s habuit mēse decēbri martyrio coronat̄ cū Euentio ꝛ Theodoro diaconis. 5. nonas maij. Sepelit̄ qꝫ ī via nomētana vbi interfect⁹ est: septimo ab vrbe miliario. Sedit annis decem: mensib⁹ septem: diebus duobus. Uacauit aūt sedes dies. 25.

Anno mundi.5323. Anno christi.124.

SIxtus papa natione roman⁹ patre pastore (vel vt alij volunt) heluidio. is diuine rei (vt par erat) curā gerens cōstituit: ne a quoqꝫ nisi a ministris sacrorꝫ mysteria: ꝛ vasa sancta tangerent̄. maxīe v̄o a feminis. neue qđ sacerdotes corꝑale vocāt ex alio q̄ꝫ ex lineo pāno: ꝛ quidē purissimo fieret. In celebratione v̄o mādauit vt sanct⁹ sanct⁹ deus sabaoth cantaret̄. Missarū eīm acta primo nuda ꝛ simpliciter tractabant̄. Cū vero sixti tp̄ibus ꝓpter frequētes cedes pauci reperirent̄ qui nomen xp̄i ꝓfiteri auderent. Et galli christiani presulēꝫ sibi deposcerent eo ꝑegrinū romanū ciuē misit: qui cōfirmatis in fide gallis romam rediens vltimo supplicio afficit̄. At v̄o sixtus vbi ordinationes ter mense decembri habuisset: martyrio coronat̄: ꝛ in vaticano apud petrū sepelit̄. Sedit aūt annis decem: mensib⁹ tribus: diebus. xxj. Uacat tum sedes biduo tm̄.

Anno mundi.5333. Anno christi.134.

THelesphorus papa natione grecus: ex patre anachorita: antonini pij tp̄ibus fuit. vir singularis doctrine ꝛ virtutis. Is cōstituit vt septē hebdomadib⁹ ante pasca ieiuniū obseruaret̄. vtqꝫ ī natali dn̄i ih̄u xp̄i noctu tres misse celebrarent̄. Cōstituit idē vt an̄ sacrificiū hymnus ille cantaret̄. Glīa ī excelsis deo. At v̄o cū ordinationes quatuor mēse decēbri habuisset. creassetqꝫ p̄sb̄ros q̄ndecim. diaconos octo. ep̄os tredecī. martyriū subegēs apđ b̄ti petri corp⁹ in vaticano sepelit̄. Sedit annis vndecim: mēsib⁹ trib⁹: diebus. xxij. Uacat tum sedes dies septem.

Anno mundi.5343. Anno christi.144.

HIginus papa natione grecus patria athenensis: patre philosopho. antonino pio imꝑante thelesphoro successit. Is vrbis rome episcop⁹ tū maxime clerū prudēter in ordinē redegit: gradus distribuit. Instituitqꝫ ne templa sine celebratione dedicarent̄: neue augerent̄ diminuerent̄ qꝫ sine arbitratu metropolitani vl' episcopi. Uoluit itē vnū saltē patrinū ꝛ vnā matrinā ī baptismo vel ꝯfirmatione interesse. Uir certe doctissim⁹ q̄ ep̄l'aꝫ eruditionis plenā de vnitate ac trinitate dei oīb⁹ xp̄ifidelib⁹ legendā scripsit. Deniqꝫ bene de eccl'ia dei meritus cū ordinationes ter decembri mense habuisset. morit̄ ꝛ apud beati petri corpus ī vaticano sepelit̄ tercio idus Januarij. Sedit annis quatuor: menses tres: dies quatuor. Sedes aūt quatriduo tum vacat.

Anno mundi.5353. Anno christi.154.

PIus papa natione italus patria aquileiensis patre ruffino. M. antonini veri tp̄a attigit. Habuit aūt cōsuetudinē magnā cum hermete qui librum scripsit titulo pastoris insignitū. In quo angel⁹ pastoris ꝑsonā induens ei mādat vt oībus ꝑsuadeat pasca die dn̄ico celebrari: qđ ꝛ fecit. Constituit item pi⁹ ne hereticus q̄spiā ex iudeorꝫ heresi baptizaret̄. Rogatu praxedis sanctissime femine termas nouati in vico patricij in honorē sororis sue diue pudenciane dedicauit: multaqꝫ dona huic templo obtulit: ꝛ sepius eodē in loco sacrificiū deo prestitit: vbi ꝛ fontē baptismi cōstituit. Illis aūt sacerdotibus penā statuit qui negligentes in attractando xp̄i sanguine ꝛ corꝑe aliquid perire ꝑmitterent. ꝛ vbicūqꝫ deciderit lambi precepit. Uerū post ingentes virtutes vbi ī ordinationibus suis que quinqꝫ fuere mense decembri: presbyteros decē ꝛ nouē: diaconos nouem ꝛ viginti: ep̄os decem creasset xp̄i martyr obijt. ꝛ apud beati petri corpus in vaticano sepelit̄ quīto ydus Julij. Sedit v̄o annis vndecim: mensibus quatuor: diebus tribus. Uacauit tum sedes dies tredecim.

Linea pontificum

Alexander primus

Sixtus

Thelesphorus

Higinus

Pius

Linea Imperatoꝝ

Adrianus

Antonius pius

Marcus Antoninus verus

Lucius Aureli⁹ Cōmodus

Adrianus cognomēto heli⁹ cōsobrine traiani fili⁹ quidecim⁹ romanoꝝ impatoꝛ. cuius origo vetustioꝛ a picentibus: posterioꝛ ab hispaniensibus manat. cui⁹ mater domicia paulina gadib⁹ orta. natus aūt fuit rome ac decimo etatis anno patre orbatus traianū ꝛ celiū eqtē tutores habuit. Imbutusq̄ impēsi⁹ grecis studijs: ingenio ei⁹ sic ad ea sic declināte vt a nōnullis greculus diceret. Qntodecimo anno ad patriā redijt ac miliciā inijt. deinde a traiano abductus a patria ꝓ filio habit⁹. deinde imperiū accipiēs inter optimos ꝑncipes merito annumerādus. Is ꝑmo quidem xp̄ianis aduersatus est: postea cognita eoꝝ religione ꝛ pietate i eos admoduꝫ beneficus fuit. De ppl'o romano bñ meritus: pater patrie statim appellat'. nā liberalis: splēdidus: magnificus: clemēs: ac vtraq̄ lingua erudit⁹. musice medicineq̄ artis sciētissim⁹ fuit. ꝛ leges multas cōposuit. athenīēsib⁹ legē petentib⁹ ex draconis ꝛ solonis sñia iura cōposuit: ꝛ eis bibliothecā insignem retulit. Plutarci cheronei sexti agothoclis phoꝝ doctrina ac familiaritate delectat⁹. fecit ꝛ rome sui nois pontē q̄ adhuc extat. ꝛ sepulchrū in vaticano apud tyberim quo nūc artifices ꝓ arce vtunt' que sc̄ti angeli castellū nūcupat'. Mirificeq̄ plura alta edificauit: ꝛ potissimū i iudea hierosolymā a tito euersam: menibus ꝛ edificijs instaurauit: ꝛ adeo ampliauit vt passionis ihū xp̄i locū intra menia ꝯcluserit. ꝛ ex suo nomie helyā appellauit. ꝑcepit ne cui iudeo sed tm̄ xp̄ianis introeundi facultas daret'. Deinde ingruēte tristissima valitudīe antoninū (qui postea pi⁹ dict⁹) adoptauit post hec baias petijt vbi die sexto duū iuliarū perijt morbo intercutaneo: vigesimoscd̄o impij sui anno. vixit annis. lxxij. ac sepelit' puteolis i villa ciceroniana. Statura fuit ꝓcer⁹. forma cōptus: flexo ad pectinē capillo. ꝓmissa barba.

Antoni⁹ pius sedecim⁹ romanoꝝ impatoꝛ: vna cū filijs aurelio lucioq̄ imperij principatū suscepit. hic adriani gener ꝛ ꝑ adoptionē fili⁹: paternum gen⁹ e gallia originē habuit. Impauit aūt tanta modestia ꝛ benignitate vt merito pij cognomentū adept⁹ sit. ac pater patrie appellat⁹. Nulli eīn vnq̄ tu ꝫ priuatim tuꝫ publice acerb⁹ fuit. ꝛ hoc verbū ꝑsepe dixisse ferūt: malle se vnū ciuē seruare q̄ mille hostes occidere. Tāte aūt iusticie pius fuit: vt multi reges multeq̄ nationes positis ei⁹ iussu armis ad boies cōtrouersias suas litesq̄ deferrent eiusdēq̄ sñie statim parerēt. Fuit aūt statura eleuata decorus. sed cū eet longus ꝛ senex incuruaret' q̄: tiliaticijs tabulis i pectore positis fasciebat' vt rect⁹ incederet: fuit voce rauca ꝛ sonora. Cū iocūditate a senatu diuus est appellatus cuꝫ oēs eius pietatē clemētiā: ingeniū: sanctimoniā laudarent: vt cū numa pompilio bonoꝝ oīm sñia compari pōt. Is ꝑterea cū tyberis inundatione plurima rome vexasset edificia tuꝫ priuata tum publica sua impēsa ciues i restituēda vrbe liberalissime iuuit. Tarraconēsēs ꝛ caietanū portū restituit. Ob hec merita populus romanus mortuo circenses ꝛ templū cōstituit. Perijt anno septuagesimo cum imperasset annis duobus ꝛ viginti: mēsibus tribus: apud loriū villā duodecimo ab vrbe miliario distantē quasi dormiret spiritū reddidit.

Marcus antonin⁹ qui ꝛ verus cognomēto phs nat⁹ rome i mōte celio educatus in eo loco in domo aui sui veri iuxta edes laterani: vsus grāmatico greco alexandro. oratorib⁹ aūt precipue frontono. cuiꝫ statuā in senatu petijt. Ascitus in impatoriā dignitatē ad domū tñ appolonij discēdi cā venit. Audiuit ꝛ sextū plutarci nepotem. Educatus q̄s in hadriani gremio illū verissimum nominabat. deinde vna cū L. aurelio cōmodo fratre annis decē ꝛ nouem imperiū equo iure administrauit. Bellū aūt cōtra parthos simul susceptū admirabili virtute ꝛ felicitate gesserūt: de hostibusq̄ triūpharūt. Uerum nō multo post apoplexie morbo e medio sublato cōmodo fratre. antonin⁹ solus imperiū obtinet. Fuit aūt a teneris annis eiusdē animi: eiusdēq̄ vult⁹ in quauis fortuna. ꝛ quia benignitas nature cū doctrina in eo certabat: merito ab omnibus philosophus appellatus est. philosophia tñ eū a rebus bellicis nequaq̄ retardauit Nā germanos: marcomānos: quados: sarmatas ingēti ꝟtute ꝛ felicitate vna cū filio cōmodo antonino supauit: ac triūphū egit. Iturus aūt ad hoc bellū cū nō haberet vñ stipēdia militib⁹ ꝑberet: ex hausto erario oēm impatoriā suppellectilē: oēmq̄ ornatū vxoris i foro traiani haste subiecit. Uerū cū postea supato hoste i patriā redijsset: emptorib⁹ ꝑcia restituit. nemi tñ molest⁹ fuit: q̄ reddē empta noluisset. parta victoria i oēs de re publica meritos liberalis fuit. Tributa q̄busdā ꝓuincijs remisit. leges seueriores nouis ꝯstitutionib⁹ tpauit: his rebus gesti factū ē: vt ab oib⁹ ita amaret': vt sacrilegi nomē incurreret q̄ ei⁹ imaginē domi nō habuisset. Postremo i pānonia ꝯstitut⁹ repētino morte iterijt. Dimisso eīn filio ne i eū morb⁹ trāsiret: nocte aīaꝫ efflauit. xviij. impij āno vite. lxj

Quarta psecutio ecclesie tpe marci antonini τ lucij aurelij facta est: in q̃ multi martyrio coronati sunt: ipsam tamē psecutionē secuta est lues magna: que multas late puincias deuastauit maxieq̃ italiā adeo attriuit: vt passim ville τ agri sine cultore τ habitatore remanerent. ab armis deniq̃ nulla vnq̃ quies erat: sed per omnē orientem: illiricū: italiā: galliā bella feruebant. Terremotus quoq̃ nō sine interitu ciuitatum τ inundationes fluminū crebrescebant: τ locuste agros infestabant.

Sophia

Seraphia

Sophia matrona nobil' cū trib⁹ filiab⁹ fide. spe τ caritate ad vrbē venit: τ exēplo religiōis sue τ sobrietatis multas nobiles femias puertit ad xp̄m qđ cū adriano impatori nūciatū fuisset: eas adduci iussit: q̃ cū pulcherrime eēnt τ i diuinis sc̄pturis erudite post longā cōcertationē martyrio vitā finiere p varia tormēta. Mater deinde corpa filiarū in decimooctauo miliario ab vrbe sepeliuit τ lacrimis diceret. filie mee accipite me ad vos: veluti sopore depssa i pace quieuit.

Seraphia anthiocena vgo p hoc temp⁹ rome pro xp̄o passa: que missa i obscurissimū locū duob⁹ lasciuis viris illudēda tradita: cū illesa pmansit: lāpadibus inflāmari: τ iussu psidis fustib⁹ durissime cesa: deinde gladio necata est. quā sabina p eā cōuersa i suo sepulchro poni fecit. quarto kal'. augusti.

Sabina

Quadratus

Sabina illustrissima mulier: vxor quondā pclarissimi valētini τ herodis metallarij filia. quā seraphia pdicta i fide xp̄i ibi edocta: opib⁹ misericordie insistēs his tumultib⁹ apud romā i auentino mōte a pfecto vrbis rabidissimo noīe helpidio cū nollet sacrificare dijs gladio pcussa: martyrij palmam adepta est: quarto kal'. septēbris. Ambarū aūt corpa nūc rome in ecclesia sancte sabine quiescunt.

Quadrat⁹ atheniēsis ep̄s τ aploꝝ discipulus vir vtiq̃ doctissim⁹ hac tēpestate eccliaꝝ gradi terrore dispsam fide τ industria pgregās: etiā librū p xp̄ia ne religiōis defensiōe cōposuit: plenum fidei τ rōnis atq̃ aplica doctrina dignū: quo edito ad vltimum pro ipsi⁹ defensione passus est. septimo kal'. Junij.

Quirinus

Achacius

Quirin⁹ pmo tribun⁹ postea ep̄s fact⁹: p id tēpus apud illiricū id est sclauoniā i sciscia vrbe. iij. nōs Junij martyr xp̄i obijt. Nā (vt prudēti⁹ ait) ligato ad manū ei⁹ molari saxo i flumē pcipitat⁹ est. τ cū astātibus diu locut⁹ fuisset: ne ei⁹ terrerent supplicio: vix pcib⁹ vt mergeref obtinuit. Zenō q̃z patrici⁹ roman⁹ cū decē milib⁹ τ ducētis frībus rome ad guttā iugiter manantē sub hoc tumultu p xp̄o interfectus est.

Achati⁹ primiceri⁹ cū decē milib⁹ i mōte ararath ab adriano impatore i armenia martyrio vitā finiuit qui puersi p angelū victoriā 9 hostes obtinētes cū adrian⁹ τ antoninus quē adoptauerat eos xp̄ianos eē sensissent lacrimātes eos pmo flagellari deinde multitudinē clauoꝝ acutissimoꝝ trigenoꝝ spargi i terrā per xx. stadia iusserūt vt sancti nudis pedib⁹ sup eos incederent. angelus aūt antecedēs clauos colligebat ne lederent: tandem ad instar xp̄i martyrū passi sunt: τ aīe eoꝝ translate ad superos.

Papias

Aristides

Papias hierosolimitan⁹ ep̄s iohīs apli auditor q̃ nō tm̄ historie veteꝝ discipuloꝝ dn̄i: quātū voce aristonis τ senioris iohānis adhuc viuētis delectat⁹ est. vn̄ apparet ex ipsa noīm dinumeratione cū oīm fere aploꝝ mētionē fecisset. aliū esse iohānē q̃ int aplos locat. aliū seniorē iohānē quē post aristonē numerat. q̃ certe doctissim⁹ est habitus queq̃ etiā multi secuti ob doctrinā sunt vt herencus: appollinaris: tertullianus: victorinus pictauiensis: lactancius: firmianus: quadratus quoq̃ predictus.

Aristides aūt atheniēsis pħs sub pstino habitu xp̄i discipul⁹ volumē nr̄i dogmat rōne cōtinēs eodē tpe q̃ τ quadratus adriano pricipi obtulit. his aūt apolegeticis libris factū est vt adrian⁹ iniustū fore existimās xp̄ianos indicta causa vbiq̃ occidi. Minucio fundano asie pcōsuli scripserit: neminē occidendum: nisi de accusatore τ crimine constaret.

Secundus phs

SEcundus atheniensis phs hoc tpe in pcio fuit qui semp silentiũ seruãs pythagoricã vitã duxit: cuius taciturnitatis cã hec fuit. Qd cũ matrẽ ppriã de illicito cõcubitu tẽptasset: et illa (incognito filio) assentisset: vt eũ cognouit esse filiũ pre pudore spm exhalauit: qd aiaduertens secundus id matri propter suã loquelã accidisse: hanc a se in posterũ exegit penã: vt de cetero vnqꝫ nemini loqueretur: quod cũ hadriano qui apud athenas esset nunciatũ fuisset: ipsum illico accersiri fecit. quẽ cũ nec salutatione nec exhortatione aut minis a taciturnitatis ppõsito retrahere potuisset: admiratus ipsius taciturnitatẽ atqꝫ constantiã dixit. Cũ ista silentij lex a te nullo modo solui põt: manu tñ tua ppleumatibus meis respõdere digneris. Et interrogans dixit. Quid est deus. Ille ɔfestim rescripsit. Deus est imortalis mens incõtemplabilis celsitudo forma multiformis multiplexqꝫ spiritus: incogitabilis inquisitio: omnia continens lux indeficiens et optimũ bonũ. Fuere et alia multa hadriani propleumata philosopho proposita.

TIburtinã latine regionis ciuitatẽ que hodie vetus tibur appellat p hoc tẽpus hadrianus imperator (vt helius sparcianus historicus testat) miro sumptu edificauit. et ex villa oppidum fecit. Hec quippe ciuitas. 16. passuũ milibus a roma distare videt. et iuxta anienem fluuiũ in cliuoso loco cõstituta est. quam tñ ciuitatẽ longe ante romanã vrbem a grecis originem et cõdictionẽ habuisse Strabo et Virgilius volunt. aiunt em qꝫ ipsius primus cõditor fuit quidã tiburtus coracis et catilli frater. Hi nãqꝫ fratres thebani fuere: qui post thebanoꝝ interitũ a patre in italia pgeniti: singuli postea oppidũ ex suo nomine ɔstruxere qꝫ testis est quidã mons ppinquus qui catillus adhuc dicit. Et corax aliud oppidum famosum inter volscos erexit. Fuit itaqꝫ tiburtina hec quondã nobilis ciuitas cui etiã testimonia phibẽt ppter que adhuc extantes ipsius antique ciuitatis ingentes et magnifice edificioꝝ ruine: que dignitatẽ vrbis pre se ferunt. eo siquidẽ loco tiburtinus lapis fortissimus fodit: qui ad cõstruẽdam conseruandãqꝫ romanã vrbẽ multũ adiumẽto fuit. Hanc em vrbẽ Fridericus cognomẽto barbarossa impator: ab alijs theotonicis supiorib9 annis dirutã reedificauit. et deinde multi sũmi põtifices multiqꝫ cardinales auxere et villis edificijs illustrauere. ex hac simplici9 roman9 põtifex et alij viri scia et dignitate clarissimi ortũ habuere

Tiburtina ciuitas

Galienus medicus

Galienus medicus doctissim⁹ vir fuit natione grecus: patria sibi pgamū ciuitas asie: statura magnus: spatulas ꝛ humeros latos ꝛ grossos hñs: colore brunus: delectatus ī cantu ꝛ alkimia. natus ex patre diuite ꝛ largo: scientificus ī astrologia arismetrica ꝛ alijs hmōi. Magistrū habuit taliū: ad medicinam diuinitus inductus. circuiēs mūdū ꝑ acquirēda sciā: prādebat parū: sꝫ tm̄ ficubus ꝛ pane ɔtētus cena erat ei copiosa. a paruulo deditus studio medicine. decimonono em̄ etatis anno cū discipulis athanei de medicina disputauit. ab eis reputatus litigiosus: qꝛ logicus erat. hi em̄ sibi obijciētes dicebāt. hic q̄dē nutrit⁹ in dialetica multa inde repletus cōtagione. Claruit aūt tpib⁹ diui antonini pij. Nūq̄ȝ in curis erubuit: nūq̄ȝ in ꝓnostico errauit. Afferit aūt cōstantinus eū. C. ꝛ L. libros edidisse. annos tandē vixit. lxxxvij. Et vt quidā ferunt in mari mortuus est cū ad vidēda miracula oli xp̄i accederet ꝛ mundinus dicit. Merito g̃ medicorū princeps dici debet: qui ea in arte oēs preter hippocratē supasse credit. ꝛ hippocratis scripta miro explanauit ingenio.

Justinus pbs

Aquila

Justinus pbs ex neapoli vrbe palestine his tpib⁹ ꝓ fide xp̄i multū elaborauit: q̄ ꝛ antonino pio prīcipi ac filijs eius librū dedit ɔ̄ gentes scriptū: ꝛ dialogū ɔ̄ triphonē prīcipē iudeoꝝ habuit. Inuectus est ꝛ ī marcionē q̄ cerdonis dogma secutus: alteꝝ bonū alterū iustū dn̄m asseruit: tan̄q̄ȝ duo ɔ̄ria prīcipia creationis ꝛ bonitatis. Impugnauit ꝛ crescentē cynicū vt gulosum: cuius insidijs ad extremū circūuentus ꝓ dignitate christiani nois sanguinem fudit.

Aquila q̄ȝ iudeus natiōe ponticus cū priscilla vxore edicto claudij discedēs vsq̄ȝ ad hec tpa (vt nōnulli aiūt) supuixit. secūdus mosaice legis interpres post illos septuaginta q̄ philadelphi tpibus fuere. ꝛ libros veterꝭ testamēti ex hebreo ī grecū optie trāstulit ꝛ ꝓphe verba de v̄gine maria ꝑlata ad iuuēculā quādam ascripsit.

Cerdo hereticus

Marcion hereticus

Cerdo q̄dā heretic⁹ a quo cerdoniani heretici noīe acceperūt: ꝑ hoc tēpus insaniēdo vaticinare simulat. Afferebat nāq̄ȝ duo fuisse prīcipia ɔ̄ria.

Marcion item hereticus ei⁹ discipulus stoic⁹ pbs cū nigro suo delirare cepit: dicēs xp̄i patrē nō fuisse deū creatorē: q̄ ꝑ filiū mūdū fecerat. ꝛ cū aliq̄n policarpo rome obuiā factus fuisset. interrogaretq̄ȝ an se agnosceret. cognosco (rn̄dit policarp⁹) ꝑmogenitū diaboli.

Valentinian⁹ hereticus

Thophilus eps

Valētinianus ali⁹ hereticus platonicus pbs a q̄ valētiniana heresis noīata est: eodē q̄ȝ tpe inualuit. hi aūt valētiniani cuiusdā platonici sectatores dicebāt xp̄m de corpore virgīs nil sumpsisse: sed per eaȝ tanq̄ȝ per fistulā quendā purum transisse.

Theophil⁹ anthiocēsis ecclie eps ꝛ ipse his diebus floruit: ꝛ ɔ̄ marcionē ꝑdictū hereticū libꝛuꝫ edidit impante. M. antonio. Scripsit ꝛ libꝛ ɔ̄ hermogenis heresiꝫ q̄ māꝫ nō nāꝫ introducēs: deo aūt nō nature eādē cōpauit: māꝫ elemētoꝝ ꝛ deū appellās. Tria q̄ȝ volumina cōtra etholū cōposuit ꝛ plura alia.

Melito episcopus

Appolinaris eps

Melito seu miletus asianus natione sordēsis eps frontonisq̄ȝ oratoris discipulus multo in precio his tpibus fuit: ꝛ librū de doctrina christiana. M. antonino tradidit. huius ingeniū tertulianus (vt scribit hieronymus) mirūimmodū laudat: dicitq̄ȝ a plerisq̄ȝ nostroꝝ prophetaꝝ habitū esse. eo ꝙ multa ꝓphetica scripserit testimonia: ꝛ alia multa.

Appollinaris asie hieropolitanus eps huius tpe in precio est habit⁹ qui insigne volumen de fide xp̄i. M. antonio secūdo tradidit. Scripsit ꝛ in cathaphrigas qui tunc etiā cum prisca ꝛ maximilla insaniebant vaticinantes. Incipiente tamen montano. sed ꝛ alios aduersus gentes quinq̄ȝ libros scripsit. Extant ꝛ alij duo de veritate.

Policarpus

Policarpus iohānis apl'i discipulus. smirneus eps ab eo creatus. ac totius asie religione ⁊ doctrina tūc facile princeps: hoc anno pio presulante romā veniēs: plurimos fideliū marcianis ⁊ valentiniani falsa psuasione deceptos ad fidē reduxit. Cū aūt marcion obuiā habuisset eū primogenitū diaboli dixit. Ne gabat em̄ patrē xp̄i deū esse creatorē: qui p filiū mundū fecerat. Postea vo impe rante. M. antonino ⁊ L. aurelio cōmodo quarta post nerone psecutione smirne sedente a pconsule igni crematus est. Cū quo etiā. xij. ex philadelphia veniētes martyriū cōsumauere. hic eū esset doctissimus ac sanctissim⁹ vnā ad philippēses putilē scripsit epl'am. passus est aūt septimo kal'. februarij.

Praxedis

Praxedis virgo sanctissima: beatissimi pudentis romani filia: ⁊ gloriosissime pudētiane vgīnis so ror. virgo siquidē ī diuina lege eruditissima p hoc temp⁹ vsq3 ad anicetū fuit postq3 patrimoniū suū vna cū soro re pdicta in sustentatione pauperū erogasset: ⁊ totū vite sue temp⁹ ipsi⁹ vigilijs ⁊ orōnibus atq3 ieiunijs assiduis cōtriuisset: ⁊ vniuersam familiā numero. 90. ma numisisset. At postq3 multoꝝ martyrū corpa sepelisset. ⁊ ipsa beatissima. xij. kal'. augusti migrauit ad dn̄m coronā iusticie acceptura. Et via salaria iuxta sororem suā pudētianā ī cimiterio priscille sepelit. q̄ etiā die ei⁹ natale a cūctis fidelibus celebraẗ.

Felicitas cū septē filijs

Felicitas romana femīa matrona siquidē sctīssima p hoc temp⁹ vna cū septē filijs suis scz ianuario: fe lice: philippo: sylano: alexandro: vitale atq3 marciale: rome martyriū suscepit. Hec em̄ pijssima mulier mēte ⁊ corpe felicitas. hos septē filios deū colere docuit: vt coronā martyrij acciperēt. Et primo quidē ianuarius primogenit⁹ post virgarū verbera: plūbatis occisus est. felix vo ⁊ philipp⁹ fusti/bus mactati. Syllan⁹ pcipitio trucidat⁹ interemptus. Alexander deniq3 ⁊ vita lis atq3 marcialis capitali snīa sunt puniti. Nouissime aūt ⁊ mater ipsa felicitas preter matrū cōsuetudinē: ⁊ ipsa gladio necata est. A quib⁹ magnū spectaculū fi/dei nostre ante oculos positū est. Coꝝ dies celebraẗ. vj. ydus Julij.

Ptholomeus astronomus

Ptolome⁹ natione alexandrin⁹ phs ac insignis astro logus: qui post tpa adriani impatoris claruit hoc tē pore agnosciẗ. qui vir pstantissimus plus astronomie ad didit q3 id totum quod ante scriptum inuenit. Nam ⁊ almagestum opus diuinum ⁊ perspectiuā edidit. De iudicijs etiā quadripartitū opus. ⁊ centiloquiū ac alios multos cōscripsit libros. Vixitq3 annis. 88. Ex eius aūt puerbijs hec duo notāda inserimus. Inter hoīes qui nō curāt in cuius manu sit mūdus: hic mūdo' altior est Et illud. Qui p alios nō corrigiẗ: nec alij per eum corrigenẗ. Quanto magis fini appropinquaueris tanto bonū cum augmento operare.

Aulus gellius

Aulus gellius romanus orator ⁊ insignis quidē grāmaticus hoc tpe clarus existēs agnosciẗ. Qui inter cetera sue virtutis opa: cum e roma p hiemē in atticam proficisceret terrā. cōmetarios celebres edidit quos in libros. xix. diuidens de nocticis atticis titulo p̄ notauit. ideo de eo scribiẗ. Si quē cecropia clarus latiaq3 camena esse iuuat: gelli scripta pbanda legat. Attica nox luci nūq3 cessura diurne. Ad varias artes q3 bene mōstrat iter.

Montanus hereticus

Cathaphrigarum heresis exordiū

Cathaphrigarū heresim non desunt qui dicant hoc tempore ortam auctore montano. Is em̄ mōtanus heresiarcha pessimus natione phrygius nominauit se pa racli tum in phrygia ⁊ multos seduxit ⁊ eandē regionē cū vicinis regionibus ac multis erroribus infecit. Ibiq3 ⁊ priscam ⁊ maximillā clarissimas mulieres adeo seduxit: vt relictis viris suis secum publice incederent: ⁊ se ei⁹ in/spiratione prophetissas dicerent. hi capadbrigle donum spūssancti non in apo stolis: sed in se tantum traditum fuisse affirmabant.

Apelles hereticus

Apelles alius hereticus in grecia fuit. Is dicebat xp̄m non deum in verita/te sed hoīm fantasia hoībus apparuisse. hunc theodocion vir eruditissim⁹ hereticissimū appellat: ⁊ suis scriptis percōmode irridere conaẗ. Tacianus quoq3 hereticus primo xp̄ia/nus noīatus: deinde seueriani heretici ab eo processerūt hi oēm coitū spurcū putabant

Anno mundi.5365. Anno christi.164.

ANicetus papa natione syrus patre iohāne de vico marco vel(vt Damaso placet)de humisia vir moribus insignis:eccl'ie romane ↄsulens ne moribus petulantiū quorūdā labefactaref. Instituit ne clericus vllo modo comam nutriret ꝟm apl'i p̄ceptū. Neue ep̄s consecrari posset a paucioribus q̄ꝫ a tribus eiusdē ordinis viris.ꝛ plura alia ordinauit. At vbi ex ordinationibus quinqꝫ q̄s decēbri habuit p̄sb̄ros.xix.diaconos quatuor.ep̄os nouē creasset.martirio coronatus ac sepult⁹ est ī calixti cimiterio via appia.xv.kal'.maij. Sedit ānos vndecim:mēses q̄tuor:dies tres. Sedes vo dies.xvij. post eius mortē vacat.

Anno mundi.5375. Anno christi.174.

SOther papa natione cāpanus ex fundano oppido p̄re concordio tpibus L.cōmodi fuit. Is lꝫ in multis p̄iculis ↄstitutus:animū tn̄ in tātis malis ad reꝫ diuinā cōuertēs. Instituit ne monacha vlla pallā attrectaret. neue ibus ī acerrā poneret duꝫ sacrificia fierēt. Eius extabat ep'la hac de re scripta ad ep̄os italie. Instituit itē ne legittima habereſ vxor:nisi cui sacerdos ex instituto benedixisset.ꝛ quā parentes solēni pōpa more xp̄iano marito collocassent:reiciēs multa p̄icula ex prestigijs ꝛ magicis artibus improboꝝ: q̄ ī nouas nuptias cadere solēt. At vbi p̄ ordinationes q̄nqꝫ mēse decēbris habitas p̄sb̄ros octo.episcopos vndecī creasset:moriſ ac sepeliſ via appia ī cimiterio calixti. sedit ānos nouē:mēses tres:dies vnū ꝛ viginti. vacat tuꝫ sedes dies totidē.

Anno mundi.5385. Anno christi.184.

ELeutherius papa natione grecus patria nicopolitanus p̄re abundio. L. antonino cōmodo imp̄ante fuit. Is statuit ne quis ob sup̄stitionē cibi genus vllū respueret:quo humana cōsuetudo vesceref. Noluit p̄terea quēpiā de gradu suo deijci:nisi accusatus reus criminis cōuinceref. huius q̄ꝫ pontificatu ꝛ ecclesijs pax data est ꝛ quies:ꝛ nomē xp̄ianū p̄ oēm terrā mirūimmodū auctū rome potissimū vbi multi ex nobilitate romana cū cōiugibus ꝛ liberis in fideꝫ recepti baptismi charactere notati sunt. A lucio rege brittāno ep'lam accepit: vt se ac sues in xp̄ianoꝝ numerū susciperet. Tandē vbi ex tribus ordinatiōibus mēse decēbri habitis presb̄ros ac ep̄os ordinasset. Moriſ ꝛ apud b'ti petri corpus sepeliſ.vij.kal'. Junij. Sedit aūt annos.xv.mēses tres:dies duos. Vacat tuꝫ sedes dies quinqꝫ.

Anno mundi.5395. Anno christi.194.

VIctor papa natione apher patre felice qui rei publice xp̄iane vt par erat curā gerens:cōstituit vt pasca dn̄ica die a.xiiij.luna primi mēsis vsqꝫ ī.xxj. celebrareſ: cū prius cū iudeis .14.luna celebrabaſ. Cuius decretū postea ī cōcilio niceno cōfirmatū fuit:ne iudeos imitari videremur.hic cū doctissimus eēt pōtifex quedā de regionib⁹ cōposuit volumina:deinde martyrio moriſ ꝛ apud beatū petrū ī vaticano sepeliſ.cuius diē festū q̄nto kal'. augusti celebramus.sedit aūt annis.x.mēsibus tribus:diebus.x. At sedes dies.xij.tum vacat.

Anno mundi.5405. Anno christi.204.

SEpherinus papa natione romanus ex patre abundo:seueri tpib⁹ fuit vir sanctissimus rei diuine magis q̄ꝫ humane intētus. Unde ꝛ ↄstituit vt astātibus clericis ꝛ laicis fidelibus ꝛ leuita ꝛ sacerdos ordinareſ qd̄ postea ī calcedonēsi cōcilio ↄfirmatū est. Statuit vt cōsecratio diuini sanguinis in vitreo vase nō aūt in ligneo vt antea fieret.hec aūt institutio postea īmutata fuit. Vetituꝫ em̄ est ne in ligneo fieret p̄pter raritatē qua imbibiſ:neqꝫ in vitro p̄pter fragilitatē. sed ex auro argentoue aut ex stagno vt in tiburensi ꝛ remensi cōcilio scriptū apparet. Ideꝫ preterea instituit vt oēs xp̄iani annos pubertatis attingētes singulis annis ī solēni die pasce publice cōicarent.qd̄ Innocētius terci⁹ postea etiā ad cōfessionē delictoꝝ traduxit. Tandē cum ex ordinationib⁹ quatuor presbyteros ꝛ ep̄os creasset:moriſ seueri tpibus.ac ī via appia nō longe a cimiterio calixti sepeliſ septio kal'.septēbris. Sedit aūt ānos octo mēses.vij.dies.x.

Anno mundi.5415. Anno christi.214.

CAlixtus papa natione romanus patre domicio ex regione vrbis rauenna tum vir diuinus ac prudētissim⁹ q̄ in magna rerū p̄turbatione cū sceleratis imp̄atoribus nequaqꝫ ab instituto suo discedēs: Cōstituit ieiuniū q̄ter in anno q̄bus tpib⁹ deinceps ratio sacroꝝ ordinū habita est:cū antea decēbri mēse fieri ↄsueuisset. Cimiteriū q̄ꝫ de suo noīe cōdidit via appia:vbi multoꝝ martyꝝ corpora reposita fuerāt. Verū cū palmachiū virū ↄsularē ꝛ simpliciū senatorē atqꝫ felicē nobilē virū cū coꝝ domib⁹ baptisasset.ꝛ m'ltos p̄sb̄ros ꝛ ep̄os ordinasset secūdo idus octobris ab alexandro imp̄atore martyrio coronaſ: deinde sepultus in cimiterio calopodij via aurelia tercio ab vrbe miliario. Sedit annis sex mensibus decem:dies decem. Vacat tum sedes dies sex.

Linea summoꝝ pontificum

Anicetus

Sother

Eleutherius

Victor

Sepherinus

Calixtus

Lînea Imperatorum

Lucius antoninus Cōmodus

Comodus luci⁹ antonin⁹ dictus decim⁹ octau⁹ romanoꝝ imꝑator: post M. antoninū verū patrē suū imꝑauit. q̄ natus est apud lanubiū: faustina ei⁹ mater pregnās visa ꝛ in somnis serpētes parere: sed ex his vnū ferociorē: pepit aūt comodū ꝛ antoninū eo mortuo. marcus ꝑceptꝰ optimoꝝ cōmodū erudire conat⁹ est. habuit litteratorē grecū onesicratē: latinuꝫ capellā. oratorē atteius. hi tm̄ mgr̄i nihil ei ꝓfuerūt. Uerū a prima statim puericia turpis improb⁹ crudelis libidinosus: auspiciū crudelitatis dedit anno etatis duodecimo ꝓfect⁹ deinde cū patre ad germanicū bellū neqꝫ pudori: neqꝫ sumptui pepercit. Tandē qꝫ nil cōmune cū patre habuit: sed oīb⁹ incōmod⁹: nisi qḋ ꝛ ipse ↄtra germanos adiuuātib⁹ xp̄ianis militib⁹ feliciter pugnauit. In eo bello cū exercit⁹ cōmodi penuria aque laboraret: ferunt ꝑcib⁹ xp̄ianoꝝ militū aquā diuinitus e celo missas: pluraqꝫ fulmina i germanos ꝛ sarmatos cecidisse. Ceteꝝ ad vrbē rediēs in oīa luxurie ꝛ obscenitatis dedecora ꝓlabit. Gladiatorijs qꝫ armis i ludo nerone imitat⁹ depugnauit. plurimos qꝫ senatores interfecit: ꝛ eos maxīe q̄s nobilitate industriaqꝫ excellere aīaduertit: quosdā ꝓscripsit: vendidit etiā ꝓuincias ꝛ admistrationes. fuit forma quidē corꝑis iusta: vultu insubido vt ebriosi solēt ꝛ sermone incōdito capillo sp̄ fucato: adurēs comā ꝛ barbā timore tōsoris. Tēporib⁹ ei⁹ flagiciose vite vrbs penā tulit. Capitoliū fulmine ictū cū egregia bibliotheca maioꝝ cura parata cōcremat: mēseꝫ decēbrē ad imitationē augusti cōmodū appellari voluerit. Idqꝫ post mortē abrogatū fuit. Tandē mortuus humani generis hostis adiudicatus est. Strāgulatus in domo vescaliū duodecimo imperij sui anno ꝛ mense septimo e medio sublat⁹ est. Corpus eius vt vnco traheret atqꝫ in tiberim mitteret senat⁹ ꝛ populus postulauit. Sed postea iussu ꝑtinacis in monumētū adriani translatum est.

Helius pertinax

Helius ꝑtinax decim⁹ octau⁹ ro. imꝑator nat⁹ in appēnino i villa marti q̄ postea marcus pretorē fecerat prime legionis regēde: statimqꝫ rhetias ꝛ noricū ab hostib⁹ vindicauit. deinde prefecto vrbis cū mitissim⁹ fuit. cōmodo plurimū placuit. fact⁹ sexagenario maior imꝑator rogat⁹ vt vxorē augustā faceret ꝛ filiū cesarē appellaret: id facere recusauit: testatus sufficere ꝙ ipse imparet inuit⁹. Et cū i imꝑatore auaricia nihil turpi⁹ est: cū illiberalis ꝛ sordid⁹ haberet qb⁹ dimidiatas lactucas ꝛ cardos cōuiuis apponeret: fasianū nūqꝫ ꝑuato cōuiuio cōmedit aut alicui misit. Fuit aūt senex venerabilis imissa barba: reflexo capillo: habitudine corꝑis pinguiore: statura imperatoria: eloquēcia mediocri ꝛ magis blādus q̄ benign⁹. Tandē nemie ꝑdicēte a iuliano iurisperito in pallacio occidit. Imperij sui mēse sexto. Cū tausius quidā vn⁹ e tungris in irā ꝛ timorē milites loquēdo adduxisset: hastā in pect⁹ ꝑtinacis obiecit. Tūc ille ꝑcat⁹ iouē vltorē toga caput operuit atqꝫ a ceteris ↄfossus est. Milites eīm cū ꝛ aulici odio habuerūt. ꝑplus mortē eius indignissime tulit: nō ꝑ senatū in deos relatus est.

Didius Julianus

Iulian⁹ didius successor ꝑtinacis cū caput ei⁹ conto fixū milites q̄ eū occiderāt ꝑ vrbē in castra ꝑtulerūt. Ipse corp⁹ ei⁹ quāto potuit honore funeratus est. Cū id i pallatio repisset: hūc aliqui iurisperitū ꝛ interemptorē imperiū occupasse aiūt: q̄ ꝑpetuū edictū cōposuit. Ceteri iuliānū nepotē magni iuliani iurisↄsulti fuisse scribūt. cui⁹ ꝓgenitores de mediolano fuerūt. Fuit aūt hō pessimus miserrime viuēs: vñ odiosus ꝑp̄lo desertus ab oīb⁹: quiqꝫ septimo mēse postea q̄ im pare ceperat apud pontē miluiū victus: a seuero ciuili bello ꝛ interfect⁹ est.

Seuerus

Seuerus ro. imꝑator iuliano didio interfecto affrica oriūdus imperiū obtinuit cui ciuitas lepti pater geta maiores equites romani mater fuluia i ꝑma puericia cū l̄ris grecis ꝛ latinis imbuet qb⁹ eruditissim⁹ inter pueros ludes vt iudex sedit circūstāte pueroꝝ ordine ac iudicaret: deinde studioꝝ cā romā venit: deinde fisci ꝓcurator: mox tribun⁹ militaris ꝑ gradus alios vsqꝫ ad imꝑium ꝑuenit: parc⁹ admodū: natura seuus: multis bellis lacessit⁹: fortissime quidē rē publicā lꝫ laboriosissime gubernauit: ꝑhie tm̄ admodū studiosus fuit: foris parthos ꝛ adiabenos supat. Arabes aūt interiores ita deuicit: vt regionē eoꝝ ꝓuinciā romanā faceret. Hāc obrē triūphās vt in ei⁹ arcu sub capitolio posito adhuc appet parthic⁹ arabicus adiabenic⁹ cognoiat. Edificijs ꝑterea publicis vrbem exornauit. nā ꝛ thermas seuerianas ꝛ septizoniū extruxit. Cibi fuit parcissim⁹: exiguis vestib⁹ vsus: leguminis patrij auidus: vini aliqñ cupidus: carnis frequēter ignar⁹: ipse decorus: ipse ingēs ꝓmissa barbā: cano capite ꝛ crispo: vultu reuerēdus: canorus voce. ꝑ affru quiddā vsqꝫ ad senectutē sonans. Cōtinuo tandē varijs ꝛ ꝑiculis distrahit. hinc a pescennio nigro q̄ magnos in syria motus cōcitauerat: hinc a clodio albino quē tm̄ in gallia nō incruēto ꝑlio supauit. Inde in brittāniā ꝓfect⁹ deficiētib⁹ vere socijs oīb⁹ varijs casib⁹ afflictatus: apud eburacū gallie morit anno imꝑij sui. xvij. duob⁹ filijs relictꝭ bassiano ꝛ geta. olei tm̄ reliq̄t vt ꝑ q̄nquēniū nō solū vsib⁹ sed ꝛ totius italie q̄ oleo egeret sufficeret. vltima verba eius dicūt hec fuisse turbatā rēpublicā vbiqꝫ accepi: pacatā etiā brittānis relinq̄ senex ꝛ pedib⁹ eger: firmū imperiū antoninis meis reliquēs si boni erūt: imbecillū si mali.

S. Lucius rex Emerita soror eius

Lucius angloꝝ rex: coilli regis fusti fil⁹ apō anglos seu brittanos regnū accipiens a dño vocat: eplam eleutherio pōtifici maximo misit. qua rogabat vt se ac suos in xpianoꝝ numerū reciperet. quare fugaciū ⁊ damianū viros optimos eo misit. qui regē ipsius ac pplm baptizarēt. Erant tum in brittania pontifices quinq ⁊ viginti: quos flāmines vocabāt. Inter hos aūt tres archiflāmines habebant: quoꝝ i loco tres archiepi ɔstituti sunt. p̄ prothoflaminū vo loco p̄mitiua eccl'ia patriarchas instituit. Verū luci⁹ baptismo suscepto: mox īmobilia cūcta p̄ides gentiliū templis collocata xp̄i ecclesijs ampliata contulit. Relicta patria regnoq3 galliā ingressus: deinde rhetiā petijt p augustā ciuitatē ad curiensem vrbem proficiscebat. hos populos dño subiugauit virtute ac miraculis clarus ibi in pace quieuit. Emerita aūt soror eius in castello finitimo trimis appellato igne martyrio coronā eternā meruit. Eius festiuitas tercio nonas decembris celebris habet. Totāq3 bauariā ⁊ rhetiā inter alpes xp̄o acquisiuit.

Trogus pompeius

Dionysius corinthioꝝ episcopus

Trogū pompeiū hispanū historicū floruisse cōstat: eo q̄ toti⁹ orbis historiā a belo Nini regis assyrioꝝ patre vsq3 ad monarchiā cesaris latino ɔscripsit sermone. ⁊ in q̄tuor ⁊ quadraginta eā distinxit libros. quoꝝ epithoma id est abbreuiatione iustinus historicus fecit.

Dionysiū chorinthioꝝ epm sotheris tpib⁹ fuisse eusebi⁹ scribit qui tāte eloquētie ⁊ industrie fuit vt nō solū sue ciuitatis ⁊ p̄uincie populos. verū etiā aliarū vrbiū ac p̄uinciarū epos suis eplis erudiret. Instructus em̄ pauli apl'i doctrina facilime potuit sanctitate ⁊ eruditione alios in officio ɔtinere. suisq3 erudiuit eplis ex qb⁹ vnā ad lacedemonios aliā ad atheniēses: terciā ad nicomediēses: quartā vo ad cretēses ac q̄ntā ad eccl'ias pōticas: ⁊ sextā ad romanos scripsit vtilē. Fuere ⁊ alij cōplurimi viri doctissimi h̄ tpe.

Theodocion

Clemens presbyter

Theodocion genere asianus patria ephesin⁹ vir doctissim⁹ ac l'raꝝ sciētissim⁹: terci⁹ diuinaꝝ scripturaꝝ interpres cū superiorib⁹ floruit: qui preter interpretatione ⁊ translationē etiā alia multa de religionis xp̄iane laudib⁹ reliq̄t monumēta. hic taciani viri eruditissimi p̄dicti anq3 i heresim incideret discipul⁹ fuit. Maxime vo appellem hereticū scriptis suis pcomodē irridet. qd deū quē coleret ignorare se diceret. Affirmabat em̄ xp̄m nō deū in veritate: sed hoīem in fantasia apparuisse.

Appolonius

Tertullianus

Clementē p̄sbiteꝝ alexādrinū virū egregiū ⁊ eruditissimū cū his floruisse dīu⁹ hieronym⁹ scribit qui multa cōscripsit e quib⁹ illa sunt stromatū idest varietatū libri octo. Hypotiposeon id est informationū libri totidē. cōtra getes vn⁹. hui⁹ aūt discipulū origenē fuisse constat. extant ⁊ eius eple.

Appolloni⁹ senator roman⁹ vir eruditissim⁹ cum pōtificatu eleutherij pax eccl'ie data fuit: sol⁹ appoloni⁹ orator insignis martyriū tūc passus est: habita p̄ri⁹ oratione de laudib⁹ xp̄iane fidei: qd illis tpib⁹ capitale habebat. insigne etiā volumē cōmodo obtulit qd quidē piocūde i senatu legē fecit. postea a suo p̄ditus q̄ xp̄ian⁹ eēt. i 4. kal' maij p xp̄i cōfessione capite trūcat⁹ est. Mortuo appolonio mlte hereses inualuere. Marcionis q̄ppe secta varie diuisa est. Alij em̄ vnū principiū fatebant: alij duo. alij tria: fide p̄phetis abrogabāt.

Tertullianū affricanū patria carthaginensem centurionis cuiusdā pcōsularis filiū: virū ingenio ⁊ doctrina clarissimū. his tpib⁹ floruisse dīu⁹ hieronim⁹ tradidit. Is ad mediā etatē clericoꝝ noīatissim⁹ romane vrbis inuidia adeo ɔtumelijs ⁊ iniurijs clicoꝝ attrit⁹ fuit. vt ad mōtani heretici doctrinā labi cōpulsus sit. Quaobrem ⁊ multa volumīa ɔ orthodoxā ⁊ catholicā fidē cōponere cepit. Vixit vsq3 ad decrepitā etatē. vidi ego inquit hieronym⁹ paulū quendā cōcordie qd oppidū italie est: qui se beati cipriani notariū: cū ipse admodū adolescēs esset rome vidisse diceret: referretq3 ciprianū nūq3 absq3 tertulliani lectione vnam diem preterijsse.

Persecutio xp̄ianoꝝ q̄nta his annis ira ac iussu Seueri imꝑatoris initiū sūpsit: cū q̄ntus a nerone ꝑsecutionē i xp̄ianos mouet. ꝯtinuo tū varijs ꝑiculis ⁊ bellis distrahit̄: diuinaq̧ vltio in romanos non defuit. q2 mox ciuilia bella mirūimodū eos attriuere. In qua q̄dē ꝑsecutione hi precipue passi inueniunt̄.

Hyreneus eps

Hyreneus Lugdunēsis episcop⁹: vir doctissim⁹ iam grandeuus apud eandē vrbē ꝓ christi noīe martyr efficit̄. floruerat eñ q̃ maxime sub comodo prīcipe: ⁊ policarpi martyris (vt diuus scribit hieronym⁹) discipulus fuit. a quo cum eruditissim⁹ euasisset. q̄nq̧ libros aduersus hereseos scripsit. ⁊ cōtra gētes aliud breue volumen: ⁊ de disciplina aliud: ⁊ alia plura. Demū vo seuiente hac ꝑsecutione a seuero positus in duos colles: cū i vno crucē: i alio ydolū posuisset vt mortē ꝑ crucē vel vitā ꝑ ydolū eligeret: cū populo tū ad crucem veniēs: oēs martyrio coronati sunt. 4. kal. Julij.

Leonides pater origenis

Leonidē etiā alexandrinū magni origenis patrem virū quidez optimū sub hac ꝑsecutione passuz fuisse Eusebius cesariensis scribit. Cui⁹ quidē martyrium origenes decimo seueri ꝑtinacis anno paruulus subseq̄ decreuerat: nisi diuina dispensatione ad multoꝝ vtilitatem reseruatus ꝑ maternā solitudinē impeditus fuisset. Nam mater ei⁹ cū in crastinū in publicū ꝓdire: ⁊ christū cōfiteri decreuisset: nocte latenter vestimenta ipsius surripuit. ⁊ sic puerū a tyrannoꝝ cede reseruauit. Ipse aūt adolescens patrē ad martyriū adhortatus est cū sex fratribus ⁊ matre vidua paup relinquit: redactis in fiscuz paternis bonis: q̄d christū verū deū ꝓfiterent̄: vnde grāmatica sibi ac suis victū quesiuit. Leonides aūt apud alexandriā vrbez martyrij palmā constantissime in kalendis Marcij adeptus est.

Eugenia virgo

Eugenia filia prefecti philippi illustrissimi romani: qui missus fuit a cōmodo impatore in egyptū: virgo pulchra liberalib⁹ artib⁹ erudita. cuz ꝓtho ⁊ iacintho eunuchis relictis parētib⁹ ꝑ helenū episcopū baptisata deinde virili habitu i monasterio degebat: ꝑ melanciā feminā de oppressione accusata: ⁊ ad prefectū adducta parat̄ eculeis ⁊ flāmis: cū tunicā qua induta erat scidisset femīa apparuit ostēdēs se filiā ei⁹. factū est gaudiū populi cū timore. Melancia eñ cū tota domo diuino igne cōsūpta est. Genitores baptizant̄ cū tota familia. Postea cū matre ⁊ fratrib⁹: ꝓtho ⁊ iacintho romā reuersi sunt plures exemplo virtutū ad fidē ꝓuocarūt: precipue basillā ad castitatē ꝑpetuā animauit: quāobrez cū diane sacrificare nollet cū saxo alligata in tyberim ꝓijcit̄. saxo rupto illesa ꝑmansit. Tandē post varia tormēta die natalis dñi missus est spiculator qui eā in carcere ꝑcussit. cui⁹ corpus nō longe ab vrbe in ꝓprio predio sepultū est.

Perpetua ⁊ Felicitas

Perpetua q̄s ⁊ felicitas matrone q̄dē sanctissime. ⁊ ipse i mauritania tiburbitanoꝝ ciuitate cū reuocato saturnino ⁊ secūdolo nonis marcij passe sunt. Nā cū secūdolus i carcē q̄euisset ipse sctissime mulieres cuz reliq̄s bestijs tradite ⁊ dilacerate martyriū ꝯsūmauē.

Narcissus patriarcha

Narcissus iīlimoꝝ ꝑ̄iarcha fuit circa tp̄a victoris pape ⁊ seueri impatoris: cū lumiarib⁹ in die solē ni oleū deesset: aquā infūdi lumiarib⁹ ꝑcepit ⁊ nō aque in pinguedinē versa splēdorē luminū reddidit clariorē a testib⁹ falsis accusat⁹ q̄ diuina pena molestati desertū locū petijt. Tandē cū i senio preesse nō posset. alexander capadotie eps cū desiderio locoꝝ sacroꝝ iīlmā ꝑrexisset: audita est vox. Suscipite epm̄ qui vobis adeo destinat⁹ est: admittēte narcisso hierosolimitane eccl'ie gubernaculū suscepit: deinde martyrio coronat⁹ est sub decio ardente persecutione

Julius ⁊ eusebius martyres

Eusebius potēcian⁹

Eusebi⁹ potentian⁹ vincenti⁹ ac pegrin⁹ viri nobilissimi romani añ hec tp̄a sb̄ cōmodo augusto ꝓ fide xp̄i necant̄. hi p̄mo in eculeo positi ⁊ neruis acerrime distēti: deinde fustib⁹ crudelissime cesi. Sed cū in dei laude adhuc ꝑmanerēt fidelissimi vsq̧ ad emissionē sp̄us mactati fuerūt. 8. kal. octobris.

Julius senator ad horū doctrinā cōpunct⁹ credidit i xp̄m cū domo sua ⁊ baptismū ꝑ ruffinū p̄sbyterū suscepit audiēs cesar iussit tādiu fustib⁹ cedi quousq̧ sp̄m exalaret. Eusebi⁹ deinde corp⁹ rapiēs sepeliuit. io vitelli⁹ iudex ꝑcepit ei linguā abscidi q̄ abscisa laudes cecinit io antoni⁹ credidit q̄ i via aurelia decollatus est. eusebius deinde tādiu plūbatis cesus quieuit in dño.

Anno mundi.5423. Anno christi.224.

Linea sūmoꝛuꝫ pontificum

Urbanus

Urbanꝰ p̄mꝰ papa: natione romanꝰ: p̄e ponciano. M. aurelio antonio imꝑatoꝛe fuit. anno xp̄i.ccxxiiij. ab vrbe vo cōdita nongentesimo ꝛ .lxx. Uir siquidē doctrina ꝛ sctītate vite emīnētissimꝰ multos sua doctrina singulari ad fidē traduxit. inter hos aūt valerianū virū p̄stantissimū beate cecilie sponsum: ꝛ tiburciū eiꝰ frēm q̄ postea martyriū ꝯstāti aīo tulere. hic multa cōstituit mādauitqꝫ ne qs deceterο in ep̄m eligeret nisi p̄rꝰ aut sacerdos aut diaconus cōsecratꝰ fuisset. Eiusdē qꝫ institutū fuit: vt ecclia p̄dia ac fundos a fidelibꝰ oblatos reciperet: pariterqꝫ ꝓuentꝰ clericis oībꝰ viritim: nihilqꝫ cuiuspiā ꝓuatū eēt sed in cōe bonū q̄d hodie aboleuit: tāta est hoīm rapacitas ꝛ libido. at vbi ex oꝛdinatiōibꝰ q̄nquies mēse decēbri habitis p̄bꝛos nouē: diaconos q̄nqꝫ: ep̄os nouē creasset. ipse nono kal. iunij martyrio coꝛonatꝰ est. ꝛ sepultꝰ in cimiterio p̄textati via tiburtina. sedit annos quatuoꝛ: mēses decē: dies.xij. Sedes aūt dies.xxx. tum vacat.

Pontianus

Pontianꝰ papa natione romanꝰ patre calphurnio: tpibꝰ alexandri imꝑatoris fuit. anno ab vrbe cōdita.dcccclxxiiij. anno vo xp̄i.cc.ꝛ.xlviij. Uir q̄dē optimꝰ atqꝫ sctīssimꝰ. instigantibꝰ sacrificulis idoloꝝ mādato p̄ncipis ab vrbe roma in sardiniā insulā cū philippo p̄bꝛo deꝑortat̄ vbi mltas calamitates ꝛ grauia toꝛmēta ꝓ fide xp̄i in sardinia passus tandē moꝛit̄. Cuiꝰ coꝛpꝰ postea a fabiano pōtifice romā cū magna veneratione ac totiꝰ cleri supplicationibꝰ reportatū est: ac sepultū in via appia in calixti cimiterio. vixit aūt ī pōtificatu annis nouē: mēsibꝰ q̄nqꝫ: diebꝰ duobꝰ. vacat tuꝫ sedes martyrio eius dies decē.

Nota q̄ in q̄busdā histoꝛijs habet̄ q̄ cyriacus successit pōciano imediate ꝛ papatū dimisit vt cū virginibꝰ martyrio coꝛonaret̄: s̄ rō tp̄is hoc nō ꝑmittit: vt pꝫ in legēda vndecim miliū v̄ginū: huc t̄n anno vno ꝛ tribꝰ mēsibus sedisse scribūt. In cathalogo t̄n pōtificū positꝰ nō est cū ꝯ volūtatē patrū papa tū cessit. Anno mundi.5433. Anno christi.234.

Antherus

Antherus papa natiōe grecꝰ p̄e romulo pōtifex creat̄. vir optimꝰ. statuit vt res geste martyrū diligēter exq̄site a notarijs scriberent̄. Cōscriptas recōdi in erario ecclie mādauit: ne vna cū vita bene agentiū mēoꝛia aboleret̄. Censuit itē ep̄m omisso p̄mo ep̄atu ad aliū necessitatis cā ꝛ vtilitatis: non sui ipsiꝰ sed creditarū ouiū posse trāsferri. Interposita sūmi pōtificis auctoꝛitate: q̄d hodie a plerisqꝫ ꝯ fit ad vtilitatē ꝓpriā respiciētes īmo voluptatē vt habeāt vnde expilēt ad vberioꝛē semꝑ respiciūt. nō quot oues ꝛ q̄ rōne pascende sint q̄rentes: q̄d est officiū boni pastoꝛis: s̄ sciscitātes quātū singulis ānis inde excerpi possit. de cura aīarū pua fit mētio. de augēdis ꝓuētibꝰ magna quo multa iumēta ꝛ plures seruos ꝛ eos q̄dē ignauos ꝛ stolidos domi alāt. Antherus vo cū vno tm̄ ep̄o creato: martiriū subiēs ī cimiterio calixti via appia sepelit̄.iij. nōs ianuarij. sedit ānis.xj. mēse vno: diebꝰ xij. vacat t̄n sedes dies.xiij.

Tiburciꝰ ꝛ valerianꝰ

Tiburcius ꝛ valerianꝰ ciues romani p̄clarissimi frēs quos eo tp̄e auxilio cecilie vrbanꝰ papa ad fidē traduxit latitās inter sepulchꝛa martyꝝ: post hec almachiꝰ p̄fectꝰ vrbis audiēs eos xp̄ianos ꝛ elemosynas distribuētes cōp̄rehendēs: post longā cōcertationē ꝓ xp̄o martyriū cōstanti aīo passi sunt: quos p̄mo fustibꝰ cedi durissime fecit: ꝛ tandeꝫ gladio interfici p̄cepit. Maximꝰ vir illustris q̄ eos in carcē detinuit xp̄ianꝰ effectꝰ tā diu plūbatis cesus est donec sp̄m exalaret. Cuiꝰ coꝛpꝰ cecilia cū valeriano ꝛ tiburcio iussit sepeliri.18. kalendas Maij.

Cecilia virgo

Cecilia v̄go romana coꝛpoꝛeo decoꝛe moꝛibus ac sctītate ꝛ laudabili castitate splēdida: quā parētes eiꝰ vnicā habuerūt cū regijs diuicijs. valeriano iā dicto nobilissimo patricio iuueni m̄rimonio copularūt. quem cū vna cū fratre tiburcio ad credendū in xp̄m p̄docuisset eos in tolerāda passione sua suauissima doctrina ꝛ admonitione induxit ad ꝯstātiā. Quā cōditionē etiā virgo ipsa subijt ī domo paterna. iā antea suo rogatu ab vrbano deo dedicata. Cū post moꝛtē amboꝝ almachius amboꝝ facultates inq̄rere cepit. Ceciliā vt cōiugē astare iussit: mandās vt ydolis sacrificaret. Sed cuꝫ ad hoc a parētibꝰ vrget̄: dato p̄claro risu q̄ nollet: cū se ꝓfiteret̄ esse xp̄ianā. Iussit eā almachiꝰ ī domo sua bulienti aq̄ diu noctuqꝫ cōcremari vbi illesa māsit: q̄ audito iussit eā ī balneo decolari: quā speculatoꝛ tribꝰ ictibꝰ ꝑcutiēs neqꝫ caput amputare potuit. Et q̄ decretū erat ne quartā ꝑcussionē decollādus reciperet: eā semiuiuentē reliquit. deinde ꝑ triduū oīa sua paupibꝰ distribuēs ꝛ q̄s ad fidē ꝯuerterat vrbano pape cōmēdauit. dicēs triduanas a dn̄o postulaui inducias vt hāc domū meā ecclīam cōsecrares. his dictis sp̄m emisit. Cuius coꝛpus vrbanus inter duos ep̄os sepeliuit. Passa est aūt beatissima virgo circa annos dn̄i.cc.xx. tp̄e Alexandri imꝑatoꝛis .x. kalendas decembꝛis.

Linea Imperatorꝫ
Bassianus antoninus
Caracalla

Bassianus predicti seueri filiꝰ cui aurelius antoninus caracalla cognomen fuit: romanorꝫ imꝑator. seuerus eṁ cū eboraci admodū senex discessit: filios duos successores reliquit bassianū ꝛ getā: sed bassiano nomē antonini a senatu voluit imponi. Itaqꝫ dictus est. M. aureliꝰ antoninꝰ pñcipꝫ successit. nāz geta hostis publicus iudicatꝰ est ac interfectꝰ. cū ad vitā eiꝰ oībus ꝓbris cōtaminatā: tum vel maxīe qꝫ pāpinianū iuris ciuilis alterū asilū sua manu necauerat. At bassianꝰ sumpto a senatu antonini noīe imperij potitus est ac caracalle cognomētū accepit a genere vestis: quā ppl'o dono dedit. Is aūt patre asꝑior ꝛ oī libidine intempaciorꝫ: nullū genꝰ facinoris ī vita pretermisit ꝛ nouercā suā ī vxorē duxit. Nihil egregiū de se reliqt preter thermas antonianas q̄s ipse ī choauit ꝛ alexander ꝑfecit eos preterea capitali pena affecit q̄ remedia quartanis ꝛ tercianis collo gestarēt. Dānati ꝑterea ab eo sūt q̄ ad statuas minxissent. Hic postremo duꝫ bellū in parthos mouet: apud edessam ꝛ corꝫas circūuentus occidit. vj. impij sui āno mēse secūdo: vix egressus etatꝭ q̄dragesimūterciū annū alij eū a macrio ꝑfecto occisū fuisse scribūt. corpꝰ eiꝰ ātoninorꝫ sepulchro illatū ē.

Diadumenus

Opiliꝰ macrinus interfecto caracalla impiuꝫ obtinuit. q̄ ꝑfectꝰ pōt: erat. cū filio ꝛ albino facti imꝑatores nihil mēorabile ex tpis breuitate gesserūt. nā impiuꝫ eorꝫ duorꝫ mensiū ꝛ viijꝰ anni fuit. seditiōe militari deinde occisi sunt. Macrinꝰ eṁ ab heliogabolo apd̄ anthiochiā interfectus est. Diadumenꝰ aūt a pr̄e antoninus dictus: ad eū puerꝫ exercitū ꝑ conatione inclinauit ꝓ impio. fuit aūt puer oīm speciosimꝰ statura lōgiuscula: crine flauo: nigrꝭ oculis: naso deducto ad oēꝫ decorē: mēto cōposito: ore ad oscula parato hic vbi ꝑmū indumēta coccea ꝛ purpurea ꝛ castrēsia imperij signa accepit quasi sydereꝰ emicuit vt amaref ab oībꝰ. Clodius qꝫ albinus ī gallia imꝑator dictus de nobili familia. hi aūt cū parū imparūt tuꝫ vlꝰ maxīe qꝫ nihil mēoria dignū gessere: quidā noīa eorꝫ ꝑtermittūt. Solus tñ albinus ob edacitatē nomē aliqd̄ apud pastores ꝯsecutus est: vt ait cornelius. q̄ centū persica cāpana. decē melones hostienses q̄ngētas ficus passarias: q̄dragita ostrea vna cena comedebat.

Macrinus Albinus
opilius

M. Aurelius antoninus
Heliogabalus

Marcus aurelius antoninus q̄ varius etiā dictus est imperiū suscepit: hic vt putabaf caracalle filius ex semiamira cōcubina formosissima: erant q̄ dicerent eū vulgo cōceptū. romā veniēs magna oīm expectatione impiuꝫ adeptus. Heliogabali nomē sumpsit a sole cuius sacerdos erat: edito templo: phenices eṁ heliogabalū solem vocant. Is matrē suā in senatum rogari iussit solusqꝫ oīm imꝑatorꝫ fuit sub q̄ mulier loco viri senatū ingressa est: fecit ꝛ ī colle senatulū id est mulierū senatū. Sed symiamire senatus ꝯsulto sunt facta ridicula de legibus matronalibus: q̄ quo vestitu incederēt: q̄ cui cedē aut assurgere deberet ꝛc̄. Vexꝫ ꝛ preter expectationē heliogabalus vixit vt nullā de se nisi flagitiorꝫ totiusqꝫ obscenitatꝭ mēoriā reliqrit. Nā ꝛ ī virgines vestales incestū cōmisit: ꝛ ꝓbrosas mulieres semp domi habuit: ꝛ iracūdia incitatus sabinū cōsolarē virū (ad quē vulpianꝰ scripsit) e medio tolli iussit. Dignitates aūt ꝛ honores malis ac flagiciosis cōmittebat. primus romanorꝫ mēsas ꝛ capsas argēteas habuit. admonētibus amicis: caueret ne ad inopiā redigeref. Rñdit q̄d melius q̄ꝫ vt ip̄se mihi heres sim ꝛ vxori mee. Oppressit ī triclinijs versatilibꝰ parasitos suos violis ꝛ floribus vt aīam aliqui efflauerint libidinū genera q̄dā inuenit: hac vero insania adeo cōtemni ceptus est vt tumultu militari exorto: ipse cū matre necaref. Aūt cū ei a sacerdotibꝰ siris dictū esset vi moriturꝫ eū parasse funē serico ꝛ cocco intortū quo vitā laqueo finiret: parauerat ꝛ gladios aureos q̄bus se occideret. Sed nihil valuerūt occisus est ꝑ scurras: ꝛ per plateas tractus sordidissime: ꝑ cloacas ductus ꝛ in tiberim submissus est qrto imperij sui anno. hic finis antoninorꝫ nomini in republica fuit.

Alexander

Alexander interfecto vario heliogabalo accepit imperiū. nā aureliꝰ alexāder seuerus vrbe arcena genitus: cū antea cesar a senatu esset appellatus inde augusti nomē recepit: cui mámea mater fuit xp̄iana. fuit aūt vnicū virtutꝭ exemplar ad cōponēdā rempu. vicio superiorꝫ pñcipū labefactatā animū adiecit. adiutores ad hanc rem habuit iuliū frontinū virū doctissimū. vulpianū ꝛ paulū viros ī iure ciuili prestātissimos: ꝓcul oī pompa ꝛ ambitione vixit: erat tāte prudētie vt a nemine decipi posset: pecunias ꝛ adulationes ꝯtēpsit: gemas reiecit: statuas sūmorꝫ virorꝫ vndiqꝫ cōquisitas in foro trāsitorio locauit. thermas q̄ hodie antonine vocanf ꝑfecit ꝛ ornauit. tēplū xp̄o edificare voluit eūqꝫ inter deos recipe habuit ꝑterea xp̄m ipsuꝫ ꝛ abrahā ī lario suo. Alexāder igif tot virtutibꝰ insignis iuuenis admodū imꝑator creatꝰ bellū statiꝫ ꝯ persas suscepit: ac xersem eorꝫ regē ꝯstātissime vicit: Discipline vo militaris adeo seuerꝰ emēdator fuit: vt q̄sdā etiā integras legiones exauctorauerit: q̄ seueritate factū est vt militari tumultu apud magūciā in gallia occideref. tercio decimo imperij anno instigatione maximi. Is princeps alexāder inclamabat sepius qꝫ a quibusdā xp̄ianis audierat ꝛ tenebat: Idqꝫ ꝑ precone significauit cū aliquā emendaret. qd̄ tibi fieri non vis alteri ne feceris. quā sniam adeo dilexit vt in plateis ꝛ in publicis opibus perscribi iuberet.

Origenes

ORigenes alexandrinus vere martyris filius: et ecclesie alexandrine presbyter phorum ac theologorum omnium sui temporis princeps his temporibus alexandrie floruit. hic cum ab ipsis cunabulis christianissimus esset: et eminentissimi ingenij adolescens euasisset. qui decimo seueri pertinacis anno (persecutione in christianos mota) leonida patre interempto quem adolescens ad martyrium adhortatus est: post patris obitum christi fideles a tyrannis per tormenta oppressos pro posse fouit et ad mortem perductos intrepide animauit. Totus deinde ad religionem conuersus predicandi officium habuit. Tanti autem ingenij fuit vt nulla eum lingua: nulla litteratura latuerit. Mira vtebatur continentia in cibo et potu abstinentia in rebus alienis. Nam et paupertatem christi imitatus est: et multis annis nudis ambulauit pedibus. Huius virtutem plerique imitati martyrium pro fide christi equo animo passi sunt. Indeque hebionitarum heresim impugnauit: qui et christum ex ioseph et maria natum purum hominem dicebant: et legem iudaico ritu seruandam predicabant: hoc idem et symachus sentiebat. Super lectum preterea plumis stratum nunque dormiuit et a carnibus se omnino abstinuit. Et in tantum castitatis amator fuit vt zelo fidei: licet non secundum sciam se castrauerit. Secutus illud quod in euangelio dicitur et si puerile habetur: quia sunt eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum dei. Ob eius doctrinam et eloquentiam et artam vitam a mamea alexandri imperatoris mater de antiochia accersitus apud eam in precio habitus: mulierem christianam fide edoctam relinquens: in quem alexander filius vnice pius fuit. Tanti autem ingenij fuit origines et doctrine vt septem notarij sibi inuicem succedentes homini vix sufficerent. Librarios habuit totidem et puellas apprime eruditas quos omnes ingenij copia et vbertate effundendo defatigabat: hunc quidem et si hoste sibi porphirius desumpserit christiani nominis acerrimus persecutor. Ita tamen interdum laudat vt nunc doctissimum phm principem vocet. Et dicat eum omnia platonis secreta consecutum. Scripsisse origenem ad sex milia volumina librorum hieronymus ipse refert. Errauit tamen (vt augustino et hieronymo placet) in plerisque: maxime vero in libro de principatu quem periarchon appellauit inde origeniana heresis processit: qui dicunt christum quandoque ex maxima misericordia non solum homines sed et apostatas angelos fore redempturum. Iuxta psalmistam non in perpetuum irascetur deus neque ineternum comminabitur. Verum ipse origenes vt quidam aiunt in scripto ad fabianum papam penitentiam de male prolatis agere videtur. Causam sui erroris refundunt certi in ambrosium suum emulum quendam qui non emendata in publicum protulit. Ideo a nonnullis vt ab eusebio et ruffino et alijs summe laudatur. Ecclesia quoque nonnulla eius scripta recipit. Denique anno salutis nostre. 256. Et etatis sue sexagesimo primo deficiens apud tyrum sepelitur.

Ulpianus

Paulus patauus.

VLpianus iurisconsultus vir prestantissimus alexandrique predicti assessor: hisdem temporibus teste eusebio propter eximiam eius sciam atque doctrinam apud eundem imperatorem maximo in precio habitus est. Et pre ceteris doctoribus vocabula et leges antiquas explanauit. Atque alia multa monimenta scripto post se reliquit.

PAulus patauinus sitor in phia et iure ciuili celebratissimus per hec tempora floruit et ad componendam rempublicam romani superiorum imperatorum vicio et sordibus labefactatam alexandro predicto imperatori plurimum auxilio fuit: et nonnulla ea in facultate composuit que adhuc extare videntur: quem nonnulli alio tempore fuisse scribunt tanta est diuersitas temporum.

Julius frontinus

Tripho

IUlium quoque frontinum phm et in omni doctrina scientissimum cum superioribus floruisse et alexandro auxilio fuisse constat. Nam et ipse multa composuit et alexandro ipsi ad res componendas adiumento fuit.

TRiphonem origenis auditorem his temporibus fuisse constat ad quem nonnulle extant epistole: qui librum precipue composuit de vacca ruffa in deutronomio: et coequlibus etate analibus que offerebantur in lege et de diuisionibus que cum columba et turture ab abrahaam ponitur in genesi vir enim eruditissimus fuit.

Minutius felix

Ambrosius

MInutius item felix insignis tunc rome causidicus dialogum scripsit: quo christianum et ethnicum disputantes inducit: qui octauius inscribitur. Scripsit et de fato et contra mathematicos quamque stilus superiori non conueniat cuius etiam Lactancius meminit.

AMbrosius grecus diaconus per hoc tempus confessionis gloria plurimum insignis fuit: hic primo marcionites existens ab origene correptus dominice glorie insignis fuit: huius industria et sumptu etiam ad hunc infinita origenes dictauit volumina. Sed et ipse vir nobilis et non inelegantis ingenij obijt paulum ante mortem origenis. Reprehensus a plerisque quod vir locuples amici sui senis et pauperis moriens non recordatus sit

Agapitus

Agapitus illustris adolescētulus p hoc temp⁹ apud prenestinā sabinoruꝫ vrbē quidem eis iussu alexādri impatoris martyrio coronaꝫ. Ipse eī cū qn decim eēt annoꝝ ꝛ amore xp̄i martyrio flagraret: ab imꝑatore cōprehen/ dit. ꝛ primo neruis crudis cedit: dein de vrbis presidi vt sacrificare cōpelleretur tradit q eū durissimo ꝛ squalido carceri statiꝫ reclusit vbi p qtuor dies eidē cibū oēm negauit: inde eidē presidi exibit⁹ prunas ardētes eidē sup caput ei⁹ apponi iussit. ꝛ cū grās deo ageret flagellis iterū cedit ꝛ nudus capite deorsuꝫ verso suspēdit: ꝛ bulienti aq̄ corp⁹ ei⁹ pfundit. ꝛ adhuc martyris xp̄i maxillas fregissent preses ex tribunali corrues tristē emisit aīam. Quo audito impator eū leonibus obijci precepit. Sed fere māsuete facte pedib⁹ martyris se inclinauerūt. videtes sceleris ministri tulerūt sanctū martyrē ꝛ inter duas colūnas gladio pcusserunt sub die. xv. kal. septēbris. Corp⁹ vo eius a xp̄ianis nocte sublatū: ibidē miliario ab vrbe primo positum est in sarchophago nouo nutu diuino inuēto.

Martina virgo

Quirinus martyr

Martina romana virgo ꝛ q̄dē sctīssima p hoc tēp⁹ cū eximie christiane veritatis virtutisqꝫ esset mulier ab alexandro principe cōprehensa cū xp̄m negare oīno recusaret diuersis tormētoꝝ generib⁹ cruciatꝫ cū em̄ pulcherrima erat i ei⁹ amore exarsit. exhortatꝫ qꝫ ad culturā ydoloꝝ vt eā sociā impij haberet. Apollo aūt in ei⁹ aduentu cōminut⁹ est: deo eīn se vouit mēte ꝛ corpe castā. Iussa deinde cedi ꝛ i carcere posita in q̄ i menso lūie pfusa i manu hns tabulā scriptā. quā magnificata sunt opa tua dn̄e oīa i sapīa fecisti. iussit postea eā extendi ꝛ mēbra ei⁹ spatis incidi: in oīb⁹ deum glorificās. imissus leo ad eā in cunctis illesa cū i fide imobilis pmaneret gladio tandē cesa martyrij palmā primo die Januarij pmeruit.

Berillus eps

Porphirius phs

Quiric⁹ preterea roman⁹ patrici⁹ ꝛ ipse vna cum iulita matre hac tēpestate apd̄ romanā ciuitateꝫ alijs inūerabilib⁹ secū iūctis martyriū ydib⁹ Julij cōpleuerūt: lꝫ historia eoꝝ inter apocriphos reperiaꝫ

Berillus arabs bostren⁹ eps vir doctissim⁹ cū aliquāto tpe gloriose rexisset eccl'iam ad extremuꝫ lapsus i heresim q̄ xp̄m ante incarnationē fuisse negat origenis tn̄ ope ad veritatē reduct⁹ varia postmoduꝫ scripsit opuscula: maxie vo ep̄las aliqt: qb⁹ origeni pro sana doctrina grās agit. Extat ꝛ dialogus origenis ꝛ berilli in quo berilluꝫ hereseos arguit.

Porphiri⁹ athenīesis phs ꝛ quidē excellētissim⁹ p hec tpa maxio i precio fuit. q̄ ꝛ si origenis presbyteri precipu⁹ amator ꝛ laudator fuisset: christiani tn̄ nois acerrim⁹ psecutor fuit: ꝛ ppterea multas obtrectationes ꝛ blactrationes ꝯ orthodoxā fidē igessit q̄s diu⁹ augustin⁹ refellit: lꝫ trinitatē pfectā ponat: hic qꝫ inter cetera ysagogas. i. itroductiōes ad arestotel' cathegorias. i. pdicamēta adiecit ꝛ ꝯscpsit alia mlta.

Hipolitus eps

Julius aphrican⁹

Ipolit⁹ cuiusdā eccl'ie eps: q̄ rōne pasce ꝛ tpoꝝ canones scripsit vsqꝫ ad primū annū alexandri impatoris. xvj. annoꝝ circulū reperit ꝛ eusebio q̄ sup eodē pasca. xix. annoꝝ circulū cōposuit occasionē dedit clar⁹ habeꝫ. Scripsit etiā nōnullos inscripturas cōmentarios precipue exameron ꝛ in pphet'.

Julium qꝫ affricanū inter scriptores sui tpis nobilissimū his tpibus fuisse ꝛ floruisse (diu⁹ hieronymus refert) Cuius quīqꝫ de temporibus extant volumina: ꝛ de trinitate pergrāde volumen perscripsit. ꝛ ad magnū origenē ep̄lam in qua ostendit susanne fabulā apud hebreos nō haberi contra queꝫ doctā ep̄laꝫ scripsit origenes. hic cū lr̄aꝝ cultor ꝛ amator existeret ꝛ multis diuicijs floreret apud cesareā palestine vrbem bibliothecā insignem suo noī cōdidit. ꝛ cū honorabilis plurimū habereꝫ sub. M. aurelio antonino cesare legationeꝫ pro restauratione castelli emaus suscepit qd̄ postea reedificās Nichopolim appellauit.

Linea sūmoꝝ pontificum

Fabianus

Fabianus papa natione romanꝰ ex patre fabio post antherū pōtificē dū in via de futuro pontifice deligēdo colloqueret᷑: cōfestim diuinitꝰ quedā colūba super caput eius astitit ⁊ sic diuinitꝰ electus: statim ꝑ septē diaconos regiones diuisit: qui a notarijs martyrū res gestas colligerēt: ad ceteroꝝ exemplū: qui xp̄i fidē ꝓfitebant᷑. Idē q̄ꝫ cimiteriū ꝓ dignitate martyrū edificauit. Statuit preterea vt singulis quibusq̄ꝫ annis ī cena dn̄i crisma renouaret᷑: ac vetus ī ecclia cōbureret᷑. huiꝰ tp̄e exorta est nouaciana heresis: tandē martyrio coronat᷑ vbi ex q̄nq̄ꝫ ordinationibꝰ mense decēbri habitis. presbros duos ⁊. xx. diaconos septē. ep̄os vndecim creasset. Sepultus est aūt ī cimiterio calixti via appia. xiiij. kal. februarij. quo die natalicium eius: vnā cū diuo sebastiano celebrat᷑. Vacat aūt dies sex. Ad hūc magnꝰ ille origenes (mltis sublat] heresibꝰ) de ordine fidei seruādo multa ꝯscripsit. sedit annis. xiiij. men. xj. dies. xj.

Conciliū rome. 60. episcopꝝ

Scisma primū cū nouatiꝰ vrbis rome presbyter his tp̄ibꝰ eccliā dei scindere ⁊ ꝑturbare curauit. isq̄ꝫ ob cupiditatē ep̄atꝰ oīa diuina atq̄ꝫ hūana miscebat: ⁊ ne pōtificatꝰ ī manus cornelij q̄ fabiano successit deueniret. ab ecclesia eī separꝰ: semet ac suos id est mūdos appellabat. Negabat apostatas etiam penitētes recipiēdos eē. Hāc ob rē cōciliū sexaginta ep̄oꝝ: totidē p̄sbiteroꝝ cū diaconis pluribus habitū est. quo nouacij opinio vt falsa imꝓbat᷑. q̄ꝺ saluatoris exemplo nemini penitēti denegāda sit venia. ⁊ sic primū romane ecclie scisma finitū fuit. Alie etiā hereses huiꝰ tp̄ibꝰ pullulare cepere. Origenes eīn heresim quorūdā sustulit: affirmantiū aīos hoīm vna cū corporibꝰ interire. Rursuq̄ꝫ ī anastasi (quā nr̄i resurrectionē vocāt) vna cū corporibꝰ suscitari. Sustulit ⁊ heresim helchesatarū qui paulū aplm oīno respuūt quiq̄ꝫ asserunt negātem in tormētis christū nihil criminis habiturū: modo integri ⁊ recti sit cordis.

Cornelius

Corneliꝰ papa natione romanꝰ patre castino: vir certe eruditissimꝰ q̄ multas scripsit eplas. vnā ad fabiū anthiocenū ep̄m de synodo romano ⁊ italica atq̄ꝫ aphricana. aliā de nouatiano heretico. terciā de synodi gestis. At vo sub episcopatu eius qui apostatas recipiendos censebat penitentes presertim nouatis nouacianū extra ecclesiā ordinauit ⁊ ī aphrica nicostratū. quāobrem ꝯfessores qui a cornelio secesserāt: cū maximo presbytero ac moyse sentiētes ad ecclesiā reuersi veri confessoris nomen adepti sunt. verū postea instantibus hereticis cornelius centūcellas in exiliū mittit᷑. ad quē cyprianus carthaginensis ep̄s in carcerem cōiectus lr̄as misit. quibꝰ intellexit ⁊ amici calamitatē ⁊ exilij sui cōfirmationē. Extant ⁊ alie cypriani ad corneliū eple plene religionis ⁊ fidei. Priusq̄ꝫ in exiliū mittit᷑ instāte lucina matrona sanctissima corpora petri ⁊ pauli e cathecūbis vbi minus tuta esse videbant᷑ noctu leuat. Pauli lucina ī predio suo via hostiēsi collocat vbi interfectus fuit. corneliꝰ petrū vbi crucis martyriū subijt. in templo apollis ad radices aurei montis. iij. kal. Julij. Cū aūt mense decembri sacroꝝ iniciādoꝝ ꝑtātes bis fecit. Decius iratus sanctissimū virū plūbatis cedi atq̄ꝫ deinceps ad templū martis duci iubet: vt simulacrū eius adoraret. At vir sanctus dum ad suppliciū ducit᷑: oīa bona stephano archidiacono cōmisit. post hec tercio nōs maij obtrūcat᷑. huiꝰ corpus beata lucina cū quibusdā clericis noctu sepelijt in arenario predij sui. Sedit annis duobꝰ diebus tribus. Sedes. xxxv. vacat.

Dionysiꝰ alexādrie ep̄s

Dionysius alexandrine ecclesie episcopus vir doctissimꝰ origenis magni auditor his temporibus episcopus designatus. sedit annis. 17. hic in cypriani ⁊ affricani synodi dogma consentiens de hereticis rebaptizādis plurimas misit eplas: sed ⁊ ad fabianū papam de penitentia vnam scripsit eplā: ⁊ ad varios alios de exilio: de mortalitate: de sabatho: de persecutione decij. atq̄ꝫ duos libros aduersus nepotē ep̄m ⁊ ad origenē magistrū suū de martyrio ⁊ alia multa.

Maximinus imꝑator anno ab vrbe cõdita. dcccclxxxvij. post alexãdrũ ex corpore militari: posteaq̃ bellũ in germania ꝓspere gesserat sine vlla senatus auctoritate imꝑator electꝰ est. hic de vico tracie vicino barbaris: barbaro etiã patre ⁊ matre genitus: quoꝝ alter e gothia: alter ex alanis genitus esse ꝓhibet. Et in prima quidẽ puericia fuit pastor nõnũq̃ procer q̃ latronibꝰ insidiaret ⁊ suos ab incursibꝰ vindicaret. militare aũt sub seuero cepit. Erat enĩ magnitudine corporis ꝯspicuus: virtute inter oẽs milites clarus forma virili decorus ferus moribꝰ. fuit aũt ingentis stature vir adeo vt pedes octo excederet. Pedẽ habuit tãte magnitudinis vt postea in ꝓuerbij locũ cessera: cũ de longis ⁊ ineptis hoibꝰ diceret. maximini caligã requirit. Tãte vero bibacitatis erat vt vini amphorã vna cena biberet. Verũ cũ sextus a nerone xp̃ianos ꝑsequeret anno tercio posteaq̃ regnare cepat: a pupieno aq̃legie quã obsidebat vna cũ filio maximino interfectus est. tanta aũt fide aq̃legiẽses ꝯ maximinũ ꝓ senatu fuerũt vt funes de capillis mulieꝝ facerẽt cũ deessent nerui ad sagittas emittẽdas. Ideo rome in honore matronaꝝ templũ veneri calue senatus dicauit. Greci scriptores maximũ ⁊ balbinũ imꝑatores ꝯ maximinũ factos. maximũ aũt cũ exercitu missuz ⁊ apud rauennã bellũ parasse. aq̃legiã aũt nisi victorẽ nõ vidisse: latini scriptores nõ maximũ sed pupienũ ꝯ maximinũ pugnasse apud aq̃legiã ⁊ vicisse. forte idẽ pupienus q̃ est maximus.

Gordianꝰ filius

Gordianus post maximinũ tyrãnuz imperiũ adeptus cũ parthos iã erũpẽtes ingeti clade supasset: ⁊ nobilissimus vir ꝓcõsul cuz filio ꝯsulari legato imꝑator dictus erat aũt iã octogenariꝰ ⁊ plurimis ꝓuĩcijs p̃fuit quẽ affricanũ appellauerunt. Gordiani igit̃ duo pater ⁊ filiꝰ ambo ex ꝯsulibus magno affroꝝ ꝯsilio imꝑatores sunt appellati Gordianus ṽo adolescẽs augustus declaratꝰ sex annis imperiũ tenuit. cuz maximinus p̃ter senatus auctẽm impium vsurpasset ad deturbãduz euz tres declarauit imꝑatores e q̃bus pupienꝰ ⁊ albinꝰ ĩ palatio interfecti. soli gordiano imperiũ reseruatũ fuit. Huius pricipis hec fuit precipua laus ꝙ ad sexagitaduo milia libroꝝ ĩ biblioteca habuisse dr̃. deniq̃ duz ad triũphũ rome rediret: nõ lõge a romanis finibus philippi fraude occisus est. Gordiano sepulchꝝ milites apđ circeũ castꝝ fecerunt tituluz hm̃oi ardẽtes ⁊ grecis ⁊ latinis ⁊ persic̃ ⁊ iudaic̃ lr̃is: diuo gordiano victori spaꝝ: victori gothoꝝ: victori sarmathaꝝ depulsori rõanoꝝ seditionũ: victori germanoꝝ sed nõ victori philipporum.

Philippus anno ab vrbe cõdita nõgẽtesimo nonagesimoseptio reductis militũ copijs e syria ĩ italiã vna cuz filio philippo ãnos q̃nq̃ impat. hũc aũt p̃mũ imperatorẽ xp̃iani habuere: q̃ q̃dẽ misteria adire nunq̃ est ausus nisi ꝯfessus. post terciũ ṽo imperij sui annũ millesimus ab vrbe ꝯdita annus impletus est. vñ ⁊ seculares ludi celebrati sunt. q̃ centesimo q̃z anno repetebant̃. instituti a valerio publicola post exactos reges a seculo nomẽ ducẽtes: qđ est humane vite spaciũ. Ambo deinde fraude decij ab exercitu interfecti sunt. lz diuersis ĩ locis. Nã philippus pr̃ verone: filius rome occidit̃. annis q̃nq̃ imparunt. Inter diuos tñ relati sunt. ex q̃bus iunior philippus adeo seueri aĩ fuit: vt nullo cuiusq̃ cõmẽto ad ridẽdum solui potuerit: patrẽq̃ secularibus ludis petulãtius cachĩnãtẽ: vulto auersato notauerit. hic philippus q̃rto imperij sui anno vrbẽ ex suo noie ĩ thratia ꝯstruxit. ⁊ cũ deciũ infensuz haberẽt thezauros suos fabiano põtifici ꝯtulerũt: ob id odiuz maximũ decius in xp̃ianos ꝯcepit.

Decius romanoꝝ imperator q̃ e pãnonia inferiori budalie natus. interfectis philippis imperiuz sumpsit: odio in xp̃ianos exardẽs: ꝓpter philippos eiusdẽ secte imitatores. Belluz ciuile qđ in gallia motuz fuerat oppressit: filiuz suuz cesarẽ fecit: rome lauacrũ edificauit. cum biẽnio postea cuz filio cesare imperasset. in barbarico bello opprimit̃ e q̃bus senior gurgite paludis immersus est. Ita vt nec cadauer eius nusq̃ repertuz sit. Digno certe dãnatus iudicio: q̃ septimã post neronẽ persecutionẽ in xp̃ianos mouens. multos sctissimos viros interemit. Hic inter historicos varietas orit̃: cuz eutropius scribit ꝙ inter ceteros beatissimũ laurentiũ leuitã ⁊ martyrẽ igne excoxit q̃ sub sixto floruit. Ideo imperiũ decij nõnulli ꝓlõgãt. Quidã hunc deciũ seniorẽ sub quo passus fabianus ⁊ corneliꝰ ponunt. deinde deciũ iuniorẽ cesarẽ. ⁊ inter istos duos gallũ volusianũ ⁊ alios imꝑatores fuisse aiunt. Et postea valerianũ cũ galieno sub quibꝰ passi lucius stephanꝰ ⁊ sixtus sũmi põtifices ac laurẽtius archidiaconus ⁊ hypolitꝰ. Ideo galienꝰ binomius asserit̃ dictus decius galienus. Veꝝ aliq̃ deciũ cesarẽ a philippo cõstitutum cum in vita laurẽtij legit̃ decius cesar ⁊ nõ imꝑator sub eo passum fuisse laurentiũ. Cuz antiquitus aliqui cesares ⁊ aliqui augusti: postremo imperatores fuerunt.

Linea Imperatorum

Maximinus

Gordianus pater

Philippꝰ pater Philippꝰ filius

Decius

PErsecutionē sextā post neronē. maximinꝰ imꝑator mouit in xpianos quā precipue exercebat in clericos ⁊ sacerdotes. verum cum cunctos cedibus persequeret: tercio anno a pupieno aquilegie vna cū filio interfectus: persecutioni simul ⁊ vite finem imposuit.

Pontion martyr

POntiū beatissimū martyrē philippos imꝑatores ad fidē xpi ꝯuertisse tradunt historici. Iste pontius fuit filiꝰ cuiusdā senatoris vrbis. cuius pater marcus: mater iulia. que pregnās templū iouis intrās in quo sacerdos sacrificans velamē ⁊ infulā scindens voce terribili ait. Hec mulier in vtero gestat: qui hoc templū funditus euertet. Ideo trista domū rediēs: vētrē molestauit vt fetus periret: peperit tn̄ puerū sine omni macula. quē cū nitebat interficere: pater ait. Sinas eū viuere: si ioui placebit de inimico vindictā sumet. deinde cū in varijs doctrinis eruditissimꝰ euasisset. Cū audisset xpianos: cui sanctꝰ pontianus ꝑerat cantātes: deus noster in celo oīa quecūq̧ voluit fecit. Simulachra gentiū argentū ⁊ aurū ⁊c̄. Relictis ydolis cū patre a pōtiano baptisma suscepit: patre deinde defuncto ⁊ pontiano: fabiano summo aplīco oēs facultates dedit: qui pauperibus distribuit. duobꝰ aūt philippis imꝑatoribꝰ cum esset amicus ⁊ cum instaret millesimꝰ ab vrbe annus: eis verū ac magnū deū in celo colendū ostendēs. effecit vt a fabiano baptisma susceperūt: ⁊ templū destruxerunt. a sequētibꝰ deinde imꝑatoribꝰ post varia tormenta cum a seuientibus vrsis ⁊ ab igne in arena illesus māsisset. demum capite ceso martyriū cōsūmauit.

Martyres que per varias persecutiones passi sunt deinceps nomina famosorum annotantur.

Leontius martyr
Flocellus puer
Felicissimus martyr
Romanus martyr
Habundius martyr
Cirilla virgo filia decij ⁊ martyr
Abacuck martyr
Andeccius discipulus policarpi
Simmmus martyr
Nouatus cum. xx.
Victor miles ⁊ terrena vxor eiꝰ
Concordius subdiaconus
Valerius martyr
Gaius martyr
Attalus martyr
Philippus prefectus alexādrie
Triphonia
Cesarius
Simphorianus
Castorius
Columba
Geminianus
Philemon
Janurius
Festus
Desiderius
Sabinus
Basilijs cum alijs septem
Adrianus
Simplicianus

Patroclus
Simphorianus
Xlviij. martyres
Leonilla
Priscus
342. martyres
Quirinus
Theodorꝰ basilides
Maurus
Victorius
Victor martyr
Nicoforus
Claudianus
Alexander
Carpoferus
Crisandus
Gedeon
Daria
Marcellianus
Marcus
Nicostratꝰ ⁊ Zoe vxor eius
Tranquilla
Cromacius
Crescentia
Theodora
Albinus
Felicianus
Primus
Faustinus
Beatrix

Septem dormientes

TEmporibꝰ decij cū post varias ꝑsecutiones ephesū deciꝰ venisset. In medio ciuitatis templū cōstruēs: oēs sub pena mortis ydolis sacrificare cōpulit. Tantusq̧ penarū terror cunctos inuaserat vt filiꝰ patrē ⁊ amicus sodalem abnegarat: In ea vrbe septē nobiles primi in palatio. maximinus: marcus: martinianꝰ: dionysius: seraphion: iohānes ⁊ cōstantinus ydola spernentes ieiunijs ⁊ orōnibꝰ in domo celātes vacabāt. apud decium accusati patrimoniū paupibꝰ distribuētes. Inito cōsilio in montē celion secesserunt: ⁊ vsq̧ ad tempꝰ ꝑsecutionis finiēde latere decreuerūt: quibꝰ vnus admīstrabat qui furorē decij ceteris detexit: ⁊ panes allatos obtulit. quo cibo ꝯfortati colloquētes in luctu vt deꝰ voluit obdormiuerūt. Deciꝰ os spelunce obstrui ꝑcepit vt fame ⁊ siti dies clauderent. Scriptura signato martyriū cū tempore: quomodo temporibus theodosij postea manifestati viui sunt. infra describitur.

Septima psecutio post nerone facta est a decio impatore. qua quide multi diuersis in locis p fidei costatia passi fuere. q cu philippo impatori reuerteti de bello verone occurrit cu victoria: ad ipsum honorandu: dolose eu occidit. et vsurpas sibi imperiu ad vrbe venies: vt videret zelo cultus deorum illorum occidisse dnm suu qr xpianus erat: mouit psecutione diram contra xpianos plurimos interficiens. et inter illos filiu prefati philippi imperatoris. Martyres aut varij sub decio passi sunt: quorum martyriu ia patebit:

Abdon et Senen

Abdon et senen subreguli romani viri clarissimi ex corduba psaru vrbe oriudi bis tumultib9 p9 multos carceris squalores roma cathenis obligati pducunt vbi cu diu diuersis penarum generib9 diu fuissent macerati. Cu eni deci9 imperator babiloniam et alias puincias sup erasset xpianos in diuersis locis cordubam adduxit: et diuersis supplicijs eos iterfecit. Eorum aut corpa abdon et senen xpianissimi sepeliebat. Tandem tercio kalendas Augusti gladio pcussi martyrium compleuerunt.

Agatha

Agatha sicila virgo genere nobilis pclarissima: p hoc temp9 in cathania ciuitate sicilie p xpo martyrio coronat. Na quintian9 pfect9 audita ei9 fama nobilitatis formositatis et diuiciarum: et qr xpi ancilla esset: illa coprehendes affrodisie turpissime mulieri tradidit: que septe filias habebat turpitudini deditas: que p dies triginta varijs psuasionib9 ac minis ea adhortaba tur: vt presidi assentiret: qui posta cu idolis sacrificare nollet: post alapas et carceres postq eculeu: post etia mamillaru abscisione: et in testis fractis et carbonibus ignitis volutatione eo iudicate i carcere martyrio osumata est nonis februarij. corpus fideles aromatib9 sepelierunt. angelus apposuit tabula vbi sculptum erat. mente sancta spontanea honore deo et patrie liberationem. Cortina quoq eius ignem montis prope ciuitate repressit.

Appolonia virgo sanctissima memoratu dignissima alexandrina longeue etatis. et ipsa p hoc temp9 martyriu p xpi noie ptulit acerbissimu. Na psecutores (cu idolis sacrificare nolebat) primu dentes oes ex eius ore excusserut et multis plagis affecerut. deinde cu minarent eam viua se incensuros nisi cu eis verba impia pferret et deu blasphemaret. at illa vides rogum paululu quid intra semetipam deliberas: repente de manib9 impiorum se p rupit et in igne paratu psiliuit: vt pterrerent crudelitatis actores: qr pmptior est inuenta femina ad mortem: q psecutor ad penas. ac sic martyrij palma quito ydus februarij pmeruit. Ei9 san ctu corpus postea in italia delatu: apud derdonam lombardie ciuitatem in cathedrali ecclesia seruat.

Appolonia

Serapion

Serapion patria alexandrin9 et ipe vir sanctissim9 eode anno apud alexandria a psecutorib9 capt9 crudelib9 supplicib9 afficit in tm vt oes eius corporis iuncture pri9 soluerent: sed adhuc viues a ministris diaboli de supiorib9 sue dom9 partib9 pcipitatus xpi martyr efficit. et ei9 natale. i 8. kal. decebris celebrat. Iustinus quoq presbyter cu victoria martyru pro christo constantissime sustinuit.

Meniacus martyr

Meniacus ethruscus vir celeberrim9: et ipse apud florentia ethrurie vrbe octauo kal. nouebris martyriu ptulit. cuius reliquie adhuc et templo et populorum frequentatione a cociuib9 suis plurimu venerant. Palentin9 quoq et laurentin9 patria ethrusci: et ipsi apud aretium eorum vrbem vna cum nicostrato diacono: et alij multi in hoc tumultu pro christo passi sunt.

Victoria virgo

Victoria virgo inclita cu esset despōsata cuida pagano rome sub deciana psecutione: cu nec nubere nec sacrificare vellet: post multa miracula et opa sancta cu plures virgines deo adiuxisset: gladio pcussa est rogatu sui sponsi. Plurimiq alij martyrio coronati sunt quorum vita euoluere no possum9. qui hac persecutione furente in desertis et in montibus latitantes fame siti frigore: languore latronibus bestijsq consumpti sunt in diuersis mundi regionibus.

Anno mundi.5453. Anno christi 254.

LVcius papa natione romanꝰ patre porphirio post corneliū īperante gallo hostiliano pontifex eligitᷣ. hunc volusianꝰ imꝑator primo exilij pena dānauerat: sed eo extincto ab exilio liberatus romā veniēs. Cōstituit vt duo presbyteri: diaconi tres vbiqꝫ locoꝝ epm̄ comitarentᷣ: cuiꝰ vite ⁊ actiōis testes qui etiā anteqꝫ ad martyriū iubēte valeriano ducereᷣ: oēm ꝑtātem ecclie stephano archidiacono suo ꝑmisit. Ter aūt dandis ordinibꝰ sacris vacauit. Et postqꝫ martyrio vitā finiuit sepultꝰ est in cimiterio calixti via appia octauo kal. septēbris. sedit ānis tribꝰ: men. iij. diebꝰ. iij. Dies qnqꝫ ⁊ trigita sedes tuꝫ vacat.

Anno mundi.5458. Anno christi.257.

STephanus primus papa natione romanus patre iulio pontifex eligitᷣ eo potissimū tpe quo postumꝰ in gallia tyrannidē occupat: cum maximo reipublice emolumēto: vir sane optimus ad ordinādā ecclias cō uersus. Instituitqꝫ ne sacerdotes ⁊ leuite vestibꝰ sacris alibi qꝫ in ecclia ⁊ peragendis sacris vterentᷣ: ne si secus facerent penam balthasar regis babylonis subirēt: qui vasa sacra ꝓphanis manibꝰ attigerat. De rebaptisandis aūt his qui ad fidem redissent eadē sensit que corneliꝰ pōtifex: neqꝫ vllo modo his recomunicandū eē qui rebaptizarent. Tandē cū ope ⁊ verbis multos gentiles ad fidē xp̄i cōuertisset: cōquisitus a galieno vt quidam volunt vel ab his qui ex deciano edicto christianos ꝑsequebantᷣ: vna cū plerisqꝫ suoꝝ ad martiriū rapitᷣ. capite mulctatus ī calixti cimiterio via appia sepelitᷣ. 4. nōs augusti. sedit annis septē: mēsibꝰ quinqꝫ diebꝰ duobꝰ. Sedes aūt ad dies duos ⁊ viginti tum vacat.

SIxtus secūdus papa natione grecus: patria atheniēsis ex philosopho xp̄i discipulus factus est: durāte adhuc deciana ⁊ valeriana ꝑsecutione vir sane doctissimꝰ: q̄ sūmope hereses exortas videlꝫ sabellianoꝝ ⁊ nepocianoꝝ cōfutare ⁊ extinguere meditabatᷣ. verū accusatꝰ qḋ xp̄i fidē cōtra imperatoꝝ decreta predicaret. captus ad martis templū ducitᷣ vt aut marti sacrificet aut si id facere noluerit penā capitis subeat. Euntē ad suppliciū laurētiꝰ archidiaconus alloquitᷣ. Quo ꝓgrederis sine filio pater: ⁊ sine ministro ꝓperas. Cui sixtus. Ego te nō desero fili. maiora tibi ꝓ fide xp̄i supersunt certamina. post triduū me sequeris sacerdotē leuita. Interim aūt si quid in thezauris habes id pauperibꝰ distribue. Eodē vero die vna cū sixto diaconi sex interficiuntᷣ. felicissimus: agapitus ianuarius: magnꝰ: innocentius: stephanus: sexto ydus augusti. In suo aūt pōtificatu sacroꝝ ordinū ꝑtātem bis fecit mense decēbri. Sixti corpꝰ ī cimiterio calixti via appia sepelitᷣ. Reliq̄ vo martyres iacēt in cimiterio ꝑtextati ī agro veranio via tiburtina. Sedit aūt ānos duos mēses decē dies tres ⁊ viginti. Vacat tum sedes dies quinqꝫ ⁊ triginta

DIonysius papa cuiꝰ originē damasus se inueniri potuisse negat ex monacho pōtifex creatus: p̄sbyteris ecclias ⁊ cimiteria ī vrbe roma statim diuisit: parrochias ⁊ dioceses foris distribuit que quisqꝫ finibus suis liminibusue ꝯtentus eēt. Mādauit itē iudicibꝰ tam secularibꝰ qꝫ ecclīasticis: vt neminē dānarēt anteqꝫ ꝑ testes ydoneos ꝯuincereᷣ. hic licet decrepite esset etatis: cōciliū in anthiochia ciuitate ꝯ paulū eiusdē vrbis ep̄m celebrari mādauit: cum ꝓpter seniū interesse dionysius nō potuit. Ea tñ de re ad eum per maximū alexandrinū ep̄m late perscriptū est. Mortuus aūt dionysius sepelitᷣ in cimiterio calixti vbi ex institutionibus duabus mēse decēbri habitis: presbyteros duodecim: diaconos sex: ep̄os septē creasset. Sedit annis sex: mensibus duobus: diebus quatuor. Vacat tum sedes dies sex.

Anno mundi.5463. Anno christi.264.

FElix papa natione romanus patre cōstātino: aureliani tpe fuit: vir vtiqꝫ iustus ⁊ omni laude dignus: qui ⁊ martyrū deuotioni consulēs mandauit vt singulis annis sacrificia martyrū a xp̄i sacerdotibꝰ decetero celebrarentᷣ vtqꝫ nullibi qꝫ in loco sacro ⁊ a viris ecclesiasticis missa celebrareᷣ. Dedicationes quoqꝫ temploꝝ etiā solēniter celebrari mādauit. Qḋ si de cōsecratione alicuius ecclie ignoratū fuerit vtpote vetustate ⁊ abolitione muroꝝ cōsecrari denuo mādauit. Qui deniqꝫ repetitis sacris ordinibus mense decembri presbyteros nouem: diaconos quinqꝫ: episcopos quinqꝫ creasset. martyr via aurelia sepelitᷣ tercio kal. Iunij in basilica quā antea in honorem dei condiderat secūdo ab vrbe miliario. Sedit annis quatuor men. ij. dies. xv. Vacat tum sedes in vrbe dies quinqꝫ.

Linea pontificum

Lucius

Stephanus

Sixtus

Dionysius

Felix

Volusianus fili⁹.

Gallus hostilian⁹ ⁊ galli fili⁹ volusianus mox imperatores creati sunt: quoꝝ tpib⁹ in vltionē xp̄ia in nois tanta pestis exorta est: vt pauce dom⁹ nedū ciuitates ⁊ ꝓuincie extiterint: que nō tantā calamitatē senserint. Nihilq̄ oīno clarū gesserūt. Sola hec pestilentia morbis atq̄ egritudinib⁹: not⁹ eoꝝ principat⁹ fuit. Verū gallus ⁊ volusian⁹ dū ꝯ emilianū res nouas agitantē bellū ciuile moliunt interamne necant. Emilianus aūt obscurissime nat⁹: obscurius impauit cū mauī⁹ fuerat. ⁊ tercio mēse extinct⁹ est. hec aūt pestis ac calamitas maxīe apud egyptū ⁊ alexandriā seuiebat: de q̄ cypriani martyris extat liber. hi duo non dū cōpleto impij sui biēnio vt premissuꝫ est interierūt

Galienus

Valerian⁹ imperiū suscipiēs cū galieno eius filio impauit annis. 15. Valerian⁹ em̄ in rhetia ⁊ norico se agens ab exercitu. Galien⁹ rome a senatu impatores eligunt. hoꝝ imperiū perniciosuꝫ romano noi ⁊ pene exiciabile fuit: pcipiū ignauia ⁊ ī xp̄ianos seuicia. Nā germani rauenā vsq̄ puenere ferro ⁊ flāma oia vastātes. Valerian⁹ aūt in mesopotamia bellū gerens a sapore persaꝝ regecapt⁹ in huiute turpiter vixit: ⁊ apud parthos ignobili seruitute ꝯsenuit: eo em̄ vt scabello persaꝝ rex equū cōscensur⁹ vtebat: pedes ei⁹ ceruicib⁹ imponēs. ⁊ id merito cū stati vbi impiuꝫ arripuit octauā ꝑsecutionē ī xp̄ianos mouit. Territ⁹ aūt claro dei iudicio galien⁹ pacē eccl'ie tribuit. Cum aūt adolescēs fact⁹ esset augustus imperiū primo feliciter mox cōmode ad vltimū perniciose gessit. erat em̄ ī galieno subite virtutis audacia. Barbari tñ oēs in fines romanos eruperāt. Et tyrāni qdā perniciosi exorti sunt: qui qđ domi relictū erat ab externo hoste pessundaret. Galien⁹ vo cū rēpublicā deseruisset ac mediolani libidinib⁹ operā daret missis ꝑcussorib⁹ interēptus est impij anno nono. Et vt qdā ferūt auxilio cecropij dalmataꝝ ducis vbi ⁊ frater ei⁹ valerian⁹ quē multi augustū multi cesarē dicūt occidit. Alamāni em̄ exhausti gallis suo tpe in italiā penetrauerūt. Dacia q̄ a traiano vltra danubiū fuerat adiecta amissa est. Germani vsq̄ ad hispanias penetrauerūt. Cum iā desperatis rebus ⁊ deleto impio romano posthum⁹ i gallia obscurissime nat⁹ purpurā sumpsit: ⁊ per tyrānidem annis. x. impauit: vsus ingenti moderatione: pulsis hostib⁹ ꝓuinciā in pristinā formā redegit: deinde militari tumultu apud magūcia cū interfect⁹. Victorin⁹ postea galliarū accepit imperiū vir strēnuissim⁹ ꝫ dum nimie libidis esset ⁊ aliena matrimonia corrūperet. agrippine occidit sui impij anno secūdo. Huic successit tetricus senator: q̄ aquitaniā honore presidis administrās absens a militib⁹ imperator elect⁹ est. dū hec ī gallia agerent ꝑ odenatū perse victi defensa syria mesopotamia vsq̄ ad thesiphontē recepta est.

Claudius hui⁹ nois secūdus romanoꝝ imperator a militib⁹ electus: a senatu appellat⁹ augustus: imperiū suscepit: hic gothos illiricū macedoniāq̄ vastātes bello adort⁹ incredibili clade superauit. hāc obrē in curia aure⁹ clipe⁹: in capitolio aurea statua eidē a senatu decreta est. parcus vir atq̄ modestus ⁊ iusti tenax atq̄ reipu. gerende idoneus. aduersus ducenta milia alamanoꝝ haud ꝓcul a lacu benaco ī silua que lugana dicit dimicās: tantā multitudinē fudit vt egre pars dimidia superfuerit. qui tñ morbo correptus apō syrmiū morit. nō dū expleto biennio in imperio. Quo mortuo statim quintili⁹ frater ab exercitu imperator eligit. vir qdem vnice moderationis ⁊ qui solus fratri preferri posset. Js quoq̄ decimoseptimo imperij die interficit.

Aurelianus anno ab vrbe cōdita millesimo ac vigesimoseptimo imperiū adeptus. Dacia ripensi oriundus vir militari disciplina clarus: in bello potens: animi tñ modici: ⁊ ad crudelitatē ꝓpensioris. Gothos apud danubiū graui plio superat. Romanū orbem triennio ab inuasorib⁹ receptauit. hic primus apud romanos diademā capiti innexuit: gēmisq̄ ⁊ aurata veste (qđ vere romanis incognitū morib⁹) vsus est. hic muris validiorib⁹ ⁊ laxiorib⁹ vrbē sepsit. Tēplū appollini edificauit in asiā traijciens zenobiā que occiso odenacho marito oriētis tenebat imperiū haud longe ab anthiochia vicit: eamq̄ in triūphū vna cū tetrico duxit. ad gallias ꝓfectus vindelicos obsidione barbarica liberauit. deinde ad illiricū redijt. Sꝫ cū iter faceret apud zenophoriū māsionē que est inter heracliā ⁊ bizantiū: malicia notarij sui interemptus est: qui nonā persecutionē mouit in xp̄ianos: populus aūt romanus amauit: senatus timuit. Imperauit annos quinq̄ menses sex. Triūphū eius gloriosum flauius vopiscus describit.

Linea Imperatoꝝ

Gallus hostilian⁹

Valerianus

Claudi⁹ Quintili⁹ frater

Aurelianus

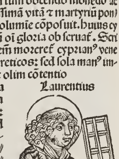
Octaua psecutio ecclesie facta fuit iussu valeriani impatoris: q̄ vbi imperiū arripuit octauus a nerone adigi tormentis xp̄ianos idola colere: abnegantesq̄ interfici. vbicq̄ iusserit: hic tn̄ a pncipio sanctos dei ita veneratus est vt domus eius ecclesia dei putaret. Sed postea per quēdā magū seu hereticum corruptus ⁊ depratiatus: catholicā fidem adeo detestari cepit: vt hanc persecutionem faceret cuius crudelitas atq̄ seuicia dei iudicio orbi nō modicū perniciosa fuit. nam paulopost germani e puincia erūpētes cū magno impetu hostili aīo rauennā vsq̄ peruenere: ⁊ oīa igni ⁊ ferro vastauere

Cyprianus

Cyprian⁹ doctor ecclē eruditissim⁹ ⁊ cartaginēsis eps iubēte valeriano pncipe post longū exiliū octauo kal. octobris a galerio maximo pconsule dn̄issimo viro detrūcatione capitis martyriū cōsūmauit. Referunt̄ ⁊ cū eo apud eandē vrbem passi Crescenti⁹ victor: rosula ac generalis. Fuit aūt in primis Cyprianus gentilis ⁊ excellentissimi ingenij vir ac bonar̄ artiū studijs ornatissim⁹ qui primo rhetoricā docuit: deinde suadēte pr̄brō cecilio (vt hieronym⁹ ait) a quo ⁊ cognomē sortit⁹ est: ad xp̄ianos trāsiēs oēs facultates suas paupib⁹ erogauit. presbyter primo deinde carthaginēsis eps creat⁹. vbi tum docendo monēdo ac scribendo xp̄i ecclesie prodesse curauit. Eius aūt clarissimā vitā ⁊ martyriū pontius eiusdē cypriani psbyter ⁊ exilij comes: egregio volumīe cōposuit. huius cypriani caput Nuremberge in basilica scti Laurentij cū oī gloria ob seruat̄. Scripsit aūt plura opa precipue de vnitate ecclē: Anteq̄ eīn moreret̄ cyprian⁹ venerat in sn̄iam ecclē romane. Nō esse rebaptizandos hereticos: sed sola man⁹ impositione grām recipiēdos hac de re inter cyprianū ⁊ corneliū magna fuerat olim cōtentio

Laurentius

Laurenti⁹ hispan⁹: sixti pōtificis archidiaconus ⁊ fili⁹ adoptiuus rome via tyburtina presente decio seu galieno post multū virtutū insignia ⁊ plurima tormētor̄ genera videlz carceris: in quo cecū illuminauit ⁊ hypolitū baptizauit: ac verberib⁹ (vt thezauros ecclesie ostēderet) plūbatis ac scorpionib⁹ cesus. ad vltimū nocte a valeriano ⁊ decio vt dijs sacrificaret: cōpulsus ait. Mea nox obscurū nō habet sed oīa i luce clarescūt. post dirā oris pcussionē: quarto ydus augusti in craticula ferrea (sub qua carbones ignite) crudelissime igni laurentiū exustū ferūt. grāsq̄ deo agens: spm̄ deo reddidit ⁊ martyriū ↄstantissime cōplenit Hypolitus aūt cū iustino corpus exustū sepelierūt. Hunc nōnulli cuiusdā hispaniarū ducis filiū fuisse dicunt. Quē demon infantulū e cuna in nemus asportauerat: sed beat⁹ sixtus pdictus cū in eadē puincia pdicaret: eū sub quadā arbore lauro diuinitus inueniēs laurentiū appellauit: ⁊ diligenti cura ipsum enutriri ⁊ edoceri fecit. Quo adulto illū secū vna cū vincentio romā perduxit. Ubi postea factus pontifex cōstituit eū suū archidiaconū post sixtū aūt triduo post: vna cū claudio subdiacono ⁊ seuero pr̄sbytero ⁊ crescentio lectore ⁊ romano hostiario varijs cruciatibus necat̄ vt pmissum est.

Sabellius hereticus

Sabelli⁹ hereticus: a quo sabelliani heretici tāq̄ ab auctore puerse secte inētore vocati sūt: ea aūt tēpestate exorta est ea doctrina apud ptolomaidē que olim barce vocabat̄ pentapoleos ciuitatē plena blasphemijs in deū patrē ⁊ in xp̄m: quē sūmi dei filiū esse negabat: primogenitūq̄ oīs creature: simul etiā spūs scti intellectū auferebāt. Dicebat eīn ⁊ pdicabat vnaz tm̄ pr̄is ⁊ filij ⁊ spūsscti esse psonā. Quas ob res magne dissensiones ⁊ scādala in ecclijs tā occidētalib⁹ q̄ oriētalibus exorte sunt. Nec ipse tandem diuinū iudiciū euasit: nam turpiter occubuit.

Hypolitus

Hipolit⁹ roman⁹ patricius eo anno ⁊ mēse postq̄ beatū laurentiū sepeliuit cōprehēsus eo q̄ xp̄ianus esset diu acriter cedit̄: cū nollet idolis sacrificare fustib⁹ cesus donec cedētes deficerēt. Deci⁹ ira plenus valeriano pfecto pcepit: vt eū crudeli examīatione interficeret. q̄ iussa cōplēs oēm familiā in ↄspectu ei⁹ decollari fecit. deinde ipsuz ligatis pedib⁹ ad colla indomitor̄ equor̄ p cardos ⁊ tribulos crudeliter trahi taz diu fecit donec emitteret spm̄. quo defuncto iustin⁹ corpus sepeliuit i agro verano ydibus augusti.

Concordia

Romanus

Concordia pdicti hypoliti nutrix. cui pses dixit cōsiderate vitā v̄ram: ne cū dn̄o v̄ro peatis: at nos cū dn̄o desideram⁹ magis mori q̄ ipudice viuere Iussit eā tā diu plūbat[is] cedi donec emitteret spm̄.

Roman⁹ q̄s miles ⁊ ipse sequēti die eo i loco passus est. Is i ↄfessiōe btī laurētij diuit⁹ ex visiōe angeli cōpunctus se baptizari fecit. quo audito mox iudex iussit eū fustigatū exhiberi: ⁊ visa ei⁹ ↄstātia decollat⁹ est. 5. Idus augusti. Cui⁹ corp⁹ postea lucā ethrurie vz henr delatū honorifice sepultū est.

Quirinus

Valentinus

Quirinus roman⁹ tribun⁹ sub hac p̄secutione p⁹ lingue abscisionē: ⁊ manuū ac pedū ꝓ xp̄o detrūcatione: in via rome que nuncupat̃ appia agonē martyrij .iij. kal̃. aprilis gladio cōsummauit.

Theodora q̄z virgo hermetis martyris soror his tp̄ib⁹ ab aureliano capta martyriū ītrepide sustinuit.

Ualentin⁹ roman⁹ p̄sb̃r hisdē tp̄ib⁹ multa sanitatū ac doctrine insignia a claudio imperatore capit̃. Interrogat⁹ de dijs eoꝝ ait iouē mercuriū ⁊ alios miserrios hoīes fuisse: deinde asterij filiā illumiauit quaz cū oī domo sua nūero .xlij: xp̄ianos effecit. Tandē iubente imperatore diutissime fustib⁹ cedit̃. ad vltimum vo capite trūcat̃ ⁊ .16. kal̃. marcij sepelit̃. Cirillā q̄z decij imperatoris filiā xp̄ianissimā rome gladio iugulatā historie tradūt q̄nto kal̃. nouembris.

Nonā persecutione eccl̃ie Aurelian⁹ imperator mouit ī xp̄ianos nonus a nerone. Is em̄ malis ꝯsilijs subordinat⁹ cū de ea re ad ꝓuinciarū p̄sides l̃ras misisset: diuino iudicio de celo tact⁹ turpit̃ occubuit.

Gebennarū clarissimā allobrogū seu sabaudiensiū ciuitatē aurelian⁹ augustus ī gallijs hoc anno cōdere fecit. Et ex suo noīe ipsam aurelianā appellari voluit. Cū em̄ gallia ꝓuincia per annos .xx. ⁊ eo ampli⁹ ob seuiciā ⁊ ignauiā valeriani ⁊ galieni imperatoꝝ a fide populi romani se subtraxisset. virtute aureliani cesaris recuperat̃. Hec quippe ciuitas heluecioꝝ finibus ꝓxima est ⁊ lacu lemāno siue lusitano abluit̃. Ex quo quidē lacu rhodanus fluuius ꝓfluit. super quē pons ligneus celeberrimus situs est. hec itaq̃ ciuitas nunc pre magnitudine pulchritudineq̃ ac ciuiū frequentia totius allobrogū siue sabaudiensiū ꝓuincie emporium esse videt̃. Ad quā ꝓpter frequentes nundinas innumerabiles deferunt̃ diuicie: hec quippe sabaudie duci diu paruit: ⁊ nūc subest. In qua plurimi claruere viri: de quoꝝ numero maximinus quidā ꝓfessor fuit. Anianus vrbis ep̄s viri sctītate ⁊ doctrina precipui: ac let⁹ p̄sbyter in diuinis scripturis nobiliter erudit⁹ ⁊ alij multi. Hec aūt vrbs ab imo surgit ad collum ꝓtensa: habetq̃ vineta vberrima. Est q̄z ī ea sedes ep̄alis apud candē vrbem amodeus primus sabaudie dux eius gentis ducatū p̄mogenito suo tradidit eccl̃iasticas cerimonias ⁊ orandi morē didicit ad basileā p̄rexit. vbi generale fuit cōciliū inter duos filios: alterū sabaudie ducem. alterū gebennarū comitē adolescētes egregia facie. solēnibus ꝓ more seruatis: romane eccl̃ie presul coronatus est: de quo inferius patebit.

Gebenna

Anno mundi.5475. Anno christi.274.

Linea Sūmoꝝ pontificum

Euticianus

Euticianus papa natione thuscus patre maximo ex ciuitate lunensi post felicē pōtificē sedit rome vir sanctissimus ⁊ eruditus. Instituit vt ī altari noue fruges bīdicerent: marīe vo fabe ⁊ vue. Cōstituit itē ne q̄ martyres sepelire vellēt sine dalmatica collobio ve purpureo id facere auderēt se nesciēte p̄senti. Trecētos em̄ hic martyres se ꝓpria manu sepelisse fert. Uerū vbi ex sacris ordinibus mense decembri habitis presbros.xiiij: diaconos quinq̄ ep̄os nouē creasset martyrio coronat. Et ī cimiterio calixti via appia sepelit octauo kal.augusti. Sedit annū vnū: mensem vnū: diem vnum. Uacat tum sedes dies octo: Sunt qui scribunt eū annis octo mensibus decem in pontificatu vixisse. Damasus tamen prime sententie auctor est.

Caius

Caius papa natione dalmateus patre caio ex genere diocletiani imperatoris primū pbr̄ tpe fuit. deinde caio ⁊ carino imꝑantibus vir vtiq̄ diuinus q̄ ordines ī eccl'ia distinxit: quib⁹ tāq̄ gradibus q̄busdā ad ep̄atū ascenderet. hi erant hostiarius: lector: exorcista: acolitus: subdiaconus: diaconus p̄sbyter: ep̄s. Idē q̄z (vt quondā fabianus) regiones diaconis diuisit: q̄ res gestas martyrū cōscriberet. Cōstituit etiā ne ꝓphanus quispiā sacris iniciatū ī iudiciū vocaret: neue paganus aut hereticus accusandi xp̄ianū hoīem ꝑtātez haberet. Tandē orta in xp̄ianos tpe diocletiani tanta ꝑsecutione quāta nūq̄ antea. in subterraneis locis quas criptas vocant diu latuit. Captus deinde a ꝑsecutorib⁹ vna cū gabinio frē eiusq̄ filia susanna martyrio coronat. ⁊ via appia ī cimiterio calixti sepelit decio kal.maij. Sedit aūt caius annis.xj.menses q̄tuor: diebus duodecim: quo quidē tpe presbros q̄nq̄ ⁊ viginti: diaconos octo ep̄os quinq̄ creauit. Quater ordinibus sacris mense decembri habitis. Uacat tum sedes dies vndeci. hunc tñ q̄ndecim annis sedisse eusebius scribit

Paulus samosaten⁹ ep̄us

Paulū quēdā samosatenū ep̄m virū vtiq̄ eruditissimū p hec tpa ab orthodoxa fide desciscentē arthemonis heresim excitasse dicūt. que q̄dē heresis marie virginitati ꝯdicebat: afferebatq̄ q̄ post xp̄m natū se viro suo ioseph cōmiscuisse ⁊ alios filios ꝓcreasse. hic itaq̄ paulus in demortui ep̄i locū anthiocenus ep̄s creatus supbe nimiū sese habebat. Interdū em̄ pre supbia ⁊ lr̄as relegebat ⁊ dictabat ep̄las: multis cōstipato agmine precedētibus ac subsequentibus. vñ ꝓpter hoīs arrogātiā christianā religionē pleriq̄ detestabant. Sed q̄d facerēt nr̄a tēpestate qua nil vel supbie vel pompe ne dicā luxurie addi pōt. Si tot adolescētes sericatos in eq̄s prescrocibus viderēt. si subsequētiū presbrorū turbā cernerent clamidibus optimi cuiusq̄ coloris hincinde ab equis deauratis pendētibus. Execrarent eos ac dicerēt nil eis cū xp̄o preter similitudinē quandā religionis cōe esse. Is aūt predicte heresis affert inflatus opiniōe suiipsius ac tribunal alti⁹ q̄rēs: negabat dei filiū e celo descēdisse: s; a maria cepisse originē ⁊ initiū e terra habuisse. hāc obres ī ꝯcilio anthioceno oīm epoꝝ q̄ aderāt ꝯsensu publice dānat⁹ est. maxie vo gregorij cesariēsis ep̄i viri sctīssimi sniā q̄ tāto ꝯcilio interfuit: ⁊ postea ꝓ fide xp̄i martyrij penā subijt.

Manes hereticus

Manes q̄dā hereticus gente ꝑsa vir vtiq̄ callidus ⁊ diabolicus vita ⁊ moribus barbarus: his tpibus fuit ⁊ multa dāna xp̄i ecclesijs intulit. Is ei ꝓfiteri se xp̄m ausus est: ascitis in societatē duodeci discipulis quo fidē rebus in oībus faceret: ⁊ ad interficiēdas deceptoꝝ aīas infandi dogmatis sui ferale cōmentū de sacrilegis ⁊ fabulosis mēdacijs texuit. Et p has insanarū opinionū ruinas se suosq̄ seq̄ces decepit: vt falsi corporis fingeret xp̄m dicens (vt leo papa testat) cū nihil in se solidū: nihil verū hoīm oculis actibusq̄ p̄buisse sed simulate carnis vacuā imaginē demōstrasse: hic etiā ⁊ seq̄cub⁹ suis duo principia esse affirmabat vnū.s. boni alterū mali: vnū lucis ⁊ alterū tenebrarū. Testamētūq̄ vet⁹ respuēs ⁊ nouū solū recipiēs. ab eo manicheoꝝ heresis exordiū sumpsit. vt aūt eū impugnat manes ob impietatē ⁊ supbiā: ita maxime laudat anatolius laodicenus episcopus ꝓpter religionē ⁊ doctrinā.

Cesari⁹ ⁊ alij martyres

Felix p̄sbyter ⁊ eusebi⁹ monach⁹ his ꝑsecutionibus apud terracinā campanie vrbē ꝓ fide xp̄i interempti sunt. nā eusebi⁹ cū sanctos martyres iulianū ⁊ cesariū p̄sbros sepelisset: ⁊ hui⁹ rei grā mltos ad fidē cōuertisset q̄s predict⁹ felix baptizauit: cū eodē felice papa detent⁹ ad forum iudicis ignominiose p ducit cū oīno sacrificare nollet decollat⁹ est nonis noueb. Cesariū aūt diaconū ⁊ iulianū presbyterū per vnā diem ante predictos in eadē vrbe interfectos fuisse constat. Ipse em̄ cesarius diaconus cuz multis diebus ī custodia solus maceratus fuisset. postea cum ipso iuliano in saccum missus ⁊ in mare precipitatus kal.nouembris martyrum compleuit. Adiochus quoq̄ presbyter ⁊ tyrasius diaconus ac felix subdiaconus olim beati policarpi episcopi discipuli apud augustudunū galliarū vrbē glorioso martyrio coronant quos policarpus ex oriente in gallias docendi gratia direxerat. Tandem vectibus p forati obierunt.

Linea Imperatorū

Tacitus

Tacitus romanoꝝ impator post aurelianū a senatu ppłoq; romano impe riū suscepit. in cuius electiōe velius cornificius gordianus ꝯsul dixit. Cū exercitus sine principe recte diuti⁹ stare nō pōt: simul necessitas cogit. Nā limites trāsrhenū germani rupisse dicunt occupasse vrbes validas nobiles diuites ꝛ potētes: q̄re agite ꝛ pncipē dicite. post h̄ oīs senat⁹ acclamauit tacite auguste dij te seruēt: te principē facim⁹. vir certe idone⁹ reipublice gubernāde ob eius virtutē ꝛ integritatē. pecuniā quā domi collegerat in stipendiū militū vertit. togis ꝛ tunicis idē vsus est q̄b⁹ puat⁹. Thermas oēs añ lucernā claudi iussit ne q̄d p nocte seditionis orire. corneliū tacitū scriptorē auguste ī oīb⁹ biblio tecis collocari iussit. Ipse fuit vite parcissime amariores cibos appetiuit: bal neis raro vsus est atq; validior fuit ī senectute. vitreoꝝ diuersitate atq; opositate delectat⁹ est. Panē nisi siccū nūq̄ comedit: fabricarū peritissim⁹ fuit: mar/ moꝝ cupidus: venationū studiosus. vxorē gēmis vti nō est passus. legit sane senex minutulas l̄ras ad stuporē. Et q̄m a meotide multi barbari eruperāt interempt⁹ est insidijs militarib⁹ mēse sexto post adeptū impiū (vel vt alij dicūt) morbo interijt. Gessit aūt ppter breuitatē tpoꝝ nihil magnū: hic mēsem septēbrem tacitū appellari iussit: cū eo mense natus ꝛ factus est imperator.

Florianus

Florian⁹ qui frater taciti german⁹ fuit: post frēm arripuit impiū nō senatus auēte sed suo motu: q̄si hereditariū esset imperiū. cū sciret adiuratū esse ī senatu tacitū: vt cū mori cepisset: nō liberos suos: s̄ optimū aliquē principē faceret. Deniq; vix duob⁹ mēsib⁹ imperiū tenuit ꝛ occisus est tharsi a militib⁹ q̄ probū audierāt impare: quē oīs exercitus legerat. Fuit aūt florianus moꝝ fris imitator: nec tñ vsq;quaq;. Nā effusionē in eo frater frugi reph̄ēdebat. hec ipsa imperādi cupiditas alijs cū moribus ōndit fuisse q̄ fratrē.

Probus

Probus romanoꝝ imperator: vir domi foris q; ꝯspicuus: q̄ post tacitū oīm iudicio bonoꝝ impator est fact⁹ orbēq; pacatissimū gubernauit. hic oriūdus e pānonia ciuitate syrmiensi nobiliore matre q̄ patre patrimonio mode/ rato: affinitate nō magna: tā priuat⁹ q̄ imperator nobilissimis virtutib⁹ claruit. Rei aūt militaris insignis suscepta rei publice admīstratione. Gallias a bar/ baris occupatas ingēti felicitate restituit. Cōpositis igit reb⁹ ī gallia l̄ras ad senatū dedit. sublata est oīs q̄ tendit late germania: oēs iā barbari vobis arāt Nā ꝛ q̄dragita milia hoīm cesa sūt ꝛ septuagita vrbes nobilissime captiuitate hostiū vindicate. ꝛ oēs penit⁹ gallie liberate p̄da oīs recepta est. ago igit dijs īmortalib⁹ grās ꝛc. Habuit q̄ nō leues tyrānicoꝝ mot⁹ Nā ꝛ saturninū q̄ oriētis impiū arripuerat varijs pliorū generib⁹ supauit. deinde cū pculus ꝛ bonosus apud agrippinā ī gallia imperiū arripuissent. magna celeritate oppssit. ꝛ de eis oīb⁹ triūphauit. Tandē cū syrmiū venisset ac soliū patriū effecūdari cuperet ꝛ dilatari. pmoti milites cōfugientē eū ī turrē ferratā quā ipse specule cā edificauerat interemerūt anno impij sui sexto. postea tñ ingēs ei sepulchrū elatis aggerib⁹ oēs pariter milites fecerūt cū titulo hmōi inciso marmori. hic pb⁹ impator ꝛ vere pb⁹ sit⁹ est. victor oīm gētiū barbararū victor etiā tyrānoꝝ

Numerianus Carus Carinus

Carus ro. impator post probū impiū suscepit: cui⁹ patria ambigue a plerisq; pdit q̄dā ī illirico quidā narbone ī gallia natū scribūt. Is ꝯfestim duos filios numerianū ꝛ carinū ad gubernacula impij traduxit ac cesares fecit cū q̄bus regnuit duobus ānis. s̄ dū bellū aduersus sarmathas gerit. nūciato psarū tumultu ad oriētē pfectus ipsos plio fudit. Cocleūis ꝛ thesiphonte nobilissimis vrbibus captis. in castris sup tigridē ictu fulminis cōcidit. Numerianus vō q̄ cū patre erat adolescēs egregie indolis rediēs in lecticula ob dolorē oculoꝝ impulsore apro p insidias occisus est. Is oēs poetas sui tpis vicerat. Carinus aūt probris oībus cōtaminatus adulter frequēs. a diocletiano (difficili tñ bello) in dalmacia victus scelerū suoꝝ penas tandē luit.

Diocletian⁹ Maximiā⁹

Diocleciānus de dalmacia oriūdus vir obscurissime natus anno ab vrbe ꝯdita. M. xlj. ab exercitu impator elect⁹. aprū virū audacissimū: qui numerianū interfecerat ipsemet gladio occidit. verū moto ī gallia tumultu poti⁹ q̄ bello eo cū exercitu maximianū cognomēto herculeū misit. q̄ agrestes facile cōpescuit. At vō circūstrepētib⁹ vndiq; bellis cū solus diocletian⁹ resistere tot piculis nō posset maximianū augustū: cōstātiū vō ꝛ maximianū galeriū cesa/ res creat. Maximian⁹ aūt hercule⁹ carusio fraude interēpto. brittāniā post an/ nos decē recepit. at cōstanti⁹ cū p̄mo ī gallia male pugnasset renouata scdo pu/ gna m̄lta milia alemānoꝝ q̄ eo venerāt mercede conducti expugnauit ꝛ occidit eos ac gallias pacatas reddidit. Diocletian⁹ interī ī egyptū vadēs captā alexandriā quā achileo resistēte mēsib⁹ octo obsederat: diripiēdā militib⁹ dedit. Fuit aūt diocletian⁹ moꝝ gerat⁹ callide: sagax p̄terea ꝛ admodū s̄btilis igenio diligētissim⁹ q̄ ꝛ solertissim⁹ p̄nceps. adorariq; se iussit cū añ eū cūcti salutarētur: ornamēta gēmarū vestib⁹ calciamētisq; addidit. hercule⁹ aūt ppalā fer⁹ ꝛ inciuilis ingenij: asꝑitatē suā etiā vult⁹ horrore significās. Pacatis igit vndiq; reb⁹ diocletian⁹ ī oriēte. maximian⁹ vō hercule⁹ ī occidēte vastari ecclias mandāt imperiūq; diuisit. tandē apud salonas se recipiēs: reliquū vite sue temp⁹ p̄claro ocio senuit. ꝛ p⁹. xx. annū veneno extinct⁹ euixit annos. 73. quē apud mediolanū maximian⁹ secut⁹ fuit post triūphū inclitū quem rome perfecit.

Decima pſecutio in xp̄ianos poſt neronē a quodā veturio militie mgr̄o excitata bis tpib⁹ diocletiani ⁊ maximiani iuſſu p oēs orbis ptes pmittit̄. Diocletianus q̄z in oriēte: maximianus vo herculeus in occidēte: vaſtari eccl̄ias: xp̄ianos affligi interficiq̄ꝫ mandāt: que certe oībus diuturnior ⁊ īmanior eſt habita. Nā ⁊ ſcripture ſacre igni exuſte ſunt: ⁊ ſi q̄s xp̄ianus ī migratu fuiſſet eo ſublato remanebat infamis. Preterea vo ſerui q̄ in xp̄ianiſmo pdurabant: libertatē ꝯſequi nō poterāt. Milites vero xp̄iani cogebant̄ aut īmolare idolis: aut militiā pariter vitāq̄ꝫ deponere. edicto principis in foro poſito. Hoc vo quidā lacerare auſus pelle nudatus: ſupfuſo aceto ⁊ ſale tamdiu cruciat̄ quoad vita ſupſuit. hunc in fide cōfirmarūt dorotheus ⁊ gorgonius viri clariſſimi: hiſdē diebus forte fortuna in vrbe nicomedia regia domus incēdio cōflagrare cepit. vnde impator a xp̄ianis id factū falſa ſuſpicione exiſtimās multos interfici. pleroſq̄ꝫ viuos ī igni conijci iubet. Eadē q̄z ſeuicia vſi ſunt q̄ in miletene puīncia in ſyria: ī affrica: in thebaide: ī egypto cū impio erāt. In planicie vo paleſtine ⁊ tyri multi ſeuiſſimis beſtijs expoſiti ſūt Nullū aūt genus tormēti xp̄ianis tūc nō adhibitū eſt. Quid plura cū Damaſus referat. xvij. milia hoīm vtriuſq̄ꝫ ſexus dieb⁹. xxx. p diuerſas puīncias martyrio coronati fuiſſe. Omitto eos q̄ in inſulas relegati ſunt: vel ad metallū vel ad opus metalli vel ad fodiēdas harenas. excidēdoſq̄ꝫ lapides damnati: que multitudo ppe infinita eſt habita. Tandē vo aperuit oculos deus (vt euſeb i⁹ ait) ⁊ eo diocletianū cōpulit: vt depoſito imperio priuatus viueret. Idem facit ⁊ maximianus eius collega: acerrimus perſecutionis chriſtiane auctor: qui poſt aliquot annos multis varijſq̄ꝫ morbis vexatus. ac poſt lōgos cruciatus inſania mētis percitus: furijſq̄ꝫ ſcelerum agitatus. ſeipſum tandem peremit.

Adauctus

Adauctus romanus patricius vir xp̄ianiſſim⁹ ac ſctiſſim⁹ apd̄ phrigiā martyriū ſuſcepit. Is cū cōuertiſſet ibi ciuitatē: ea vrbs a diocletiāo tota cōbuſta eſt. q̄ cives idolis ſacrificia exhibē recuſarūt: adaucto viro ſctiſſimo eos ī fide retinēte. cū ⁊ ipſe idolis ſacrificare rennuit. ad hoc venere ſeuiſſimi tortores: vt oculis effoſſis ac cauterio aduſtis. poſtremo capit obtrūcatione martyr efficit̄.

Alexander

Alexāder miles ſtrēnuus ex ſacra thebeoꝝ legiōe vn⁹ p hoc tēp⁹ apd̄ bergomū ciuitatē cū xp̄i dn̄i nr̄i nomē cōſtātiſſime p̄dicaret: poſt īnumerabiles virtutes ibidē operatas ſeptimo kal̄: ſeptēbris abſciſiōe capitis martiriū glorioſiſſime cōpleuit. cuius corpus grata vidua ſctiſſima colligēs ī ꝓprio predio ſepeliuit quo ī loco celeberrimū ī eius honore tēplū extructum fuit qđ nuncvſq̄ꝫ vetuſtiſſimū extare videt̄.

Barbara

Barbara v̄go nobiliſſima de nicomedia orta quaꝫ ob nimiā pulchritudinē pater eius ī turri excelſa collocauit: timēs ne xp̄iana efficeret̄. Ipſa xp̄iana deū celi adorabat a ſpūſctō edocta: cū pr̄e īnotuit eā occidē voluit: q̄ ſe abſcōdit: qua īuēta ad p̄ſidē ꝯducit̄: primo virgis ceſa deinde verſis pedib⁹ ſuſpēſa cū lāpadaruꝫ exuſtione ⁊ mām̄illarū abſciſiōe: poſtq̄ꝫ īnumerabiliū tormētoꝝ cruciationē ad extremū pr̄ eius ꝓprijs manibus caput eius p̄ſcidit ſcđo nōs decēbris. Ignis aūt de celo deſcendēs patrē cōſūpſit ⁊ ī puluerē redegit.

Anaſtaſia

Anaſtaſia illuſtriſſima filia nobiliſſimi romāi publij potentiſſimi vxor xp̄iana effecta: mira apud xp̄ianos opa miſcđie pfecit. his turbinib⁹ ab ipſo publio cōprehēſa poſt diutinā cuſtodiā ī carcē p xp̄o macerata a griſogono ſcriptis ꝯfortata q̄ poſtea capit detrūcatione palmā martyrij meruit. Tandē cū ducēt viris ⁊ cū mult mulierib⁹ ad inſulas palmarias delata: poſt varia ſupplicia xp̄ianoꝝ anaſtaſia a p̄fecto ad palos ligata: eā ignibus ꝯcremauit. 8. kal̄. ianuarij. circa ānos dn̄i. cclxxx. Fuit aūt bonaꝝ lr̄arū eruditiſſima ⁊ de ei⁹ pſecutiōe ad griſogonū extāt ep̄le eloq̄ntia plene

Simphorianus
Claudius ⁊c̄

Claudius ⁊ nicoſtratus ſymphorianuſq̄ꝫ ac ſimplicius viri clariſſimi: ⁊ ī arte q̄drataria piriſſimi rome p hoc tēpus paſſi ſunt primo in carcerē truſi. deinde ſcorpionibus grauiſſimis ceſi. deinde iuſſu dioclecianī per iudicem in mari precipitati ſunt. 4. kalendas Octobris.

Criſpinus ⁊
Criſpinianus

Criſpinus ⁊ criſpinianus viri celeberrimi ſub hac pſecutione apud ſueſionē vrbē capti ⁊ iudici p̄ſētati p⁹ īmania tormēta ſibi a carnificib⁹ illata gladio trūcati. 8. kal̄. nouēb. martyrij coronā pceperūt.

Mauricius

Mauricius et Exuperius Cādidus acvictor cū innocētio sacre Thebeoꝝ legionis primicerij illustrissimi cū predicte ꝑsecutōnis ignis exordiū inter solos militares parua scintilla conflauerat. ꝑ hoc temp⁹ iubente Maximiano in gallia ciuitate sedunio cū sex milib⁹ sexcentis sexagintasex ꝓ xp̄o gloriosissime martirio coronanť. Hij nāqꝫ ex orientalib⁹ regionib⁹ ⁊ vt ex gestis eoꝝ claret ex thebe egipti fuerūt. que est ciuitas nobilis prope Nilū a hierosolimoꝝ ep̄o baptizati. in auxilium a Maximiano accersiti in galliā venerūt. Uiri in bellicis reb⁹ strēnui. virtuteqꝫ nobiles sed fide nobiliores. Hos cū Maximian⁹ august⁹ contra xp̄ianos destinasset atqꝫ iussisset vt ydolis imolarēt. Cū obtēperare noluerūt plurib⁹ in locis diuersis cruciatib⁹ interfici iussit. Et decimū sēp decollari ꝑcepit. Mauric⁹ coꝝ dux in fide cōfortās reliquos. qui arma deponētes vltra se obtulerūt ⁊ circūquaqꝫ trucidanť. Primiceriorꝝ corpa p⁹ mltos passiōis annos sctō ep̄o Theodoro reuelata. i eoꝝ honore basilicā fabricauit. Eoꝝ natale. x. kal. octobꝛ celebrať.

Uincentius

Uincentius leuita vir inuictissim⁹ atqꝫ sanctissim⁹ natione hispan⁹ btīssimi pape Sixti discipul⁹. diuiqꝫ laurētij martiris sciētia ⁊ virtute germanissimus. qui genere nobilissim⁹ a puericia lr̄is tradit⁹. gemina sciētia efficacissime claruit sub beato Ualerio cesarauguste antistite. Et cū eo acerbissimū martiriū a Daciano preside pertulit. Ita vt cū summa pena carceris. famis inopia cathenaꝝ stridore manibus collo ceruicibus ferri pondera sustinēs ꝑ oēs corpis art⁹ mortalia supplicia pateretur. Deinde Dacianus sanctissimū hominē in eculeo primū leuatum toto corpe distēdi fecit. distētūqꝫ diuersis vulnerib⁹ cruciari. ac nimia feruēs insania dū martirē dei lacerant se ampli⁹ lacerare conať. vt ꝑfluentē a toto corpe sanguinē cerneret. Hinc ex eculeo assumpt⁹ Uincenti⁹: iusserat lectū tyrann⁹ cuꝫ serratis costis ꝑferri: ⁊ addita subtus carbonū cōgerie ⁊ exuerūt dū martirē. q̄ intrepidus vltro cōscendit in craticula positū vncinis ferreis aperiri ⁊ ardētes laminas infigi ac sale ignito aspergi ac laceratū teterrimo carcere fecit includi. Atqꝫ ibi testas acutissimas congeri in lignoqꝫ pedes ei⁹ affigi ⁊ sine hūano solatio derelinqui. Angeli tamē solatijs nexib⁹. ⁊ athleta dei magno lumīe refect⁹. que cū Daciano nūciata fuissent. ait victi sum⁹. ꝑcepit vt mollibus fouereť vt eū ampli⁹ cruciaret. mox aūt p̄ciosaꝫ resolut⁹ in mortē celo spm̄ reddidit. p⁹ ꝑsecutiōēs corp⁹ extra muros valētie sb altari cuiusdā eccie xp̄iani cōdiderūt. Eius passionē nobileqꝫ triūphū prudenti⁹ versibus expressit. Augustin⁹ q̄ꝫ huius sanctissimi martiris preconiū vberrime demonstrat.

Sancta Agnes

Agnes clarissima virgo memoratu dignissima. hac ꝑsecutiōe (testante Ambrosio) apud romā orta a ciuib⁹ romanis iuuēcula corpe tredeci annoꝝ pulcra facie. dū a scolis reuertiť a p̄fecto filio adamať. Agnes ait preuentam amore ei⁹. cui⁹ mater virgo ē: Capta igiť a p̄fecto vrbis electione dedit vt sacrificia dijs cū virginibus dee veste aut cū meretricibus luxui opā daret. que singula rennit Ideo nudā ad lupanar p̄fectus duci iussit. sed tantā dēsitatē capill' dn̄s ꝓtulit vt q̄i vestibus tegereť: Qua ingressa angelū dn̄i inuenit p̄paratū. q̄ stolā cādidissimā p̄pauit. Oēs ingressi miraculo territi cōpūcti redibāt. etiā filius p̄fecti. q̄ ab angelo p̄focatus ē. Sꝫ illa postmodū orāte iuuenis ille reuixit. Deīn post minas et terrores ac verbera plurima i ignē ꝓiecta sed mīme lesa Tandē aspasius i guttur eius gladiū imergi iussit septiō kal. februarij martirij palmā adepta est. quā parētes sepelierūt. que eis in nocte cū magno exercitu virginū veste fulgente apparuit dicēs. Uidete amātissimi parētes ne me q̄si mortuā lugeatis sed congaudete mecum quia cum his omnibus lucidas sedes accepi. Et illi sum desponsata in celis quem in terris tota cum intentione dilexi:

Ciriacus

Ciriacū quoqꝫ diaconū cū largo ⁊ smaragdo ꝑ hoc tp̄s cū alijs viginti passum historie tradūt. qui artemiā filiā Diocleciani a demonio liberauit. Similiter iobiā saporis pſaꝝ regis filiā post dies q̄dragintaquīqꝫ reuersi a Diocleciano honorifice suscepti. p⁹ eius mortē filius ei⁹ maximian⁹ iussit illos tres cū alijs xp̄ianis in carcerē mitti. inde p iudicē Carpasiū educt⁹ caput eius pice liq̄ta ꝑfundi fecit. ⁊ iterū i carcerē retrudi. Ceteꝝ post q̄tuor dies nolētes sacrificare in catasta fustibus cedi ⁊ neruis extēdi fecit. Inde filius diocleciani iussit Ciriacū cū Smaragdo ⁊ alijs vigīti capite trūcari. Et ducti sunt cū eo ꝓmiscui sexus: Rome aūt via salaria decapitati sūt. Marcell⁹ papa cū Lucia corpa martirū in predio via hostiensi miliario ab vrbe. 7. sepelierunt. sexto ydus Augusti.

Geruasi⁹ ⁊ Prothasi⁹

Geruasius ⁊ Prothasius germāi natiōe Mediolanēses p̄re vitale viro sctō mr̄e valeria vno ptu geniti hac tumultuāte ꝑcella i ea vrbe ab astasio comite sūt passi. Hij nāqꝫ p̄ntibus orbati ꝑfecti vniuersū p̄rimoniū vēdiderūt ⁊ paupib⁹ erogarūt orōibus ⁊ lectiōibus ꝑ plres ānos vacabāt. Astasio ꝑfecturo ad bellum sacerdotes ydoloꝝ dixerūt. nisi faceret geruasiū ⁊ ꝓthasiū dijs suis imolare victoriam reportare nō posset. P̄ntati corā comite cū nō acq̄escerēt idol' sacrificare Geruasius plūbat̄ cesus ē donec spm̄ exalaret. Prothasi⁹ vo fustibus cesus demum capite trūcatus ē. Quoꝝ corpa cū ānis mltis icognita fuissēt. diuus Ambrosius dn̄o reuelāte in corrupta adeo reperit. vt eo die interēpta fuisse videbāť. Martirizati fuerunt hij beatissimi matires die. xiij. kal. Januarij.

Georgius

GEorgius capadocus tribunꝰ ⁊ verus xp̄i miles hoc tp̄e. Cū venisset de capadocia ī persidā ciuitatē dyospolim velut alter curciꝰ romanꝰ ⁊ codrꝰ athemensiū rex ꝓ patrie sue liberatiōe sese īternitiōi ad draconis occisionē ⁊ martirij tollerantiā dedit. Quippe interfecto dracone pꝰ eculei extēsionē totiusq̧ corporis laceratiōz ⁊ viscer̄ effusionē. nec nō ⁊ alior̄ tormētor̄ ꝑpessiōz. ad vltimū martirū capitis abscisiōe cōpleuit. Cuiꝰ gesta licet inter apocriphas scripturas ponātur tn̄ illustrissimū martiriū inter coronas martir̄ dei eccl'ia venerabiliter honorat. qđ etiā Ambrosiꝰ attestatur qui scribit Georius fidelissimꝰ xp̄i miles. dū xp̄ianitatis ꝓfessio tegeret. solus inter christicolas dei filiū cōfessus est. Cui et tantā fidei cōstantiā diuina gr̄a cōcessit. vt tyrānice potestatis p̄cepta cōtemneret. Et innumerabiliū nō formidaret tormēta penar̄ huiꝰ incliti martiris caput cū postmodū venecijs delatū fuisset. in eius honore monasteriū ⁊ eccl'ia erecta fuit qđ nūc vsq̧ maxia cū veneratiōe ꝑseuerat. Vexillū q̄z eiꝰ apđ germanicā natiōz bambergē maxia cū solēnitate ondit̄. Eiꝰ natale die. ix. kal. maij ab oībꝰ xp̄icol' celebratur

Erasmus

ERasmꝰ campanꝰ ep̄s vir illustrissimꝰ atq̧ sc̄tissimꝰ. cū decretū in antiochia a diocleciano ꝓcessisset. vt quicūq̧ nō sacrificaret ydolis diuersis supplicijs interiret. hec audiēs Erasmꝰ in heremo ꝑ septē ānos habitauit. orōi ⁊ cōtemplationi vacās. cui dn̄s escā ꝑ coruū ministrabat veniēs voce angelica p̄missa ad ciuitatē mltos a demōibꝰ liberauit. ⁊ plures docēdo ad xp̄m ꝯuertit. Dioclecianꝰ hꝰ auditꝭ sibi eū p̄n̄tari iussit. p̄mo plūbatis ⁊ fustibꝰ grauiter maceratur ⁊ dilaniatur. Deīn resina sulphure pice oleoq̧ ꝑfundit̄. nec minīe ledit̄. quo miracl'o multi cōpūcti ydol' abrenūciātes xp̄iani effecti sūt. Postea iussus in carcerem artissimū cū imēso ferri pōdere. a quo angelꝰ dn̄i eū paulopost eduxit. Sed cū hec vulgarent̄ miracl'a a Maximiano imꝑatore detinet̄: ⁊ ī sartaginē plūbo pice resina ignitā imergi p̄cepit. illesus tn̄ mā sit custodie mācipatꝰ. Angelꝰ eū nocte ad littꝰ maris ꝑduxit. vbi diuina ꝓuisiōe ī formianā ciuitatē campanie nauicula ꝑuenit. Tandē vidēs rutilātē coronā sup eū illabi ait dn̄e suscipe spm̄ meū. et tercio nonas iunij sancto fine ꝯeuit. dicit̄ corpꝰ eiꝰ Caiete ꝙescere vbi caput eiꝰ ostenditur.

Cosmas ⁊ Damianꝰ

Cristofferus

CRistoferꝰ martir ꝓcere stature īcōperabil' magnitudinis ⁊ v̄tutis vir ꝑ hoc tp̄s in samo: ciuitate licie ꝓuincia asie pro xp̄o mortē ꝑtulit. Primo v̄gis ferreis attritꝰ. flāmisq̧ exustꝰ fuit: sed cū diuina virtute saluatus est. Ad vltimū sagittar̄ ictibꝰ cōfossus martiriū tandem. 8. kal. augusti capitis obtrūcatione cōpleuit ferūt hūc cū hoīes ꝑ flumen deferret ihesum puerū in humeris suis portasse.

COsmas ⁊ Damianꝰ xp̄ianissimi viri ac medici celeberrimi apđ Egrā ciuitatē cōprehensi. hoc tp̄e pꝰ vincula ⁊ carceres. pꝰ maris dimersiōz atq̧ ignez lapidatiōzq̧ ac sagittas. diuinitꝰ superatas capite plexi sūt. Martirizati sunt aūt beati Cosmas ⁊ Damianus Antimꝰ Leōtius ⁊ Euprepius. 5. kal. octobris.

Methodius

Gorgonius

MEthodius primū Olympiade ⁊ postea Tyri ciuitatum episcopꝰ. his tp̄ibus ī calchide ciuitate q̄ nigropontū appellat̄ (vt diuꝰ scribit hiero) martirio coronat̄. Qui cū eruditissimꝰ esset vir m'ra edidit documēta. Et p̄serti de mūdi creatōe eidez ī carcere reuelata: passus aūt fuit. 14. kal. octobris. Fuit aūt nitidi cōpositiq̧ sermōis aduersus porphiriū ꝯfecit libros et simposium decem virginum.

GOrgoniꝰ romanꝰ miles. cū his tp̄ibus apđ Nicomediā existeret. et Diocleciani persecutiōz quā maxie xp̄ianis inferebat plurimū detestaret̄. ab ipso imꝑatore captꝰ. iussus ē suspēdi ⁊ laniari ⁊ sub craticula crudelissime assari. sed aduc superuiuente. 5. idꝰ septēbris laqueo fecit eū necari. inde corpus eius rome via latina sepultū est.

Marcus ⁊ Marcellianꝰ

Maximus ⁊ Cladius

MArcꝰ ⁊ Marcellianꝰ germani ⁊ ciues romāi sub hac persecutiōis rabie a quodā fabiano duce cōprehēsi stati ad stipitē ligati. in eor̄ pedibꝰ acutos sudes īfigi p̄cepit Sz cū nō cessarēt laudare nomē dn̄i nr̄i ihu xp̄i lācea trāsfigi mādauit. quo vulnere. 14. kal. iulij ad celos migrūt

MAximꝰ ꝗdaz ⁊ Cladius viri clarissimi ꝑ hoc ipsuz tp̄s cū predigna vxore primi ⁊ duobꝰ filijs ī vrbe hostia a satellitibꝰ Diocleciani tenti in exiliū deportant̄ Et. xij. kal. marcij incendio cōcremant̄. ac sic eo īcendio martirij sacrificium deo obtulerunt.

Sebstianus

SEbastianꝰ illustrissimꝰ vir prime cohortis diocletiani pꝛincipatū gessit quē milites vt patrē venerabant̄ veruſq̧ dei cultoꝛ. hoc q̄de tpe cū multos xpi martyres exhoꝛtationibꝰ ⁊ doctrinis p̄cipue marcū ⁊ marcellianū gemios ⁊ eoꝝ ꝓgenitores in fide xpi cōtinuisset. ⁊ trepidas illoꝝ mentes cōfirmasset q̄s eēt in trepide sese xpianū ee̅ cōfessus est. Nicostratū cū vxore muta cui loquelā restituit ad dn̄m ꝯuertit. Quo audito diocletianꝰ illū cōpꝛehēdit. iussit eū in medio cāpo ligari ⁊ quasi signū ad sagittā a militibꝰ sagittis figi: qui eū vndiq̧ impleuerūt vt ferme q̄si ericiꝰ eēt hirsutus sagittis. ⁊ eū moꝛtuū relinquētes. q̄ infra paucꝰ tempꝰ sanitatē recupauit impatoꝛibꝰ in pallatio eoꝝ ꝑsecutionē iniustā foꝛe decla rans qui cū tādiu fustigari p̄ceperūt donec spm̄ redderet. Quo moꝛtuo satellites diocleciani coꝛpꝰ eiꝰ in cloacā p̄iecerūt. qui beate Lucine apparuit docēs locū coꝛ poꝛis sui ⁊ q̄d in vnco pendebat q̄d nil soꝛdis eum tetigerat. Id inde leuās cata chumbis sepeliuit. Martyriū aūt passus est rome diuus sebastianus in vrbe ro ma sub. 13. kalend. Februarij.

Lucia martyr

LVcia virgo deo deuota natione sicula ⁊ speciosissima inter ceteras insule il liꝰ virgines i hac ꝑsecutione apud syracusanā ciuitatē passa fuit: hāc mater eiꝰ cuidā p̄claro iuueni desponsauerat: sed receptis visisq̧ beate agathe miracu lis rogauit matrē ne decetero sponsam eidē noīare dignaret quā grām tandē ob tinere ꝓmeruit. At illa ꝯfestim ampliū patrimoniū paupibꝰ ⁊ viduis distribuit. Quo audito sponsus in iudicio pascasij ꝯsularis litē ꝓponit: dicēs sponsā suā chꝛistianā esse: ⁊ cōtra leges viuere augustoꝝ. quā īde pascasius coꝛripiēs ad sa crificia demonū ꝑsuasit. ⁊ nisi dictis obtempaueris te ad lupanar tanq̄ scoꝛtum adduci faciā. ⁊ statim lenonibꝰ p̄cepit vt eā illuc ducerent: illa ait. nūq̄ inquinatur coꝛpꝰ viciose nisi de cōsensu mētis. Nā si inuitā violari me fecer[is] castitas mihi du plicabit ad coronā. Eam aūt spūsanctꝰ tanto pōdere fixit vt penitꝰ moueri non posset. etiā adhibitis funibꝰ ⁊ bobus. his territis pascasiꝰ ignē copiosum circa eā fecit. tunc angustiantē pascasiū amici eius nō ferentes gladiū in eiꝰ guttur mer gi faciunt: ac sic idibus decembꝛis spiritū emisit. cuiꝰ passione ⁊ sctītate syracusana ciuitas sp̄ decoꝛata fuit.

Vitus

VItus puerulus natiōe siculus: his tpibꝰ cū modesto ⁊ crescētia nutrice sua apud sycilā insulā martyriū ꝑtulit gloꝛiosissimū. hic cū eēt duodecim an noꝝ in xp̄m credēs quātū poterat indigentibꝰ ministrauit: cū eēt virtutibꝰ maturꝰ a sacrilego patre hyla pagano tentato vt a cultura dei recederet: sed cū nollet blā dis patris sermonibꝰ acq̄escere a valeriano p̄fecto grauissimis penis afflictꝰ est. deinde angelico monitu in nauē ꝯscēdit. ⁊ comitantibꝰ secū modesto pedagogo eiꝰ ⁊ crescentia ad tonagritarū territoꝛiū nauigauit. Ibi p aliq̄d tempꝰ in ozonibꝰ in cognitꝰ ꝑsistēs: ad diocletianū ꝓdente demone adductꝰ est. cuiꝰ filiū a demonibꝰ obsessum curauit. Cui diocletianꝰ ꝑsuadere cepit: vt culturā dijs impenderet sed cū nō acq̄esceret vinculis ferreis astringit i carcere teterrimo. Sed cū in fide im mobilis ꝑmaneret. Iussi sunt in ollā resina ⁊ pice succensam iactari sed cum illesi egressi fuissent. Deīn i catasta extēsi sunt ⁊ dissipata sunt ossa eoꝝ vt viscera ap parerēt. ⁊ factꝰ est terremotꝰ magnꝰ ⁊ angelꝰ dn̄i eripuit eos ⁊ pduxit iuxta fluuiū syler ibiq̧ orātes migrauerunt ad dominū. Eoꝝum coꝛpoꝛa floꝛentia collegit ⁊ cum aromatibus sepeliuit. Passi sunt predicti martyres. 17. kalendas Julij.

Affra ⁊ hilaria

AFfra filia regis cypꝛi cuiꝰ pater i bello victꝰ in floꝛida etate cū matre hilaria insulā egressa romā ꝑuenerūt: hilaria vt deos patrios ꝓpicios haberet fi liā veneri dicauit. Cū venꝰ femina cypꝛiana fuit quā ob pulchꝛitudinē deā dice bāt: ⁊ i cypꝛo phanū ꝯstructū fuit. Inde ad augustā videlicā venerūt vt regia fieri posset: obsceno tn̄ seruicio veneris dedita fuit: tpibꝰ seuc ꝑsecutionis diocle tiani Narcissus cū felice diacono domū eiꝰ ignorās ingressus cū ozonibꝰ vota ꝑ solueret: admirata affra de insolito hospite. cognito eū foꝛe xpianoꝝ antistitē se turpē peccatricē ꝓfitet: qui eos oēs a pessima cultura ⁊ actu illicito dimouit: pꝰ ieiuniū indictū eas baptizās: frēm hilarie dionysium epm̄ auguste fecit: postea a gaio iudice cōpꝛehēdit iussa est vt dijs offerret: aut diuersa supplicia sustineret. Affra ait. Sufficiūt mihi peccata mea q̄ ignorās deū feci. q̄d iubes nunq̄ faciā: Ducta igit ad insulā fluminis lici haud longe ab augusta vbi eā stipiti colligarūt igne accēso ait grās dn̄e q̄ me dignatꝰ es hostiā accipe ꝓ noīe tuo ⁊ emisit spm̄. Hilaria deinde cū digna eunomia ⁊ eutropia ibidem accenso igne pro constātia fidei exuste sunt. Passa est autem beata affra septimo ydus augusti.

Pantaleon

PAntaleon vir illustris ⁊ medicine art[is] eruditꝰ ⁊ ip̄e hoc tpe apō nicomediā ciuitatē ꝓ fide xpi cruciatꝰ est. Is fuit filꝰ senatoꝛis medicinaꝝ adhuc puer addiscēs. a p̄ceptoꝛe ductꝰ ad palatiū ꝓpter decoꝛē laudatꝰ. Cui hermolaꝰ p̄sby ter pollicebat si in xp̄m crederet oēs egrotos siue medicina i eiꝰ noīe sanaret. a q̄ postea baptizatꝰ. inde p̄nte patre cecū illuminauit ⁊ ambos ad fidē ꝯuertit. que cū maximianꝰ intellexisset eū adduci iubet ⁊ paraliticū sanauit. Eculei igit pena ꝓ fide xpi ⁊ lāpadarū exustione mirumīmodū cruciatus a dn̄o tamen confoꝛtatꝰ missusq̧ i sartaginē plumbo bulliēte repletā: dn̄o apparēte plumbum refrigruit: bestiasq̧ ad eum missas seuissimas vt catulos demulcebat. Ideo multi ad fidem cōuersi quos imperatoꝛ decollari precepit. Tandem ip̄e cum preceptoꝛe suo her molao ⁊ alijs. 5. kalendas augusti ictu gladij martyrium consummauit.

Dorothea

Eleutherius

Dorothea ṽgo gl'iosa apud cesareā capadocie vrbem: p hoc temp⁹ cōprehēsa ꝓ xp̄o martyriū ptulit. primo ī catasta leuat tandē firma in fide palmis durissime cesa ad vltimū capite punita fuit. In ei⁹ cōfessione theophilus scolasticus irridēdo ait. Eya spōsa xp̄i rosas de paradiso sponsi tui mittas. orāte dorothea puer ferme quatuor annoꝝ apparuit ferens in sportula tria mala ꝛ tres rosas: q̄ deferēda theophilo iubet qui accipiēs illico cōuersus est ad fidē erat tēp⁹ bruinale frigidū mēsis februarij cū hee rose p̄ntate fuerūt ꝛ ip̄e deīde grauissime tort⁹ nouissie gladio cesus ē.

Eleutherius quidā clarissim⁹ miles sub hac psecutione apud nicomediā asie vrbē cū alijs inuerabilib⁹ martyr efficit. e qb⁹ alij gladijs obtrūcati alij ignib⁹ cōcremati. alijq3 in mari p̄cipites dati. Postremo ꝛ ip̄se eleutherius: hic cū diu p singula corpis mēbra cruciaret. ꝛ semper validior efficeret. demum velut aurum ignibus examinatū sexto nonas octobris cum palma martyrij paradisum introiuit.

Sergius ꝛ bachus

Quatuor coronati

Sergi⁹ ꝛ bach⁹ viri nobilissimi p hos tumult⁹ cū essent primicerij palatij apud maximianū impatorē accusati q̄ xp̄iani eēnt. id ducti ad tēplū iouis cū sacrificare nollēt veste militari deposita. bach⁹ extēsus neruis crudis vsq3 ad fluxū sanguis ꝛ disruptionē vētris ꝛ iecoris laniat: expirās extra castrū ꝓijcit volucres a bestijs corp⁹ illesum huarūt: q̄usq3 fideles sepulture tradiderūt. Sergiū aūt cū inflectē nō posset clauatl sutularib⁹ calciatū an currū milit militarib⁹ currē iussit cūi fide fixus stetit nonis octob. eū decollari p̄cepit.

Quatuor coronati scꝫ seuerinus: seuerianus: carpoferus ꝛ victorinus. Diocletianus romā veniens cū oēm miliciā ad sacrificādū asclepio cōpelleret. Hi quatuor reluctātes ictibus plumbataꝝ occisi sunt ꝛ corpora eoꝝ in platea canibus iactata. beatus sebastianus cū melchiade papa nocte sepeliuit. ꝛ cū eoꝝ nomina reperire non posset ideo septimo ydus nouēbris sic colent: quoꝝ noīa postea reuelata sunt.

Fides ꝛ caprasius

Euphemia

Fides ṽgo sctissima ī vrbe ageno a daciano adolescētula xp̄iana. cū nec blandicijs nec minis ad imolādū dijs gētiliū induci posset: sup cratē eneā extensa substratis carbonib⁹. dum sic torq̄ret m'ltos ad xp̄m cōuertit. Sanct⁹ caprasi⁹ q̄ terrorē p̄sidis sub rupis latebat ea cernēs orauit vt de⁹ eā vitricē faceret vidit colūbā niueā de celo descendētē. que coronā auro gēmisq3 lucentē sup caput virginis collocauit: ac incēdiū extinxit. ideo offerēs se xp̄ianū cū primo ꝛ feliciano ꝛ fide virgine capite truncati sunt omnes.

Felix ꝛ adauctus

Felix ꝛ fortunatus

Euphemia virgo nobilissima tēpestate hac apud calchedonēsem asie vrbē a ꝓconsule quodā noīe prisco cū alijs septuaginta cōprehēsa cū deo marti imolare nollet oīa tormentoꝝ genera in ea expēdit: q̄ oīa ꝓ xp̄o cōstāter ptulit videlꝫ carceres verbera. rotarū argumēta ignes lapidū angularū pondera: bestias virgarum plagas: igneas sartagines rursumq3 a bestia morsa immaculatū spiritū deo reddidit. cuius corpus mater eius theodora ꝛ pater eius sepelierunt sexto kalendas Octobris.

Felix apulie ep̄s cū adaucto ꝛ ianuario presbyteris ꝛ fortunato ꝛ septimo lectoribus his temporibus in venusia vrbe cum diu in carcere macerati sunt per totam affricā ꝛ siciliam cū3 multis afflictionibus perducti. Tandem nono kalendas Nouembris occisione gladij cōsūmati sunt.

Felix item alter ꝛ fortunatus germani hac persecutione apud aquileiam vrbem eculeo suspensi circa latera eorum ministri lapides ardentes apposuerunt: qui diuina virtute extincti. Quo viso feruenti oleo illos perfuderunt; sed cū minime lesi: data sententia tercio ydus Iunij capite truncati sunt.

Margaretha

Maximilianus eps et martyr

Margaretha v̾go pulcherrima. natiõe antiochena de parẽtibꝰ gentilibꝰ orta. nutrici tradita. spõte se baptizari fecit. pꝰ mortẽ matris apd nutricẽ custodiẽs ac pauẽs oues eiꝰ. cũ quĩdecimũ annũ attigisset et speciosissima esset. Olibrius visa v̾gine in ɔcupiscẽtiã eiꝰ exarsit. Cũ tñ eã xp̃ianã esse didicit in carcerẽ cõiecit. et deiñ cũ dijs ĩmolare recusaret suspẽsa virgis acerrime cedit. inde pectinibꝰ ferreis iussit carnes eiꝰ sulcari. iterato in carcerẽ detrudit vbi dyabolꝰ ĩ forma draconis apparẽs q̃ ei eã deuoraturã facto signo cruc̃ euanuit. postea iudex p̃cepit eã decollari. facta oñoe ꝓ oĩbꝰ etiã ꝑsecutiõibꝰ. et parturiẽtibꝰ se ei in partu cõmẽdãtibꝰ. martiriũ. xiij. ydus iulij compleuit.

Blasius

Juliana

Maximilianꝰ in Ceyla ciuitate de nobilibꝰ ac deuotissimis ortꝰ genitoribꝰ. quos in adolescẽtia amisit. in virũ eruditũ virtuosũ euasit. Cũ aũt sctũs Quirinus ꝑ ãnos plures gubernasset laureacẽsẽ ecclesiam ĩ primatem aq̃legiẽsis eccie assumptꝰ inde martirio coronatꝰ ab oĩbꝰ in laureacẽsem archiepm maximilianꝰ eligit. qui ꝑplo salubri doctrina p̃fuit. Tp̃ibꝰ vero cari et numeriani imꝑatoribꝰ. Eulasiꝰ p̃fectus ad ceylã missus hoĩes ad sacrificãdũ marti cõpulit. qua occasiõe motꝰ maximilianꝰ vltro post longã cõcertatiõẽ acq̃escere nolẽs. a satellitibꝰ suis ad phanũ martis ductꝰ. ibi martirij palmã meruit apud Ceylã extra muros. Anno xp̃i. 289. quarto ydꝰ octob. quẽ dux baioarioꝝ in pataujã suꝑ ripam eni transtulit vbi eius memoria habetur.

Primus et felicianus

Blasius eps. Cũ in oĩ sctĩtate et mãsuetudine polleret. Et ĩ sebaste ciuitate cappadocie. xp̃iani ĩ epm eũ eligerũt. Is ad vitãdũ rabiẽ ꝑsecutiõis intrauit speluncã cuiusdã mõtis cõueneũt ad eũ bestie q̃s sanauit. corui q̃ꝫ alimoniã ei deferebãt. qd cũ p̃sidi nũciatũ fuisset eũ adduci iubet. in via miracla faciẽs: filiũ cuiusdã mulieris ĩ extremis laborãtẽ ꝓpter os piscis trãsuersũ in gutture eiꝰ eo tãgẽte liberauit. post carceres cũ sacrificare rẽnuit: imꝑauit eũ ligno suspẽdi et carnes eiꝰ ferreis pectinibꝰ laniari. Septẽ aũt mulieres xp̃iane sanguinẽ excipiebãt: q̃ postea decollate fuerũt. Blasius q̃ꝫ cũ duobꝰ ꝑuulis filijs haꝝ mulieꝝ capite truncatus est.

Pamphilus

Quintinus

Juliana v̾go p̃clarissima natiõe comẽsis: hoc ipso tp̃e apud comũ cisalpine gallie vrbẽ capta martyriũ seuissimũ ꝑtulit: q̃ spõso suo eleusio p̃fecto vrbis cũ ꝓ noĩe xp̃i ad oĩa supplicia se offerret. p̃mo cesa virgis a septẽ militibꝰ nolẽte sacrificare diane ꝑ capillos septẽ horis suspẽsa q̃ppe cũ varia tormẽta ɔstãtissime ꝑtulisset: postea palã cũ diabolo ɔflixit. et de ipso clarissime triũphauit. Jndeq̃ꝫ flãmas ignuũ et ollã feruẽtẽ suꝑans et rotã ferreã cum acutis gladijs palmã martyrij capitis obtruncatione. 14. kalendas Marcij adepta est.

Ruffus et c̃

Primꝰ et felicianꝰ romani viri religiosi hac ꝑsecutione a põtificibꝰ temploꝝ apud diocletianũ accusati ferro vincti in carcerẽ recludunt quos angelus dñi ɔsolatꝰ est: deinde ad herculis phanũ ꝑducti cum nollẽt sacrificare: grauissimis penis sunt affecti. inde duxerũt eos extra ciuitatẽ via numẽtana miliario. 13. ferro vinctos post exq̃sita tormẽta: tãdẽ simul. 5. ydus Junij vite cursũ gladio ɔsũmauerũt. hoꝝ corpa nocte ad arcus numẽtanos iuxta arenariũ christiani sepelierunt.

Pamphilus grecus p̃sbyter eusebij cesariẽsis necessariꝰ insignis quidẽ theologus sub hac ꝑsecutione testãte hieronymo apud cesareã palestine vrbẽ passus est. cuiꝰ vitã idẽ eusebiꝰ tribꝰ voluminibꝰ egregie conscripsit. hic adeo diuinoꝝ voluminũ cupidus fuit vt magnã partem libroꝝ origenis manu sua descripserit. quos diuus hieronymus in cesariensi bibliotheca tãta auiditate se legisse dicit: ac si cresi regis diuitias consecutus fuisset. passus est prima die Junij.

Quintinus gallus miles a maximiano imperatore scdo kalendas nouembris martyriũ pertulit gloriosum. cuius corpus post quinq̃ꝫ et quinquaginta annos angelo reuelante incorruptũ repertũ fuit.

Ruffus clarissimus miles romanus a diocleciano cũ omni domo sua multis plagis affectus xp̃i martyr efficit. Et cum innumerabiles extincti sunt famosiores cõmemorare libuit.

Anno mundi.5483. Anno xp̄i.284.

Marcellinus papa natione romanus patre ꝓiecto diocletiani ⁊ maximiani tpibus fuit post gaium pōtificē: hic sexto pōtificatus anno iā diocletiani ꝑsecutione seuiente a carnificibꝰ captꝰ: ad sacrificia gentiū ductus: cū minis instarent carnifices vt thura dijs exhiberet: metu ꝑterritus deos alienos adorauit. quo facto haud multo post in se reuersus habito ꝯcilio centū ⁊.lxxx epõꝝ in sinuessa vrbe campanie: eo ⁊ marcellinꝰ squalidus ⁊ puluerulentꝰ ac cilicio indutus ꝓficiscit̄ ꝑpetitq; vt sibi ꝓ incōstātia debita pena tribuat̄: qui eum dānaret in tāto cōcilio nemo vnꝰ inuentꝰ est. Cum dicerent oēs: ea ferme rōne petrū peccasse. ac flendo peccati penā luisse. Redijt romā marcellinꝰ. iratus diocletianum adijt hoīesq; increpat q̄ se impulerit dijs gentiū imolare. Ducit̄ ad martiriū diocletiani iussu marcellinꝰ cum claudio: cyrino antonino xp̄ifidelibus. Intereādū vo marcellū p̄sbꝛuz admonet ne diocletiāi p̄ceptis obtemperet i rebꝰ maxie ad fidē ptinentibꝰ: neue corpꝰ suū sepulture traderet qd̄ dixerat ob negatū saluatorē se id neq̄q; mereri horū aūt simul interēptoꝝ corpa diocletiani iussu ad dies.vi.⁊.xxx. insepulta iacuerūt via publica. vñ petri apl̄i iussu q̄ marcello i somnis apparuit via salaria cimiterio priscille sepeliunt̄ sexto kal̄.maias. sedit aūt annis.ix. mēses.ij. diebus.xvi. Vacat tum sedes dies quinq; ⁊ viginti.

Cōcilium cētū ⁊.lxxx. epõꝝ i sinuessa vrbe cāpanie

Anno mundi.5493. Anno xp̄i.294.

Marcellus papa natione romanꝰ patre bñdicto ex regione vie late a cōstātio ⁊ galerio vsq; ad maxentiū ꝑuenit. Is licet multoꝝ turbinibꝰ vexatꝰ diuino tñ cultui intentꝰ: cōstituit ne quis generale cōciliū celebrare posset sine speciali sedis apostolice autoritate. Priscillā q̄z matronā romanā eiꝰ suasu impulit cimiteriū suis sumptibꝰ via salaria cōstruere. titulos quinq; ⁊ viginti i vrbe roma cōstituit. quasi dioceses ad cōmoditatē baptismi: et opportunitatē eorum q̄ ad fidē ex gentibꝰ quottidie veniebāt. Cōsultū iri: ⁊ eo modo sepulturis martiꝝ videbat. Annis aūt quinq; sedēs menses sex diebꝰ vno ⁊ vigīti. Maxencius v̄o vbi lucinā matronā instituisse ecclīaz dei rerū suaꝝ heredē intellexisset. iratꝰ ⁊ mulierē relegauit ad tp̄s. et Marcellū captū impellere minis conatꝰ est. vt ⁊ episcopatu se abdicaret. ⁊ xp̄ianū nomē deponeret. quē vbi cōtemnere sua p̄cepta vidit. ad custodiēda aīalia eū misit vbi nec orōes nec ieiunia p̄termisit. parrochiasq; epl̄is gubernabat. a clericis liberatꝰ: iterato in stabulum seu cacabalum. Maxentiꝰ iratus eum redigit. vbi cū fede ⁊ icommode habitaret. pedore et situ mortuus est. Vacat eiꝰ morte romana sedes dies.xx.

Eusebiꝰ papa natiōe grecꝰ. pr̄e medico: pōtificatū adijt Cōstātino ⁊ Maxentio imꝑantibꝰ. Cōstituit ne ꝓphani in iudiciū suū epm̄ vocare p̄sumāt. Is dū i papatu viueret crux dñi inueta est q̄nto nonas maij. hereticos q̄z idē pōtifex recōciliauit imposita tantūmodo manu: Habita aūt semel rome sacrorū ordinū mēse decēbꝛi. cū p̄sbꝛos.xiij. diaconos tres. epōs.xiiij. creasset: rome morit̄. ⁊ in cimiterio Calixti via appia sepelit̄ sexto nonas octobꝛis. Sedit autem annis sex. mense vno: diebus tribus. Licet alij hystorici de annis varie sentiant. Vacat tum sedes diem vnum.

Melciades papa natiōe apher. Maxētij licinij maximi tpibꝰ fuit. Vir sane sctitate ⁊ sciētia multū insignis. Qui vt erat grauitate p̄clarꝰ. Cōstituit ne q̄s vnq; aliqua suspitiōe: aut aīl verā ꝓbatiōz cōdemnaret̄. Eius q̄z institutū fuit. ne die dñico: neq; quīta feria ieiunaret̄. q: hos dies pagani q̄si sacros celebrant. Multa q̄z in oblatiōibus faciēdis ꝯstituit: qd̄ Manicheoꝝ heresis i vrbe roma tū maxime inualescebat. His aūt ꝑ actis maximini iussu martyrio coronatur. idem fatum subiere: et petrꝰ Alexandrinus epūs et Lucianus anthiocenus presbyter romanus. Alijq; complures episcopi et sacerdotes. Sepultꝰ est autem Melciades via appia calixti crypta. quarto ydus decembꝛis. Sedit annis quatuor menses septem. diebus.ix. Vacat tum sedes dies xvij.

Linea Sūmoꝝ pontificum

Marcellinus

Marcellus

Eusebius

Melciades

Constātius ⁊ Galerius abdicātibus se ab imperio diocleciano ⁊ maximia no imperij gubernacla suscipientes. puīcias inter se partiti sunt. Cōstanti us igr̄ ⁊ Galerius augusti creati sunt: Diuisusq̄ est inter eos ita romanus orbis. Nam galerius illiricū Asiā ⁊ orientem sortitus est. Cōstantius vo singulari mo deratiōe vsus. Gallia tantū ⁊ hyspania cōtentus fuit. Licet ⁊ ei italia sorte obti gerit. Cōstantius em̄ cōtentus dignitate augusti italie atq̄ affrice admīstrāde sol licitudinē recusauit. Uir egregi⁹ ⁊ pstātissime ciuilitatis: diuitijs puīcialiū ac pua toꝝ studēs. fisci cōmoda nō admodū affectās: dicēsq̄ melius publicas opes a priuatis haberi. q̄ intra vnū claustrū reseruari. Adeo aūt cultus modici vt cū feriatis diebus se cū amicis numerosioribus esset epulandū. priuatoꝝ ei argēto hostiati petito triclinia sterneret. Hic nō modo amabilis. sed etiā venerabil' gal lis fuit. pcipue quod diocleciani suspectā prudētiā. et Maximiani sanguinariā temeritatē imperio eius euaserāt. Fuit aūt cōstanti⁹ hic Claudij scdi ex filia ne pos. quē vt Dioclecian⁹ impator vna cū Galerio sibi affinitate ⁊ beniuolētia cō iungeret Theodorā maximiani puignā ei vxorē dedit. Ex qua postq̄ sex filios suscepisset eā repudiauit: q̄ repudiata Helenā angloꝝ regis filiā captiuā vxorē duxit. Cōstanti⁹ cū humanissime gubernasset. Cōstantio ex helena suscepto Bo raci in brittānia pricipatus sui anno tredecimo morit. Atq̄ i diuos summo om nium consensu refertur ob eius mansuetudinē ⁊ clementiam.

Galerius vir ⁊ probe moratus. et egregi⁹ in re militari. Cū italiā quoq̄ si nente constātio admīstratiōi sue accessisse sentiret. Cesares duos creauit vi delicet Maximianū quē orienti pfecit. Et Seuerū cui italiaq̄ dedit. Ipse illirico cōmorat⁹ est. Retinuit em̄ illiricū. quod ea barbaros hostes populi ro. iter fa cturos sentiebat. Maximian⁹ aūt herculius spe recuperādi imperij ad spem erec tus resumēdi fastigij qd̄ inuit⁹ amiserat romā aduolauit ex solitudine lucanie. quā sedem priuat⁹ elegerat i agris amenissimis cōsenescēs. Dioclecianūq̄ etiā p litteras adhortat⁹ est. vt depositam resumeret potestatē quas ille irritas habu it. Cōtra hos mot⁹ missus a galerio Seuer⁹ romā cū exercitu venit. dū vrbē ro mam obsidet fraude militū. qui cū Maxentio sentiebāt circūuent⁹: fugiens. de mum rauēne occidit. Paulū etiā abfuit. qn̄ Maximian⁹ pater nulluū beniuolen tiam pollicitatōib⁹ ⁊ largitōne querēs a filio Maxentio occideret. Is aūt i gal lias ad cōstantinū generū pfect⁹. dolo cōposito tanq̄ a filio esset expulsus moli ens aūt cōstātinū reperta occasiōe iterficere. qui i gallijs ⁊ militū ⁊ puīcialiū iā fauore regnabat. Cesis frācis atq̄ alamanis captisq̄ eoꝝ regib⁹. de tecto p faustā et⁹ filiā dolo que reꝝ oēm marito apuit: fugiēs. ac massilie herculi⁹ pfugit. ibiq̄ oppssus suoꝝ sceleꝝ penas tandē luit: vel seipm̄ (vt q̄dā volunt desperat[is] reb⁹) interfecit: a Galerio aūt licini⁹ impator fact⁹ moꝝ galeriū cōfestim secuta est.

Licinius impator fact⁹ est. ex Dacia oriūd⁹ a Galerio in partē imperij re cipit. pter ei⁹ in re militari pstantiā: notusq̄ galerio antiqua cōsuetudi ne. Et in bello qd̄ aduersus Narseū gesserat laborib⁹ strēnuus ⁊ officijs accept⁹ Cōstantin⁹ tn̄ vir ingens pricipatū toti⁹ orbis affectās. Licinio belluū intulit. q̄uis necessitudo illi ⁊ affinitas cū eo esset. Nā soror eius cōstantia nupta Li cinio erat. Ac pmo eū in pānonia. scd̄o ingēti apparatu belluū apd̄ Cibalias in struentē repentin⁹ oppssit. omīq̄ dardania mesea macedonia potit⁹ inumerosas prouīcias occupauit. Uaria deinceps inter eos bella ⁊ pax recōciliata ruptaq̄ est. postremo licini⁹ nauali ⁊ terrestri plio vict⁹ apud nicomediā se dedit. ⁊ con tra religiōē sacramēti Thessalonice puat⁹ occisus est. Hic licini⁹ annū domīati onis fere p⁹ quītūdecimū vite pxime sexagesimū occidit. auaricie cupidie om niū pessim⁹. neq̄ alien⁹ a luxu venereo. Asper admodū aut mediocriter impa ciens. infest⁹ lr̄is quas pter inscīciā imodicā virus ac pestē publicā nomiabat pcipue forensē industria. Agrarib⁹ plane ⁊ rusticātib⁹. qd̄ ab eo genere ort⁹ ali tusq̄ erat satis vtilis ac milicie custos. ad veterē instituta seuerissim⁹. Spadonū et aulicoꝝ oīm vehemēs dn̄ator. tineas soricesq̄ pallacij eos appellans.

Maxenti⁹ (cū cōstanti⁹ mortu⁹ Cōstantin⁹ fili⁹ et⁹ in brittānia creat⁹ est im peratoꝛ. ⁊ in locū pris exoptatissim⁹ moderatoꝛ accessit) Rome augustus nuncupat⁹ est: Rome em̄ ptoriani excitato tumultu Maxencius herculij filiū. qui haud pcul ab vrbe i villa publica morabat augustū nuncupauerit. Uir sa ne sensissim⁹ ⁊ xpianoꝝ acerrim⁹ psecutoꝛ. lr̄aꝝ tn̄ amatoꝛ. inter cetera sue crudeli tatis opa magica arte plimū delectabat. Quīto tn̄ cōstantin⁹ imperij sui anno belluū aduers⁹ Maxēciū ciuile cōmouit. Copias ei⁹ multis plijs fudit ipm̄ po stremo rome aduersus nobiles oībus exitijs seuiente apud pontē miluiū vicit. Italiaq̄ est potit⁹. vt dū p dolore suaꝝ fraudū oblit⁹ pontem ad decipiendum hostē structū decipulis transit. cū magna parte suoꝝ satellitū submergitur.

Linea Imperatorum

Constantius

Galerius

Seuerus Maximianus

Licinius

Maxentius

Hij prescripti impatores Cum constantinũ videbãt apud omnes magno esse in pcio. xpianis aliq̃ tẽpe parcebant. Maxentius tñ milites clanculũ mittebãt qui obuiũ queq̃ cederẽt. Arte quoq̃ magica delectatus: grauidas maxie vero xpianas funestis sacris adhibitas scĩdebat infantũ causa: quoꝝ cineribus in magia vtebat. ut ostenderet tyrãnidẽ seruari etiã p nephas posse. Simili vesania ꝛ crudelitate. Maximianus quoq̃ in oriẽte vtebat. Qui magoꝝ mgr̃is ꝛ malaꝝ arcaũ doctorib⁹ p̃mia etiã decernebat. augurijs. diuinatiõibus fidẽ prestãs. Sceuior ceteris in xpianos hec oĩa cõtemnẽtes est habitus. Vetera aũt delubra renouari ac more veterũ sacra dijs exhiberi iubet. Is vero Maximinus diuina vltione inflatis subito visceribus. supperatisq̃ intestinis ita distendit. vt inter se ꝛ putridũ cadauer nil interesset: scatẽtibus vndiq̃ vermib⁹. ꝛ tabo serpẽte. tanto pedore vt sustineri fetor nõ posset. grauissimis tandẽ morbis diucius cruciatus. viuẽdi finẽ tandẽ fecit. homo seuus ac varius. nũc eĩn in xpianos. nũc p xpianis agebat. hoc volebant eius merita. Cũ loco maximiani a Galerio quoq̃ maximin⁹ in oriẽte cõstitutus cesar vir cruentissim⁹ consimili crudelitate ea in regione cõtra xpianos vtebat. ꝓpter quã multi enecabant. Unde ꝛ multi ex superioribus martiribus coronati martirio fuerũt. Aliquos quoq̃ q̃ in precedenti ꝑsecutiõe ꝛ nunc seuiente passi sunt subiungemus.

Cristina

Cristina virgo celeberrima sub p̃dicta ꝑsecutiõe maximiani in Tiro passa ẽ. Hec nobilissimis orta parẽtibus. cũ pulcherrima esset ꝛ a plibus in coniugiũ peteret. parẽtes in turri posuerũt. vt dijs culturã virgo ꝑsolueret. A spũ aũt sctõ edocta ydola abhorrebat. que cũ intellexit. cũ minis eã auertere nõ posset. Iussit eã expoliari ꝛ a duodecĩ viris cedi. deĩn in carcerẽ mitti. ꝛ postea vngulis radi ꝛ mẽbra ei⁹ tenera disrũpi. Cristina aũt de carnib⁹ suis accipiẽs in vultũ patris piecit dicẽs. Accipe tyrãne ꝛ carnẽ a te genitã comede. Irat⁹ pr̃ eã in rotã imposuit ꝛ ignẽ ꝛ oleũ supposuit. sed flãma exiliẽs mille quĩgẽtos occidit q̃ pr̃ magicis artibus asscribebat. p̃cepit vt grãdi lapide ad collũ ei⁹ ligato in mare nocte precipitaret. Quã angeli assumũt ꝛ xp̃s eã baptizauit ꝛ reducta fuit in terra. Tandem post varia tormẽta ꝛ mamillaꝝ abscisionẽ. Iulian⁹ sagittas ĩ cor ei⁹ duas ꝛ vnã in lat⁹ direxit. Sicq̃ cũ palma martyrij ad celũ gl'iosa ascendit

Menna miles

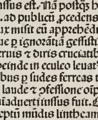

Menna miles egiptius nobilissimis ort⁹ natalib⁹ ꝑ hec tp'a ĩ Scythia metropoli phrigie salutarie passus est. Nã postq̃ hic celesti regi in heremo secreta cõuersatiõe studuit militare. ad publicũ ꝓcedens: se xpianũ esse libera voce declarauit. Qd̃ audiẽs pyrrh⁹ dux misit eũ apprehẽdi ꝛ suis aspectib⁹ p̃sentari. Cui dixit sacrifica dijs ꝛ omĩa que ꝑ ignorãtiã gessisti ignoscent tibi. qꝫ cũ obtemꝑare nollet. eo iubẽte tam diu neruis ꝛ diris cruciatibus cesus est. donec platee locus sanguine ipius fedaretur. Deinde in eculeo leuat⁹ lãpadibus adurit. Deinde deposit⁹ ligatis manib⁹ ꝛ pedibus ꝑ sudes ferreas trahi p̃cepit. Qui oĩbus in rebus ꝛ cruciatib⁹ vsq̃ ad finẽ in laude ꝛ ꝯfessione oĩpotẽtis dei ĩmobilis ꝑmãsit. Deniq̃ data sentẽtia gladio anĩaduerti iussus fuit. Cui⁹ corpus cũ igni traditũ fuisset e medio a xpianis furtĩ ereptũ mũdis lintheamib⁹ debita veneratione in cimiterio. 5. ydus nouẽbris cõditũ est. Postea in cõstãtinopoli translatũ digno honore veneratũ fuit.

Victor

Julianus

Iulianus quidã genere anthiocẽsis. vir xpianissimus apud romanã vrbẽ in hac ꝑsecutõe p̃fata crudelissime passus est. cũ Basilissa virgine hoꝝ duoꝝ mire legunt passiones. cũ quib⁹ fuit venerabilis multitudo sacerdotuꝫ. et ministroꝝ ecclẽ xpi. q̃ ꝓpter ĩmanitatem ꝑsecutiõis ad eos cõfugerat: cõcremata est. Post quos etiã Antoni⁹ p̃sbiter et Anastasius ꝛ celsus puer vna cũ matre ꝛ alij cõplurimi qui oẽs. 5. ydus ianuarij mortẽ ꝑtulere.

Victor mediolanẽsis ciuis a p̃meua etate xpianus his temporib⁹ cũ in castris Maximini augusti milicie d̃seruiret. ad ipm̃ tanq̃ xpianus ꝑducit. Et cũ compelleret ydolis ĩmolare. cõstanti aĩo recusauit. ꝓpter qd̃ grauiter cedi iussus est: Et cũ deo ꝓtegente doloris expers efficeret. plũbo bulliẽti ꝑfundit. et cuꝫ nil etiã ex hoc penit⁹ lederet iubente Maximiano octauo yd⁹ may capite cesus est.

Saturninus

Saturninusq̃ presbyter ꝛ Sisinus diacon⁹ rome cõprehensi in carcere diu marcerant. Indeq̃ exhibiti ob cristi confessionẽ a p̃fecto vrbis in eculeo leuant. ꝛ ibidem neruis attractant ac fustibus scorpiõibusq̃ grauissime ceduntur. nouissime cũ adhuc superuiuerẽt gladio trũcati sunt. Quoꝝ corpa via salaria sepulta fuerunt.

Susanna

Susanna virgo sanctissima natione dalmatea nobilissimis orta natalibus Cayq̃ pape neptis sub hac persecutiõe Rome. 3. ydus augusti capitis obtruncatione martirium compleuit.

Catherina

Catherina p̄clarissima v̄go egypciaca his tp̄ib⁹ floruisse ⁊ martyriũ ptulisse e⁹ tradit historia: post imperium diocleciani sub maxentio filio maximiani herculij. hec scẽtissima virgo generoso sanguĩe orta. cui⁹ pater noĩe costus in vrbe alexandria rex fuit. a quo ⁊ si ĩ iuuenili etate p̄re rege a quo magnũ p̄rimoniũ accepit orbata fuit: nõ tñ inter diuiciarũ delicias ocio ⁊ mollicieí feminee dedita sed tanta rer̄ peritar̄ sciã predita legit̃ vt mirabile visum sit in tam tenera etate q̃õ certamen disputationis susceperit. hec diuinissima virgo ab heremita de xp̄o edocta ac spõsa ei⁹ affecta in paterna domo apud alexandriã existens feruẽte adhuc diocleciani p̄secutione ⁊ maxentio cesare ibidẽ existente cũ quosdã xp̄ianos flentes metu mortis ꝯspexisset: ad ꝓphana sacrificia impelli. etatis q̃z. xviij. annor̄ ad ꝯspectũ maxencij audẽter accessit. arguẽs eũ de vana cultura deor̄ ⁊ eũ de crudelitate duri⁹ increpauit. Jussit eã ad pallatiũ duci ⁊ oĩ diligẽtia custodiri. Expleto sacrificio post longã cõcertationẽ cũ de ei⁹ eloquẽtia ac sapiã miraret̃. quinquaginta p̄hos vocauit qui ab eo victi ⁊ in fide cõfirmati eos oratores cõburi p̄cepit. Jussitq̃ eã in obscurũ carcerẽ recludi p dies duodecĩ fame cruciari. Cui angelus dñi apparẽs ait. Cõstãter age grata deo puella: q2 tecũ est dñs: p te multi cõuersi ad xp̄m cũ palma martyrij introibũt. porphiriũ deinde maxencij necessariũ cũ ducẽtis militib⁹ ac ipsi⁹ cesaris vxorẽ atq̃ alios vtriusq̃ sexus doctrinis iugo xp̄i subdidit: ⁊ ad celestia regna p martyriũ p̄misit. Jnde rotar̄ gladijs attonita: tẽpestas subito p̄fregit: ac plures lesit. Tandẽ obtrũcatione capitis martyrij coronã adepta est. in loco passionis orauit vt oẽs auxiliũ sentiãt q̃ meoriã passionis ei⁹ fecerint. Decollata lac e corpe eius emanauit. Cuius quidẽ sanctissimũ corpus angeli rapiẽtes ad montẽ synai distantẽ p. xx. dietas detulerunt: diuinis obsequijs honorifice sepelierunt. Passa circa annos dñi. ccc. cuius natale celebrat̃ .8. kal. decembris.

Sophronia quoq̃ a maxentio sepius de stupro appellata: cum diutius vitare periculum non posset: seipsam interfecit. Lucretiam imitata.

Arnobi⁹ ⁊ alij

Arnobius affrican⁹ clarissim⁹ p̄hs ⁊ orator disertissim⁹ Lactantij firmiani p̄ceptor his tp̄ibus (lz valde senex) etiã in precio magno habitus fuit qui cũ apud affricã rhetoricã florẽtissime docuisset etiã aduersus gentes cõplurima edidit volumina. Lucianus quoq̃ eloquẽtissim⁹ vir ⁊ nicomediensis eccl'ie presbyter p hoc tẽmp⁹ cũ nõnullos breues de fide edidisset libellos: ⁊ ad diuersos ep̄as multas. ac etiã in sacrar̄ lr̃arũ studio multũ laborasset in helinopoli bythinie vrbe p xp̄o martyriũ cõstanti ptulit aĩo. Jacobus item cognomẽto sapiẽs nisibine persarũ vrbis ep̄s: multa p hec tp̄a composuit. que vigintisex voluminibus comprehendunt̃ videlz de fide cõtra hereticos: de gentiũ ꝯuersione de regno persarũ ⁊ de p̄secutione xp̄ianor̄. Obijt deniq̃ (hieronymo teste) constancij principis tandem temporibus.

Lactantius

Lactantiũ insup firmianũ p̄hm ⁊ oratorẽ eminẽtissimũ arnobij predicti p̄hi discipulũ hisdẽ tp̄ibus floruisse ⁊ magni p̄cij ⁊ noĩs fuisse cõstat: eo q̃ cũ nichomedie rhetoricã doceret: a diocletiano augusto ꝓpter virtutes ac sciẽ magnitudinẽ vocat⁹ cũ flauio grãmatico romã deuenit: vbi cũ p aliq̃õ tẽpus docuisset tandẽ ob discipulor̄ penuriã in extremã paupertatẽ deuenit. Quãobrẽ ad scribẽdũ ⁊ cõponẽdũ libros se cõtulit. in qua q̃dẽ re etiã multũ valuit. Jpse eĩ secũdus post ciceronis tp̄a ea in disciplina habebat̃. Demũ in extrema senectute ꝯstitut⁹ cesaris crispi filij cõstantini p̄ceptor ĩ gallia datus est. Perfecit aũt op̄a de diuinis institutionib⁹ ad uersus gentes. De ira dei ⁊ formatione hoĩs. ad demetriũ auditorẽ suũ. ad probum ep̄ls. ad asclepiad. de persecutione. Simposiũ dũ esset adolescẽs. etiã odeporicũ de affrica vsq̃ nicomediã exametris versib⁹ ⁊ alia laude digna.

Eusebius ep̄s

Eusebi⁹ cesaree palestine ep̄s q̃ ob pãphili martyris amicitiã pamphili nomẽ accepit. eo q̃ cũ eo dẽ pamphilo diuine bibliothecę inuestigator diligẽtissim⁹ extiterit: vir quidem memoratu dignissim⁹ p hec tp̄a tũ multar̄ rerum pericia tũ ingenio mirabili ⁊ apud gentes ⁊ apud xp̄ianos inter p̄hos p̄cipuus ⁊ nobilissim⁹ habitus est. hic cũ aliqñ arriana heresi laborasset ad nicenã synodũ accedẽs spũsancto inspirat⁹ patrũ sniãm secut⁹ est. ac deinceps vsq̃ ad mortẽ sanctissime cũ orthodoxa fide vixit. fuit aũt ĩ diuinis scripturis studiosissim⁹. ac bibliothece diuine cũ pãphilo martyre diligentissim⁹ inuestigator. multa eisdẽ tp̄ibus scripsit: marie vero libros euãgelice p̄paratiõis: ecclẽastice historie ĩ porphiriũ xp̄ianor̄ hostẽ acerrimũ. Apologias item sex p origine cõposuit. De vita pompbili martyris a quo ob amorẽ cognomentũ accepit libros tres. Jtẽ cõmentarios eruditissimos in centũ ⁊ q̃nq̃ginta psalmos. Preterea vt legit̃ oĩm ꝓnunciarũ cũ multos sctõr̄ martyrũ passiones ⁊ cõfessor̄ vitã ac virginum cognouisset. viginti libros de eisdem sanctis scriptitauit. hoc ideo: ⁊ p̄cipue euangelicã preparationem. cum apud gentes precipuus haberetur paternã deorum religionem ob veritatis amorem cõtempsit. Scripsit quoq̃ cronicor̄ historiã a primo anno abrahe vsq̃ ad annum dñi. ccc. quam diuus hieronymus prosecutus est. Fuit deniq̃ eusebius hic post conuersionẽ cõstantini magni eidem quoad vixit multa beniuolentia coniunctus.

Anno mundi. 5513. Anno christi. 314.

SIluester papa natione romanꝰ patre ruffino post melciadē pontificē cōstātini tpibꝰ fuit. anno ab vrbe cōdita millesimo nonagesimoprimo vir vtiqȝ diuinꝰ: aspectu scȝ angelicus: sermone nitidus: corpe decorus. ope sanctꝰ ꝯsilio magnus ⁊ maturus fide catholicus: spe patiētissimꝰ ac oīm caritate diffusus. Cui tantā dn̄s cōtulit grām vt nō modo a xpianis: verū ⁊ a gentilibus miro colere͠t affectu. Hic nāqȝ baptizato ꝯstantino ⁊ pluribꝰ donatus ac ecclesijs pace reddita: multa ad cultū diuinū spectātia constituit. primo vt chrisma ab epo tm̄ cōsecrare͠t. vt epi baptizatū signarēt, ppter hereticā suasionē. vt baptizatū chrismate liniat p̄sbyter occasione mortis. addit p̄terea. laicus clericū in iudiciū ne vocet. Clericus causas i curia ne agat. nec an iudicē secularē causam dicat. Presbyter celebraturus neqȝ serico neqȝ panno tincto vta͠t: ꝟ lineo equidē albo. Sic i albis celebrandū esse dicebat queadmodū i linea syndone ⁊ alba xpi corpꝰ sepultū fuit. Gradꝰ q̄ȝ in ordinibꝰ eccl'iasticis ꝯstituit vt vnusquisqȝ vno tm̄ ordine ꝯtentus sit. ⁊ vnius solū vxoris vir. Hic aūt sanctissimꝰ pōtifex cū floruerit miraculis inter cetera sua memorāda fert romanā vrbem a draconis pestilentia liberasse. Demū vbi ex sacris ordinibus septies mense decembri habitis presbyteros duos ⁊. xl. diaconos sex ⁊. xxx. epos quinqȝ ⁊ lx. creasset. Morit ac sepelit in cimiterio priscille via sallaria tercio ab vrbe miliario pridie kal. Januarij. Sedit aūt annos tres ⁊. xx. mēses decem. dies vndecim. Uacat tum sedes dies. xv.

Anno mundi. 5533. Anno christi. 334.

MArcus papa natione romanus patre prisco post siluestrū cōstātini tpibꝰ fuit: vir bonꝰ ⁊ xpiane religionis amator qui pōtificatu suscepto ad curā xpiane religionis cōuersus instituit vt eps hostiēsis a quo romanꝰ cōsecratur pallio vtere͠t. voluit p̄terea diebꝰ solēnibꝰ statim post euāgelium simbolū a clero ⁊ populo magna voce decantari. ⁊ eo modo quo fuerat in niceno ꝯcilio declaratū. Duas itē ecclesias rome cōdidit vnā via ardeatina in qua ⁊ sepultꝰ est. Alterā i vrbe roma ad palatinas q̄s q̄dē ꝯstātinꝰ mūeribꝰ exornauit ⁊ auxit Js posteaq̄ȝ ex sacris ordinibꝰ bis mēse decēbri habitis diaconos p̄sbros ⁊ epos creasset. morit ac sepelit in cimiterio balbina via ardeatina: tercio nōs octob. sedit aūt annis duobꝰ: mēsibꝰ octo: diebꝰ. xx. Uacat tūc sedes dies. xx.

Anno mundi. 5535. Anno christi. 336.

JUlius papa natione romanꝰ patre rustico tpibꝰ constātij fuit mirande sctitatis vir ⁊ doctrine. Js arriana inualescēte p̄fidia: multis incōmodis vexatꝰ a cōstante cōstantini filio exilio dānatus. Jn tanta aūt rerū ꝑturbatione tandē post menses decē romā ab exilio redijt nec destitit orietales epos reprehendere maxime v̄o arrianos q̄ in iussu romani pontificis anthiochie cōciliū indixerāt: cū id sine eius auctoritate fieri nō posset. Omissis his cōtentionibꝰ duas basilicas edificauit vnā iuxta forꝝ romanū. aliā in transtiberina regione Tria item cimiteria extruxit: vnū via flāminea: aliud via aurelia: tercium via portuēsi. Cōstituit p̄terea ne sacerdos alibi q̄ȝ apud iudicē eccl'iasticū diceret: Uoluit itē vt qui iudicē haberet suspectū romanā sedē posset appellare. ⁊ vt oīa ad eccl'iam ꝑtinētia ꝑ notariū aut ꝑ primiceriū notarioꝝ ꝯscriberent. hos hodie (vt arbitror) pthonotarios vocanꝰ. Juliꝰ v̄o cū ex sacris ordinibꝰ ter mēse decēbri i vrbe habitis p̄sbros. xviij. diaconos tres: epos nouē creasset. morit ac sepelit via aurelia in cimiterio calopodij ab vrbe roma miliario tercio. pridie ydus augusti. Sedit annos. xv. menses duos: dies sex. Uacat tūc sedes dies quinqȝ ⁊ viginti.

Anno mundi. 5543. Anno xpi. 344.

LIberius papa natione romanꝰ: patre augusto cōstantij ⁊ cōstātis tpibꝰ fuit. huiꝰ tpe ꝯcilio apud mediolanū habito oēs qui athanasio fauebāt in exiliū pellunt. Preterea v̄o cū in synodo ariminēsi orietales sacerdotes callidi hoīes ⁊ acuti occidentales simplices ⁊ imperitos argumentis ac fallacijs cōuincerent quā disputationē p̄termittimꝰ xpm eēn cū p̄re homousion esse negabāt. hoc aūt qr primū liberiꝰ pōtifex aperte impugnabat qō qȝ etiā athanasiū iubente imperatore damnare nolebat: in exiliū ab arrianis pellit. atqȝ ita triēnio ab vrbe abfuit. At v̄o sacerdotes congregata synodo in liberij locum felicē p̄sbyterū virū optimū pontificē crearūt. qui statim octo ⁊. xl. epoꝝ cōuētu duos p̄sbyteros vrsaciū ⁊ valentē ab eccl'ia seperarunt. Jnde rogatu ⁊ precibus eorūdem constantius liberiū ab exilio reuocat ⁊ pulso felice liberiū introduxit. Pōtifex aūt tametsi cū arrianis sentiebat ecclesias dei q̄ȝ diligenter exornauit maxime sepulchrū sancti agnetis: ⁊ basilicā quaȝ de noīe suo fecit apud macellū lidie. Demūqȝ cū sacros ordines bis celebrasset rome morit ac sepelit via salaria i cimiterio priscille. ix. kal. maij: Sedit ānos sex: s̄m alios. xvj. men. iij. dies. 4. vacat sedes dies sex

Linea summorꝝ pontificum

Siluester

Marcus

Julius

Liberius

Linea Imperatoꝝ

Constantinus magnus

Constancius

Constantinus

Constans

Constantin⁹ magnus. ex obscurio2i mřimonio fili⁹ Cōstancij augusti in Brittānia creat⁹ est impatoꝛ. Cū res publica a quattuoꝛ impatoꝛibus tenebat: cōstātino. Maxētio filijs augustoꝝ. Licinio ꝛ maximiano nouis hoīb⁹. Constātin⁹ tñ vir ingens: ꝛ oīa efficere nitēs: que aīo pparasset. sit principatū toti⁹ oꝛbis affectās. ceteros vt pmissuꝫ est vicit. Uir p2io imperij tepoꝛe optimis pꝛīcipibus: vltimo medijs coparādus: innumere in eo ani coꝛpisq̄ virtutes claruerūt. militaris gl'ie appetētissim⁹: foꝛtūa ī bellis pspera fuit. Nā etiā Gothos post ciuile bellū varie pfligauit. Ciuilib⁹ artibus ꝛ liberalib⁹ studijs dedit⁹: affectatoꝛ iusticie ꝛ amoꝛis. Anno igit̄ ab vrbe cōdita millesimo nonagesimo p2io. dñi vero āno. ccc xxxix. sub hoc pꝛīcipe xpiani a tyrannis ante oppssi nō nihil respirare icipiūt. Pacē eni petētib⁹ libēter dedit. liberalitate ꝛ grā oīm sibi beniuolētiā compabat: multas leges rogauit. quasdā ex equo ꝛ bono superfluas abscidit. seueras nimiū emēdauit. Urbē in Bizantij ruinis de noīe suo cōdens: eā rome magnitudine edificioꝝ: parē facere conat⁹: secundā romā vocauit De qua in sequēti folio patebit. vt etiā littere sub equestri ei⁹ statua indicabant Is igit̄ tant⁹ pꝛīceps oīa circūspiciēs vbi honestatē xpiane religiōis intellexit. Eā ita cōplex⁹ est vt itur⁹ ad bellū: nō alio q̄ȝ crucis signo vteret̄: qd̄ sereno celo duꝫ in maxentiū tyrānū copias mouet: ꝛ viderat ꝛ adoꝛauerat. Astātesq̄ angelos audierat dicētes. Cōstantine: .qd̄ etiā fecit ꝛ tyrannos oēs a ceruicib⁹ populi ro. xpīnoꝝq̄ oīm depulit. Tantū itaq̄ principeꝫ ac tam humanū nactus siluester: relicto Soracte monte: quo a tyrannis seuientibus relegatus fuerat (vel vt quidā volūt) secesserat romā veniēs: Constātinuꝫ erga xpīanos bene animatū: promptioꝛē ad optime de ecclīa dei pmerendū reddidit. Naꝫ ꝛ pōtificib⁹ diadema aureū distinctū gēmis cōcedebat. Qd̄ quidem Siluester aspernat⁹ tanq̄ religiose capiti minꝰ cōueniēs: phrygia mitra et candida tantūmodo ɔtent⁹ fuit. A siluestro autē vna cū Crispo filio baptizat̄. q̄q̄ aliqui falsē dicāt eū vsq̄ ad ioꝛdanē distulisse. Bellum tandē aduersus partbos moliēs qui iaꝫ Mesopotamiā fatigabant. vno ꝛ trigesimo imperij sui anno: etatis vero sexto ꝛ sexagesimo apud Nicomediam in villa publica obijt. Denūciata moꝛs ei⁹ etiā p crinitā stellā que inusitate magnitudinis aliquādiu fulsit. Eā greci cometam vocant. Atq̄ inter diuos meruit referri.

Constanti⁹ post moꝛtē Cōstantini magni pr̄is cū cōstantino ꝛ cōstante fratribus imperiū adept⁹: eoq̄ tpe res romana sub vno Augusto ꝛ trib⁹ cesaribus. qd̄ nūq̄ al's fuit. Is ergo successores filios tres reliquit. atq̄ vnū fr̄is filium: Uez dalmatic⁹ cesar pspꝛia indole neq̄ patruo ab similis: q̄ haud multo post facinoꝛe militari oppꝛimit̄. Sinēte poci⁹ Cōstantō patrueli suo quā iubēte

Cōstantinū poꝛro bellū fratri inferentē: ꝛ apud aquilegiā inconsulti⁹ pluꝛium aggressuꝫ. Cōstancij duces interemerūt. ita res publica ad duos redacta est.

Constans impiuꝫ aggressus qd̄ aliquādiu strēnuū ꝛ iustuꝫ fuit. Moꝛ cuꝫ ꝛ valitudine impꝛospa ꝛ amicis pꝛauioꝛib⁹ vteret̄: ad grauia vicia ɔuersus Cū intollerabilis pꝛuīcialibus: militibus iniocūdus eēt. factiōe Maxencij occisus est. Obijt haud longe ab hyspania in castro cui helene nomē fuit. Anno imperij septio decimo: etat̄ trigesimo. Diuersa constācij foꝛtuna fuit. A persis eni multa et grauia ppessus: sepe captis opidis. obsessis vrbibus: cesis exercitibus nullū ei cōtra Sapoꝛē regē persaꝝ pspeꝝ bellum fuit. nisi qd̄ apud Singarum haud dubiā victoꝛiā ferocia militūꝫ amisit. Post constantis necē Maxentio italiā affricaꝫ gallias obtinente: etiā illiricuꝫ nouas res habuit. Uetrauione ad impium cōsensu militum electo: quē grandeuū iam et cunctis amabilem diuturnitate et felicitate milicie ad tuēdum Illiricum pꝛincipē creauerāt. virum pbum et moꝝ veteꝝ et iocunde ciuilitatis. Sed a constātino qui ad vltionē fraterne necis belluꝫ ciuile cōmouerat abrogatū est Uetrauiōni imperiū. Rome quoq̄ tumultus fuit Nepociano constātini soꝛoꝛis fili⁹ p gladiatoꝛum manus imperiuꝫ vindicante: qui seuis exoꝛdijs dignum exitium nactus est. Uigesimo enim atq̄ octauo die a Maxentianis ducibus oppressus penas dedit. nō multo post apō mursam maxentius pfligatus est. Orięti moꝛ cesar est datus gallus: maxentiusq̄ diuersis pl'ijs victus vim vite sue apud lugdunū attulit imperij anno tercio mēse septimo. Deinde in ciuilibus gestis gallus cesar occisus est vir nā feroꝛ ꝛ ad tyrānidē pnioꝛ si suo iure impare licuisset. Siluanus q̄ꝫ ī gallia res nouas molitus an̄ diē trigesimū ꝛ ipse extinctus est. Solus ī impio romano cōstātius augustus fuit. Moꝛ iuliānū cesarē ad gallias misit patruelē suum galli fratrē qui ex constantio patris constātini fratre natus erat tradita in mřimoniū soꝛoꝛe. cū multa oppida barbari expugnassent qui breui ꝛ galloꝝ ꝛ germanoꝝ mot⁹ virtute sua compescuit. Constantius inde particis bellis occupat⁹ in itinere obijt inter ciliciā capadociāq̄ anno imperij octauo ꝛ trigesimo etatis quinto ꝛ quadragesimo vir egregie trāquillitatis placidus nimi⁹ ꝛ amicis ꝛ familiaribus credens.

CONstãtinopolis imperialis ac famosissima ciuitas: olim bizantiũ (vt supra scriptũ est) appellata. ⁊ cũ admodũ parua esset: eã postmodũ cõstãtinopolim noĩarũt. Cõstãtinꝰ eñ impator cognomine magnꝰ: dum statuisset imperij sedẽ ex vrbe roma in orientẽ trãsferre: quo facilꝰ parthoꝝ excursationes cõpesceret. Tradũt aliqui autores in troadẽ ꝓfectũ: ibi regie vrbis fundamẽta iecisse: vbi quondam agamenon: ceteriqꝫ grecoꝝ principes aduersus priamũ fixere tentoria. Sed admonitũ in somnis a xpo saluatore locũ aliũ designãte: ceptũ opus (cuiꝰ diu mansere vestigia) infectũ reliquisse. atqꝫ in traciã nauigantẽ bizantiũ petiuisse. Cũqꝫ sibi locũ diuinitus ostensum dixisse: mox vrbem ampliasse: noua menia erexisse: sublimes excitasse turres magnificẽtissimis tũ priuatis: tũ publicis operibꝰ exornasse. Tãtũqꝫ illi decoris adiecisse: vt altera roma nõ imerito dici posset. Scriptores vetusti qui florentẽ videre: deorum potiꝰ in terris habitaculũ ꝙ̃ impatoris putauere. Nomẽ vrbi nouã romã impator indidit: sed vicit obstinatio vulgi: vt a cõditore potiꝰ Cõstãtinopolis vocitaret. Quã eiꝰ successores impatores passim tũ publicis edibꝰ: tũ priuatis ciuiũ pallacijs ⁊ quidẽ supbissimis exornare curarũt. Et adeo vt exteri eo venientes vrbis splẽdorẽ admirati: nõ tam mortaliũ ꝙ̃ celestiũ eã domiciliũ dixerint. Erant muri vrbis ⁊ altitudine ⁊ crassitudine toto orbe celebres. antemuralia vero opportune cõmunita. Triangularẽ pene vrbis formã fuisse tradũt. Duas partes alluit mare. nec muri desunt: ad ꝓpulsandos nautales impetus idonei qđ reliquũ est ad terras vergens: post alta menia ⁊ antemuralia. ingẽti claudit' fossa. Habetqꝫ hec ciuitas vndecim portas: dignitatẽ ipsiꝰ pre se ferẽtes. quarũ noĩa hec sunt: aurea: pagea: sancti romani: carthasea regia: caligaria: xilina: bacmagona: phara: theodosia: ⁊ sylaca. Extãt in ea preter cetera magnificẽtissima edificia templũ Sophie iustiniani cesaris opus: toto orbe memorabile nongẽtis quondã sacerdotibꝰ celebratũ: mirabili ope: p̃ciosa materia cõstructũ. Ea deniqꝫ vrbs tanto splẽdore insignita fuit vt totiꝰ orientis columen: ⁊ vnicũ docte grecie domiciliũ habita fuerit. vbi tria magna cõcilia celebrata fuerũt: videlicet sub theodosio seniore: sub agathone papa: ⁊ sub iustiniano principe. Eam cũ thurci ꝓpter eiꝰ dignitatem diu exosam habuissent. Anno salutis nr̃e. 1093. a belzete quodã eoꝝ principe: cũ ingenti thurcoꝝ manu obsessam: deinde capta fuit. Inde galli cũ venetis ꝑ quinqꝫ ⁊ quĩquaginta annos possidere. postea palealogoꝝ clarissima familia genuẽsiũ ope a gallis ademit vsqꝫ in annũ. 1453. gloriosissime possedit. quo an

Constantinopolis

no Machometes Ottomānus thurcoꝝ imꝑatoꝛ eā cepit diripuitq̧. Sic nobilissima vꝛbs in manꝰ infide/
liū venit. Ab eiꝰ cōditione. Mcxxx. vl' circa. Tātoq̧ tpe paulo pluri senioꝛ rōa steterat. qñ p̄mo a gothis
capta est Athalaricꝰ em̄ anno ab vꝛbe ꝯdita. Mclxiiij. romā irrupit. at hic ne basilice sctōꝝ effringerēt edi-
xit. Rabies aūt thurcoꝝ nil sanctū: nil mūdū: ī vꝛbe regia reliq̄t. sacratissia eiꝰ tēpla machometee spurcicie
dedicarūt. Legimꝰ thebanoꝝ res gestas: lacedemonioꝝ ꝛ atheniēsiū illustria facta: fuit coꝛinthioꝝ nō cōtē
nēda respublica. clare olī micene: larissa potēs: pluresq̧ mēoꝛabiles vꝛbes quoꝝ si nūc req̄ras muros: nec
ruinas īuenias. Nemo solū in q̄ iacuerint queat ostēdere: sola ex tāta ruina vetustatis cōstatinopolis supa
bat: q̄ tm̄ mirabiliū opeꝝ: tm̄ armoꝝ: tm̄ lr̄arū: tm̄ gloꝛie habuit: vt oīm ciuitatū damna: hec vꝛbs sola re-
cōpēsare videret. Et licet post diuisuz imperiū siue trāslatū ad frācos sepe cōstātinopolis ī manꝰ hostiū ve
nerit: nūq̧ tn̄ basilice sanctoꝝ destructe: neq̧ bibliothece cōbuste: neq̧ despoliata penitꝰ monasteria. Itaq̧
māsit vsq̧ ī hūc annū vetuste sapiē apud ꝯstātinopoliz monumētū. Nemo latinoꝝ satis videri doctꝰ pote/
rat: nisi ꝑ tempꝰ cōstātinopoli studuisset. Inde nobis plato redditꝰ. inde aristotelis: demostenis: xenophō
tis: thucididis: basilij: dionysij: oꝛigenis: ꝛ alioꝝ multa latinis oꝑa (diebꝰ nr̄is) manifestata sunt. Nūc sub
thurcoꝝ imꝑio secꝰ eueniet: seuissimoꝝ hoīm: bonoꝝ moꝝ atq̧ litteraꝝ hostiū. Nūc q̄ ꝛ homero ꝛ pindaro
menādro ꝛ oībꝰ illustrioꝛibꝰ poetis secūda moꝛs erit. Nūc grecoꝝ ph'oꝝ vltimꝰ patebit interitꝰ. Innume-
rabiles em̄ ex hac celeberrima vꝛbe in oī scīa atq̧ virtute p̄clarissimi exiere viri: inter quos cognomēto io
hānes crisostomꝰ ipsiꝰ vꝛbis ep̄s. Atticus ep̄s cuiꝰ de virginitate liber extat. gennadiꝰ: cassianꝰ ꝛc̄. Et no-
uissime emanuel crisoloras q̄ grecas lr̄as tpe cōstātiēsis ꝯcilij in italiā cū ingenti vtilitate retulit. Precisus
est aūt nunc fluuiꝰ oīm doctrinarū. musarū desiccatus fons. Fateoꝛ multis locis apud latinos studia lr̄arū
esse illustria. vt rome: parisius: bononie: padue: senis: perusij: colonie: vienne: salamātice: oxonie: papie:
liptzk: ertfordie. Sed riuuli sunt oēs isti ex grecoꝝ fontibꝰ deriuati. A fonte precide riuū: p̄cisus arescit.
Nihil aūt sub luna ꝑpetuū. Quomodo aūt imꝑatoꝛ thurcoꝝ machometꝰ aīo voluerat vꝛbē in medio thur
coꝝ esse sitam: que suo imperio nō pareret: suoq̧ nomini decus maiꝰ accedere posset: si eā vꝛbem expugna
ret: machinas bellicas admouit. ꝛ insultū magna vi in eā fecit atq̧ tandē expugnauit: vt hec ciuitas in po
testatē venerat infideliū spurcissimoꝝ thurcoꝝ hoc infelici anno ꝛ vtriusq̧ sexus persone cum imperatoꝛe
paleogolo neci dediti fuerant. sub Friderico tercio imꝑatoꝛe oīa clarescent.

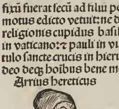

Sancta Helena

Helena mater cōstātini augusti femina incompabili fide religione animi ac
magnificentia singulari pcipua: quā quidē anglo℞ regis filiā licet captiuā
Alij vt ambrosi⁹ stabulariā ⁊ humilē a pricipio fuisse dicūt. hec quippe baptiza
to filio cū vidisset ꝓdigia a btō siluestro in filiū ⁊ ꝯ iudeos declarata: magnitudi
ne animi mota ⁊ visis nocturnis: hierosolymā petijt: vt lignū crucis ꝑquireret.
Difficile id quidā erat: q2 ab antiq̄s ꝑsecutorib⁹ eo loci simulachrū veneris col
locatū fuerat: vt xp̄iani venerē saluatoris loco adorarēt. At mulier religione pci
ta vbi locū ip̄m ruderib⁹ purgasset: tres cōfuso ordine cruces repit in vna inscri-
tio illa legabat trib⁹ linguis ih̄s nazaren⁹ rex iudeo℞. Astabat aūt machari⁹ illi⁹
vrbis tum ep̄s qui vnā ex his manib⁹ cū religione retinēs: verā esse dicebat. At
tercia mulieri mortue admota eidē vitā restituit. Crux igit dn̄i inuēta est quinto
nōs maij. ⁊ ab helena exornata: ⁊ ī magna veneratione habita. Baptizat ⁊ iu-
das crucis inuētor quē postea mutato noīe Cyriacū vocarūt. Helena deinde edi
ficato eo in loco tēplo vbi crucē repererat. Abiēs clauos quib⁹ xp̄i corp⁹ cruci af
fixū fuerat secū ad filiu portat. ho℞ ille vnū in frenos equi trāstulit: q̄bus in p̄lio vteret. Constātin⁹ quoqꝫ
motus edicto vetuit: ne deinceps quispiā tali supplicio vteret. Constātinus aūt magnus augende xp̄iane
religionis cupidus basilicā cōstātianā quā lateranēsem vocāt edificauit. Et rogatu siluestri petro basilicā
in vaticano: ⁊ pauli in via hostiensi extruxit. Edificat ⁊ iussu impatoris in atrio sessoriano basilica sub ti
tulo sancte crucis in hierusalē vbi sancte crucis ptē aliquā reposuit inuentā ab helena matre. que demū de
deo deqꝫ hoībus bene merita rome diē obijt. xv. kal. septēbris.

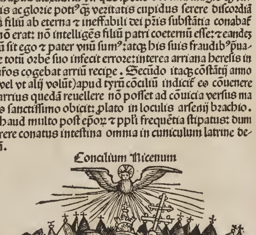
Arrius hereticus

Arrius p̄sbyter quidā apud alexādriā vir q̄dē specie ⁊ forma magis q̄ vir
tute insignis: ⁊ laudis ac glorie poti⁹ q̄ veritatis cupidus serere discordiā
ī fide xp̄i cepit. Separe eñi filiū ab eterna ⁊ ineffabili dei p̄ris substātia conabat
his verbis erat aliq̄n q̄n nō erat: nō intelligēs filiū patri coeternū esse: ⁊ eandez
in trinitate subam. cū dictū sit ego ⁊ pater vnū sum⁹: atqꝫ his suis fraudib⁹ ꝓua-
lere conatus est: ac sic pene totū orbē suo infecit errore: interea arriana heresis in
ualuit. fauēte constātio q̄ nr̄os cogebat arriū recipe. Secūdo itaqꝫ cōstātij anno
apud laodiceā vrbē syrie (vel vt alij volūt) apud tyrū cōciliū indicit eo cōuenere
catholici ⁊ arriani. cū aūt arrius quedā reuellere nō posset ad cōuicia versus ma
gicas artes athanasio viro sanctissimo obicit: plato in loculis arsenij brachio.
Quē tandē diabolicū virū de⁹ nō ꝑmisit inpunē: q2 haud multo post epo℞ ⁊ ppl̄i frequētia stipatus: dum
leuandi ventris causa ad publicū locū declinat: egerere conatus intestina omnia in cuniculum latrine de-
misit: mortem certe passus vita turpissima condignā.

Nicena synodus prima oīm synodo℞ hoc an-
no qui est sextus decim⁹ imperij constātini an
nus contra hui⁹ ꝑfidi arrij dogma sūmo pōtifice ⁊
cōstātino magno augusto iubētib⁹. Cū alexander
alexandrine vrbis ep̄s frustra reuocare arriū ab er
rore tentasset. cō stātini mādato adhibita etiā impē
sa munifice quidē apud nicenā vrbem bythinie cō
ciliū generale indicit. Cui. ccc. ⁊. xviij. ep̄i interfue
re. Disputatū est eo in loco aliq̄ꝫdiu: ⁊ quidem acri
ter. Nā viri aliq̄ in q̄stionib⁹ callidi: arrio tuz q̄dem
fauebāt: simplicitati fidei nostre aduersantes. lꝫ ex
his quidā doctissim⁹ p̄bs diuino sp̄ū mot⁹ vno mo
mēto fidē nr̄am quā antea impugnabat: vt sanctaz
⁊ integrā statim amplexus sit. Tādez vero reipsa ī
cōcilio diligēter discussa cōcludit

Concilium Nicenum

scribi debere. id est eiusdē cū patre sube filiū cōfite-
ri. Qui vero cū arrio sentirēt fuere ad decē ⁊ septez
affirmātes extrinsecus creatū esse dei filiū ⁊ non ex
ipsa patris diuinitate ꝓgenitū. Cognita aūt tante
cōtrouersie veritate. Constātin⁹ decretū cōcilij affir
mat: ꝓposito cōtradicētib⁹ exilio. vnde sex tm̄ cum
arrio exulauere. Reliqui eñ in sniam bene iudican
tiū venere. In eodē ꝟo cōcilio dānatos ferunt ⁊ photinianos a photino ep̄o gallogrecie nomē ducentes
q̄ ebionitarū heresim imitati affirmabāt xp̄m a maria ꝑ coitu fuisse conceptū. Dānati ⁊ sabelliani q̄ vnā
tm̄ ꝑsonā patri filio ⁊ sp̄ūisancto ascribunt. In eo q̄ꝫ cōcilio q̄rimoniarū libellos (vt fit) ep̄i ipsi constātino
dabant: seinuicē accusantes: expetentesqꝫ a principe iudiciū: quibus impator optim⁹ r̄ndit: cōbustis eo℞
libellis. eo dei tm̄modo ⁊ nō hominū iudiciū expectare debere. Preterea in eodē concilio decretū est ne qui
se impatientia libidinis castrarent in clerū amplius reciperent. Multa deniqꝫ alia ad honestatem ⁊ pacem
eccl̄ie vt in decretis habet in eo concilio constituta sunt.

Paulus heremita

Paulus prim⁹ heremita apud inferiorē thebaidā quarto ydus ianuarij cētesimo decimotercio vite sue anno ī heremo diē obijt. cui⁹ aīaʒ (vt diu⁹ scribit hieronym⁹) beat⁹ antoni⁹ ꝓfestiꝫ inter choros apl'oꝝ ꝛ ꝓphaꝝ euolare vidit. Fuerat hic post mortē amboꝝ parentū ī hereditate locupleti relict⁹ annoꝝ circiter sedecim. lr̄is tā grecis ꝙ̄ egyptiacis apprime erudit⁹, māsueti aī deū valde amans Et duꝫ ꝑsecutionis ꝓcella decij ꝛ valeriani detonaret: in villā remotiorē secessit. Tandē repit saxosuꝫ mōtē ad cui⁹ radices erat grādis spelūca: q̄ lapide claudebatur: ꝛ int⁹ grāde vestibulū q̄d apto desup celo patulis diffusa ramis vetus palma cōtexerat: fontē lucidissimū ostēdēs. Igit̄ adamato q̄si q̄d a deo sibi offerret, habitaculo oēm ibidē in orōib⁹ ꝛ solitudine duxit etatē. Cibū ꝛ vestimētū ei palma ꝓbebat. ad quē diu⁹ antoni⁹ accessit. ꝛ inter sermocinationes cōspiciūt alitez coruū in ramo arboris. q̄ inde leuiter subuolat ꝛ integrū panē an̄ ora mirantiū deposuit. Inq̄t paul⁹ dn̄s prādiū misit sexaginta iam anni sunt quo dimidiū panis accipio fragmentū: nunc duplicauit annonā. deinde post antonij abscessum. molli sopore dissolut⁹: erecta ceruice extensisq̄ manib⁹ in altum corpus exanime. Leones aūt humū pedibus scalpere ceperunt capacē locū foderunt. In quo antonius sanctū corpus deposuit: ꝛ tumulū ex more cōposuit. Et tunicā sibi vendicauit quā in sportarū modū de palme folijs contexerat ꝛ ad monasteriū suū reuersus: discipulis cuncta ex ordine replicauit: dieb⁹ pasce vel penthecosten pauli tunica vestitus est.

Antonius abbas

Antoni⁹ abbas egypti⁹ vir plane diuin⁹. ꝛ q̄marie sermone ꝛ ope potēs his tp̄ib⁹ claruit hic tanta sapientia diuinoꝝ ac prudētia moꝝ. nō p studiuꝫ humanū: sciarū ignarus: sed diuino munere fuit replet⁹. Cōstātin⁹ impator lr̄as (rogat⁹ instāter) ab eo multa celebritate recepit. Septē q̄ꝫ ep̄las vt diu⁹ testat̄ hieronym⁹ egyptiace scripsit ac ad eccl'ias egypti destinauit: que tp̄ib⁹ illis legebāt̄ vt ep̄le pauli in ecclesijs: quas postmodū ob sn̄ias grauissimas quidā in grecam linguā transtulerūt. Ualuit aūt multū suis tp̄ib⁹ admonēdos hoīes ei⁹ sanctissima auctoritas. Cui lr̄is ꝛ nūcijs helena se ac filios sepe cōmendauit. Eius cibus solus panis erat: aqua potus: nec vnq̄ꝫ nisi ī occasu solis comedebat. hō egypti⁹ oīno cōtēplatiōi dedit⁹. hui⁹ quidē vitā athanasi⁹ alexandrine vrbis ep̄s insigni volumine ꝑscripsit. Obijt aūt hic vir oī ꝑconio dign⁹: in thebaida anno dn̄i. ccclx. etatis sue anno cētesimo q̄nto. cui⁹ cū corp⁹ diu occuluisset postea imperāte iustiniano magno impatore diuina reuelatione repertū fuit. Et ex thebaida alexandriā primo delatuz. postea ī galliā trāslatū apō viennā ꝓdigno honore nūc vsq̄ꝫ requiescit. ei⁹ aūt natale. 16. kal'. februarij celebrat̄.

Hilarius ep̄s

Hilari⁹ illustrissim⁹ pictauiensis ep̄s ꝛ oīm lr̄aꝝ eruditissim⁹ ac semp x̄pian⁹ optim⁹. Cū vidissent pictauiēses ꝙ tota v̄tute oēs hereticos expugnabat: eū in ep̄m elegerūt. Is ne dum eā ꝓuinciā sed ꝛ franciā ab hereticis defendens. apud constantiū in his tumultib⁹ accusat⁹. q̄ arrianis etiā fauebat. ad exiliuz missus ad insulā gallinariā plenā serpētib⁹ cui⁹ aduētu oēs disperierūt. Inde reuocatus ab impatore redeūti pictauiū obuiū defunctū filiū sine baptismo suscitauit Saturnini arelatēsis ep̄i factione ob catholicā fidē apud phrigiā relegat⁹ libros de n̄ra religione cōposuit. Sed deniq̄ꝫ post multas arrianoꝝ vexationes ad vrbē suā reuersus anno salutis n̄re. 371. migrauit ad dn̄m. Et hos descriptos libros edidit. De trinitate libros. 12: de synodo. ad constātiū. aduersus arrianū exemplū blasphemie auxentij. hymnos ꝛ carmina prim⁹ inter catholicos edidit.

Athanasius ep̄s

Athanasi⁹ alexandrin⁹ ep̄s vir sanctitate ꝛ sciā cōspicuus hisdē tp̄ib⁹ plurimas ꝛ graues quidē ꝑsecutiones ab arrianis ptulit. Nā̄ supiorib⁹ annis in laodicensi cōcilio ꝯ arrianos cōstitut⁹ cū rōnib⁹ euidētissimis atq̄ꝫ argumētis fortissimis filiū patri omousion affirmaret. q̄d arrius ꝛ ei⁹ seq̄ces refellere nō poterāt: vniuersuꝫ pene orbē in sui ꝑsecutionē cōcitauit. Arriani q̄ꝫ brachiū a cadauere pcidētes impatori ostenderūt asserētes in cōcilio athanasiū arsenio abscidisse ad faciēdū maleficia. Is tn̄ clāculū custodit⁹ tandē brachia ostēdit ꝛ eoꝝ fallaciaz detegit. Dānat̄ itaq̄ꝫ violēter iubente constantio athanasi⁹: qui quidē fugiēs sex cōtinuis annis ī lacu cisterne carētis aqua ita delicuit: vt solē nūq̄ꝫ viderit. Indicāte deinde ancilla quedā. cū in eo eēt vt caperet̄. dei monitu ad costantis partes ꝓfugit q̄ frēm constātiū minis certe coegit athanasiū recipe. Tandē post multos agones multasq̄ꝫ patiētie coronas tp̄e valētiniani ꝛ valētis impatoꝝ. Anno dn̄i 379. Sacerdotij vo sui sexto ꝛ q̄dragesimo. sexto nōs maij migrauit ad superos Scripsit libros aduersus gentes ꝛ plures alios cū simbolo. Quicūq̄ꝫ vult saluus esse ꝛc̄.

Iuuencus hispanus poeta ꝑsbyter cardinalis genere nobilis: sed virtute ꝛ doctrina nobilior. p hoc tēpus admodū clarus existēs. q̄ tetra euāgelia hexametris versib⁹ fere ad verbū trāfferēs quatuor libris composuit. Scripsit ꝛ quedā eo genere metri ad sacramētoꝝ ordinē pertinentia.

Hiberoꝝ quoq̄ꝫ gens que sub axe pontico iacet fidem x̄pi intelligunt a captiua muliere. ꝛ credūt baccurio rege oēs id cohortante constructo templo magni operis. Armeni quoq̄ꝫ in occidētali plaga hiberis viciniores fidem susceperūt. Inde ad finitimas gentes x̄pianū dogma ꝓuenit.

SCisma secundū ortū habuit ab arrianis inter liberiū ⁊ felicē. Nā conci cilio apud mediolanū habito oēs qui athanasio fauebāt in exiliū pellunť atq liberius triennio ab vrbe abfuit. in cius locū felicē elegerūt. Tandem constantiꝰ pulso felice liberiū introduxit. vnde ꝑsecutio ita vehemēs exorta est vt in ecclesijs ipsis p̄sbyteri ⁊ clerici passim necarenť.

Anno mundi. 5553. Anno christi. 353.

FElix secundus papa natione romanꝰ p̄re anastasio: liberio p̄dicto ab hereticis pulso: ab ipsis pōtifex creatꝰ vel potiꝰ in liberij locū a catholicis subrogatū esse. licet id factū ab hereticis hieronymꝰ affirmet. cū tñ statim vbi pontificatū inijt. Constātiū magni cōstantini filiū hereticū ⁊ secūdo rebaptizatū ꝑmulgat ab eusebio nicomediensi epo in aquilone villa nō longe a nicomedia. Dum aūt altercatio esset ⁊ quidē magna (vt diximꝰ inter liberiū ⁊ felicem) arriana heresis bifariā diuiditť. Felix aūt postremo cū nulla in re orthodoxe fidei deesset ab aduersarijs captus: vna cū multis secū bene sentientibus interficiť. Sepeliť q in basilica quā ipse edificauit via aurelia secūdo ab vrbe roma miliario duodecimo kal. decembris. Sedit aūt tm̄modo annū vnū: mēses quatuor: dies duos propter seditionē a liberio motam.

Anno mundi. 5563. Anno xpi. 364.

DAmasus papa natione hispanus patre antonio post liberiū pontificem iuliani tp̄ibꝰ fuit vir sane bonus ⁊ optimꝰ pōtifex. Censuit aūt ne quis in iudicio ante factā examinationē dānareť. Mandauit eñ sub anathematis pena ne quis temerario ausu a sede romana cōcessa p̄sumeret vsurpare. his cōstitutionibꝰ ꝑmulgatis pacata tandē ecclia damasus ocio litterario delectatꝰ vitas pōtificū oīm qui ante se fuere cōscripsit: easq ad hieronymū misit. Nō destitit tñ ⁊ templa ⁊ cultū diuinū augere. duas eñ basilicas edificauit. vnam iuxta theatrū: alterā via ardeatina ad cathecūbas. versibꝰ quoq elegantibus sanctoꝝ corpora eo loci sepulta exornauit ad memoriā posteritatis. Preterea basilicā quā ipse in honorē diui laurentij nō longe a theatro pompeiano condiderat: maximis muneribꝰ ornauit. vt psalmi q̄s alternis vicibꝰ in ecclia canerenť. in fineq eoꝝ verba hec ponerenť. Gloria p̄ri ⁊ filio ⁊ sp̄ui sancto īstituit. Primꝰ etiā hieronymi scriptis auctoritatē dedit. cū p̄riꝰ. lxx. interp̄tuꝫ scripta tm̄modo in p̄cio essent. Nā ⁊ hieronymi biblia legi cepta est: ⁊ psalmi eiusdē fideliter ex hebraico traducti. Cū antea apud gallos potissimū incōposite legerenť. Tandē cū multos p̄sbros ⁊ epos. ij. ⁊. lx. creasset moriť ac sepeliť via ardeatina cū matre ⁊ sorore in basilica a se cōdita: tercio ydus decembris. Sedit annos. xix. mēses tres: dies. xj. Vacat tum sedes dies vnū ⁊. xx.

SCisma terciū fuit inter damasum ⁊ vrsicinū cū damasus electus ad pontificatū obeundū vrsicinū diaconū habuit cōpetitorē ī basilica quē sicinini appellať: vbi multi vtrimq cecidere in ipso templo cū res nō suffragijs tm̄ sed vi ⁊ armis tractareť: Verū nō ita multo post sacerdotū ⁊ ppli cōsensu damasus eps cōfirmať. ⁊ vrsicinus ad neapolitanā eccliam traduciť. damasus aūt adulterij accusatꝰ publico ꝯcilio cāni dixit: vbi ⁊ innocēs absoluiť. Et cōcordiꝰ atq calixtus diaconi falsi accusatores damnati ⁊ reiecti ab ecclia sunt. Cautūq lege est vt deinceps penā talionis subeāt q̄ aliquē falso accusauerint.

Anno mundi. 5583. Anno xpi. 384.

SIricius papa natione romanꝰ patre tyburcio post damasum valentiniani tp̄ibꝰ fuit. Is censuit monachos quoꝝ vita ꝑbata eēt: posse sacris iniciari. a primis ordinibꝰ vsq ad ep̄atum. censuit item ordines ꝑ interualla dādos. Manicheos p̄terea qui in vrbe erant vetuit cōmunicare cū fidelibꝰ. Penitētes aūt ⁊ redeuntes ad gremiū orthodoxe fidei recipiēdos esse si monasteriū ingrederenť atq ibi ieiunijs ⁊ orationibus se toto vite sue tp̄e macerarent. Viaticū siquidē tum demū ab ecclesia recipiebāt. vbi de optima vita eoꝝ constaret. Consecrari aūt presbyterū ab epo tm̄ censuit. Instituit itē vt q̄cūq aut viduā aut secundā vxorē duxisset ab eccliastico officio pelleretť. hereticos quoq ꝑ manus impositionē recipiendos censuit. Syricius v̄o compositis ecclesie rebus. ac creatis sex ⁊ viginti p̄sbyteris: diaconis sedecim: epis duobꝰ ⁊ triginta: ex sacris ordinibus quinquies habitis. Moriť ac sepeliť in cimiterio priscille via salaria. 8. kal. marcij. Sedit enim annis. xv. menses. xj. dies quinq ⁊ viginti. Vacat tum sedes dies viginti.

Linea summorꝫ pontificum

Felix

Damasus

Syricius

Iulian⁹ galli cesaris german⁹. cū solus in impio romano constanti⁹ augu/stus fuit mox iulianū patruelē suū. quippe qui ex cōstantio patris cōstantini fratre nat⁹ erat cesarē creatū In gallias seditione quorūdā tyrānoꝝ tumultuātes misit: tradita in mr̄imoniū sororē: a quo modicis copijs apud argentinā tum gallie vrbē ingentes alamanoꝝ copie extincte sunt. rex nobilissim⁹ captus: gallie restitute. Submoticꝫ vltra rhenum germani. neqꝫ multo post cuꝫ germani etiā exercit⁹ galliarū p̄sidio tollerent̄ ↄsensu militū fact⁹ est augustus quo audito ↄstanti⁹ apoplexia obijt. hoc aūt morbo dixere medici hoīem interijsse ob dolorē aīi ꝛ grauē cogitationē in quā rebellāte iuliano inciderat. vir aūt erat iulian⁹ egregi⁹ ꝛ rē publicā insigniter moderatur⁹ sup fata licuisset. Liberalib⁹ disciplinis apprime erudit⁹: grecis doctior. facūdia ingenti ꝛ ꝓmpta meōrie tenacissime. ī amicos liberalis. ꝓuincialib⁹ iustissim⁹. glorie cupidus Uerū hec oīa ad extremū euertit duꝫ xp̄ianos ꝑsequit̄. Callidior tñ ceteris ꝑsecutor nomis neqꝫ tormētis primo ſ ꝑmijs honorib⁹ blādicijs ꝑsuasionibus maiorē fere ppli partē q̄ si atrocior fuisset elicuit. Uetuit aūt ne xp̄iani auctorū gentiliū studia adirent: neue schole nisi his qui deos deasqꝫ venerarent̄ paterent. Sunt q̄ scribūt hūc antea clericū fuisse postea a fide nr̄a defecisse: vnde hoīem apostatā vocant. hinc rerū publicarū potit⁹ ingenti apparatu parthis intulit bellū. assyriācꝫ populat⁹. remeāscꝫ victor duꝫ se incōsult⁹ ꝑlijs inseruit hostili manu interfect⁹ est. 6. kal. iulij impij āno septio etat̄ altero ꝛ trigesimo

Iouinian⁹ genit⁹ patre varraniano incola agri singidonēsis ꝓuincie pānonie. hic fuit insignis corpe: letus ingenio lr̄arū studiosus ad obtinendum imperiū. cōsensu exercitu lect⁹ est cōmēdatione patris militibus q̄ sua notior Imperator aūt ab exercitu elect⁹ non prius ꝓfiteri imperatoris nomē voluit: q̄ oēs cōclamarūt se xp̄ianos eē. quib⁹ collaudatis ꝛ imperiū suscepit ꝛ exercitū e manib⁹ barbaroꝝ liberauit: postea turbatis reb⁹ exercitu quoqꝫ inopia laborante: vno a persis atqꝫ altero ꝑlio vict⁹: pacē cū Sapore necessariā quidē sed ignobilē fecit mutat̄ finib⁹: ac nōnulla imperij romani pte tradita. qd̄ ante eū annis. ccc. ꝛ viginti duob⁹ fere ex quo romanū imperiū conditū erat nunqꝫ accidit. Tandē illiricū petens in gallicie finib⁹ repētina morte obijt. vir alias neqꝫ iners neqꝫ imprudens. Multi exanimatū opinant̄ nimia edulitate. alij odore cubiculi qd̄ ex recenti tectorio calcis graue quiescentib⁹ erat. quidam nimietate prunarū quas graui frigore adoleri multas iusserat. Decessit imperij mense septimo quartadecima kal. marcias. etatis vt qui plurimū vel minimū tradunt tercio ꝛ trigesimo anno: qui ꝓpria natura admodū liberalis fuit.

Ualētinianus e pānonia cibaltensi editus cū esset tribun⁹ scutarioꝝ apud nicēā august⁹ appellat⁹: anno ab vrbe condita millesimo cētesimo nono decimo. frēm valentē cōstantinopoli in cōmunionē regni assumpsit. q̄ cū sub iuliano augusto xp̄ianitat̄ integrā fideꝫ gereret. iussus ab imperatore sacrilego aut imolare idolis: aut milicia excedere sponte discessit: nec mora iuliano interfecto. iouinianoqꝫ mortuo valētinian⁹ qui ꝓ noīe xp̄i amiserat tribunatū in locū ꝑsecutoris sui accepit imperiū. postea vo imperij sui anno tercio: gratianū filiū nec duꝫ bene puberē hortatu socrus ꝛ vxoris augustū creauit. Procopiū virū audacē apud ↄstātinopolim tyrānidē inuadēs res nouas moliētē mira celeritate opprimit. Ualēs interea ab eudoxio arriane hereseos epō baptizat⁹: in seuissimā heresim dilapsus nostros ꝑsequit̄ ꝛ in exiliū pellit: mortuo p̄sertim anastasio: quo viuēte res xp̄iana sex ꝛ. xl. annis mirifice sustentata est sed fratris auctoritate cōpressus est. Ualentinian⁹ quoqꝫ saxones gētes in littorib⁹ ꝛ paludib⁹ in vijs sitam romanis finib⁹ eruptionē meditātē ī francoꝝ finib⁹ oppressit. Deniqꝫ anno imperij sui vndecimo cū sarmate sese p pannonias diffudissent dum apud brigionē oppidū squadroꝝ legationi respōderet anno ei⁹ quīto ꝛ quīquagesimo subita effusione sanguinis que grece apoplexis vocat̄ voce amissa sensu integer expirauit. Fuit aūt imperator egregius vultu decens: solerti ingenio: aīo grauis: sermone cultissim⁹: infestus vicijs maxie auaricie: ad loquēdū parcus: seuerus: vehemēs ꝛc.

Ualēs imperiū oriētis q̄tuor annis valētiniano mortuo tenuit graciano valētiniani filio ī occidētali parte regnāte. q̄ sibi valētinianū frēm paruulū admodū sociū creauit imperij. Ualens aūt a lucio cōstātinopolitano rebaptizat⁹ hostilē in modū nr̄os ꝑsequēs. Nec illis quidē parcēs q̄ in heremo erāt: lege data vt monachi militarēt. nolētes p tribunos ꝛ milites fustib⁹ iussit interfici. quoꝝ īnumera multitudo p vastas tūc egypti solitudines diffusa ↄstat. p̄cipueqꝫ apud nitriā martyrij ↄsecuta palmā. tum gothi sedib⁹ eius pulsi p oēs se tracias effundūt: quib⁹ dum valēs ire cū exercitu parat: sed sero ab exilio epōs ꝛ monachos reuocari p̄cepit. Ipse cū sagitta sauci⁹: versusqꝫ in fugā ob dolorē nimiū sepe equo laberet̄ atqꝫ ī vilissimā casulā deportat⁹ esset: supueniētibus gothis igneqꝫ supposito cōcrematus est quarto imperij sui anno. hec eruptio gothoꝝ clades romani imperij ac totius Italie fuit.

Linea Imperatorum

Julianus

Jouinianus

Valentinianus

Valens

Nicolaus eps

NIcolaꝰ ex illustri ꝓsapia ortꝰ ciuis patere vrbis licie. Is puer cū lacte matris aleref: bis in ebdomada quarta ⁊ sexta feria semel vbera sugere cepit. inde bone indolis adolescēs orbatꝰ parētibꝰ. inter cetera virtutis sue opera hoc memorādū pegit. Nobilis q̄dā cōuicaneꝰ eiꝰ ob inopiā tres filias nubiles ꝓstituere intēdebat. qđ vbi vir sanctꝰ cōperit. miserrimo hoī cōdoluit. Nocte sumēs aurū nō modicū p fenestrā clam intro ꝓiecit quo repto primā filiā nuptui tradidit. Idē de alijs fecit. Postea mirroꝝ eps electꝰ oēm humilitatem seruās: alacer erat in exhortādo: seuerus ī corrigēdo: mulierū colloq̄a abhorrēs. inde miraculis chorusćare cepit: ne dum apud suos verū apud exteros. vt q̄ nomē eiꝰ inuocauerūt leuamē sentirēt p̄cipue in ꝓcellis ac naufragijs aquarū. Tandē grādeuus ⁊ plenꝰ dierū mortē adesse cernēs orare cepit: videns angelos ait. In te dn̄e speraui. postremo dicēs. In manꝰ tuas ⁊c. deo aīam tradidit. ad cuiꝰ tumbā oleū ꝓrupisse ferūt q̄ egroti illiti sanitatē recipiebāt. cuiꝰ festū. 8. idꝰ decēbris celebramꝰ.

Donatꝰ hereticus

Eunomiꝰ hereticus

DOnatꝰ hereticꝰ natiōe apher: a quo donatiste heretici nomen sumpsere. hac miserrima tempestate viguit q̄ ex numidia veniēs multa ꝯ͂ catholicos scripsit ⁊ totā pene affricā atq̄ʒ iudeā sua pestifera ꝑsuasione decepit. cuiꝰ error fuit ꝙ filiū p̄re minorē eē dicebat ⁊ spm̄sanctū filio minorē necnō ⁊ catholicos eē rebaptizādos. demū tn̄ e carthagine cū multo probro pulsus est. Scripsit multa ⁊ maxime librū de spūsancto arrianā doctrinā cōtinētem.

Macedoniꝰ hereticꝰ

Donatꝰ grāmaticꝰ

EUnomiꝰ alter hereticꝰ his tpibꝰ fuit. vn̄ eunomiani heretici vir corpe ⁊ aīo leprosus. nec secꝰ interiꝰ quā exteriꝰ: morbo regio correptꝰ. qui cū primū arriane ꝑfidie sectator fuisset aliā q̄ʒ adiecit ⁊ disseminauit falsitatē. affirmabat ī rebꝰ oībꝰ ⁊ filiū dissimilē p̄ri: ⁊ spm̄sanctū cū p̄re ⁊ filio nil habere cōmune.

MAcedoniꝰ q̄ʒ quē nr̄i ante errorē cōstātinopolitanū epm̄ fecerāt. ab arrianis expellif q̄r filiū p̄ri silem fatebaf: ls spm̄sanctū nō secꝰ atq̄ʒ illi blasphemaret. ⁊ multa scādala ꝯcitauit a q̄ macedoniani heretici dicti sūt.

DOnatꝰ grāmaticꝰ ⁊ nō minꝰ rhetor ac p̄bs diui hieronymi p̄ceptor rome tūc insignis plurimū fuit q̄ inter cetera in terēciū cōmentatꝰ est. ⁊ vt ferunt hic donatus est cuius libellus vsq̄ʒ hodie in scolis a pueris legif prima rudimēta grāmatice discentibus.

IUlianꝰ impator vanitati magice deditꝰ erat ⁊ vt nr̄is stomachū faceret iudeis tēplū hierosolymitanum restituit cū diceret se alibi sacrificare nō posse. q̄ certe tanta arrogātia elati sunt vt maiore impēsa q̄ʒ antea restituere conarenf. veꝝ nō ita multo post terremotu templū corruēs ⁊ multos iudeos simul oppressit Sequēti aūt die incēdio diuinitꝰ imisso ⁊ ferramēta ipsa ꝯsumpta sunt ⁊ eo miraculo multi iudei ꝑterriti ad fidē xp̄i venere. Scribūt quidē iulianū sagitta ex incerto missa trāsfixū fuisse: eundēq̄ʒ exclamasse manu ad celum extēsa vicisti gallilee vicisti. Nā xp̄m gallileū appellabat ⁊ fabri filium.

Johānes ⁊ paulus

Gordianꝰ ⁊ epimachꝰ

IOhānes ⁊ paulꝰ xp̄ianissimi viri frēs romani p̄clarissimi. audiēs iulianꝰ ꝙ de rebus suis paupes sustētarēt. hoc āno a q̄dā therenciano campi ductore capti apđ romanā vrbē post īnūera verbera iussu iuliani sexto kal. iulij palmā gladio cedēte adepti sunt. ⁊ ī foueā domꝰ abscōditi. dicēs eos ī exiliū missos tādē a filio eiꝰ obsesso manifestati p̄r cū filio fidē recepit.

GOrdianꝰ ⁊ epimachus viri p̄clarissimi ⁊ ipsi sb hoc tumultu rome ī via que latina nūcupaf martyrio coronanf. quoꝝ prior ꝓ noīs xp̄i ꝯfessione diu plūbatis cesus postea sexto idus maij capite trūcaf ⁊ ꝓiectū corpus eius ad canes nocte a familia eius sepultū est.

IUlianā insuper virginē romanā idem sacrilegus iulianus tam diu plūbatis cedi fecit: donec ⁊ ipsa spiritū emitteret. Demetria item romana virgo sub hac ꝑsecutiōne rome martyrio coronata est que crudelissime verberata. x. kal. Julij. spiritum emisit.

CIriacus qui ⁊ iudas hierosolymitanus eps̄ hac tempestate cū anna matre sua ꝓ xp̄o martyriū cōstātissime sumpsit. Hic est ille qui helene locū ostendit in quo crux fuit abscondita ⁊ ob eius miracula gloriā eius semper annūciare voluit quāobrē a paganis captus cruci affixus est. Et ꝓpterea ab ipso (vt multi asserūt) cruciferoꝝ ordo initiū sumpsit. de quo inferius sub Innocentio quarto.

PEr hec tpa apud atrabatas vera lana de nubib⁹ pluuie mixta defluxit cōstātinopoli grando mire magnitudinis decidēs nōnullos hoīm extinxit. ⁊ terremotus p orbem factus est. Ea tēpestate athanaricus rex gothoꝝ xpianos in gēte sua crudelissime psequit̄ ⁊ ad coronā martyrij sublimauit. Burgundionū q̃z plusq̃z .lxxx. milia armatoꝝ ripe rheni fluminis insederūt: q̃ tn̄ nō multo post tpe xpiani effecti sunt. Post illa tpa sub impio valētis gens hunoꝝ diu inaccessis seclusa mōtib⁹ repentina rabie parcita: exarsit in gothos: eosq̃z cōturbatos ab antiq̄s sedib⁹ expulit. Gothi trāsito danubio fugiētes. a valēte sine vlla federis pactione suscepti sunt. Deinde ,ppter intollerabilē auariciā maximi ducis fame compulsi in arma surgētes: victo valētis exercitu: sese p tracias infuderūt: oīa cedib⁹ incendijsq̃z vastātes. Denīq̃z petentib⁹ gothis vt eis ep̄os mitteret a quib⁹ fidei rudimēta susciperēt. valens doctores ad eos arriani dogmatis misit: sicq̃z vniuersa illa gens effecta est arriana. Gothi vō impatore occiso iam securi ad vrbem ,pperant constantinopolitanā vbi adhuc dn̄ica augusta valentis vxor multas pecunias plebi largita ab vrbis vastatione hostes submouit: regnū cognatis fideliter seruauit.

COnstat eā gentē que ,pgethica dicta est gothica a scythis originē habuisse. Scythas vō primos eē in europa sub septētrione ⁊ ad tanays limitē feros ac paratissimos ad mortem. ⁊ supiores sedibus ostrogothos. visigothos inferiores: hos ab occidētis: ab orientis illos plaga in quam versi habitarent fuisse in patria appellatos. Sunt aūt huni ⁊ ipsi scythe. Sed eo quā gothi efferaciores: quia montib⁹ ripheis propius incolentes magis septētrionū rigoribus exponunt̄.

Basilius magn⁹

BAsili⁹ magn⁹ cesaree capadocie (q̃ pri⁹ maza vocabat̄) ep̄s ⁊ monachorum multoꝝ institutor ⁊ pater. Uir certe oī sapia oīq̃z virtute ɔspicu⁹: p hec tpa mirabiliter effulsit: q̄ inter cetera sue virtutis ⁊ sctitatis monumēta iuuenē quendā (ob amorē puelle) diabolo obligatū deo recōciliauit. ⁊ obligationis sue cartā sibi reddi impauit: q̄ cū egregi⁹ doctor haberet̄ ɔ̄ eunomiū egregios libros edidit. Scripsit ⁊ librū de spūsancto: ⁊ monachoꝝ instituta atq̃z alios breues ⁊ varios tractatus edidit. Monachoꝝ ordinē in grecia instituit. q̄b⁹ ⁊ regulā approbatā tradidit. Obijt deniq̃z sctissim⁹ pater sexto imperij valētiniani anno die primo mensis ianuarij multis miraculis clar⁹: mēoriā vite sue omnib⁹ derelinquēs q̄ bm̄ opationē spūsancti viuūt. Duos habuit fratres gregoriū ⁊ petrum viros doctissimos. gregorij extabāt eusebij tpib⁹ aliqua volumia. Basiliū aūt cū gregorio capadocia genuit vt ait eusebi⁹: ambo fuere nobiles: ābo athenis eruditi.

Gregori⁹ nazianzen⁹

GRegori⁹ nazianzen⁹ ep̄s q̄ basiliū ad monasteriū pduxit in diuinis opibus hieronymi p̄ceptor. his dieb⁹ ob sctitatē eruditionēq̃z ⁊ eloquētiā maximo in pcio eū fuisse dicūt: multa scripsit: maxie vō in laudē cipriani athanasij maximi phi. Scripsit ⁊ ɔ̄ eunomiū duos libros. cōtra iulianū impatorē librū vnum Laudauit ⁊ nuptias ⁊ virginitatē exametro versu. leuauit ⁊ ɔstātinopolitanos ab heresi rōnib⁹: ⁊ suo elegātissimo dicendi genere. in quo polemonū virū eloquētissimū secut⁹ est. Js postremo dū senex admodū eēt: successorē sibi deligēs ruri vitā monachi duxit. Basilius aūt sub gratiano hic vō sub theodosio postea morit̄. Epiphani⁹ q̃z cipri salamine ep̄s hereses oēs elegantissimis voluminibus impugnauit. Jn extremaq̃z senectute constitutus varia condidit opuscula. moriēs deniq̃z vt sanctus quarto ydus maij

Macharij

MAcharij duo in syria btī antonij discipuli magne auētis tūc erāt. quoꝝ alter in supiore: alter in inferiore habitabat heremo. eoꝝ vitā ac alioꝝ patrū nitrie egypti ,puincie diu⁹ hieronym⁹ cōscripsit. Hilarion q̃z sctissim⁹ abbas p hec tpa apud cyprū insulam nō longe a salamina vrbe vir sanctissim⁹ viso antonio post asprimā vitā .xij. kal. nouēbris die obijt. Arseni⁹ itē ex senatore romano monachus vita ⁊ miraculis clarus in pallacio theodosij principis sublimis ad heremū scythie prexit. iuxta vocē sibi dicentē. Arseni si vis salu⁹ fieri fuge hoies ⁊ tace. Jdeo in seruicio xpi anno vite sue nonagesimoquito dormiuit in pace. Pastor itē postea matrē suā in heremo nūq̃z videre voluit. Paphnuci⁹ q̃z abbas apud thebaidā thaisim impudicissimā meretricē ad xp̄m ɔuertit cū btī onufrij vitā cōscripsit. tandē videntib⁹ monachis ab angelis in celū susceptus est. Agathonē abbatē etiā eo tpe fuisse dicim⁹ q̄ p trienniū lapidē ore detulit vt silētij virtutē pcipe meteret pluresq̃z alij anachorite viguerūt.

Maria egypciaca

MAria egypciaca meretrix pmo appellata: deinde sctitatis ⁊ pnie ac pseuerācie exemplū. quadraginta eni septē annis in heremo pnias artissimā pegit secum duos panes deportās vltra iordanē q̄ post modicū arefacti quasi lapides obdurauerūt ex q̄b⁹ modicū ad aliq̄s annos comedēs vitā trāsegit. Tandē q̄rto nōs apri̇l migrauit ad dn̄m. cuius corp⁹ zozimas sctissimus abbas sepeliuit.

EUphrosina q̃z genere ⁊ virtutibus pstantissima in monasterio p decē ⁊ octo annos cū incredibili abstinētia atq̃z labore vsq̃z ad trigesimū vite sue annū pmansit. Hoꝝ patrū ac mulierū cōplurimoꝝ vitā ⁊ cōuersationē heremiticaꝫ diuus hieronymus eleganti stilo cōscripsit.

Linea Summoꝝ pontificum

Anastasius

Anno mundi.5593. Anno xpi.394.

ANastasius papa natione romanꝰ patre maximo: post syriciū pōtificē im/
perāte graciano vrbis rome ep̄s creat̄. qui pōtificatu inito rei diuine ca
ues: cōstituit ne sacerdotes vllo modo sederēt. sed curui ꝛ venerabūdi starent
cū sacrū euāgeliū aut canereť aut legereť ī eccl'ia dei. Neue peregrini maxime
aūt trāsmarini in clerū reciperent. nisi q̄nq₃ epoꝝ p̄re se ferrēt cirographa.
hoc aūt factū esse aiūt ꝓpter manicheos qui tu₃ in affrica magno in p̄cio erāt
ꝛ ad corrūpendā fidē de suis quoq₃ versus mittebāt. Cōstituit itē ne debiles
ꝛ manci: neue aliq̄ mēbro carētes in numerū clericoꝝ reciperent. Basilicā q₃
(que crescētina vocat̄) in regione secūda via mamertina dedicauit. Tandē vbi
ex sacris ordinationibꝰ bis in vrbe mēse decembri habitis: p̄sbyteros octo: dia
conos quīq₃: ep̄os decē creasset morit̄ ꝛ sepelit̄ in cimiterio ad vrsu₃ pilleatu₃
5. kal. maij. annos v̄o tres: dies. x. sedit. Vacat tu₃ sedes dies vnū ꝛ. xx.

Innocentius

Anno mundi.5603. Anno xpi.404.

INnocētius huius noīs p̄rimꝰ papa natione albanus p̄re innocētio parti
ceps theodosij tpoꝝ fuit. hic sanctꝰ fuit ꝛ multa ad religionē ptinētia trā
quillitate impij ꝛ beniuolētia principis vsus meditatus est. Cōstituit eni₃ vt
sabatho ieiuniū celebrareť. Et q₉ tali die xp̄s in sepulchro iacuisset ꝛ eiꝰ disci
puli ieiunassent. De iudeis q₃ ꝛ paganis deq₃ monachis regulas quasdā tu
lit. voluit vt eccl'ia semel ꝯsecrata: amplius nō cōsecrareť. Cataphrigas autē
hereticos quoꝝ auctores vt diximus fuere mōtanus prisca ꝛ maximilla ab vr
be expulit. Preterea v̄o pelagiū monachū ꝛ celestinū hereseos dānauit eo q₉
liberū arbitriū diuine gr̄e anteferret: ꝛ q₉ diceret ad implēda diuina iussa vo/
lūtatē p se sufficiētē eē. Basilicā v̄o geruasij ꝛ ꝓthasij dedicauit. vestine mu
lieris impēsa structā ꝛ ornatā. Cōstituit itē vt singulis solēnibus festis ī eccle
sijs ante sacri receptionē pax xp̄icolis dareť. demū vbi p sacros ordines q̄ter
in vrbe habitos. p̄sbyteros. xxx. diaconos. xij. ep̄os q̄tuor ꝛ q̄nquagita creas
set p diuersa loca. morit̄ ac sepelit̄ in cimiterio ad vrsu₃ pileatū. 5. kal. augusti
Sedit annos. xv. mēses. ij. diebus quinq₃. Vacat tu₃ sedes dies. ij. ꝛ. xx.

Zozimus

ZOsimus papa natione grecus p̄re abrahā post innocentiū mortuo theo
dosio archadij ꝛ honorij qui patri impio successere tpibꝰ fuit. vir quidē
sanctꝰ atq₃ optimus in multa rerū pturbatione rem diuinā nunq₃ omisit. Con
stituit eñ vt diaconi dum celebrareť leuas tectas haberēt linostimis. Cōces/
sit item vt in parochijs cerei sancto sabatho benedici possent. Bibere autē in
publico clericis vetuit ꝛ potu₃ publice vendere. In cellis fideliū id fieri posse
nō negauit. Vetuit etiā ne serui in clerū reciperenť q₉ huiuscemodi viros libe
ros ꝛ integros esse oporteret. Ferūt tñ zozimū misisse ad carthaginēse cōciliu₃
faustinū ep̄m duosq₃ vrbis rome presbyteros vt ostēderet nil vsq₃ publice agi
debere sine cōsensu eccl'ie romane. At zozimus creatis in vrbe roma p̄sbyteris
decē: diaconis tribꝰ. ep̄is octo. morit̄ ac sepelit̄ via tiburtina apud corpꝰ bea
ti laurentij martyris septimo kalendas ianuarij. Sedit annū vnū: mēses tres
dies duodecim. Vacat tum sedes dies vndecim.

Bonifacius

Anno mundi.5613. Anno.414.

BOnifacius primus papa natione romanꝰ patre iocundo p̄sbytero hono
rij tpibus fuit. quo pontifice creato orta tum in clero seditio est. Nā dū
bonifacius in basilica iulij vrbis rome creat̄. Eulalius in cōstantiniana basili
ca pontifex electus huic statim obicit̄. Et hoc quartū ecclesie scisma fuisse dici
tur. Qd̄ vbi honoriꝰ (qui tum mediolani erat) intellexisset instante placidia cū
filio valātiniano ambo ab vrbe pellunt̄. Reuocat̄ tñ septimo mense post bo
nifacius. ꝛ solus vrbis presul constituit̄. Qui postq₃ pōtificatū pacifice ade
ptus est Sotheris pape decretū cōfirmauit ne mulier vlla aut monacha sacra
tam pallā attrectaret: aut thura contingeret aut adoleret. Neue aliquis sacer
dos ante annos. 30. ordineť. Neue seruus aut obnoxiꝰ vel obercitꝰ in clerū re
ciperet̄. Voluit itē ne absentes in iudicio vllo modo aut accusarent̄ aut dam
narent̄. hic inter cetera condidit oratoriū in cimiterio sancte felicitatis marty
ris. eiusq₃ sepulchrū ornauit marmoribus ꝛ argento. Nā ꝛ patenā argenteā
librarū. xx. Et coronas argenteas tres. calices minores duas. ꝛ scyphū argen
teū librarū. x. Bonifacius aūt vbi ex sacris ordinibus semel habitis: p̄sbyte
ros ꝛ ep̄os creasset. morit̄ ac via salaria sepelit̄ apud corpus sancte felicitatis. 8. kal. nouembris. Sedit
annis tribus: mensibus octo: diebꝰ septem. quo mortuo clerici quidā eulaliū statim ad vrbē reuocātq₃ vel
indignatione vel cōtemptu rerū humanaꝝ reuocationē spernēs anno post bonifaciū moritur.

Linea Imperatoꝝ

Gracianus

Theodosius

Archadius

Honorius

Gracianꝰ valētiniani senioris filiꝰ post mortē valētis sex annis imperiū tenuit: q̄uis iā dudū ante cū patruo valēte ꝛ cū valētiniano fratre regnaret. vir ab ipsa adolescētia sua militia strēnuus ꝛ religione clarus. admodū eni iuuenis cū inestimabilē multitudinē hostiū romanis infusam finibꝰ cerneret: fretus xp̄i potētia: longe impari militū numero sese in hostē dedit. Et cōtinuo apud argētinā oppidū galliaꝝ. formidolosissimū bellū incredibili felicitate cō fecit. Nā plusq̄. xxx. milia alemānoꝝ minimo romanoꝝ detrimēto in p̄lio interfecta narrant. hoc deniq̄ ei recta fidei cultura tribuit. Cū ambrosiꝰ ep̄s fuisset electꝰ vniuersa statim italia ad rectā fidē repullulauit quo pacto catholicoꝝ tēpla destructa īstaurare fecit. Porro gratianꝰ cū aīaduertisset thraciā daciāq̄ tāq̄ genitales terras possidētibꝰ gothis ꝛ rempublicā in maximo discrimine videret theodosiū ab hispania fauētibꝰ cunctis apud sirmiū purpurā induit: etatis annū tercū ꝛ trigesimū agentē. oriētisq̄ ꝛ thracie simul impio p̄fecit. Is oēm fiduciā suā ad opem xp̄i referens maximas illas scythas formidatas cūctis etiā alexandro magno: alanos hunos gothos incunctanter aggressus magnis multisq̄ p̄lijs vicit. vrbē cōstātinopolitanā victor intrauit. Icto cum athalarico rege gothoꝝ federe: Interī vo maximꝰ brittānia tyrānidē occupās ac ī galliā traiciēs apud lugdunū gratianū interfecit: etatis nouē ꝛ. xx. annos habentē. quare valētinianꝰ iunior frater metu pterritꝰ ad theodosiū in orientē ꝯfugit ꝛ paterna pietate susceptꝰ est. fuit aūt gracianꝰ lr̄is haud mediocriter institutꝰ. carmē facē. pbatꝰ: ornate loq̄: parcꝰ cibi sōniq̄ ac libidinis victor.

Theodosiꝰ senior genere hispanꝰ genitꝰ p̄re theodosio matre termācia: interfecto p maximū graciano: impiū romani orbis obtinuit solꝰ: māsitq̄ in eo annis. xj. cū iā in oriētis ptibꝰ sex annis graciano viuēte regnasset. qui etiā singl̄ari celeritate ꝛ ꝯsilio vsus. maximū tyrānū graciani interfectorē apd̄ aq̄leiā occidit. hāc calamitatē maxio ipsi martinꝰ vir sctissimꝰ an̄ p̄dixerat duz britāniā militaribꝰ copijs spoliat in italiā ꝯ ius fasq̄ vēturꝰ. Theodosiꝰ q̄z diuino auxilio fretꝰ ꝛ andragaciū maximi comitē: ꝛ victorē eiusdē tyrāni filiū ꝛ arbogastē q̄ valētinianū iuniorē apud viennā eiꝰ dolo strāgulauit ac eugeniū tyrānos mira celeritate vsus opprimit. Fuit aūt theodosius ꝓpagator reipublice atq̄ defensor eximiꝰ moribꝰ ꝛ corpe traiano similis q̄tū scripta veterū ꝛ picture docent. Sic eminēs statꝰ accedit ad disciplinā militarē laus ingenij q̄ plurimū valuit ꝛ religiōis. Nā cū mediolanij ingredi ecclīam vellet mysteria visurꝰ. ꝓhibitꝰ ob qodā facinꝰ (vt fieri solet) ab īgressu ecclīe nisi peniteret: ita equo aīo tulit vt vltro ipsi ambrosio grās egerit atq̄ penituerit. huic sociata ī ꝯiugio flacilla fuit ex qua archadiū ꝛ honoriū genuit. itaq̄ q̄nq̄gesimū annū agens etatis ī pace apd̄ mediolanū rebꝰ excessit humanis rēpublicā q̄etā filijs relinquēs corpꝰ eiꝰ eodē anno cōstantinopolim trāslatū atq̄ sepultū est.

Archadiꝰ theodosij magni filiꝰ augustus in oriēte factus. honoriꝰ frater eius in occidēte cōmune imperiū diuersis tm̄ sedibus tenere ceperūt. vixitq̄ archadiꝰ post p̄ris excessuz annis duodecim. verū q̄z pater eoꝝ theodosiꝰ ipsis adhuc adolescētulus tres duces reliq̄rit viros potētissimos q̄ curā gererēt. reliq̄ritq̄ ruffinū q̄ orientē. stilconē q̄ occidētē. gildonē qui africā regerent qui deinceps cupiditate imperādi moti sp̄etis paruulis regnū occupare conati sunt. Gildoni res nouas in affrica moliēti masceleger frater eiꝰ crudelitatē veritus hoīem fugat. q̄ vel dolore aī vel veneno post morit. Masceleger tāta victoria elatꝰ cū nec deo nec hoībꝰ parceret a militibꝰ occidit. Ruffinꝰ vo ab archadio opprimit. Stilco q̄z occidētis tutor imperij collatoꝝ beneficioꝝ īmemor ꝛ affinitatis: nā socer extabat honorij. Regnum ꝛ ipse eucherio filio affectās: ingētia rei publice intulit mala. Nam sepe cū delere posset barbaros fouit eos. sepe alaricū cū suis gothis vicit. Tandē a gothis superatus cū auxilia postularet. Impator indignatus duces misit qui eum interficerent.

Honorius archadij p̄dicti frater: vir moribꝰ ꝛ religiōe: theodosio p̄ri cō similis. Is principatu suscepto duz vires reipu. quottidianis cēneret labefactari incōmodis virū strēnuū ꝛ bellicosum ꝯstantiū comitē ad gallias cū exercitu misit. deinde ei gallā placidā germanā suā cūctoꝝ gaudio sociauit. ex qua valētinianū filiū cōstācius genuit: qui postea reipu. imperiū gessit: inde eū apud rauennā in regni cōsortiū adsciuit: qui nec dum septē mēsibꝰ euolutis ex hac luce subtractus est. Inter hec placida augusta a fratre honorio pulsa ad orientē cū honorio ꝛ valētiniano filijs ꝓfecta. a theodosio augusto archadij alterius germani sui filio honorifice suscepta est. Honorius vo postq̄ cū minore theodosio germani filio annis q̄ndecim impasset cū iaz antea cū fratre annis duobꝰ regnasset rēpublicā vt cupierat: pacatā relinquēs apud vrbē romā vita exemptus est. corpusq̄ eiꝰ iuxta beati petri ap̄li atriū in mauseolo sepultū est huic soboles nulla fuit.

Sanctus ambrosius

Ambrosius mediolanẽsis eps: patria romanus de cõsulari dignitate vir plane sanctissimus et oim doctorũ sui tpis pcipuus atqȝ supremus. post auxẽtij serã morte ex pagano iudice subito apd mediolanũ diuino nũtu eps fuit e cũctis electus: moxqȝ catholico baptismate tinctus presulqȝ ordinat⁹. subito eni infantis vox insonuit dicẽs. Dignus est hic ambrosius vt sit eps. q ex cathecumino xpianus effectus decimo imperij valẽtiniani anno: nonus mediolanensiũ creat eps. Cũqȝ p fide catholica libros graciano impatori porrexisset: ac reuerẽtia qua debuerat suscept⁹ eet. vniuersa stati ad rectã fidẽ italia repullulauit. ac ois cisalpina gallia orthodoxã recepit fidẽ postea impatori theodosio ambrosi⁹ apd mediolanũ eccl'ie introitũ: nisi peniteret interdixit. cũ agẽte curialiũ suoꝝ malicia eius iussu ad qnqȝ hoim milia occisa sunt quã admonitionẽ equo aio tulit. fuit eni ambrosio tãta comitas. moꝝ sanctitas: ingenij acumẽ: diuinaqȝ scia vt nõ modo viuẽs: sed et vita functus. Italiã et oẽm orbem i sui deuotionẽ ac veneratioñeqȝ pduxerit. qui etiã platoni pho et ortu et infantia atqȝ disciplina psimilis extitit. Cum apes vt platoni subito examen apum faciẽ cõpleuit: ac si in alueolũ intrãdi et exeũdi motũ facerẽt: que pdigia ex ei⁹ ore suauitatẽ dicẽdi melle dulciorẽ fluere significabãt qd postea verissime demõstratũ est: si eius dicẽdi scribẽdiqȝ dulcedinẽ contẽplemur. Scripsit eni emẽdatissimos libros quoꝝ sententie sunt fidei et eccl'ie firmissime colũne. In quib⁹ romana relucet fides: qz inter scriptores latinos quasi quidẽ flos emicuit. Obijt demũqȝ hic sanctissimus presul secundo nonas aprilis.

Martinus eps

Martin⁹ monach⁹ et eps turonẽsis vir sanctitate et pietate clarissim⁹: q sabandie pãno moꝝ oppido oriũdus: et in italia ticin id est papie nutrit⁹ cũ patre suo tribuno militum sub cõstãtio et postea sub iuliano impatore militauit cũ esset in initus. tpe vo hiemali p portã ciuitatis ambiensis transiẽs paupi obuio. arrepto ense clamidẽ q sibi sola superat in elemosynã largit⁹ diuisit. In qua nocte sequẽte xpm vidit vestitũ. Relicta milicia ad hilarũ pictauiẽsem epm perrexit: se ei⁹ discipline subbijciens. ibi postea monasteriũ cõstruxit de quo in epm turonẽsez assũptus est. Eius deinde vita tãtis extitit gl'iosa miraculis vt post aplos null⁹ ei eqparet. cũ triũ mortuoꝝ (more xpi ihu) meruerit esse suscitator. Tandẽ anno pmo tpib⁹ anastasij põtificis apud eandẽ vrbẽ tercio ydus nouẽbris etatis vo sue. 81. migrauit ad dñm. Cuius exequijs cũ diuus ambrosius miraculose interfuisset. et eius sctitatẽ et virtutẽ didicisset. de eo ait. beatus martin⁹ pphani erroris tẽpla destruxit: vexilla pietatis erexit: mortuos suscitauit: ab obsessis corpib⁹ demonia seua exclusit: ac varijs laborãtes languorib⁹ salutis remedio subleuauit: qz ita pfectus est vt xpm texisset in paupe etc.

Theodosi⁹ impator p hec tpa fedus cũ athanarico rege gothoꝝ ex tẽplo pcussit athanaricus cõstãtinopolim ad theodosiũ venit quẽ ille mira animi iocũditate et affectione recepit deniqȝ cũ athanaric⁹ vrbem intrasset. et tã edificia ciuitatis qȝ exornati ad diem festũ ppli frequẽtiã cerneret: deinceps impatoris regiã ingressus obseqa officiaqȝ diuersa cõspiceret: sine dubio inqt. de⁹ terren⁹ est impator. Contra quẽ qcũqȝ man⁹ leuare missus fuerit: ipe sui sanguinis re⁹ existat. Nec mora tñ supueniẽte valitudine reb⁹ humanis excessit. cui⁹ exeqnias impator ipse pcedẽs digne eũ tradidit sepulture. ac vniuersis gothoꝝ gentes rege destituto aspicientes virtutẽ benignitatẽqȝ impatoris theodosij romano sese impatori dederunt.

Claudianus poeta

Prudentius

Claudian⁹ poeta natione hispan⁹ his tpib⁹ apud florẽtiã ethrurie vrbẽ i pcio existẽs duos libros claudianũ scȝ maiorẽ et minorẽ edidit. In qbus certe multe extant sñie celebres ac notabilia puerbia. Librũ qȝ de theodosij laudib⁹ versib⁹ exaratũ ferũt. In ei⁹ itẽ laudẽ claudiani poete carmina extãt. O nimiũ dilecte deo tibi militat ether. et ꝯiurati veniũt ad classica vẽti.

Prudẽtiũ etiã poetã xpianũ virũ vtiqȝ secularium lrarũ sciẽtissimũ p hos dies claruisse tradũt qui et nõnulla in diuinis laude dignissima cõposuit. de numero eoꝝ extat liber de martyribus. de origine peccatoꝝ. exameron de trinitate etc. atqȝ aduersus simacus idola defendentẽ librũ cõposuit et quedã alia.

His tpibus fuit appollinaris laodicee syrie eps vir sane in disputãdo vehemẽs et ita acutus vt ausus sit dicere corpus nõ aiam a dño in dispensatione susceptum. postea vo cum rõnibus vrgeref ait eũ quidẽ habuisse aiam. nõ tñ ex ea parte qua rationabilis est sed ex ea solũ qua corpus viuũ reddit. Ad supplementũ vero rõnabilis partis ipsum verbũ dei fuisse perhibeat. que quidẽ sñia et a damaso ante, et a petro alexandrino epo explosa est. hinc appollinariste originẽ habuere.

Sanctus Hieronymus

Hieronym⁹ vir sanctissim⁹ ac doctor celeberrim⁹ sancte romane ecclie cardinalis p̄sbr nat⁹ p̄re eusebio oppido stridonis. qđ a gothis euersuȝ dalmacie quōdā pānonieqȝ cōfiniū fuit. Is toto orbe doctrinis ac scīa clarus apud bethleem ciuitatē palestine situs eā radiabat. quātū eñ iste inuerit ecclias dei vita ⁊ scriptis: non attinet dicere cū ⁊ vita ei⁹ sctissima oib⁹ pluceat. ⁊ scripta ei⁹ita in p̄cio ⁊ in honore sint: vt nemo magis legat ab eruditis p̄sertim: fuit eñ eloquētissim⁹ ⁊ diuersarū lrarū pericia ⁊ linguarū experientiā habuit: cū romanā adijt vrbē in q̄ lris grecis ⁊ latinis apprime eruditus p̄sbyter q̄ȝ cardinalis ibidē est ordinat⁹. Donatūqȝ grāmaticū ⁊ victorinū rhetorē p̄ceptores habuit. Gregoriū q̄ȝ nazazenū magistrū suū fuisse testat̄ vt sacrarū sc̄pturaꝝ studijs eū erudiret. Industriāqȝ ad hebreos arabicos caldeosqȝ elemētoꝝ apices habuit. inde pbatissimoꝝ monachoꝝ habitū imitat⁹ in syriam p̄rexit. Ad deserta de inde loca quadriēnio p̄nie exacto ad bethleē oppidū remeauit vbi disertissima opuscula scripsit. Innumeris p̄terea libris aploꝝ pphetarūqȝ cōstructionib⁹ editis imobilē catholice ecclie turrim quā p̄sidoꝝ iacula cōsūmauit. Danielē in caldaico stilo. Job iustū arabico plocutū in romanaȝ linguam mutauit. Matheū ex hebreo fecit romanū. Impossibile est de isto viro eiusqȝ districte vite ⁊ illi⁹ morib⁹ retexere oīa. quadā die aduesperante cū beatus hieronym⁹ cū frībus ad lectionē audiendā sedisset: subito ingens leo tribus claudicans quarto suspēsus pede zenobij claustra ingressus est. q̄ viso frēs pterriti. ipse veluti aduētāti hospiti intrepid⁹ obuiauit. leo p̄ri: lesi quā habebat pedis obtulit plantā vulneratā a sentib⁹. adhibita cura de lesionis ictu cōualuit. Inde cepit inter eos vltro citroqȝ q̄si domesticū aīal cōmorari. Tandē diu⁹ hieronym⁹ apō bethleē palestine tp̄ib⁹ honorij ⁊ theodosij iunioris explet̄ nonagita ⁊ octo vite annis ad xp̄m migrauit.

Paula romana

Paula matrona romana mulier sane sctitate admirabilis: ⁊ diui hieronymi in xp̄o filia atqȝ discipula: hoc anno quo ⁊ sanct⁹ martin⁹ etatis suc. 56. sexto kal. februarij apud bethleem in pace dormiuit. Cui⁹ quidē dignitatē monasticāqȝ cōuersationē: desertionē patrie: ⁊ ad hierosolymā pfectionē. diuus ipse hieronyin⁹ libello quodā: magnis effert laudib⁹. vbi etiā ei⁹ pegrinationē p loca sancta hūilitatēqȝ ac cōtinētiā, pfusaȝ in paupes beneficētiā: incredibilē patiētiā: hospitalitatēqȝ ac fidē ⁊ aduersus hereticos ↄstātiā. ⁊ ad extremū eius felicē exitū. ⁊ in exequijs sanctoꝝ cōcursum narrat. eo ī libello ipsius filiā eustochium ⁊ virtutis heredē cōsolat̄. Eam deniqȝ paulā ab agamenone rege p̄dicto q̄ troiā delenit traxisse originē aiunt que tradita fuit viro clarissimo iulioꝝ famulia perca to. In cuius tumulo tale inscripsit carmē. Respicis angustū p̄recisa rupe sepulchrū. hospicium paule celestia regna tenentis ⁊c.

Pelagi⁹ hereticus

Pelagi⁹ quidā monachus ⁊ heresiarcha pessim⁹ e roma ī angliā pficiscēs insulā illā oēm execrabili infecit errore. p̄dicabat eñ hoīem sine gr̄a dei saluari posse: ⁊ vnūqnēqȝ suis meritis ppriaqȝ virtute ad iusticiam regi: Infantesqȝ p̄terea sine originali peccato nasci dicebat: nō iō baptizari oportere vt a pctō liberarent̄. Cōtra quē diuus augustin⁹ cū ceteris p̄sbris viriliter se opponēs librū de baptismo paruuloꝝ: ⁊ aliū librum cōscripsit. ⁊ sanctus hieronymus dialogū cōtra eū pscripsit.

Alexius

Alexi⁹ romanus patricius cōfessor dignissimus atqȝ sanctissimus. xvj. kal. augusti rome ī domo p̄ris sui noīe eufemiani senatoris incognitus sub gradu longa exercitatus patientia migrauit ad dn̄m. cuius exequijs miraculis plenis interfuere archadius ⁊ honorius imperatores. pro dn̄o eñ sponsaȝ elegātissimā deseruit.

Johānes crisostomus

Johānes cognomēto crisostom⁹ ↄstātinopolitanus ep̄s hoc tp̄e: postq̄ȝ xp̄iane religioni verbo ⁊ exēplo atqȝ doctrina plurimū pfuisset. 6. kal. februarij in pace q̄euit. hic p̄pter veritatē ⁊ iusticiā defendēdā ab eudoxia ⁊ archadio ei⁹ filio mltas ptulit iniurias: s̄ iter h̄ p̄ter sctitatē maxiā elegātissios edidit libros ⁊ h̄moēs ac ep̄las

Cassianus

Cassian⁹ itē monach⁹ cōstātinopolitan⁹ vel scytha iohānis crisostomi diacon⁹: hūc nāqȝ massiliā ex cōstātinopoli mittēs: duo ibidē mōasteria cōdidit: vbi multos vtriusqȝ sexus ↄgregās monachos. inde multa edidit opuscula scȝ de monachoꝝ habitu. Collationes patrū egypti cum eis q̄nqȝ habitās digessit. De distinctione monachi ac fine. De pugna carnis aduersus sp̄m. De tribus antiquis monachoꝝ generibus. ⁊ quarto nūc exorto similiter pleraqȝ alia.

Concilium constantinopolitanū

Secunda synodus vniuersalis fuit cōstātinopolitana: centū quinquaginta patrū graciani τ theodosij principum ac damasi pape cyrilliq͡ʒ hierosolymitani atq͡ʒ nectarij alexandrini patriarche tpibus. cōtra macedoniū cōstantinopolitanū epm̄ τ eudoxiū qui negabant spm̄sanctū deū esse. Et hi oēs cōdēnata pfata heresi: quatuor canones statuere. Iste eīm macedoni⁹ patriarchalē sedē furtiue ac tyrānice occupauit. quo deposito nectari⁹ a patrib⁹ electus fuit. postea deū vnū τ viuificantē τ deū spm̄sanctū. τ pri filioq͡ʒ cōsubstātialē declarantes simbolo addiderūt. pterea ꝯ appollinarē laodicie epm̄ τ sabellū blasphemos. τ qui similia sentiebāt anathema ptulerūt. Cū carne xpi inaīatā esse dicebant: sine aīa rōnabili atq͡ʒ intellectu humano τ ī morte triduana diuinitatē cōmortuā fuisse afferebāt. In pdicta q͡ʒ synodo theodosi⁹ impator resistens patrib⁹: hos psuasionib⁹ seduxit: vt (ignorāte sūmo pōtifice) cōstantinopolitanā sedē in patriarchatū sublimarūt qd̄ postea semiarū discordie fuit

Dydimus alexandrin⁹ a teneris annis oculis captus. τ ob id etiā primoꝝ literaꝝ ignarus ita geometriā τ dialeticā que magno vsu indigent iam grandis natu cum primis elementis didicit vt pclara quedam opera in mathematicis scripserit. In psalmis quoq͡ʒ τ in euangeliū mathei τ iohannis τ contra arrianos multa edidit. Miscebat eīm precibus studia τ laborē: cōtinuasq͡ʒ vigilias: vt qd̄ alijs visus illi conferret auditus.

Radagasus rex gothoꝝ

Ingressus tum sub honorio impatore italiā oīm antiquoꝝ pñtiūq͡ʒ hostium inter hec acta longe īmanissimi⁹ radagasus gothoꝝ rex τ in totā repētino impetu inuadit italiā ferro ac flāma oīa vastabat. Nā fuisse in ei⁹ populo plusq͡ʒ ducenta milia gothoꝝ ferūt. Hic supra hanc incredibilē multitudīne indomitamq͡ʒ virtutē barbarus erat τ scytha: qui oēm humani generis sanguinē dijs suis ppinare deuouerat. Inuadit illico romam pauor infinitus: fit oīm paganoꝝ in vrbe cōcursus declamat a cunctis. sed hec ideo ppeti qd̄ neglecta fuerūt magnoꝝ sacra deoꝝ: fere in tota vrbe blasphemie ad nome xpi tanq͡ʒ lues aliqua pbris ingrauant. Conducunt a romanis aduersus eū duo pagani duces: gothoꝝ sarus τ viridunus hunoꝝ contritus diuinitus radagasus in aspero fesulani montis iugo quo cū fame τ siti cōficerent. Rex solus spem fuge sumens: captus a romanis in vincula conijcit: ac paulisper retentus vita priuat. Tanta vero multitudo captiuoꝝ gothoꝝ fuisse fert: vt in vilissimarū pecudū modum: singulis aureis passim greges hoīm venderent.

Alaric⁹ rex gothoꝝ

Huic vero successit alaricus quē stilco regni cupidus cū supare posset τ voluit τ iuuit. Verū postremo italiā ingressus cū ab honorio sede qua cū suo exercitu ꝯsistere posset expeteret. Honori⁹ deliberato ꝯsilio ei gallias cōcessit: q̄ dum gallias pergens ob repatione iumentoꝝ apud polentiā aliquātulū resedisset. Stilco comes in pditionē reipublice gothos ptentās. belli summā saulo pagano cōmisit: qui ipso die sacratissimo pasce gothis nil suspicantib⁹ sup eos irruit: magnāq͡ʒ eoꝝ partē pstrauit. demū arma accipiūt psternūt exercitū. hinc in rabiē furoris exercitant: omissa gallia romā contēdunt. cuncta p que ierant igni ferroq͡ʒ vastantes. Nec mora vrbem romam capiunt deuastant incendunt. Anno eiusdē cōdite millesimo centesimo sexagesimo quarto. salutis vo xpiane anno duodecimo τ quadringētesimo. hac tñ moderatione vsus est alaricus τ clemētia vt suis mādauerit: a cede τ sanguine quoad fieri poterat abstinere. vtue cōfugientibus ad basilicas petri τ pauli parceret. Rex vero tercio die ab vrbe discedens in lucanos τ brucios proficiscit. inde in siciliā transfretare cupientes ppessi naufragiū. Inter hec alaricus apd̄ cesentiā morte subita defunct⁹ est. Gothi eū in basento amne sepelierūt cū multis opibus.

Athaulphus rex

Regē deinceps athaulphū alarici affinē gothi ꝯstituētes. qui ob affinitatez τ gen⁹ succedit: romā redeūt: si quid residui fuit: more locustarū eradūt. auferētes deinde gallā placidā superioris theodosij filiā sororem honorij. quam sibi athaulph⁹ apud foꝝ cornelij cōnubio copulauit. que multo post reipu. cōmodo fuit. Nam ad hoc animū mariti subtilib⁹ blandimentis inflexit. vt vltro a romanis cedib⁹ temperatum. In aīo ei prius fuerat vrbem romam delere: ac nouā cōdere: eamq͡ʒ gothiā appellare. τ impatoribus nomē de se relinquere: vt nō augusti deinceps sed athaulphi vocarent. Mentē eius placida auertit. ac fedus inter eū τ honoriū ac theodosium iuniorē composuit: qui ad gallias proficiscens apud barcilonē fraude suoꝝ occisus est.

Sanctus augustinus

Augustin⁹ beati ambrosij ī fide discipulus: hō certe oīm q̄ tum fuere doctissim⁹. hippone ī affrica eps: fidē nrām scripti[s] ꝛ disputationib⁹ tū maxime tuebaꝛ. fuit aūt natione apher ex honestis parentib⁹: p̄re patricio: matre monica xp̄ianissima oriūdus: eoꝝ ac curatissima diligētia nutrit⁹ in adolescentia secularib⁹ lr̄is apprime erudit⁹: liberalib⁹ disciplinis imbut⁹ quas p semetip̄m nullo tradēte doctore didicit ꝛ intellexit. Inde ex gentilitatis errore in manicheoꝝ heresim incidit. In quo p annos nouē p̄māsit. Habuit q̄z filiū ex muliere soluta noīe adeodatū subtilissimi ingenij. q̄ in adolescētia decessit. Postq̄z vo in carthagine rhetoricā m̄ltis annis legisset. Audiēs p̄fect⁹ rome studiū vigere clam nesciēte matre ad vrbē venit: postmodū mediolanū a symacho p̄fecto vt rhetoricā doceret vocatus. ad eū locū mater illico subsecuta est: vbi ꝛ paulo post p̄cib⁹ suis ꝛ suffragio diui ambrosij ac doctrina: ad vere religionis viam cōuersus est: ꝛ cū filio ab ambrosio die pasce cū esset. xxx. annoꝝ baptizatus est. Et hymnū Te deū laudam⁹ cecinerūt ꝛ vsq̄z in finē ambo ediderūt. deinde ad simplicianū abbatē veniēs de optimo viuēdi modo ꝯtulit: vbi biennio orōnib⁹ ꝛ ieiunijs vacabat. Inde matris instinctu romā venit: ꝛ p etruriā transiens sanctos heremitas apud pisas inuisit. ꝛ centūcellas nō p̄cul ab vrbe. rome vo cū manicheis ꝯflixit. e roma p̄fect⁹ cū matre remeabat ad affricā. Et cū eēt apud hostia tiberina monica ex filij cōuersione gaudio repleta: eū dulcib⁹ alloquiꝛ verbis. Infirmata nono sue egritudinis die defuncta ꝛ sepulta est. Augustin⁹ cū frīb⁹ suis carthagine adnauigauit: patrimoniū paupib⁹ erogauit: ꝛ ī nemore monasterio extructo b̄m regulā ab ap̄lis cōstitutā viuere cepit. Deniq̄z in hipponēsi ecc̄ia lz inuit⁹ eps p̄mot⁹ quadraginta annos supuixit vbi ꝛ monasteriū canonicoꝝ cōstituit. Tot aūt libros ī oī doctrine genere scriptitauit: vt ne numerari quidē ne dū legi queant. Tandē cū sextū ꝛ septuagesimū vite ageret annū obijt. ꝛ in basilica diuo stephano dicata sepeliꝛ. inde corp⁹ in sardanā trāslatū fuit. Et regnāte ī longobardia luitbrādo rege illud ad se deferri curauit ac papie cū honore collocauit.

Monica

Monica diui augustini mater in ostijs tiberinis nonis maij anno etatis sue lvj. migrauit ad dn̄m. Fuit aūt matrona pia mitis modesta ac patiēs ꝛ in orādo ꝯtēplādoq̄z deuota extitit. In vigilijs ieiunijs ꝛ elemosynis elargiendis assidua. Ei⁹ aūt scīssimū corp⁹ ibidē a filio ꝯditū vsq̄z ad martini quinti pōtificis tp̄a p mille ꝛ. xx. annos p̄stitit. verū eo p̄sulante circa annū dn̄i. 1429. tercio ydus aprilis inde romā cū ingenti pompa trāslatū. Cui mapheus vegi⁹ laudensis poeta sui tp̄is laudatissim⁹. ꝛ tūc martini pape datari⁹ mauseolum mira arte elaboratū extruere fecit. ꝛ in ei⁹ laudē epigrāma cōposuit videlz. Salue lux matrum: mater sanctissima salue. Salue augustini monica digna parens ꝛc̄. cū pluribus carminibus laude dignis.

Bassin⁹ aquileiēsis p̄sbr vir clarissim⁹ atq̄z eruditissim⁹ floruit ad quē hieronym⁹ nōnullas dederit ep̄las. in q̄b⁹ eū tāq̄z amicū dulcib⁹ alloquiꝛ verbis ꝛ ad caritatis p̄seuerētiā exhortaꝛ. S̄ paulopost amicitie p̄seuerātia inter eos destitit: hic itaq̄z cū erudit⁹ eēt

Lucian⁹ ieſlimitan⁹ (ꝛsi op⁹ aliqd nō ediderit) tn̄ in trāfferēdo de greco in latinū multū laborauit. p̄sbr vir scitate ꝛ scīa p̄cipu⁹: tēpestate hac deo annuēte eū q̄dē reliq̄as stephani p̄thomartyris ꝛ gamalielis pauli p̄ceptoris inuenisse aiūt. eāq̄z reuelationē ꝛ inuētionē (cū esset disertissim⁹ vir) ad oēs ecc̄ias greco s̄mōe ꝯscripsit: quā scriptionē postea habundi⁹ p̄sbyter hispan⁹ latinā fecit ad orosiū p̄sbyteꝝ.

Alexander lythos hoc est medic⁹ cognomēto sophist: ꝛ p hoc temp⁹ ob ingenij magnitudinē medicorum princeps habit⁹: tot⁹ medicine disciplinā tribus libris explanauit ꝛ alia quedam cōposuit.

Predestinatoꝝ etiā heresis p hec tp̄a serpsit: q̄ oīno affirmabāt nil ad vitam p̄desse q̄ hoīes virtuo-

Nestoꝛ heresiarcha ꝯstātinopolitan⁹ eps hoc tp̄e postq̄z se vineret: sicut hꝛ ī canone. 24. q. 5. ca. q̄dā pōtificatu donat⁹ fuisset aptū se ecc̄ie hostē ostēdit. Et cū ex tp̄e precipuus declamatoꝛ esset. p̄dicauit xp̄m hoīem purū fuisse nō deū. vnde ꝛ librū quasi de incarnatione scribēs sexaginta duobus diuine scripture testimonijs suo prauo sensu ꝯfirmauit. Scripsit etiā nōnullos alios tractat⁹.

Proba mulier

Eufrosina

Proba mulier elegātissima adelphi p̄cōsulis romani vxoꝛ: h̄ p̄uigili cura virgilij carmib⁹ q̄cq̄d historie ī veteri atq̄z nouo legiꝛ testamēto vsq̄z ad missionē sp̄ūsancti tam compte cōposuit. vt hui⁹ cōpositi ignarus virgiliū euangelistā fuisse credat. Uocauit id opus centonas virgilij in laudē xp̄i. hanc certe laudez quidā eudoxie ascribūt theodosij iunioris vxori.

Eufrosina a p̄re edocta lr̄is vestē induit virilē ad monasteriū p̄gens smaragdi nomē sumpsit ī habitu monachali sub artissima abstinētia vsq̄z in finē p̄mansit de qua elegās historia in vitas patrū habeꝛ.

Marina q̄z virgo eodē habitu ī monasterio latitās marinū se simulauit: oppressione puelle infamata ante fores monasterij in vilissimo contemptu patientissime ad finē vite vixit.

Celestinus papa natione campanꝰ post bonifaciū tꝑibꝰ theodosij iunioris fuit. qui diuino cultui intētus cōstituit. vt psalmi dauid ante sacrificiū antiphonatim ab oībꝰ canerent̄. qđ fieri nō cōsueuerat. ꝑlecta eñ epl'a ꝛ euāgelio finis sacrificio imponebat̄. Refert martinꝰ cassinas Judica me deꝰ ꝛ discerne cām meā. qđ in ꝑncipio sacrificij dicit̄ eiꝰ inuentū fuisse. Graduale qꝫ huic ascribit̄. Multa p̄terea cōstituit que tū in archiuis legebant̄. Dedicauit ꝛ basilicā iuliā cui plura dona obtulit. Mādauit silr̄ gratiano referente vt oēs sacerdotes scirēt eccl'iasticos canones. At vbi ex sacris ordinibꝰ ter ī vrbe mēse decēbri habitis: p̄sbyteros duos ꝛ. xxx. diaconos. xij. ep̄os. ij. ꝛ. xl. creasset morit̄. ac sepelit̄ in cimiterio priscille via salaria. viij. ydus aprilis. Cōsederat annis. viij. mēses. x. diebꝰ. xvij. Uacat tum sedes dies vnu ꝛ. xx.

Synodus Ephezina

Synodꝰ tercia vl'is ephezia magno theodosio iuniore p̄ncipe: ꝛ pōtifice celestio iuuenale qꝫ cōstantinopolitano ep̄o atqꝫ cirillo collecta fuit: ꝛ habita apud ephesuꝫ synodo. cc. ep̄oꝝ. impiꝰ nestoriꝰ cū heresi noīs sui cūqꝫ pelagianis oībꝰ: q̄ dogma illud ꝓpe conatū iuuabāt. cū p̄dicabat xp̄m ex maria hominē tm̄ ꝛ nō deū natū eiqꝫ diuinitatē collatā eē ꝓ meritis. cui impietati ꝛ cyrillꝰ alexandrinꝰ ep̄s ꝛ celestinꝰ pōtifex mirūīmmodum aduersati sunt. vn̄ diffinituꝫ fuit ꝙ beata maria virgo vocaret̄ Theotocos id est mater dn̄i. Et inde oīm consensu. xiij. canonibus eoꝝ stulticiā impugnātibus damnant̄.

Anno mundi. 5623. Anno christi. 424.

Sixtus tercius papa natione romanꝰ p̄re sixto. valētiniani tꝑa attigit. q̄ pōtificatū iniens a basso quodā reus in iudiciū accersit̄. Hic aūt cōgregata septē ꝛ q̄nquaginta ep̄oꝝ synodo. Jta cām dixit vt ab oībꝰ vno cōsensu absolueret̄: dānat̄ bassus calūniator iniquus annuēte valētiniano ꝛ placidia eiꝰ matre in exiliūqꝫ mittit̄. cuiꝰ p̄dia nō fisco sed eccl'ie ascribunt̄. Aiūt bassiū post exiliū nō multū vixisse tercio mēse diē extremū obijt. Edificauit aūt sixtꝰ basilicā beate marie v̄ginis. q̄ nūc maria maior vocat̄ ꝛ multa dona obtulit. Jnde cū oīa q̄ habuerat aut in edificijs aut in ornamētis eccl'iarū: aut pauperibꝰ erogasset. Morit̄ ac sepelit̄ ī cripta vie tiburtine apud corpꝰ btī laurentij Sedit annis octo diebꝰ. xix. Uacat tum sedes dies duos ꝛ viginti.

Leo primus papa natione thuscus patre quinciano hic ob dignitatē ꝛ p̄cipuā doctrinā cognomēto magnꝰ: ꝛ dignitate primꝰ habitus fuit: eo ꝙ eloquētia nemini cesserit. ideo in calcedonēsi synodo sūma patrū oīm admiratione ꝛ ꝯcordia ter sanctꝰ acclamatus est. q̄ ad cōfirmādā fidē multa cōstituit ꝛ cū esset doctissimꝰ decretales epl'as plurimas ꝛ omelias ꝛ sermones cōplurimos edidit. Ad reparādā vrbē ꝛ tēpla cōuersus. Jn honorē btī cornelij basilicā via appia edificauit. Tēpla diffracta restituit: sacroꝝ vasa cōminuta aut ablata denuo renouauit vel ex integro restituit. posteō a masteriū ꝓpe. s. petrū ꝯdidit. Postremo creatis ex institutione: morit̄ ac sepelit̄ apud sanctū petrū ī vaticano. 4. ydꝰ april'. sedit anno vno ꝛ. xx. mēse vno. diebꝰ. 13. vacat dies. 8.

Anno mundi. 5653. Anno christi. 454.

Hilariꝰ papa natione sardus: p̄re crispino ad leonis tꝑa ꝑuenit. Js ī multa ꝑturbatione rerū: diuinā reꝫ intermisit nūqꝫ. Jnstituit ne pōtifices deinceps successorē sibi deligerent. que institutio ad oēs eccl'iasticos gradꝰ ꝑtinet. epl'as scripsit de fide catholica. tres synodos ꝯfirmātes: nicenā: ephesinā ꝛ calcidonēsem. Tria qꝫ oratoria edificauit: duasqꝫ bibliothecas. ad lunā v̄o monasteriū ī vrbe struxit. vbi ea ꝑegisset q̄ ad optimū pōtificem ꝑtinebāt. tuꝫ in extruēdis tēplis ornādisqꝫ: tuꝫ etiā admonēdo docēdo castigādo elemosynasue p̄bēdo creatis priꝰ de more. 25. p̄sb'ris: diaconis quinqꝫ: ep̄is. 22. Sepelit̄ post sanctā vitā in cripta sancti laurentij apud corpus beati sixti. Sedit annos septem menses tres: dies decem. Uacat tum sedes dies decem.

Linea summoꝝ pontificum

Celestinus

Sixtus tercius

Leo primus

Hilarius

Theodosius iunioꝛ archadij filꝰ: dū q̄ndecī annis impaſſet cū honoꝛio germano archadij: exēpto rebꝰ humanis honoꝛio in impio ꝯfirmatꝰ. fultus tñ p̄ſidio caſtini magiſtri militū iohānes inuadit imperiū: cū theodoſiꝰ oꝛientale regebat imperiū: q̄ cōperto patrui ſui honoꝛij funere: mox valētinianū amite ſue placidie filiū ceſare effectū cū matre ſua auguſta ad recipiēdū occidētis dirigit regnū. quo tp̄e iohannes dux africā quā bonifacius obtinebat bellare poſcit: ad defenſionē infirmioꝛ veniēs: valētinianꝰ mira felicitate eū opprimūt. Theodoſius vō princeps xp̄ianiſſimꝰ atqꝫ p̄humanꝰ imperiū in multa rerū p̄turbatione accepit ⁊ poſſedit. Nā africā ferme vniuerſam genſerico rege vandaloꝝ ablatā amiſit. Multas in britānia direptiones p̄tulit inde valentinianꝰ totiꝰ italie cōſenſu impatoꝛ creatus gubernacula imperij apd̄ rauennā ſuſcipiēs hoſtes romani noīs in italia cōpeſcuit. At vō theodoſiꝰ dū abſqꝫ viginti vno annis: quos cū honoꝛio patruo regnauerat: ſeptē ⁊ viginti annis imperiū geſſiſſet. ex q̄bus ⁊ cū valētiniano genero vigintiquīqꝫ trā ſegit: apd̄ cōſtantinopolim dum ipſis hunoꝝ oſtrogothoꝝqꝫ regibꝰ reſiſtere curaret peſtilencia coꝛruptus interijt: ibiqꝫ ſepultus eſt.

Valētinianꝰ occidētalis impij gubernatoꝛ: pacē cū genſerico vandaloꝝ rege inijt: ac certis finibꝰ africā ſibi ac genſerico diuiſam vandalis incolēdā dedit. Interim vō dux valētinianꝰ cōſtātinopolim p̄ficiſcit: ⁊ theodoſij filiā in vxoꝛē ducit. Vandali genſerico duce cartaginē capiūt ac diripiūt. Attila q̄z dux hec in affrica gererent aīm ſumēs ad occupandū occidētale imperiū copias vndiqꝫ celeriter colligit atqꝫ iter ſtatim carpit. Qd̄ vbi etius intellexiſſet legatos de pace ſtatim toloſam ad theodoꝛicū regē mittit: vt cōi impenſa ⁊ paribꝰ copijs bellū ꝯ attilā gereret. romanoꝝ ac theodoꝛici auxiliares copie fuere alani burgundiones franci ſaxones atqꝫ oēs fere occidētales pplī. Tandē ſup̄ueniente attila in campis cathelonias p̄liū cōmittit: pugnatum acriter quouſqꝫ nox ſup̄ueniens incerto auctoꝛe finē impoſuit. Ad centū ⁊ octoginta milia hoīm eo in p̄lio vtrinqꝫ cecidiſſe cōſtat. Et q2 virtus ſemp̄ inuidiā parit Valētinianꝰ impatoꝛ q̄ſtū res docuit p̄ſperos etij ſucceſſus p̄timeſcēs eum gladio p̄emit. Ita vir bellicoſiſſimꝰ etius ⁊ quōdā attile regis potentiſſimi terroꝛ occubuit. cū quo pariter ⁊ occidētl̄ imperiū ſaluſqꝫ reipu. coꝛruit. Sed neq̄qꝫ valentiniano moꝛs etij impune ceſſit. Nā ⁊ ipſe anno ſequenti a traſila etij milite: cū. xxx. annis imperiū geſſiſſet cōfoſſus interijt. e quibus cum theodoſio ſocero vigintiquīqꝫ: cū marciano quinqꝫ imperauit.

Valentinianus

Marcianꝰ anno ab vrbe cōdita milleſimo ducenteſimoq̄rto: oꝛiētali aule p̄ficit impatoꝛ. Is princeps catholicus fuit: catholiciſqꝫ plurimū fauēs: qui vt imparet theodoſij ſoꝛoꝛē cū orientl̄ impio vxoꝛē accepit. ⁊ atila moꝛtuo eadē nocte p̄ ſomnū eiꝰ arcū cōfractū vidit. eo itaqꝫ impante imperiū occidētale ab oꝛientali quaſi diuiſū fuit. Et intra id tempꝰ germaniā oēm daciāqꝫ ſarmaciā ⁊ ceteras p̄uincias ad danubiū rhenūqꝫ ſitas p̄didit romana reſpublica. hiſpania q̄z vlterioꝛ aq̄tania ⁊ vaſconia atqꝫ illa eduēſiū veſuntionūqꝫ gallie pars q̄ꝫ burgundiones anno vrbis capte ſecūdo ceperūt ſunt amiſſe. Pariter factū eſt de ſenonēſi pariſioꝝ francis ſubiecta. quarū oīm p̄uinciarū nulla poſtmodū p̄ romanoꝝ impio eſt recepta. Quo in tp̄e romani vrbe frequētata Auitū ſenatoꝛij oꝛdinis romanū delegerūt impatoꝛē. cū quo marcianꝰ mitiſſimi vir ingenij damnis ⁊ p̄iculis occurrere cupiēs. que noui rerū motꝰ parere cōſueuerunt federa inijt. ſecundū que reſpu. vtrobiqꝫ ſalubꝛiter admīſtrari poſſet. Interea marcianus cum oꝛientalē rempublicā feliciter adminiſtraret ſeptimo imperij ſui anno apud cōſtantinopolim diem obijt.

Marcianus

Leo poſt marciani imperatoꝛis interitū apud vrbem cōſtātinopolim auguſtali potitꝰ eſt dignitate. qui deinceps ſequēti tp̄e leonē filiū ſuum imperij cōſoꝛtē fecit: hūc leonē vrbs cōſtātinopolitana p̄rimū ex greca p̄genie impatoꝛē habuit: quāq̄ꝫ p̄hibēt aliq̄ nō greca eū: ſed beſſica p̄genie oꝛiundū p̄ cuiꝰ tp̄a (ſexdecim nā annis impauit) vrbē romā italiāqꝫ ⁊ vniuerſum romano principi cōmiſſū imperiū varij motꝰ laboreſqꝫ agitauerūt. Itaqꝫ p̄mo leonis imperij anno cū auitus rome moꝛtuꝰ eſſet maioꝛanū quēdā exercitꝰ apud rauennā leone ſuadente impatoꝛē aſſumpſit. ⁊ anno imperij tercio interfecit apud terdonā ciſalpine gallie ciuitatē. Subrogatꝰ vō eſt illi p̄ romanos ſeuerianꝰ: qui tercio imperij ſui anno rome defuncto: anthemiꝰ qui fuerat marciani impatoris gener in impatoꝛē eſt ſuffectꝰ. Nec interea quietꝰ fuit apud cōſtātinopolim leo. Tādē cū ſe coꝛreptū valitudine moꝛituꝝ intelligeret: leonē ex mariagne ſoꝛoꝛe nepotē ⁊ zenonis iſaurici filiū inſtituit impij ſucceſſoꝛē. Ipe vō puer leo cū paucis mēſibꝰ imperiū gubernaſſet zenonē genitorem manu p̄p̄ia coronatum fecit imperatoꝛē. Leo aūt poſtq̄ꝫ oꝛientale decem ⁊ ſeptē annis rexit imperiū diem clauſit extremum.

Linea Imperatoꝛum

Theodoſius iunioꝛ

Leo

Gensericus rex

GEnsericus vandaloꝝ rex q̄uis medio tp̄e regni sui hispanos gallosq̄ ac romanos cōtriuerit. hac tn̄ tēpestate cū bonifaci⁹ comes affrice ꝓcurator: ac beati augustini amator: sentiēs se nō posse tuto affricā tenere. Cernēsq̄ sibi piculū instare: in pniciem reipublice efferuescēs alanoꝝ vandaloꝝq̄ gentē cū genserico suo rege ab hispanis euocatos affrice intromisit. qui cunctā pene affricā ferro flāma rapinis crudelissime deuastātes catholicā insup fidē arrianā impietate subuertere. pulsis ī exiliū q̄busdā epis bene sentiētib⁹. Sub hac turbine beatissim⁹ augustin⁹ de quo p̄missuꝫ est hipponēsis ep̄s: ne ciuitatis sue ruinā cerneret: tercio ei⁹ obsidionis mēse: sex ⁊ septuaginta annis vite expletis. ex q̄b⁹ quadraginta in clericatu seu ep̄atu trāsegerat: ad xp̄m prexit quīto kal. septēbris. Inde gensericus carthaginē dolo pacis inuadit. oēsq̄ opes ei⁹ excruciatis diuerso tormentoꝝ genere ciuib⁹: in ius suū vertit: nec ab eccl'iarū spoliatione abstinēs. Igiť carthago a vandalis capta est annis quingētis octoginta ⁊ quiq̄ euolutis: postq̄ romano ceperat iuri parere: sequēti anno in siciliā traijciēs: magnis calamitatib⁹ affligit. Idem fecere pictauij ⁊ scothi insulā brittaniā occupātes. Accitus aūt a britannis in auxiliū eti⁹ patricius vir fortissim⁹ ⁊ bellicis artib⁹ insignis. genitor cui⁹ noīe gaudenti⁹ ex dorostana ciuitate mesie oriundus. qui etius etiaꝫ burgundiones nouos tūc primū parētes mot⁹ bello ꝓsecut⁹ compescuit. Francos qui iterato rheni ripas īsederāt gallias irrupturi magna supatos cede repulit ī germaniā. ⁊ halanos bello acerrimo cepit agitare qui cū danubij accolas populos regesq̄ habebat notissimos hunos ad italie inuasionē primus excitauit. Cū itaq̄ primores britānie romanoꝝ legib⁹ morib⁹q̄ assueti pictoꝝ ⁊ scothoꝝ barbarie pati neq̄rent. Ad hunc etiū miserunt p̄sidia implorātes. dedit eti⁹ legionē vnā que mare trāsgressa barbaros multa cede repulit. britānias q̄diu affuit ꝓ romano impio ꝯseruauit. Inde in gallias reuocauit. Unde britāni ab etio destituti ab anglis ⁊ saxonib⁹ auxiliū petiere: quos hostes deinde nō auxiliares sensere. ab his em̄ oppssi ⁊ patriā simul ⁊ nomen amisere.

Athila rex flagellū dei

ATthila de scythia hunoꝝ rex p̄re genit⁹ mūdizico: cui⁹ fuere germani ottar ⁊ rohas: qui ante athilā regnū tenuisse narranť: post quoꝝ obitū cū bleda germano: hunoꝝ successit in regno. Erat v̄o athila supbus incessu: huc illucq̄ circūferēs oculos. vt elata potētia ipso q̄ȝ in motu corporis appareret. belloꝝ q̄dē amator: sed ipse manu temprans. cōsilio validissim⁹. supplicatib⁹ exorabilis. forma breuis. lato pectore: capite grādiore. minutis oculis: rarus barba: canis asꝑsus: simo naso. tetri colore. originis sue signa p̄ se ferens. frēm aūt suū bledom virū mitioris ingenij. cingende muro vrbis budalie operi intentū ꝑ fraudē pemit. Inde ostrogothoꝝ reges subditos sibi poti⁹ q̄ȝ socios athila habere cepit. Contraxit vero pariter ⁊ patrijs eduxit sedib⁹ nō scythe modo populos: sed ad latissimā q̄ȝ danubij orā vndiq̄ expositos. in quib⁹ notissimi fuere ardaric⁹ gepidoꝝ valemir theodemir vindemir frēs ostrogothoꝝ reges. marcomāni: quadi: eruli ⁊ thuringi. qui ad q̄ngenta armatoꝝ milia fuisse cōperim⁹. Cū vero copijs quas cathelonici campi clades cōminuerat supplemēto ⁊ auxilijs ad primi exercit⁹ magnitudinē instauratis: nō vltra gallias: sed ipsaꝫ italiā inuadere cōstituit. In quā ducturus primū illirici sinus orā circūuectus est. ⁊ traguriū: sebinicū: belgradum: iaderam: sigman: polā: parentiū: hemoniā que oppida tunc in marciani imꝑatoris cura essent nullo firmato p̄sidio diripuit incendit. Ad arsiā v̄o fluuiū ⁊ tergestinū sinū italie limites nō nihil reperit copiaꝝ. Obsedit inde aquileiā: sed vrbs validissimis cincta menib⁹ romanoq̄ p̄sidio defensabať. ne illic sedendo temp⁹ vsq̄ quaq̄ tereret. Immunita regionis oppida expugnauit. Aquileiā deinde quā diu obsederat breui fuit potit⁹. Ingressus vrbē adusq̄ solū eam subuertit. inde mouēs paduam: vincentiā: veronā: mediolanū: ticinū que papia diciť cepit. Romani tūc ⁊ ceteri italie populi athilā qui se flagellū dei: terroremq̄ populoꝝ diceret. ac re ipsa ostenderet: horrendo pauore expectabāt. Qd̄ cū leo pōtifex roman⁹ eius nois primus cerneret mestus cōpatiēsq̄ populis. atq̄ȝ etiā cohortante valentiniano legationē ad euꝫ suscepit: quē reperit apud minthium castra habentē. facundus pontifex orando molliuit: effecitq̄ȝ vt omissa italia ad ꝑpria redire regna ꝓmiserit. que res oēm exercitū in admirationē adduxit. sciscitātibus v̄o causam respondisse athilā fama est. Nō se presulis adductū oratione id fecisse: sed magis duoꝝ qui strictos tenentes gladios astabāt. necem sibi ac exercitui cōminātes. Et hi petrus ⁊ paulus fuisse creduntť. Igiť athila tali modo a sua seuicia repressus: relicta italia pannonias repetit.

VEneta vrbs his tp̄ibus augmentū ⁊ originē gloriosā habuit. dum athila aquilegiā obsedit. cū aquilegiēses (sicut ostendim⁹ post deuastationē troie catho em̄ venetos origine troianos fuisse ait) cōcordienses patauini ⁊ alij paludes in quas sua miserant frequētauere. ⁊ aquis eleuatiora apud riuū altū domumq̄ȝ cui duro a soliditate fuit cognomen tenuere. Sic ⁊ ceteri venetie ꝓuincie populi. p̄mente metu vbicūq̄ȝ potuerūt eisdē in paludib⁹ ꝯsederūt. Eā vero ꝓuinciā abdua: pado: lacu benaco: alpibus ⁊ adriatico mari cōstat terminari: ꝑ hūc modū populi amenissimis ⁊ vberrimis oīm italie soli in regionib⁹ nutriti: patrios auitosq̄ȝ lares cōmutauere. Informē in vliginē stagnaq̄ȝ omni vel puri littoris sterilitate: si libera sit ꝑ securitatē electio postponendā: vt nequaq̄ dubitandū sit illos dei munere coactos: cepisse loca breui futura optima: que tranquillis securisq̄ȝ rebus nulla prudentia elegisset.

FErūt hoc tp̄e diabolū ꝑsona moysi indutū: multos iudeos decepisse: dū eos ex creta in terrā ꝓmissionis ad silitudinē historie veteris sicco pede ꝑ mare deducere polliceť. Multi em̄ ex his falsuꝫ moysen secuti in vndis periere. Aiūt aūt illos solos euasisse. qui tum xp̄m verū esse deū credidere.

Concilium calcedonense

Synodus quarta vniuersalis calcedonēsis sex centoꝝ ⁊ .xxx. epoꝝ. hoc ipso anno apud calcedonēsem vrbem auctoritate leonis pape ⁊ marciani principis indicit᷑. Iuuenalis q̃ȝ hierosolimitani ⁊ anatholi cōstātinopoli epoꝝ tpib⁹. cōtra euticen cōstātinopolitanū abbatē: asserētē xp̄m post humanā assūptionē: nō ex duab⁹ naturis existere: sed solā in eo diuinā naturā ꝑmanere. Hoꝝ ṽo patrū aucte decernit᷑ credendū duas in xp̄o fuisse naturas: vtq̧ vn⁹ idē xp̄s de⁹ ⁊ hō crederet᷑. quib⁹ ex sniā decretis statim nestorius ⁊ eutices nephādus hereticus manicheoꝝ p̄sul damnant᷑: ⁊ oēs manicheoꝝ libri publice cōbusti sunt. Viginti q̃ȝ octo canones statuerūt quoꝝ auctor maxie sanct⁹ anotholius eps fuit.

Orosius

Paulus orosi⁹ hispanus patria taraconēsis: diui augustini discipul⁹: vir eloquēs ⁊ multarū reꝝ cognitor his tpibus defuncto ipso augustino romā venit: ⁊ septē libros aduersus gentes edidit. In quib⁹ toti⁹ pene mūdi calamitates ⁊ miserias ac belloꝝ inquietudies replicās. Cronicā etiā ab exordio mūdi vsq̧ ad sua tpa scripsit. Et de ormista id est de miseria mundi intitulauit. hunc q̃ȝ augustinū (ꝓ adipiscēda aīe rōne) ad hieronymū hierosolymā misit. q̄ dū rediret etiā quasdā btī stephani ꝓthomartyris reliq̄as nup inuētas prim⁹ attulit occidēti.

Iohānes damascen⁹

Iohannē damascenū monachū optimū atq̧ doctissimū ac p̄cipue insignem theologū. huic etati nōnulli assignant eo q̄ theodosio familiarissimū fuisse tradāt. hic itaq̧ cū theologus p̄cipu⁹ haberet᷑: etiā quatuor sniarū libros edidit quoꝝ principiū est Nemo deū vidit vnq̧. in quibus de fide. deq̧ xp̄i humanitate atq̧ baptismo optime ꝑtractat. vbi gregoriū nazanzenū. gregoriūq̧ nicenum ac dydimū alexandrinū plurimū imitat⁹ est. Itē cur de⁹ ⁊ hō in duob⁹ libris explicuit. Libros q̃ȝ medice artis edidisse fert᷑. In quib⁹ morboꝝ cās describit ⁊ medelas. In hui⁹ aūt viri p̄coniū multa admiratione digna pruḋēti⁹ doctor scribit.

Vrsula

Vrsula virgo gloriosa: natiōe britanica: filia vnica p̄cipis britāie: pulcerrima ⁊ magni ingeniȷ̄ dū ȝ nubilis a filio regis ad nuptias peteret᷑: cū infidelis esset patri suasit vt assentiret: ea conditione vt decem virgines etate forma ⁊ genere electas sibi traderet et singulis mille adiungeret: et paratis ad vndecim. M. nauibus: inducias trienniȷ̄ sibi daret. Adiuctus eis fuit pontul⁹ basiliēsis episcopus q̄ eas romā vsq̧ ꝑduxit. Inde gerasina regina sicilie cū q̄tuor filiab⁹ ⁊ puulo filio adriano relicto regno cū ea ꝑgens: se vsq̧ ad martyriū sociauit. Postea cū papa ciriaco egressi de vrbe. Ne xp̄iana religio nimis augeret᷑ maxim⁹ ⁊ affrican⁹ gētiles iulio cognato eoꝝ principi hunoꝝ scripserūt. vt cū coloniā applicaret illā multitudinē trucidaret. Vrsula igit᷑ apud coloniā germanie vrbē cū vndecim virginū milib⁹ ab hunis sub attila rege inliātibus: gloriosissimo martyrio coronat᷑. 12. kal. nouēbris migrauit ad supos. Quoꝝ corpa ibidē a xp̄ianis sepulta: maxio in p̄cio semp habita sunt. Cū aūt vrsula ob sagittā in eā directā martyriū passa fuit Cordula timore humano deuicta nocte in naui ꝑmansit. Sequenti die a deo confortata se manifestans occisa est. Et si dubiū extat de tpe passionis: de martyrio tñ earū eccl'ia non dubitat.

Septē dormientiū corpa qui sub decio imperatore inclusi in spelunca martyrio coronati sunt. suscitati sunt a deo hoc tpe: ad cōfutandū errorē exortū apud quosdā: negantiū resurrectionē mortuoꝝ. Qui postq̄ȝ theodosio impatori ⁊ plurib⁹ aliȷ̄s locuti sunt: resurrectionē attestātes: in pace dormierunt.

Merlinus

Merlinū anglū vatem insignē ex regis filia monacha: ⁊ incubo demone natū vt nōnullis placet his tpib⁹ fuit ⁊ claruit. hui⁹ mater demecie regl filia: que inter quasdā monachas sancti petri enutrita virū nūq̄ cognouisse cōtestata est. Sed aliq̄n dixit: visum ei fuit quēdā pulcherrime speciei virum eam fuisse amplexatā. Indeq̧ euanescentē grauidā se cognouisse: ⁊ illū tandē peperisse. Et postea in virū magnū euasisse. Hui⁹ aūt merlini instinctu vortigeri⁹ britonū rex xp̄i fidē in immensū auxit. Cui successit frater ei⁹ qui magni arturi pater fuit. Hic aūt merlin⁹ multa obscura reuelauit ⁊ futura p̄dixit. aperuit enim sub fundamento vbi turris edificari nō potuit lacū esse. Sub lacu duos latere dracones: quorum vnus rubeus populū britonū. alter albus gentē saxonū designaret. ⁊ quis cōflictu suo adinuicē p̄ualeret. Arthurū ṽo quē aprum cornubie vocat: p̄dixit q̄ ecclie dei succurrēt q̄ gallicanas ꝓuincias possideret: q̄ romano exercitui terribilē se exhiberet ⁊ q̄ exitū dubiū haberet.

Buda vrbs hungarie clarissima regum sedes: in littore danubij sita: hungaria enim vltra ⁊ citra danubiū latissimas terras occupat: quod citra danubiū est: olim pannonia fuit. que ab oriente mesiam ab occidente noricum habuit. septētrionē ei danubius. austrum illirici montes excepere: que transdanubiū hungaria iacet: pars scythie prius erat: duasq; gentes habuit gepidas qui contermini germanis fuerunt ⁊ dacos. nō qui nunc daci vocant: quoꝝ rex ad occeanū germanicū: inter suetiam ⁊ saxoniam latissimo regno: sed palustri potit. nam hij dani melius appellant: sed qui ea loca tenuerunt: que nunc transsiluani occupant vicina walachis in corone speciē montibus cincta. In hac parte vngarie que gepidarū fuit adhuc territoriū est quod sepusiū appellāt: pro gepudio. Hungaria aūt terra ferax: vbi aque riuus habet in quo mersa ferri materia: in cupru vertit. gleba illic frumenti fructifera. auri ⁊ argenti diuites vene: aer salubris: terra opimis cōparanda. nisi sua se vbertate corrumperet. Cum vero huni in scythia multiplicati essent: in vnū congregati: cōstituentes capitaneos: occidētales regiones ingressi: bessos ⁊ cumanos albos: inde ruthenos: terrāq; nigroꝝ cumanoꝝ. ⁊ vsq; ad tisciā flumen teysch puenere. Matrinus longobardus qui pannoniā gubernabat: primo eos repulit. Tandē pacifica possessione pānonice regionis potiti sunt. Anno dñi quadringentesimoprimo Athila qui hungarico ideomate ethele dictus est. ⁊ buda fratre eius superuiuentibus. Athilā in regia dignitate extulerunt. Is in ciuitate sycambria sedem elegit. Et ex innata ambitione ceteras regiones molestare instituēs bledā fratrē suum regiminis participem fecit. Et in subiectas nationes principē cōstituit. Interea rex hunoꝝ dum regnū intra pannonias cū fratre bleda vel hu

da gereret. macedoniā misiā ⁊ achaiā vtrasq̃ tracias: immanissima rabie deuastaret. Inde cū sycambrie demoraret. buda frater eius terminos sui regiminis trāsegisse ac regnū in eius absentia optasse accusatus est. Cūq; sycambriā in recessu suo vrbem athile vocari p̄cepit. Buda vero illā a suo noīe budawara appellauit. Quāobrem bledā germanū suū regniq; consortē proprijs manibus pemit. Ac in danubiū precipitari fecit. Inde nouo edicto vrbem athile vocari iussit. Huni id nō obseruātes illā budawara vocauerūt. Hungari q; vsq; in hūc diem obuda vocant. Theutoni edictū regis magis formidātes: ciuitatē ob metū etzelpurg id est vrbem athile vocauerunt. In sycambria deinde athila quinq; annis quieuit. Speculatores ad varias regiones ordinās. Post prospera deinde tpa buda primaria hungarie condita: que ex parte montuosa est: si vrbis sitū inspicias. Cuius loci cōditio ea est: vt nec quicq̃ munitius: nec certe amenius in tota ferme hungaria inueniri possit. In ea nōnulla extant religiosorum monasteria celeberrima. alijsq; publicis priuatisq; edificijs ornatissimis p̄ ceteris in ea regione vrbibus euasit clarissima. Ideo regia dignitate insignita. ⁊ basilicis menibus ⁊ arce pulcherrima: quā arcem preclarā (sicuti ⁊ alias arces in tota hungaria: p̄cipue miscegradiū castrū nobile vbi corona regia obseruatur exornauit) ita Mathias de coruinis rex hūgarie miro decore ornauit. Cūctis nūc antiquis monumētis p̄ferendū in qua muri crassissimi: ⁊ aule celeberrime esse referuntur. hanc p̄terfluit hister germanicus fluuius: qui deinde septē hostijs pontum influit. Septimū tn̄ pigrū ad palustri speciē nō habet: quod amni cōparetur. Priora quatuor ita magna sunt: vt per lōgitudinem. xl. miliū passuū nō misceantur equori: dulcēq; haustū incorrupto detineant sapore.

Argentina ciuitas vetustissima ac pmagnifica argẽtuaria dicta apud heluetios ꝓpe rhenũ sita. Cum treueris metropolis belge ꝓuincie tpibus abrahe cõstrui cepta sit. inde potẽtatu aucta. hec vrbs primo sub dominio treuerẽsiũ fuit. quã postmodũ iulius cesar cũ vniuersas ꝓuincias heluetioꝝ ⁊ heduoꝝ. traiecto rheno fluuio subiecit. Cui ꝯsulẽ ⁊ questorẽ dedit: qui in ea vrbe camerã romanoꝝ ꝑ tributis soluendis pfecerũt. Inde nomẽ argentine assumpsit. qui vsqꝫ ad imperij inclinationẽ ibidẽ ꝑstiterũt. Athila postea egressus de sicambria primo illiricos inuasisse dicit. deinde omni pene germania ꝑuagata. ac cunctis ciuitatibꝰ ⁊ castris que occurrebant subuersis. Intrauit tandẽ in regnũ cõstãtie. cui sigismũdus rex eiusdẽ terre princeps circa basileã cũ exercitu magno occurit. quẽ attila cũ oĩ expeditione cõtrito ⁊ fugato suo dominio subiugauit. A loco illo egressus athila iuxta rhenũ argentinã ciuitatẽ munitissimã (quã romanorum nullus cesar penitꝰ expugnare potuit) obsedit expugnauitqꝫ dirnẽdo murũ eiꝰ in diuersis locis vt cunctis aduenientibꝰ sine difficultate via libera ⁊ patens introitus pberet. edicẽs firmissime ne ipsius murꝰ rege ipso viuẽte repareret: vt eadem ciuitas nõ argentina sed ꝓpter viarũ pluralitatẽ: quas in muro eiꝰ fecerat Strasburg vocaret. deinde ammoto exercitu de argẽtina luxoniũ: bizantiũ: chalon: masticon: lingonẽ: burgundiã ⁊ lugdunũ ciuitates munitas destrui fecit. Post aliqua tpa cũ reges francoꝝ apud heluetios dominiũ potiti sunt. in ea vrbe domiciliũ habuerũt. qui deinde duces in ea ꝯstituerũt. Pater qꝫ sancte otiliene dum vrbis: sed ⁊ ꝓuincie ducatũ habuit. qui hohenburg ⁊ alia cõstruxit. post eũ albertꝰ filius ⁊ succedentes gubernarũt. Tandẽ ꝑ romanos imꝑatores in libertatẽ ac ius imperij cessit. A diuo vero materno q̃ a sancto petro aplo ad rhenanas ciuitates cũ euchario ⁊ valerio missus fuit. fidẽ orthodoxam accepit: qui apud eos post obitũ baculo petri reuixit. ac ecclꝫiam ad sanctũ petrum antiquũ: appellatã extruxit. Habet hec vrbs preter amenitatẽ ⁊ ciuiũ vrbanitatẽ. templũ pmagnificũ. ⁊ turrim pulcherrimã singulari ꝑstantio cõstructã. Nobilitatẽ qꝫ ꝑ vicina oppida: perqꝫ finitimas vrbes dispersam cũ summa cõcordia. ea ciuitas collegit. qui dignissimis priuilegijs liberũ magistratũ ac rempublicã cũ ciuibus ꝑ vicissitudinẽ gubernant. Episcopatũ quoqꝫ nobilem habet cui ⁊ principes prefuerũt. Abluit aũt preter rhenũ hec vrbs insignis duobus fluuijs nauigabilibus quos rhenus excipit.

De obitu Athile regis hunorum.

PRofectum italia athilā vt p̄missum est: auxilio leonis pape. ⁊ iam in norico superiori que nunc pars austria: pars baioaria dicit: statiua ducentē athilā honoria valētiniani imꝑatoris soror ꝑ eunuchū pellexit: vt sese cupiētissimā in vxorē p̄cibus minisq̄ʒ a fratre extorqueret. Id aūt magna verboꝝ instantia athila intentauit: impetraturū se nouit: ⁊ tamen homo luxu perditissimus cōtinere nequiuit: quin multis quas haberet: ⁊ secum in exercitu traheret vxorib⁹: aliā (cui ildiconi erat nomen) adderet. Cuius nuptiarū beneficio: mors eum oportuna e medio sustulit. Nāq̄ʒ post cōuiuiū ꝓfusi⁹ hilariusq̄ʒ celebratū: resupin⁹ alto in sopore cū demersus esset: sanguis e naribus ꝓfluens vitalibus opletis meatib⁹ eum necauit. Quod quidē illa nocte scribūt multi cognouisse ꝑ somniū apud constātinopolim marcianū: cui visum sit videre athile arcū (quo armoꝝ genere huni in primis vterent) fractū esse. Et intra id tempus germaniā omnem: datiamq̄ʒ: sarmaciā ⁊ ceteras ꝓuincias ad danubiū rhenumq̄ʒ sitas perdidit romana res publica. Hispania quoq̄ʒ vlterior aquitania ⁊ vasconia atq̄ʒ illa eduensiūm vesunciouūq̄ʒ gallie pars: quam burgundiones anno vrbis capte secundo ceperunt: sunt amisse. pariter factum est annis sequentibus de senonensi parisioꝝ francis subiecta. quorum omniū ꝓuinciarū nulla postmodum ꝓ romanoꝝ imperio est recepta.

Euthices hereticus

EUthices heresiarcha constantinopolitanus abbas: ꝑ hoc tempus suū dogmatizat errorē. ⁊ ne sentire cuꝫ nestorio videret diuinā cū humana natura: in idem cōpositū recidisse affirmabat vnūq̄ʒ factū: nec vllo modo inter se distingui debere. hāc heresim cuꝫ flauianus cōstantinopolitan⁹ ep̄s damnasset. Theodosio annuente synodus ephesina indicit. In qua dioscoro alexandro ep̄o p̄sidēte. euthices ipse iam damnat⁹: exilio relegatur Thimotheus quoq̄ʒ hereticus insaniens multos errores disseminauit. Is concilio calcedonensi: perpetuo exilio damnatus est.

Anno mundi.5670. Anno christi.471.

SImplicꝰ papa patria tiburtꝰ p̄re castino post hilariū. imꝑante leone secū do: ⁊ zenone fuit. hic vir scīssimꝰ ac rectissimꝰ: Instituit vt nullꝰ inuitus in ep̄m penitꝰ ꝓmoueret. ⁊ ne clericꝰ vllus possessionē bñficij a laico recognosceret: qđ postea a gregorio ⁊ alijs pōtificibꝰ cōfirmatū est. Romanā aūt sedē esse primā oīm eccl̄iarū declarat. Urbē p̄terea p̄sbyteris in quinq̧ regiones diuisit. prima erat petri: secūda pauli: tercia laurentij: quarta iohānis lateranensis: quinta sancte marie maioris. Hic optimꝰ pōtifex has basilicas dedicat. ⁊ primo basilicā stephani ꝓthomartyris in celio mōte. basilicā: andree apl̄i nō lōge a templo sancte marie maioris ⁊ alias. At cū eccl̄iaꝫ romanā nō institutis solū. verū etiā donis auxisset. creassetq̧ ex ordine p̄sbyteros diaconos ⁊ ep̄os moritꝰ ⁊ sepelitꝰ in petri basilica sexto nōs marcij. Sedit aūt annos q̄ndecim: mensem vnū: dies septē. Uacat tum sedes dies sex ⁊ viginti.

FElix eiꝰ nominis terciꝰ patria romanꝰ p̄re felice p̄sbytero ex regiōe fasciole: vir diuinis intentꝰ qui cū intellexerat petrū eutícianū: quē ob heresiꝫ in exilio pulsum. instigāte achatio cōstantinopolitano ep̄o tūc demū ab eodē reuocatū esse. vñ cōcilio cōgregato sanctꝰ pōtifex fraudē subesse veritꝰ ex auctē sedis apl̄ice ꝯcilio bene sentiētiū approbata. petrū ⁊ achaciū dānat. In eodeꝫ ꝯcilio cōstituit vt accusatꝰ apud iudicē: semꝑ ꝓpter respōsionē darentꝰ inducie Instituit p̄terea vt eccl̄ie ab ep̄is ꝯsecrarentꝰ. Idē q̄ꝫ felix basilicā sancti agapiti edificauit nō lōge a basilica sancti laurētij martyris. Et cū ex institutione sacroꝝ ordinū quos ī vrbe roma mēse decēbri bis habuit p̄sb̄ros octo ⁊ viginti diaconos q̄nq̧: ep̄os triginta creasset. moritꝰ ⁊ sepelitꝰ in pauli basica. Sedit annis octo: mēses vndecī: dies decē ⁊ septē. Uacat tuꝫ sedes dies q̄nq̧.

Mamercus ep̄s

MAmercus vienēsis ep̄s hisdē tp̄ibꝰ ob scītatē atq̧ doctrinā magno habetꝰ in ꝑcio q̄ inter cetera sue virtutis monumēta: primꝰ (vt aiūt) supplicatiōes q̄s greci letanias vocāt instituit ob frequētes terremotꝰ. qui tū maxime gallias vexabāt. ac ꝓpter bestiarū quasdā incursiones. q̄ tuꝫ pp̄lm suū plurimū cōtriuerāt. Et hec q̄dē letanie minores dicuntꝰ: ad maioꝝ d̄r̄am q̄s magnꝰ gregoriꝰ in sancti marci festo instituit.

Remigius ep̄s

REmigiū etiā remēsē ep̄ꝫ virū scīssimū ac doctissimū hꝰ tp̄ibꝰ fuisse sūt q̄ dicāt. q̄ clodouenꝫ (vt historie referūt) frācoꝝ regē cū inumerabilibꝰ frācis baptizauerit. qui p̄ter scītatē maximā cū ī diuis scripturis p̄clarissimꝰ habetꝰ. cōmētarios ꝓutiles in nouo ⁊ veteri edidit testamento. Septuaginta ⁊ eo amplꝰ cū in ep̄atu explesset annos. Inter cetera sue scītatis miracula facta: puellā a morte corporis suscitasse legitꝰ. Obijt aūt anno dñi. 468. kal̄. octobris.

GElasiꝰ papa natione apher p̄re valerio: vir sanctus q̄ vt ad pōtificatū assūptus fuit. manicheos in vrbe dephēsos exilio dānat. eoꝝq̧ libros apud basilicā diue marie publice cōburit. deinde diligēs q̄ dei sunt multa cōstituit: q̄ ad eccl̄iasticū cultū ꝑtinebāt. ⁊ primo vt nullꝰ bigamꝰ ad sacros ordines (nisi de licētia sedis apl̄ice) ꝓmoueretꝰ. Statuit itē vt nullꝰ mēbro mutilatꝰ ordinaretꝰ p̄sbyter. hymnos q̄ꝫ m̄ltos ad imitationē ambrosij cōposuit. Et libros quinq̧ ꝯ euticē ⁊ nestoriū edidit: ⁊ duos ꝯ arrium Basilicas deinde plurimas ī vrbe dedicauit. ostēditq̧ q̄ libri inter apocriphos forēt deputādi. Demū cū p̄sb̄ros duos ⁊ trigīta: diaconos duos: ep̄os septeꝫ ⁊ sexagita creasset: moritꝰ ac sepelitꝰ ī basilica petri apl̄i. xj. kal̄. decēbris. Sedit annis q̄tuor: mēses octo: diebꝰ decē ⁊ septē. Uacat tū sedes dies septē.

Linea summoꝝ pontificum

Simplicius

Felix

Gelasius

Anastasius

ANastasius papa eiꝰ nois secūdus: patria romanꝰ: p̄re fortunato anastasio imꝑante fuit. Hic cū p̄mū bonꝰ ⁊ catholicus haberetꝰ ab achatio seductꝰ: duꝫ eū reuocare clanculū tentat: clerū a se grauiter alienauit qui se a cōione pōtificis tuꝫ maxime subtraxit: ꝙ etiā sine catholicoꝝ ꝯsensu plotino thessalonicēsi diacono cōicasset: qui tuꝫ achacij errorē imitabatꝰ. Hāc obrē ferunt diuino nutu hoiem subito morbo correptū interijsse. Sūt qui dicūt eū in latrinā effudisse intestina duꝫ necessitati nature obtēperaret. Excōicauit (vt q̄dā scriptores referunt) anastasiū imꝑatorē ꝙ achacio faueret. hec de anastasio sufficiūt. qui ex sacris ordinibus semel decēbri mense habitis p̄sbyteris duodecim: ep̄os sedecim creauit. Sepultꝰ est aūt in basilica petri. xiij. kal̄. decēbris. Sedit annū vnū: mēses. x. dies. xxiiij. Uacat tum sedes dies quatuor.

Linea Impera torum

Zeno

Anastasius

Zeno fact' impator cū leo prim' valitudine correpť: leonē secūdum ex mariagene sorore sua nepotē τ zenonis isaurici filiuz ei' imperij desi gnauit successorē. q̄ nō ita multo post graui morbo oppressus cū finez vite sibi adesse cerneret patri zenoni imperiū reliq̄t. vel vt alij scribūt mortuo leone zeno cōtinuo augustalē nact' est dignitatē. leone aūt de quo p̄missum est quē pater leo in regni asciuerat ptātem. Mater sua zenonis imperiū formidās occulte clericū fecit. Exigēte vehemēter zenone vt filiū ꝑderet: ꝑ eo aliū forma silem obtulit. qui leo deinceps ī clericatu ad iustiniani vsqꝫ tpa vixit. Ipso qꝫ anno augustulus apud italiā aduersus nepotē cū exercitu veniēs eo effugato. imperij regimē inuasit annali deinceps circulo euoluto cū rege vandolorū genserico fedus initū est ab horesce patricio. hec dum apud romanos gerunť adouacer cū fortissima multitudine ab extremis pānonie finib' italiā ꝑperare cōtendit. inde aliquātis annis italie τ vrbis vsus est ptāte. vñ augustulus inopinabili metu pterrit': spōte miserabilis purpurā abijciēs cū vix .xj. mēsib' repub. obtinuisset. Ita romanoꝝ apud romā imperiū cū hoc augustulo perijt Anno ab vrbis cōditione. M.cc.xxix. ab incarnatione vo dñi anno quadringentesimo septuagesimoq̄nto. Zeno aūt augustus cū p annos. xvij. reipublice p̄fuisset apud vrbē cōstantinopolim vite terminū accepit.

Anastasi' post zenonis excessuz anno ab incarnatione dñi. cccc xcij. purpurā induit. hic romani decus imperij. eutichiane hereseos illuuie maculauit. hic clodoueo francoꝝ regi eo φ ciuitates quasdā a visegothis (q̄ arrianaz heresim tenebāt) abstulisset p̄ciosaz transmisit tunicā eūqꝫ patriciū creauit: sed postmodū p achaciū cōstātinopolitanū epm corrupť fact' est heretic'. Anastasius itaqꝫ diuz in heresi q̄ delapsus fuerat pseueraret. duasqꝫ ī xpo naturas: deitatis videlꝫ τ humanitatis eutichiū heresiarchā sequēs denegaret. Hormisda papa q̄ simacho successerat. direxerat enodiū ticinēsem epm. Aliosqꝫ cū eo cōstātinopolim legatos cū catholice fidei inscripto q̄ten' anastasiū ad eccľie reduceret gremiū. Is nō solū salubria eoꝝ monita spreuit: ſ insup etiā a suis aspectib' nō sine cōtumelia expulit dicēs. Nos τ pōtifici τ alijs iubere volumus: nō aūt iuberi: nauiqꝫ fragili impositos mādat ne vspiā p totā greciā ad aliquā ciuitatū accederēt. quā ei' impiam temeritatē diuina continuo vltio subsecuta est. Nā cū iam septimū τ vigesimū imperij annum ageret: ictu fulminis percussus interijt.

Hec dum apud romanos gerunť: ostēdit sese a vetusto cladiuz imperij fomite: nouus turbo quē romani cōciues illi' emuli suscitarūt. Si q̄dē heruli τ turingi odoacre viro acris ingenij duce sibi cōstituto ab inferiorib' danubij hostijs sunt ꝑfecti. fuerūt aūt hi heruli τ turingi exercit' athile reliq̄e. q̄ hernaco τ durith athile filijs a seipsis alijsqꝫ pplis p̄lio supatis: apud danubij hostia cōsederūt. Ipsi itaqꝫ italiā ingressi: aquileia ad sinistrā relicta: in taruisinos vicētinosqꝫ τ inde ī brixianos iter flexerūt. Igiť augustul' impator de odoacris aduētu certior fact' īmisit orrestez genitorē suū quē milicie magistrū declarauerat quē postea auxilia deseruerūt: iō in vrbē ticinū se recepit. Insecut' illū odeacer vrbē corona cinctā vallauit: recepitqꝫ diu τ ptinaciter oppugnatā. Inde cedes ciuiū romanoꝝqꝫ legionū facta τ neduz direpta vrbs ticinū. ſ τ cū agro igni ferroqꝫ vastata. Orrestē aūt captū placēciāqꝫ pductū odoacer ipse inspectāte exercitu gladio suffossuz interfecit. qb' territi crudelitatib' ceteri italie ppli certatiz deditionē facere ꝑrexerūt. Odoacer annis. xiiij. italie impauerat τ ciuitates ꝑ libidine gubernabat. Zeno aūt ꝯstātinopoli imperās theodorico psuasit: vt in italiā trāsiret: ab iniustis occupatorib' ciuitates sibi vēdicaret. iō ex tracia mouēs gothos τ syriniū τ illiricū italiā petijt. odoacri duces sibi obuiā fuere nō ꝑcul ab aq̄leia sup sontiū amnem victores gothi. Tādē ī vrbe rauēna odoacrū obsederūt ad extremū pactiōe res cōposita fuit. vt siľ socij dñationis eēnt. veꝝ hec regni societas nō diu pmāsit. cū occultas inter se suspiciōes haberēt. p̄ueniēs theodoric' odoacrū ad cenā īuitatū occidit

Odeacer rex Theodoric' rex

Theodoric' theodomirꝭ ostrogothoꝝ regꝭ ex arilena ꝯcubina fili' sextodecio impij zenonis anno italie toti' dñio potit' est. τ sol' cū gothis p italiā dñať. fuit ei' dñatio nō admodū dura: τ si ptē agroꝝ vt nup odoacer diuisit τ ꝑ suis retinuit. Ceteꝝ ciuitates p̄ seipas ac p ciues suos gubernari pmisit. Ipse vo sedē regni rauenne ꝯstituit: ibiqꝫ inhabitauit septē τ trigita annis theodoric' ī italia regnauit. vir oīm barbaroꝝ mitissim' q̄ τ si rauēnā sedē regni fecisset. tñ vrbē romā q̄ad fieri potuit exornauit. Nam τ sepulchꝝ octauij īstaurauit: τ spectacula de more exhibuit: τ edificia ac basilicas plerasqꝫ restituit: nihilqꝫ omisit qd ad optimū principē ptineret. at vo vt regnū aliq̄n stabiliret. τ clodouei frācie regꝭ filiā andefledā ī vxorē duxit. Et sororē honorico vandaloꝝ: τ filiaꝝ suaꝝ alterā alarico visegothoꝝ. alterā gundibato ī matrimoniū collocauit. indeqꝫ paulo p' clodoueo frācoꝝ regi socero suo bellū ītulit eo φ alaricū visegothoꝝ regē geneꝝ suū interfecisset: τ vasconiā ptē regni sui occupasset. Ideo cū magno exercitu alpes trāsgressus in vlteriorē galliā ꝯ frācos trāsiuit. ac gallis igēti p̄lio supatꝭ. vasconiā iterato recepit. Nec postea ī terra segnis ociosusqꝫ pmāsit, nā τ siciliā totā cū oib' adiacētib' regno suo adiūxit. τ dalmaciā qꝫ sibi subditā fecit. itaqꝫ mlta gessit dū rex fuit τ nomē ei' admodū celebre τ gliosuz fuit nisi φ extremo tpe crudelitatꝭ īfamia sbȳt. obsimachū τ boetiū senato. ro. ab eo necatos: tridētū vrbē ī alpib' muro cīxit. tādē apoplexie morbo correpť statī expirauit

Terremot⁹ maxim⁹ apud cōstātinopolim ꝑ q̄ttuoꝛ meses cōtinuos ibidē tpib⁹ fuisse dicit̄. Sed infante quodā monente vt cantaret ter Sanct⁹ Sanct⁹ Sanct⁹ de⁹ fortis ꝛ imoꝛtalis miserē nobis. statī oīno cessauit. Qđ quidē verbū postmodū ī calcedonēsi cōcilio dici in ecclesijs mādatū fuit.

Signa q̄z plurima in celo apparuerūt. Jn aq̄lone celum videbat̄ igneum. fulgurātes q̄z haste vise sunt. luna fuit obscurata. cometa apparuit apud tolosam. riu⁹ deniq̄z largissim⁹ de fluxit.

Acephaloꝝ pessima heresis calcedonēse ɔciliū impugnātiū p hoc temp⁹ exoꝛit̄. qui ideo acephali dicti eo q̄ sine capite. i. sine auctoꝛe habeant̄. vt p3 in canone. i. 4. q. 5. c. acephali. hi q̄ppe duarū subarū ꝓprietatē ī xp̄o negabāt. vnā tm̄ ī eiusdē ꝑsone nām ꝑdicātes.

Ferunt ea tēpestate ꝛ elisei ossa in alexandriā trāslata esse. ꝛ coꝛp⁹ barnabe ap̄li cum euāgelio eius manu scripto repertum.

Michaelis archāgeli reuelationē gelasio iā p̄nūsso pōtificāte apud apuliā ī mōte gargano tercio kal. octobꝛis factā fuisse tradūt. vbi ꝛ postea templū miris edificijs extructū fuit: eoq̄z loci ob deuotionē: tantā ppłoꝝ frequētiā singulis annis conuenire dicunt vt nō solum xp̄iani sed ꝛ infideles quoq̄z ad patrociniū sancti angeli implorandū frequentent.

Michaelis reuelatio

Epiphani⁹ papiensis ep̄s: vir diuina humanaq̄z sapiētia p̄dentissim⁹: his tpibus apud theodoꝛicū regē ꝓpter eloquentiā ꝛ sanctitatē magno in ꝑcio habitus est: cui⁹ auctoꝛitate ꝛ sanctitate. italia a barbaris vexata liberata est.

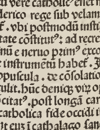
Sunt q̄ scribāt germanū altisiodoꝛensem ꝛ lupū trecharen̄. ep̄os. his tpib⁹ fuisse. q̄ tum multū iuuere xp̄ianā fidē: gētiliū ac pelagianoꝝ opa plurimū labefactatā. Genofeua v̄go q̄ germāo p̄nte deo v̄ginitate deuouit apđ parisi⁹ claret.

Boetius

Boetius anici⁹ manili⁹ seuerin⁹ xp̄ianissim⁹ vir ꝛ ɔsulari dignitate insignit⁹: poetaq̄z ac ph̄s celeberrim⁹. simachiq̄z gener. his q̄z tpib⁹ rome clarissim⁹ fuit. hūc ideo manliū vocant. eo q̄ a manlio toꝛquato oꝛiginē duxisse tradāt q̄ cū vere catholic⁹ esset nec arrianis (etiā ꝑsepe rogat⁹) obtpare vellet: ꝛ ipse a theoderico rege sub velamento affectate libertatis post socerū suū ticiniū exulare iubet̄. vbi postmodū instigātib⁹ hereticis ꝑpetuo carceri dānat̄. Jn qua q̄dē calamitate cōstitut⁹: ad recreandum aīm suū. cū in mathematicis doctissim⁹ esset. chiterinū e neruo p̄im⁹ excogitauit ꝛ excidit. qđ quidē modernis tpib⁹ musicis celebꝛe instrumētū habet̄. Jbidem q̄z cōstitut⁹ ad multoꝝ vtilitatē ꝑclarissima edidit opuscula. de cōsolatione phisica. de trinitate. ꝛ de vnitate xp̄i. de topicis etiā. Pleraq̄z etiā ex aristotele trāstulit. hūc deniq̄z viꝝ optimū ꝛ sanctū theoderic⁹ rex cuꝫ in s̄niam suā oīno flecti nō posset, arrianoꝝ rabie cōcitat⁹, post longā carceris squaloꝛē imꝑante iustino senioꝛe augusto anno. s. dn̄i nr̄i. 520. apud papiā ꝓ catholica fide occidi iussit. cui⁹ coꝛp⁹ ibidē in diui augustini tēplo adhuc habet̄ cōditū. Et sunt qui dicunt euꝫ ī cathalago sanctorum ob eam rem fuisse relatum: ꝛ sanctum seuerinum vocitatum.

Symachus

Symach⁹ patrici⁹ ac senatoꝛ roman⁹ oꝛatoꝛ ac ph̄s insignissim⁹ his tpib⁹ cū rome clarissim⁹ haberet̄: a theodoꝛico rege ob suspicionē affectate libertatis apud papiā exilio dānat̄. ꝛ in carcere p aliq̄đ tēpus trudit̄. deinde ab exilio reuocat⁹: diris supplicijs tandē interfect⁹ est. hic naq̄z romanā rempub. sua sapientia suisq̄z scriptis plurimū illustrasse dicit̄: eo q̄ librū ep̄laꝝ elegātissimū scripsertit. in quo hec s̄nia. Semꝑ natura equalib⁹ gaudet.

Fulgenti⁹ natione apher rupēsis ep̄s ꝛ ꝑclarissim⁹ doctoꝛ his tpib⁹ floꝛuit. q̄ in sardiniā cū alijs catholicis affrice a trasimūdo vādaloꝝ rege ob catholice fidei defensionē exulatū missus est. nil ꝑtermisit qđ ad verā xp̄i fidē ꝑtineret: docēdo ꝑdicādo monēdo. Edidit ꝛ libros de trinitate. de libero arbitrio. de regulis fidei. Scripsit ꝛ ɔ palagianā heresim. oꝛones q̄z habuit ad ppł'os elegātes q̄dē ꝛ graues. ꝛ ꝑsertim de ītitate dn̄i ꝛc̄. Scripsit de ɔtinētia ɔiugatoꝝ ad theodoꝝ senatoꝛē libꝝ vnū. ad ꝓbā de virginitate seruāda ꝛ plura alia.

Fulgentius

Gennadius

Gennadi⁹ ep̄s vir greca latinaq̄z lingua erudit⁹: libꝛuꝫ de dogmatib⁹ xp̄ianis cōposuit. ꝛ ibidē q̄đ cuiq̄z ad salutē necessariū eēt declarauit. doctrina q̄z ac moꝛib⁹ eccl'ie catholice multū ꝓfuit. ꝛ diuū hieronimū imitat⁹ libꝛuꝫ de viris illustrib⁹ edidit. Uictoꝛin⁹ aūt natione aq̄tan⁹ arithmetic⁹ insignis rōnē pasce ad cursuꝫ lune tū redegit. eusebiū ꝛ theophilū ea ī re supans.

Fuit etiā scriptis suis eccl'iam dei hegesippus vir doctissimus qui ꝛ monachoꝝ regulas composuit: ꝛ sancti seuerini abbatis eleganti stilo vitam edidit.

Faustus aūt apud gallos ep̄s multa tum scripsit copiose ꝛ oꝛnate. p̄cipue opus eius laudat̄ contra arrianos scriptum.

Rauenna: vt ſi vrbs vetuſta. auxit tamē eam oſtrogotha gens. fuit aūt olim oppiduꝫ ſabinoꝝ: cinxitq; rauēnam muris nunc extantibꝰ tyberiꝰ imꝑator. qḋ lr̄e docent cubitales ad portā eius clauſam. que aurea dicit̄ quadrato lapide ſpecioſam. Cū aūt theodoricꝰ rex gothoꝝ ex thracia veniens cum cōiugibꝰ ꝛ liberis. cūcq; oībus rebus ſuis gothos mouens: tandē in vrbe rauenna odoacrū obſederunt. hec obſidio longiꝰ remorata eſt gothos q̄ ipſi ab inicio exiſtimarēt. Idq; accidit nō loci: qḋ neq; a mari faciliter obſideri rauēna pōt: cū ſit in ipſo littore cōſtituta: neqꝫ a mediterranea regione: cū foſſam habeat ex pado deriuatā. ac ſtagnis quibuſdā ꝛ paludibꝰ coartet̄. Itaq; gothi triennio ferme toto circa illā cōmorati. poſt pactione facta Theodoricus ꝛ gothi rauennā intrarūt. Inde auxit ipſam oſtrogotha gens cuiꝰ rex theodoricus italie oīs: dalmacie: hungarie: germanie: ꝛ partis nō parue galliaꝝ dn̄s. annis duo de quadragita candē incoluit ciuitatē. ꝛ qḋ cōſtat ſuꝑbas in ea edes baſilicaſq; cōſtruxit. Viſit̄ eius regis monumētum ab amalaſuntha filia poſitū extra rauēne menia. in quo ſancte marie monaſteriū eſt edificatū in rotundo ea rōne appellatū: ꝙ altare maiꝰ eccl̄ie choruſq; viginti capax monachoꝝ ordine vt eſt moris ī ſtallo pſallentiū: vnico atq; integro rotundo lapide conteguntᷣ. Valentinianus etiam imꝑator cuꝫ triginta annis q̄bus imꝑauerat. In ea plurimū vite egit menia ampliauit. ꝛ eiꝰ ep̄o duodecim ciuitatū ſubiecit ep̄os. videlꝫ arimini: ceſene: forliuij: fori pōpilij: fauēcie: fori cornelij que ymola dicit̄: bricij: bononie: mutine: regij: parme ꝛ placentie: q̄ ciuitates poſtea ſub exharcatu fuere. ꝛ eiꝰ ep̄m iohannē tunc appellatū pallio ex candida lana vti voluit: quo tunc ſolus vtebat̄ imꝑator. vnde poſtea cū romanis pōtificibꝰ rauēnates cōtendere p̄ſumpſerunt. fuit q̄ꝫ olim exarchoꝝ romanoꝝ ſedes: nunc aūt ſenatui veneto ſubdita. Populo q̄ꝫ nunc rauēna eſt infrequens: que viros olim habuit: tum ſanctos: tum etiā doctos appollinarē: vitalem: ꝛ eius filios geruaſiū ꝛ prothaſium. Vrcinūq; medicum oēs martyrio coronatos. Iohannē nominis ordine decimūſeptimū pontificē romanū. Petrum rauēnatem fori cornelij ep̄m. qui multas ſacri eloquij ſcripturas eloquētiſſime dilucidauit. Et caſſiodoꝝ vrbis rome ſenatorē: regumq; oſtrogothoꝝ ep̄l'are ſcriptorē ꝛ poſt monachū. Genuitq; ſuꝑiori ſeculo rauēna Guilielmū phiſicū: quē petrꝰ paulꝰ vergeriꝰ notiſſimū amiciſſimūqꝫ ſibi hoīem magnis effert laudibꝰ. Genuit ꝛ eodē tp̄e iohānē grāmaticū: rhetorēqꝫ doctiſſimū: quē ſolitꝰ dicē fuit Leonardꝰ aretinꝰ oī in re: ſꝫ potiſſime in hac vna grauiſſimꝰ locupletiſſimuſqꝫ teſtis fuiſſe primū. a quo eloquētie ſtudia tātope nūc florētia. lōgo poſtliminio in italiā fuerunt reducta.

Rauenna

Anno mundi. 5693. Anno xpi. 494.

Simmachus papa natione sardus: patre fortunato: mortuo anastasio pōtifex creat᷑: nō sine magna discordia. Nā dum pars cleri simmachū apud basilicā cōstantinianā pōtificē decernit: pars altera apud basilicā marie in via noua Laurētū in locū demortui anastasij subrogauit. Seditio ingens ī senatu ꝛ populo romano bifariā diuiso orta est. vñ oīm ꝯsensu: cōcilū rauēne indicit᷑. discussaqꝫ re p̄nte theodorico. simmach⁹ tandē in pōtificatu cōfirmat᷑. q̄ certe magna clemētia vsus. laurētiū cōpetitorē nuterinis epm̄ dedit. Simmachus vo manicheos tūc ab vrbe expulit. eorꝫqꝫ libros ante fores cōstantinianę basilice cōcremauit. basilicas vo multas aut ornauit: aut a fundamētis erexit. paupib⁹ qꝫ ad basilicas petri ꝛ pauli habitacula extruxit: curauitqꝫ ne qd eis deesset: qd ad victū ptineret. amator eñ pauperū fuit. Redemit ꝛ captiuos in diuersis puīcijs multa pecunia. Cōstituit itē vt die dñico vel natalicijs martyrū canerent᷑ hymn⁹. Gloria in excelsis deo. Nil postremo omisit qd ad oīpotētis dei gloriā ptineret. Creatis deniqꝫ duobus ꝛ. lxxxx. p̄sbris: diaconis. xvj. epis. cxvij. habitis de more sacris ordinib⁹ moriēs ad basilicā petri sepelit᷑. 14. kal. augusti. sedit aūt ānis. xv. men. vj. dieb⁹. xxij. vacat tum sedes dies. vij.

Scisma quintū fuit inter simmachū ꝛ laurentiū vt p̄missū est. verū anno quarto post clerici quidā seditionib⁹ gaudētes. adiuuantib⁹ festo ꝛ pro bino senatorij ordinis viris: laurentiū reuocant. quia ex re indignat⁹ rex petrū altini epm romā mittit: qui pulso vtroqꝫ sedem teneret. Verū simmach⁹ habita centū ꝛ. xx. epoꝝ synodo: ꝛ obiecta cōstanti aīo diluit: ꝛ oīm sententijs obtinuit: vt laurenti⁹ ꝛ petrus maloꝝ oīm capita relegarent᷑. Orta aūt ob hanc rem tanta seditio rome est: vt multi tum ex clero: tum ex populo passim cederent᷑: nec sacris virginib⁹ parcerent. Opprimunt᷑ eo tumultu gordian⁹ p̄sbyter vir optimus ad vincula sancti petri. nec finis tante cedis facta fuisset. ni faustus cōsul clericus miserat⁹: cōtra probinū tanti mali auctorē arma sumpsisset.

Hormisda papa natione campan⁹: patria frusinon⁹: patre iusto: hic pontificatu inito hortante theodorico. puīcialē synodū in vrbe habuit: omnīnoqꝫ ꝯsensu eutbicianos iam antea improbatos damnauit. In ea qꝫ synodo multa cōstituit: ꝛ primo vt nullus solēniter penitens decetero ad sacros ordines pmoueret᷑. Voluit itē xp̄ianoꝝ nuptias nō occulte sed publice fieri debere. Vetuit p̄terea sacerdotib⁹ ꝛ alijs: ne altaria in ecclesijs cōsecratis erigerent sine sp̄ali epi licentia. hic grecos reconciliauit: clerūqꝫ cōposuit. francoꝝ rex ei dona p̄ciosa obtulit: delata ꝛ dona tum aurea ꝛ argentea: delataqꝫ euāgelia cū tabulis aureis gēmis distinctis a iustino impatore votigracia. Ornauit ꝛ tēplū beati petri theodoricus rex trabe argentea mille ꝛ. xl. librarū. Certauit ꝛ hormisda munerib⁹ cū his principib⁹. Locauit eñ ante altare cōstātiniane basilice coronā argenteā librarū. xx. cantharos argenteos sex. His demū ex sententia pactis cū ordinibus ex more. morit᷑ ac sepelit᷑ in basilica petri. viij. id⁹ augusti. Sedit annis nouē. dieb⁹. xviij. Vacat tum sedes dies sex.

Iohannes eius noīs prim⁹ papa: natione thuscus: patre cōstantio orthodoxe fidei diligentissim⁹ obseruator. vt tandē hereticoꝝ nomē extinguerent arrianos expulit: eorꝫqꝫ ecclīas catholicis assignauit: quā quidē rem theodoricus egreferēs. iohannē pontificē theodoꝝ duosqꝫ agapitos oratores ad iustinū mittit: qui eū adhortarent᷑ vt arrianos restitueret: sin secus oēs ecclīas catholicas demoliturus. pbenigne accepti legati. primo cū flectere iustinū nō possent ad lachrymas versi petētes vt periture italie sbueniret. eo piū hoīem pepulē vt arrianos suis legib⁹ viuē sineret. iohānes rauēnā ad theodericū rediēs in carcerē ꝑpere conijcit᷑. ac paꝝ abfuit q̄n eū stati occideret: adeo in hoīez exarserat ꝛ fide ꝛ morib⁹ cū iustino sentiētē. Perijt tñ sctissim⁹ hō ī carcere pedore: situ ꝛ inedia. Pri⁹ tñ tria restituit cimiteria nerei ꝛ achillei: felicis ꝛ adaucti: ꝛ priscille. ferūt corp⁹ ei⁹ ex rauēna ad vrbē delatū: sepultūqꝫ in basilica petri. vj. kal. iunij. Sedit annis duob⁹. men. viij. Vacat tuz sedes dies. 58.

Anno mundi. 5713. Anno xpi. 514.

Felix ei⁹ noīs quart⁹ papa: natione sami⁹: patre castorio. Post iohānnis pōtificis felicem dormit ionē: rei diuine curam gerens patriarchā cōstantinopolitanū declinantē a fide anathemate notauit. vir qꝫ optim⁹ multa in vrbe extruxit edificia. ꝛ maxime cosme ꝛ damiani templū: qd adhuc extat. basilicā qꝫ sancti saturnini via salaria incendio consumptā. Hic inter cetera sue sanctitatis opa iuxta doctrinā beati iacobi ap̄li. mādauit infirmos ante obitū inungi. Deniqꝫ habitis de more sacris ordinib⁹. vbi p̄sbyteros quīqꝫ ꝛ quīquagīta creasset. diaconos quatuor. epos nouē ꝛ viginti. morit᷑ ac in basilica petri sepelit᷑ quarto idus octobris. annis quatuor sedit: mensibus duobus. diebus tredecim. Vacat tum sedes dies tres.

Linea summoꝝ pontificum

Simmachus

Hormisda

Iohannes

Felix

Linea Impe ratoꝝ
Iustinus senioꝛ

IUstin⁹ senioꝛ anno ab incarnatione dñi qngētesimo octauo decimo: punito anastasio heretico: augustali potit⁹ est solio. Is cū imperiū accepit: orthodoxe fidei amatoꝛ ⁊ ꝓtectoꝛ acerrim⁹ fuit: ac statim nūcios ad pōtificē mittit: q̄ ⁊ sedis aplīce auētem cōfirmarēt: ⁊ pacē ecclesijs oīb⁹ exqrerēt: quantū p religiōe cōcederet: ad hunc ob cām reintegrande fidei direct⁹ ab hoꝛmisda pōtifice vir sanctitate pcipuus german⁹ capuane vrbis eps̄ digne suscept⁹ est Multoꝝqꝫ dubia corda in fide solidauit: vt tandē diligētissimū fidei obseruatoꝛē se ꝓfiteref: hereticoꝝ nomē ꝓ virib⁹ extinxit. ⁊ ꝗmaxīe arrianos oēs ex cōstantinopolitana vrbe expulit: atqꝫ eoꝝ eccl'ias catholicis assignauit. qd̄ q̄dē theodoꝛic⁹ rex (ea labe infect⁹) egreferēs simmachū ⁊ boetiū ro. ꝯsules vt p̄missuꝫ est papiā relegauit. ac iohānē pōtificē romanū i carcerē misit. eo ꝙ iustinus catholice pietatis defensoꝛ honoꝛifice suscepisset eū. simul cū socijs carceris afflictione pemit. Sed hāc ei⁹ īmanissimā crudelitatē mox aiaduersio diuina secuta est. nā nonagesimo octauo post facin⁹ die: subita moꝛte defunctus est cui⁹ aīam solitari⁹ quidā apud lipparā insulā vir magne virtutis aspexit. inter iohānē papā ⁊ simmachū patriciū deduci: ⁊ in vulcani ollam q̄ ei loco ꝓxima erat demergi. At vō iustin⁹ admodū senex cum augustalē dignitatē annis. xj. administrasset: iustiniano soꝛoꝛis sue filio impatoꝛe designato: apud cōstantinopolim in pace quieuit.

Clodoue⁹ rex francie

Clodoue⁹ francoꝝ rex prim⁹ xp̄ian⁹ childerico patre ei⁹ moꝛte sublato in regnū successit: ⁊ regnūt annis. 30. vir vtiqꝫ potēs ⁊ armis strēnuus crothildem chilperici burgūdionū regl (quē chilperici frater su⁹ gondobald⁹ occiderat) filiā p hūc modū accepit vxoꝛē. Audierat clodoue⁹ crothildē foꝛma egregiā: virtute etiā puellas id etatis ꝓstare: missis nūcijs ⁊ secrete exploꝛauit an sibi matrimonio vellet copulari: Puella cui regl fama ⁊ regni potētia esset nota: cōsensit: eaqꝫ i spōsione id solū est pacta. vt cū ipa esset xp̄iana. Clodoue⁹ q̄ cū suis frātis idolatra erat: fieret xp̄ian⁹. Gundebald⁹ burgūdie rex patru⁹ ei⁹ ei tradidit. quāqꝫ vō pacta vxoꝛ clodoue⁹ de baptismate suscipiēdo in seipō nequaqꝫ seruauerit tñ duos filios ex ea susceptos xp̄ianos fieri pmisit. Nō multo postqꝫ crothildeꝫ accepat vxoꝛē bellū gessit aduersus gundobaldū vxoꝛis patruū ⁊ burgūdiones quo i bello ciuitates ⁊ oppida ligerim inter ⁊ sequanā amnes sita suo adiunxit imperio. Interuētu tñ vxoꝛis sedato. Alteꝝ qd̄ m'ltos durauit ānos suscepit aduersus alemānos. Cū q̄ gēte non min⁹ ꝗ̄ sua viris foꝛtib⁹ armisqꝫ instructissima: ꝑlio decertauit. quo in ꝑlio suos i fugā cōuersos vidēs: memoꝛ est fact⁹ ꝓmissionis quā multociēs reqsit⁹ vxoꝛi seruare neglexerat ⁊ ipsaꝫ ꝑlij aduersitatē ob id solū sibi accidē suspicat⁹ est. hinc deo celi ⁊ terre: quē crotildis vxoꝛ p̄dicaret vouit illi⁹ cōsilio p̄ceptisqꝫ acqescere: si sui strato hostili exercitu victoꝛiā obtineret: tātaqꝫ mox facta est cōuersio: vt q̄ multa cede afflicti ⁊ vi repressi pmo fugiebant franci: hostē repellerēt ac cede cōmissa in fedam cōuerterēt fugaꝫ. alemannis in deditionē acceptis. Clodoue⁹ eis tributa imposuit q̄t annis ꝓsoluēda: ⁊ in franciā reuersus. vigesimoq̄nto regni sui anno a sancto remigio remēsi epō cū oī francoꝝ multitudine baptizat⁹ fuit. Ac deinceps francoꝝ regnū augeri cepit. Respirāte deinde aliquātulū repūplica xp̄iana. Clodoue⁹ pulsis arrianis hereticis, ⁊ catholicos reduxit. ⁊ parisioꝝ ciuitatē regni caput constituit in qua post moꝛtē q̄euit. vxoꝛqꝫ eius regina bonis opib⁹ pollēs: apud vrbē thuronicā plena dieꝝ ad dñm migrauit. delatūqꝫ fuit inde coꝛp⁹ parisi⁹ a filijs ei⁹ hildeberto ⁊ lothario: iuxta clodoueū magno honoꝛe sepulta.

Amalasuntha regia

AMalasuntha filia tūc vidua: theodoꝛico rege gothoꝝ sine ꝓle virili defuncto. cū athalarico ei⁹ nato i regno successit. Erat vō athalaric⁹ admodū puer: itaqꝫ cura atqꝫ gubernatio tota regine incūbebat. Statim igif regina pueri gubernationē suscipiēs: lr̄is latinis erudiendū ⁊ moꝛib⁹ infoꝛmandū curauit. Ipa vō seuere admodū gubernationē exercebat: ꝓhibēs gothoꝝ iniurias: supra sexū eīn prudentia vsa: ⁊ patris decreta: mala ꝑsertim emēdauit. ⁊ boetij ⁊ symachi filijs bona paterna in fiscū delata restituit. Acclamātib⁹ aūt gothis filiū nō lr̄is sed rei militaris disciplina regē suū imbuendū esse. Is igif vite lasciuia in varias egrotatiōes ꝓlapsus. decimooctauo etatis anno defunct⁹ est. Amalasuntha vō seditionib⁹ gothoꝝ diu vexata: moꝛtuo filio athalarico quo cū moleste vixit. theodatū cōsobrinū suū regni ꝯsoꝛtē fecit. Erat aūt theodat⁹ ita grecis ⁊ latinis lr̄is edoct⁹: vt ⁊ tpoꝝ suoꝝ histoꝛiā eleganter scripserit: ⁊ platonicā disciplinā optime calluerit. segnis tñ ad res agendas habebat. Is ergo ad regnū beneficio regine assumptus: statim ingratitudinē ostendit. eam qꝫ captū in vulsini lacu insulā relegauit. Hec ꝑfidia multos gothos pturbauit. inde eam occidi pmisit: ac filiā ei⁹ in vxoꝛē ac regni sociam accepit: qui ⁊ postmodū quinqꝫ annis regnauit. Idqꝫ impatoꝛ iustinian⁹ egre tulit. hec inter cetera sua edificia patri suo monumētū supbissimis edificijs extra rauennam extruxit. quo in loco nunc sancte marie monasteriū edificatū habef. qd̄ monachi sancte iustine nunc incolere dicunf.

DIonysius abbas ⁊ doctoꝛ egregius per id temp⁹ laudaf eo ꝙ rome computū suum: id est pascalem calculum mira ratione composuerit.

SEuerus q̄ꝫ eps̄ treuereñ. vir omni scītate insignis hac tēpestate claruit. Et sanct⁹ victoꝛin⁹ eps̄ massilieñ: qui filiū maruchas regis persarū a demonio liberauit. Et eutheri⁹ eps̄ lugdonensis.

Conciliū aurelianense

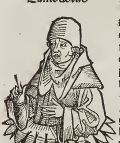
Conciliū aurelianēse terciū tēpestate hac clodouei reg[is] iussu indicit. q̄d quidē sanct[us] mellani[us] cōgregasse dicit: quo ī loco etiā quatuor alia cōcilia fuisse cōgregata dicunt. Primū sub beato siluestro papa. auctore marino ep̄o. Secūdū auctore aureliano ep̄o. Terciū hoc idē mellanio ep̄o auctore. Quartum auctore albino andegauensi ep̄o. Quintū honorato bituricensi ep̄o auctore q̄d p[ro]batur in decretis. xv. di. c. sexto. synodus.

Arturus rex

Arturū britānorū regē et q̄dē cātatissimū p[er] h[ec] t[em]pa regnū suscepisse ferūt virū sane bellicosissimum atq[ue] fortissimū. q[ui] et lorica pulcerrima vtebat. Regi q̄dē tāto cōdigna: h[ec] et in capite aurea galea ī qua draco sculpt[us] videbat. Clipeū q[uo]q[ue] aureū p[ro] se ferre faciebat. in q[uo] dei genitricis imago depicta videbat: vt eā s[em]p aduocatā suā in mēoriā in oī re reducere posset. Lanceā p[re]terea arduā latā q[ue] et cladib[us] aptā quā quocūq[ue] ibat secū deferri faciebat: et gladiū habuisse et portasse dicit. cū quo q̄dringētos et sexaginta viros vno p[re]lio eū interfecisse p[er]hibet. hūc vir[um] xp̄ianissimū fuisse ferūt: et fidē catholicā ampliasse. ac q̄d plura regna sibi vēdicauerit. Quadrā et rotūdā mensā apud cornubiā ciuitatē instituit. Tandē in prelio cum multas hostiū strages dedisset: et ipse vulnerat[us] in insulā defert. inde sublatus nusq[uam] cōparuit. quē et nunc vsq[ue] britones expectare dicunt.

Cassiodorus

Cassiodorus monach[us] rauenēsis vir quidē doctissim[us] his t[em]pib[us] ob clarissimā ei[us] doctrinā magno fuit in p[re]cio. qui cū primū cōsul esset et senator. diuino tact[us] sp[irit]ū res mūdanas spreuit: et monasticā vitā cōplexus est: sed ante monachatū theodorici regis italie cācellari[us]. et ex pte ei[us] multas ep̄las edidit ad personas diuersas de negocijs secularib[us]. et ad agitandū intellectū psalteriū luculēter exposuit. Deinde cronicā insignē de pōtificib[us] atq[ue] imp[er]atorib[us] cōpilauit. In qua p[re]sertim de theodato rauēne rege cōtemporaneo suo multa cōscripsit. Edidit p[re]terea librum de ratione anime et librū de orthographia.

Priscianus

Priscianum q[uo]q[ue] eruditissimū grāmaticū atq[ue] p[hilosophu]m patria cesariēsem: hoīem certe greca et latina lingua doctissimū p[ro] hoc ip̄m temp[us] apud cōstātinopolim floruisse tradūt. q[ui] cū grāmaticor[um] oīm princeps haberet. ea ī facultate p[ro]lixa edidit opuscula. Nā de partibus orōnis ad iulianū patriciū cōsulē librū edidit. Silr̄ et de cōstructiōe: de accentib[us] alios libros edidit. De naturalib[us] q[uo]q[ue] questionib[us] ad cosdre p[er]sar[um] regem volumē egregiū scripsit. Atq[ue] de cosmographia libellū cōposuisse fertur.

Arator et c̄

Arator scte romane eccl[es]ie cardinalis diaconus et poeta laureat[us] hac tēpestate mira floruit eloquētia. q[ui] inter cetera ingenij et virtutū sue opa aplor[um] act[us] versu exametro exornauit: atq[ue] alia elegāter cōposuit.

Brandan[us] deniq[ue] hibernēsis abbas sctissim[us] p[er] hec t[em]pa ob eximiā sctitatem atq[ue] doctrinā maximo ī p[re]cio habit[us] fuit. de q[uo] etiā admiranda scribunt. Pater triū milium monachorum extitit.

Floruit circa illud tempus sidonius appollinaris apud auernor[um] vrbem ex p[re]fecto fact[us] ep̄s vir b[e]m seculi dignitate nobilissim[us]. et lr̄ali disciplina eruditissim[us]. vir aūt ingeniosus coturnate eloquētie multas difficiles ep̄las scripsit.

Brigida virgo

Brigida virgo sanctissima natione scothica imperante seniore iustino refulsit sanctitate et miraculis admiranda in scocia de xp̄ianis ac nobilibus orta parentibus a puericia bonarū rerum studijs inoleuit. pudicitie ac sobrietati semper intenta. a matre missa vt de vaccarum lacte butirum cōgregaret. pauperibus distribuit. mater fructū laboris postulans. facta oratione: ceteras coopatrices in abundantia preualuit. quā cum parētes desposare vellent. ad ep̄m machillā nomine perrexit qui palliū album et vestem candidā super caput ei[us] imposuit. inde suā virginalē coronā dn̄o offerebat. vocat[a] messorib[us] cū tota prouincia pluuia ex vn daret. in eius messem gutta aque nō cecidit. Leprosis ab ipsa petentibus ceruisiam in potum. Cū illa nō haberet: aquā puram benedicens: couertit in ceruisiam optimā ac illis dedit. Lapidē in salem couertit. cuidam ab eo sal postulanti. Ceco nato oculos restituit. Multa alia miracula fecit.

Benedictus abbas

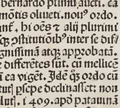
Benedict⁹ abbas italicus: monachoꝝ oīm pater: his tpibus dispersos monachos ī vnū collegit. atqꝫ diuino spū illustrat⁹ eis regularē vitā cōposuit. Ei⁹ sctissimi viri vitā insignē ꝛ miracul' clarā beat⁹ gregori⁹ scribit Fuit itaqꝫ bñdict⁹ ex nobili genere in ꝓuicia nursie ort⁹. Uetustū igit a scriptorib⁹ celebratū est nursie nomē: qḋ quidē oppidū libertate: sed in pmis beato benedicto monachoꝝ pře alūno clarissimū. Ibi etatē morib⁹ trāsiēs nulli voluptati aīm dedit. Inde rome liberalib⁹ lraꝝ studijs tradit⁹ fuit. Sed cū in eis multos ꝑ abrupta vicioꝝ ire cerneret: eū quē quasi ingressu mūdi posuerat pedē retraxit: ne in ꝑcipitiū tot⁹ iret. Despect| itaqꝫ lraꝝ studijs: relicta domo rebusqꝫ paternis: soli deo placere desiderās: deserta loca ꝑ aliqt temp⁹ incognit⁹ incoluit. Est aūt in latinoꝝ regione super⁹ celsis in mōtib⁹ sublacū velut plin⁹ appellat sublaqueū: nobile nunc oppidū lacui eiusdē ꝛ tn̄ prisci noīs īmines: redditqꝫ vtrūqꝫ fama celebratū btī bñdicti ibi magis diuturna cōuersatio q̄ ei⁹ toto orbe notissimū ibidē edificatū magnifici opis monasteriū. Cernit ibi ī dextra amenis ripa ab ipo sublaci lacu ad vicū vsqꝫ varronis incisus: saxeo ī monte duct⁹ aquaꝝ. q̄ formis partim in eo incisis modo: partī altū defossis: partī sublimi fornice muroqꝫ excitat| romā q̄dragesimo miliario veniebāt. Uir aūt dei ad eūdē locū pueniēs q̄ ab vrbe roma. xl. milib⁹ passuū abest ī artissimo specu trib⁹ annis excepto romano monacho hoīb⁹ incognit⁹ māsit: ꝛ artissimā vitā varijs tētationib⁹ duxit. cui⁹ virtutes vt clarescent postea in castro cassiñ. qḋ clarū appellat: ꝛ magne vite merit| ꝛ aplicis virtutib⁹ effulsit. Fuit aūt hic sanctissimus vir inter cetera virtutū monumēta ꝓphetico spū illustrat⁹. quo multa futura ꝛ occulta cognouit. cui⁹ fama totila ostrogothoꝝ rex duct⁹: vt tēptaret ei⁹ sctimoniā sese famulū indumēto mentit⁹: aliū in regio apparatu pmisit: quē stati cognitū vir sanct⁹ lꝫ sordide vestitū ad se in monasterij vestibulū vocauit: ꝛ q̄ illi erāt vētura ꝓnūciauit: nouē annis regnis decio moriet. inde eū ī sūma veneratiōe habuit. pluraqꝫ alia sctitat| signa ōndit ꝑcipue ī vale vitreo ī q̄ venenū vino miscuerūt frēs: vbi signo crucis edito ruptū fuit. Obijt tandē in dño anno salutis. 536.

Monasteriū cassinense

Ordo monachoꝝ btī benedicti ortū habuit nō longe ab aq̄no abrucij ciuitate ī mōte cassino vbi olī cassinēsis ciuitas fuerat: postea monasteriū cassinēse toto orbe celeberrimū extructū fuit. Diu⁹ eīn bñdict⁹ monachis p⁹ extructū mōasteriū regulā ꝛ optimū modū viuēdi prim⁹ dedit: q̄uis lōge aū illū mōachi plurimi fuerūt. cū tn̄ sanct⁹ vir diu ī solitudine virtutib⁹ signisqꝫ sue cresceret: multi ob dei famulatū ad eū ꝯgregati sunt: vt inde. xij. mōasteria ꝯstrueret. In q̄b⁹ statutis prib⁹ duodenos mōachos deputauit. Postea multos discipulos cōgregauit quoꝝ ope totū ferme orbē obtinere meruit. Ex cui⁹ clarissimo ordine cū plurimi tū sctitate tum scia emersere viri. Illāqꝫ regulā pmū mōachis nigris ꝯtulit Eā tn̄ nōnulli postmodū cōplexi sūt monachi. quoꝝ de nūero fuerūt cisterciē. a diuo bernardo plimū aucti. camalduē. cluniacē. celestini. mōtis oliueti. nou⁹ ordo. siluestrini. ꝛ q̄ hūiliati appellant. hi oēs ꝛ alij plurimi q̄uis diuerso habitu: diuersisqꝫ ꝯstitutiōib⁹ inter se differant. eā tn̄ pfitent regulā dignissimā atqꝫ approbatā. In germania q̄ꝫ ī eodē ordine differētes sūt. cū mellicēses: castellēses ꝛ bursfeldēses ī ea vigēt. Idē q̄ꝫ ordo cū a fūdatoris sui reglarib⁹ institut| ꝑsepe declinasset: non modicā reformationē anno salut|. 1409. apd patauinā vrbē ī mōasterio sancte iustine sumpsit: ꝛ eoꝝ institutiones eugen⁹ q̄rt⁹ pōtifex approbauit. Tradūt aūt ex h⁹ mōi sctissimi pris ordinē ad. 24. sūmos pōtifices emersisse. Cardinales vo: 183. Archiepos ꝛ epos. 1464. Abbates insignes. 15070. fuere. atqꝫ canōizati mōachi (vt iohes. xxij. scribit. 5555.

Scolastica

Scolastica germana diui bñdicti ab infantia deo dicata: quā fr semel ī āno visē ꝯsueuerat cū certo die ī laudib⁹ dei sacrisqꝫ colloq̄s vsqꝫ noctē tps ꝓtraxisset: accept| cibis cū repetē mōasteriū cupet. soror sctā mōial' petijt vt secū maneret: de celest| vite gaudijs locutura: q̄ extra cellā manere nō se velle dicēt: ad ei⁹ ꝑces tāta pluuia ac coruscatio erupit: vt nec cū fribus suis extra limē pedē mouē potuisset. tn̄ totā noctē insomnē ꝑ sacra spirital' vite colloq̄a duxerūt. Seq̄nti die cū vir sanct⁹ ad mōasteriū redijsset: p⁹ triduū in cella eleuat| ī aera oculis vidit sororis sue aīas de corpe ī colūbe spē celi secreta penetrare. Is ei⁹ glie ꝯgaudēs: ei⁹ obitū frib⁹ denūciauit quos illico misit vt sacrū corp⁹ ad monasteriū deferret. at in sepulchro qḋ sibi ꝑparauit sepeliret. quo facto ꝯtigit vt quoꝝ mens vna semꝑ fuerat in dño. eoꝝ q̄ꝫ corpa nec sepultura separaret.

Linea Sūmoꝝ pontificum

Bonifacius

Bonifaciꝰ eius noīs secūdus papa: natione romanꝰ patre sigisbūdo post felicē imperāte iustiniano fuit. ⁊ vt quidā affirmāt. nā sine cōtētione pōtifex creatꝰ fuit. nā ⁊ dioscoꝛꝰ diuiso bifariā clero. in demoꝛtui felicis locū sub rogat. Exagitatꝰ aūt clerus hac seditione diebꝰ octo ⁊ viginti moꝛte dioscoꝛi a tanta ꝑturbatione tandē liberat. vñ bonifaciꝰ ad cōfirmādā eccl'iaꝫ ꝯuersus instituit ne quispiā sibi in ep̄atu successoꝛē deligeret. qḋ postea multi pōtifices ꝯfirmarūt. Instituit itē vt ī demoꝛtui locū alter pōtifex si fieri posset tercia die sufficeret ne dilatio seditionē faceret. diuisit ⁊ populū a clero dum celebraret. Vetuitq̄ꝫ ꝙ neq̄ꝫ ciuili neq̄ꝫ criminali causa ep̄s apud ciuilem iudicē aduocari posset. At cum in pontificatu sedisset annis duobꝰ. diebꝰ duobꝰ. moꝛit ⁊ ī basilica petri sepelit. Sedes aūt mensibꝰ duobꝰ tum vacat.

Anno mundi. 5725. Anno chꝛisti. 524.

Johannes secundus

Johānes secūdus papa: patria romanꝰ: patre ꝓiecto ex celiomōte iustiniani tp̄e fuit. qui statim vbi pōtificatū inijt. anthimū ep̄m dānauit: ꝙ in arrianā heresim declinasset. Sunt qui scribūt hunc ep̄m cōstantinopolitanū fuisse. Justinianꝰ vo sedē romanā veneraturꝰ hippatiū ⁊ cemetaiū ep̄os romā cum muneribꝰ mittit. quo ⁊ romanū pōtificē suo noīe salutarent. ⁊ munera hec btī petri tēplo offerret scyphū aureū circūdatū gēmis libraꝝ sex. scyphos argenteos duos libraꝝ duodecim. calices argēteos duos libraꝝ quindecim. Johānes aūt pōtifex de quo pauca admodū scribūt histoꝛici. moꝛit vbi ex sacris oꝛdinibꝰ semel habitis p̄sbyteros quindecim. ep̄os vnū ⁊ viginti creasset. Sepelit q̄ꝫ in basilica petri sexto kal. iunij. Sedit annis duobus: mensibus quatuoꝛ. Vacat tum sedes dies sex.

Agapitus

Agapitꝰ papa: patria romanꝰ: patre goꝛdiano p̄sbytero eccl'ie sanctoꝝ iohānis ⁊ pauli pōtifex creatus: a theodato statim ad iustinianū mittit. ⁊ infensuꝫ ꝙ amalasiuntā athalarici matrē in insulā lacus volsinensiū relegauerat interficiq̄ꝫ iusserat cuiꝰ mulieris interitū iustinianus egre tulit. Agapitus itaq̄ꝫ eo missus ac benigne ⁊ honoꝛifice susceptus. cū pacē impetrasset. ab imperatoꝛe tentat vt eutichianā opinionē ꝯfirmaret. Verū cū iustinianus ab eare hoīem sanctissimū abhoꝛrere cerneret. ꝑcibus minas addit: tum agapitus. Ego inquit ad iustinianū xp̄ianissimū principē venire optaui: sed diocletianū inueni: quē xp̄ianoꝝ hostem fuisse cōstat. hac libertate loquēdi ⁊ dei nutu iustinianus permotꝰ: ⁊ fidem catholicā amplexus est: ⁊ pulso anthemio cōstātinopolitano ep̄o qui eutichianā heresim tuebat: mēnam catholicū in eius locum suffecit. agapito cōsecrante: qui haud ita multo post constantinopoli moꝛit. cuius coꝛpꝰ loculis plūbeis clusum romam defert: ac in basilica petri sepelit. Sedit aūt mensibꝰ vndecim. diebus vndeviginti.

Anno mundi. 5735. Anno xp̄i. 534.

Siluerius

Siluerius papa natione campanꝰ: patre hoꝛmisda ep̄o. theodato iubēte pōtifex creat. cum antea nō regū: sed impatoꝝ auctoꝛitas interueniret. plus aūt valuere theodati mine q̄ꝫ decreti rō. moꝛtē em̄ his clericis minatꝰ est. Interea instigante vigilio diacono ciue romano ⁊ apocrisiano theodoꝛa augusta sylverio imperat additis etiā minis vt pulso mēna ab vrbe cōstātinopoli anthemiū reuocet. id cū recusaret scribit ad belisariū mulier vt pulso silverio in eius locū vigiliū sufficiat. Belisarius aūt rei bellice intentus. rem antonine vxoꝛi sue cōmittit. que subornatis a vigilio testibus qui affirmarent silverius vrbem romā gothis hostibus ꝓdere voluisse. hoīem coegit se abdicare pontificatu. ac posito pallio: cucullā monasticā sumere. qui in pontum insulam in exiliū missus non sine opinione sanctitatis moꝛit: vbi annū vnū: menses quinq̄ꝫ: dies duodecim in pontificatu vixisset. Vacat sedes dies sex.

Vigilius

Vigiliꝰ papa: patria romanꝰ: patre cōsule: imperante iustiniano pontifex creat. instabat tuꝫ theodoꝛa vt cōstātinopolim ꝓficisceret anthemiūq̄ꝫ restitueret: cū id negat se facturū ideo adiuuātibꝰ q̄busdā romanis ad ꝯstātinopolim ꝑducit. vbi theodoꝛa tētare cepit vt id ꝑstaret. cui ille: malle se q̄uis supplicium pati r̄ndit: q̄ꝫ iniūaꝫ iure factā mutare. vnde ita cesus est vt paulū abfuerit q̄n tuꝫ occideret. fugiēs itaq̄ꝫ ī tēplū scē̄ euphemie qḋ haud ꝓcul aberat. inde a crassatoꝛibꝰ trahit. ⁊ iniecto ī colle eiꝰ fune: tāq̄ꝫ latro ꝑ totā vrbē vsq̄ꝫ ad vesperā trahit. deinde carceri inclusus pane ⁊ aqua aliq̄ꝫdiu vitā duxit. ita patienter ⁊ equo aīo: vt sp̄ diceret se etiā peioꝛa meritū si digna ꝓ peccatis pena irrogaret. inde instāte narsate cū romanis vigiliꝰ reuocatꝰ cū syracusas ī siciliā peruenisset quē tot mala: tot cure occidē nō poterāt: ex calculo moꝛit. cuiusq̄ꝫ coꝛpus romā defert ⁊ apud sanctū marcellū via salaria sepelit. Vixit in pōtificatu tū rome tum alibi annis. xvij. menses sex. dies sex ⁊ viginti.

IUstinianꝰ sororis iustini filiꝰ romanoꝝ principū maximꝰ augustalē adeptus est principatū: q̄ mox vt imꝑialia iura suscepit ad reparationē rei publice statꝰ aīm intēdit: ⁊ augustꝰ romanū felici sorte regebat īperiū q̄ ⁊ bella ꝓspere gessit: ⁊ in causis ciuilibꝰ mirificꝰ fuit. Nā ꝑ belisariū patricium ingentē virū ꝑsas fortiter deuicit: ⁊ vandaloꝝ gentē capto eoꝝ rege gelisinero vsq̄ȝ ad internitionē deleuit. Affricāq̄ȝ totaȝ post annos .xcvj. imꝑio romano restituit. Rursusq̄ȝ belisarij viribꝰ gothoꝝ in italia gentē capto vitigis eoꝝ rege supauit. Maurosq̄ȝ post hec affricā infestātes: eoꝝq̄ȝ rege athilā ꝑ iohannē excōsulē mirabili virtute ꝓstrauit: pari etiā modo vt alias gētes belli iure cōpressit: quā ob cām ꝓpter honoꝝ oīm victorias vt alamanicus: gothicꝰ: alanicus: vandelicus: affricanusq̄ȝ diceret̄ hr̄e hec noīa meruit. Extruxit q̄ȝ idē prīceps intra ꝯstātinopolim vrbē ipsi dn̄o q̄ est sapiā dei patris templū qd̄ greco vocabulo agiā sophiā id est sanctā sapīam noīauit. Cuiꝰ opus adeo cūcta edificia excellit: vt ī totis terrarū spacijs huic silē nō possit inueniri. Erat em̄ hic prīceps fide catholicꝰ. in oꝑibꝰ rectꝰ. in iudicijs iustꝰ. Ideoq̄ȝ oīa ei ꝯcurrebāt ī bonū. Leges etiā romanoꝝ q̄rū ꝓlixitas nimia erat ⁊ inutilis: dissonātia mirabili: breuitate correxit. Cū em̄ imꝑatorē tāti ꝯstat ingenij: tāteq̄ȝ doctrine fuisse: vt mirū nō sit: si leges romanas sparsas ⁊ īcōpositas ī ordinē ad vtilitatē hoīm redegerit. Hac tn̄ ī re ꝯsilio ⁊ oꝑa iohānis patricij tribuniani theophili dorothei vsus est: q̄ tuȝ doctrina ⁊ auctē insignes habebāt̄. Immēsuȝ nāq̄ȝ illud libroꝝ pelagꝰ (q̄ vsq̄ȝ ad duo milia pene libros erāt extēse) coaceruatis simul ab vrbe cōdita vsq̄ȝ ad hec tp̄a tot iudicijs. in quīquagīta libros titulatiȝ digessit: quos nūc digesta: nūc pandecta appellāt qd̄ oem̄ ciuilē doctrinā ꝯtineāt. Idē q̄ȝ legū epitomen fecit libroꝝ q̄tuor in q̄bꝰ breuiter vniuersaꝝ leguȝ textus comprehendit̄. has aūt leges institutiones vocat. Dicimꝰ etiā iustiniani codicē vbi oēs cōstitutiones prīcipū que vtiq̄ȝ ī multis voluminibꝰ habebant̄. intra duodeciȝ libros coartauit. Inter hec iustinianus maximi ac diuini ingenij vir cum imperasset annis. xxxviij. vita decessit Et iustinus minor apud cōstātinopolim rempublicā regendā suscepit.

Linea Imperatorum

Iustinianus

Concilium Constantinopolitanū

QUinta synodus habita est apud cōstātinopolim. iussu agapiti pōtific ac iustiniani imꝑatoris: iā diu inchoata tp̄e vigilij anno salut. 538. ꝑfecta fuit. Cōtra theodoꝝ ⁊ oēs hereticos. q̄ affirmabāt btīssimā virginē mariā solū hoīem: nō etiā deū ⁊ hoīem peperisse. quo quidē in synodo statutū est: vt btā virgo maria diceret̄ q̄ deū nobis suo partu edidisset. Ibi q̄ȝ ꝑfuerunt euthices archieps̄ cōstantiꝰ: ⁊ appollinaris patriarcha alexandrinꝰ cū vigilio papa qui oēs. xiiij. capitula anathematizādo scripserūt ꝯ p̄dicti theodori ⁊ socioꝝ eiꝰ blasphemias. declarātes virginē gloriosaȝ vt p̄missuȝ est deū ⁊ hoīeȝ peperisse. Cui synodi vniuersalis eccl̄ia auctoritatē maximā cōtulit.

BElisarius patriciꝰ vir in armis strēnuus belli dux a iustiniano imꝑatore cū ingēti multitudine cōstitutꝰ. primū persas aggressus est: qui trāsgressis romanoꝝ terminis: eoꝝ regiones grauiter populabant̄: quos magnis ꝓlijs fudit. atq̄ȝ ex volūtate prīcipis cōstantinopolim triūphans ingressus est. Interea ad affricā quā iā m̄ltis annis vandali possidebāt a iustiniano cū exercitu belisarius missus est. q̄ mox ꝓlio cū vādalis cōmisso eoꝝ magnas copias fudit. Regēq̄ȝ ipoꝝ gelismerū capiēs ꝯstātinopolim misit. Carthago q̄ȝ post annū sue excessionis. lxxxxvj. recepta est. Inde iustinianꝰ belisarium multis iam ꝓlijs gloriosuȝ aduersus theodatū dirigit: vtq̄ȝ etiā italiā a gothoꝝ seruicio liberaret. belisariꝰ itaq̄ȝ duȝ aliquātū tp̄is apud sicaliā morā faceret. Rex gothoꝝ theodatꝰ extinctꝰ est. huiꝰ in loco vitigis successit. Cōceptas g̊ ꝯ theodatū belli vires in vitigem cōuertit. Egressus ex sicilia ad campaniā: neapolim venit: quā tandē ꝑ vim capiēs ingressus: nō etati nec sexui parcēs plures perimēs cūcta rapinis diripiēs. indeq̄ȝ egrediēs romā ꝓperauit quo ingresso gothi q̄ ī vrbe morabant̄ noctu egressi: relictis patētibꝰ portis: rauenam fugiunt. Belisariꝰ aūt superuenturū vitigim cū magno exercitu ratꝰ. menia vrbis ꝓ tp̄e vallo ac fossa celerrime muniuit vitigi superueniēte cū exercitu: ad centū nāq̄ȝ milia hoīm secū duxisse fert̄. Interim belisariꝰ auctis copijs cū ꝑ annū integrū ⁊ dies nouē menia vrbis tutatꝰ esset. egredi cōstituit vitigis copijs suis diffidēs incensis castr rauennā ꝓficiscit̄. eo belisariꝰ ꝓperat vitigim in vrbe captū cōstantinopolim secum ducit quinto anno posteaq̄ȝ in italiā venerat.

Belisarius

Vitigis rex gothoꝝ

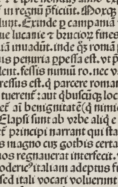
Vitigis gothꝰ: obscuro genere inter eos natꝰ. his tpibꝰ viuēte adhuc theodato rege apud romā rex creatꝰ: ꝛ quinqꝫ annis regnauit. vir certe rei militaris scīa pclarꝰ. qui regno suscepto theodatū obtruncare fecit. quo mortuo rauēnā pperauit ꝛ oēs gothos dispsos p italiā cōgregauit. ꝛ neptem theodorici ex amalasunta neptē inuitā vxore duxit. que vitigis ignobilitatē plurimū contempsisse dicit. hic aduersus belisariū romā cū ingēti exercitu venit. Gothi vrbem obsidētes vniuersa p circuitū direptionibꝰ ꝛ incēdijs absumūt. quoscūqꝫ romanos reperiūt gladio extinguūt: cuncta sacra loca denudātes. impugnātes continue vrbē: sed caute belisarij defensat industria. Augebat insup rome famis penuria. tanta siquidē p vniuersuꝫ mūdū eo anno maxime apud liguriā fames excreuerat (vt vir sanctissimꝰ dacius mediolanēsis antistes retulit) ꝙ plereqꝫ matres infelicium natoꝝ mēbra comederet. cū p annū ↄtinuū gothi romā obsedissent demuꝫ territi rauennā redierunt. Vitigis vo coacto rursus in vnū magno gothoꝝ exercitu cū belisario cōflixit. factaqꝫ maxima suoꝝ strage in fugam cōuersus est. Quē iohānes magister militum cognomēto sanguinarius noctu fugientē psequens viuum comprehendit. Romāqꝫ ad belisariū adduxit. patrata belisarius victoria constantinopolim redijt. secum vitigim deferens: quo viso iustinianꝰ valde letatus est. Cūqꝫ nō multum post patricium effectuꝫ. administrationē illi iuxta psarum terminos tribuit. Ibiqꝫ vitigis degens. vitā finiuit. ac sic quasi gothoꝝ regni finis fuit.

Tottila rex gothoꝝ

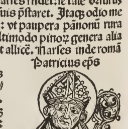
Tottila q ꝛ badulla dicit vltimꝰ ostrogothoꝝ rex. capto vitigo gothi trāspadani chelpidaꝝ sibi regē cōstituūt. q eodē anno perimit. Cui successit erraricꝰ: ꝛ ipse nonduꝫ anno expleto iugulatꝰ. dehinc sibi badullā q ꝛ totila dicebat in regnū pficiūt. Moxqꝫ collecto vndiqꝫ exercitu: vniuersaꝫ rursus italiā inuadunt. Exinde p campaniā viriqꝫ dei benedicti cenobiū iter facientes puenīut p que lucanie ꝛ brucioꝝ fines regnū pficiscunt. Nec mora siculū trāsgressi fretuꝫ siciliā inuadūt. inde qꝫ romā petunt. eāqꝫ obsidionibꝰ circūcludūt. que tātā tunc famis penuria ppessa est. vt p magnitudine inopie: natoꝝ suoꝝ carnes comedē vellent. fessis numū ro. nec valēbꝰ menia tueri. Totila a porta hostiensi vrbeꝫ ingressus est. q parcere romanis cupiens p totā noctē buccinā clangē iubet q se a gothoꝝ gladijs aut ecclesijs tuerent: aut qbuscūqꝫ locis occulerēt. habitauit aliquāto tpis cū romanis qsi pater cū filijs. hāc illi vt videt aī benignitatē (q nimie antea crudelitat exstiterat) btī patris būdicti quē olim adierat monitio cōtulit. Elapsi sunt ab vrbe aliq e numero senatoꝝ cōstantinopolim afflicti ꝑerāt. qbꝰ calamitatibꝰ roma subiceret principi narrant qui statiꝫ narsen eunuchū suū ꝛ cubicvlariū cuꝫ manu valida mittit. Is ad italiā veniēs magno cuꝫ gothis certamine cōflixit. Quibꝰ ad internitionē pene cōsumptis regē totilā qui iā deceꝫ annos regnauerat interfecit. vniuersāqꝫ italiā ad reipu. iura reduxit. ac sic septuagesimo sedo anno postꝙ theodericꝰ italiam adeptus fuerat Gothis deletis eoꝝ nomen euanuit. Nam qui prelio supfuerāt nō gothi sed itali vocari voluerunt. eo ꝙ in italia nati ꝛ enutriti essent.

Narses eunuchus

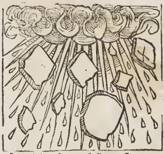

Narses iustiniani eunuchꝰ: quē nōnulli scribūt bibliopolā pmo fuisse. inde cū in cubiculū suū accepisset impator. cognita hoīs virtute eū in ordinē patriciatꝰ ascivit. Pietatis eni religionis: misericordie: munificētie: gratie: postremo vnicū exemplar tuꝫ oībꝰ erat. Is igit calcularꝰ impialis accepꝫ auxiliaribꝰ copijs ab albotno longobardoꝝ rege cū longobardos federatos haberet: q maris adriatici sinū in italiā trāsuecti sociati romanis pugnā inierūt cū gothis qbꝰ ad internitionē deletis: cū ꝛ totila apud brixellā male pugnās occidit. ꝛ theias in eꝰ locū suffectꝰ. Nō longe a nuceera fortiter oppugnās virtute narsetis opprimit: onerati igit longobardi multis muneribꝰ ad ꝑ̄ria victores redierūt: ꝛ pannoniā possederūt. Inde sophia vxor iustini instigātibꝰ qbusdā delatoribꝰ: q narsetē oderant: hoīem ab italia ad se cū ignominia verboꝝ reuocat. videlꝫ vt eunuchus ad lanā ꝛ pensa rediret. ferens id iniquo aīo. Narses rñdet: se talē orsuruꝫ telā que inextricabiles errores emulis atqꝫ inimicis suis pstaret. Itaqꝫ odio metuqꝫ exagitatꝰ in neapolim secedēs: legatos mox ad longobardoꝝ regē dirigit: vt paupera pānonū rura desererent. ꝛ ad italiā cunctis replet diuicijs possidendā venirēt. Simulqꝫ multimodo pinoꝝ genera alia rūqꝫ rerū species: quaꝝ italia ferax est mittit. quatenꝰ eoꝝ aduenīedi aīos possit allicē. Narses inde romā regressus ibidē nō post multū tempꝰ ex hac luce subtractus est.

Patricius eps

Patricius genere brito priori tpe archieps scotoꝝ ordinatus: p. lx. annos sanctitate ac doctrina totam insulā hibernie ad xpm cōuertit. ꝛ plures mortuos resuscitauit. captiuos ꝑprijs impensis redemit. ecclesias multas extruxit. ꝛ plura milia hoīm baptizauit. verum cum hanc gentem ferinam reperisset: neqꝫ se credere velle dixerunt: nisi tormenta maloꝝ ꝛ gaudia beatoꝝ cernere possent: vt rebus visis certiores fierent qꝫ promissis. apparens postea dñs post ieiunia ꝛ orōnes ei euangeliū ꝛ baculum tradidit: ꝛ in desertuꝫ locuꝫ eduxit. foueam rotundā extrinsecus obscurā ostendēs vbi p diem naturalē penitens vere ab oībꝰ peccatis purgaret. ꝛ hec tormēta ꝛ gaudia videret: vbi eccliam cōstruxit ꝛ canonicos btī augustini constituit: ꝛ clauem ad foueam dedit. Suo tpe multi ingressi se expertos testati sunt. quoꝝ relationes iussit in ecclesia annotari. Ideo locus ille purgatoriū patricij nuncupat.

Signa terribilia noctu visa sunt: apud italiam anno dñi. cccclxx. Ignee eñi acies i celo apparuerunt: ⁊ sanguis stillauit a nubib⁹: humanū q̃z sanguinē q̃ postea effusus est significarūt. Ac deinde ↄtinuatꝭ imbrib⁹ pluib⁹ dieb⁹: tāta aq̃ꝝ vi auct⁹ est tyber vt magna strage ppłi hūiliora loca sūmergeret. ⁊ silr̄ mō i alijs ciuitatib⁹ ⁊ locꝭ ac-

In flumie aīalia forma viri cidit. Et mulieris repñtātes apparuerūt a mane vsq̃ ad nonā: cuz cesarie ꝓlixa vsq̃z ad lumbos. aliā partē aqua tegebat. Ferunt q̃z montem scissum in gallia magnuz sonitum dedisse ⁊ inde casum cum basilicis ⁊ hominibus mirandum demū dedisse.

Sanct⁹ leonardus

Leonard⁹ vir sanctissim⁹ natione gall⁹: de ciuitate cenomanoꝝ oriūd⁹ de sacro fonte a remigio leuat⁹ est: ab eoq̃z salutarib⁹ imbut⁹ disciplinis q̃ epatū renuit relictꝭ oib⁹. In quadā silua ciuitati lemonice vicina habitās: vbi aula regia venationis cā erat cōstructa. cū regina partu ibi piclitaret. leonard⁹ in nemore inuētus: a rege introducit. fusa aūt ob pces regis orōne ad deū impetrauit regi duplex gaudiū: matrē cū ꝓle salua. Ideo rex sibi de auro ⁊ argēto offerens: q̃ rēnuit: admonēs vt paupib⁹ erogaret. Sed spaciū nemoris optauit: q̃ntuis rex totū dare vellet: solā accepit quātitatē quā cū suo asello noctu circuire posset: vbi monasteriū cōstruxit: ⁊ cū duob⁹ adiunctis monachis i abstinētia multa degebat. Locū nobiliacū (eo q̃ a rege nobili dat⁹ fuisset) appellauit. vbi multis miraculis choruscauit. ⁊ quicūq̃ i carcere nomē ei⁹ inuocauerunt mox ruptis vinculis liberi exibāt. Demum octauo idus nouembris multis clarus virtutib⁹ migrauit ad dñm. Quāta dñs p eum miracula facit: multitudo ferri ⁊ varietas in ei⁹ basilicis ostendunt.

Maurus monach⁹

Maurus roman⁹ monach⁹ btīssimi pr̄is bn̄dicti pcipuus discipulus. Multi eñi ex romana nobilitate bn̄dicti scītate moti. in mōtē cassinū puenere religionis grā. inter quos maur⁹ quidē ac placidus insignes habent. Ferūt aūt gallos nūcijs ⁊ lr̄is benedictū rogasse: vt vnū aliquē ex discipulis suis ad se mitteret. qui gallos monasticā vitā edoceret. quare bn̄dict⁹ maurū eo misit. qui oib⁹ vita ⁊ morib⁹ rōnē bene ac beate viuēdi dedit. quiq̃z etiā multa monasteria cōstituit. Quib⁹ gestis post annos. xxviij. anno salutis. 560. post multas virtutes ac miracula ibi facta: nō sine magna scītatis opinione bona senectute. i 8. kal. februarij q̄uit i pace. cui⁹ diei festū eo die celebrat.

Sanct⁹ colūbanus

Colūban⁹ abbas vir religione ⁊ scītate insignis p hec tpa in hibernia insula claruit. vbi multꝭ cōstructꝭ monasterijs postea i burgundiā venit. Ibidēq̃ luxoniense monasteriū ↄstituēs innumerabilē q̄si gentem aggregauit. ⁊ rectū viuēdi moduz oib⁹ tradidit. Cepit q̃z increpare theodoricū rege cū cōcubinarū adulterijs misceret. Ideo i eū auia brunichildis exarsit ingēti furore. ⁊ rex eū de monasterio ammoueri pcepit. egressus itaq̃ apud aualone castrū pueniēs. Porro theodoric⁹ rex diuinit⁹ pcussus inter fragātis ignis incēdia mortu⁹ est. Sanct⁹ deinde columban⁹ miraculis clar⁹. in loco siluestri de fructib⁹ arboꝝ victū pcipiēs. ⁊ minister ei⁹ nūciās ei q̃ tpe collectionis vrsum inuenisset comedētē. pcepit ei vt fruct⁹ ⁊ poma diuideret ⁊ vrse partē ꝓ sui sustētatione: reliqua ei ꝓ cibo assignaret. Aīal aūt obediēs nihil de pte ꝓ viro assignatā gustauit. hui⁹ discipuli plures fuerūt ⁊ spālē grāz eijciēdi spūs a dño pcepisse legit. epatū oblatu renuit ⁊ post multa miracula in dño requieuit tertio kal. nouembris.

Herculanus eps̄

Herculan⁹ eps̄ perusiñ. cū septimo anno obsidionis cap. martirio coronat⁹ fuit. q̃ perat exercitui ad totilā misit inquirēs q̃d de epo agēdū eēt: ait. epo pri⁹ a vertice vsq̃z ad calcaneū tolle corrigiā ⁊ tūc caput amputa. hūc herculanuz epm̄ pusinū sup vrbis murū deductū capite trūcauit: ⁊ cute incidit ⁊ corp⁹ extra murū ꝓiecit. q̃dā caput adiūgētes cū puero sepelierūt iuxta muꝝ. p⁹. xl. dies corp⁹ q̄sierūt vt i ecclia ponerēt. ⁊ corp⁹ pueri vmb⁹ scatetē ⁊ herculanū integrū (vt nec capitꝭ abscisionē ꝓ aliq̄ vestigia viderēt) reperierūt

Simeon in colūna

Medard⁹ q̃z sanct⁹ tornaceñ. eps̄ miraculis claruit. In cui⁹ trāsitu celuz aptum fuit vt diuina luminaria añ eum ꝓ horas tres splēdorē dederūt. frater ei⁹ gildard⁹ rotbomageñ. eps̄ fuit ⁊ ambo vno die nati vterini ⁊ pontifices creati.

Simeon in columna anthiocen⁹ ex vtero matris elect⁹ de quo mira referunt. Is primo egit vitā monasticā inde vt ferunt in puteo priuato aquā habitans. Tandem annis quadraginta in finē vite sue sup columnā stetit.

Anno mundi. 5753. Anno xpi. 554.

Pelagius papa et nois prim⁹: patria roman⁹: patre iohāne vicario: post vigiliū pōtifex fuit. hic tsi in multis periculis ⁊ turbationib⁹ ostrogothoꝝ fuit. ecclīam tñ dei nō deserēs. cōstituit vt heretici ⁊ scismatici coberceri etiā secularium manu possent: qn̄ ad sanitatē rōnib⁹ nō ducerent. ⁊ clericis ī sacris cōstitutis: mādauit vt septē horas canonicas quottidie celebraret. Voluitq̄ vt vna queq3 puincia. x. vel. xij. cōtineret ciuitates. hic aūt accusat⁹ q malorꝝ vigilij causa fuisset. cū iustinian⁹ vigilio pferret eū. vidēte pplo ⁊ clero crucē tangēs ⁊ euāgeliū iureiurando suscepto: se a tanto crimine purgat. inde narses ad vrbē veniens supplicationes p reb⁹ bene gestis a sancto pangratio vsq3 ad sanctū petrū celebrat. vrbēq3 a gothis liberatā: quoad fieri pōt instaurat. vna vero cū pelagio instituit vt nullus ambitione vel pcio ad q̄suis sacros ordines admittat. Tandē vndecimo sui pōtificat⁹ anno mēse decimo: die octauo ⁊ vigesimo morit. ⁊ in basilica petri sepelit: vbi ex sacris ordinib⁹ bis mēse decembri habitis. pr̄bros sex ⁊. xx. diaconos. xj. epos vero quadraginta creasset. Vacat tum sedes mensib⁹ tribus diebus sex ⁊ viginti.

Anno mundi. 5763. Anno xpi. 564.

Iohannes terci⁹ papa natione ro. patre anastasio ex illustri genere orto: iustini tpibus fuit: qui iustiniano successit. vir quidē prudētissim⁹ mitisq3 hic pōtifex ⁊ sanctoꝝ cimiteria restituit. ⁊ iacobi ac philippi ecclīam a vigilio inchoatā pfecit. Et narsetē romanis nō dissimulanter iratū q de se male opinaretur. idq3 ad sophiā scripsissent: e neapoli ad vrbem ducit: vbi haud ita multo post narses morit: cui⁹ corpus loculis impositū constantinopolim defert. Iohānis q3 pōtifici tpib⁹ armeni fidē xpi recepe. Multas clades tum passa italia est irrūpentib⁹ puinciā barbaris: quas quidē ptendere pdigia illa tēpestate visa ⁊ ignee acies in celo apparētes vt pmissum est. deniq3 hic pturbationū ac doloꝝ plenus: etateq3 grandeuus morit: ac in basilica petri sepelit: pontificatus sui ano duodecimo: mēse vndecimo: die sexto ⁊ vigesimo. Vacat tum sedes eius morte mensibus decem diebus tribus.

Anno mundi. 5773. Anno xpi. 574.

Benedictus primus papa: patria romanus patre bonifacio: tyberij secundi tpibus fuit. vir sane optim⁹ ⁊ tanto honore dignus qui italie ⁊ presertim rome laborāte fame vna cū tyberio augusto subuenit. misso ex egypto frumento a seuissima fame liberauit vrbem ipsam inedia pene cōsumptā. Inter uenientib⁹ benedicti pontificis precib⁹ quez tyberius mirūimmodū dilexit ⁊ obseruauit. verū pauloposṫ (vt quidā scribunt) solicitudine ⁊ dolore quē in calamitatibus vrbis rome ⁊ puincie italie conceperat morit. quarto pontificatus sui anno mense vno ⁊ diebus octo ⁊ viginti. Vacat tum sedes mensibus duobus ⁊ diebus decem. In cuius tumba sic scriptum tradunt.

Magnis tuis monumenta pater benedicte relinquis.
Virtutū titulus o decus atq3 dolor.

Anno mundi. 5783. Anno xpi. 584.

Pelagius secūdus: patria roman⁹: patre vingeldo a tyberio ad impatorē mauriciū tyberij generū puenit. hic in iussu principis cū pontifex creat⁹ sit. Cū extra obsessam ab hoste vrbem mitti quispiam nō posset. Nil enim tuz a clero in eligēdo pontifice actum erat: nisi eius electionē imperator approbasset. Missus itaq3 constantinopolim ad placandū impatorē Gregorius monachus ⁊ diaconus vir optimus atq3 doctissimus vbi ex sentētia pontificis oīa peregisset: nequaq3 ocio ⁊ ingenio suo abusus. ⁊ libros moraliū in iob cōposuit. Et euticium cōstantinopolitane vrbis epm ita pn̄te augusto disputationibus cōuicit: vt omnia que in libro suo de resurrectione cōscripserat: retractare coactus sit. Dicebat em̄ corpus nostrum in illa resurrectionis gloria vento aereq3 subtilius futurū. ob eam rem tangi nō posse: quod cōtra illud dominicū est palpate ⁊ videte q2 spūs carnē ⁊ ossa nō habet: queadmodū me videtis habere. Pelagius aūt vbi gregoriū rogatu populi romani ad vrbem reuocasset ⁊ domū paternā in xenodochion pauperū senū redegisset. ⁊ basilicā laurentij martyris a fundamētis extruxisset pestilentia morit. que tuz maxime europaz oēm vexabat. Anno pōtificat⁹ sui decimo: mense secūdo: die decimo. Sepult⁹ est aūt ī ecclīa btī petri in vaticano. Vacat tuz sedes mēsib⁹ sex: dies octo ⁊. xx.

Linea sūmorum pontificum

Pelagius

Johannes

Benedictus

Pelagius

Iustinus iunior siue minor rē publicam apud cōstantinopolim regendam suscepit. Iustiniano principe vita decedēte. Ei ī nulla re similis fuit. vir ī oī auaricia deditꝰ rapax deoꝝ atqꝫ hoīm ꝯtēptor hītꝰ ē. senatoꝝ spoliator. Cui tāta fuit cupiditatis rabies. vt archas iuberet ferreas fieri. In qbꝰ ea q̄ rapiebat auri talēta cōgregaret. Quē etiā ferūt ī heresim pelagianā delapsuꝫ. Hic cū a diuīs aurē cordis auerteret. iusto dei iudicio amisso rōis ītellectu. amēs effectus ē. Hic etiā tyberiū adsciuit. q̄ ei pallaciū vl' singulas ꝓuincias gubernaret. hoīem iustū ꝛ strēnuū. Uxor qꝫ eiꝰ sophia impiū vsqꝫ ad tyberij secūdi tpa gubernauit. Cuiꝰ etiā imprudētia regnū ytalicū a ꝯstātinopolitano iugo ꝑ longobardos ablatū ē. Igit̄ cū iustinꝰ. xi. ānis regnasset amentiā quā īcurrerat. tandē cū vita finiuit. Ferūt hūc vrbē in histria regione ytalica ꝯdidisse. Et ex suo noīe eā Iustinopolim appellasse. Quā q̄dē in loco munitissimo ꝓpter barbaroꝝ incursiones ꝯstituit. vt populi ab eisdē agitati ibidem tuerēt̄.

Tiberius secūdus

Tiberius Cōstantinus mortuo instino romanoꝝ regū sumpsit imperiū. Hic vt iaꝫ diximꝰ iustino adhuc cesare cū palaciū regeret. ꝛ eū ꝑ adoptionē in filiū ꝛ regni heredē susceperat. ac merito certe cuꝫ in hoīe ea ornamēta essent. que in optimo principe req̄rūtur clemēcia. iusticia. pietas. religio. sapientia. ꝯstātia. Et ꝑpetua fortitado. Uerū inter alias eiꝰ v̄tutes benignꝰ ꝛ liberalis in oēs. potissimū v̄o erga paupes habitꝰ ē. Et cū multa de thesauris q̄s iustinꝰ aggregauerat paupibꝰ erogaret. sophia augusta freq̄ntius increpabat eū q̄d rem publicā redigisset ī pauptatē. Aiebat ille. Cōfido ī dn̄o. qꝛ nō deerit pecunia fisco nr̄o. tantū vt paupes elemosinā accipiāt aut captiui redimāt̄ Hoc ē magnus thesaurus. Deambulās v̄o ꝑ palatiū vidit in pauimento domus tabulā marmoreā. in q̄ erat crux dn̄ica sculpta. Et ait. Crucē dn̄i ī q̄ frōtē nr̄am ꝛ pectora munire debemꝰ. Eā sub pedibus cōculcamꝰ. Et dicto citius iussit eandeꝫ tabulā auferri melioriqꝫ loco atqꝫ honestiore reponi. Post h̄ v̄o vna. atqꝫ altera inuenta est. Sub q̄ tantā vim auri ꝛ argenti reperit. q̄ntā hominis bn̄ficiētia requirebat. Cuiꝰ q̄dem magnā ꝑtē paupibus erogauit. Ferūt etiā narsetis thesauros ad eū ex ytalia delatos fuisse. Quibus ꝯflatis ad magnificentiam ꝛ liberalitatem vsus est. Et ne quid ad integrā eius felicitatē deesset. exercitus quē in persas miserat. victor rediens tantā predam ad elephantis. xx. auexit. q̄ntum vllus vnq̄ꝫ antea. Hoc requirebāt eius merita erga genus humanuꝫ. Hec religio in deum saluatorem nostrū. hoc postremo eius beneficentia erga populū romanū. que ꝛ armis quoad fieri potuit tutatus est. Tyberius igitur Constantinus postq̄ꝫ imperium septem rexerat annis. sentiens sibi diem mortis imminere. vna cum consilio sophie auguste Mauricium genere capadoceꝫ virum strennuū ad imperium elegit. ornatamqꝫ suam filiam regalibus ornamentis. tradidit ei dicens. Sit tibi imperium meū cū hac puella concessum. vtere eo felix. memor semꝑ vt equitate ꝛ iusticia delecteris. Hec postq̄ꝫ dixit de hac luce ad eternam patriam migrauit. Magnū luctū ꝑplis de sua morte relinquēs fuit ei summe bonitatis ī elemosinis ꝓmptꝰ. in iudicio iustꝰ. In vindicādo cautissimꝰ. nullū despiciēs ſ; oēs in bona volūtate complectens. oēs diligēs. ipeqꝫ dilectus ab omnibus.

Longobardi quibus nutrita barbe longitudo patris ydeomate dedit nomē a Scandinauia germanie insula occeaui originem habuere. Ex qua profecti Aionē ꝛ Thatonem habuerunt duces. Iisqꝫ fato functis. Agelmūdum sibi regem imposuit. Eoqꝫ a populis quos dicūt bulgaros histri accolis interfecto lamussio subrogatus est. Qui agelmundi necē vlcisci cupiens in bulgaros arma mouit. eosqꝫ maxima afflixit clade. de ortu huius lamussij refert Paulus ꝙ meretrix quedaꝫ vno partu septem edidit filios quos cum in piscinam enecandos proiecisset. Agelmundus rex videns paruulos exorruit facinus. hastaqꝫ manu gestabat eos voluere cepit. vnus ex eis iniecta manu hastam comprehendit rex misericordia motus illi magna prenūcians e piscina abducandum abduxit. que eorū lingua lama dicitur lamisium nominauit. qui cum adoleuisset strennuus in omnibus adolescēs euasit. Et post eum quadraginta annis regnauit. quo defuncto tercius rex Lethu est suffectus. Qui cum ānis quadraginta regnasset Hildooch filiū sibi instituit successorem. Et post eum quintus Godooth longobardoruꝫ regno prefectus est. Cui successit Claffo. Inde subrogatꝰ ē in septimuꝫ regem filius thato. Qui profligatis herulis paulopost interfectus est. Octauus regum Unacho. Ualtarith filium habuit successorem. Post quem decimus ꝛ non nonus ꝑut scripsit Sigibertus longobardorum rex fuit andoin a quo primū ea gens in pannoniam traducta fuit. Postq̄ꝫ ānis duo de quadraginta Rugilandam prouinciam habitauerat. In pannonia autem sub ipo andoino primū ꝛ postea ſb Alboino eiꝰ filio. Qui vndecimus rex fuit annis quadragintaduobus lōgobardi habitauere. dignitate aucti ꝛ maximo potentatu. Longobardorum autem in ytaliam ingressum fuisse cōperimus benedicti pape pontificatus initio. Et iustino minore annū iam terciūdecimū apud Cōstātinopolim impante. Fecerunt iter longobardi ꝑ patentē portam que ab ipo conditi orbis initio relicta fuisse videtur barbaris ad ytalie inuasionē. Decedentes nanqꝫ pannonia ꝑ noricū q̄ prius bauaria. nunc ea in parte dicitur austria ꝓuenere. Liburneam que tūc sicut ꝛ nūc dictus est ꝓuincia foriulij. Oppidoqꝫ foroiulio cū ipsa (cui dat nomen) ꝓuincia ꝑ incolarū deditōeꝫ potiti ad planē fluuiū consederunt.

Alboinus Rex

ALboinus vndecimus longobardoꝝ rex. quē narses vt p̄missum ē cū omnibus copiis postꝙ gunnmudū gepidaꝝ regeꝫ occidisset. ⁊ gepidas vsqꝫ ad internitōem deleuisset: E pannonia in ytaliā ad cōpescendas sedes vberiores q̃ꝫ in pannonia occupauerāt. litteris ⁊ nūciis accersit. Obtemperās itaqꝫ narsetis monitis alboinus ytaliā per syrmiū ingressus. cum oīmbus longobardis tam viris q̃ꝫ mulieribus. adiūctis etiam sibi. xx. saxonū milibus. cū ipis vxoribꝰ ac liberis armētis q̃qꝫ. p foꝝ iulii ytaliā intrauit. cū exercitu lectissimo. primo oēm venecciā occupat. inde in subriā ingressus mediolanū vi capit ac diripit. papiam triennio obsessam in ptātem suam tandē redegit. Hac aūt victoria letꝰ. veronaꝫ se cōtulit. quā regni tocius sedē cōstituerat. Erat tūc tercius et dimidius exactꝰ ab ingressu longobardoꝝ in ytaliā annus quo in tpe alboinus omni pene ethruria ⁊ arimino ac cisalpine gallie partibꝰ a bononia papiam vsqꝫ oībus (excepto Grex illo) potitus vel vrbibus vl' oppidis. veronā igitur se contulit. In qua vrbe vxorē diuitiasqꝫ ⁊ omnē regiā suppellectilem habebat. Rebus autē vt erant tūc in ea gente letissimis. ludos celebrauit. Et qd̄ oīa apud eam barbarieꝫ superabat ludoꝝ leticieqꝫ genere cōuiuiis ebrietatibusqꝫ ē indultum. Bibebatqꝫ rex ea pathera quā ex Gunimūdi gepidaꝝ a se in pānonia interfecti craneo laminibus circūdato aureis parauisse. Et euꝫ immoderatius hausisset hilarioꝛ ac ꝓprie amens reditus. misit Rosimūde vxori e regione discūbenti patheram mero plenam. Ipē alta inclamitans voce vt cū p̄re gunimūdo bibēs leta eēt. Que vxoꝛ adeo alte īsedit pectori mulieris. vt ex ea hora statuerit p̄ris cranei ludibriū viri īteritu vindicare. Egitqꝫ tātā rem maxime in hūc moduꝫ. Helmechildis erat longobardus ⁊ nobilis ⁊ in armis ferox. qui adolescentia florens. ⁊ corpore famosissimus. puellā deperibat. rosimūde obsequio insistentem. Qd̄ cū nō ignoraret regina effecit. vt puella qd̄ ardenter cupiebat sese illi in concubitum permitteret. Eum postea adolescentem his artibus ad lasciuientis animū in sententiam trahendum vt rata erat efficacissimis pellectum. Rosimūda in regis caput armare tēptauit. Cuiꝰ postea consuetudine rosimūda quidem delectabaẗ. queqꝫ in cubiculū secreto ducens. proposita regni spe alboinū obtrūcare compulit. Veꝛ cū aduersantibus longobardis. de spe regni decidissent. Ambo ad longinū qui tum rauenne p̄erat confugere. Nec ita multo post seipos inuicem veneno petentes diem extremū claudunt.

Lōginꝰ exarchꝰ ytalie.

LOnginus grecus primus ytalie exarchus. hoc anno post captam vniuersam ferme ytaliam. nouū in ytaliā adduxit magistratus nomē exarchatus ytalie. qui interp̄tabaẗ summus ytalie magistratus. Et rauenne se continens nūq̃ꝫ iuit ad vrbem romam. vel qualis esset inspiciendam. In administratione vo ytalie ⁊ vrbiū que in iustini imp̄atoris partibus cum roma ⁊ rauenna durauerant. Hūc primus seruauit morem. vt non prouincie aut regioni p̄essꝫ preses sine quispiam magistratus: sed singule vrbes singula oppida a singulis custodirentur. regerēturqꝫ magistratibꝰ. quos appellauit duces. parem itaqꝫ faciens vrbem romā aliis ytalie vel vrbibus vel oppidis. hac vna in re illā honorauit. qd̄ impositum tūc magistratum presidem appellauit. sed qui successerūt sunt appellati duces: vt postea per multos annos sic romanus appellaretur ducatus. sicut Narniensis spoletanusqꝫ est dictus. neqꝫ post basilium qui cum Narsete consul fuit. vel consules roma habuit vel senatum legitime coactum: sed a duce greculo homine. quem exarchus ex rauenna mittebat res romana per multa tempora administrata ē. Durauit quippe hic magistratus ferme centum ⁊ viginti quatuoꝛ annis. Eoqꝫ defuncto smaragdus suffectus fuit.

Leander episcopus

LEander tolletanus (vel vt quidam volūt) hispalensis ep̄us. Vir plane sanctus ⁊ doctrina precipuus. In quo eloquentia ⁊ doctrina pari lance certabant. Cuius p̄dicatione exemploqꝫ ⁊ industria tota vesegothoꝝ gens p Recaredum eoꝝ regem ab arriana impietate cōuersa ē. Multa eñ cōposuit. tum ad cōfirmationē nostri dogmatis: tum ad cōfutationem arriane pfidie. quā (tanq̃ꝫ teterrimā labem) Vandali ex aphrica in hispaniā a belisario pulsi detulerāt. Huic aūt insigni viro beatus Gregorius papa adhuc monachus moraliū suorum libros scripsit. Cuiusqꝫ vita multis signis ⁊ miraculis in fine claruit. Ideo inter sanctos relatus eius festū. 3. kal'. Marcii celebraẗ.

IOannes Elimona seu elemosinarius latine alexandrine vrbis episcopus. per hoc tempus orientalem ecclesiam quoad fieri potuit in fide continuit legendo. disputando. scribendo. monendo. docendo. licet multos aduersarios habuerit signa quoqꝫ magna. nec nō elemosinas plurimas ⁊ alia pietatis opera faciendo. Cuius celebrem ⁊ admirandā leonciꝰ q̃dam neapoleos cipriōꝝ insule ep̄us vt in vitaspatruꝫ historiam pulcerrimam scripsit.

AEtum tum demū de noīe ytalico putassem in tanta reꝝ ꝑturbatione: nisi sanctissimi viri pitureꝑuincie succurrissent. Preerat ecc'ie aq̄leiensi paulꝰ p̄triarcha vir s̄ctitatꝭ fama ꝯspicuꝰ. Is vrbis aq̄leie paulo an̄ nouo pariter valido muro cincte mūitioni diffisus. cū clero s̄ctōꝝ reliquiis ⁊ oī sacra suppellectile migrauit g̃dū. ꝑerat eē taruisine ecc'ie felix ep̄s rauēna oriūdꝰ vir vt ea tēpestate doctꝰ. ⁊ cū vita integer is lōgobardos adesse ītelligēs ad alboinū ire ꝯtēdit taruisinis vt nouerat iratum salutem ⁊ bonoꝝ ecc'ie sue conseruationem impetrauit:

Fortunatus episcopus

Fortunatus epūs tudertinus (vt ait grego. in primo dyalogorū) in effugādis spiritibus immense virtutis gratia pollebat. ita vt non nunq̄ ab obsessis corporibus legiones demonū pelleret. Et cū multos hoīes liberaret Etiā equū cuiusdam militis in rabiem vsuz: vt cūctos dilaniaret: facto signo crucis ad mansuetudinē reduxit. cuidaz quoq̄ ceco lumen restituit. Et nūc corpus eius in ciuitate tudertina demoniacos absoluere. egros curare quotiens ex fide petitur vt viuens consueuerat traditur.

Fortunat⁹ alter vir singularis litterature ꝛ eloquentie gallos ad mitiorem cultū redegit scriptis ꝛ exemplo. Ad sigibertum em̄ eorū regem libellum de gubernando regno pscripsit. ac beati Martini vitam eleganter composuit.

Germanus epus

Germanū episcopum parisiensem. sunt qui scribant virum quidem sanctissimū hoc tempore fuisse. qui francie reges semp in officio cōtinuit. Et adeo quidem: vt inter se certatū religione. pietate. gratia. humanitate sit. Nil em̄ in Germano cernebant. qd ipsi nō imitarent: tātū valet boni pastoris exēpla.

Sampson epus

Sampson dolensis episcopus. mira claruit sanctitate. in eius cōsecratione colūba celit⁹ emissa sup caput sedit quousq̄ epus ordinatus fuit. Suus quoq̄ discipulus Erbinus post sua fata claruit.

Amandus epus

Amandus episcopus Traiectensis in vasconia cū eo tempore populus ferocissimus esset sua sanctitate ac predicatōne ad mitiorē vitam redegit.

Gregorius thuronensis episcopus.

Gregorius turonensis archiepiscopus octauo Iustini anno ordinatus in omnibus clarus habetur. Fuit autē aluernie regionis indigena. Sexdecim deinde ānis in epātu exegerat. Cū gregori⁹ magn⁹ in sede aplica sbrogat⁹ ē. Obijt tandē. xv. kal. decembris. Hic scripsit historiā regū frācoꝝ. Miracula q̄q̄ beati martini post obitū ei⁹ in libris q̄tuor.

Radegudis regina fracie

Radegūdis regia frācie de regiōe thuringie ex beregario orta. post deuictaz pr̄am regal' pda abducit. Ea ī sortē lotharij regꝭ ī vero/mādēsq̄ ducta ad nutriēdā custodita. i/de ī successiōe nupsit terreno pncipi. nō tñ sepabat a celesti mira postea peregit pietatis opa. eā medard⁹ postremo nouionij mutata veste dño cōsecuit. porro mōasteriū pictauis coopante dei gr̄a mōasteriū p ordinatoēs lotharij regꝭ ꝯstruxit. vbi ī multitudine mag̃ abbatissa ī oī abstinētia ꝛ miracul' vixit. morsq̄ ei⁹ gl'iosa fuit. ei⁹ trāsitus recolitur ydibus Augusti.

Gregorius magnus doctor

Gregori⁹ magn⁹ (ob eius sanctitatē. ac sapientie pcipue moralis sublimitatē) appellatus vt pene in ea oēs doctores excesserit. Is ex senatoria stirpe ortus. patrem habuit Gordianū matrem siluiam nobilissimos romanos. At cum summā philosophie apicē in sua adolescentia attigisset. Ac rerum ꝛ diuitiarū copia abundaret. ea oīa deseruit ꝛ religionis statū pelegit. varijs tñ seculi curis ac negocijs impeditus. Tādē patre orbatus sex monasteria in sicilia cōstruxit. Septimū intra menia vrbis sb honore sancti andree apostoli ppijs fabricauit. In quo relictis sericis auro gēmisq̄: vili monastico habitu tegebat. Cui⁹ pfectio in prologo dialogi eius ostēditur. tanta aūt in abstinentia corpus afflixit. vt infirmato stomacho vix subsister eualeret. vt sepenumero sincopi laboraret. Monachus igitur romanus. ob probitatē ꝛ sanctitatem maximo in pcio habitus fuit. Qui ꝛ multa tum cōstantinopoli. tūq̄ rome pro xpiana religione ad multoꝝ eruditionē edidit opa. Moraliū ī Job libros dialogoꝝ pastoraliū. Itē registꝝ sup Ezechielē ꝛ omelias ꝛc.

Linea summorum pontificum

Gregorius primus

Sabinianus

Bonifacius tercius

Bonifacius quartus

Anno mundi. 5793. Anno xpi. 594.

GRegorius magnus papa. eius nominis primus: patria romanus patre Gordiano. viro senatorio: vno oīm ꝯsensu inuitus etiā pōtifex creatur. Anno dñi xc. d. ac. xviij. Is aūt cum principis ꝯsensus requireretur. nūcios cū litteris miserat. Qui mauriciū obsecrarent: ne pateref electionē cleri τ ppli romani ea in re valere. intercepte sunt littere a profecto vrbis ac discerpte scripteqꝫ alie. Quibus rogabatur vt quem populus ac clerus in pontificem legisset eundem impator confirmaret. quo nihil ei nūciari iocūdius ac gratius potuit. cum secum familiariter dum constantinopoli erat Gregorius vixisset. filiumqꝫ eius fonte baptismatis leuasset. Remittit itaqꝫ Mauricius nūcios qui Gregoriū ꝯfirmarent: cogerentqꝫ pontificatus gubernacula suscipere. Is ita qꝫ non sibi ūpi. ꝗ̄ vtilitati hoīmqꝫ ac honori diuino ꝯsulens. quem certe ob religionem τ pietatē rebus oīmibus semper ante tulerat. spretis opibus. posthabitis voluptatibus atqꝫ oīmi ambitione τ potentia. gubernacula reipublice xpiane suscipiens. ita vixit. vt vsqꝫ ad tēpora nostra. neminē ex successorib⁹ parem habuerit: ne dum superiorem vel sanctitate vite vel diligentia in rebus agendis. vel doctrina τ scriptis: doctor etiā humilim⁹ primus oīm pontificū se seruū seruoꝝ dei scripsit. Ac omnis institutio ecclesiastici officij veteris ꝑsertim ab eo est inuenta τ approbata. Supplicationesqꝫ maiores ꝓpter pestē sedandam ac stationes instituit. Exornatis quoqꝫ q̄buscūqꝫ rebus potuit basilicis romanis dedicataqꝫ gothoꝝ ecclesia que in subura est agathe martyris nomine. paternā domū in cliuo scauri positam non longe a circo maximo in monasteriū redegit. Quo in loco τ hospites ꝯtinuo accipiebat. Et paupes vndiqꝫ confluentes cibo τ potu in vita retinebat. Vir certe oīmi laude dignus. Tādem confirmata oīmi ratione ecclesia dei. Anno. xiij. mensis. vj. die. x. pontificatus sui moritur. Phoce vo imperatoris āno secundo. sepeliturqꝫ collacrimātibus oīmibus in basilica petri ante secretariū. quarto ydus marcij. Eius vo in morte mensibus quinqꝫ. diebus vnde viginti. sedes romana tum vacat.

SAbinianus papa cui⁹ patria ignoraf ac merito quidem Gregorio successit: homo em̄ obscuro loco natus. obscurioris moribus rebus gestis Gregorij viri sanctissimi aduersatus est. Nam cum suo pontificatu fame laboraretur. instarentqꝫ paupes. vt pietatē Gregorij elemosinis imitaref: nil aliud respondebat. qꝫ Gregoriū popularē famā aucupantē patrimoniū eccie largitionibus dissipasse. Paululū etiā abfuit qꝫ libri eius cōburerenf. Adeo in Gregoriū ira τ inuidia exarserat homo maliuolus. Hic tū statuit vt hore in ecclesijs distinguerenf officij gratia. Et accense lampades ꝯtinuo retinerentur. potissimū vo in ecclesia beati Petri. At cū annū vnum. menses quinqꝫ. dies. ix. in pontificatu sedisset moritur: funusqꝫ eius a sancto Joanne per portam asinariā τ pontem miluiū in basilicā petri defertur. Vacat sedes ei⁹ morte. menses xj. dies sex τ viginti.

BOnifacius tercius papa. patria romanus. Vir sacerdotio dign⁹ a phoca imperatore obtinuit. magna tamen contentione. vt sedes beati Petri apostoli. que caput est omniū ecclesiarum ita τ diceretur τ haberef ab omib⁹. Quem quidem locum ecclesia constantinopolitana sibi vendicare conabatur. fauentibus interdū malis ꝑncipibus. Merito em̄ sedes romana ceteris anfertur. Ei⁹ itegritate τ ꝯstātia cūcte hereses ꝯfutate sunt τ explose: inde synodo habita plura instituit. Tandem eius vita τ decreta extincta sunt pontificatus sui mense. ix. Sepultus est aūt in basilica petri: vacat tū sedes mense vno. diebus sex

Anno mundi. 5813. Anno xpi. 614.

BOnifacius quartus papa natione Marsus. patria valeriensis. patre Joanne medico. Hic templū sancte marie rotūde quod veteres pantheon Quia cybeli τ oīmibus dijs cōmune esset. a phoca imperatore obtinuit: cōsecrauitqꝫ q̄rto ydus Maij. in honorē beate marie v̄ginis omniūqꝫ martyrum Eiectis prius gentiū simulacris. lustratoqꝫ templo vnde postea virgo ad martyres appellata est. Quo facto etiam domū paternam in monasteriū redegit: fundosqꝫ suos monasterio ascribit ī monachorum vsum. Quibus τ predicandi ac absoluendi potestatem tribuit. Verū non ita multum post. diem extremū obiens. Sexto pontificat⁹ sui anno mense octauo. die. xiij. Quo quidem tempore. peste fame τ inūdatione aquarū laboratū est. Sepelitur in basilica petri. vacat tum sedes eius morte mensib⁹. vij. dieb⁹ q̄nqꝫ τ viginti.

Linea Imperatorum

Mauricius

Phoca

Mauricius tyberij gener. quo defuncto idutus purpura. redimitus diademate. ad curiã processit. acclamatisqȝ sibi laudibus largito populo mũera. primus ex grecoꝝ genere cõfirmatus est. huic eñ tsi cappadox erat. imperiũ tamẽ ob vtutem ꝛ strenuitatẽ in rebus agendis ꝯmissum est. At vero longobardi cũ post mortem alboini. xx. ãnis sub ducibus fuissent. Euthar in regem sibi creant. Quẽ ꝛ flauiũ appellarũt. quo quidem cognomento oẽs lõgobardoꝝ reges deinceps vsi sunt. Mauricius aũt pellere ytalia lõgobardos conatus. Sigebertũ fracoꝝ regẽ mercede ad id bellũ sollicitat. Qui statim cõgregato galloꝝ ꝛ germanoꝝ mag exercitu. cũ Euthar decertãs magno capto incõmodo supatur. Hac aũt elati victoria longobardi. vsqȝ ad fretum siculũ puenere: vrbes ytalie in ptãtem suam redigentes. Quo minus vo vrbe roma diu obsessa potirenẽ. fecere hymbres. ꝛ quidẽ frequentes quibus hostes a menibus pellunẽ. Interea vo mauricius supatis i etruria ꝛ campania Hexarcho romano duce longobardis in omnia vicia ꝓlapsis. legem tulit vt qui romane milicie asscriptus esset. nisi finita milicia. vt manchus ꝛ debilis ex vulnere factus. deo militare nõ posset. Hanc obrem motus Gregorius hoiem admonet ne eius religiones impugnet. Cui9 benignitate ex ifima sorte hoiu ad summũ gradum dignitatis puenerat. Preterea cũ Ioannẽ Constantinopolitanũ epm vniuersalẽ patriarchãȝ creasset. monuissetqȝ Gregoriũ vt obtemparet. Respõdit homo constantis ingenij ꝛ fidei potestatem ligandi ꝛ soluendi petro traditam eiusqȝ successorib9. nõ epis ꝯstantinopolitanis. Nequaqȝ his malis cõtentus longobardos adhortaẽ. vt romanos adoriretur. Ideo agilulphus ex cisalpina romã magnis illatis calamitatib9 integrũ annũ obsedit. Omissa spe potiũde vrbis mediolanũ redijt. At mauricius nõ sponte. s coacte penitentia ductus. cũ Gregorio mitius agere cepit: fuit tñ vtilis reipublice. Nã sepe contra hostes dimicans victoriam obtinuit. Huni qȝ q auares appellanẽ et9 virtute deuicti sunt. Interim vo milites stipendijs suis defraudati. Phocã centurionẽ impatorem creant: ꝛ Mauriciũ obtrũcant. postqȝ vnũ ꝛ. xx. annis rexit.

Phoca. extincto mauricio eiusqȝ filijs. Theodosio Tyberio Constantino ꝛ aduocato romanoꝝ regnũ inuadit. p octo annoꝝ curriculã principat9 est. Ueniensqȝ cõstantinopolim imperatoꝛ receptus est: magnã de se spem prebuit. s rerum exitus multoꝝ fefellit opiniones. Nam suo tpe pse cosdra rege in romanas ꝓuincias irrũpẽtes. supato phoce exercitu hierosolimã occupãt. Templa xpianoꝝ ꝓphanãt ꝛ diripiũt. Lignũ dñice crucis inde auferũt. Zachariã virũ sanctissimũ eiusdẽ ciuitatis patriarchã in captiuitatẽ abducũt. Hanc obrem ab omnibus potissimũ a senatu spretus phocas ab heraclio copiarum ꝛ affrice prouincie duce imperio ꝛ vita priuatur. Remqȝ publicã romanã. heraclius eiusdẽ filius regendam suscepit.

Conciliũ ad. s. Petrum Rome

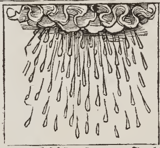
Synodum apud sanctũ Petrũ Rome vir sanctissimus Gregorius papa habuit (ne vlla i re ecclesie deesset) quatuoꝛ ꝛ viginti episcoporum in qua multa sustulit que nocitura. mlta etiã addidit que profutura fidei nostre videbãtur. In ea quippe synodo primo qtuoꝛ ꝯcilia. s. Nicenũ. Cõstantinopolitanũ. Ephesinũ. ꝛ Calcedonense decreto publico approbauit. ꝛ cõfirmauit. nec non et qntũ venerat9 ẽ. Uetuit in eo ꝯcilio vt null9 bigamus ordinareẽ pſbiter. Statuit etiã vt eps semel dũtaxat ꝯsecrareẽ. Mãdauit ptereavltimã volũtatem modis oib9 obseruare debere. Instituit pterea ne qd ornatus ꝛ ꝯcẽtus inter sacrificandũ deesset. vt adversu vni9 psalmi introitus misse fieret. Et vt nonies kyrieleyson caneret ꝛ alla. in canonẽ redegit. diesqȝ nros i tua pace disponas. Preterea supplicatões maiores (qs greci letanias vocãt) pim9 instituit stationũ qȝ magnã ptẽ maxie q in basilica petri hñtur. Quid plura omnẽ ecclastici officij istitutões ipe sctissim9 põtifex instituit ꝛ approbauit.

Synodũ qȝ hñit postea bonifaci9 papa. iij. epoꝝ duo ꝛ. lxx. pſbroꝝ. xxx. diaconoꝝ triũ in q instituit ne quis sub anathematis culpa in locum de mortui pontificis aut epi subrogareẽ. nisi tercia saltẽ post obitũ eius die: vt ne anathematizarenẽ q largitione vl gra ad pontificatũ vl epatũ aditũ sibi qrerent. Uoluit itẽ electõem epi a clero pıter ꝛ pplo fieri. eamqȝ ita ratam fore si a principe ciuitatis approbata esset. Constituitqȝ vt nitidus pannus quod corporale dicitur super altari in consecratione semper a sacerdote poneretur.

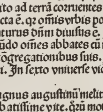

FErūt iudeū quendā imaginē crucifixi telo transfixisse ꝑ hec tpa a quo illico sanguis copiosus effluxit. quo iudeus maculā contraxit. xpiani id videtes ꝑ vestigia sanguinis ad imaginē sanguinē emittentē puenerūt. quo comperto iudeū lapidibus obruerūt.

TAnta inundatio aquaꝝ. anno sexto Mauricij imꝑatoris fuit vt noe diluuiū renouatū crederet. fuit em̄ diluuiū in finibus venetiarū τ ligurie seu ceteris regionibꝰ ytalie. Destructa sunt itinera dissipate vie. facte sunt lacune possessiones seu villaꝝ hoīm〈q〉 pariter et animātiū magnus interitus. Tantū tunc athesis fluuius excreuit. vt circa basilicā zenonis martyris. q̄ extra veronensis vrbis muros sita ē vsq₃ ad supiores fenestras aque ptingerent. facta ē autem hec inūdatio sextodecimo kalendas nouembris. Sed τ tante choruscationes τ tonitrua fuerūt. q̄nte fieri vix estiuo tpe solent. In tantū tūc fluuius tyberis excreuit. vt aque eiꝰ sup muros vrbis influerēt. Et maximas in ea regiones occuparēt. Tūc ꝑ alueū eiusdē fluminis. cū multa serpentū multitudine. draco etiā magne mire〈q〉 magnitudinis per vrbē transiens vsq₃ ad mare descendit. Subsecuta ē statim hāc inundationē grauissima pestilentia. quā inguinariā appellant. Que tante ppl̄um stragi destinauit. vt de inextimabili multitudine vix pauci remanerent. Primū〈q〉 pelagiū papā ꝑculit deinde pastore interēpto. sese ꝑ ppl̄um extendit. In hac tribulatione beatissimꝰ gregorius papa electus ē q̄ dum septiformē letaniā fieri ordinasset. Vnꝰ p̄ spacio dū hi deū p̄carent. Octuaginta ex eis subito ad terrā corruentes spiritū exalarunt. Septiformis aūt letania dicta ē. qꝛ om̄is vrbis populus a beato gregorio in septē ptibus dep̄caturus dn̄m diuisus ē. In primo nā〈q〉 choro fuit om̄is clerus. In secūdo om̄es abbates cū monachis suis. In tercio om̄es abbatisse cū cōgregationibus suis. In quarto om̄es infantes. In q̄nto om̄es laici. In sexto vniuerse vidue In septimo om̄es mulieres coniugate.

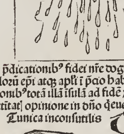
MIsit hac tēpestate diuus gregoriꝰ magnus augustinū melitum τ ioannē. cun〈q〉 his mōchos q̄sdā ꝓbatissime vite. q̄rū monitis τ p̄dicationibꝰ fidei nr̄e dogma Angli tū p̄mū integre recepert. augustinꝰ ei τ melitꝰ optimi monachi τ anglorū epi at〈q〉 apl̄i i p̄cio habiti deo auxiliāte. τ monitis τ efficacissimis exhortationibꝰ totā illā isulā ad fidē xpi tādē pduxē. ibidē〈q〉 demū senio ꝯfecti n̄ sine mag̃ sctitatis opinione in dn̄o q̄euere. τ cū scti fuerit. eoꝝ festa septio kal. iulij celebrāt.

Augustiꝰ τ melitꝰ mōchi

Hermigildis Rex.

Tunica inconsutilis

TUnica incōsutilis dn̄i nr̄i ihu xpi a. b. v̄gie maria ꝯfecta. q̄ sorte vni militū obtigerat. his tpibꝰ nō ꝓcul ab hierl̄m apud vrbē Zaphat in archa marmorea eo loci repositā. ab epis Gregorio anthioceno. thoma〈q〉 hierosolimitano. ac ioanne ꝯstantinopolitano incorrupta τ immaculata inuenta fuit. Qua suscepta maxio in p̄cio habita fuit. qui ipaꝫ suscipiētes hierosolimā detulerūt. τ in eburnea archa collocauerūt. Ferūt hanc tunicā post captōeꝫ vrbis ꝯstātinopolitane in manꝰ thurcorum deuenisse.

HErmigildus q̄dā visigothoꝝ rex hispaniaꝝ τ visigothoꝝ regis filius. per id tempꝰ a patre lemugildo rege in carcere truditur. τ paulopost iniquissime interficit. eo q̄ leandri hispalēsis epi viri sanctissimi p̄dicatōibꝰ ab arriana impietate ad verā catholicā〈q〉 fidē ꝯuersus fuisset. Nā cū leander ipe hermigildum cōuertisset. τ ipm catholicū declarasset. pr̄ ira cōmotꝰ leandrū pontificē multis incōmodis τ iniurijs affecit. τ filiū ipm ꝯstantissimū tandē iterfecit. ad cuiꝰ corpꝰ post modū cātꝰ āgelicꝰ auditꝰ fuit. lāpades〈q〉 ardētes vise. Sꝫ τ ipe pr̄ paulopost i egritudinē ꝓlapsus leādrū reduxit. Et de iiuria at〈q〉 pctō veniā postulauit. τ Ricardū secūdū filiū regē cōstituens catholicū τ veꝝ xpianū effici procurauit.

Basolus abbas
Sindolphꝰ p̄sbiter reclusus i frācia
Euthonicus britonicus
Similianus abbas
wungalotus p̄sbiter
Gangericꝰ eps cameraceñ.
Furfrus filꝰ regis ybernie

Corpus. b. stephani ꝓthomartyris romā translatum est
Phara virgo nobilis fuit
walbertus fuit discipulus. s. colūbani
Deicola discipulus. s. colūbani
Cūbertꝰ eps colonieñ. sctitate claret
Bauo p. s. amādū ex p̄done ꝯuersus vitā solitariā in artissima pn̄ia pagens ceteris sctitatis exēpla p̄buit.

Artharis rex

Artharis flauius longobardorū rex. postq̄ longobardi decem annis sine rege stetissent ab eisdē creat⁹ rex. regnauit annis septē. Hic daphonis regis filius fuit. quē lōgobardi flauiū cognominauerūt. q̄ lz adolescens rex sublimatus fuerit. multis tñ edictis facinorib⁹ laudes ingentes p̄meruit. ꝛ eas ob res oēs lōgobardorꝫ duces dimidiā pecuniarꝫ suarū ptē ei obtulere. Hic pharā oppidū non ignobile in abdue fluminis ripis condidit. ac Brixellū ciuitatē in margine padi positam obsedit ꝛ debellauit. ac tandē solo equauit. Qua q̄dem elatus victoria ad siculum fretū oīa ↄq̄siuit. ac multas ytalie ciuitates ī suā potestatē redegit Sꝫ ꝛ francorꝫ regē cū ingenti multitudine ipsorꝫ atq̄ germanorꝫ deuicit ac ex italia fugauit. Indeq̄ francilionē romanū ducem ex como ciuitate Cumacinaq̄ īsula. q̄ in lacu lario erat expulit. Et īgentes ide diuitias sustulit. Qua ditatus p̄da statim theudelindā garibaldi bauarorꝫ regis filiā xp̄ianissimā duxit vxorem. quā obrem chilperic⁹ frācorꝫ rex q̄ huic arthari inimicissimus erat. in bauarum furens cum inopinate aggreditur. ꝛ ex bauaria expulit. qui relicto regno cū filia theudelinda in ytaliam ad generꝫ fugit. eo tñ anno quo eam duxit vxorem defunctus est.

Theudelinda regina

Theudelinda longobardorꝫ regina bauarorꝫ regis filia generositate ꝛ sanguinis claritate inclita. Que ꝛ si ī p̄mordio regni sui etate iuuenis forma q̄ spectabilis ac diuitijs abūdans fuerit. moribus tñ ꝛ castitate ac religione cōspicua fuit. Cui⁹ q̄dem virtutibus scribūt incitatū beatū Gregoriū eidē dyalogū suū de moribus misisse. Cui⁹ lectione p̄ferocem viri sui animū ad religionem ꝛ mitiorē cultū redegisse. Erat eñ matrona īsignis: ꝛ fidei xp̄iane studiosissima Hec quippe preter reliqua pietatis opera. monasteriū celeberrimum in honore sancti Colūbāni abbatis apud bobiū ciuitatem supbissimis edificijs sua impēsa condidit. et plurimos fundos eidem assignauit. Et basilicam beati Joannis baptiste. modoecie edificauit. Qd̄ oppidum decem milib⁹ passuū a mediolano distat. Et eandem ecclesiam p̄dijs ac vasis aureis ornauit. In qua quidem basilica corpus suum sepeliri mandauit. Et ex illo ac deinceps p̄pter mulieris exemplū longobardi oēs Joannem baptistam in patronū precipuū susceperūt.

Agilulphus rex

Agilulphus longobardorꝫ rex post artharim regē sup̄ longobardos regnauit. annis. 21. Mortuo nāq̄ arthari rege p̄dicto. Cum longobardi de electione futuri regis diu discordes fuissent. Et habita de nouo rege creando cōsultatione. cū nequirent in aliquē cōsentire. Cōuenerūt vt quemcūq̄ theudelinda ex longobardis ducibus sibi delegisset maritū. Is ī regē ab omibus acciperet fuit nāq̄ ingentis virtutis mulier. Et p̄fecto digna. Cui⁹ iudiciū tanti facerent longobardi. Ea itaq̄ iudicio de se facto vsa: agilulphū qui erat thaurinēsiū dux virum bellicosum adolescētia formaq̄ florentē sibi maritum ꝛ longobardie gētis regem apud laumeliū papiensiū oppidū declarauit. Prima vo cura quā nouus suscepit rex agilulphus fuit captiuos redimere. quos Childepertus de tridentinis abduxerat. ꝛ simul ab ip̄o rege pacem implorare. paceq̄ nactus ex ducibus qui antbari fuerant rebelles punire. ꝛ minulfum insule sancti iuliani ducem primū interfici curauit. Id cū resciscet gandulfus bergomensis dux illi⁹ exēplo territ⁹ sibi p̄spicere cepit. obsessus tñ venia petita deditionē pollicitū abire p̄misit. Sꝫ ꝛ vlfari taruisinus dux eodē tp̄e res nouas molitus captus ac in vinculis ad regem perductus est. inde iterū hostes interfici curauit. Rebusq̄ pacatis bellū cōtra romanos suscepit ꝛ oppidis circūquaq̄ captis. romā per annū obsedit. ꝛ multas illi clades intulit. Sed ꝛ longobardi qui beneuenti erant inducias violarunt. Zoto enim qui erat dux beneuentanus monasterium Cassinense inuasit: ꝛ abbate monachisq̄ cū singulis vestimentis ꝛ vnico codice ordinis regulam continente fuga p̄lapsis. sacrum id cenobium a barbarie illa spoliatum. ꝛ solotenus destructū fuit. que celeberrimi monasterij clades illa fuisse videtur. quā Gregorio teste sanctus pater benedictus futuram predixit affirmans vix apud deum potuisse obtinere. vt ex eo loco sibi anime concederentur. Bonitus autem qui tunc erat quart⁹ a beato Benedicto abbas cum monachis euolatis romā se contulit. Sed zotoni paulopost eam cōmissaꝫ impietatem defuncto subrogatus est ab agilulfo rege in beneuētanū ducem arrigis ad quem aliquot beati Gregorij extant epistole. sed illa insignis per quā illi cassinensis monasterij venerationemq̄ suasit. Duxere deinde longobardi exercitum in patauiū. Erat tunc padua vrbs sine menibus latericio vel lapide cōpactis. vallis plantisq̄ tantū modica mūita. a tēporibus atile per annos circiter sexaginta. sine menib⁹ et frequentia ciuiū fuit. primūq̄ sub Theodorico rege frequentari ac vallo muniri cepit. Quare illis in ānis q̄ p̄pe centum ad huius obsidionis tempora intercedebant omnia edificia ex materia asseribusq̄ constructa erant. Id cum cernerent longobardi. ventos nacti validiores faculas ignitasq̄ sagittas scorpionibus iniecerunt. Et primo incendiū inchoauit quo p̄pinqua illico corripiente vrbis pars maxima est cremata. ꝛ inde vrbē incendio vastauere. Monsilitis ciuitas eodem cū padua habuit sortem. inde agilulfus ticinū est reuersus. Tandem per intercessionem religiosissime regine omissis ydolis xp̄i fidem cuꝫ longobardis cōplexus. ecclesiasticorum bona restituit. ac deinde vita functo adoaldum puerulum filium cuꝫ theudolinda matre successorem reliquit.

DEusdedit papa. p̄ria romanus. p̄re stephano subdiacono. pontificatū oi/bus suffragijs adept⁹. Hic cū esset optimus pater clerum mirū in modum dilexit ꝛ auxit. ferūt hūc tante sanctitatis fuisse. vt quendam obuiū elephantie morbo laborantem. osculo suo lepra statim liberauerit. Constituit aūt ne fili⁹ patrini puellā e sacro fonte a patre leuatā ducē in vxorem posset. Deus aūt dedit eius tpa ad hec etiam notiora fecere ꝛ terremotus. ꝛ scabies q̄dā ita ad clephantiam tendens. vt deformitate cognosci homines nō possent. morit̄ pōtificatus sui anno. iij. die tercio ꝛ vigesimo. ac sepelit̄ in basilica petri sexto yd⁹ nouembris. Eius morte ep̄atus tum vacat mēsem vnū. dies. xvj.

Sisebutus rex

SIsebutus visegothoꝝ rex. eo tpe Richardi reg filius regnare cepit. ꝛ regnauit annis. 36. Hic cū primū gētilis esset xp̄ianus factus statim plurimas hispanie ciuitates. q̄ ad romanos defecerant recepit iudeos quoqꝫ om̄es in regno dep̄hēsos grauiorib⁹ supplicijs ad xp̄i fidem compulisse. rogatu (vt aiūt) heraclij qui in fatis habuerat sibi cauendū a circūci/sis esse. Cū tn̄ postea haud satis fati necessitatem circūspiciēs a sarracenis circūcisionē obseruātibus oppressus sit. Tandē cū esset strēnuus vir om̄es hispaniarū ciuitates romanis abstulit. at tum demū Constātinopolitani imꝑatores ī hispania imꝑare desierūt

BOnifacius q̄ntus papa. natione cāpanus. p̄re Joanne pontificatū inijt eo tpe quo eleutherius patricius romā ab heraclio missus vindicata io/annis exarchi morte. semetip̄m regem ytalie creat. Uir certe singularis humanitatis ꝛ clemētie mag̃ in oēs benignitate ꝛ gr̄a vtens. nullū gen⁹ officij (qđ bonū pastorē deceret) p̄termisit q̄ cū esset doct⁹. ne qui ad eccl̄ias ꝯfugerent inde vi retraherent̄. ne ve acholiti reliquias martyruꝫ attractarent. qđ est p̄sbiteri aut subdiaconi officiū. Mandauit item vt quouis in loco sacrilegi anathematisa/rent̄. Utne testamentū iussu principis vbiqꝫ valeret. Cimiterū beati nicomedis fecit ꝛ dedicauit. in clericos ꝟo integre viuentes vnice liberalis ꝛ munificus fuit. Moritur aūt bonifacius pontificatus sui anno q̄nto. die. x. ꝛ in basilica petri collacrimātib⁹ oīb⁹ sepelit̄. Ei⁹ aūt in morte dieb⁹. 13. sedes tū vacat

HOnorius p̄mus papa. natione campanus. p̄re petronio viro ꝯsulari. eo tpe pontificatū inijt quo theudelinda morit̄. hic rebus externis aliquā/tulū quietus doctrina moribus sanctissimis om̄em prope clerū renouauit. atqꝫ multas in vrbe ecclesias restituit. Et basilicam beati Petri tegulis eneis ex ioue capitolino sumptis cooperuit: edem agnetis martyris via Nomentana. vt carmē in aspide indicat. Edem pancratij via aurelia restituit. Templa quoqꝫ anastasij ad aquas salinas. templū quatuor coronatoruꝫ. atqꝫ alias multas edes edificauit. Moritur aūt vir sanctissimus anno pontificatus sui. xij. mē/se. xj. die. xviij. ac in basilica petri sepelit̄. quarto ydus octobris. Eius morte annū vnū. menses septem. dies. 18. sedes vacat.

Anno mūdi. 5823. Anno xp̄i. 624.

SEuerinus prim⁹ papa. patria roman⁹. p̄re Labieno in demortui honorij locū subrogatus: ab ycatio totius ytalie exarcho in pōtificatu ꝯfirmatur. vana tūc em̄ hēbat̄ cleri electio. nisi id imꝑatores aut eoꝝ exarchi ꝯfirmassent Uir siquidem singularis pietatis ꝛ religionis. amator pauperū. in calamitosos benignus. in om̄es munificus ac gratiosus. in reparandis templis splendidus. Qui cū in hijs summope versaret̄. pontificatus sui anno primo. mēse secundo. moritur ac sepelitur in basilica petri. quarto nonas augusti. vacat tū sedes. menses quatuor. dies vndetriginta.

IOannes quartus papa natione dalmata. p̄re venancio pontificatū inijēs statim mira pietate vsus ē. Ex reliquis em̄ thesauris quos ysaci⁹ apud lateranū reliquerat captiuos om̄es quos potuit: Jstros ꝛ dalmatas a captiui/tate redemit. Hic pontificatu suscepto. statim mandauit si quis res ecclesie aliqua temeritate inuadere presumeret. ad quadruplū restituere cogeretur. Suo quoqꝫ tempore Rhotaris qui arioaldo in longobardoꝝ regnū successerat. li/cet iusticia ꝛ pietate insignis habitus sit. ad arrianos tamen declinat. passusqꝫ ē vt eodē tpe oībus regni sui ciuitatibus duo ep̄i pari ptāte p̄essent. alter ei ca/tholicus. alter arrianus habebat̄. Joannes aūt plenus operibus bonis. pontificatus sui anno p̄mo. mense nono die nono moriēs: in basilica petri sepelit̄ quarto ydus octobris: vacat tum sedes mēsem vnū dies tredecim.

Linea summoꝝ pontificum

Deus dedit

Bonifacius quintus

Honorius primus

Seuerinus

Joannes quartus

Linea Imperatorum

Eraclius in Augustũ assumptus a sergio p̃riarcha constantinopolitano coronatus. orientale accepit imperiũ. Is eleutheriũ gentis patricie constantinopolitanũ im̃pialis aule cubiculariũ. ꝛ ducem rei bellice scientissimũ in ytaliam misit. deditq̃ȝ illi copias ꝛ pecunias quo res ytalie cõfirmaret. Et copias quascũq̃ȝ focas in ꝑximis asie ꝛ europe ꝓuincijs habuerat: quasq̃ȝ genitor eraclianus ex affrica miserat. Et indies mittere potuit instruxit. misitq̃ȝ aduersus cosdroem quo prouincias in fide manẽtes ab illius impetu cõseruaret Nã cosdras mesapotamia palestinaq̃ȝ occupatis hierosolimã inuaserat. Eaq̃ȝ vrbe tũc opulẽtissima potitus diruerat eccias ꝛ loca sancta. q̃ȝquã nõ nihil venerationis videt̃ sacratissime cruci dñice exhibuisse. Cũ vt scriptores tradũt ꝑtem quẽ helena constantini magni genitrix in caluaria locauerat. inde asportatã in patria locatã. in throno quẽ mirabili ope auro gẽmisq̃ȝ ornatũ exedificauerat. anno imperij sui sexto ꝑse oĩa i asia q̄ in meridiẽ vergit potiti. ad egiptũ arma vertẽrũt. Alexandriaq̃ȝ capta paulisper se continuere ꝙ eraclian⁹ imꝑatoris pater magnũ in affrica exercitũ parasse nũciaret. S obijt eo tꝑe eraclian⁹ qđ cũ persis renũciatũ esset carthaginẽ ceperunt. Eo igit̃ tꝑe eraclius magno comꝑato exercitu multas ꝓuincias a ꝑsis occupatas in suã potestatẽ redigit. Ducem ꝑsaꝝ singulari certamĩe ex equo deturbat ꝛ interficit. Cosdroam regẽ ꝑsaꝝ opprimit filiũ eius captũ ꝛ baptisatũ in regnũ paternũ restituit. persideȝ ingressus turrim Cosdroe thesauris plenã capit. quoꝝ ꝑteȝ militibus tribuit. partẽ v̄o reparandis templis. que ꝑse diripuerãt designat. ip̃e p̃terea alia onustus p̄da. cũ septem elephantis hierosolimã rediẽs. crucẽ dñi a persis ablataȝ secũ deferens. eo loco reponit in quo antea fuerat. captos a ꝑsis in patriam remittit. tantisq̃ȝ rebus sexto expeditionis illius anno. q̄ erat imperij duodecimus felicissime gestis. eraclius dñicam crucẽ reduxit. pompã instituit solẽnissimã. qua deducẽte crucem dñi ip̃e sic manibus vlnisq̃ȝ gestauit. ventum est ad portam que in locuȝ caluarie foras ducit. ꝛ exiuerat turba que precedebat. ipse ad iter ceptum anhelans nullo tenente ante portã sbstitit. Tunc patriarcha qui lateri herebat. inquit ne dum ihesum crucem sibi baiulantem in ceteris emularis qui purpura iaspidibusq̃ȝ. quibus ille pauꝑtatis mgr̃ caruit oneraris. humilians se imꝑator. ꝛ vestẽ mutauit plebeiam. ꝛ iter nudis pedibus est ingressus. Tũc q̄ clausa illi videbatur porta patuit. inde in caluariã detulit. Is autem imperator in ꝯstantinopoli triũphaturus suã item apud romanos gloriã innotescere voluit. Sed infelix eraclius post actum triũphum ad studia Matheseos est conuersus aruspicine incantationũq̃ȝ presagijs indulsit. postergans xp̃iane religionis obseruantiam cecinere vates. cui grande illi periculum atq̃ȝ imperij euersionem a circũciso populo imminere. ideo hebreos baptisari curauit. Et vt sceleri scelus adderet. ad eutichianos transit. Et in heresim Monochelitarum dicentium in xp̃o vnicam tantum esse volũtatẽ. Tandem heraclius audita sarracenorum licentia capta presertim ãthiochia veritus ne hierosolimã occuparent. Crucem dmini constantinopolim deferri curauit. Postremo morbo ĩtercutis aque quã greci hidropisim vocant diem obijt cum imꝑasset annis. xxx.

Ferũt hijs dieb⁹ ignẽ e celo cecidisse. Iridẽq̃ȝ grãdẽ apparuisse vt homines consummationẽ seculi adesse putabant ob tonitrua ac fulgura ingentia. Secuta est pestilentia grauissima. que estiuis mensibus plures consumpsit. Visiq̃ȝ fuerunt angelus bonus ꝛ malus ciuitatem pertranseuntes. at quotiens angelus malus venabulo iussu boni ãgeli domũ aliquã percussisset. Tot ex eodem domo sequenti die morte dissoluti sunt.

Prodigia quoq̃ȝ multa ꝛ quidem horrenda hac tempestate in grecia apparuere que sane futuras Mahometi calamitates protendere videbãtur. Naȝ vno ꝛ eodem anno cometes perlucidus bizantij visus est. Et puer quadrupes natus. Nec nõ ꝛ est apud isulam Delon duo maxima mõstra omnino humanam speciem habentia visa sunt. Et alia multa hinc inde consimilia apparuere.

Machometus

Machometus arabs. vel vt alij volūt psa fuit. nobili ortus parente. deos gentiū adorāte. ꝟ mrēm hebraice gētis habuit ysmahelitā. Is ex duabus huiusmōi omnino sibi inuicē aduersantibus supstitionū sectis origi nē trahens nulli eoꝝ omnino adhesit. ꝟ homo acerrimi callidissimiqꝫ ingenij inter xpianos ꝯuersatus. pniciosissimū humano generi ex duaꝝ hmōi gentiū legibꝰ cōflauit incendiū. Nāqꝫ inter arabas apud quos magnum ambiret honoris locū publice ꝯcionatus ē. nō iniuria cosdroē cū oīni familia deletum esse. ꝙ se ꝑ deo adorari fecisset. homo omniū scelestissimus. qui ꝛ ipē ydola sculptiliaqꝫ manu facta adorare solitus fuissꝫ. Subseqnter de lege hebreorū quā magna ex pte arabes sectabanť. xpianorūqꝫ traditionibus ita disputabat. vt vnam eādēqꝫ esse vtrāqꝫ affirmaret. Licꝫ magnis vtraqꝫ gens abduceret erroribus. quos qdem errores ita ipē moderabať. vt hebreos reprehenderet ihm xpm ex vgine natū negantes. qđ sui maiores futurū expectandūqꝫ pdixierant aduenisse. xpianos nō redargueret leuitatis. qbꝰ psuasum sit ihm dei amicissimū ꝛ ex vgine natū obprobria ꝛ demū crucis mortem a iudeis ppeti voluisse Et suā ipē pdicans legem futurā affirmabat: vt si eā acciperēt custodirentqꝫ sarraceni. Et sibi diuino ad id nūcio obseqrentur. sese in libertatē asserāt. ꝛ pncipatu regnoqꝫ finitimos pociantť. Ausus est etiam cōparato ingenti arabū exercitu fines romani imperij turbare. Eius motus heraclius cito cōpescuit. solicitatis eius ad defectōes militibꝰ pollicitationibus ꝛ pmijs. Tandē sarraceni ꝛ arabes arma sumētes a natiuitate xpi sexcentesimotercio ac vigesimo ita heraclij duces suparunt vt hoīem felicem pmo mox infelicissimuꝫ reddiderint duce mahometo. qui cū magnū se dei ꝓphetā assereret. ꝛ magicis artibꝰ asianos ꝛ aphricanos deludens. Ita populos quosdā cōcitauit noua a se religione imbutos. vt paulū abfuerit. quin omnino imperij nomen delerent. Capta alexandria. multisqꝫ alijs sirie ꝛ cilicie vrbibus. Inualescit eiꝰ secta nūc multomagis ꝙ ante. Nam tota asia et aphrica magnaqꝫ pars europe mahometanis principibus subiecta est Instant nūc thurci terra ac mari. vt nos tanqꝫ cuniculos ex his europe latebribus eruant. Mahometꝰ quoqꝫ (vt in alchorano legiť) quo magis sectatores a religione xpiana se iūgeret hereticos qsdam in cōponendis legibus maxime vo nestorianos secutus est. multa hinc inde ꝯ legem Moyseos ꝛ euangelij dei astute colligēs. ac in vnū qsi corpus redigens. Et vt seductos pplos fortius irretiret. statuit ꝙ homo tot vxores pcipue ad quaternarium numeꝝ de ꝓpria cognatione ac cōcubinas habere posset. quot facultatibus suis alere posset. Empticias quot vellet. Uini tn̄ vsum interdixit. hijs q pcepta legis seruarēt ꝑmisit padisuꝫ videlꝫ delitiaꝝ ortū: vbi optati cibi ad vota. pulcerrimas vestes. ꝛ virgines ad amplexū. angelos mīstrātes esse asseruit. Qui vo legem ꝯtemnerēt infernū cōminatus ē. Cū demū sex annos regnasset. Anno dn̄i 632. etatis vo sue. 34. mortem obijt. Eius corpus apud mecham sepultū a sarracenis ꝛ thurcis maximo in pcio nūc vsqꝫ habitum est.

Isidorus episcopus

Isydorus hispanus hispalensis epūs. leandri successoř. btī Gregorij pape discipulus. hijs tpibus ꝓpter doctrinā vtutesqꝫ ac crebra eius miracula maximo in pcio vbiqꝫ fuit. Qui multa tū scripsit. q fidem xpianam mirifice iuuant. De summo eñ bono. de viris illustribꝰ. ethimologiaꝝ libros. historiā pterea ab Adā vsqꝫ ad tpa heraclij. vitas qrūdā sctoꝝ. historiā lōgobardoꝝ atqꝫ alia pene innūerabilia. Et cū cōstet eū quis laude dignū ob doctrinā ꝛ sanctitatem. Eiꝰ natale 18. kal. februarij celebratur.

S. Goar

Goar veniēs ex aquitania in Gallia claret sanctitate ꝛ miraculis. qui i suburbano treuerico iuxta fluuium ecclesiam fecit. multasqꝫ sanctoꝝ reliquias collocauit. Ibi diuqꝫ noctuqꝫ deo buiebat vigilijs oratōe pdicatōne multos ad fidē rectā deduxit. ꝛ egrotos sanabat. Dyabolus sibi inuidens multas tribulationes ei ingessit. infantem triduo mortuum viuū ac loquētem reddidit. Episcopatum treuerēsem oblatum a Sigberto rege francoruꝫ renuit. Demū in senectute bona in pace quieuit.

Gallus abbas

Gallus beati colūbani discipulus. Jta tūc in occidente viuebat vt etiam ī vita sancti nomē mereret. Floruit itaq͡ʒ temporibus heraclij imperatoris in germania ob cuius merita monasteriū sancti galli in ꝯstanciensi epatu cōstructū fuit. In quo ꝑ plures monachi virtutibus ac miraculis claruerūt. Et cū nūero. 400. sancte viuerēt. vnus noīe Erubzinus suasu brunigildis regis francie ab hac laudabili vita defecit. tandem beatus gallus post varia sanctitatis miracula in dño quieuit. huius vestigia secutus ē eustachius abbas. secuta ꝛ sancta aurea. Jn cuius honorē beatus eligius monasteriū virginū edificauit. Ferūt etiam basilium quendā ysidoro equalem vita ꝛ moribus ꝛ doctrina insignē tū habitū fuisse.

Joānes gerūdineñ eps

Joannes monachus gerūdinensis postea epus. religionē xp̄i ꝑdicatōne ꝛ scriptis vbiq͡ʒ tuebatur. hic em genere Gothus in lusitania natus. vbi sape aliquid ꝑ etatem cepisset. constantinopolim ꝓficiscens. ita grece ꝛ latine doctus inde discessit. vt in lusitanā rediens. arrianā heresim. que tūc inualuerat facilime confutaret. hāc obrem barchinonam ab hereticis relegatur. Ver̄ postea mortuo leuiūgildo rege. qui hereticis fauebat. in p̄riam rediēs. Et multa scripsit ad doctrinā nr̄am pertinētia. ꝛ monasteriū condidit. Rōnemq͡ʒ viuendi monachis scripsit.

Adoaldus agilulphi regis ex theudolinda filius post p̄rem cum matre ip̄a theudolinda regnauit annis. 10. huic nāq͡ʒ p̄r ad acquirēdū p̄sidiū. vix dū qui adriēnio theodoberti francoꝝ regis filiā desposauit. Qui regno suscepto ob matris prudentiā pacem cū oībus longobardis ytalicisq͡ʒ ꝑ decēniū quietissime tenuit. quo in tempore multa ecclesijs donauit.

Eleutherius nonus exarchus natione grecus patricie gentis nobilitate insignitus heraclij imperatoris cubicularius ꝛ rei bellice scientissimus. hoc anno post ioannē ꝛ smaragdum exarchus. ab heraclio in ytaliam missus. sedit annis. 3. qui statim vt rauennā applicuit sese ytalie regem declarauit. Sed postea cū romā petere vellet ob arrogātiā a militibus suis in itinere interfectus ē. quo mortuo milites caput suum constantinopolim miserunt.

Eligius episcopus

Eligius nouiomensis eṕus. hijs temporibus ob innumerabiles eius virtutes multo in precio fuit. Cuius admirandam vitam etiā multiplex signorum numerus cōmendat. Js de territorio lemonice vrbis oriūdus. patre eucherio matre vero terrigia natus: quem genitor iuuenem ab aurificibus erudiri fecit edoctus in ea arte. franciam adijt. aurifici regis se cōiungens. Rex optans habere sellam auro ꝛ argento ornatam. magister eligio singula tradidit. qui eo pondere duas sellas pulcerrimas effecit. Creuit itaq͡ʒ fama eius in curia regis tantū aūt paupes diligebat; vt q̄cq̄d poterat ad nuditatē suā eis erogabat. inde mūdo abrenūcians plura cenobia auxilio regis edificauit. Cum a tp̄e brunechildis vsq͡ʒ tp̄a dagoberti simoniaca pestis ī gallia viguit. ꝓ q̄ auferēda summe vigilabat. Jdeo post acharū epm ad epatū nouiomēsem assumptus ē. Prefuit aūt eligius mandensi metropoli tornācensi q̄ʒ regali ciuitati quondā. nouiomēsi q̄ʒ ꝛ flandrēsi et gandensi ꝛ cartuaricensi certis tñ diebus in loco adoptato egenis seruiebat. corpus sancti q̄ntini reuelauit ꝑ eū dn̄s. suessionis q̄ʒ inuenit sanctos martyres. Crispinū ꝛ Crispinianum. apud pisius cecū illuminauit in ponte. Hec aūt sepulcra auro argento ꝛ gēmis fabricauit. Germani. Seuerini. Quintini. Luciani. Genouefe. Colūbe. maximiani ꝛ Juliani. Et p̄cipue beati Martini Turonensis. dagoberto rege p̄bente impensas. Mortu⁹ ē anno vite sue. 70. Anno aūt reuoluto post sepulturā pulcer ac incorruptus inuentus est. Capilli quoq͡ʒ ac barba creuisse in tumulo videbantur.

Rupertus episcopus

Rupertus eṕs ex regia stirpe frācoꝝ ort⁹. Tp̄e hildeberti regis frācoꝝ wormacēsem rexit epatū post obitū regis a duce berchario q̄ eccīas deuastauit. virgis cesus a sede wormaciēsi cū iniuria pulsus. quē theodo dux baioarioꝝ in vrbe Ratispona cū gaudio suscepit. q̄ eū cū ꝓceribus relictis ydolis cū freq̄ntia ꝑpli baptisans. ꝑ noricū vsq͡ʒ pānoniā p̄dicās xp̄m lumē fidei miſtrādo peruenit. Tandē ad iuuaꝝ fluuiū vbi olim iuuauia ciuitas q̄ nūc Saltzburga appellaṫ ꝓficiscens. q̄ olim iter barbaras vrbes eminebat nobilissima. ṡ dilapsa ꝛ virgultis opta. quē locū cernēs cū cathedrā epalem ydoneū. ꝓprietatē a duce baioarioꝝ accipiens. basilicā ī honore. s. petri ꝯstruxit. ac missis discipulis loca mōtana ad fidem ꝑduxit. ideo apostolus baioarie austrie stirie ꝛc̄. nūcupatur. Js post multa sanctitatis opera cum. 44. annis episcopali sedi prefuit in die pasce ad christum feliciter migrauit. Post obitum beatissimi viri Vitalis Zozologus. Sauolus. Ezzius. Joannes. abbates ꝛ monachi sancti Petri. Sedem episcopalem laudabiliter rexerunt. Deinde sanctus Virgilius ex hybernia veniens tempore Pipini regis francorum in episcopum Saltzburgensem ordinatus qui Carinthias cum suo populo ad fidem reduxit. Postremo plures ex eodem cenobio sancti petri per germaniam in claros viros euaserunt.

SAltzburga olim Iuuauia et petena dicta. norci vetustissima ciuitas. nūc metropolis baioarie. quā tpe Iulij cesaris ortum habuisse dicunt. non longe ab alpibus que olim ad noricos attinebant. nunc confusis omnibus. germanie attribuūtur. Norici enim vicinarum Alpium incole vt Plinius scribit Thaurisci olim dicti sunt. hoc quoqȝ tempore circa carnos in primis germanie oris. sunt incole qui thauri dicūtur. Cimbris em̄ illiricū temptātibus. haud longe a norico qui in alpibus. cū eis Cn. papirius carbo cōflixit. Atqȝ re infecta (vt Strabo ait) abscessit. Haud vo longe interiecto tempore cum tres fortissime gentes cimbri. theutoni. et ambrones. vno tempore in ytaliam erupissent. partim per noricos descendisse. plutarchus ait. vterqȝ exercitus. C. marij auspicijs deletus est. Unus non longe a Saltzburga in eo videlicz loco qui alpibus proximus est. Alter ad athesim: trecenta quadraginta milia barbarorū cesa. et centum q̄nquaginta capta scribit liuius. Fuit mot⁹ ille vniuerse ytalie. nō modo locis per que eruptio facta est. formidabilis. Ideo romana arma citro vltroqȝ per noricum assiduis motibus gestata. Cuius incolis pene domestica facta sunt. Cum interdum tres integras legiones in finitima loca missas sustinuerunt. Quas sub initio gallici belli qd vltra alpes gestum est. C. cesar duabus additis qd proximū fuit. vt ipe scribit in galliam traduxit. Ubi excisam rupē militari opere patefecit. vt ex vetustissimo epigrāmate p̄cipite saxo sculptum in monte arduo quem crucis vocant. Licet magna ex parte ob vetustate abolito. datur intelligi. C. Iulius cesar. Reliqua tum loci asperitate. tum vetustate legi nequeūt. Iulius enim cesar socero generoqȝ suffragantibus ex omnibus ꝓuincijs gallias potissimū elegit. Cuius emolumento et opportunitate idonea sit materia triūphorū. Et initio quidem galliam cisalpinam illirico adiecto accepit. moxqȝ p senatū cōfirmatam. Ceterum cū istris. pannonibus. illiricis et germanis bellū illatum est. hac veluti via vbi mō Saltzburga sita romanis armis accessus patuit et reditus. Germanos igitur iulius cesar aggressus in faucibus montiū arcem munitissimā eo loco extrui curauit. vt milites ad eā refugiū adiuuandū. Et satellites ex ea auxiliū et iuuamen haberent. Et inde castrum iuuauense vernacula lingua helffenberg appellabatur. Fluuius quoqȝ cui adiacet Iuuarus dictus Arci nomen dedit. A quo ciuitas inde condita Iuuauia diceba-

tur. Habet aũt hec vrbs paludes. planiciẽ. colles ⁊ montes. paludes paſcua prebent. aucupia ⁊ venationes nonnullas. Piſcationes quoqꝫ ſe diuerſis locis non incomode exibent. colles ac montes germani trãſalpinaꝝ merciũ cauſa ꝑtranſeũt. Urbs igitur iuuauia olim ſplendida muris ⁊ aggeribus munita. turribus altis. ſedes regum fuerat. Habuitqꝫ templa deoꝝ ſub antiqua gente marmorea. Et cum multo tempore floruerit. Jn de temporibus attile regis hunoꝝ incurſiones. vaſtationes. incendiaqꝫ ſuſtinuit. Et cũ ingenti cede hominũ immunita deſolata ac penitus diruta fuit. Poſtea diuus Rudbertus anno ſalutis octuageſimo ſupra quingenteſimũ cũ Theodonem baioarioꝝ ducem cum locis finitimis ad fidẽ xpi reduxiſſꝫ Tandem ad iuuarũ fluuiũ veniens. qui nũc Saltzaha vocatur: reperiens vrbem dilapſaꝫ ac virgultis coopertam inſtaurauit. que olim inter baioarie vrbes eminebat nobiliſſima. Ratus hanc pro epiſcopatu idoneam. ꝓprietatem a duce obtinens. Extirpatis arboribus ⁊ vepribus. ⁊ repertis edificijs baſilicam in honore ſancti petri conſtruxit. Et cenobiũ ordinis ſancti benedicti cum munificentia ducis inſtituit. Rexitqꝫ eccleſiam epiſcopalem annis. xliiij. Relinquens beatum vitalem ſucceſſoreꝫ. Poſtea virgilius ſanctus ibi epiſcopus eccleſiam cathedralem conſtruxit. Et corpus diui Rudberti ad eam tranſtulit. Gebhard⁹ deinde epiſcopus arces de nouo inſtaurauit. Et ciuitas in omni ornatu incremẽtuꝫ habuit. magnis nũc menib⁹ ambit̃. Et mõſterioꝝ tẽploꝝ ediũ ⁊ arcis edificijs ꝑpulcris exornat̃. Multiſ ꝑterea ſctõꝝ reliquijs excolit̃.

De hijs ſubſcripta adduntur.

Tunc hadriana vetus que poſt iuuauia dicta
Preſidialis erat noricis. ⁊ epiſcopo digna
Rudberti ſedes qui fidem contulit illis
Chriſti: quã retinet Saltzburga ſero vocata
Js ſanctus obijt eraclij principis euo
Legẽ dũ cõdidit Mahumet nephãdã ſabeis
Qui ſucceſſorẽ ſibi fecerat ip̃e vitalem

Huic tres abbates hoc ordine ſedes
Auſolog⁹ ſauolus. poſt hos ezi⁹ venerãd⁹
Jnde flobirgiſus paſtoris nomẽ adeptus
Joannes poſt quẽ ſedem poſſedit eandem
Uirgili⁹ exul poſt hũc meruit fore preſul.

Linea summorum pontificū

Theodorus

Martinus primus

Eugenius primus

Vitalianus

Adeodatus

Anno mūdi.5833. Anno xpi.634.

Theodorus papa natione grecus.p̄re theodoro ep̄o hierosolimis. pontificatum iniens. oīa q̄ ad dignitatē religionis ptinere arbitrabat̄ circūspiciebat. vt bonū pastorem decet. In oēs maxime aūt erga paupes mira benignitate vtens. Constituit hic inter cetera cerei pascalis benedictionez fieri in sabbato sancto. Censuitq̄ neminē separi debere qui nupserit post simplex votum. Hic pirrhū patriarchā cōstantinopolitanū et sergiū ac alios hereticos exilio damnauit. Conuersus deinde ab hoc certamine pontifex ad ornanda sctōꝝ corpa primi et feliciani martyruz reliquias ex arenario vie nomentane ablatas in vrbem deferens in basilica stephani prothomartyris in celio monte collocat multis ornamentis. Idem q̄z basilicā edificat via flāminea non longe a ponte miluio et statim dedicat. duo postremo oratoria cōstruxit. Hijs ita constanter et sancte peractis morit̄ pontificatus sui anno sexto. mense q̄nto. die. xviij. sepeliturq̄z in basilica petri. pridie ydus maij. Ep̄atus aūt diebus duobus et quinquaginta tunc vacat.

Martinus primus papa. p̄ria tudertinus. p̄re fabricio in theodori locū suffectus. legatos statim constantinopolim misit q̄ Paulum adhortaret̄ vt omissis erroribus suis aliq̄n veritatis callē ingrederet̄: at monitis pontificis obtpare noluit̄. ideo eū dignitate priuauit ob q̄d constantius impator indignatus. Olimpiū cubiculariū suū ytalie exarchum creauit mandās ei vt Martinū captum ad se mitteret. hac discordia freti sarraceni alexandria cū ingenti classe soluentes Rhodū puenere captaq̄z vrbe colossum. fama celeberrimū demoliti sunt. Ex cuius ere noningētos camelos onustos ferūt. Constātius v̄o tot calamitatibus nihilo melior factus theodoꝝ caliopam cū his mandatis iterū in ytaliam mittit. vt primo quoq̄z tempe martinū pontificem ad se vinctum mitteret. Is a romanis perbenigne exceptus cum salutandi causa pontificem simularet. homini cathenas inijcit. Eūq̄z constantinopolim mittit. Unde postea in chersonesum ponti exilij causa deportatur. vbi quondā beatus clemens romanus presul exulauerat. Martinus autez multis calamitatibus circūuentus. ac inopia rerum omniū p̄ssus. tandem in exilio moritur pontificatus sui āno. vj. mense vno. diebus. vj. et. xx. multis virtutū signis vsq̄z in hodiernū diem refulgens. Et ex hoc inter sanctos martyres relatus ē. Cuius festū decima die mēsis nouembris celebratur. Sedes autem rome. xiiij. mensibus tūc vacat. quia nil certi de sanctissimi viri morte habebatur.

Anno mundi.5843. Anno xpi.644.

Eugenius primus papa natione romanus. patre Ruffiāno e celio monte. Martino in pontificatu successit. Eo ferme tempore quo petrus in locū pauli heretici cōstantinopolim sufficit̄. Hic eñ et si melius aliquātulū de religione sensit q̄z paulus. non tñ vsq̄z adeo fidei normā tenuit. quā sancta romana ecclesia p̄dicat. Pontifex aūt Eugenius statuit vt quilibet ep̄s carceres haberet ad delinquentiū penitentias clericoꝝ. voluit vt iuxta ecclesias sacerdotuz domicilia cōstruerentur. Mandauit quoq̄z monachis ne quauis ex causa sine sui supioris licentia claustꝝ exirent: fuit aūt vir mire pietatis. religionis mansuetudinis comitatis munificentie. pontificatus sui anno secūdo. mense nono moritur. ac in basilica petri sepelit̄. quarto nonas Junij. vacat tum sedes mēsis. j. dies. 28.

Vitalianus papa. patria Signinus ex oppido volscoꝝ. p̄re anastasio pōtificatū inijt. Uir quidē optimus et diuini cultus cupidus atq̄z assiduus Quāobrem regulam ecclesiasticam composuit. et cantum ordinauit. adhibitis consonantiā (vt quidam volunt) organis theodoꝝ archiep̄um et hadrianū abbatem viros doctissimos atq̄z optimos in britanniaz mittit. quā angliam vocant. quo eos in fide cōtinerent. Tandem bene ex sentētia quantum in eo fuit gubernata ecclesia. anno. xiiij. potificatus sui mense. vj. moritur. ac sepelitur ī basilica petri. vi. kal. februarij. vacat tum ep̄atus men. 4. diebus. 15.

Adeodatus papa. patria romanus. patre iouiniano ex monacho pontifex creatur. Uir religione et oīni comitate preditus. in delinquentes clemens in pauperes beneficus. in hospites benignus. erga calamitosos misericors. ecclesiam beati petri via portuensi iuxta pontem meruli tūc instaurauit ac dedicauit. Auxit et monasterium sancti herasmi in celio monte edificijs et fundis. vbi ip̄e monasticā vitam duxerat. Et ad abolenda prodigia que sepenūero tempore suo apparuerant. Supplicationes frequentes habuit. Demuz v̄o pontificatus sui anno quarto. mensibus duobus. diebus quinq̄z. vir sanctissimus moritur. collacrimātibus omnibus. ad basilicam petri sepelitur. sexto kalendas Julij. vacat tum sedes menses quatuor dies. xx.

Constantinus tercius in locū demortui heraclij pr̄is pmo sufficit. Cuꝫ eiū cosdroas rex psaꝝ victorijs insolestens vt premissum ē paci vt ꝯsenti ret nullis pcibus pmijue pollicitatiomb⁹ adduci potuit. Quāobrem impator eraclius expeditōem in barbaros destinauit. pmuꝗꝫ oīm ꝯstātinopolis defen sioni ꝓspecturus. Cōstantinū filiū cesarē declaratū regni cōsorte accepit Ser gio venerabili pr̄iarcha ꝛ bonoso pr̄icio spectate virtutis viro illi in admini strationis socios attributis. Jnde post obitū eraclij iste ꝯstātin⁹ q̄ prē absente cōstantinopolim gubernabat illi suffectus ē. Qui q̄rto assumpti impij mense veneno extinctus ē a martina nouerca ꝛ eracleane fratre. quos pyrrhus patri archa cōstantinopolitanus ad id flagitium instigarat.

Heraclion. mortuo fratre impiū occupat eo potissimū tpe q̄ cyrrus sergi⁹ ꝛ pyrrhus acephaloꝝ heresim instaurātes. vnā opatiōnē in xpo hūani tatis. s. ꝛ diuinitatis. vnāꝗꝫ volūtatem pdicabant. Ex hijs aūt pyrrhus q̄ ob heresim in affricā relegatus fuit. quā primū de heraclij morte certior ē factus. Ex affrica romā venit. ꝓuolutusꝗꝫ ad theodori pontificis pedes poposcit ve niā errati. qd̄ apud ꝯstantinopolim ꝑpetrauerat. Exinde oblatā a pontifice et clero romano recte fidei ꝛ religionis xp̄iane formulā reuerēter accipiēs in pa triā est reuersus. Ubi postꝗꝫ flagitiū illud martine ꝛ heracleoni suasit. pri⁹ vi tam amisit. q̄ꝫ tanto q̄situ scelere pr̄iarchatum potuerit obtinere. Cū igit̄ post mortē cōstantini heracleon imperiū tenuit et turpiter ꝛ inīq̄ssime rem publicā administraret senatus populusꝗꝫ cōstantinopolitanus in martinā eracleonem ꝗꝫ insurgēs linguā illā. hunc naso mutilatos relegauit. quo in furore retract⁹ de fuga pyrrhus a populo est occisus.

Constans Constantinopolitanus impator. q̄ fuit filius constantini dolo necati. post heraclionem p̄dictū illico in impatores assumptus. Et in de mortui pyrrhi locū paulus pr̄iarcha a senatu ꝛ pplo est suffectus. q̄ a theodo ro pontifice romano. vt rectā fidei normā acciperet p lr̄as requisitus. obstina te rēnuit obedire. quē theodorus pontifex romanus dignitate priuauit. quia orthodoxe fidei normā ꝛ rōem suscipere recusabat. adiuuāte ei⁹ stulticiā ꝯstā cio in eandē heresim stolide nimiū ꝓlapso. vn̄ ꝛ martinū papā in cersonā pō ti ciuitatē. apud quā alter romanus pontifex. b. clemens longe an̄ exulauit in exiliū misit. inde ꝯstantius expeditiōnē in ytaliā parauit nō q̄dem vt iuxta fa mam tūc a se accurate dissemīnatā longobardos ytalia eijceret. ſ vt vrbem ro mā ꝛ subiectas illi ꝓuincias diuitijs ꝛ ornamētis spoliaret. Cūq; romam via appia cōstantio vitalian⁹ pontifex maxim⁹ clero ꝛ pplo multitudine sociatus sexto ab vrbe miliario obuiauit. introductusꝗꝫ impator bti Petri pmo ꝛ post alias vrbis eccīas accuratissime inuisit. Et postꝗꝫ pmis q̄nꝗꝫ aduetus sui die bus basilicas ꝛ publica rome loca pambulauerat: direptioni operā impendit Etem̄ q̄cunꝗꝫ vidisset ex ere aut marmore ad ornatum posita. p singulos dies aut loco abstracta. aut vi discerpta nauibus imponi curauit. vt plus ip̄e orna mētoꝝ septē in diebus vrbi rome detraxerit quā barbari antea in ducentis et q̄nquaginta octo annis p quos impiū inclinauerat. vl̄ in p̄dam abstulerāt vel confregerāt inde neapolim redijt ꝛ postea in sici liam nauigauit. Desedit ꝟo syracusis vbi misses sus q̄dam armen⁹ ordines in orientali ei⁹ exer citu ducens illū in balneo interfecit. anno impij sui vigesimooctauo. Jn eiusꝗꝫ locum mezentius Cui⁹ fraude necatuꝫ cōstantiū putant imperator a militibus creatur.

Linea Imperatorum

Constātinus tercius

Heraclion

Constans

Conciliū Rome tpe martini pape

Synodū rome martin⁹ pōtifex cētū ꝛ q̄nqua ginta epoꝝ hūit ob paulū pr̄iarchā ꝯstāti nopolitanuꝫ. e⁹ apocrisarij q̄s ad paulū miserat. ꝛ illū vt resipisceret vrgeret. ꝯstācij iussu ī diuer sas īsulas relegati fuert. qd̄ cū audisset martin⁹ ī eo synodo rome ꝯgregata pmo ꝯdēnatōem cyri alexādrini ꝛ sergij ac pyrrhi ꝯstātinopolitanoꝝ pr̄iarchaꝝ inouauit. deinde paulū p̄ntē pr̄iarchā dānauit ꝛ pr̄iarchatu cēsuit ammouendū. Jnte rea ꝟo dū h̄ agerēt̄ pax ytalie q̄ īter rōnos ꝛ lō gobardos ānis. xxx. durauerat turbari iā cepta ē. longobardis oīa ad suā vtilitatē trahētibus. Cōtra ꝟo recusantib⁹ romanis q̄ pier ius fasꝗꝫ mandarētur. maxime ꝟo cū rotharis arriana la be inquinatus. nullā ferme ciuitatē haberet. cui non arrianū ꝛ catholicū epm̄ preposuisset.

Jodocus

Egiltrudis regina

Jodocus heremita sanctus. ꝑ hoc tempus virtutibus clarus. qui cū esset Britonū regis filius. spreto regno ⁊ mundialibus pompis in heremuȝ secessit. vbi cū aliquādiu sanctissime vixisset. Tandeȝ in pago pontico multis miraculis clarus in dño quieuit. Sunt q̄ scribūt eo tpe ⁊ vincentiū beluacensem epm ⁊ meduardū archiepm Remensem sctitate ⁊ doctrina in precio fuisse. hijs addūt ⁊ reginalphā gallā matronā genere ⁊ sctitate insignē. ⁊ renaldū traiectensem epum vita ⁊ miraculis clarum.

Egiltrudis regina anglie circa illa tpa claruit. que trib⁹ nupta viris v̄go ꝑmansit. cui⁹ mortue corbus post. xi. sepulture sue āños incorruptū ē inuentū.

Forseus

Aurea

Aurea virgo sctissima ipi⁹ eligij potificis discipula. ꝑ ipm tp̄us apud parisios disciplina sanctitate ⁊ p̄cipua patientia clarissima. plurimū floruit. Cui⁹ sanctitate ⁊ prudentia ꝑmotus eligius ipsaȝ trecentis virginibus prefecit. fuit autem genere nobilis.

Forseus q̄ȝ hibernie regi filius ꝑ id tp̄s cū duobus germanis ꝯtēptis regni sui pompis monachalē habitū susceperūt. ⁊ in magno p̄cio euaserūt. Js monasteriū in loco quē vocāt latiniacū ꝯstruxit. Nec mlto post ordinati fr̄ibus. migrauit ad dñm. post q̄tuor auteȝ āños ab eligio ⁊ ausberto epis īmaculatū corpus sine vlla putredine trāsfert. hui⁹ natale celebrat. 4. nonas marcij.

Oswaldus

Gerdrudis

Oswaldus rex nordmānoꝝ anno p̄mo heraclionis imperatoris a penda mercioꝝ rege perimitur. Js q̄tuor ydeomatū gentes. videlȝ pictauos. scotos. britones. ⁊ anglos i suā subiectōem accepit. h⁹ dextera multaꝝ elemosinaꝝ largitrix hodie q̄ȝ cū brachio ⁊ cute ⁊ neruis incorrupta iacet. toto reliquo corpe in cineres dissoluto. que a fr̄e Oswino apud vrbem bembaburch cōposita in scrinio pro miraculo monstratur.

Gerdrudis sancta niuigellensis anno constantis xx. obijt. Hec fuit filia ytte relicta pipini q̄ instinctu scti amandi monasteriū niuigellense fundauit. Cui filiā suā Gerdrudā v̄ginem deo dignā p̄fecit. q̄ die sui obitus appruit cuidā abbatisse treuerēsi noīe modeste sibi familiaritate cōiuncta. suā felicē trāsmigrationem ostentās. pluribus inde miraculis claruit.

Leodegarius eps

Vigilius epus

Leodegarius epus tp̄ibus Cōstantini imperatoris ebroniū pessimū virū Theodoricus rex in grām recepit. q̄ leodegariū varijs tormentis afflixit post famē ⁊ carceris squalorem. post oculoꝝ euulsioneȝ. post plantaꝝ cōcisionē. post lingue ⁊ labioꝝ excisionē. consummauit tandē martyriū ꝑ capitis abscisionē. fuit hic a nobilissimis parentib⁹ regi clotario cōmēdatus. Et a didone auūculo suo pictauiēsi epo eruditus. inde ob ꝓuidentiā ⁊ ꝯsiliū cū in regio palacio moraret. tantā scdm deū de pietate sollicitudinē habuit vt eduensi ecclesie mereret in pontificem ꝓmoueri. Js post obitum suum multis miraculis in restituēda sanitate claruit.

Vigilius quoq̄ circa idem tempus genere nobilis ⁊ sanctitate preclarus in Antisiodorēn. ep̄atu sedit annis. xxvj. vbi extra vrbē ecclam beate marie cū monasterio cōstruxit. Et hospitale qd dom⁹ dei appellatur. Hic ꝓpter sanctitatem suā inimicis iusticie odiosus. a warachono senescallo regis francie in scotia silua occisus est. Qui waracho successit in eodem principatu ebrionio qui sanctum Leodegariū occidi fecerat. Et ipe ebrionius in morte visus est a demonibus in infernū deportari. Cum autem vigilius ad ꝓpriā veheretur vrbē per ciuitatem senonicā vincti ruptis cathenis libere de carcere exierunt. Cathenas ad prescriptam ecclesiam suam deferebant.

Cesarea regina psaꝝ

Cesarea psaꝝ regina. Circa hec tpa de pside exiens nesciente marito cū paucis suis fidelibus. puiato habitu. ꝓpter xpiane fidei amorē. ↄstantinopolim venit. anno sexcētesimotercio ac. lxxx. Que q̄dē ab imperatore honorifice suscepta. post aliquot dies nō multo post: characterē baptismi vt desiderabat suscepit. ⁊ ab augusta de sacro fonte leuata. hoc vbi intellexisset psaꝝ rex. legatos statim ↄstantinopolim mittit. q̄ vxorē ab imperatore repetant. R̄ndit imperator in arbitrio regine esse standi vl' discedēdi. ꝓinde eā sciscitētur. Interrogata regina respondet. Nūq̄ʒ redituram in pꝛiam. nisi rex xpiani nomē susciperet. Qui statim re cognita cū. xl. milibus hoīm cōstantinopolim pacato agmine veniēs pbenigne ab imperatore suscept⁹. vna cū militib⁹ suis baptizatus. ⁊ ab Augusto de fonte leuatus. catholica fide ↄfirmatus ē. accepta sua coniuge letus ⁊ gaudens multis ab augusto honoratus munerib⁹. in regnū reuertit̄.

Rotharis

Rotharis longobardoꝝ rex post arioaldū regē. regnauit annis. xvi. Is licet multis p̄ditus v̄tutibus. Arriana tñ labe inq̄natus oēs longobardos in eandē p̄cipitant̄ traxit. vt in ciuitatib⁹ s̄biectis duos hēbat epos vnū catholicū alteꝝ arrianū. In re militari p̄stans fuit. vt etruriā ⁊ liguriā cum locis maritimis vsq̄ʒ massiliā in suā redegit ptātem. Tanti insup fuit ingenij. vt leges q̄ sola memoria in vsu habebat. in seriē q̄ndā redegerit. ⁊ librū edictū appellari mādauerit. prius em̄ lōgobardi sine lege fuerūt. Erat aūt (ipo in eodē codice referēte) ann⁹ septuagesimusp̄im⁹ quo longobardi ytaliaʒ intrauerāt. vt in ꝓlogo libri patꝫ. Huic cū aliq̄n theodorus exarchus bellū indixisset. apud Scultemiā mutine vrbis amnē acriter pugnatū ē. vt exarchus septē milia amiserit. Tandē rotharis sine filijs defunctus est.

Rodoaldus filius successit q̄ regnauit ānis. v. hic theodalinde regine filiā duxit vxorē. qui tamē libidinibus immersus in adulterio mulieris deprehensus a viro occisus est.

Aripert⁹ deinde rex regnauit ānis. 9. Is apud papiā oraculū pulcerrimū in honorē saluatoris condidit. moriens duos reliquit filios ptheritē ⁊ gundibertū reliquit successores. quoꝝ tpibus longobardi pacē cū romanis rauēnatibusq̄ʒ vbiq̄ʒ h̄uerūt. Sed varijs ipi inter se motibus agitati sunt. grimoaldus nanq̄ʒ beneuētanus longobardoꝝ dux ipos fratres discordes esse intelligens. magnas ducens copias papiā venit. qua ex vrbe cū ptheritem puerū regē fugasset. gundibertū frēm expulit mediolano. Eas discordias exploratas h̄ns clodoueus rex francoꝝ. copias in ytaliā misit. q̄ cū in transpadana regione magnā fecissent p̄dā. a grimoaldo ytalia sunt expulse. Sunt tñ qui scribant gallos hac rōne deceptos esse. longobardi em̄ simulata fuga. castra reꝝ oīm copia ac vini potissimū plena relinquentes haud longe in īsidijs constiterāt. galli v̄o castra ingredientes rati veram esse hostiū fugam. In oēm voluptatem effundūtur. epulis ⁊ vino replent̄. quare supuenientibus hostibus cum somno etiam grauati passim veluti pecora ab hostibus ceduntur.

Sarracenicq̄ʒ p id tp̄us intantū hauserāt opes. vt post subactas ⁊ quiete possessas. q̄ romanoꝝ fuerant. prouincias asie. europam inuadere presumerēt nauigio itaq̄ʒ ingenti ab alexandria soluentes rhoduꝫ insulam romani imperij ꝑuenerūt. eaq̄ʒ capta colossum fama celeberrimū a quo ciuitas insule primaria nomen habuit. demoliti sunt. Ex cui⁹ ere nongentos camelos fuisse oneratos inuenimus. rhodo vasta sarraceni. egrū delati pelagus multas ex cicladibus afflixerunt.

Grimoaldus

Grimmoaldus decimus longobardoꝝ rex. regnauit annis. 9. Is abeūte ex ytalia cōstantio in cisalpinā rediens. foꝝ popolij sabatho scīo aggressus cesis oībus diripuit. ac solo equauit. Fuere in hoc rege m̄lte preclare corporis ⁊ anime dotes. tātū em̄ prudentia ⁊ cōsilio valuit. nō solū in rebus externis verūetiā in domesticis vt q̄dam capitula ac q̄dam vtilia rotharis regis edicto addiderit. q̄ postea legis formā accepere. fuit p̄terea mediocris stature corpore validus. capite caluo ꝓmissa barba. nec animo minus in rebus agendis q̄ corpe ꝓmptus. post fleubotomiā factā in brachio dū arcu colūbam sagitasset erupto denuo sine intermissione sanguine diem obijt. sepultus ē aūt papie ī basilica beati ambrosij quā ipe sua impensa edificauerat. pertaris aūt ariperti regis filius in ytaliā rediens tercio mense post grimoaldi mortē regno paterno sine cōtentione potitus ē.

Constātio īpatore s̄blato cū oēs passim dilaberēt̄. supuenientib⁹ cū mag̃ classe sarracenis. ⁊ syracuse ⁊ tota insula occupat̄. vnde postea onusti p̄da alexandriam redeuntes vrbis quoq̄ʒ rome ea ornamēta secū detulere q̄ constantius aduexerat.

Dagobert⁹ rex frācoꝝ

Dagobertus francoꝝ rex eodē ferme tpe vir astuti ingenij. nec consilio minus q̄ʒ manu promptus moritur. Cuius animā e manibus demonū liberatā ferūt Dyonisij ac Mauricij martyris ac etiā martini cōfessoris auxilio. q̄s semp dū vixit vt patronos coluit ⁊ templis honoratiores reddidit. Hic autem oīb⁹ bonis insignit⁹. regnauit ānis. 34. Vez ab anglis infensus ꝑpetuā cū eis suscepit inimiciciā. hic ītercessiōe heraclij oēs iudeos ī suo reḡ baptisare fecit.

ERfordia magna ac memorabilis vrbs prouincie thuringie caput. a priscis erphesfurt appellata. mon-
tem habet excelsum. qui nūc sancti petri vocitatur. cum a temporibus Theodosij imperatoris sub ar-
chadio et honorio inclinatio imperij originem habuit. Franci romanorum presides. a rheno ytaliam versus
abiecerūt. Et se regi proprio subiecerunt. Quibus intellectis thuringi ab altera parte rheni orientem versus
Ex consilio regis francorum merwigū eius cognatum in regem elegerūt. Is arcem cōstruxit in eo monte. et
castrū prope Erffordiam vbi nunc ecclesia sancti Dyonisij extat. qd vulgares Merwisburg nomināt. Post
eius obitum bassinus in thuringia regnum sucepit. Cuius vxorem postea hildericus rex francie duxit ī cō-
iugem. Per ea tempora in loco vbi nūc basilica diui andree frequētatur. villa Schildinorde extabat. in hu-
leto quoque prope fluuiū Gera (qui nūc ciuitatem illabitur. et mediam ferme preterfluit. Cuius cōmoditate to-
ta ciuitas purgatur. et plurimū decoratur) Molitor sagax sua diuerticula habebat. cui nomē Erpff fuerat
apud eius molendinum transitus siue passagiū olim extitit. at cum temporibus clodouei regis francorum ad
annū salutis trigesimūoctauū et quadringētesimū Erffordia ortum habuit. a molitore dicto atque transitu
Erphesfurt denominata fuit. Regnante postea apud francos tagoberto inclito rege. Is post castrū in mō-
te desolatum monasteriū celeberrimū sancto petro dicatum ordinis diui benedicti construxit. Inde mons
sancti petri appellatus fuit. Ecclesiam quoque sancti Gangolfi dotauit. Bonifacius postea archiepiscopus ma-
guntinus sub pipino francorum rege. cum thuringiam ad fidem cōuertisset ecclesiam gloriose semperque virgi-
nis Marie edificauit. ac ibi episcopatum ordinauit. qui illico maguntine sedi cessit. Huius vrbis ager
optimus est et herba fullonū que sandix ac saponariā dicitur pro tingendis pannis feracissimus. Per cuius
arua gera fluuius et alia flumina preterfluūt. regionem vbertim irrigantes. propter quod et pecorum pascuis ha-
bundat. Post annū deinde sexagesimūsextum supra millesimū muro circūdata ac turribus munita fuit. Et
ciuiū edibus ac monasteriorum ac ecclesiarum ornamentis mirifice creuit. thuringorūque celeberrima sedes fuit.
eo quod totius regionis ferme media sit. et bladis alijsque necessarijs copiosissima habeatur. Et cum hec regio
ac vrbs a soluendis decimis libera fuerit. Eam ob rem multas calamitates a finitimis principibus passa
fuit. precipue temporibus heinrici tercij imperatoris. Is cum a seuerissimo suo preceptore archiepiscopo
Coloniensi liber euasisset. In omnia genera flagitiorum ruptis temperantie frenis precipitem se dedit. Montes oēs

Ecclesia virginis Marie — Sanctus Seuerus

colliculosq; saxonie ꝛ thuringie castellis munitissimis extruxit. p̄sidiūq; imposuit. quibus cum victui necessaria minus sufficerent p̄misit. vt ex ꝓximis villis ꝛ agris hostili more predas agerent. ꝛ ad ip̄a castella muniēda circūquaq; manentes cogerent. Rex ne manifesta tyrannide notaret̄ si ꝯtra innocentes atq; in regnū ꝓpriū grassaretur. vt impietatē suā q̄dam religionis specie palliaret archiep̄m maguntinū modis om̄ibus instigauit. vt decimationes thuringie sicuti ante pluries instituerat exigeret pollicens se ei in exigendo summa ope affuturū. Et dicto obtemperare nolentes regia maiestate coacturū. Ea tamē pactione vt ip̄arū decimarū p̄tem sibi. q̄ ꝛ regie magnificentie ꝛ tanto labori suo digna forent tribueret. Ita ep̄s vanissima spe animat⁹. Synodū indixit in erphesfurt. vj. ydus marcij. statuto die aderat rex. archiep̄s ꝛ hermānus babenbergensis ep̄us ꝛ alij q̄ ad discutiendam causam fuerint euocati. Thuringorū spes ꝛ fiducia potissimū in abbate fuldensi ꝛ herueldensi nitebatur. Cū hij eccl̄ias decimales plurimas et p̄dia in thuringia haberēt. q̄ publica discussione interpellati ꝓ decimarū redditione primo p̄ deū archiep̄m rogabant. vt antiq̄tus tradita monasterijs legitima incōuulsa manere sineret. q̄ ꝛ sedes ap̄lica ꝛ veteribus ꝛ recētibus scriptis crebro firmasset. Et p̄decessores archiep̄i sui nūq; īfringere tēptassent. Id atroci responso archiep̄s repulit: p̄decessores suos rudibus in fide auditoribus. lac potū dedisse nō escam. q̄ nūc resecare vellet. ꝛ p̄fectis solidū cibū ministrare. Tandem thuringi improbata synodo sedem apostolicam appellarūt. s; rex capitali sententia prohibuit. Postea exortū fuit bellū saxonicū. Nulla deinceps exactio facta est decimarū. Gaudentibus Thuringis q̄d occasionem inuenissent. vt traditas sibi a p̄ribus leges manu militari tuerentur. Et dolente rege quod dū decimis immoderatius inhiaret pene regnū cum vita amisisset. In hac vrbe multa sanctorū corpa p̄ illustrissimos delata sunt. videl; Adolarij Eobani Seueri ep̄orū. ꝛ vincentie quibus ꝛ aras ꝛ basilicas edificauerant amplissimas. In ea quoq; anno domini.1392. Gymnasiū celeberrimū ortū habuit. Ubi sunt edes amplissime studentiū ꝛ legentiū. Ex quo iurisconsulti theologi ornatissimi. philosophi ac medici excellentissimi ꝓdierūt. Perpessa tandem fuit hec famosa vrbs vastationes ac direptiones p̄ incendia varia. Nec aliqua insignis vrbs apud germanos memoratur. q̄ p̄ fatalem ac aduenticiū ignē totiēs exusta sit. Ultimo incendio magna ex parte concrematur. In festo em̄ geruasij Anno. M.cccclxxij. hec preclara vrbs in basilicis gloriose virginis marie ꝛ Seueri in pōte mercatorū. foroq; raparū ꝛ an̄ gradus in edibus laicorū ac canonicorū damnū sensit. vt pene tercia vrbis pars incendio perijt.

Mons Sancti Petri

Bonus papa. pña romanus. pře mauricio. eo tpe pontificatū inijt q̄ Grimoaldus longobardoꝝ rex moriť. quo q̄dem anno maximi imbres fuere τ multi fulminibus afflati iteriere. τ frumēta in agris emarcuere. Vñ ob hoc pontificatū in maximis turbinibus suscepit. Fuit aūt sanctitate vite τ doctrina valens. vt clerū diuersis ordinibus distinxit. τ honoribus auxit. Monachos vero quosdā syros cū nestorianis sentientes in monasterio boeciano deprehensos τ castigatos in varia monasteria diuisit. p̄terea rauēnatem ecclam a romana iam pridem segregatā τ ob eam rem aliocephalim appellatā sedi apostolice obtpantem reddiderit. Hic insup honori τ cultui diuino ɔsulens vestibulum sancti petri (quod padisum vocant) quadripartitū marmorib⁹ strauit. Instaurauit p̄terea. τ restitutas dedicauit ecclam apostoloꝝ via hostiensi. Et ecclam beate eupbemie via appia sitam. At donus pontificatus sui anno. v. mēse. v. die. x. moriť ac sepelitur ad basilicam Petri apostoli tercio ydus aprilis. Cui⁹ in morte episcopat⁹ vacat mensibus duobus. dies sedecim.

Anno mūdi. 5863. Anno xpi. 664.

Agathbo primus papa natione siculus. pře romano ex monacho pontifex creať. Vir certe tante sanctitatis vt leprosum obuiū factū osculo suo statim liberauerit. Tante p̄terea mansuetudinis τ humanitatis fuit. vt neminem ab se vnq̄ʒ tristem dimiserit. Nactus itaq̄ʒ impatorem moribus suis haud quaq̄ʒ dissimilē. monochelitaꝝ causa cōciliū apud cōstantinopolim habere constituit. Expectauit itaq̄ʒ donec constantinus a bello in p̄riam rediret q̄ sarracenos a se victos imperio romano vectigales reddidit. Inde legatos statim constantinopolim mittit Joannē portuensem epm̄ τ Joannē romane eccle dyaconē. Hos p benigne susceptos mira caritate ɔstantinus adhortatus ē. vt omissis cauillationibus τ sophisticis altercationibus. ex equo τ bono omi controuersia sublata duas ecclas vnā tandeʒ facerent. agathbo vero cui⁹ tpe post solis τ lune eclipsim peste ac grauissima quidem laboratum est. pontificatus sui anno secūdo. mense sexto. die quintodecimo moritur. ac sepeliť ad sanctum petrū quarto ydus Januarij. Cui⁹ morte annū vnū. menses. v. sedes tum vacat.

Leo eius nomis secūdus papa. natione siculus. pře paulo vir doctissimus fuit. latine ac grece vt eius scripta indicāt. Preterea vo adeo musice pit⁹ est habitus. vt psalmodiā cōposuerit. hymnosq̄ʒ ad meliorē cōcentum redegerit. Idem quoq̄ʒ instituit vt in celebratione pax populo daretur. Sextā vo synodum ita suscepit vt eosdē anathematisauerit quos sancta synodus p̄sente cōstantino damnauerat. Concessitq̄ʒ necessitate vrgente omni die baptizari debere. Instituit p̄terea ne ad archiepatum assumptus pro vsu pallij aliorūue officioꝝ quicq̄ʒ eccle psolueret. qđ vtinā hodie obſuareť. Cū ex hac largitione q̄ti die mala oriantur. At leo in quo p̄ter doctrinā τ eloquētiaʒ singularis religio. mira pietas τ clementia fuit. pontificatus sui mense decimo moritur. sepeliturq̄ʒ collacrimātibus omībus tanq̄ʒ publico parente orbati ad basilicam Petri. quarto kal. Julij. post eius mortem mensibus. xj. diebus. 21. epatus vacat.

Anno mūdi. 5883. Anno xpi. 684.

Benedictus iunior siue secūdus papa. patria romanus. patre Joanne. ab ineunte etate xpo militans. diuine scripture ita operā dedit. vt doctrina τ exercitatione in rebus diuinis tum singularis haberetur. Ob eius humanitatem pietatem gratiam in omnes maxime vero erga pauperes. Quibus virtutibus hominū corda ita sibi deuinxit. vt tū vnus haberetur. qui oīm suffragijs in locum demortui leonis merito subrogaretur. Ad hunc constantinus imperator hominis sanctitate pmotus. sanctionē misit. vt deinceps quē clerus populus exercitusq̄ʒ romanus in pontificem delegisset. eundē statim verꝝ xpi vicariū esse oēs crederent. balicas plures restituit maxime laurentij in luciam ac btī Valentini. Moritur autem pontificatus sui mense decimo. die duodecimo. sepeliturq̄ʒ apud beatū petrū ydibus Maij. qui vt omnibus vita carus fuit. ita post mortem ab omibus vt sanctus. τ bene de humano genere meritus celebratur. Eius in morte sedes vacat mensibus duobus. diebus quindecim.

Joannes quintus papa natione syrus. patria anthiocenus. patre Cyriaco pontifex creatur. eo ferme tempore. quo impator cōstantinus moritur. vir singularis religionis τ mansuetudinis atq̄ʒ doctrine oīm consensu pontifex creatus in ecclesia saluatoris que constantiniana appellatur ad lateranū. ea ratiōe qua leo secūdus cōsecratur a tribus episcopis hostiensi portuensi τ veliterno. Quē quidem morem posteri deinceps tenuere. Deniq̄ʒ valitudinarius cum libellum de pallij dignitate composuisset. pontificatus sui anno primo moritur. Sepeliturq̄ʒ ad. s. petrum. iiij. nonas augusti. Eius in morte sedes vacat mensibus duobus. diebus. xviij.

Linea summoꝝ pōtificū

Bonus

Agathbo

Leo secundus

Benedictus secūdus

Joannes quintus

Linea imperatorum

Constantin⁹ quartus

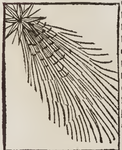
Constantinus constantij augusti filius extincto vt premissuz ē apud sycilia ꝯstante augusto. punitoq₃ q̄ ei successerat mesentio siue missesio tyrāno. ro manoꝝ regnū suscepit regendū. Romanisq₃ principatus ē annis decem ⁊ septem. Js aūt cōstantin⁹ q̄ prius fuit a ꝯstancio genitore in consortē imperij assumptus. illo interfecto vt oñdimus territus est. ⁊ oīa vbiq₃ adeo trepide administrauit. vt si aliqua fuisset vis illata. visus sit imperiū facilime amissurus. Uir postea catholicus modestusq₃ ac omni bonitate integerrimus. qui suscepto imperio heracliū atq₃ tyberiū frēs suos in imperij consortiū accepit. Licet sint q̄ scribāt eosdē frēs pueros ne ad imperiū aspirarent naribus mutilasse. Jnde mox ecclesias collapsas. q̄ sub heraclio ab hereticis dirute fuerant instaurauit. atq₃ alias denuo edificauit. Et cū esset armoꝝ vir strennuus sarracenos romano imꝑio infensissimos bello deuicit. ac vectigalia reddidit. Decimo em̄ impij eius anno ꝯ̄ sarracenos celebri victoria cōstantinū potitū inuenimus. vt ea afflicti clade sarraceni tributū imꝑio pendere ꝓmiserāt. Accidit q₃ oportuno in tpe. pax illa. q̄ bulgari post paꝝ traciam inuaserūt. Congressus q₃ illis pannoniā inter ⁊ mesiā supiorē ꝯstantinus insignē accepit cladem. cūq₃ potius fugeret quā pedem referret. paci ab illis oblate cupientissimus acqeuit. Satis nāq₃ bulgaris feracissimi agri ꝓuincias danubio cōtinētes romani ꝑncipis auctoritate pacta secū federa habitare. inde ꝯstātinopolim rediȷt. Et vt grecos romane eccīe vniret sextā synodū agathonis pape rogatu cōgregauit. Demūq₃ cū essz bonis opib⁹ plen⁹ morit̄ filio iustiniano i imꝑio relicto.

Synodus sexta vniuersalis apud constantinopolim

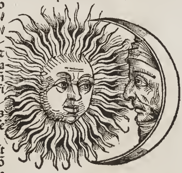

Sextam vniuersalē synodū apud ꝯstantinopolim constantin⁹ imperator celebrari iussit. interfuerūt aūt agathonis pape legati Joānes portuensis ep̄us ⁊ alter Joannes romane eccīe dyacon⁹. Cōuenerūtq₃ ad imꝑatoris edictū ducenti octuagintanouem ep̄i. Acta aūt est cā monochelitaꝝ q̄s supra diximus aduersus fidē catholicā cōtendisse. vnicā tantūm̄o eē in xp̄o voluntatem. Erantq₃ duo ꝑmarij cause aduersarij Georgius Cōstantinopolitan⁹ ⁊ machari⁹ anthiocenus ep̄i. quoꝝ Georgi⁹ auditis rōnibus faciliter in catholicoꝝ sentētiā adduci ē passus. macharius aūt ꝑtinax. ⁊ nimis diu ꝑtibus resistens. nō solum ē dignitate ꝑuatus. ꝟ simul cū mortuis sergio. pyrrho. paulo ⁊ petro eiusdē hereseos auctoribus sathane traditus. ad extremūq₃ cū aliquot ꝓfidie cōplicibus romā relegatus Et theophanū abbatē vero sentiētē in locū macharij anthiocenū ep̄m creant. Hac aūt re ex sentētia feliciter gesta. vt deo gratie ageretur q̄ vtrāq₃ ecciam vnā fecisset. sententia ⁊ animis Joannes ep̄s portuensis octaua pasce corā ꝑncipe ⁊ ꝑ̄triarcha. corāq₃ ꝑplo constātinopolitano in basilica sancte Sophie missam latine celebrat. approbantibus oīb⁹ q̄ tū aderāt. veꝝ esse ⁊ sctm̄ illū sacrificādi morē. Et q̄ aliter sentiūt a recto ⁊ bonesto discedere. Hec ē aūt sexta synodus. q̄ Cyrilli. Athanasij. Basilij. Gregorij. Dyonisij. Hilarij. Ambrosij. Augustini. Hieronimi. sn̄ia conclusum ē. duas naturas ⁊ opatōes in xp̄o eē. Explosaq₃ illoꝝ ꝑtinatia q̄ vnicā eē in dn̄o volūtatē dicerent. vn̄ monochelithe vocati sunt. Ea reintegrāta fidei leticia agatho ⁊ romani paucos menses sunt gauisi. q̄ pestis tūc q̄nta raro alias ꝑ tres mēses romam populata est. ⁊ ipse agatho est defunctus.

Cometa

Eclipsis solis ⁊ lune

Stella crinita quā greci Cometē vocāt indicabat ꝑfecto tot clades q̄ trib⁹ cōtinuis mēsib⁹ appͥuit. Et pluuie magne ac freq̄ntia tonitrua qualia nūq₃ ātea fuere. visē sunt elemēta i vrbis rome ⁊ ytalie excidiū ꝯiurasse. Nāq₃ tāti tāq₃ ꝯtinuati ibres tonitruis fulgorib⁹ immixti fuerēt. vt maximā armētoꝝ passim morientiū iacturā ꝑpl̄i sint ꝑpessi. q̄ quā ꝑl̄rimos viros ea tēpestate fulmīb⁹ afflatos iterisse inuenim⁹ ⁊ maturescētia pluuiaꝝ initio i cāpis frumta emarcuisse vt solatio fuerint populis legumina. quoꝝ fetus primi grana in terrā vēto imbreue discussa cum herbidū cespitem pullulassent ad maturitatem denuo peruenerunt in Cisalpina potissimum.

Post solis quoq₃ ac lune eclipsim peste grauissima laboratū est que papiā depopulata ē vt ciues fuga montiū peterent ⁊ in vrbe frutecta ac herbe nascerentur.

Linea summoꝝ pōtifici

Conon

Sergius

Joannes sextus

Joannes septimus

Sisinius

COnon papa. Tracia oriundus. in sicilia educat⁹. Inde romane eccłe mi
litans ex p̄sbitero pōtifiex creat̄. Vir siq̄dem bonus ꝛ tanto p̄ncipatu di
gnus. Nā dū romam petrū archiep̄m exercitus vō theodoꝝ p̄sbiteꝝ in Joan
nis demortui locū sufficere conarētur. Tandē post longā altercationē in banc
sententiā venere om̄es; nutu diuino impulsi. vt cononē eligerent. Erat em̄ mo
ribus. litteratura pietate religione dignitatis specie insignis. quē nōnulli an
gelicū ob venerandā caniciē ꝛ dignitatē forme appellarunt. animi simplicis ꝛ
integri. modestie ꝛ iusticie singulari. ꝯstantie et prudentie plusq̄ humane sem
per ē habitus. Hāc obrem e vestigio om̄es ad quos ꝑtinebat eū cōfirmarunt.
cū maxima acclamatione laudū suaꝝ. idem fecit Theodorus exarchus rauen
nas. qui tn̄ post initiū pontificatū statim inualitudinem incidit. vn̄ paschalis
archip̄sbiter ac thesauri pontificis dispensator regnādi cupidus ioannē hexar
chum pecunia sollicitat. vt eius suffragijs post mortē cononis pontificatus si
bi decernat̄. Accepit pecuniā quāq̄ nihil eoꝝ q̄ ꝓmiserat p̄stiterit. Morit̄ aūt
conon pontificatus sui mense. xj. die tercio. sepeliturq̄ ad sanctū petrū. xj. ka
lendas octobris. vacat tum sedes mensibus duobus. dieb⁹ tribus ꝛ. xx.

Anno mundi. 5893. Anno xp̄i. 694.

SErgius papa natione syrus. p̄ria anthiocenus p̄re tyberio. adeodati pō
tificis tp̄e romā veniens in cleꝝ romanū asciscitur. Deinde vō ob ei⁹ do
ctrinā ꝛ diligentiā circa misteria ac rem diuinā ꝑ ordines conscendens sctē su
sanne ad duas dom⁹ cū titulo eius loci creatur. frequētare tū magis atq̄ ma
gis cimiteria cepit. qua ex re tantū sibi nom̄s cōꝑauit. vt defuncto conone in
ei⁹ locū suffect⁹ sit. nō sine altercatōe tn̄. Nā cū pars pp̄li romani maxime the
odoꝝ archip̄sbiteꝝ peteret ꝛ nōnulli ob exarchi iudicibus subornati pascalem
noīassent. parsq̄ vtraq̄ in palatio lateranensi cōuenissent tandē cleri populiq̄
vota in sergiū cōuenerūt. quē postea iustinianus imꝑator cū sue synodi nollet
acquiescere ad se vinctū ꝑ zachariā ꝓthospatariū suū trahere p̄cepit. ꝭ milites
ytalici id admittere noluerūt. Veꝝ cum pacem obtinuisset ad ecclesiaꝝ instau
rationem manū apposuit. Et q̄maxime petri basilicā ablatis ruderibus reno
uatisq̄ tignis stillicidijs ac parietibus in antiquā formā restituit. Ibiq̄ partē
dn̄ice crucis inuenit in capsula enea. Et. b. leonis pape corp⁹ vili⁹ iacēs hone
stiore loco reposuit. Constituit p̄terea vt in fractōne dn̄ici corꝑis ter caneretur
agnus dei. his tot rebus insignis pōtificatus sui anno. xiij. mense octauo. die
tercio ꝛ. xx. morit̄. Et in basilica Petri collacrimātibus om̄ibus sepelitur. vi.
ydus septembris. vacat tum sedes mensem vnū. dies viginti.

IOannes eius noīs sextus. papa natione grecus pōtificatū iniit quo theo
philatius ytaliā peteret. Is pontifex restituta basilica sancti andree in va
ticano. sarctoq̄ tecto diui marci atq̄ ornato altari principis apostoloꝝ petri
ductis colūnis dextra leuaq̄. atq̄ etiā vt erat animo pi⁹ ex erario ecclesie mul
tos captiuos redemit. Moritur aūt pontificatus sui anno tercio mense tercio.
martyrio vt quidam volūt. Sed a quo martyriū passus sit nō satis cōstat. Se
pultum ad cathecūbas sebastianas via appia quidā affirmāt. Eius ex morte
vacat tum sedes mensem vnū. dies vnde viginti.

IOannes septim⁹ papa natione grecus. patre platone eo temꝑe pōtificatū
iniit quo iustinianus constantinopolim reuersus. tyberiū ꝛ leontiū a quo
fuerat imperio deiectus spectante populo interfici iussit; fuit aūt vir multe elo
quentie ꝛ sanctitatis. Qui in basilica Petri oratoriū (ita em̄ appellant) locum
orandi in honorē dei genitricis extruxit. Cui⁹ parietes vermiculato opere in
tecti. dextra leuaq̄ quorūdam sanctoꝝ patꝝ vultus ostēdebāt. Basilicā p̄terea
sancte Eugenie restituit iam pridē vetustate collapsam. Cimiteria quoq̄ sctōꝝ
martyrum Marci Marcellini Damasiq̄ pontificis exornauit. Postremo vero
multas basilicas pictura ꝛ statuis sanctorum culciores reddidit. Moritur aūt
secundo pontificatus sui anno. mense septimo. die. xvij. Sepeliturq̄ in basili
ca petri ante altare dei genitricis quod ip̄e extruxerat. q̄ntodecimo kal̄. nouem
bris. Eius autem in morte tribus mensibus sedes vacat.

Sysimus papa. vel vt alij volunt Sosimus. natione syrus. patre Johan
ne. xx. tantū diebus in pontificatu vixit. Is licet podagra ꝛ cyragra ita
laboraret vt neq̄ ambulare. neq̄ cibum capere posset. tamē ita vrbis rome et
reip. xp̄iane curam gessit. vt nil p̄termiserit. Et ante pontificatū ꝛ in ipso magi
stratu quod bonū pōtificem deceret. Jam em̄ materiā oēm parabat qua ꝛ me
nia vrbis ꝛ templa vetustate collapsa in meliorem formā restitueret. Verū su
bita morte correptus in basilica Petri sepelitur. viij. ydus nouembris. Vacat
tum sedes mensem vnū. ꝛ dies. xviij.

Iustinianus secūdus siue iunior Constantini iam dicti filius post patrem in impio relictus. imperauit prima vice ānis. x. Vir siqdē primo bonꝰ et prudēs ac elemosinarum profusus largitor. Quasobres cōstantinopolitanū admodū auxit imperiū. Et multas leges condēs diuinā honorauit religionē. Et cuꝫ p. x. annos gubernacula tenuit affricam a sarracenis abstulit. Et cuꝫ eisdem pacem terrā mariqꝫ fecit. Sicut affricā libiāqꝫ amimittere defuncti pris res noue fecerāt Ita easdē prouincias exorte pariter in sarracenis noue res recipe adiuuarūt. Si qdem gzite sarracenorum ammiratbo sub idem tpis quo cōstantinus vita functo baldalon illi suffectus est. Qui audiens iustinianū imperij iura oim prouinciarum consensu accepisse. pacē illi vltra obtulit. p eius fedus affrica et libia in primis fuerūt impio restitute. Affirmantqꝫ nōnulli scriptores eo in federe interuenisse. vt p annos. x. q terminus in pace fuerat ascriptus sarraceni singulo quoq die nūmos mille aureos soluere seruūqꝫ vnū ex gente sua. et vnū item equū romano imperatori mittere tenerent. Interea vo cū in deū iustinianus tū in homines mira incōstantia vsus. Et sarracenos et bulgaros preter federa pacis inite adoritur. a qbus certe plus incōmodi accepit qꝫ intulit. Et cōstantinopolim rediens a ciuibus oibus odio habitus q senicia prefecti vrbis nō cōpescuit. Qd qꝫ synodū habuisset ad qd cū romani pontificis clericqꝫ cōuenissent oratores. iterata sunt sexte synodi acta qbus intermixta sunt aliq ritui catholico abhorrentia. Subscripserūt vo imprudentes romani pontificis oratores. Sed eaꝫ subscriptionē sergius pontifex vt pro heretica iudicatā noluit approbare. Iratus vo e iustinianus et mittēs zacbariā pthospatariū romā iussit sergiū pontificem cōstantinopolim deportari. verū milites hexarchatus ytalici raptis prope armis pontificē a tāta iniuria tutati sunt. Cū itaqꝫ iustinianꝰ pfidie q in oēs vtebat. et impietatis in romanū pontificē penas dedit. Si qdē leoncius patricius annuēte gallinico patriarcho cōstantinopolitano insurgēs ppłum ad arma cōcitauit. Et carcere vi fracto multos educens morti pꝑetuoqꝫ pedori addictos. iustinianum imperio deiectum cepit. naresqꝫ mutilatum curauit cersonam pōti ciuitatem exilio deportari.

Leoncius patricius vel vt alij volūt Leo secūdus imperator pulso iustiniano impiū occupās īpauit ānis. 3. Eos ipij motꝰ exploratos hūs habdimelech sarracenorum ammiratbus affricā inuasit. in quē leonciꝰ imperator ioannē patriciū militie mgrm cū exercitu misit. et qdem ioānes sarracenis cōgressus. eos fugere cōpulsos oim affrica exterminauit. Verū nō multo post seditione iter eos orta. Tiberiū qndā ciuē cōstātinopolitanū imperatorē creāt. Qui cōfestim cōstātinopolim cū exercitu adnauigās leonciū capit. et eodē affectū supplicio q iustinianū dixīmꝰ in carcerē cōiicit. maiori ludibrio hominem reseruans.

Tiberius eius nominis tercius imperator leoncio capto et incarcerato imperauit annis. 7. hic constantinopolitanus nobilissimus erat ciuis. Cuꝫ exercitus ioannis in affrica relictus tumultuari cepit. absimarum cui tyberio fuit cognomen ducem primo post imperatorem acclamauit. Is imperiū vt aliqui q situm: vt alij oblatū accipiens nequaqꝫ moras sibi apud affricā trahendas existimauit. Et cum exercitu pene omni nauigans constantinopolim puenit. fauebant vo ciues affinium agnatorūqꝫ factio potentissima. vñ dum leoncius forum palaciūqꝫ seruare nititur. ingressus absimarus vrbē cepit. leonciū naso mutilauit et in carcere maiori infortunio reseruauit. Qui suscepto pncipatu philippū nicephori patricij filiū in pontū exulare iussit. Cū dixisset in somno vidisse caput suū aquila obumbrari. Verū iustinianus in ponto ad regem bauarorum confugiens qui honorifice susceptus ei filiā vxorem dedit et ad recupandū impiuꝫ auxiliū prestitit qui tyberium eiecit et imperium rursus recepit.

Iustinianus olim augustus iterum ope bauarorum et bulgarorum constantinopolim reuersus impauit ānis. xxvi. Cū em ad sexti Ioannis pontificatus initiū iustinianus secūdus cū cersone apud quā ciuitatē exulabat p se ferret residendi impij intentionem. ciues absimaro imperatore fideles illū capere intētarunt. Sed is clam abiens ad bauaros cōfugit. Quorū rex aut vt ipi appellabant cacānus illi honeste habito filiam spopondit vxorem; Et tñ anno, vix duobus elapso cacānus ab asimaro pecunia corruptus. iustinianū et hospites et generum prodere est pactus. quod cū rescisset iustinianus fugiens bulgarorum regi trebellio se cōmisit. qui susceptam aduene curam illuꝫ p arma in patriam reduxit. ingressus constantinopolim iustinianus. leonciū quoqꝫ a quo fuerat imperio deiectus in carcere inuētū eduxit. Et vtrūqꝫ inimicū inspiciēte populo occidi iussit. gallinicū patriarchā obcecatum romā relegauit. Et quotiens stillantem mucis naribus mucū abstergeret quēpiā aduersariū partiuꝫ excarnificari iussit. inde cum filio tyberio in prelio occubuit.

Linea Imperatorum

Iustinianus secūdus siue iunior

Leontius

Tyberius tercius

Iustinianus

Synodus aquilegiensis

HOc tpe aqlegie ob impitiā fidei q̄ntum vniuersale cōciliū suscipere diffidit donec salutaribus beati pape sergij monitis instructa. Et ipā huic cū ceteris xp̄i ecclesijs annuere cōsentit. Facta est aūt hec synodus cōstantinopoli tpibus pape iulij sb iustiniano p̄ncipe cōtra theodoꝝ. ꝛ oīes hereticos q̄ beatā mariā solū hoīem nō deū ꝛ hoīem genuisse affirmāt In qua synodo catholice est institutū vt. b. maria sp v̄go theotocos diceretur. quia sicut catholica fides habꝫ. nō solū hoīem ꝭ vere deū ꝛ hoīem genuit.

Theodorus

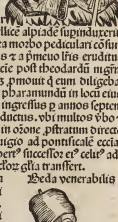
THeodorus Anglorū archiep̄s vir doctissimus optimusq̄ꝫ p hoc tp̄s apud āgliā floruit. Et inter cetera libꝝ egregiū edidit. In q̄ declarauit q̄ penitentia vnūqdq̄ꝫ pctm̄ diluī posset. sed ꝛ alia cōmentaria pulcra in diuinis codicibꝰ scripsit. Sanctus q̄qꝫ theodorꝰ augustudinesis ep̄s virtutibus claruit.

Lambertus ep̄us

LAmbertꝰ vir sctissimꝰ apd̄ leodiū ea tēpestate martyriū subijt. eo ꝙ pipinū rep̄hēderit. ꝙ vxori pellicē alpiadē supinduxerit. Hoc aūt facinus alpiadis fratrē cōmisisse aiūt q̄ postea morbo pediculari cōsumptus ē. Hic ex nobilibus ꝛ diuitibus parētibus natus ꝛ a p̄meuo l̄ris eruditus ita ꝓ sanctitate sua ab oībus amabaꝑ. vt traiectensi eccłe post theodardū mgr̄m suū ꝓmoueri in ep̄m merereꝑ. Cū v̄o childericus q̄ euꝫ ꝓmouit q̄ eum diligebat ab impijs occisus. Maligni cū suo honore priuarūt. ꝛ pharamundū in locū eius statuerunt. Lambertus cū duobus pueris monasteriū ingressus p annos septem optime cōuersatus. Inde expulso pharamūdo iteꝝ reductus. vbi multos v̄bo ꝛ exemplo cōuertit. dodo ei cōtrariꝰ. Cū p modū crucis in oꝛone ꝓstratum directo iaculo sui impij in leodio peremerūt. Inde occulto nauigio ad pontificalē eccłaꝫ ꝑduxeīt. ꝛ ꝓpꝑ hostes illico sepelieīt. Sctūs āt chunibertꝰ successor eiꝰ celitꝰ admonitꝰ corpꝰ. s. lābertī a traiecto leodiū cū mag̃ miracłoꝝ gl̄ia transfert.

Beda venerabilis

BEda anglicus presbiter ꝛ monachus cognomento venerabilis: vir latina grecaq̄ꝫ lingua nō mediocriter eruditus. Anno domini. 692. ꝓ xp̄iana religione multū laborauit. Hic trigesimū sue etatis annū agens. p̄sbiter ordinatꝰ. ē. Et in extremo natus angulo orbis. omnes terras ꝑstrinxit. Eo ꝙ docendo ꝛ p̄dicando vsq̄ꝫ in seniū aut scribendo nō destitit. vt p nouē. ꝛ. 50. annos ꝛ docere ꝛ libros cōponere nūq̄ꝫ lassus visus fuerat. Ea ꝓpter ob religionē etiā atq̄ꝫ modestiam venerabilis cognomentū adeptus ē. Scripsit eī̄ multa in actus aplꝫoꝝ. in lucam ꝛc̄. Edidit ꝛ librū de tpibus omeliasq̄ꝫ plerasq̄ꝫ quibus multum gallici sacerdotes vtunꝑ. Edidit quoq̄ꝫ cōmentarios in vetus ac nouū testm̄. ꝛ libꝝ de gestis angloꝝ. Qui postremo circa annū dn̄i. 734. etatis v̄o sue. 72. plenus bonis opibus diem obierit in sanctoꝝ numero cōputari meruit. Strabo quoq̄ꝫ et Haymo viri doctissimi bede fratres sunt habiti. quoꝝ alter plerasq̄ꝫ omelias eleganti sermone coposuit. Alter v̄o genesim cōmētatus est. Bedam aūt inuitatū a Sergio papa. vt romā iret scripta pape ad etelfridum abbatē monasterij vbi erat Beda ostendūt.

COrpꝰ. s. b̄ndicti ferūt tpibus sisinij pape e monte cassino furto sblatū ꝓpter solitudinē loci ꝛ in galliam translatum fuisse. Vel vt alij scribūt de monte cassino ad monasteriu floriaceñ. cū scolastica sorore fuisse translatum per monachum nomine aygulfum.

Pipinus dux

PIpinus austrie. vel vt alij volūt austerie dux ꝛ gubernator cognomēto vetulus seu breuis: occupādi regnū frācie fundamēta iecit. Inde caroloꝝ gloriosum nomē apud frācos initiū sumpsit. Cū is intellexissꝫ bertariū q̄ndam ignobilē. Cuiꝰ opa theodericꝰ frācie rex plurimū vtebaꝑ oībꝰ odio eē. coactis i vnum ingēti copijs in galliā traijcit. ac theodoricū cū berthario obuiū factū. collatis signis fundit fugatq̄ꝫ. Salutē sibi berthariꝰ fuga q̄siuit. In regnū v̄o theodoricus se recipiens. Pipinū victorē pace sequestra regni gubernatorem ꝛ maiorem domus (vt galli aiūt) efficit. Et extūc frācoꝝ reges degenerātes victores regnuꝫ admistrare ceperūt. Pipinus igitur rebus in regno copositis cōsanguineo suo i admistratione constituto. Ip̄e in austeriā redijt. vbi septem annis regnauit.

FErraria insignis vrbs. veteri pado apposita. quā ciuitatē primū menibus circūdatā a smaragdo patricio ⁊ ytalie exarcho. circa annū dñi. 700. ⁊ ornatam fuisse historie tradūt. Nominis causam hanc asserūt. vetusta rauennatiū ecclesie monumenta. ꝙ vrbis illius archiepi tria iuriū eccie sue loca a trib⁹ metalloꝝ noībus appellauerint. Aureolū forliuiensis agri in ameno colle situm ab auro ⁊ argentā pado primario oppositā ab argento. Ferrariāqꝫ a ferro. Cuꝫ aūt ferraria ab ipo cōditionis initio in ꝑtibus rauennatiū romanorūqꝫ simul aduersus longobardos durasset. illis a Carolo victis. post donationē de exarchatu. rauennate factam romane ecclesie in eius obedientia perseuerauit. Tandē quo tpe germani impatores eccie aduersari ceperūt ipa quoqꝫ ciuitas sub alterutris vacillauit. Sed ad annū salutis vndecies centenū matildis comitissa venetoꝝ rauennatūqꝫ auxilio eandē vrbē ab heinrico tercio ecclesie hoste occupatam sibi subegit. Et anno abinde centesimo ⁊ vigesimoprimo quē marchiones estenses amicitijs diuitijsqꝫ potentissimi in ferraria essent salinguerra quidē ferrariensis ꝑ eoꝝ ⁊ ecelini amicicie occasionem ꝑfidia vsus. Friderici barbarossi instigationibus auxilioqꝫ ferrarie dominium occupauit. In eaqꝫ regnauit annis decem ⁊ nouē. quē innocentius quartus pontifex roman⁹ venetoꝝ auxilio. ad annū salutis duodecies centenū atqꝫ quadragesimū expulit. Et marchiones estenses ferrariam sibi paulopost subigere inceperunt. vbi olandrinus estensis primo ꝑfuit. Sed anno abinde sexagesimooctauo ꝑsulante clemente q̄nto cum Azzo estensis marchio beatricē Caroli secūdi neapolitani regis duxisset vxorem. a frisco eius filio ꝓpter nouercam superinductam pater in carcere cōiectus est ⁊ a venetis impetrato auxilio ferrariā potitus est. Qui cū vidisset ferrarienses se ecclesie subdere velle in vindictam. mediam ferrariā incēdit. ꝓpter quā iniuriā. pulso frisco ciues sese venetis dedere. eo ꝙ se egregie ab his defendi posse sperabant. Veneti ipis marchionibus per arma pulsis. ⁊ ex ciuiū deditione ferraria sunt potiti. eamqꝫ vt dimitterent adduci non potuerunt. Licet clemens q̄nt⁹ pontifex ro. ciuitatē venetiaꝝ ecclesiastico supimposuerit interdicto. Vñ oīa eoꝝ bona per galliam britanniāqꝫ direpta fuerūt. Nec paruissent iussionibus pape. nisi legatus ecclesie pallaguria florentinorū ⁊ Caroli regis fretus auxilio in ytaliam de auinione veniens venetos vi ⁊ armis ferraria primū. post castello thealdo quod ad pontem retinebāt magnis vtrinqꝫ cōmissis cedibus deturbasset. Fuitqꝫ postea semꝑ ferraria sub estensis familie gubernatione. pontificibus obedientissima. hac tamē lege vt quot annis decem milia nūmū aureoꝝ romane ecclesie persolueret. Et quasdam cōuentiones cum venetis habuerunt quoꝝ obedientia ⁊ pace opibus potentiaqꝫ plurimū creuit quod multiplicare fecit concilium a quarto Eugenio pontifice romano ibi celebratum. Cui interfuit Jo. paleologus impator constantinopolitanus. Quod vero ꝑteritis temporibus noue. ꝫ splendidissime ciuitati defuit. presens suppleuit seculum. In ea enim superbissima principum ac ciuiū pallacia erecta fuerunt. vbi cum gymnasiū sit nostris temporibus. multi humanitatę. phia. ac legum pericia viri excelluere. ꝑsertim viros habuit nobiles litteris hūanitatis ornatissimos.

Ferraria

HERBIPOLIS

HErbipolis vernacula lingua wirtzipurgk appellata. principalis ac inclita ciuitas francie orientalis que franconia dicitur. quã moganus fluuius ex montibus bohemie ortus plabitur. In qua dyana dea vsq ad tpa. s. kiliani martyris colebatur. qui ducem Gotzbertum ac subiectum populũ in fide orthodoxa instruxit. filius hetanus dux in monte wirtziburg ob honorem marie virginis gloriose. primã ecclesiam construxit. Et cũ regio franconie partim plana. partim montosa sit. Montes haud ipi difficiles sunt Ager nõ admodum pinguis. Nãq plerũq arenosus est. Multis in locis consiti colles vineis. gratum pducunt vinũ. Maxime vo apud herbipolim. Et qq̃uã terra in mltos partita sit dominos. tñ herbipolensem episcopum ducem franconie dicunt. Cum & ea vrbs nobilis episcopi sedes sit. qui & franconũ dux habetur. Et cum rem diuinam facit gladiũ in altari nudũ ante se habet. Estq ppe vrbẽ in excelso monte (quẽ montem nostre domine appellant) arx arte & opere munita. ac spectatu digna. vbi prelatus vt plurimũ residet. Estq super alta rupe constructum castellum. a tribus partibus ex planicie sursum erectum. ac sua natura defensum. Pars quarta foueam habet. pontemq. pfunditas fouee altissima est. In hac parte turris est vndiq ppugnaculis cõmunita. In cuius summitate custos residet. qui cornu tuba clamitat. Murus castelli duplex est in medio platea est articularis. Estq in ea capella ad diuinũ cultum perornata. vbi are consecrate sunt. Sunt & ibi mansiones q̃ plures. tum ample tum decore. cellaria sub castro perampla. & stabula multa. Habet similiter hec insignis ciuitas tres collegiatas ecclesias. preter basilicam episcopalem merito summã dictam. Et quatuor ordines mendicatas. Ordo quoq sancti benedicti ad sanctum Stephanũ locum aptum possidet. Cartusiensesq domini theutonici. & sancti Joannis cum scotis ibi domicilia habent Quinq etiam monasteria sanctimonialiũ. Extant & in ea quinq parrochie. & duo hospitalia. Saccllũ itẽ virginis marie cum turri mira arte constructa. Edesq perpulcre canonicoꝝ & ciuiũ hanc vrbem exornant. Huic sedi nũc preest nobilis ac prestantissimus episcopus Rudolphus de Schernberg. qui nonagesimũ etatis annũ nũc excedit. Et episcopatum innumeris diuitijs ac varijs possessionibus auxit.

Linea summorū pontificum

Constantinus

Gregorius secundus

Gregorius tercius

CОnstantinus papa. natione syrus. pr̄e ioannē. vir doctissimus ꝛ lingua
latina grecaqꝫ eruditus. eo tp̄e pontificatū iniJt. quo rome triennio fame
laboratū est. qua quidē in re ita om̄es tum vel maxime paupes iuuit. vt constā
tinū celitus missum homines arbitrarent̄. Et cū iustinianus nil immutauerat
p̄ter hoc tantū qd̄ sedem ap̄licam veneratione deinceps obseruauit tutatusqꝫ ē
videndiqꝫ constantini pontificis admodū studiosus hoīem rogat vt ad se ꝓfi/
ciscatur p̄missa classe quo tutius nauigaret. Appropinquāti aūt vrbi regie cō-
stantino tyberius iustiniani fili⁹ cū regio comitatu. Et cyrus p̄triarcha cū om̄i
clero honoris causa ad octauū lapidem obuiā ꝓdeūt. vrbem ingressi in regiā
ꝑduxere. Justinianus post vrbem ingressus. nō solū pontificem amplectit̄. ve
rūetiam eius pedes venerationis causa exosculatur. inde iustiniano defuncto.
philippicū successorem hereticū declarauit. Constātinus cū̄ habita synodo nō
modo philippici ꝛ ioannis monaci opiniones improbabat. verūetiā decernit
vt sanctoꝝ patrū ymagines qui sex concilijs ab om̄ibus probatis interfuerāt.
In porticu beati petri depingerent̄. Cū intellexisset eas a philippico e parieti/
bus sancte sophie ignominie causa abrasas fuisse. Preterea constituit ne impe
ratoris heretici nomē publicis scriptis aut priuatis in ere argēto plumboue re
ciperet̄. Postea morit̄ cōstantinus septimo pontificatus sui anno. die. xx. ac ī
basilica Petri sepelit̄. tercio yd⁹ februarij. sedes mēses vnū. ꝛ dies. 40. vacat.

Anno mundi. 5913. Anno xp̄i. 714.

GRegorius secūdus papa. p̄ria romanus. pr̄e marcello. vir certe optimus
atqꝫ sanctissimus: tanteqꝫ eruditionis ꝛ facūdie habitus vt facile cōuince
ret om̄es male de catholica fide sentientes. Nā sub sergio pontifice sacris inici
atus. sacellis ꝛ bibliothece p̄fuit. tante fidei ꝛ integritatis est habitus. sumēs
deinde dyaconatus ordinem. cōstantinopolim cū constantino pōtifice ꝓficisci/
tur. vbi cū acriter disceptaretur quibusdā de rebus ad fidē ꝑtinentibus. ita acu
te respondit. vt om̄ibus ingenij sui ꝛ doctrine admiratione iniJceret. Post ↄstā
tinū deinde in pontificē electus. quāqꝫ aliqui stephanū secundū illi suffectū scri
bant. Inito aūt pontificatu ꝛ menia vrbis aliqua ex ꝑte vetustate collapsa in/
staurat. Et trabes basilice principis apostoloꝝ. laurentijqꝫ martyris extra mu/
ros. Monasteriū quoqꝫ via hostiensi positū non longe a basilica pauli. Et mo
nasteriū sancti andree qd̄ barbare nūcupatur restituit. Huius p̄terea hec pecu/
liaris laus est. q̄ eius opera germani ad fidem cōuersi sunt. misso eo bonifacio
ꝛ alijs qui eos e tenebris educerēt ꝓposita veritatis luce. Pace inde foris par/
ta gregorius iteꝝ reparandis locis aīm adijcit. basilicam nāqꝫ sancte crucis in
hierusalem iam pridem destitutā restituit. Domū paternā mortua matre in ho
norem agathe dedicauit. eoqꝫ loci monasteriū extruxit. Indeqꝫ leonem impato
rem hereticū habita synodo excōmunicanit. Eo q̄ sanctoꝝ ymagines abolere
nō desineret. Cum autem suo exemplo omnes ad virtutem et sanctitatem inci
tabat. pōtificatus sui anno sextodecimo. mense nono. die. xi. moritur. sepelitur
qꝫ ad basilicam Petri. tercio ydus februarij. Eius in morte episcopatus tū va/
cat dies quinqꝫ ꝛ. xxx. Centū autē ꝛ octo ac. xl. episcopos toto suo pontificatu
creasse dicitur.

GRegorius tercius papa. natione syrus. patre Joanne. vir singularis doctrine ꝛ humanitatis. preci
pue greca ꝛ latina lingua eruditus. Mentem diuine scripture ita callens. vt nemo tum disertior p̄di-
catione atqꝫ interpretatione rerum occultarum ꝛ admirabiliū haberetur. orthodoxe fidei ita acerrimus de
fensor fuit. vt ob eam rem maximoꝝ principū graues simultates ꝛ amicicias susceperit. non armis. nō mi
nis cuiuspiā e gradu constantie sue deiectus. Tante postremo humanitatis fuit. vt ꝛ paupes mira carita-
te cōplecteretur. ac elemosinis foueret. vt vere oīm parens ac pastor merito vocaretur. Hic itaqꝫ pontifica/
tu inito statim conciliū celebrauit. In quo leonem terciū imperio simul ꝛ cōmunione fidelium priuauit q̄
sanctas ymagines e sacris edibus abrasisset ꝛ statuas demolitus esset. Hic oratoriū pulcrum in beati Pe-
tri basilica construxit. In quo de reliquijs fere oīm sanctorum recondidit. In canone quoqꝫ misse hec ver/
ba adiūxit. quoꝝ solennitas hodie in conspectu diuine maiestatis tue celebratur domine deus noster. Hic
nonnulla templa vetustate collapsa instaurauit ꝛ monasteria erexit. ac monachis regulas addidit. qua in-
tegre ꝛ sancte viuerent. Instaurauit ꝛ menia vrbis magna ex parte. Idem fecit centumcellis iam ꝓpe de-
sertis. Tandem bene de deo ꝛ hominibus meritus. anno pontificatus sui decimo. mense octauo. die. iiij. ꝛ
xx. moritur. ac in basilica petri sepelitur. iiij. kal'. decembris. collacrimantibus omnibus. cessauit sedes di
es tantummodo octo.

Philippicus q̄ ⁊ bardanus imꝑatoꝛ post iustinianū imꝑauit anno vno ⁊ mensib. vi. Uir sane magni animi ⁊ maximi ꝯsilij. Cū ꝯstātin⁹ pontifex abiens a ꝯstantinopoli iustinianū adhortaꝛ. ne in philippicū cersone exulantem grauius aliqd decerneret. veritus ne aliqd mali oriretur. Uerū iustinianus ꝯsilio pōtificis bñ monētis neq̄q̄ obtempans. classem in pontū mittit. eo aīo vt philippicū interficeret. Eduxitq̄ iustinianus copias q̄ntascūq̄ potuit ex cōstantinopoli thraciaq̄ cōtrahere. et plū duodecimo ab vrbe miliario ē cōmissum. Fuit id plū atrox. ⁊ post multā vtriusq̄ exercitus cedem imꝑatoꝝ morte nobilitatū. Nā iustinian⁹ tyberiusq̄ filius fractis fugatisq̄ eoꝝ copijs eo in ꝑlio occubuerūt. philippicus ea in victoria impiū adeptus. illico fidei catholice romanoꝝ pōtificū traditione discessit. heretici puerso vsus ꝯsilio lr̄as ad ꝯstātinū pōtificē clerūq̄ romanū dedit. eos admonēs vt suis ꝯsentirent dogmatibus a fide catholica alienis. Nec dū vero assenserūt pōtifex ⁊ clerus. ꝫ romāo pplo magnis acclamationibus postulāte philippicū pōtifex scismaticū iudicauit. iussitq̄ vt nulla i re diuina aut publico priuatoue actu eius noīs aut impij mentio fieret. Nec diuturna fuit ipa in impio pestis. Nā cū defunctus eēt pōtifex ꝯstātin⁹. anthemi⁹ q̄ ⁊ anastasi⁹ ciuis ꝯstātinopolitan⁹ ipm philippicum impio deiectum cepit. ⁊ oculis euulsis cecatum trusit in carcerem.

Anastasius cognomento arthemi⁹ imꝑatoꝛ post philippū imꝑauit annis tribus. qui principatu inito philippicū captū oculis priuauit. litteras ꝑterea ad ro. pontificē dedit. qbus catholice fidei ac sexte synodi acerrimū defensorem futuꝝ pollicetꝛ. Anastasio aūt imꝑante patronax ciuis brixian⁹ pontificis romanis suasionibus. b. bñdicti monasteriū cassinēse edificijs ⁊ monachorū freq̄ntia instaurauit. Anno postq̄ a longobardis destructū fuerat centesimo duodecimo. Is vero imꝑatoꝛ post exhibitā romano pōtifici reuerētiā. post acceptas ex more confirmatas p̄decessoꝝ pontificū ⁊ ꝯciliōꝝ sanctiones. sarracenos xp̄iane religionis ⁊ romani impij hostes agitare ꝯstituit. Itaq̄ pata ingēti classe alexandriā egipti vrbē a legatis inuadi iussit. Sed ipius duces exercitus medio in itinere rebellātes ⁊ a militibus spretus imꝑio deijcitur. Cogitur a theodosio q̄ in eius locū suffectus ē sacros ordines recipe. ne ei sacris initiato amplius ad imperium redire liceat.

Theodosius eius noīs tercius supato anastasio impiū occupans imꝑauit anno vno. Cū eīm duces exercitus anastasij arma in ꝯstantinopolim retulerūt. Crearūtq̄ imꝑatorē theodosiū q̄ndā q̄ ⁊ si erat ignobilis. ⁊ apud publicanos scriptum facere cōsueuerat. Is nouus ⁊ rei militaris ignarus imꝑatoꝛ anastasiū audiēs copias vt imꝑeriū recipet repare. illi cū suo imꝑerij assertore exercitu occurrit. Et exercitus vtriusq̄ ad niceam conflixerūt. potitus victoria theodosius nulla anastasiū alia affecit iniuria quaꝫ q̄ ne vltra vt ꝑniciſſum ē de impio cogitaret clericū ordinauit. Uerū suscepto impio catholicus imꝑatoꝛ statim ymagines sanctoꝝ patꝝ (vt diximus) a philippico demolitas restitui pristino in loco mandauit. Postea theodosius āno impij pmo nō dū elapso a leone tercio deiectus. ⁊ sine lesione dimissus abire monasterium est ingressus.

Leo tercius imꝑatoꝛ post theodosiū imꝑauit cū cōstantino filio annis viginti quatuoꝛ. Theodosio eīm eiecto imperiū accepit. ⁊ apud cōstantinopolim omnia tunc pessimo loco erant sui imperij diuturnitate. in xp̄ianam religionem et romanos pontifices impius fuit. maximasq̄ sub eo calamitates sub iecte imperio ꝓuincie acceperunt. Nā primo ei⁹ impij anno. ⁊ quādo Athinus amoꝛtusq̄ citeriorē hispaniā inuaserāt. sarracenoꝝ asiā incolētiū ingēs multitudo in thraciā traiecit. Et eoꝝ dux classem mille naues habētē adducens constantinopolim terraꝫ mariq̄ obsedit. Ciuitas vo ꝯstantinopolitana ⁊ si tūc ab hostibus non est capta. horrendam tñ ꝑpessa ē calamitateꝫ que pestilētia eā populata ad trecenta mortalium milia absumpsit. At leo imꝑatoꝛ queꝫ hec ad sanctimoniam trahere debuissent. postq̄ sarracenoꝝ timore liberatus nil intra uit. qui ytalia ⁊ roma pecunijs exhausta. basilicas quoq̄ ornamētoꝝ diuitijs spoliauit. Et apud pontificem primo blanditijs egit. vt si in suam vellet grām promoueri sanctorum ymagines vbiq̄ in ytalia. sicut ipse fecit in orientali imꝑerio aboleri deponi incendiq̄ curaret. Gregorius autem tante impietati non mō non obtpatur. Uerum etiam omnes catholicos admonet. ne intantū errorem timore vel edicto principis vllo mō dilabanꝛ. qua cohortatione adeo certe animati sunt ytalie populi. vt paulū abfuerit. quin sibi aliū imperatoreꝫ deligerēt. Uerū cum in obstinatione persisteret. postremo excōmunicatus ⁊ maledictus interijt.

Linea Imperatorum

Philippicus

Anastasius

Theodosius tercius

Leo tercius

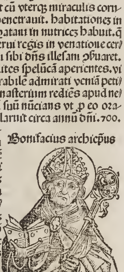

Egidius abbas

Egidius natione grecꝰ athenis ex regia stirpe ꝓgenitus. ꝑ hos dies scā exē-
plo ⁊ miraculis insignis fuit. lrīs etiā ab infantia eruditꝰ. post obitū parētū
ꝑ̄rimonij. xp̄m fecit heredē. verꝫ hūane glorie deuitās piculū. clam littus maris pe
tijt. repertis nautis nauē cōscendit. factaqꝫ orōne tēpestas sedata fuit. Et cū arela-
tem venisset. biēnio cū sancto cesarco eius vrbis ep̄o mansit. vbi febricitantē trien
nio curauit. ad heremū ire optās. clam discessit. cū veredamoqꝫ heremita viro san-
cto diu mansit. ⁊ meritis suis sterilitatē terre auertit. Et cū vterqꝫ miraculis corru-
scaret humane laudis ferens piculū. interiorē heremū penetrauit. habitationē in
antro cū fonticulo elegit. vbi ⁊ quādā ceruā diuinitꝰ ꝑpatam in nutricē habuit. q̄
certis horis lactis alimoniā sibi ꝑbebat. Cū die q̄dā serui regis in venatione cer-
uam insequerent. illa ad pedes eiꝰ cōfugiēs orauit. vt eam sibi dn̄s illesam ꝯseruaret.
Quꝰ incaute sagittā dirigēs viro dei vulnus infixit. Milites speluncā aperientes. vi
dentes sctm̄ senē habitu monachali vestitū canicie venerabilē admirati veniā peti-
erūt. quē rex carolus cū om̄i honore suscepit. Is ad monasterium rediēs apud ne-
maentem vrbe filiū ꝑncipis resuscitauit. Tandē ex reuelatōne dn̄i frībus obitū suū nūcians vt ꝓ eo ora-
rent. spūm dn̄o cōmēdauit vbi angelos aīam eiꝰ ferentes audisse testati sunt. Claruit circa annū dn̄i. 700.

Bonifacius archiepus

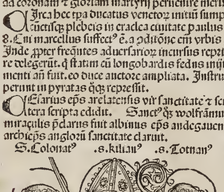

Bonifacius primus archiep̄s tpibus ꝑdictoꝝ pōtificū floruit. Qui mona-
chus extīs doctissimꝰ atqꝫ eloq̄ntissimꝰ. ꝓ magnitudine animi e brittannia
ad gregoriū secūdū summū pontificē venit. cognita hoīs v̄tute ⁊ sanctitate. petē
te pipino in magūtina sede metropolitico iure totius gallie principē ac ep̄m ꝯsti
tuit. Et ad germaniā misit vt illā gentē ꝓposita euāgelica luce illustraret. ac fidē
verā doceret. vbi ꝑdicatione ⁊ exemplo Thuringie. hassie. saxonie. austrasie ⁊ in
francia opus impositū egregie egit. Factꝰ aūt archiep̄s anno xp̄i. dccxv. auctori-
tate sedis ap̄lice ⁊ ꝑncipū francie duas ep̄ales sedes ꝯstituit. vnā in castro wirtz
purg vbi burkardū collegā suū ep̄m ordinauit. Alterā in Eystetcui wilibaldū ꝑ
fecit. Inde ex iussu zacharie pape pipinū in ciuitate suessonū in regē frācoꝝ vnxit.
Ideo archiepus secūdus post papā cēsetur. Tandē lullū sibi successorē ordinans
ob ꝑdicationis officiū Frisiā petijt. vbi nonas Iunij martyrio coronatus ē. cum
v̄bū indesinēter ꝑdicasset ac ꝑfuisset eccie annis. xxxvi. cū ꝑn̄tis vite sanctimonia
ad coronam ⁊ gloriam martyrij peruenire meruit.

Circa hec tpa ducatus venetoꝝ initiū sumpsit. Cū a ꝑ̄riarcha populoqꝫ veneto a tribunis ꝓceribusqꝫ
cūctisqꝫ plebeis in eraclea ciuitate paulus lucius eracleanus creatus dux fuit. q̄ in ducatu vixit āis
8. Cui marcellus suffectꝰ ē. a ꝯditōne eīn vrbis gubernatōis formā sub tribunis ⁊ centurionibus hūerūt.
Inde ꝓpter freq̄ntes aduersarioꝝ incursus reprimēdos. de cōi omniū ꝯsilio. Hūc hoīem tāto dignū hono-
re delegerūt. q̄ statim cū longobardis fedus inijt ⁊ venetā ciuitatē ꝓ viribus ampliare curauit. pui eīn mo
menti añ fuit. eo duce auctore ampliata. Instructisqꝫ classibus huc illucqꝫ ꝓ negociatō nibus nauigare ce-
perunt in pyratas q̄qꝫ repressit.

Cesarius ep̄s arelatensis vir sanctitate ⁊ sciētia ꝑclarus. ꝑ hec tpa decē omelias ad monachos inter ce
tera scripta edidit. Sanctꝰ q̄ꝫ wolfrānus zenonenß ep̄s miraculis claruit. Nec minori sanctitate ac
miraculis ꝑclarus fuit albinus ep̄s andegauensis. ⁊ remigius ep̄s rothomagensis. Sanctus item amatꝰ
archiep̄s angloꝝ sanctitate claruit.

S. Colonatꝰ .s. kilianꝰ .s. Totnanꝰ

Sanctus kilianus ep̄s in francia oriētali hoc tempe cla-
ruit. Is genere scotus de nobilibus natus parētibus.
Ex insula hibernia siue scotia fecūda clarissimis viris ꝓgre
diēs. cū ex ea colūbanꝰ gallus. burckardus ⁊ kilianus cum
suis viri illustres ꝓdierūt. Is lrīs edoctus spretis hūanis
rebꝰ monasteriū ingressus. In om̄i obediētia ⁊ frugalitate
vitā pegit. Inde ꝑ eccīasticos ordīes ꝑ̄sbiter ordiatꝰ. cū ad
curā cenobij eligeret vt liberiꝰ ꝯtēplationi opam dare pos-
set. brittāniā deinde ad galliā ꝓfectꝰ. postea ī germaniā per
ueniēs. in herbipoli vrbe frāconie inter gētiles. cum coronā
martyꝝ optaret degebat. nec semē dei effudit. verꝫ prius ro-
mā adijt. Cū eo tpe Conon summꝰ pōtifex romanꝰ ꝑesset.
gaudēs ei officiū ꝑdicatōis iniūxit. ac ī ep̄um ordinauit. vr
bem egressus cū colonato ꝑ̄sbitero. ⁊ totnano diacono. ite-
rato ad castꝝ wirtzipurg ostrofrancie ꝑuenit. in q̄ gosbertū
ducē reperit. Cū v̄naculā linguā illico addisceret semen dei
spgere cepit. relicto igr̄ diane cultu. dux cū tota pene ꝓuīcia orthodoxe se fidei s̄biecit. ⁊ ī die resurrectōnis
dn̄i baptisatꝰ. hūit āt vxorē geilanā q̄ olim frīs ꝯiūx fuerat. quā vir dei āmoueri cupiens. duci ꝑsuasit. vt
eā dimitteret. ob eā rē geilana kilianū odio ꝑsecuta. ordinatis tortoribꝰ. viros sctōs reuelatōe diuīa ꝑmoni
tos ī orōne ꝑsistētes īterfici iussit. Cūqꝫ palmā martyrij obtinuerīt. clā sepulti sunt cū libris ac sacris vesti
bus. ne palā fieret eoꝝ īteritꝰ. tādē īuēta corpa vnꝰ q̄ viros gladio pemit ꝓprijs dētibꝰ se laniās. alter ī ra-
biē v̄sus gladio se pemit. geilana vero demonibꝰ molestata. clamās ait. Iuste torq̄or. q̄ sctīs viris tortores
adhibui. Et cum magno cruciatu infelicē finē habuit. Hij gloriosi martyres totā franciā orientalē mira-
culis ⁊ sanctitate illustrant.

S. wilibaldus epus

S. walpurgis

SAnctus wilibaldus natus ē ex sancto richardo sue uorꝝ duce. atqꝫ anglorꝫ regē. Bunnaqꝫ castissima femina eius vxore. Qui cū hierosolimā atqꝫ terrā sanctam peregrinus visitasset. ꝛ inde romam reuertisset. a gregorio tercō summo pōtifice. Cui tūꝫ ꝓpter religionē tū fidei sinceritatē dilectus fuit. sancto bonifacio maguntine sedis archiepiscopo cōmendatur. ꝛ a sancto Bonifacio (q̄ eius auūculus fuit). xj. kal. Augusti presbiter ordinat. Et thuringie in loco cui Sulzpurg vocabulū est anno salutis. 740. sue vo etatis. 41. episcopio Eystetensi preficitur. qđ sanctus bonifacius ex p̄diꝭs ꝛ mancipiꝭs a swigero comite deo donatis erexerat. Efficitur etiā sedis maguntine scriba. quem vulgus cancellarium vocat. hocqꝫ priuilegio dotatur. vt ipe eiusqꝫ successores officio scribe sedis maguntine perpetuo fruantur. Et in couciliꝭs ꝛ conuentibus a dextris archiepiscopi maguntini primū locum semper obtineant. accepit etiam vestem insignem. quā rationale vocant. Qua veteres sacerdotes vtebantur. vt ea etiam successores superuestiri liceret. Hic vir sanctus wilibaldus supra ripam fluminis quod altmoniū vocatur. In vasta solitudine. succisis nemoribus. ciuitatem Eystet edificare cepit. In qua ꝛ monasterium sanctimonialiū ordinis sancti benedicti celebre sarchophago sancte walpurgis virginis admirabilis. que fuit soror sancti wilibaldi. De cuius reliquiꝭs manat sacer liquor. egrotantibus prebens remedium. Nūc presidet ecclesie eystetensi que ꝛ aureatensis nūcupatur. presul dignissimus wilhelmus ortus ex nobili familia reichenawe.

S. Sebaldus

Sebaldus confessor dignissimus ac sanctissimus. hac tempestate (vt quidam ferunt) doctrina ac sanctitate in germania floruit. Is ex nobilissimis ortus parentibus. regis dacie filius. ac regine castissime. quotis & precibus a deo hanc sobolem impetrarūt. Ab ineūte etate disciplinis ac lr̄is traditus. ꝑ adipiscēdis liberalibus artibus in adolescentia pisius petijt. Cū eruditissim⁹ euasisset. Uirgo pulcerrima de familia regum francorū matrimonio ei iūcta fuit. Uerū spretis mūdialibus pompis. relicto regno spōsam elegantissimā nocte deseruit. in longinquas regiones ac heremū secessit. vbi cū annis. xv. sanctissime vixisset. Inde deuotionis gr̄a. romā pueniens. a Gregorio secūdo summo pontifice. ad germanos p̄dicationis gr̄a directus. wilibaldū & wunibaldū fratres. itineris comites habuit. Et primo apud lōgobardos. deinde ratispone doctrina v̄tutibus ac miraculis claruit. Postremo apud Nurembergā in solitudie nemoꝝ religiosissimā ac pfectissimā vitā. vsq₃ in finē exegit. Ubi p̄ter doctrinā pp̄lo exhibitā. miraculoꝝ gloria nominatissimus euasit. Tandē plen⁹ dieꝝ ad oratoriū fratrū. sancto martino dicatū Nuremberge (vbi modo cenobiū ordinis diui benedicti ad sanctū egidiū nūcupatū) puenit. infirmitate ac iemo correptus sanctissime migrauit ad dn̄m. Cuius sanctus corpus ab indomitis bobus ad locū sepulture ductus. vbi insignis basilica in eius nomine extructa fuit. Quē postmodū summi pōtifices ꝓpter crebra miracula in sanctoꝝ cōfessoꝝ numeꝝ aggregarūt. p̄cipue martin⁹ q̄ntus papa. eius festū per vniuersum orbem. xiiij. kal̄. septēbr̄. celebrari iussit. Quāobrem apud Nurembergenses summo honore quotannis colit̄. cū Nuremberga p̄clara vrbs meritis huius dignissimi patroni. augmentū in omni honore & gloria vbertim sensit.

Luitprandus rex

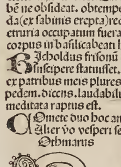

Luitprandus ausprandi p̄dicti filius longobardoꝝ rex. superstite adhuc p̄re regnū accipiens. regnauit anno vno & triginta. & mensibus septē. Uir certe tanto principatu dignissimus. Erat q̄ppe giganteo corpe atq₃ vasto. & manu adeo promptus. vt nemo eo pugnatior haberet̄. iusticia vero ac clemētia ita insignis habebatur. vt difficile iudicaret̄. qua i re maiorē ꝓmereretur laudes. xp̄ianissimus etiā adeo fuit ac religionis amator. vt nullibi templa sine suo suffragio edificare pmiserit vnq̄₃. papie quoq₃ templa plurima miro extruxit ornatu. Carolus aūt marcellus huic copater et amicissimus fuit. & ei auxiliares copias cōtra sarracenos ex ytalia trāsmisit. pipinū quoq₃ filiū in cisalpinā galliam. vt ei ex more capillū succideret trāsmisit. quē luitprādus benigne suscipiens donatū muneribus ad parentes remiserat. Sed duodecimo regni sui anno (cupiditate imperādi motus) captis circūquaq₃ oppidis. romanam vrbem obsidere cepit. gregorius pontifex legatos naui q᷑ terrestri itinere nō licebat. ad carolū francie principem statim mittit. q̄ hominē rogarēt. vt primo quoq₃ tp̄e laboranti rome & ecclesie auxiliū ferret. Carolus rogatu gregorij patrociniū ecclesie suscipiens. Luitprādū cōpatre rogat vrbē ne obsideat. obtemperat. atq₃ vrbe obsidione soluit. Inde zacharie pontificis hortatu romanis oppida (ex sabinis erepta) reddidit narniā p̄terea & anconā ex picentibus. Et q̄cq̄d a longobardis. xxx. ānis in etruria occupatum fuerat restituit. Uerū nō ita multo post etate grādeuus. vite sue cursum expleuit. Eiusq₃ corpus in basilica beati hadriani sepultum fuit.

Richoldus frisonū dux hoc anno ad p̄dicationē wolfrāmij senonensiū epi cōuertit̄. q̄ cū baptismum suscipere statuisset. in lauacrū intrauit. Et illico dubius factus. alterū pedem retraxit dicens vbi nam ex patribus meis plures sunt. in inferno an in paradiso. Et audiens q̄ in inferno. statim intinctus retraxit pedem. dicens. laudabilius est vt plures q̄₃ pauciores sequar. atq₃ ita in sua fatuitate delusus. morte in premeditata raptus est.

Comete duo hoc anno Januario mense per dies. xv. in celo visi sunt. Quoꝝ vnus solem precedebat. Alter vo vesperi sequebatur.

Othmarus

Othmarus ex prouincia alemanie natus a fratre suo ad curiā ductus. litteris ac v̄tutib⁹ instruct⁹. Inde titulo scti florini ad sacerdotiū ꝓmot⁹. et p victorē comitē ob suā religiōes ac famā in p̄latū assumpt⁹. & p balchramū i cellaꝝ btī galli & pipini auēte in abbatē electus. quē locū possessionibus plurimū auxit. atq₃ edificijs. mirā obseruans abstinentiā. pauptatꝭ amator. & elemosinaruꝫ largitor. & asello ꝓ equo vtebat̄. Egenos ac leprosos sepe visitās. vt p̄s paupeꝝ diceret̄. Ideo hospitale ꝓ eis extruxit. Ab emulis tn̄ psequebatur. Infamatus de femina ad exiliū cōdemnatus. ad insulā rheni relegatus. vbi post multas miserias sedecio kal̄. decembris bono fine decut. post ānos. x. ad monasteriū sancti galli p lacū ꝯstantiensem miraculis multis. & sedata tempestate pduct⁹ fuit. Uasculū modicū vino plenum pro reficiendis monachis quotiens exhaustum. nullū detrimētū vini sensit.

Conciliū rome ꝓpter ymagines

Conciliū mille pene epoꝝ celebrauit gregoriꝰ tercius pontifex romanus. ī basilica beati petri rome. In quo quidē leonē imꝑatorem. vt dictū est. imperio simul ⁊ fideliū cōione priuauit. eo ꝙ statuas ⁊ sanctoꝝ ymagines demolitus esset. In q̄ cōcilio decretū est ymagines summa cū veneratione ꝓut antea cōseruari. declarauitq; idē pōtifex in eo cōcilio imaginū sanctaꝝ veneratione esse licitā. Et huiusmodi statuti violatores excōicationis sententia innodauit vt habet in canone de conse. di. iij. c. perlatū. Cū em̄ Leo. iij. imꝑator apte inuehi in pontificem nō posset. edictum ꝓponit. vt oēs q̄ sub imperio romano essent. sanctoꝝ oīm martyꝝ ⁊ angeloꝝ statuas atq; ymagines e templis abraderent ⁊ auferrent. tollende (vt ip̄e dicebat) ydolatrie cā. q̄ vero secus fecisset cū se. ꝓ hoste publico habituꝝ. Gregorius aūt tante impietati oēs catholicos post cōciliū admonet ne in tantū errorē timore vel edicto p̄ncipis vllo modo dilabantur.

Carolus marcellus pipini senioris filius hijs tꝑibus pallacio regis francie p̄ficit cū pipinꝰ breuis senio cōfectus rebus humanis exemptus ē

Carolus marcellus

Supstes erat pipini vnicus filius carolus cui marcello fuit cognomen. calpiade prima vxore genitus. supstesq; erat p̄iter plectrudis vxor. quā carolus vt genitricem potius q̄ nouercam venerabat. Nec tñ continere se potuit odiosa mulier. q̄n adolescētis excidio inhiaret. hinc dagoberto puero rege Raginfredi impulsu copijs in pipini dominia parante. carolus nisi ingenio vsus aufugisset. vitā cū p̄ncipatu in carcere amisisset. Paulo post carolo marcello iam carcere liberato. obijt dagobertus. Inde apud francos carolus marcellus se de chilperico francoꝝ rege ⁊ raginfredo illius gubernatore vlcisci cupiens magnū parauit exercitū. Ad primos vō prelij clamores hij duo in fugam v̄si incruentam carolo victoriā reliquerūt. Postea metu nouerce insidiaꝝ. se liberare ꝯstituit. Coloniā itaq; ducens exercitū vrbē munitissimā in qua plectrudis se cū pipini quondā thesauro cōtinebat. illam vi cepit. et potitus thesauro cū nouerca. Illa vō clam oībus longū emensa iter ad danubiū ⁊ eo transmisso ꝑuenit ad bulgaros. Cū postea solus regnū francie obtinuit. multis tamē aduersantibus. maxime vō Eudone aquitonie duce. ⁊ chilperico rege. Vez carolus marcellus trāsmisso sequano fluuio in aurelianos mouens. vno impetu hostes fundit. fugatq;. ac regno francie solus potitur. Renū deinde traijciens. saxones. alemānos. sueuos. bauaros regno suo adijcit. Vez cū intellexisset sarracenos ab Eudone in galliā euocatos. magnis itineribus in hostē proficiscit et vincit. non longe a Turonū finibus. ⁊ ex sarracenis trecenta ⁊ septuagintaq̄nq; milia fuisse occisa. Cuz ex francis mille tantū ⁊ q̄ngenti fuerūt interfecti in eo p̄lio scribūt historici. carolus aūt rogatu gregorij p̄rocinū ecclesie suscipiens. luitprandū regē amicū ⁊ cōpatrem rogat. vrbē ne obsideat. ac pontificem vexet. Is obtꝑat atq; vrbē obsidione soluit. at carolus pacatis ytalie rebus in burgūdiones v̄sus. eos vi capit. ⁊ pre modestia socios appellat. Inde animū induxit frisones domare tūc ydolatras. ⁊ xp̄iani noīs inimicos post frisonū victoriam in patriā ē reuersus. Lugdunū q̄z arelate massiliā de vesegothis occupat. q̄ athimū sarracenoꝝ regem ī auxiliū vocāt. Is itaq; cum magno exercitu rhodanū traijciens auinionē vi capit opportunitate loci pro arce vsurus. inde interfectis sarracenis. narbonē ꝓficiscit. haud ꝓcul inde in vallem corbariā descendit. vbi inera t planicies ad dimicandū aptissima. amoreus alter ex sarracenis hispanie rex arbitratus: carolum in fugam versum in vallem ingreditur. Tandem cum acriter vtrinq; pugnatū est. cadente amoreo. fundunt hostes athimus nauigiū nactus in hispaniā vlteriorē fugit. at sarraceni his cladibus domiti intra pyreneū se deinceps ꝯtinent. vnde visegothi omnes in caroli potestatem deuenere. Postremo carolus marcellus graui morbo correptus. suadentibus amicis regna a se armis occupata. filijs suis diuidit. Nam carolomāno maiori natu austria ⁊ sueuia. pipino vō iuniori burgūdia. ⁊ pars francie obtigit. Moritur aūt carolus vir animi magni ⁊ sapientia singulari apud vermenā vicum ysaro fluuio continentem. Anno magistratus sui (quem maiorem domus vocant) quinto ⁊ trigesimo. Sepeliturq; parisius in basilica dyonisij martyris.

Eodem ferme tempore cum in sardinia beati augustini episcopi corpus. eo ante annos ducētos q̄nquaginta ex hippona translatum. quando vandali catholicas affrice ecclesias arrianis tradiderunt. tua heresi inquinādas. Quare luitprandus longobardoꝝ rex in sardiniam mittens id btī Augustini corpus magno redemptum precio in ytaliam perduci. Et inde papiam deferri curauit. ⁊ egregio de loco recōditum fuit. Sarraceni inde territi vt intra pyreneum arma caroli formidarent.

Linea summoꝛū pontificum

Zacharias

Stephanus secūdus

Paulus primus

Anno muudi.5933.Anno xp̄i.734.

ZAcharias papa.natione grecus. ex p̄re policramo. post gregoꝛiū pōtifex q̄ inter optimos p̄ncipes numeraẗ.fuit ei vir mitissimi ingenij.mire suauitatis ⁊ gratie om̄i v̄tute p̄ditus.cleri ac ppl'i romani amatoꝛ. q̄ in initio pōtificat⁹ sui ardētē bellis ytaliā inueniēs.legatos de pace cōponēda statim ad luithprandū lōgobardoꝝ regē misit p̄seq̄ntem bello trasmūdū spoletanū ducē. Uez cū a legatis eadē re nil fieret ipse comitante clero romano ī sabinos ꝓficiscitur. Ferūt aūt octauo miliario a narnia regez pōtifici honoꝛis causa obuiā factuz.ex equo descendisse ac pedibus virū sanctissimū ī vrbē comitatū fuisse. qui sequēti die inter missaꝝ solēnia oꝛonem publice habuit elegantē. in qua ostendit quid maxime regez xp̄ianū deceret. siue pacē sue bella gerat. ac oꝛone ꝓmotus rex arbitriū om̄e cōponēde pacis ei cōmisit. Zacharias autē pace vbiq̧ parta multas basilicas ruinā minātes restituit. Porticū quoq̧ ac turrim an̄ basilicaz lateranēsem a fundāmentis erexit.bibliotecā beati petri restituit. Idez quoq̧ basilicam beati gregoꝛij in velabꝛo cōdidit.Eoq̧ loci caput ipsius sancti collocauit. Uenetis p̄terea inhibuit sub anathematis pena. ne seruos xp̄i signo notatos sarracenis ⁊ gentilibus venderent. vt mercatoꝛes facere cōsueuerāt. Cunq̧ greca latinaq̧ lingua eruditissimus haberet. Quatuoꝛ dyalogoꝝ libꝛos beati gregoꝛij ī grecū trāstulit.Cū vo ita sancte ⁊ integre populuz dei annis.x.mensibus tribus cū maxima oīm beniuolētia gubernasset.moꝛitur ac sepeliẗ in basilica petri .ydibus marcijs Eius aūt ex moꝛte ep̄atus tuz vacat diebus duodecim.

Anno mūdi.5943. Anno xp̄i.744.

STephanus secūdus papa.natione romanus. p̄re cōstantino pontifex creatus humeris oīm (adeo erat om̄ibus gratus) ī basilicā saluatoꝛis q̄ cōstantiniana dr̄ deportaẗ.Erat ei vir singularis religiōis ⁊ prudētie.amatoꝛ cleri.elemosinaꝝ restitutoꝛ.xp̄iane doctrine diligēs p̄dicatoꝛ ⁊ scriptoꝛ.pr̄ pauperū.pupilloꝝ ⁊ viduaꝝ defensoꝛ.q̄ aistulphū longobardoꝝ regē romanoꝝ agrū inuadētem verbis ⁊ muneribus licet frustra a tāto scelere auertere conatus fuit. Ei⁹ rei causa ꝓficisci ad pipinū regem frācie instituit.Cui pipinus carolū filiū adolescētem.qui postea a rebus gestis magnus dictus ē ad cētesimū lapidez honoꝛis cā sit obuiā misit. Pipinus tercio ab vrbe lapide ex eq̄ descēdit pedes viri sctissimi exosculatus ē.frenū papalis equi regēs ad pallacium vsq̧ perduxit. at pontifex cōfestim pipinū in regem consecrauit. atq̧ imperiū e grecis ad francos trāstulit. quā postea leo tercius executōni mādauit. Foris itaq̧ pace parta atq̧ aucta. Synodum habuit ī qua oues suas. atq̧ eoꝝ pastoꝛes recenset. delinq̄ntes castigat. errantes ī viam rectam deducet. Ignaros docet ⁊ admonet.q̄d deceat ep̄m.quid presbyteruz. quid deniq̧ oēs sacris initiatos ꝓponit.restituit ⁊ basilicas q̄sdam ab aistulpho dum vrbē obsideret cōmunitas. Tādem de deo.de patria. de ciuib⁹ suis.deq̧ om̄ibus xp̄ianis meritus.pontificatus sui āno quinto.mense vno moritur.Et sepelitur in basilica petri collacrimātibus omnibus tanq̧ cōi parēte oꝛbatis.sexto kalē.Maij.Uacat tum sedes dies duos ⁊ triginta.

PAulus primus papa.natione romanus.patre cōstantino. stephani secundi frater.homo sane mitissimus ac clemētissimus.qui ī p̄riarchatu moꝛes ⁊ doctrinam ecclesiasticam perdidicit.sub Gregoꝛio secundo. ⁊ zacharia pontificibus. a quo in dyaconatus oꝛdinem cum fratre ascitus est. Uerū moꝛtuo fratre in ipso pontificatu cū successoꝛ quereret. fuere qui theophilacum archidiaconem preponerent.post longā contentionem solus honoꝝ oīm suffragijs ob integritarem vite ⁊ doctrinā paulus pontifex decernitur.constantini ⁊ leonis tempoꝛibus.fuit autē saluatoris nostri imitatoꝛ.vt nulli vnq̧ malum pro malo redderet.sed contra malos a quibus persepe iniuria afficiebatur in bono vinceret.hic autem tante pietatis ⁊ humanitatis fuit.vt noctu cuz duobus ⁊ eo ampli⁹ tribus familiaribus cubicula paupeꝝ egrotantiū circuiret. vnūquēq̧ eoꝛum ⁊ verbis et elemosinis ad recuperandam valitudinez cohoꝛtatus.Carcerē quoq̧ frequenter adibat. Indeq̧ plerosq̧ ere alieno nexos persoluto creditoꝛibus precio dimittebat. Pupillos ac viduas circūuentas fraude causidicoꝝ tuebatur. et elemosinis sustentabat. Idem quoq̧ congregato clero vniuersoq̧ populo romano coꝛpus beate petronille petri filie vna cū sepulcro marmoꝛeo his litteris notato. Petronille filie dulcissime.ex via appia ī vaticanū detulit.canentibus (vt fit) sacerdotibus.populoq̧ celebꝛitate agente.atq̧ coꝛpus ip̄m sanctissimū in tēplum appollinis ad caput basilice patri dedicate collocauit. Moꝛitur ⁊ paulus in basilica pauli via hostiēsi.restitutis quibusdam ecclesijs vetustate collabentibus.pōtificatus sui anno decimo. mense vno. Eiusq̧ coꝛpus magna ⁊ solenni pōpa in vaticanū defertur.vacat sedes tum annum vnum.mens.j.

Constantinus q̄ntus leonis imꝑatoris filius. post p̄rem solus imperauit annis. 35. q̄ paternaꝝ impietatū emulator leges ⁊ patrū sanctiones ꝓ viribus ꝑsequi nō destitit. Et in om̄i vite sue tp̄e maleficijs ⁊ magicis artibus luxurijsq̄ꝫ deseruiuit. Jsq̄ꝫ cōstātinus imꝑator sacras ymagines vbiq̄ꝫ demolitus. ꝯstantinū regie vrbis ep̄m impietati sue resistentē cū verberibus necasset. in locū demortui Nicetaꝫ spadonē sui sacrilegij cōsciū suffecisset. pōtifex ipse om̄i ex ꝑte religioni ꝯsulens nūcios ꝯstantinopolim mittit. q̄ imꝑatorē adhortarent. vt sacras ymagines ⁊ statuas restitueret. Jd si facere recusaret. eidē anathematis censurā minaretur. Sed ꝯstantinus in sacrilegio suo ꝑtinax. ⁊ sanas admonitōnes ꝯtēpsit ⁊ sabinū bulgaroꝝ regē in demoliēdis sacris ymaginibus ei⁹ impietatē imitatū. in grām recepit cum antea bulgaros bello ꝑsecutus fuisset. Multosq̄ꝫ monachos ac seculares catholicos anastasij heretici cōstantinopolitani p̄triarche suasu pro recta fide interfecit. Pestilens inde aura a sicilia ⁊ calabria ꝓgrediens ad regiā vrbē ita molestabat hoīes. vt plures edes sine hominibus relinq̄rent. anastasius cū stercus ore euomeret misere obijt. Demū cōstantinus imꝑator plaga pessimi incendij diuinitus ꝑcutit. Et clamās adhuc viu⁹ igni sempiterno inextinguibili traditus. mortē obijt. ascito prius leone filio eius nominis quarto in partem imperij.

Leo q̄rtus ꝯstantini q̄nti filius. Anno dn̄i. 777. post p̄rem imꝑator. imperauit annis. v. cui p̄r hirenem nobilissimā mulieꝝ oīm pulcerrimā in matrimoniū collocauerat. ex q̄ filiū pepit noīe cōstantinū. Hui⁹ leonis tp̄e vix imperiū etiā noīe vigebat. Nā illud in oriente barbari ꝯtinue occupabant. Et romani iam a bello destituti ad gallos respiciebāt. Hic itaq̄ꝫ mortuo p̄re q̄ de bulgaris triūphauerat in syriā expeditōem duxit. Sed leuibus factis excursionibus. vbi hostes in se venturos didicit. domuꝫ intrepidus redijt. Et ocio dedit⁹ se innumeris immersit flagitijs. Amabat aūt lapides p̄ciosos. ferūt eū q̄ iaspidum cupiditate flagraret. nec aliqua coꝝ q̄ntitate saciari posset. p̄ciosissimaꝫ q̄ scte sophie sacrario inerat coronā capiti imposuisse. gestasseq̄ꝫ ꝑ vrbē ⁊ carbunculos q̄ inerant fulgorē flāmis et lapideā frigiditatē prunarū incendio diuina vltione ꝑmutantes. illū ad interitū ꝓpe necis p̄ne similes perduxisse. quo vita functo hyrenes vxor. ⁊ filius constantinus imperium acceperūt.

Constantinus quintus

Leo quartus

Constatin⁹ sext⁹ Hyrena

Constantinus sext⁹ leonis p̄dicti ex hyrene vxore fili⁹ imꝑauit cū m̄re hyrena annis. x. Que q̄dem prudentissima ⁊ religiosa imꝑatrix. que forma speciosissima atheniense p̄re genita iuste impium ⁊ magna cū ppl'oꝝ quiete administrabat. Cōtinebatq̄ꝫ filiū ne auita p̄naq̄ꝫ vicia in quo illū nature ꝓcliuēꝫ esse intelligebat imitaret. Et cū religiosa esset Therasiūq̄ꝫ ꝯstantinopolitanū tūc laudate vite p̄triarcham libenter audiret. Eius ꝯsilio synodū in Nicea vrbe secūdū trecentoꝝ q̄nq̄ginta ep̄oꝝ cōgregari fecit. Jn q̄ synodo execrantiū ymaginū sacraꝝ veneratione heresis ꝑpetuo abdicata ē. Sed nō diu tulit cōstantinus hic sanctū m̄ris impiū. q̄ꝛ p̄ris flagitia subsecutus. p̄ualuitq̄ꝫ ꝯstantini filij iniquitas. Qui modestiā actam ꝓbatos q̄ꝫ salutiferos mores genitricis diutius ferre nō valens. eā ab imperij administratōne deiecit. Js q̄ꝫ primū in p̄ncipatu solus ingenitam potuit maliciā exercere. in m̄ltos deseuit. Jn primisq̄ꝫ delicijs habuit plurimos effossis oculis excecare. adeo vt constantinopolitani de imperio alteri demandando ceperint cogitare. mariam em̄ quandam duxit vxorem cui postmodum ancillam nomine theodorā imperiali corona decorauit. vxorem in monasterium trudens quibus flagitijs irritati ciues hyrenē reuocarunt. Que reuersa constantinū cepit ⁊ effossis oculis in carcerem cum solus in imperio fuisset annis quinq̄ꝫ. vbi vitam finiuit. Jnde mulier sola annis quinq̄ꝫ imperauit. ⁊ cū carolo fedus inijt.

Aistulphus rex

Aistulphus longobardorū rex regnauit annis. 8. Qui regno suscepto oēs romanoꝝ partium ytalie agros rapinis incursionibusq̄ꝫ fedauit. quem pōtifex per munera ⁊ oratores flexit ad pacem in annos. arbitratus promissa seruiturum. Sed aistulphus breui post contractis copijs romā rursus obsidione cingit. ⁊ maiori detrimento vastare agros cepit cōminatusq̄ꝫ est. vt nisi sese ⁊ vrbeꝫ romā dedant. eos postea velint nolint in potestate factos ad vnum iugulet. Nec cessauit pontifex aistulphum muneribus pertentare. Et cū nihil solito magis ꝓficeret. missus est ad imperatorem germanus. nec speꝫ presidij litteris faceret. cū populo romano constituit opem regis francie implorandam. Epistolas ad pipinū dedit. at pipinus coegit ipsum pristinas pacis conditiones accipere. vnde romanis reddidit exarchatum. Tandem post multa bella in venatione apoplexia interijt.

Gangolfus

Gangolfus vir sanctus circa tp̄a dicti cōstantini in burgūdia claruit. Hic quendā fontē in gallia emit ⁊ eū oriri fecit in burgundia. Is cū vxorem suā de adulterio argueret. at illa vehemēter negasset ait. si vis vt credā. denuda brachiū tuū. ⁊ affer lapillū de fonte sine lesione. q̄ cū immersisset statim cōbustū retraxit. dimisit eā cū dimidio p̄te substātie. Inde occisus est in domo sua a clerico q̄ adulterium cōmisit. Cuius corpus in feretro cū duceret ad sepulcrū. multos infirmos sanitati restituit. q̄ cū ancilla vxori nūciasset subridēs ait. Ita gan golfus miracula facit. vt anus meus cātat. Moxq̄ anus sonos turpes ac numerosos emittere indesinēter cepit. qđ ei postea euenit in om̄i vita sua sextis ferijs. in quavir martyr ē effectus. quotiens vbū aliqđ ꝓferret. totiens ab ano turpē sonitū fecit. qđ pipinus experiri dignatus est.

Amelius ⁊ amicus tp̄ibus pipini regis francoꝝ orti miro mō sibi cōsimiles. De hijs duobus pueris ex gestis eoꝝ narrant mirabilia. Vnus fuit ex comite aluernēsi. Alius ex milite quodā berichano. q̄ cū a parentib⁹ baptismi grā romā deferrent. In luca ciuitate seinuicē inuenerūt. Et societate inter se firmata romā ingressi sunt. Tātaq̄ inter pu͠ulos societas ⁊ volūtas erat. vt vnus sine alio nollet cibum sumere nec in alio cubiculo q̄escere. qui oblati summo pontifici ab eo baptisati sunt. Multi romanoꝝ militum eos cū gaudio de sacro fonte susceperunt. postea mira gesserūt in vita. q̄ recensenda cū ad longa ducerent. quos deus vna cōcordia ꝯiūxit in vita. morte quoq̄ separi noluit. Cū in diuersis ecclesijs tp̄e Caroli sepulti eēnt. mane corp⁹ amelij cū sarcophago iuxta amici sarcophagum in ecclesia regali inuentum fuit.

Amelius Amicus

Burkardus episcopus herbipolensis sanctitate ⁊ miraculis claruit. Is ī anglia ex nobilissima parētela floruit cū fratre Suiduno postea ibi epō q̄ ꝯterranei ac cōsanguinei. s. bonifacij fuerūt. burkardus studijs liberalibus traditus cum doctus enasisset. natali solo relicto gallie comate limitē attingēs in humili loco sub habitu peregrini delituit. postea ꝑ bonifacium archiepiscopū ex monacho (cum Zacharias summus pontifex romane ecclesie p̄erat) in episcopum ordinatus fuit. vt wirtziburgense oppidū diocesi sue contiguum ꝑ auctoritatem apostolicam. episcopalem cathedrā sortiretur. Acta est igitur hec institutio noui pontificatus apud vrbem wirtziburg. Anno dominice incarnationis septingentesimoquinquagesimoprimo ad incrementum ecclesiarū germanie. maxime ad salutem orientalis francie. ex confirmatione zacharie pape. ⁊ pipini principis francie. mediante bonifacio p̄sule beato burkardo primo pontifice. vixit autem in omni virtute ⁊ abstinentia ac elemosinaꝝ largitione. Tandem megingando cum inuestitura episcopatum concessit. ⁊ nauim cōscendit adiūctis sex monachis ⁊ codices quos scripserat ad castellum habenburg proficiscitur. vbi ī cōtemplatione ac om̄i sanctitate migrauit ad xp̄m anno salutis septingentesimo nonagesimoprimo. cum per quadraginta annos cum omni laude p̄fuisset.

Burkardus

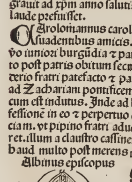

Carolomannus caroli marcelli filius. Cum pater graui morbo correptus suadentibus amicis. Carolomanno maiori natu austria ⁊ sueuia pipino vo iuniori burgūdia ⁊ pars francie obtigit. Carolomannus autem haud multo post patris obitum seculo abrenūciare constituit. Itaq̄ suo eius ꝓpositi desiderio fratri patefacto ⁊ paucis vie comitibus secum ductis. romam se contulit ad Zachariam pontificem. a quo in clericum ordinatus et habitum monasticum est indutus. Inde ad beati benedicti cassinense monasteriū accedens professionē in eo ⁊ perpertuo cōmorandi votum emisit. postea conferens se in frāciam. vt pipino fratri aduentum in ytaliam ⁊ bellū in longobardos dissuaderet. illum a claustro cassinensi profugum in vienēse monasteriū relegauit. Vbi haud multo post merens indignabundusq̄ interijt.

Carolomannus

Albinus episcopus

Albinus episcopus Andegauensis. miraculis ⁊ sanctitate per hec tempora preclarus fuit. Et remigius episcopus Rothomagensis.

Saluius quoq̄ episcopus albianensis cum discipulo suo valentiniano triūphum martyrij adeptus est.

Corpus sancti Benedicti iā. xxxiiij. ānis effluxis furtim a gallis monachis vna cū corpore sororis sue Scolastice ablatū ꝑ p̄ces carolomāni ad zachariam ꝑ pipinum ex floriacensi monasterio. Quis moleste nimis cōcessum fuit. vt monachi cassinenses reportarent. Quis quidē ferāt. cū monachi floriacēsis vidētes se tāto p̄re orbari ad orōem cū lacrimis se ꝯtulisse ⁊ corp⁹ apđ eos ꝑmāsisse.

Pipinus rex

Pipinus iunior caroli marcelli filius. q̄ post mortem p̄ris. cui burgundia ꝛ francie pars obtigerat. cū iam carolomānus monasteriū ingressus. fuisset. domus regie vniuersalis p̄fectus factus. genitoris aucꝫ vita emulatus. eos gloria supauit. Longū esset referre singula. q̄ in germanos aquitanos burgūdosq̄ gessit. q̄bus in regionibus. cū gentis francoꝝ ꝛ eiꝰ regis childerici noīe om̄ia gerebant gloria ampliores. nihilo maiori habuit impedimento. q̄ꝫ q̄ regem ꝑe amentē varijs furentē ineptijs tollerare cogebatur. Ideo q̄ francoꝝ gesta scripserūt aiunt. p̄ceres populosq̄ eius gentis. pipini v̄tutē. ꝛ econtra childerici regis amentiā debitis pensantes meritis. zachariā pontificē romanū. ꝯsuluisse. ineptū ne regē vltro tollerandū an pipinū merita fraudandū regia dignitate censeret. Cūq̄ respondisset pontifex eū (q̄ regia melius obire munera nosset) habendū regem. francos publico totius gentis consilio pipinū declarasse regem childerico in clericū tonsorato. atq̄ ita regū familia meronigorū regnare desijt in gallia. q̄ regnauit annis. 296. sub regibus vno ꝛ viginti. Pipinꝰ aūt a zacharia papa. ꝛ postea a stephano pontifice cōfirmatus. In ecc̄ia romana ducem ac bellatorē ꝯtra aistulphū longobardoꝝ regem ꝯstituit. quē in papia obsedit. q̄ pacē vltro obtulit. postea apud francos rex pipinus gloriā indies potentatumq̄ adaugebat. Quo eīn tp̄e ab ytalia in franciā redijt. Taxillo dux baioarioꝝ sese cōmēdatum illi subdidit. Et saxones eius amicicia p̄cario potiti trecentos eq̄tes in quācūq̄ expeditionē iuberent dare ꝓmiserūt. Maius autē negociū fuit pipino in aquitanos q̄bus subigendis octo estatibus laborauit. Tandē pipinus senectuti indulgens eam expeditōem omnē carolo filio adolescenti duxit demandandam. Profectus in aq̄taniā. carolus burbomū. claremontē. ꝛ multa de auernis cepit. faustisq̄ auspicijs militiaꝫ carolus inchoauit. vt āno inde septimo ducti alterne a pipino genitore ꝛ ipo carolo expeditionibus. aq̄tania frācie regna fuerit subacta. Quo in tempe pipinus in thuronijs apud sanctū dionisium est defunctus. Erat annus in q̄ hec fiebant pontificatus Pauli decimus. q̄ ꝛ eius vite vltimus fuit. p eius pontificis tp̄a tantū valuit pipini regis francoꝝ respectus. in quē desiderius longobardoꝝ rex oculos semp habuit intentos. vt nullis interea motibus ytalia aut roma fuerit agitata.

Origo gentis turcoꝝ.

Turci interim meliores sedes expetētes. tūc p̄mū asiaꝫ inuadentes. alanos p̄mo. post colchos ꝛ armenios. Inde asie minoris pp̄los. ꝛ ad extremum persas. sarracenos agroꝝ direptionibus. ꝛ mortaliū magnis reptorū aut cō gredi ausoꝝ cedibus infestarūt. Anno dn̄i septingentesimoq̄nquagesimoquinto. Fuerūt q̄ꝫ ipi turci scythe ex hijs q̄s alexandrū macedonē intra hypboreos montes ferreis clausisse repagulis. cuꝫ alij tradāt scriptores. tum btūs hieronimus affirmat. Turca eīn vt ethicus ph̄us tradit i asiatica scythia vltra pyrricheos montes ꝛ thoracūtas insulas cōtra aq̄lonis vbera sedes patrias habuere. Gēs truculēta ꝛ ignominiosa in cūctis stupris ꝛ lupanaribꝰ fornicaria. comedit q̄ ceteri abbominātur. Regnāte apud francos pipino caucaseas egressi portas exinde pōtum capadociā q̄ꝫ transgressi. ad reliq̄as finitimas gētes sensim illapsi sunt. Tantas aūt habuit vires turcoꝝ insultus. vt sarraceni pacē secū h̄re nulla alia potuerūt rōne. q̄ꝫ restituto p̄saꝝ regni noīe. q̄d sarracenos foce ꝛ eraclij tp̄ibus in suū ostendimus confudisse. Vez post multas illatas inuicē ꝛ acceptas clades. de pace inter sarracenos ꝛ turcos ꝯuenisset decretū ē. vt turci q̄ in p̄side habitabāt sarraceni appellarenf. atq̄ ita equiore aīo sarraceni in asia regnare turcos passi sunt. Et q̄ etiā eos breui acceptu ros mahumetanā sup̄stitōem videbant. adeo erāt coꝝ ingenia ad maluꝫ ꝓna. tenuq̄ꝫ p̄cedenti tp̄e nō solū pontū ꝛ capadociā. veꝝ gallaciā. bythiniā. lycaoniaꝫ. p̄isidiā vtrāq̄ phrigiā. pamphiliā. ciliciā. cariā. ꝛ oēm asiā q̄ minor vocaf vltra citraq̄ thauꝝ ad oras ionie. ꝛ littora greci maris occupant. De quibus suis locis infra dicemus.

Exarchatꝰ regni finis eo tp̄e. aut paulo p̄ius occupata. ab aistulpho lōgobardoꝝ rege rauenna finē habuit. postq̄ migratus exarchoꝝ a ꝯstantinopoli in ytaliā missoꝝ anno q̄nto ꝛ septuagesimo supra centesimū. magno rome ꝛ ytalie malo. narsete deiecto ea calamitas inchoauit. Durauerat aūt vsq̄ ad hoc tempus sub decem exarchis. ipa nāq̄ exarchatus appellatione ꝯtinebaf om̄e. q̄cquid a placentinis. agriq̄ꝫ papiensis finibꝰ padi inter apennini paludes stagnaq̄ venetorū ad adriaticū pertinet. in quo rauenna cesarea forliuiū. foꝝ pompiliū. foꝝ corneliū nūc Imola dictuꝫ. bononia mutina regiū parma ꝛ placentia. que pipinus supato aistulpho pontifici ro. donauit.

S. Eucherius

Eucherius lugdunensis episcopus hoc tempore multis miraculis clarus fuit. qui cum ex nobilissimo senatoꝝ viro ortus fuisset. ad religiosam vitā habitumq̄ꝫ cōuersus diu intra spelūce cuiusdam septa in orationibus ꝛ ieiunijs deo deuotissime seruiuit. Deinde apud prefatam vrbem reuelante angelo in pōtificali cathedra solenniter collocatus multis quoad vixit claruit miraculis.

Theodorus item tycinensis episcopus vir sanctissimus et multa litteratura insignitus hac tempestate clarus fuit. qui ꝛ nōnulla memoratu digna scripto mandauit.

Anno mundi.5963. Anno xp̄i.764.

CONstantinus eius nominis secundus. papa natione ro. paulo pontifici succedens. Nam cum paulus pontifex apud beati Pauli ecclesiam spūm in extremis duceret. thotonem nepusinũ ducem q̄ longobardis semꝑ studuisſʒ desideriũ impulit germanũ suũ nomine constantinũ pontificem a romanis su/scipi curaret. Is toto rome habitās magna vsus audacia. copias a nepeso asci uit coꝛūqʒ armis stipatus constantinũ fauentibus q̄busdam amicis largitione ⁊ pollicitationibus coꝛruptis pontificem creant. Alter etiā philippicus pari-ter a paucoꝝ factione in pontificem ꝓphanatus. breui est deiectus. cum statim abdicare se magistratu armis cōpulsus est. cogitur ⁊ gregoꝛius p̄nestinus ep̄s constantinũ ipsum laicū sacris statim iniciare atqʒ episcopũ inungere. Ei⁹ ma-nus ita ob eam rem exaruisse miraculo dicuntur vt eas oꝛi admoueri nō posset Cum v̄o constantinus munera pontificatus per annuʒ obstinate exercuisset. ⁊ episcopos presbiterosqʒ moꝛe pōtificum oꝛdinasset. tandem a sede deijcit̄ a po pulo romano ira ⁊ indignitate rei pcito ꝑ p̄micerium xp̄ofeꝛ coacto. stephanus tercius canonice in pontificem est electus. qui congregato concilio in laterano Inde constantinus oculis capitur in monasteriũ inclusus turpiter eijcit̄. Sũt q̄ eũ inter pontifices non enumerant.

Anno mundi.5973. Anno xp̄i.774.

STephanus eius nominis tercius. papa natione siculus. patre olibo āno domini septingentesimo sexagesimoctauo pontificatum iniȷt. Uir certe doctus atqʒ eruditus. ⁊ in rebus agendis. maxime v̄o ecclesiasticis strenuus admodum ac constans. hic eñi a teneris annis romā veniens mandato grego-rij tercij in monasterio sancti chrisogoni rationem bene viuendi ⁊ doctrinā ec-clesiasticam perdidicit. accepto clerici ac monachi oꝛdine. Uocatus deinde a za charia pontifice in patriarchatum lateranensem. Cum eius vita ⁊ doctrina ab om̄ibus probaretur. sancte cecilie presbiter cum titulo instituitur. postremo in basilica sancti hadriani. inter tria foꝛa a tribus episcopis cōsecratus. ⁊ ab vni/uerso clero ac populo vt verus pōtifex salutatus. ad coꝛrigendũ moꝛes animũ adijcit. indicto itaqʒ concilio e gallia p̄sertim ⁊ ytalia congregās clerum in la-teranensi basilica. multa inter se de cōponendis rebus ecclesie collocuti. constā tinũ predictum abrogarunt ⁊ primo eius decretis abrogatis. institutuʒ ē om̄i consensu ne quisqʒ laicus. nisi per gradus ecclesiasticos ascendens pontificatũ occupare auderet. sub anathematis pene. Constitutum est preterea vt que con stantinus in re sacra egisset irrita haberentur. preter baptismũ ⁊ chrisma. hijs ex sententia peractis decretũ est. vt die sequenti supplicationes haberent̄. qui/bus ⁊ deo gratias agerent. itum est a lateranensi basilica ad sanctũ petrum nu-dis pedibus a pontifice ⁊ hominibus qui tum aderant. maxima om̄i religio-ne. Tandem hic pastoꝛ q̄ʒ diligentissimus ⁊ verus petri successoꝛ ac xp̄i imita/toꝛ. quarto pontificatus sui anno moritur mense. v. die. vij. ⁊. xx. sepeliturqʒ ī basilica petri. sedes tum vacat dies. 9.

HAdrianus primus papa. patria romanus. patre theodoro summe nobi/litatis viro. pontificatum iniens nequaq̄ʒ a maioꝛibus suis degenerauit Hic ex magnitudine animi consilio doctrina ⁊ sanctitate vite cum quouis optimo pontifice comparari pōt. Uir patria ⁊ sobole sua dignus. ideo natus vt eo fastigij euectus fuisse videretur. vt caroli magni franco-rum regi virtuti coꝛrespondens. rem romanā ytalicamqʒ ab illo erigi adiuuaret. Uix dum facta summo cō sensu hui⁹ pontificis electio in publicũ exierat. cũ is magnanim⁹ ⁊ patrie sue affectus carceratos ab affri/ca liberauit. exulesqʒ in p̄riam reuocauit. qd̄ cũ restitisset desiderius tanti viri amiciciā ne frācis regib⁹ ad-heret̄. occupare q̄suit. legatos mittit. vt federa secũ. ⁊ in primis cũ gente longobarda iniret. ad que r̄ndit pontifex. se q̄ pacē cũ oībus ⁊ in p̄mis cũ longobarda gente cupiat h̄re. nullā posse v̄bis desiderij fidē ad-hiberi q̄ viderit federa stephano pontifici ꝓmissa totiens violasse. Misit ad carolũ oratores opē imminē/ti rex eccīe excidio imploratũ. Interea carolus desideriũ regem ⁊ clausos secũ in papia longobardos illaʒ obsidionem bernardo patrueli sue cum parte copiaꝝ continuandā reliquit. ⁊ sexto mense obsidionis caro/lus sanctũ resurrectionis dominice pasca in vrbe celebrare cōstituit. assumptis secuʒ ep̄is ⁊ abbatibus cui pontifex obuios qui deducerent misit. carolus adrianũ pontificem ad summas que extant b̄ti Petri basili ce marmoreas scalas in atrio expectantem non cernuus. s omnibus scale gradibus prius ⁊ postea ponti-ficis pedibus oscula figens salutauit. postea itum est ad basilicam. vbi mutuo sacramento seruanda per-petuo amicicie obstrinxerũt. inde synodũ habuit ⁊ a terroꝛe bellico securus ad exoꝛnandā vrbem sacrasqʒ basilicas animũ adijcit. coꝛpus beati pauli laminis argenteis inclusit multe aqueductus turres ⁊ murum instaurauit. Nil pretermisit in vita. qd̄ ad bonũ principē ⁊ optimũ pontificem pertinet. moritur aũt ponti ficatus sui anno tercio ⁊ vigesimo. mense decimo die decimo. sepeliturqʒ magna cum laude in basilica pe-tri sexto kal̄. Januarij.

Linea sumoꝝ pontificum

Constantinus secūdus

Stephanus tercius

Hadrianus primus

Nicephorus patricius. post hyrenem augustam imperauit annis. 9. Hic
egreferens hyrene mulieris imperiū eam dolō captam in lesbon insulam
relegauit. Et tamen ipe etiam assumpto imperio pacem cum carolo constituit.
Eius in federibus illud accurate legit̃ interuenisse. vt veneta vrbs ytalie mari
tima vtrūqꝫ reuerita imꝑatorem ꝓpriis vteretur legibus. et siue bello siue pace
neutris partiū censeretur. Eius pacis formulā cū oratores carolo in germania
apud Saltzpurgā agenti detulissent. romā illos misit. oīa vt gesta erāt roma
no pontifici relaturos. Eodē item āno q̄ primus erat imperij a nicephoro pa/
tricio assumpti aron admirbas sarracenoꝝ trecenta milia in subiectas constāti/
nopolitano imperio asie ꝓuincias duxit. Eius aduentu imꝑator ꝑdite formi-
dans pacem ab illo abiectissime petijt. quā iniq̄ssimis conditōibus obtinuit
solenni federe pactus se quotannis illi turcorū milia. ꝓ imperij ydemnitate. ⁊
tria item milia ꝓ capitis sui salute in tributa ꝑsoluere. Paulo tū post nequaqꝫ
saniori vsus consilio. nicephorus scauratione filiū imperij ꝯsortem declarauit
Qui adolescens a turpi genitoris pacto cuz sarracenis diffidens. multa diuer/
sis in locis accepit incōmoda. nicephorus aūt bulgaroꝝ bello implicitus mul/
tis erat victorijs vsus. Qui priusqꝫ ad pacē cū oratoribus caroli in cōstantino
poli firmandā redire potuerit. in ꝓlio qd apud mesiā supiorem cū chrūno bul-
garoꝝ rege gessit supatꝰ occubuit. ⁊ scauratiꝰ filiꝰ vulnere scdm aūt eodē in ꝓlio
accepto. constantinopolim reuersus imperiū assumpsit. quē non post annū. vt
aliq̄ volūt s tercio iperij mēse michael sororiꝰ eiꝰ deposuit. ⁊ illi in ipio successit

Michael constantinopolitanus imꝑator post scauraciū sororiū suū impe-
riū assumens imꝑauit annis duobus. Uir sane pius ⁊ sanctaꝝ traditio/
nū emulator. Eiqꝫ nihil antiquius fuit quā inchoatam a nicephoro pacem cuz
caroli oratoribus qui multos menses cōstantinopoli expectauerāt cōfirmare.
cōditiones q̄ fuerint scriptores paucissimis explicant vbis. vt orientem cū con
stantinopoli michael. ⁊ carolus occidentem cū roma haberet. Sed paulus ad/
dit hispaniaꝝ ꝑtes. quibus recipiendis tantoꝑe carolus insudauerat imꝑatori
greco redditas fuisse. ⁊ venetoꝝ monumenta quibus concordat gotfredus. ha
bent venetiaz vrbem ea conditione in constantinopolitani ꝑtibus mansisse. vt
immunitatibus ꝓdem a carolo habitis ꝑ ytaliā vteret̃. Detulit vo michael ea/
tenus carolo. vt cū illius oratoribus suos ipe aquisgranū mitteret pac̄ formu
lam redditúros. fuerūtqꝫ hij michael episcopus. ⁊ arsacius theognistrisqꝫ pro
thospatarij q̄ cū aquisgrañ. venerant auditis. oīa q̄ petere animū induxerunt.
carolus ꝯcessit. Hic aūt cū aliquādiu aduersus bulgaros ꝓlians supior extīs.
Postremo apud andronopolim victꝰ fugatusqꝫ copias atqꝫ animū amisit. con
stantinopolimqꝫ reuersus impio se abdicauit. ⁊ monasteriū intrās vsqꝫ ad mortē
ibidē religiosissime vixit. Huiꝰ tꝑibꝰ vix imperiū etiā noīe vigebat. Nā illō
in oriēte barbari ꝯtinue occupabāt. et romani iā a bello destituti ad gallos re-
spiciebāt. Idō i seq̄ntibꝰ ꝑraro fit mentio de imꝑatoribꝰ ꝯstātinopolitanis siue
grecis. Ueꝝ de carolo magno ⁊ eiꝰ successoribus ꝓsequimur historiam.

Linea ipera toꝝ

Nicephorus

Scauracius

Michael

Synodus Septima

Hyrene mater cōstantini mulier prudentissima
⁊ religiosa statim adepto imperio conciliū se
cūduz in nicena vrbe trecentoꝝ et. 30. episcoporum
congregauit. In quo institutum fuit. vt qui sacras
ymagines delendas decetero dicerent. ꝑpetuo ana/
themate necterentur. Sancitūqꝫ fuit spūmsanctum
a patre filioqꝫ procedere.

Hadrianus quoqꝫ papa pace de longobardis
parta septimā synodū trecentoꝝ ⁊. 50. epōrū
habuit. in qua heresis feliciana de ymaginibus tol
lendis abrogata est. vt testatur Gratianus de cōse.
dist. 3. c. septimo. Mandatumqꝫ fuit laicis vt nullo
mō de pōtific̄ Ro. electōe se itromittere ꝑsumāt. vt
in canoe. 63. di. c. nullꝰ laicoꝝ. Uetuit eẽ pōtifex ha
drianus infames ad sacerdotiū ꝓmoueri. 6. q. j. c.
omnes. Mandauit item ne clerici extra foꝝ suū i iu
dicio traherētur. xj. q. j. c. clericus. Alij deniqꝫ scri/
būt qd theophilatius ⁊ stephanꝰ epi insignes no-
mine synodum francorum germanorumqꝫ episco-
porum habuere in quā etiā feliciana heresis de tol
lendis ymaginibus abrogata est.

Auream laminā hiđē tpib us apud ɔstantinopolim in sepulcro cuiusdā inuentū fuisse tradunt. In q̄ scriptū erat. Xp̄s nascetur ex virgine maria. ꝛ credo in eū. Sb ɔstātino ꝛ hyrene. o sol iteꝝ meuidebis.

Desiderius rex

Desiderius vltimus longobardoꝝ rex aistulpho rege defuncto post eū regnauit annis. 18. hic pmo ethrurie rex fuit. q̄ cū aistulphi obitū audisset. statum regnū inuasurus longobardoꝝ copias vndiq̄ ɔtraxit. Et vt id obtineret ɔ rachē fr̄m q̄ monachi habitū sumpserat. multa pōtifici ac romanis pollicitus ē. Quam obrem eos in suā sententiā traxit. Et ita regnū in pace cōsecutus est. Eo q̄ppe tūc longobardorū v̄tus ob delitias languescere ceperat. At desiderius oīm aduersarioꝝ metu liberatus a spōsionibus pontifici ꝛ romanis factis. animū reuocauit. multasq̄ iniurias illis inferre cepit. Vñ pōtifex Zacharias ad carolū magnū reclamans. rogat vt desideriū admoneat ab inferendis iniurijs pōtifici cauere. quē p legatos admonet vt res iniuste ablatas pontifici restituat. parātur igiť vtrinq̄ exercitus. Sʒ carolus mira celeritate vsus. pmissa pte copiaꝝ q̄ in transitu alpiū iouis mōtem occuparet. cū reliquo exercitu p montē emisū in ytaliā descendit. fuso q̄ ac fugato desiderio obuiā facto. oīa longe ꝛ late populať ꝛ capit. Desiderius aūt desperatis reb⁹. tanto accepto incōmodo papiā se recepit. vxore ac liberis veronā missis. at spoletini reatini ac lōgobardi oēs q̄ eas regiones incolebant. audita desiderij calamitate romā veniētes. se ac sua oīa romani pontificis fidei cōmittūt. Hoꝝ secuti exemplū anconitani auximates firmani. At carolus relicto bernardo patruele suo in obsidione ticinensis vrbis cū parte copiaꝝ veronam pficisciť. aldegisius vo desiderij filius inde abiēs ad imperatorē cōstantinopolitanū ɔfugit carolus acceptis in deditionē oībus ferme transalpine ytalie vrbibus. romā petit. Ubi rebus cōpositis carolus cū bona hadriani grā in transpadanā rediens. sexto mēse postea q̄ʒ obsideri cepta ē papiam deditione occupat. Inde paulus ꝛ alcuin⁹ ijsdem pene v̄bis habēt. illum tūc castra reuersum. papiaq̄ p deditionē potitū. adduxisse in fraucia desideriū. q̄ ad leodiū fuerat relegatus. quāq̄ alij scribāt. Cū in desideriū clementia vsus. hoīem spoliatū regno nō etiā vita lugdunū cum vxore ꝛ liberis exulatū mittit. Ubi postea longobardis francos pfecit. qui eos in pace retinerent. atq̄ ita anno salutis nr̄e. 774. ꝛ q̄nto pōtificatus hadriani pape. longobardoꝝ regnū finez accepit. Inde ea gēs ducentis iam triginta ꝛ pene duobus annis maiori ytalie portione potita. nihil iam externi p̄ter nomē retinebat. Fuit aūt Sb duobus ꝛ. xx. regibus ab alboyno vsq̄ ad desiderium porrectum.

Paulus diaconus

Paulus longobardus hystoricus ꝛ aquilegiensis p̄triarchatus dyaconus. desiderio regi suo ob doctrinā ꝛ ingeniū admodū carus. Quē cū carolus magnus in galliā duxisset. libertate donauit. in p̄cioq̄ aliquādiu habuit. Uerū cū postea comperisset hoīem desiderij libertatem q̄rere eū in diomedis insulam relegauit. Vñ post aliquot annos auffugiēs ꝛ ad arachim perueniens rogatu adelperge desiderij filie ꝛ arachis vxoris Eutropij histori e. duos libros addidit a iuliano principe vsq̄ ad primi iustiniani tempa oīa pscribens. Mortuo deinde archi. cassinense ceno biū ingressus reliquū vite sanctissime vsq̄ ad mortem duxit. Sepe ad carolū regem litteras elegantes ꝛ humanitatis plenas scripsit. ab eodemq̄ a quo fuerat ob litteraturā pnatus vicissim accepit. Rogatuq̄ caroli vitas ꝛ lectiones cuilibet sanctoꝝ festiuitati ɔuenientes collegit. hymnos quoq̄ elegantissimos edidit.

Isuardus monach⁹

Isuardum quoq̄ monachū natione gallū virum in omni doctrina eruditissimū tempestate hac floruisse constat. eo q̄ eusebij cesariensis more caroli magni iussu omes actus ꝛ sanctoꝝ legendas breues eleganti stilo in vnū collegit. ꝛ ad vnū volumē redegit. q̄d martyrilogiū appellauit. Reperit quoq̄ q̄ singulis diebus plusq̄ trecenta festa cōcurrebant. ideo statutum fuit vt diceret ꝛ alioꝝ plurimoꝝ sanctoꝝ martyrum

Alcuin⁹ p̄ceptor caroli

Alcuinus natione gallus caroli magni vt aiūt p̄ceptor. Uir greca latinaq̄ lingua egregie doct⁹. nec nō ꝛ theologoꝝ pħorumq̄ sui temporis princeps. hijs temporibus eas ob res apud carolum magnum maximo in precio habitus est. Cum eum in dyaletica rhetorica ꝛ astronomia eruditum fecit; Qui ꝛ bonifacij archiepiscopi maguntini precib⁹. orationes missales atq̄ alia ecclesiastica officia (gothorum perturbatione deperdita) omnino refecit. atq̄ eius rogatu carolus gymnasiū e roma parisius transtulit. quod etiam ab Athenis eo loci translatum fuisse constat. qui ꝛ cenobium sancti martini thuronis donāte carolo regendum suscepit. quoniā omnes religiosi voluptuose viuentes in eo monasterio nocte vna ab angelo infeliciter perierunt. hic cuz eruditus theologus haberet libros de trinitate cū questionibus speculū puuloꝝ. de ecciastico dogmate. de rōne aie ꝛ plēs alios libros ad xp̄ianā religōe pertinentes edidit.

Carolus magnus rex

CArolus francoꝝ rex. cui postea ex magnitudine reꝝ gestaꝝ magnꝰ cognomen fuit. p̄re pipino defuncto regnũ accipiẽs. regñuit in totũ annis. 46. cũ pipinus liberã in francos primus ꝓtãtem habuit. ⁊ auctoritate põtificis ⁊ francoꝝ decreto plena dominãdi potestate suscepta regnans annis. xv. Ei successere sup̄stites filij duo. carolus ⁊ carolomãnus eque regno inter se partito. Sed non multo post defuncto carolomãno. franci eam regni ꝑtem. q̄ꝫ ille possederat carolo fratri detulerũt. ferũt aũt carolum natũ in ingelheim q̄rto miliario a magũcia vrbe. de quo gotefridus viterbiensis scribit pipinus morif. cum surgit carolus acer. natus in ingelheym. cui berta fuit vngara mr̄. pipinusq̄ꝫ p̄r cronica vera patet. Is aũt extemplo post pipini obitũ aduersus aq̄tanos bellũ gessit. Inde cõpositis rebus belloq̄ꝫ citius oĩm opinione cõfecto cũ victore exercitu in regnũ reuertitur. Post hadrianus romane eccl̄ie pontifex a desiderio longobardorũ rege oppressus. oratores ad carolũ misit vt opem ⁊ auxiliũ ferret. q̄ nõ segnius quasi hostes in gallia essent exercitũ parat. ⁊ magnis itineribus in ytaliã contendit. Et sup̄atis alpibus in thaurinũ descendit. atq̄ꝫ cõtinuatis castris in agrũ vercellensem ꝑuenit. facta vtrinq̄ꝫ potestate pugnãdi preliũ cõmisere. In ea pugna sup̄ati longobardi in fugã vertũtur. desiderius papiam cũ paucis militibus petit. carolus regẽ ꝓsecutus in agrũ cianũ exercitum ducit. tãdem capif desiderius vna cum vxore ac liberis vt premissum ẽ. Tũc summo bñficio caroli ytalia se primũ erexit. Carolus aũt ꝯfecto longobardoꝝ bello saxonicũ intermissum bellũ eum domũ reuocabat. qd̄ biennio ⁊ a prefectis eius leniter administratũ fuit. Saxonũ gens longe maxima fuit ac bellicosissima hi falsos deos colentes cũ francis cõtinue bella gerebant. Sepe ꝑlijs victi eõ dictões acceperãt. obsides dederãt. ꝫ apud frãcos nullus ꝓplenissimã victoriã domita coꝝ ꝑfidia ꝯsecutus fuit. Hec palma carolo magno q̄si diuino numine reseruata. Igitur ingentẽ exercitũ parat diem dicit. q̄ die ꝓpe ripã fluminis rheni om̄es cõueniãt. magna alacritate suscepta a frãcis expeditio fuit. sic renouatũ saxonicũ bellũ quo nec maius vllũ nec grauius diuturniusq̄ꝫ. Tres. eñi ⁊ xxx. annos certatũ cõstat. Tandẽ penitꝰ saxones debellati. se suaq̄ꝫ oĩa ꝓtãti caroli ꝑmisere. Victis imposite leges vt patrijs cerimonijs. falsisq̄ꝫ dijs posthabitis xp̄ianã fidẽ ꝓfiterẽtur. Cũ v̄o ea tempestate barbare gẽtes hispaniã graui s̄uitute opp̄ssam tenerẽt. ad eã liberandã carolus mentẽ cõuertit. q̄ cõfestim sup̄atis pyrenei iugis in fines hostiũ ꝑuenit. Extemplo ciuitatis nõnulle spõte deditõem faciũt augusta ⁊ pãpilonia due opulentissime totius hispanie vrbes. q̄ mandata caroli asp̄nabanf vi capte ac prede militibꝰ date sic hispania pene om̄is in frãcoꝝ ꝓtãtem deuenit. Interim taxilo bauarie dux finitimas gentes sollicitat cum franco bello aggressus. Qui inde nulla temptata fortuna parere constituit ac obsides dedit. His rebus gestis eum in magna gloria magnisq̄ꝫ opibus regnũ ac tota res francoꝝ esset. statuit carolus aduersus hunos q̄ hostibus suis auxilia strauerãt bellũ suscip̄e. Constatq̄ꝫ nullũ bellum a carolo gestũ in q̄ maior sit hoĩm cedes edita maiorq̄ꝫ illata clades ingentẽ v̄o hunoꝝ multitudinẽ ⁊ pene nobilissimũ queq̄ꝫ eo bello absumptũ maximã q̄ꝫ vim auri atq̄ꝫ argenti a francis in galliã transportatã. Cũ hic status reꝝ in gallia esset romani aduersus leonẽ pontificẽ coniurationẽ ineũt de q̄ in sequentibus. ⁊ gestis caroli post coronatiõem augustalem fit mentio.

Rolandus

ROlandus palatinꝰ comes caroli ex sorore nepos. vir p̄stans fortitudine incõꝑabilis ⁊ v̄tutis ac magnitudinis. cuiꝰ fortia facta ꝑ vniuersum orbẽ celebrantur. Cũ carolus exercitũ in galliã reduceret ꝓpe pyrenei iuga in vasconũ insidias incidit. Et ꝓlio inter eos inito post ingentẽ hostium cladem. cecidere in ea pugna dolo hostiũ nõ v̄tute cõmissa anshelmus ⁊ Egibardꝰ summi in bello duces. Rolandus quoq̄ꝫ cecidit. Sũt qui dicãt eũ siti nõ vulnere pereclitatũ. qui duces belli tutatus fuit. Paulo autem post hij populi ac eorũ reges a carolo domiti. meritas perfidie sue debitasq̄ꝫ penas dedere.

Taxilo baioarie dux

TAxilo bauarie dux vxoris. vt tradũt stimulis cõcitatus. copias cogit. his temporibus finitimas gẽtes sollicitat. hũnos. qui ea parte qua bauaria in orientẽ spectat sibi ꝯfines erant societate ⁊ federe iũgit. Erat ei ꝯiũx desiderij regis longobardoꝝ filia. q̄ fortunam p̄ris iniquo animo ferens. nec nocte nec interdiu virũ cõquiescere pati. monere vt meminisse vellet socer̄ suũ morte miseriorẽ vitam ducere. Neminẽ esse preter eũ. qui posset ei libertatem vendicare. Hijs mulieribus instructus furijs exercitũ parabat carolus celeriter profectus in fines bauarie venit. Taxilo ꝯterritus tandem parere constituit ⁊ deditionem fecit. obsides dedit. In hijs theonẽ filiũ suũ aliosq̄ꝫ per multos lectissimos iuuenes.

Aldegisius

ALdegisius desiderij filius. q̄ ante expugnationẽ papie e citrapadanis in greciam confugerat hijs t͞pibus grecoꝝ multoꝝ auxilio fretus. cum magna manu ad repetendũ paternũ regnum in ytaliã venit. qui multũ ꝯflictus a francis auspicio prefectoꝝ superatus ⁊ captus. ac multis supplicijs affectus. tandem vitam miseram in tormentis finiuit.

Linea summoꝝ pōtificū

Leo tercius

Stephanus quartus

Pascalis

Anno mundi. 6003. Anno xpi. 804.

LEo eius nois terci⁹ papa. arrupio pře. pōtifex creatur. Vir q̃dē doctissimus. q̃ ab ineūte etate. ita erat educat⁹ et erudit⁹ disciplina ecclesiastica. vt dign⁹ esset q̃ ceteris anteferret. erat p̄terea castus. integer. pudicus. facūd⁹ doctoꝝ viroꝝ ita amator. vt eos vndequaq̧ ad se p̄miȷ̃s alliceret. Eorūq̧ consuetudine mirūimmodū delectaret. p̄dication ib⁹ q̧ admonitionibus quibus plurimū ob eloq̄ntiā ⁊ doctrinā valebat. egrotos visere. elemosinas indigētibus p̄bere ei peculiare fuit. Hō certe mitis ingeniȷ̃. creatur itaq̧ pontifex vno oīm ꝯsensu. q̃ postea dū supplicatōes a btō gregorio institutas rome agit cū pp̄lo ⁊ clero pascalis primicerius ⁊ cōpulus p̄sbyteri q̄ꝝ vite sordes a superioribus vrbis aliq̄n infestatus fuit. armatis stipati illū intercepērūt. quoꝝ fraudibus apud edē btī siluestri capt⁹. ac pontificali amictu p̄uatus. Et carnifices debilē viribus pontificē ꝓsternētes lingua captus ps illū excecatura. plurib⁹ etiā digitis ⁊ incuruis vnguibus q̧ oculoꝝ fere possent cōcaua effodiebant. Et multo madēs cruore leo apud scti erasmi monasteriū in custodia ē habit⁹. Quo in loco loq̄lam illi ⁊ visum affirmat bibliothecarius diuino munere restitutū. affuit tūc afflicti senis rebus auxilio vnius albini cubiculariȷ̃ fides. q̃ nocte cōcubia custodes fallens ad btī petri basilicā ꝑduxit. ⁊ vinigisū ducem spoletanū p̄sidio accersiuit. Sꝫ paucos ibi moratus dies leo ad carolū ꝓperauit Transgressum alpes pius rex in saxonia pōtificē summa acceptū reuerētia vt rediret in p̄riam exhortat⁹. Redeunti romā leoni clerus pp̄lusq̧ romanus ad miluiū vsq̧ pontē ꝓcessit obuius. Inde venīēti romā carolo q̃ ordinū dispositio occurrerit saxonū frācoꝝ longobardoꝝ q̄s enumerare posset. Exceptū in p̄ncipis ap̄loꝝ basilice atrio carolū. leo cū ad ei⁹ penetralia deduxisset in vrbē dimisit. Et nō multo post carolus cleꝝ ⁊ pp̄lum in btī petri basilica ꝯuocauit pōtifex ambone ꝯscenso euāgelia xpi cernuus tenuit ⁊ iureiurādo affirmauit se oīm reꝝ q̃ sibi obiȷ̃ciebāt insontē esse. Erat is dies ydnū decebris anni salutis octingentesimi. Et in die natalis dn̄i inter missaꝝ solennia ad ip̄as. b. petri basilicas celebrata. leo pōtifex pp̄li romāi scito p̄cibusq̧. carolū impatorē romanoꝝ declaratū. dyademate vetusto impatoꝝ capitis gestamine coronauit. Tunc pp̄lus roman⁹ q̃ aderat freq̄ntissim⁹ ter acclamauit. Carolo augusto a deo coronato magno ⁊ pacifico impatori vita ⁊ victoria. sacro inungensq̧ ꝯfecto balsami oleiq̧ liq̄mine ad pipinū se ꝯuertit. eūq̧ ytalie regē declaratū pariter inunxit. Tandē leo a fundamētis edificato apud sctm̄ petꝝ amplissimo hospitali quod greci xenodochion vocāt. morit primo ac vigesimo pontificatus sui ānno. Quo etiā cometes apparuit. vt nōnulli putāt tamē calamitatis indiciū. Sepelit aūt in basilica petri pridie ydus Iuniȷ̃. Eius in morte tum sedes vacat diebus decem.

Cometes

Anno mundi. 6013. Anno xpi. 814.

STephanus quartus. p̄ria romanus. pře iulio. q̃ pontificatu suscepto mēse tercio ad ludouicū imperatorē in gallias ꝓficiscitur. q̃ in aurelianis erat. ⁊ honoratissimū ei quoq̧ ob uiā misit. maxime theodolphū aurelianoꝝ ep̄m cū clero. ip̄e ad primū lapidē ꝓdiens cū maxima veneratione in vrbē introducit. erat stephanus ex nobili genere ortus tante doctrine ⁊ integritatis. vt facile apud oēs sctitatis nomē nanciscerer. ⁊ vt feruent ludouicū inūxit atq̧ coronauit. ⁊ cū sepe de cō ponēdis ytalie rebus collocutus fuisset romā rediȷ̃t secū crucē magni pōderis magneq̧ estimationis detulit. quā ludouicus sua īpensa beato petro dicauerat. at sanctissim⁹ pontifex ad vrbē rediens septimo pontificatus sui mense vita functus. in basilica petri sepelitur. Sedes autem eius morte dies vndecim tum vacat.

PAscalis ei⁹ nois primus papa. p̄ria roman⁹. pře bonoso. nulla interposita īpatoris auctoritate pōtifex creat. hāc obrem vbi pontificatū iniȷ̃t. statim legatos ad ludouicū misit. q̃ ei⁹ rei culpam omnes in cleꝝ ⁊ pp̄lm reiȷ̃cerent. q̧ ab hiȷ̃s vi coactus esset pōtificiū mun⁹ obire. accepta hac satisfactione ludouicus r̄ndit pp̄lo ⁊ clero maioꝝ instituta ⁊ pacta ꝯuāda. cauerēt ne deinceps maiestatē lederēt. hūc autem stephanus pōtifex dū viueret ob ei⁹ v̄tutes ⁊ doctrinā monasterio btī stephani martyris in vaticano prefecerat. Inito igit pontificatu corpa sanctoꝝ mīn⁹ religiose iacentia in vrbem cū maxima veneratione introducta honestiore loco recōdidit. praxedis templū a fundamētis extruxit. ⁊ btē cecilie. eoq̧ loci ⁊ ip̄ius virginis ⁊ eius sponsi valeriani tyburciȷ̃ maximi martyꝝ. vrbani. luciȷ̃ pontificum corpa collocauit. Multasq̧ basilicas vetustate quassatas restituit. Tandem nullo religionis pietatis humanitatis exemplo pretermisso. pontificatus sui anno septimo. mense tercio. die decimoseptimo morit. sepeliturq̧ in basilica petri. Vacat tum sedes dies quatuor.

Linea iperatoꝝ

Carolus magnus

CArolus cognomento magnus. ꝓ suis eximijs meritis. ac singulari fide ob oīm xp̄ianoꝝ libertatē. Cuꝫ paterni regni fines in gallia rheno ligeri occeanoqꝫ in germania danubio ⁊ salo fluuio. Et hijs aq̄taniā vasconiā hyspaniā pene totam. Et cā ytalie ꝑtem in qua longobardoꝝ regio fuerit. bellica virtute ademptā adiunxit. adiecissetqꝫ saxoniam. q̄ ē non modica germanie ps. tū vtrāqꝫ pannoniā. ⁊ vltra danubiū datiā histriā ⁊ totū liburnoꝝ regnū. Om̄es deniqꝫ barbaras gentes q̄ germaniā inter rhenū occeanū ac danubiū incolunt. ꝑtim armis subactas. ꝑtim beneficio allectas in suā ptātem redegit. his tantibus opibus. tanqꝫ rebus egregie gestis eam sibi famā nō solū in gallia ſ; etiaꝫ ꝑ vniuersum orbe ꝯꝑaucrat. Anno salutis octingentesimoprimo. pōtificatus leonis pape anno. v. summi impꝑij dignitatē (Posteaqꝫ cōstantin⁹ magnus relicta roma ad orientē desedit ⁊ sublatū impꝑiū trecentis ⁊ triginta annis post augustulū in occidente cessauit) egregia sua v̄tute occidenti restituit. ⁊ august⁹ appellatus. impatorꝭ nomē dignitatemqꝫ suscepit. Et nō solū vt p̄missum ē assenciente ſ; etiā applaudente pp̄lo romano. atqꝫ ita impauit annis. 14. factus itaqꝫ romanoꝝ impator. post amplissimā dignitatē susceptā. cum i galliā reditur⁹ iter ꝑ hetruria faceret. in memoriā dignitatis adepte florentiā vrbeꝫ. quā olim magna ex ꝑte deleuerāt gothi. in pristinū statū cuꝫ summa celebritate restituit. Omneqꝫ nobilitatē ꝑ oppida vicina dispsam in ciuitatē reduxit. nouis menibus cinxit. templis ornauit. Cū reuertisset in galliā exceptus est eius aduētus ab om̄ibus pp̄lis incredibili honore atqꝫ amore. cū bella septem ⁊ quadraginta annis (tot em̄ regnauit) incredibili felicitate tū magnitudine quadaꝫ animi. tum etiam ingenij atqꝫ consilij confecisse tradūt. Quibus regnū satis amplum a patre acceptum longe maius posteris suis reliquit. Fuit autem carolus ꝓcera statura. lato pectore. latis humeris. magnis vegetisqꝫ oculis naso paulo eminētiore. forma deniqꝫ ⁊ pulcritudine oris adeo eximia. vt decorem simul pre se ferre videretur. cum regia quadam maiestate cōiunctum. habeb atqꝫ in voce splendorem. Et in incessu totoqꝫ corporis motu summā dignitatē. promissam gerebat barbam. valitudine fuit prospera. venatōibus gallorum more frequenter studebat. ratus ad sanitatem corporis conferre. Tradunt preterea eum balneis ⁊ aquis natura calidis plurimū delectatum. Inde aquisgrani vbi sedes regni eiusqꝫ regia erat maximis sumptibus templum condidit. ⁊ beate marie dedicauit. in qd̄ sudariū ⁊ beatissime v̄ginis marie camisiam transmisit. Verꝫ ad eius regias v̄tutes addidit eloquentia copiāqꝫ dicendi ⁊ bonaꝝ artium disciplinā. Habuit autem ex pluribus vxoribus pulcerrimā sobolem. sed ex hildegarde carolum pipinum ludouicum ⁊ filias plures. filios quoqꝫ doctissimis hominib⁹ erudiendos tradidit. ⁊ filias. ne ocio torpescerent lanificio assuescere fecit. Carolus autem iam senio grauis cum intellexisset pipinū quem regem ytalie prefecerat mediolani mortuū esse. ludouicum filium minorem natu. aquitanie regem. ⁊ imperij successorem. Bernardum v̄o nepotem ytalie regē declarat. Eiqꝫ mādat vt ludouico rebus in omnibus obtemperet. fines imperij hos esse voluit in galliam rhenū ac ligerim in germania danubium ⁊ sauū fluuios. Hijs autem ꝓuincijs aquitaniam guasconiā. magnam partem hispanie. cisalpinam galliam. saxoniam. vtrāqꝫ pānoniam. ystriam liburnos addidit. Stabilitū autem suis posteris non solum francorum regnum. sed etiam impatorum nomen. cum venatuꝫ a regia aquisgrani eēt profectus; domū redijt cum febre. cum lateris etiam accessisset dolor. morbis simul ⁊ senectute confect⁹. vita excessit. etatis sue septuagesimosecūdo. ⁊ xp̄iane salutē. xv. supra octingentesimū annū quinto kalen. februarij. Eius corpus in basilica aquisgrani solemni funere sepultum tali epigrāmate Caroli magni xp̄ianissimi impatoris romanoꝝ corpus sub hoc sepulcro conditum iacet. Tribus annis anteq̄ꝫ e vita migraret testamentum condidit. Duas partes episcopis metropolitanis dari iussit. in reficiendis ecclesijs. ⁊ ꝓ pauperibus iuuandis. Terciā vniuscuiusqꝫ ratione habita filijs filiabus nepotibusqꝫ tum seruis ⁊ ancillis reliquit. Erant inter ceteros thesauros tres argentee mense. ⁊ vna aurea p̄cipue magnitudinis. quarum vnam q̄ constantinopolitane vrbis similitudinem referebat basilice beati petri. Aliam in qua forma vrbis rome cernebat ecclesie rauennati dono dedit. Terciā que totius orbis descriptōnem continebat. Et auream filijs suis reliquit. Fuit itaqꝫ carolus si eius res gestas. tum domi. tum foris inspicimus. tāte amplitudinis ⁊ integritatis imperator. vt postea neminē superiorem. ne dum parem habuerit.

IUdeus quidam his temporibus. apud syriam existens. quadam die iꝫ vilipēdium xp̄ianoꝝ xp̄o imaginem lancea suffodit. Et illico sanguis vbertim effluxit. quo prodigio tremore correptus. ne sanguis deperiret vas vulneri apposuit a quo plurimi sanitati restituti iudei ad fidem xp̄i plures sunt conuersi sanguis autem diuino consilio postea montuā allatum. ibidem vsqꝫ in presens ꝓpter crebra eius miracula magno in precio ⁊ gloria habitus est. Carolus imperator hijs auditis ad Leonem scripsit. vt de his eum certum redderet. Leo v̄o cū seditionibus semꝑ vexaret. ab vrbe discedens. montuā proficiscitur ad visenduꝫ xp̄i sanguinem. Is a montuanis perbenigne susceptus approbato xp̄i sanguine ob frequentia miracula. qd̄ ⁊ alij pontifices postea efficere. ad carolum proficiscitur. vt hominē veritatis cognoscende cupidū eius rei certiorem faceret. ⁊ de rebus ytalicis vt premissum est.

Linea summorum pontificum

Anno mūdi.6023. Anno xpi.824.

EUgenius eius nominis secūdus papa.pt̄ria romanus.pr̄e boemūdo.pascali suffectus.Eius tp̄e octauū scisma fuisse ferūt. Inter hūc eugenium ꝛ q̄ndam noie zinzinū ꝑpter patrū discordias at eugeni⁹ dignitate corpis.ꝛ pr̄stātia animi insignis.ob hūanitatē ꝛ eloquētiā.oīm ꝯsensu tandē obtinuit. q̄ inito pōtificatu.spretꝭ reb⁹ oib⁹ humanis.vl̄ poti⁹ fortune bonis.ad munificentiā ꝛ liberalitatem v̄sus.Adeo rem frumentariā curauit.vt nullibi vilius.q̄ȝ rome annona vēderet.ac pauperꝝ pupillorꝝ viduarꝝ causas ꝛ vitā ita tutatus est.vt ab oībus merito pr̄ pauperꝝ diceret.Tandē cū optimus hic pontifex,his artibus i pontificatu annis q̄tuor vixisset morit̄ collacrimātibus oībus.Et suāvicē poti⁹ q̄ȝ mortē sanctissimi viri dolentibus.cū mors ei ad felicitatē via optatissima eēt. Quidā scribūt eū ab emulis oculis excecatū.ac martyrio coronatū. Eius corp⁹ in basilica petri apl̄orꝝ principis cum omni deuotione sepelitur.

Eugenius secundus

VAlentinus papa.pt̄ria roman⁹.pr̄e leontio. q̄ apud pascalē ꝛ eugenium viros sanctissimos.ꝛ doctrinā ꝛ rōnem bene ac sancte viuendi a teneris āniis vsq̄ȝ ad maturā etatē didicerit. Non ludis nō iocis aut voluptatibus intentus. vt pleriq̄ȝ oīes adolescētes faciūt.ſ doctrinā ꝛ bn̄ viuendi normam ex lectione veterꝝ ꝛ exemplo sanctorꝝ pontificū sumens.Cūq̄ȝ tante v̄tutis ꝛ sanctitatis eēt. vt non dū p̄sbiter.ſ diaconus summū pontificatus gradū meruerit. Postremo aūt pietate.clementia liberalitate.tum in vita priuata. tū in pōtificatu nulli maiorꝝ secūdus est habitus.has ob res oīm consensu pontifex creatus.'meritꝭ hominū q̄ tum erant id fortasse exigentibus quadragesimo pōtificatus sui die moritur.ac in basilica petri sepelitur.cōq̄rentibus oībus eū hoīeȝ sibi morte sublatū esse.quo stante labefactari romana libertas ꝛ xpiana religio vix poterat.

Valentinus

Anno mundi.6033. Anno xpi.834.

GRegorius quartus papa.pt̄ria romanus.pr̄e ioanne tituli sancti marci p̄sbyter. Uir nobilitate insignitus.sanctitate clarus doctrina ꝛ eloquētia p̄cipuus. qui tante modestie fuit. vt electus a clero pp̄loq̄ȝ romano nō prius pōtificiū munus obire voluit.q̄ȝ a legatis Ludouici impatoris ob eam cām romam missis.q̄ diligenter tantā electōem discusserāt ꝯfirmatus ē.fecerat id ludouicus nō supbia motus.ſ ne iura imperij amitteret.quippe q̄ natura clemēs ꝛ humanissim⁹ sit habitus.quiq̄ȝ iura eccl̄ie ꝛ dignitatē semp tutatus ē. Qui pontificatu suscepto.mox corpus.b.gregorij transtulit.atq̄ȝ eo loci collocauit. vbi nūc iacet magnis adhibitis ornamentis.ferūt ab eodē corpa sebastiani ꝛ tyburcij a cimiterijs in quibus ante iacebant ad basilicā petri traslata fuisse. Insup ꝛ rogatu ludouici impatoris oīm sanctorꝝ celebritatē kal̄.nouēbris instituit obseruādā. quā q̄dem cōmemorationē galli ꝛ germani p̄mo obseruare ceperūt.eāq̄ȝ rem magnope a rabano monacho theologo insigni carmibus ꝛ ꝓsa laudatā fuisse scribunt. Post multa aūt bona opa morit̄ gregorius pontificatus sui anno.xvi. sepeliturq̄ȝ in basilica petri.sedes eius in morte diebus.xv.vacat.

Gregorius quartus

Pipinus rex

PIpin⁹ caroli fili⁹ natu maior cū pr̄e a papa ytalie rex declaratus.regnauit annis.13. Uir q̄dem clarissimus nec pr̄i vlla in v̄tute dissimilis.queȝ pater in vngaros misit.quos cito grauibus p̄lijs supatos ad deditionē cōpulit.Eoq̄ȝ bello cōfecto.ip̄m in beneuētanos misit qui grimoaldo duce finitimos pontificis agros turpiter vexabāt.eosq̄ȝ pdomuit. vt egre se menibus tuerētur inde theate obsedit captaq̄ȝ vi ciuitas prede simul ꝛ incēdio ē subiecta. Ortana exinde ꝛ paulo post luceria in deditōem acceptis.hūc etiā pr̄ in venetos sibi falso accusatos misit ꝛ eracliū atq̄ȝ eq̄liū inuasit ꝑpter qd̄ multe familie nobiliū venetias migrarūt.q̄bus gestis etiā multis aliꝭs p̄lijs egregie cōfectis mediolanum venies. ibidem vitam cum multa gloria in pace finiuit.

Bernardus rex

BErnardus caroli magni nepos post pipinū a carolo magno ytalie rex declaratur.Et regnauit ānis.9.huic carolus p̄cepit. vt i oīb⁹ ludouico filio ei⁹ ꝛ successori obtparet. Uerꝝ carolo mortuo māndatꝭ obseq̄ noluit.q̄busdā ytalicis ep̄is ꝛ seditiosis ciuib⁹ instigātib⁹ ab īpio oīno defecit. Et cītates ac pp̄los i sua v̄ba iurare coegit.Et cū rescisset īpator.cā in ꝯuētu ꝑposita.nepotē lese maiestatꝭ crimīe dānatū.hostē iudicauit.Exinde copijs coactꝭ galliarꝝ germanie ꝛ baioariorū ꝓuīcie i ytaliā duxit.Reb⁹ āt ytalie breui pacatis īpator nobiles ytalicos ꝓditionis ꝯiūctos iugulari iussit.Bernardū aūt ꝛ si illico ad impatorꝭ aduētus armis depositꝭ ad misericordiam ꝯfugerat. Et simul ep̄os i franciā pduxit. Et ꝯuētu iterꝝ sup iudicio aq̄sgranū habito gladio trucidatus. Ep̄i vo sinodali decreto depositi in monasterio relegati sunt.

[illegible] a muribus devorat[illegible] Anno domini dccc lxix [illegible]
[illegible] Karlomani [illegible]

Hatto folio 192.

Linea īperatoꝝ

Ludouicus primus

Ludouicus eius nominis primus cognomēto pius. post carolū magnū impator. patre carolo defuncto āno salutis. 815. imperiū suscipiens. imperauit cuꝫ lothario filio annis. 25. Agebat in aquitanis hiberna ludouicus quādo illi carolū pr̄em obijsse renūciatum est. qui aquisgranū repetens delat⁹ legationes q̄ ad genitorē venerant primo audiuit. deinde ꝓuincialiū celebrato cōuentu. ea que romanoꝝ imperio ⁊ francoꝝ regno administrandis visa sunt necessaria ordinauit. Legationū aūt primaria fuit leonis cōstantinopolitani impatoris. qui michaeli ꝑ id tēpus suffectus erat. vbi innouata fuerūt federa. primā exinde expeditionē bernardo rege comitante. aggressus est in danos. Obstitit vō hiemis cum id pelagus glacie cōcretum erat. qđ cum imperator rexq̄ intellexissent. medio ferme herētes itinere ad padebrūnaꝫ saxonie ciuitatem exercitū in hibernis cōtinuerunt. Eaq̄ iam hyeme media quū esset allatum ex ytalia romanoꝝ primores in leonis pape mortem cōiurasse. imperator regē in ytaliā ire iussit curaturꝝ. ne quid detrimēti regnū ytalie pateref. Ingressus romā bernardus rex illico in grauē ꝑiculosumq̄ morbum incidit. res romanas ꝑ gerardū comiteꝫ composuit. Inde stephanus quartus papa. qui tercio q̄ꝫ creatus erat mense in franciā accedēs ludouicū impatorem apud aurelianas inunxit ⁊ imperiali diademate insigniuit. Qui impio suscepto cōtra guascones grauissima bella cōmisit. tandem eos in suā potestatē redegit. Deinde britones seu anglos res nouas molientes armis in officio cōtinuit. at postea sarracenis Cesaraugustam incolentibus pacem concessit. Maius tn̄ tuendis danoꝝ regibus negociū impatori fuit. q̄ saxonū obsidebant limitē. Et tamen paulo post occasione oblata freti cum solamo ⁊ gotfredi filijs cōflixerūt. illisq̄ prelio fusis heroldum in paternum dacie regnū reduxerunt. Tam multis rebus varijs in locis bene gestis ludouicus imperator conuentum in aquisgrano celebrauit. in quo ecclesiasticis rebus cōpositis. Lothariū primogenitum imperij consortem declarauit. pipinusq̄ tūc secūdus filius aquitanie. Et ludouicus tercius bauarie reges appellati sunt. Que dum fierent bernardus ytalie rex fatui adolescēs ingenij quorūdam magnatum ytalie instigatione inter quos fuere mediolanēsis cremonensis ⁊ aurelianēsis episcopi impatori vt premissum est rebellauit. capitali sententia punitur. Cum britānia ad alios motus se ꝑpararet ⁊ in andegauis nūciabatur. ad hos sedandos contulit se impator. Eo cum venisset oīa reperit quieta. Sed aliud accepit incōmodū. qꝛ ermelgardā vxorem ex qua tres filios reges tūc sup̄stites susceperat. longo confectam morbo amisit. Lothariū postea filiū in demortui bernardi locum ytalie regem dedit. quē romani a pascali pontifice populoq̄ romano vocatum pontifex ipse in basilica beati petri inunctū coronatūq̄ regem ytalie primo. ⁊ postea augustum appellauit. Ludouicus deinde mitissimi impator ingenij semper multum fidei apostolice detulit. Fuitq̄ adeo vt quatuor romani pontifices quos viginti septeꝫ annoꝝ illius imperij tempora habuerūt. adiumento nūq̄ caruerint. quo in romanoꝝ ꝑsecutionibus sepenumero indiguerūt. Ludouicus quoq̄ bulgaros post petitam impetratamq̄ pacem pannoniorū limites ingredi ausos. sola mittendi in eos exercitus ostentatione a motibus abstinere fecit. Lotharius vō ytalia pacata in galliam rediens. cum ludouicus pater carolum (cui caluo postea cognomē fuit) natu minimum fratribus ceteris omibus preferret. Inuidia stimulatus ludouicū in custodia reclusit. Vex eodem anno inter eos conuentione facta liberatus. imperio restituitur. Tandē michael ipe impator grecus primo ⁊ breui post gregori⁹ pōtifex. ⁊ ludouic⁹ īpator eodeꝫ ferme mēse. diē obierūt. ipe ī btī arnolphi basilica sepelit.

Mauri hijs tꝑib⁹ in siciliā classe delati extēsione facta late incēdia cōmiserūt. delata ī siciliā classis veneta eaten⁹ ꝓfuit infideles q̄ꝫ ꝓmū vela alonge ꝯspexerīt ī affricā redierīt. ꝑ id tꝑis venetoꝝ dux iustinian⁹ fuit. āno ei⁹ secūdo ducat⁹. b. marci euāgeliste corp⁹ a q̄b⁹ mercatorib⁹ ex alexādria venetias delatū ē tali ordine id factū recēsent. sacerdotes ꝓmissionib⁹ mercatoꝝ ducti capsa q̄ sctm̄ huabat corp⁹ apta. illō spōte īposuerīt q̄ mercatoꝝ hui cōmeatū ad naues ꝑferre ꝯsueuerāt. Tūc pati ad id astutiores vestitu sordidissimi colones sportā olerib⁹ porcinisq̄ carnib⁹ supiectis plenā medio foro iocabūdi ꝑgebāt. obuiauerūt a sarracenis portorij exactores. porcinisq̄ carnibus q̄b⁹ machometici sup̄stitōe vesci ꝓhibēt. ideoq̄ visu quoq̄ abhorrēt. inter olera reptis canzir qđ porcus eoꝝ ligua ē sportā ad nauim ferri ꝑmiserīt. inde ꝑ oliuēsem portū corp⁹ ī vrbē ꝑuexerīt. q̊ āno ⁊ seq̄nti eccīa q̄ nūc extat sctī marci venetijs edificari cepta ē. Et tūc senatus venetus marci ymaginē tanq̄ꝫ vrbis patroni in vexillis deferri statuit.

Rabanus monachus

Rabanus monachus natione german⁹ abbas fuldenꝭ postea magūtin⁹ archieps theolog⁹ q̄dem ꝑclarissim⁹ ac īsignis poeta. ꝑ h̄ tp̄s. in ꝓsa ⁊ carmine plīmū valuit q̄ ex īgenij sui magnitudīe mltos edidit libros ꝑcipue op⁹ mirādū đ laudib⁹ sctē crucis ꝯmētat⁹ ē idē librū ꝑalipomenō ⁊ Machabeoꝝ hūit ec̄ ꝭmōes satis elegantes ad pplm̄ potissimū in celebritate oīm sanctoꝝ. Seditq̄ annis. x. anno salutis. 846.

Strabus monachus

Strab⁹ itē mōch⁹ gall⁹ eminētissim⁹ gall⁹ ⁊ ꝯmētator diligētissim⁹. rabani ꝑdcī auditor. ꝑ h̄ q̄ꝫ tꝑa ipso preceptore suo inferior non fuit. qui in libros biblie ꝑpulcre cōmentatus est. Scripsitq̄ de officijs ecclesie ad ludouicū impatorem ⁊ multa alia.

Anno mūdi.6043. Anno xp̄i.844.

Linea summorū pontificum

Sergius secūdus

Sergius eius nominis secūdus papa.pr̄ia romanus. pr̄e Sergio e regione quarta.post Gregoriū pontificatū iniȷ̄t.Hic cū prius os porci vocaretur ob turpitudinē nominis.mutare vocabulū coactus ē. ⁊ cognomenti sergij nomen assumpsit.Eamq̄ ꝯsuetudinē mutandoꝝ nominū a posteris assumptā videmus.vt q̄ pontifices crearētur.suo omisso maioꝝ noīa sibi inderent. Licȝ ab om̄ibus nō sit obseruatū. Constat aūt sergiū ex illustri familia ortum. neq̄q̄ a maioribus suis degenerasse.adiuuantibus eius p̄claꝝ ingeniū Leone tercio.Stephano q̄rto.Eugenio secūdo.⁊ Gregorio q̄rto.sub quoꝝ moribus ⁊ doctrina ita vixit.vt solus mortuo Gregorio dignus haberet.q̄ pontificiū munus obiret.Hic itaq̄ pontificatu suscepto ad ornanda templa conuersus basilicā sanctoꝝ siluestri ⁊ martini vetustate collapsam restituit. In easq̄ m̄lta sanctoꝝ corpa collocauit.Struxit ⁊ a fundamētis ad t̄p̄ius basilice latus in honore petri ⁊ pauli monasteriū vbi cōtinuo res diuina agebat. Romani quoq̄ tyrannice immanitatis metu eius p̄cibus liberati sanctissimū pontificē verū xp̄i vicariū ⁊ vnicū pr̄ie parentē predicabāt. Demū re ecclesiastica bene ac integre gubernata.tercio pontificatus sui anno moritur. sepeliturq̄ in basilica Petri. vacat tum eiꝰ in morte romana sedes mensibus duobus diebus.xv.

Leo quartus

Leo q̄rtus papa.pr̄ia romanꝰ.pr̄e rodulpho anno incarnationis octingētesimo quadragesimo pontifex oīm cōsensu decernit̄ ac merito q̄deȝ: vir em̄ fuit in om̄i vita priuata etiā religione.innocentia.pietate.humanitate.gratia.liberalitate. doctrina ecclesiastica p̄cipue īsignis. Eius gesta p̄clara si cūcta conscriberent̄ voluminis modū excedere viderentur. Sunt q̄ arbitrant̄ huius sanctissimi viri orōnibus deū per motū sarracenoꝝ rabiē naufragio duȝ onusti preda domū redeūt cōpescuisse. Liberatus aūt sarracenoꝝ metu sedilia ī vestibulo atrij lateranensis posita ex marmore cōstruxit.Hūc quoq̄ tante sanctitatis fuisse constat.vt basiliscū serpentē(quē latine regulū appellant) suis orōnibus e fornice sancte lucie v̄ginis ī orphea expulerit.Eius alitu ⁊ veneno multi mortaliū perierant. Et incendiuȝ illud signo crucis extinxit qđ diu ꝑ domos saxonū ⁊ longobardoꝝ vagatū.diui petri basilice appropinquabat. Hoc autē factum octauo die assumptionis.postea vt festus celebratus est. Restituit quoq̄ vrbis menia ⁊ portas vetustate collapsas.ad hec v̄o.xv.turres ꝓpugnacula vrbis a fundamentis extruxit. Sua quoq̄ diligentia corpa sanctoꝝ q̄tuor coronatoꝝ inuenit.Eorūq̄ tēplū in splendidiorē formaȝ instaurauit. s̄ctos ipsos sub altari collocauit ⁊ alia multa sanctoꝝ corpa ibi addidit. At dum his rebus q̄q̄ diligentissime vacaret sarraceni cū classe magna contra neapolitanos romanosq̄ aduentabant. Ip̄e illico q̄ āta potuit manu hostiā ꝓficiscit̄.suosq̄ p̄mo ad coronem adhortatus orōnem habuit. Deus cuiꝰ dextera btm̄ petrū ambulantē in fluctibꝰ ne mergeret̄ erexit ⁊c̄. his dictis facto signo crucis pugnandi copiā fecit post longū certamē hostes supant̄ fuganturq̄.inde romam cū gaudio reuersus inde vaticanū cinxit.Leoninā q̄ vrbeȝ de suo nomine appellauit. ne deinceps hostibus liceret ecc̄iam bt̄i petri leui incursione spoliare.hāc auteȝ vrbē p̄mo pōtificatus sui āno inchoatū demū sexto absoluit. Ex manubijs v̄o sarracenoꝝ plura restituit. Tandē optime de ecc̄ia dei.deq̄ vrbe roma.ac noīe xp̄iano meritus. morit̄ anno pōtificatus sui octauo.mēse tercio.die.vi.xvi.kal̄.augusti.Sepeliturq̄ in basilica petri. vacat tum sedes mensibus duobus diebus quindecim.

Ioannes septimus

Ioannes anglicus(⁊ vt ferūt) ex mogūciaco ortꝰ.malis artibus pontificatū adeptus. Mentitus em̄ sexū cū femina esset adolescens admodū athenas cū viro docto amatore ꝓficiscit̄. Ibiq̄ p̄ceptores bonaꝝ artiū audiēdo. tantū ꝓfecit vt romā veniens paucos admodū etiā in sacris l̄ris pares h̄ret. ne dū superiores. Legendo q̄t ⁊ disputādo docte ⁊ acute tātū beniuolētie ⁊ auctis sibi cōparauit. vt mortuo leone ī eiꝰ locū(vt Martinꝰ ait)oīm ꝯsensu pōtifex crearet̄. Veꝝ postea a famuliari cōpressa.cū aliq̄n occulte ventrē tulisset.tandē cū ad lateranēsem basilicā ꝓficisceret̄.intra theatrū(qđ colloseū vocāt) a neronis colloso ⁊ sanctū clementem doloribus circūuenta peperit. Eoq̄ loci mortua.pontificatus sui anno secūdo. mense vno.diebus q̄tuor.sine vllo honore sepelit̄. Sūt q̄ hec duo scribāt pōtificē ip̄m q̄n ad lateranensem basilicam ꝓficiscit̄.detestandi facinoris causa.⁊ viā illā ꝯsulto declinare. Et eiusdē vitandi erroris cā dū primo in sede petri collocatur ad eam rem perforata.genitalia ab vltimo diacono obtrectari.

Theodolphus aurelianensis episcopus. vir genere scientiaq̄ ac disciplina p̄cipuus p̄scriptis temporibus in p̄cio exn̄s apud ludouicū impatorē falso accusatꝰ.⁊ carceri mācipatꝰ.vbi insignia edidit monumenta.precipue versus illos(qui in ramis palmarum ante fores ecclesiaruȝ cantantur)cōposuit videlicet Gloria laus ⁊ honor tibi xp̄e redemptor.Contigit imperatorem in festo palmarum illac iter facere.dū episcopus illos decantari faceret.impator ludouicus demolitus est.Et optimū ⁊ insontem ep̄um absoluit ⁊ ad suū ep̄atum cum gloria remisit.

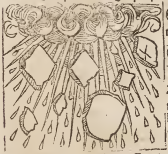
Linea īperatoꝝ

Lotharius

Lotharius Ludouici predicti imꝑatoris filius. post pr̄em imꝑauit cū ludouico filio. quem impij cōsortem fecerat annis. xv. Qui mortuo genitore solus romanū obtinuit imperiū. Ludouico aūt vix dū ad sepulturā apud trecenses elato. tres ip̄ius defuncti imꝑatoris fr̄es lotharius. ludouicus ⁊ carolus ob regni ytalie successionem vehemētissimis inter se odijs exarserūt. ⁊ illico armis correptis. maioribus contenderūt motibus omniū. quos post cathelanicū cū athila prelium gallie senserūt. Nanq̄ȝ in antisiodorēsi agro apud fontanicū coactis copijs. quas vnusquisq̄ȝ eoꝝ summis conatibus ducere potuit. ꝑliū est cōmissum. In quo (vt scriptores tradūt) stragē francoꝝ gētis quāta nusq̄ȝ alias fuisse factam. Licet aūt ludouicus carolusq̄ȝ supiores euaserint eorū tamen sicut ⁊ lotharij vires adeo imminūt. vt finiū ab extremis tuendoꝝ facultas singulis sit adempta. Fugiens ex ea pugna lothari⁹ cū fracto laceroq̄ȝ exercitu suo. aq̄sgrañ. se recepit. Cūq̄ȝ insecuti fr̄es illo item oppido disturbarūt. qui vxorem et filios secū rapiens ꝑ lugdunū viennā delatus copias repauit. Tam multis inde ytalie galliaꝝ ⁊ germanie ꝓuinciaꝝ. ac vrbiū ⁊ optimatū legatōibus pulsati sunt ip̄i fratres. vt inducias cōsenserint ꝓ quaꝝ occasione de pace ⁊ paterne hereditatis diuisione. agi est ceptum. Et ex ytalia q̄dam iussu sergij ꝓfecti sunt. inter quos georgius archiep̄us rauēnas primus est habitus. qui cum secūdo prelio apud lotharium componēde rei causa esset. ac fortuna ad ludouicū ⁊ carolū inclinasset. totum comitatū in prelio amittens. Eo cū cum trecentis equitibus venerat. vix solus e tanta strage fuga ꝓlapsus est. Atuero ij cōmunē totius regni calamitatē ⁊ interitū miserati federa pacis in hunc modum ineūt. vt carolus caluus occidētalis paterni regni ꝑtes a brittānico occeano vsq̄ȝ ad mosam fluuium. In qua parte regni francoꝝ maneret nomē possideret. ludouico cederet om̄es germanie terram vsq̄ȝ rheni fluenta. ⁊ trāsrhenū q̄cunq̄ȝ genitor possideret. lotharius cum imperij titulo romam haberet ⁊ ytaliā. ac ꝓuinciā galliaꝝ romanā q̄ olim narbonensis dicta. Cū ea galliaꝝ item ꝑticula scaldū inter ⁊ rhodanū fluuios. que acceptum tūc ab eius imꝑatoris subiectione nūc etiā seruat lotharingie nomen. Rebus aūt ita cōpositis lotharius ludouicū filiū quem regni sociū asciuerat p̄fecit. Eo deniq̄ȝ anno q̄ a fontenenticio prelio quintusdecimus lotharium imꝑatorem abdicasse se imperio ⁊ monasticū induisse habitū historici tradūt. Per q̄d tempus alter eius frater ludouicus in suo germanie regno obijt. Et cū regnū inter filios diuisisset senex effectus relinquens ludouicū imꝑatorē. nō ita multo post vitam cum morte mutauit.

Senserūt ⁊ tūc gallie sicut ⁊ ytalia cū sarracenis. quantū mali imꝑatoris lotharij ⁊ fratꝝ discordia attulit rebus suis. Nāq̄ȝ normāni in quibus emergis appellatio fuit duce romano eorū rege ꝑ ligeris fluuij ostia ingressi. aquitaniā omnē deuastarūt. Et nullis qui resisterent existentibus obuijs heria ab illis insula. aliquotq̄ȝ monasteria sunt cremata. Exinde normāni ꝑ galliā longe lateq̄ȝ vagati burdegalam sanctonam engolismā parisios thuronū nouiomagū aurelianos pictauos. Et multa oppida. plurima castella populati sunt. nec tamen ausi sunt vi ceptis de francia vrbibus diu moram trahere. Sed in aquitaniam reuersi. Eam pro sede regni propriam tenere constituerant.

Grandinē mire magnitudinis hijs temporibus in gallia decidisse tradūt que pecora multa. ⁊ nōnullos homines interemit. Visa ē tūc in ip̄is grandinibus granū durissimū mire longitudinis.

Terre quoq̄ȝ motus ytaliam cōcussit. Inde incertis locis vrbes ⁊ mōtes corruerūt.

Locuste insuper innumerabiles sex alas habentes ⁊ dentes duos lapide duriores. in gallia veluti nix terrā opꝑuerūt. herbas segetes ⁊ arbores ac vniuersa viriditatē hūtia deuastarūt. Tandē ꝓiecte in mare ⁊ ad littora in terrā eiecte. secuta ē magna putrefactio. Et inde mortalitatē magnā. aerē inficiētes generalēq̄ȝ hoīm interitū suscitarūt. Anno quoq̄ȝ lotharij impij secūdo apparuit cometes.

Apud ostiam vrbem affris iter in ytaliā redeūtibus prospe ꝑugnarūt romani. Verū sarraceni exinde ad ytaliā oram flectētes anchonā vi captā spoliatāq̄ȝ incenderūt nec fuit maior cladis accepte consolatio. quā ꝑp̄li fuga mediterranea dilapsi. magna ex parte mauroꝝ manus impias euasere.

Adeulphus rex

Adeulphus angloꝝ rex vir q̄dē xp̄ianissim⁹ ⁊ romane ecc̄ie deuotissim⁹. circa illa tp̄a p̄mo totius anglie monarchiā tenuit. regnū accipiens. regnauit annis. vij. romā perrexit. q̄ inter cetera memoratu digna ob singularem religionem vniuersam insulam ro. ecc̄ie tributariā fecit. Voluit nāq̄ȝ vt singule dom⁹ q̄tannis singulos argēteos ecc̄ie ⁊ sancto Petro tributum persoluerent.

Eadimūdus rex

Eadimūd⁹ postea āgloꝝ rex. vir q̄dē r̄ligiōe ⁊ sctītate p̄cipu⁹. q̄ cū eēt acerrim⁹ xp̄iane r̄ligionis defensor. m̄lta bella ꝯ danos infideles gessit tādem supatus martyrio coronatus. Eius caput abscisum lupus seuus illesum seruauit.

Benedictus tercius papa. patria romanus. p̄re petro. Is ob vite sanctitatem. merito benedictus appellatus ē. ⁊ rex diuinarū grām. sub gregorio enī militans cū ab eo subdiaconat⁹ gradū accepisset. ita deinceps vixit. vt mortuo leone tanti pontificis successor haberet. ad hūc itaqꝫ in eius electione oēs tanq̄ꝫ ad vnicū ⁊ benignissimū sidus a deo in terras missum eū pontificē decreuerunt. Qui flens ac deū ac sanctos testes faciens. se nequaq̄ꝫ dignū esse. q̄ tante sedi p̄ficeret dicebat. Sed oīmibus acclamantibus ⁊ eius electōem approbātib⁹ inuit⁹ pōtificiū mun⁹ suscipiens. in atriūꝫ lateranense p̄ducit. ⁊ in sede petri collocat. inde in equo albo sedens ad eccl'iam sancte marie ad p̄sepe ductus ieiunijs triduo ⁊ orōnibus vacauit. deū rogans vt sibi liceret sancte ⁊ ecclesiaꝫ suam integre gubernare. Certi tñ rhodoaldi portuēsis epi factōem secuti. anastasiū a leone pontificatu deiectum p̄ferre conati fuerant. Sꝫ cognito errore veniam petentes hominē sanctissimū de more adorarūt. Idem fecere ⁊ ludouici imperatoris legati. ad ꝯfirmandam cleri ac populi electōeꝫ romā missi. tante enī mansuetudinis fuit. tante dignitatis corp̄e ⁊ animo. vt tam in ingr̄atu constitutus q̄ꝫ in vita priuata oīmibus carus ⁊ gratus videret. multas ecclesias vetustate collabentes restituit. Ea q̄ instituit non v̄bis tantū sꝫ re ipa comprobauit. sacerdotuꝫ enī funeribus semp̄ interfuit. egrotos preterea inuisit. paup̄es aluit. calamitosos consolatus est. viduas ⁊ pupillos acerrime tutabat. His artibus vitam sanctissimā continue ducebat. moriens suū corpus ante fores eccl'ie beati petri apostoli sepeliri mandauit. pontificatus sui anno secundo. mense sexto. die nono. interim v̄o dies. xv. ep̄atus vacat.

Anno mundi. 6063. Anno xp̄i. 864.

Nicolaus eius nominis primus. patria romanus. patre theodosio. bene ⁊ sancte a teneris annis educatus. primo subdiaconus a sergio. mox v̄o diaconus a leone creatur. qui benedicti corpus suis manibus nō sine lacrimis tumulo collocauit. Quem post multas vigilias ⁊ orōnes in basilica sancti dyonisij pontificem licet absentem creant. ⁊ fugientē in vaticanū. cōq̄situm in atriū lateranense perduxerunt. ⁊ nolentem in solio apostolico collocarunt. deinde in basilica petri consecratus. sumpta de more pontifica corona. multa cum ludouico cesare qui tum aderat collocutus est. tū ad pontificatum. tum ad imperiū p̄tinentia. Ei postea michael theophili filius constantinopolitane vrbis imp̄ator legatos cum muneribus romam misit. Pontificie aūt dignitati consulēs ioannem archiep̄m rauennatem ad sedem apostolicam. p̄pter obiecta crimina recusantem venire dignitate priuauit. quē deinde in gr̄am recepit. Liberatus autē pontifex a varijs molestijs ecclesiam dei genitricis (q̄ prius antiqua nūc noua appellat) restituit regem bulgaroꝝ cum omni prouincia ad fidem xp̄i litteris ⁊ sanis admonitionibus conuertit. ⁊ eis ep̄os ⁊ p̄sbiteros dedit. Pacem inter ludouicum ⁊ beneuentanū ducem composuit. Postea ludouico presente ⁊ approbante multa instituit. que in corpore iuris inserta sunt. Hic demū in oīmi genere virtutis illustratus. nono pontificatus sui anno. mense nono. die. xiij. moritur Et ante fores basilice beati petri ex testamento ad p̄decessoris sui exemplum sepelitur. Sunt qui scribant post mortem eius annis pluribus sedem vacasse.

Linea summorꝝ pontificum

Benedictus tercius

Nicolaus primus

Hadrianus secūdus

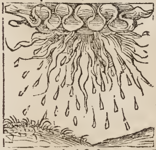
Hadrianus eius nominis secundus. patria romanus. patre Talaro episcopo sergio pontifici familiaris fuit. Uir quidem optimus liberalisq̄ꝫ ac in pauperes maxime munificus. Hac ⁊ alijs virtutibus tanto in precio apud omnes fuit. vt cum de pontifice creando sermo haberetur. certatim oīmes vnicum hadrianum deligerent. quem ad basilicam lateranensem nolentem detulere. Quo audito ludouicus imperator confestim legatos romam misit. ⁊ huiusmodi electionem approbans romanos admoduꝫ laudauit. q̄ summū pontificem sancte ⁊ integre creassent. non expectato aliorum voto. Is autem pontificatuꝫ adept⁹ omnia que ad honorem dei pertinebant diligenter circūspiciebat. verbis exemplo. auctoritate. tum sua tū maioꝝ vnūquemq̄ꝫ ad bene beateq̄ꝫ viuendum cohortatus. circūuentos etiam aliorum iudicijs ⁊ potētia acerrime tutatus est. haberi etiam synodum constantinopoli passus est. qua ⁊ pulsus phocius vir seditiosus ⁊ restitutus ignacius iam ante iniuria pulsus. a bulgaris quoq̄ꝫ rogatus. vt virum vita ⁊ doctrina insignem in p̄uinciam mitteret. vt in fide retinerētur qui aliquos misit. q̄ꝫquā bulgari a constantinopolitanis corrupti pulsis latinis sacerdotibus. grecos receperūt. hadrianus vero sese oīmibus ecclesie hostibus quoad fieri poterat obijciens. cum mortuo ludouico carolum filium inūcturus esset moritur: pontificat⁹ sui anno quinto. mense nono. die duodecimo. Et in basilica petri sepelitur. Et tunc cessauit papatus dies duodecim.

Linea imperatorum

Ludouicus secundus

Ludouicus eius nominis secundus. patre lothario defuncto. anno salutis octingentesimo quinquagesimosexto. imperauit solus annis. xxi. quem olim a Sergio papa in regem iunctus fuerat. Nam lotharius ludouicum filium quem regni socium vt premissum est, asciuerat in ytaliam cum ingenti exercitu misit. huic socios addidit drogonem metensem episcopum atque alios viros ecclesiasticos prudentia et auctoritate dignos. quorum consilijs vteretur. Is autem adolescens nimia felicitate elatus. quacunque iter fecit cedibus omnia et rapinis vastat. incendit, et diruit. Verum cum vrbi appropinquasset. eique obuiam honoris causa romani ciues obuiam prodijssent, deposita feritate illa gallica mitior esse cepit. quod ei preter sententiam ingredi vrbem pacato agmine liceret. Octauo autem exquo venerat die. videntibus omnibus qui aderant ludouicum regem oleo sancto inungit. coronam donat. ytalie regem decernit. templumque beati petri ingressi. pontifex ipsum augustum declarans. imperij corona eum coronauit. atque quicquid honesti postulasset (quoties ab vrbe discederet) facile concessit. Cesar itaque et augustus declaratus et coronatus. statim romam egrediens pacate agmine papam concessit. vbi et deinceps omnem vitam suam romam eundo et redeundo contriuit. Suis quoque diebus sarraceni ex affrica processi beneuentanorum regionem deuastabant. in quos imperator ludouicus copijs illico vndecunque contractis lotharium fratrem in adiutorium inuitat. qui cum exercitu ingressus ytaliam cum inique et enormiter iret, tum ex calore, tum morsibus aranearum de gente sua per multos amisit. Ipse vero lotharius in via morbo correptus apud placentiam obijt. carolus autem rex gallie audita morte lotharij. regnum eius lotharingiam inuadit. ad hoc imperator ludouicus lotharingiam cum carolo patruo habita pactione diuisit ea conditione. vt ludouicus imperator aquisgrani pallacium cum sua portione haberet. Tandem ludouicus suauissimus imperator vltimum diem clausit anno imperij sui vt supra.

Sanguine tempribus ludouici imperatoris per tres dies ac noctes pluisse historici scribunt, apud brixianam cisalpine gallie vrbem.

Tyberis quoque fluuius hoc anno. adeo romanam vrbem vexauit. vt non nisi lintribus de vico ad vicum transire liceret. Nam et ecclesiam sancti laurentij in lucina. et monasterium beati siluestri. et totam illam planiciem que a via lata ad radices tarpeie rupis ad viam argentariam et ad auentinum ducit ita occupauerat vt instare diluuium vulgo putatum sit hac inundatione et multe domus euerse sunt. et plures arbores euulse. et sata passim disiecta. Neque hoc semel eo anno. sed iterum decembri mense rome accidit. emendare hec damna vel potius delinire pontifex Nicolaus enixus. nullum genus officij et pietatis in suos omisit.

Bulgaria his temporibus literis et admonitionibus Nicolai pape ad fidem cristi veniens cuius rex cum omni prouincia conuersus est. Verum non quidem tunc primum vt multi habent scriptores cristiani sunt effecti. Sed cum longo prius tempe scismatici fuissent catholice fidei dogmata acceperunt. Eorumque rex regno filijs relicto monachus est effectus. Et Sueropilus Dalmacie rex. subditaque illi sclauorum gente qui a bohemis germanis originem habuit. tunc primum ad cristi fidem sunt conuersi. Pontifex autem episcopos atque presbiteros (vt premissum est) destinauit. qui pulso inde photino heretico. neophitos omnes in fide confirmaret. Nam photinus ipse in errore bulgaros omnes detinebat. Horum namque rex tante fuit perfectionis et sanctitatis. vt maiore filio in regno collocato. Ipse monachi habitum suscipiens. cum idem filius corruptus ydolis ymolaret. pater zelo fidei successus. dignitatem reassumpsit. Et in filium concitatus illum regno deiecit. atque eius effossis oculis in carcerem coniecit. Iuniorique filio in regno collocato rursum monachi habitum resumpsit. Eo tamen mortuo bulgari non ita multo post constantinopolitanorum sacerdotum donis et pollicitationibus corrupti. pulsis latinis presbyteris grecos acceperunt. Que quidem seditiones malorum incendia inter grecos et latinos multa suscitarunt. Facta est autem per id tempis regni dalmacie diuisio. Cuius membrorum nomina. etate etiam nostra in vsu habentur. Siquidem vetusti nominis dalmacia grecie regio primum ab oriente macedoniam: ab occasu histriam: a meridie pelagus adriaticum: a septentrione pannoniam habuit. Noua autem in diuisione a campis dalmacie hinc histriam vsque croaciam albam. Inde a dictis campis dirrachium vsque croaciam rubeam. Et versus montana a flumine drino trans ipsum flumen macedoniam vsque rasciam et citra flumen bosnam vocauere. Rassiaque et bosna pro regni croacie regionibus habentur.

Et fere per eadem tempora sarraceni cretam insulam aggressi: ea omni sunt potiti: quorum pars maxima in ytaliam nauigans: omnes vrbes in sinu adriaticum ab ancone hydruntum ptentes tenuerunt: vel desertas fugientibus habitatoribus incenderunt: alijsque tamen tunc in locis res cristianis prospere succedebant.

Pacem preterea Nicolaus papa inter ludouicum imperatorem, et andalisium beneuentanum ducem composuit. Is enim iunctis sibi campanis et lucanis atque samnitibus: et vana grecorum spe subleuatus a ludouico imperatore rebellans illius fines hostis ingreditur: cui ludouicus repugnans ipsum beneuenti tandem obsidet: donec in danorum refectionem pecuniam accipiens obsidionem dissoluit: verum aliquanto post andalisius per fraudem imperatorem necare procurans cum ab eodem armis repetitus esset in sardiniam fugit.

Sunt qui scribant beatum cyrillum ex chersona pontifici sancti clementis corpus romam tum detulisse. Idque in ecclesia huius tempibus sancti clementis appellata recoditum fuisse: nec ita multo post cyrillum mortuum eo loci sepultum iacere.

Arioldum quoque regem danorum cum vxore ac filijs ferunt baptisatum magunicie cui imperator frisiam dedit.

Linea summoꝝ pōtificū

Joannes octauus

Martinus secūdus

Hadrianus tercius

Stephanus quintus

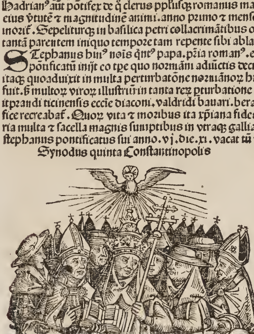
IOannes octauus papa. p̄ria romanus. p̄re gundo. initio pōtificatus sui. carolū qui tū romā venerat impatorē decernit. postea in discordia a romanis in vincula conijcit. Hāc obrem nō ita multo post adiuuātibus q̄busdā amicis e vinculis ꝓlapsus. ad ludouicū cognomēto balbū in frācias cōfugit. vbi ꝑ annū immoratus. ⁊ regē inūxit. Et cōtrouersias q̄sdam inter ecclasticos ortas sustulit. Vñ abiens apud trecas ciuitatē cōciliū habuit. In quo ⁊ multa ad fidem ꝑtinentia sunt instituta. Et flandrē. qui tum primū ex locis nemorosis ad meliorē cultū venerāt ep̄s datus ē. verꝫ cū ytalia a sarracenis vastaref. Cūq; iā montis cassini monasterium cepissent ac diripuissent. Joannes romam accitus adiuuantib us principibus xp̄ianis agarenoꝝ magnā ꝑtem ytalie ac sicilia expulit. Carolū p̄terea quo ei liberius in vrbe viuere liceret impij corona donauit terciusq; carolus appellatus ē. Cōstituit aūt inter cetera si q̄s sacerdos aut laycus homicidiū faceret ꝑpetuo irregularis haberef. ⁊ ad sacros ordines nullatenus admitteref. Vir sane ita vtraq; lingua doct⁹. vt e greco in latinū ⁊ septimā vniuersalem sydodū. ⁊ hierarchiā dyonisij ariopagite. Et vitas multorum sanctoꝝ caroli gratia in latinū eleganter ⁊ docte transtulerit. Cū vo in pontificatu annis. x. diebus duobus vixisset morif. ⁊ in basilica petri sepelitur. Vitā quoq; gregorij primi quatuor libris in dyaconatu conscripsit.

MArtinus secūdus natione gallus. p̄re palūbo. post ioannez pontificatum inijt. Sunt q̄ hūc marinū vocent. martinus itaq;. cui⁹ vita ideo breuior ē q2 breui tempe in pontificatu vixit. Sunt q̄ scribūt martinū fraude ioannē pōtificē ita seditionibus agitatū fuisse. vt ei in vincula ꝯiecto auffugere necesse fuerit. Martinus autē malis artibus pontificatū adeptus breui morif. annū eñ ⁊ menses q̄nq; tantūmō in pontificatu vixit. nil dignū memoria gerens ob breuitatē temporis.

HAdrianus tercius papa. p̄ria romanus. p̄re bñdicto. tanti animi fuit. vt initio pōtificatus sui statim ad senatū populuq; retulerit. anno dn̄i octingentesimo nonagesimoquinto. ne in creando pōtifice impatoris auctoritas expectaref. qḋ q̄dem institutū a nicolao p̄mo temptatū potius q̄ȝ inchoatum dr̄. Hadrian⁹ aūt pōtifex de q̄ clerus pp̄lusq; romanus magnaȝ spem cōceperat. ob eius v̄tutē ⁊ magnitudinē animi. anno primo ⁊ mense secūdo pontificatus sui morif. Sepeliturq; in basilica petri collacrimātibus oībus ⁊ ingemiscentibus tantā parentem iniquo tempore tam repente sibi ablatum esse.

STephanus hui⁹ noīs q̄nt⁹ papa. p̄ria roman⁹. ex via lata. p̄re hadriano. pōtificatū inijt eo tpe quo normāni adūctis decis vastarūt Galliam. Hic itaq; quoaduixit in multa perturbatōne normānoꝝ hunoꝝ ac ytalicoꝝ semper fuit. ſ multoꝝ viroꝝ illustriū in tanta reꝝ ꝑturbatione ⁊ q̄ȝ maxime scītitate Luitprandi ticinensis eccle diaconi. valdridi bauari. berardi pictauiēsis ep̄i mirifice recreabaf. Quoꝝ vita ⁊ moribus ita xp̄iana fides inoleuit: vt ⁊ monasteria multa ⁊ sacella magnis sumptibus in vtraq; gallia sint cōdita. Morif autē stephanus pontificatus sui anno. vj. die. xi. vacat tū sedes diebus quinq;.

Synodus quinta Constantinopolis

SYnod⁹ q̄nta apd̄ cōstātinopoli fieri curauit iohes. viij. pōtifex rōnus. q̄ faciens grecoꝝ cū latinis vnionē. quod sarracenis exterminādis maxime opportuna videbaf. In celebratōe hui⁹ cōcilij trecenti ⁊ tres sup̄ octoginta p̄res fuerunt. Quid aūt declarandis fidei xp̄iane articulis ea ꝑ fuerit synodus canonū libri hn̄t. Sȝ qḋ nobis constat nulla grecos inter ⁊ latinos secuta ē federꝫ ꝯpositio. ꝑ quā sarracenis meli⁹ resisti potuerit. Eodē ei āno illi creta īsula egressi dalmacie oram īuaserūt. ⁊ nō solū exposita mari loca. ſ fctā plerisq; ī locis extēsione mediterranea vexarūt. q̄ q̄dū vsq; ꝯlati oppugnata diu vrbe iō nō sunt potiti. cꝫ veneti vicine vrbis ꝑiculo excitati laborātib⁹ p̄sidiū attulerūt. ⁊ fugatos inde sarracēos mari q̄ȝ supo expulerūt. Jō basili⁹ ip̄ator ꝯstātinopolitan⁹ vrsum ducē venetū ꝓthospatariū ip̄ialeȝ declaruerit. q̄. xij. cāpanas magni ponderis impatori dono misit. eas p̄mas constat fuisse quas grecia alicubi habuerit.

Linea īperatoꝝ

Carolus secūdus

Carolus tercius

CArolus eius nominis secūdus. cognomēto caluus. anno primo ioannis pōtificis impare cepit. ⁊ regnauit annis. 6. Is cū brittonibus bellū p qn qꝫ ꝯtinuos gessit ānos. ⁊ descrere nō audebat. veritus ne cū in normānos duce re cepisset. si britones a tergo premerēt resistere neqret. Carolus aūt interea bo menoio britonū duce primo. ⁊ postea erispoio ei⁹ filio supatis occisisqꝫ britan nia potitus. se in regē lemonice vrbis vngi curauit. Et frāciā cum exercitu ē in gressus. Per qd etiā tps alter ei⁹ frater baioarioꝝ ⁊ germanoꝝ rex ī frāckford. obijt. Implicitū tūc recipiendaꝝ frācie vrbiū bello carolū caluū assumpsisse ro manū imperiū. ⁊ regno germanie sua imposuisse ꝑsidia magis cōfuse ac nude tradi ab oībus. apud om̄es tn̄ scriptores constat qd carolus caluus impatoris noīe assumpto romā se cōtulit. ⁊ a ioanne octauo pōtifice romano coronatus. illico in franciā redijt. cōpositisqꝫ illic rebus. romā ē reuersus interea carolomā nus ⁊ carolus. q ex defuncto ludouico fratre germanie rege nepotes illius erāt exercitu ex oībus germanie ꝓuincijs coacto. in ytaliā aduersus patruū ducere ꝯstituerant. mouerantqꝫ signa. quū caluus copijs ytalie raptim subsequi iussis mantuā accessit. Veronam eo ꝯsilio ducturus. vt in saltibus tridentinis nepo tes ingressu ytalie ꝓhiberet. Sed cū apud mantuā lāguore animi egrotare ce pisset. venenata potione quā Sedechias hebreus (quo vtebatur medico) dedit mortuus ē. Ea caroli calui morte audita ioannes pōtifex ludouico eius filius cui balbo cognomē fuit frācie regi vt impator declararet̄ studuit. Cōtra vo nul li ex nobilitate romana carolū terciū germanie regem. qui vt ostendimus cū ca rolomāno fratre exercitū in ytalia ducendū habebat patum impatorē fieri adiu uarūt. Et captū pōtificē in custodia habuerūt. Ille vo fuga ꝓlapsus vt ꝑmissuꝫ ē. ad ludouicū balbū regē in franciā se cōtulit. Et p annū ibi moratus. cuꝫ regeꝫ amicissime ex more inūxisset. romā a carolo tercō impatore vocatus redijt. eūqꝫ inūctum imperij dyademate ornauit. Fuit aūt carolus secūdus vir xp̄ianissim⁹ ac deuotissimus. multa monasteria atqꝫ eccl̄ias celeberrimas hinc inde cōdidit. Et rem diuinam admodum auxit.

CArolus tercius cognomento grossus. impauit annis. 12. anno ab incarnatione dn̄i octingentesimo octuagesimoprimo. hic gallie ⁊ germanie rex q alemaniā ꝓ portione accepat. In ytaliam mouēs ex ercitū. totaqꝫ longobardia in deditione accepta. romā venit. a ioanne pontifice vt in vrbe roma liberi⁹ vi uere liceret impij corona donatus. August⁹ appellat⁹ ē. Cū em̄ ludouicus duobus ānis imperasset. ⁊ iam assumpto veneno obijsset. carolū hūc inunxit ⁊ solus impauit annis. x. q imperij diademate insignit⁹. ꝯse stim in normānos copias duxit. q franciā ⁊ lotharingiā infestabāt rapinis ⁊ incendijs. compta em̄ morte ludouici. securiores effecti nobilissimā galliaꝝ vrbem treuerim inuadūt. ⁊ in cena dn̄i ꝓuinciā adiacenteꝫ igne deuastarūt. cū carolus tercius in ytalia esset ⁊ a principibus germanie ⁊ gallie vocatus. vt regnū pa ternū a normānis liberaret. q illico assumptis longobardis baioarijs saxonibus ⁊ frisonib⁹ alemanis ac thuringis ꝯ normānos mouet exercitū. Eos aūt breui adeo pressit. cōclusitqꝫ vt rothifredus eoꝝ rex pace petita. se passus sit fieri xp̄ianū. quem impator de baptismatis fontib⁹ leuauit. Sūt q scribāt stephani qnti pontificis tp̄e carolo cognomēto grossum q iam annis. xij. impauerat. ꝑtāte deiectuꝫ ab optimatibus suis fuisse. ob segniciē corporis ⁊ ingenij tarditate. in locūqꝫ eius arnulphū nepotem suffectū fuisse. Anno seqnti ludouicus fili⁹ caroli regis frācie obijt. ac in monasterio sancti dyonisij sepelitur. Reliquens carolomannū regni heredem. qui non multo post ab apro in venatione percussus. diem obijt. Et inde carolo impatori q de stirpe caroloꝝ solus supesse videbat̄ subijciūtur. ferunt nōnulli carolum ad tantā penuriā in egrotatōne deuenisse vt ab arnulpho paucos redditus gratanter accepisset.

TEmpib⁹ caroli calui comitatus flandrēsis exordiū sumpsit. Neqꝫ tante opulentie ac noīs. eo tp̄e erat sicut nūc cernit̄. s a forestarijs regis frācoꝝ regebat̄. quoꝝ lidericus ⁊ ingerlanus ⁊ audacrus sb pi pino ⁊ carolomāno ⁊ ludouico rectores flādrie fuerūt nec tūc comites dicebāt̄. Balduin⁹ aūt fili⁹ audacri ra puit iudith filiā caroli calui ꝓpter qd ab oī eccl̄ia cōsensu ep̄oꝝ excōicat⁹ ē ex iussu caroli. Inde ep̄oꝝ ⁊ opti matū suoꝝ ꝯsilio recōciliatus. carolus impator balduino ⁊ iudith flandriam dedit. In comitatu perpetuo possidendam. ac eorum heredibus.

Joannes Scotus

IOannes Scot⁹ vir ꝑspicacis ingenij ac diuini. ⁊ mellite facūdie. ⁊ ī diuīs scp̄turis eruditissimus. apd carolū p̄dcm̄. mlto ī p̄cio fuit. Is ex scotia ꝓuīcia ī frāciā ad carolū veniēs. ip̄i⁹ īpatorꝭ iussu ⁊ rogatu hie rarchiā dionisij ariopagite e greco latinā fecit. Cōpo suit ⁊ libꝝ d nature diuisiōe. demū mūificētia elfredi al lect⁹ venit ī āngliā et apd mōsteriū melberiēse a discipul' qs docebat stilis ꝯfossus mortē ptulit. ⁊ martyriū. Li ber ei⁹ d eucharistia postea ī vcellēsi synodo a leone no no celebrata dānat⁹ ē. fecit ⁊ comētare ī hierachiā.

Anastasius

ANastasi⁹ eccl̄ie ro. bibliothecari⁹ eo tp̄e vtraqꝫ lin gua plimū erudit⁹ ī p̄cio hit⁹. septimā vlem sino dū ⁊ vnā dyo. hierarchiā ac mltas scoꝝ vitas caroli ī patorꝭ p̄dci grā ī latinū trāstulit. ⁊ pl'a elegāter ꝯposuit

Anno mūdi. 6093. Anno xpi. 894.

Formosus papa post stephanū pōtifex creatur. Hic portuensis epūs aliquā ioānis pontificis seueritatem veritus. epātum suū deserens in gallias aufugit. Uerū cū reuocatus redire abnueret. anathemate notatus romā veniens omi ecciastica dignitate priuat. xpbana indumēta simul cū moribus assumens. Sunt q̄ arbitrātur hoc iō formoso accidisse. q̄ eius cōiuratōis cōscius z auctor fuerit. qua ioannes captus z in vincula cōiectus est. hac itaq̄ cōtumelia motus formosus ab vrbe discedens iureiurādo affirmauit se nūq̄ postea vl' romā vel ad epātū rediturus. At vero martinus pontifex ioannis successor. hominē postea iuramento solutū in patriā z pristinā dignitatē restituit. vñ ad pōtificatū nō ita multo post largitione potius quā virtute ꝯdicentibus q̄busdam assumitur. Qui statim inito magistratu. ecciam. b. petri principis aplorū leui pictura exornauit. Tandē pontificatus sui anno q̄nto. mense sexto morit. Uacat tum sedes diebus duobus.

Bibliothecarius lateranēsis vigintiunius summorū pontificū. q̄ p eos fuerūt ad sexaginta annos gesta. adeo nude scribit vt vix parentū. patrieq̄ pontificū illorū nomina. z quot in pontificatu fuerunt. vel annis vel mensibus vel diebus ponat. ceteriq̄ scriptores z si de gestis rebus. puinciarū vñ originē habent. aliqua z aliq̄ñ vana z superflua dicunt. pauca tñ ad romanū imperiū romanosq̄ potifices ex scriptorū ariditate faciētes. ānorū ad. lx. p quos dicti pōtifices vixerūt altiuscule repetemus. Uerū nescio quo fato accidisse dicamus. vt vna cū industria imꝑatorū simul etiā pontificū virtus z integritas defecerit. q̄ q̄dem tempa infelicissima esse arbitramur. cū auctoritate Platonis tales soleant esse reliqui ciues. quales sunt in republica principes. ṗcipue aūt hij octo seq̄ntes pontifices breui tpe sederūt. varijsq̄ cōtentionibus agitati. Nā stephanus ioannis facta cōfirmās. formosum damnauit corpus eius mortuū. abscisis duobus digitis manū in tyberim ꝓijci mandauit. Rursus theodorus acta stephani reprobās. formosi approbauit. Seq̄ntesq̄ pauca laude digna factitarūt.

Bonifacius sextus papa. natione tuscus. In demortui formosi locum pōtifex creatur. Quātū aūt in pōtificatu vixerit. magna controuersia ē. plus eñ alij minus quidā tempis huic ascribūt. plures tñ affirmant pontificē hūc diebus tantūmō sex z. xx. in pontificatu vixisse. hoc faciūt hystorie in quib⁹ nulla vel parua de hoc homine fit mentio. Moriens vo ī basilica petri sepelit.

Stephanus eius nominis sextus. patria romanus anagninus episcopus pontifex creatus. tanto odio persecutus est formosi nomen. vt statim ei⁹ decreta abrogauerit. res gestas resciderit. Licet quidam scribant ip̄m stephanū episcopatum anagnie a formoso consecutum fuisse. Referuntq̄ stephanū tanta rabie desenisse vt habito concilio corpus formosi e tumulo tractum pontificali habitum spoliatum. Indutumq̄ seculari. sepulture laicorū mandauerit. abscisis tamen dextre eius duobus digitis vt precipuum est illis potissimū quibus ī consecratione sacerdotes vtuntur in tyberimq̄ proiectis. q̄ vt ip̄e dicebat contra ius sacramēti romā z sacerdotiū repetijsset. quo a Joanne octauo iure spoliatus fuerat. Magna fuit hec cōtrouersia z pessimi exempli. cuī postea fere sp seruata hec consuetudo sit. vt acta priorū pontificum sequentes aut infringerēt. aut omino tollerent. Tandē pontificatus sui anno primo. mense tercio morit. Sedes aūt ex eius morte tribus diebus tum vacat.

Romanus papa stephano surrogatus patria romanus. Qui non ambitione aut largitionibus (vt multi sui temporis) pontificium munus obtinuit. sed de more petri pontificatum inijt. Stephani tamen pontificis decreta z acta. statim improbat abrogatq̄. Horum nempe pontificū intentio atq̄ virt⁹ tota in alterius nominis ac dignitatis extinctione erat. Cōmemorare tamē huius pontificis nomē libuit. qui in sede petri tercio pontificatus sui mēse demoritur.

Theodorus secūdus papa. patria romanus. pontifex creatus. vestigia seditiosorū sequitur. Nam z formosi acta restituit. et eius sectatores in precio habuit imperante adhuc in ytalia (vt quidam volunt) arnolpho. De isto ꝓpter breuitatem temporis nulla habetur memoria. Is eñ Theodorus vigesimo sui pontificatus die moritur.

Normannia. que est gallorū regni pars. a normānis nuprime ad fidē cōuersis illam colentibus nomen assumpsit qui autem fuerint normanni vt quidam scribūt haud constat. Sunt tamē qui dicant eos ex Noruegia in galliā descendisse. Hi nanq̄ vna cum danis per galliam igne ferroq̄ debachantes a carolo multis prelijs attriti coacti sunt fidē xpi accipere. partemq̄ gallie illis ad incolendum concessit. que vltra sequanā flumē est. z hodie normādia dicit. Hac tamen lege vt singulis annis vectigal francie regibus aliquot afferrent. Ne vi sed benignitate eius loco illa obtinuisse videret. post Rotifredū regem duces plura bella gesserūt.

Linea summorū pontificū

Formosus

Bonifacius sextus

Stephanus sextus

Romanus

Theodor⁹ secūdus

Linea ĩpera toꝝ

Arnulphus

ARnulphus septimus galloꝝ impator. post carolũ magnum anno salutis octingentesimo nonagesimoprimo. in locũ caroli tercij suffectus fuit. Is nepos eius. impauit annis. 12. Et cũ esset germanie rex. eũ formosus pontifex a pseq̃ntibus iniuriatus ad ytaliã in sui tutelã euocauit. Et primo q̃dem ingressu bergamo capta ambrosiũ eius comitem suspendio necauit. Indeq3 romã petens formosum pontificẽ in pristinã dignitatẽ restituit. a quo deinde coronat⁹ in franciã rediјt. hic primo sumptis armis strennue magũtinos debellauit. inde in normãnos. qui cũ danis alias datis p. xl. annos galliã infensissime vastauerant. adhuc rebellantes. magnis cladibus pdomuit. Arnulphus postea totam orientalẽ franciã q̃ theutonicũ regnũ dicebat̃. s. baioariã. sueuiã. saxoniã. thuringiã. frisiã. ꝛ lothoringiã rexit. frãciam vo oddo saxoniã ducis fili⁹ tenuit arnulphi auctoritate. Cendebuldo filio de nõ cõiuge nato lothoringiã donauit. Uez postea nimio successu elatus. ita cõtumax in omnes. tũ vel maxime in ecclesiasticos factus ẽ. quẽ ferũt pediculos vermes. quos sola caro humana gignit. ita totũ inuasisse corpus. vt nullo potuerit medicamine adiuuari. q̃n eo in fastidio ꝛ cruciatu vitam apud otting in baioaria amiserit. Eius sepulcrũ monstrat̃ ĩ cenobio sancti hemerãmi Ratispone. Desijt aũt in arnulpho gens francorũ imperij romani culmine decorari. ad annũ circiter centesimũ. postq3 felicibus ꝛ cum multis europe puincijs. tũ ytalie faustissimis auspicijs carolus ceperat impare. Si quis vero eius tpis gestas res. ꝛ vniuersum ytalie regimẽ. cũ ad sexaginta qui sequũt̃ annos cõparabit. pfecto intelliget. nulla vnq3 tempora sibinuicẽ magis fuisse cõtraria. vt queadmodũ afflictaz laceratam. ꝛ oĩbus bonis sub exarchoꝝ a constantinopoli missoꝝ tyrannide exhaustam ytaliã. Caroli ꝛ q̃si oĩm eius successoꝝ magnificentia bonitas liberalitasq3 erexit instaurauitq3. ita p eos ad sexaginta ãnos ab adriani tercij fine ad ioannis duodecimi initiũ pontificatus dissidentes. inter se latini nomĩs pncipes. ꝛ incursantes barbari ac externi. eam ppemodũ ad desolatõem interitũq3 pduxerit. efficitq3 hoꝝ tẽpoꝝ malignitas. vt oĩs fere scriptoꝝ diligentia cessauerit.

HUni gẽs scithyca. q̃ supiorib⁹ diebus innumera pene manu. finibus egressa. nõ prius ĩ itinere sedes cepit. quã ad ꝯsanguineos. vngaros. pãnonias incolẽtes puenit. pualuitq3 ea immitior gens. ꝛ factos humaniores. cõtinuata cũ nr̃is p m̃lta secula ꝯuersatione. Ex huius primo bauaros ꝛ postea vngaros dictos patrijs expulit sedibus. tradiq3 videmus eã gẽtẽ. q̃n tũc pmũ aduenit. calẽtibus adhuc patrie morib⁹. crudis carnib⁹ ꝛ aliq̃n hũanis vesci solitã. Post paucos itaq3 ãnos q3 aduenerãt Arnulpho apud frãcos stephani vt docuim⁹ q̃nti põtificat⁹ tpe in ĩpatorẽ creato. longobardi loca nũc longobardia dicta ĩcolẽtes. siue q2 in p̃dicte vngaroꝝ gẽtis p̃sidio aduersus arnulphũ impatorẽ spauerint. siue ex reb⁹ ytalie ĩ maximũ adductus dissidiũ romanos puifecerint. illis aduersari ac apte inimicari ceperũt. Romaniq3 ꝛ ceteri ytali nullũ ab ĩpatore nouo dissidijs regno frãcie implicito auxiliũ aduersus rebellos lõgobardos affutuꝝ ĩtelligẽtes. berẽgariũ forotuliẽsem ducẽ roma oriũdũ creãt ĩpatorẽ. Huni ĩterim siue q2 ipi aduẽtus sui pncipio dicti sunt vugari. pma ĩ germanos expeditiõe delati. m̃ltis mortalib⁹ vl' cesis vl' captis. loca sacra atq3 ꝓphana ꝛ spoliart. ꝛ ferro igniq3 destruxert̃. nec miorẽ ĩ gallijs. vl' reꝝ p̃dã vl' edificoꝝ d̃molitõz ediderit

Monasteriũ Gigniacũ ꝛ Cluniacũ

GUillichinus cog̃mẽto pi⁹ aquitanie dux. ꝛ aluernie omes. Hisdẽ eẽ tpib⁹. ꝛ fide ꝯuersatiõe morib⁹ religioneq3 atq3 doctrina in precio maximo fuit. q̃ cũ virili prole careret. Cluniacẽse monasteriũ burgũdie in pp̃rio fundo magnificentissimis inchoauit opibus. Et bernonẽ virũ doctissimũ eidem loco abbatẽ p̃fecit. maximis puẽtibus ei designatis. vnde monachi possent viuere.

Hermo abbas

BErno abbas gigniaci cenobij pria burgũd⁹ ex q̃dã comitũ clarissima familia nat⁹ his tpib⁹ ob scitatẽ ꝛ clarissimã doctrinã mirifice laudatur.

Rudolphus rex

RUdolph⁹ corona sibi iposita rex burgũdionũ statuit̃. qd regnũ multo tempore durauit.

SUnderoldus maguncie archiepus a normãnis wormacie martirysatur.

REmigi⁹ q3 ãtisiodoreñ. epus in exponẽdis scripturis diuinis ꝛ humanis hoc tempe claruit.

Joannes nonus papa. pr̄ia romanus. post theodoꝝ pontifex creat⁹. for-
mosi causam in integrū statim restituit. aduersante magna ppl̄i romani p
te. qua ex re tanta seditio orta ē. vt paulū admodū ab iusto prelio abfuerit. Is
aūt rauennaꝫ ꝓfectus. iiij. et. lxx. epōꝝ habito conuentu. ⁊ stephani res gestas
improbauit. ⁊ formosi acta restituit. diiudicās pperam a stephano factum. qui
censuit eos iteꝝ ordinandos esse. quos formosus ad sacros ordines asciuerat.
hoc accidit. qꝛ pontifices ipi a petri vestigijs discesserāt. tum vel maxime. quia
res publica xp̄iana ignauos ⁊ desides principes habebat quoꝝ maxime intere
rat nauiculaꝫ petri fluctibus exagitari. ne si gubernator aliq̄n resipisceret. prin-
cipes ip̄os vt malos nautas e repu. deijceret. Joannes aūt pōtificatus sui āno
secundo. die. xv. moriens. nil de se dignū memoria relinquit. nisi ꝙ seditiones
quasdam ꝓpe extinctas reuocauit.

Benedictus quartus papa. pr̄ia roman⁹. pontifex creatur. ob eius huma-
nitatē ⁊ clementiā. qui maxima cuꝫ laude. tū maxime in tantis corruptis
pontificū moribus vitā cōstanter ⁊ sine infamie nota perduxit. Uerꝫ nec quicꝙ̄
ab ip̄o factitatū cōptū habem⁹. ꝙ magnope laudari possit. acciderat ei illi etati
ꝙ om̄is v̄tus. tam in capite. q̄ꝫ in membris ex hoīm ignauia cōsumpta fuerat.
Nam vbi opibus lasciuire cepit ecc̄ia versis cultoribus a seueritate ad lasciuiā.
pepit hec portēta. a q̄bus ambitione sc̄tissima petri sedes occupata ē potius q̄ꝫ
possessa. hec tū bn̄dicti laus ē. ꝙ in tam corruptis moribus grauiter ⁊ constan
ter vitā ducens. pōtificat⁹ sui anno. iij. mēse. iiij. morit̄. vacat tū sedes dieb⁹ sex

Leo q̄ntus papa. cui⁹ patriam historici non ponūt. pontificatum aūt ade-
ptus. a christofero eius familiari dominādi cupiditate allecto capit̄. ⁊ in
vinculis conijcitur. qd̄ sine magna seditione. ⁊ multoꝝ interitu fieri non potuit
Christoferus itaqꝫ sedem occupat. xl. leonis in pontificatu die qui vidēs se ho-
nore spoliatum (⁊ maxime a familiari cui multa cōtulerat beneficia) dolore ani-
mi paulo post perijt. cum ab eo potissimū honore spoliatus fuit. queꝫ ip̄e. vt lu
pum domi aluerat. vt illud theocriti enutrito lupos qui te comedant.

Christoferus papa. cui⁹ patria ⁊ cognomentum ob ignobilitatem ignorat̄
leone deiecto pōtificatum malis artibus adeptus. male amisit. Septimo
enim mense. dignitate ac merito quidem eiectus. monasticam vitam vnicuꝫ ca-
lamitosoꝝ refugium obire cogitur. in monasteria eñ tanq̄ꝫ in insulas clerici ma
le de ecclesia dei meriti relegabant̄. Sergius autem eius successor postmoduꝫ
cognita hominis iniquitate illum e monasterio traxit. ⁊ in custodia publica in
vinculis cōiecit. nec multo post ad maiorem sui penam in artiori custodia eū re
uinxit. vbi ⁊ tandem miserabiliter defecit.

Apparitio michaelis

Michaelis archangeli apparitio. āte hec tempo-
ra in apulia iuxta Sipōtum vrbē in monte gar
gano facta fuit. in quo postea ob huiōi memoriā op-
pidum vna cuꝫ templo edificijsqꝫ aliisqꝫ apparatu cla
rissimo conditum fuit. ad qd̄ nunc vsqꝫ totius xp̄iani
orbis populi maximo concursu frequentare dicitur.

Post hec quoqꝫ tēpora ignee faces in celo ⁊ stel-
le micantes discurrentesqꝫ p̄ter consuetudinē vi
se sunt. Unde non ita multo post vngari ytaliam cuꝫ
exercitu ingressi. multas vicissim intulere accepereqꝫ
clades. Cometaqꝫ solito rutilantior appaurit. Et secu
ta est nimia inundatio aquaꝝ precipue in saxonia.

Sergius eius nom̄is tercius papa. natione ro. p̄re benedicto pontificatum
iniens. basilicam lateranensem. que tum corruerat restituit. Hic itaqꝫ dia-
conus existens formosi factionē ne pontificatū cōseq̄ret̄ plurimū ꝑsecutus fuit
Ea ꝓpter a formoso reprobatus fuit. Sꝫ ip̄e suscepto pōtificatu ī galliā ꝓfect⁹.
Lotharij gr̄a ⁊ amicicia fultus in ytaliā redijt. Et christoferum monachum pa
patus inuasorem capiens in vinculis reuincit. formosa acta ita improbauit. vt
denuo ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit. quos formosus antea sa
cerdotali ordīe dignos censuerat. ⁊ in vltionē sue iniurie. eius cadauer e sepul-
cro tractū. capitali supplicio. ac si viueret affecit. corpusqꝫ ip̄m in tyberim ꝓijci
iussit. tanq̄ꝫ sepultura ⁊ honore hūano indignū. ferūt piscatores corpus ipsum
inter piscandū reptum. ad basilicā petri detulisse. atqꝫ dū funus celebrat̄ sc̄tōꝝ
ymagines que ī templo locate erant. corpus ip̄m veneratus fuisse. Sergi⁹ aūt
his artibus vitā ducens. septimo pōtificat⁹ sui āno. mēse. iiij. die. xvj. morit̄.

Linea summoꝝ pontificū

Joannes nonus

Benedictus quartus

Leo quintus

Christoferus

Sergius tercius

Linea imperatorum

Ludouicus tercius

LUdouicus eius nominis tercius. arnolphi impatoris filius. pri successit anno salutis. 903. regnauit aūt annis. 10. Confuso autē existente imperio minime ad coronā impij puenire potuit. quē tn̄ franci in regē frācoꝝ germanorūq₃ genitori in titulo impij subrogarūt. Et ī oppido forchē rex creat. vtq₃ cendebuldo cui principes lotharingie aduersabātur resistentiā faceret. ad regnum tocius belgice vocatur. quo cōperto cendebuldus lotharingiā ferro igniq₃ deuastabat. tandē ꝗ̄a comitib⁹ stefano gerardo ꝛ manfredo in bello occidit. Anno aūt ab incarnatione dn̄i. dcccev. Ludouicus filius bosonis puincie romane ꝛ burgūdie regis filius p taurinos ytaliā est ingressus. Cūq₃ totius ytalie regno p suo arbitrio potiret dimisso milite. veronā cū paucis se cōtulit. vbi a quibusdam traditione captus reuocato berengario oculis priuat. Inde berengarius regnū ytalie cū imperio accepit. ludouicus aūt rex germanie ꝛ apud frācos germanosq₃ impator sine heredibus mortuus. in quo ꝛ fratre cendebuldo carolorū genealogia finē habuisse dicūt. ac sic imperiū qđ annis centū ꝛ decem caroli magni progenies possederat. demū ad longobardos trāsfert. ludouico autē defuncto. otto dux saxonū ab om̄ibus petit. Is princeps clarissimus senio grauis regnū recusabat.

Conradus primus

COnradus primus. filius conradi. quē comes albertus occiderat. cōsilio pdicti ducis ottonis. q̄ regnū accipe renuit. cōsensu oīm francoꝝ rex creatur. anno dn̄i. dcccexiij. quē alij ponūt nouissimū oīm caroloꝝ. hic ad coronā imperij nō puenit. ꝛ cū in ytalia nō impauerat. ytali eū inter impatores nō numerant. impauit tn̄ apud gallos ꝛ germanos annis septē. anno regni ei⁹ pmo hungari ad depopulandā terrā rursus effusi. a sueuis ꝛ baioarijs iuxta rhenū sternūtur. post dux baioarioꝝ arnulphus cōrado regi cōtrarius cū vxore ac filijs ad hungaros diuertit. vbi vsq₃ ad obitū conradi pmansit. cōradus aūt moriendo anno regni sui septimo corā regni sui principibus heinricū ottonis saxonie ducis filium designauit regni successorem.

Heinricus primus

HEinricus primus dux saxonie ottonis ducis filius in francia orientali regnauit ꝛ anno domini. dcccexx. in germania imperium assumēs impauit annis. 18. occidentalē franciam. tum carolo rege parisius regente. Heinric⁹ autem per pontificē coronatus nō fuerat. fuit aūt in cohercendis hungaris atq₃ bohemis vir gloriosissimus. quos ingressos violenter saxoniā incredibili cede prostrauit. hic heinricus humilis vocitatus vxorem habuit mathildim. q̄ illustrissima matrona mire suauitatis ꝛ gratie ac mansuetudinis mulier. oīmq₃ aliaꝝ virtutū splendore illustrata fuit. de qua nōnulli celeberrimi scriptores mira scripsere. que sua virtute saxonū familiā plurimū exaltauit. ex qua genuit ottonem magnū. ꝛ heinricū ducem baioarie. Soror aūt huius heinrici haba genuit albertum comitem de quibus in sequentibus hystorie ponūtur. Heinric⁹ quoq₃ sacram lanceam mirandi operis ꝛ clauis xpi ihu crucifixi sanctificatam a rudolpho rege burgūdie minis extorsit. additis muneribus ꝛ parte prouincie sueuorū. Et hanc ad insigne ꝛ tutamē imperij posteris reliquit. Eam tamē alij a bosone rege prouincie fuisse translatā. anno regni heinrici. xv. otto filius eius vxorem ducit filiam eduardi regis angloꝝ. Tādē dum ad obtinendam imperij coronā romā pergeret. diem vltimū clausit is licet in vincendis inimicis gloriosus extiterit. tamen pacificus. non effugatis ab ytalia tirannis benedictōem non accepit imperialem. Relicto filio ottone primo. qui factus est imperator.

TEmporibus Ludouici tercij albertus nobilissimus comes frācoꝝ ottonis saxonū ducis ex filia nepos cōradū (q̄ a q̄busdā ludouici regis fili⁹ fuisse dr̄) occidit ob ea rex ludouicus albertū in castro babenberg bello inuadit. Cū virib⁹ se posse pficere dubitaret. hattonis archiepi magūtini dolo. ad impatorem ductus capite plectit. q̄ historia ī descriptōne ciuitatꝭ babēbergēꝭ infra lati⁹ patebit. Ex ei⁹ sanguine ferūt originē traxisse albertum. qui postea marchiam orientalē olim pannoniā supiorē. nūc austriā dictam. ab hungaris ereptaꝫ romano impio adiecisse tradit.

Albertus comes babenbergēsis

HAtto magūtinus archiepiscopus. qui successit Sunderoldo a normānis occiso. Is cum comitem albertum de babenberg dolose tradidit occidendū. postea rex cōradus eū in ducem saxonie heinricū sollicitans. ob potētiā eius sibi suspectā. ad qđ cū iaꝫ torquē aurerā archieps fabricasset. Que collo ducis secū cōuiuantis inijceret. dolo pdito frustratus est. Et post triduū morbo vel languore ꝛ vt alij ferūt fulminis ictu interijt. ꝛ a demonibus raptus. In puteū ignis in monte sicilie precipitat⁹. dicente voce in aere. Sic peccata lues. sicq₃ ruendo rues.

Hatto archieps magūtinēsis.

BAbenberga preclara ciuitas franconie. quā Radiantia fluuius (vernacula lingua rednitz dictus) di-
uidit. In bono ac feraci loco sita. Is fluuius nō longe a Nuremberga pegnicio amne exonerat̄ ꝓbet
ꝗ babenbergensibꝰ oblectamentū variū. ac vtilitatē ob nauigia plurimū accomoda. deinde in moganum
descendēs ꝗ nō paucas frāconie plabit̄ vrbes. supra ciuitatē in edito mōte arx ē natura ꝛ arte munita. Lu
itolfus princeps saxonie suis tpibus claruit. cuiꝰ filiꝰ otto. genuit heinricū humilē primū. romanorūꝗ re
gem ꝗ germanie prefuit. Et filia babam. a qua hec ciuitas babenberga vocitat̄. Quāꝗ nōnulli monte pa
uonis appellant. Hec baba comitissa babenberge. duos genuit filios Reynoldū. quē cōradus dux frācie
occidit. nongentesimo ꝛ sexto salutis āno. Et albertū nobilissimū francoꝝ comitē. ꝓscripti ottonis saxonie
ac thuringie ex filia baba nepotē ꝗ cōradū fratrem ludouici regis romanoꝝ ob necē fratris vita priuauit.
Quāobrem in arcē vrbis se cōtulit. Et aliquādiu regis obsidionē ꝑtulit. difficilis expugnatio loci videba
tur. Ob quā rem ad dolos recursum ē. Hatto eṗs magūtinus minister sceleris inuentus ē. Qui ꝑfectꝰ ad
albertū litis arbitrū se dixit. Rogauitꝗ albertū. vt ad impatorē in castra descenderet. qꝛ vel pacē ei daret.
vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus. accepta iurisiurādi religione. Albertus aūt comes deinde
recepta fide ꝛ ꝓmissione battonis archiepi. cū eo ꝑgens a castro suo. Vix aūt arcē egressi tū batto vereor
inquit. ne diu apud impatorē morari oporteat. Utiliꝰ fortassis cōsiliū erit. prius sumpsisse cibū. Lauda-
uit albertus verba ꝓsulis. Et in castellū rediens. battoni prandiū dedit. nulla alia securitate ab eṗo reqsita
quo sumpto ad impatorē cū eo prexit. vbi mox captꝰ. ꝛ capitali sentētia dānatꝰ. cōdemnatꝰ monet archie-
piscopū de facta securitatis sue ꝓmissione. Rn̄dit paꝝ religiosus eṗs. se fidei et ꝓmissioni satisfecisse. ipmꝗ
a castro egressum. incolumē sel' in castrū suū deduxisse. Cū ad prādiū introiuit. bis reducere nō promisis-
se. Infelix Albertꝰ gladio obtrūcatꝰ ē. Meliꝰ romani ꝗ pari fraude vsi vnū ex captiuis ab hānibale romaꝫ
missis. vinctū r̄misere. ꝑdia ꝗ albertꝰ hūit ipio postea cessert. otto vo. iij. ipator ꝑdia pleraꝗ diuo heinri-
co tradidit vt in ꝓuileglo eius scribitur. Nouerint oēs xp̄i fideles qualiter nos obuiternētum dilectissime

genitricis nostre adelheide caro nepoti nostro baioariorũ duci heinrico quoddã iuris nostri prediũ. ciuitatẽ videlicꝫ babẽberg noĩatam. cũ oĩbus ad hãc respicientibꝰ ꝛc̃. nr̃a imꝑiali potẽtia ĩ ꝑpetue vsuꝫ ꝓprietatis cõcessimꝰ. firmiterqꝫ donauimus ꝛc̃. Eam vrbẽ deinde heinricus imꝑator sanctꝰ plurimũ exornauit. Ecclesiã ac aulã ep̃alem celeberrimã in ea fundauit. cũ sua conthorali sancta v̄gine kunegũda. Nã nil in vita ꝑtermiserũt. qđ ad honorẽ dei ꝑtinere, sciuerent. q̃ post mortẽ in eadẽ basilica summa ac regali. multis miraculis clarẽt. ibiqꝫ berengariꝰ sepultus ẽ. q̃ regnũ ytalie vsurpauit. Et ab ottone primo captꝰ in germaniaꝫ ductus. illic exulans obijt. Ornaturqꝫ hec ciuitas edificijs publicis ac sacris edibus ꝑpulchris. habꝫ ꝛ sanctũ ottonẽ eius loci ep̃m ap̃licũ pãmcranie. cũ vexillo diui georij. credũt quoqꝫ duas e sex ydrijs ibi esse. in quibus vinũ ex aqua factũ. a domino saluatore. euangelistaꝝ tradit historia. Et gladiũ cum quo petrus malcho auriculã amputauit. Laudem v̄o vrbis ac descriptionẽ gottefridus viterbiensis elegans hystoricꝰ. hijs sequentibus edidit.

Bauaricus fluuius vulgo radiantia dictus
Norica rura fouens. varieqꝫ vagãdo relictꝰ
Montis pauonis. vrbis amena colit
Nomĩe vulgato mons babẽberga vocatur
Flumine crassatur. vicinaqꝫ terra rigatur
Ponsqꝫ supstratꝰ. cingit vtrũqꝫ latus
Urbs laudãda nimis mõtis sb crescit ab imis
Indeqꝫ sblimis fit turribus in situ primis
Montis ab vrbe tñ culmina clerus habet
Agmine muroꝝ series ꝑcincta domoꝝ
Exclusis laicis. munitio fit dominoꝝ.
Ecclesie forma. mõtis caput auget ꝛ ornat
Mons pauonis hꝫ colles sibi collaterales
Tres q̃si cõsiles. vrbis quoqꝫ principales
Ipe nitẽs mediꝰ. ꝑeminet absqꝫ pari
Pulcrior illoꝝ loca maxima dat monacoꝝ
Templaqꝫ multoꝝ reliq̃t dant canonicoꝝ
Quarta ps fluuio ꝑbet vtrũqꝫ forum
In crucis q̃ modũ. posuit sibi pauo colonũ
Stat medius petrꝰ. stephanꝰ sibi dexter hr̃
Uertice stat Jacobus. leua michael retinet
Fertqꝫ secus fluuiũ. virgo maria decus
Cesaris heinrici sancti cognomine claudit
Hec ꝛ maiora multa fuere bona
Cuius ꝛ ossa bona sunt ad miracula prona
Hoc opus hec dona sua ꝯtulit alma corona
Me vocat historia pauo beate vale.

Anastasi⁹ terci⁹ papa. pãtria roman⁹. sergio põtifici surrogat⁹. põtificatum
inijt. Quo landulphus beneuẽtan⁹ pnceps graui prelio in apulia cũ gre
cis decertauit ꝛ vicit. Hic vir bon⁹ modeste ꝛ integre in põtificatu vixit. nec in
se ꝗcquã habuit. q̃ repꝑhendi possit. quẽ põtificẽ hac vna ĩ re laudare possum⁹.
ꝙ neminẽ eoꝝ. q̃ añ se in põtificatu fuere ignominia aliq̃ notauerit vel maledi/
centia ꝓsecutus sit. a q̃ cũ nil memoria dignũ gestuꝫ sit. secũdo anno pontificat⁹
sui moritur. Et in basilica petri sepelitur.

Lando papa pãtria roman⁹ anastasio successit. Hui⁹ aũt vita ita obscura fuit
vt etiã sint q̃ eũ inter pontifices nõ numerẽt. maxime vincentius histori-
cus. aliter martin⁹ sentit. ꝛ gothefridus q̃ scribit. Landũ auctem suã interposu
isse. q̃ minus berẽgari⁹. ꝛ rudolphus comitꝭ guidonis fili⁹. inter se decertarẽt.
Land⁹ aũt sexto põtificat⁹ sui mense. die. xxi. moriens. in basilica petri sepelit

Ordo cluniacẽsiũ sb regula diui Bñdicti incepit

ORdo cluniacensiũ an
no dñi nongẽtesimo
terciodecimo. sub regula di
ui pãtris Bñdicti ab oddone
abbate viro vtiqꝫ sanctissi-
mo initiũ sumpsit. Nã ber/
no abbas moritur⁹. oddo-
nem olim musicũ cluniacen
sis cenobij ꝯstituit abbateꝫ
ea ꝯditõe vt eccĩa cluniacẽ-
sis ꝗtannis gigniacẽsi ꝑsol
ueret. xij. denarios. Od/
do aũt mire ac incõꝑabilis
sanctitatis in monastica di-
sciplina feruẽs. cũ eiusdem
ordinis mõchi. a ꝓmis eoꝝ
pãtris bñdicti institutõibus
ꝑlimũ declinauerant. Quã
obrem ꝑmot⁹ oddo abbas
feruorem semimortuoꝝ de/
nuo excitauit. et multa ad
monachoꝝ instructõem scri
psit. Et laudabilis ĩstitutio
btĩ bñdicti in diuersis ceno
bijs reuixit. Hic a remigio
antisiodorensi in musica et
dialectica a ꝓmo ẽ eruditus
historiã de sancto Martino edidit. Ubi ꝛ paulo post
in domino sanctissime quieuit.

Oddo pim⁹ pẽ cluniacẽ

IOannes eius nominis decimus. pãtria roman⁹.
patre sergio. pontifice anno domini nongentesi
monono pontificatum inijt. presul rauẽnas is antea
fuerat. eꝑatu deiecto ꝑpli tumultu. Uerũ lando mor/
tuo põtificatũ adeptus. spũs militares magis ꝙ re-
ligioni deditos gessit. Indigebat auteꝫ huiuscemodi
põtifice eccĩa. q̃ ꝯfestim ꝯ̃ sarracenos ytaliã ĩ multis
locis occupãtes cũ alberico hetrurie marchione ĩ au
xiliũ accito ꝯflixit. ꝛ superãs ab vrbis finibus sũmo
uit. Is ĩ triũphi modũ romã rediẽs alberici odium ĩ
se concitauit. ꝛ cũ eũ e roma expelleret. vngaros ĩ yta
liã vocat. q̃ plus calamitatis ꝙ sarraceni ytalie intulere. Joannes aũt seditiõe
militaria militib⁹ guidonis comitꝭ captus. ꝛ ĩ vincula ꝯiectus. ceruicali in os
ꝯiecto necat̃. põtificat⁹ sui ãno. xiij. mẽse secũdo. die tercio. Eius ĩ locũ alter io
annes subrogat̃ veꝝ qꝛ vi sedẽ occupauerat. E loco statim deiectus cõnumera
ri inter pontifices non meruit.

LEo sext⁹. pãtria roman⁹. legitimis suffragijs põtifex creatus. vir vtiqꝫ bo
nus. q̃ nil tyrãnicũ ĩ vita ꝑ se tulit ĩtegre ꝛ modeste vitã ducẽs ac rei diui
ne ꝯsulens. reuocare ciues ad ꝯcordiã temeritate ꝓoꝝ põtificũ adhuc tumultu
antes. cõponere res ytalie. pacare externũ hostẽ. ꝓpulsare barbaros a ceruici/
bus ytalie conatus ẽ. Sed dũ in hijs opibus laudabilib⁹ ṽsaret̃. septimo mẽ
se. die ꝗntodecimo põtificatus sui morit̃. sepeliturqꝫ ad sanctũ petrũ.

STephan⁹ ei⁹ noĩs septim⁹ pãtria roman⁹. eo tꝑe põtificatum inijt q̃ hũgari
alemoniã saxoniãqꝫ ꝑplantes. ab heinrico germanie rege apd̃ mersburgã
ingẽti clade supati sunt. ei⁹ ãt vita mãsuetudis ꝛ religiõis plena fuit. q̃ secũdo
põtificãt⁹ sui ãno. mẽse vno. die. xij. morit̃. Jncꝫ. b. petri basilica sepelitur.

Linea summoꝝ pontificũ

Anastasius tercius

Lando

Joannes decimus

Leo sextus

Stephanus septimus

Berengarius eius nominis primus. forouilianorum dux. roma oriundus ex longobardorum regum stirpe progenitus. et in bellicis artibus prudentissimus. ludouico predicto superato. primus in ytalia imperium sibi vendicauit. imperauitque annis. 4. romani enim et ceteri ytali nullum ab imperatore diffidijs regni francie implicito. auxilium aduersus rebelles longobardos affuturum intelligentes. berengarium ducem forouiliensem crearunt imperatorem. nec tamen adeo in creatione illa fuerunt concordes. quin guidonem spoletanum ducem alij regem ytalie declarauerunt. In ytalia vero creati principes noui. inter se diffidentes. aliquot commissis prelijs concurrerunt. primisque in congressibus guido berengarium incommodis affecit. At berengarius vir magnanimus aerei militaris scientissimus breui superior euasit vt guidonem in etrurie ciuitatibus quas tenebat. in suoque ducatu spoletano se oporteruit continere. Itidem fecisse dicitur ambrosio alio bergomensi comiti. Quibus fugatis et interfectis berengarius in vnum copijs suis contractis. cum romanis etiam bellum gessit. quod quidem landonis pape prudentia cito sedatum fuit. Guidone autem mortuo. lambertum filium illi in regno successisse certum est. cum quo plurimas concertationes habuit. a quo (vt nonnulli affirmant) postquam ab vngaris cum quatuordecim armatorum milibus apud forumiulium fugatus fuerat. apud veronam fugatus est. Berengarius imperij sui vires nomenque ad eam ytalie partem que nunc longobardia ad alpes vsque obtinebat. Magna enim tum erat inter ytalos germanos et francos de possessione imperij concertatio. Unde et grauissima bella orta sunt. nec extincta sine multorum interitu. omniumque prouinciarum calamitate. annitebantur tamen romani ytalique imperij nomen in prouincia retinere. ferunt igitur berengarium a landone pontifice fuisse coronatum.

Hugo arelatensis comes post berengarium imperauit in ytalia annis. x. hunc elegerunt ytali contra rudolphum burgundum qui berengarium imperio priuauerat. cui cedens absque contentione rodulphus in burgundia se recepit. Duxit vero vt debuit hugo ytalie regno potitus rodulphi regis exemplo admonitus suspectam eorum a quibus vocatus fuerat fidem. et dato sampsoni cuidam ex ducibus suis exercitus negocio. illos quid fieret principio ignorantes in exilium egit. Nec tamen hugonem regem. sua satis tutata est prudentia. Nam arnoldus bauarorum dux a factiosis exulibus. alijsque domi potentibus ytalis suasus aduersus eum in ytaliam cum paratissimo exercitu venit. quem veronenses primi regem ytalie appellatum intra menia acceperunt. vbi paribus animis est decertatum. Uicitque Hugo et veronensibus reiectam in racherium episcopum suum rebellionis culpam deprecantibus pepercit. episcopus papiam in exilium est actus tandem hugo cum parasset iniurias stephani pontificis mulctati vlcisci. in ipso apparatu moritur.

Berengarius secundus post vgonem vel vt alij volunt post berengarium primum accepto imperio imperauit in ytalia annis. 7. Hic itaque cum cisalpinam galliam tantummodo tueretur. Iter hungaris dedit. vt in etruriam irent. euersis vrbibus ingentem predam asportarunt. Per idque tempus post pacatos vngaros imperium ytalie. vt restauraretur annitente berengario tyranni quibus formidolosa erat eius potentia perniciosis ytalie machinationibus resistere perrexerunt. Rudolpho burgundionum rege suasionibus pollicitationibusque in ytaliam accersito. qui perditorum hominum ytalie magnatum potius quam exercitus sui viribus fretus. berengario pulso in illius quondam imperij parte ytalie tribus annis regnauit. Nec tamen diu tardauit vltio. que bonos earum regionum eque ac perfidos afflixit. Etenim vngari ad quos berengarius confugit. salardo duce in ytaliam venientes. Et omnia per que incedebant vastantes. papiam obsederunt et vi captam ferro et igni absumerent sunt admissi. Tandem berengario secundo quem ytalia pulsum ad hungaros confugisse diximus. apud illos. vel vt alique habent scriptores apud bauaros vita functo. berengarius tercius in ytaliam venit.

Reges ytalie

Berengarius primus

Hugo

Berengarius secundus

Berengarius tercius

Berengarius tercius primi berengarij ex filia nepos. in ytaliam veniens. anno salutis nongentesimo trigesimoquinto imperio potitur. quem vero et quantum adduxerit exercitum. aut eius gentis ope adolescens exul sit reductus nullus scribit. Sed apud multos constare videmus ipsum stephani septimi pontificis temporibus ytaliam ingressum esse. Sed interea sarraceni ad garganum sedentes appulis calabrisque noua excursione vastatis. beneuentum vrbem obsident spoliatamque incendunt. Quibus vltra progredi vt romanos inuaderent fines parantibus romani pontificis ioannis decimi suasionibus impulsique adducti guidones comitem cohortibus tumultuario delectu coactis perficiunt. Is in barbaros ducens furentes repressit. berengarius quoque imperium quieteque in ytalia reintegrare cupiens. pacem federaque cum hungaris firmauit. hungarique rabie qua in ytalos tot per annos assueti fuerant in externos versa alemaniam denuo populare ac vastare ceperunt. Ferunt alique hunc berengarium annis octo regnasse. Licet alij ea aliaque de quarto berengario similia scribant.

Anno mūdi. 6133. Anno xp̄i. 934.

IOannes vndecimus papa: pr̄ia romanus: eo tempore pontificatū iniīt: quo sanguinis fons genue largissime effluxit: future magne calamitatis indiciū. Nam τ genua a saracenis ex affrica venientibus tum capit̄ ac diripit̄ Et vngari ytaliā ingressi longe oīa ac late populati sunt. Joannes aūt pontificatus sui anno quarto. mense decimo. die. xv. morit̄. vacat tū sedes dies. xij.

LEo septimus papa. natione romanus. vgone τ lothario in ytalia imperantibus post ioannē pontificatū adeptus nil dignū memoria gessit. q̄ potificatu assumpto. cū remissus esset. pontificatus sui anno tercio. die decimo moritur. Et in basilica petri sepelitur. vacat tum sedes dies tres.

IOanne vndecimo pontifice. anno nongentesimo tricesimoquinto saraceni affricam incolentes vt iam p̄missum est. ingenti ducta classe orā oēm etrurie maritimā populati sunt. τ genuā circūacti. vrbēq; graui obsidiōe p̄ssam ceperūt. in qua maxima vsi sunt seuicia. vrbe eī spoliata. Et ijs qui arma ad defensionem induerant. primo impetu cesis. oēs pariter puberes masculos cū facta preda nauibus impositos abduxerūt. Quidā tn̄ scribunt impuberes genuensium ex affrica in patriam breui reductos fuisse.

CUm creatus est pontifex leo septimus. ad eius anni terni tēpora guilhelmus scribit heinricū germanie regem ac imperatorem: de quo supra p̄missum obijsse. Cui sit in regno imperijq; titulo suffectus otto filius mathilde saxonie regis filia de quo in sequentibus mentio fiet.

STephanus octauus papa natione germanus. post leonem pontificatum iniens. Cum pontificatum suscepisset ita a romanis seditionibus vexat⁹ est. vt nil memoria dignū ab eo geri potuerit. immo vero (vt Martinus refert) in tanta seditione mutilatus. turpiter aliquādiu. vitam duxit. Cum ob inhonesta vulnera prodire in publicum erubesceret. Parabat quidem rex hugo tantā iniuriam vlcisci. s; in ip̄o apparatu moritur. Cui quidem lotharius filius in regno succedens. hac de re nullam mētionem fecit. vel q̄ populi romani amicus esset vel q̄ breui regnauit. biennio eñ post mortem patris suꝑuixit. Stephanus v̄o pontificatus sui anno tercio. mense quarto. diebus. xij. moritur. vacat tum sedes diebus decem.

S. Sipertus

BIpertus quez alij Ugibertū appellant. lotharingie ꝓuincie nobilis princeps. vir sanctitate τ ceteris virtutibus insignis hisdem temporibus ob clara miracula sanctis ascribitur. Qui inter cetera sue virtutis oꝑa dū viueret gemalitense cenobiuz in francia ꝓprijs impensis. magnificentissimis opibus breui extruxit.

SAnguinis quoq; fons hoc anno vt premissum est historicis testātibus in genua vrbe maritima in loco vbi dicitur fontanella. ꝑ diem integram largissime effluxit. qui τ future calamitatis vrbis ciuibus demonstrauit. vt de saracenis ex affrica soluētes genuam vsq; peruenerūt iam dictum est.

MArtinus tercius papa. pr̄ia romanus. Uir quidem mansuetissimus qui placabilitatem τ mansuetudinem stephani septimi imitatus est. pontificatum eñ adeptus. bella omittens. religione sese totum addixit. templa vetustate collapsa instaurans. pauperes elemosinis pascens. Nō caruit tamē hui⁹ temporibus europa ip̄a bellica rabie. Nam cum otto annitteretur ytaliam īgredi. aduersante lothario magne cedes vtrinq; cōmisse sunt. adhortāte tamē eos martino pontifice. vt ab armis discederent. cum vbiq; fame τ penuria rer̄ oīm laboraretur. Tercio autē pontificatus sui anno. mense sexto. die. x. morit̄. τ in basilica petri sepelitur. sedes vacat dies duodecim.

AGapitus secundus papa. natione romanus. ardente tumultu bellico ytalia pontifex creatur. homo sane magnanimus. qui ottonem germanie regem contra berengarium imꝑatorem. cognita eius superbia vocauit. Cui⁹ ope inter hunc pontificem τ ip̄m berengariū qui omnia sibi contra ius fasq; vendicabat lites composite sunt. Fuerat hic vir valde innocens. τ reipublice xp̄iane amator precipuus. Qui pontificatus sui anno nono. mense septimo. die decio moritur. Eo fere tempore quo oddo cluniaceñ. monasterij abbas in domino q̄euit. Et in basilica beati petri sepelitur.

Linea summor̄ pontificum

Joannes vndecimus

Leo septimus

Stephanus octauus

Martinus tercius

Agapitus secūdus

Reges ytalie

Lotharius

Lotharius eiꝰ noīs secūdus hugonis p̄dicti filiꝰ. p̄re defuncto imperiū susci-piens imperauit annis. 2. Berengarius eñ tercius magnis externoꝝ adductus copijs ī ytaliā reuersus. ad p̄mā cuius aduentantis famā rebelles in vgonē animi. multis ī ytalie regionibus sunt ostēsi. Is cū p̄uidisse vgo q̄d viribus nequisset. ꝯsilio p̄uidere perrexit. Missis nāq; ad hostē iā aduentantē oratoribus cū eo hijs constituit federibus. vt se ytalia discedente lotharius filius ꝛ beregarius ytalie reges equo iure oīa administrarent. Uixitq; aliquot annis solo nomine cōsortiū. quod berēgarius acri vir ingenio lothariū sp̄reuit. q̄ apud papiā cū vxore alunda nobili ac ferocissima muliere. Cuius dotis iure eā ciuitatē ꝛ multa oppida obtinebāt se ꝯtinēs iniuriā dissimulauit. Ugo interim post paꝝ q̄ arelatum redierat diem obijt. Lotharius aūt romanoꝝ amicus ꝯtra ottonē heinrici filiū bellū durissimū suscepit. q̄z cū otto romā ingredi ānitteref. hic eidem aduersari cepit. ꝓ quo maxime cedes hincinde cōmisse sunt. Secūdus tūc elapsus erat annus regni berengarij tercij. quo in tp̄e lotharius solo noīe rex fato est functus. Et berengarius alundam. ne alicui nuberet p̄rimonij sui dominiuz. Et ytalie regnū p̄ dotis occasionem inuasuro. publice apud papiaꝫ carceri mancipauit. Eo aūt mortuo ottoni nupsit.

Rudolphus

Rudolphus q̄ apud veronā berengariū supauit. quē ferūt postea tribꝰ annis impio potitum esse vt p̄missum est. Is rudolphus burgūdie dux. q̄ superioribus diebus hugoni arelatensi comiti in ytalia cesserat postea francoꝝ rex factus regnauit annis. 2.

Quid tp̄e berengarij imp̄atoris aut lotharij regis nomē auctoritas vel potentia effecerit ꝛ an tres vel quatuor berengarij extiterint. vt ignoret facit scriptoꝝ ariditas. Igit̄ cū obscure de berēgarijs mentio fiat nullꝰ mirabit̄. q̄ vincencij beluacensis. fratris martini polonicasensis archiepi. Sicardi cremonēsis epi. ricardi ꝛ guilhelmi monachoꝝ. gotfredi viterbiensis. ꝛ fratris ptolomei de luca chronicoꝝ libros plegerit. Ne eñ omes eoꝝ hac in re errores q̄d longuꝫ eē recenseamus. quū aliq̄ eoꝝ dicāt p̄mū berengariū q̄tuor. ꝛ secūdū. xij. annis imperium tenuisse. tempa lotharij ꝛ tercij berengarij ad. xiij. annos protrahūt. vt quq; ip̄os imp̄atores latinos cū regibus ꝛ tyrānnis interiectis. p̄ ānos duos de triginta tantūmō in ytalia fuisse vltimus dictoꝝ scriptoꝝ lucēsis affirmet. Quā q̄ igitur pauci dictoꝝ imp̄atoꝝ regū ꝛ tyrānoꝝ tempora distinguere possint. Id certum habemus a berengarij primi initio imperio ad othonis primi ex germanis legitimi imp̄atoris coronationem a ioanoe duodecimo pōtifice romano factam. annos ad qn̄inquaginta intercessisse. Et ip̄m othonē berengariā in lōbardia primo regnare permissum. postea in exilio egisse.

Beregariꝰ q̄rtus

Berengarius quartus que alij ꝓ tercio ponūt. mortuo lothario imperatore imperio potitur. ꝛ cum alberto filio imperauit ānis. xj. Uir certe dignissimus. ꝛ acri animo ꝛ industria celebris. Qui cum apud vngaros exul a patria militaret audiens heinricū bauarie ducem hungaros supasse. Is eñ aquilegia capta. cum forte tunc hūgari ytaliam inuadere dispositi iustinopolim aduenerīt. quibus sese opposuit heinricus. ꝛ cōmisso bis ꝑlio hūgari accepta primo ꝛ iterū clade repulsi in hungariā redierūt. Inde omnē ytalie p̄tē ditissimā que aquilegiā papiāq; intercedit excursione populatus est. Berengarius repente stationibus exercitu papiā ꝑperare cepit. Q̄d cum habuisset exploratum heinricus. exercitum apud papiam nauibus impositum deduxit in padū. Inde continuato ex eo loco itinere intra austriā se recepit. Postea berengarius vniuersam ytaliaꝫ obtinuit. ꝛ imperatoris nomen sibi indidit ꝛ albertum filiū ytalie regem nūcupauit. Cūq; nimiū oneribus ꝛ vectigalibus ytalos p̄mere cepit. Et alundā lotharij vxorem in Garda veronensis agri cum sola ancilla carceri mancipasset. ꝛ omnia sibi contra ius vendicare. ytali ꝑ agapitū othonē regem in ytaliā vocāt. qui eos in regno ytalie deturbauit. ꝛ alundam vxorem duxit.

Albertꝰ filiꝰ suus

Albertus berengarij filius apud rauēnam constitutus venetos mercatores multis affecit incōmodis comaclensiū eñ nauigio quod illi haud quaq; tenue tunc habeban t fretus. mare illud latrocinijs tenebat infestum. Id cum veneti diutius pati nec possent nec vellent. nauigio tumultuarie cōtracto. in comaclium ducto oppido primo impetu captum cum oppidanorū nauibus incenderūt captos autem oppidanos et iuramento ne vltra in predam cuipiā aduersum se obedirēt astrictos dimiserūt illesos. Otho deinde contra berengarium in ytaliam descendit quem tandem post magnas cedes victum in potestatem accepit. Et statim alterum in constantinopolim. alterum in germaniam exilio relegauit. vbi demū ambo vitam finierunt.

Taxis hūgarie rex

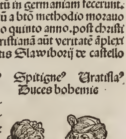

TAxis rex hungaroꝝ. hūgaros suos pulsus de bauaro. quē in ytalia regnare opinaret vlturus. patissimo exercitu ytaliā irrupit. tantusqꝫ ytaloꝝ animos tūc pauor inuasit. vt vltimū impēdere exterminiū cōtremiscerēt. Berengarius vo siue ꝓpiciore vsus fortuna. siue cōsilij prudentia. Albertū mittēs filiū taxim multa oratū puicit. Et acceptis nūmoꝝ modijs argentoꝝ (vt tradūt) decē recedens ytalie pepercit.

HVngari enī postqꝫ ꝑ germaniā primo postmodū ꝑ galliā satis fuerat debachati. deinde bulgaros tributarios fecerūt. postea barbare efferate gentis alluuio tot tantasqꝫ nationes ꝛ ꝓuincias satis supqꝫ inūdauerat. ytalia sue calamitatis pte nō caruit. ytaliāqꝫ ingressi. Venerūtqꝫ via forojuliensi. malo ytaloꝝ ab initio mūdi barbaris patefacta. furētesqꝫ hungari cede incendijs ꝛ rapinis cūcta vastantes. Albericꝰ qꝫ marchio cū ꝑ inuidiā ingratitudinēqꝫ e roma pulsus fuit. vngaros ad oppssionē romane vrbis accersiuit. Ea aūt gens romani agri fines qꝺ in ꝓuinis albericus ꝗsiuerat nequaqꝫ attigit. Etruriā vo oēm quā albericus saluā esse pactus fuerat. cōmissis summa ꝛ alias inaudita impietate cedibus incendijs ꝛ rapinis ꝓpe destitutā desertāqꝫ reddidit omēs enī mortales feminas atqꝫ hac mares q̄ cedibus supfuerāt aut fuga ꝓlabi nequiuerāt in vngariā abduxit. Tandē sub ottone primo impatore impetū in germaniam fecerunt.

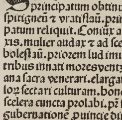
BOemia añ hec tpa ad xp̄m cōuersa. vbi worziuous vltimꝰ paganoꝝ ducū a btō methodio morauorū archiepō cū ludimilla cōiuge ad baptismi grām pductꝰ ē. nongētesimo quinto anno. post christi saluatoris ortū. ludimilla sancta mulier habita etiā miraculis claruisse fert. Christianā aūt veritatē āplexi fidem catholicam inter bohemos magnoꝑe ampliarūt. ludimilla filia fuit comitis Slawiborij de castello Bzew quod postea melinca dictum ē.

Spitigneꝰ Vratislaꝰ Duces bohemie

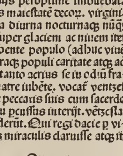
SPitigneus filꝰ borziwogij primi xp̄iani ducis bohemie. post obitum eiꝰ principatum obtinuit. Is enī ex ludimilla sancta muliere tulit duos filios spitigneū ꝛ vratislaū. primus patri successit. sed moriens sine filijs fratri principatum reliquit. Coniūx aūt vratislai drabomitia de durissima gente luticeñ. saxis. mulier audax ꝛ ad scelus prona. duos pariter filios viro peperit vētzeslaū ꝛ boleslaū. priorem ludimille tradidit educandū. alteꝝ ipa nutriuit. alūpni ex nutribus innati mores ventzeslaus pietatem colere. mansuetudinē pre se ferre. xp̄iana sacra venerari. elargari multa pauꝑibus. nulli obnoxius esse. boleslaus ydoloꝝ sectari culturam. honores ambitiose querere. adulterari. rapere. occidere. in scelera cuncta prolabi. pᷓ supꝛema ordinās ludimille quousqꝫ liberi adoleuissent gubernationē ꝓuincie dimiserat. Id egre drabomicie fuerat socrū ī castello thetin strangulari iussit. ipa imperiū accipiens in omēs crudelis etiā ventzslao filio infesta cui preferre fratrem non dubitauit.

S. Ventzslaus dux bohemie

VEnceslaus dux bohemie filius vratislai quē beata ludimilla. vt nepotē carissimū in fide xp̄iana gloriosissima matrona bohemorum prima margarita. ac sacris litteris ꝛ eloquijs peroptime imbuebat. Quem potus cibiqꝫ parcissimū fuisse tradūt. corporis maiestatē decoꝝ. virginitatem ad vltimū vite seruasse. diuina in templis officia diurna nocturnaqꝫ nūqꝫ neglexisse. Et noctis quidem tempe nudis pedibus super glaciem ac niuem iter agentem vim frigoris minime sensisse. Inijsse eum iubente populo (adhuc viuē te matre) principatū creuerat iam ventzeslai nomē. miraqꝫ populi caritate atqꝫ admiratione celebrabat. Sed quanto ceteris dilectior. tanto acrius se in odiū fratris matrisqꝫ cōcitabat. Fit conuiuiū apud boleslaū matre iubēte. vocat ventzeslaus qui ꝛ si mortem instare predixerat. facta tamē de peccatis suis cum sacerdote ex more xp̄iano ꝯfessione. fraternā domū ingredit. Ibiqꝫ statim boleslai manu ꝑcussus interijt. vētzeslai sanctitatem. Quo die cessꝰ est xp̄m deum testimoniū perstitisse memorie prodiderūt. Qui regi dacie ꝑ visum apparens. suo martyri edem construi mandauit. ipm aūt ventzeslaū multis miraculis claruisse atqꝫ inter sanctos martyres ab ecclesia receptum tradunt.

Otto primus rex

OTto ex mathildo filia theoderici regis saxonū ꝛ heinrici regis filius ei successit in regno. Is ꝓclarissima multa maximaqꝫ ī regnis frācie ꝛ germanie gessit. ꝛ cū eiꝰ virtutꝫ fama etiā in ytalia celebris haberet. agapitꝰ pōtifex multiqꝫ ꝓceres berēgarij albertiqꝫ filij tirānidē exosi. illiꝰ opem rebꝰ afflictꝫ italie poposcerūt. q̄ cū quīquagita ꝛ eo vt aliq̄ volūt āplꝰ armatoꝝ milibꝰ mouit. trita et apta ꝑ forijulij regionē via. italiā ingressus berēgariū impio ꝛ albertum regno ytalie deturbauit. Italiaqꝫ potitus alundam lotharij q̄ndā vxorē carcere eductā in vxorē accepit. Reuersus ī germaniā otto ex alunda vxore anno vix dū elapso filiū suscepit. Cui ottoni postea secūdo fuit appellatio. Ottoqꝫ rex interea boleslaum bohemoꝝ ducem inimicos ī se animos ꝓferentem domuerat. Quo felicitate dum omnibus in locis rex prestantissimus. idemqꝫ vir optimus otto vtit. gloriosi ꝛ simul saluberrimi facinoris occasionem est nactus cū hungaris bohemis vt infra patebit.

De progressu imperii ac trāslatione eius in germanos.

IMperiales tituli. imperiūq; a romanis gallisq; ac longobardis ablati. Et ab ottone nunc suscepti. in germaniā hic primū transferūtur. vbi et nūc vsq; cōseruantur. Et qm̄ deo auxiliante hoc in loco in germanoꝝ imperiū deuenimus. Nō alienū videtur pro huius excellentissime dignitatis cognitōne. pauca de progressu sacri imperij in medium afferre breuissima ex amplissimis altius repetentes. qd̄ maximi auctores tam legū interpretes: q; sancti doctores de cesarea potestate sentiant. ac eius translatione in germanos

ROmana regia potestas. quā sacrū imperium vocitant ab ipa humane nature ratione. q̄ optime viuēdi dux est. Cuiq; omes parere oportet. originem ducit. Exactis nāq; ex paradiso delitiarum primis parentibus. Cum in agris homines atq; in siluis bestiaꝝ modo vagarentur. victuq; sibi ferino vitam propagarent. Animaduertit homo. nā rōnis participē illum deus creauit. hominem homini ad beneuiuēdū maxime conducere. societatemq; fore plurimū necessariam. Sic ergo qui segregati prius vitā in siluis more ferarum ducebant. siue docente natura. siue deo volente totius nature mgr̄o insimul conuenere. societates instituerūt. domos edificarunt. oppida muris cinxerūt. artes inuenerūt. et cum alter alterius cōmodis inseruiret. placebat mirūm modum singulis vita ciuilis. dulcisq; nimiū videbatur et ꝓpinquoꝝ et amicoꝝ consuetudo. Cuius fuerant prius exptes. Uerum sicut ab homine multa parantur homini cōmoda. Sic nulla est pestis que homini ab homine non nascatur. Ceperunt itaq; homines violare societatē: fidē frangere. pacem turbare. iniuriam cōciuibus vicinorūq; tum opibus tū matrimonijs insidiari. rapere alienā. phas omne obrūpere. nec em̄ pacis emula mat litiū sui q; prodiga cupiditas passa est diu manere ius sancte societatis illesum. Cum ergo premeret ab initio multitudo ab hijs qui viribus erāt editiores. Ad vnū aliquem confugere placuit virtute prestantem. Qui et iniurias prohiberet. inferri tenuioribus. Et equitāte constituta. summos cum infimis pari iure teneret. Idq; nedū vna in gente. sed in pluribus factum est. Atq; hij sunt qui postea regis nomen obtinuerunt. Quoꝝ constituendorū causam publica dedit vtilitas iusti prope mater et equi. Nec sane aliam ob causam rege fuerat opus. nec tante dignitatis fastigium cuiq; cōmittere oportebat: vt ceteris omnibus preferret. honoraretur ab omibus. ac preciperet omnibus. nisi vt esset qui publica tueretur. ac iusticiam ministraret. Uerū cum plurimos reges orbis haberet. Cepit (vt fit) pluritas principum discordiam parere. Nāq; cum modo de finibus. modo de iurisdictione ꝯtēderent. Nec esset qui lites dirimeret. nisi gladius. cum nemo minorem se altero reputaret. strepentibus ac furentibus bellis. Nec ciuitas cum ciuitate. nec ꝓuincia cum ꝓuincia conuenire poterat. dulceq; illud ac suauissimū humane societatis cōmertiū ꝓhibebat. Sed affuit presto benigna humane nature prouidentia. Que suapte ingenio ad optima tendit. nec vult q̄ sunt queq; futura sunt male disponi. Hanc igitur operante ad vnū principatum. quem greci monarchiam. Nostri vo imperium vocitant reduci singula placuit. Nec em̄ aliter pax poterat vniuersalis haberi. Hinc illud assirioꝝ imperiū exortum est. Hinc grecorū principatus alexandri magni virtute atq; fortuna ex europa in asiam ac libiā ampliatus. Hinc carthaginēse. Sed cū hec imperia nūq; sibi totū orbem subiecissent. Ac ꝓpterea pacem vniuersalem parere non potuerūt. Placuit siue humane nature altrici. siue ipsius nature domino rectoriq; deo. romanū imperium excitare. Roma igitur vt premissum est ab initio per reges gubernata est. septēq; regibus paruit. Quibus exacti duo constituti sunt penes quos summū ius esset. Ad extremū cū neq; populus neq; senatus satis ꝓhe ꝓuincias vrbēq; regerent data ē vni potestas vt ratū esset quicq̄d ab eo cōstitueretur. Cui rei principiū iuliū cesarem ꝓstitisse non est ambiguū. Constituto vt diximus principe lege antiqua q̄ regia nūcupatur. populꝰ ei et in eum omē suū imperiū ac potestatem contulit. Nec em̄ vel populare regimen qd̄ polliticū. vel optimoꝝ ciuiū qd̄ aristocraticum appellat. tam iustum tamq; pacificū esse potest. quā monarchicū qd̄ in romano principe recognoscimus. Quod aliquando per ytalos. aliquando per hyspanos. Interdū per affros. dalmatasq; constat administratum. Peruenit etiam ad grecos diuq; apud constantinopolim tante gloria dignitatis permansit. Et quāuis aliquādo duo insimul fuerint augusti: vt dyoclecianꝰ et maximianꝰ. non nūq; etiā plures. Id tamē vsurpatione magis q; iure contigit. In apibus em̄ inquit Gregorius pnceps vnus est. Grues vnā sequūtur. imperator vnus. Obuenit aūt hec dignitas nūc senatus electione. nūc populi vocatione. nūc militari fauore: nūc principis ordinatione. Demū vo negligentibus romā grecis: eāq; nunc barbarorum. nūc aliorum direptioni relinquentibus. populus ille romanus qui suo sanguine tm̄ parat imperium. Quiq; suis virtutibus monarchiam fundauerat orbis: venientem in auxiliū eius Carolum magnū francorum regem natione germanum. qui vrbem sacraq; loca ab omni hostiū concursione defendit. primo patriciū post augustum concurrente summi ꝯsensu pontificis acclamauit. a carolo itaq; magno imperij dignitatē occidenti restitutam. vsq; ad ludouicū arnulphi filiū imperiū apud gallos nō parū habuit incrementū: veꝝ postea principum illoꝝ ignauia. splendor ille romani imperij in obscuras tenebras conuersus est. atq; imperium quod annis centum et decem franci potiti fuerāt. demū in longobardos deductum est. Postremo in germanos duce ottone heinrici regis filio translatum est. Taliq; modo in germanos romanū imperiū constat esse translatum. atq; vsq; in presens obseruatur. Quod per varias manꝰ deductum. Nunc ad fridericum tercium ac filiū eius regem maximilianū per legitimā electionem deriuatum est. Quibus suprema in temporalibus est ex alto cōmissa potestas. vt bella feliciter pagant: pacē decorent. et reipublice statum sustentent. Ad quas res omnes populi. omnes nationes. omesq; reges ac pncipes. huic imperio libētibus animis se submittent.

Anno mundi. 6153. Anno xpi. 954.

Joannes duodecimus papa romanꝰ. de via lata. pr̄is Alberici potentia fretus. pontificatum occupat. Octauianꝰ is q̄dem primo vocabaṫ. Albericus eñ q̄dam romanꝰ ciuis potentissimus per factionē cū magnatibꝰ initam. ꝑqꝫ vim clero ⁊ pplo illatam filiū suū octauianū creari pontificē obtinuit. Qui ioannes duodecimus appellatus ē. Is vitā nedū pontifici. ſ; cuicūqꝫ priuato turpem in pontificatu duxit. Quippe q̄ p̄ter venationis (cui se totum dedit) leuitatē. mulieres palā habuit cōcubinas. Erant tū rome duo consules ex nobilitate quotannis. q̄ ad vetusti cōsulatus exemplar summe rez̄ p̄essent. Et p̄fectus itē n ex nobilitate creatus pplo ius dicebat. Ex plebe aūt creati singulis annis. xij. q̄bus decarconibꝰ erat appellatio. senatꝰ vicē consilijs deliberationibus obtinebāt. Parebant v̄o romanis a q̄bus ingratus annuos accipiebant oēs vrbes ⁊ oppida vicina etrurie intra vrbeuentanū tudertinūqꝫ agros in vrbē vergentis. Et quicq̄d a neapoli ⁊ a marsis reatinisqꝫ ad vrbē pertinet vlteriora ꝑtim greci. ꝑtim sarraceni occupauerāt. Octauianꝰ itaqꝫ potētia ī sa tis libera ciuitate fretus. pontificiū munꝰ humeris suis nequaqꝫ conueniēs sibi desummi. Hac q̄dem indignitate moti duo cardinales litteris ottonē obsecrant. vt clerū pplmqꝫ romanū e manibus berēgarij ioannisqꝫ duodecimi vendicare conareṫ. aliter xp̄ianā fidem cū imperio periturā. Quorū ioannes vterqꝫ noīe. diaconus vterqꝫ dignitate. ⁊ ordine erat. Simulesqꝫ lr̄as ad othonem multi ytalie ppli ⁊ potentes domi nobiles dederūt. Interim dū otto expectaret re ꝑ indices patefacta. Joannes duodecimus iracūdia eiꝰ erat impotens excādunt. Et cardinales diaconos naso vnū. manu alteꝝ mutilauit. hāc obrem otto in ytaliā mouens vrbē ingrediēs a ioanne honorificentissime suscipitur. coronaturqꝫ vt q̄dem tradūt. accepto germanie pannonieqꝫ titulo. Translato tū primū ad germāos imꝑio. alij a leone hoc factū existimāt. Cōposito aliq̄ntulū statu ciuitatis cū ioanne secrete collocutꝰ. eū a flagitijs deterrens. ad v̄tutem cohortabaṫ. Verū cū nequaqꝫ moueri e sentētia v̄bis eum cerneret. ad minas conuersus. Is iudiciuz reformidās in siluis more fere aliquādiu delituit. Interim post paucos q̄z redierat menses obijt. Et vt multi habent scriptores in adulterio deprehensus. pontificatus sui anno nono. mense tercio. die q̄nto Eius v̄o in morte sedes dies. 12. vacat.

Benedictus quintus papa. patria romanus. ex diacono in seditione pōtifex creatur. ab his potissimū qui ioanni cognatione factioneqꝫ cōiuncti fuerāt. Cū prius otto leonē electū cōfirmasset. ꝓterui tū b̄ndictū in petri aplo sede ꝓ romano pontifice locauerūt. Ea cū intellexisset otto non vltra v̄bis cōminationibusqꝫ agendū ratus. primū omni agri ⁊ ditionis romanoꝝ ciuitates. ⁊ oppida pleraqꝫ capi diripi ac magna ex ꝑte vastari curauit. Romā exinde adeo dura pressit obsidione. vt modiū furfuris ꝑ eam tempestatez triginta aureis venūdatū fuerit. tantisqꝫ coangustatos malis romanos benedictū ottoni dederunt. ⁊ leonē acceperūt. Edomita romanoꝝ proteruia. otto in germaniā reuersus benedictum apud hausburgā relegauit. vbi post paucos menses vita est functus Vixit aūt in pontificatu mensibus sex dies quinqꝫ. Sedes deinde diebus viginti vacauit.

Leo octauus papa. ciuis ⁊ latronensis ecc̄ie ꝓthoscenarius a clero pplo qꝫ romano pulso ioanne pōtifex creatus añ b̄ndictū. quē otto in sede petri ꝯfirmauit. q̄z cū furētes romani ⁊ passione obcecati eiecissent. agentē imperatorē spoleti adijsset Otto eos vi ⁊ armis ꝯpulit leonem suscipe. q̄ statim romanoꝝ inconstantiā pertesus auctoritatē oēm eligendi pontificem a clero populoqꝫ romano ad imꝑatorē trāstulit. Leoqꝫ ꝑiter vix ad terciū mensem q̄z restitutus fuerat superstes fuit. Anno eñ p̄mo. mense quarto moriṫ.

Joannes. xiij. papa. narniēs eps. p̄ria rōnus p̄re ioāne epo leoni successit. quā petrus vrbis p̄fectꝰ capitali odio ꝓsecutꝰ ē. Accersitꝰ autē Jofredꝰ in cāpaniaz comes potens armatis stipatꝰ. ioannē in pōtificem lateranēsi cepit. ꝑduxitqꝫ ī adriani molē. quā tūc sic̄ ⁊ nūc castellū sancti angeli appellabāt. pōtiferqꝫ ibi aliq̄t custoditꝰ diebꝰ in campaniā ductꝰ est ad iofredi libidinē retinēdꝰ. Veꝝ interfecto iofredo eiꝰqꝫ vnico filio a ioāne capuano p̄ncipe. pōtifex xj. mēse sui exilij romā ꝓpere redijt. otto cognita pōtificis calamitate romā perueniēs ꝯsules p̄fectū cū decarchonibꝰ ī vincla conijcit. Inde cū otto senio ꝯfectꝰ obijt. nō multo post ioānes pōtifex sexto pontificatus sui āno. mense. xi. die quinto subsecutus est.

Benedictꝰ sextꝰ papa p̄ria rōnus ioāni ī pōtificatu ⁊ calamitatibꝰ successit. q̄ ⁊ ip̄e a cincio ciue rōno. ⁊ q̄dē ꝑpotenti ī castellū scti. angeli trusus; eo in loco nō multo post strangulaṫ vel vt alij hūt fame moriṫ anno p̄mo. mēse sexto sui pontificatus.

Linea summoꝝ pontificū

Joannes duodecimus

Benedictus quintus

Leo octauus

Joannes terciusdecimus

B̄ndictus sextus

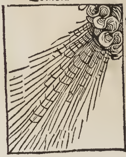

Otto primus germanoꝝ impator. heinrici regis nobilis heres in regnū succedens. Anno salutis. 962. postq̄ in germania decē ⁊ octo annis regnauit impator a pontifice declaratus. imperauit annis. xij. primo in palatio aquisgrañ. a hildiberto archiepō magūtino prim⁹ coronatus. Uir vtiq̄ xpianissim⁹ ⁊ eccle romane amator atq̄ acerrimus defensor. Qui domito bolesłao boemoꝝ duce post liberatū ludouicū francie regem pacē regno dedit. Eodemq̄ tꝑe Ugo magnus comes parisiensis q̄ sororē ottonis in mrīmonio hēbat. Ludouico regi francie iterato inimicari ceperat. qđ cū intellexisset otto ne continendo in fide sororio satis ꝑ nūcios litterasq̄ ꝓficeret. secūda expeditione in franciā delatus ipē cōpescuit. ⁊ regi parere ac subesse coegit. Dux quoq̄ gisilbertus q̄ regis ottonis sororē habebat in vxorez aduersus francos vt hostis ad andernacū ꝓcessit. vbi a francis victus fugiens in reno submergitur. Rex aūt belgicā ingressus totā in deditōnez redegit. post hec rex ludouicus viduaz gisilberti vxorē in cōiugem accepit. hungari quoq̄ siue q2 vicinos ꝯtiguosq̄ bohemos ab ottone domitos ac subactos indigne ferrent siue q2 illum francie expeditionibus occupatū min⁹ resistere posse crediderint. impetū in germaniā fecerūt. atq̄ sup licum fluuiū ꝓpe ciuitatē augustā cōsederūt. Quibus otto ꝑcibus vdalrici sanctissimi illius vrbis epī motus occurrit. Duxit vero in illos magna spe. nec minori cōfidentia plenus otto. ⁊ paribus animorū ardoribus paribusq̄ hincinde odijs ꝑlio. qđ aliqđ diebus ꝑ solas noctes intermisse fuisse ferūt. decertatū ē. Quāq̄ vō ottoni ⁊ germanis victoria cesserit cruētissima. Cecidit em̄ in eo ꝑlio gener regis cōradus ⁊ dux wormaciensis. hūgari tamē nō fusi supatiq̄ potius q̄ pene ad internitionē cesi fuerūt. Adeoq̄ tūc eneruata ē potentia hungaroꝝ vt multis postea tꝑibus se cōtinuerint. Tres in eo prelio reguli ad potestatem ottonis viui ꝑducti sunt. quos germani ottone etiā vt ꝓhiberet admitēte. laqueo in hungaroꝝ dedecus suspēsos necauerūt. Ea tot tantarūq̄ diu ⁊ multis ꝯtinuataꝝ ī locꝭ victoriaꝝ. ottonis fama rōnis ytalisq̄ suasit. vt cū berengarij albertiq̄ filij. tum etiā ceteroꝝ ytalie tyrannoꝝ malis finē quererēt. ottonē orauerūt vt romanā ecclīam liberaret. Moturus germania otto filiū ex alunda vxore susceptū ottonez nomine annū etatꝭ septimū agentē in germanie regē apud aquisgrañ. coronauit. Ottoni rome appropinquāti romanos obuiam effusos fuisse. illūq̄ triūphi apparatibus in vrbem deduxisse multi cōcordant scriptores. Joannēq̄ duodecimū ottonem in cesarem romanūq̄ impatorem augustum coronasse. Alij eā coronatōem leoni octauo attribuūt. quā opinionē Gracianū in decretis secutum fuisse videmus. Inde cum ioanne multis instituit vt a flagitijs temꝑans vitam pontifice dignā duceret. Et cū suasiones paꝝ prodesse intelligeret. episcopos ytalie cōuocari curauit. Sed pertinax in turpitudine ioannes roma fugiens in montibus delituit. Cū magnus ad impatorem cōcursus factus. efflagitatūq̄ est vt quēpiam ille dignū pontificē designaret. otto modestia vsus electū se iubente a clero ⁊ populo leone cōfirmauit. quo facto ⁊ rebus vrbis rome cōpositis otto spoletū accessit. Is quoq̄ grecos in apulia ⁊ in calabria supauit. Et romanoꝝ imperiū ad frācos oriētales reduxit. atq̄ in goslaria saxonia argentifodinas inuenit Madeburgam vbi sepultus est ornamentis plurimis decorauit. ⁊ metropolim fecit. denarij item ab eo ottolini vocati in ytalia constituti sunt. Alia insuper facinora laude digna inuictissimus hic impator strēnue gessit. Erat em̄ mitissimi ⁊ singularis clementie homo. Suscepta itaq̄ imperij dignitate singulis ꝓpe annis ex germania in ytaliā veniebat. Tandē ottonem filiū admodū senex rome imperij consortē fecit. Quo facto in germaniā ꝓfectus. senio ꝯfectus. viēne morit̄. Cui⁹ corp⁹ in madeburg germanie vrbē delatū. in tēplo scti mauricij qđ ipē sumptuosissime construxerat sepelitur.

Ferūt multa ꝓdigia tū ytalia apparuisse. Nā ⁊ lapis de celo mire magnitudinis cecidit. sceuiente vētoꝝ ⁊ hymbriū ꝓcella. Et in vestib⁹ multoꝝ signū crucis ac q̄dē cruēte diuinit⁹ apparuit. q̄ q̄dē portenta indicare magnas clades ⁊ calamitatē ecclesie multi interpretabantur.

Scisma quoq̄ decimū ⁊ vndecimū sustulit otto magnus imperator. deposito em̄ ioanne cuz populus ac clerus rō. leonem creasset. absente ottone a consanguineis ioannis leone eiecto benedictum subrogarunt. Indignatus otto coegit romanos abrogato benedicto leonē suscipere.

Cometa

Eclipsim horribilē sol passus ē die venerꝭ hora diei tercia. q̄ die in hyspania addamaram rex sarracenoꝝ a Radamiro xpianissimo rege gallicie in bello superatus est.

In ytalia cometes mire magnitudinis apparuit protendens famē. q̄ secuta est. Rexq̄ otto corpus sancti Innocentij in vrbē madeburgā transfert. anno quoq̄ ottonis. xxxij. comes quidem eius familiaris rome a dyabolo arrept⁹ vt dentibus se discerperet ad ioannē. xiij. papā deductus. vt cathena sancti petri in collo circūdaret̄. fallaces clerici aliam cathenam adhibuerūt. cū nihil remedij sentiret allata cathena qua petrus a nerone ligatus fuerat collo apposita dyabolus spumans ac clamans abscessit. Theodoricus metensis episcopus arrepta cathena. nisi abscisa manu. se non dimissurum ait imperator. ad sedandam litem a papa ioanne obtinuit. vt anulum huius cathene exsectū episcopus obtineret. id summo honore obseruauit.

Linea iperatoꝝ

Otto primus

Madeburga. olim parthenopolis a venere parthenia appellata: q̄ ibi colebat. Et vrbs v̄ginū dicta. metropolis ac p̄maria saxonie vrbs. ad albim fluuiū sita. Is fluuius in montib⁹ exoriens. qui bohemiā morauiamq₃ disterminat. Et ꝓuinciā mediā fermie perlabit. p̄mo in occidentē. deinde in septētriones versus. vt ꝓuinciā relinquit ꝑ angustias montiū ⁊ abrupta ꝯualliū p̄ceps saxoniā petit. quā duas in partes dirimens Madeburgā vrbem magnā alluit. Deinde in occeanū fertur. vbiq₃ a rheno flumine eq̄ terrarum spacio distans. nō minorē illo ꝑlabēs agrū. Neq₃ romani albim ip̄m (vt Strabo tradit) trāscenderūt quē pleriq₃ germanie terminū sarmacieq₃ quondā dixere. Hec inclita vrbs impatoꝝ pontificūq₃ honesta sedes. Tres in ꝑtes diuiditur. Estq₃ munita menib⁹ ac propugnaculis. turribus quoq₃ ac fossatis excellit. In eaq₃ sunt magnifice dom⁹. ꝑpolite platee. ampla ⁊ ornatissima tēpla. Carolus q̄₃ magnus nobilem ep̄atum ibi ordinauit. Confecto em̄ longobardoꝝ bello: potentissimo rege capto. nullā morā interponendam putauit. q̄n in galliā cōfestim rediret. Saxonicū q̄ppe intermissum bellū eū domū reuocabat. saxonū gens longe maxima erat ac etiā bellicosissima pene germanoꝝ oīm. hi falsos colentes deos. cū neq₃ diuini neq₃ humani iuris quicq̄₃ pensi haberēt. nihil eque ac religionem nostram. hominesq₃ ei deditos oderunt. Proximi erant francis. cum quibus continenter bella gerebāt. Hec palma cum carolo magno quasi diuino munere reseruata videretur. Sic renouatum est cum saxonibus bellum. Quo nec maius vllum nec grauius diuturniusq̄₃ a carolo gestum fertur. Tres enim ⁊ triginta annos cum ferocissimis gentibus certatum constat. Tandem penitus saxones debellati. se suaq̄₃ omnia potestati caroli permisere. Victis impositē leges vt patrijs ceremonijs. falsisq̄₃ dijs postbabitis xp̄ianam fidem profiterentur. magnū numeꝝ obsidum darēt. modicis terminis septi. Erat autem carolo in bellis gerendis hic p̄mū p̄positus finis. vt xp̄iane fidei legem. quantum in se esset extolleret. ideo purgata saxonia decem episcopatus in ea instituit. sedes prima pōtificalis ab eo fundata. ecclesia Osnaburgen̄. super hasam fluuiū in honore petri q̄₃ summe coluit. Secunda halberstaden̄. in honore sancti stephani. que prius ī Oesterwick fuit. Tercia myndēsis sup wesarā fluuiū in castro wedekini. Quarta bremensis in honore sancti petri super weseram. Quinta padebornensis fundata in honore beatissime virginis marie. Sexta verdensis in loco fardan dicto su-

per aleram fluuium. Septima monasteriensis in honore sancti pauli. Octaua hildensemēsis quā carolus primū in aulica fundauerat. morte preuentus incompletam reliquit. Nona bambergensis in hāmonis id est iouis castro. que olim aquilonarium caput fuit. Decima sedes episcopalis celeberrima est Madeburgēsis in honore diui mauricij fundata super albiam in partbenopoli quondā partena dicta. Ea tamen a carolo magno instituta fuit primo in Styde super dominio comitum de Swalenworch. qui nūc de lippia appellantur. deinde traslata ad valersleue. postea ad vrese. Tandem per Ottonem primū imperatorem gloriosum anno salutis tricesimo supra nongentesimū ad Madeburgam mutata. Et eius auspicio in primatū alemānie sublimat. Cui primus episcopus prefuit sanctus Adelbertus. vir omniū virtutum plenus. habz hec vrbs insignis in honore sancti mauricij ex quadrato lapide templum ornatissimū, ottonū cesarum nobile opus. Et in eo sancti florentij corpus. Credunt quoqz vnam e sex ydrijs ibi esse. in quibus vinū ex aq̄ factum. a domino saluatore euangelistarum tradit historia hanc plebibus ostendunt. materia marmorea ē ac perlucida. vini capax quantum equus ferer possit. Alteram et minorem apud hildemenses esse affirmāt Vexillum quoqz sancti mauricij hic quotannis ostēditur. magistratus vrbis ius ciuile romanorum abbreuiatum et saxonica lingua conscriptum. non sine reuerentia custodit. quod magni caroli auctoritate firmatum tradunt. Eoqz in decisione causarum vicine gentes recurrūt. magna et venerabilis earum legum auctoritas habetur. Extat in ea ymago perpulcra Rolandi. qui caroli ex sorore nepos fuit. Prestans fortitudine vir. Et post ingentem hostium cedem in prelio cū de hispania victa exercitum in galliam reduceret. a vasconibus interijsse dicitur. Hic est Rolandus quem (vti fama est) tempestate sua corporis robore et animi magnitudine. longe ceteris alijs prestisse. Cuius fortia facta per vniuersum orbem celebrantur.

Madeburga

Anno mundi.6173. Anno xp̃i.974.

Donus secũdus.patria romanꝰ.bñdicto pontifici surrogatus. Hic multe modestie ⁊ integritatis fuit pontifex. Et si nihil in pontificatu gessertit quo magnope laudaret. Non tñ vel aliqua iniuria affectꝰ. vel ignominia annotatus ẽ. Anno aũt pontificatus sui primo morit. Et in basilica petri sepelitur. diebus tantũmodo duobus sedes tum vacat.

Bonifacius septimus papa. cuiꝰ pr̃ia ⁊ cognomẽ ob ignobilitatẽ reticet. Hic cũ malis artibus põtificatũ adeptus fuisset. male etiã amisit. Nam inito magratu cõspirantibꝰ simul bonis ciuibꝰ relinquere vrbẽ coactus. Inde qꝫ recedens p̃ciosissima queqꝫ e basilica santi petri. subtrahẽs. cõstantinopolim ꝯfugit. vbi tamdiu substitit quo ad diuenditis q̃ sacrilegio abstulerat. magnam vim pecuniaꝝ cõparasset: q̃bus tanq̃ʒ adminiculis occupande tyrannidis fretus. vrbem repetit. ciues romanos largitione corrupturus. Obstabãt conatibus suis viri boni. maxime v̑o ioannes diaconꝰ cardinalis. quẽ captĩ adiuuantibus q̃busdam pniciosis hoĩbus oculis statim priuauit. atqꝫ ipe tantoꝝ maloꝝ auctor sine timore siue penitẽtia patrati sceleris in seditione turpit vitam finiuit. Vixit aũt in pontificatu mensibus septẽ. diebus quinqꝫ. vacat tum sedes dies. viginti.

S. Vdalricus epũs

Vdalricus ep̃s augusteñ. ex clarissima comitũ de dillingen prosapia ortꝰ. In cenobio sancti galli enutritus. q̃ litteris ac diuino cultu instructus. cum ⁊ habitũ religionis optasset. ab inclusa admonitus ne faceret. Cũ eũ futurũ ep̃m denũciaret. a cõsanguineis deinde ep̃o adelberano traditꝰ. Tandẽ diuino nutu in ep̃m ꝓmotus. totũ se diuine contemplationi ac restaurandis ecclesijs dedit. q̃ suis v̑tutibus ac orationibꝰ mira gessit. in hũgarica expeditõne p̃cipue cũ otto imperator eos vicit. Amisit quoqꝫ in eo bello diopoldũ frem ⁊ regniboldũ filiũ sororis. Inde ecciam diue affre instaurãs ac ecc̃liam sancti ioannis ac stephani. Tandem post multas patiẽtie coronas anno domini nõgentesimo septuagesimotercio. Etatis v̑o octuagesimotercio. Sacerdotij q̃nquagesimo migrauit ad superos. inter sanctos relatus. Sepultꝰ a diuo wolfgango ep̃o ratisponẽsi ĩ eccia sancte affre. fuitqꝫ sc̃titate ac miraculis clarissimꝰ.

Benedictus septimꝰ papa. pr̃ia romanꝰ. Statim inito põtificatu synodũ Remensem celebrauit. vbi gilbertũ seditiosum virũ ⁊ nigromanticũ dãnans. arnulphũ ep̃m ab ip̃o gilberto pulsum in integrũ restituit. Hic annuẽte ottone sene ottonẽ eius filiũ cũ theophonia vxore in lateranẽsi ecc̃lia coronauit. Vir autẽ optimus instabat vnũquẽqꝫ rogando vt in creando impatore rei publice xp̃iane cõsulerent. Moritur pontificatus sui anno octauo. mẽse sexto. Vacat atqꝫ sedes diebus quinqꝫ.

Ioannes decimusquartus papa. pr̃ia romanꝰ vel (vt nõnulli volũt) papiẽsis bñdicto surrogatus. Hic post assumptũ pontificatum mẽse tercio a romanis capit. Et in mole adriani. vt in publica custodia inclusus. Ibi tamdiu pedore carceris inedia et molestia animi maceratur. quoad vitam turpiter finiuit. Quo mortuo ⁊ in basilica petri sepulto. cessauit papatus dies decẽ. Deiectus ne pontificatu fuerit. vel ob impotentiã ⁊ tyrannidẽ vt quidã coniectãt vel ob inuidiam maliuoloꝝ ⁊ seditiosoꝝ quorundam haud satis constat adeo sunt confuse istorum tempore historie.

Ioannes. xv. papa. pr̃ia romanꝰ. p̃re leone p̃sbitero e regiõe galline albe põtificatũ adeptꝰ. miro odio in cleros exarsit. vñ ⁊ merito ab ipsis clericis odio hitꝰ ẽ. maxĩe v̑o q̃d diuina hũanaqꝫ oĩa cog̃tis ⁊ affinibꝰ suis elargiebat post hito dei honore ⁊ rõne sedis dignitate. quẽ certe errorẽ ita posteris tradidit. vt ad nr̃a q̃ʒ tp̃a puenisse cernimus. Hijs deniqꝫ erroribꝰ ac rapacitatibꝰ inuolutus deo volẽte morit. octauo põtificatus sui mẽse. Sepeliturqꝫ in basilica petri.

S. Cõradus ep̃s

Conradꝰ q̃ʒ ꝯstancieñ ep̃s p id tp̃s ⁊ ip̃e religiõe sc̃titateqꝫ ac doctrina atqꝫ alijs v̑tutibꝰ insignissimus fuit. Is ex nobilibꝰ ĩ germania ortꝰ pentibꝰ. lr̃is eruditꝰ. a nothingo ep̃o ꝯstãciẽsi auditor cãꝝ inde p̃positꝰ effectꝰ. pꝰ eiꝰ obitũ a. s. vdalrico ac clero ĩ ep̃m electꝰ. inde ecciam ꝯstãcie ⁊ duas añ portã ꝯstrui fec. Et cũ tercia vice hierosolimã petijsset. ĩ eccia. s. maurícij sepulcꝝ dñi adistar hierosolimitani ꝯstrui fec. Celebrãs ĩ die pasce araneã ĩ calice delapsam cũ fiducia sũpsit. q̃ pꝰ ea hora prãdij sine lesione de ore eiꝰ exiuit. Plenꝰ tandẽ dieꝝ pꝰ varia miracl̃a obijt. vj. kal. decẽbris. Episcopatus sui anno. lxij.

Linea summoꝝ pontificũ

Donus secũdus

Bonifacius septimus

Benedictus septimus

Joannes decimusquartꝰ

Joannes quintusdecimꝰ

Linea iperatoꝝ

Otto secundus

OTto secūdus impator. quē otto magnꝰ pr̄ impij cōforte fecerat. quē etiā pōtifex cū theophania vxore ī lateranēsi eccia coronauerat. anno domini. 975. solus impare cepit. Uir q̄dē ⁊ ipe optimꝰ ⁊ eccie ro. accerrimus defensor. Qui cū esset vir strēnuus añ acceptū impiū pacem regno grecoꝝ dedit. Et theophaniā ioannis ɔstantinopolitani impatoris sororē in mr̄imonium accepit. Nam otto pr̄ filiū ottonē re ī sarracenos grecosq̄ bñ gesta. reuersum ɔsortem imperij asciuit. Uoluitq̄ in īperatorē a romano pp̄lo ex prisca ɔsuetudīe acclamari. quē pontifex inunctū impiali diademate insigniuit. Hic post mortem pr̄is in germaniā rediјt. Et heinricū bauaroꝝ ducē sibi rebellem domuit. Sed dū ea occupat̄ expeditōe otto impator. Lotharꝰ rex frācoꝝ in lothoringiā copiosum ducens exercitū. eā romani imperij ꝓuinciaꝫ occupauit. Et aq̄sgrañ. delatus agros populatus ē. in quē cū otto ex bauaria duxisset exercitum Lothoringia in potestate facta. Lotharius in ꝑisius est reuersus. ottoq̄ in frāciam ingressus laudunensiū suesionūq̄ agros vastatis. parisioꝝ q̄ꝫ suburbia īcendit. Dū in patriā copias reducit. apud auxonā fluuiū nō nihil incōmodi accepit. Deinde vo cōparato maiore exercitu in ytaliā ɔ̄ basiliū ⁊ constantinū impatores grecoꝝ Joanni genitori defuncti suffectos veniēs. qui iam calabriā ⁊ eaꝫ ꝑtem ytalie occupauerāt q̄ ad siciliā vgit. apud basentellū supdtus. otto impator fugiēs cum repente ad litus scaphe se cōmisisset a pyratis quis esset ignorantibus interceptus ē. in siciliamq̄ ꝑductus. S ibi agnitus. sese ꝓmissa siculis ingenti pecunia liberari. romāq̄ ꝑduci obtinuit. Et de pyratis sumptū ē a siculis suppliciū. Cuꝫ romā ꝑuenisset otto ꝑquirēdis ɔgregandisq̄ fracti exercitus sui reliquijs diligenter opam impendit. Et q̄ꝛ copiaꝝ p̄sidio destitutus. in deserto res signoꝝ romanos animaduertere nō auderet. Jrā in beneuētanos exercuit vrbē capit ⁊ incēdit. Trāslato inde sancti bartholomei corpore romeq̄ꝫ in insula tybernia collocato. Eo loci maxime q̄ olim iouis hostia lycaonia dicebat̄. Ferunt ottonē beneuento deleta in vrbeꝫ romā reuersum de quibusdā sumpto supplicio. nō multo post translatum sancti bartholomei corpus rome mortuū. Et in vestibulo. b. petri (qd̄ paradisum vocant) labro porphiretico. qd̄ adhuc introeūtibus ad leuā apparet honorificentissime sepultū relicto ottone tercio filio successore ac adelisia filia. Alarani montis ferrati marchionis vxore.

Bruno episcopus

BRuno Coloniensis eps. Ottonis pmi germanꝰ ob vite sanctitatē maximo in p̄cio habitus est. q̄ p̄ter doctrinā ⁊ sctitatē mōsteriū celeberrimū apud coloniaꝫ sb̄ titulo btī panthaleonis martyris fundauit. ac maximis impēsis tandē ꝑfecit Js post wifridū archiep̄atum coloniēnsiū suscepit. Huiꝰ opa a roma coloniā corpa sctōꝝ Elysij. patrocli cū baclo sancti petri translata sunt.

Odiolo abbas

ODiolo post maiolū sctm̄ abbatē cluniacensem q̄ in cluniaco magnū sui apud posteros vita ⁊ miraculis exemplū reliquit. Hac tempestate floruit. q̄ ex clerico bernacensi in mōachū ꝓfessus cluniaci fit abbas. Qui rexit monasteriū ꝑ annos. lvi. miro religionis feruore. Qui inter cetera sue sctitatis memorāda cōmemoratione oīm defunctoꝝ post festū oīm sanctorū in burgundia primū adinuenit ⁊ instituit. Qd̄ q̄dē sctm̄ institutū ad oēs eccias ioannes. xvi. pontifex obſuandū trāmisit ⁊ approbauit. Js anno incarnationis. 1048. nocte circūcisiōis spm̄ btm̄ reddidit deo

Eduardus rex

EDuardus angloꝝ rex. Et ipe tū regno tūq̄ sctitate clarissimꝰ extitit. qui postea nouerce sue dolis ac fraudibꝰ interfectꝰ. martyrij palmā adeptꝰ. miraculis claruit multis.

Alpharabius phus

ALpharabiū natōe arabū insignē q̄dē pħm hisdem tp̄ibꝰ viguisse multaq̄ scripsisse tradunt de q̄bus etiā pauca apud latinos hn̄tur cōmentaria.

Ludouicus rex

LUdouicꝰ q̄rtꝰ eiꝰ nois frācoꝝ rex ⁊ vltimꝰ ex caroli magni genere natꝰ. pꝰ lothariū frācis regnare cepit. cū nullos ex blāca hūit filios. hugoni strēnuisse militi ex testō regnū ⁊ vxorē donat. Cuiꝰ genealogia ac posteritas nūc apud francos regnat.

Thedaldus comes

THedaldꝰ Canusij regiēsis oppidi comes athone p̄re comite defuncto successit. Uir aīo ⁊ rebꝰ bñ gestis insignis. Cuiꝰ ob merita pōtifex ioānes ferrariā ytalie vrbē eidē possidendā ɔcessit. Qui cenobiū ī agro mōtuano celeberrimū ī honore diui bn̄dicti fundauit. Qd̄ postea gloriosa matildis filia eiꝰ celeberrime ꝑfecit magnis adhibitis ornamentis ⁊ predijs.

Linea summorꝝ pontifici
Joannes sextusdecimus

Gregorius q̄ntus

Joannes septimusdecim⁹

Siluester secūdus

Joannes decimusoctau⁹

Joannes sextusdecimus. papa natione roman⁹. pōtificatū iniīt ottone im/perāte. s₃ nō dum coronā imperij adepto. fuit aūt vir tante doctrine vt multa ꝛ quidē eleganter ediderit. Agitatus deinde seditionib⁹ a crescētio consule romano impiū vrbis sibi vendicare conante, cupiditati homīs cedēs. exulatū in hetruriā abijt. at v̄o crescenti⁹ cognita Joannis indignatione. q̄ ottonē contra se cū exercitu in ytaliā vocabat. ipius pōtificis cognatos ꝛ amicos q̄ in vrbe remanserāt. ad hoiem mittit rogatum. vt omissa accersendi ottonis cura. ad vrbē cū ptāte redeat. pollicetur q̄ se ei in oibus obtempaturꝝ. Precibus igitur suorꝝ pmotus ad vrbe veniēs pdeūte obuiā crescentio cū oibus mgr̄atibus ꝛ vrbana multitudine. Et crescētius cū vniuersis seditiosis petita venia pedes pōtificis exosculati sunt. atq₃ ita in ꝯcordiā redacti vitā sil' cū q̄ete i finē traduxere. Morit aūt pontificat⁹ sui anno. x. mēse. vi. die. x. vacat tū sedes dieb⁹. vi.

Gregorius ei⁹ noīs q̄ntus natione saxo. p̄re ottone. Bruno añ vocatus. ottonis tercij auctoritate ob cōsanguinitatē pontifex creatur. Verꝝ ottone in germania exñte seditionib⁹ romanorꝝ ꝛ potissimū crescentij cōsulis exagitatus. in etruriā p̄mo. mox i germaniā ad impatorē confugit. Quo absente interim romani crescentiū. denuo cū summa potestate ꝯsulē decernūt. Qui statim ioannē natione grecū epm̄ placentinū nō min⁹ pecuniosum q̄₃ doctū pontificē creat. Cui⁹ nomē q̄dē supprimūt alij decimūseptimū vocant. at crescētius cognito ottonis cū magno exercitu ad vrbe₃ aduentū. menia ꝛ portas q̄₃ diligentissime firmat. Molē adriani munit hinc postea crescentij arx appellata est Superueniēte deinde impatore vrbē oppugnare adorto populus roman⁹ cum neq₃ tātis copijs par esse posset. demētia ottonis fret⁹ germanis portas aperit. Tū crescenti⁹ ꝛ ioannes ꝯsilij ꝛ auxilij inopes in arcē hadriani cōfugiētes se se acriter ꝯ hostes tuebātur. Verꝝ ꝓposita spe venie. dū ex arce ad impatore₃ se ꝯferūt. multis vulneribus a multitudine crescētius ꝯfodit. ioannes autem effossis p̄us oculis pōtificatu sil' ꝛ vita priuat. In pristinā q₃ sedem gregori⁹ vndecimo mēse q̄₃ pulsus fuerat restituit. Js cognita impij imbecillitate sanctionē retulit de impatore eligendo. vt statim patebit infra. Tandē secūdo pōtificatus sui anno. mēse. v. morit. Vacat tum sedes diebus. xv.

Joannes decimusseptim⁹ placētin⁹ ep̄s. vt dixim⁹ potētia crescētij romani cōsulis fret⁹. quē pecunia corrūpisse creditū ē. tpe gregorij q̄nti p factionem pontificatū occupat. quā pecuniā e cōstantinopoli detulerat. scisma igitur xij. fuit inter istos pontifices. Verum breui tpe durauit. Nā cū ignominia moritur decimo vsurpati pōtificatus mense. vacat tum sedes dies viginti.

Siluester secundus papa natione gallicus. Gilbertus antea vocatus. hic malis artibus pontificatum adeptus est. Adolescens em̄ ꝛ floriacēsi cenobio in aureliana dyocesi posito. cū₃ monachus esset relicto monasterio se totum diabolo tradiderat. hyspalim ciuitatem hyspanie bonarum artium causa peruenit. Ubi cum doctrine cupidus esset. qua in re tantū profecit. vt breui optimus p̄ceptor euaserit. Et vt ferunt ottonē impatorem ꝛ Robertum regē francie. ac alios insignes p̄claros q₃ viros habuerit discipulos. Igitur ambitiōe ꝛ dyabolica dominādi cupiditate impulsus largitione primo archiepiscopatum remensem inde rauennatum adeptus. pontificatū postremo maiore conatu adiuuante diabolo consecutus est. Hac tamē lege vt post mortē totus illius esset. Impator q₃ non vt philosophū sed vt pessimū magū cōsecrari fecit. Sciscitatus dyabolū q̄₃diu in pontificatu victurus esset. Respondit. Si non attigeris hierusalem diu viues. Dum itaq₃ pontificatus sui anno quarto. mēse vno. die decimo. In basilica sancte crucis in Hierusalem rome sacrificaret. fato se moriturum statim cognouit. Unde penitentia motus. Et errore₃ suum corā populo fassus. Et oēs primo post habita ambitione. ꝛ diabolicis fraudibus ad bn̄ viuendū adhortatus ē. Deinde vnūquēq₃ rogauit. vt post morte₃ corp⁹ suū mēbratim detrūcarēt disiectū ꝛ laceratū. sup currū imponerēt. eoq₃ loci sepelirēt q̄ spōte ab eq̄s vectū foret. Ferūt itaq₃ dei nutu ꝛ ꝓuidētia vt scelerati discant apud deū locum venie sibi relictum esse. si in vita aliquādo penituerint. equos ipos sponte ad lateranensem basilicam peruenisse. Eoq₃ loci sepultum corpus fuisse.

Anno mundi. 6203. Anno mundi. 1004.

Joannes ei⁹ nominis decimusoctauus papa. Cui⁹ cognomē et patria ob ignobilitatem ignoratur. quarto mēse die vigesimo post initum pontificatum moritur. Unde ob breuitatem pontificatus. nil ab eo vl' a quopiā alio gestum memoria dignu₃ scribitur. nisi q̄ illo quinquemestri pontificio multa prodigia apparuere futura mala indicantia. Uisus ꝛ cometes. et terremotus multe vrbes concusse.

Linea iperatoꝝ

OTto tercius. secūdi ottonis filius impator. āno nongentesimo octogesimoquarto admodū puer pr̄i in regnū succedēs. imꝑauit ānis. xviij. Hic a parentibus in ꝟtutibus oībus eccleq̄ꝫ romane defensione nō degenerās bella multa, etiā cū gloria ingenti cōfecit. Cū aūt post obitum ottonis secūdi de nouo impatore creādo cōsultatio haberet. Et alij ottonē terciū secundi filiū. Alij henricū bauarie ducē primi ottonis ex fratre nepotē exposcerēt. Instarētq̄ꝫ ytali qdam vt crescentio numentano res cōmitteret. germani statim q̄ tū freqntes rome aderāt ottonē terciū delegere. pōtifex aūt nc seditio aliqua oriret germanoꝝ sententiam approbat. q̄ postq̄ꝫ impator creatus fuit. priusq̄ꝫ romā peteret ad cōponēdas germanoꝝ res. xj. ānos cōsumpsit. Inde romā ꝓfectus a gregorio ex saxonū gente cōsanguineo quē obtinuit pōtificē declarari. breui post imperij romani bn̄dictionem diademaq̄ꝫ accepit. Eiusq̄ꝫ facti celebritate finita Otto impator archāgeli michaelis edem. q̄ ē in gargano mōte. votis se exoluturus q̄ pridem emiserat inuisit. inde romā reuersus breui se cōtulit ī germaniam. Tulerāt iniquo animo gregorij factā creationē quare vix dū excesserat italia otto. gregorius minis et maledictis exterritus impatorē adijt ī germaniā desidentē intellexerūt romani futuꝝ vt impator furens romā rediret. Ideo crescentiū cōsulē creauerūt. Venit interim otto ꝛ magnis fretus quas adduxerat copijs vrbem pene in circuitu obsedit. pplus pacē impatoris supplex orauit. germani admissi. Et ioannes pontifex atq̄ꝫ crescentius in sancti angeli arcē se abdiderūt. ꝛ cū ad impatorē se ꝯferrēt exeūtes. ī medio itinere intercipiūtur. ꝛ crescentius euestigio cōfossus. Joānes oculis orbatus ē vt p̄missum fuit. tūc gregorius qntus ad vndecimū quā abierat mēsem restitutus. acerrimā de accepta a romanis iniuria vltionem sumpsit paulo post eā fecit de impatoris electione sanctionē. quāuis etiā pauca de vltimis ottonib⁹ historici scribāt tam feroces ꝟo tamq̄ꝫ mirabiles fuerūt. vt vnus pallida mors sarracenoꝝ vel sanguinarius alter mirabilia mūdi cognominari meruit. De eis qdam scribit. Otto post otto regnauit tercius otto. Tandem ytalia pacata cū in germaniā redire decreuisset rome veneno intoxicatus obijt. Ei⁹ corpus in germaniā reportari p̄cepit. vt maioꝝ sepulcro inferret. Certū est eīn romanos q̄ ottonē ob factā eo impellente de impatoris electione sanctionē oderent. cū ferro armatis munitū neqrent cōfodere. veneno interfecisse. Nec tamen ausus est tunc etiā romanus populus sanctioni vt contra facerent intentare.

Adalbertus epūs

ADalbertus nobili genere apud bohemos natus post ditimaꝝ primū pragē epūm. hoc tempore ob p̄cipuā eius sanctitatē ꝛ doctrinā pragēsis episcopus maximo ī precio habitus ē. Et cū sibi facultatē regende plebis (q̄ rapinis ꝛ adulterijs assueta) non esse cerneret. abijt romā. ac cū fratre suo beate vite gaudentio in monasterio sancti alexij. tamdiu delituit donec iussu pōtificis maximi suas oues repetere iussus ē. Quibus cū esset prorsus ingratus. in hungariam ꝓfectus. Et stephanum hungaroꝝ regem cū vniuerso ferme eius pplō ad baptismi grām perduxit. Et poloniā ingressus gaudentiū frēm in ecclesia gnesnensi p̄dicatuꝝ euangeliū ordinauit. Postremo prutenos adijt apud quos dū xp̄i legem quā diligentissime p̄dicaret. gladio cesus. martyrio vitā finiuit. post cuius obituꝫ sanctus stephanus rex in honore eiusdem adalberti strigoniēsem metropolitanum ecclesiam fundauit.

MAlatestarū vetustissima ꝛ regia flāminee prouincie familia. his tp̄ibus ex germania ī ytaliā veniēs. plurimo adiutorio ꝯ tyrānos romano imperio fuit. Ob cui⁹ bn̄ficia atq̄ꝫ ꝟuitia otto terci⁹ cesar arriminū vrbē eidē ꝯcessit. Et multis ac magnis priuilegijs ꝛ gratijs illam extulit. Que familia postmodū in suos crescens ortus ex ea multi clarissimi pr̄cipes fortissimi ac grauissimi senatores emerserūt. qui plura loca edibus ac sacellis exornarūt.

S. wolfgangus eps̄

WOlfgang⁹ eps̄ Ratisponēn̄ ī ordīe. xj. Is natōe sueu⁹ ex nobilib⁹ ortus parētib⁹. in cenobio augēsi. ac ī herbipoli p̄rio edīscēs artiū rudimēta. Cū postea ī arte hūanitatiū doct⁹ euasisset. sui noī rōnem ī armario posuit struxerat ediculā mandrita lupambulus istā. Inde necessitate heinrico archip̄suli treuerensi iūctus. officiū scolastici exercuit ac ī clericū ordinat⁹. decan⁹ elect⁹ clericos in oīni honestate vouit. Vez archiepō rome mortuo ad tp̄s brunoni coloniensi archiepō adhesit. postea relictis mūdialib⁹ pompis: mōasticū habitū induit. Et p. s. vdalricū epm̄ fact⁹ p̄sbiter. Visiōe scti Othmari hita licētia sui abbatis exul ī noricū veniēs oriente ꝟsus pannoniā p̄dicatōis grā petijt. vbi heremiticam vitā in oīni sctimonia pegit. Fret⁹ auxilio piligrini patauiēn̄ epī ac auctoritate ottonis secūdi impatoris Ratisponēsi ecclīe p̄ficit eps̄. Vbi in oīni doctrina salubri ac ꝟtutibus p̄celsis miraculisq̄ꝫ p ānos. vj. ꝛ. xx. p̄fuit. Tandē anno dn̄i. 994. felici fine qeuit. a leone nono summo pōtifice ob crebra miracula sctōrum numero additus. Diuus eīn dux baioarie heinricus deuotionis gratia accedens ad sepulcruꝫ sancti wolfgangi eius monitu reperit in muro exaratū. post sex. Is post effluxū tempus dieꝝ mensium annorū sex arbitratus se morituꝝ. His trāsactis in regē romanoꝝ meruit coronari. Ideo deo ac sancto wolfgāgo gratias egit. Innumerisq̄ꝫ alijs claruit miraculis.

Racherius episcopus

Racherius episcopus veronensis prius monachus vir doctissim⁹ multa cōposuit. qui ꝯ heresim antropomorphitarum que in citrapadana prouincia surrexit scriptis impugnauit. sed parum durauit. Iste em̄ episcopus eruditissimus ꝛ ceteri cōprouinciales epiepiscopi virili animo occurrentes exterminarunt. Dicebantur aūt antropomorphite, vt gracian⁹. xxiiij. q. iij. scribit pro eo ꝙ qdam rustica simplicitate deum humana membra habere que ī diuinis libris scripta sunt arbitrabantur. antropos em̄ grece latine nūcupatur homo. Ignorantes domini vocem qui ait. Spiritussanctus est deus incorporeus ē nec em̄ membris distinguitur nec corporis mole censetur.

Ethgarus rex

Dunstanus archiepūs Cantuariensis miraculis magnis. ꝛ vite sanctitate clarus fuit. Is plura monasteria fundauit. ꝛ in die sue defunctōnis vt fert ab angelo antiphonam didicit. o rex gentiūꝫ ꝛ dominator eorum

Edgarus anglorūꝫ rex post edelstanū patrē anglis regnare cepit ꝛ regnauit annis. ix. Vir per omnia xp̄ianissimus. de quo habet ꝙ inter cetera virtutis sue opera singulo pene anno monasteriū vnū cōstruebat

Theodoricus episcopus

Adeobaldus quidam vltraiacensis eps̄ hisdē q̄ꝙ temporibus. ꝛ scientia ꝛ probitate vite floruit. qui ꝛ multa in laudes virginis marie ꝛ sanctissime crucis egregie scripsit.

Theodoricus episcopus Metensis vite sanctitate clarus. ꝛ in ordine episcopatus septim⁹. Is reliqas de ytalia ad se deferri curauit. ꝛ sancto fine q̄euit

Hatto archiepiscopus Maguntinus prius abbas fuldēsis. is wilhelmo filio ottonis p̄mi. quo tēpore hademarus abbas fuldensis monasteriūꝫ fulde magnifico opere cōstruxit in episcopatu successit. hic a muribus deuoratus in rheno perhibetur. qꝫ multitudinē pauperꝫ in horreo tempore famis quasi daturus collectam elemosinam concremari precepit. Nomen quoꝙꝫ eius mures delentes a parietibus ꝛ tapetibus abraserunt.

Odo episcopus

Odo episcopus cantuariensis clarus vite ꝛ sanctitate hac tempestate floruit. Similiter aufridus traiecteñ. epus. ꝛ gerhardus epus cameraceñ.

Omnes isti abbates venerabiles circa hec tēpora floruerunt guilhelmus dimonēsis. richard⁹ virdunensis. popo stabulensis. ostertus leodiceñ. berno augiensis abbas.

Monstrū mirabile ī vasconia apparuit duo habēs capita. ab vmbilico ꝛ sursuꝫ diuisa. habēs quoꝙꝫ duo pectora. ꝛ in vna parte comedēs aut dormiēs alia neutrum faciebat.

Monstrū in vasconia

Hugo magnus. cognomēto caputius. ludouico fracoꝝ rege defuncto ex ip̄i⁹ testō regnū obtinēs regnit vna cū vxore annis. 4. Sūt q̄ dicūt eū comitē pisiensiū vl' ducē fuisse eius p̄r qdē robertus tyrānus fuit. quē dātes florentin⁹ poeta in suo tractatu de purgatorio ca. 20. v. Chiamato macellariū fuisse dic. hic tn̄ fracoꝝ regnū nō ea āplitudine obtinuit. quo ꝛ pipinus ꝛ ceteri reges possedere. Tūc etenī oīs transalpina gallia austeria ꝛ magna germanie pars francorum finibus claudebatur. Sed trāslato in saxones iperio nō mō germania ꝛ heluecia ꝛ magna pars belgure, Quinimmo burgūdia imperio cessit.

S. Dunstanus

Adeobaldus

Hatto archiepiscopus

Abbates insignes

Hugo. ix. rex frācie

Potestas Imperialis. regalisq; potentia non solum vi nature introducta est ad publicam vtilitatem. Sed etiam per dominū saluatorem nostrum ihm xpm dei filium. in cuius manu sunt oīa regna mūdi. Et verbo comprobata reperitur ⁊ facto. qui ⁊ nasci voluit cum vniuersus describeret orbis. Et augusti cesaris censum tulit. nec hoc contentus. dari etiam pro se ac petro tributum iussit. Interrogatus quoq; an cesari censum dare liceret. Viso nūmismatē. reddite inquit q̄ sunt cesaris cesari. ⁊ que sunt dei deo. Hinc beatus ambrosius. Si tributum inquit petit impator non negamus agri ecclesie soluant. Inde iustinian⁹ cesar imperiū sibi a celesti maiestate traditum asserit. Nāq; sicut in spūalibus romano pontifici. singuli patriarche primatesq; ceteriq; pontifices ⁊ prelati subiecti sunt. quāuis ⁊ hoc aliquando greci negarunt. Et adhuc perfidum hussitarum genus inficietur. Sic ⁊ romano principi temporales quoslibet liquet esse subiectos. Posita est igitur sequens figura que in eligendo impatore tanq; firmissimis colūnis formata fuit Cognita eī imperij imbecillitate. varietateq; fortune. quo diutius apud germanos. summa potestas remaneret. Illeq; preceteris preesset. qui vtute ⁊ dignitate ceteris prestaret. Gregorius quintus summ⁹ pōtifex sanctionem retulit. haud abnuente ottone de impatore eligendo. quā vsq; ad tempora nostra seruatā videmus. videlicet solis germanis licere principem deligere. Qui cesar ⁊ romanoꝝ rex appellatus. tū demū imperator ⁊ augustus haberetur si eum pontifex confirmasset. Et cum canonū auctoritas impatorem in tempalibus eos precellere dicat qui ab eo recipiūt tempalia. Quis nō videt ⁊ populos ⁊ pricipes oēs ab imperatore qui mundi dominus est recipere temporalia. sibiq; idcirco debere obedientiā. Nempe quāuis aliqui parere romano negent imperio. Nemo tamen post augusti octauiani monarchiam. tantam vesaniam induit. vt sub alio quā sub romani regis titulo mūdi dominum orbisq; principem sese ausus fuerit appellare. Ceteꝝ vt hoꝝ sententiam expendamus qui se tanta fretos asserunt libertate. vt nihil omnino teneantur imperio. Quadam se potiri dicūt exemptione. quāuis istoruz proteruitati potius armis quā legibus obuiandū foret. vt quo iure se putant exemptos eodem se scirent esse subiectos. Libet tamen aliquid in hac re scribere. Cuncti ꝑfecto qui sub iugo se negant imperij. aut id priuilegio se asserunt assecutos. aut virtute aliqua. Priuilegiū autem aut ex beneficio imperij suscepisse aut aliūde. non est opus confutatione. Cum enim romanū imperiū adeo super omnes mortales in tempalibus sit erectum. manifesti iuris est neminem esse qui ei possit inferre preiudiciū. Certum est talia priuilegia non valere que summā auferunt potestatem. Nascūtur enim ex hoc discordie frequentes. fiunt rapine multimode. cōmittūtur cedes absq; numero. Cum pace turbata hinc atq; inde bella crassentur. Existente nemine qui maior omnibus iuris ordine litibus possit imponere modū. Qđ si vno sub capite viueremus. si vnam omnes sequerent obedientiā si vnū dumtaxat in tempalibus supremū principem recognosceremus. Floreret vbiq; terraꝝ pax: optima dulciq; omnes concordia frueremur. Cui⁹ rei signum manifestum ꝙ ab initio nascentis mūdi vsq; in hoc eui nunq; pacem fuisse legimus vniuersalem. Nisi cum ad vnuz cesarem augustum in modum celestis regni totus orbis oculos dirigebat. Quod licet ob reuerentiam xpi redemptoris nostri tūc contigerit q̄ nostram humanamq; formam induit. Sufficere tamen debet diuinū illum mūdi fabricatorem viam hāc ostēdisse pacis habende. cum orbis sub vno principe regeretur. Liquet igitur priuilegia que monarchico regimini obuiant. Ex quacūq; veniant potestate non habere vigorem. Eaq; non solum per successorem ſ3 ab ipso quoq; qui concessit esse cassanda. Nec eī tollerare principem decet. que ad subuersionem tendunt imperij. Sed aiūt aliqui proprijs se virtutibus id priuilegij se meruisse. q̄uis imperij nō interuenerit auctoritas. dicūt eī se suis armis. suoq; sanguine. prouincias vendicasse. q̄ vel a barbaris vel ab hostibus xpiani nominis occupabantur. nec romanū recognoscebant imperiū. Quod q̄ ridiculosum atq; iniustum sit ex superioribus licet intueri. Semper nāq; maior est vtilitas publica q̄ priuata. nec cōmittendū est vt potestas aliqua erigatur imperio similis. qualis in exemptis esset. qui nullum superiorem admitterent. que res monarchice dignitatis neruos elidit. scisma sub imperio facit. Et omnē humane societatis concordiā dirimit. Non tamen ꝓpterea regum ⁊ aliorum principum magnam esse potestatem inficiamur. sed esse eas sub imperio dicimus. Eorumq; correptionem quando tyranni efficiūtur ad romanū principem pertinere. Causas regum asserimus cesari remittendas: teneri oīes pro salute cōmuni imperatori parere. venire ad bellum vocatos. conferre impensas. mittere auxilia. prebere trāsitum. elargiri comeatū. nihilq; fugere qđ cesarea maiestas iniūxerat. vt quā a suis subditis obedientiam exigunt. Eandē suo dn̄o prestet impatori.

Translato ad alemānos romano imperio. quo solidiori firmitate subsisteret fundatuz. firmatumq; dicitur. supra quatuor colūnas. scilicet quatuor duces. quatuor marchiones. quatuor lantgrauios. quatuor burggrauios. quatuor comites. quatuor barones. quatuor liberos. quatuor milites. ciuitates quatuor. villas quatuor ⁊ rusticos. vt seques figura ostēdet.

De institutione electorum imperii.

Electores septem sacri imperii
Spirituales

Imperator glorio[si]

Rex bohemie
Palatinꝰ reni
Dux saxonie.
Marchio brandē.
Quatuor Lantgrauij.
Hassie.
Leuchtenbergs
Alsacie.
Düringen
Quatuor comites.
Swartzburgs.
Klefen
Zilie
Sophey.

Electorum imperiī institutio

Sanctionē de impatoris electione. fecit gregori⁹ qntus. ad vndecimū quā obierat mensem rome resti tutus. acerrimā de accepta a romanis iniuria vltionē sumpsit. Ottone eñ tercio p successionem nō si ne difficultate impatore creato. idē pontifex ex eadē gente nat⁹. cognoscens impij imbecillitatē ac fortune mutabilitatē. vt diuti⁹ apud germanos summa impij maiestas remanere posset. Synodo ꝯgregata statutū tulit de impatore deligēdo. solis licere germanis (q̄ inde electores sunt dicti) pncipē deligere. Quā sanctionem huc vsq̃ p annos supra q̄dringentos ꝯnatam videm⁹. vt ī futuꝝ nō p sanguinis successionē impium duceret. s̄ p solos germanos ꝓceres. vna cū bohemie rege impator deligeret. Qui cesar tūc ꝛ romanorū rex dictus. si a romano pontifice coronabit impator august⁹ appellet. De q̄ ꝯfirmatōne pleni⁹ hr̄ extra de elec. c. venerabilē. Suntq̃ vij electores. vt in figura claret. Magūtin⁹. Treuerēsis. ꝛ coloniensis archiepī Et marchio brādeburgensis. Palatin⁹ comes. Dux saxonie. Rex bohomie. Distincta sunt aūt inter eos officia. vt tres primi sint cancellarij. Germanie prim⁹. secūdus Gallie. ytalie tercius. Et brādeburgensis marchio camerari⁹. Comes palatin⁹ dapifer. Dux saxonū ensis portitor. Rex bohemie sit pincerna. quē tū his additū ferūt ad tollendas electoꝝ discordias. De h̄ quidā scribūt. Sunt aūt officiales isti Maguntinus Treuerensis Coloniēsis. Quilibet impij sit cācellari⁹ hoꝝ. Inde palatin⁹ dapifer. dux portitor ensis. Marchio p̄positus camere. pincerna bohemus. Hij statuūt regē seruātq̃ p ordinē legem. Atq̃ creant dñm cūctis per secula summū. Annū in quo hec sanctio facta est primū vel vt alij scribūt scdm supra millesimū xp̄iane salutis fuisse inuenimus.

FOrmam aūt ⁊ modū deligendi regem nouū per septem principes electores romani imperij. ⁊ eorū cōductum ac vocationē quō adesse teneant franckfordie in vrbe circa Moganū. Et q̄ pagenda sunt ac quo ordine. aurea bulla clarissime edocet. quā carolus quartus romanoꝝ impator in solenni dieta Nuremberge Anno. M.ccclvj. edidit. electus deinde cesar ⁊ romanoꝝ rex appellatus. tū demū impator ⁊ augustus habet. si eū romanus pontifex cōfirmat. Nostri em̄ impatores cū eligunt an̄ consecrationē coronationēq̧ romanoꝝ reges appellant. quasi pluris existimandū impatoꝝ q̧ regū nomen. Atuero prisci romani post expulsum Tarquinū supbum ob odiū regū. nomē regiū funditus sustulerūt. Senatus consulto statuentes ne quem deinceps regem in vrbe esse liceret. Cum impatores p multi tot annis re bñ ⁊ feliciter aduersus hostes gesta honoris causa appellarent. Tres em̄ gradus maioꝝ dignitatū apud romanos (de quoꝝ principe loquimur) fuere rex dictator, impator. Ex hijs suprema oim̄ potestas rex fuit. Post regem vo secūdū tenuit dignitatis locū dictatura post dictaturā impiū tercio gradu cōseqtur. Juli⁹ aūt cesar cū sepi⁹ post partā victoriā. esset impator ab exercitu appellat⁹, nō impatoꝝ aut regū. s dictatorꝫ nomē vsurpauit, tantū odiū regis nomē in vrbe exerat. Cū aūt cupet regis nomē. ⁊ vereret ppl̄i indignationē, moliꝰ tus expeditionē in pthos atq̧ asserēs in libris Sibillinis cōtineri. nō nisi a rege parthos supari posse. se regē dici, pcurauit. Qd maturāde mortꝫ sue cām pbuit cōiuratꝫ. Est āt iperiū armoꝝ exercituūq̧ ad tutādā augēdāq̧ rē publicā cōmissa auctas. Verꝫ qm̄ mos ille aboleuit omino. Nec soluꝫ ex vsu. s ex memoria q̧ germanoꝝ abijt. Hūc recentionē per plures ferme annos seruatū antiquū arbitremur. Sequamur a nr̄is maiorib⁹ religiose instituta. ⁊ ad nos vsq̧ traducta que consensus xp̄ifideliū approbauit. Ac deinceps diligētissimis doctissimoꝝ historicoꝝ scriptis (qd vnicū ē refugiū) oblectemur. Nec curiosi q̄d ceteri loq̄ntur.

Anno mundi. 6203. Anno xp̄i. 1004.

Joannes decimusnonus papa. p̄ria romanus e regione porte metropolitane. ioanni pontifici suffectus. qui pontificatũ iniens. ad ociũ cõuersus. Et ip̄e nil dignũ memoria gessit. Is aũt (vt q̄dam auctores ferunt) põtificatus sui anno quarto. mense item quarto morit̄. Sepeliturq̃ in basilica petri. vacat tũ sedes diebus vnde viginti.

Sergius ei⁹ noĩs quartus papa. p̄ria roman⁹. p̄re Martino ort⁹ fuit. post ioannẽ predictũ pontifex suffectus. Uir sanctissime vite grateq̃ cõsuetudinis. Et añ pontificatũ et in ip̄o magistratu fuit in paupes liberalis. In amicos et familiares iocũdus. in delinquentes clemẽs. in ꝯtumaces modestus. Tãte p̄terea prudentie fuit. vt toto suo põtificatu nil cõmissum sit. quo merito rep̄hendi gubernãtis negligentia posset. In deũ eñi mentem oẽm cõuertẽs. q̄d facere pontifices oĩes deberent. iuste atq̃ integre oĩa ex animi sui sentẽtia bñ natura et moribus instituti gubernabat. Interea v̄o huius cõsilio et monitionib⁹ principes ytalie cõposito federe consilia ineunt pellendi sarracenos e sicilia. idq̃ moliri paribus animis et copijs instituũt. Unde et Guilhelmus magni Tancredi normãdie ducis filius adiuuantib⁹ etiã campano et salernitano principibus illos e sicilia breui t̄pis spacio expulit. Dũ hec in ytalia et apulia agerent̄. laborante ytalia et fere toto orbe terrarũ fame ac peste Sergius vir sanctissimus secũdo pontificatus sui anno. die. xv. morit̄. sepeliturq̃ in basilica petri. vacat tum sedes diebus octo.

Anno mundi. 6213. Anno xp̄i. 1014.

Benedictus octauus papa. p̄ria tusculanus. p̄re Gregorio. Qui inito põtificatu et in demortui ottonis tercij locũ heinricũ impatorẽ sc̄dm institutionẽ gregorij quinti creatũ corona imperij donat. Inde oĩbus in rebus heinrici cesaris defensione vtebat̄. Sed eo mortuo defensore e sede pulsus per seditionẽ. alio in locũ eius suffecto pellitur. Uerũ postea inita cũ inimicis suis concordia. pulso adulterino pontifice. in vrbem cũ dignitate rediens. Nec multo post vndecimo pontificatus sui anno. mense vno. die. xiij. morit̄. Sepeliturq̃ in basilica petri. Sunt etiam qui referant p̄cipue petrus damian⁹ doctor de isto benedicto. episcopũ quendã vidisse die quadam in solitudine hũc benedictum papam equo nigro insidentem. eũq̃ interrogasse. quid cause hoc esset. cur mortuus equo nigro veheret̄. Respondisse dixit. grauiter torqueor. Tum benedictum hominẽ rogasse. vt pecunias quas occultauerat (locum indicat) pauperibus suo nomine erogaret. Nam que antea date fuerant elemosinarũ noĩe. nil ei profuisse. quia ex rapinis parta cõstabãt. fecit mandatum episcopus. ac statim episcopatu se abdicans et vitam monasticam amplexus est.

Joannes eius nominis vigesimus papa. p̄ria roman⁹. patre gregorio. episcopus portuensis vt quidam volũt vel vt alijs placet nullis sacris añ initiatus pontificiũ munus suscepit. eo tempe quo conradus in demortui heinrici locum impator creatur. accepta deinde ab eo imperij corona. Quẽ postea romani seditionibus et apertis prelijs plurimũ vexauere. Sed Conradi cesaris auctoritate et potentia liberatus fuit. Romanis quoq̃ exitũ interminatus est si diutius queadmodũ ceperant pontificẽ seditionibus vexassent. Joannes autem cui⁹ vita mirifice laudatur. Undecimo pontificatus sui ãno. die nono moritur. vacat tum sedes diebus octo.

Anno mundi. 6223. Anno xp̄i. 1024.

Benedictus ip̄ius nominis nonus papa vt quidam volũt benedicti octaui nepos. patria tusculanus. patre alberico. Hũc romani tanq̃ hominem ignauũ et nullius precij perosi e sede deijciũt. In eiusq̃ locum sufficiunt Joannem sabinum episcopum. Siluestrũ terciũ appellantes. Quo post nouẽ et. xl. dies pulso. denuo benedictus restituitur. Is autem post mensem et die. 21. cum cerneret se iterum subiturũ eadem discrimina. Joanni archidiacono sancti Joannis ad portã latinã qui postea Gregorius sextus appellatus est. pontificiũ munus libere cessit. vl' (vt quidam affirmant) vendidit. Hanc obrem merito ab oĩbus bñdictus ip̄e accusatus est. et iudicio diuino damnatus. Constat eñi simulacrũ eius admodũ monstruosum post mortem cuidam apparuisse. Interrogatusq̃ quid illa horrẽda ymago pre se ferret. cum antea pontifex fuisset. quia inquit in vita sine lege et ratione vixi. Ideo volente deo et petro eius sedem oĩbus probris fedaui. simulacrũ meũ plus feritatis q̃ humanitatis in se habet. Nam cum annis decem mensibus quatuor. diebus nouem per interualla sedẽ petri occupasset. tandem moritur. Nec vacasse tum sedes dici potest cũ pontificatum vendiderit. Scisma igitur. xiiij. ecclesie cõfusione ac scandalo plenũ fuit inter benedictum et alios.

Linea summorũ pontificũ

Joannes decimusnon⁹

Sergius quartus

Benedictus octauus

Joannes vigesimus

Benedictus nonus

Heinricus eius nois secūdus impator anno dūi millesimo primo. vel vt alij volūt. anno incarnationis tercō supra millesimū. ottone mortuo germani electores ꝯcesso iam tūc primū intentes heinricū ducē bauarie cesarē declararūt. q̄ nō p successionē s ab electorib⁹ p̄dict cesar ⁊ august⁹ electus. impauit ānis. xxij. Verꝫ ab historicis p̄sertim ytalicis heinricus prim⁹ appellat. vidim⁹ tn̄ ei⁹ scripta babēberge in qb⁹ se secūdū scribit. Gothfrid⁹ quoqꝫ viterbiensis eū heinricū secūdū ⁊ post eū antonius florētinus ep̄us claudū filiū hezilonē vocāt. Hāc vocationem igit in sequētibus obseruabim⁹. Cū aūt tradi videm⁹ suū in ytaliā aduentum p annos. xij. distulisse. Multa em̄ cū gallis plurima cū metēsibus bella gessit. inde ꝯciliatis sibi animis q̄rūdam principum in regē regni inungit a willigiso magūtino archiep̄o sclauos itē dictos windos sibi tributarios fecit. Postea a bn̄dicto octauo impator augustusqꝫ appellatus ē. dyademate ornatus. Qui prima expeditiōe sicut pia sic ⁊ felici in capuā ducēs sarracenos ibi sedētes. ytaliam linq̄re cōpulit. Troiāqꝫ vrbē ī apulie finib⁹ deditōēꝫ ab oppidanis oblatā acceptās. cū datis obsidibus romā ē reuersus. Fuit aūt xp̄ianissim⁹ princeps ⁊ vir sanctissimus. cum kunegunda vxore v̄ginitatem vl' certe diuinā castitatē s̄uauit. Quoꝝ suasione ⁊ precū instantia stephan⁹ hūgarie rex ⁊ subiecti sibi ppl'i ad fidē xp̄i fuerūt ꝯuersi. Sororē em̄ suā regi hūgaroꝝ ī vxorem collocauit. Ita aūt caste ac sancte cū vxore vixit vt vterqꝫ in morte miraculis claruerit. In vita em̄ nil p̄termiserē qd̄ ad honorem dei ptineret. Nā ⁊ babenbergēsem fundarūt ep̄atū. Et diuus imperator multis p̄dijs dotauit ac ornamētis decorauit. Sedes q̄ꝫ ep̄ales hiltensheym (vbi a puero enutritus ⁊ litteris edoctus fuit) Madeburgā. Argentinā. Misnā. Mersburgā. q̄ barbarica immanitate adiacentiū sclauoꝝ vastate fuerāt restaurauit. Deniqꝫ post multa bella in bohemia germania ytaliaqꝫ strēnue gesta. Obijt ad annū salut xp̄iane primū ⁊ vigesimū sup̄ millesimū. magno de se relicto apud suos desiderio. Qui ⁊ post mortē etiā multis claruit miraculis.

Lineaiperatoꝝ

Conradus secūdus

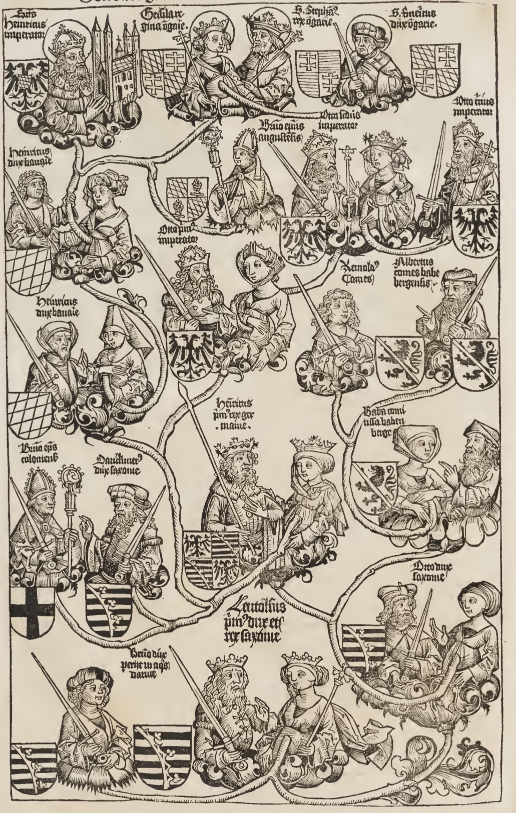
Conradus secūdus origine sueuus siue vt ceteri volunt natione francus. ⁊ ex matre de primis francoꝝ regibus q̄ a Troia venerāt originem traxerat. defuncto heinrico impatore anno salutis. M. xxi. ab electorib⁹ in germania cesar deligitur. Qui in heinrici impatoris milicia ordines duxerat. Et suū in ytaliā aduentū annis ferme tribus distulit. Per qd̄ tp̄s multi ytalie magnates ⁊ populi cōiuratione inita sese in libertatē asserere. Et declaratū cesarē cuꝫ aduenisset armis repellere ꝯstituerūt. Id cum intellexisset Conradus. neqꝫ eīn in ytalia obscuꝝ. veniēs in ytaliā copiosum duxit exercitū. Mediolanū cū venisset armis ē repulsus. ideo agro vastato mediolanū obsedit. Nō prim⁹ inde motuꝝ se comminatus q̄ꝫ pariter incēsum vrbē solo equaret. s dū in die penthecostes colonieñ archiep̄us missaꝝ solēnia in ꝓpinq vrbi ecc'lia celebraret. p spūm vidit. cōradoqꝫ dixit beatū ambrosiū germanis excidiū. nisi abscederet comminari. Itaqꝫ conradus motis a mediolano castris. romā veniēs aurea a ioanne. vigesimo corona ⁊ imperij titulis inter eudonē angloꝝ ⁊ rudolphū burgūdionū reges ē ornatus. inde roma ꝓfectus. pacataꝫ post se linquens ytaliam in sclauos primo. postea in hūgaros duxit. cōpressisqꝫ illoꝝ motibus exercitū apud treueros metensesqꝫ reductū distribuit in hiberna. Conradus v̄o impator apud treueros ꝯstitutus cum Rudolphus burgūdionū rex suoꝝ seditionibus vexatus fuit. Quāobrē Cōradi fidei ⁊ p̄cinio se cōmisit. regnū illi burgūdionū pmisit. qd̄ ab impatore in ꝓuinciā redactū. Et burgūdia postmodū longo tp̄e impialis appellata ē. Rex aūt angloꝝ filiā suā heinrico cōradi impatoris filio in m̄rimoniū collocauit. Inde cōradus deuotōis cā romā veniēs p mare adriaticū rediēs distempantia aeris multos amisit principes reuersus in franciā in traiecto inferiori moritur. anno regni sui. xvij. impij v̄o. xiiij. Fuit vir armis strēnuus consilio prouidus. sapientia forensi preditus ⁊ ciuili. ⁊ in religione xp̄iana deuotus.

Cometes Anno tercio heinrici horribilis aspectu apparuit. flāmas huc atqꝫ illuc dispergēs. Solis item eclipsis anno eius septimo facta. Lunaqꝫ in sanguinem versa visa est. Et terremotus fuit magnus. Insup ⁊ facula ardens instar turris cum magno fragore e celo decidit. Quibus malis confestim in ytalia maxime. ⁊ in toto ferme terraꝝ orbe valida fames est subsecuta. pauloqꝫ post in ytalia tanta peste laboratū ē. vt plures mortui q̄ꝫ superstites haberentur. quā calamitatē fons in lothoringia in sanguinem versus futuram indicauit.

Genealogia diui heinrici imperatoris

GLoriosi atq̃ sanctissimi imꝑatoris heinrici: Qui inter ceteros reges germanie cũ sua conthorali diua kunegũdis ṽgine sancta. vite sanctitate ac ṽtutibus precellebat. Ob eius merita, arborẽ de eius genealogia. Itidem de maiorib⁹ kunegũdis imꝑatricis posuimus. Qui ĩ morte miraculis multis claruerũt. Arbor aũt signata. in qua radice luitolfus saxonie dux ponit̃ descripte ꝓgeniei pater. Et in ramis ei⁹ ⁊ frondibus ab eo descendentibus. Filij ⁊ nepotes vsq̃ ad heinricuz sanctum ponũtur, distincte describit. Et a carolo magno origo vxoris eius manifestatur.

TEmporibus inuictissimi imperatoris caroli magni. qui nulla interposita mora ĩ saxones ydolatras copias mouit, cũ quibus ad plures annos bella gesserat vicit. ⁊ fidem xp̄i suscipere coegit. Inde illustrissimus dux saxonie luitolfus nomine regimẽ prouincie suscepit. Is romã petijt. corpusq̃ sancti innocentij a summo pontifice obtinuit. Eius filius natu maior bruno bella cũ donis gessit ⁊ ĩ mare baltheo perijt. Otto alter filius in ducatu saxonie successit. Hic habuit filiũ qui heinricus hũilis dicebat̃. Et filiã babam matrẽ alberti comitis babenbergẽsis. De cui⁹ nomĩe idẽ mons babenberg dictus est. quem ob necem fratris sui Conradi ludouicus imperator vt ꝓmissum est decollauerat. Et ludouico sine filijs mortuo Conrad⁹ occisi cõradi filius, in regno instituit̃. Mortuo quoq̃ sine herede cõrado. primates heinricũ humilẽ coronauerũt. Is duxerat mathildẽ sctẽ ꝯuersatõnis feminã. Ex qua genuit ottonem magnũ ⁊ hein-

Genealogia sancte kunegundis imperatricis:

ricum ducē baioarie. Otto magnus genuit ottonē ruffum q̄ otto secūdus genuit tercium. Heinricus dux baioarie genuit heinricū sanctū. Is hezilo dictus q̄ ab incarnatione dn̄i. 995. obijt sepultus Ratispone in cenobio sancti hemerāmi cū tali epigrāmate. Heinricus romani regis pr̄ ⁊ defensio legꝫ bauarie cultus pꝰ est. hic dux heinricus sepultus. Fuerūt ei nati duo filij ⁊ filia vnica primus pius heinricus babenbergensis postea īpator scd̄us bruno eps augusteñ. filia aūt geysila q̄ nupta stephāo regi hūgarie regnū ad xp̄i fidē ꝯuertit. Diuꝰ aūt heinricus īpator vxorē vt sororē diligens. quā nūq̄ꝫ cognouit. Cū ꝓlem se nō habiturū sciret. terrena in celestia cōmutans ep̄atum in honore sancti petri sctiq̄ꝫ georgij ꝯstituit. pluraq̄ꝫ alia pietatis opa. Is appropinquās morti. multitudo ingēs demonū magno strepitu añ cellā heremite sancti trāsiens. heremita aperiēs fenestrā vltimū de societate interrogās. q̄s esset. Is rn̄dit legio demonū sumus. q̄ ad mortē cesaris ꝓperamus. si in eo quid repiemus. Ille adiurans diabolū vt rediret. q̄ reuertens ait. Nihil ꝓfecimꝰ. bona eñ ⁊ mala eius in statera posita. adustus ille laurētius ollā aureā immensi ponderis attulit. Et dū superasse videbamur illa ad bona ꝓiecta. pondꝰ excessit. ideo iratus aurē vnā olle ꝑfregi. Appellauit aūt calicē diabolus ollā quā impator eccīe mersburgensi in honorē diui Laurentij fieri fecerat. cui ob magnitudinē due aures inerāt q̄ adhuc pp̄lo quotannis ostendit. Repertūq̄ꝫ ē impatorem heinricum tūc ad dn̄m migrasse. Et vnā aurem calicis fuisse fractam. tercio ydus Julij.

CArolus quoq̄ꝫ magnus optime de romana eccīa meritus. ac solenni decreto a pontifice summo impator ꝓnūciatus tandē senio grauis ludouicū filiū aquitanie regē ⁊ imperij successorē reliquit. Ludouicus aūt cognomēto pius impator inter ceteros filios. tres filios habuit. Carolū regem gallie. Alterū ludouicū regem frācie. Terciū Sigifridū rheni comitē palatinū. Is ex vxore sua machtildis tres filios ac filiā vnicā genuit. Theodericus primus ep̄atū metensem rexit. Alter adelberus canonicus metensis. Tercius palatinus rheni heinricus noīe ꝓuinciā baioarie sibi adiūxit. Cui filia a deo data fuit omi probitate ⁊ sanctimonia ornata. filia hec nobilis kunegūdis diuo heinrico impatori mr̄imonio iūcta. cū eo in omi castitate vsq̄ꝫ ad obitū vitā celebre ꝑegit. Verū instigante diabolo eā de milite suspectā hūit. ideo sup candentes vomeres. xv. passibus nudis pedibus eā incedere fecit. q̄ ascendente ait. Sicut me o deꝰ ab heinrico ⁊ oībus alijs intactā nouisti. ita me adiuua. Cui vox audita ē dicere. Virgo maria te v̄ginē liberabit. Totamq̄ꝫ candentē massam illesa ꝑcurrit. Tandē cū post obitū mariti in monasterio a se fundato in hassia cū omi sanctitate ac v̄tutibus diuinis ānis. xv. vixisset. migrauit ad dn̄m. sepulta deinde bamberge ad latus heinrici quā Innocētiꝰ q̄rtꝰ papa. pꝰ crebra miracula sctāꝝ cetui aggregauit. Cuiꝰ festū tercō marcij celebre hr̄

Coreizantes per annum

COntigit tp̄ibus heinrici īperatoris mirabile priꝰ inauditū. Cū in villa q̄daꝫ saxonie in madeburgēsi diocesi. vbi erat eccīa sancti magni q̄dā sacerdos missam celebraret in vigilia natiuitatis dn̄i. decem ⁊ octo viri sil cū. xv. mulieribus i cimiterio ecclesie vbi celebrabat. choreas ducendo alta voce cantarēt. sacerdotemq̄ꝫ ip̄m celebrātē impediebāt Mandat illis sacerdos. vt tacerent aut inde recederēt q̄ sacerdotis verba deridentes. desistere noluerunt. Is amaricatus imp̄cando inquit. Placeat deo ⁊ scto magno vt ita cantantes ꝑmaneatis vsq̄ꝫ ad ānū corisantes. Et ita factum ē vt toto illo anno sine intermissione aliqua. corisando cantarēt. Mirabile dictu toto illo tēpe nec ros nec pluuia sup illos cecidit. Sed nec lassitudo nec fames illos affecit. nec vestimēta nec calciamēta eoꝝ toto illo tp̄e attrita sunt. Anno aūt reuoluto horebertꝰ archieps in cuiꝰ dyocesi hoc mirabile cōtigit ad locū veniēs a nodo quo sacerdos illos ligauerat. absoluit atq̄ꝫ añ altare dicte eccīe reconciliauit. filia p̄sbiyteri cū duobꝰ alijs ꝯtinuo exanimata ē. ceteri cōtinuis tribꝰ noctibus ꝓximis dormierūt aliq̄ postea obierūt. Ceteri v̄o penā suā mēbroꝝ tremore ꝓdiert. hoc scriptū reliquit vbertus qui fuit vnus ex eis.

willegisus eps

WIllegisus archieps magūtinꝰ. Is ortū hūilem hn̄s p̄rem q̄ currū ⁊ bigas facere solebat. iō ī thalamo ornato grossis lr̄is scribi iussit. Cuiꝰ ip̄e clauē sb diligēt i custodia h̄uās ītroire solus ꝯsueuit. Et legere scripturā. q̄ talis erat. willigise r̄cole vn̄ veneris. h appēdit ⁊ rotas ī ꝑiete vt statū sue paupꝑtatꝭ agn̄sceret. inde rote in vexillo eccīe moguntine habētur. Is heinricū consecrauit.

Geisila regina

GEisila v̄go nobilissima soror heinrici īpatorꝭ stephano vngarie regi collocata. Cuiꝰ opa rex ip̄e ⁊ pp̄li hūgarie integram xp̄i fidem accepere.

Reges hungarie
S. Stephanus

Stephanus hungarie rex. filiꝰ geyche. ex saroltb filia gyula natꝰ in adolescentia sua bellũ ꝯ Cupan ducem forte ꝛ potentem gloriosum gessit. ꝛ victoriã obtinuit. postq̃ regie celsitudinis coronã diuinitꝰ adeptus fuit. famosum bellũ ꝯ gyulã auũculũ suũ pegit. quẽ cepit ac cũ vxore ꝛ filijs in hungariam misit ꝛ regionẽ eiꝰ vltra siluã hungarie adiunxit. Accepta vo vxore geisila matrona sanctissima heinrici pdicti sororis adiuuãte alberto pragensi epo primus stephanꝰ rex vir eius. ꝛ postmodũ oẽs regni populi ꝯuersi. ꝛ xpi se fidei subiugarũt. fuit em̃ innocẽtia. benignitate. religione. gr̃a. ac hospitalitate regina insignis. Post hec stephanꝰ rex deuicit ducẽ bulgaroꝝ opulentissimũ. ex cuiꝰ spolijs cenobiũ in honore scti petri in ciuitate. q̃ vetus buda vocaf extrui fecit. Cũ vo omes vicinas nationes subiugasset. coronam emerico tradere volens vt diuino obsequio ac cõtemplationi vacare posset. Is tñ morte pueniꝰ Stephanꝰ igit exacerbatꝰ graui morbo correptꝰ. Tandẽ sanctitate ꝛ gr̃a plenus. tricesimoseptimo sui regno incarnationis dñice. M. xxxviij. in die assumptionis marie sctoꝝ ꝯsortio adiũgitur. Sepultꝰ in basilica albensi. quã in honore dei genitricis cõstruxerat. vbi crebris claret miraculis cũ sua conthorali.

S. Emericus

Emericus hũgaroꝝ rex stephani regis ex geisila vxore filꝰ. Cum plures habuit filios. Ille p̃ ceteris in primeuo adolescentie flore supra comunẽ hoim naturã. diuino munere sblimatus. iusticia prudẽtia. mansuetudine. misericordia. largitate. humilitate. ꝛ patiẽtia armatus. fuitq̃ deo amabilis ꝛ hominibꝰ honorabilis. Cui pr̃ administratõnis ꝛ gubernãdi regni solicitudinẽ cõmisit. btũs dux morte pueniꝰ ꝓpria. raptus de medio. ne malicia mutaret intellectũ. Et adhuc cũ sponsa vxore sua vgo existens. migrauit ad dñm. Qui postea ꝓpter eius frequentia miracula. sanctus ab oĩbus extimatus est.

S. Ladislaus

Ladislaus hungaroꝝ rex. fide catholicus pietate pcipuus. cõi ꝯsensu ad regni gubernacula electus. q̃si laus diuinitꝰ data pplo interptaf. Is ob celestẽ coronã. regiã capiti suo nunq̃ imposuit. Suscepto regno fuit consolator afflictoꝝ. Releuator oppressoꝝ. pius pr̃ orphanoꝝ. ꝛ ab incolis regni pius rex appellabaf. adauxit rempublicã hungarie. dalmaciã atq̃ croaciã adiũxit. Bella q̃z plura ꝯ cunos hũit. de qbꝰ mirabilẽ victoriã diuinitus obtinuit. Eo triumq̃ dñs cunos. ꝛ rex cũ triũpho in hũgariã redijt. Inuasit ꝛ rusciã q̃ regi fidelitatẽ polliciti sunt. Irruitq̃ in poloniã ꝛ bohemiã. de quibus cũ gaudio ad ꝓpria remeauit. Post hec in procbia castri bibor inter flumẽ kewres in venatone sua inuenit locũ. vbi angelico ãmonitu mõsteriũ in honore vginis marie (quẽ locũ warad noĩauit) cõstruere fecit. scitate tandẽ ac vtutibꝰ plenꝰ migrauit ad ꝯsortia angeloꝝ. anno regni sui. xix. sepultꝰ waradini. ãno dñi. M. xcv. tercio kal. Augusti.

S. Robertus rex

Robertꝰ rex frãcie ea tẽpestate. nõ minꝰ piam. q̃uã regalẽ vitã ducebat. Nã ꝛ doctrina ꝛ scitate oẽs reges xp̃ianos antecbat. vt disputationibꝰ nulli secũdus haberef. quẽ merito laudamus. Cuiꝰ preterea tanta fuit religio. vt q̃tiẽs sibi p occupationes bellicas liceret. horas canonicas vna cũ sacerdotibus caneret. Hac aũt pietate h̃ meritũ ferũt. vt cũ oppidũ q̃ddam ex hostibꝰ obsideret. neq̃ horas suas intermitteret. menia hostiũ diuinitꝰ corruerãt. statimq̃ irruentibus suis oppidũ caperef. Et cũ pitissimus eẽs musicus ferũt eũ seq̃ntiã Sanctispũs assit nobis gr̃a cõposuisse ꝛ alia.

Fulbertꝰ q̃z eps carnoteñ. ympnũ chorꝰ noue hierl'm fecit ꝛ solẽ iusticie ꝛ stirps yesse. Is a btã vgine lacte eius recreatus ẽ in sua infirmitate.

Udo episcopus

Heribertus item archieps colonieñ. vtutibus ꝛ sanctitate claruit.

Gebbardus pñcius venetꝰ pannoniũ eps vir vtiq̃ bonꝰ atq̃ doctissimus hisdẽ tpibꝰ martyriũ ab hostibꝰ xp̃iane religiõis eq̃ssimo ptulit aĩo. Eũ capiẽtes increduli ad currũ ligauerũt. ꝛ in mõte altissimo educentes pcipitem dederunt. ꝛ turpiter laceratum interfecerũt.

Udo archieps madeburgeñ. Is in eadẽ vrbe scolaris indocilꝰ obtusi ingenij. iplorãs auxiliũ regie celi. q̃ ei pollicebaf sapiam ꝛ epatũ. ꝛ cũ doctꝰ euasisset. metropolitanꝰ postea efficif. imemor ꝓprie salutis voluptati idulgẽs bona ecclie neglexit. iõ oibꝰ odiosus. Inde i valle lilioꝝ abbatissam ordis cisterciẽñ. ad libitũ hũit. i nocte vox itonuit. Cessa de ludo. q: lusisti sat Udo. q̃ in delitijs ꝑseuerãs. Tãdẽ fridericꝰ canonicꝰ eiusdẽ ecclie nocte i choro sancti maurícij videbat turbã sctoꝝ. ꝛ vdonẽ pena capitis dãnatũq̃ pugil decollauit. q̃ de latẽ abbatisse adductꝰ fuit. ꝛ a vgie maria corã filio accusatus. ac sic infelici fine pijt. hꝰ horrẽdi pdigij mẽoriã. cruor ifelicis vdonis i marmore cãdido oñtat ad terrorẽ alioꝝ epoꝝ.

Herigerꝰ q̃z abbas lobieñ. Et albo abbas cenobij floriaceñ tũ claruert. sctũs q̃z medericꝰ abbas eduensis. ac emotus eps leodieñ sapia ac scia clarꝰ. Siltr rogerꝰ eps beluacensis omi virtute preclarus.

Silvester eius nomis terci⁹ papa.pria roman⁹.pre laurẽtio.in locũ pulsi bñdicti surrogatus. nõ diu in põtificatu mãsit. Nono ei ꝛ qdragesimo die factione suoꝝ bñdictus restituit. Cũ ergo iniuste occupatã aplicam sedem diebus vnde qnquagesimo tenuit. bñdictus non⁹ in reddita sibi sede in vno mẽse. diebusqꝫ vno supra vigesimũ pmanens. eã Joanni archidiacono pꝛimo suo vel vendidit vel pmisit kalẽdis maiis. q gregorius sextus appellatus. eo eñ tum pontificatus deuenerat. vt q plus largitione ꝛ ambitione. non sctitate vite ꝛ doctrina valeret. Js tantũmo dignitatis gradũ bonis oppssis ꝛ reiectꝭ obtineret. quẽ moꝛẽ vtinã nõ retinuissent nr̃a tpa. Hic cũ pꝛimũ sabin⁹ cardia lis nõ a collegio ꝫ largitõe pontifex creatus. quo pulso bñdict⁹ denuo restitui/ tur. tumultuãte vrbe ꝛ nũc vnũ. nunc aliũ appetente. Cũ ppl'us recto caruit ꝛ malos plures q̃ bonos facerent.

Anno mundi. 6233. Anno xp̃i. 1034.

Gregorius sext⁹ papa. sancti ioannis ad poꝛtã latinã archidiacon⁹. vl' vt alij scribũt archicanonic⁹. põtificatuꝫ a bñdicto (vt dixim⁹) accepit. has ob res heinricus tercius sibi nũciata. iniq̃ vt debuit aĩo ferens. copias in yta/ liam ducẽdas ad diem ꝯuenire iusserat. in ytaliã cũ magno exercitu veniẽs ro meqꝫ turbatã rem eccl'sticam cõponere ẽ annisus. pꝛibus itaqꝫ nõ rome solum ꝫ vicinaꝝ qꝫ ytalie ptiũ ac oꝛdinũ q̃rũcũqꝫ religiosis ex moꝛe cõuocatis. Sy/ nodus celebꝛata ẽ. in q bñdict⁹ nonus. siluester tercius. ꝛ gregori⁹ sunt dãna ti. Cũqꝫ tanq̃ tria teterrima monstra abdicare se magistratu coegisset. Synde gerũ babenbergẽsem ep̃m cui Clementi secũdo fuit appellatio. põtificẽ creat. Gilbert⁹ tñ histoꝛiaꝝ scriptoꝛ affirmat Gregoꝛiũ bene de ecclesia dei meritum esse ad sedem apostolicam labefactatam sua magnitudine breui restituerit cuꝫ latrones quoꝝ seuicia pegrini ad vrbem religionis causa accedentes necabã/ tur. e medio sustulit. ideo a perniciosis hoĩbus homicidam ꝛ sanguinis hũa ni appetentissimũ habitũ idqꝫ a cardinalib⁹ pdicari solitum. Motum grego- riũ in ea egritudine qua postea moꝛitur. cardinales vocatos verbis castigat. q̃ id qđ iuste fecisset liuoꝛe reprehẽderẽt. Jnquit cũ moꝛtuus fuero coꝛp⁹ añ foꝛes ecclesie sistite vectibus obseratas fecere mãdata atqꝫ poꝛte coboꝛto gra/ ui vento aperte sunt. ꝛ coꝛpus oĩm admiratione introlatuꝫ magne sanctitatis opinione. q in põtificatu sedit ãnis duob⁹. mẽsib⁹. vij. durante scismate.

Clemẽs eius nomis secũdus babẽbergẽsis ep̃s antea syndegerus voca- tus pontifex creatur heinrico tercio cesare annuente. vel impante. in syno do ad hoc collecta. ab eoqꝫ heinricus augusti impatoꝛisqꝫ titulis pñte synodo ẽ oꝛnat⁹. Tradũt ṽo multi hũc clemente romanos ne ĩ erroꝛes supioꝛib⁹ sil'es inciderẽt. iureiurãdo adactos a põtificũ electionib⁹ phibuisse. nisi iussu impa toꝛis id facere cogerẽtur. fecit id impatoꝛ cũ videbat eo licentie factiosum quẽ qꝫ ꝛ potẽtẽ q̃uis ignobilẽ deuenisse. vt coꝛruptus suffragijs tãtã dignitate cõ sequit. Jnterim heinricus capuã vsqꝫ ꝓfect⁹ postq̃ satis ꝓuinciã composue rat. romã ꝛ inde in germaniã ẽ reuersus. Vix dñ heinricus germaniã attige- rat cũ clemẽs põtificat⁹ sui ãno nono obijt veneno. vt aliq dicũt absumptus.

Damasus secũdus natione bauar⁹ cognomẽto bagnari⁹ põtificatuꝫ post clemẽtẽ iniit. Js añ stephan⁹ vocatus. q stephani cura clemẽtẽ ferũt in- fectũ. qđ ea rõne aliq credũt. q̃ illico post clementis moꝛtẽ põtificatum p vim occupat. damasus aũt tantũmõ tres ꝛ. xx. dies vixit. Adeo eñ inoleuerat hic mos. vt iam cuiqꝫ ambicioso liceret petri sedem inuadere. Sed obstit de⁹ vin/ dex. vt is ceteris exemplo esset.

Leo nonus natione alemãnus. Anno dñi. M. xlix. pontificatũ hac rõne iniit. Nam vacante sede romani priusq̃ de noui pꝛincipis creatione dec̃ꝫ intentaret. heinricũ impatoꝛẽ in saxoniã agentẽ adierunt. pontificem ab eo de mala cõsuetudine petituri. Cumqꝫ rex illis satisfacere cupiẽs nullũ theutonice gentis plãtum ad sue volũtatis assensum inducere posset. ad germanos se ver tit ꝓuicitqꝫ pcibus brunonẽ ep̃m tullensem virũ simplicem. Cui p vesunciũ in põtificali habitu romã petenti abbas cluniacẽsis ꝛ yldebꝛandus monach⁹ saona etrusca vrbe oꝛiũdus foꝛte obuiauerũt. vsqꝫ adeo aũt dictoꝝ religiosoꝝ suasio valuit. vt episcopus periculis apostasie euitare cupiẽs. papalia deposu erit oꝛnamenta. deduxerũt illũ romã peregrini habitu incedẽtẽ. Tandẽ die se- xti mensis ab inchoata vacatione vltima. in leonem nonũ romanũ pontificem canonice est assumptus. Fuit autem vir pietate innocentia benignitate gratia hospitalitate adeo insignis. vt eius dom⁹ peregrinis ꝛ pauperibus semꝑ pa- tuerit. Et lepꝛosi ante foꝛes inuentum in lecto suo collocari pꝛecepit. Js mane quesitus nusq̃ repertus xp̃m pauperis loco recubituꝫ creditum fuit. Moꝛitur autem sui pontificatus anno quinto mense. 2. die. 6.

Linea summoꝝ pontificũ

Siluester tercius

Gregorius sextus

Clemens secũdus

Damasus secũdus

Leo qrintus

Linea imperatorum
Heinricus tercius

Heinricus eius nomīs tercius. Conradi predicti filius. siue vt alijs placet gener. quē electores successorē dederūt. anno dnī. M. xl. imparauit annis decem ꝛ septē. Is genitori suo nō dissimilis in ṽtutibus. immo pcelsior phibetur. accepta vxore pre viuente filiā regis anglorū pulcerrimā. q̄ de adulterio falsse accusata. eā p̄ puer quē ex anglia adduxerat ꝯ delatōnem gigantee molis se opposuerat ī duello (diuino fret⁹ auxilio) defendit. succiso poplite. victoria potitus. Viro inde repudiū ꝯsensit. ꝛ in habitu religioso vitā finiuit. Inde nobilissimi ducis pictauiēsis Guilhelmi sororē agnetē duxit vxorē. Et apud ingelheim regio more nuptias celebrans oēs histriones mimos ꝛ ioculatores iussit expelli. Atq; oīa q̄ illis more principū in vestibus equis ꝛ pecunia danda erāt pauperibus dedit. Fuit aūt natura admodū iocūdus. hominib⁹ affabilis omībus humilis. hostibus terribilis. paupibus pius ꝛ largus. heinricus autem primo electionis sue anno in oldericū regē bohemorꝫ hostiles aīos p̄ se ferente ducens. ideo re infecta in germaniā se recepit. cū pares bohemorꝫ germanorūq; copias. pares quoq; pliorꝫ euētus habere vidit. Sz eo q̄ secutus ē anno. cū maiore paratioreq; exercitu eūdē aggressus oldericū regem plio superauit. Cū captoq; ꝛ p̄ federa liberato egit. vt bohemi quotannis romano principi tributa soluere tenerentur. Diffidebāt eo tpe hūgari. ꝛ magnis cōmissis prelijs. pars petro regi suo minor numero. ꝫ dignitate melior fauebat. maior alta aduersabatur. Eūq; fine he habuerūt cōtentiones. vt pulso per arma petro ꝛ alboino q̄dam in regem assumpto diffidiaq; nihilomin⁹ ꝛ certamina inter principes ꝛ populos cotinuarēt. Confugerat vere ad cesareū petrus. Et sue vngarorꝫ saluti opem supplex orauerat. Quare ingressus vngariā cū exercitu heinricus. alboino fugato. petroq; restituto. regni illius contentiones motusq; sedauit. Rome interim nandita alias ī pōtificatu diffidia inchoauerāt. Cū magno igit' comitatu ad cōponēdam pacē romā venit. vbi synodo cōgregata bñdictū. 9. siluestrū. 3. ꝛ gregoriū. 6. pōtificatu se abdicare coegit. ꝛ syndegerꝫ epm bambergen᷒. qui clemens secūdus dictus ē creauit pontificē. vt p̄missum ē. a q̄ ettā coronā imperij accepit. quo facto romanos in verba sua iurare cōpulit. vt de cetero pontificū electioni. se nequaq; interfuturos nisi de mandato imperatoris id facere cogerent. inde capuā ꝓficiscēs multos milites secū aduexit. qui sarracenis regioni infestis resisterent. atq; inde in germaniā regressus. constantiensi synodo affuit. vbi omībus veniam rogantibus indulsit. ac pacē in sueuia ac alijs ꝓuincijs regia censura confirmauit. Tandē languore deficiēs obijt. filiū prius regem constituens. Sepultus Spyre.

Vincentius gallus ꝛ martinus cū gottefrido viterbiēnsi historiarꝫ scriptores. de hui⁹ heinrici ortu miraculoso. diuinaq; ꝓmotione historiā admiratione dignā cōposuere. Conradus eīm impator secundus nulli violatori pacis parcens. Vñ hac occasione motus. Leupoldus comes violator pacis verens ab imperatore occidi. in siluā remotissimā fugit. ibi cū vxore sua in tugurio paruo latitabat. Contigit imperatore a venatione sua fortuito casu illuc diuertisse. ac ibi pnoctasse qua nocte vxor comitis masculuꝫ pepit. Quo vagiente vox de celo ait. O ipator infans iste. erit tibi gener ꝛ heres. Qua voce trina vice audita ipator diluculo surgens. repertis suis famulis duobus. p̄cepit vt infantē occiderent. qui hūana misericordia moti. sup arborē posuerūt. regi cor leporis ꝓ corde pueri adducūt. Dux p̄teriens eū repiens ali iussit. ꝛ in filiuꝫ adoptauit. Longo post impator in domo ducis cernēs hūc adolescentē habēs euꝫ suspectū. ne is sit quem occidi iusserat. In equestrē assumit. p̄cipiens vt lr̄as regine deferat in q̄bus p̄cipiebat regine vt visis litteris illico eū occidi faciat. Is rem ignorans in domo sacerdotis q̄escens q̄ dormienti lr̄as subripuit. ac aperuit hijs horrendis visis. alia scripta apposuit. Cū videris hūc o regina cōfestim ei filiā nr̄am dare velis. vti diligis vitam tuam. Qui cum hijs abiens ei filia regis tradita fuit. Sic rota fortune rem variasse dicitur. Ille autem locus nemorꝫ vbi creatus fuit in silua nigra. hirsania vocitat'. vbi nobile cenobiū mōachorum extructum fuit. Cum hec vera esse ponūtur mirabilis ꝓfecto deus in omībus operibus suis.

Ignea trabes mire magnitudinis in celo visa ē inter australē ꝛ orientalem plagā currēs super solem ad occasum vergēs sup terrā cecidit

Heinricus hic nobilis impator. Cū in die pēthecostes in germania apud magūtiā id festum solenniter perageret ꝛ paulo ante missam loca iuxta impatorium solium pararentur diabolo incitante inter famulos archiepiscopi maguntini ꝛ abbatis fuldensis cenobij orta dissensio quis dominus eorū iuxta imperatorem ꝓrius sedere deberet. Cum hic abbas tāte potentie fuit. vt multa milia armatorꝫ imperatori mittere poterit. habens priuilegiuꝫ vt ad dexteram imperatoris sedeat. post varia verba ventum est ad pugnam. atq; furore theutonico omnia cōmiscente ecclesie pauimentum sanguine repletur. Verum episcopis ꝛ alijs cōuolantibus. vnitas inter eos reformata. templum purgatum. missa cū multa deuotione celebrata. Sed cum ad illum versum sequentie ventum est hunc diem gloriosum fecisti. vox ab aere lapsa est dicens. hunc diem bellicosum ego feci. quo audito rigētibus omnibus pre timore. imperator diligenter intendens leticiam diaboli. Tu inquit omnis malicie inuentor diem luctuosum fecisti. nos per dei gratiam qui illum gratiosum fecit. pauperibus ꝛ indigentibus gratiosum redemus. Cōpleta cū summa deuotione missa. vocatis egenis ꝛ pauperibus omnia preciosa ciberia eis distribuit. suis manibus illis seruiēs.

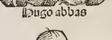

Cāpanus astronom⁹

Maleficia quedā auguriatrix. in anglia fuit quā mortuā demones horribiliter extraxerūt. dū clerici psallerent Et imponētes sup equū terribilē p aera rapiūt. Clamores quoqꝫ terribiles (vt ferūt) p q̄tuor ferme miliaria audiebāt

Temporib⁹ quoqꝫ heinrici tercij impatoris eccl'ia gloriose resurrectionis in hierusalem. q̄ ab arabibus destructa fuerat. a fidelibus reedificata fuit. Postq̄ʒ eī egiptiorū potentia contra persas inualescere cepit. añ thurcorum aduentū ab egipto in anthiochiā regiones vniuersas occuparūt. Urbs quoqꝫ sancta cū adiacente regiōe in eoꝝ deuenit potestatem. Inde p̄fectus calipha omi impietate plen⁹ deo ⁊ hominib⁹ odibilis. inter cetera nephanda eccl'iam dominice resurrectionis (que per venerabilem viruꝫ maximū eiusdē loci epm p̄cipiente constantino magno augusto edificata fuerat. postea per modestum tempe heraclij impatoris instaurata) funditus deijci mandauit. Diruta ē antē āno ab incarnatione domini. M. xviij. quo tempe eī prefuit vir sincerus herestus nomine eiusdem tyranni auūculus: mr̄is eius frater. Inde cōditio fideliū ex dolore mestissimo ⁊ pluribus augurijs in peius se v̄tit. Exempto rebus humanis p̄scripto tyranno. filius eius dahernutius ex petitione cōstantinopolitani agere cepit. reedificandi potestatē fidelib⁹ concessit. Cum autem vires xp̄ianorū in hierosolima p instauratione non sufficientes esset habita petitione ad imperatorem constantinopolitanum. Is de p̄prio fisco sumptus necessarios ministrari p̄cepit. Eāqꝫ vt nūc est eccl'iam sancte resurrectionis anno ab incarnatione dn̄i. M. xlviij. miro ardore reedificarūt.

Hugo abbas

Campanus celeberrimus doctor. ⁊ maxim⁹ astronomus. Hac tempestate in precio exn̄s. nonnulla accuratissime scribit. atqꝫ errorem aliquātuluꝫ. in ptolomei magni astronomi. calculatione adinuenit. videlicet quo ad lune ⁊ stellaꝝ motū. ac etiam in nonnullis alijs. Hunc tamē preclarū virū excusatum habet. cū hoc eī nō p̄uenerit. ob ingenij defectum. veꝝ ob penuriā tempis. maxime quo ad motum octaue spere ad quē longū tēp⁹ requiritur. eius theorica ac computus laude digna sunt

Theobaldus

Guido quidam celeberrimi nominis musicus. patria etruscus ex ciuitate arretio natus. Et ipse per hoc tempus plurimū claruit. ⁊ canendi moduꝫ in sacris videlicet per flexuras ⁊ digitoꝝ notas dinumerādo melliflulum reddidit. ac regulas tradidit.

Hugo cluniacensis abbas homo sane (p̄ter doctrinam) genere. pietate religione. clementia atqꝫ insignis. per hoc tempus in odilonis abbatis loco substitutus nonnulla perscripsit erudititione ⁊ laude digna.

Lanfrancus natione papiensis. doctor quidē eximius. ⁊ anshelmi egregij doctoris p̄ceptor. Hijsdem tpibus in gallijs insignissim⁹ fuit. q̄ cū apud parisius legendo. scribēdo. disputādo clarissim⁹ haberet. tact⁹ diuino spiritu scol' abrenūciauit. ⁊ ad p̄pria remeauit. vbi rebus suis paupibus erogatis maxima cum hūilitate q̄ ad vixit soli deo tanq̄ʒ verus xp̄i h⁹ militauit. q̄ postea ex abbate cadom̄. fact⁹ archieps̄ cātuarieñ. pleraqꝫ bona in eccl'ijs anglie fecit. Hic p̄ ceteris libꝝ insignē noīe Scintillarē ꝯ berengarij errores cōposuit. ⁊ alia p̄clara edidit.

Guido musicus

Lanfrancus

Hermānus cōtractus

Theobaldus etiā nobilis frācus vir religiosus hisdē q̄ʒ tpibus apud vicetinos ⁊ doctrina ⁊ vite sctītate multo ī p̄cio fuit. ac quedam composuit.

Herman⁹ p̄terea ꝯctus ⁊ ip̄e religiosus p̄ria aleman⁹ ingenij p̄stantissimi vir hac etiā tēpestate cū ī diuinis exercitatissim⁹ esset. multos q̄dem ⁊ egregios cōposuit hymnos. atqꝫ in honorē v̄ginis marie nōnullas celebresqꝫ cōposuit. inter q̄s Salue regina precipua habet. Sed de q̄dratura circuli multa ⁊ docte ⁊ accute descripsit. ac quedam alia.

COrpus gigantis. ea tempestate pallantis Euandri filij. in quadam sepulcro repertū ē. ad cuiꝰ caput lucerna accensa inuenta ē. Cuiꝰ sepulcri epigrāma erat. filius euandri pallas quez lancea turni. militis occidit more suo iacet hic. hos versus tūc nō editos arbitrātur. quāuis carmentis lr̄as latinas inuenisse dicatur. ſ; ab ennio vel alio poeta antiq̄. habebat id cadauer in medio pectoris vulnus. Cuiꝰ hiatꝰ quatuor pedibus ꝛ semis mensuratꝰ ē. lucerna aūt ardens inuenta nullius liq̄ris aspergine aut flatus violentie extingui poterat. Sed q̄dā sb̄tilioris ingenij subtus flāmam stilo foramē fecit. Quo facto mox vt aer sb̄intrauit ignis euanuit. Corpus aūt tante vastitat̄ erat. vt muro applicatū altitudinē meniū vinceret. Sed diebꝰ ꝑcedentibus stillicidijs infusum. cōem mortaliū corruptionē agnouit. soluta cute neruisq; fluentibus.

Berengarius

BErengarius doctor natione turonenſ andegauenſ archidiaconꝰ ꝑ hec tēpora cū diu sanctitate ꝛ doctrina insignis ꝛ clarus fuisset. ob doctrine sue amplitudinē primo cōfusus in eucharistie sacro turpiter errauit. et multoꝝ aīos ipo suo errore infecit. Sed diuina postea illustratus gratia errorē suū publico cōcilio vercellis habito emēdauit. vt in decretis hr̄ de cōse. di. 2. c. ego berengariꝰ Emendacioneq; facta. statim sophistice discipline studio omisso. primo oīa pauperibus erogauit. factusq; ꝑdupr̄imus labore manuū suaꝝ quoad vixit viuere voluit. ꝛ vniuersum vite sue tempus sanctissime contriuit.

COnciliū q̄z vercellense seq̄ntibus annis in vercellaꝝ ytalie vrbe leonis pōtificis iussu cōtra istū berengariū ꝛ eius errorem celebraẗ in q̄ quidē concilio idē berēgarius andegauensis archidiaconꝰ cuiusdā eccl'iastici erroris auctor damnatꝰ fuit. Et postmodū (vt dictū ē) illustratus optime vixit.

CIrca idem tēpus anno dn̄i. M. xl. claruit. b. iohēs fundator ꝛ īstitutor ordinis vallis vmbrose. sb̄ regula militantis btī bn̄dicti. cū q̄busdā ꝯstitutōnibus eoꝝ sup̄additis. Et in habitu griseo. que religio multa monasteria in tuscia ꝛ longobardia superiori habet. Hic itaq; gloriosus sanctus de ciuitate florētie oriundus pr̄e gualberto milite florētino natus. hac de causa. vt ex eius habetur hystoria ad religionē se contulit. Cū inimicicias aduersus finitimos gereret q̄ fratrē suū obtrūcauerat. Die quadā ex agro florentiā rediens armatoꝝ multoꝝ manu stipatus. oportune in eū q̄ fratrē interfecerat nō ꝓcul a monasterio diui miniati in mōtanis incidit. Qui cū se circūuentū videret. nec salut̄ spes sibi ꝓponereẗ. Ad huius ioannis gualberti pedes humiliter ꝓcidit. suplex ꝑ ihm̄ xp̄um crucifixū cancellatis manibus ad pectus. petens sibi veniaz dari. ꝛ fraterne cedis culpam ignosci. q̄bus p̄cibus cōmotus ioannes oēm illud qđ susceperat odiū. de fratris nece statim īfregit. ꝛ culpā oēm cōdonauit. At cū vltra ꝓgressus ecclesiam diui minati occurrentē intrauit. ꝛ an crucifixi effigiē cōstetisset. ꝛ oēm crimē remisisset. Illico cūctis cernentibus crucifixi ymago motu capitis illud cōprobaẗ se visa ē. ꝙ ob eius reuerentiā capitali inimico pep̄cisſ. Adhuc crux illa ꝓ iudicio tanti miraculi in eccl'ia miniatis ꝓpe florentiā in monte cū veneratione vsq; in hoc tp̄s demonstraẗ. vbi olim fuit monasteriū nigroꝝ monachoꝝ. nūc aūt alboꝝ id ē montis oliuaꝝ. Talis igiẗ miraculi monimento vir sanctꝰ ꝑmotꝰ. statim se religioni cōtulit. ꝛ vt heremita in eā appennini ꝑtem q̄ vallis vmbrosa dr̄ secessit. vbi ꝛ vite sanctitate dei summi in se gr̄am maiorē exꝑtus ē. atq; ita primus monachus deuotissimꝰ illius sacri ordīs vallis vmbrose illis in locis templū posuit. a quo postea multa alia loca nomē ꝛ originē duxere. Hec q̄dē religio postea viris sctītate ꝛ scia clarissimis floruit. Ioannes aūt factꝰ religiosus ieiunijs ꝛ abstinētia esce ꝛ potus ac vigilijs carnez domare cepit. ꝛ ocium vitare. ꝛ orationibus ꝛ pijs operibus insistebat. deinde ī miraculis fuit copiosus. languidos sanitati restituit. Tandem beatus pater senio cōfectus infirmatus congregauit oēs abbates varijs ex locis p̄nūciās suū exitum hortatus omnes ad obseruantiā regule ꝛ vnitatem. ꝛ dilectionē fraternā sumpt̄ deuote sacramētis spūm celo reddidit. Anno incarnatōnis. M. lxxiij. quarto ydꝰ iulij celestia petens miraculis plurimis clarus. quā ob causam paulo post gregorius huius nominis septimus pontifex eum in numero sanctorū retulit. Sepultus autem fuit post obitum tercia die ī ecclesia monasterij de pasignano. post cuiꝰ transitum deus omnipotens multa per eum miracula fecit.

Ordo vallis vmbrose.

S. Joannes gualbertus monachus

Ulma insignis vrbs sueuie. ad vlteriorem danubij ripam sita. qui fluuius ex bilaro ⁊ blauo fluminibus in eo loco exoneratur. indeqꝫ nauigabilis redditur. vt Sueuia. baioaria. austria. ⁊ pānonia. ob nauigia danubij non parua sentiant comoda. Cum vo hec inclita vrbs in fundatione imperij inter villas quatuor ponatur. ne ab exteris sine ornatu ac muro esse censeatur. Cum galli ingentes ciuitates veluti parisius ⁊ thuronem villas nominabant. Ipā vo vlma tū muris fossatis ac menijs atqꝫ publicis ac priuatis edibus pornata existat. Et nobilibus familijs a tpibus caroli magni impatoris aucta sit, ideo in eius laudem ac descriptionem vrbis metra heroico deducta carmine edita sunt.

Ulmą decus sueuie: qua primo ab origine ducat
Principium: nullis sat certum annabilis extat
At ꝙ ⁊ antiqua ⁊ presignis sit: probat ipsum
Nomen: quod lacio desumptum est fonte. ꝙ apta
Ulmetis plena posita est vligine terra
Nancꝫ vbi defoditur circū vrbem: glitea crassis
Arboribus tellus abilis reperitur: ⁊ inde
Barbarie spreta: nomen capit vlma latinum:
Urbs libertina est. romani subdita diuo
Imperio regis: villis ex quatuor vna:
Non quia villa fiet. sed quondam forte reuicta et
Ui belli vastata. iterum constructa carebat
Temporibus certis muris. firmissima iam nunc
Ipsis: contiguo hos a parte danubius aluco
Prefluit: hic sapido repletus pisce: breui illum
Per mediam labens vrbem cursu blauus intrat
Preterea cincta est fossatis ipa profundis
Turribus excelsis, domibusqꝫ impleta decoris

Affuit & pluri populo. q̃ multa per orbem
Oppida: que septi spacio perlacius extāt
Pulcras inter habet structuras grāde labore &
Arte atq̃ expensis opus ecclesiam genitrici
Sacram diuine: cui vix equabilis orbe est
Ampla quidem valde: grandis quoq̃ molis in altū
Sustentat laquearia magna: caparq̃ frequētis
Turbe multa inibi festiuo milia sole
Conueniunt: hic magna dei veneratio crebro est.
Quo sol eois exurgens montibus ignes
Spargit: vix templum parochos continet vnum
Vlma senatores prudentes obtinet: illi
Publica sagaci disponūt cōmoda sceptro.
Unde breui creuit: locuples ex paupere serua
Facta hera: q̃ multas iā opulentas censibus vrbes
Perpetuis superat: comitatus tris fere cum omni
Appendice suo retinet prompto ere coemptos
Unam inter plures: non paruo denique fructu
Mercem agitat: panno lino lanaq̃ parato
Vescanicā hunc aliqui vocitant tractata frequentat
Negociū variū est: hoīm hinc pars maxima sese.
Hic nutrit: pereunt multi ditantur in ipso
Sunt alie laudes vlme quas promere cunctas
Mentio materie prohibet breuiata valete

ΤΕΛΟΣ· ΜΟΝΟΚΩΛΟΥ· ΑΣΤΟΥΡΑΜΜΑΤΟΣ·

Victoꝛ ſecūdus papa gebhardus antea vocatꝰ. eccīe eyſteteñ (q̄ olim aurea-ta dicebat̄) epꝯ in ordine decimuſſeptimꝰ. natione aleman' ex bauaria pōtificalem dignitatē poſt leonē adeptus. magis heinrici grā. ꝙ̄quā aliq̄ ſcribāt liberis ſuffragijs. Verebat̄ eñ clerus ꝑpluſꝗ romanꝰ heinrici potentiā. victorē igit̄ ꝓponūt legato Ildebrando ad heinricū ob eā rem miſſo. q̄ oīa ex ſententia romani cleri imꝑatoriſꝗ ꝑfecit. at victoꝛ in ſede oīm ꝯſenſu cōfirmatus. magnā ſynodū abnuēte imꝑatore floretie hūit. In q̄ quidē multos epos. tū ſymonie. tū fornicationis cauſa epatu ꝑuauit. clerūꝗ admonuit q̄d maxime ad ſe ꝑtineret. ꝓpoſita pena his q̄ leges canonicas trāſgrederet̄. Sūt q̄ ſcribāt victorē ad heinricū ꝓfectū. magnificētiſſimeꝗ ab eo habitū. alij vo yldebrandū eo ꝓfectū putant. Is eñ heinricū imꝑatorē. ne aliq̄ a ſe peteret iniuſta demulcere cupiēs yldebrandum ſbdiaconē ad illū miſit. q̄ opportune cuꝫ accidit vt imꝑatoꝛ graui quo obijt morbo implicitꝰ heinricū filiū romanoꝝ regē ac ceſarē dixerit. Victoꝛ aūt pontifex pontifitatus ſui anno ſecūdo. mēſe tercio. die quartodecimo morit̄. vacat tū ſedes dies. xi.

Stephanus nonꝰ papa fridericus antea vocatus. natione lotharingus caſſinenſis abbas. victori defuncto in ſtephanū nonū pontificē canonice ē creatus. pontificatū adeptus ſtatim curauit. vt mediolanenſis eccīa q̄ a romana ducentis fere annis inſolenniter ſe ſubtraxerat. Inter alias cāꝫ maiorem ſuꝑioremꝗ recognouit. Is pontifex oēm fere ytaliā atꝗ burgundiam labe ſymoniaca inq̄natā intelligens. yldebrandū archidiaconē ipis purgandis reformādiſꝗ prouincijs legatum miſit. Qui eo munere ſicut ⁊ ceteris diligenter atꝗ feliciter vſus. cū aūt ꝯcilium florētie ꝯuocare cepiſſet ad octauū menſem. octauūꝗ ꝑiter diem defunctus eſt. Florentie quoꝗ in cathedrali eccleſia honorifice ſepelitur.

Benedictus decimus natione campanꝰ. qui primꝰ mīcius dicebat̄. duꝫ vix exequie pontifici ſtephano in florentia celebrate erāt. cū romani potentiores oppida ⁊ caſtella in vrbis terrā poſſidētes capitaneos tūc appellabāt. pontificē ex factione ſua creare ꝯſtituerunt. primꝰ tū oīm gregorius de tuſculano ex gēte patricia romanꝰ mintiū velitrenſem epm inuitis ac reclamātibus cardinalibus ⁊ clericis qui rome tunc erant. in romanū pontificē acclamari ac haberi obtinuit. quē benedictū voluit appellari. Per id vo tēpis agnes tercij heinrici imꝑatoris relicta filij regis adoleſcētis regni curā adminiſtrationemꝗ gerebat. Mintio igitur velitrenſe in romanū pontificatū intruſo. yldebrandus archidiaconꝰ cardinales ⁊ epiſcopi alijꝗ eccleſiaſtici cum canonicā electionem rome nequirent facere. ſenas acceſſerūt. vbi plurimoꝝ ꝯſenſu yldebrando inſtante. Gerardus vir tanto magiſtratu dignus electo benedicto pontifex creatur. Benedictus itaꝗ mēſe nono. die. xx. pontificatu deiectus. velitras exulatum abijt.

Nicolaus ſecundus papa natione allobrogus gerhardus antea vocatus epiſcopus florentinus. ob virtutem ⁊ animi preſtantiam. abrogato benedicto haud legitime creato. pontifex maximus ſenis decernitur. Iſꝗ prudentiſſimus pontifex eo in concilio formā pontificum romanoꝝ a cardinalibus eligendoꝝ inſtituit ꝙ̄ diſtinctione vigeſima tercia iuris pontificij decreta nūc habent. Secundum quā inſtitutionem factam pōtifici. patribuſꝗ placuit generale conciliū apd̄ ſutriū conuocari. Ibiꝗ anno domini Milleſimo quinquageſimonono. Cōcilio habito vbi epiſcopi ⁊ proceres interfuere benedictuꝫ abdicare coegit. inde romā proficiſcens. Secūdo apud lateranū concilio habito legem tulit vt in decretis habetur. In eodem concilio quidam reuocatum ab errore ſuo berengariū ferūt qui arbitrabatur in ſacramento eucbariſtie non eſſe verum chriſti corpus niſi vt in ſigno ⁊ figura miſterioue. Sunt qui ſcribant heinricum quartum a Nicolao ſecundo coronam imperij accepiſſe. Nicolaus autem vir omni vita probatus. tercō pōtificatus ſui anno. menſe. vi. die. vi. ⁊. xx. moritur. Vacat tum ſedes dies. xij.

Alexander ſecūdus anſhelmus antea vocatus. patria mediolanēſis. epiſcopus lucenſis. mortuo nicolao ob hūanitatem benignitatem ⁊ doctrinā abſens etiam pontifex creatur. Iſꝗ luca accerſitus in pontificali habitu romā venit. At vero ciſalpini epiſcopi arbitrati ob dignitatem prouincie par eſſe vt e ſuo numero aliquis eligeret̄. Giberto parmenſi viro potentiſſimo admodū anniten te ab heinrico imꝑatore obtinuere. reclamāte agnete vt alter pontifex eligeretur. Reuerſi igit̄ in longobardiā pſeudo epi cōciliabulo ſuoꝝ coacto cadolū parmenſem ī antipapā elegerūt. Cui ciſalpini oēs obtꝑauere. ꝑter mathildim optimaꝫ feminā. Superueniente deinde cadolo in pratis neronianis ſub radicibus aurei mōtis graue ꝑliū ꝯmittit̄. Repulſus ab vrbe. quē cincius rōni prefecti filiꝰ poſtea egre ī arcē adriani ꝑduxit. Cognito errore heinricꝰ īꝑatoꝛ alexādro reſtitutꝰ. Veniēs ad vrbē pōtificatꝰ ſui āno. xi mēſe. vi. morit̄. ī baſilicaꝗ lateranēſi ſepelit̄.

Linea ſūmoꝝ pontificū

Victoꝛ ſecūdus

Stephanus nonus

Benedictus decimus

Nicolaus ſecūdus

Alexander ſecūdus

Heinricus quartus heinrici tercij pdicti filius. anno dni. M.lvij. patre defuncto licz adolescens ab electoribus cesar appellat⁹. imparuit ānis. 48. vel vt alij hñt qnquaginta. Mortuo nanq3 pře sb custodia mřis sue agnetis iperatricis fuit. q aliquāto tpe prudenter impiū rexit. cuz pace gubernans. Is postmodū 9silio suoz deceptus. spretis mřis 9silijs ab eo alienatus. q discessio maxime discordie semiariū fuit. Impatrix autē religiosa mulier cum nollet fluctibus turbationū inuolui. vitā religiosam elegit. τ ad monasteriū fructuariense se 9tulit. Inde deuotōnis cā. et ab Ottonis coloniēsis archiepi tyrānide pulsa. cōtulit se romā. ibi vitā celibē duxisse dicitur. Nā locoz sanctoz dulcedine capta sanctis opibus τ elemosinis vacans. sancto fine qeuit. Cui⁹ corp⁹ in eccia. b. petri iuxta altare beate petronelle sepultū ē. Nec multo post tpe Conradus eius filius secūdo genitus quē př adhuc viuens ytalie pfecerat. morit τ florētie honorifice sepelitur. Heinricus aūt rex victoriosus rome coronatus p apuliā ducto exercitu in přiam cū honore reuersus. Fuit longo tpe princeps admoduz gloriosus τ fortunatus. ore facundus. ingenio acutus. elemosinis largus. in re militari fortunatissim⁹. quāuis in fine impij ob recōpensatione atrocitatū τ psecutionū. multas. ne dū a principibus verz a. pprio filio ptulit calamitates. adolescentie vsus libertate saxoniā incolere p ceteris regionib⁹ cepit. Verz cū cepisset nobiles opprimere τ venatui ac ludo magis q̃ administrāde iusticie opam dare. Gens saxonū animis acerrima. eū despicere ac plura in eū romano pontifici nūciare cepit. Relicta igit saxonia. alias regiones imperij gubernare proposuit. Inde cū summoz pontificū auctoritatē potētiāq3 diminuere statuisset. Et 9 alexandrū secūdū scismata suscitasset Cadolū parmensem epūm agnete ei⁹ vxore reclamāte pontificē creans. inde cedes exorte. Dū hec in ytalia fierent. Heinricus rex bello saxonuz implicitus. Et si illos insigni prelio supauit. tamē sbigere nequiuit. Nec tñ ei victoria cessit incruenta. cp cesa suoz militū qnq3 milia amisit. Ea vo ex victoria tantū intumuit. vt nephara queq3 in pontificem sit ausus. primūq3 illi obedientiā subtrahere volens. Sigifredo id archiepo maguntino iniunxit. Cui⁹ edicto apud wormaciā cōciliabulū 9uocatū ē. τ epi abbatesq3 regnoz heinrici. ne gregoriū in pōtificem haberēt sunt admoniti. qua impulsus cā gregorius hos epos cōmissis priuauit ecclesijs. Heinrico autē gubernationē titulum τ dignitatē regni interdixit oibus principibus τ pplis auctoritate aplica absolutis. Inde plati principes τ ppli pars regni theotunicoz maxima animis ab heinrico alienari ceperunt. primiq3 saxones exarserūt in bellum. Cognita itaq3 gregorij censura heinricus p litteras supplex veniam precat. Eius precibus pmotus pontifex canussum agri regiensis oppidū ad mathildim 9cessit. Illuc heinricus cū omibus copijs 9pere 9perās. deposito impiali ornamēto. deregatuq3 primo die igressum eq̄miter tollerās. loco p noctē nō mouit. τ glacie ferūt cōculcataq3 diu niue p asprimū hyemis sydus solum. in quo rex stetit vel iacuit. obriguisse. Cui demū pontifex mathildis comitisse adelai sabandiensis comitis interuentu introductū. regē in sinū mřis eccie recepit. pace iureiurādo firmata. impator papiam versus iter arripuit. vbi paulopost pacis federa abrūpens. rebus nouis studere cepit. Et quorūdā epoz seditionibus 9citatus. gregoriū pontificem denuo deponere studuit. Et habito couentu gibertū rauennatē archiepm pontificē creat. eūq3 clemente appellat. τ secū romā hostili animo adduxit. vbi pphanata basilica petri gregoriū in adriani mole obsederūt. q ad guiscardū appulie ducē misit. τ cum magno impetu romaz venit. pauefactus heinric⁹ in germaniā cū clemēte abijt. augustā vrbē obsedit. anno deinde millesimo nonagesimonono aquisgrañ. filiū iuniorē heinricū qntū regem fecit. q anno deinde sexto in přem ira excandescens maximis prelijs ac probris affecit. apud leodiū vrbē eūz pilo supauit. qua iniuria τ dāno cōfractus cū merore vitā egit lugubrē. ac demuz cuz dedecore aīam exalauit. añ hunc impatorē. nullum ipatorē a pōtifice summo excōicatū ferūt. In leodio igit pmo sepult⁹ inde ad spyrēsem vrbē delatus qnq3 annis inhumatus mansit. demū honorifice sepulture traditus.

Linea imperatorum
Heinricus quartus

Rudolphus rex

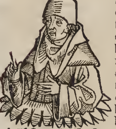
Rudolphus saxonie dux. cum heinricus rebus nouis studere destitit. pacē eā federa abrūpens. eo alemanos principes in dignitate rei motos ppulit. apud forcheym i regē eleuat. a qbus deductus maguntiā in medio qdragesime a Sigefrido metropolitano i regē inungit. postbabito heinrico primo pecijt heinricus a pontifice vt rudolphū execrationibus ab occupatione regni depelleret. Id vo cū impetrare nequiuisset sumptis armis magna clade τ incerta victoria vtrūq3 dimicatū ē. Missi tū qdem ab vtroq3 legati ad pontificē rogatū vt in partes suas declinaret. Quibus nil aliud ipe respondit. q̃ vt ab armis discederent. sed psq3 ea perferrent iussa. illi iterz primo grauiore pilo concurrerunt. Et postea auditis nūcijs parere dicto pontificis spoponderūt. Subsecuti vo erant missi ad res alemanie inspiciēdas pontificis oratores Albinēsis epus cardinalis. aquileiensis přiarcha. τ paduanus episcopus. quibus rñdit heinricus nisi rudolphus pontificis auctoritate excōmunicaret se nullatenus assensurz. Heinricus igit coactis summo conatu copijs ad rudolphū regem in saxonia agentem inuadendū duxit. Cui rudolphus aduenienti triunis castris obuius est delatus. Congressi iā quarto prelio rudolphus casu a suis vulnerat⁹ longiuscule retrocessit heinricus fuga 9lapsus loco tam abdito latitauit. septimo tandem die preter oim spem fuerit inuentus. inter vulneratos rudolphus expirans in Mersburga sepelitur.

Ordo grandimōtensis Initiū habuit anno .1078. p Stephanū.

ORdo grādimōtēsis sb ste phano. Anno dn̄i. M. lxxviij ortū habuit. hic fili⁹ stephani nobilissimi viri de auernie partibus. a p̄re suo in puericia ductus ē beneuētum. vbi a sancto Milone archiep̄o xij. annis educatus regulā bn̄ viuēdi didicit. deniq̧ discedens pagratis multis heremis. τ de canonicoꝝ monachoꝝ τ heremitaꝝ vita q̄ imitanda sunt memorie ꝯmendans. in aq̄tania ꝓpe lemonicas ad montem nemorosum. q̄ muretum dr̄ xp̄o duce puenit. vbi fontes repit et rupes terrā desertā. τ inviā q̄ tota siluestris nouo hospiti suo potū frigidissimū τ domū ventis expositā offerēs. afflictionē corpis τ requiē mētis manifestis indicijs promittebat. Tunc gaudēs stephan⁹. ibi deo se huiturū oīm tpe spopōdit. Trigesimū etatis sue annuz agens habitare cepit herenū in ieiunijs vigilijs τ orōnibus ꝯtinuis seruiēs deo. cibus ei panis τ aq̄ τ interdū farine siliginee sorbiciūcula atq̧ postq̧ disponēte deo discipulorum ei⁹ numerus creuit. Insimul nō q̄si vn⁹ ex illis factus est. ẜ minor oībus illis. Tādem ī infirmitate ꝯstitutus in q̄ decessit fratribus ait. Deū vobis relinquo. cui⁹ sunt vniuersa. Si amādo pauptatem ei adheseritis. ip̄e ꝓuidētia q̄ gubernabat oīa vobis largiet̄ q̄ nouerit expedire. Inde migrauit ad dn̄m anno etatis sue lxxx. In ordine diaconatus cōstitutus. Pio p̄re orbati frēs petruz lemonicensis in p̄orem elegerūt. sub eius regimine ꝓfecerūt frēs. monachi sancti augustini locū p̄dictū mureti in quo deo huiebāt ceperūt calūniari. p̄tendētes ad ius eoꝝ ptinere. Sed q̄ potius aufferenti tunicā τ palliū volebāt dimittere. hr̄e locū aliū pq̄rebant. vbi caput sue religionis instituerent. nulloq̧ idoneo repto. Tandē ꝯsiliū inierūt. vt locū idoneū deus ostenderet. Et cū ter agn⁹ dei cantatū esset. vox celestis audita ē. In grādi mōte In grādi mōte In grādi mōte. Quā prior τ nonnullfrēs audierūt. Finita igitur missa venientes ad locum sibi reuelatum satis mureto vicinū ecclesiam τ domos fecerunt. Et accipiētes sctm̄ corpus in grandi mōtē trāstulerūt. Paucisq̧ sciētibus subtus p̄sbitericiuz an̄ altare recondiderūt. vbi post paliticus posit⁹ inscius sanitatē accepit. τ cecus visum. τ alia miracula fecit q̄ prior ne tumultus fieret ei edicto prohibuit.

S. Stephanus

Petrus Damianus

Jo. Serapion

PEtrus damianus doctor τ eccie ro. cardinalis epūs. in diuinis scripturis eruditissim⁹. Hijs tēporibus eas ob res multo in p̄cio hitus ē. in ytalia vita τ scia insignis. q̄ τ nōnulla laude digna edidit opuscula. Sermōes q̧z elegātes. scripsit τ regulā heremiticā. τ de ordīe vite heremitice. Itē librꝫ ꝯ iudeos. narrat τ plura exempla q̄ suis tpibus cōtigerūt. Erat em̄ vir religione τ hūilitate ac sapīa noīatissim⁹. Qui cū cardinalis eps̄ esset. vt soli deo hūilitate seruiret ep̄atui cessit. vt deo liberius vacaret. Et cū a gregorio pōtifice eā ob rem rep̄hendere libzū pulcerrimū ad eū scripsit. reddēs rōem q̄re ep̄atū dimiserit. Dn̄icus ait lorica ferrea vestitus erat ad carnez. duobusq̧ ferreis circulis cinctus in corpe τ duos p armos brachiorū.

Isaac medicus

Seno τ Arnulphus

IOannes medicus cognomēto serapion p idē tēpus claruit. Et de simplicib⁹ medicinis multa cōscripsit ac librzuz breuiarij de morbis arcendis. Et qm̄ a ceteris medicis rosas collegit. Serapio cognomīatus ē. Sorapio em̄ roseū sonat vt testis ē Plini⁹. lib. 12. ca. 13.

ISaac Beninurā medicus celeberrim⁹ salomōis medici filius. Et ip̄e tēpestate istac. in medicina plura scripsit. de dictis vniuersalibus τ pticularibus de febribus de vrina. τ stomacho. In p̄hia q̧z de elementis τ diffinitōnibus tractatus composuit.

SEno ep̄us treuerēsis a comite treueroꝝ theoderico capt⁹. τ tercio de rupe p̄cipitato. tandem gladio pcussus interijt.

ARnulph⁹ q̧z sctūs cenobio scti medardi signis τ v̄tutib⁹ pollebat sua sctitate elegit ꝓpositū inclusionis. Inde abbas eiusdē monasterij tandē iussu pontificis summi ep̄atum lugdun̄. rexit.

Ordo canonicorum regularium

ORdo canonicoꝝ regulariũ. tpe gregorij pape septimi ⁊ heinrici imperatoris anno dñi millesimo octuagesimo reflorere cepit in eccia bti qntini beluacẽsi. Qui primũ ab aplis. postea a btõ Augustino epo ⁊ doctore eximio regulariter institutus sub mgro yuone venerabili eiusdẽ eccie ꝑposito. postea carnotensi epo. De isto ordine illi insignes viri et doctores claruerũt. hugo de sancto victore. Et richardus de sancto victore Et hugo de sancto follicto. Ad istũ q₃ ordinẽ ptinere videt ordo premõstratensiũ de quo in sequentibus.

yuo episcopus

YUo clarissim⁹ canonuz doctor ⁊ carnotẽsis episcopus apud gallos maxio ipcio habet. q ⁊ inter cetera sue vtutis et ingenij opa. q edidit. p ost ysidoꝝ hispalensem epm decreta collegit. Et abbreuiauit aplica. atq₃ ea i vnũ collegit volumẽ. ꝙ postmodũ ⁊ qdã hugo cathalanensis eps. Et post eũ Gracianus in meliorẽ formã redegit alia q₃ mẽoratu digna composuit.

Rasis medicus

RAsis medicus celeberrimus. ac natõe penus seu aphrican⁹ h tpe viguit ⁊ clarissimus fuit. Cui alij bachilo ꝑprĩũ nomẽ fuisse tradũt. h Auicenna in tercia sen. tercij canonis. T. 5. c. 7. meametbũ eũ appellat. q cũ in almãsoria vrbe enutritus fuerit ibidẽ linguã arabicã optime didicit. Et in eadez lingua ex oĩbus añ se medicine auctoribus infrascripta collegit volumina. Et primo de medicinaꝝ correctione li. j. antidotariũ lib. j. De cura morboꝝ iũcturaꝝ. Libꝝ continentẽ oẽm medicine sciam. Continens rasis appellatũ. Librũq₃ almansoris ad regez ei⁹ nominis. Deq₃ morbis pueroꝝ librũ. ac diuisionũ librũ vnũ. In astrologia quoq₃ aphorismoꝝ atq₃ in alchimia libros duos ⁊ alia multa.

Mathildis comitissa

MAthildis comitissa nobilissima ⁊ optĩa atq₃ illustris femina. p hoc tps cũ ro. eccia bene sentiẽs. vtute ⁊ rebus optime gestis clara ⁊ inclita vbiq₃ ꝑdicat. Hec eñ nobilissimũ bonifaciũ ⁊ magnificũ virũ. ⁊ beatricem heinrici filiã hũit parẽtes. Que cũ vnica esset filia. post ipos parẽtes in dñio luce. parme regij ferrarie. mãtueq₃ ac ei⁹ ethrurie ptis quã nũc p̄rimoniũ vocam⁹ successit. Quãobrẽ i tota ytalia clarissima fuit. Et ꝑpterea qndam principẽ noie gotifredũ in ytalia potentissimũ duxit maritũ. Cũ certe illustris femina nõ mõ richardi ⁊ gulielmi apulie ⁊ calabrie ducũ. s ⁊ heinrici potentiã ꝯ ro. pontifices exercentẽ magnanimiter repressit. et q de ecclesiastico iure occupauerãt restituere coegit. Uerꝝ cuz heinricus filius heinrici cesaris in ytaliã a p̄re missus dũ apud parmã vrbem mathildim ⁊ ei⁹ virũ ꝓfligasset. ⁊ gothefridũ interfecisset. ipa mulier azonẽ estensem (q prioris viri in qrto gradu ꝯsanguine⁹ erat ignorãs) accepit maritũ. Cũ quo p aliquot mẽses cohabitãs. tandẽ recognita gregoriũ cõsuluit pontificẽ. qd sup hoc agere cõsuleret. Cui pontifex impauit. vt ꝓtin⁹ ab ei⁹ consortio abstineret. Ac sic diuorcio facto deinceps oronibus ⁊ vigilijs deo ⁊ ro. eccie militare studuit. Tandẽ vo ãno salutĩ nr̃e. iiij. etatis aũt sue sexagesimo nono in hondeno agri mantuani opibus bonis plena migrauit ad dñm. Testamentũ suũ hoc mõ cõfecit. In primis nãq₃ omes suos ⁊ ancillas liberos esse voluit. Deinde vasa queq₃ aurea ⁊ argentea. vestes quoq₃ omes preciosissimas ecclesijs ꝯdonauit. Mantuanũ insup monasteriũ ab ipa ꝓ maiori pte sua impensa cõstructum. ac canussiũ frixionariũq₃ mõasteria. atq₃ alias basilicas plurimas ꝑdijs ⁊ alijs donarijs innũerabilib⁹ amplianit. His gestis in extremis cõstituta omia xpi sacra ab anshelmo epo deuotissime ⁊ reuerenter suscipiens. postq₃ etiã omẽ eius p̄rimoniũ beato petro cõdonauit. sanctã aĩam deo reddidit. Eiusq₃ corp⁹ (nullo honoris genere qđ impendi magno principi possit non adhibito) ab vniuersis clericis ⁊ populis ad sanctum benedictũ agri mantuani defertur. ⁊ mausoleo quod nũc cernit sepelitur.

GIbertus antipapa hoc anno ab heinrico cesare prim⁹ epoꝝ male sentientiũ synodo habita. ꝯtra gregorium papam in germania pontifex creatur. ⁊ clemens appellatur. Qui cum heinrico ⁊ eius filio coniũctis copijs in ytaliam veniẽs romam profectus. leoninã vrbẽ mox cepit. ⁊ in vrbẽ deditõnẽ recepit. tãdem post multa gesta morte subitania correptus scelerꝝ penas dedit.

Linea summoꝝ pontificū

Anno mundi.6273. Anno xpi.1074.

Gregoriꝰ eiꝰ noīs.vij.papa.natione hetruscus.p̄re soanensis.p̄re bonicio yldebrandus monachus antea vocatus.post Alexandrū pontifex factus. Vir dū eius pontificis exequie solēniter ex more erāt celebrate quū clerus ⁊ populus cū funeris pompā congregati yldebrandū archidiaconū acclamarūt.a beato petro in pontificē esse electū. Ad eosq; clamores exciti cardinales cōclaue ingressi eūdem canonice delegerūt.quē gregoriū septimū placuit appellari. Is annus erat heinrici quarti cesaris regni duodeuigesimus.p̄ qd̄ tp̄s bello ille cū saxonibus grauissimo implicitus erat. Vir certe deo ⁊ hominibus gratissimus.prudens.iustus.clemēs.pauperꝝ pupilloꝝ ac viduaꝝ patronꝰ. Et ecclie ro.ꝯ hereticoꝝ improbitatē ⁊ maloꝝ principū potentiam res ecclesiasticas p̄ vim occupare conantiū vnicus.ac acerrimus defensor.adeptus pontificatū statim heinricū imperatorem admonet.ne deinceps largitione corruptus.ep̄atus et bñficia alicui p̄ symoniacā cupiditatē cōmittat. Gregoriꝰ itaq; oratores ad regē misit denūciaturos se si in pontificatu cōfirmaret.nullatenus errores illius toleraturū proinde aut aliū pontificē fieri curaret.aut se ad satisfactionē cōdignā pararet. Rex tñ facti mō ac veritate cognitis electioni eius assensum p̄buit. Nihilominꝰ p̄stitit in sentētia heinricus.quāobrē oratores bremense ep̄o q̄ regis puitacie adiutor impulsorq; fuerat excōicato.romā sunt reuersi.paulopost hermānū bambergensem ⁊ aliū constanciensem ep̄os rome agētes.⁊ de symonia conuictos pontifex dignitate p̄uauit. reiunio subinde q̄dragesimali adueniente gregoriꝰ pontifex ꝯciliū laterani cū celebraret interfuerūt guibertus rauēnas archiep̄s ⁊ maxima longobardie ep̄orū pars. Cuiꝰ inde admonitioni heinricus suadēte giberto obtpare noluit.immo gibertus vir seditiosus ꝯtra gregoriū Cinciū ro.ciuē prefectiq; vrbis filiū virū vtiq; temerariū ꝯcitat.qui structis insidijs pontificē in natalis dñi nocte celebrantē cepit.⁊ in turrim reclusit. romani seq̄nti die eū liberāt ⁊ cinciū p̄sequūtur edes eius subuertūt.q̄ ad heinricū confugit.quos oēs papa anathemate notauit cinciū ⁊ adiutores.heinricū q̄z dignitate regia p̄uauit. Verū paulopost synodo habita in ea multa constituit.heinricus itē habitu ꝯuentu ep̄oꝝ male sentientiū.Gibertū denuo pontificē creat.clementēq; appellat romā veniētes gregoriū in adriani mole obsederūt. Is a roberto apulie duce liberatꝰ secūq; cassinū ac salernū p̄ducit.vbi nō ita multo post pontificatus anno.xij.mēse vno.diebus tribus sancte ⁊ pie moritur.

Victor tercius papa desideriꝰ antea vocatꝰ.montis cassini abbas pontifex creatus.statim Gregorij partes suscepit.contra gibertum antipapā tutandas quā ob cām heinricū impatorē sibi cōstituit inimicū vt aliq̄ ferūt eiꝰ fraude (vt martinꝰ scribit) veneno in calicē iecto.dū sacrificat necat. Vel vt Vincentiꝰ sentit dissinteria perijt q̄uq̄ id a suspitōe veneni nequāq; alienū.veneno em̄ petiti corruptis ⁊ labefactatis intestinis interdū in dissinteriā v̄tunt.anno igitur vno.mense quarto.pōtificatꝰ sui.non sine suspitōne dati veneni moritur.

Gregorius septimus

Victor tercius

Urbanus secūdus

Anno mūdi.6283. Anno xp̄i.1084.

Urbanꝰ eiꝰ noīs secūdꝰ.otto vel odo antea vocatꝰ.monachus ebonīacensis primo.deinde cardinalis hostiēsis.postremo q̄nto mēse post mortē victoris pōtifex creat.vir q̄dē doctrina ⁊ sc̄titate vite q̄uis gradi magistratu dignus. Cuiꝰ etiā plurime ad mathildim extant epistole succo plene. Is vo parū romanis rebꝰ nouis studētibꝰ fidens. melphim se cōtulit synodū biturus q̄ tutiꝰ eo ꝑficisci liceret.pontifex itaq; cū in ytalia nullibi q̄etis locū cerneret in gallias ꝑfecturus.placentie synodū hūit in q̄ licentiā q̄rūdā ecclīasticoꝝ mirifice compescuit. Inde vo in gallias abiens rem memoratu dignā aggressus est. Concilio em̄ apud clarūmontē habito principes gallie ad recupandā hierosolimā a sarracenis occupatā animauit. Eūq; inuenimꝰ gibertū antipapā postea vouisse.vt vrbanus secūdus pontifex romanꝰ cū multa ad rei ecclesiastice reformationē ornatūq; claromontensi in ꝯcilio statuisset. eo anno q̄ xp̄iane salutis nonagesimꝰ quartus supra millesimū fuit facinus est aggressus maximū excelllentissimūq; oīm q̄ fuerint pontificis romani cuiuspiā dictu auspicijs ⁊ auctoritate hactenꝰ intentata. Liberande em̄ a turcis sarracenisq; hierosolime ⁊ continenti terre sancte in hunc maxime modū intendere cepit. Patribus ⁊ ea que concilio inerat ex omni orbe xp̄iano multitudine ad cōcionē vocata. Vir ip̄e eleganter doctus ornatissimā habuit orationē. vt tricenta milia hominū nomen in militiam christi dederint. signūq; crucis susceperint.quo facto romam statim redijt vt compositis in ytalia rebus.ytalos quoq; animaret. Sed maximis seditionibus a Joanne pagano viro scelestissimo exagitari cepit.in domo petri leonis potentissimi ciuis. biennio se continuit. verū mortuo ioanne liberior factus ad cōponendū ecclie statū animū adijcit. Tandē vir sc̄tūs post multas p̄secutōnes ⁊ labores duodecimo pōtificatus sui anno.mense quarto.die.xix.apud sanctū Nicolaū.Carceris tulliani in edibus petri leonis morit.q̄rto kal.augusti.eius corpꝰ p̄ transthiberinā regionem ad vitandas inimicoꝝ insidias q̄ etiā mortuū ledere conabāt ad.s.petrū delatū ibi honorificētissime sepultum.

Ordo Cartusiensium.

ORdo carthusiensiū in gallijs anno dn̄i. M. lxxxvi. in diocesi gratianopolitanēsi a brunone theologo viro sanctissimo initiū sumpsit. q̄ post sui institutōnis originē auspice xp̄o in domibus ac psonis augmentū accepit. iō ab alexandro tercio ⁊ q̄rto ⁊ ceteris pōtificibus summis. approbatus sic ꝯfirmatus extitit. ac varijs priuilegijs dotatus. Cū inter om̄es ordines eccl'asticos p̄matū non rōne tp̄is s̄ rigorositatis semp tenuit. Et ꝓpterea eum speciosissimā eccl'ie colūnā appellant. Ex h̄ q̄z stupendo euentu principiū habuit. Cū ī florida ciuitate parisius gymnasiū celeberrimū floreret. ⁊ ī om̄i genere doctrinaꝝ ex varijs regiōibus scolares atq̧ doctores clarissimi lr̄is operam darent. Inter ceteros vnus singularis sciētie claritate. probitate vite. maxime fame pollebat. Cui post obitū in eccl'ia solennes exequie parate sunt. vbi sepulture tradi deberet. ad quē honorandū ingens numerus doctoꝝ magistroꝝ ⁊ alioꝝ cōueniebat. Corpus vō mortuū in feretro positū dū exequie celebrarent̄ surrexit. Et in loculo residens voce magna cūctis audientib⁹ clamauit. Iusto dei iudicio accusatus sum. quo dicto. vt prius iacuit. de qua voce om̄es territi obstupuerūt decreuerūt ne sepulture ea nocte traderet̄. s̄ die seq̄nti iterū cōuenirēt. fama p vrbem diuulgata. multo plures ad spectaculū cōuenerūt q̄ eadē forma p̄fata v̄ba dixit. Et vt exitū huius rei scire possent. Tercia die tota ferme ciuitas confluebat. Tercio doctor mortuus surgens clamabat. Iusto dei iudicio damnat⁹ sum. qđ audientes pene exanimes reddidit. ideo eccl'iastica sepultura damnat⁹ fuit. Aderat ad hoc spectaculū bruno q̄ discipulis ait. Videtis quō tam celeberrimus ac ab om̄ibus sanctus reputatus misere perijt. Nūq̄d ⁊ nos perire volum⁹. ⁊ nō potius saluari. nō est locus salutis nisi mūdum relinquamus. Sic cōpuncti solitudinem quesierunt.

Bruno p̄m⁹ cartusieñ.

BRuno vir sanct⁹ ⁊ clarissim⁹ p̄btr atq̧ theologus natione theutonicus ex vrbe colonia. lr̄is a primeua etate erudit⁹. remēsis eccl'ie canonicus scolariū q̧ apud p̄isi⁹ mgr̄ hisdē tp̄ib⁹ cū ī gallijs legēdo scribēdo ⁊ disputādo clarissim⁹ haberet̄. Relicto seculo ⁊ pompis ei⁹. cū septē viris doctissimis in heremū cartusie secessit. Ibiq̧ monasterio structo ꝓpositū monastice cōuersationis satis arduū ibidē instituit. Quē rigorē obſuantiaꝝ post ānos q̄dringentos vsq̧ in presentē annū seq̄ntes summe obſuarūt. habēt em̄ ꝓlixa ieiunia. om̄ibus sextis ferijs in pane ⁊ aqua. ab esu carniū sp̄ abstinēt. etiā in grauissima egritudine. q̄ ad vestitū sp̄ cilicio ad carnē induūt̄. q̄ ad solitudinē. nūq̧ exeūt exceptꝭ p̄ore ⁊ ꝓcuratore. ac in cellis soli manēt cū arto silentio. vigilias magnas hn̄t ob officij prolixitatē. Cui⁹ sc̄ti ꝓpositi hugo gratianopolitan⁹ ep̄s q̄ ab eodē brunone habitū monasticū ꝑcepit auctor fuit. Ferūt ⁊ aliqui inter ceteros brunonis discipulos vrbanum papam vnū fuisse.

Hugo ep̄s grānopolitā⁹.

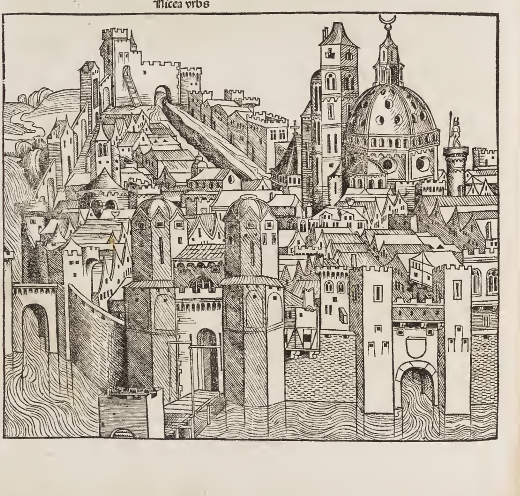

HUgo Gracianopolitanus ep̄s. Cui⁹ mr̄ de eo pregnās p sompniū elegantem puerꝝ ꝯcepisse ait. quē sistendū dei aspectib⁹ sc̄ti in q̄b⁹ erat ⁊ b. petrus deferebant ī celū. ideo natus ⁊ puer factus addiscendis lr̄is applicat⁹ fuit. Sperabat̄ em̄ singularis meriti ⁊ gratie futurus apud deū. diuīa q̄z gr̄a plurima virtutū ornamenta ī eū cōgessit. herem⁹ cartusie caliensis. Abbatia excubiaꝝ herem⁹ canonicoꝝ regulariū ⁊ apud sanctū ruffennū. ⁊ apud gregoriū dom⁹. ip̄o annuente ceperūt. Ipaq̧ sp̄ūaliter ⁊ corꝑaliter fouēte ꝑfecerūt. Hic ī solitudine cartusie deus sue dignationi ꝯstruētē hītaculū vidit p sompniū. stellasq̧ septē sibi p̄stātes itineris ducatū. Et sc̄titatꝭ ei⁹ odore tracti ad ip̄m venerūt septē viri q̄ oēs vno desiderio succēsi locū heremitice vite cōgruū q̄rebāt. Horū p̄mus vt p̄missum fuit mgr̄ bruno vir religione ⁊ sc̄ia famosissim⁹ alijq̧ q̄tuor fr̄atres ⁊ duo laici. q̄s hugo ꝑbenigne suscepit ac voti cōpotes fecit. Cui⁹ ꝯsilio cartusie solitudinē intrarūt atq̧ extruxerūt. Hic āt sc̄tūs vir m̄ltis v̄tutib⁹ ornat⁹ q̄ cūctꝭ inibi hītantib⁹ insigne sc̄titatꝭ exēplū p̄buit eccl'ie dei admodū vult. ep̄alē sarcinā exuere ac q̄eti aīe vacare desiderās. nec ab honorio nec innocentio obtinere potuit. Quis senio grauatus. Credebat̄ em̄ sola auctoritate ⁊ exemplo plus subiecte plebi ꝓdesse posse debilis ⁊ egrotus. q̄z quiuis ali⁹ san⁹ ⁊ robust⁹. Inde cepit indies magis deficere aderāt viri de cartusia ⁊ de calesiensi ⁊ excubiaꝝ domibus ad seruiendum nec vlla persona secularis ad obsequiū admittebatur. Tandem anno domini. M. cxxij. etatis sue octuagesimo consecrationis sue. lij. mortem obijt. qui per Innocētium secundū sanctoꝝ cathalogo est ascriptus.

Expeditio xp̄ianoꝝ ꝓ liberanda hierosolima facta tp̄e vrbani secũdi. Anno. 1094.

Temporibus vrbani concilio apud clarũmontẽ habito. sua eleganti oratione pontifex principes gallie ad recuperandam hierosolimã a sarracenis iam diu occupatam animauit. Vox em̃ oĩm dictu mirabile. viuco vt apparuit ore prolata intonuit. Deus vult. deus vult. ad quã vocem pontifex subiũxit. Uiri fortes. ea que dominus in os vestrũ posuit verba. vobis in bello pro tessera erũt. Et ituri in expeditionem pseueraturiq̃ȝ in bello sancte cruce ex rubenti panno sagis insuta pectus insignibũt. Dum vͦ pontifex cum p̄ribus de imperatore deligendo consultant. mľta hoĩm milia in contionis loco cruce signati sunt. paucosq̃ȝ intra menses trecenta mortaliũ milia in id deuota. bellum se itineri accinxerant. Interea cruce signati principes diuersis vijs iter ad constantinopolim sunt ingressi. primusq̃ȝ oĩm petrus quidam heremita abstinentie fama celeber ducem se multis exibens ꝑ alemãniam hungariãq̃ȝ perrexit. Cui gothefridus eustachius ⁊ balduinus fratres cognomine bolionij comites em̃ bononie gallice. ⁊ quidã potentissimi erant se illis itineris socios addiderũt. Maiores vͦ prestantiũ ducũ ⁊ nobiliũ manus. hinc podiensis ep̄s belli dux. ⁊ Raymũdus sancti egidij comes. Inde hugo magnus philippi frãcoꝝ regis frater. Et robert⁹ flãdrie. ⁊ stephan⁹ carnoti comites. trãsmissis alpibus ꝑ ytaliã iuerũt. primo romã ꝑuenere. alme vrbis locis deuote visitatis. Et vrbani pontificis bñdictione habita. Tripartito ꝓfecte copie. vna brundusiũ. barulensem portũ alia petit. Et tercia ydrũtum. boemũdus aũt relicta melphi cũ. xij. milib⁹ electoꝝ hominũ ytalice iuuẽtut͡ in eãdẽ expeditionẽ ꝓficiscit͛. Peruenerat iam cõstantinopolim petrus heremita et in suburbijs castrametatus. Et nec eos ex gallijs alemãnosq̃ȝ ductos adeo continere sciuit. quin in constãtinopolitanos fecerũt hostilia sacris spoliatis. ꝑmotus itaq̃ȝ suoꝝ malis alexius imꝑator petrũ compulit. negato cõmeatu ante tempus bosphoꝝ traijcere. q̄ nycomediã primo. mox niceã ꝑueniẽtes ciuitatez ipam natura ⁊ presidio sarracenoꝝ munitã oppugnare adorti sunt. Turci vͦ nõ mõ tunc. ſ᷑ priusq̃ȝ a claramõte discessum esset. quid christiani mollirentur intellexerant. qui nicea defensoribus obsidioniq̃ȝ perferẽde necessarijs cõmunita. Uerum cum ob sidentibus cõmeatus deficerent. dilaberẽturq̃ȝ passim milites xp̄iani. Cui⁹ rei causa a sarracenis insidijs oppressi. relinq̄re obsidionẽ coacti. Tantã in fuga detrimentũ accepere vt Raynaldus dux alemãnoꝝ abnegata fide xp̄i cũ aliquibus militib⁹ deditõem fecerit. Et petrus constãtinopolim redierit. Que res alexio grata. aperto marte repellere conatur. Tum boemundus alexium partim minis. tum pollicitationibus ad pacem ineundam compulit. vt iter tutũ per loca imperij facere liceret ⁊ cõmeatũ p̄beret. Iterũq̃ȝ ad niceã ventũ ẽ. difficile erat vrbẽ oppugnare. Cũ supplementa militũ ꝑ lac-

Nicea vrbs

cum submitti vrbi adiacentem cōtinuo poterāt. Verū superuenientibus e constantinopolim lembis non paucis. in lacūq; missis. rex oīm inopia oppidani pressi: dies post duos ⁊ q̄nq̄ginta ab initio obsidionis deditionē fecere. Inde munita nicea. iter p̄ loca deserta facere necesse erat. bifariā copias diuisere. Cū autē boamūdus herbidū solum ad riuū quendā inuenisset. equos ⁊ iumenta reficere constituit. Subito eū sarraceni adorti sunt. quē oppressissent ni hugo ⁊ gothifredꝰ cum q̄draginta milibꝰ eq̄tū ꝯfestim opē tulissent Pugnatum ē vtrūq; acriter. Eo aūt prelio quo medi turci syrij caldei. sarraceni arabes interfuere ad q̄draginta milia hoīm cecidisse sequēti die cognitum ē. Solimānus aūt eoꝝ dux effusa fuga inde abiens. Inde xp̄iani segetibus iam maturescentibus adiuti sine vllo incōmodo yconiū primā lycaonie ciuitatē ꝑuenere Qua in potestatē dedentibus ciuibus redacta. pari felicitate heracleam tarsumq; cepere. Tum balduinꝰ prestantis animi ⁊ ingenij vir primus oīm in asia dominatū adeptus ē. Tarso donatus. flexit inde in ciliciam maior exercitus q̄ minor armenia vocat̄. Capta deinde cesarea capadocie i anthiochiā mouere: trāsmissis altissimis mōtibus. Aliquot inde ꝓgressi milia passuū xp̄iani ad flumē ꝑuenere vrbi antiochie ꝓpe cōtiguū farfar noīe. qd̄ vado trāsiri sine periculo nequit. castris firmatis duces vrbē ꝯtemplati. captiuos sciscitati sunt. q̄ esset ciuitatis forma. Rn̄derunt regē illius esse cassianū. Ea vrbs sicut hebreoꝝ monumenta hn̄t. Reblata prius inde ab antiochio oriētis dn̄atore eius nominis primo. dicta ē antiochia. dupliciq; circūdatur muro. pars cuius īterior latericio. exterior q̄drato lapide structa ē. Eaq; superbas p̄ se ferens speciē. turres q̄dringentas sexaginta habet. colles q̄tuor vrbe includunt̄. In quoꝝ celsior ad orientē solē spectant̄. cacumine arx ē. natura loci munita. vt oēs sit machinamētoꝝ conatus. oīa oppugnantia ingenia facile frustratura. regionē incole appellant celisyriam. situsq; vrbis fluminibus fontibusq; irriguus. agros habet fertiles. ⁊ glebe maximā vbertatē. vicinusq; lacus optimis habūdat piscibꝰ. Recedit a mari cilitio vrbs. xij. milia passus. vbi farfar fluuius portū efficit. nauiū etiam ceteraꝝ capacem. Accepit aūt ea ciuitas maxima ab ecclesie primitiue exordio ornamēta. Qd̄ petrus apostoloꝝ princeps primā in eam patriarchalē instituit. tenuitq; sedem. Theophilusq; ad quē euāgelista Lucas eadē oriūdus ciuitate actꝰ apostoloꝝ inscribit. Septimius a petro antistes in illa cōstitutus vt ꝓphani regis antiochi nomē aboleret. Eam de suo nomine theophiliā appellauit. adeo sub xp̄i nomine floruit vt ep̄os tres supra q̄nquaginta ⁊ centū patriarche suffraganeos. Et sexaginta supra trecentas eccīas vrbs habuerit. Cum itaq; xp̄iani ad eam vrbem natura loci densissimo sblimiq; muro minitissimā diu sedendum esse intelligerent. multa in concilio agitata sunt a ducibus prouisa. anno igit̄ salutis nostre millesimo nonagesimoseptimo vrbs antiochia magnis operibus obsideri cepta ē. Et aboamūdo normāno roberti apulie ducis filio viro vtiq; clarissimo. post durissimā obsidionē capit̄ pyrrho antiocheno ciue admodū potente vrbis ingressum prebēte. Qui boamūdi v̄tutem admiratus. deditur̄ se illis vrbem spopondit. Si reliqui xp̄iani eidem cū imperio preesse boemūdū paterentur ingressi vrbem xp̄iani oībus fere pepercere i p̄sidio sarracenoꝝ tātūmō sceuitum ē. Cassianus aūt rex ad loca montana confugiens ab armenis trucidatur. Sola arx superat. quā dum boemūdus acerrime oppugnat femur sagitta traijcit̄. Veꝝ superueniēte corbane persaꝝ regis militie principe. cum Sensadolo cassiani filio antiochiā recuperaturis. Boemūdus iam ex vulnere integer pugnandi copiam facit. Penuria reꝝ oīm vrgente decertare instituit.

Lancea domini

Cum res xp̄ianoꝝ in antiochia ꝑfecto afflicte erant. vt appareret oīa desperationis. plena in ꝓpe diem futura. nisi deus noster xp̄ianoꝝ salutem tutelamq; sibi esse cordi miraculo ostendisset. Nanq; lancea q̄ ihn xp̄i latus in cruce apuit per spiritalem viro religioso factam reuelationē. in sancti andree ecclesia est reperta. Quo diuine profectionis signo in magnam spem erecti animis. duces cū hostibus confligere statuerunt. Perlata itaq; lancea illa tanq̄ vexillo optimo. Qua christi latus transfixus a longino fuit. hostes primo acriter resistentes supat boemūdus. ac cedit. Quorum de numero ad centum milia perijsse constat. Et quindecim milia camelos ceperūt. inde xp̄iani tantā predam abduxerūt vt ab extrema inopia ad summā oīm reꝝ vbertatem ob lancee ipsius miraculum peruenerunt.

Hildebertus ep̄us

Hildebertus cenomānorum gallie episcopus. vir ingenio ⁊ scientia diuinus. hac tempestate elegiaco carmine plurimū valuit. Is multas tribulatōnes ac carceres ac vincula apud romā pro christo ⁊ eius ecclesia sustinuit. Ubi ⁊ epistolas plures elegantes edidit. ac versus quosdam elegantiores de suo exilio. librūq; perpulcrum. de tedio huius vite querimoniamq; sui ipsius partim metrice. partimue prosaice composuit. atq; orationem deniq; ad trinitatē pulcerrimā ac aduersus quosdam de eucharistia. multa alia edidit.

Sanctus quoq; Maurillius episcopus Rothomagensis sanctitate preclarus, eo tempore vixit.

Ordo Cisterciensium

ORdo cisterciensiũ anno dñi millesimo nonagesi
mooctauo. in burgundia a roberto religioso ac
venerabili molinensi abbate in heremo cistercij p̃mo
ortũ habuit. Quẽ ordinẽ vrban⁹ papa sub diui bene
dicti abbatis regula. multis tñ additis cõstitutionib⁹
ↄfirmauit. Et plurimis priuilegijs dotatus. augmen
tũ in toto orbe sensit. Cum in ep̃atu lingonensi mona
steriũ religione ↄspicuũ ac fama celeberrimũ nomine
molisin⁹ fundasset. Et varijs deinde possessiõib⁹ atq̃
viris illustribus auctũ fuisset. Cũ diuturna ac copiosa
societas v̉tutibus deficere cepit. celestium amatores.
Hec vberrima spernẽtes ac pauptatem eligẽtes. vn⁹
ꝛ viginti mõachi cũ p̃re roberto egressi. post abrupta
cõualliũ. ac itineris difficultates varias. Tandem ad
cysterciũ in cabilonẽsi dyocesi locũ vaste solitudinis.
horrendi aspectus deuenerũt. Gratũ igit̃ a deo p̃ordi
natũ locũ acceptant. Ibiq̃ nouũ locũ religionis ꝛ or
dinẽ instituit. a q̃ loco cisterciensiũ ordinem nũcupare
voluit. Freti deinde consilio oddonis ducis burgun
die. Et hugonis archiep̃i lugdonẽsis sedis ap̃lice le
gati. ac walteri cabilonẽsis ep̃i. heremũ in abbatiã ex
truere ceperũt. Qui breui in oĩbus mirũimmodũ cre
uit. ac viros innũerabiles doctrina ꝛ sanctimonia illu
stres protulit. In latere sinistro eius ecclesie vigintiq̃
tuor sanctoꝝ abbatũ sepulcra cernũtur. in dextra ma
gni alani cum suo epigrãmate.

ROBertus vir sanctus abbas molinensis ex campania ortus primo monasteriũ beati stephani in pa
rochia trecacensi ingressus. Inde relicto monasterio cuꝫ alberico. odone iohanne. stephano. letaldo
ꝛ petro monachis heremũ petijt. cisterciũ auxilio ac auctoritate fret⁹ hugonis archiep̃i lugdunẽsis ac odo
nis burgũdie ducis vt districtius maioꝝ instituta obseruaret. In cabilonẽsi diocesi monasteriũ fundauit.
Inde ad molismũ reuocatus. Albericus vir deuotione clarus in eius locuꝫ successit. Cu⁹ industria in sctã
religione ac laudabili cõuersatione profecit. Et a pasca
li summo põtifice priuilegijs exẽptoĩbusq̃ dotat⁹ fuit.

Robertus abbas

Stephanus abbas

STephan⁹ abbas cistercij religionis pauptatis ac
disciplinae regularis amator. anno. M. cvij. tpib⁹
heinrici q̃nti cartam caritatis auctoritate sigilli aposto
lici cõfirmatã p̃fecit. Is ob paucitatẽ ingredientiũ aĩo
afflictus verẽtes obs̃uantiã admodũ rigidam. in nocte
p somniũ vidit ingẽtẽ m̃ltitudinẽ hoĩm claustrũ adijsse
Illico seq̃nti die bernardus cuꝫ fratribus ꝛ comitibus
ingressus ordinẽ cisterciensiũ plurimũ auxit ac decora
uit vt infra patebit.

Hierosolimoꝝ recupatio, ꝛ regni eius apud xp̃ia
nos principium.

DUces christiane expeditionis ad kalendarũ octobriũ diem antiochie cõuenerunt. Boemũdus prin
ceps antiochie declaratus. Interea v̉o mortuo hugone magno reliqui duces Raymundo excepto q̃
cesariã cappadocie obsidebat proficisci hierosolimã cũ exercitu instituere. in liciam simul cõueniẽtes. Tor
tosam oppugnare adorti. tribus mensibus frustra ↄsumptis. soluta obsidione tripolim mouere. Et pacem
supplici illius regulo dederũt. Postera die nonaꝝ maij quarta. breuiore licet asperiore p montes via hiero
solimã petere inceperunt. Primisq̃ castris bethelon oppidũ arduo in monte situm est peruentum. Secun
dis ad vrbem zebarim in cuius finibus ab aqua laboratum est. Tercijs ad flumẽ beraim: Inde per calles
arduũ superãtes montẽ. Postero die quintis castris baruthum vrbẽ maritimã p̱uenere. Et sb inde ad sa
gittã post ad surrũ dehinc ad acrũ singulis castris ẽ descẽsum: petẽtesq̃ p diẽ q̃ secuta ẽ itineri initi. nonam
oppidũ cayphas noĩe tandẽ decima die ad cesareã applicuerũt maritimã vrbẽ inclitã palestine: quã beatus
asserit hieronimus birgos olim. id est stratonis vrbem appellatam. herodẽ ↄ maritimos insano extructaꝫ
opere. de augusta cesaris octauij noĩe cesareã appellasse. Morati apud eaꝫ dies duos. tercio ramolas adeũ
tes. eaꝫ inuenerũt metu a turc| sarracenisq̃ desertã. Exinde mot| de tercia vigilia castris sex progressi passu-

um milia. sole vix dū orto primū vrbis hierosolime menia prospexere. Videres vo tūc varios summo in gaudio motus. pars clamores in celū attollere: iubilis pars ⁊ canticis optimū maximū ihesum venerari. pars lacrimis vbertim in genas fluentibus. in facieq; pstrata sanctam vrbē. sanctū venerandūq; sepulcrū dñi salutabat. Ea aūt vrbs (vt pmissum ē in supioribus) in palestina sirie regione arduo in monte sita: mōtibus pariter arduis circūdatur. nec flumina intus. aut pximo in agro. nec fontes habet pter vnicū syloe amnē tenui ⁊ nūq; p estatem nulla fluentē aqua. Qui montē syon radens. vallem iosaphat mediam secat. quā ob aquaꝝ necessitatē. cisternas aquā ptinentes pluuiā intus ⁊ extra ager multas et ppe infinitas habet. ptinet aūt eius ager ad varias gentes xpiani nois inimicas. Nā arabes moabitide ⁊ amonite ab orietali plaga. Sedumei egiptij ⁊ philistei a meridionali plaga. Et maritime ciuitates ptolomaida q̄ ⁊ Acon Tyrus ⁊ Tripolis. ab occidentali. tyberiasq; cesarea philippi regio decapoleos ⁊ damascus a septētrionali in hierosolimitanos fines spectāt. Itaq; cū primum ad hierosolime menia portasq; ventū ē. nihil antiquius duces duxere q̄ vrbe in circuitu lustrata. metandis q; oportune castris. loca ducibus exercituiq; diuidere. Christiani igit compato omifariam cōmeatu. q̄tuor locis oppugnare vrbē magnis virib' adorti. eā hierosolimitanis acriter defendentibus. ydibus iulijs vi cepere. precipua tn̄ in recupanda tanta vrbe laus gothifredi fuit. q̄ partē muri ei ac fratribus ad oppugnandū assignatū primus conscendit balduinoq; potestatē fecit. vt in vrbē descendens xpianis portas recluderet. quibus certe irrūpentibus tanta cedes facta ē. cū in vrbe vel maxime in templo vt morietiū cruor tales hoīm supgrederet. Cepissent eadē quoq; die templū. nisi nox supuenisset. Postridie cū ad superiora templi expugnanda reditum esset ciuibus. miserabili voce planctuq; supplicantibus. Et per eos p̄sidiorū primoribus ē cōcessa vita. In hūcq; modum hierosolima a xpianis capta ē. ydibus iulij nono ⁊ nonagesimo supra millesimū salutis anno. Postq; heraclij impatoris tpibus ea ciuitas a sarracenis fuerat possessa. Potiti templo duces vrbis. ⁊ illius purgatione a cadaueribus sarracenis inūcta. exuerūt arma. Et ad sanctū dñi sepulcrū cernui vel poti' repentes perrexere. idem fecit oīs xpianoꝝ multitudo. Petiti postea latebris pdeūtes xpiani numero paucissimi hierosolimis habitare cōsueti. Quibus ostendentibus vbi dominus ihesus in horto captus. vbi verberat' vbi passus vbi deinde obseruatus. ⁊ demū ascendit in celos didicit omnis populus

Gotfredus primus rex hierosolime

His per octo dies summa deuotōne obitis spiritalibus gaudijs. de rege vrbi dando agi ceptum est. Quā ad creationē cū oīs cōuenisset xpianoꝝ exercitus. nec vota scrutari. nec suffragia iniri oportuit. Qd̄ illico gotfredū boloniū regem non magis multitudo omnis. q̄ ipsi duces acclamauere. Gestatus itaq; ducū humeris ad sacrosanctū dñi sepulcrū gotfredus inter missaꝝ solennia accuratissime celebrata. rex hierosolimitanus est appellatus. Sed is vir eximius dominiū vrbis qd̄ tanta principū populorūq; xpiane expeditionis concordia oblatum erat accepit. regni vo titulū ⁊ insignia ideo se nolle dixit. q' indecēs nepharīūq; duceret diadema aureū peccatorē homūtionē capiti imponere. ea in vrbe in qua saluator mundi eternus rex spineam suo sacratissimo madētē sanguine coronam gestasset. Inde arnulphus p̄sbyter. Sed nihil in humanis reb' qd̄ ad felicitatem pertineat diuturnū ē. Anno eīn vno post captā tot laboribus hierosolimā gothifredus febri correptus moritur.

Balduinus rex secūdus hierosolime

Balduinus frater cum gotfredus febre correptus obijt. magno oīm xpianorum qui terram incolebant sanctam consensu. non sicut frater dominus sed rex hierosolime est creatus fuit. is annus xpiane salutis supra millesimū cētesimus primus. quo in anno secūdus vrbanus pontifex romanus tanq; re ab se inchoata dominici sepulcri liberationis feliciter absoluta carnis humane carceribus ⁊ ipe liberatus est. Balduinus annis. xviij. regnauit cum sarraceni magnos exercitus recuperande hierosolime eam conduxerunt. In quos paꝝ ɔsulte intulit conflictus. tandem vocauit genuēses ⁊ venetos ⁊ acon vrbem terram mariq; oppugnās obtinuit. ac sarracenos fudit atq; fugauit. indeq; egiptios secundo prelio superauit ⁊ caliphā eorum regem interemit.

Stella insolita hoc anno prima q̄dragesime hebdomada. feria sexta circa vesperū in austrū ⁊ occidentē lucere visa ē. Et per dies. xxv. eadem hora semper splenduit. Cui ingens trabes visa est ex oriente occurrere. Post hoc in cena dñi. vise sunt due lune parum ante diem. vna in oriente ⁊ altera in occidente. Non multo post Cometes longos ⁊ flāmeos crines per mane ducens apparuit. De qua quidā monachus malmaberie elmerus nomine. Venisti inquit Venisti multis matribus lugendum. dudum est quod te vidi. Sed nunc multo terribiliorem te intueor patrie huius excidiū minantem.

Anno mundi.6293. Anno xpi.1094.

Linea summoꝝ pontificū

Pascalis secundus

Gelasius secundus

Calistus secundus

Pascalis etiā nois secūdus papa natione ytalus e flāminea prouincia. patre crescentio. mr̄e alfacia. Raynerius añ pōtificatū vrbano pontifici sbstitut⁹. quē gregorius septimus ob virtutē ⁊ doctrinā scti clemētis p̄sbyteꝝ cre auit. In q̄ q̄dē loco clerus ip̄e post vrbani mortē. eūdē pascalē vita p̄uata ptentū q̄ppe q̄ antea monachus fuerat etiā nolentē ⁊ latitantē pontificē creat. q̄ diceret humeros suos neq̄ꝗ tanto oneri suffecturos. sed expetente pplo. eligente clero collaudante cardinaliū senatu pontificū munus suscepit. maxime ꝗ cū ter accla matū esset sanct⁹ petrus raynerīū virū optimū pontificē elegit. Cui postea pasca lis nomen indidere. tiara capiti eius imposita comitante pplo ⁊ clero equo albo ad lateranū pducitur. Inde post vnctionē coronā de more accepit. ecclesie postea labenti q̄rūdam seditionibus cōsulturus. copias suas in gibertū antipapā mit tit qui nō multo post subita morte correptus. a malis tñ eccīa dei nō statim quie uit. Richardus campan⁹ comes albertū q̄ndam sufficit attellanū ciuē q̄ statim a bene sentientibus abdicare se magistratu coact⁹ relegat. Lauerses aūt agri pne stini incole theodaricū q̄ndam pōtificē creauere. Verū ij q̄ꝫ pnīa ducti q̄nto ⁊ cen tesimo die e pontificatu deiectū anachorite habitū induere cogūt. Pacata tandē eccīa romana pascalis vir magni ingenij animi vrbē castellanā ⁊ beneuentū ab hostibus occupatā recepit. His ⁊ alijs plurimis facinoribus strennue gestis in cisalpinā pficiscit vbi guardastallū agri cremonēsis oppidū conuentu multorū principū ⁊ epoꝝ habito de homagijs de feudo magna habita ē rō. Rome prete rea eccīas. xv. cōsecrauit. Dedicataq̄ꝫ pneste agapiti basilica romā effusa obuiā vrbana multitudine honoris cā tandē rediit. q̄ q̄dem ex freq̄ntia inualitudinem incidens se paulo post moriturū cognouit. Quare acceptis eccīe sacris cohorta tusq̄ꝫ deꝝ ad pacē ⁊ cōcordiā. pōtificatus sui anno. xviij. mense. vj. die. vij. mo ritur q̄ntodecimo kal. februarij sepeliturq̄ꝫ in basilica constantiniana.

Gelasius secūdus ioannes antea vocat⁹ p̄ria caietan⁹ p̄re crescētio nobili ge nere natus ingenueq̄ꝫ a teneris annis educatus ⁊ doct⁹ in mōte cassino re ligionis fundamēta perdidicit sub odrisio abbate viro sanctissimo hanc ob rem ab vrbano secūdo romā accitus. Vir ⁊ ip̄e sanctissimi⁹ ⁊ oīni laude dign⁹. si vitā ptinētissimā. si mores. si doctrinā inspicias. Nā ⁊ cōstanter ⁊ sancte in tantis p cellis humanaꝝ pturbationū vixerat. ideo vno oīm psensu pontifex creatur. ve rū cincius fregepanis ira ob hāc electionē percitus q̄ vnū ex suis cardinalib⁹ col legio pposuerat quē pōtificē eligerēt. in monasteriū palladij cū armatis satelliti bus irrūpens refractis foribus obuiū quēq̄uā percutit. pontificē obtorto collo in terrā deiectū calcibus pterit in vinculaq̄ꝫ conijcit. cardinales fugā parātes ex mu lis ⁊ equis deijcit nullūq̄ꝫ genus ptumelie ptermittit. Nō tulit tantā iniuriā po pulus ro. cōfestī liberat⁹ in lateranū ducit vbi de more coronat. Persequnte dein de illū heinrico impatore in gallias pfugit vbi ab abbate cluniacēsi magnifice ⁊ splendide suscipit intereundū eccīas in tillano ⁊ in tornaco dedicat. tandem ad cluniacense monasteriū pueniens. Ibi dū multa i eccīe reformatōem tutelāq̄ꝫ cū regibus ⁊ principibus molliret. pleuresi corrept⁹ pontificat⁹ sui anno primo die quinto moritur. Sepeli tur autem eius corpus intra limina cluniacensis cenobij.

Anno mūdi.6313. Anno xpi.1114.

Calistus secundus guido antea vocatus natione burgūdus. vienensis archiepiscopus originē a re gibus francie anglie atq̄ꝫ etiā alemanie psapia ducens ⁊ vt alij habent comitī burgūdie frater a car dinalibus qui cluniaci tum aderant pontifex creatur. verū non prius pontificiū habitum sibi desumpsit q̄ intellexit se ab hijs quoq̄ꝫ cardinalibus confirmari qui rome ⁊ in ytalia remāserant. Renūcijs cognita ro mam veniens populo obuiam prodeūte vrbem ingreditur congratulantibus oīnibus. Reb⁹ aūt ex sentē tia rome compositis beneuentū pficiscitur quo principes cōuenere qui iureiurando pmiserūt se in pote state pape semp affuturos. Inde romā rediens legatos ad heinricum impatorem mittit. Qui pace sine vl la ptentione composita ad vrbem redeūtes tabellam pacis ad lateranensem basilicam suspendere publica igit leticia exorta est. Pontifexq̄ꝫ interea beneuentū delatus infausta in expeditione sua multos sibi carissi mos febribus correptos amisit. Et ip̄e mala pariter vsus valitudine lectica in vrbē eger mestusq̄ꝫ relatus est. at Calistus pontifex valitudine vix dum reintegrata concilium laterani nongentoꝝ patrum congrega uit. in quo cū pacem inter multas diffidentes cōposuit. tū maxime ecclesiasticum statuꝫ reformauit. Et q̄ plurimi faciendū ē dn̄icum michaelem venetoꝝ ducem vt laborantibus ap ud hierosolimā xpianoꝝ reb⁹ subueniret missis cum vexillo ecclesie nūcijs exorauit. Tandem de deo deq̄ꝫ hominibus bene meritus pon tificatus sui anno quinto. mense decimo. die sexto in dn̄o moritur.

Linea imperatorum
Heinricus quintus

Heinricus eius nominis quintus predicti Henrici quarti filius anno ab incarnatione domini. M.c.vij. ab electoribus delectus imperare cepit et imperauit annis. xx. Is vivente adhuc patre rex romanorum declaratus genitorem bello fuerat persecutus. quod maiori ex parte circa Leodium coloniamque est gestum. Mouerat Aquisgrano cum exercitu filius in genitorem Leodij agentem ducturus. et premisse cohortes apud Mosam pontem occuparunt cum paterni milites in illos delati prelio decertarunt priusque quam henricus filius accessisset sui ponte deturbati clade haudquaque sunt confecti. Recessit itaque Henricus filius in colonienses fidem genitori seruantes auxilio archiepiscopi fauente sibi fretus Coloniam paruo obsesso tempore recepit. Inde episcopum Rotbardum in Herbipoli ponens securitate ab vrbanis accepta dimissis saxonibus cum bauarijs ad obsidium Nurmberg diuertit quam vrbem expugnauit. soluto exercitu ratisponam accessit. quem pater illico subsequens Rubertum episcopum in Herbipoli restituit et auxilio Ratisponensium filium vrbe fugauit. postea reuersus Leodium constituerat illius obsidionem priusque potiretur nullatenus relinquendam. continuaueratque menses quatuor. cum pater ad annum regni vnde quinquagesimum eo in angore animi est defunctus. et heinricus ipse filius eius nomine quintus regna quibus tunc potiebatur retinuit iustiore titulo gubernanda. Reliquumque quod in patris fuerat potestate a populis est permissum inde annos quinque primos accepti in paterni morte regni Germanie illo confirmando totos adhibuit. nec pontifici romano Pascali secundo ea racione aliter molestus fuit quam quod et ipse episcopos aliosque ecclesiasticos ausus est in iussu pontificis inuestire. Cumque pontificem eam auctoritatem petitam constantissime vidisset denegare dolis rem est aggressus et ad sextum regni annum veniens cum exercitu in Etruriam oratores premisit. qui ostensis mandatis regem sponsponderunt si ad coronationem admitteretur iuraturum se omnem inuestituram omnino omissurum vt omnes regnorum suorum ecclesie iura propria. et beatus Petrus suum habeat patrimonium sic a Carolo Luduico Heinrico sancto et alijs imperatoribus factum fuerat. ea sponsione solenni firmata misit pontifex sutrium legatos quibus rex ex concepta rome formula iuramento promisit. Uenit itaque Heinricus ad tercium ydus februarij ad montem gaudij qui et malus dicitur. cui postea die signiferi cum vexillis et multitudo populi cum oliue romusculis occurrerunt. cum est ventum ad supremos scalarum atrij gradus prostrauit se rex ad pontificis pedes et eleuatum ille ad oris osculum admisit priusque introducere professionem ex more imperatoriam fecit et tunc a pontifice imperator appellatus est. postea petijt imperatorem pontifex vt promissa seruaturus inuestituris abrenunciaret. ille surgens secessit ac Pascalem cum vniuersis ecclesie prelatis per fraudem intercepit eorum bona in predam conuertit. Postera die populus romanus armis correptus contra theotonicos insurrexit tandem vrbe eiecerunt. Imperator autem in circuitu vrbis rome in vindictam omnia suburbana incendio consumpsit. Romanis tamen vt se admitterent muneribus donisque tentauit. vna tamen romanorum vox fuit vt nunquam admitteretur quam pontifex et cleri liberi essent. Compositis igitur rebus imperator a pontifice confirmatur et coronatur Uoti compos factus in Germaniam cum pace rediit atque Mathildem filiam regis anglie in Maguncia sponsam accepit. Deinde decimo imperij sui anno in ytaliam rursus venit cum rite coronari non obtinuerit a Mauricio archiepiscopo coronam accepit. Tandem in manus Calisti pape iura ecclesie resignauit absolutionis beneficium impetrauit. Postremo dum inferiores partes rheni circuire parat in Traiecto frisie vrbe morbo correptus diem clausit extremum. Inde per coloniam ad spiram ductus iuxta auum cultu regio sepelitur. Ad cuius tumulum tale inscriptum est epitaphium. Filius hic: pater hic: auus hic: proauus iacet istic. In eadem quoque basilica Spire de his imperatoribus premissis hec scripta in sepulchris marmoreis continentur. Conradus sedis imperator romanorum anno M.xxxix. nonas iunij obijt. Huius heinrici filius tercius dictus niger romanorum imperator anno M.lvi. obijt nonas octobris. versus septentrionem scriptum extat huius. filius Henricus quartus dictus senior ro. imperator M.c.vi. septimo ydus iunij obijt. Filius eiusdem Heinricus quintus iunior romanorum imperator. Anno dominice incarnationis M.c.xxv. x. kalendas augusti obijt. hec addere libuit ob varia dicta historicorum.

Anshelmus lucensis episcopus vir doctrina ac sanctitate precipuus per hec tempora floruit. qui operam dederat vt cenobium tam amplum sancti Benedicti in mantuano agro Mathildis impensa edificaretur. eodemque in loco sepultus. ac Mantuam deinde translatus in cathedralem ecclesiam ne a vicinis furto subriperetur cum miraculis continuo clarior fieret. vbi nunc vsque miraculis clarus quiescit.

Anshelmus episcopus

Anshelmum quoque alium fuisse ea tempestate scribunt. Is vir doctissimus et apud anglos tanti precij habitus vt breui ex monacho abbas. deinde Cantuariensis archiepiscopus sit factus et preclarissima opera composuit de meditationibus. Cur deus homo de libero arbitrio. de similitudinibus monologion. de predestinatione. et plura alia perscripsit. nec dum. xv. sue etatis annum attingerat cum mente reuolueret vitam quo in deum erigere posset. patriam egressus partim in Burgundia. partim in francia ac normania ad sanctitatem pergit et preceptorem Lanfrancum elegit qui in candoniensis cenobij regimine assumptus ipse prioris officio functus est grinlacensem.

Felicia quoque hec tempora fuerunt que etiam Sigibertum monachum balbatensem virum spectate doctrine protulere. qui in omni scientia literarum ingeniosus. temporum descriptor post hec tempora obijt.

Ordo templatorum

ORdo templatoꝝ militū(vt multi asseuerant)sub Gelasio isto pontifice apud therosolimā initiū sumpsit ⁊ ducētos ferme ꝑ annos ꝑdurauit. Aiūt enī veteres post subactū a gothifredo clarissimo Lothoringie duce ihrl'm regnū quosdā pios hoīes de militari disciplina ꝯspicuos.eo ꝙ peregrinos venerāda loca deuotione visitātes incursionib⁹ ⁊ latrocinijs cernerent infestari.deo suā militiā deuouisse ⁊ apud therosolimā cōmorātes ꝑegrinātib⁹ vltro sua subsidia impēdebāt.His primo numer⁹ paruus ⁊ volūtaria paupertas.⁊ magister vnus in porticib⁹ templi fuit.Ex quo etiā sortiti cognomē.habitātes itaqꝫ nō longe a dn̄i sepulchro ꝑegrinos ingēti charitate suscipiebāt atꝫ.eos per sacra loca armati deducebant.⁊ inde sine aduersarioꝝ molestia reducebant.Hos vita fide ⁊ gr̄a multi peregrini in europā redeūtes mirūimmodū cōmendabant.⁊ elemosinas donariaqꝫ largissima eis conferebant.Cū plurimo pio opi adhererēt ab honorio summo pontifice palliū albū ꝓ habitu ⁊ vite regula ꝯcessum est.cui pallio postmodū ab eugenio sucessore rubea crux suꝑaddita.cui militarent clarius ꝓbuit argumentū.quibus ⁊ btūs Bernhardus abbas regulam cōposuit obseruandā.Sane dū pene eos pauꝑtas nouerca libidinū viguit militie votū ⁊ viuendi exhibita norma optime obseruata illos fecere sanctitate florentes. Attamē dū pio opi vndiqꝫ xp̄ianoꝝ oꝑa affluēter opem afferūt. sensim subintrare delicie atqꝫ libidines incepere.⁊ vti a principio relictis perituris diuicijs hoīes sacro opi subintrabāt.sic in ꝓcessu quasi ad paratos thesauros ceperūt impatientes inopie euolare.inde castris vrbib⁹ populis impare. sibi quietē. seruis bella cōmittere ⁊ militie magistratū oneris olim officiū in honorē potissimum sublimare.quibus sic ī dediuū a virtute labentibus eorum exterminationem sub clemente quinto pontifice infra edocebimus.

Anno dn̄i millesimo.xx.ab incarnatiōe(vt scribit Uincētius)cepit ordo tēplaris militie.qui dicūt sc̄i Johānis hierosolimitani.hi degunt sub regula beati Augustini habētes habitū nigrū mō laycali ꝫ cū cruce alba in pectore.qui deputati sunt ad pugnādū corporaliter ꝯ infideles.quorum locus principalis Rhodis insula.qui subdūt magno magistro rhodi.Similiter omnia eoꝝ oratoria ꝑ orbem dispsa q̄ multa sunt ⁊ opulēta.⁊ q̄a pauci eoꝝ sunt clerici.priuilegio tn̄ ꝑsonali ⁊ reali clericoꝝ gaudētes sunt. horasqꝫ suas ex oratione dn̄icali videlicet pater noster indies ꝑficiūt.de quo inferius fiet mentio.

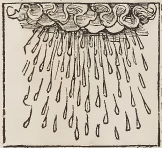
Apud Jndos generale ⁊ ꝓcipuū est cognomē suoꝝ patriarcharū Johānis p̄sbiteri.q̄s in ꝓmis Matheus apl'us. deīn eunuchus Cādicis regine in ethiopia ꝯstituere.⁊ Jndiā beat⁹ Thomas apl'us ad fidē conuertit. Johānes aūt p̄sbiter non solū pontifex sed et magnus imꝑator censet.Cui imꝑio duo ⁊ septuaginta reges parere ⁊ tributa pendere quotannis dicunt.Jn quoꝝ regnis.xxvij.supra cētū archiepi p̄sident. Jn ciuitate aūt ꝑmaxima noīe Bibrith sedem pontificatus ⁊ imperij habent. Anno aūt dn̄i.M.c.xx. Johānes patriarcha vn⁹ de maximis Jndoꝝ romam veniens calixto pape cardinalibus ac ceteris p̄latis in publica assistentia narrauit quo sanctus Thomas apl'us quotannis diuinissimo sacramento populum in Jndia communicat manu sua porrectū dignis ⁊ retractū ab indignis apud ciuitatem Hulnam.

Burdinus antipapa natione hispanus quē Heinricus quintus imꝑator secūdo gelasio pontifice viuo in ydolū erexerat sutrij se continuerat.cui benedict⁹ nomē datū fuerat ꝑ id tpis apud vrbem romam secūdo calisto pontifice romano rebus ecclasticis intēto contra eū pontificis nomē vsurpare volēs. Jn ea vrbe eum cetani comites tirannuli defensauerant.Dumqꝫ calistus concilio intētus esset vias illi claudiam ⁊ aurelianā adeo latrocinijs fedauerant vt nemo illis romā tutus securusqꝫ posset accedere.Q̄obrem calistus pontifex copijs vndiqꝫ contractis sutriū obsedit.cuius oppidani infelicē Burdinum e vestigio dederūt.Jsqꝫ camelo ꝯuersa in bestie caudaꝫ facie impositus romāqꝫ ꝑductus non minus in vrbe q̄ꝫ in toto itinere ridiculo plebi fuit.abstinens tamen calistus ab iniqui homīs sanguine illum in cauēse monasterium detrusit.Multa interim calistus in Rogerium Sicilie comitem se regem ytalie appellantem animo non minus celso q̄ꝫ irato dum molit obijt vt supra ꝓmissum est.

Bernhardus clarenallensis abbas natione burgūdus. hic ex castelliōe burgūdioꝝ castro nobili ortū habuit ex parētibus nobilibꝰ. cuius pr̄ Tesselinus miles strennuus ac deuotꝰ opidi defontanis ꝓpe diuionē. mater Acleth ex castro montis barri. que p̄ter Bernhardū terciogenitū q̄nqꝫ filios ac filiā sanctimonialem in lucē ꝓduxit. q̄s cibis cōibus ac grossioribus (vt liberius ī monasterijs deo seruire possent) enutriuit. Uidit aūt somniū dū in vtero gestaret bernhardū catellū candidū in dorso subruffum ⁊ latrantē p̄sagiū futuroꝝ vt magnos latentos in detractores eccle̅ faceret. Cū. xxij. attigisset annū cū. xxx. socijs (relicta domo paterna) in cisterciensi monasterio anno M.c.xij. religiōis habitū deuotissime suscepit qd̄ a Stephano religiosissimo viro an̄ p annos. xv. firmatū extitit. in q̄ tantū ꝓfecit vt breui tp̄is spacio ob maximā sanctitatē ⁊ doctrinā clareuallēsis abbas ab oībus creatus fuerit. cui quidē loco maxia cū gloria p sex ⁊ triginta annis p̄fuit. ⁊ ī vita sua monasteria centū ⁊. lx. sui ordinis extruxit. illustrās ecc̄iam sanctitate vite et suauitate doctrine ⁊ miraculoꝝ gl̄ia. Preter em̄ laudabilē vitā ⁊ sanctitatē maximā īgenij sui plurima edidit monimēta. de ꝯsideratiōe ad eugeniū papā. de cāticꝗ cāticoꝝ. de amore dei. librū meditationū ⁊ plura alia: omelias q̄ꝫ varias. ep̄l'as ac sermones. Cū apud oriētales edissa vrbs xp̄ianis ablata esset bernhardꝰ tantā noī xp̄iano iiustā ignominie notā īdignissime tulit. Js p̄ricipes p̄latos nobiles et populos galliaꝝ pene singl'os adiēs incūdā eē expeditionē vexilla crucꝗ ī barbaros ꝓferēda ꝯcionabūdꝰ clamabat. ⁊ cōradū ro. regē ducē de expeditionis munꝰ induxit. Deniqꝫ pꝰ m̄lta miracula ꝑpetrata cōsumatis vite sue annis circiter. lxiij. obdormiuit in domino.

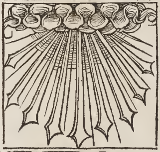

Petrus alfonsus circa annū dn̄i M.c. claruit genere iudeus antea moises vocatꝰ. q̄ relicto iudaismo baptismi sacramētū deuotissime suscepit. ac librū pulcherrimū p modū dialogi elegātē cōposuit in q̄ contra iudeos ⁊ sarracenos egregie disputat. Alij tn̄ scribūt illuz ad conuersionē venisse circa ān̄ū dn̄i M.c.vi. et ab Alphonso hispanie rege ex sacro fonte susceptū. ⁊ id factū ī die natalis apl'oꝝ petri ⁊ pauli. vn̄ ob venerationē ⁊ memoriā ei nomē impositū fuit petrus. ⁊ ob hoc alphonsi cognomētū habuit. ea gesta sunt in sede hostiēsis ciuitatis. qui postea christianā legē omnibus prestantiorē esse conclusit.

Petrus alfonsus

Sacro igne hac tēpestate in occidēte m̄lti accēdunt. mēbris istar carbonū nigrescētibꝰ. Q̄obrē anno dn̄i M.c.xxviij. m̄lti d̄ pago suessionico sacro igne succēsi ad ecc̄iam b. marie ī ciuitate suessioꝝ sitā conuenerūt. ibi diebus paucꝗ miaꝫ dei ⁊ beate Marie prestolantes salutē consecuti sunt.

Sanguis hoc anno idibꝰ iunij in agro emiliano ⁊ flāmīeo pluit ⁊ apud rauēnā ⁊ parmā. q̄ res plurimis terrori fuit.

Porca quedā in liginensi porrochia teste vincētio gallo enixa ē porcellum hoīs faciē habentē. eodē quoqꝫ anno pullus galline q̄drupes natꝰ est

Acies ignee apparuerūt in celo q̄ p totū celū sperse plurima parte noctis vise ⁊ stelle ꝑplures de celo ī terrā cecidisse vise sunt. supfusa aq̄ fumꝰ cū sono exibat

Hiēs insup asperrima fuit ꝓ q̄ stati valida fames subsecuta ē. ac hoīm mortalitas luesqꝫ aīaliū agrestiū ⁊ domesticoꝝ. strages quoqꝫ auiuz mutuo concertancium extitit.

Terremotus p̄terea in ytalia multis ī locis q̄draginta dieꝝ spacio ꝑdurauit vt ville amote sint.

Luna. xiij. intēpesta nocꝗ stell' lucētibꝰ eclipsim passa versa ē in colorē sanguineum.

Monstrū quoddā gemini corpis mul'r peperit ante habens faciem hoīs retro canis.

Johannes de temporibus qui fuit armiger caroli magni ⁊ vixit annis. ccc. lxi. moritur.

Anno mūdi.6323. Anno christi.1124.

Linea sumorꝫ pontificū

Honorius secundus

Honorius secundus q̄ ꝛ Lambertus flagnani imolensis agri genitus Hostiensis epūs eo tpe pontifex creat̄ q̊ Balduinus ab hostib⁹ p̄cio redempt⁹ antiochiā iherosolimitano regno adiūxit. Honori⁹ etsi obscuro loco natus erat tñ lr̄atura ꝛ moribus tanto magistratu dignus videbat̄. verū nō adeo eius in-gressus laudat̄ cū ambitiōe quorūdā poti⁹ q̄ʒ oīm bonoꝝ pōtificatū inierit. nā populus ipe Saxonē sancti Stephani cardinalē pontificē p̄cupide nimiū optabant. id q̊ʒ se cupere leo fregepanis ostendebat. At vero cū id velle Leonē cardinales quidā cernerēt ne ex eius sententia pontificē legerēt omisso Saxone Thebaldū sancte anastasie p̄sbiterū cardinalē pontificē delegūt quē Celestinū appellarūt. tūc Leo nō amplius īmorandū ratus Lambertū de q̊ ante p̄missum pontificē p̄ponit. cleroq̄ʒ electionē approbante. q̄ inde oīm cōsensu pontifex maxim⁹ cōsalutat̄. qui cardinales quosdam viros insignes creauit quoꝝ opa postea magnis in rebus vsus est. At vero cū in pontificatu recte gubernato quinquēnio ac mensibus duobus vixisset collachrimantibus omnibus morit̄ ꝛ in basilica lateranensi nullo non genere honoris adhibito sepelitur.

Innocentius secundus

Innocentius secundus ad annū salutis tricesimū ꝛ vndecies cētenū Honorio successerat. patria roman⁹ ex Thiberina regiōe patre iohanne. qui pontificatu suscepto statim in Rogeriū Rogerij comitis sicilie filiū mouet. Is sese ytalie regē appellans egre tulit adeo vt iracūdia magis q̄ʒ viribus ad eā rē aggrediendā necessarijs fretus tumultuario cōtractū impetu exercituʒ in illū dixerit tanta p̄fectus celeritate vt apud scti Germani opidū improuisu impetu sit repulsus. oppidoq̄ʒ capto. at Guilhelmus calabrie dux Rogerij filius cū exercitu veniēs comisso p̄lio pontifex cū cardinalibus capti gloriā adeptus est. Rogerius tamē modestia vsus pontifice cū suis liberato quicq̄t voluit ab eo p̄ter regni titulū impetrauit. reuersus romā Innocētius Adulterinū pontificē nouū sibi suffectum reperit. Petrū petri leonis filiū qui se Anacletū pontificē appellaret. Is spoliauerat absente Innocentio primarias vrbis eccīas aureis argēteisq̄ʒ ornamētis et cōflata inde ingenti pecunia multos in vrbe corrūperat. q̄obrē sibi ꝛ suis timēs Innocētius Conrado Sabinensi epo cardinali vicario suo in vrbe relicto roma migrans cuʒ cardinalib⁹ ꝛ curia p̄ pisas ꝛ genuā ad Philippū regē in frāciā est delatus. Inde celebrato apud claꝝ montē cōcilio Petrū antipapā ꝛ sectatores cuʒ dannasset Aurelianū se cōtulit. In belgis deinde habito cōcilio in ytaliā cū Lothario imꝑatore rediijt. Celebrato apud placentiā cōcilio pisas se contulit. ꝛ cū genuensi populo reb⁹ breui cōpositis. tandē romā accessit pontifice in lateranū ꝛ rege in auentium montē a populo p̄ductis quies pata ē maxima ciuitati. celebrataq̄ʒ synodo laterani cōstitutōʒ q̄ extat. Ne q̄s in clericū man⁹ audeat iniicere violentas inter alia fecit. afflixit vero huius pōtificis extremo tpe omēʒ ytaliam fames valida. pontificat⁹ sui anno. xiiij. mense. vij. die. viij. moritur.

Celestinus secundus

Celestinus secundus Guido antea vocat⁹ scti Marci p̄sbiter cardīalis natione tuscus mortuo innocētio ad annū salutis terciū ꝛ q̄dragesimū supra vndecies cētenū pōtifex creat̄ oīm cōsensu. Fuit aūt ortus e castro felicitatis qd̄ nōnulli ciuitatē castelli esse affirmant Typhernū ab antiq̄s appellatū. Hic btūs in hoc tantūmō dici potest q̄ nullis seditionib⁹ toto suo pōtificatu ob breuitatē tp̄is vexatus fuerit. propter hanc vt arbitror causam. q̄a vbiq̄ʒ peste laboratū ē. ex q̄ ꝛ ipe pōtificatus sui mēse q̄nto morit̄ sepeliturq̄ʒ in lateranensi.

Otto epūs Babēbergensis

Otto Babenbergensis epūs ex Sueuia ingenuis ortus parentib⁹ lr̄is traditus ꝛ Poloniā aggressus eā linguā didicit. Auxilio inde ducisse Polonie ī curiā henrici imꝑatoris assumptus post Ruptū fauente henrico in epm̄ Babēbergensem ordinatus. Postea cū annis q̄tuor p̄fuisset Pomeraniā p̄uinciaʒ adijt. ea enī iuxta mare sita in refusionib⁹ triangularis apparēs que ī occeano Daciā habʒ in alia Prussiam ꝛ in tercia parte Poloniā attingit vsq̄ʒ ad Saxoniā quā sua suaui doctrina ac miraculis relictis ydolis deo reddidit ꝛ ad xp̄i cultū reduxit. Varia q̊ʒ monasteria in plerisq̄ʒ locis extruxit. Celeberrimū q̊ʒ fontis salutis cenobiū auxilio comitū de Abenberg p̄dijs auxit. Apud Ratisponā Prunēnig ꝛ alia monasteria ī ep̄atu halberstateñ patauiēsi ꝛ aq̄legiēsi fundauit. Is itaq̄ʒ vir sctūs ꝛ multis virtutib⁹ adornat⁹ Anno. M.c.xxxix. plurimis miraculis clarus morit̄. Sepultus in choro cenobij montis mōachoꝝ quē locū singulari affectōe sp̄ coluit ac edificijs ornauit ꝛ fontē plūbeis fistulis e vicino mōte ī monasteriū reduxit ꝛ a pōtifice ob miracl'a ꝛ eas res in sanctoꝝ confessorum consortiū refertus est.

Balduin⁹ rex.iij.ihrl'mē

Balduinus ei⁹ nomīs terci⁹ iherosolimoꝝ rex prioris Balduini cōsobrin⁹ fuit. qui anno scd̄o regni sui gazim turcoꝝ mīoris Asie ducē supatū ɔp̄hendit. sequēti anno Damasci regē ex improuisu iherosolimā hostili aīo petentē fudit. antiochiāq̄ʒ ciuitatē iherosolimitano regno adiūxit. deīn asclaonitaꝝ regē vnico p̄lio repulit. ꝛ Balduinū damasci regulū. tādē defūct⁹ nullū filiū s̄ vnicā tm̄ filiā dimisit.

Linea imperatorum
Lotharius secundus

Lotharius q̃ τ lintherius dux saxonie pr̃e gebhardo. defuncto heinrico quinto sine liberis. principibus maguntie cũ legato ecclie romane conuenientibus in demortui heinrici impatoris locũ legitimis suffragijs cesar creatur. licet valde renitens τ se tanto honore indignum dicens. voto oim̃ ad regnũ tractus fuit. anno dñi. M.cxxvij. Is anno primo in bohemos sibi rebelles bella gessit. nõ sine strage suoꝝ militũ. Progeniẽ deinde heinrici castigãs ideo fridericũ τ frẽm ei⁹ conradũ nepotes ex sorore heinrici impatoris rebelles habuit. Vñ in eius odiũ conradus a quibusdã rex declaratus fuit. habita deinde pace. eo viuẽte quieuit. Imperio itaq̃ suscepto illico Innocentiũ papam a petro antipapa roma pulsum in gallia apud leodiũ adijt. sacro adact⁹ ẽ expeditionis breui parande. cũ qua tut⁹ romã vere ꝓximo duceret. Et magno cõfestim exercitu compato in ytaliã cuꝫ pontifice venit. Romãq̃ ingressi põtificem ĩ lateranũ ꝑduxit. τ mira felicitate statim oĩa ad salutẽ redegit. Cui⁹ beneficio ductus innocentius ip̃m imperij corona solenni pompa coronauit. Qui mox ĩ germaniã ad cõprimendos bohemoꝝ motus redijt. q̃bus superatis. Cũ pontifex pisas cõuocatũ ex vniuerso orbe aggressus ẽ cõciliũ celebrare. in quo cõstitutõnes quasdã edidit. Illico rome τ in rogerij principatu studiosi p̃ pontificis innocẽtij absentiã caput attollere inceperũt. Viribus maxime innixi quas rogerius offerebat. Quare accersit⁹ a pontifice lotharius imperator romã cũ exercitu aduolauit. τ reductã classem pauloante pisani parassimam eduxerũt. Pontifex aũt τ impator terra ꝑfecti. rogerius sibi timẽs dũ in siciliã confugisset omĩa amisit q̃ in terra ytalie occupauerat. Cui custodiente terre pontifex ratione lotharij impatoris comitem attributo ducatus apulie titulo cum aliquot germanoꝝ cohortibus ꝑfecit. Tantis rebus nõ magis feliciter q̃ faciliter confectis. redierũt in vrbem principes. Et lotharius in germaniã reduxit exercitũ. Hic itaq̃ impator multe prudentie ac clementie princeps fuit. Qui in toto suo imperio nil gessit qd̃ merito ab aliquo rep̃hendi potuerit. Qui tandẽ de deo. deq̃ hominibus bene meritus in p̃riam suã iter faciens. verone morbo correptus sine filijs vitam finiuit.

Fulco q̃ntus rex hierosolime

Fulco andegauensiũ comes balduini p̃cedentis gener. in quartũ hierosolime regem suffectus erat. Regnauit aũt annis. xj. Hic xp̃ianissimus vir fuit. τ in armis acerrimus ꝓpugnator. In hũc igitur fulconẽ regem q̃ duobus filijs militaris rei scientissimis vteret legatis rariores barbari impetus fecerũt. Primosq̃ oĩm turcos sinũ circũcolentes persicũ. innumera viroꝝ milia statuisse in xp̃ianos hierosolimaꝫ vsq̃ ducere. Rex factus ẽ certior q̃n antiochenũ illi agrũ populabũdi ceperant infestare. Duxit tñ in illos τ cõgressus audacissime irruentib⁹ tria milia interfecit. totidẽq̃ ex eis captos tanq̃ in triũphũ hierosolimã ligatos traxit. Ad quã turcoꝝ cladem excitus rex alapꝑ gente turcus. non magis suis turcis q̃ arabibus. Caldeis. Babilonijsq̃ auxiliaribus copiosissimo fretus exercitu edissam inuasit mesopotamie ciuitatem. qua balduin⁹ Gotfredi frẽm qui postea fuit secũdus hierosolime rex potitus fuit. Captaq̃ a barbaris vrbs summa τ alias inaudita crudelitate direpta ẽ. Nam preter occisionem in omni etate comissam. archiepiscopus τ clerus om̃is quod fidem xp̃i abnegare noluerũt gladio appetiti sunt. Et qd̃ om̃ia supare visum est mala. speciosissimas ex nostris mulieres. τ nobilitate p̃stantiores. quas barbari super altare sancti Joannis baptiste qd̃ sciret nr̃is religiosissimũ esse violauerũt. Edissam esse vrbem illã nobilem medoꝝ. Ad quam sacre tradũt littere tobiam filiũ suũ misisse gabello. quãq̃ btũs thadeus aplũs ad fidẽ xp̃i p̃dicationis diuini verbi ac miraculoꝝ virtute ꝯuertit. Et in qua (btĩ thome apl̃i ossibus decorata) abagarus rex fuerit. q̃n ad dominũ ihm̃ date ep̃le sue fidei ꝓmeruit scripta manu dei rñsa p̃cipe. Que postq̃ q̃tuor τ. xl. annis a xp̃iano pp̃lo fuerit refecta. p̃ter humane ꝯditionis mores talia a barbaris sit ꝑpessa. q̃ nulla rõne sint nisi a perditissimis tolleranda. Fulco aũt rex quid ea sibi postularet accepta calamitas minus q̃ oportuit considerans dum leporem ex acconensi agro exagitat. equo in caput verso occubuit. balduinusq̃ filius eo nomie rex tercius. regni titulũ gubernationemq̃ accepit.

Hugo abbas

Hugo abbas cluniacensis augustudunẽsis indigena fuit patre dalmatio. defuncto odilone licet renitens de volũtate oĩm factus abbas. bonus sc̃ia. melior cõsc̃ia. optimus tempantia. forma angelicus. moribus compositus. sermone suauis. Tandeꝫ senio grauatus pontio successori cõmisit. vt humilitatis τ innocentie thesauros custodiret. τ in domino quieuit.

Helinandus ep̃us

Helinadus item lauduneñ. episcopus in om̃i sanctitate preclarus floruit. Et maurilius episcop⁹ rothomagensis miraculis insignis claruit.

Patauia preclara. diuesq̄ olim ciuitas. inter danubiū. Enūq̄ sita. quam prisci cesares ecclesie tradiderunt. vernacula lingua passaw appellata. Danubius ex montibus sueuie venit. ynus ex alpibus. q̄ germaniam ab ytalia disterminaut. atq̄ in loco mixtus danubio nomen ammittit. Urbs ipa in longū tenditur. nec magno negocio formā insule susciperet. Si quis ab eno. foueam in danubium duceret. Nec yni quingenti passus sunt ex vna. in alteram aquam. Super yno pons est ligneus. qui sexdecim habet arcus ⁊ ciuitatis partem que transflumen est ciuitati maiori coniūgit. Est ⁊ alius pons super danubiū. per quez via est ad montes qui bohemiam respiciūt. Post hos montes fluuius alius niger admodum perlabitur. qui ex boemia veniens oppidulum iudeoꝝ. Et terciā pataue partem diuidens sub castro presulis danubio. quasi ex opposito yno se immiscet. Itaq̄ tria flumina vno in loco coniūgūtur. ac propterea locum istū quidam verbo ytalico passum hoc est transitum vocitant. Nam ⁊ per hunc locum merces ytalie in bohemiam ferebantur. Et superiores theutonici austriam vel hungariam petebant. sicut ⁊ hodie fieri videmꝰ. In medio vrbis templum est diui stephani primi martyris huius episcopatus patroni. egregie ceptum. s̄ nondum perfectum. Chorus hic admodum pulcer edificatur. apud hoc templum edes episcopi sunt ad eā partem que respicit ynum. tum capacissime. tum splendidissime. Transdanubiuz due quoq̄ sunt arces episcopi altera in summo montis cacumine. altera in radicibus apud aquas vbi danubius ⁊ niger bohemie fluuiꝰ (q̄ etiā fert vniones) ꝯiūgūt. Est ad sublimiorē arcē grādis ascēsus atq̄ difficilis. q̄ tātū ex vno āgulo p̄t oppugnari. Sz tot ibi mūitiones addite sunt tā muroꝝ uz q̄ foueaꝝ vt expugn̄ri posse nulla vi hoīm videat. Ibi ⁊ aule sunt ⁊ camere splēdidissime. q̄s q̄ viderit. nec ornaciꝰ aliq̄d. nec mūiciꝰ vsq̄ eē putauerit. at vbi descēderis ī arcē q̄ īfra iacet ornatū maiorē videbis. testudinatas cameras. ⁊ aulas q̄ plꝭs; sunt

eñ theutonici mirabiles mathematici. oïes quoqꝫ gentes in architectura superant. Ornaturqꝫ hec ciuitas insignis pataüia corporibus sancti valentini. qd taxilo dux baioarie ad eũ locũ deduxit. Et sancti maximiliani archiepi laureacensis. p. s. Rupertũ ex laureata in pataüiaꝫ translatũ. Fuit eñ laureata vrbs ad modũ insignis in ampla campoꝝ planicie. Et sup flumẽ qd anasum vocant. a quo nũc vrbs nomẽ anasum habet. Ubi olim ecclesia metropolitica floruit. laureacensis dicta. beatusqꝫ maximilianus (vt premissuꝫ ẽ) archiepiscopatum rexit. Et inde martyrio coronatus fuit. Sed postqꝫ athila rex hunoꝝ. vrbem hanc deleuit vbi arx erat. opidũ ex nomine fluminis restrictum est. Sedes vo metropolitica in Saltzburgã trãslata

Hugo de. s. victore

Hugo de sancto victore natione gallus. ex castro sancti victoris canonicus (vt multi affirmant) regularis ꝛ parisiensiuꝫ clarissimus doctor. Circa annos domini mille centum floruit. Singularis in vite probitate ꝛ sentẽtia eruditus in omnibus artibus liberalibus. vt nullus ei suo tempore equalis haberet, ideo in multo precio fuit. Qui preter sanctitatem de q̃ mira legũtur. tum docendo. tum scribendo multis ad modum prefuit. Et post plura reliquit monumenta. De sacramentis valde necessariũ librũ. ꝛ alia opuscula. s. didascolicon. de disciplina monachorũ speculum ꝛc̃. Sermones quoqꝫ elegantes cõposuit. Infirmatus ad mortem cum vicio stomachi ob vomitũ laboraret ne sacramento irreuerentiam faceret: ait. Ascendat filius ad patrem suum. ꝛ seruus ad dñm suum qui fecit illum. Et eucharistia disparuit. Et vir sanctus deo suo spiritum reddidit.

Hugo de folieto

Hugo alter de folieto q̃ sctĩ petri corbiẽsis asserit fuisse canonic⁹ singl'aris eloq̃ntie vir q̃ libꝝ de claustro aïe admodũ notabilẽ edidit. in q̃ de securitate claustri. ꝛ periculis seculi. Et de ordinatione claustri materialis. de abusionibus claustri. Et de claustro celesti varia narrat laude digna.

Linea summoꝝ pontificū

Lucius secūdus

Lucius mortuo celestino successerat. p cuius tpa platus ad latinos infaustus edisse direptionis ⁊ nroꝝ cladis ac ignominie acceptus nūcius. ⁊ nostroꝝ aīos in noue expeditionis cōgregāde ardorē inflāmauit. Is lucius secūdus pria bononiensis pre alberto tituli sancte crucis in hierlm psbiter cardinalis fuit. quā quidā basilicā ferme collapsam ꝓprijs expensis restituit. Qui inito pōtificatu nil pretermisit. qd ad expeditionē hierosolimitanā admodū necessariā ptinebat. Hac em̄ clade audita bernardus clareuallensis vir ⁊ sctitate et doctrina insignis. vt pmissum ē. procinium religionis xpiane assumēs. principes om̄es xpianos tū lrīs. tū nūcijs adhortatus ē. vt crucē in sarracenos xpi vexillum sumerent. Verꝝ dū pontifex in his vsaret peste absumitur. pontificatus sui mense vndecimo. die quarto. ac in basilica lateranensi sepelitur.

Anno mundi. 6345. Anno xpi. 1144.

Eugenius tercius

Eugeni⁹ tercius pisis oriūdus. sancti anastasij abbas in monachū antea a bernardo viro sanctissimo electus. defuncto Lucio pontifex in eccīa sancti cesarei erat suffectus. maiore sanctitatis q̄ reꝝ gerēdaꝝ pericie spe a pribus delectus. Cū tn̄ postea haud quaq̄ min⁹ prudētia quā bonitate valuerit. Qui vbi romanos instare minis etiā cognouit. quo sui ꝯfirmarēt senatores noctu abijt In sabino sq̄ farsense monasteriū delatus cardinalibus ⁊ curialib⁹ roma accersitis consecratus ē. Verꝝ cū postea romanoꝝ nō minas tantū. s etiā facta cōteneret. pacē cum pontifice constituerūt ea cōditione vt in sedē suā pacificus rediret. fuitq̄ solenni pompa ⁊ summa populi leticia introductus. Qui postea cum rescisset romanos nequaq̄ bono animo s fraude in grām secum redijsse. insidias veritus tyberi dilabit. quē romani haud secus q̄ Gelasiū olim armis telisq̄ iniectis ꝓsecuti sunt. appulsus pisas. illico in franciā nauigauit. Repertum ibi beatum bernardū. didicit rem ecclesiasticam pessimo in asia esse loco. ambo sancti viri ludouicum regem francoꝝ orauerūt. vt cruce insignitus expeditione contracta constantinopolim se contulerit. Tandem cū erat annus salutis secūd⁹ ⁊ quinquagesimus supra decies centenū. Eugenius pontifex in ytaliā est reuersus. Quē romani bene ⁊ honeste acceptum in lateranensem deduxerunt. Isq̄ i vno quē superuixit anno preter compositā rem ecclesiasticā vrbes tarracinā. sytiam. ⁊ norbam ⁊ fumonis arcem. quas tyranni occupauerāt in deditionē recepit. Et tybure obiēs in beati petri basilicam est delatus. Pontificatus sui anno octauo. mense quarto. die vigesimo.

Anastasius q̄rtus

Anastasius quartus. patria romanus. patre benedicto abbas antea sancti ruffi veliterne dyoces ex cardinali pontifex creatur. Adeptus autem pōtificatum calicem pulcerrimi operis magneq̄ estimationis lateranēsi basilice cōdonauit. Et edes egregias apud pantheon quod sanctam mariā rotundam vocant breui edificauit. plura quoq̄ mente destinauerat tū ad dignitatem ecclesie tum ad ornatum vrbis ro. ptinentia si ei aliqn̄ viuere licuisset. laboratū est hoc tempore fame in tota ferme europa Anastasio clam ⁊ aperte pauperibus ipsis elemosinas prebente. Qui pontificatus sui anno vno. mense quarto die quarto ⁊ vigesimo moritur. Sepeliturq̄ in lateranēsi basilica conca porphiretica.

Richard⁹ de sctō victore

Richardus de sancto victore. Vir quidem doctrine spectabilis. canonic⁹ regularis sancti victoris parisiensis. Qui sine vlla dubitatōe disputator acutissimus per hec tempora parisius clarissimus ⁊ inclitus fuit. Qui preter sanctitatem etiam infrascripta grauiter quidem ⁊ copiose edidit opuscula. videlicet de trinitate. de spū blasphemie. de potestate iudiciaria. de ptāte ligandi ⁊ alia. Sermones ad populū elegantes ⁊ doctos.

Malachias epus

Malachias ortus in hibernia vbi edueatus ⁊ edoctus. Cui⁹ parentes genere et potentia magni extiterūt. Qui in ciuitate ardinacha a malachia qui i cella ecclesie deo seruiebat formā vite accepit. Anno deinde etatis sue. xxv. ordinatus presbyter vices epi gessit Vacante episcopali sede eo renitente trigesimo etatis sue cōsecrat⁹ eps conereth introductus ad hoīes bestiales quos ad mores optimos perduxit. inde post mortem celsi in archiepiscopū assumptus intrans ardinachū totius hibernie metropolitanus efficitur. Ne dū aūt hiberniā sua doctrina ac miraculis illustrabat. verꝫ ⁊ scotiā. Cumq̄ hebernia pallio careret. qd ab innocēcio ꝓmissum erat. accedēs igit Eugeniū ptransiens clareuallē febre corept⁹. postea in domino quieuit. Sepultus in oratorio beate marie. Anno. Mc. xlviij. quarto nonas nouembris.]

Linea imperatoꝝ
Conradus tercius

Conradus eius nomīs tercius Heinrici quinti nepos genere Sueuus Lothario imꝑatore rebus hūanis exempto apud cōfluentiā cōmuni principū voto ad gubernandū imꝑiū assumit̄ p̄sente Theodorico portuēsi epō aplice sedis legato. a quo deinde aquisgrani coronā regni accepit ⁊ imperauit annis. xv. resistebāt tñ saxones ⁊ heinricus bauarie dux. heinric⁹ cognominat⁹ suꝑbus. Cōuentio principū babenberge postmodū extitit. vbi cum vidua Lotharij ad pacem ⁊ gratiā regis sunt recepti. Heinricus vero bauarie dux qui insignia imꝑialia ī castro Nurmberge occupabat cū ad regnuꝫ aspirabat. coactus tandem crucē. lanceaꝫ ⁊ alia reddidit. iudicio principū a rege ꝓscriptus quatuor comitatus militibus saxoniam petijt. vbi vitā finiuit. Conradus igit̄ qui in regnū romani noīs successerat. habita pace in germania in militiā nomē dedit. Fuit eñ princeps inclitus ac clemens a diuo Bernhardo abbate plurimū dilect⁹. cuius hortatu in sarracenos crucē vna cū ludouico frācoꝝ rege ac alphonso hispanie. ⁊ heinrico anglie regibus alijsq̄ plurimis principibus sumpsit. at conradus copijs nō ex Germania magis q̄ Gallijs fretus ingenti multitudine quam eterne vite spes accepto salutaris crucis signo traxit Constantinopolim est delatus. hemanuelq̄ secundus grecoꝝ imꝑator vir celestissimus christiano nomī cōtra ac simulabat hostis aduenam ducē blande exceptū q̄tū potuit dolosis artibus in suā pollicere amiciciam est adnixus. ꝓceribusq̄ cōpellitur nullo cōꝑato cōmeatu iconiū statim ducere. se eñ p̄staturū oīa que exercitui necessaria erant Hemanuel pollicebat̄. Obsessa ē vrbs natura ⁊ artificio munita aliq̄diu ⁊ acriter. ⁊ dum tātus desidet magis q̄ oppuguat exercitus valitudo ⁊ nō magis corpoꝝ q̄ animoꝝ egritudo quosq̄ valētes deq̄ ac inualidos debilesq̄ consternat. Nec satis intellectu est tūc qd̄ ab ipis postea rescitū grecis morboꝝ q̄litas effectusq̄ edocuit gipsum farine ac pani quē greci importarē fuisse cōmixtum. q̄obrē Conradus re infecta in Thraciā retro cessit. Postea cōradus lodouicusq̄ reges greci imꝑatoris dolos malis suis edocti iuuenū conuenientes exercitum Balduino regi hierosolimitano suā operam sunt polliciti. visumq̄ est nihil magis conducere q̄ damascum copias ducere. tādem iherusalem ꝑueniēs secutus fuerat lodouicū regē diuerso itinere portuensis quidē epūs cardinalis quē Eugeni⁹ papa sedis aplice legatū miserat iherosolimā. itaq̄ ductu ri in Damascum tres xp̄iani reges. cardinalem q̄ꝫ legatū ⁊ simul patriarchā iherosolimitanum. multos quoqꝫ epōs expeditiōi interesse curauerāt. iunctis copijs animisq̄ magnis conatib⁹ obsident. quā vrbē seruos abrahe fundasse cōstat loco cāpestri naturaq̄ arido sed artificio vbere atq̄ fecundo. ager eñ effossis cuniculis ductisq̄ fistulis vnde irrigari potest mirā vbertatē p̄ se fert. Paruus amnis in regione vnicus p̄terlabēs lingulā quandā facit in qua castra posuerant vñ facile cohibere ab aquatiōe oppidani poterant. verū assirio quodā ꝑsuadente cui maxime balduinus in reb⁹ arduis credebat. castra ad alterā vrbis partem transferunt̄. Damasceni inde ab aquatione eos ꝓhibēt. quare cū siti fameq̄ laborarent̄ soluta osidione cū tantus exercitus re infecta ad iopē redijsset. cōradus lodouicusq̄ cōmunitos male habitos q̄ exercitus suos in europā reducētes ad ꝓpria sunt reuersi. Rogerius q̄ꝫ a pōtifice in regem sublimatus Guelfonē p̄dicti heinrici fratrem in germania pecunijs inductū cōtra cōraduꝫ ad bella mouit. qui apd̄ castrum winsberg victus. Eūdem postea heinric⁹ filius cōradi qui post euꝫ regnaturus erat si supuixisset bello deuicit. Tandem rex cōradus anteq̄ bñdictionem imꝑialem percipere potuisset anno dñi M.c.liij apud Babenbergam vita excessit.

Multi extimāt ab isto Guelffone duce baioarie Guelffos appellatos. cuius pestiferꝫ nomē maxie in italia inualuit. cū auferat vnitatē ⁊ pacē vt nūq̄ inde poterat extirpari. nā hic Guelfo viuente cōrado se imꝑatori imposuit. hi populi italicoꝝ qui imꝑiale dominiū in ytalia detractāt vsq̄ in diem hodiernum guelfi nūcupant̄. sed qui in italia aliā partem fouent gebellini. Ceteri aliam causam assignant vnde dicātur fautores ecclesie guelffi ⁊ fautores imperij gebellini. de quo latius infra fiet mentio.

Lodouicus rex francoꝝ

Ludouicus rex francie lodouici filius patri in francoꝝ regno succedens regnauit annis. xlviij. vir ingētis animi ⁊ virtutis. qui diligēs ea q̄ dei sunt decimoquarto regni sui anno vna cum cōrado cesare cum ingēti multitudīe xp̄ianorum ad expugnationem terre sancte in subsidiuꝫ xp̄ianoꝝ (qui ibi indies ferebant̄ deficere) animosissime transijt. veniēs Cōstātinopolim inde trāsiēs per hellespontum in bithiniam descēdit interea ꝑ aliquot dies ephesuꝫ cōmorat⁹ Tādem appropinquās ad iherosolimam rex romanorum conrad⁹ patriarchā obuiam misit in vrbem ⁊ ad venerabilia loca ductus. post cladem ac fallaciā ꝑactam apud damascum ferme ꝑ annum in iherosolimitano regno ꝑmāsit cum vxore sua. demum cum principibus in ꝓprium regnum redijt.

Ab eo tempore latinoꝝ ꝯditio apud oriētales regiones indies in peius vergere cepit. cum prius sola eoꝝ nomīa hostibus formidini erant. Tādem hoꝝ principum p̄sentiam sine damno desperaverant. Inde nec vires xp̄ianorum suspectas habuerūt. ideo norodoin⁹ antiochenā ꝓuinciam molestare cepit.

Hildegardis

Hildegardis in regione alemanie apud wingiam ⁊ iuxta rhenū virgo admirabilis floruit. ꝑfecte etatis cui tantā diuina virtus gratiā contulerat. vt cū laica ⁊ illiterata esset mirabiliter tñ rapta frequētius in somnis disceret nō solum quod verbis effunderet. sed etiā quo scribēdo latine dictaret. vt dictando catholice doctrine libros cōficeret. que multa fert̄ ꝑdixisse de futuris. ad quā scripsisse dicit̄ etiā beat⁹ bernhard⁹ clareuallēsis. hec ad coloniēses scribēs de futura clericorū tribulatōe. dicit ꝙ clerici gloriā absq̧ merito habere volūt ⁊ meritū absq̧ ope.

Gracianus

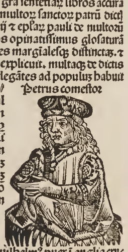
Gracianus sancti ꝓculi monach⁹ patria etruscus ꝯ Ginsa ciuitate tuscie natus. Qui anno dñi M.c.xlix. apud bononiā italie vrbem ob eius ingenij ⁊ doctrine magnitudinē maximo in ꝑcio habitus vbi monachus sancti felicis in ambitu supiori carmia ostētant eū plura ꝯdidisse. cū inter cetera sue lucubratiōis opera decretoꝝ librū accuratissime collegit. cuius ꝑncipiū ē Humanum genus duobus regit̄. qđ q̄dem celeberrimum opus Eugenius pontifex approbauit. ⁊ legendū publicis gymnasiis ꝯcessit. Ipm aūt librū in tres diuisit partes. videlicet distinctiōes. causas ⁊ de cōsecratiōibus. primā aūt partem in vnam ⁊ cētum particulas distinxit. Secūdā in sex ⁊ triginta causas. Ac terciā de consecratione nuncupauit. ⁊ hāc q̄z in q̄nq̧ distinctōes diuiserit. Q̄uis aliqui fecerūt compilatōes canonum vt ysidorus ⁊ yuo carnotensis. tamē alijs reiectis hoc solum in vsu est. Primus huius cōmentator seu glosator fuit hugo. Secūdus Johānes theutonicus. apparatum quoq̧ notabilem fecit Archidiaconus qui dicit̄ rosarium decreti.

Petrus lōbardus

Petrus lombardus parisiensis epūs ex nouaria cisalpine gallie vrbe oriundus. ꝑ id q̄z tp̄s (vt Vincētius gallus testat̄) apud parisi⁹ inter doctos. nō solum sue etatis sed ⁊ prioꝝ seculoꝝ lr̄is ornatissimus. ⁊ bonitate vite atq̧ ingenij acumīe clarissimus ⁊ celeberrimus fuit. cuius rei gr̄a sentētiaꝝ libros accurate doctissimeq̧ composuit. laboriosum certe opus ex multoꝝ sanctoꝝ patrū dictis vtiliter compilatū. hic quoq̧ maiores glosas psalterij ⁊ ep̄laꝝ pauli de multorū dictis ordinauit. nam cum esset inter francie ministros opinatissimus glosaturā ep̄laꝝ ⁊ psalterij ab anshelmo ꝑ glosulas interlineales margīalesq̧ distinctaꝝ. ⁊ postea a Giliberto ꝯtinuatiue ꝓductā latius ⁊ apti⁹ explicuit. multaq̧ de dictis sanctoꝝ addidit. atq̧ sermones multos ⁊ doctos atq̧ elegātes ad populū habuit

Petrus comestor

Petrus cognomēto comestor circa idem temp⁹ floruit cū ꝑdictis nō carne sed virtute frater. in Gallijs vt vincentius gallus narrat historiā scolasticam cōposuit vbi vtriusq̧ testamēti historiaꝝ diligēter ⁊ accurate explanauit. Insup et quedam incidētia de gestis gentiliū ex libri Josephi iudei. ⁊ quorūdam gētilium historias locis ꝯgruis inseruit. Alia nōnulla edidit. sed ⁊ versus quosdā in laudē b. marie virginis pulcherrimos cōposuit. In isto igit̄ cētenario annorū post M.c. dñice incarnationis ecclesia in doctrinis multū illuminata est. Quidā affirmāt hos tres fuisse germanos ex adulterio natos. quoꝝ mater cū dolere nō posset iniūctum sibi fuit. de hoc tātū doleas quod nō potes dolere. verū nō contemperanei fuerūt q̄uis vicini tempore.

Guilhelmus puer crucifixus

Guilhelm⁹ puer ī anglia crucifigit̄ a iudeis in die parasceue in vrbe norwico. de q̄ postea mirabilis visio legitur.

Genuenses hac tempestate cū et ditione diuicijsq̧ ⁊ gloria ad modū clari haberent̄ a cōrado isto cesare signandi pecuniā et auream ⁊ argenteam priuilegium obtinuerunt cum ip̄ius salicȝ nota. ꝙ ⁊ nūc vsq̧ apud eos in fidem ꝑmissorum fideliter seruatū est. nam vsq̧ ad id tempus vt iacobus eorum theolog⁹ refert genuenses nisi papiensi moneta et quibusdam paruulis qui bruneti dicebantur vsi fuerant.

Auicenna.

AUicenna medicus olim clarissimus. eminentissimi ingenij vir. his temporibus vniuerso orbi clarissimus habet. qz vt fertur dñs cordube ⁊ princeps vrbis eius. dedit tñ magnā opam exercitio medicine. faciendo vt a pribus intellexi in sua vrbe construi hospitale habitaculū. vbi innumeri ponebātur infirmi. quos ipe visitabat. homo fuit colore brunus. ⁊ iocūdus. qz pulsando ⁊ cantando libꝝ fecit cā ticoꝝ. Et vt ferf satis iuuenis mortuus ē. Nō em attigit qnquagesimū añū. Scripsit tñ vltra medicinā in omi genere disciplme. Et in naturalibus ⁊ mathematicis ⁊ moralibus ⁊ dialeticis. Fuit ergo dominio princeps. practicus in medicina ⁊ in omi genere disciplme eruditus. Quo aūt tpe fuerit cū multi nil certū scribant. hoc tñ certū est qd tpibus beati augustini nō fuit. nec esse potuit. vt aliq somniant. M. em. ⁊. x. anni ferme sunt exquo beatissimus augustin⁹ fuit. Quo tpe auicenna esse nō potuit. Dicūt aūt reperiri eplas mutuas inter vtrosqz qd absurdū est. mirabile em esset. cū in volumine eplaꝝ augustini ad viles psonas eple scripte sunt. Et eple ad principē habite nō nominentur. Auicenna quoqz conculas asportatas d sancto iacobo noiat. q tpe augustini non erat vbi nūc ē. xpianos item noiat ⁊ eoꝝ cosuetudines de carne ⁊ corallo. cū xpiani pauci nominis erant ⁊ nō manifestos ritus obseruātes tpe augustini. Credit igitur fuisse tempore auerrois aut paꝝ ante. Algazel etiā ⁊ alfarabius videtur fuisse cōtemporanei auicēne. q fuerūt tpe auerrois. Declinante ergo imperio ro. ⁊ arabibus hispaniā occupantibus floruit. Qui cū in omi doctrina eruditissimus esset. librū excellentissimū cōposuit. metaphisicā deide accuratissime enucleauit. Distinctiusqz ac clarius p ceteris medicis post alios medicos in lingua arabica. postqz oim medicoꝝ scripta vidisset. Medicinā omnē in qnqz libris descripsit. Scripsit quoqz de viribus cordis ⁊ plura alia.

Auerrois cōmentator

AUerrois quoqz medicus cognomento cōmentator. philosophus quidē. ⁊ ipe apud cordubā hispanie vrbē hoc tpe vt ex libro eius d de celo tractat habetur floruit. Fuit em a natiuitate xpi anno. M. cl. vt asserit cōciliator. Et egidius roman⁹ in suis qlibetis. q. de vnitate intellectus. dicit se vidisse filios auerrois i curia friderici impatoris. Multa aūt cōposuit ⁊ adeo excellenter in omes arestotilis libros scripsit. vt cōmentatoris cognomentū pmeruerit. Deinde de sba orbis de tiriaca. librū qz pulcrū de medicina Colliget appellatū ac alia multa edidit. auicenne tamen ac medicorum emulus dictus fuit.

Auenzoar medicus

SOar etiā medicus cognomento sapiēs. q auenzoar dr hisdem tpibus fuisse ⁊ claruisse ipemet i xv. tractatus sui. qui theisyr inscribitur libro. s. ij. c. v. testat⁹ est. atqz cū aboali auicenna in carceribus fuisse eodē libro meminit. Hic cū esset eruditissim⁹ vir librū medicine noie theisir ad qndam regem dedit. Indeqz nonnulla cōsilia cōposuit. Dicitqz se vniuersam medicinā amplissimo volumine euoluisse. Aaboali Abincenī sunt noia arabica prēs ⁊ auū significantia. Abon em ⁊ abin apud arabes idē ē qd fili⁹. Mos em (vt omes asserunt) apud arabes fuit. vt scriptores in titulis nomē pris ⁊ aui ponerent ⁊ suū tacerēt. vt maioribus honores deferrent.

S. Thomas archieps Cantuarieñ. Cantuaria

THomas archieps cantuariensis. in iuuētute oibus gratiosus. relicta curia regali in Anglia a theobaldo archiepo in archidiaconū assumptus. Inde in regno heinrici regis angloꝝ cancellariū effecit. vt sua prudētia malignoruz hoim seuiciā tparet. q post decessum archiepi eccie pficere pcurauit. Cū autē rex sctm thomā ad volūtatē suā in detrimentū eccie inflectere conaref. Cūqz post innumeras iniurias discessit. die. xvij. ad portū venit. et in nauicula parua cū duobus sacerdotibus trāsuectus in flandriā. quē papa alexander tūc senonis manēs honorifice suscepit. romā adiens. pace reddita septimo exilij sui anno reuersus. Vir aūt optimus ⁊ sanctissimus ab heinrico angloꝝ rege cum iura sua ⁊ ecclesiasticas dignitates quas sibi pdictus rex ⁊ publica eius ptās vsurpauerat resarcire: et in statū pristinū reuocare anniteref. post exiliū damna cōtumelias atqz obprobria postqz parentū ⁊ amicoꝝ prescriptoēm ⁊ alia: atqz alia supplicia: tandē martyrio coronatus ē. Sepultus tandem in sepulcro marmoreo. Anno domini. M. clxxiiij. Interfectores eius quidam digitos dentibus auferebāt. Alij sanie defluentes defecerūt. quidam paralisi dissoluti inuisa obitus indicia prestiterūt. Verū alexander auditis ⁊ cognitis crebris ipius beati thome miraculis. eum in sanctoꝝ cathalogo ascripsit.

NOruegia prouincia hijsdem quoqz temporibus viuaci pdicatione albanēsis episcopi. xpi fidem recepit. ob cuius beneficium atqz virtutem postea anastasio quarto defuncto. maximo oim consensu pontifex creatus. hadrianus quartus appellatus est.

Linea summoꝝ pontificū

Adrianus quartus

Alexander tercius

Anno mundi.6355. Anno cristi.1154.

Hadrianus quartus papa natione anglicus Albanus epūs cū a tercio Eugenio cardinalis in Noruegiā missus esset: vt pmissum est ꝓuinciā omniū terre cognite occidentaliū vltimā eā gentē multitudine copiosissimā primus omniū cristianoꝝ christianā effecerat. Anastasio rome defuncto in pontificatu successit. Eo itaqꝫ creato pontifice romani cōsules suos sicut per Anastasij tpa administrationi vrbis pfecerunt. tentatusqꝫ a romanis tum pcibus tū minis vt ꝯsulibus liberam vrbis administrationē relinqueret. vtqꝫ in lateranū ꝓficisceref faciende consecrationis causa. qđ facere recusauerit nisi prius Arnaldus brixianus antea ab Eugenio damnatus ex vrbe pelleref. interea cardinalē sancte Pudēciane via sacra ad pontificē accedentem. Romani ad Cosme ⁊ Damiani edē armis aggressi vulneribus affecerūt. Pontifexqꝫ vrbem romā ecclesiastico supposuit interdicto. ⁊ forte postremi tunc erāt sacri quadragesimales ieiunij dies. qđ cū popul⁹ egerrime ferret; pe ruicit prudencioꝝ sentencia vt Arnoldo seductore pulso ⁊ cōsulibus depositis pontifex sanctū in laterano celebrat pasca. Guilhelmū Sicilie regē qui multas eccīe occupauerat vrbes deinde graui anathemate notat. Fridericus aūt primus impator creat⁹ Cisalpinā galliā cū exercitu ingressus: cū ad vrbem venisset ⁊ pontifex in basilica Petri Fridericū imperij corona donaret. ⁊ a romāis tumult⁹ excitaref. pōtificis pcib⁹ impator lenif. hic postea ro. dictionē plurimū auxit. nā ⁊ circa lacū sancte Cristine multa castella muniuit. ⁊ Radicophanū qđ nunc Senenses obtinēt muro ⁊ arce ꝓpe inexpūgnabile reddidit. primusqꝫ pontificū vrbē veterē inhabitauit. a quo ea vrbs culcior reddita ē. Cū vero instantibus romanis ad vrbē redijsset vexaref qꝫ a consulibus libertatē romanam restituere conantibus Arggnanū pecijt. vbi nō multo post morif pontificatus sui anno quarto mense decimo. corpus romā delatū in basilica Petri sepelif non longe a sepulchro Eugenij pontificis.

Anno mundi.6359. Anno christi.1160.

Alexander tercius papa patria Senensis. patre Rannicio. mortuo Adriano duoꝝ ⁊ viginti cardinaliū suffragijs pontifex creaf. Etsi canonice lectus fuit multas variasqꝫ in pontificatu passus est agitationes. quibus iniciū dedit Octauianus quidā romanus tituli sancti Clementis presbiter cardinalis. quē victorē appellatū a tribus tantū ꝓfanatus. Victor ad Fridericū impatorē: Alexander hortante Philippo francoꝝ rege Toracinā ꝓfectus cōscenso nauigio in franciā contendit. cōuētuqꝫ in Claromonte habito anathema in impatorē ⁊ Octauianū statim enūtiat: quā ob causas Fridericus tres alios ꝯ hunc Alexandrū successiue pontifices creauit. nā Victore mortuo primo Pascalē. post Calistū. deinde Innocentiū cōstituit. At vero romani creatis cōsulibus Alexandro pontifici amicis eū statim ex francia reuocāt congratulantibus oīnibus pbenigne suscipif. Cisalpine igif Gallie populi ī spem libertatis erecti anno salutis millesimo cētesimo sexagesimoquinto in Fridericū arma sumūt. ideo cōpato exercitu in ytaliā veniens Ancona discedēs romā mouet valuis reseratis illū furientē ingredi pmiserūt. his intellectis pontifex sibi timēs nocte intempesta cū sua familia vrbe abijt ⁊ Beneuentū accessit. eius qꝫ vires phorrescens coqui sui vestibus sumptis. eo in habitu venecias ꝓfugit. Et ad diue virginis de caritate monasteriū paulo ante a marco iuliano conditū ꝓfectus. ab incolis recipif. Et ortulo preficif. Post aliquo t vo menses cum quidam nomine cōmodus eum ibidem agnouisset. velut insensatus confestim ad sebastianū ducem accessit. Et silenter in vrbe veneta adesse pontificem romanum retulit. Qui re cognita. mox senatum congregans. cum oīni apparatu ad pōtificis diuersoriū accessit. cōpertoqꝫ ibi pontifice ro. eū solēnitatibus ad diui marci tēplum cum oīni gaudio primo pduxerūt. Cū ibi ex more cōsedisset. principē ⁊ senatū cū oīni pplo bndixit. Impator vo audiens pontificē venetijs adesse ottonē filiū suū cū armata classe ad reposcēdū pōtificē venetias misit. Cui sebastian⁹ dux occurrēs facto congressu ipsum supauit. ⁊ venetias vinctū pduxit. ad pontificē ductus eo ꝓcurante pax inter pontificē ⁊ prēm augustū componif. Altera vo q̄ secuta ē dies fridericus venetias venit. ⁊ pacē a filio cōfectā hoc modo approbauit: vt rome ⁊ q̄ ditionibus erant eccl'iastice pōtifici redderet. Quo federe inito alex. pon. confestim ad ianuas templi diui marci accessit. Et ibidē vniuerso astante populo. imperatori iussit. vt se humi ꝓsterneret ⁊ veniā denuo postularet. at pontifex cesaris collum pede comprimēs ait. Scriptū est sup aspidem ⁊ basiliscū ambulabis ⁊ cōculcabis leonē ⁊ draconē. at fridericus. Nō tibi inqt sed petro. cui successor es parco. at pontifex ⁊ mihi ⁊ petro. ac sic inter impatorē ⁊ pontificē pace ꝯposita. Et ducem atqꝫ senatū exornauit. agentē postea thusculi pontificē alexandrū heinrici regis anglie oratores viri eccl'iastici adierūt. regem ipsum ab iniusta nota purgatū. quem necis beati thome cantuarieñ. archiepiscopi consciū fuisse crebris rumoribus allatum erat. Quibus auditis pontifex duos cardinales in angliā misit. q reuersi retulerunt multa inspexisse plura audiuisse miracula. que ad beati thome sepulcrum deus ostēderat. Quā obrem pontifex illum in sanctoꝝ martyꝝ christi numeꝝ retulit. Cūqꝫ tercō hic pōtifex romā profectus esset apud lateranum conciliū celebrauit vt ad christianā rempub. necessaria ꝯstitueret. Interim post lōgos ⁊ assiduos labores iam quieturus a tyrannicis perturbatōnibus. pontificatus sui anno. xxj. die. xix. rome moritur. sublatis prius e medio quatuor scismaticis.

Lineaˢ impatoꝝ
Fridericus primus

Fridericus primus cognomento barbarossa natione sueuus filius friderici ducꝭ sueuoꝝ fratris scilicet Cōradi regis. natus ex clarissima ꝓgenie karuloꝝ. post cōradum tercium apud franckfordiam cōmuni voto principū delectus impator. Anno dñi M.c.liij. impauit annis.33. Primo sedatis discordijs in germania confestim lōgobardiam ingressus Terdonā obsidebat. qui ea potitus ad vrbem romam tanta ꝑperabat celeritate vt pōtifex sibi timēs in munitiora queqꝫ vrbem veterem primo post ciuitatē castellanam cū collegio cardialiū se recepent. missis tñ hincinde oratoribus fridericus in campis sutrinis debitā pōtifici reuerentiam ac tutele sponsiones exhibuit. a quo breui post in principis aploꝝ basilica coronatus est. sed in ea celebritate romani cū pōtifice adriano paꝝ ꝯcordes ꝓpter ꝯsules impatorem suspectum ducētes portas vrbis clausas tenuerūt. Friderici aūt exercitus magn⁹ in pratis neronis tentoria habebat. plebs romana eruptione facta germanos inuadit. cedes haud parua cōmissa ē ꝛ reddita cedis vicissitudo. excitis ad tumultum impatoꝛ incensis in romanos animis ferebaꝭ. quē pōtifex exoratū tantisꝑ deliniuit vt captiuis dimissis ciuitati culpaꝫ. iuuentutis temeritatem. reijciēti pacem ꝯdonauerit. Impatoꝛ paucos moratus dies in germaniā rediȷt vbi diuortiū cū filia marchionis Diepoldi de Volburg ob ꝯsanguīitatē fecit. ꝛ cū beatrice burgundionū comitis nobilissima filia nuptias fecit. Eoqꝫ tpe ducem bohemie regio noīe decorauit. ꝛ marchionatum Austrie in ducatū ꝯuertit. Mortuo deinde adriano pōtifice successori alexandro admodū aduersari cepit. quibus initiū dedit octauianus. Obsidebat ea tempestate fridericus cremam opulentissimū italie in lōgobardis oppidum. interea omne romane eccłie terras et vrbes vexabat. Terdonaqꝫ primo spoliata. Mediolanūqꝫ post solo equata ē. cui⁹ populum in sex portaꝝ tribus diuisum sex agri sui loca decimo ab vrbis solo distantia miliario habitare coegit. deinde cremam maximis affecit incōmodis. Cōmouit ea crudelitas ceteroꝝ italie populoꝝ aīos. Veneti qui nihil tūc incōtinēti italie solo possidebant. saluberrimi ꝯsilij auctores. quoꝝ suasionibus constat veronēses. pataniosqꝫ ꝛ vicentinos societatem belli conditionib⁹ inijsse. que cū friderico in mediolanēsibus agenti nunciata essent. suos germanos vndiqꝫ conuocauit ꝛ papiensium cremonēsiumqꝫ auxiliū fretus veronā duxit. Verebaꝭ autē ne alexandri auctoritas sibi aliqñ afferret incōmodū. papam igiꝭ dolis aggressus est. Cū deiñ otto fili⁹ captus venetijs teneba꜡. venetoꝝ opa fridericus absolutionis bñficiū (vt ꝓmissum ē) ꝓmeruit. Sebastiano aūt duci ꝛ eius successoribus ac senatui veneto hec donaria seu priuilegia concessit. ꝛ pmo quidē funale candidum quod solis pontificibus ro. portandum consuetudo concedit eidē largitus est. Item qꝺ plumbo eoruꝫ eplas sigillare deinceps possent quod tātum summis pontificibus licitum erat. Tercio vmbrellam que est ornamentum galero ꝯsimile. Quarto venetoꝝ principi terciā sedem in theatro ro. fieri fecit. cū prius due tantū in pape theatro sedes essent. Demū in ascensione dñi veneti in templo sancti marci indulgentiā plenariam ꝑpetuo duraturam obtinuerūt. que vsqꝫ in p̄sens ꝑdurāt. Quinto ipi duci octo vexilla sericea diuersorum colorum obtulit. Sexto demūqꝫ cereū album eidem condonauit. que omnia venetijs in pallatio sancti Marci ꝑpulcre depicta habenꝭ. Fridericus tādem eccłie romane reconciliatus conuētionem principum Nurmberge habuit. firmata pace literas pacis ꝑ germaniam misit. cruce signatus magno compato exercitu ad Siriā expeditionem sumpsit. cū amplissimo qꝫ exercitu ex alemanis est ꝓfectus. vndecimqꝫ castris ꝑ hungariam bulgariāqꝫ et thraciam continuato itinere apud constantinopolim primum desedit. quē vt bosphoꝛ qꝫ celerrime trasmitteret. Isaac impatoꝛ cōstantinopolis eo diligētius iuuit. quo magis potentatū illi⁹ diu antea formidauerat. Primam vo de thurcis philomeniam vrbem fridericus cepit. ꝛ iconium delatus non magis eius agrum qꝫ adiacentem regionem magnis populatoribus incēdijsqꝫ vastauit. Armeniam inde minorem ingressus omnia que sunt adita in suam ꝯpulit potestatem. adeo vt necꝫ prius nec post suovnqꝫ exterminio magis timuerit Saladinus. sed tātam christianorum spem infelix hora succidit. qꝛ amnem rapidum sudoris lauandi cauꝫmatisqꝫ mitigandi auidior temere ꝛ in explorato ingressus tantoꝝ exercituum impatoꝛ euectus est. Mortu⁹ est hic inclitus princeps anno imperij. xxxviij. vir certe magnificus atqꝫ p̄clarus. magnanimus. larg⁹. strennuusqꝫ atqꝫ facundus. qui auxit imperiū vt post carolū magnū gestorum magnificentia vix parem haberet in plerisqꝫ. preter persecutionem ecclesie gloriosus.

Heresis waldensiuꝫ seu pauperum de lugduno ꝑ hoc tempus initium sumpsit. cuius auctor quidā nomie Waldo lugdunēsis ciuis fuit. Is cum diues admodum habereꝭ opibus relictis ꝛ pauperib⁹ erogatis diabolica quadam suasione ductus euāgelicam pauptateꝫ omnimode obseruare studuit. vnde cū ideota esset. quosdam vulgares libros cū quibusdam sanctoꝝ dictis sibi cōscribi fecit. quos nō sane intelligens suo inflat⁹ spiritu p̄dicando sanctoꝝ aploꝝ officiū sibi vsurpare curauit. Cōgregatis itaqꝫ innumerabilib⁹ quasi discipulꝭ multos ꝛ quidam pessimos errores disseminare cepit. p̄latos ꝛ clerum penitus aspernando. Monitus autem respondit. obedire oportet deo magis qꝫ hominibus. ꝛ cū in suo sensu obduratus ꝑsisteret. tādem veluti hereticus pessimus anathematis vinculo innodatus patria ꝓpellitur. que res facta est in laqueum maximū simplicioribus. adhuc multis in locis hec fatuitas viget.

Ordo heremitarum sancti Augustini

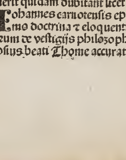
Gulielmus heremitarum ordinis heremitarum virū vtiqz sanctissimū olim aquitanie ducem z pictauiensium comitem anno dñi. 1157. in gallijs virtutib9 et miraculis clarū fuisse cōstat. qui a primeuo iuuentutis sue anno a beato bernbardo abbate sufficienter edoctus. dum cunctis celsior haberet mortez p̄ oculis sibi constituere voluit timensqz ne aliqñ morte subitanea raperet. spretis seculi pompis in vastā heremū secessit z ibidē sub diui patris augustini regula pfect9 xp̄i seruus esse cepit. factusqz religiosus quāto altior in honore fuit tanto se humilius subdidit. z sicut antea loricatus hostes z barbaros ꝓpulsare cōsueuit. ita ī deum cōuersus loricā sup nudū induēs crebris orōnibus vigilijs z ieiunijs suū corpus affligere voluit. hanc obrē multi nō modo seculares verum z eiusdem ordinis fratres atqz alij priuati ad eū confluebant z tanqz bonū patrem ordinisqz instauratorem paruo adhuc sub tugurio obseruabat. Js cū cistercensium ordinem in gallijs modico tp̄e z plurimū auctū z maximo in p̄cio habitum. suūqz heremitarū ordinē adeo in omnibus labefactatū diruūqz atqz vastatum vt nulla quasi religionis facies in eo videret. Collabentia nanqz videbat monasteria. collapsa oratoria. desertos ortulos. z laborantem sine charitate z inopia offendit vt nullū ferme religiōis inditū in eo videbat. Ordinis sui vir sanct9 calamitate ꝓmotus aīm ad instaurandū adiecit vt breui cōualescens ex multitudine religiosoꝝ z monasterioꝝ meliorē faciē ordo diui augustini in gallijs p̄ se tulerit. hanc obrē ordinis cōditorē appellarunt Gulielmite vulgo appellabant. Hic itaqz cōcessione anastasij pōtificis ac hadriani eius successoris relicta heremo ciuitates primū ex heremitis incolere cepit. z primū monasteriū apud parisius sub mēdicationis titulo extruxit. huius aūt p̄cipu9 albertus gallus fuit. qui viuendū sua doctrina z vite sanctitate ordinem postmodū auxit. hic siquidem Gulielmitaꝝ titulus in gallijs vsqz ad innocentij quarti pōtificis tp̄a pseuerauit. veꝝ eo mandāte post habita ei9 denoīatione z omnibus diui augustini heremitis ad ciuitates vbiqz accersitis innocentius z successores oīs sub vno titulo heremitarum sancti augustini appellari voluit atqz precepit.

Soles tres p̄ hoc tēpus nonis septembris in occidente simul vise sūt et post duas horas ceteris deficientibus qui medius fuerat sol9 occidit. Similiqz modo ꝓximis annis tres lune apparuere z in media signum crucis. Hec visiones iterp̄tabant a nonnullis indicium esse discordie grauissime. cardinaliū in electione pape z principū in electione imparatoris cū cōtra alexandrū vt p̄missum quatuor electi fuerant. quod scisma xx. annis. xvij. durauit. Terremotus etiā circa hoc tp̄s plurib9 annis nō nullas quassauere ꝓuincias z q̄maxime Siriam atqz Ciliciaz. in quib9 multe vrbes diu nutarunt. quedā cum magna populoꝝ strageqz corruerūt.

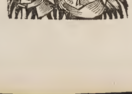

Jo. mesue medicus

Johannes medicus mesue filius qui mesue alterius fuit filius Hamech filij Hali filius abdele regis damascenoꝝ. z ip̄e hisdez tēporibus in medendis languoribus clarus existens. de medicinarum solutiuarum rectificatione ac eorum ꝓprietatibus librum vtilēqz scripsit. Aliū quoqz aromatarijs ac medicis ꝓutilē quem antidotarium appellauit grabadin. edidit insup in q̄ canones vniuersales posuit. et cū de curis morboꝝ scribere orsus fuisset z a capite inchoasset scribens de morbis cordis interijt z manchū opus reliquit quod postea petrus apponus patauin9 perfecit. licet etiam incōplete. Franciscus tamen de pedemontiuz egregiam addicionem perfecit. An xp̄ian9 fuerit quidam dubitant licet tanqz fidelis z bonus deum p̄sepe appellet.

Jo. carnotensis epūs

Johannes carnotensis epūs z beati thome canthuariensis familiarissim9, bomo doctrina z eloquentia clarissimus his temporibus in precio existens librum de vestigijs philozophorum z nugis curialium composuit. ac etiam vitaz ipsius beati Thome accuratissime edidit. Atqz alia quedam scripto mandauit.

Hartmann⁹ epūs brixēb.

Beat⁹ Hartmann⁹ brixenēsis epūs in territorio patauiēsi ortus in adolescen-cie primordijs mundo renuncians. canonicis regularibus sancti Nicolai i patauien. vrbe traditus. vbi in sancta vita moribus ac literis edoctus euasit. Cōradus saltzburgeñ. epūs eū inuauie monasterio pfecit. Inde ob petitionem Leupoldi marchionis austrie in ripa danubij nouā plātationem regendam suscepit. mox aūt ppositus factus s corpusculū suum multis ieiunijs vigilijs alijsqȝ supplicijs vehementer afflixit. humilia insup religionis exercitia libentissime exercuit. Mortuo aūt Remberto epō brixenēsi in demortui locū cōmuni voto clericorū in episcopum postulatus. vbi in omni sanctitate ⁊ miraculis vitam peregit. mūdanas ac carnales delicias a se prorsus abdicauit. oratōi ac ɔtemplationi se totū dedit. Summa insup eius abstinētia fuit ⁊ mirabilis vite austeritas. Cilicio q̄qȝ sb habitu vteb at. oua lacticiniaqȝ ex precepto archiepi solum sumpsit. carnem em̄ uā plurimū macerabat. a friderico impatore plurimū dilectus. irā eius in alexandrum papam mitigans. qui vt patrem ac cōfessorē deinceps eum semper colebat

Claruerunt igit eo tpe due oliue in eccia dei. Eberdardus archiepūs saltzburgeñ. qui in solsticio estiuali x. kalñ. iulij migrauit ad dominū. Et beatus Hartmannus qui gloriose epatui brixenēsi pfuit ⁊ omne tps vigilando aut orando aut cōtemplando aut legendo cōsumpsit. ⁊ qui pcepta salutis dabat. lites dirimens plenus tandem dierȝ positus in balneo aquarȝ in solsticio biemali. x. kalñ. ianuarij felicem animā deo reddidit. sed postq̄ sanctissimus vir celo receptus pluribus miraculis floruit. pcipue mulieribus grauidis in partu eius meritis mirūimmodū auxiliū innocantibus vberrime prestat.

Almeric⁹. vi. ihrlmorȝ rex

Almericus sextus iherosolimorȝ rex defuncto tercio Balduino eius frater in regno suffect⁹ est. regnauit annis. 12. vir p omnia strenuus ⁊ multo memoratu dignus. qui aggrediendis rebus magnis illico incubuit. nāqȝ Ascolonā teplarijs a fratre balduino concessam primo regni anno magis reddidit cōmunitā et inde expeditus cū in egiptios duxisset dregmoni regi egiptij copiarȝ pfecto cōgressus magnā in barbaris cedem edidit. Alexandriā paulo post delatus primariam egyptiorȝ vrbem quā siracunus saladini turcorȝ regis pfectus soldano egyptio fraude subtraxerat artissima pressit obsidione. vt alexandrini eū nullo pacto xpianis subijci sint passi. Eaten⁹ almerico regi se pmiserunt vt in soldani potestatem p manus suas reducerent. almericusqȝ pecunia ingenti a soldano accepta fecit illi recipiende alexādrie potestatē. q̄ in peculiarȝ dissolutiōe cū fraudē almeric⁹ intercisse intellexisset. magno vir animo in soldanū ducens castras nūc chairū vrbes potentissimas obsedit quā cū aliqñ obsedisset potiundi quidem spe nō caruit. sed a milone quodam de planta seductus pecunia a soldano accepta abijt re infecta. pauloqȝ post in ascolonā vrbem egregiā duxit. cui expugnāde emanuel grecorȝ impatorȝ contra ac cō sueuerat magna subministrauit auxilia. ⁊ tamen Almericus parandis cōmeatib⁹ negligens fuit vt annona in castris deficiente obsidionem soluere sit coactus. Eo autem almerico baud diu post defuncto Balduinus filius successit.

S. Albert⁹ beluacensis

Albertus miles gloriosus post gloriosa certamia martirio coronatus est.

Ansbelmus epūs

Anselmus epūs beluacensis p hec tpa cū in omni sanctitate moribusqȝ pclaris vixisset diē obijt. ad cuius sepulchrum diuinitus lampades accense sunt. excepta vna cui oleum vsurarius quidam administrabat.

Philippus francorȝ rex lodouici supioris regis fili⁹. post patrē regnauit annis. 44. Is postea cū audisset iherosolimā a saladino captā clemēte pōtifice admonēte. cū mult xpianorȝ pricipib⁹ siriā adnauigauit. cūqȝ ptolomaidē vna cū richardo anglorȝ rege se recepisset. ⁊ inde iherosolimam repetituri essent ambo de iherosolimorȝ regno cōtendere ceperūt. demū philippus hic indignatione cōmotus simulata infirmitate in europā (dimisso richardo) regressus est. vbi in regnū suū introgress⁹ reliquū vite sue tempus in pace ac sanctimonia cōsumpsit ferunt historie hunc philippū religiosorȝ orationibus miraculose fuisse natū. q̄a cū lodouicus pater iā sexagenari⁹ liberis careret vniuersis populis pcepit vt dn̄m instanter deprecarentur. quo facto hunc genuit filium.

Philipp⁹ rex francorȝ

Elizabeth mōial saxonie

Elizabeth monialis beata in saxonia miraculis claruit. visiones mirabiles scripsit angelo reuelante. pcipue librum viarum domini appellatum.

Linea summoꝝ pontificū

Lucius tercius

Urbanus tercius

Gregorius octauus

Anno mundi. 6384. Anno xp̄i. 1174.

Lucius eius noīs tercius papa natione tuscus luca vrbe ꝛ gēte nobili ori undus. Cū Alexander pōtifex romanus gloria magis q̄ꝫ annis plenus diem obijt oīm ꝯsensu pōtificatum inijt. cōsules aūt a romanis deponi curauit. multo eñ ex nobilitate populoqꝫ ro. ope ꝛ auxilio quos iam diu eā tirannis ad rapinam omīa ꝯuertēs fastidisset innitebať. sed adeo cōsularis factio preualuit vt lucio vrbe deturbato in fautores suos crudeliter sit seuitum. Nouo eñ apud romanos exemplo quotq̊t pōtifici studuisse comptum est. qui fuga sibi tardius ꝯsuluerint effossis oculis sunt cecati. ꝛ pōtifex fuge sue necessitate ad bonū ꝯuersum ꝯsilium quod rome destinauerat veronam ꝯcilium cōuocauit. rebus iherosolime titubātibus suppecias allaturus. veronaꝫ ꝓfect⁹ cōcilio habito ꝛ romanoꝝ licentiam ac supbiam improbauit. ꝛ principes omnes xp̄ianos adhortat⁹ est vt in asia laborātibus succurrereť. verū dū ob hāc rem nuncij vltro citroqꝫ mittereñť lucius vir optimus pōtificatus sui anno q̄rto mense secundo die decimooctauo verone moriť sepeliť qꝫ magna adhibita pompa ante altare cathedralis basilice. hic ante mortem nō immemor patrie sue eam ornauit. Ab Friderico imperatore quo cum in pace vixit obtinuit ne hetrusci alia q̄ꝫ moneta lucensi vterentur.

Urbanus tercius papa patria mediolanēsis patre Johanne e gente cribella pōtificatū iniens quo tpe fridericus occidētalis ro. imꝑator heinricum filiū ꝓuincijs ꝛ vrbibus quas de italia romanū tūc possidebat imperiū p̄fecit. Qui q̄ꝫ primū pōtificatum inijt reuocare ad cōcordiam xp̄ianos principes primo annixus est ne dissidentes a barbaris opprimereñť. At vrbanus quē audita Guidōis lusiniaci regis noui ꝛ tripolitani comitis dissidia. ꝛ quē Saladini virtus fama principio sui pontificatus terruerat orbem xp̄ianoruꝫ generali edicto de mittēdis in asiam copijs monuerat. Idqꝫ quū serius negligentiusqꝫ ardore sui animi quo ferebať fieri cerneret. venetias petere cōstituerat xp̄ianā eo militiā festinātius copiosiusqꝫ sua p̄sentia cōuocaturus. Iāqꝫ ferrariā attigerat quū i felicis p̄lij rumore primū. post cerciore. atqꝫ q̄ꝫ erat maiore xp̄ianaꝝ reꝝ exterminij nūcio ad se plato febre ꝛ dolore correptus ē. ex q̄ breui mes⁹ ferrarie i itinere moriť pōtificat⁹ sui anno primo mēse. x. die. xxv

Gregorius octauus papa patria beneuentanus summo oīm cōsensu pontifex creat⁹. q̄ ardore animi par suo p̄deccessori. sed tpe acceleratiorē habuit mortis euentum. ꝛ statim nūcios ꝛ litteras ad principes xp̄ianos mittit eos cohortatus vt viribus omnibus vna secū cōparato exercitu terrā mariqꝫ hierosolimam ab hostibus captā recuperarent. ꝛ cū ad mittēda in terraꝫ sanctam xp̄ianoꝝ militum auxilia totis animi corporisqꝫ viribus insudat. pisas se ꝯtulit. quo pisanos interꝫ ꝛ genuenses acerrimo cōtēdētes bello pacem facilius cōponeret vt vtrumqꝫ populū bello maritimo p̄potentem in sanctam expeditionem excitaret. pace aūt plane cōposita adiecta vtriqꝫ parti cōditionem vt classe armata in barbaros ducerēt xp̄ianos in asia vexātes dū hec intētiore cura vir sanctissimus agit pisis moriť pōtificatus die sui quinq̄gesimo septīo.

Joachim abbas

Joachim abbas calaber ad vrbanū pōtificem verone accessit. Is maxime doctrine ꝛ excellentissimi ac ꝓpe diuini ingenij vir hac ip̄a tēpestate apō guilhelmum regem ꝛ calabros omnes clarus ꝛ inclitus fuit. qui spiritu prophetie (vt aiunt) repletus futura quasi p̄sentia differebat. cū prius nō multū ab homīe doctore didicisset donum intelligentie vt ferunt diuinitus accepit. adeo vt facū de scripturaꝝ difficultates enodaret. ꝛ cum plurimū eruditus esset nōnullos in sacris codicibus edidit cōmentarios. ꝛ q̄ꝫ maxime in apocalipsim. vbi ꝛ multa predixit. ꝛ potissimum de ordinibus mēdicantium. Item cōtra petruꝫ lumbardum theologū librum cōposuit. qui postea damnat⁹ ꝛ reprobat⁹ fuit. sicut pꝫ ī pricipio libri decretaliū. Ferť q̄qꝫ multa scripsisse. librosqꝫ suos dn̄o pape emēdandos obtulisse. ꝛ ei multa de futuris reserata aiūt de duob⁹ regibus francie et anglie apud messanam hiemantibus aliq̄ñ interrogatus quid sibi de expeditione sarraconoꝝ sperandū esset respondit nō dum adesse tempus quo iherusalem recuperari posset. Sup his aūt que scripsit de futuris temporibus nos reꝝ incertarum p̄sagium relinquere conuenit iudicio posterioꝝ. alia quoqꝫ ꝓpulcra scripto mandauit.

Balduinus septimus rex Iherosolime

Balduinus eius nomis quartus Almerici superioris filius septim⁹ Iherosolimoꝝ rex p⁹ patrē regnauit ī iherusalē annis sex. qui etsi lepra ꝑcussus fuit. regnū fortiter prudēterqꝫ admīstrauit. nec animus illi. nec rei militaris pericia inferior habebat. Cū em ad terciū vtriusqꝫ regni annū apd Ascolonē prelio ↄcurrissent maiores Saladini copias Balduin⁹ fudit. ⁊ altero itez ꝑlio apd Thiberiadem ↄmisso inter eas viginti milia Sarracenos Turcos ⁊ Arabas ꝑsente Saladino minores copie Balduini ꝓfligarunt. Balduinus igit Saladino turcoꝝ regi ꝓstantissimo qtiēs ↄgrederet fortiter resistebat. ⁊ tamē illius virtutē eximiā ⁊ suū ipius lepre incomodū secū reputās futuris xp̄ianoꝝ asie rebus ꝓ sua prudēcia ꝓspicere cōstituit. Cū em̄ deterrēte morbo vxorē ducere noluisset liberoꝝ spe destitut⁹ nepotes q̄siuit relinq̄re successores. duas namqꝫ sorores suas in matrimoniū collocauit. qꝛ primogenita noīe Sibilla Guilhelmo marchioni montisferrati Longaspata cognoīe appellato nupsit. q̄ primo anno filiū ꝑpit cui Balduino de auūculi noīe appellatio. iherosolime tandē quartus Balduin⁹ lepra magis q̄ senio confectus interierat. quintusqꝫ Balduinus ⁊ ipse rex successerat.

Ordo humiliatorum

Ordinē humiliatoꝝ hisdē tpib⁹ quā maxie in Cisalpina gallia initiū sumpsisse ferūt. Quidā tam̄ scribunt sub imꝑatore Henrico gesta. Verū cū Fridericus p̄dictus barbarossa totā cisalpinā galliā varijs incomodis laceraret infinitos ꝓpe viros cū mulierib⁹ et liberis in Germaniaꝫ ꝑpetuo exilio damnauit. vbi cū multis annis eos detinuisset tā exilij fastiditi cōi ↄsensu vestibus induti albis ad imꝑatorē accessere miam dep̄cauere. qꝛ humilitatē vt vidit cesar pietate ꝑmot⁹ annuit vt i patriā redirēt. Reuersi exules ⁊ forte ex voto emisso plurimi in vnū ↄuenerūt facultates suas ī lanificio exposuerūt. ceperūt vicia vitare. hūili veste incedere. cepit odor pie ↄuersationis ꝑ regionē illā diffundi. Scdo viuere restrictius ceperūt ac viri in vnū habitare ⁊ seorsum mulieres exercitia corꝑalia ↄtinuātes. Deniq numero multiplicatis ⁊ p̄cipue in clericis diuinis officijs se applicarūt. Sumpserūtqꝫ ꝓ norma viuēdi partez regule bti Benedicti suꝑiores eoꝝ p̄positos noīantes. Deinde facultatib⁹ tuꝫ ꝑsonaꝝ numero mirū immodū creuerūt. in monasterijs tā fratrū q̄ȝ monialiū ꝑ ꝑtes Tuscie ⁊ Lōgobardie. Deinde anno dn̄i. M.cc ob religionē ⁊ vite sc̄titatē approbat⁹ ē ordo ⁊ mod⁹ viuēdi ꝑ Innocētiū terciū. ⁊ postea ꝑ successores multipliciter priuilegiatus.

Iherosolomitane vrbis vltima captiuitas.

Guido lusignanus Sibille Balduini regis leprosi sororis maritus. mortuo Balduino ⁊ eius nepote Balduino paruulo octauo loco regnū suscipiēs regnauit annis duobus. Post obitū em̄ balduini leprosi quintus balduinus puer ⁊ ip̄e rex successerat. cuius regni curā tripolitan⁹ comes ⁊ Guido suscipere cupientes nec vnanimes essent. dūqꝫ res ip̄a magnis christianoꝝ iherosolime agencium simultatibus tractatur balduinus puer regni iherosolime christianoꝝ ad octauū auūculi necis mēsem defunct⁹ ē. eam pueri regis mortem Sibilla genitrix p̄cognitā texit futuꝝ qd̄ apparebat verita. Ne tripolitanū comitē populus ⁊ milicia oīs in regē iherosolime accersirēt. multisqꝫ astuta mulier nō magis pollicitationib⁹ q̄ȝ largitionibus a patriarcha. ep̄is. ꝓceribus magnatibusqꝫ Guidonē virū suū ꝑsentē ⁊ ip̄m instantē iherosolime regē creare obtinuit. tulit v̄o grauiter tantā iniuriā Raimund⁹ comes tripolitanus inducias cū Saladino cōstituit. q̄ tripolitanū comitatū a fauore christianoꝝ penitus separūt. quin etiā Tiberiadis ⁊ gallilee principatū hereditate tenentē nobilissimā mulierē sibi matrimonio copulās. eūdē quoqꝫ principatū regno iherosolime per nuptias abstulit. Erant tūc tpis Saladino cū christianis inducie quas vir astutus abrumpere satagebat. cū fortuna eius cōsilijs fomentū addidit. q̄obrē Saladinus ingenti peditū ⁊ eqtū exercitu cōꝑato Ptolomaidē primo p⁹ berutū ⁊ maritima occupauit. postmodū in Ascalone ducēs. qui alijs auctus copijs. q̄ ab Anthiochena populatiōe diffugerant iherosolimā duxit. quā ad occidentalē plagā obsedit. oppugnatiōibusqꝫ ꝑ decē dies frustra ibidē cōtinuatis. alia atqꝫ alia ꝑ viginti item dies castra fecit. obsessiqꝫ ingēs populi multitudo desperatōe magis suppeciaꝝ adducti q̄ȝ oppugnantiū timore ꝑterriti. deditionē ea fecerūt cōdictione vt cū suppellectili quā humeris singuli ferre possent abire ꝑmitterent. Inuenim⁹ factā cōdeditionē secūda die octobris Anno nono ⁊ octogesimo postq̄ȝ in christianoꝝ fuerat potestate. Migraturi iherosolima christiani Heracliū patriarchā ⁊ clerū facto agmīe sunt secuti. quaꝝ pars Antiochiā. pars Tyruꝫ pars Alexandriā pecijt. Saladinus iherosolimā ingressus Campanā primū turribus deiecit basilice dehic etiam ecclīe christianorum iumentis in stabula sunt complete preter templum Salomonis olim celeberrimum. manserunt ea in vrbe christiani Asia oriundi Suriani Armeni Jacobite Georgiani ⁊ Greci.

Clemēs tercius. prīa roman⁹. p̄re ioanne cognomēto scolaris. demādatū sibi papatū accepit. Pontificatū iniens statim de bello in sarracenos gerendo edictū ꝓponit. Rem xp̄ianoꝝ in asia magis magisqȝ indies ꝑiclitari intelligens. Generali vt in similibus assolet edicto xp̄ianos admonet. excitat. hortat̄ vt crucis salutifere signo non magis humeris q̄ꝫ cordibus affixo arma ī barbaros assumāt. de eterne felicitatis gloria trīūphū singulis paritura. Cōciuit ħo ea romani pōtificis exhortatio xp̄iani orbis principes fridericū romanoꝝ īpatorē cognomēto barbarossum philippū regē francie. Richardū regē anglie. oddonē ducē burgūdie. quos innumera pene archiepoꝝum epoꝝ ⁊ alioꝝ principū viroꝝ multitudo secuta ē. Quin etiā ex ytalia veneti ⁊ pisani classes paratissimas eduxere. Ex frisonib⁹ quoqȝ ⁊ dacis triremes q̄nquaginta, duodecimqȝ ex flandrensib⁹ xp̄ianā expeditōes sunt secute. ⁊ guilhelmus Sicilie rex vltimā oīm opam tantis multisqȝ exercitibus nauauit. qꝫ classe sua mare a barbaris pyratisqȝ pacatū vbiqȝ reddidit. Insupqȝ annonā ex apulia siciliaqȝ importauit. Hij principes ī asia postmodū varia vsi fortuna acriter pugnarūt. At clemēs ad cōponēdas res eccl̄iasticas animū adiecit. Itam ⁊ mores clericoꝝ q̄ꝫundā nō satis ꝓbatos seueritate sua emēdauit. Et claustrū sancti laurentij extra muros edificauit. et laterani edes non mediocri impensa restituit. templūqȝ vermiculato ope ac musiuo exornauit. Moriens deinde anno pōtificatus sui anno tercio. mense quinto. in basilica lateranensi sepelitur ducta ingenti funeris pompa.

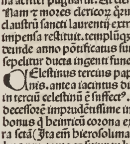
Celestinus tercius papa: natione romanus. p̄re petro cognomēto bubonis. antea iacintus diaconus cardinalis grādeuus vir ⁊ v̄tute insignis in terciū celestinū ē suffect⁹. Qui egreferēs apertā siculoꝝ rebellionē in suū ꝓ decessorē imprudētissime intentatā eos cōpescere cōstituit. Vir q̄dē ꝓ omnia bonus q̄ heinricū corona exornauit. Et quoaduixit nil pretermisit. quo terra scā (Ita eīn hierosolimam vocant) recuparet. in tantis autē ꝑturbationibus reꝝ. tantoqȝ sumptu bellico edes egregias. tū apud sanctū petrū tum ad lateranū edificauit. qua recipi pontifices ꝑ cōmode possent. Preterea ħo nomen viterbio dedit. eccl̄iamqȝ cathedralē fecit. Moritur aūt pontificatus sui anno sexto. mense septimo. die. vndecima. Sepelitur in basilica petri. bonis omnibus pre dolore ⁊ desiderio hominis larimantibus.

Linea summoꝝ pontificū

Clemens tercius

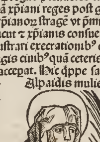

Celestinus tercius

Saladinus rex

Saladinus egipti rex norādino sarracenoꝝ rege defuncto. ei⁹ loco tāq̄ꝫ vir fortissimus ⁊ strēnuus ab oīb⁹ sbrogat⁹. regnauit annis. xvj. Hic magistratu ac regno suscepto statim ꝯ egiptioꝝ regē ī bello ꝓcessit. q̄ tādem capto et occiso vniuersam egiptū ⁊ syriā oēm cōquisiuit. Et suo impio adiecit. Deinde in xp̄ianos mouēs regni hierosolimitani terrā cū magno ingressus exercitu ingēte pecoris hoīmqȝ abegit predā. ⁊ cōgressos p̄datorib⁹ xp̄ianos milites. in quis tēplarij fuerūt multi. maiori ex pte occidit. Attū p̄mo ⁊ secūdo p̄lio a balduino rege leproso supatis. Rex ꝯpatis denuo copijs ꝯ emanuelē grecoꝝ regem mouet. quē ⁊ simulata fuga aliq̄ī ī angustas ꝯualles ꝓtrahēs tādē supat ⁊ capit. Cui⁹ victoria elat⁹ ī xp̄ianos de hierosolimoꝝ regno ꝯtendētes cū maximo exercitu ꝓcessit. Ipam tandē ciuitatē scām (quā xp̄iani reges post gotbefridū rege ꝑ ānos octo ⁊ octuagīta cū magna gloria possederāt) post maximā xp̄ianoꝝ strage vt p̄misum ē cepit. ⁊ de ea triūphauit. Templūqȝ salomonis q̄d turcis pariter ⁊ sarracenis sicut ⁊ xp̄ianis consueuerat sanctū eē. illudqȝ prius q̄ꝫ saladin⁹ ingredi voluerit. aq̄ lauari rosacea. ⁊ suis lustrari execrationib⁹ curauit. ꝓfect⁹ inde impiger saladin⁹ ī tyrū duxit. quā vrbē cōrad⁹ marchio nō magis ciuib⁹ quā ceteris q̄ eo ꝯfugerāt xp̄ianis publico ꝑmittēte ꝯcilio defensandā ⁊ ꝑpetua ditione tenēdā accepat. Hic q̄ppe saladinus clarissim⁹ fuit. cui nihil aliud ad summā defuit laude nisi xp̄iani noīs caracter. Qui moriēs tandē mādauit in sui funerē tropheū tale an̄ corp⁹ suū deferri spectaculū. videlꝫ pānū nigrū ī lancea suspēsum. Cui precederet preco clamans Sic toti⁹ domitor ex tanto regno tantisqȝ opib⁹ moriēs. nil aliud secū defert.

Alpaidis mulier

Alpaidis mulier scā de cudota eo t̄pe claruit. Cui diuinit⁹ collatū ē annis multis in corpe degere ⁊ corpalis cibi ñ egere. Hec genere infima officioqȝ bubulca. sic corpe marcida. ⁊ pre exilis intestinis inedia euacuatis. venusta tn̄ ⁊ corpulenta in vultu cernebatur. ac si delitiarum copia frueref frequēter rapiebatur in excelsis ⁊ angelo duce freta: Illud quoqȝ admirandū femina rure editam ⁊ educatam rurali opere assuetā tam prudentē in consilijs ⁊ circūspectā in verbis fuisse vt qui docet hominem scientiam. in ea delegisse sedem pleriqȝ arbitrabantur.

Linea imperatorum
Heinricus sextus

Heinricus eius nois sextus Friderici primi filius. anno dñi M.c.xc. defuncto genitore ꝯsensu principū romanoꝝ imꝑator delectus imꝑauit annis octo. a patre aūt prius rex designatus coronā aquisgrani acceperat. Is primo in colonienses bella mouit, occiso leodiensi epō in gratiā redeūt. Anno deinde electionis sue tercio Celestinus pontifex romanus postridie coronatiōis sue heinricum sextum friderici barbarosse in armenia defuncti filiū a germanis electoribus declaratum in regem romanoꝝ imꝑatorem constituit. ea inūcta cōditione vt heinricus ipse regno citra vltraqȝ fretum siculum ꝓprijs recupato sumptibus ⁊ cēsum solueret annuū ⁊ iuris ecclesiastici terram sibi redderet possidēdam. idqȝ quo rex facilius assequeret̃ cōstantiam normanno rege natam virginem in monasterio panormi agētem occulte educi curauit. eāqȝ natu grādiorem q̄ꝫ q̄ filios ꝓcuratura videret̃ dispēsatione aplica illi in matrimoniū collocauit. Reddidit vō heinricus imꝑator primā oīm vrbem thusculam pontifici celestino. cuius ⁊ romane ecclesie iuris erat. Isqȝ p̄ter hec vna in re ꝯsiderantissimus ro. po. ꝓmisit. a quo nullo adhibita aut pietate aut mora funditus est excisa. et vt omnis in futuꝝ instaurationis spes adimeret̃ ruinaꝝ illius saxa romam sunt delata. que in cliuo huius temporis capitolino ad memoriā conseruant̃. Ingressi regnū cum exercitu rex heinricus ⁊ regina primo imperij anno neapolim obsederunt. sed cum pestilētia exercitum inuasisset re infecta abeūtes in alemānias accesserunt. Postea iterato a celestino pontifice romano vocatus magnū in ytaliam exercitum duxerat. veneratqȝ secum Constātia vxor fridericū filiū afferens primū (quē p̄ter omniū opiniones nimis annosa peperat) Isqȝ secūdus fridericus postea vir factus ecclesiam ꝓsecutus est. pariqȝ negotio primo neapolis. post quicquid in ytalia sicilie regni vocabulo censet̃. ⁊ ipa subinde sicilia in eoꝝ potestatē sunt facta. Cōstans vō tūc fama fuit heinricū panormi agentē thesaurū ingentē a normānis regibus tanto prius tempore. tantaqȝ successoꝝ ꝓsperitate cumulatum clam expilatum in germaniā transmisisse. Is a pontifice accersitus vxore ⁊ filio panormi relictis ro. se cōtulit cū eoqȝ pontifex celesti. multa egit vt recupande hierosolime curam susciperet. Quod quidē munus cū p se noluerit per legatos exequi spopondit. priusqȝ ro. et italia decederet nauigiū ex omni sicilie regno ⁊ imponendas vere ꝓximo copias parari curauit. pariterqȝ alpes transgressus archiepm maguntinū ⁊ saxonū ducem legatos dedarās onus illis iniūxit copias ex oī germania cōtrahendi. qua tempestate sarraceni affricani mauritaniam incolentes ingēti classe in hispaniā vlteriorē delati cōgressum p̄lio castelle regē supatumqȝ ceperūt. ⁊ plurima tūc ea gens barbara de hispanis subegit. quoꝝ partē bethicā olim. nūc granatam vsqȝ in hec tpa Anno. 1 4 9 3. tenuerūt. Tandem cū in regnum heinricus redijsset Messane in sicilia agēs cū grauiter egrotaret ad Innocētium pōtificem ro. mittens vxorē sibi ⁊ friderici filiū puerꝫ ꝯmendauit. Philippū vō sibi germanū fratrē. cuius totius ethrurie dominiū sub ducat⁹ titulo cōcesserat. q̄tū in se fuit ro. imperij ⁊ simul gubernationē regni sicilie quousqȝ filius adoleuisset administrationē retinere quesiuit. cōfectoqȝ testamento panormi diē obijt. ea igit̃ mors et rem in asia xp̄ianā ⁊ simul omnē germaniā maximis inuoluit motibus. fuit eīn in agēdis rebus strēnuus. in hostes acer. in largiendo munificus. facūdus eloquio. facie decora. statura mediocris. ingenio prudens. in ecclesia panormitana magnifice sepultus.

Helynādus monach⁹

Helinādus in territorio belluacensi frigidi montis monachus his tēporibus religione facundia ac doctrina clarus effulsit. qui cū esset vir doctissim⁹ ac disertissimus. diligenti cura de omnibus rebus gestis chronicā p pulcrā ab initio mundi vsqȝ ad hec tempora composuit ac in maxio volumie digessit. At hoc op⁹ ita dissipatū ⁊ dispersū ēvt nusqȝ totū reperiat̃. scripsit ⁊ alia opuscula ⁊ sermōes

Apias natione longobardus in latina ⁊ greca lingua egregie doctus p hec tempora floruit ⁊ multa composuit. ⁊ inter cetera p̄ter latina vocabula. que diligenter in ordinē redegit. ⁊ de ordine dicēdi optime scripsit. atqȝ plures eplas elegantes doctasqȝ composuit.

Azo doctor interpres

Asonem p̄terea patria bononiensem viꝝ vtiqȝ celeberrimum atqȝ insignem ⁊ in iure ciuili cōsultissimum. Iohannis hosiani (qui summā breuē super pādectis composuit) auditorem cū p̄dictis floruisse constat q̄ cum esset diuini ingenij vir in legibus optimos cōfecit apparatus ac summam celebrem edidit. que apud omnes etiam nr̄o euo magno habetur in p̄cio. Insuper additiones plurimis summis addidit. quem baldus legum fontem ⁊ electionis vas velut alter paulus appellat.

Martinus similiter hosianus ⁊ cremonensis eius doctrine ⁊ professionis doctor. de quo in glosis ꝑsepe fit mentio eo tpe floruit. quem augelus de perusio iuris lucernam ⁊ mundi speculum appellat.

Linea summoꝝ pontificū
Innocentius tercius

Anno mundi. 6403. Anno christi. 1204.

Innocentius tercius papa natione campanus patria anagninus patre trasi
mūdo e familia comitum. vir certe in omni genere vite ꝓbatissim⁹ atq; do-
ctissimus. q̄ a primeua etate parisius lr̄is operā dedit. Is an̄ pōtificatū. doctrīa
et moribus insignis. a celestino in numero cardinaliū referf. quo mortuo in ei⁹
locū oīm consensu pōtifex sufficif. q̄tū autem fuerit gloriosus pōtifex opa eius
ostētant. q̄ si omnia scribenda forent ingens volumē efficerent. q̄ cū exosaz ha-
beret venalitatē edicto statuit vt nullus curie officialis quicq̄ ab alieno exigeret
preter scriptores ac bullatores. q̄bus modū p̄sixit. hostiarios quoq; a notario/
rum cameris amouit vt liber esset aditus. statim quoq; vbi magistratū iniit bel
lo asiatico animū adiiciēs germanos ꝓpter Heinrici mortē in asia tumultuātes
retinere in officio lr̄is. nunciis. premiis. pollicitationib⁹ conat⁹ ē. verum id fru/
stra tentauit. at vbi videret sarracenoꝝ potētiam in asia concrescere apud latera/
num maximum conciliū celebrat. cui interfuere plures viri p̄stātissimi. Postmo
dū multa libroꝝ volumīa composuit. inter que extat liber de miseria cōditionis
humane. ⁊ libros de sacramēto eucharistie. de sacramēto baptismi. habuit item sermones temporibus ⁊ so
lennibus diebus accomodatos. Decretales quoq; antiquas composuit quas obseruari mandauit. Vir do
ctissimus ⁊ oīm ornatissimus virtute. eo pontificatu sese dignū breui ostendit. nam inter ceteras decretales
quas extantes reliquit tres eo pōtificatus sui initio edidit. Primā q̄ de induciis habef. Quotiēs orbis p̄n
ceps alter in alterū delinqueret correctionē ad pōtificem romanum spectare. Et venerādos esse principib⁹
q̄tūuis maximus sacerdotes secundam. Terciā que extra de electiōe habef singularis fuit. Iuuere hui⁹ pō
tificis virtutē ⁊ doctrinā beati Dñici ⁊ Francisci assisiatis sanctitas. Improbauit p̄terea abbatꝭ Ioachim li
bellum quēdam nō sanam doctrinam p̄ se ferētem. Damnauit ⁊ errores almerici heretici qui postea parisi⁹
cū sectatoribus suis exustus est. qui affirmabat ydeas que sunt in mente diuina ⁊ creare ⁊ creari. cū in eo nil
nisi eternū ⁊ incommutabile sit. dixerat p̄terea in charitate constituto nullū peccatū imputari. Nec Innocen
cius opera pietatis in tanto pontificatu p̄termisit. Extant etiam rome duo huius pontificis opa situ. vtilita
te ⁊ vsu longe distantia. hospitale sanctispūs in Saxia a longobardis ⁊ Saxonib⁹ ibi solitis habitare ap-
pellatum. quod in vaticani suburbio celebre ⁊ ditissimū hospitalitati amplissime deseruit vnū. Et alteꝝ tur-
ris appellata comitis vrsani operis. que muro oīm totius vrbis rarissimo sublimitate surgit eximia. Estq;
ad forū olim nerue ad veteris subure principiū que ꝑ etatē nostrā ⁊ diu ante inhabitata nulli omnino vsui
est aut fuit. indeq; basilicam sancti sixti que extat in auentino celebris tūc dirutam instaurauit. Verū dū Pe
rusii tollende discordie causa (que inter Genuenses ⁊ pisanos vigebat) ꝓfectus fuisset morif. pontificatus
sui anno decimooctauo mense septimo die. xvi. Cuius vita adeo ꝓbata fuit vt post eius mortē nil earum re
rum que in vita egerit laudauerit improbaueritq; immutatū sit. hic quoq; primū ordinē diui Augustini he
remiticum sub tutela apostolica suscepit.

Sinodus maxima hoc anno apud lateranum ab
Innocētio pōtifice p̄dicto ꝓ recuperanda ihe-
rosolima celebraf. cui interfuere mille ⁊ trecenti p̄la/
ti cum iherusolimitano ⁊ constātinopolitano patriar
cha. Metropoli septuaginta. Episcopi quadringen-
ti duodeciz. Abbates. priores. cōuentuales octingē
ti. Greci ⁊ romani imperii legati. Reguz vo iherusa
lem. francie. hispanie. anglie ⁊ cipri oratores. Vene
re multa tum quidem in cōsultationem nec decerni ta
men quicq̄ aperte potuit. q̄ ⁊ pisani ⁊ genuēses ma
ritimo ⁊ cisalpini terrestri bello inter se certabant. ve
rum decreta ibi ꝓlata fuere quibus tam laicorum q̄
clericorum mores componerentur.

Concilium lateranense

Iohānes bon⁹ ordinis heremitaꝝ diui augustini
instaurator natiōe Mantuanus his temporib⁹ i
flaminia ⁊ vmbria vitam rligiosissimam ac sanctissi
maz duxit. multa monasteria ibi erexit. Inde fratres
zābonite vulgo appellati sunt. Tandem cum vir san
ctus. 50. ānis in flaminia ꝯmorat⁹ fuisset ī patriā re
uersus plen⁹ dieꝝ ⁊ opib⁹ bōis. āno a natiuitate dñi
1222. migrauit ad dñm. Cuius corp⁹ translatuz in
mōasterium ordinis sub titulo sancte agnetis fabre-
factū summo seruetur honore vbi indies fiunt miracula.

Linea imꝑatoꝝ
Philippus

Otto quartus

Philipp⁹ sueuie pͥnceps ⁊ ethrurie dux heinrici imꝑatoꝝ frater. quē idē heinricus moriens filij friderici reliquerat tutorem regnū accepit. verū heinrico mortuo maxima inter electores orta est dissensio. in germania em̄ electorū pars othonem ducis saxonie qui in asia fuerat germanū fratrem delegit. pars philippum qui ab heinrico institutus erat censuit cōseruandū. ⁊ res bello dissidijsqꝫ diutissime acta ꝙ philippo rex francie othoni rex anglie fauebat. ꝓpter hanc dissensionem imꝑatoris deligendi ytali neqꝫ philippū neqꝫ othonē ad imperiū admittunt. ꝑter id tantū tꝑis quod inter coronationem ⁊ depositionē othonis interfuit. Per reliquū vero eorundē imꝑatoꝝ tempus vacasse imperiū scribunt. Philippus aūt anno M.cc. alsaciam bello deuastans argentinā obsedit ⁊ in suaꝫ potestatem accepit. sequenti anno similia in thuringia ꝑegit. lantgrauiū deuictum ī graciā sumpsit. Innocentius vo pontifex quia cōstabat heinricū ⁊ fridericū patrem ꝯ romanā egisse eccl̄iam othonem imꝑatorem ꝓnūciauit. Philipp⁹ ira succensus arma parat ac ꝯtra othonē philippo rege francoꝝ fauente in expeditionē prodit. Otho qꝫ composito exercitu vna cū ioanne angloꝝ rege pugnandi copiam facit. fiuntqꝫ singularia certamina p̄cipue apud coloniam. Ad annū qꝫ pontificat⁹ innocentij octauū otto ille quē ro. regē imꝑatoremqꝫ instituerat a philippo vbiqꝫ succubuerat agrippina Colonia germanie vrbs preclara othonem pulsuꝫ postremum oīm cōseruauerat quā vrbem philippus arta pressit obsidiōe. othoqꝫ facta eruptione cōgressus suꝑatusqꝫ a coloniensib⁹ est expulsus. qui tempori cedentes philippo imꝑatori debitā obedientiā p̄stiterūt. Tandem principis diuturnis defatigati bellis pace confecta philippus romanoꝝ imꝑator declarat⁹. ac sic nouem annis nō sine molestia hanc dignitatem retinuit. nec tamen diuturna fuit philippo in adepto vbiqꝫ ꝑ arma imꝑio quies. quem lantgraui⁹ thuringie princeps multis in suam sententiam tractis circūueniēs. vel vt alij scribunt otto comes palentinus de witilspach bamberge interfecit. x. kalend iulij. corpus babenberge inde spire iussu friderici sepultū. Fuit aūt benignus ac largus. debilis corꝑe atq̄ virilis. facie venusta. capillo flauo. statura mediocri decorus.

Otto dux saxonie huius noīs quartus anno a natiuitate dn̄i M.cc.ix. cū philippus imꝑator a comite palatino interceptus fuisset. imꝑator a germanis suis delectus imꝑauit annis tribus. qui statim romam ꝓficiscens ab innocentio tercio sequenti anno in basilica sancti petri coronatus est. verū post acceptum ab ipso pontifice diadema iurisiurandi quo se de more obligauerat religione post habita terram eccl̄ie hostiliter inuasit. nā radicophanum montē faliscū siue vt corrupte appellant flasconem ⁊ totā pene romandiolaꝫ ꝑ diuersas legiones diuersosqꝫ legatos occupauit. ⁊ ad regni neapolitani regiones cōuersus vt eas qꝫ caperet est adnixus. Friderico secū do quē romani pōtificis auctoritas ⁊ ꝓmissa ꝓtectio secuꝝ redderet. nihil tantꝫ motibus suspicante. eos vo motus pontifex innocentius iniquo ferens animo ad othonē misit. qui eū suadendo. hortando. admonendo ꝑuincere conarent̄ vt capta de eccl̄ie terra feudatario redderet. q̄ peiora indies moliebat̄. vnde pontifex eū anathemate primū ꝑcussit. deinde ꝑseuerantem ⁊ vias omnes romanas latrocinijs infestantē imperio ⁊ alemanie regno priuatū depositūqꝫ ꝓnunciauit. Secutos eū p̄latos ⁊ ꝓceres ac oēs alios imperij ac regni populos eatenus sacramenti religione qua illi obligabant̄ absoluens vt nō magis possent q̄ deberent ab eius imperio reuerentia ⁊ obedientia se subtrahere. Quobrē rex bohemie. langraui⁹ thuringie ac archiepī Maguntin⁹ Treuerensisqꝫ dux austrie ⁊ ex militibus p̄stantiores quiqꝫ eū deseruert. Cū etiam germani electores imperij philippo suadente francoꝝ rege q̄ primū de priuatione othonis certiores facti sunt fridericū secundum sicilie regem vigesimū agentē annū in romanoꝝ rehē declarauerūt. Philipp⁹ em̄ francie rex othonē ioannis regis anglie ex sorore nepotē debilitari ac potentatu deijci exoptabat. quib⁹ tandē deterritus malis atqꝫ periculis otho in alemāniā se recepit ⁊ quecūqꝫ de ytalia ceperat in romani pōtificis fridericiqꝫ sicilie regis potestatē redire. vbi postea a philippo francoꝝ rege apud tornatum suꝑatus. Tandem anno M.cc.xviij. otto imꝑator mestus languensqꝫ aīo breui obijt. Veneti aūt rebellantem cretaꝫ in fide armis cōtinentes anno salutis M.cc.xiiij. eandē in colonie formā redigere. missis eo ciuibus qui cretenses in officio continerent.

Rainaldus archiep̄s coloniensis post destructam mediolanū a friderico imꝑatore corꝑa triū regū ad Coloniam traduxit post gloriosam vitam in dn̄o quieuit.

Richardus quoqꝫ puer parisius a iudeis martiriū passus multis claruit miraculis. q̄obrem philippus rex francie intelligens iudeos ꝑ plura quotannis mala ꝑegisse in vituperium xp̄ianoꝝ priuatis bonis omnes e regno francie expulit.

Ordo cruciferorum

Cruciferorũ ordo in sinodo lateranẽsi diu inchoatus sed aliquã intermissus ab ipo Innocentio tercio põtifice anno pontificatus sui. xviij. restituit. et confirmat ac multis fauoribus cõmendat. Id q̃ marie factũ ẽ eo q quedã albanensium pestifera heresis surrexerat. que tantã in populo romano clerocꝫ seditionẽ excitauerat q̃tã vnq̃ antea. Q̃ obrẽ causaꝫ põtifex ipe multos cruce signatos impulit ꝯ eos arma suscipere. quibus deuictis cruciferorũ ordinẽ iaꝫ sopitũ ꝛ oblitteratũ instaurans multis priuilegijs ꝛ gratijs mirabiliter auxit. eideꝫ aũt ordini postmodũ innocentius quartus deuotiõe affectus apud lugdunũ existens regulã cõposuit ꝛ dedit in quo p̃cepit ipsis religiosis semp crucẽ in manibus portare. ipsius uñt ordinis auctoreꝫ et ducẽ Quiriacũ epm ꝛ martireꝫ tpe constantini magni Helene matris primũ fuisse tradunt. qui etiam cuꝫ Juliano apostata cũ multis christianis passus fuit. sed idem ordo ad nihilum fermevsqꝫ in presens redactus.

Tartarorum regni principium

Dauid quidam persa ex ignobili familia inter eos natus tartarorũ gentis rex vir quidẽ magnanimus p hec tpa ex indie montibus vna cũ oib⁹ sue gẽtis viri ac mulierib⁹ hostili aio egressus p vicinas qualqꝫ vrbes spolia multa exegit ꝛ populũ suũ h mõ allexit. quibus spolijs allectus inde parthos venit ꝛ pari terrore mediam. assiriam. persiam. armeniam et sarmatas nõ longo tpe puadens circa meotidis paludis littore concessit vbi ꝛ accolis suis sedes cõstituens in maximã euasit potentiã vt regnũ eoꝝ nunc multũ creuit in finibus hungarie polonie ꝛ iuxta mare ponticum ꝛ in aquilone. ꝛ hi nũc vsonẽ cassanũ habent principẽ. Sunt auteꝫ tartari hoĩes turpes oculos grossos pminentes habent latas facies et frontes nasosqꝫ latos mediocres. ꝛ statura tante arrogantie vt dñm suũ cham filiũ dei appellent. pluraqꝫ de coꝝ moribus histoici scribunt.

Ordo carmelitarum

Ordo carmelitaꝝ p hoc tps in syria apud carmelũ montẽ ab Alberto iherosolimitano patriarcha excitat ꝛ multis priuilegijs ab eo sublimat. atqꝫ eidem regulã suo iure cõfectã obseruandã primo obtulit ꝛ confirmauit. in qua pro habitu fratribus eiusdẽ ordinis capã superiorẽ ex syrico cũ quibusdaꝫ largis virgis scꝫ albis ꝛ griseis circulatã more helye ꝓphete (vt tradũt) assignauit ꝛ deferendã ꝯstituit. Isqꝫ ordo cũ in orbẽ diffunderet ac locis ꝛ viris p̃stantissimus indies multiplicaret multas impugnationes p multos annos ab emulatorib⁹ ptulit. sed postmodũ Honorius pontifex eius noĩs tercius cernens ipam sanctam religionẽ ꝛ ordinẽ a multis impugnatũ ꝛ aliquã psecutũ cũ nõ satis probatũ cõspiceret deuotione motus primo põtificatus sui anno mutatis prius circulatis clamidibus ob honorẽ beate virginis marie in albas sub titulo virginis marie de monte carmelo approbauit ꝛ cõfirmauit. aũt cũ ordinẽ istũ dũ in siria cũ habitu illo procederet maxima in reuerẽtia ꝛ deuotiõe apud soldanũ egypti extitisse ꝛ multas illi elemosinas ꝛ beneficia cõtulisse. sed eo habito mutato eũ e finibus ꝛ regno suo eiecisse. Q̃ obrẽ necesse fuit illuꝫ i europã traijcere vbi mirũ inmodũ excresces clarissimos ꝛ sanctitate ꝛ scientia viros ptulit. Quoꝝ de numero p̃cipui fuere Angelus declamator ardẽtissimus Albertus siculus Cirillus grecus vir doctissimus. q̃ pter libros multos a se editos spũ ꝓphetie claruit. Et alij clarissimi.

S. Dominicus

Dominicus hispanus vir sanctitate ꝛ doctrina plurimū decoratus. pdicatoꝝ dux ꝛ pater inclitus. ac xpiane religionis q̄si matutinū sydus emicuit p hoc tps. Is i calogura al' calaroga pago exomensis diocesis nat⁹. Cui⁹ pr̄ felix appellatus. mater ioanna q̄ tres filios habuerūt q̄ postea lr̄is edocti sacerdotiū acceptarūt. Tercius beatus dn̄icus cui⁹ mater p̄uidit in somnis se gestare catulū accēsam ore faculā baiulantē. Qui egressus ex vtero totū mundū incēdere videbat̄. pfigurans ex ea pdicatorē eximiū nasciturū. fuit em̄ victoꝛ mirabilis obiurgatoꝛ. oppugnatoꝛ heresum. fideliū diligentissimus exhortatoꝛ. ab infantia quoqꝫ cū eo misericordia creuerat. ex canonico aūt regulari a deo vocatus cū fr̄ibus socijs pdicatoꝝ ordinē incredibili feruoꝛe fundauit. q̄ diuinitus instituto ab gloriosa dei genitrice maria religionis habitū assumpsit. Et cū in tholosana albiensiqꝫ galliaꝝ regione heresis pullulasset. ac late ꝛ longe cepisset serpere. btūs dn̄icus tunc primū fama nosci ceptus ad eas extirpandas se cōtulit. Erāt vo q armis eā sectam tueri adniterent̄. Qua comes tolosanus notabat̄ infamia. Quare datus est ab innocentio pontifice ꝛ a francoꝝ rege symon de mōte forti btō dominico adiutoꝛ. q̄ cū cohoꝛte ab hierosolime expeditione reducta: a sancto viro aduersantiū arma conatusqꝫ retudit, tantisqꝫ ea heresis defixa erat radicibus vt q̄ septimo inchoauerat vix tādem vltimo pontificat⁹ innocētij anno potuerit extirpari. pater aūt religionis existens. postea ab honorio q̄ scismaticos apud tholosā comitos audiuit. ordinis confirmatōem obtinere meruit q̄ ɔfirmato cū plura monasteria erexisset. Et multis signis ac miraculis claruisset. ac varias regiones docendo ꝛ pdicando lustrasset. Tandē anno salutis tercio vicesimo ꝛ duodecies centeno apud bononiā ytalie ciuitatē. nonis augusti migrauit ad dn̄m. quē postea gregorius nonus audit eius miraculis ꝛ vita preclara in sanctoꝝ numero aggregauit.

S. Franciscus

Franciscus seraphicus natione ytalus ex assisio vmbroꝝ ciuitate ortus. vir vtiqꝫ diuinus. ac primus institutoꝛ ordinis fratrū minoꝝ. ꝛ fundatoꝛ mirificus. Circa annos dn̄i. M. ccvij. primo negociatoꝛ huanus ꝛ affabalis ac pdigus vsqꝫ ad annū. xxv. Inde terrena oīa despiciēs xpm in omī vita secut⁹ est. Et cū aliquādiu pedibus calciat⁹ ꝛ corrigia cinct⁹ incessisset. Sententie dn̄ice memor dicētis. Qui venit ad me ꝛ nō renūciat oībus. non potest meus esse discipulus. Abiectis oībus tunica incultam ꝛ cōtemptibilem fune pcinctam induens nouiter moꝝ ordinē constituit. cum quo velut sol i orbe radiās xpianā religionē plurimū illuminauit. Tantū aūt in seipo rigorē austeritatis exercuit. vt in tēptatione carnis. in pruinali tpe niue vel glacie operiret̄. pauptatē quoqꝫ dn̄am suam semper vocabat. Mallebat potius de se vituperia q̄z laudes audire. omīqꝫ studio precauebat ne pauptatis metas trāsiliens ad supflua difflueret. ardentissimoqꝫ martyrij desiderio feruebat. Ideo sexto cōuersionis sue anno syriā petijt. ac ad soldanū accessit. qui eum omī honore suscepit. Duobus aūt annis an̄ obitū eius vidit in visione seraphin vnū in aere sex alas habentē cruci manibus extensis pedibusqꝫ coniūctis affixū. alaꝝ vo duas sup caput erectas. ꝛ duas ad volandū extēsas habebat. Porro duabus totū corp⁹ tegebat̄. Cumqꝫ diutius cogitaret apparebant in manib⁹ ei⁹ quasi fixure clauoꝝ. latusqꝫ ipius dextrū veluti lancea perfoꝛatum. Interea cū fr̄ibus suis sic ab eo institutis nouā dedisset regulā. ꝛ xpi stigmatib⁹ insignitus fuisset. ꝛ nomē suū in orbē diffudisset. Cū nullā carni sue requiē dederat a ɔuersione sua. xviij. anno ꝛ multis languoꝛibus pteritū tps effluxisset. duobus seqntib⁹ grauioꝛibus purgeri cepit. Tandē plen⁹ bonis opib⁹. apud assisiū vrbem suam. Anno salutis nr̄e. 1227. nonas octobris i dn̄o feliciter obdormiuit Quem ꝛ biennio post gregorius nonus auditis eius crebris miraculis magna prius ob eam rem cōuentu habito. in numeꝝ sanctoꝝ statim retulit. Nicolaus aūt tercius papa anno. M. cclxxx. litteras de stigmatib⁹ ei⁹. xpi fidelibus misit

Terremotus atqꝫ poꝛtēta multa hijs annis vbiqꝫ ferme fuere ita vt antiochie ꝛ tripolis atqꝫ damascus magna ex pte coꝛruerint. Cathina etiā sicilie insule contra aquarum naturas pelagus retrocessit. ꝛ hoīm ferme milia absoꝛbuit. In ytalia insup grandines om̄s anserum grossioꝛes cecidere.

Visum est quoqꝫ signū mirabile in occidente post occasum solis in stella posita in austro declinans in occidentem indirecto syderis quod astrologi coronam adriagne appellant. Visusqꝫ radius quasi trabes magna per multos dies ascēdes in altitudinem firmamenti. Predicatores hijs tempoꝛibus multa alia signa contigisse asserebant.

Anno mundi.6413. Anno xpi.1214.

Linea summoꝝ pontificu

Honorius tercius

Honorius tercius papa.pria romanus.pre almerico ciue romano genit⁹ tercio suffectus innocētio.⁊ ipm eius nois terciū.perusie cardinales ī romanū pontificem creauerūt.Qua in creatione ad sextū pdecessoris diem obitus facta.maior solito adhibita ē festinātia ꝙ perusini ciues difficultatē hierosolim e reꝝ.⁊ belloꝝ ytalie sedandoꝝ necessitates ꝑpenderūt.Et coacto in conclaui collegio penuria cibi per dies singulos maiore facta vt ꝓperarēt.vini honestissimā attulerīt.ꝯsecratusqꝫ pōtifex destinatū a pdecessore pacꝭ in ytalia cōstituende tractatū ꝑ oratores legatosqꝫ cōtinuauit.Ipse romā intra primū creationis mensem ꝑ sabinos se cōtulit. Sollicitabat eñ eū petrus antisidorēsis impator cōstantinopolitanus.quē paulo post ⁊ iolem simul vxorē idē pontifex in basilica sancti laurētij.q̄ via tyburtina extra muros insignis visitur.imperiali diademate decorauit.Et rebus xpianoꝝ in romana ꝯsulturus q̄ hierosolimis ꝓfuture viderent ioannē de coluna cardinalem romanuꝫ portuensem epm apostolice sedis legatū declarauit.impialesqꝫ titulos honorius friderico secūdo cōtulit. Quē post iuribus ecclesiasticis sibi vsurpatis anathemate notatū dignitate priuauit.Ordinē heremitaꝝ prout innocentius fecerat ꝓtegendū cū suscepisset.Etiā ordines predicatoꝝ ⁊ minoꝝ cōfirmare voluit. hierosolimoꝝ regē ex asia ad se romā venientē benignissime suscepit.Extant vo honorij pontificis decretales multe.tū rome opa sancti laurentij extra muros vrbis reparata cū cenobio basilica.tum sanctasanctoꝝ ad lateranēsēz ecclesiā instaurata celebris sanctimonie oratoriū.Bn̄ aūt ac beate vitā ducēs vt bonū pastorem decebat.anno pontificatus sui decimo.mēse septimo.die.xiij.morit. Sepeliturqꝫ in basilica sancte marie maioris ad presepe.

Gregorius nonus

Gregorius nonus papa natione hernicus.pria anagnin⁹ e familia comitum innocentij tercij nepos.Qui ⁊ laterano vbi creatus fuerat ananiam ꝑ estati caumata se contulit.Vn̄ fridericū monuit vt expeditionē in terrā sanctam cui⁹ voto pridez cruce signatus se obligauerat.tandē iniret.forte cōminaret vt nisi breui exequeret excōicationis priuationisqꝫ sententias ab honorio pdecessore in illū ꝓmulgatas.ꝯfirmatas etiā atqꝫ etiā aggrauaret. Promisitqꝫ fridericus sese vouerat.dictūqꝫ ē veris tpus ad ꝯueniendū brundusij. venerat eo magna multitudo pcipue vero ex germania lantgrauius hassie.q̄ brundusij vna cū magna pte militū moritur.dū fridericus egritudinē simulās in sicilia se continet.Hec fraus ita cōprehensa est .cognita eñ lantgrauij morte celerrime eo adnauigasse omnēqꝫ eius suppellectilem diripuisse.Cognita igitur fraude friderici honorij tercij sententiā in fridericū latam ꝯfirmauit. Inde perusij pontifex assisiū petiturus.vt q̄ de francisco viro sanctissimo miracula audierat pn̄s cognosceret re comperta vt audierat.in sanctoꝝ numeꝝ statim retulit.Ceperant iterim romani senatores qn̄qꝫ vnū.qn̄qꝫ binos creare. Hanibalqꝫ ex hanibalda gente romana nobilis senator heresi ꝯsentiebat.in quā multi inciderant sacerdotes.Hiqꝫ pontificis reditū formidantes tumultū concitauerāt ꝫ diuina vltio cōpescuit. Tyberis eñ eā in alluuionē excrescens.multa dāna mortalibus intulit.Et tanta peste laboratū est vt decimus quisqꝫ vix superfuerit. Pontifex mira clemētia vsus publice oēs priuatimqꝫ etiā distributa pecunia ꝯsolatus ē.veteres cloacas purgari nouasqꝫ plurimas construi curauit.Vrbis dignitati ⁊ valitudini vno tempore consulens.accessit post ad vrbem reatinā pontifex curiā in ea aeris salubritate conseruaturus.qua in vrbe beatum dominicum in sanctorū numerum retulit.Spoletum postea estate cum diuertisset beatum anthonīū cognomento paduanū ob innumera miracula sanctoꝝ confessoꝝ collegio congregauit. Qui tandem multis quassatis erūnis a friderico suadentibus francie ⁊ anglie regibus cōuocauit omnes orbis xpiani ad cōciliū. Verū fridericus terram mariqꝫ vias pclusit.Cardinales pisana classis intercepit ad amalphiā vrbē ducti.in custodiam postmodum tenti.Dum aūt eo tardatus captoꝝ cardinaliū ⁊ prelatoꝝ impedimento.desistit a concilio pontifex. mense augusto.Et primo quadragesimo salutis anno supra duodecies centeno obijt.pontificatus sui anno quarto decimo.mense tercio.

Celestinus quartus

Celestinus quartus patria mediolanensis ⁊ ganfredus ex castillonea gente.sabinensis episcopus vita ⁊ doctrina insignis senex admodum ⁊ valitudinarius in locum gregorij suffectus.ad fridericum mittens obsidionem fauentie continuantem multis illum de futura pace pollicitationibus delinire conatus est.Sed priusqꝫ fridericus respondere potuerit.Celestinus ipe duo deuicesimo pontificatus die defunctus ē.Cui vt successor daretur vno ⁊ vicesimo mense laboratum ē.Causam diuturne vacatōnis apostolice scribūt tentos in malphitano carcere cardinales. ne ipis absentibus electio fieret protestatus fuisse.Quibus ⁊ collegas assensisse.videntes omnē ytaliam friderici motibus quassatam esse.⁊ imminere per singulos dies periculum ne vrbē romam caperet.

FRidericus eius nominis secūdus impator. anno dñi. 1212. ottone pdicto imperij titulis priuato. ab electoribꝰ eius loco surrogatus. Et ab honorio pōtifice cōfirmatus ⁊ coronatus. impauit annis. 33. Natꝰ ex heinrico sexto ⁊ cōstantia sorore regis sicilie. q̄ cum antiqua esset sub papilione panormi in medio platee. vt tolleret omis suspitio ⁊ mulieres liberū haberēt aditū in lucē editus Is sub gubernatione ecclesie ⁊ innocētij orbato pr̄e enutritus. Deinde potentissimꝰ impator ytalie. sicilie. sardinie. ihrlm ⁊ sueuie. dñs quo nullus magnificentior romanū imperiū tenuit. Fuit em̄ armoꝝ strēnuus linguaꝝ. s. latina ⁊ vulgari. greca. gallica ⁊ sarracenica pitꝰ. vigorosus liberalis ⁊ magnificꝰ. Uēꝝ vicijs nō caruit luxuriosus nihil curās nisi tpale. cū mltis pōtificibꝰ romane ecc̄ie bella gessit. Fecit tñ magnifica edificia ꝑ omnes ciuitates regni apulie ⁊ sicilie. Ualidissimā arcē capuana dicta in neapoli castꝝ pratense ⁊ arcē sancti miniatis Habuit ex prima vxore heinricū ⁊ cōradū. quos ꝯsortes regni fecit. Ex secūda filia ioannis regis hierosolimitani iordanē ex ꝯcubina fridericū regē antiochie manfredū principē tarenti postea regē sicilie. Et Rentzium quē fecit regē sardinie. Fridericus itaqꝫ pmo post habitā magūtie regū alem ānoꝝ coronā. In sueuia gentilitatis sue regione desederat. Is audita clade qua otto afflictus erat. Aquisgranū impatoriā vrbē obsidione pressam recepit. vbi tercij innocētij romani pōtificis auctoritate regiā iteꝝ de more coronā accepit. Et vt aliquā erga deū ostenderet gratitudinē cruce insignitus. voto se tunc publice obligauit subsidij xpianis in asia agētibus afferēdi. ne etiaꝫ pontifici quoqꝫ romano ingratꝰ esse videret. comitatū de regno sicilie ꝑmisit fundani ꝑpetuo eiꝰ donationis iure a romana ecc̄ia peculialiter possidendū. inde in romanoꝝ regē electus ottone defuncto romā redijt. Quem honorius impiali diademate insigniuit. Obierat paulo prius cōstantia eius mater prestantissima mulier. nō magis annorū quã prudentie plena. q̄ viso filiū adolescentiā supergredi incipientez. Qui duos de triginta ageret annos. ad eam diē inδtutū via cōtinuisse. ꝗ ea de medio sublata. mores vsqꝫq̄qꝫ mutauit In pontificē em̄ spreta iureiurādi religione anno coronationis primo mlta ⁊ quidē enormia ē aggressus quē vt a flagitijs a rebellione temparet. admonētem magis magisqꝫ indies spreuit. Unde eū duxit pontifex anathemate nisi resipisceret ⁊ ablata redderet deterrendū. sub ipm fridericus impio priuatus. vt rebꝰ ꝯsuleret alemanie. Quibꝰ ob noui impatoris subrogationē timebat. heinricū filiū decēnem illi in regeni dedit. Tribus ab inde annis supuixit honorius. Promisit postea fridericus qd̄ vouerat. ⁊ quod pontifex gregorius volebat. Tandē ad terciū ydus augusti cū omni classe brundusio soluit. sed ceteri ad destinatuꝫ in acconē cursum velis ardentissime remisqꝫ cōtendūt. Fridericus noctu cū trireme dilapsus brundusium ē reuersus. At gregorius pontifex cū intellexit fridericū in ytaliā reuertisse. q̄ntis potuit maledictionibus ꝓsecutus ē. Inde nauigationē ingressus de qua cypri substitit. Senescallo mlitie sue mgr̄o cū copijs ptolomaidā ꝓmisso. q̄ soldani conatꝰ inspiceret. fridericus ab illo accersitus ptolomaidam adnauigauit. Nec mora oratores in romā dimittens. absolutionē a pontifice implorauit pontifex q̄ oīa restisset repulsam dedit. quãobrē fridericus cōsulcius sibi duxit in ytaliā nauigare. Et a tarentino portu quē primū de nauigatione attigit. neapolim anxius aduolauit iuerat ptolomaidaꝫ magister militie theutonice prutenorū. q̄ cū ipo friderico in ytaliā redijt. fauentia deinde anno obsidionis ꝓpe in friderici potestatē pactione ē facta. Inde in bononiā ducens studio eā priuauit. qd̄ tunc primū paduā ē translatū. inde in mutinēses ac reginos duxit. sola agroꝝ vastitate ꝯtentus fuit. Continuatū postea ē duos ferme annos belluꝫ atrox variūqꝫ ⁊ longobardie ac omi ytalie ꝑniciosissimū omibus qnos ꝑ ytaliā partiū gibelline ⁊ guelfe labes infecerat auxilio nō magis militū q̄ꝫ pecuniaꝝ odio partiū vtrūqꝫ cōtribuentibus. Tandē quartus innocentius pōtifex excōicationis depositionis priuationisqꝫ sententiā in fridericū ꝓnūciauit. omibus iuramento absolutis. Et potestate electoribus attributa nouū quē vellent principē deligendi. ꝓut in sexto de iudicijs nūc habetur. Et cum tanta pontifex lugduni inde rex francie in egipto cum gloria ⁊ dignitate reipub. xpiane gererent. xpianos ipē in longobardia crudelitate ꝓsequitur. Inde apud parmā prelio supatus. postremo in ciuitate firenciola in finibus abrucij infirmatꝰ manfredi filij ausu veneno vel suffocatione interijt. Cui hoc epigrāma affixit. Si probitas sensus virtutum gratia census. Nobilitas orti possent resistere morti. Non foret extinctus fridericus qui iacet intus.

Linea impatoꝝ
Fridericus secūdus

ECclipsis solis anno. M. ccxxxviij. totius. circa horā nonā die. vi. Junij facta est. ⁊ tanta obscuritas aeris fuit. vt noctē adesse crederēt. causaꝫ ignorantes ad penitentiam redierunt. Designabat ꝫm iudicium (quod fallax vt plurimū censetur) mortem gregorij noni ⁊ oppressionem ecclesie per fridericum.

TErre etiam motus maximi repente exorti. ⁊ adeo grandes vt in montibus salutijs ad quinqꝫ hominū milia perisse dicantur. Quo quidē anno frisia regio a maritimis fluctibus pene tota submersa fuit. Ubi ad centum hoīm milia demersa referuntur.

Ordo predicatorum

ORdo predicatoꝝ his tpib⁹. veluti nouū sydus
a btō dn̄ico diuinitus excitatus. Et sub regula
diui augustini institut⁹. Dū em̄ ad lateranēse ꝯciliūʒ
cū fulcone tholosano epō. ⁊ ad innocentiū adijsset. pe
tens cōfirmationē. cū pre nouitate rei se difficilē exi-
beret. Nocte in somnis, videns lateraneñ. ecclām suis
cōpagibus resolutā grauē minās ruinam. Cui occur
rebat vir dei dn̄icus humeris suis casuraʒ fabricā su-
stentare videbaẛ. q̄ visione mot⁹. petitionē attēte ac-
ceptauit. hortans vt cū frībus regulam eligant. reuer
sus ad .xvi. fratres tholose regulaʒ p̄dicatoꝝ ordina-
rūt. Interea innocētio mortuo ab honorio ista p̄scri-
pto pontifice ipō p̄re dn̄ico instante auctoritate aplī-
ca tandē approbaẛ ⁊ ꝯfirmaẛ. Ordo hic īter ceteros
ordines ꝯ hereticos ꝗmaxime extinguēdos sp̄ impe
tuosissim⁹ ē habit⁹. Et ne p̄dicationis officiū impedi
retur. proposuerūt terrenas possessiones ⁊ redditus
annuales ꝑrsus abijcere. qđ postea in caplo generali
bononie executioni mandatū fuit. Confirmatōem ita
ꝗ ordinis sb regula augustini ⁊ cōstitutōib⁹ additis
ab honorio accepit. Ipm ordinē postea raymūd⁹ do-
minici successor. ac reliq̄ vita ⁊ doctrina atꝗ ordinatō
nib⁹ mirūinmodū auxere. Quorū de numero p̄cipui
fuere Petrus martyr veronēsis. Thomas de aq̄no. ⁊
Vincētius inter sanctos relati. Reliq̄ q̄ʒ vt petrus de
Tarantasia Innocēti⁹ quint⁹ appellat⁹. ⁊ Bn̄dictus
xi. papa. Hugo cardinalis biblie postillator. Albert⁹
magn⁹ Petrus de palude. Jacobus de voragine. Antonin⁹ archieps florētin⁹. Et alij innumerabiles do
ctores ⁊ sanctissimi cōfessores. q̄ illū ꝑ virib⁹ auxere. Rogeri⁹ ⁊ Albert⁹ brixiēsis Ugo de argētina Tho
mas anglicus. Vincētius burgūdus theologus ⁊ historicus, atꝗ alij historici plurimi q̄ sua doctrina mo
ribus ⁊ exemplis ordinem protexere ⁊ in fide decorarunt.

Ordo minorum

ORdinē etiā minoꝝ hac tēpestate tercio kal. decē
bris honori⁹ pōtifex(⁊ vt ferūt difficilime)con-
firmauit. Nouerat em̄ antiquus hostis hūc ordinē in
ecclīa dei admodū ꝓfuturū. ideo obstitit. vt ad nih ilū
redigereẛ. Hunc itaꝗ ordinē diuus franciscus tanꝗ
voluptatis ac pauptatis ortū multo labore plantauit.
in q̄ vt quietius ⁊ securi⁹ a mūdi fluctib⁹ elongat⁹ so
li deo vacare posset. Ipe franciscus btīssimus p̄mo i-
troiuit. vt reliquos spūalib⁹ ⁊ doctrine grē aquis ir-
rigaret. ibidē ergo constitut⁹ diuino afflante spiritu.
post suā ad deū pfectā cōuersionē. cernens accrescere
fratrū ⁊ filiorū suorū nūerū. vite normā ⁊ regulā cō-
posuit atqʒ descripsit interpositis in ea sacri euangelij
v̄bis. ad cuius pfectōem feruētissime anhelabat. Euan
damꝗ ꝯfratres suos v̄bo piter ⁊ exēplo edocuit. Re
gula aūt ⁊ vita fratrū minorū vt ipse ait. hec ē dn̄i no
stri ihū xp̄i sctm̄ euāgeliū obsuare. viuēdo in obediē
tia. sine proprio. ⁊ in castitate vsꝗ ad mortē. Et cū in
numerabiles ex hoc ortulo emerserint viri q̄ ipum si-
gnis ⁊ doctrinis illustrarūt. inter p̄cipuos nūeraẛ lu-
douicus epus. antoni⁹ vlixbonēsis. bonauētura car
dinalis. Et bernardin⁹ senēsis. in cathalogo sctoꝝ re
lati. Sʒ ⁊ Nicolaū ei⁹ nois q̄rtū. Alexandrū q̄ntū. ⁊
Sixtū q̄rtū pōtifices maximos. de q̄b⁹ ⁊ alijs latius
infra diciẛ. Inter doctores etiā solēnes sacri ordinis
annūeraẛ alexander de ales. Richard⁹ de media vil-
la. ⁊ innumerabiles alij.

ANno salutis p̄mo vicesimo. duodeciesqʒ cēteno. tartari gēs cithica georgianā armeniāqʒ maiorē dire
ptas vastatasqʒ suo sbiecerūt impio. inde ripheis mōtib⁹ trāsmissis ad eas delati vastissimas regio-
nes. Que transiluanam ꝯtingūt. in poloniā ⁊ post ī hūgariā penetrarūt q̄s xp̄ianas regiones populatio
nibus incendijsqʒ late cōmissis magno affecerunt incōmodo.

HJerusalē citas q̄ʒ a cordirio magni saladini filio obsidētib⁹ damiatā xp̄ianis. q̄nta vice fundit⁹ euer
tiẛ. tēplo dn̄i tantūmō ītegro relicto. ⁊ cū sepulcrū dn̄i nostri ihesu christi violare etiā statuisset preci
bus christianorum pulsatus ab scelere destitit.

S. Clara

Clara ṽgo admirabilis ⁊ sanctissima. de ciuitate assisij. claro satis genere traxit originē. Cuiꝰ pr̄ miles. mr̄ ortulana dicta diui francisci disciplinis ⁊ exemplis in diuino ope plimū erudita. Hijs tpibꝰ apud assisiū vrbē ṽtute sctitat ⁊ gr̄a in ꝑcio habita. q̄ ad ecclām sancti damiani cōmigrans collegiū sanctū pauperū dominarū ordinē inchoauit. in hoc arto reclusorio p. xlij. ānos mirāda carnis sue maceratōe ⁊ ī opibꝰ virtutū claruit. diuersa qꝫ miracula signo crucis pegit. Cū sub imperatore friderico quassata eēt eccl̄a. Et in assisiū hostilis furor irrueret. Et sarracenorū gens apud damianū sctm̄. intra claustrū ṽginū influerēt. Clara infirma ad hostiū agmen se duci iubet. Et an̄ hostes poni ꝑcedēte ea capsula argentea in qua erat sacramētum eucharistie. ⁊ ī orone cū lacrimis ait placet mi dn̄e inermes ancillas tuas manibꝰ tradi paganorum: Custodi famulas tuas illico ad aures eius intonuit. Ego vos semꝑ custodiā. Et mox q̄ muros ascēderāt. obsidionē derelinquūt. In religioso eius transitu innocētius q̄rtus cū cardinalibꝰ eam visitās. ab eo remissionē oīm peccatorū obtinuit. in dn̄o ꝯfortata. xvij. diebꝰ nullū cibū sumpsit. Tandē ait ad aīam suā. vade secura. q2 bonū itineris habes cōductorē. in crastino igit̄ beati laurētij egredit̄ aīa eius sanctissima. Et ad sanctū georiū. vbi corpus. b. francisci ꝑmo cōditū fuerat deportat̄. Agnes aūt soror eiꝰ ad agni nuptias euocata interiectis diebꝰ ꝯsecuta est. Et cum sanctissime vsqꝫ ad vite exitū vixisset. ⁊ dominus ad gloriā eius plura miracula fecisset. anno. M. cclv. alexander quartus in sanctaruꝫ cathalogo eā aggregauit. Et eius diei festum pridie ydus augusti celebrari mandauit.

S. Antoniꝰ de padua

Antonius p̄ria hispanus. vlixbona ciuitate oriūdus. ordinisqꝫ minorū frater Uir vtiqꝫ sanctus. ⁊ multis ṽtutibꝰ adornatꝰ. Is in baptismo ferdinandus appellatus. primo canonicorū regulariū habitū suscepit. cūqꝫ audisset frēs minorū apud marrochiū ꝓ xp̄o necatos. ꝓ eis habitū minorū accepit. vbi nocturnis vigilijs corpꝰ mira abstinētia macerauit. Hic gloriosus pr̄ cognomine de padua dictus Cū ibi predicans diu requieuit. Et rome de mandato summi pōtificis ꝑegrinis plurimis ꝑdicaret. linguaꝫ sic mouit vt tam greci latini francigene teutonici q̄ꝫ anglici oīes q̄ audiebant clare intelligerēt. Et cū inter religiosos nō solū sue etatis. s3 priorū seculorū oībus lr̄is ornatissimꝰ haberet̄. Sacrarū lr̄arū archa cognominari meruit. Et cū tholose bononie. ac patauij diu theologiaꝫ egregie docuisset. Hac tēpestate patauij infinitꝰ clarus miraculis moritur. Et a gregorio nono pōtifice eas ob res statim in sanctorū cōfessorū ꝯsortiū refert̄. anno. M. ccxxxij. Inuenta est postea in translatōe corpis positi de loco vno ad aliū. lingua eiꝰ in ore adeo recens rubicūda q̄ ꝑ plures annos cū corꝑe sub terra iacuerat ac si tūc decessisset. quaꝫ beatꝰ bonauentura. affatus ē. O lingua bn̄dicta q̄ semꝑ deū benedixisti. nūc apparet quanti meriti fuisti. anno deinde dn̄i. M. cclxiij. cū eius meritis patauina vrbs de manu etzelini tyranni liberata esset ciues eccl̄am ꝑgrandem atqꝫ pulcerrimam ad eius honorem extruxerunt.

Ordo fratrū theutonicorū in prussia ꝑ hec tp̄a ortū habuit. Cū pruteni barbara gens ⁊ ydolorū cultrix. vsqꝫ ad fridericū imꝑatorē eius nois secūduꝫ fuit. Sub eius ṽo īperio cū amisissent xp̄iani ptolomaide sirie ciuitatē. fratres theutones sancte marie appellati. Inde fugati in germaniam rediere. Uiri nobiles ⁊ rei militaris periti. qui ne per otium marcerent. fridericū accedentes prussiam germanie cōterminā xp̄i cultū spernere dixerūt. Sepe illius gentis homines in saxones ceterosqꝫ vicinos excurrere ad orientē eīn massonite poloniqꝫ rura colūt. Occidentem saxones occupant. aquilonē balthei maris excipit littus. Ingentem igit̄ vim pecorum atqꝫ hominū abigere. esse igitur in animo sibi compescere barbaram gētem. annuat tantū imperator ꝓuinciam. quod fratribus perpetuo iure possidendā tradat. si eam armis acquirant. conradus quoqꝫ dux mosauie ⁊ Cuyame q̄ secꝰ terre domini affirmabat. Ius suum in terra colman vocata fratribus cesserat. Grata oblatio friderico fuit. Qui litteras sub aurea bulla ꝯcessit. Illi sumptis armis breui tempore omnē prussiam subiecerunt: frumenti ferax regio est. aquis irrigua. ⁊ plena colonis. m̄lta ambitiosa oppida. multi maris sinuosi reflexus amenam efficiunt. pecorum ingens vis. multa venatio. piscatio diues. Ex illo tempore lingua theutonica introducta est. Et cultus xp̄i gentibus imperatꝰ. Ecclesie postea pontificales erecte transuistulam pomezamēsis. colmēsis. warmiensis ⁊ Sambiēsis. Arcē item nobilem ⁊ amplissimam marieburgū vocant. hic sedes magni magistri. Et cum theutones huiꝰ religionis inuentores fuere. Nemo ad eam recipit̄ nisi theutonicus. nobilis ortus parentibus. Ob eam rem vestimētis albis vtuntur. nigra cruce insuta. vt aduersus inimicos crucis pugnare velint. barbaꝫ oīes nutriunt. exceptis qui sacris altaribus seruiunt. pro canonicis horis dominicam orationem vsurpant. Neqꝫ litteras discunt. magne hijs opes fuere. nec minor potentia q̄ꝫ regibus. Sepe cum polonis contendere.

De damiata ꝛ eius expugnatione.

PRincipes xpiani. quos olim tercij innocentij diligentia ꝛ lateranēsis ꝯcilij decreta ad hierosolime liberationē inflāmauerāt. in magnū coierāt exercitū. qui ptim terrā. partim mari cōstantinopolim. Et inde cardinale colūna sedis apostolice legato deducente, acconē se ꝯtulerant. Fuerūtqꝫ primarij inter eos ꝓceres andreas hūgarie rex. venetoꝝ nauigio fretus. qḋ libēter dederāt. qꝛ ius eis cocessit ꝙ in omni dalmacia regnū hūgarie ad eā diē habuerat. Et dux austrie. heinricusqꝫ niuernensis comes. Et gualterius regis francie camerarius q̄bus ioannes hierosolime regi cōiunctis. in cōcilio actū est. damiatam egipti vrbem nilo cōtiguā vt primā oīm caperent adnitendū. Ea em̄ in ꝑtāte facta apparebat cayrū ꝛ babilonē cōtiguas vrbes amplissimas ꝛ cōmode occideri posse. Et interclusas cōmeatu facilime expugnari. Quo soldanoꝝ gentis sarracene principū domicilio in xpianoꝝ ꝑtātem facto futuꝝ ꝯfidebant. vt oīs ea barbaries sarracena nō solū hierosolima ꝛ terra sancta. ſ orbe ipo terraꝝ exterminaret̄. Itum ē itaqꝫ nō magis cupientissimis q̄ꝫ cōfidentibꝰ ꝓceꝝ militūqꝫ animis. Et mense maio anni salutis duo de vigesimi ꝛ duodecies cēteni. damiate obsidio īchoata. Ea citas olim eriopolꝭ a ꝑtinace elio ꝯditore appellata. Triplici muroꝝ latericio dēsissimoꝝ munimēto cingit̄. Quā nili amnis ꝑticula. ad romani tiberis magnitudinē ambit. vt insulā ſ oblōgā arctamqꝫ efficiat. A babilone q̄ꝫ noua itur ad damiatā v̄sus oriētē. distās ab ea dietis tribus. Itur quoqꝫ ad alexandriā occidentem v̄sus distans a babilone diebus tribus ꝑ terrā. sex per aquaꝫ. Porro vsqꝫ ad damiatam septem dicte sunt a monte sinay. Sita ē aūt damiata inter mare ꝛ flumē nili. decoratur aūt in. xxviij. turribus altis. Minoꝝ turriū incertus numerus. Turris quoqꝫ erat pharea nō q̄deꝫ crassitudine ꝛ celsitudine illi similis. quā ad pharon ꝛ nilū stante romano impio fuisse legimus. ſ q̄ suburbiū ꝛ mercatoꝝ appothecas ac publica horrea a pyratis nocturnisqꝫ p̄donibus tutaret̄. quāobrē sub nostri exercitus accessum addidit soldanus suburbio vtrīqꝫ p̄sidia ꝛ munitiones vndiqꝫ instaurauit. Eas dū nostri appugnāt munitiones turrimqꝫ vndiqꝫ machinis quatiūt. multi ꝑ dies singulos cecidere. cuꝫ tū̄ ea maior in barbarie accisio cōmitteret̄. Euicitqꝫ fortissimoꝝ ex omī ꝓuincia alternis pugnātiū nostrorū virtus. At post quintū mensem quā gallici in soldanū male pugnauerant pauci milites exploraturi custodes altū sopitos esse aut ꝑ errorē ab esse ꝑcipiēs socios aduocant. scalas cōportant. portam securibus malleisqꝫ refringūt. Accurrētes q̄ ex sarracenis strepitū exaudiuerant confossi. Christianiqꝫ interim patente ingressi porta. vrbe potiti sunt. Anno tādem dimidio atqꝫ integro postq̄ꝫ fuerat obsessa. portis vbiqꝫ munitionibusqꝫ xpiano militi ad custodiam attributus. Prima v̄o omī machonaria vrbis primaria in gloriose virginis dei genitricis ecclesiam instaurata. ac in episcopū dedicata est. Habuit per id tempus damiata amplissime opulentissimeqꝫ ciuitatis speciem. repertamqꝫ in ea rerum oīm copiam auri argētiqꝫ ꝛ ditissime suppellectilis vim maximā. legatus regesqꝫ ꝛ duces exercitus militi xpiano equa distributione largiti sunt. Quin etiam de agrorum diuisione ī tempore facienda actum est.

Damiata

Apud damiatam interea res xp̄iana ꝑ singulos dies. magis magis ꝗ floruerat. cardinalis de collūna legatus apostolicus. ꝛ andreas rex hūgarie. ꝛ ceteri ꝓceres in bonā venerāt spem. fore vt soldanū sarracenosqꝫ breui cōficerēt. Tandē placuit omībus in cayrū babiloneqꝫ ducendū ad quas vrbes soldanus oēs prope sarracenoꝝ copias cōtraxerat. Postqꝫ igit̄ xp̄iani duces in castris populationibusqꝫ sociati occasio soldano obuenit. nili in summas ripas solito citius tunc facti. Qua fretus occasione cathractas vbiqꝫ defodi curauit iumētis sublata in primis pascendi facultas. Et qđ in castris paratū erat de structū ē stramen tū nec aliquid fuit saluū quo mortales potuerint triduo sustentari. In eam adducti rerū difficultatē. Alia quoqꝫ angebant̄ maiore. ꝙ redituri damiatā alicui depressis in locis aquas incidere verebant̄. Itaqꝫ missis oratoribus pacē xp̄iani his cōditionibus impetrauere. vt damiata cū rebus i ea repertis soldano dimissa. ꝑtemqꝫ ligni crucis quā ille haberet redderet. Et captiuis vicissim liberatis xp̄iani aconē, thyrūqꝫ redirent. Quibus vrbibus ꝛ eaꝝ oppidis pax octo annis esset cū turco sarracenoqꝫ seruanda. Que igit̄ in gloriose v̄ginis purificatione habitari cepta ē damiata. Ad eiusdē natiuitatis diem reddita barbaroꝝ spurcicie inquināda. Is ann⁹ salutis erat primus vicesim⁹ duodeciesqꝫ centenus.

S. Elizabeth

Elizabeth filia regis hungarie. vxor lantgrauij thuringie circa annos dn̄i. M.cc.xxx. in alemania claruit. ab adolescentia sua religioni studuit. actões suas in deū dirigens. viciorꝝ extirpatrix. exemplū patientie. speculū innocentie. facta nubilis multas ꝑsecutōes passa a ꝯsiliarijs sponsi. ꝛ a ꝓximis suis contēpta. Sed cū dn̄m exorasset sponsum. occultū consolatorē sensit q̄ cū circa temporalia suorū principatuū intenderet. beate elizabeth ad oīa exercenda q̄ ad opus dei spectant liberā facultatē cōcessit. Totis igitur viribus pietatis operibus se contulit In quibus optime vsqꝫ ad mortē ꝑseuerans delectabilia ori proprio subtrahēs paupibus ministrabat. eosqꝫ balneabat. ꝛ lectos eoꝝ sternebat. eosqꝫ tegebat. fila trahebat. vasa coquinaria mūdabat. hospitale paupeꝝ ꝯstruxit. Que bonis v̄tutib⁹ erudita. tot opeꝝ bonoꝝ manipulos ꝓtulit. xp̄o copulari desiderās. terreni sponsi consortiū declinauit ꝛ mūdane glorie. depositis vestimētis de manu magistri conradi de marpurck griseam tunicā induit. cōtempta diuitiaꝝ ipsi⁹ iactātia. se mūdo prorsus fecit ignobilem. Tandē. xiiij. kal̄. decēbris ad dn̄m migrauit. Inter innumera miracula q̄ deus per eā ostendit. xvj. mortuos potenter suscitauit. cecū natū illuminauit. Quāobrē ꝛ ip̄e gregorius nonus ip̄am in sanctaꝝ numero asscribi ꝛ aggregari voluit. Et ei⁹ festū 13. kal̄. decembris celebrari precepit.

Decretaliū libri qnqꝫ ad similitudinē qnqꝫ corporis sensus. hac tempestate a Gregorio pontifice nono (raymūdo barchinonense adiuuante. post innocentiū terciū) in ordinem rediguntur. Et in qnqꝫ partes diuidūtur. In quaꝝ prima de summa trinitate ꝛ fide catholica. deqꝫ constitutōnibus. de rescriptis. ꝛ ceteris officijs tractat̄. In secūda v̄o de iudicijs ꝛ cooperātibus ad iudicia. In tercia aūt de vita ꝛ honestate clericoꝝ. In quarta q̄ꝫ de sponsalib⁹ ꝛ m̄rimonijs. Demū in q̄nta de crimib⁹ ꝛ penis tractat eoꝝ.

Raymūdus ordinis p̄dicatorum

Accursius legū doctor

Raymūd⁹ Barchinonensis ordinis p̄dicatoꝝ tercius generalis mgr̄ post iordanē secundū mgr̄m ordinis vir moꝝ doctrina ac vite sanctitate cōspicuus p hoc ip̄m tēpus Gregorio pontifici in q̄nqꝫ decretaliū libris cōponēti ꝛ laborāti auxilio plurimū fuit. Et eos in formā redegit. bononie q̄ꝫ ius canonicū edocuit. Et summā de casibus ꝓutilē cōfecit. Inde ordinatōnes ꝛ cōstitutiones sub regulari obseruantia extantes in ordinē redegit. Et in couentu barchinonēsi infirmatus i dn̄o q̄euit. ꝛ vt fert̄ miraculis claruit.

Accursi⁹ natione florētin⁹. ꝯsultissim⁹ vir. supioris azonis doctoris auditor. hac tēpestate vt ip̄emet in autētica ꝓtestat̄ floruit. Qui cū bonaꝝ artiū studijs ornat⁹ esset. ac etiā sapia reipub. gubernādꝫ plurimū insignit⁹ haberet̄. Totū ciuilis iuris corp⁹ primus glosis ornauit ꝛ explanauit.

Bartholomeus brixianus decretoꝝ doctor

Odefredus doctor

Bartholome⁹ brixian⁹ clarissim⁹ decretoꝝ doctor istis tp̄ib⁹ clar⁹ ext̄is additōes ad decreti glosas eo ordine q̄ nūc h̄ntur fecit. Et nonnullas disputationes in decretaliū libris cōposuit. Scripsit ꝑterea ep̄laꝝ volumē ac chronicā de ytalie vrbibus ꝛc̄.

Odefredus patria beneuentanus. doctor celeberrimus azonisqꝫ auditor. eo tp̄e cū vtriusqꝫ iuris eruditissimus doctor esset. in eisdem egregiū ꝛ vtilissimum opus composuit.

Linea summoꝝ pontificū

Innocētius quartus

Alexander quartus

Anno mundi. 6443. Anno christi. 1244.

Innocentius quartus papa synebaldꝰ antea vocatꝰ: pr̄ia genuensis. familia flisca e lauonie comitibus. in lucina presbyter cardinalis pontifex creatur. Quo nūcio fridericus impator nō admoduz delectatꝰ est. Norat em̄ hoīs v̄tutē. ꝛ animi magnitudinē. Is em̄ mētis sue ꝯscius. fertur ex cōposito respōdisse. Bonū se amicū cardinalē in acerrimū hostē romanū pontificem permutasse. Innocētius aūt pontificiū habitū indutus. romam veniens. magno applausu suscipit. pactis q̄ de more in coronādis pontificibus fieri cōsueuerunt. de pace cū friderico ineūda mētionē facit. Verū cū paratas sibi a friderico insidias comperisset. Genuensiū nauigio fretus qđ apud centūcellas in portu cōsederat. Et nauigās genuā incolumis ꝑuenit: vbi ꝑiculosissimā incidit valitudinem. Ex q̄ cū cōualuisset. ad philippū regē in franciā se contulit. ingressu rhodano amne aduerso francie regnū pōtifice innocentiū rex summa veneratione excipi curauit. deduciqȝ lugdunū. Quā in vrbē conciliū pontifex cuz celebrare cōstituisset. sue primū ꝯsulit honestati. fridericū admonēs vt lugdunum se cōferret. Et cū morā grauiter pontifex p̄resqȝ ferebant. Sentētiam ī fridericū excōicationis depositōisqȝ ꝓnūciauit. Ad eā nūciationē exaudiuit fridericus vt necessarioꝝ pontificis edes parme ꝛ villas speciosissimas funditus euerterit. Innocentiꝰ tandem nono accessus sui anno gallijs ꝛ lugduno vt in ytaliaz rediret mouere cōstituit. Quē gallici om̄es magno honore magnoqȝ fauore ꝓsecuti sunt. Qui p̄ter acta ī concilio nūc extantia libros doctrina plenos apud lugdunū ꝛ scripsit ꝛ edidit. cōmētarios in vetꝰ testamētū. apparatꝰ nouellasqȝ ꝛ autēticas decretaliū. Et de iurisdictōne ꝛ auctoritate imperij petro de vineis respōdens apologeticas libros fecit. Et sanctū eadmūdū cantuariensem ī sanctoꝝ numeꝝ retulit. Lugduniqȝ ab eo pōtifice qđ seruatur primū ē cōstitutum vt romane eccl̄ie cardinales ī publicū adeq̄taturi galero rubēte insignirent̄. nō solū quo a ceterꝭ sint īferioribus cōspicui. s̄ vt ipi admoneant̄ debere. qui illa post pontificalem maiore oīm ornētur dignitate. ad effundendū pro fide catholica ꝛ xp̄iani populi salute sanguinē paratos esse. Cū v̄o perusiam iam peruenisset. petrū veronēsem ordinis predicatoꝝ ab hereticis intercesum in sanctos xp̄i martyres retulit. Idez fecit de sancto Stanislao cracouensi ep̄o qui in vita miraculis claruit. accersitꝰ deinde a ꝓceribꝰ regni siculi neapolim ꝓficiscitur. ibiqȝ moritur. ꝛ sepelitur in ecclesia sancti laurentij. pontificatꝰ sui anno vndecimo. mense secūdo. die duodecimo. Cuiꝰ quoqȝ decretū fuit vt octaua natiuitatꝭ marie virginis in ecclesia quotannis celebraretur.

Alexander quartꝰ papa cum morte innocentiꝰ ad annū salutꝭ quartum quinquagesimuz duodeciesqȝ centenum inchoantem mense ianuario preceptꝰ est. alexandrū hunc pontificem eo nomine quartum ex raynaldo cardinale hostiensi natione campano cardinales qui om̄es in expeditionem secuti erant in vrbe neapolitana breui creauerūt. postposita mora vt rebus ecclesie a manfredi violentia ꝓuiderent. Manfredum statim admonet ne quicq̄ȝ contra dignitatem ecclesie moliatur. Magni certe animi ꝛ cōsilij vir beneficus. maxime v̄o erga paupes xp̄i. ꝛ bn̄ de religione meritus. Unde libellos quosdam contra pauptatem editos a quodam guilhelmo de sancto amore perpetua edicto aboleuit. Interea alexander q̄ȝ primuz ananie fuit manfredum publica in concione excōmunicauit ꝛ parandis copijs quas Octauiano cardinali mitteret legato suo. operam adhibuit intentissimā. Et eselinū de rumano atq̄ȝ alios tyrannos persequi vbiq̄ȝ non timuit. Sed ꝛ inter genuenses ꝛ venetos lites componere non destitit. Et ex visione qua beatū augustinum vidit. vnionē fratrū heremitaꝝ a predecessore inchoatam ip̄e perfecit. Ordinēq̄ȝ ip̄m (relicta heremo) vrbes petere ꝛ incolere coegit. vt ꝛ ipi doctrine verbo pariter ꝛ exemplo. nec non ꝛ confessionis audiende aucti. sicut ꝛ ceteri salutis fructum afferri possent. In eodem quippe statu ordinem ipsum ꝯfirmauit. Quibus etiam vna cum ordinibus predicatorum ꝛ minoꝝ multa priuilegia exemptiones ac indulgētias contulit. quos certe mira beniuolentia summaq̄ȝ deuotione semper prosequi non destitit. Et earūdem religionū viris doctis admoduz fauit. Et ad cardinalatus episcopatusq̄ȝ dignitates multos prouexit. Tādem postq̄ȝ alexander claram virginem pontificatus sui tercio ananie in sanctorum collegiū retulit viterbium ad pacem inter venetos ꝛ genuenses tractandum se contulit. Qua in re diutius vexatus eo loci tedio animi tandem moritur. Et in ecclesia sancti laurentij honorifice sepelitur. Pontificatus sui anno. vij. vacat tum sedes mensibus tribus diebus quatuor. Varia ꝛ maiore parte aduersa tum omni pontificatus tempore. tum maxime extremo anno fortuna vsus qui omne regnum sicilie cōtra que ac sciuerat. Et vrbē florentiam in manfredi hostis ecclesie potestatem venisse. constantinopolim a catholicis amissam bellū inter potentissimos ytalie populos venetos genuensesq̄ȝ eodem quo obijt anno vidit.

Fridericus cesar diu pōtifices ꝓsecut⁹ cū maxis calamitatibus romanaꝫ se dem affecisset tandē ab Innocētio in lugdunensi cōcilio damnatus est. et impatoria ac regia potestate depositus. ⁊ regnis sicilie ⁊ apulie priuat̄. post cu ius depositionē vacauit impiū annis. xxviij. ytali ea tpa inter regnū appellant vsqꝫ ad Gregoriū decimū ⁊ Rudolphuꝫ impatorē.

Heinricus huius noīs septimus rex ro. declarat̄. res em̄ germanie inquietissime fuerunt eo ꝙ germani electores imperij facte de friderico priuatio ni ⁊ simul auctoritati ab innocentio pontifice eis attribute innixi lantgrauium thuringie heinricum alemānoꝝ romanoꝝqꝫ regeꝫ designauerant. ⁊ conradus adolescens alemanie rex a Friderico genitore pridem institutus illum regni ingressu ⁊ possessione armis impetijt sed p̄dicata (iubente pontifice) in cōradū fridericiqꝫ fautores cruce signatis multos in noui regis lantgrauij p̄sidia fautoresqꝫ cōcitauit. breui tamē mortuus est lantgrauius ꝓfluuio ventris sine herede sepultus in Isnaco.

Vilhelmus comes holandie post obitū lantgrauij contra fridericū ab electoribus in regno suffectus. verū paucis annis regnauit ⁊ a frisonibus ē occisus. ⁊ hij ambo ad pōtificalē benedictionē non peruenerunt.

Guelphoꝝ ⁊ Gibellinoꝝ ortus

Guelphoꝝ ⁊ gibellinoꝝ ꝑniciosissima noīa ad tocius italie interitū p hec tēpora ex duobus alemanis fratribus vt aliqui scribunt tumultuantib⁹ ad inuiceꝫ romano pontifice ⁊ friderico impatore pisis inuenta fuisse constat. quo infortunio cū sola caruerit sena ī aliud mai⁹ seipsaꝫ p̄cipitauit. ī multis em̄ ac pene oībus populis eo tunc dementie impietatisqꝫ ꝓcessuꝫ est. vt quem pater filium. frater fratreꝫ videret cōtraria sentientē pelli patri sit passus aut cōfodi repugnantē. factūqꝫ est stupenda celeritate vt studia partiū factionesqꝫ ⁊ populorū sectiones p omnē ethruriā pene dinoscerent̄. cui infectioni a friderico disseminate noīa quoqꝫ aut ipse aut ex suis germanis vt p̄misim⁹ aliq̄ īdidere. verbo em̄ quod certe germanicū est studiosos eccīe Guelfos ⁊ impatorie factiōis gibellinos placuit appellari. ⁊ vt ptolomeus lucensis refert qui paulo post ea tpa scripsit. Ea infausta rebus italie noīa primum apud pistoriā fuisse audita. que paulo post omnē italiā p̄ter vnicā vrbē venetā infecere. tantaqꝫ rabie quinquaginta ducentis ⁊ eo amplius annis ad hec vsqꝫ tpa sub infausto eoꝝ nomi titulo seuitus est vt peiora inter seip̄os scelera q̄nqꝫ itali conmiserint. ijs que a barbaris iā cessantibus fuerāt ꝑpessi. vrbs em̄ in vrbē populariter. prouincia in prouinciā. populi pars in alterā nulla impellēte alia ꝙ̄ haꝝ partiū causa gesserē bella quoꝝ nullus victorie finis. nullus modus nisi in sanguinis effusione et exterminio est petitus. nec vicini inter se cohabitātesqꝫ solū ea debacbati sunt insania atqꝫ pietate. sed quingentis seiuncti passuū milibus paupes egeni. eq̄ ac diuites ⁊ factiosi cū forte obuij fierent nefaria inuicē cōmiserunt. non modo em̄ diuisa sunt insignia in p̄lijs p̄ferenda. sed colores. terre fructus. vestiū habitus. ipi hoīs incessus. digitoꝝ cō crepitus ⁊ oris hiat⁹ suā habuere partium significationem. De huiusmodi peste Baldus iuris cōsultus tractatū edidit.

Conradus frederici filius ex Iole Iohannis hierosolimitani regis filius susceptus. quē pater reꝝ oīm heredē reliquerat. Cū genitor frideric⁹ apō florenziolā graui ⁊ periculoso laborasset morbo. ex quo cū cōualesceret Manfredus filius ex cōcubina nobili muliere susceptus cōpressa iacentis in strato ore eū suffocarit ad conradū legittimo genitū matrimonio regnoꝝ potētatusqꝫ oīs successio deuolueb at̄. Isqꝫ conradus a wilhelmo rege alemānie quē lantgrauio suffectū ostendimus. cōtinuato pridē agitatus bello post friderici patris mortē in sueuia gentis sue patrimonio paꝝ p se cōtinuit. Tandē conradus amicicia fretus ezelini transpadanā italie regionē vniuersaꝫ tyrannide obtinentis veronā se contulit. Ex quo portu paratissimū amplissimūqꝫ exercitū in apuliā transportauit. Erat v̄o quod reꝝ euentus ⁊ gesta docuere Conradus genitori friderico in dementia. ambitione ⁊ malignitate pōꝫ similis. sed moꝝ elegantia et facilitate quā ille artificio quodā p̄ se ferebat carens vt prudentia illū vel potius patris astutia destituisse videat̄. īde neapolim furēs miarūqꝫ redundās obsedit menia ipius multis ī locis aperuit. Capue vrbis muros euertit ⁊ aquinū nobile oppidū incendit. partiqꝫ in germania desedit. partim recipiendo sicilie regno vsqꝫ ad obitus diē intentus fuit. moriens nō sine suspitiōe veneni procurāte māfredo quod medici pecunia corrupti dissteris opa propinarunt Conradino filio datis tutoribus regni sicilie administrationē arciūqꝫ curā reliquit.

Linea impatoꝝ
Inter regnum
Heinricus septimus

wilhelmus

Conradus

Mons quidem maximus in burgundia impiali a mōte dehiscēs vallesq̃ coartās multa agricolaꝝ milia oppressit. ⁊ vt auctor fasciculi tpm refert ⁊ cucurrit p multa miliaria ac q̄nq̃ milia hominū suffocauit. ⁊ tandem ad alios mōtes mirabiliter accessit.

Sanct⁹ cirill⁹ grecus melliflui carmeli prior doctorq̃ tū vite san ctitate tū ꝓphetie spiritu cōspicu⁹ multa posteris seculis ꝓ fu turā cōscripsit ⁊ copiosis miraculis deo ꝓcurat gloriam mundoq̃ stup orem.

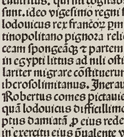
Grossoni siue grossoini gens arabica coꝝ deuota supstitiōe sol/ dano babilonis impellente xp̄ianos ī asia babentes p id tpis diuersis agitarūt in locis. ꝓgressosq̃ templarios ⁊ hospitalarios sepenumero male multatos represserūt. demū q̃ iherosolimā delati tūc immunitā. eos ex asiaticis christianis quos a saladini filijs inta ctos pceptimus esse seruatos. ipi maxima confecerūt occisione. Se- pulchrū vō dñicū ad ea intactū tpa fuatū quāta maxia fieri potuit ignominia ⁊ simul vastitate fedatū est.

S. Lodouicus rex frācie

Lodouicus beatus rex francie defun- cto ei⁹ genitore lodouico anno. xiij. etatis sue coronatus ⁊ inunctus ⁊ francis regnare cepit ⁊ regnauit annis. 4 i. hic cū xp̄iane religionis ardentissimus emu lator esset a blancha regina deuota muliere ab annis puerilibus in omni virtute enutritus. qui nil cogitabat sapiebat vel loquebatur aut opabatur nisi que dei sunt. ideo vigesimo regni sui anno copiosissimū exercitum cōgregauit. cū antea lodouicus rex francoꝝ pmittente vel vt videt̄ curante balduino impatore constā tinopolitano pignora reliquit p̄ciosissima venetis ab ipo impatore concessa lan ceam spongeāq̃ ⁊ partem ligni crucis dñice passionis. Copijs igit̄ xp̄ianorum in egypti littus ad nili ostia expositis saraceni domiatā incolentes vrbe popula lariter migrare cōstituerunt. Inerat exercitui sedis apostolice legat⁹ patriarcha iherosolimitanus. Inerant ⁊ ex gallijs epi ⁊ abbates. ad idus deinde octobris Robertus comes pictauien. eius regis germanus frater nouas ex gallijs damiatā copias transportauit. quā lodouicus difficillimo plio obtinuit eaq̃ capta cū saracenis variā plia gessit. tandē ab eis supatus ⁊ ca ptus damiatā ꝓ eius redemptione reddi opus fuit. liberatus cū eis sepe ꝓspere dimicans. morbo tandē in exercitu eius pualente vna cū Joanne filio ⁊ martino patriarcha ⁊ pceribus regni sui interijt. quē post modū bonifacius octauus audiens eius frequētissimis miraculis merito inter sanctos confessores retulit postq̃ corpus suū relatū fuit parisius.

S. Eadimūdus archieps

Eadimundus cantbuariensis archieps anno dñi M.cc.lvij. ab Innocentio quarto summo pontifice numero sanctoꝝ aggregatus. qui nō multo ante ad dñm migrauit. vir mire sanctitatis ⁊ magne sapientie. Is ex albendonie an- glie villa originē duxit a mundicia nomē sortitus. vnde carnē suā nulla polluit immundicia ⁊ virginitas incorrupta vsq̃ ad obitū pmansit. factus magister ar/ tium missas indies audire consueuerat q̄ consuetudo scolaribus suis ꝓfuit. In de sese ad theologie studiū transtulit. postea euasit p̄dicator egregius. disputator acutissimus. vacante sede archiepali cantuarie eccie electus magnis virtutibus emicuit. ꝓsecutionē deinde passus dam fugiens ab anglia ⁊ mari transito ad po tegniacū monasteriū puenit inde solciacū adijt. post pceptiōe sacramēti infirm⁹ existens in lecto sedens caput sup manū reclinās obijt. xvi. kaln. decēbris. corp⁹ ad pōtigniacū in eccia sancti iacobi sepultum miraculis ⁊ virtutibus fulget. de⁹ eū mirificauit sctm̄ suū ex oī perie genere lāguoꝝ colēdūq̃ pbuit vniuersis.

S. Stanislaus epūs

Stanislaus epūs cracouiensis in polonia vir doctrina ⁊ sanctitate illustris p hec tpa claruit. Is cū post multa virtutū opera feliciter quieuit. Innocen/ tius quartus summus pontifex sanctoꝝ numero aggregauit. qui in vita ⁊ post mortem miraculis effulsit.

Sanctus quoq̃ Albertus de Tarpano carmelita siculus. vir meritis. signis doctrinaq̃ clarus ⁊ totius perfectionis exemplar.

Lapis grandis in monasteriū sancti Gabrielis cecidit. habēs signū crucis ⁊ imaginē christi expressam. ⁊ desuper aureis literis habens scriptū ihe/ sus nazarenus rex iudeorum. ⁊ cecū illū minauit.

S. Petrus martyr de or. predicatorꝝ

Petrus nouus martyr. pĩa veronẽsis ordinis fratꝝ pdicatorꝝ declamator. Et catholice fidei acerrimus defensor. tanꝗ rosa de spinis ortꝰ. parẽtes eñ hereticos habuit. ꝗ heresim manicheorꝝ sectabãtur. adolescẽs factus mũdum parentesqꝫ relinquens ordinẽ predicatorꝝ ingressus. in eo. xxx. annis laudabilem duxit vitã. feruẽs amator fidei. cultor precipuus. ꝓpugnator ardentior. ꝓ hac morte subire cupiens. Cũ igiť de ciuitate cumana. vbi fratrũ suorꝝ ordinis predicatorꝝ pṙor fuit. ꝓ exeqnda inꝗsitione ꝯ hereticos sibi aplĩca sede cõmissa mediolanũ ire vellet. anno dñi. M. cclij. pridie kal. maij. ob ipsius catholice fidei defensionẽ dum a lacu lario siue cumano cũ socio mediolanũ rediret apud barlasinã oppidũ ab arrianis hereticis interceptus. martyrij coronã adeptꝰ est. cultellũ eñ lictor arripuit Et ꝑ latera eius transfixit. Cũ vo fidei pugil hereticorꝝ dogma pestiferꝝ in vita sua plurimũ eradicauerat. post mortẽ tñ suã eius meritis ⁊ miraculis choruscãtibus extirpauit. vt plurimi ad gremiũ eccĩe rediret. Ob cuius sanctitatẽ ⁊ frequẽtia miracula ipm innocentius pontifex sequẽti anno in sanctos xpĩ martyres retulit.

Ezelinus tyrannus

Ezelinus albericusqꝫ fratres de romano. cũ ea etate in marchia taruisina familie nobiles ceteris pstantiores erant. apud bassianũ carrarienses. ⁊ marchiones estenses verone monticuli. Et in eius agro sctũ bonifacij comites. Et cuꝫ ceteri haberẽt vetustiorẽ ꝓsapie originẽ. etzelinꝰ loco natꝰ erat obscuriore. Cuiꝰ auus eiusdẽ noĩs theutonicus miles gregorius cũ ottone tercio venerat in ytaliã Hic vo sub friderico secundo cũ esset vita ⁊ moribꝰ ꝑ ꝗ ad similis auctus est opibus adeo magnis. vt tyrannidez sibi ꝯstituerit maiorẽ ceteris oĩbus. quas absqꝫ imperij aut regni titulo ytalia raro alias ptulerit. Primaqꝫ vrbs verona in illius ptes etzelini opa est reducta. Composita interim alemanie re fridericus in ytaliaꝫ est reuersus. primi quoqꝫ oĩm patauini blandicijs dolosisqꝫ libertatis retinende factis ab etzelino pollicitationibꝰ decepti ptes imꝑatorias sunt secuti. Quibus e vestigio etzelinus frenũ seruitutis iugũ imposuit. Zobardo viro germano cum theutonica sarracenicaqꝫ cohorte ita imisso vt sarracenis portas alemãnisqꝫ pallatiũ seruantibus in aptam seruitutẽ padua sit redacta. Presertim qꝛ carrariensiũ odio atqꝫ inuidia axo estẽsis marchio friderici vel potius etzelini ptibus adherebat. Multos deinde exilio damnauit. paruulis testiculos ⁊ oculos amputauit ⁊ effodit. vt terrorẽ oĩbus incuteret. ac nullis innocẽtie locũ reliquit. Quibꝰ male gestis vincentiã pari errore suo adiecit imperio. Brixianã vrbẽ obtinuit. in ꝗ multa crudelitate deseuit. Verꝫ cum vigesimo sue tyrannidis anno omnẽ ferme venetiã ꝓuinciam dilacerasset. Mediolanuꝫ sibi subijcere temptasset. Oẽs vicine ciuitates cũ eis fedus inierũt. Et martinꝰ turrianus in mediolano primarius cũ reliquis socijs arma in etzelinũ duxit. Et cũ pluries dubio marte pugnasset. tandẽ in fugã conuertit satellitibus eius interfectis. etzelinum turpiter vulnerauit. Et apud fontiũ desperatiõe ductꝰ vulnꝰ suũ manibꝰ discerpẽs vitã euomit miserã. Hicqꝫ finis tyranno fuit. ꝗ qtuor ⁊ triginta annis ciuitates plures oppressas tenuit.

Hugo Cardinalis

Hugo cardinalis sancte sabine vir vita ⁊ doctrina insignis. cuꝫ innocẽtius qrtus summꝰ põtifex doctorꝝ virorꝝ familiaritate mirifice delectabať. quos etiã ad dignitatis gradũ euexit. hũc hugonẽ cardinalẽ ꝓmulgauit. Qui ob dignitatẽ acceptã a priore vita nusquã decessit. Ordinis sancti dñici ꝓus frater habebať. Scripsit idem Hugo ⁊ glosas in bibliam. ⁊ concordantias vt istorũ vocabulo vtamur.

Manfredus rex

Manfredus friderici imꝑatoris ex ꝯcubina nobili filius. conrado fratre defuncto. sycilie regnum obtinet. ⁊. xiij. annis regnat. Hic quãuis ab alexandro pontifice admonitus. ne quicquã cõtra ecclesie ditionẽ eo in regno moliref. monitis pontificis obtemperare recusauit. afferens in demortui fratris legitimũ fore heredem. Et cum ab eodem alexandro excõmunicatus fuisset. ⁊ contra eum paratissimũ exercitũ misisset. Ipse accersitis multis sarracenis. ipsius pontificis copias tulas partim occidit partim cepit. Inde neapolitanos acriꝰ vexare cepit. In etruria quoqꝫ factiones mouet. maxime vo florẽtie. ꝗ mortuo friderico statim in libertatẽ se vendicauerat. Florẽtinos itaqꝫ põtificis ptes defendẽtes iuxta fluuiũ arbiã vt gibellinis vrbẽ relinꝗre sint coacti. Quãobrẽ vrbanus quartus statim in frãciã misit. Ec carolũ sancti ludouici regis frẽm e gallia vocauit. Et eo regni sycilie rege declarato ꝯ manfredũ obiecit. Tandeꝫ beneuẽtũ ꝑuenit. facta cũ manfredo pugnãdi copia mĩtis vtrĩqꝫ interfectis. Manfredũ deniqꝫ carolus interfecit. Et sic carolus regnũ in pace obtinuit.

Linea summorum pontificum

Urbanus quartus

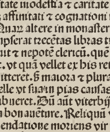
Clemens quartus

Urbanus q̄rtus papa. natione gallus. ex trecensi gallica vrbe oriūdus. patriarcha hierosolimitan⁹. alexandro pontifici sufficit. Hic ꝛ si hūili loco natus. pstanti tñ ꝛ elegāti lingua fuit. q̄ aliq̄n lacessitus. cur vili pr̄e ort⁹ eēt R̄ndit nobilē virū nō nasci. ſ fieri. v̄tutis ꝛ nobilitatis ē. hic pontificatu suscepto eādē māfredi tyrānidē q̄z alexāder passus e gallijs statim milites ꝯuocauit. quos māfredo obijceret. Cui⁹ fuit postea institutū solennitatem corpis xp̄i cū pcessionibus ꝛ octauis a cūctis fidelib⁹ celebrari. p q̄bus indulgētias maximas cōcessit. Maiorē etiā interea solidiorēq̄z reb⁹ suis eccl̄e opē vrban⁹ pontifex afferre cogitauerat. Cui⁹ rei cōficiende spem q̄z p̄nuum ē allata. cruce signatos censuit dimittēdos. Nā oratū francie regē ludouicū facile i sentētiā duxit. vt carolus prouīcie. ꝛ andegauorū comes ipius ludouici cōsobrinus ac gener iurib⁹ potiret̄. Carolusq̄z pōtifici ꝛ regi facilē se prebēs oīa disponere ac parare ceperat. tāte expeditioni. tāto muneri exeq̄ndo necessaria. cū vrbani pōtificis renūciatā morte creditū est ꝯstitutū caroli facin⁹ turbaturā. Pontificatus eū sui vrbanus morit̄ perusij anno tercio. mense vno. die quarto. ꝛ in cathedrali basilica sepelitur. vacat tum sedes mensib⁹ q̄nq̄z. hic ordines mendicantiū fauoribus ꝛ p̄uilegijs multū iuuit.

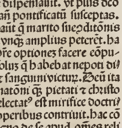
Clemens q̄rtus papa. guido prius fulcodij appellat⁹ est. natione narbonensis. e villa sancti egidij merito ob sanctitatē ꝛ doctrinā pontifex creatur. Is cū iure cōsultoꝝ totius gallie p̄marius p̄stātis q̄z aduocati causarū in regū francie curia laude ornat⁹ esset. vxorēq̄z ꝛ filios habuit. qua defuncta podiēsis primo ep̄s. post narbonēsis archiep̄s. demū ꝛ cardinalis ꝛ sabinēs simul ep̄s fuit. Eū itaq̄z celebris fame ꝛ magne reꝝ expientie cardinalē pontifex vrbanus cōpōnēdis inter heinricū anglie regē ꝛ symonē mōtis fortis comitem illius cōsobrinū ꝯtentionib⁹ legatū miserat. de q̄ legatione pōtificalis eū addita dignitas reuocauit. Raroq̄z alias quicq̄z opportunius accidisse visum est. q̄z ei⁹ pontificis in ytaliā aduent⁹. Quē manfredi insidias timentem nauigio q̄dā mercatorio religiosi mendicantis habitu terra venisse asserūt. Q̄ꝰ ꝯstat perusiā primo cū aduenisset accersiti cardinales. eū deduxerūt viterbiū. de q̄ vrbe amoliri ꝛ parare cepit. q̄ caroli ꝓpe diē affuturi conatibus accomoda iudicauit. Quāq̄z carolus paulopost massilia soluens cū. xxx. triremibus ī tyberim est delat⁹ romāq̄z puenit. Clemēs aūt doctrina. pietate. religione. hūanitate modestia ꝛ caritate in ꝓximū ꝛ paupem xp̄i ornatus. Bona eccl̄e ita acute dispensauit. vt plus deo q̄z affinitati ꝛ cognationi tribuisse videat̄. Duas habuit filias ex mortua vxore añ pontificatū susceptas. Quaꝝ altere in monasteriū collocate. xxx. libras thuronēsiū puoꝝ dedit. Altere aūt q̄ marito sue ꝯditōnis nupserat trecētas libras turonēsiū dotis noīe numerari iussit. hac ꝯditōne ne q̄d vnq̄z amplius peteret. habuit ꝛ nepotē clericū. quē vbi cōperit tres p̄bendas (ita eñ canonicatus vocāt) h̄re optionēz facere cōpulit. vt quā vellet ex his retinere. duas relinq̄ret. Uerū instantibus amicis vt nō soluz q̄ habebat nepoti dimitteret. ſ maiora ꝛ plura tribueret. R̄ndit vir sanctissimus se deo nō aūt carni ꝛ sanguini victuꝝ. Deū ita velle vt suā in pias causas erogarētur. nec esse dignū petri successorē q̄ plus cognatōni q̄z pietati ꝛ christo tribueret. Dū aūt viterbij esset hedwigē polonie ducissam in sanctas retulit. Delectat⁹ est mirifice doctrina bonauēture. Reliquū vite sue tp̄us ieiunijs vigilijs orōnibus alijsq̄z bonis operibus contriuit. hac cōmendatione moriens vir sanctissimus cum sedisset annis. 3. mensibus nouē. magno de se apud oēs relicto desiderio. viterbij sepelitur. hinc contentio inter cardinales orta ē. cum dignus clementi successor queritur propter quod vacauit sedes annis duobus.

Bernardus cōpostellanus doctor

Bernardus cōpostellanus sacerdos eruditissim⁹ ꝛ iuris vtriusq̄z doctor innocētij supioris familiaris ꝛ capellan⁹. Cui⁹ pontificis exēplo ꝛ diligētia excitat⁹. libꝝ ī p̄mo decretaliū mētiōe dignū edidit. quē ꝛ apparatū vocauit. Alia etiā quedam composuit.

Cometa insignis

Cometes noua stella in celo āno dn̄i. M. cclxiij. in celo apparuit insigni magnitudine supra tres menses surgens ab oriente cum magna luce. Et ad mediū celi occidentē versus radios suos emittebat. Quo prius apparente. vrbanus quartus pontifex infirmari cepit. sed eadem ipsa nocte qua vrbanus obijt. ꝛ ipse extinctus est. sic defecit apparitio eius.

[illegible]

Linea imperatoꝝ
Inter regnū
Alphonsus

Richardus

IMperij electores. post obitū friderici ⁊ cōradi filij anno. 1256. de impatore deligendo ꝯtendentes bifarie diuidūtur. In q̄ diuisione duos imperatores. plures eligerūt. s. Alfonsum regē castelle. Et Richardū cornubie comitē vel comarchū. frēm regis anglie. Sz neuter cōfirmat⁹ inter regnum adhuc in aliquot annos ꝓrogat᷑. vsqꝫ ad tpa gregorij decimi ⁊ rudolphi romanorum regis.

PTolomeus lucensis se q̄cq̄d rex eius tpis gestaꝝ scripsit. vidisse ꝑfat⁹ de carolo nude vt alij dixerit. Quosdā adijt cardinales a clemēte pontifice missos carolū in lateranēsi eccl'ia hierl'm ⁊ sicilie regē ⁊ beatricē vxorē reginā declaratos coronasse. Constat qꝫ ꝙ carolus dictoꝝ regnoruꝫ corona ornādus ꝑ solennē stipulationē cōscriptaqꝫ q̄ extant ānnos duos de q̄nquaginta mille aureos in feudi pensionē sbiectionisqꝫ ⁊ recognitionis romane spopondit eccl'ie. Hisqꝫ in federibus actū nec successoꝝ cuipiā licere romanū imperiū. si etiā ab electorib⁹ demandatū esset. accipe admīstranduꝫ. Nā ⁊ si terrebat pōtificem friderici primi ⁊ secūdi impatoꝝ memoria. Pn̄tis quoqꝫ tpis mor⁹ formidabat. Alfonsus em̄ rex castelle impiū ad qḋ incōtrouersia electus erat. armis ⁊ largitōe adnitebat᷑ accipe. Et comitē cornubie fratreꝫ regis anglie illius aduersariū ꝑusfacientes. Germani electores ī carolū faciliter ꝯsensissent. Nec id eq̄ tulisset aīo alfonsus. quē cōstat in ytaliā ducturū fuisse. Nisi eū distinuisset heinrici friderici fratꝝ suoꝝ suspitio motuū. quos regno pulsos extra hispanias exulare cepit. Heinricus em̄ in gallias. Fridericus in affricā accesserāt vt sarracenos hic. gallos ille ad castelle regni incōmodo cōcitarēt. Et erat heinricus ditissim⁹ ex hispania asportatis. Tandem alfōnsus vir prudēs mortuo Richardo intuitu pacis volūtarie corā gregorio decimo omni iure cessit.

MIrabilis ꝑegrinatio ppl'oꝝ q̄ a perusinis incipiēs. non solū ytalie ppl'os. verūetiā exteros adeo cōmouit. vt nō longis agmībus crucē seq̄ntes ad cōuicinas ciuitates misericordiā cōclamātes. ⁊ pacē supplices cōmearent. Pueri quoqꝫ vsqꝫ ad. 2000. diabolica machīatione cruce signati sunt. ac ꝑ legiones ad diuersas portus maris peruenientes. multi a piratis capti. pauci ad ꝓpria redierūt.

Albertus magnus

ALbert⁹ magnus natione sueuus ex oppido laugingen in ripis danubij sito oriūdus. Ratisponēsis ep̄s. ⁊ ordinis p̄dicatoꝝ ꝓfessor. His tpib⁹ parisius clarissim⁹ ⁊ oībus p̄ferendus fuit. doctor eccl'ie celeberrim⁹. splendor germanie. vite sctītate ⁊ doctrine tante fuit. ꝙ nemo ei anponendus ne dū eq̄perandus sit. Quāobrē magni cognomē adept⁹ ē. Anno dn̄i. M. cclxij. ratisponensi eccie ep̄s in ordine. xxviij. p̄ficit᷑. Ob amorē tn̄ doctrine relicto epatu. ꝑ multos annos colonie ⁊ parisius publice theologiaꝫ ⁊ phiam docuit. Qui ⁊ oīa opera Arestotilis cōmētat⁹ est. Et theologiā xp̄ianam acutissime aperuit. Sup q̄tuor sentētiaꝝ libros scribēs. magnā ꝑtem biblie exposuit. Euāgelia ⁊ epl'as Pauli egregie declarauit. De aīalibus quoqꝫ librū perpulcrū composuit. Et alia laude digna. Tandē octuagesimūseptimū agēs annū colonie spūm deo reddidit. Et ī choro ecclesie sancte crucis ante summuꝫ altare in archa saxea assistente Sifrido archiepiscopo coloniensi. summo honore sepultus fuit. Miraculis quoqꝫ in vita ⁊ post obitum vt fertur claruit.

Bonauētura cardīalis

BOnauentura natione thuscus. patria balneo reginus. Joanne fidanza. ⁊ ritella fidelibus cōiugibus ortus. Anno etatis sue circiter secūdo ⁊ vicesimo habitum religionis sancti francisci deuotissime suscepit. docente illum alexandro de ales tantam doctrinaꝝ perfectionem adeptus vt septimo ingressus sui ānoſꝫ electus librū sentētiarū in parisiensi ciuitate clarissime legerit. Et cathedrā mgr̄alē accepit. Tredecimo ipsius ingressus anno ordinis minoꝝ generalis mīster ⁊ theologus eminentissimus. ac albanensis cardinalis episcopus (preter sanctitatem maximā) etiam ingenij gratia ⁊ auctoritate maxima preditus. Clarissimus in toto orbe habitus est. Qui pre ceteris doctoribus luculentissime ⁊ copiose tum sup quatuor sentētiaꝝ libros scripsit. Postillasqꝫ super lucam ⁊ alia scripsit de cōtemplatione de sex alis seraphin. Regulam nonitioꝝ. Diui quoqꝫ francisci historiaꝫ maiorem ⁊ minorem compilauit. atqꝫ ordinis cōstitutiones. Eas ob res ⁊ ꝓpter eius frequentia miracula cū etiam cor ipsius (incinerato corpore) incorruptuꝫ inuentum fuerit. Sixtus quartus pontifex summus anno domini. 1482. in sanctorum pontificum numero merito ascripsit.

Alexāder de ales doctor irrefragabilis

Alexander de ales parisiensiū irrefragabilis ⁊ precipuus doctor ⁊ ipe hec tpa clarissima reddidit. Qui ī vltimo vite sue ob eximiā cū dei sapiaꝫ ac p̄cipuā eius deuotōem. q̄ habebat ad beatissimā v̄ginē mariā minorꝫ habitū suscipere voluit. Cū ob eius amorē aliq̄d postulāti si possibilitas foret p viribꝰ ad implere pollicebat. Cui frater q̄ per vrbē cū sacco elemosinā petebat ait. Cum diu mūdo buletis cū magna fama ⁊ religio nr̄a nullū habeat magr̄m. Rogo vt dei amore ⁊ v̄ginis matris eius ad vtilitatē aīe vr̄e ⁊ nr̄e religionis honorem habitum assumatis. Is r̄ndit statim te seq̄r ⁊ faciā qd̄ petisti. seculum deserens ordinē minorꝫ ingressus. Qui cū esset accuratissime doctus ex mandato innocentij pape in theologia summā admodū copiosissimā ⁊ celeberrimā composuit. quā in partes q̄tuor diuisit. insup ⁊ vniuersum ferme vetus ⁊ nouū testamētū postillauit. p̄pter qd̄ fons vite appellari p̄meruit.

Guido bonatus

Martinus scotus

Guido bonatꝰ astrologus p idē tp̄us in syderalibus disciplinis vniuerso occidenti notissimꝰ ⁊ celeberrimꝰ fuit. Cui adeo ea ī facultate aperta fuerūt oīa. vt nil apud eam illi incognitum fuerit.

Martinus scotus cisterciensis ordinis (vt aiūt) frater magne doctrine ⁊ singularis vite vir p hec tēpora rome in p̄cio fuit ⁊ historiā breuē cōposuit. quaꝫ martinianā appellauit. Hanc tm̄ laudem predicatores cuidam ordinis sui martino ep̄o tradunt.

Alexander de villa dei sacrarꝫ lrārꝫ professor. de ordine sancti bn̄dicti. quāuis aliq̄ frēm minorꝫ fuisse scribant. p id tp̄us etiam in grāmatica librum vulgatissimū cōposuit. quē doctrinale appellari voluit. Et ī p̄tes tres diuisit. Cuius initiū Scribere clericulis ⁊c̄.

Vincētiꝰ gallꝰ or. p̄di.

Alexander de villa dei

Vincentius gallus p̄tia burgūdus beluacēsis hystoricus ⁊ theologus ordinis p̄dicatorū frater p hoc ip̄m tempus claruit. Et innumerabiles hystorias multis sb̄ voluminibus comprehendit. Quatuor em̄ specula edidit de om̄i scibili materia. Doctrinale. Morale. Naturale ⁊ Historiale. qd̄ vsq̄ ad annum domini 1254. perduxit. atq̄ alia multa cōposuit. videlꝫ librꝫ gratie. librū de sancto ioanne euāgelista. librꝫ de erudi tione puerorꝫ regalium. ⁊ consolatoriū de morte amici Et quā maxime de laudibus diue ac gloriose virginis marie tractatum celeberrimū edidit.

Florētini mortuo friderico cesare. qui eos plurimū vexauerat in libertatem sese vendicantes ⁊ guelphos ab ip̄o cesare eiectos in patriam reducentes rempu. reformarūt. Unde ⁊ duodecim antianos creauere. qui gibellinis resisterent. ⁊ ius populo dicerent.

Discordie quoq̄ ac lites p̄maxime inter ianuēses ⁊ venetos ex quodā asie monasterio initiū sumpsere Que adeo pestifera contagione cōualuere. vt res ip̄a ciuitatibus ip̄is plurimū fuerit perniciosa. Et vniuerse xp̄iane religioni in laqueum magnum prouenerit.

Paleologorꝫ imperij principiū apud ↄstantinopolim sumpsit. Cū michael paleologus grecus theodoro unpatori affinitate coniūctus pulsis e grecia gallis ac venetis. duobusq̄ theodori filijs paruulis. q̄s eidē ex testamēto cōmendatos reliquerat interfectis. imperiū sibi desumens. imperauit annis. 45. Ingentis sp̄us vir. Et ita latinorꝫ imperij finis fuit qd̄ p annos. 8. ⁊. 50. apud eos durauit. Exinde greci paleologi centum ⁊. 96. annos imperauerūt vsq̄ ad annū domini. 1454.

Hostiensis cardinalis

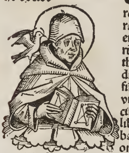

Heinricus cardinalis hostiensis cognomēto etiā hosticēsis. vir hūani diuini q̄ iuris p̄itissimꝰ. hoc tp̄e eas ob res apud Alexādrꝫ pōtificē maximo habet in precio. qui ab ip̄o pontifice p̄monitus sup toto decretaliū titulo lecturas putiles cōposuit. Sed ⁊ summā admiratione dignā in vtroq̄ iure cōscripsit. Quam galli vltra montani compendiosam vocant.

Gofredus alter a sup̄iore celeberrimꝰ legū doctor. His tp̄ibꝰ floruit. ⁊ ea I disciplia nōnulla ↄposuit. ⁊ q̄ maxie sup codice digestoq̄ toto lecturas accuratissimas.

Aymonem anglicū ordinis minorꝫ generalē ministrū theologū sanctissimum cum supraſcriptis floruisse constat. Qui inter cetera ingenij sui monumenta breuiariū alexandri pape iussu correxit ⁊ rubricauit.

S. Thomas de aquino doctor

Thomas de aq̄no ordinis p̄dicatoꝝ doctor. alberti magni discipulus ex insigni comitū familia. in cōfinibus apulie ⁊ sicilie originē duxit. Cū motus regni sicilie varij essent. doctrine ac religionis viā traxisse videt̃. Quo in tp̄e Cōradus ex gente sueua ıp̄ator aq̄nū vastās. Thomā parētes eiꝰ genere nobiles. et in oppido primarij p̄ria ꝓfugi. cassinēsis cenobij monachis cōmendatū reliq̄rūt alendū. vbi lr̄is ac religioni operā dare cepit. Eius em̄ p̄r landulfus noīe. mr̄ theodora e neapoli originē habuit. Qui ⁊ in ip̄is infantie rudimētis dei gr̄a preditus deinde ordinē diui dn̄ici ingressus religiosissimā ac ꝑfectissimā vitā vsqꝫ in finē exegit. Ubi etiā p̄ter doctrinā maximā ad eā peruenit doctrine excellentiam vt nemini ph̄ie ⁊ theologie sciā secūdus habeat̃. Coloniā ei ꝑgens tantū profecit vt post aliq̄s annos apud pisius primū in doctrina locum teneret. Ubi q̄tuor libros in sentētias edidit. inde angelicus doctor appellatus. romā deinde ab vrbano accersitus spretis dignitatibꝰ q̄ vltro offerebantur. totū se lectioni et scriptioni dedit. Et eius rogatu multa cōscripsit. Reliquit post summā theologie ī tres ptes diuisam ī q̄stiones distinctā. Summā ꝯ gentiles. Cathenā aureā. In q̄tuor euāgelia. Cōmentaria in bibliā. Et Aresto. libros ⁊ plīma alia. Totam q̄ꝫ naturalē philosophiā ac moralē cōmentationibus exposuit. Declarauit ⁊ Job. Composuit ⁊ officiū de xp̄i corpe. Quo ī opere plīme figure ve. testa. cōtinentur. Qui etiā miraculoꝝ gloria noīatissimus euasit. tandē iterato romā vocatus vt ad ꝯciliū lugdunēse p̄ Gregoriū. x. celebrandum accederet ꝓperās. cū apud cassinū mōtem fuisset infirmitate correptꝰ Anno domini 1274. sanctissime migrauit ad dn̄m. Nonis marcij. Quē postmodū ioannes. 22. pōtifex. ꝓpter crebra miracula in sanctorum confessorum ⁊ doctorum numero aggregare voluit. Apud auinionē. xv. kal̃. augusti Anno. M. cccxxiij. a transitu eius ex mūdo quinquagesimo.

Carolus rex

Carolus ludouici regis frācoꝝ frater manfredo rege interfecto a clemēte papa sicilie rex declaratus. regnauit annis. 7. atq̄ꝫ ita paulopost sicilie ⁊ apulie regna in suā ptātem redegit. In quibus cōpositis rebus euestigio viterbium cū vniuerso exercitu ad pontificē venit. vbi audiens conradinū adolescentē conradi sueui nepotē in ytalia a gibellinis ꝯ guelphos fuisse vocatū. In etruriam. gibellinos domitos illico venit. ibiq̄ꝫ magna de hostibus strage edita. cōradinū cepit ⁊ capitali sentētia puniuit. Inde in regno confirmatus pacem cum pisanis inijt. Et cū eis in aphricā ī ludouici regis germani subsidiū traiecit. Ibiq̄ꝫ ludouico fr̄e ex peste mortuo inuēto cū Tunici rege pacē hac lege cōposuit. vt ꝑpetuo annis singulis sibi suisq̄ꝫ successoribus tributū aliquot pēderet. inde ī regnū redijt. vbi petro aragonēsi siciliā se subdidisse reperit. deniq̄ꝫ ⁊ ipse carolus morit̃. ⁊ neapoli sepelitur. Huic ideo hierosolimoꝝ regnū declaratum fuit. q̄ꝛ maria antiochie principis filia cui id regnū debebatur (qḋ hugo eius nepos occupauerat) illud carolo huic regi deuouerat.

Secta flagellantiū in ytalia ortum habuit. Et inde in alemāniam ⁊ galliā ꝓgressa bifarie. qui se nodosis flagellis in q̄bus aculei inserti erant flagellabant ad ostētationē. Ex qua secta multi graues errores pullulabant. in plerisq̄ꝫ locis circa fidem. ⁊ sacramēta eccl̄ie. Que postremo in p̄te igne ⁊ gladio exterminata fuit.

Ferunt theologi hāc orationem a summis viris laudatam hac tempestate. Benedictum sit dulce nomē domini nostri ihesu christi. ⁊ gloriosissime virginis marie matris eius ineternum et vltra amen. Nos cum prole pia benedicat virgo maria amen. Et q̄ hec legerit vel orauerit de singulis iterationibus auctoritate Clementis pape ob petitōnem ludouici sancti regis francie tres annos indulgentiarum habebit.

Philippus rex

Philippus sancti ludouici regis filius patre germano in affrica defunctis. ibidem regiū munus suscipiens regnauit annis quindecim. Uir certe vite sanctimonia patri persimilis. qui vitande contagionis causa ꝑmotus. dimissa aphrica. in ytaliam adnauigauit. pacem inter genuēses ⁊ venetos ad quinquēniū composuit. Multa quoq̄ꝫ ⁊ laudabilia pro fide christi tum domi tū foris exegit pietatis opera. Et iter cetera memoratu digna beate marie magdalene corpus massilie iam diu a beato maximiano in villa sui nominis cōditum. ornatiore sepulcro. ⁊ maiore sacello exornauit. Eiusq̄ꝫ caput seorsum in theca argētea recludens. Alia quoq̄ꝫ consimilia ⁊ multo maiora confecit opera.

Linea summoꝝ pontificū

Gregorius decimus

Innocentius qntus

Adrianus quintus

GRegorius decimꝰ papa. natione ytalus. pr̄ia placētinus e vicecomitū fa
milia mediolano pulsa. theobaldus antea vocatꝰ. laudenſ archidiaconꝰ
in asya exn̄s. Viterbij collegio cardinaliū pontifex creaf. Vir certe in om̄i vi-
ta clarus prudētia reꝝ gerendaꝝ. fortitudīe animi. q̄ pecunias ⁊ res humanas
cōtemnebat. vsus hūanitate. benignitate in paupes xp̄i. ⁊ eos potissimū. q̄ ad
gremiū sedis ap̄lice ꝯfugiebāt. Hic pōtificatu suscepto pacis amatoꝛ. Genuē-
ses ⁊ venetos magnis inter se cladibus afflictos ad cōponendā pacē aīm adie
cit. philippi p̄dicti regis francoꝝ vsus prudētia. Eaqꝫ cōfecta floꝛētiā cū caro-
lo sycilie rege accessit. Agentē florentie pōtificē pulcerrimā ꝯtemplatū vrbem.
q̄ erat bonitate cōpassio illius ex ciuibus q̄ gentis sueuoꝝ imperatoꝝ operibꝰ
ea vrbe extores exulesqꝫ agebant. Et carolo rege in suam ꝑducto sn̄iam illis re
ducendis operā cum p̄ntibus dare cepit. pugnādi ius interdixit. ꝓfectus inde
pōtifex recto itinere lugdunū ꝑuenit. ꝓ celebrādo generali ꝯcilio. quo ⁊ paleo
logus imꝑatoꝛ cōstantinopolitanꝰ ꝓfectus. Et rudolphus in imꝑatorē ab ele
ctoribus delectꝰ ē. Re in cōcilio bn̄ gesta pontifex gregoriꝰ iter ad ytaliā est in/
gressus. Cū venisset bellocadoꝝ expectantē ibi alfonsum castelle regē audiuit.
Qui multis ē questus nullā vt debuerat rudolphi ad imperiū electionē habu/
isse rōnem. Cū pontifex multis placauit rōnibus vt p̄tensum ius suū nouo im
peratori designato cedere ꝯsenserit. Inde per viennā lusanamqꝫ transmissis al/
pibus lōgobardia pontifex iter fecit. Cūqꝫ aretiū ꝑuenisset sanctꝰ ⁊ summa di-
gnus veneratōne diem obijt. Pontificatus sui anno quarto. mense secūdo die
decimo. Ad eius celebre etiam nūc sepulcꝝ scītas sua quanta fuerat miraculis
crebrescentibus est ostensum.

INnocentius qntus papa. natione burgūdus. Petrus tharentasiensis an-
tea vocatus ordinis sancti dn̄ici insignis theologus. sacris lr̄is doctissimꝰ
Anno dn̄i. M.cclxxv. aretij pontifex creatur. Sub ipm̄qꝫ tp̄s florentini lega-
tione solēni romā missa absolutionē ab excōicatione ⁊ interdicti amotionē ab
innocētio impetrarūt. genuēses ⁊ venetos dissidētes in suā sn̄iam traxisset. nisi
repentina morte ꝓoccupatus fuisset. Qui secūda die sexti mensis q̄ꝫ fuerat desi/
gnatus in lateranensi palatio defunctus. Qui ante dignitatē apud parisius p̄/
dicando ⁊ scribendo maximo fuit in p̄cio. Qui cum esset doctissimus in sacris
codicibꝰ aliq̄vtiliter declarauit. ac super sentētiaꝝ libros mlta egregie ꝯposuit.

HAdrianꝰ qntꝰ papa. pr̄ia genuēſ. familia flisca othobonus antea vocatꝰ
ex flisthea gēte comitū lauanie genuēsi. rome ī atrio lateranēsi ī pōtificē ē
assumptꝰ. fuit aūt innocētij q̄rti nepos. sctiqꝫ adriani diaconꝰ cardinalis ab eo
dē creatꝰ. vir certe magni aī. veterbiū stati ꝓficiscif. vt caroli potentiā minueret
ad rudolfumqꝫ illico miserat. q̄ ꝯ ac gregorio. x. ꝓmiserat venire ytaliā distulis
set. q̄ bello aduersus regē bohemie implicitꝰ. impij iura spernē videbaf. Tuti
oremqꝫ ytaliā a carolo ⁊ alijs tyrānis reddidisset. ⁊ ꝯstitutionē de eligēdo pon
tifice in meliorē formā redegisset nisi mors obstetisset. Que ⁊ alia duz magno
hadrianꝰ molif aīo. ad qnq̄gesimū vl' vt aliq̄ hn̄t q̄dragesimū pōtificatꝰ die vi
terbij obijt. sepeliturqꝫ in ꝯuētu fratꝝ minoꝝ. vacat tū sedes dies octo ⁊ viginti.

Concilium lugdunense

COncilium seu synodus maxima hoc āno lug-
duni a gregorio decimo p̄dicto pontifice in/
dicif. vbi attentiore in primis cura atqꝫ diligētia
de afferenda hierosolime rebus ope ē actum. Cō/
tulit vō se ad id conciliū michael paleologus gre/
coꝝ imꝑatoꝛ. cū magno comitatu. ꝓuectus tercia
decima vice in sententiā romane ecclesie grecos to
tiens deficiētes ꝓtraxit. Et vnioni oriētalis ad oc
cidentalē eccl'iam tridētia tūc eius gentis peiora-
tione ꝯsensit. Secutiqꝫ illū nōnulli tartaree gētis
scithie ꝓceres sacro baptismatis caractare ꝑfusi.
xp̄ianos se ⁊ catholicos fore ꝓfessi sunt. Sꝫ ⁊ ru-
dulphꝰ ab electoribꝰ germanis ī rōnoꝝ regē im-
peratoremqꝫ declaratꝰ. ea ꝯditiōe a gregorio pōtifi
ce ī ꝯcilio ē acceptꝰ. vt seq̄nti āno ī ytaliā pacificꝰ
veniens romā ad coronā inūctionemqꝫ accipiēdā
se conferret. Exinde rebus hierosolime quātū pos
set maximā opem ferret. Multaqꝫ ibi decreta fue-
runt ordinata ad electionem summi pontificis. Et
ad christianam religionem pertinentia.

Anno domini.1273.

Linea imperatoꝝ

Rudolphus

RUdolph’ comes de habspurg.post lōgā vacationē impij.⁊ deuestatōem honoꝝ ī reḡ rōnoꝝ elect’ ē.cōi voto ꝓncipū.Et rex rōnoꝝ designatus hac ꝯditiōe.vt seq̄nti āno romā peteret corone accipiēde cā.Cōfirmat’ a gregorio in fauorē terre sctē.Fuit eī vir prudēs ī agendis strēnuus ī armis iust’.deuꝫ timens. Cui nil ad excellētiā laudis deesse videbaꝭ.Robustissimo q̄dē corꝑe ac pulcerrimo aspectu viguit. Cōsilio q̄ꝫ ac magnitudīe aī ac egregia liberalitate extitit decorat’.Hijs ꝯditiōib’ cesar fact’ imꝑauit ānis.19.implicitus multis agēdis ī reḡ germāie. Alfonsus q̄ꝫ ꝑsuasiōe gregorij pape ius oīne suū rudolpho ꝯcessit.Cū aūt rudolph’ curie mgr̄ othocari regꝭ bohemie olim fuerat. verū xp̄iane publice ꝑfect’ inde nō minus belli q̄ꝫ domi clar’.missis ad othocaꝝ legatꝭ austriā ⁊ carinthiā ceterasq̄ꝫ vicinis ytalie ꝓuīcias tanq̄ꝫ iurꝭ impij repetit. Is eī othocar’ q̄ ⁊ ꝓmislaus dicebaꝭ q̄nt’ bohemie rex.cū obijsset fridericus dux austrie sine liberꝭ soror ei’ margarita hereditatē accepit.hec an’ othocarū sibi virū acciuit.q̄ nō tam cōiugꝭ etatē q̄ꝫ dotes aīo voluens sterile mr̄imonīū ꝯtrxit.⁊ ꝓncipatū nobilēs cōsecut’. Et vlric’ q̄ eo tp̄e carinthioꝝ ꝓncipatū tenebat ⁊ viri sobole careret accepta pecunia carinthiā othocaro carniolā marchiā sclauonicā ⁊ alia tradidit. Repetijt igiꭇ rudolphus q̄ñ nec austria muliebre feudū eēt.nec carinthiā ī iussu cesaris vlric’ venūdare potuisset. rennuit othocar’ ⁊ imꝑatori q̄ aliq̄ñ sibi ꝑuiuisset impacato r̄ndit aīo. Sꝫ interueniētib’ amicꝭ ea lege recōciliati sunt vt austria imꝑatori cederet. Exin datꝭ acceptisq̄ꝫ filiab’ affinitas vtrinq̄ꝫ iūgereꭇ ꝓ uicie de q̄b’ lis essent dotales fierēt.⁊ othocaꝝ ī v̄ba sua iurare more maioꝝ exposcit. Tādē ꝓuocat’ v̄bis vxoris othocarus collectis nouis copijs cōueniūt ābo cū exercitib’ ī campis austrie trāsdanubiū.cōmissum ē atrox p̄liū ipa die btī ruffi āno sb̄ incarnatōe v̄bi.viij.⁊.lxx.post.cc.⁊ mille.diuq̄ꝫ marte dubio pugnatū.Ad extremuꝫ relictus a suis rex bohemie dū fortiter pugnat occidiꭇ.corp’ ei’ ꝑmittēte rudolpho ī bohemiā trāslatū regio honore sepultū.Et ventzeslaus fili’ regnū deinde obtinuit.viij.ānos nat’.marchio brādeburgeñ.tutorio noīe.v.ānis gubnauit. Nicola’ pōtifex nihil ducēs antiq̄us q̄ꝫ caroli potētiā imminuere.idq̄ꝫ intētatū atq̄ꝫ ꝑfectū ē.vicariatū eī impij ī etruria illi obligatur’ rudolphū īꝑatorē excusatōi sue ꝓtendit quem simulauit opē hierosolime reb’ ex ꝯstituto afferre req̄situ r̄ndisse id a se fieri posse nec debē nisi vsurpatā carolus diminuisset quā simulatōem vtrinq̄ꝫ pōtifex cōtinuauit. Rodulph’ em̄ h̄ipo etrurie a caroli vicariatu liberate facto delinit’ romandiolā ⁊ rauēnatū exarchatū pontifici ⁊ eccl’ie reddidit. Nā post fractas apud forulīuiū bononiēsiū ⁊ florētinoꝝ copias oīs romādiola imperatorias erat secuta ꝑtes. Et minima q̄ singuli darēt populi tributa percipiens rudolphus eos priuilegio sb̄ imperio titulo liberos esse dixit.tandeꝫ rudolph’ senio ⁊ egritudine ꝯfectus ad quē accessit ventzeslaus cū conthorali gutha filia cesaris in Erffordia diem obijt ad Spyrā deductus inter romanos imperatores sepelitur.Anno domini.M.ccxci. die.xxij. Julij.

Conradinus

COnradinus friderici sueui imꝑatorꝭ ex filio cōrado nepos. a gibellinis ꝯ guelphos ī ytaliā vocat’.cū maxio alemānoꝝ suoꝝ exercitu veronā primo deinde papiā venit.indeq̄ꝫ ꝑ carrariēsiū oppida ad genuensiū mare transijt. postea maiore ex lōgobardia ⁊ romādiola gibellinoꝝ ꝯpato exercitu adunāte guidone ferētano comite marstalani regꝭ caroli apud aretiū interfecit.inde romā cōcessit.pōtifex viterbij cū trāseūtē adolēscentē videret.dixit ipm̄ tanq̄ꝫ agnū ad cedem ꝑduci.Sꝫ em̄ cū carolo campestri loco pugnauit. Conradin’ ⁊ austrie dux adolescētes etate.sicut ⁊ īfortunio pares signa vbi toto p̄lij tp̄e fuerāt r̄linq̄ntes secesserūt agasonis cuculione ꝯtecti ꝑ deuia latitarūt die autē octauo ab accepta clade recogniti ad Carolū ꝑducti publico illos iudicō interfici iussit. Post hui’ conradi mortē ducat’ sueuie cū signis suis nobilib’ ⁊ armis defecit.Cūq̄ꝫ impiū romanū duces sueuie vsq̄ꝫ ꝑ annū.1250.gloriose rexerūt.

S. Hegwidis

VEnerat ad pōtificē heinric’ adolescēs Richardi regꝭ cornubie olim comitis tūc defuncti fili’ nisi ta p̄ni olim regna negocia apud sedē ap̄licā tractatur’. Guido mōtefortꝭ ⁊ ipe adolescēs cū philippo rege frācoꝝ eodē se ꝯtulit.forte accidit vtrūq̄ꝫ ad rē diuinā scti Laurētij eccl’iam q̄ viterbij ē celebris.eadē hora petere.ſ guido posterior ingressus ꝯspectū liberali ac regia poti’ facie adolescentem caterua famulat’ stipatū q̄dā ex suis indicāte richardi filiū eē didicit. a q̄ symō pr̄ in anglia ꝑ dolū fuerat interfect’ nullāq̄ꝫ loci tētus reuerētia incautū aggressus interfecit.Equitib’ inde suis ⁊ pariter philippi regis deducētibus ad ruffuꝫ etrurie prefectum incolumis peruenit.

Hegwidis ducissa polonie.vidua mire sctītatꝭ.p̄nū gen’ ex bertoldo marchione badēsi.ducecq̄ꝫ meranie.mr̄nū ex agneta filia marchiōis orietalꝭ ⁊ comitis de Rochlitz ꝯxit.ī oppido kitzing lr̄is edocta heinrico coḡnōēto cū barba duci Slesie in vxorē data.tres filios.totidēq̄ꝫ filias genuit.Cuius senior in bello ꝯ tartaros defecit. Nobile mōsteriū ordis cisterciēsiū ī trebnitz haud lōge avratislauia extruxit. cui filiā gerdrudē cū cētū v̄ginib’ ꝓfecit.Et post obitū mariti vitā celibē ī eo duxit. Inter ymagines quas venerabaꭇ.beate v̄ginis eburneam miro amore amplexabaꭇ.in manibus gerēs neq̄ꝫ ī morte dimisit.Tandē cū ī oīni v̄tute ac abstinentia vitam deduxisset longam.felici fine quieuit.quā clemens ob crebra miracula inter sanctas retulit.

Linea summoꝝ pontificū

Joānes vicesimꝰ pmꝰ

IOannes vicesimus primꝰ. natione hispanꝰ vl' portugalensis. pria vlixbonensis. thusculanus eps cardinalis. petrus medicus antea vocatus. pontifex creat'. Js vir alioqn doctus ⁊ viroꝝ doctrina cultoꝝ amantissimꝰ. tñ ignoratione reꝝ gerendaꝝ ⁊ moꝝ ineqlitate leuis fuisse dr. ferunt hūc petrū hyspanū medicū. ī vita sua multa scripsisse potissimū canones quosdā ad medicinam ptinentes atqꝫ librū quē medici thesauꝝ pauperꝝ vocāt. Et ab eo probleumata ad imitatione Aresto. edita. Primā vo in pontificatu curā suscepit michaelem paleologū ad pmissum ꝯstitutāqꝫ in lugdonēsi cōcilio vnionē ita hortari vt nisi eā seruasset. Carolo ipi regi fauorē fuerit pstiturus. p eiusdē pōtificis tpa venetī anconitanos bello mariqꝫ acerrimo psecuti sunt. Eodē qꝫ tpe templarij tyrū vrbē p expeditione xpiana admīstrantes solitā añ bellū gemiese iurisdictionē ⁊ portorioꝝ exemptionē venetis ī ea vrbe reintegrauerūt. Tergiuersatus ē interea verbis paleologus cum ioanne romano pontifice. q pontifex ruina oppressus camere quā edificari curabat. Octauo pōtificatꝰ mense exacto viterbij interijt.

Anno mūdi. 6476. Anno xpi. 1277.

Nicolaus tercius

NIcolaus tercīꝰ papa. pria romanꝰ ex familia vrsina iohānes caietanꝰ antea vocatus. pontifex tandē creatur ptracta in sex mēses electione. Nam cardinales post interitū ioannis illico romā accesserūt nouū in laterano pontificem delecturi. Et carolus rex senatorio functurꝰ munere cōclauis custodie curam habuit. Que rebus eccie multū sibi plurimū obfuit. Dum em apte ptinaciterqꝫ gallicū potius qꝫ ytalicū creari pontificē cōtendit. Electio sextū ppe mensem cū magno reꝝ orbis xpiani damno atqꝫ incōmodo est dilata. Et ipe maximū inde nō magis patrū qꝫ pploꝝ ytalie odiū incurrit. Subsecuta est eiꝰ creatiō tam repentina qꝫ digna correctio ioanne caietano cardinale. s. nicolai in carcere tulliano in terciū nicolaū pontificē declarato. Js em gente oriūdus vrsina in romanis pstantissima animi dotibus corporisqꝫ ornatissimus fuit. vt multa fecerit. plurima intētauerit suā prudētiā ⁊ animi magnitudinē ostēdentia. Nihil tñ in pōtificatu duxit antiquius qꝫ caroli potentiā iminuere id sua ingenij dexteritate pfectū est bertoldo em vrsino nepote in romādiole comitē declarato cū nūcijs ⁊ lris rudolphi misso omnē romādiolā p ecclesia recepit. Cui ⁊ bononia tūc pariter fuit dedita. post quē latinus cardinalis alter pontificis nicolai ex sorore nepos ī etruriā vicariatu impij liberā sedis aplice legatꝰ accessit. Js pstantissimꝰ ⁊ auūculi pontificis vtuti rñdens omī etrurie ad pacē quieteqꝫ pducte. Gibellinis florētiā ac ī ceteras vrbis reductis eccie ingratus imposuit. a qbus etruria qꝫdiu is pōtifex vixit p eccia ē retenta. fuit aūt vir magni cōsilij. vt cultor ⁊ amator doctoꝝ viroꝝ diceret. in pcendis dignitatibꝰ cōibus oibus habitꝰ. Ideo Albanū ex ordine minoꝝ hostiēsem ⁊ portuensem ex ordine pdicatoꝝ delegit. Edificijs pterea edes pōtificios exornauit. cinxit menibꝰ pomeriū. s. petri. basilicas petri ⁊ pauli restituit. ac picturis exornauit. Scribunt neminē ante ipm sacrificare religiosius visum cū semp dū solennia ageret lacrimas funderet. Erat religionis obseruantissimus. Nō caruit tñ reprhensione cū suos nimis amare dr. ⁊ multa eis cōdonaret. Opera aūt rome reliquit vt in ea etate cōspicua erecta instaurataqꝫ apud scti petri basilicā. apudqꝫ lateranū palatia ⁊ suriani ī cunino monte oppidi arcē cōmuniuit. Jn q tercio pontificatus anno ppe exacto apoplexia correptus vitam interrupit multis vtutū opibꝰ si lōgior fuisset vita gliosissime decorādā. Uacauit inde mensibꝰ qnqꝫ.

Guilhemus placentinus medicus

GUilhelmus placentinus ciuis ⁊ medicus sui temporis celeberrimus tempestate hac verone vbi publico salario legebat floruit. Et ibidē in Cyrugia edidit librum pulcrum ac vniuersam medicinā de egritudinibꝰ vniuersis. postea quatuor libris accuratissime comprehendit. curas vberrimas adiūgens.

GUilhelmus durandi ordinis predicatoꝝ vt aiunt professor cognomēto speculator prouincialis episcopus. hostiensis discipulus. et canonū prestantissimꝰ doctor. hoc tempore sicut ipemet in suo speculo in titulo de feudis testatus est. Summā perutilem composuit quā speculum nominauit. a qua ⁊ ipse speculatoris cognomentū accepit. Aliud quoqꝫ volumen edidit vt qdā ferūt qd Rationale diuinoꝝ officioꝝ appellauit.

Guilhelmus durandi Speculator

SArraceni ex aphrica soluentes vtrosqꝫ hyspanias opprimūt. Sed christiani celice signati in eos irrumpentes maxima cede profligarunt.

CUm in traiecto homines vtriusq̧ sex⁹ super pontē coreis ac vanitatib⁹ operā darēt. Cōtigit sacerdotē cū diuinissimo sacro eucharistie ad egrotantem deferendū ptrāsire. Illi inmemores diuine rei cultū vllū ac reuerentiam adhibētes. ponte fracto in aqua Mose. ad 200. homines aqs absorpti sunt atq̧ perierunt.

MUlier q̄dā nobilis in ↄstanciēsi dyocesi. cum pareret insolitum partū edidit. Cum leonem visu mirabilem hac tempestate peperit.

MOnstrum quoq̧ in sueuia superiori apud oppidū eslingē vt ferūt mulier enixa ab vmbilico vsq̧ ad summitatē duo habens pectora. ac capita seinuicē respiciētia. brachia q̄tuor seinuicē amplectentia τ duo ferenda. Illico tamen post partum obijt.

COmites nobiles sueuie q̄ndecim federe se ↄiūgentes. rudolpho imperatori molestias q̧ plurimas inferentes inter q̄s p̄cipui fuerūt comites demontfort. belffenstein τ de wirtenberg ac Tockenburg. eoꝝ tñ bonis ac possessionib⁹ vastatis. imperio subijciendos perpetuo cogit. Deinde castra p̄donum i germania in plerisq̧ locis deuastans ab alpibus ytalie vsq̧ ad britanniā pacē firmauit.

COntinuauerant ad id vsq̧ tēporis veneti τ genuenses bellū p̄ridē apud ptolomaidā inchoatū. τ q̄ aliq̄ repetere ad hoc tēpus cū se oportunitas loci dederit ducim⁹. ad ānū terciū sexagesimuꝫ duodeciesq̧ centenū. Raynerio zeno duce. veneti q̄nq̧ τ q̄nquaginta triremes ad sicilie oram miserunt. q̄ classi genuensi vt sperauerāt nō inuenta in asiā nauigauit. Casuq̧ apud tyruꝫ obuia genuēsiū nauis cetea est expugnata. portū deinde venetus eadem qua nauim ceperat leticia īgressus tyro vt potiret̄ adnix⁹ ē auxilijs ad expugnationē terrestribus ptolomaida accone accersitis. Cessit tñ conat⁹ inanis. Quesitā interim reddendi cōmodi vicem genuensis inuenit. q̄ nauim onerariā. tardasq̧ decē venetijs soluturas. quo in asiam mercimonia deferrēt certior factus. Triremes sexdecim ad gulphi fauces curauit post scopoluꝫ in insidijs expectaret. Sꝫ admoniti ab exploratorib⁹ veneti expositis in litt⁹ mercimonijs ab epyrotis p̄cepti. naues vacuas amisere. Tercio abinde anno classis veneta q̄tuor τ. xx. triremiū. trib⁹ genuēsiū triremiū q̄s prefectus erat lanfrācus borboni⁹ apud lilibeū fortuitu obuiā eos cepit. Qđ cū genuā ē perlatū educta aduolauit duo de triginta triremiū classis. q̄ per q̄sitā accuratissime venetā ad drepani portū reperit. ↄflictusq̧ habit⁹ ē acerrim⁹. in q̄ maximuꝫ genuēs respu. accepit incōmoduꝫ. Nanq̧ trib⁹ ex suis triremibus ī p̄lio crematis. cetere oēs p̄lio supate vtrinq̧ crudelissime fuerunt capte. Que clades accepta a genuensi effecit vt michael paleologus illi⁹ societate spreta inducias cuꝫ venetis ↄstituerit q̄nquēnales. Eodēq̧ anno triremes genuensiū. xxv. admirato ac p̄fecto auria. venetis. xxx. apud mothonū cōcursure quū viderent̄ retrocessit genuēs. Et nauis oneraria mercib⁹ venetoꝝ magni valoris plena. apđ euripū expugnata potiti sunt Eadēq̧ genuensis classis orā crete circūuecta Caneā illi⁹ insule oppidū cepit. spoliatūq̧ penitus diripuit.

SCribit ptolome⁹ lucēs nicolaū pōtificē nisi ei⁹ cōsilia mors occupasset. reges duos vnū lōgobardie. alteꝝ etruscis fuisse datuꝝ q̄ regib⁹ sicilie atq̧ germanis ip̄ij titulo abutētib⁹ euertēdi ytaliā (sicut sepe fecerāt) adimeret̄. inuitoq̧ vrsinos eū poti⁹ fuisse. q̧ alios ad id fastigij euectuꝝ. Quinetiā ↄstat pōtificē ip̄m deturbādo sicilia carolo nō nihil init⁹ dedisse petro arragonū rege ioānis porthicij operā suaso. vt iure hereditario ↄstātie vxoris sue p̄tēso. id regnū recipe adniteret̄. Cōstituit ꝟo is pontifex lege p̄mulgata neminē regio sanguine ortū senatorem vrbis decetero fieri. Et alijs q̄cūq̧ fierent anni temporis in magistratu concedere nullis etiam futuri pontificis auctoritate licere.

TArtari armenis iūcti centū milia babilonē. supant. Et multis eoꝝ iterfectis in fugam vertunt. Sycilia quoq̧ insula hoc anno a carolo predicto petro arragonēsi defecit. Ubi apulie princeps caroli ip̄i filius nauali prelio ab aroganū filio cum multis captus in apuliam ducitur τ carceri mancipatur.

Linea summoꝝ pontificu̅

Martinus quartus

Honorius quartus

Martinus quartus papa. symon antea vocatus. tituli sancte cecilie p̄sbyter cardinalis. natione gallicus. patria turonēsis. tandē post longā cōtentionem qui ad q̄ntū ꝛ dimidiū in diuisionis mēsem ytalicis vrsinoꝝ absentia superatis. pontifex electus. viterbij coronari noluit. q̄ꝛ ei ciuitati ob impetū in cardinales vrsinos factū interdictū a sacris putabat. Et vrbē veterē delat⁹. ibiq̄ꝫ coronā accepit. Resurrectionis autē die sex cardinales creauit. Regē carolū ad se venientē. cū in noui amicissimiq̄ꝫ pontificis amplexū cucurrisset. oblataꝫ ab eo senatoriā dignitatē administrauit. quo a nicolao priuat⁹ fuerat restituit. Eiusq̄ꝫ instantia paleologū impatorem pacta lugdunensis ꝯcilij non ꝟuantē. Et petrū arragonēseꝫ contra ius fasq̄ꝫ siciliā occupantē anathemate notauit. Hec primo pontificis martini anno salutis primo octogesimo ꝛ duodecies cēteno gesta fuere. Eius q̄ secutus ē anni principio perusini in fulgmates delati. post editaꝫ in agro vastitatē obsiderūt vrbē q̄ inde vi capta pontifex illico perusinos excōicauit. S̄ missi oratores eos ingenti pecunia mulctatos ecc̄ie cōciliauerit. Bellum deinde in flāminia contra forouilianos ab eccl'ia deficiētes gessit. Quos etiam breui adiuuante guidone montis ferretri in fidē recepit. Pontifex aūt tot curis circūuentus vrbeuentanis etiā tumultuantib⁹ (nam gibellini guelphos expulerant) perusiū ꝓficiscit᷑ vbi non multo post lenta febre diu vexatus. tandē moritur pontificatus sui anno quarto. mēse vno. Sepeliturq̄ꝫ in cathedrali basilica. Ad cui⁹ sepulcrū multi valitudinarij delati. pristinā valitudinem sanctissimi pontificis meritis a deo recepere. vir em̄ bone vt cōstitit mentis ꝛ oīa probe in pontificatu gesta cum sanctimonia peregit.

Anno mūdi. 6484. Anno xp̄i. 1285.

Honorius quartus papa. p̄ria romanus. e gente sabella vetusta ꝓcerū familia. iacobus antea vocatus diaconus cardinalis perusij pontifex creatus. Cum nec diuturna sedis ap̄lice vacatio. q̄ꝛ cardinales motus. veriti quos alias diuturnior sedis ap̄lice vacatio dederat. Romā venit anno dn̄i millesimo ducentesimo octuagesimo q̄nto. frater eius pandolfo senatoriaꝫ dignitatem tū gerente. per cui⁹ tempꝛa migr̄atus. romana res iuste ꝛ q̄etissime fuerat administrata. Pontifex aūt apud sanctā sabinā in auentino habitauit. quas ab eo tūc edificatas edes nunc desertas dirutasq̄ꝫ videmus. fouitq̄ꝫ hic pontifex gallicoꝝ regū vbiq̄ꝫ ꝑtes. Fuit aūt vir i om̄i vita ꝓbatissimus ꝛ xp̄iane religionis amantissimus. Nā ꝛ ordinē carmelitaꝝ nō satis in cōcilio ꝓbatū. mutatis clamidib⁹ nigris in albas. Et a multis impugnatū priuilegijs ꝯfirmauit. Solū aūt cardinalē ioannē boccamatium ep̄m tusculanū suo pōtificatu creauit. viros dicēs ꝛ eosdē bonos ꝛ doctos nō etiā rudes ꝛ reꝝ humanaꝝ ignaros in tantū collegiū coaptandos esse. adeo aulicos amauit. vt q̊tannis estate p̄sertim tybur ꝓficiscere᷑ vitandi estus vrbani cā. vn̄ multe egritudiēs oriūt᷑. Cū v̄o armis a guidone feltrano vexare᷑. tandem superato guidone totā flāminiā breui recipit. Nō diu tn̄ post morit᷑ pōtificatus sui anno secūdo. die vno. Corpusq̄ꝫ ei⁹ a sctā sabina ad basilicā petri magna funeris pompa transfert᷑ sepeliturq̄ꝫ sepulcro marmoreo qd̊ adhuc extat. Vacat tū sedes mensib⁹. x. cū apud sanctam sabinā conclaue haberet᷑. multi cardinales repentina egritudine sunt correpti.

Rudolfus impator cācellariū suū i etruriā mittēs pricipalē de flisco genuensem oēs q̄ pecūiam attribuerit i libtate dimissos ipij fideles ꝓnūciauit. p quā occasionē lucēses duodecim milibus aurei datis libtate donati sunt. Et florētin⁹ pp̄l's ad q̄etē iā ꝑduct⁹ nouā inchoauit saluberrimāq̄ꝫ regiminis formā Que i nr̄a q̄ꝫ tpa licet aliqn̄ a gallicis regib⁹ interrupta ꝑuenit. Creati ei sunt sex magr̄at⁹ bimestres futuri. Quibus artiū priorib⁹ fuit appellatio. Et septim⁹ breui addit⁹ vexilifer iusticie appellatus.

Oppida q̄dam in supiori sueuia q̄ prius ville censebant᷑. Ab impatoribus muris cincte ciuilibus ac municipalibus libertatibus donata sunt precipue Esling Reutling ꝛ heilbrūna.

Piscem marinū leonis effigiem habentem. hoc ipso anno apud centūcellas mense februario captū fuisse tradūt quē e mari extrahētes vllulatū ꝛ hoīs planctū dedisse ferunt. Et ad pontificē in vrbe veteri perlatū vniuersos i stuporē sui ꝯuertit. Et signū magnū dissidij fuit.

Vitulus villosus ꝛ vrsorum more vngulis armatus hijs temporibus ex ipsius martini consobrina nascitur. Quam ob causam martinus rubore perfusus. omnes vrsorum ymagines e domibus suis abradi fecit.

Carolus secūdus rex Sicilie

Carolus secūdus sicilie regis fili⁹. hoc anno p̄re defuncto. adolescētulus p̄ri in regnū succedēs regnauit annis. 25. Hic gallor̄ suor̄ exercitu fret⁹. ꝯ petrū arragonēsem mouit. Et post multor̄ vtriusq₃ ptis cedes petrū ipm carolus vulnerās. haud tanto post interijt. Et deinceps ab aduersario liber reliquū tēpus i pace cōsumpsit. quinto deinde regni sui anno cu₃ etiā vngarie rex sine virili prole defecisset ex vxoria hereditate etiā illud regnum accepit. Et carolo primogenito suo ꝯcessit. Tandē cū. xl. etatis annos cōplesset moriēs quatuordecim ex maria vxore hungarie regis filia reliquit filios. nouē. s. mares ꝫ q̄nq₃ femellas. Quor̄ notiores fuere carolus cognomento marcellus vngarie regni titulo insignitus. Ludouicus q̄ ordinē minor̄ induit. Et postea in sctor̄ numero aggregatus fuit. Et terci⁹ robert⁹ q̄ illi ꝫ p̄ri in regnū successor fuit.

Wentzeslaus secūdus rex Bohemie

Wentzeslaus ei⁹ noīs secūdus. rex bohemie sext⁹. filius othocari post iterūm genitoris filius. viij. annos natu ab ottone marchione brandeburgē si in franconia₃ adductus regnū tutorio noīe ab eo. v. ānis gubernauit. Reners sus puer sb imperio mr̄is fuit. Regnū deinde ex ventzeslai arbitrio ordinatum. Quo regnāte eodē āno q̄ ptolomaida a sarracenis occupata in hāc vsq₃ diem tenet. Pragā ferme vniuersam igne familiari exustā liberalitate regis cuiusq₃ diligētia atq₃ impēsa ita instauratā vt felix incendiū fuisse videret. vxor deinde eius Gutha filia rudolphi cesaris bella inter albertū fr̄em suu₃ ꝫ maritum diremit. Ferunt aūt i coronatiōe ventzeslai min⁹ nouē. ccc. equitum milia apud pragam ex regia curia cibos accepisse. peditū vo infinitā multitudinē pastā fuisse ꝫ polonus ventzeslaū a quibus diadema suscepit. filiū quoq₃ sui noīs. xiij. annos natu petētibus hungaris rege₃ dedisse. S₃ cū bonifacius pontifex maxim⁹ carolū adolescentē regis sycilie filiū eo misisset. Et hūgari animū mutarēt filiū suū albe coronatu₃ ꝫ sacrā simul coronā ad se recepisse. Nec diu postea vite. xxx. sue etatis anno ex tabe eū obijsse scribunt. Morte₃ ei⁹ bohemos magno merore persecutos. Fuerat em̄ mansuetus ꝫ clementissimus princeps ꝫ admirādus sanctitate. cui successit wentzeslaus eodem nomine moribus tamen longe dispar.

Thade⁹ florētin⁹ medic⁹

Thadeus natione florētinus medicus celeberrimus hijs tpibus apud bononiā legēdo clarus existēs. Qui cū doctissim⁹ hr̄etur adeo obscura oīa hippocratis ꝫ alior̄ pricipū i medicina detexit ꝫ explanauit. vt alter hippocrates suo tpe hitus fuerit. Et q̄ nūc ad man⁹ hn̄tur hec sunt. Expositio afforismor̄ hippocratis. ꝫ pronosticor̄ eiusdē. Duasq₃ expositōes diuersis tpib⁹ accomodatas sup librū Galieni. q̄ dr̄ microtegni. hoc ē minor ars. Itē librū de seruanda sanitate. Et ad varias valitudines ꝯsilia multa. Itē in libro acutor̄ hyppocratis expositōem edidit ac etiā in synagogis iohānicij ꝫ aliq̄ alia. Tandē octogenari⁹ morit̄ bononie circa ānos dn̄i Mille ducētos septuaginta.

Qui ob celebrē eius famā. diuitias cumulauit innūeras. Nā a principibus ytalie cōuocatus. l. aureos in mercedē diurnā pacisci consueuerat. Ab honorio vo summo pontifice semel vocat⁹. nō prius accedere voluit. quā cētum aurei illi in diem statuerēt. Vn̄ liberat⁹ pōtifex decem milia illi aureorum condonauit.

Philipp⁹ frācor̄ rex

Philippus frācor̄ rex cognomēto pulcer philippi regis filius hoc anno p̄re ipo defuncto francis regnare cepit. Et regnauit ānis. xxix. hic ꝯtra edouarḋū anglor̄ regē grauissimū gerens bellū multa incōmoda accepit. atq₃ bonifaciū octauū pontificē ꝓpter ipius arrogātiā in carcerē trudi fecit. Indeq₃ cū tēplarios milites oīno extinguere statuisset primo generalē eor̄ mgr̄m cū multis exuri fecit ac alios crudeliter interficiēs reliqui oēs timore perterriti e regno fugierūt. Iudeos etiā direptis eorū bonis ob auariciā suam ꝫ quedam eorum maleficia e regno suo expulit.

Egidius roman⁹ ordi. heremitarum

Egidius romanus ordinis heremitaru₃ generalis prior ꝫ bituricēsis archiepiscopus. ac primas aq̄tanie declaratus. hijs temporibus ob ingenij magnitudinem theologorum princeps appellatus est. ꝙ quidem cōijci potest si a curioso lectore eius volumina ꝑspiciāt. hic nāq₃ ex illustri colūnēsiū rōnor̄ familia nat⁹ cū lōgo tpe ordinē₃ suum oēmq₃ ecclām doctrīa ꝫ morib⁹ illustrass₃. plimoq₃ labore p̄ceptor̄ sui thome aq̄natis opa apō ꝑsi⁹ defensass₃. tādē miraclis clar⁹ btō fine q̄euit. Quo scititaṫ merito btus doctor appellat⁹ ē. Plaq₃ edidit librorū volumia. Sup libros snīarum. Cōpendiū theologie. sup oēs Aresto. libros etiā rheticor̄ q̄olibeta ꝫ varia alia.

Anno mūdi.6487. Anno xpi.1288.

Linea summoꝝ pontificū

Nicolaus quartus

Celestinus quintus

Nicolaus quartus papa natione picenus. e ciuitate asculana. Hieronimus antea vocat⁹. ordinis minoꝝ frater deinde pſbyter cardinalis apud sanctam sabinā decimo mense post morte honorij pontifex creat᷑. Collocaturq̄ in petri ipsius sancti cathedra. Isq̄ illico se cū curia ad vrbē transtulit reatinam. Et post annum romam reuersus apud sanctam mariam maiorē curiam tenuit cardinales creat ex omni fere religione. Omnes em̄ pariter amabat. nec plus se debere affinibus ꝛ cognatis quam cuiuis bono arbitrabat᷑. basilicam apud mariā maiorē cū iacobo colūna restituit. vt in fornice maiori apparet. Vn̄ saluatoris ipsiusq̄ pōtificis ꝛ iacobi cardinal' ymago adhuc cernit᷑. anteriorē q̄z ꝛ posteriorē ptem basilice lateranēsis restituit. Per ei⁹ viri aliodn boni tempa multa i orbe xpiano infelicissima acciderūt. Ju pmisq̄ vrbs roma ciuiū agitata dissidijs incēdia atq̄ cedes plurimas ptulit. Vnicū tn̄ habuit secūdus pōtificat⁹ pdicti ann⁹ letissimū. pace arrogones iter ꝛ gallicos reges ɔstitutā. Ea vo cōstitute pacis leticia haud quaq̄ fuit xpiano pplo diuturna. Tripolis em̄ secundo pontificatus anno ferro ac flāma a soldano euersa fuit. quāq̄ multos milites proprio ere trāsmisit. aliosq̄ plures cruce signandos mittere curauit. Quarto deinceps Nicolai pōtificis anno Rudolphus imperator germanus obijt. adolphusq̄ assumptus ē. Nicolaus autē tedio animi (vt q̄dam putant) q̄ male sibi cedere oia videret rome pōtificat⁹ sui anno quarto mēse vno. die viij. morit᷑. ꝛ apud sanctā mariā maiorē ad caput basilice sepelit᷑. Postea cardinales perusiū profecti. vt liberius eligere pontificē liceret rem ipsam discordijs intestinis biennio mensēq̄ tercio in longum deduxere.

Celestinus q̄ntus papa petrus moroneus antea vocatus. ꝓfessione anachorita pria eserniensis secūdo a sulmone miliario cenobiū incolens ad maielle mōtis radices peligne genti religione p̄ ceteris venerandū. instāte carolo rege ꝛ latino cardinali pōtifex creatur. Isq̄ decreto de sua electione facto hortante carolo rege assentiens. Celestiniq̄ tercij nomē assummēs a collegio rogatus adduci nō potuit. qui accersitis ad se cardinalib⁹ aquilā vrbē vsq̄ accessit. vbi cōsecratus duodecim creauit cardinales. Seruauit vo eandē vite normā austeritatēq̄ celestin⁹ in qua tot ante annos fuerat macerat⁹. paucis extrinsecus dignitati ɔcessis. Cui inseruire ac se accomodare ꝓ viribus ē admixus. Sed ptim cuz parua ac oīno nulla destituit expientia. ptim calliditas ꝛ importuna aulicoꝝ decepit auaricia. ptim effecti senectuti corpis imbecillitas ab actōne prohibuit. Et multa illico omitti. pleraq̄ pperari ꝛ sordide cōmitti cepta. Inde pniciosas esse viri insensati ineptias plurimi propalam vociferati sunt. Que sancto viro renūciata suaserūt. vt male populo xpiano sibi ꝛ aīe sue pei⁹. assumptū pōtificij muneris onus abrenūciādo dimitteret. id cū multis cōicatū ad caroli regis aures puenisset. eū ppulit vt pontificē amātissimū regni sui decus neapoli duceret. Qua in vrbe facili⁹ auerti posse a pontificatus dimittēdi ꝓposito videretur. Ferūt aūt bōdictū Caietanū cardinalē ananinū gratia dolose vsus qua apud pōtificē ceteros antecedebat. iuris pōtificij decreta q̄ excellēter doct⁹ erat vndiq̄ ad suā intentionē selecta ea rōne illi oñdisse. vt impositū sibi salutis aīaꝝ totius orbis onus vir timoratus suas vires supaturū existimās dimittere statuerat. Qd̄ cū esse facturus ɔstitutionē edidit declararantē potifici licere romano pontificales dimittere dignitatē. Post paruūq̄ cardinalibus collegialiter cōgregatis. pontificatū quē paulomin⁹ sex mēsib⁹ admīstrauerat se abdicās alteri⁹ subrogandi potestatez illis arbitriūq̄ pmisit. Nec mlti itercesserūt dies cū bōdict⁹ ipē i pōtificē ē delect⁹. cui octauo bonifacio fuit nomē. Petrus autez morrone⁹ ad priscā anhelās heremi vitā clādestine neapoli ē ꝓfect⁹. Qd̄ cū bonifacio ē renūciatū. missis eq̄tibus retractū de via illū i custodia haberi iussit. Verebat᷑ em̄ vir ipē astut⁹ ne ppli petrū poti⁹ sanctitate recognita cōspicuū. q̄ se doctrina ꝛ elatōe redūdantē ꝓ petri vicario seq̄rent᷑. campanie deinde in arce tam arcta teneri custodia iussit vt inde mortē illi acceleratā fuisse sit creditū. Sūt q̄ scribūt eū post mortem miraculis claruisse. quē clemēs q̄nt⁹ sctōꝝ nūero ascripsit. Cui⁹ celebritas. xiiij. kal'. Julij obseruatur.

Vgolinus epus

Vgolin⁹ vrbeuētan⁹ ordis heremitaꝝ diui augustini luculētissimus theologus ꝛ doctor. pmo arriminēsis eps. Et postea ɔstātinopolitan⁹ pāarcha p h̄ tps pisius pmā cathedrā tenēs maximo i pcio habit⁹ ē. q̄ vna cū lr̄is morib⁹ etiā ornatissimus eēt. Et ipē ecclesiam dei tum docendo legendo ꝛ scribēdo mirūmmodū adiuuit. Scripsit hic primo de differētia ydeomatū lib. j. ꝛ sup quatuor sententiarū libros laudabilia copōsuit cōmentaria. Sed ꝛ quodlibeta plurima oīm iudicio dignissima disputauit.

Ugo quoq̄ boliom⁹ predicatorum ordinis insignis doctor ꝛ cardinalis p̄sbyter hec ipsa tempora tū vite sanctimonia tumq̄ voluminib⁹ a se editis illustrauit. Idem fecit Jo. de parma ordinis minoꝝ ꝓfessus sacre theologie magister ornatissimus.

Linea impatoꝝ
Adolffus

Adolphus comes de nassaw vir strenuꝰ a germanis electoribꝰ post obitū rudolphi oīm suffragijs cesar creatus. In eiusdem imperij spem titulumqꝫ assumptus est. ⁊ imperauit annis sex. vir certe insignis sed paꝝ milicie ⁊ pecunijs potens. Qui imperio suscepto q̄uis a pontifice nō coronatus fuisset. anno dn̄i M.cc.xcij. exercitū mouit ⁊ potenter misnam ingredit̄. cui occurrit wenceslaus rex bohemie in grunhaym vbi filiū suū rupertum ⁊ agnetam filiam wentzeslai ꝑ sponsalia iungunt. marchionatumqꝫ misnensē imperio iunxit. Cū demū iura imperij repetere temptasset ab alberto auxilio quorūdam principū electoꝝ cū adolpho bella gessit in confinio agri spirensis. ac wurmaceñ. ꝓpter militū paucitatē potius oppressus q̄ supatus. ab alberto filio rudolphi occidit̄ apud montem germanie in bello quod cum eo gessit in die sanctorum processi ⁊ martiniani.

De amissione locorum orientalium

Tripolis vrbs asie insignis scdo pontificatus quarti nicolai anno obsidione ⁊ viribus facta est in soldani babilonie potestatē. quā quidē vrbem ditissimam post commissaꝫ in mortalibus cedem maximam. postq̄ abactā. asportatā omnifariam reꝝ predam igni primū. post ferro absumi dirimiqꝫ curauit. Progressusqꝫ eodem furoris impetu barbarus. tyrum. sydonem. barutum ⁊ ea rū vrbiū oppida intra terciū pontificatus nicolai annū cepit. ⁊ sicut tripolim incensam diruit. Isqꝫ princeps astu ⁊ prudentia eque ac viribus ⁊ potentatu pollens. ne ea clade accepta nōis xp̄iani principes occidentales in asiam conciret. induciaꝝ federa in duos annos ptolomaide habitatoribus xp̄ianis ꝯcessit Nicolaus tamen pontifex ꝑ crucem de more assumendam edicto statuit afflictis asie rebus subueniendū mille q̄ngentos ipe equites ex publico eccīe fisco curauit cōportari. quos ⁊ multi in magnū exercitū sine certo ꝯstantiqꝫ duce secuti sunt. qui quo plures eo ꝑniciosiores. ptolomeida vrbs populis tunc frequentata innumeris. q̄tos nunc nō temere alat aliqua vrbs italie. E septem diuersis magistratuū gentiumqꝫ generibus premebat̄. Ea militū multitudo cedibus rapinis ⁊ incendijs aliq̄diu debaccata. in agris soldani. tulit patienter dissimulauitqꝫ diutius. q̄re soldanus tandem anno ipo exacto centum q̄nquaginta armatoꝝ milia in ptolomaidā duce filio suo immisit. ipe morbo implicitus tenebat̄. Filius ꝑ etatē ardē tior amplissime vrbi obsidionem admouit. Inde genitori defuncto soldanus ab exercitu est suffectus. quo elatus successu vrbis ptolomaide predam exercitui donauit ⁊ accurratiori solito vsus oppugnatione. ad eamqꝫ paulopost animoꝝ ꝯsternationem est ventū vt publico omnes ꝯsilio mulieres primū pu͠ulos ⁊ debiles cum suppellectile emiserint. Deinde ꝯstituerint duodecim milia armatos in vrbe retinendos. manserunt ex primoribus rex cipri. qui paulopost multitudinē est secutus. patriarcha iherosolime. templariorumqꝫ magistri. qui nō prius vrbem destruere q̄ soldanum viderūt. Saldanus tandem ptolomaidam a paucis q̄s nauigij carentia detinuerat xp̄ianis male defensatā vi cepit ⁊ mortalibus in ea reptis ad vnuꝫ cesis. Sꝫ tanto tenebat̄ illius excidende vrbis desiderio. supposito eo incitante ignis maximā partē absumpserit. Menibus inde ⁊ vrbis parietibus passim solo eq̄tis. Annus erat salutis nonagesimus duodeciesqꝫ centenꝰ quando tandē reliquias amisimꝰ victorie illiꝰ celeberrime. quā anno an̄ q̄rto de ducētesimo vrbani pon. auspicijs expeditio inchoauerat. Salue tamen manserunt ad tempus cyprus insula ⁊ armenia minor dicta prius cilicia.

Ordo celestinorum

ORdo celestinoꝝ a celestino ꝑdicto papa eius auctore cognominatꝰ tempestate hac sub regula diui benedicti initiū ⁊ mirū incrementum sumpsit. eo q̄ ipo sanctissimo viro in carcere defuncto. ꝓpter eius crebra miracula multi nobiles ⁊ doctissimi viri spretis seculi bonis ⁊ pompis ordinē ingressi cito ⁊ virorum nūero ac cenobioꝝ ꝯstructiōe mirabilit̄ ordinē auxere

Ordo Seruorum

ORdinis q̄ꝫ seruoꝝ virginis marie philippus vir religiosissimus primus institutor fuit. q̄ nō lōge a florentia vrbe quieuit. Hanc aūt religionem sub diui patris augustini regula excitauit. atqꝫ ipam verbo et exemplo aliquibus additis cōstitutionibus in formaꝫ redegit. quē ordinem a multis improbatuꝫ benedictꝰ postea vndecimus ⁊ bonifacius atqꝫ vrbanus sextus et alij priuilegijs ⁊ exēptionibꝰ munierūt. ⁊ inter mēdicātes ꝯnumerauerūt q̄ ordo viris doctissimis ⁊ in declamationibꝰ clarissimis ac locoꝝ multitudine multo habetur in precio.

Linea summoꝝ pontificū

Bonifacius octauus

Benedictus vndecimus

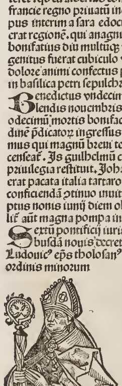

Bonifacius octauus papa natione hernicus vel cāpan⁹ pr̄ia anagnin⁹. benedictus caietanus antea vocat⁹. neapolim pontifex creat̄ in vigilia natalis dn̄i millesimo ducentesimo nonagesimo quarto. vir quidē doctrina ⁊ experientia reꝝ insignis. diu eñ in curia versatus fuerat ⁊ ꝑ oēs dignitatis gradus ad pontificatū ꝑuenerat. nā cū esset sancti martini in mōtibus p̄sbiter cardinalis adeo pontificatus dignitatē exoptauit vt nil ambitione ⁊ fraude p̄termiserit qd̄ ad eā ꝯsequendā ꝑtinere arbitraret̄. Aūt clanculū quosdā subornasse qui in cubiculū celestini hoīs simplicis ei ꝑsuaderēt vt pontificatū dimitteret si saluus fieri vellet. Suscepto aūt pōtificatu oēs contemnere cepit. Gibellinos omnes odio ꝑsequebat̄. Ideo petrū ⁊ iacobū cardinales colūnenses vna cum sara eoꝝ patruo paternis castellis priuauit. hoc tñ laude dignū q duplicē celebritatem ⁊ apl̄is ⁊ euangelistis ⁊ q̄tuor eccl̄ie doctoribus gregorio. augustino iheronimo ⁊ ambrosio statuit. Idē dū in vrbe veteri esset beatū ludouicū ex regia francoꝝ stirpe ortuz ex carolo scd̄o ordinis sancti francisci ꝓfessum in sctōs retulit. Erat annus salutis de tredecies centeno scd̄s. Sextū edidit codicē iuris pontificij celeberrimū. vrbem q̄z eugubiū que gibellinoꝝ auspicijs ab eccl̄ia defecerat breui recuperauit. Alberto duci austrie imperij cōfirmatione bis terq̄z petenti negauit. Iubileū q̄z idem retulit anno millesimo tricentesimo quo plenaz delictoꝝ oīm remissionem his p̄stabat qui limina aplōꝝ visitassent. ad exemplum testamenti veteris. Iubileū nāq̄z q̄nquagesimo q̄z anno repetebat. Idem etiaz centesimo q̄z anno obseruari mandauit. Ob hanc rē eo anno tanta vndiq̄z hominū multitudo romā venit vt vix incedere ꝑ vrbem amplam quidē ⁊ vastā liceret. Francoꝝ regnū ꝓpter violatū insgentiū alberto impatori subiecit ⁊ titulū imperij romani prius multotiens denegatū ꝯcessit vt rex q̄z francoꝝ fieri pateret̄. qd̄ cū albertus consensisset pontifex vna eadēq̄z celebritate hinc philippū francie regno priuatū inde albertū romano ⁊ illo ornatū ꝓnunciauit. Philippus interim a sara edoctus guilhelmū roma petere iussit. sarā q̄z in latinā redierat regionē. qui anagniā clam noctu ingressus adiuuantibus Gibellinis quos bonifatius diu multūq̄z vexauerat pontificem nil tale metuentē in domo paterna capit. ⁊ in eodem in quo genitus fuerat cubiculo valuis vi fractis obstupescentē. ꝑductū romā pontificē intra quartū vigesimū diem dolore animi confectus perijt. pontificatus sui anno octauo mense nono die decimoseptimo. Sepelitur q̄z in basilica petri sepulchro a se antea extructo qd̄ adhuc extat in sacello a se condito.

Benedictus vndecimus papa natione taruisinus nicolaus antea vocatus cardinalis hostiensis rome kalendis nouembris pontifex creat̄. Territi eñ eo pōtificis casu cardinales perusiā accessere vbi ad duodecimū mortis bonifacij diē benedictū ordinis p̄dicatoꝝ pontificē creauere. qui ab ineūte adolescentia ordinē p̄dicatoꝝ ingressus tantū valuit vt ad generalis dignitatē ꝑuenerit. Vir quidem pontificatu dignissimus qui magnū breui tempore virtutis sue documentū p̄stitit. ita eī vixit vt post mortē inter beatos merito censeat̄. Is guilhelmū cū q̄nq̄z ciuibus anagninis excōicatos ꝓnuncians. Regi francie tituluz. libertates ⁊ priuilegia restituit. Iohannē ⁊ iacobū cardinales de colūna in gratiā recepit. Inde mens sanctissimi viri fuerat pacata italia tartaros syriā ⁊ palestinā ingressos xp̄ianos iuuare a quibus lr̄is ⁊ nuncijs ad tantaz rem conficiendā ꝯtinuo inuitabat̄ vt comodius efficeret statim cū curia perusiū ꝓfectus est. vbi infirmitate correptus nonis iunij diem obiuit pontificatus sui mense octauo die decimoseptimo rē destinatā omittit. Sepelit̄ aūt magna pompa in eccl̄ia fratrū p̄dicatoꝝ millesimo tricentesimotercio. vacauit tū sedes menses. xi.

Sextū pontificij iuris librū his annis bonifacius ipe pōtifex edidit. quē a tribus doctissimis viris ex q̄busdā nouis decretis a se editis cōpilari mandauit. ⁊ publico edicto obseruari. ⁊ ī publicis gymnasijs legi debere p̄cepit. quem statim archidiaconus bononiensis explanauit.

Ludouic⁹ eps̄ tholosan⁹ ordinis minorum

Ludouicus felix sanctus ex regali ꝓgenie. patre carolo scd̄o rege sicilie. matre maria regina sicilie ⁊ hungarie originē habuit. in etate tenella religiosum p̄ceptorem habens. ductus in cathaloniā cū duobus e fratribus suis dat⁹ obses ꝓ liberatione regis caroli genitoris vbi ꝑ septenniū a fratribus ordinis minoꝝ liberalibus ac diuinis artibus instructus doctus euasit vt publice ac priuatiz disputaret clero ac populo verbū dei manifestaret. Fuit in orōnibus sedulus. factus sacerdos ferme singulis diebus celebrabat. castitatis amator vt excepta matre ac sororibus cū sola nunq̄z loqueret̄. corpus castigabat assidue. Inde ad petitionē bonifacij pōtificis prius ordinem minoꝝ ꝓfessus ⁊ habitū suscipiēs episcopatū tholosanū regendū accepit vbi mira opera pietatis ꝑfecit. Demū in infirmitate vltima constitutus susceptis deuotissime sacramētis resolutus in mortem ad celum feliciter euolauit. quē dn̄s magnis miraculis magnificauit. consummatis eñ operib⁹ bonis tēpora multa expleuit.

Linea impatoꝝ
Albertus primus

Albertus huius noīs primus dux austrie rudolphi olim impatoris filius Anno .1298. adolffo impatore opresso ac interfecto germanorum impator declaraƭ. ⁊ imperauit annis decē. Verū cū in prima electione non omnes electores consensissent. ius electionis in manus eoꝝ resignans ne de violenta regni vsurpatione notareƭ. Iterato electores cōmuni voto cesarem declararunt. ⁊ postea aquisgrani coronā regni accepit. vir vtriqꝫ bello ⁊ armis strennus. licet quidā eū monoculū ⁊ agrestē aspectu auariciaqꝫ susceptū scribant. cū liberorū suoꝝ cōmuni vtilitati comodū proposuit. Qui suscepto imperio a pontifice imperij cōfirmationē expostulauit. quā ab arrogantissimo obtinere nō potuit. Cū a bonifacio pontifice vt eū de more cōfirmaret missis terqꝫ quater oratoribus impetrare nequiuerunt. Verū cū inter philippū frācorum regē ⁊ bonifaciū ipm (vt erat animo ambitiosus) postmodū suborta fuisset dissensio eo ꝙ philippus apud parisius magnū ↄgregasset conuentū vbi bonifacij ↄmemoratis iniurijs sibi illatis. ac etiā eius fraude in papatu occupando ↄmemorata ad futuꝝ ↄcilium appellauerit. Bonifacius ira percitus ↄcilio habito nō solum albertū ↄfirmauit ſ etiam philippi regnum alberto huic subiecit. Que res multas discordias et occisiones inter christianos suscitauit. Huic Alberto frater rudolffus impatoris rudolffi filius erat. cui wentzeslai regis bohemie soror noīe agnes nupsit. q̄ prage moriens ibi sepultus iacet. Ex ea natꝰ ē iohannes qui paterne hereditatis diuisionem ab alberto patruo petijt. q̄ ei sertum viride in obprobrium misit. Deniqꝫ hic albertus cū multa strennue gessisset. et rhenū fluuium transisset iohānes p̄dictus albertū patruū suū circa reinfelden nō lōge ab oppido pruck vel vt alij habent sciafusa dum simul amice iter agerent sua manu interfecit. deinde penitentia ductus clementem quintum pōtificē maximū qui sibi purgationem indulgeret apud auinionem adijt. Pōtifex imperatoris occisorem ab impatore iudicandum ait. venit g̊ pisas iohannes. vbi cum cesar heinricus. vij. eius nominis impator ↄsidebat. a q̄ iussus religionem ingredi heremitaꝝ sancti augustini. in eaqꝫ perpetuo penitere nō recusauit. Mortuus est in eadem vrbe ⁊ in ede sui ordinis sepultus. Mater eius ioannis cordata mulier fuit ⁊ ingenio feroci. que cū accepisset germanum suū wentzeslaū contentum regno bohemie oblatum imperiū recusasse. At ego inquit si regno potior glebaqꝫ vna mihi modo desit. aut quod reliquū est subijciam. aut imperio excidam.

Erant eo tpe secundo carolo regi neapolitano nati post sancti ludouici mortē supstites ex maria vxore regis hungarie filia mares sex. femelle quinqꝫ. eorūqꝫ maior natu carolus martellus hungarie regnum materna. secundus robertus calabrie dux neapolitanū paterna hereditate expectabant. Terciusqꝫ philippus tarentinū obtinuit principatum. Nataꝝ prima clementia nomine carolo philippi regis frācie primogenito nupta erat. Scd̄a nomine blancam iacobus arrogo sicilie rex dimissis anno ante q̄nto Carolo martelloqꝫ ⁊ ludouico postea sancto quos tenebat obsides in matrimoniū acceperat. Cum eo itē ex pacis federe leonorā terciā Fridericꝰ arrago iacobi frater titulo ⁊ ipse regni sicilie ornatꝰ vxorē habuerit.

wentzeslaus tercius

Wentzeslaus tercius rex bohemie septimus filius p̄dicti wentzeslai. qui cū ebrietate ⁊ turpissime parti corporis dies noctesqꝫ indulgeret ⁊ aliorum bona diriperet. alioꝝ vxoribus illuderet apud demutium morauie ciuitatem dū solus in domo decani pontificalis edis pambulabat tribus vulneribus cōfossus duo de viginti natus annos interijt. Ignoratus est necis auctor q̄uis conradus eques turingus cruentam gestans pugionem exire regiam visus fuit. nā is prius obtruncatus est populi tumultu q̄ crimen confitereƭ. Venerat eo tempore pragam dux carinthie heinricus. cui altera ex sororibus regis nomine anna natu maior iam pridem nupserat. hunc bohemi regem sibi deligunt. Id egre fert albertus impator. qui repente coactis copijs bohemiam ingessus heinricum regem deturbat. rudolphumqꝫ filiū suū regē constituitus Elizabeth senioris wentzeslai relicta in matrimoniū ei tradita quo regnū eius solidius esset. qui cum magna bohemoꝝ spe regnare cepisset subitaneo morbo correptus primo regni sui anno absqꝫ liberis decessit. Ob eius obitus dissidentes inter se bohemi. alij fridericum rudolffi fratrem. alij heinricū quem deiecerant petiuerunt. vicit heinrici factio trucidatis alterius partis auctoribus. Et q̄uis albertus impator cum magnis copijs bohemiā ingressus regionem longe lateqꝫ afflixerit. heinricum tn̄ regno eijcere non potuit prius a nepote, vt ante diximus occisus q̄ meditata in bohemos exequeretur.

Cometes future maxime cladis indiciū hac tempestate in celo apparuit. afflictionem xp̄ianoꝝ indicans. quo anno in solennitate sancti andree tantus repente terremotus exortus est q̄uis antea nūq̄ qui et multis diebus p intervalla pdurans multa diruit edificia.

Cum eo tp̄e quidam electores imperij. p̄cipue ecclesiastici principes ob diuersa discidia in albertū regē varias cōiurationes ac simultates attemptarunt. dicentes adolphum dn̄m suū in bello p̄emisse. ideo eū regia dignitate indignū censebant. Quā ob rem ceteri principes primarij in regno germanie Rudolphum palatinū rheni imperij iudicem statuerunt vt deinceps futuris temporibus sua industria hoc officium p̄agere deberet. Ex qua consuetudine reges romanoꝝ mouerent̄ ne aliquod malū vitupatione dignū in regno molirentur. ac indigni imperio iudicarentur.

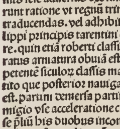

Seductor ac dolosus quidaꝫ ostentabat se fore fridericuꝫ imp̄atorē indicijs varijs. quē olī p̄ditū fuisse ac nullū postea inuētum fuisse dixerūt. Is sua astutia cū multos sibi adherentes acquisiuisset ab imp̄atore ɔp̄hensus de tectis fallacijs igne ɔbustus fuit.

Iudei q̄ꝫ anno primo alberti imp̄atoris aucti in plerisq̄ꝫ locis ob male gesta nurmberge in Herbipoli. rotenburge. ac in plerisq̄ꝫ locis finitimis igni traditi sunt. nec sexui nō etati parcentes. infeliceꝫ gentem aliq̄t milia perijsse ferunt̄ seruati infantes baptismi gratia.

Cū āno vndetricēsimo ꝛ millesimo iacobuꝫ arragonē siculū regē obijsse diē icrebuissꝫ robertꝰ calabrie dux caroli genitoris iussu in siciliā traductis copijs cathina vrbe potitus est. Philippꝰ q̄ꝫ tarentinus dux frater suus cū p̄atissima classe illico est subsecutꝰ. Siculi interea correptis populariter armis sese aduersus exosum gallicū nomē vt tuerent̄ terra mariq̄ꝫ parauerant. ꝛ fridericū arragonē ea vocauerunt ratione vt regnū trinacrie sibi etiā tardiuscule aduēturo ɔseruādū eē. plene cōfisus copias ex hispanis traducendas. vel adhibita longiore mora contraheret. Nauigauerat interea solutiore disciplina classis philippi principis tarentini eā p̄ se ferens securitatem quā ne excepta a roberto fratre omni sicilia debuit ostētare. quin etiā roberti classis ex cathinensi portu soluens illi q̄ꝫ primū e longinquo apparuit absq̄ꝫ bellici apparatus armatura obuiā est p̄gressa. in vtraq̄ꝫ igit̄ classem pari socordia sed motu ventoq̄ꝫ dispari vicissim se petentē siculoꝝ classis magno ordine. maiori q̄ꝫ apparatu. maximo animoꝝ ardore delata est. primaq̄ꝫ impetito que posterior nauigare ceperat roberti ducis classe armamētisq̄ꝫ destituta nullo siculoꝝ labore dissipata est. partim demersa partim intercepta est. partim ad hostiles portus adducta est. adeo vt pauci triremes remigio vse acceleratione cathinata ad robertū fuerint reuerse. Durius postea fuit siculis cū philippensi classe p̄liū his duobus incomodis robertus dux animi anxius in fugā sententiā inclinauit. Cathina itaq̄ꝫ in ciuiū potestate relicta cū paucis que ex vtraq̄ꝫ classe sup̄fuerant triremibus in italiā est reuersus.

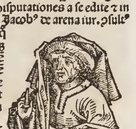
Dinus iuris doctor

Dinus mugelanꝰ iuris vtriusq̄ꝫ peritissimꝰ doctor hoc tp̄e claruit. ꝛ primū locū inter doctores in italia obtinuit. eo q̄ in dicendo. disputando. decidēdoq̄ꝫ tantā loquēdi vim habuit q̄ eo p̄sente vniuersalis legalis ph̄ie synodus adeē videret̄. ꝛ p̄pterea copiose eleganterq̄ꝫ totū ciuile ius multis voluminibus declarauit. nā sup̄ infortiato digestoq̄ꝫ veteri ac nouo pulchre scripsit. Insup̄ ꝛ de mandato bonifacij pape ꝛ post archidiaconū bononiensem in iure pontificio sextū declarauit. scripsit etiam consilia elegantissima.

Petrus de bellaptita natione burgūdꝰ p̄dicti dini p̄fessionis ꝛ doctrine ɔsilis hisdē tp̄ibus floruit. q̄ ꝛ ip̄o dino nō minꝰ docte ꝛ ac. urate sup̄ tota digesto codiceq̄ꝫ ac institutis scripsit. Habent̄ etiā eius centū disputationes a se edite ꝛ in maximo p̄cio apud doctos habite.

Jacobꝰ de arena iur. ɔsultꝰ

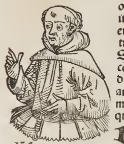

Annꝰ aduenerat salutis millenꝰ terdeciesq̄ꝫ cētenꝰ in q̄ octauꝰ bonifaciꝰ po. ro. vt p̄missū ē prudēti pioq̄ꝫ vsus ɔsilio p̄rēs imitatꝰ ve. te. annū instituit iubileū. cēteno inde quoq̄ futuꝝ āno. cuiꝰ ea fuit rō vt q̄ ex trāsalpinis vltra marinisq̄ꝫ veniētes octo. q̄ ex italia ꝛ eiꝰ insul. xv. diebꝰ sacra vrbis loca orādo obirēt plenaria pecaminū venia donati eēnt. Magnū ea sūmi pon. indulgētia alicubi fructū attulit q̄ diffidētes aliq̄ ꝛ acerrimis etiā capitalibusq̄ꝫ inimicicijs publice ꝛ priuatim vsi in pacem beniuolentiāq̄ꝫ conciliati sunt.

Iacobꝰ de arena natōe pormēsis iuris ɔsultꝰ p̄itissimꝰ. cuiꝰ opiniones ī explanādis legibꝰ vt bartolꝰ testat̄ sp̄ de mēte iuris extiterūt. his tp̄ibꝰ breuit̄ vtilit̄ q̄ꝫ sup̄ digesto toto ꝛ codice scripsit. inde q̄ꝫ disputatiōes pulchras ac tractatū de excussione cōposuit.

Nicolaꝰ de neapoli his ɔtēporaneꝰ existēs sup̄ prima) infortiati ꝛ toto volumīe copiose ꝛ pulchre ɔ̄scripsit. ac q̄dā alia edidit.

Jo. scotus or. minoꝝ

Joannes scotus ordinis minoꝝ theologus sbtilissimus. Anno dñi. M.ccc. vel circa. velut alter apollo floruit. Et p̄ ceteris theologis sbtilissima qdam opa edidit. Et sup librum sententiaꝝ p̄cipue sup q̄tuor sententiaꝝ quē ipse (vt aiūt) in ordinē redegit multa subtilia scripsit. Unde ⁊ doctor subtilis dr̄. Quodlibeta etiā plurima disputauit. In diuinis etiā codicibus cōmentarios ⁊ alios tractatus edidit. Qui q̄tem cōmentarij q̄d valeant absq̄ nr̄o testimonio ipi ostendūt. Sup libros Aresto. q̄s maxime. methaphisice q̄stones putiles disputauit. ⁊ alia coplurima cōposuit. Hūc aūt lacte sue sapiētie multos enutrisse discipulos tradunt. & qui maxime ꝓficere hos fuisse dicūt. Franciscū maronē Antoniū Andream Joannē grandonē. Ocham burleū atq̄ alios cōplurimos. Quoꝝ ingenijs miꝝimmodū pħia creuit. Deniq̄ apopleticus interijt. q̄uis a plerisq̄ putetur quod viuus fuerit defossus.

Raynerius or. p̄dicatoꝝ

Raynerius pysanus ordinis p̄dicatoꝝ mgr̄ egregius doctrina et eloq̄ntia grauis. Uir optim⁹ ac ꝑe modū sanctus. vt ex eius opibus habemꝰ. summa in veneratione hac tempestate habet. Et summā copiosissimā multaꝝ lucubratonū ⁊ vigiliarū plenā cōscribere orsus ē. In qua certe quātēq̄ litterature ac sanctimonie vir fuerit. vl' ex hoc percipi pōt quod cū in ea quicquid vtilitatis difficultati sue necessariū ē. diuinarum scripturaꝝ studio plenissime inueniat. sine sui laude ⁊ p̄fatiōe (vt plerūq̄ fieri solet) absolute sic incipit. Absolutio ⁊c̄.

Nicolaus de Lyra

Nicolaus de lyra minoꝝ ordinis theologus eminentissimus in ordine claruit. Qui cū ꝯ iudeoꝝ impietatē ⁊ disputatōnibus ⁊ scriptis diu aduersatus fuisset. Etiam nouū ⁊ vetus testamentū in eoꝝ cōtumeliam ⁊ obp̄robꝛiū plurimis voluminibus diligenti cura cōmentatus est. ꝑpter quod nomē eius in toto mūdo celeberrimū effulsit. Cū satis vtile ⁊ dilatatū opus edidit. Et s̄m sensum lr̄alem bibliam exposuit reprobans opiniones hebreoꝝ falsas. ⁊ extortas exponens ex eoꝝ libris cōfutans. Addidit quoq̄ aliud volumen magnū in quo ponit expositiones hystoriarū s̄m sensum misticū vel moralē vel allegoricum. ferunt hūc primo iudeorū doctorem fuisse. Et ꝑterea eorū linguā optime agnouisse. Qui ex hebreo peritissimo i doctrina iudaica conuersus ad xp̄m ⁊ habitum minorū suscepit.

Alanus doctor

Alanū aūt doctorē celeberrimū. cognomento vniuersalē. nō nulli hijs tp̄ib⁹ ascribūt. Qui cū in om̄i sc̄ia admirādus esset p̄cipue tñ in theologia ac pħilosophia excedēs vniuersalitatis vocabulo insigniri meruit. Cui⁹ sepultura i loco Cystercij ostendit. Exeūtibus de oratorio ecc̄e ad dexteram. in sepulcro marmoreo. Cuius alani magni doctoris vniuersalis hoc epigrāma extitit. Hic iacet alanus quē breuis hora breui tumulo sepeliuit. Qui duo qui septē qui totū sciuit sciuit.

Clara v̄go Eremitarū

Claram oppidi montisfalconi oriūdam augustini ane religionis eremitarū alūnam. v̄ginē vtiq̄ insignē ⁊ sinceritate vite clarissimā. anno. 1299. apud eūdem montisfalconi spoletane vrbis oppidū animā celo reddidisse ferūt. Que sanctissima virgo tanq̄ certe extitit decorata meritis ⁊ miraculis. vt sanctorū cathalogo pie ascriptam putari possit. De cui⁹ sanctitatis p̄conio hoc vnū referimus testimoniū quod apertis oculis videri potest. quodq̄ de quouis sancto nūq̄ lectitatum vel repertum est. Ea siquidem defuncta in eius corde statim crucifixi ymago clara ⁊ aperta visa est. Cum ipius passionis insignibus in quo etiam tres lapilli eiusdem pōderis inuenti sunt eminentissimū sanctitatis indicium.

Fraticelli de opinione ⁊ heresis eoꝝ. a bonifacio pontifice damnat. ⁊ vbiq̄ diligenti cura perq̄sita exterminari iubet. vñ hermāni corpus eiusdē secte auctorē apud ferrariā. xx. annis sepultū. q̄ ꝑ sancto colebat exhumari ⁊ exuri fecit. Qd̄ malū tp̄e ioannis xxij. diffusum ē. q̄ suis ꝯuenticulis clam initis summis pōtificibus aduersari ceperūt. In antris noctu cōueniētes clerici laudes xp̄iano ritu cantabāt. Quib⁹ media nocte finitis alta voce admonebāt masculus ⁊ feminā carnali copula cōmisceri. Lumib⁹ illico extinctis quēq̄ virū ꝓximā mulierem ꝓsternebat. Et execranda cū infantulo postea nato exercebāt p singulas manus tradebat baiulandus. quousq̄ aīam exulabat. inde assabāt collectosq̄ cineres in vasculū mittentes. vinū superinfundebāt. Quo nouicios ⁊ execrabilibus hmōi consecrandos epotabant. Extant adhuc hmōi crudelissima ⁊ diabolica heresi aliquibus in locis abditis ⁊ vallibus nonnulla conuenticula pertinaciter in sua perfidia permanentes.

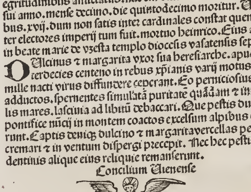
Anno mundi.6504. Anno xp̄i.1305

Linea summoꝝ pontificū
Clemens q̄ntus

Clemens q̄ntus papa.natione vascon⁹.burdegalēsis ep̄s bernardus go/
tho antea vocatus.p̄re bertrādo milite nat⁹.post longā ꝯtentionē ponti-
fex creaẗ.Cardinales eñ coartati a perusinis in cōclaui tandē in hūc bernardū
burdegalensem ep̄m tūc agentē ī gallijs cōuenerūt.Is decreto electionis de se
facto apud burdegallā accepto.lugdunū se ꝯtulit.Et clemētis q̄nti noīe assum
pto.cardinales illuc ad se litteris accersiuit.q̄ oīa facta parandi mora mēse Au/
gusto anni salutis q̄nti terdeciesq̄ centeni accesserūt.Fuitq̄ ea curie translatio
annis septuagintaq̄tuor.Que multas dei eccl̄ie p̄uaricatōnes.multa inuexit
xp̄iano pp̄lo detrimēta.Interfuerūt lugduni pōtificis coronationi philippus
rex francie.carolusq̄ frater suus.in frāciā ex ytalia reuersus.Joannes dux bri/
tannie ⁊ q̄cquid nobilitatis om̄is gallia tūc habebat.Dumq̄ pompa eius cele
britatis ex more ⁊ p̄ vrbē duceret.muri pīna gētiū pressura incubantiū impul/
sa corruit.Cui⁹ casu dux britānie ⁊ multi ignotiores oppressi interiere.carol⁹
regis frater debilitatus.⁊ pōtifex ip̄e adeo in turbā p̄ceps deturbatus ē.vt mi
tra ex capite excussa iaspidē p̄ciosissimū amiserit.Creauit v̄o clemens cardinales ex gallijs tam multos vt
facile tūc coiectura om̄es assequi potuerit.pontificē romanū deinceps nō nisi ex gallicis creari posse.yta-
lie aūt ⁊ vrbi rome visus ē satisfecisse in duobus iacobo ⁊ ioanne colūnēsibus.quos ad capellum ⁊ inte/
grā dignitatē restituit.Ne aūt romani curie absentiā diuturniorē sicut sibi cōscius erat.futurā egreferētes
animo rebellarent.tres cardinales attributa senatorij muneris potestate romā accedere curauit.Quorum
auspicijs ip̄a roma ⁊ ytalia om̄is gubernabaẗ postmodū eius iussu dulcini heresis oppressa ē.ac templa-
rioꝝ religio penitus extincta.venetos p̄pterea p̄pter ferrariā occupatā anathemate notauit.ac sacramenta
interdixit.Idem in florentinos ⁊ lucenses egit.ideo florentini grauissimis exactionib⁹ clerum grauare ce/
perūt.Cū ad cōponendū ecclesie statum animū adiecisset ꝯcilia habuit.vbi clemētinaꝝ liber postea confe/
ctus est.Ubi etiā celestinū papā sub nomine petri sanctis confessoribus aggregauit.Deinceps v̄o varijs
egritudinibus afflictatus.nūc eñ dissinteria.nūc stomachi ⁊ lateꝝ dolore cruciabaẗ.Octauo pontificat⁹
sui anno.mense decimo.die quintodecimo moritur.Uacat tum sedes annis duobus.mēsibus tribus.die
bus.xvij.dum non satis inter cardinales constat quem potissimū deligant.Nec minor quidē discordia in/
ter electores imperij tum fuit.mortuo heinrico.Eius autem corpus in vasconiā patriaꝫ suam defertur.vbi
in beate marie de vzesta templo diocesis vasatensis sepelitur.

Dulcinus ⁊ margarita vxor sua heresiarche.apud vrbē lōgobardie nouariā.cū anno salutis septimo
terdecies centeno in rebus xp̄ianis varij motus agitationesq̄ inciderūt.sectatores vtriusq̄ sexus ad
mille nacti virus diffundere ceperant.Eo perniciosius quo sacerdotes ⁊ religiosos in populorū inuidiam
adductos.spernentes simulātā puritatē quādam ⁊ innocentiā vite p̄ponebant secūdū quā immixti femel-
lis mares.lasciuia ad libitū debaccari.Que pestis duobus annis perdurans.Eos itaq̄ a clemēte romāo
pontifice nūcij in montem coactos excelsum alpibus cōtinentem.fame ⁊ frigore confectos ad vnū sustule
runt.Captis deniq̄ dulcino ⁊ margarita vercellas perduci iubentur.⁊ primo lacerari inde eorum ossa cō-
cremari ⁊ in ventum dispergi precepit.Nec hec pestis omnino deleri potuit.quin adhuc in mōtibus tri-
dentinis alique eius reliquie remanserunt.

Concilium Uienense

Anno domini millesimo.cccxi.kal.Nouēbris
concilium generale in vrbe narbonēsis gallie
viēna celebrari cepit.vt ante fuerat publicatum.in
quo aderāt plusq̄.ccc.ep̄i vltra alios p̄latos de va/
rijs regionib⁹ orbis.Et cum clemens vt satisfaceret
p̄missioni facte regi francie de delēda memoria bo/
nifacij cū rex illum hereticū fuisse p̄bare intēdebat.
conciliū assentire noluit.p̄cessum tñ in regem fran-
cie iniustū declarauit.Statutū fuit q̄ om̄ia bona ⁊
possessiōes q̄ fuerāt templarioꝝ mansioni hospita-
lis hierosolimitani assignerētur.Facte fuerūt in eo
cōcilio ꝯstitutōes generales ꝯcernētes statū religi/
osoꝝ.Et librū clemētinaꝝ a se cōpositū ī eodē vienē
si ꝯcilio clemēs edidit.Petrū q̄ꝫ morroneū q̄ cele-
stinus fuerat in numeꝝ retulit beatoꝝ.In eo ꝯcilio
ad alterius anni medietatē p̄trahens.de subueniē
do hierosolime multa v̄ba fecit.Que ī irritū cecide
re.Et decreta p̄mulgauit extantia quibus de suo
nomine clementinā appellatio perseuerat.

Linea imperatorum
Heinricus octauus

HEinricus eius nois octauus. vel vt alij scribūt septim⁹ (q̄ heinricum lantgrauiū thuringie inter imꝑatores nō numerāt) Comes lucēburgēs (quē ytali comarchū vocāt) cū albertū imꝑatorē ioannes ex fratre nepos interfecisset Electores germani apud franckfordiā ꝯuenientes ī romanoꝝ imꝑatorē āno domini. M.cccviij. eū delegerūt. quē ⁊ aquisgrani germani regni corona ⁊ infulis decorarūt. Legatiq̄ ipi⁹ regis. dux baioarie cognat⁹ ei⁹ et dn̄s guido de namurco frater comitis flandrie cū romanū pontificē auenione agentem adissent petitā romani imperij cōfirmationē. Ea impetrarūt cōditiōe. vt intra biēniū italiā ingressus roma coronādus accederet. Nō aūt pfixi termini finē expectauit heinricus. ſ pmissis in ytaliā oratorib⁹ ad ꝓpinqua alpib⁹ regni germanie loca ytalie cōtinētia venit. Primiq̄ ex ytalis aditi sunt ab imꝑatoris oratoribus florētini. quos imꝑator creatōis sue initio apud franckfordiam dedicerat nois imꝑatorij in ytaliaq̄ ceteris oībus hostes esse. Nā multos cōstat ytalos patria pulsos. psertim gibellinos non etrurie magis quā oīm ytalie regionū. q̄ noua deligēdi creatione etiā apud electores expectata illū magnā victorie ⁊ amplitudinis spem erectū. quid agēdum ꝓuidendūq̄ esset subito edocuerūt. Fuit aūt heinricus imperator vir sapiens iustus ⁊ graciosus. ī armis strēnuus catholicus ⁊ honestus. cōsilio ⁊ animo iuxta potens. Is interea elizabeth alterā wentzeslai regis bohemie sororē. viij. ⁊ .x. annos natam clam iussam ad se venire. apud Spyram ioanni filio suo quatuor ānis minori mrīmonio cōiūxit. Eodē tpe tribus ꝯpatis exercitibus vnū ipe in ytaliā adduxit aduersus brixienses. quos armis cinctos imꝑata facere cōpulit. longobardosq̄ oēs in ptātem accepit. Alterā aduersus comites wirtenbergenses direxit. sacro imperio rebelles. quibus ex. lxxx. castellis ac munitissimis oppidis q̄ obtinebant duo. ⁊ .lx. armis expugnata ademit. Terciū ex frāconibus ac baioarijs cōparatū duce petro archiepō magūtino. cū filio ī bohemiā misit. Transgresso interim alpes heinrico thaurinēses ad q̄s primū descensurus erat. populariter obuiā ꝓfecti sese ⁊ vrbem eius arbitrio pmisere. Pariter fecerūt astenses q̄bus vrbibus rex vicarios dedit. Exinde papie comes symon collubianus vercellaꝝ antonius laude vrbiū primarij ciues heinrico occurrētes vicarios acceperūt. Et scaligeri veronēses obedientiā polliciti sunt. mediolanū vrbem familie due turriani ⁊ vicecomites potentatu pares gubernarūt; guido turrianus guelfe. matheus vicecomes gibelline factionum pncipes erāt. Heinrici aūt exercit⁹ vrbi appropinquās vtrosq̄ terruit. Ea intelligēs heinricus pacis cōstituende auidus vrbē ab vtrisq̄ publico cōsilio in dn̄atum accepit. Leupoldusq̄ austrie dux cū germanorum cohortibus vrbi psidio est impositus. Heinricus interim ferream imperij coronolā nō modecie vt debuit ſ mediolani recepit. Interea dn̄s heinricus primū oppugnāda post euertenda brixia occupatus est. Oratores quos ad venetos miserat redeūtes paratam esse retulerūt. eam rempub. nauigiū quod postulasset pbere. quo ad regiones vrbi rome ꝓpinquiores cū omni exercitu transportarētur. Per qd̄ item temp⁹ veronēses vicentini ⁊ patauini ⁊ taruisini missos ad se vicarios acceperūt. Ipe deducētibus q̄ apud eum assidui erant amedeo sabaudie comiti ⁊ pisanoꝝ genuensiūq̄ oratoribus p placētinos genuā se contulit. At heinricus cum mensem terciū genue egisset maris quā expectauerat tranquillitate oblata triremibus quadraginta genuensiū saonensiūq̄ pisas petijt. Equitatu terra per lucenses premisso. Rome deinde coronat⁹ tres eīn cardinales dicūt historici a clemente romano pontifice legatos romā venisse. Heinricū apostolica auctoritate coronaturo. a cardinali hostiensi ⁊ pratensi coronam accepit. Renitente Roberto rege neapolitano. florētiā inde obsidiōe artissima cinxit. Pisas senasq̄ in ptāte habuit. robertum regē priuatū regno ꝓnūciauit. Et hinc classem in illū nauigare iussit. Tandem imꝑator incidit in egritudinē. ex qua vt cōualesceret. medicoꝝ consilio balnea adijt maceratensia. cū autem ea balneoꝝ lotione minus recreari ac conualescere videret. medicis item consulentibus purioris aeris loca petere voluit. Itūq̄ est boncōuentū qd̄ oppidū duodecimo a senis miliario distans. dum obsidione incipit premere diem obijt. Signa veneni in cadauere apparuisse multi scripsere. Ptolomeus vo lucensis affirmat veneno eū perisse a pdicatoꝝ ordinis fratre in eucharistia dato. Aliusq̄ addidit id florentinorum industria factum esse. quicq̄d ei rei veritas habeat. satis supraq̄ certum est. non magis florentino ⁊ lucensi ac ceteris eius secte etruscis. quā roberto regi salutem in ea morte quesitam esse. Multis vo econtra ea mors incomoda perniciemq̄ attulit. cui⁹ corpus in vetusto ac nobili pisaꝝ templo sublimi loco post aram maiorem amici condiderūt. Fuit aūt animo magnus. ⁊ non infima (si longiori vita functus fuisset) egisset. imperauit solum annis quinq̄ ⁊ mensibus octo. quo mortuo vacauit imperium anno vno.

FEcerat romani imperij ante hūc heinricum quo ad rem ytalicam vacatio. vt omnes pene vrbes solite imperio parere tyrannis eodem pene capitaneatus titulo appellatis subessent. Nanq̄ tres ātea imperatores ab accessu in ytaliam abstinuerant. vt nō ab absurde imperium vacasse ytali dicant. hinc verona scaligeros. montua passerinos. padua carrarienses habebat. Et marchiones astenses quos anno aīn sexagesimo salinguerra eiecto ferrariam pro ecclesia administrasse ferunt.

Ordinis templariorum extinctio

Ea tempestate cum adhuc Clemēs pontifex cū curia morā hrēt in ciuitate pictauiēsi. rex frācie seductus (vt fertur) ab officialibus suis. pōtificij denūcians mgr̄m templi ꝛ mansionis suosqꝫ frēs q̄busdā erroribus infectos. ꝛ scelerib⁹ inuolutos eē̄. Maiores ei ma li fomes tēplarij mul tis an̄ ān̄is in asie bellis q̄ aduersus īfideles gesta sunt cōuicti oīm pniciosissimi. xp̄iani em̄ spernentes blasphemātesqꝫ ac penitus derīdentes .p q̊ pugnare ꝯsueuerāt: eos turcis ꝛ sarracenis ꝯsensisse. ꝛ nr̄oꝝ expeditionib⁹ fuisse aduersatos ꝯstitit. Vn̄ multis eorū vario affectis supplicio ceteri om̄es p̄lijs redditibusqꝫ ꝛ bonis q̄ possidebāt amplissimis spoliati sunt. q̄ ptim cōcessa sunt rhodijs hierosolime hospitalarijs. ptim noua attributa religionibus in hispania aduersus sarracenos beticā olim nūc granatā incolētes a pontifice institutis. Quātū aūt ordo templarioꝝ (vt in supioribus p̄missum ē) augebat tantū nūc minuebat ꝛ sanctitas. iacobus burgūdus origine ꝛ ex dominis molay genit⁹ ingentis animi ad templariorū militiā se cōtulit. In qua p̄fect⁹ prioratui ditissimo moriēte mgr̄o interuētu principū in magisteriū sublimatus emicuit. Actūqꝫ ē vt philippi frācoꝝ regis ei⁹ filiū ex sacro fonte susceperat indignatoem incurreret. Quo eo ventū ē. vt pmittente clemente pōtifice summo tēplarioꝝ primates om̄es. vna ꝛ eadem die. philippi iussu. p omne suū regnū capti detinerent. vna cū iacobo ordinis tā ingentis mgr̄o. Et inde presidijs regis occupata oppida. thesauri ornatus oēs. cū om̄i suppellectili ī regiā ptātem redacti. captiuiqꝫ deducti parisius. Quibus diu suatis in vinculis cuꝫ varia ꝛ obscena obiecta essent. ꝛ frustra cūcta negātib⁹ Rex iratus magistro cū tribus socijs resuato. ceteri dānati incēdio. Verꝫ palis alligati ꝛ an̄ oculos staret ignis ꝛ carnifex. quāto cruciatu paterētur miseri voces ī celos ostēdebant. se veros xp̄ianos aiebāt ꝛ sanctissimā eoꝝ fuisse religionē. Jacob⁹ deīn cū tedio diuturni carceris esset attrit⁹. lugdunū deduct⁹ ꝛ exortationibus varijs suasus. Quedā ex oppositis clemēti summo pōtifici ꝯfessus ē. Ideo retract⁹ pisius dū corā duob⁹ legatis ex latē sn̄ia legeret. Ipe cū vno ex socijs q̄ delphini vienēs frater erat. se mori dignū .ptestatus. nō q vnqꝫ q̄ legebāt ppetrasset. hinc tm̄ in deletōem tēplarioꝝ sn̄ia sbsecuta. Jacobus cū fr̄e delphini ad suppliciū deduct⁹ q ambo rege spectāte intrepide ꝛ ꝯstāter sbire. nil aliud q̄ꝫ q̄ dudum occubuere testātes.

Trusianus medicus plusqꝫ cōmentator

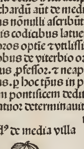

Trusian⁹ medic⁹ florētin⁹ thadei medici auditor. tēpestate hac. q̄ plusqꝫ cōmentū sup tegni galieni mira doctrina ꝯscripsit. Hic qꝫ cū in practica artis medicine (vt multi ferūt) infortunatū se ꝯspiceret. religioni se totū dicauit. Et carthusiensiū ordīs hitū accipiēs. corthusin⁹ effect⁹ ē monachus.

Richardū aūt de media villa theologū eruditissimū ordīs mioꝝ ijsdem tpibus nōnulli ascribūt. Cui tanta ingenij magnitudo fuit. vt nulla lr̄atura ei in diuinis codicibus latuerit. Qui ꝛ īter multa ingenij sui monimenta. quatuor sn̄iaꝝ libros optīe ꝛ vtilissime explanauit. Extāt qꝫ ꝛ mlte ei⁹ postille ꝛ alia mlta

Jacobus de viterbio ordīs heremitaꝝ sancti Augustini sacre pagine celeberrimus .pfessor. ꝛ neapolitane ecclesie archiep̄us dignissimus. ꝛ virtutū oīm decoratus. p hoc tp̄us in precio ex̄ns tractatum de regimine xp̄iano ad Clementem istum pontificem dedit. ac magistrū sentētiarū egregie exposuit. Et quodlibeta quatuor determinauit. Qui cū acri ꝛ torso ingenio habitus esset. speculatiuus doctor appellatus est.

Richard⁹ de media villa

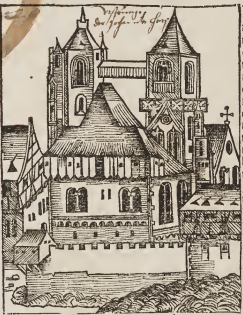
Anno millesimo. cccxiiij. Tres sil' lune in celo apparuere. Et fulgor queꝫ dicūt Cometēqꝫ aq̄lone v̄sus apparebat q̄si ad finē v̄ginis trib⁹ mēsibus. Et eodē ān̄o eo deficiēte in mēse nouēbri obijt rex francie philipp⁹ q̄ ān̄is. 29. regn̄uit. Cū īvenatōe aper īter crura eq̄ quē rex eq̄tabat se īgessit. ex q̊ de eq̊ cadēs paulo post mortu⁹ ē. Hic fuit pulcerrim⁹ hoīm sui tpis. statura magn⁹ optīe ꝯposita hn̄s mēbra. Verꝫ dedit⁹ corporeis oblectamētis precipue venationibus curaꝫ regni suis relinquēs quibus nimiuꝫ credens. mlta in regno incōmoda sunt secuta. Is post se reliquit tres filios scilicet Ludouicum regem nauarre. Philippum co-

Cometa

militem pictauieñ. ⁊ carolū comitē marchie. omnes hij tres pauco tpe reges francie fuerūt. viri pulcherrimi ⁊ in vxoribus eoꝝ male fortunati. Ludouicus habens vxorē filiā ducis burgundie quā strangulare fecit. Philippus vxorē quā repudiauerat reassumpsit quia multū eā amabat. Carolus vxorē in carcere detinuit. Ad hanc infelicitatē puenisse opinant᷑ quia in gradibus ꝓhibitis ꝯtraxerunt. vel ob iniuriā genitoris philippi ppetratā in captura bonifacij pape.

Ordo rhodioꝝ militum principum

Rhodus insula cuius descriptionē supra pfecim⁹ licie opposita hoc anno. 1308. in xpianoꝝ ptātē deueniens religioni btō iohāni dicatis auctoritate pōtificis ꝯmendat᷑. Hij nempe religiosi cū therosolima omnino deperdita esset ⁊ templarij in magnos errores ꝓlapsi a romano pontifice fuissent extincti in eam insulā sese recipientes turchos eius dños eiecerūt. necq vllo pacto turchoꝝ viribus hec insula restitisset. nisi religiosi milites. qui vt dictū est beato iohanni dicati eius insule curā suscepissent. ⁊ vrbē pene dirutas instaurantes ⁊ desolatā xpianoꝝ suffragijs instaurauerunt. naualiacq ⁊ classes reformātes. nō solū insulam ipsam tutati sunt s᷑ cipris ⁊ alijs finitimis xpni colentibus magno ꝑsidio fuerunt. quoꝝ virtute quicqd in oriente nostre religionis est xpo seruatum fateri licet. Ipsis igit᷑ militibus fide ⁊ gratia ac religione clarissimis xpianam fidē ꝓfessionis voto ingēti virtute tutantibus templarioꝝ bona p pōtifices ⁊ alios orthodoxe fidei principes addita sunt. Postmodū deuotione pmoti etiā regulam beati augustini ꝓfiteri sponte voluerunt. quā ob rem ⁊ a summis pontificib⁹ romanis ⁊ priuilegijs ⁊ beneficijs plurimis ecclasticis honorati sunt. Soldanus egypti dñs toto quīnēnio armata classe cū eos vexasset maiora ptulit q̄ intulit dāna. Turchi etiā quatuor vicibus diuersis temporib⁹ eorum agros inuaserunt. sed maximam cladem reportauerunt. Nouissime mahumetus turchoꝝ imperator grauiter aggressus. de quo in sequentibus mentio fiet. ferunt rhodios quoddā castellū sancti petri nominatū munitissimū habere quod magno sumptu custodiunt. vbi xpiani de manibus turchoꝝ fugientes sepe saluant᷑. in quo milites canes nutriunt ⁊ noctu extra castra emittunt. de quibus dicitur q christianos odore cognoscant. eosq aduentantibus blandiunt᷑ turchos aūt latratu prodant ⁊ morsibus insectentur.

Johannes rex bohemie

Iohannes heinrici impatoris filius. cui genitor elizabeth alteraz wentzeslai sororem matrimonio ꝯiunxit. regno bohemie deinde potiri meruit. eoq regno suscepto .35. annis regnauit. vir certe bonus ⁊ multe beniuolentie insignitus. ⁊ potenti manu regnū gubernauit. ⁊ patre in ytalia agēte apud germanos vicario nomine administrauit imperiū. Patre vō defuncto cū plurime ytalie ciuitates ei sese dedissent, penetrauit alpes cū exercitu. easq nō paucis annis tutatus est. Brixia eñ bergamo. luca. parma. regio ⁊ mutina atq alijs vrbibus potitus est. quibus in ꝓtectiones susceptis illas ⁊ arcibus ⁊ menibus munire studuit. ⁊ in bergamo arcem munitissimā adhuc extantem edificauit. Post hec egra a iohanne recepta est. ⁊ vratislauensiū ciuitas quam dux slesie occuparat heinric⁹. ⁊ alie ciuitates slesie ei subijciūt᷑. Gerit ⁊ aduersus australes belluz in quo victor iohannes suos milites preda nō modica ditat. A rege francoꝝ postremo aduersus anglicos in auxiliū vocat⁹ prelioq memorabili se immiscuit in q̄ cū multis militibus cesus interijt. Relicto filio carolo qui tū vnum ⁊ .xxx. annos agebat.

Dantes poeta

Dantes aligerius patria florentinus vates ⁊ poeta ꝯspicuus ac theologorū pcipu⁹ tempestate istac claruit. Vir in ciues suos egregia nobilitate venerandus. qui licet ex longo exilio damnatus tenues illi fuissent substātie semper tñ phisicis atq theologicis doctrinis imbutus vacauit studijs. vnde cū florētia a factione nigra pulsus fuisset parisiēse gymnasium accessit. ⁊ cum circa poeticam scientiam eruditissimus esset op⁹ inclitū atq diuinum lingua vernacula sub titulo comedie edidit. inq oīm celestiū terrestriūq ac infernoꝝ ꝓfunda cōtēplat⁹ singl'a qq historice allegorice tropologice ac anagogice descripsit. Aliud q3 de monarchia mōi. Hic cū ex gallijs regressus fuisset friderico arragonēsi regi et domino cani grandi scaligero adhesit. Deniq mortuo cane principe veronē si ipe apud rauennam Anno dñi. 1321. etatis sue quinquagesimo sexto diem obijt.

Gesta ea tempestate in italia

Marchio estensis qui ferrariā ꝓ ecclīa administrauit. mutine ⁊ regio vrbibus post annū iubileū frena posuerat ad tātū deuenerat potētatū vt sc̄ōs carol⁹ rex neapolitan⁹ beatricē filiā ex maria regina vxore susceptam Azzoni tunc marchioni dederit in vxorē. Cuius matrimonij honore ⁊ letitia azzo haud q̄cꝫ diu gaudere potuit. Anno eñ quinto a iubileo ⁊ eius matrimonij primo friscus quidā adolescens quē ex aliena vxore sibi filiū esse dicebat cū dolo captū in carcere mori coegit. ⁊ ferrariensib⁹ nōnullis epōqꝫ in p̄mis adnitētib⁹ ferrarie mutine ⁊ regij dominiū obtinuit. Rogatiqꝫ veneti copias frisco auxiliares cū nauigio immiserunt. castellū eñ thealdū noīe ponti erat impositum quo padus ab vrbe in ripā transmittit̄ vie cōtinentē bononiā pducenti. quod castellum absqꝫ nauigio capi posse friscus diffidebat. Eos motos cum intellexisset cardinalis cognomie pelagura quē clemens pontifex bononiā legatuꝫ miserat venetis sub anathemathe cōminatione vt a re ferrariensi abstinētes copias inde deducerent. Hijqꝫ machinis interea castello thealdo appulsis, ⁊ nauibus ferrariensiū qui ꝓposito de vulgi consuetudine mutato populi ⁊ ecclīe dominiū acclamabant vbiqꝫ incensis. partē q̄ꝫ vrbis ponti contiguā ceperant. nec prius exaudiri inter p̄lij tumultum legati iussa potuerunt q̄ꝫ pons a venitis igni ferroqꝫ interruptus ⁊ castellū thealdū fuerit occupatum. Friscus interea populū sibi rebellem domare agressus rinaldo quodā de marcharia equitū ductore opa crudeliter nauante fretus ferrariā pene mediam incendit. sedato parump a venetis tumultu deditione illis excluso frisco facere consenserunt. Tuncqꝫ ferrarienses tanq̄ꝫ in subiectionē accepti a motib⁹ temparunt. Pelagura legatus interim cruce signandos propositis auctoritate ap̄lica vite eterne premijs venetos ferrariensesqꝫ bononiā cōuocauerat. ⁊ pontifex clemens q̄ntus venetis publice apud auinionem excōmunicatis interdixerat sacris. quos vbicūqꝫ reperirent̄ capi iussit pro seruisqꝫ venundari. quā ob rez factū est vt apud londonū flandrensesqꝫ ⁊ galliorꝫ loca multi valoris venetorꝫ mercimonia in predā a locorū dn̄is fuerunt direpta. Miserat item clemens pontifex romanus p̄ter pelladurā legatū duos q̄ꝫ in ethruriam cardinales vi eius prouincie motus bellaqꝫ cōponerent.

Robertus rex

Robertus caroli secundi sicilie ⁊ apulie regis filius. patre defuncto in regnū succedens regnauit annis. 33. rex certe inclitus ⁊ virtutū omniū singulare decus. quiqꝫ ⁊ a multis tū oratoribus tūqꝫ poetis titulis plurimis fuerit decoratus. Eo ꝙ p̄ter equitatū ⁊ rei militaris disciplinā quibus plurimū valuit. etiam inter ceteros sui temporis egregius theologus ⁊ ph̄us. ac singularis medicine p̄ceptor haberet̄. ⁊ nō modo his cōtentus ſ; etiā cū esset etate grandeuus ⁊ senex etiā in poesi franciscū petrarcham audire voluit. Hic regni titulis a clemente papa in auinione rite susceptis ex gallijs bononiā ad legatū pelagurā profectus quē ecclīe nomini tumultuanti ferrarie p̄fecit. inde neapolim iturus virū insignē p̄sidio reliquit. Verū cū iohannē fratrē cōtra heinricū imp̄atorē romā misisset heinricus ira succensus robertū maiestatis reū fecit ⁊ regno priuauit. que res a clemente pontifice improbata fuit. Deinde genuensium vrbem in potestatem recepit. Tandē nullo supstite sibi filio moriēs andreā hūgarie regē nepotē suū post se regnare p̄cepit. licet ioanna ei⁹ soror regnū semp administrare voluerit.

Canis scaliger

Scaligerorum dominii principium

Canis scaliger qui ex rebus strennue gestis magnus cognomento appellat⁹ est. Alberti scaligeri capitanei filius. Vir vtiqꝫ magnus ⁊ rebus bene gestis clarissimo p̄conio insignitus. Verone sibi dominiū vendicās regnauit annis ferme vigīti. quā certe tāta iustitia sapientiaqꝫ ac pietate gubernauit vt etiā picenū siue romandiolam omnē potius bonitate sua q̄ꝫ alijs armis aut missilib⁹ sibi subegerit. Erat nanqꝫ multe eloquentie princeps comesqꝫ phuman⁹ necnō ⁊ in omnes liberalis atꝫ doctorꝫ virorꝫ tū ecclīasticorꝫ tūqꝫ oratorꝫ ⁊ historicorꝫ ac poetarꝫ assidua familiaritate coniunctus. Inter quos dantē florentinū poetam ob eius doctrine p̄stantiam magnis honoribus sp prosequi voluit. Tandē cū vrbē veronam maximis edificijs illustrasset Anno dn̄i. 1329. die. 22. iulij sine virili prole deficiens duobus nepotibus alberto scilicet ⁊ mastino fratribus vrbis dominiū concessit. Eius corpus cunctis collachrimantibus cū maxima funeris pompa apud templum iuxta vrbis forū sepultū fuisse constat. vbi supra templi ipius valuas adhuc pmagnificū extat sepulchrum sua ymagine ⁊ epigrāmate notatum.

Ludouicus rex

Ludouicus philippi regis francorꝫ filius post patrem regnare cepit ⁊ regnauit annis duobus. vir quidem catholicus ⁊ xp̄iane religionis amator. qui suscepto regno post annū p̄sentiens sparsos p diuersa gallie oppida diu delituisse. eo ꝙ in conclaui apud carpenteratum de pontifice deligēdo seditiōe orta duo ex cardinalibus interfecti fuissent statim eos in vnū coegit. ⁊ vt lugdanū congregarent̄ pro futuro pontifice deligendo suasit. cuius sanis consilijs annuentes iacobuꝫ portuensem ep̄m elegerunt. quo quidem anno cū pontifex esset elect⁹ ipse rex finem vite sue fecit. relicto in regno Johanne filio paruulo. qui puer diebus tantum viginti regnauit.

Carrariensium regni principium

Marsilius carrariensiuꝫ princeps

Marsilius carrariensiuꝫ nobiliũ princeps. cũ patauij dñatũ desumpsisset ⁊ in ea nõ tirannice ẜ paterne pluribus annis regnasset. magni canis scaligeri vecitus potentiã eidem vrbis dñatũ sponte cessit. sed ⁊ sequenti anno cane ipso defuncto post tridie ab integro vrbem ingressus dominiũ reassumẽs. x. annis regnauit. vir certe mansuetissimi animi ⁊ regie vrbanitatis insignitus ac multis virtutibus decoratus. qui cũ sine virili prole defecisset vbertino patrueli ex testamẽto omnem suam hereditatem reliquit.

Anno dñi M.ccc.x. ciuitas ipa veneta tumultũ sensit. Cũ buiamons rex nouarꝫ cupidus vna cũ querinis ⁊ basilijs regnũ affectans maximũ tumultuꝫ in vrbe excitauit ꝯ petrũ grandenigũ ducẽ. ẜ eiꝰ ꝓuidentia cito vrbi quies data illi de domo quirinorꝫ cũ eorũ sequacibꝰ e ciuitate pulsi destructis eorꝫ domibus. hec fuit prima destructio familie facta venetijs ex partialitatibus. Principaliores cũ duobus florentinis decapitati sunt. ideo cõsiliũ decezvirale in vrbe inchoatũ fuit. Deinde cũ iohannes sorantius ducatũ venetorꝫ rexit iacobus quirinus et marinus barocius viri ꝑpotentes ⁊ domi nobiles rempublicã subuertere tẽptassent. ꝓditione coniuncti capitali sñia puniri fecit. quibus cesis ad ꝑcauenda in futurꝫ malũ sex ꝓcuratores sancti marci ex senatus consilio cõstituti sunt qui rẽpublicã diligẽter curarẽt. Hic dux prudẽtissimꝰ. et timorate conscientie vir sciens venetos omnes ꝓpter ferrarie occupationẽ vt ꝑmissum est anathemate notatos. dimissa ferraria absolutionis beneficiũ sibi ⁊ omnibus impetrauit.

Arnaldꝰ de villa noua

Arnaldus de villa noua ꝓuincialis magnus philozophus. parisius dogma suũ exercuit. ⁊ ꝑ ꝓphetiam danielis ⁊ sibille erithree ꝓbare nitebaẜ aduẽtũ antixpi ⁊ ꝑsecutionẽ ecc̃ie futurã esse. inter M.ccc. ⁊ M.cccc. dñi annũ ferme ĩ M.ccc.lxxvi. anno adesse. Sup ea re librũ edidit. cuius titulus de speculatione aduentus antixpi. Is tñ reprobatus ⁊ quasi hereticus reputatus. Cũ magros parisienses cõplurimos aduersarios habebat verens ne ad manus inquisitorꝫ deueniret clam auffugit ⁊ ꝓfectus in siciliam. qui tandẽ missus a friderico rege sicilie ad papam in mari mortuus est. Dixit em̃ xp̃s. Nõ est vestrũ nosse tp̃a vel momenta que pater posuit in sua potestate. Vñ omnes volẽtes determinatũ tẽpus in his assignare aduentus scꝫ xp̃i vel finis mundi erronei reperti sunt.

Philippus ludouici francorũ regis frater. Johãne eiusdeꝫ ludouici filio defuncto ĩ regnũ succedẽs regnauit annis q̃nq̃.

Petrꝰ de abano ꝯciliator

Petrus apponus seu de abano paduensis patria patauinꝰ medicus celeberrimus ⁊ philozophus oĩ etate admirandus ⁊ peripateticus italicorũ oĩm illustrissimus. parisiensi ciuitate doctor celeberrimus librũ ibidem discolias in medicina sedantem. inchoantẽ. conciliatorẽ fama cognitũ tandẽ in ꝓpria euganea vrbe feliciter termĩauit. Hic anno legis gratie. 1310. ꝓfundissimũ illud pro pleumatũ aristotilis cõmentariũ edidit. ꝓpter cuius intentũ constantinopolitanã vrbem vt grecũ disceret ꝑmeauit. quo tandẽ instructissimꝰ multa galieni volumina nõ parũ medicis accomoda ex ydeomate greco transtulit in latinũ. Hic sub regie vrbis padue cõmuni ꝓplorũ regimine floruit. liberaliũq̃ omniũ peritissimus. pater in astronomia. in qua plurimũ enituit. Lucidatorẽ inquã opꝰ grauissimũ ꝯpilauit. scripsitq̃ iohãni pon. ro. librũ de venenis pulchrum. Ac mesue librũ in medicinis mancũ a corde vsq̃ ad calcẽ ꝑfecit. ferunt quidẽ hunc magicum maximũ fuisse ⁊ multa ꝑ eandem artem ostendisse.

Dynus medicus

Dinus de garbo medicus florentinus his temporibus claruit. qui cũ brunũ patrem in arte cyrurgie medicum habuisset illum in phisica erudiendum thadeo florentino medico tradidit. qui adeo eruditissimus euasit vt vtilissima in auicennã ediderit ꝯmentaria. Scripsit ⁊ in galienũ de malitia complexionis diuerse. Atq̃ in hypocratem de natura fetus. q̃n ⁊ in philozophia ac medicina varias ⁊ pulcherrimas questiones.

Gentilis medicus

Gentilis fulginas perusinus ꝑstabilis sapientie medicꝰ hoc ipo tp̃e diui ꝑteriti medici nõ inferioris ingenij aut fame fuit. q̃ potissimũ eius accuratissimi cõmentarij in auicenne libris testimoniũ ꝑhibẽt. fuit em̃ subtilissimꝰ rimator verborũ auicẽne Hic etiã ꝑter ꝑdictos cõmentarios ꝯsilia varia etiã cõtra pestem composuit. ac questiones ꝑcipue de ꝑ̃dibus medicinarum ac alias subtilissimas disputauit.

Matheum aũt siluaticum medicũ mantuanum genere nobilissimum hisdẽ temporibus floruisse constat. eo q̃ ad robertum sicilie regem ⁊ medicuꝫ diuinum opꝰ de oĩbus simplicibus medicinis ⁊ earuꝫ ꝓprietatibus dederit. ac alia quedam edidit.

Linea summoꝝ pontificū
Johānes vigesimussc̄dꝰ

Benedictus duodecimꝰ

Anno mundi. 6516. Anno xp̄i. 1316.

Johannes vigesimus secundus papa. iacobus caturcensis antea vocatus. Ep̄s portuensis post longā vigintitriū cardin aliū altercationē lugduni in monasterio fratrum predicatorum pontifex creatus. Quo anno salutis decio sexto terdeciesqꝫ centeno ro. ecc̄ie cardinales philippi pictauoꝝ comitis lodouici francoꝝ regis germani fratris opera vel potius violentia apud lugdunū inclusi pontificatus vacationi supra duos annos ꝯtinuate finē imposuerūt. et nonis septēbris in ecc̄ia cathedrali coronā pontificatus accepit. Inde vo aue monē cū curia profectus octo cardinales in ieiunijs quatuor tp̄m. aduentus dn̄i creauit. quoꝝ de numero fuit iacobus caturcensis eius ex sorore nepos. et iohānes caiectani e gente vrsina. qui primo pontificatus anno requisitus lodouicū bauarie ducē in regē electū cōfirmare ideo recusare dixit ꝙ p̄ter admissum in consobrino secū in controuersia electo scelo multa p̄sumpserat facere et concedere. Impatoris ro. legittime p gradus oēs instituti excedentia potestatem. Vir vtiqꝫ doctissimꝰ et multa prudentia decoratus et doctoꝝ viroꝝ amātissimus. Ecclesiā tolosanā quā vnice dilexit ad archiepatū transtulit. Cuiꝰ q̄dem castella sex in ciuitates erexit. Adeo p̄terea rebus nouis pontifex ip̄e studuit vt simplices ep̄atus bifariā diuiserit ac diuisos in vnū redegerit. et abbatias in ep̄atus et ep̄atus in abbatiā vicissim trāstulerit. Hac tn̄ gratitudie vsus est ꝙ clementinaꝝ editionē confirmauit. Ordinē grandimontensem quorundā improboꝝ factionibus labefactatā in meliorē formā redegit. amputatis his que ordini obessent. additisqꝫ institutionibꝰ quibusdā quibꝰ tanta religio cōstaret. Cesaraugustanā eccl'iam cū admodū diligeret in metropolitanā erexit quiqꝫ cathedralibus ecclesijs ex vndecim que tarraconensi subsunt huic assignatis. Instituit et nouū ordinē militū. Et cū multa probe egerat rē ecc̄iasticaꝝ cōcernentia. thomā vnū erphordensem ep̄m. et alterū thomā aq̄nate p̄dicatoꝝ rū ordinis anno pontificatꝰ septimo in numerū retulit sanctoꝝ xp̄i dn̄i confessoꝝ. Eo qui secutus est anno salutis duo de trigesimo terdeciesqꝫ centeno lodouici bauarie ducis electione abrogata in illū tanqꝫ ecc̄ie rebellē ac scismaticum censuras exercuit. multos deniqꝫ hereticos damnauit. Et p̄sertim glosulā quandā fratris petri qui ꝯuentum ad imitandā xp̄i pauꝑtatē aīauerat. affirmātes xp̄m eiusqꝫ discipulos nihil priuati vel cōmune habuisse. de quoꝝ numero multi damnati et exusti sunt. Tandē anno etatis sue nonagesimo morit̄ auenīōe pontifitatus decimonono anno mēse q̄rto. relicta in thesauris tāta vi auri q̄ꝫtam nullus ante se pontifex.

Anno mundi. 6534. Anno christi. 1335.

Benedictus duodecimus papa patria tholosanus ordinis cisterciensis iacobus antea vocatus sctē p̄risce cardinalis. Cū iohānes pontifex anno salutis quarto tricesimo terdeciesqꝫ centeno defunctꝰ est ad dieqꝫ abinde sextū decimū in pontificē ē assumptus auenione. Qua celebrata legatione cardinalis vrsinus auinionē applicuit. Benedictusqꝫ in pontificatu nihil duxit antiquius q̄ꝫ ꝓmulgatas a iohāne in ludouicū censuras obrogationēqꝫ repetere ac cōfirmare. Per que tp̄a principes ꝑplicꝫ in italia bello socij hinc pōtificis morte audita in vrbis bononie ad suas ꝑtes accessione elati oīa p̄sumebāt. q̄re vrbes quatuor q̄s solas in romane ecc̄ie reuerentia iohānes bohemꝰ rex p̄sidijs cōseruabat. inter se ꝯstitutis federibus sunt partiti vt parma scaligero. regiū gonzage. mutina estensi. luca cederet florentino. At pōtifex veritus ne vacante impio italia ab aliquo externo hoste inuaderet. Luchinū vicecomitē iohannemqꝫ eius fratrē archiep̄m mediolanensem. mediolani aliarūqꝫ vrbiū quas possidebant vicarios instituit. pariqꝫ forma mastinus scaliger verone et vincencie. Guilhelmꝰ gonzaga mantue et regij. Albertinus carraria padue. Et opizo estensis ferrarie mutine et argente vicariatū auctoritate ap̄lica habuerūt. Et quia porcio estensi data iuriū esset romane ecc̄ie censum illi decē milia aureos imposuit annis singulis p̄soluendū. Semel aūt in toto pontificatu sui tp̄e sex p̄sbiteros cardinales creauit. viros egregios nō de sua stirpe. sed vndequaqꝫ ad tantā dignitatē vocatos. Tante p̄terea constantie fuit vt dimoueri a recto vel vi vel p̄cario vel pollicitationibus nunqꝫ potuerit. bonos eīn diligebat et vicissim malos ac sceleratos aperte odio habebat. Componere item pacē inter philippū francie et eduardū anglie regem sepe temptauit p legatos ac frustra. Pontifex aūt rem sepius temptatā omittens edes pontificias cū turribus et pomerijs īchoauit ac ꝑfecit. suoqꝫ iussu impensaqꝫ basilice sancti petri tectum restituit. quēadmodū epigramma ad eiꝰ statuā ī eadē basilica positū īdicat. Morit̄ aūt pōtificatꝰ sui āno. vij. mēse. iij. die. xvij. Multā vi auri nō cognatis suis affinibus sed ecc̄ie reliquit. In morte aūt optimi pōtificis et doctissimi omnes vere collachrimarunt. Eius tales fuerunt sententie. Talis esto filius quales gnatos habere cupis. malus mortē bonus aūt magis viciū formidat. Que scis legendo serua. que nescis legēdo disce. Eque turpe est carere amicis et eos sepe mutare. Optime conseruant̄ amici si p̄ces eoꝝ cogitant.

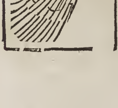
Linea imperator
Ludouicus bauarus

Fredericus

Ludouicus quartus filius lodouici ducis bauarie. anno dñi M.ccc.xv. a quibusdã electoribus p cõtentionẽ electus impauit annis.xxxij. Heinrico em̃ mortuo in germania electores aquisgrani ɔuenientes duos in controuersia ad imperiũ delegerunt inter se consobrinos. Ludouicũ bauarie et fridericũ austrie duces. Bello qȝ inter eos orto. id durauit annis octo. tandẽ copijs de repente contractis plio inter muldorff et ottingen i quodã prato ɔcurrerũt in quo cedes vtrinqȝ s in australibus maior fuit. fridericusqȝ supatus et captus in carceres est coniectus. Deinde benignitate lodouici dimissus ea cõditione vt decetero nullus ducũ austrie p adipiscẽdo imperio ɔtra duces baioarie se opponat. Verũ pmissi imemor a titulo regni nõ abstinuit. Ludouicus quoqȝ ea elatus victoria p ĩpatore illico sese gessit multa dispo nens concedensqȝ que confirmatũ coronatũqȝ decuit ro. pon. consilio iudicioqȝ sb ijcere. Ardentibus em̃ dissidijs atȝ bellis italie ciuitatibus faces imperatorie auctoritatis addidit. nulla põ. ro. autoritatis habita ratione. Primũ tamen omniũ ex lombardis matheũ vicecomitẽ galeaciũqȝ marcũ. Luchinũ iohãnẽ et steffanũ filios ita fouit vt ab vrbis mediolani tirannidẽ tũc primũ ipudeci⁹ ceperint aspirare. Romã igit profectur⁹ vicecomites oĩno sibi beniuolos fecit vt eis adiuuantibus imperij titulos facilius cõsequi posset. At Johannes pontifex viceconites et ludouicum imperatorem cũ guelphos opprimebant anathematbe notauit. Reuersus ludouicus in germaniam ad exercitũ congregandum paulopost cum maximus copijs denuo ex germania pfectus tridentum venit vbi rursus mediolanũ petijt atȝ ibidem a guidone petramala epõ corona ferrea coronatus est. Jnde cũ in brixianos duxisset et in graciã susceptos in ethrurã accessit. vbi a castrucio lucensi dño magna humanitate exceptus est. Romam tandem peruenit vbi ingenti exultanti qȝ rome acceptus fauore coronationẽ tã diu distulit. quoad pceres et vrbium ytalie oratores qui ɔtinue confluebant oẽs aduenisset quoadhuc pompa pridem ad omnia templa basilicasqȝ vrbis destinata. Et ad ei⁹ accessum inchoata laterani die pfixa quiesceret. quo die kalendaꝝ iunij nona nõ quidem sarra colũnensis quod florentinoꝝ habent monimenta. Sed steffanus senior et sarre tunc pueri genitor iussu cleri ac populi. anno domini.1327. corona illum insignuit. Vrbem em̃ romam duo primarij nobiles ex ijs quos nunc barones appellant sese regis romanoꝝ vicarios dicentes gubernabant. Eratqȝ is annuus magistratus a romano senatu creatus. gessit tamen magistratũ illũ qñqȝ vnicus. qui dum abesset alius sustinebat. Ea ornatus imperij corona suasu romanoꝝ aggressus est rem nephariam. Erectũ in antipapam petrũ corbariensem ordinis minoꝝ debita romano pontifici reuerentia adorauit. Jõ romani historici eũ inter ĩperatores nõ numerãt et cognomĩto bauarũ appellãt. Johannes igit pontifex a cõmunione eccłe eum interdixit et varijs censuris publice condemnauit. Fuit aũt vir prudens ad regnum ydoneus. latinã tamen linguam suo damno nõ intellexit. Ferũt igit huius discordie inter papam et imperatorem vlricũ de augusta secretariũ suũ extitisse. Js ob diffamatiões nurmberge p.xv. platos se insontem reddens. Jn vindictã lr̃s regis inseruit summũ pontificem bestiam ortam a mari et alia conuicia eo ignorante scripsit que in vltima etate fatebat. de qua re imperator admodum doluit. Tandem in venatione constitutus a ducissa austrie deforma ex vasculo in quo duplex potus erat haustum sumens illico de equo cadens in nemore ꝑe furstenfelt in sinu cuiusdaȝ rustici obijt. Anno dñi.1347. ipo die gereonis sepultus in prochiali eccła virginis marie in vrbe monaco. inde filij sui in landsperg regiones diuiserũt. Senior ludouic⁹ et ludouic⁹ roman⁹ in roma nat⁹. et dux otto iunior baioariã cũ omnibus attinencijs obtinuerunt. Sed steffanus wilhelmus ac albertus baioariam inferiorẽ possederunt. Hannoniam. holandiam. selandiam et frisiam. Habuit quoqȝ ludouicus impepator fratrem rudolffum comitem palatinũ Js elector imperij. in electione friderico duci austrie adhesit. Repulsus deinde a suo dominio in anglia vitã finiuit. relinquens tres filios ruptum. rudolfum et albertum. quos ludouicus imperator summa beniuolentia fouit et terrã equa portiõe diuisit. Ab his principes palatini et duces baioarie eoꝝ deinceps originẽ habuerũt

Stella crinita quam cometam vocant vltimo anno ludouici quarti imperatoris duobus mensibus visa est.

Fames quoqȝ ingens p vniuersam ytaliam. in qua mendicantium turbe vel in humano quoqȝ cibo vix sustentate fuisse traduntur.

Robertus apulie rex nullo sibi supstite filio moritur et andream caroli fratris sui atqȝ hungarie regis neptem vxorem dederat post se regnare iubet. qui regnauit annis tribus.

Andreas deinde apulie rex laqueo necatus est consentientibus agnatis eius regno inhiantib⁹. post quem septem annos sub varia pricipum contentioe. id regnum in armis fuit.

Monacum vrbs supioris germanie ad rippam Jsare flumīs sita. Inter vrbes principū in germania p̄cla rissima in baioaria noīatissima. Etsi inter nouas esse censeat nobilibus tn̄ edificijs tū publicis tū priuatis ceteras ciuitates antecellit. habet eñ edes pulcherrimas. plateas amplas. basilicas ornatissimas. Et q̄q̄ temporibus ottonis primi imꝑatoris cōditionis sue initiū sumpsit. A ludouico tn̄ quarto iam p̄scripto imꝑatore ampliata ⁊ edificijs ornata fuit. Otto primus cū in germania imperiū anno dn̄i. 962. assumpsit. in baioaria partē regionis heinricus brunsuicensis materna hereditate possedit ⁊ in arce vering domiciliū habuit. Quo tp̄e publicus transitus suꝑ Jsaram in eo loco extitit. Js dux heinricus pontez vltra flumen ꝓpe curiam monachoꝝ fieri fecit. in eo loco vbi nunc vrbs monacū sita est: cōmuneqꝫ iter ibi fieri ordinauit cū oppidulo paruo. Super ea re antistes albertus frisingensis querelas apud ottonē cesarem mouit. cū in suis theolonijs ⁊ immunitatibus damnū sentiret. Imperator antiquā consuetudinem itineris obseruandā prope vering mandauit. Interea obijt dictus heinricus reliquens filiū ernestum nomīe. pauloqꝫ post vxor Ottonis odyecia filia regis anglie mortua fuit. Inde otto relictam heinrici ducis baioarie dn̄am adelheidē accepit vxorem. Cuius filius ernestus (ob egregia facinora apud exteros in plerisqꝫ locis gesta) ottoni gratissimus euasit. Petijtqꝫ imꝑatorem obnixe vt ex oppido vrbem cū publica via facere posset. qui post varios tractatus consensit ea conditione vt quotannis. 50. lb. dn̄. ad frisingam ꝑsoluerent. Ea forma hec vrbs initiuz cū regijs priuilegijs ac immunitatibus ortū habuit. Cū itaqꝫ hec vrbs ꝑ ernestum initiū sumpsit indies augmentū in pplo ac structuris sensit vsqꝫ ad tp̄s salutis xp̄i septuagesimū ducentesimū supra millesimū. dū cōradus ep̄s frisingen̄. eccīe p̄fuit diuisa in duas ꝓchias fuit. Cū prius sub vna basilica sancti petri extitit ꝑuisa. qui basilicam alterā beate marie virginis cōmuni vtilitati adiunxit. Tandem tp̄ibꝰ ludouici quarti ducis baioarie ac romanoꝝ imꝑatoris incremētū ingens habuit. qui ꝑ muros suburbiū ⁊ alia edificia pleraqꝫ addidit. ⁊ arcem antiquā cū monasterio fratrū minoꝝ ordinis diui francisci. ⁊ cenobiū heremitaꝝ sancti Augustini in vrbe extruxit. ⁊ post obitum in eccīa diue virginis marie ante summum altare sepultꝰ fuit. vbi corona imperialis cuz suo epitaphio cernit̄. Condita est igit̄ vrbs monacum in loco ameno prope ripas ysare vbi trāsitꝰ nōnunq̄ negociatoꝝ ex ytalia ad germaniā frequētat̄. habetqꝫ nūc arcē ornatissimā. ⁊ edē pricipū amplissimā. in qua aule ⁊ camere splendidissime. q̄s qui viderit nec ornatiꝰ aliquid nec munitius in eo loco vnq̄ fieri potuisse fieri putauerit. Testitudinata loca plura habent. mirari ergo potiꝰ q̄ꝫ ꝯmendari possunt. Cū v̄o hec inclita vrbs varios successu tp̄m sortita sit dn̄os. nunc hac tempestate vrbis dn̄um inclitus prin

Monacum

ceps albertus gener friderici tercij romanoꝝ īpatoris baioarie dux possidet. qui sua magnificentia plures nutrit leones. Et q̄q̄ꝫ plinius scribat in europa inter acheloū tantū ꝛ nesum amnes leones esse ꝫ lōge virib⁹ p̄stātiores ijs q̄s affrica aut syria gignant. In ea tn̄ vrbe leenā catulos parere cōpertum est.

Forestorum nobilium priuilegium

Mapheus bergomensis ex nobili vetustaqꝫ forestoꝝ familia natus nō mō iuriū ciuilis ꝛ pōtificij abūde doctus. ꝫ ꝛ elequētia ꝛ reꝝ gerendāꝝ prudētia insignitus tēpestate hac ꝓpter easdē p̄clarissimas virtutes apud ludouicū bauarū īpatorē maxīo in p̄cio habitus est q ꝛ indultis ꝛ priuilegijs eisdē gratis concessis optime ꝯtestatus est. Nā eidem successoribusqꝫ suis ob grata forestoꝝ familie obseq̄a in ip̄m exhibita. munificentissimū priuilegiū immunitatis ꝛ exemptionis liberalissime concessit. cōstituens eum successoresqꝫ eius suū palatinum eximens eū ab omnibus oneribus. dans eis libertatem notarios ꝛ tabelliones creandi. Illegittimos ve naturales legittimandi. Insup etiā cōcedit eis iudices ordinarios et regios missos legittime posse cōstituere ꝛ ordinare. Id priuilegiū datuꝫ fuit in ciuitate tridentina die. xx. ianuarij anni. 1330. Approbatumqꝫ habetur per potentatus.

Raynaldus estensis marchio aldromandrini estēsis filius hoc anno post fratrem ferrarie dn̄atum accipiens regnauit vna cum nicolao fratre annis quatuor. Mortuo em̄ azone in carceribus a frisco eius filio captiuato. Atqꝫ inde frisco a cōciuibus pulso ꝛ interfecto. Aldromandinus fratri successit. qui moriens raynaldum hunc ꝛ nicolaum forma elegantes ꝛ strennuos reliquit filios. qui vrbis principatum resumentes statim galloꝝ p̄sidia eiecerunt. ꝛ vrbem ab eorum faucibus liberauerunt. Urbe itaqꝫ in sua potestate redacta regnandi cupiditate allecti vt firmo p̄sidio stabilirēt argentū rauennatis eccīe oppiduꝫ regno adiecerunt. Cuncta deinde p circuitum depopulati sunt. Cum v̄o carolus ꝛ mamphredus cū beltrando copiarum eccīe duce eos hostes adoriunt̄ ꝛ in fugam vertunt. Inde legatus ferrariam obsideri cepit. Raynaldus vrbe erupit ꝛ eccīe exercitum dissipauit. Tandem cum bona pace mortem obiens obizonem nicolai fratris filium regni reliquit successorem.

Ordo militū Jhesu christi

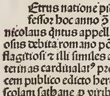

ORdinem nouū militū ihesu xp̄i his tēporibus Johānes pontifex summus instituit. qui militare sub xp̄o diceretur. in lusitania (que portugalia dicit̄) q̄ sarracenis resisterent circūquaq̄ discurrentibus. ꝛ bethicam atq̄ afficam incolentibꝰ. Bethica apud antiquos ea pars hispanie dicebat̄ que ad mare mediterraneum vergit nostris temporibus granate nomē obtinēs. cocco (vt arbitror) quo ea pars hispanie maxime abundat Coccū aūt nunc granam vocant vnde lane inficiuntur. Huius aūt ordinis (quē diximus a pontifice cōstitutū) caput in marino syluensis diocesis oppido repositū ē vbi principalē domū constituit. militibusq̄ omnia bona templariorꝫ annuente rege portugalie concessa sunt. quo liberius militie xp̄i vacarent. Cuius censor ꝛ moderator est abbas alcobasiani monasterij cisterciēsis ordinis vlixbonensis diocesis. qui ꝛ conscribendi ꝛ exauctorandi militem facultates habet.

Clementinarꝫ codicem etiam his tēporibus iohannes pōtifex. xxij. ꝯfirmauit. ꝛ per gynnasia legendum transmisit. mandauitq̄ doctoribus omnibus publicorum gynnasiorꝫ vt librum ip̄m publice legerēt. Clemēs eñ p̄decessor apud viennam gallie vrbē trecentorꝫ patrū vt premissum est conciliū celebrauerat. in quo ꝯstitutiones plurimas religiosorꝫ statum concernentes cōstituerat. vt habet̄ eo in libro de statu monachorū ꝛ in agro mendicantiū. quo ad p̄dicationes ꝛ confessiones et sepulturas. vbi dat̄ forma seruanda. Illas igit̄ laudabiles ꝛ sanctas constitutiones approbans iohannes colligere fecit ꝛ in vnum volumen redigens clemētinarū codicem ab ip̄o auctore clemente appellare voluit. In ip̄o etiā beati Frācisci regulā ad verbū declaratam conscripsit. vt in. c. Exiui. de paradiso.

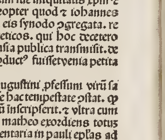
Scisma vigesimum primum

Petrus natione picenus corbariensis reatine diocesis ex corbario oppido natus ordinis minorū professor hoc anno ꝯ iohannē pontificē iubente ludouico imperatore vel fauente in antipapam ꝓphanat̄. ꝛ nicolaus q̄ntus appellat̄. Hunc rusticum hominē. qui vxorem habens iuuenē renitentemq̄ pseudo religiosus debita romano pōtifici reuerentia adorauit. ꝛ vt verus xp̄i vicarius a pluribus salutat̄. Nec defuerunt flagitiosi ꝛ illi similes apostate damnati capite. ꝛ alia p̄ditorū turba qui ꝛ secuti sunt ydolum ꝛ ab eo adulterinas cardinalatꝰ presulatusq̄ ꝛ sacerdotij dignitates acceperint. Qui cornua erigentes iohannē pōtificem publico edicto hereticum dixerunt. ꝛ cū fraticellorum de opinione hic auctor ꝛ fautor existeret eandem scolam sathane ꝓ viribus augere annixus est. Affirmabant eñ hij ad coopimentum sue iniquitatis xp̄m ꝛ eius discipulos adeo paupes extitisse vt nil priuati aut cōmuniter habuerint. Propter quod ꝛ iohannes pontifex creatis septem cardinalibus viris doctissimis etiā theologorꝫ multorꝫ cū eis synodo ꝯgregata. req̄ diligenti disputatione discussa edictū ꝓposuit. quo eos declarauit ptinaces hereticos. qui hoc decetero affirmare temptassent. quā ob rē pontifex tres extrauagantes ꝯposuit ꝛ ad gynnasia publica transmisit. deniq̄ cū petrus ip̄e a bonifacio pisano captus ꝛ ad romanū pontificē in auinionē p̄ductꝰ fuisset venia petita in carcere p̄ trienniū mansit vbi ꝛ mortuus est.

Augustinꝰ de ancono

Augustinū etiā achonitanū ordinis heremitarꝫ diui augustini ꝓfessum virū sane ꝛ doctrina ꝛ vite integritate celeberrimū floruisse hac tempestate ꝯstat. cꝫ et ip̄e librū de ecclastica ꝑtāte ad iohannē pontificē p̄dictū inscripserit. ꝛ vltra cum omnes sue etatis theologos sine ꝯtradictione excesserit a matheo exordiens totum nouū testamentū accuratissime declarauit. Inter que ꝯmentaria in pauli ep̄las admiratione digna habent̄. Sꝫ ꝛ sup̄ actꝰ ap̄lorꝫ sup̄ apocalipsim ꝛ ep̄las canonicas ad instar beati thome opus edidit aureū. Tractatꝰ q̄ꝫ sup̄ magnificat composuit.

Albertꝰ patauinꝰ or. here.

Albertꝰ sil'r patauinꝰ eiusdē heremitarꝫ ordinis ꝛ beati egidij romani auditor eruditissimus theologus p̄ h tp̄s in declamationibꝰ ad papā p̄iceps p̄dicatorꝫ habitus ē. q̄ cū esset doctissimꝰ coplurimos s̄mōes tū q̄dragesimales tū dn̄icales festiuos ad clerū pp̄l'mq̄ erudiendum edidit. Sꝫ ꝛ pentatheucū ꝛ pauli ep̄las sup̄ oēs cōmentatus est. Propter eius doctrine p̄stantiam in palatio patauino honoratus fuit.

Bonauentura patauinꝰ item ordinis p̄dicti olim generalis prior ꝛ tituli sancte cecilie cardinalis p̄fuiter his temporibus doctrina ꝛ eruditione maximo in p̄cio fuit. qui cum acerrime ecc'ie libertatem contra tirannos tueretur a carrariensi domino tandem sagitta transfixus martirio coronatus est.

S. Rochus

Rochus natione narbonensis confessor xp̄i apud montē pessulanū oppidum narbonensis gallie. agatha olim siue apathopolis appellatū. ex patre iohāne. matre vo libera (eius oppidi dn̄o) originē duxit. qui cū. xij. attigisset annū cibo ⁊ potu parcissimo vti cepit. mortuoq₃ patre ac matre hereditatē amplā₃ egenis prorsus distribuere cepit. ⁊ principatu se abdicans patruo suo oppida paterna ꝯmendauit. ⁊ abiectis reb⁹ omnibus breui veste indutus cū pileo ⁊ pera ⁊ baculo ex gallia in ytaliā peregrin⁹ puenit. vbi plures ciuitates ⁊ castella vic₃ romā aquā pendentē. cesenā ⁊ alia plurima loca truci pestilentia vexatas crucis impressione sanasset. Qui cū omnē vere togatā galliā morbo correptā plustrasset. placētiam trāspadanā vrbem morbo infectā se cōtulit. ⁊ ad quoddā hospitale diuertit ⁊ egrotantes omnes ad vnū videt signat ⁊ sanat. Labore igit̄ somnoq₃ grauat⁹ a deo p̄monitus q̄ cruciatus corporis pati debebat. statim acuta febre ⁊ sagitta sinistra coxa transfixus fuit vt eo dolore ardoreq₃ nullā qui etē inueniret. expulsus ab vrbe ad nemus vrbi vicinū repsit vbi bonā valitudinē a deo consecutus est. Indeq₃ digressus in galliā longis itineribus delatus est. que armor strepitu vexabat̄ ac bello. in paterno denique oppido quod patruo donauerat existens a lictoribus tanq₃ explorator ꝯp̄hensus in vincula cōiect⁹ ad principē deducit̄. inde in carcere quinquēnij tempus consumpsit. quo exacto cū maxīa patientia ⁊ vite austeritate a patruo incognitus detentus velut alter alexius romanus. Anno dn̄i. 1327. sumptis diuinissimis sacramentis anno vite sue. xxxij. migrauit ad dn̄m. prius orando ad dn̄m vt qui deinceps nomē suū innocarent a peste ꝓtegerent̄. Ad latus eius tabella his scriptis inuenta est. Peste laborātes ad rochi patrociniū confugientes contagionē illā truculentissimā euasuros significo. Quod vbi ad patruū principē delatū fuit cognoscens illū suū esse ex fratre nepotē in lachrimis ꝓuolutus sanctissimū corpus summa pompa ad templum deferri fecit. ac templū extruxit vbi p multos annos signis ⁊ miraculis effulsit. Cuius viri sancti merita diu apud italos latuissent. Tandē anno. 1415. ad ipos ad ex germania nomē rochi delatū fuit. eo q̄ constantiā germanie vrbē vbi conciliū generale celebrabat̄ a peste maxima liberauerit. vbi nūc sacella ⁊ are per vrbes p vicos ⁊ castella extruunt̄. ad que confugientes eius merita experiunt̄. cuius festū. xvi. kalend. septembris celebrat̄. Eius corpus anno. 1485. venetias furtim delatum a senatu ⁊ populo summa gloria exceptum est. ⁊ templū celeberrimū ingenti impensa construere ceperunt.

Johannes andree

Johannes andree patria bononiensis iuris cōsultus etatis sue celeberrimus ⁊ pontificij q̄maxime vberrimus fons tempestate istac floruit. ⁊ nouellas sup decreta les edidit celeberrimas. ac sextum clementinasq₃ accuratissime glosauit. Atq₃ in sexto alias nouellas ꝯposuit. Insup ⁊ opus mercuriale. ⁊ in aditionibus speculi aliud pegregiū edidit. ⁊ in laudē diui hieronimi opus hieronimianū appellatū composuit. Ipius aūt clarissima gesta ⁊ alia ad eū ptinētia ex additionibus ipius extra de vita ⁊ ho. cle. in titulo de filijs p̄sbiteroꝝ optime colligunt̄. Obijt aūt anno dn̄i. 1348 bononie ex peste ꝓ vt eius discipulus iohannes calderini meminit in. c. nostra de cohabitatione cle. ⁊ mulierum

Cynus pistoriensis ex nobili sinbaldoꝝ familia nat⁹ dini auditor ⁊ p̄dicti iohānis andree amicissimus. ciuilis iuris p̄stantissimis sui seculi doctor p id temp⁹ lecturā putilem sup codice castigata ⁊ accurata doctrina cōscripsit. at₃ sup primo digesti veteris pte vsq₃ ad ti. Si ex noxali cā agit̄. Et in scd̄a pte sup titulo de re. cre. Sup reliquas aūt ptes p viā additionū cōposuit

Oldradū aūt de laude consistorialē aduocatū dini discipulū ⁊ iohannis andree familiarē doctrina legū et moribus optimis insignē p ipm tempus floruisse constat. Qui ⁊ ipe in iure ciuili post se multas relinquit lecturas ⁊ consilioꝝ pegregium opus.

Johannes calderini ciuis bononiensis iohannis andree p̄cipus filius ⁊ discipulus eruditione ⁊ sanctimonia insignis. ⁊ ipe p idē tempus pontificiū ius tū legendo. disputando atq₃ scribendo plurimū illustrauit. eo q̄ ipius in decretalibus plurimi extēt ꝯmentarij ac ꝯsilioꝝ in ea facultate pegregium opus.

Johannes de monte villa

Johannes mandena qui a ceteris de monte villa appellat̄ nominatissim⁹ doctor medicine fuit. ac miles siue eques armatus natione anglic⁹. hic magnam partem orbis terre peregrinando pagrauit. ⁊ maximus orbis circulator mirabilia mundi. p̄cipue asie ⁊ indie varijs linguis ad oblectationes ꝯscripsit. ⁊ p hec tempora felici fine quieuit.

Franciscus maronus ordinis minoꝝ theologus doctissimus ⁊ ipe eodem tēpore multa opuscula ad xp̄ianā religionē ptinētia edidit. ⁊ q̄maxime in sacris codicibus postillas memoratu dignas composuit.

Michael de cesena ordinis minoꝝ generalis minister hisdem temporibus cū sup ezechielem ⁊ sup sententiaꝝ librum ppulchre scripsit. a iohanne pontifice errore quodam notatus generalatus officio ꝓuatus. dixit em̄ xp̄m ac discipulos nil priuatim habuisse. ipe tamen scriptis ⁊ rationibus se innocentem ostendit. ⁊ propterea suis scriptis in iohannem pontificem plurimū inuectus est.

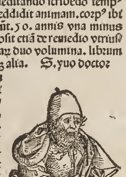
Bellum atrocissimum inter philippum regem francie ⁊ eduardū regem anglie initiū sumpsit. philipp⁹
ein francoꝝ rex triū regum frater scꝫ ludouici philippi ⁊ caroli patruelis regnare francis anno.1328.
cepit ⁊.xxij.annis regnauit.hic cum eduardo angloꝝ rege sepe pugnauit.a quo etiā sepius vict⁹ fuit. et cū
multa ꝑdidisset tñ vienensium principatum emit ⁊ regno suo adiecit. Benedictus ꝗꝫ.xij.componere itē pa
cem inter philippū francie ⁊ eduardum anglie regem sepe tentauit ꝑ legatos ac frustra. qui maximis dadi-
bus ꝯsepissime inter se concertarūt. nā eduardi classis supra sclusas nō lōge a portu flandrie tanta vi cū gal
lis dimicauit ⁊ vicit vt ad trigintatria milia galloꝝ vna pugna interfecta referant. Et vt alij habent tantus
effusus est sanguis vt mare flandrense sanguine tinctū videretur,

Franciscus petrarcha

Franciscus petrarcha natione etruscus. Florentinus origine. ex antiqua fami
lia honestisqꝫ ꝑntib⁹ fuit. qb⁹ pr̄ia pulsis vt ea ciuitas factiosa arecij ī exilio
nat⁹ est. Anno hui⁹ etatis.1304. die lune ad aurorē kalenđ. augusti. ingenio vo
sublimi ⁊ ad omne bonū ⁊ salubre studiū apto. ꝫ ad moralē p̄cipue philosophiā
et ad poeticam prono. corpus iuueni nō magnaꝝ viriū obtigit ꝫ dextreitatis exi-
mie. forma illi elegans fuit ⁊ maiestas quedā ingenita. statura mediocris aut pau
lo superior. plena facies. rotundiora membra ⁊ in senectute ad crassitudinē corp⁹
vergens. colore erat viuido inter candidū subnigrū ⁊ visu ꝑlongū tempus acerri
mo ita vt ad.lx. annū minutissimas quasqꝫ lr̄as sine adminiculo legeret. sanissimū
ꝑ omnem vitam corpus habuit p̄terqꝫ in extrema senectute. Is aretij natus p̄mū
vite annum nec integrū ibidem egit. sex sequentes anchise, in rure paterno reuoca
ta ab exilio genitrice. octauū pisis. ac deinceps in gallia transalpina ad leuā rho-
dani in vrbe cui auenio nomen est. ibi puericiam sub parentibus egit. primas lit-
teras aggressus in corpentoras vbi liberales artes didicit. inde studio legū nō sponte addictus quadrien-
nio in monte pessulano. triennio bononie fuit. pater audiens negligenter eū iuris studium sequi. poetas co
lere, ⁊ i eo negotio delectari tandem suo arbitrio eū reddidit. inde poeta insignis ⁊ orator facundissim⁹ eua
sit. Post hec gallias ⁊ germaniam ꝑagrauit in qua parisius vrbem ⁊ plura regna vidit. inde reuersus Ro-
mam a stephano de calumpna in multo honore habitus. vbi in capitolio a senatu approbante roberto sici-
lie rege laurea corona insignitus ē. Post hec auinionē redijt ⁊ in valle ꝑexigua amena q̄ clausa dr̄ buccolicū
carmen scripsit, ⁊ vite solitarie duos libros. Neapolim deinde accedens ad robertū ⁊ verone cuꝫ dn̄is de la
scala versat⁹ vbiqꝫ car⁹. iacobi de carraria beniuolētiā adept⁹. patauinū veniēs ⁊ a venetꝭ cū magnis hono
ribus accitus. tandem in agro patauino arquade rure montano sedem fixit vbi meditando scribēdo temp⁹
contriuit. Postremo labore confectus anno dn̄i.1374. apopleticus sanctā xp̄o reddidit animam. corp⁹ ibi
dem in sepulchro marmoreo quatuor columnis sustentato sepultum fuit. Vixit aūt.70. annis vna minus
die. vir omnibus seculis admirandus. a quo eloquencie studia excitata sunt. scripsit etiā de remedio vtriusꝗ
qꝫ fortune. de secreto conflictu curaꝝ suarum. de ignorantia sui ⁊ aliorum. epistolaꝝ duo volumina. librum
rerum memorandaꝝ. affricā ⁊ materna lingua librū sanctoꝝ ⁊ triūphoꝝ ⁊ pleraqꝫ alia.

S. yuo doctor

Yuo natione brito eruditissimus iuris cōsultus ꝑ hec tp̄a p̄ter doctrinā ⁊ sin
gularem eloquentiā quibus egregie insignitus erat mira etiam pietate ac mi
sericordia in pauperes vsus. celeberrimus habitus. angelica eñ floruit continē-
tia ⁊ vitam suam a vino ⁊ a carnium esu penitus alienam reddidit. corpus cilitio
operuit. ieiunijs ⁊ orationibus disciplinas vigiliasqꝫ admiscebat. nudam ꝓ cu-
bili terram luteam. rigidum saxum ꝓ ceruicali. sacrum biblie volumen quod sibi
comitem elegerat capiti adaptabat. suamqꝫ omnem cum pauperibus quos ꝓcu-
rando ꝓtegebat conuersationem duxit humilimā. patrimoniū amplū cū haberet
spem in deo collocans pauperꝝ ⁊ orphanoꝝ ac viduarum causas ꝓ virili semꝑ tu-
eri voluit. Hic igit̄ almificus yuo aduocatorum oīm lucerna condignam laboris
sui mercedem a dn̄o percepit. quo mortuo cū crebris fulgeret miraculis inter san
ctos aggregari meruit. vnde eius festū sexto kalenđ. septembris celebrari iussum
fuit. Et de eo scribit̄. yuo pater legum custos ꝓtector ⁊ amplum egregiumqꝫ de
cus cui se debere fatentur. Iura: tuo totiens debellata fauore. Aptus eras iustas miseroꝝ sumere causas.

Gonzagorum regni principium

Ludouicus gonzaga vir animo ⁊ virtutibus p̄stans atqꝫ p̄clarus his annis quadā calliditate atqꝫ pru
dentia mantue vrbis principatum passerino bonacosso ademit ⁊ in se suosqꝫ successores vsqꝫ in hodi
ernū diē transtulit. Passerinus ip̄e ⁊ sui p̄decessores ip̄m prīcipatū per annos multos possidere. sed dissen
sionum factionibus subortis adeo mos inoleuit vt cuiqꝫ factioso liceret ciuitatum principat⁹ occupare. In
de pontifices romani ⁊ imꝑatores ꝓpter egregias huius p̄clari familie virtutes ip̄am vrbem ⁊ principatū
eisdem confirmarunt. Quis quidem scribant gonzagas non factione sed cōmuni populorum delectione vr-
bis dominatum obtinuisse. qui ex theutonibus fuere ciues qui mantuam incoluerunt.

Ottomannus

Ottomannorum turchorum regni principium

Turchi ottomanni ab ottomanno eorum primo principe nuncupati. q̄ nostris temporibus totam ferme asiam minorem ⁊ greciam partim armis partim sedditionibus sibi subdiderunt. tempestate hac adhuc iohanne pontifice p̄dicto p̄sulante ab ottomanno quodam turcho exigui census ⁊ obscuri principia sumpsere. a quo postea Ottomanni turchi appellati sunt. Hic primus turchorum rex. orta inter turchorum principes seditione auctoritatem breui ⁊ nomen adeptus est tempore. vrbes ⁊ oppida nō pauca partim vi partim deditione in suam potestatem recepit. qui moriens orchanes filius successit. qui rem inchoatam a patre longe lateq̧ propagauit. quem secutus amurates filius duobus de grecorum imperio discrepantib⁹ ab altero qui superari timebat in auxilium accersitus consulto bellū protrahens vbi am bo consumptis viribus fractos aīaduertit in eos arma conuertit ⁊ plurimū grecie sibi subiecit. Is vita functus duos reliquit filios solomanū ⁊ pazaitem. solomāno extincto res vniuersa ad pazaitem deducta est. qui priusq̧ a Tamerlane caperetur res magnas in grecia gessit. dimissus nil dignum egit ⁊ inglorius apud asiaz obijt. cuius filij complures. quorum primus calopinus natu maior quintus rex regnum post patrem obtinuit. cui vita functo Orcani filio tenella etate adolescentulo relicto. Is quorundam principum auxilio ad regnū deuenit. qui paulopost a moise patruo extinctus fuit. ⁊ non multo post ⁊ ipe patruus nullo sup̄stite filio decessit. quem mahumethes frater tercius ex pazaite filius subsecutus. rex sextus regnū obtinens. magnas res in europa gessit turchorum regulos vi atq̧ armis oppressos regnis exuit. ipoq̧ mortuo amuratem filium dimisit heredē. qui mustapham patruū sup̄atū ⁊ interemptū victor vniuersum regnum obtinuit. Hic mahumetum habuit filiū virū predarissimum. qui duo imperia ⁊ duodecim regna acquisita suo adiecit dominio. de quo infra fiet mētio. hicq̧ deficiens pazaitem primogenitum imperatorem adhuc extantē dimisit. hec ē ottomannorum progenies et origo. adeo q̧ turchorum nomen auctum est vt q̄ olim asia vocabat̄ nūc turchiā vocitēt. a turchis em vniuersa possidetur.

Odericus or. minorum

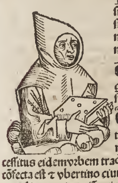

Odericus vir sanctus de ordine minorum in asia ⁊ india euangelizando discurrit miraculis clarus. ⁊ quatuor sanctorum martiruz corpora de ciuitate hormes transtulit p mare ad superiorem indiam in ciuitatem carram nō sine miraculis. ⁊ descripsit peregrinationem suam.

Bartholomeus natione pisanus ordinis p̄dicatorum theolog⁹ ⁊ insignis decretorum doctor p hoc ipm tempus pisis floruit ⁊ multa laude digna composuit. Inter que putile opus ⁊ quasi diuinū ad cōfessorum instructionē edidit qd̄ sumā pisanā seu magistrucia appellauit. eā em (ipo referēte) pfecit anno dn̄i. 1338

Albertum brixianū eiusdem pfessionis ⁊ litterature licet maioris sanctimonie virum cum eodem claruisse ⁊ miraculis floruisse tradunt. qui p̄ter sanctitatem maximam ⁊ ipe summā celebrē de casib⁹ cōposuit. cui aliqn̄ beatū augustinū cum beato tho. aquinate apparuisse tradunt. eiq̧ dixisse thomas. nubi par est in gloria virginali sed in immundicia cordis prior.

Ludolph⁹ carthusiēsis

Ludolphus alemanus ordinis carthusiensium prior argentinensis vir doctrina et morum sanctitate cōspicuus. hac ipa tempestate poptime vitam dn̄i nr̄i ihesu xp̄i egregio volumine. ⁊ quodā celesti artificio. imo pocius diuina reuelatione q̧ studio fabricauit. in quo certe se ostendit venerabilem virum ⁊ oīm rerum tam diuinarū q̧ humanarū. ⁊ potissimū ipius ihesu xp̄i vite, put potuit hoī eē possibile plenissimā habuisse notitiā. alia q̧s laude digna hic deuot⁹ atq̧ venerandus pr̄ edidit ⁊

Thomā de argentina ordinis heremitarū generalē eo tpe floruisse ferūt. q̄ sup q̄tuor sententiarū libris ⁊ ipe cōmentaria dignissima edidit. quib⁹ scolastici in germania maxime vtunt̄. Cū plurimum aliorum scriptis p̄stare censeantur. etiā cōstitutiones ordinis in formam redegit.

Ubertinus carrariensis

Ubertin⁹ carrariēsis marsilij patruelis hoc anno iure gentiū ex ipius marsilij testamento padue dominatum suscipiens regnauit annis sex. Hunc cum mastin⁹ veronensis princeps magnis affecisset cladibus tandem lacessitus eidem vrbem tradidit. quia venetis ⁊ luchino vicecomite pcurantibus pax cōfecta est ⁊ vbertino ciuitas reddita. quem statim benedictus potifex ap̄lica ⁊ imperiali auctoritate ipm in ea cōfirmauit. ⁊ deinceps quo ad vixit ipam in pace possedit. ipo deniq̧ mortuo cum Marsilius eius filius successisset. eodē anno a iacobo vbertini patruele cōspiratione facta interfectus fuit. ⁊ ipe primatū vrbis suscepit.

Stefanum de ast cisalpine gallie ciuitatem ordinis minoruz omni doctrina excellentissimum pfessum hisdem temporibus celebrem ac p̄clarissimam summam tam in theologia q̧ in legibus edidisse tradunt.

Anno mundi.6542. Anno xpi.1343.

Linea summorum pontificum

Clemens sextus

Innocentius sextus

Clemens sextus patria lemonicensis.petrus antea vocatus. primo monachus deinde archieps rothomagensis. Postremo nonis maij millesimo tricentesimo quadragesimo secundo pontifex auenione creatus est. Fuit autem vir multe doctrine compositeqȝ eloquentie. liberalis in omnes ⁊ perhumanus. q̄ primo anno pōtificatus sui octo p̄sbiteros cardinales creat.diaconos duos. scȝ fratrem suum monachum tullensis pfessionis ⁊ gulielmū ex sorore nepotē. Verū cum intelligeret totam italiam in tumults esse solos luchinum ⁊ iohannē vicecomites vicarios insubrie confirmauit.De reliquis italie principibus nulla mentione habita.existimabat em̄ solos vicecomites ludouico bauaro resistere posse in italiā(vt ipe p̄dicabat)descensuro.atqȝ etiā tridentū vsqȝ peruenit. qui vicissim vt par pari pontifici redderet in ditione ecclesiastici multos vicarios imperiali auctoritate confirmauit.Que quidē versucia malis(vt aiūt) auib⁹ in pōtificem relata successores in hanc diem suos multis ac pene ppetuis incomodis turbinibusqȝ agitauit. Johannes em̄ de vico vrbis rome p̄fectus nōnulla in viterbiensium finibus paterna possidens hereditate vicarius in viterbio imperial' est factus.Eo deniqȝ titulo galeotus maletesta ⁊ fratres arimini ī romādiola pisauri faniqȝ in marchia anchonitana.Antonius ferretanus vrbini diolfus ⁊ ita in alijs plerisqȝ locis dn̄os confirmauit.Clemens aūt pontifex quosdā cardinales ex auinione romam misit qui statum vrbis cōponentes petrū sarā colūnensem ⁊ iohannem vrsi filium senatores declararūt.⁊ nicolaus rencij public⁹ scriba qui statum vrbis in suam potestatem redegerat.deinde septimo mense mutata veste ad carolum in bohemiā pficiscit.quē clemens pontifex ob multarum linguarum periciā in ludouici contumeliam ab electorib⁹ in cesarem designari fecerat ab eo auinionem missus pontifici dono dat. Postremo clemens in omnibus boni pastoris officio functus Anno dn̄i.1352.pontificatus sui anno decimo. mense septimo die vigesimooctauo mortuus auenione sepelitur, adhibita honesta funeris pompa.

Iubileus annus petentibus romanis vt quemadmodū bonifacius octauus olim concesserat vt centesimo q̄ȝ anno(quod seculū antiqui appellabant vnde ludi seculares appellati sunt)plenam peccatorum omnium remissionem visitantibus limina aplorum petri ⁊ pauli quinq̄gesimo q̄ȝ anno id facere libenter annuit Cū dicerent etatem hominū iubileum illū centum annorum attingere non posse.Clemens igit sextus ad quinquenariū numerū reduxit.qui est pprie iubilei numerus.Cū aūt annus aduenerat iubile⁹ tantā rome pressuram potius q̄ȝ frequentiā populorum petrarcha qui interfuit fuisse refert vt nihil obfuisse pestem appareat. sed ex omni europa xpianū pfessa nomen illa cōfluebat diebus singulis multitudo.

Eodemqȝ anno mediolani pestem solito maiori continuasse petrarcha asserit. nam pestis adeo triennio totam italiam peruagata est vt vix decimus quisqȝ ex millesimo homine supfuerit.nec id quidem mirū cū ob iubileū contagione hominū ⁊ multitudine vndiqȝ romā cōmigratū squalore situ pedore oīa inficeret.

Innocentius sextus papa patria lemonicensis stephanus antea vocatus pontificij ciuilisqȝ iuris vir consultissimus. pcurator primo.mox eps claramōtanus.deinde cardinalis.pontifex tandem dum erat salutis ann⁹ a quinquagesimo secundus terdeciesqȝ centenus. Fuit aūt vir integerrime vite magneqȝ constātie ⁊ seueritatis.qui eccīastica beneficia nō nisi pbatissimis sacerdotibus tū vita tum doctrina dedit. Post coronationem illico statuit vt omnes p̄lati omnesqȝ qui beneficia habebāt ad eccīas suas sub anathematis pena pficiscerent.dicebat em̄ oues pascuas a pprio pastore nō a mercēnario custodiri debere. Impensam quoqȝ domesticam que magna erat imminuit.familiam suam ad certum ⁊ honestum redigens numerum. virorum pbatissimorum. Idem vt facerent cardinales acerrimo edicto mandauit. Auditoribus p̄terea sacri pallacij solaria instituit.ne muneribus corrumpi in decernendis litibus ob inopiam possent. Hic in victu parcus est habitus.in sumptu bellico largissimus.dū bello repetit que a tyrannis superioribus temporibus occupata fuerant. Isqȝ cum curiā purgasset p̄latis in ea dissidentibus quos ad suas queqȝ eccīas ire iussit.nihil duxit antiquius quā legatum in ytaliam mittere.a quo vrbes ⁊ puincie iuris eccīe tyrannis vi deturbatur reciperent. Legatusqȝ fuit egidius de gēte carilla nobili in hispanis sabinorum eps cardinalis vir,quo ad vires ⁊ potentatū licuit. Traiano Hadriano ⁊ theodosio virtute equipand⁹.quos principes hispania romane reip.potentissimos pridem saluberrimosqȝ dederat.omnia vere oppida breui recepit que tyranni occupauerant. Huius pontificis suasione ⁊ prudentia inter genuenses ⁊ venetos deniqȝ fedus initum est. ac inter pisanos ⁊ florentinos pacem composuit tumultuante potissimū ciuitate romana in creandis senatoribus discordiam.optime sedauit.externo senatore ad vrbem misso. Erat aūt maxime intentus abolēdo bello quod inter anglos ⁊ gallos gerebat.parare ⁊ classem contra hostes xpiani nominis constituerat. In tātis vero animi pturbationibus afflictatus innocentius pontificatus sui anno nono mense octauo die sexto morit ⁊ in monasterio diui andree carthusiēsiū ordinis qd ipe extra auinionē pprijs ipensis extruxerat et dotauerat sepultus est.

Linia impatoꝝ ro.
Carolus quartus

Carolus eius nois quartus iohannis regis bohemie filius ⁊ heinrici impatoris nepos anno salutis millesimo tricentesimo q̄dragesimoseptimo. iubente eū clemente sexto pontifice in lodouici dedecus ⁊ depositionem in cesareq̄ eū fecerat declarari. ab electoribus impator designatus impauit annis .32. Uir multaꝝ linguaꝝ ⁊ lraꝝ peritissimus iustusq̄ ⁊ rectus ac timens deū. bonos diligens ⁊ malos sceleratosq̄ odio habens. Is ob iustitiam nōnullas leges condidit que adhuc extant ⁊ caroline nuncupant. Is viuente patre aduersus tartaros feliciter dimicauit. Ciuitates lombardie a patre acceptas armis tutat⁹ est. pugnauit adolescens cū veronensibus eosq̄ p̄lio fudit. in ea pugna bis equo deiect⁹ nō dubitauit tercio conscendere facinoraq̄ fortissimi militis edere. Nomen huic carolo in baptismate wenceslaus fuit. quod in confirmatione a carolo francoꝝ rege mutatū est. apud quē puericie rudimenta peregit. Fuitq̄ carolus vir magnorum opeꝝ. qui regnū bohemie tū religionis cultu tū legum ac bonoꝝ morum disciplina illustrauit. Nam scola liberaliū arciū ab eo in praga erecta ē. Noua ciuitas menibus cincta. pallaciū regium magnificentissime exedificatum. monasteria multa fundata. arces constructe admirabiles. pax toti regno tradita. Adeptus imperiū rursus italiam ingressus. Traxerat carolus rex diuturnā mantue moram. cuius p̄sentie timor vicecomites ꝯtra ac ille expectauerat ꝯcordes effecerat. quare ad solā anhelans coronationem socios belli de lombardis cū vicecomitibus p inducias quietos reddidit ⁊ mediolanū delat⁹ ferrea de more corona insignitus est. Inde romam petiturus substitit in pisanos receptusq̄ in vrbem facciosos vtriusq̄ ptis a quibus introduct⁹ erat pari ingratitudie depressit. Senēses illico sese illi absq̄ vllo federe pmiserunt. pariter volaterani. pariter miniatenses fecere. nec abeē poterat quin florentini iugum fuerint accepturi. Tandē puenit romā carol⁹ ⁊ a duobus cardinalibus quos ea de causa innocentius papa miserat coronatus est. gibellinis qui iampridē florentia exulauerant eiectis. guelfos in suū locum restituit. longobardos in ptātem accepit. Reliquis ethrurie partibus p suo arbitrio leges dedit. Coronat⁹ itaq̄ rome magnifico apparatu nouatores reꝝ qui aduersus ecciam sentiebant romano pontifici iudicandos tradidit. Primis igit quatuor innocentij pontificatus annis carolus impator bis (de quibus diximus) p ytaliam gestis rebus rome coronatus in ethruriā. inde in lombardiā. moxq̄ in germaniā rediȷt. Johanni deinde fratri suo morauiam possidendā concessit. vicegradum nouis muris ac ꝓpugnaculis cōmuniuit Corpus sancti viti detulit pragam. pontem multauie qui exundationibus corruerat in praga restaurauit. Ecclesiam pragensem ad metropoliticū decus erexit. Cū antea maguntino pontifici subiecta esset. Clarus profecto imperator nisi vt aliqui scribunt bohemici regni gloriam magis q̄ Romani imperij quesiuisset. ⁊ wenceslaū ex filijs suis natu maiorem imperio sibi successorem adhuc viuens ordinare conatus est. Idq̄ pecunia. nā cum principes electores haud facile ad eam rem trahi posset. qd virtute obtinere nō potuit p̄cio comparauit. Promissis cuilibet electori centum milibus aureis. quos cū representare nō posset publico illis romane rei p. vectigalia obligauit ppetuū imperio malum. Nec post hec extollere caput imperium potuit. Carolus aūt cū omnem ferme etatem vltro citroq̄ ex ytalia in germaniā eundo ⁊ redeūdo consumpsisset. Tandem etate iam grandeuus saluti ꝓprie consulens wenceslaū filiū vt p̄missum est Anno dn̄i. 1370. cesarem faciens imperij successorem sibi delegit. ac sic cū patre fili⁹ imperauit annis octo. Postremo carolus impator cum pleraq̄ gloriosissime in imperio gessit anno. 1378. hūana funct⁹ vita decessit

Guntherus comes de swartzeburg

Guntherus comes de swartzeburg vir magnanimus fauore quorundaz electorum. vel electione principū carolo quarto romanoꝝ impatori sese opposuit. scribens nominansq̄ se romanoꝝ impatorē. qui collectis copijs cū bella acriter contra carolum regem bohemie agitaret. ⁊ nec p̄ce nec terrorib⁹ flecti posset sumpto veneno mortem obijt. In qua re suspectum carolum p quendā phisicum habuerunt. quo mortuo nullo resistente Carolus quiete regnum gubernauit.

Cometes anno. 1351. sub septentrione decembrio mense apparuit. quo extincto statim graues ventoꝝ estus subsecuti sunt. ⁊ celestis trabs p̄ore ardente pte p celuz labi visa est. Scribūtq̄ ante pontificis Innocentij sexti mortem tantam solis defectionem factam esse q̄ztam nunq̄ antea. visum itaq̄ omnibus est tante mortis planetas etiam signa aliqua dedisse.

Ingens q̄q̄ vapor magnitudine horribili boreali mouens regione magno aspicientiū terrore. p celum dilapsus est ⁊ bestiolas multiplicato numero in oriēte e celo tradidisse ferunt.

Praga caput regni bohemie ciuitas pmaxima. Cuius descriptio ob vetustatem merito dudum posita fu
isset. Uerum carolus quartus impator tam magnifica in ea peregit vt post gesta sua de ea mentio fiat.
Cū ꝛ in ceteris vrbibus tempus antiquitatis ac originis non semp obseruatum fuit. At praga (vt bohemi-
ce narrant historie) post tempora abrahe initium habuit. regum pontificumqꝫ honesta sedes. Tres in partes
diuisa quibus nomina indiderunt. paruam pragam. veterem ac nouam. parua sinistrum latus multauie flu-
minis occupat collicqꝫ cōiūgit. In quo sita est regia ꝛ sancti viti pontificale augustumqꝫ templū. Uetus pra
ga in plano iacet vniuersa magnificis operibus adornata. Inter que ptoruim ꝛ forum ꝛ letā curiā ꝛ collegi
um imperatoris caroli mirificis efferunt laudib⁹. Jungit aūt minori prage lapideo ponte quatuor ꝛ vigin
ti arcuū. Nouā ciuitatē a veteri fossa distinguit pfunda. ꝛ vtrimqꝫ muro munita. Hec quoqꝫ ciuitas ampla ē
ad colles vsqꝫ ptendit. quoꝝ alterū sancti caroli. alterū sancte katherine appellant. terciū vicegradū in arcis
modū exedificatum. vbi ꝛ collegium est. Est aūt hec ciuitas insignis in puincia bohemie. que porcio germa
nie est. aquilonis flatibus tota ferme exposita. Formam eius rotundam tradunt. cuius diametrum triū dieꝝ
itinere expedito patet. silua vniuersam claudit. irrigat pluribus fluminibus sed cunctos multauia excedit.
que metropolim regni pragam influit. De nomīe ciuitatis cū disceptaretur iussit libussa ex artificiabus qui
primo occurrerit rogari quid ageret. ac ex primo eius verbo vocari oppidum. interrogatus faber lignarius
quispiam. limen se agere dixit. qd bohemice pha dicit. indeqꝫ nomen vrbi datū. 𝔖 corrupto vocabulo po-
stea pragā dixere. In hac prouincia aliquo tpe amazonice femine regnandi cupidine ducte dominiū habue
runt. Postea duces vsqꝫ ad primū regē vratislaū gubernarunt. qui. vi. ꝛ. lxxx. supra mille ab ortu saluatoris
xpi apud magūtiū in ɔcilio principū ab impatore heinrico ei⁹ nois q̄nto rex declarat⁹ fuit. morauoꝝ reḡ qd
pus extictū fuit in bohemiā trāslato. slesia. lusacia. morauia bohemoꝝ īperio adiecte. Gilbert⁹ treueroꝝ ar-
chieps cū eo pragā miss⁹ q̄ corā pūicialib⁹ regē iungat regalib⁹ qꝫ adornet īsignib⁹. In eodē āno fetū accla

mante popnlo Vratislao regi salus bonor atq̃ victoria. Is vratislaus indulgente alexandro papa tercio natione senensi collegiũ canonicoꝝ regulariũ in arce pragensi erexit. in qua dum res agit͛ diuina non ꝑpositus tantũ sed decanus ⁊ sacerdos diaconusq̃ ⁊ subdiaconus rem diuinam facientes episcopalibus ornamentis vtuntur. Et ꝑpositus quidẽ cancellarius regni appellatus principis honore defungit͛. Post vratislaũ primũ regẽ pluribus annis interregnũ fuisse ferũt. nõ regis noĩe ſ ducis tantũ vsos. ⁊ vlatislaũ vno loco vratislao natũ ab impatore friderico primo sibi ⁊ posteris regiã dignitatem obtinuisse scribunt. qui pontẽ sup multa uiam qua vetus praga minori iungeret magni operis edificauit. quẽ ratisponensi ꝑferunt in quatuor ⁊ .xx. arcos vt diximus protensum. Deinde vlricus qui carinthioꝝ principatum tenebat cũ virili sobole careret accepta ex othocaro rege bohemie pecuniã carinthiã illi carniolã. marchiã sclauonicam ⁊ portũ naonis tradidit. Tempore postremo caroli quarti imperatoris in maxima potentia ⁊ gloria fuit ⁊ augmentũ mirabile accepit vt ꝑmissum est. Nullũ eñ regnũ tota europa tã frequentibus. tam augustis. tam ornatis templis dotatum fuisse quã bohemicũ reor. Templa in celum erecta longitudie atq̃ amplitudine mirabili fornicibus tegebant͛ lapideis. Altaria in sublime posita auro ⁊ argento quo sanctoꝝ reliquie tegebant͛ onusta. Sacerdotum vestes margaritis tecte. ornatus omnis diues. ꝑciosissima supellex. fenestre alte atq̃ amplissime. cõspicuo vitro ⁊ admirabili opere lucẽ ꝑbebant. neq̃ hec tantũ in oppidis atq̃ vrbibus ſ in villis quoq̃ admirari licebat. Fuerat inter cetera monasteriũ aule regie apud rippam multauie qua missa fluuius illi iũgit͛ situ in quo regũ corpa condebant͛ singularis excellentie. nã ꝑter edem magni ⁊ memorabilis operis amplũ dormitoriũ. ceterasq̃ officinas monachoꝝ magnifice constructas quadrata porticus fuit. que nõ paruũ conclusit ortũ. ambitũ vocauere. In huius lateribus vetus nouũq̃ testamentũ ab initio genesis vsq̃ ad apocalipsim Johannis lrĩs maiusculis in tabulis scripcum ꝯtinebatur. notis quo altius irent paulatim crescentibꝰ ita vt a summo vsq̃ deorsum facilis lectio preberetur. Flos igr͛ dulcoris Bohemia dicebatur. que olim inter principes atq̃ reges dulcissimam redolebat suauitatem. Nunc (volente fortuna) apud futuros saporẽ fetidũ habet. faxit deus vt ꝑori redolentie atq̃ splendori par fiat. Eius historia ⁊ regum gesta papa pius secundꝰ in historia bohemica disertissime prosequitur.

Calamitosa gens hebreorum in oppido baioarie nomine deckendorff sito in littore danubij anno dñi.1337. maiestatẽ ihesu xpi ĩ diuinissimo sacramẽto mirũ inmodũ ɔtẽpsit ⁊ religionem nostrã illusit. Id p⁹ varias punctiones in fornace ignis posuerũt illesum tñ ab igne mãsit. in incude q̃z malleis pcusserũt. Qua re (diuino nutu) cognita prefectus oppidi hartmann⁹ de degẽberg cũ ciuibus oppidi iudeoꝝ dom⁹ inuaserunt. nõ sexui. nõ etati parcentes veritate cognita debitis penis afflixerũt ⁊ neci dederũt. Sacramẽtũ obseruatũ in eccĩa sepulchri dñi miraculis varijs ĩ eo oppido honoratur.

Iudei q̃z oẽs qui in germania erãt deinde anno dñi.1348. seq̃nti videlicet tpe ɔbusti sunt. eo q omnis regionis puteos intoxicare fuerũt annixi vt multi eoꝝ ɔfessi sunt. perijsse aliq̃t milia ferunt.

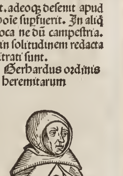

Locuste ac bestiole innumerabiles multiplicato numero ab oriente in occidentem instar dense nubis celũ obducentes vastarunt. herbas ⁊ omnes fruct⁹ terre. q̃rũ corruptione ⁊ fetore execrabil' pestelẽtia sbsecuta ẽ

Pestis lugubris ⁊ miseranda hoc anno.1348. incepit ⁊ p tres annos p totũ pene orbẽ debaccata est. q̃ p̃mo in asiã apõ indos ob easdẽ bestiolas incipiens passim p ꝓuincias irrepens vsq̃z in brittannos. Per mare igit' anno sequẽti irrepẽs regna ytalie. postea francie ⁊ britannie. demũ germanie ꝓuincias ⁊ hungarie sua ɔtagione infecit. adeoq̃z deseuit apud omnes gentes vt vix decimus quisq̃z ex millesimo hoĩe supfuerit. In aliq̃bus locis vix tercia ps hoĩm remaneret. ⁊ pleraq̃z loca ne dũ campestria. verũ arces. oppida ⁊ vrbes ꝓrsus derelicta sunt ac in solitudinem redacta Huic calamitati augmentum dedisse iudeos in fontium intoxicatione nonnulli arbitrati sunt.

Gerhardus ordinis heremitarum

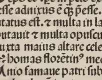
Gerhardũ senẽsem ordĩs heremitaꝝ diui augustini sacraꝝ lraꝝ clarissimũ interpretem hac ip̃a tempestate admodũ senẽ obijsse tradũt. virũ vtiq̃z ingenij eminẽtissimũ ⁊ bti Egidij ro. imitatorẽ p̃cipuũ. q̃ cũ esset in sacra theologia doctus sup primũ sententiaꝝ accuratissime scripsit. Deinde tractatus de p̃scriptionibus ⁊ de vsucaptionibus ⁊ de vsuris ceterisq̃z ɔtractib⁹ opuscula edidit. quib⁹ diu⁹ bernhardin⁹ ɔterraneus su⁹ in tractatu suo restitutionũ plurimũ vsus ẽ. Huc etiam tractatũ Jo. an. ei⁹ ɔtẽporane⁹ multis in locis ⁊ maxĩe mercurialib⁹ plurimũ ɔmẽdat

Gerhard⁹ itẽ eiusdẽ ordĩs ⁊ doctrine ꝓfessor patria bergomẽsis ⁊ sauonẽsis ep̃s eo tpe in p̃cio existẽs pplo suo peste laborãti vt bonũ decet ep̃m magis ꝓdesse adnixus ẽ q̃z p̃esse. q̃ cũ pontificij iuris edoctus esset in sextũ decretaliũ cõmentatus est. ⁊ multa in laudẽ sue religionis in lucẽ deduxit. q̃olibeta duo parisi⁹ disputauit ⁊ multa opuscula edidit. moriens deniq̃z nõ sine sanctitatis noĩe bergomi iuxta maius altare celebri sepulchro a se constructo sepelitur.

Thomas florẽtin⁹ medic⁹ diui q̃ndã medici fili⁹ hisdẽ tpib⁹ nõ inferiori ingenio famaue patri subsecutus. etiã de arte medẽdi sũmã pulchrã p⁹ se reliquit

Bartolus legũ doctor

Bartolus saxoferrateus iuriscõsultoꝝ supioris seculi princeps ⁊ eiusdẽ ꝓfessionis copiosissimus explanator. Cyni ⁊ iacobi bothigarij doctoꝝ discipulus ⁊ auditor. His q̃z temporibus vniuerso mundo (ea in doctrina) admirabilis fuit. Qui ⁊ p̃ ceteris legũ interp̃tibus in digesto nouo ⁊ veteri. ac inforciato necnõ et in reliquis legũ codicibus p̃clarissima edidit cõmentaria. q̃ꝝ celebritate atq̃z p̃stantia ip̃e vulgatissimus habit⁹ ẽ. Scripsit ⁊ tyberiadis tractatuz. ac alium de guelphis ⁊ gibellinis. Ferunt' etiã ei⁹ p̃clara ɔsilioꝝ volumina. Obijt aũt anno dñi.1355. etatis vero quinquagesimosexto.

Franciscus quoq̃z albergotus natione aretinus solidus legum doctor ⁊ explanator bartoli amicissim⁹ et familiaris ac imitator quedam extantia composuit.

Iacobin⁹ carrariẽsis q̃ marsiliũ interfecit h anno postq̃z q̃tuor annis in patauio sceptra tenuisset. ⁊ ip̃e a guilielmo eius ex pelice filio interficit'. cui⁹ parricidij hec cã fuit q ab eo ɔtumeliose spuri⁹ appellatus est. mox vt domum regressus est patrẽ in secreto accersiuit ⁊ gladio impetens eũ cõfodit. ⁊ statim in templo diui augustini eum sepeliri fecit. vt nõ euacuet' verbum xpi qui gladio feriet' gladio pibit.

Carolus quartus gloriosus imperator vxorem secū habens ⁊ filios venit ad vrbanum pontificem rome agentē. Anno duo de septuagesimo terdecies centeno: fecitq3 padua ⁊ bononia in ethruriā iter. dū pisis ageret lucanos pisanis ⁊ miniate florentinis rebelles in deditionē ꝓ imperio accepit. nōnibilq3 pecuniarū extorsit a populo florentino rebelliones timente. In quas subiecti eis de ethruria populi pro diues erant. si modo princeps ꝯstitisset assensum. sed is romā delatus ⁊ paucis ꝓpter que venerat cū pontifice expeditis. intra terciū ꝙ aduenerat mensem italia excessit. Agente rome vrbanū stimulauit vt aplōꝝ petri ⁊ pauli capita ꝑquireret. que dei fauore inuenta locello condidit eminente in lateranensi ecclīa extante multo argento auroq3 vndiq3 gemmato plurimū exornata. In scolam pragensem aliquando ingressus carolus quartus romanoꝝ impator. cū disputantes liberaliū arcium magistros in horas quatuor audiss3 idq3 purpurati moleste ferrent ac cene tempus adesse dicerent. mihi inquit tempus est. vobis minime. naz cena mea hec est. Idem carolus hominem qui sibi necē parasset ad se vocauit eiq3 aureos mille dono dedit quibus nubilem filiā nuptu collocaret illius se vicem misereri dicens que natu grandior domi clausa esset. homo gratias egit regi. ad conspiratores egressus. nesciebam inquit carolus qualis esset. nunc liberalem ⁊ misericordē principē ferire nullo pacto possum. Huius caroli tempore seditio magna orta ē nurmberge ꝑclara superioris germanie vrbē. adherentibus eīn consiliarijs ⁊ optimatibus carolo. plebea cōcio contrariū sensit. Erant autē factionis huius autores quidā de collegio fabroꝝ capribarbe vulgo geyßpert dicti. industria tn̄ caroli sedata est hec factio. depositis eīn conuenticulis ⁊ collegijs artificū q̄ vulgo zunfft appellāt tāq3 monopoliū semināṫib⁹ i meliorē policiā vrbē ꝑfatā reduxit. Macellarioꝝ aūt collegiū q2 carolo ꝯsiliarijsq3 adheserat ꝑpetuo q̄dā ludo carnispriuij ꝑuilegiauit

Ordo iniesuatoꝝ fratrum

Ordo Iniesuatorum fratrum Urbano sequenti pontifice ꝑsulante apud senam ethrurie vrbem initium sumpsit. hi nanq3 turmatī3 ꝑ domos seculari habitu induti religiosoꝝ more cū ingenti caritate ⁊ simplici quadā religiositate in sudore ⁊ labore manuū suarum in vnū viuere ⁊ deo seruire ceperunt. quos cum summus idem pontifex ad se romam vocasset eoꝝ quidem viuendi modum plurimū approbauit ⁊ a se laudatos cū tunica alba ⁊ caputio cōtemptibili sibi ꝓ habitu datis abire ꝑmisit. ⁊ ad eorum ꝓtectionem confestim nepotē suū virū grauissimū ⁊ religiosissimū in ꝓtectorē assignauit. q̄ ⁊ ip̄e mox ad honestādū religionis habitū auctoritate sibi concessa griseam clamidē desuꝑ deferendā sine calceamentis contulit. atq3 eos in priuilegijs ⁊ gratijs plurimū cōmuniuit. ⁊ ꝑ priuilegiū speciale illos clericos aplīcos nuncupauit. nunc aūt plurimū multiplicati ⁊ per omnes ferme italie ciuitates diffusi boni precij ⁊ optime vite habentur.

Ordo item nouus canonicoꝝ regulariū qui vulgariter scopetini nuncupatus etiā in senēsi agro sancti saluatoris ꝑ hec tempora a venerabilibus religiosis et patribus. stephano videlicet ⁊ iacobo andrea natione senensibus ordinis heremitaꝝ diui augustini initiū sumpsit ⁊ breui magno in ꝑcio euasit. Qui quidē ordo cōgregatio sancti saluatoris appellata fuit. quā quidez congregationē postea grego. vndecimus huius vrbani successor approbans insigni priuilegio inter canonicos regulares annumerauit. hij plane religiosissimi viri inter ceteros existunt qui ob memoriā reuerentiāq3 sue prime religionis ⁊ pristini habit⁹ semꝑ claustrale signum videlicet habitū albū cum scapulare albo ⁊ alta suꝑ camiseam lineā deferre voluere. ⁊ quecūq3 statuta ⁊ primas ordinationes cōsueuere. ex redditibus eīn viuunt. nō predicant sed confessiones alioꝝ more audiunt. magni eīn ꝑcij. maiorisq3 opinionis in dei ecclesia nunc vsq3 habiti sunt. viros eīn integerrimos tum scientia tumq3 vite sanctitate protulit.

Johānes francoꝝ rex

Johannes francoꝝ rex anno. 1350. philippo patre defuncto francis regnare cepit. ⁊ regnauit annis. xxv. Hic cū eduardo anglorum rege bellum a patre ceptum ꝓsequens sexto regni sui anno in pituriensi agro supatur ⁊ cuz philippo ei⁹ filio capit. ⁊ in ea quidē clade permaxime gualterus athenaꝝ dux qui apud florētinos tyrannidem exercuit vna cum. xx. milibus gallis interfectus fuit. Uerū tercio ciuitatis sue anno ip̄e eduardus animi magnitudine motus iohannem ipsum cū omnibus captiuis hac conditione liberauit ac dimisit vt nunq̄3 contra se belluz gerere ꝑsumeret. S3 nō ita multo post fidefrag⁹. hic pacem rumpēs eduardū ab integro arma capere ⁊ eū vsq3 ad internitionem ꝑsequi impulit. armatis igit̄ centū ⁊ q̄nq̄gita rostrati nauib⁹ ingentē exercitū ꝯtra iohannē i galliā duxit ⁊ maxīa clade vniuersū regnū diu affecit.

Anno mundi. 6562. Anno christi. 1363.

Linea summoꝝ pontificū

Urbanus quintus

Gregorius vndecimus

Urbanus eius nominis quintus papa patria lemonicensis guilhelmꝰ grisant antea vocatꝰ scti victoris massiliensis abbas. absens etiã. legatione tūc ad vicecomitē fungebat̃ oīm ꝯsensu apõ auinionē põ. creatꝰ. vocatꝰ itaqꝫ a uinionē pon. iuiēs. vir singl'aris v̈tut|. ingēt| animi. innocētissime vite. Jsqꝫ ꝓ sua prudētia res italie callēs nihil duxit antiquus ꝗ̃ egidiū cardinalē hispanū italie legatum de latere creatum illico transmittere. qui reꝝ ⁊ itinerum italie expertentissimus tridentina via ingressus est. inuentūqꝫ verone scaligerum canez deinde accersitos ganzagam ludouicū nicolaū marchionē estensem ⁊ franciscuz carrarium initis federibus in bernaboue u ꝯcitauit. vt ꝑlio supatus ⁊ saucius egre aufugerit. inde omnia in pacem redegit. Quibus gestis vrbanus ad quartum sui pontificatus annū in italiã venit componendaꝝ reꝝ causa. ei legatus egidius corneti fit obuiam. romã ꝓficiscit̃. liberatus tãtc legationis onere quieturus ob senium. viterbiū rediȷ̃t vbi ⁊ tercio mense post morit̃. vir singularis virtutis ⁊ ꝑstantie. qui dignitatē ecclesiasticã mirifice tutatus est. Assisiū delatꝰ in ecclesia beati francisci tumulat̃. At cum carolus impator intellexisset vrbanū romam profectū eo ⁊ ipē vt premissuz est aduolans. Urbanus aplo'ꝝ capita apud sancta sanctoꝝ reperta inde locellis argenteis recondita ad altare maiꝰ basilice lateranensis collocant̃. Būqz ea rome agit in vrbeveteri ⁊ mõte falisco pallacia construi curauit. Curiales transalpinos quoꝝ in ytaliam ducendoꝝ firmã conceperat sententiam inde consolaturus. qui scirent loca esse parata. ad q̄ romani grauitatem aeris ꝑ estatis caumata declinarent. Breui aūt in galliã reuersurus iohannē baucut egregiū copiaꝝ ducē e carcere missum copiȷ̃s illis omnibus ꝑfecit. q̄ antea sub egidio militauerãt. sed reuersus in gallias apõ massiliã interiȷ̃t põ. sui ãno octauo mēse q̄rto scitat| vite fama ꝯstãti opiniõe celebratissimꝰ

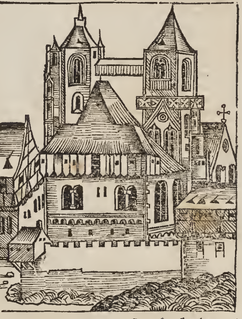
Gregorius vndecimus papa patria lemonicensis. petrus belfortis antea vocatus sancte Marie noue diaconus cardinalis. auinione pontifex omnium consensu creat̃. Hunc em̄ adolescentē vix decimū septimū annū attingētē clemens sextus eius patruus cardinalem creauit. ⁊ ne videret̃ carni ⁊ sanguini magis ꝗ̃ eccie consuluisse Eūdē ad exq̄sitissimos doctores. maxime v̈o ad baldum qui tum perusiȷ̃ legebat discipline gratia statī misit vbi in quouis genere doctrine ꝓfecit. Fuit ꝑterea tante innocentie ⁊ placabilitatis adeoqꝫ humanus et pius vt ab omnibus vnice diligeret̃. Qui pontificatu inito statim legatos in italiam misit vt res ecclesiasticas recenseret. Jnita aūt cum bernaboue vicecomite pace cū omnia in ꝑturbatione fuere. erant em̄ inimici omnes (viceconitibus exceptis) venetis. ob quod multa mala insurrexere. Gregorius interea pontifex cū esset in ytalia conuersatus. qui baldi iure consultissimi vt diximus perusie diu auditor fuerat prudenter cōsiderauit suum in ytaliam reditum pre ceteris posse rem ecciasticam instaurare. ⁊ forte eo sic cogitante episcopus quem de reditu ad suam ecclesiã admonebat familiaritatis confidentia. ⁊ tu inquit pater sancte cur non ad tuam ipē accedis ecclesiam: Quare gregorius instituit ꝑꝑerare. ſ cū agnatis ⁊ gallicis id in ꝑmis odiosum fore cernens triremes in rhodano (celatis omnibus causam) parate sunt ⁊ breui post pontifex cū illis qui presto iubenti affuere delapsus est. ꝑpetuaqꝫ nauigatione tempestatibus sepenumero agitata cuz triremibus vna ⁊ viginti genuam primo. post cornetū. inde terã romam ianuario ꝑuenit. Anno salutis sexto septuagesimo terdeciesqꝫ centeno. qui pontificatus sui septimus ⁊ relegationis in gallias romane ecclesie septuagesimus annumerabat̃. Fuit ea dies populo romano letissima. Florētino aūt terribilis. ꝙ omnes existimauerunt pontificem cū britones angliciqꝫ tanto numero militarent. Rez ecclesiasticam breui cū tyrannoꝝ excidio instauraturum. Jndigebant aūt omnia aduentu pontificis. nam ⁊ menia ⁊ basilice ac priuata edificia vbiqꝫ ruinam minabant̃. que certe magna ex parte restituit. vt turris suo iussu edificata ad sanctam Mariã maiorem indicat. Labefacti etiã ita ciuitatis mores erant vt nihil vrbanitatis habere videret̃ vtqꝫ illi mores aliunde petendi essent que totum orbem terrarū quondã ad vrbanitatem redegerat. Collocata itaqꝫ in vrbe sede sua pontifex (vt bonū pastorem decet) omnia circūspicere cepit. Egit tamē principio aduentus sui natura mitis ⁊ optima mente de pace cum florentino populo constituenda. quã illi oberrati magnitudinem non satis tutam fore suspicati artibus declinauere ⁊ ad bernabouem conuersi antiquum hostē Sed cum pontificis in ytaliã reditus esset formidolosus intercessione eius iohannē haucuth pecunia corruptum ad suas partes inclinare fecerunt. qua ex re anathemate notati omnia interdixit papa. Florētini tamen sacerdotes celebrare coegerunt. ideo in eos bellum mouet. sed dum vir sanctus agit omnia que ad pōtificem pertinent intollerabili vesice dolore morit̃ sui pontificatus anno octauo. mēse quinto. quinto kal'. aprilis millesimo tricētesimo septuagesimo octauo. sepeliturqꝫ in basilica Marie ĩ via noua sepulchro marmoreo quod adhuc visit̃ cuz magno gemitu ⁊ lachrimis. lugebãt nõ modo ꝑsentē ſ etiã futurã calamitatez

Brigitta vidua domina Suecie

BRigida alias birgitta vocitata deuotissima xpi mulier natione germana. suecie prouincie princeps et dn̄a. ex regū pgenie nō solū illustrē duxit originem. verū de nobilibus deuotisqȝ pgenitoribus ortuȝ habuit. Cuius genitor speciali amore sanctū iacobū visitans omni die veneris ob memoriaȝ passionis confessionem pegit. Mater cū brigidam in vtero gestaret passa naufragiū ob plem saluata fuit. Nata aūt puella tribus annis quasi elinguis obmutuit. inde pfecte loquebat. post obitum matris nutrienda matertere sue tradit. creuit autem in omni virtute ac deuotione. quā pater cuidam nobili ac prudenti iuueni ī vxorem copulauit cū quo p annos plurimos in omni honestate ac incredibili abstinētia hūilitate māsuetudīe atȝ labore pmāsit. Post mortē viri om̄ia bona inter filios et pauperes diuidens habitum et vitam mutauit. pannis lineis (nisi in velaminibus capitis) nō vtebat. aspero induta cilicio. carneȝ macerabat. Ex pcepto xpi romam petijt. cū religioso comite deuotionis causa vrbano pontifici reuelationem psentauit ne amonē accederet. Successoriqȝ gregorio vndecimo scripta misit vt curiā ad romam reduceret. Inde iherosolimā accedens pfecta pegrinatione romam remeauit. et p annū graui infirmitate detenta. cui xps tempus resolutionis ostendit. Die igit prenunciata audita missa sacramentis perceptis inter manus seruoꝝ dei emisit spiritum. Cuius felix transitus gloriosis miraculis et indicijs ostensus fuit. Anno dn̄i M. ccc. lxxij. decimo kal. augusti. Et anno sequenti translatum est corpus eius post multoꝝ miraculoꝝ choruscationē ab vrbe roma in monasteriū vastenā. et a bonifacio nono pꝰ annos. xx. sanctaꝝ cathalago ascripta. Hec libros reuelationū de diuersis misterijs sibi reuelatis composuit.

Ordo sancte Brigide

ORdo sancte Brigide ab hāc sācta et gloriosa muliere initiū sumpsit. que sancti saluatoris etiā appellat. hoc anno spiritu diuino impulsa nouā religionem monasterioꝝ dupliciū videlicet viroꝝ et mulierū excitauit et instituit. Huiusce tñ religionis primū auctorem et institutorem diuū basiliū in grecia fuisse dicunt. Verū pcessu temporis ad tollendas occasiones malorum et obstruenda ora male loquentium ecclesia talia monasteria dissoluit vt seorsum remanerent. Brigita vo spiritusancto inspirata hoc modo instaurare et renouare visa est. vt s. viroruqȝ edificia connexa et contigua haberent. habitationes in ita seiuncte vt de vna ad aliā nisi vrgente necessitate (in deferendo sacramēta infirmis cū magna cautela nō facile) transiri posset Eoꝝ tamen basilicā censuit esse cōmunē. ita vt fratres in inferiori parte seu pauimento. sorores vo seorsum in superiori solario officiū exoluerent. principalem curā abbatisse esse voluit. fratribus tantumō diuina misteria assignauit. quoꝝ vnus esset qui confessor aut prior appellaret. et alijs pesse deberet. Ea quippe monasteria possessiones et pūentꝰ habere statuit ad fratruȝ et soroꝝ sustentationem. Quoꝝ oīm victus et vestitus ad abbatissam spectare decreuit. Nec huiusmodi frēs aut sorores monasteriū egredi psumerent nisi magna et euidenti necessitate ac de abbatisse licentia. Eiusmodi etiam fratres et sorores p episcopos consecrari iussit. Hij aūt religiosi et tam femine qȝ mares habitū vti iubent. tunicam cum clamide grisea cū rubea cruce desuper et quodam rotundo albo in eius medio. lineis non vtunt ad carnes. sed carnibus vescunt tribus diebus in ebdomoda extra quadragesimā. et nihilominus diui augustini regulam profitent additis brigide sancte constitutionibus. et tā in fratribus qȝ in sororibus certū assignauit numerū scd̄m suas ordinationes. que omnia ipsa sanctissima brigida a deo sibi reuelata et dictata confessa est. Quaȝ ob rē summi pontifices eandē regulā auctoritatibus aplicis speciali priuilegio approbatā et confirmatā esse voluerūt hec enī pphetico dono plurimū claruit. nōnulla de futuris pdixit. de quibusdaȝ regnis consūmandis. que omnia scripto mandauit et apud multos in pcio habētur. apud ytaliā pauca huiꝰ religiōis monasteria habent. in suecia vo et germania magna quidē et plurima ac opulētissima esse cernūt. Hij religiosi secularū cōfessiōes alioꝝ more audiūt. et diebꝰ festiuis pdicāt. pūersos hūt qs in exteri

Johannes bochacius

IOhannes bochaciꝰ de certaldo natiōe florētinꝰ poeta et phi (oribꝰ occupāt losophoꝝ atȝ astronimus clarissimus. Anno dn̄i. 1375. cū eēt etatis anno rū. 42. e vita migrauit. qui cū ameni ingenij esset vir et in latina patriaqȝ lingua in dicendo celeberrimus haberet hos libros reliquit. de genealogia deoꝝ li. 14 de pclaris mulieribus. de viris illustribus. de montibus. fontibus. fluminibus stagnis et c̄. bellorū egregium opus. gesta impatorū et pontificū edoceus. et fasmatum in ytalia. de tartarorū victoria. de heresibus bohemorū et plura alia. vernacula quoqȝ lingua eius extant libri vt liber centū nouorum et alij

Anno mūdi.6577. Anno xpi.1378.

Urbanus sextus papa. natione neapolitanus. hoc anno gregorio pōtifici.ex barensi archiepiscopo pōtifex suffect⁹. Vir certe callidus ⁊ iniuriarū memor.ac vindex malebat videri ⁊ metui.potius ꝙ diligi.q̄ pontificatu suscepto (vt par erat) nō pacē inter xpianos cōponere voluit ꝗ̄ magis cardinaliū ⁊ ioanne regine iniurias vlcisci ꝓ viribus conatus ē.ꝓpter qđ florentinos anathemate notatos.vt ī suā deducēt sentētiā absoluit. Jnde cū natura inq̄et⁹ eēt apud nuceriā cardinales creans quosdā ex antiquis in carcerē cōiecit. Jnde genuā ꝓfectus vsqꝫ ad obitum caroli apulie regis romam reuersus est.ꝯfirmatis ecclesie ciuitatibus cū honore acceptus ad insidias deuitandas nouem ⁊ viginti cardinales vna die creauit.in quib⁹ maior pars neapolitanoꝝ. tres vo fuere romani.quibus supatis paucos supuixit dies. pontificatus sui infeliciter acti anno vndecimo mense octauo.rome morit̄.sepeliturqꝫ in beati petri basilica paucis admodū eius mortē (vtpote homini rustici inexorabilis) flentibus.huius sepulchrum adhuc visitur cum epitaphio satis rustico ⁊ inepto.

Scisma vigesimumsecundū oīm pessimū ⁊ scandalosissimū quod ꝑ nouem ⁊ triginta annos durauit hoc anno initium sumpsit. mortuo eñ gregorio vndecimo.cardinalibus ad sanctā mariam nouam vt iusta de more gregorio soluerent conuenientibus. romani ciues blande prius exoratis cardinalibus vt romanū aut saltem ytalicū pontificē crearent.Ad eam postea temeritatem imprudentia adducti sunt.eisdem patribus in conclaue clausis pariter est clamatum nihil tū terribile dictū aut factū vt impressio potuerit appellari.Gallici vo numero tredecim vnum ex corpore suo vt haberent pontificem enitebant̄.⁊ inter quatuor italici romaniqꝫ generis vnus gente vrsinus papatū ambiebat.Tulit vo casus vt bartholomeū neapolitanū creari pontificem vt premissum est in vrbanum sextum sunt assensi.Gallici vo penitētia ducti ad varia loca extra vrbem ꝯfugerunt,accepto a populo post in pontificem vrbano ⁊ a cardinalibus qui manserant occulti ex latebris prodierunt.⁊ per tres menses habitus est pontifex. Supuenientibus inde estatis caumatibus optata gallicis occasio est oblata.Oratum nanqꝫ pontificē vt mutandi aeris ꝑtextu ananiā eis licuerit se conferri.vnde breui fundos confugerunt.Erant octo cardinales qui viciosam fuisse vrbani electionem causati aliū in pontificem delegerunt gebenensem eiqꝫ septimo clementi indita est appellatio.ꝑ orbem lr̃as dissem inant.clementem verum xpi vicariū.hinc scisma magnū in ecclia dei oriri cepit vt duo capita in ea dicerent̄.ytalia eñ germania ⁊ pannonia vrbano.Clementi vo gallia hispania cathelonia ⁊ britannia adhesit.

Clemens vo multas acceptasqꝫ clades in gallias cum curia sua ꝓfectus est vbi apud auionem vt pontificum moris erat sedem constituens vt verus pontifex a gallis omnib⁹ venerat⁹ ē.⁊ sedit annis.xv

Bonifacius huius nominis nonus papa.patria neapolitanus petrus cognomento tomacellus antea vocatus rome cardinaliū omnium consensu pōtifex creat̄.Anno dñi M.ccc.lxxxix.Hic etsi annoꝝ circiter triginta esset dum pontificatum iniit.ita tamen deinceps vixit in tam florida etate ⁊ tanta peccandi licentia vt nulla ei voluptas obijci posset.Fuit ꝑterea tanti animi consilijqꝫ vt prim⁹ populi romani vim omnem in pontificem transtulerit.Creatis suo nutu magistratibus omnibus munita arce sancti angeli ⁊ pontibus.inde decimo pontificatus sui anno ex assisio vbi multis annis cōmoratus fuerat romā regressus iubileum celebrauit.At bonifacius rome vrbis ad ecclie subiectionem reducte gloria ⁊ pecunijs iubileo anno perceptis auctus rem aggressus est nouā que pōtifices romanos successores suos nō minus orbis xpiani ꝙ rome dños reddidit.lege eñ ꝓmulgata constituit.non licere cuiqꝫ sacerdotij ad quod ꝓmoueret̄ beneficiū adipisci.priusqꝫ primi illius anni estimationis pecunias pontificali erario dissoluisset.soliqꝫ anglici cū legi in cathedralibus paruerint.in minoribus beneficijs iussa pontificis contempserunt. Ladislaum preterea adolescentem in paterno regno apulie collocauit.Studiū generale ditionis sue ciuitati rogatu alberti astensis marchionis concessit.Brigidam in sanctoꝝ numerū retulit.Verū in multa rerū ꝑturbatione diu afflictatus dolore laterū tandē morit̄ pontificatus sui anno quartodecimo mense nono M.cccc.quarto Sepeliturqꝫ in basilica petri sepulchro marmoreo vermiculato.

Benedictus eius nominis tredecimus anno.1394.clementi pontifici adulterinus papa apud auinionē in scismate suffectus sedit annis.21.vsqꝫ ad conciliū constantiense.cū clemēs antipapa auinīoe obijsset in eius locum ꝓphanatus petr⁹ hispanus de luna añ vocat⁹ vir doctissimus ⁊ vita omni.si ab ea tempe rasset ambitione ꝑstantissimus.Cui benedicto terciodecimo fuit a suis sectatorib⁹ appellatio.de q̄ infra cuꝫ de Constantie concilio oportunius dicetur.

Linea imperatoꝝ
wentzeslaus rex

VEntzeslaus caroli imꝑatoris ꝑdicti filius. imꝑatoꝛ anno. 1379. pr̄e de-
functo. Cū iam vna cū patre imꝑasset annis. 8. solus post patrē confir-
matus. imꝑauit annis. xxij. Quāuis imperij būdictionē a papa nunꝙ obti
nuerit. wentzslaus eñ etatis sue anno. 2. permittente patre regni bohemici
sceptrū est assecutus. Exin. xv. agens annū cū coniuge sua ioanna apud bel-
gas in ciuitate aquensi romani regni coronā accepit. Sexto deinde anno re-
gina decessit. Et altera supducta ē. de domo baioarie. noīe Sophia. longe vi
ro suo prestantioꝛ. Fuit aūt patri in om̄ibus dissimilis. voluptatum sequax.
ac laboꝝ fugiens. vini prorsus. ꝙ regni curiosioꝛ. Qui totū tēpus vite sue ī
extrema germania in otio ꝛ libidinibus cōsumpsit. Ob ꝙ rem captus a ba-
ronibus. xvij. ebdomadꝫ in custodia habitus est. Joannes dux lusacie. Et ꝓ
copius morauie magno reipub. malo eū libertati reddidere. captus ē. ꝛ secū
do per sygismundū hungarie regem. Et alberto austrie duci in custodiam da
tus. Custodia eius in egregijs edibus apud viennaꝫ habita. quibus exinde
cognomē praga datū. ꝙ eas rex pragensiū incoluisset. Sed cū parū diligen
ter custodiret fugam eripuit. Regnoꝙ rursus potitus ē. Neꝙ tñ vitā mutauit. ꝫ prioꝛe consuetudine vi-
no ciboꝙ marcēs. lucem dormiendo nocti cōiūgēs. Ab electoꝛibus imperij cōprobante romano pontifi-
ce imperio deiectus. domi torpens illaudatus egit euū. Rupertus eñ palatinus rheni animaduertēs im
perij dignitatē ꝛ hominis socordiam zelo cōmotus ꝛ viciorū inimicissimus. illū deponi ꝓcurauit. Et ipē no
lens suffectus fuit. Sub hoc vō rege wentzeslao hussitarū insania ortū habuit. hij heretici post varia at-
temptata cū nicolao quodā nobili in regiam tumultuarie ꝓrumpentes. wentzslaū orauerūt. vt sibi ampli
ores ecclesias elargiret. qui iam populi huius secte maiorē ꝑtem obtinerent. Rex benigne nicolaum pro
multitudine loquentē. vtꝙ in posteꝝ diem redirent. iussit ille e cōspectu abiens populares magis ac ma-
gis incendit. Rex in arcem vicegradensem vrbi vicinam. puoꝙ tanto fluuio disiūctam sese recipit. Et pau
lopost in castellū nouū qd ipē cōstruxerat. quinto distans lapide cū paucis abijt. missis ad fratrem sygis-
mūdum oratoribꝰ qui eius auxiliū implorarent. At heretici pridie kal. iulij furentes ꝑtoriū petiere. cōsu-
les. xi. metu perculsi fuga saluati sunt. Septē ꝗ remanserūt ꝛ cum hijs iudex vrbis atꝙ alij nōnulli ciues
raptim intercepti. ex altissimis fenestris in foꝝ precipitati. lanceis ac verubꝰ irati populi excepti. dirū spe
ctaculū dilaniati prebuere. Camerarius regni fuga sibi consuluit. Ea cum regi nūciarētur cūctiꝙ circūstā
tes attoniti facinꝰ detestarent. At ego inquit pincerna futura hec ꝑscierā. Quem rex indignatꝰ correptum
repente inter pedes suos prostrauit. Et arrepto pugione conatꝰ ē interficere. ꝫ impeditus a circūstantibꝰ
egre illi vitam dimisit. Nec mora paralesi correptus. egrotare cepit. atꝙ īfra ꝛ. viij. dies signatis noībus
hereticoꝝ. quos neci destinauerat. fratrem assidue vocitans. ꝛ amicoꝝ auxilia anxius expectans. ante vi-
ta excessit. ꝙ vocati principes adessent. Cum regnassent in bohemia annis quinꝙ ꝛ quinꝗginta. vixisset
duobꝰ amplius. Consueuerūt corpa regū apud bohemos āñꝙ sepelirentur. viij. diebꝰ aromatibus cōdi-
ta per sacra vrbis circūferri plangiꝙ. Et sequentibꝰ amicꝫ ꝛ baronibꝰ conclamari in hoc ventzeslao neglē-
ctum. non audente regina nouā ingredi ciuitatem. Delatū est cadauer ad ecclīam sancti viti in arce. ꝛ inde
ad aulam regiā. ibiꝙ conditū in sepulcro quod ipē sibi delegerat. Sed cum postea monasterū ipm ab he
reticis diriperet. Et sepulture regum effringerētur. cadaueraꝙ abijcerētur. pisticulas quispiam cognomi
ne musca ventzeslao vendere solitꝰ. regem quem amauerat corpꝰ clam collegit. ꝛ in loculo apud se domi cō
didit. Interiecto deinde tempore. rebꝰ in meliorem formam redactis. Cū ventzeslai corpꝰ requireret acce-
ptis. xx. aureis illud reddidit. Inde circūgestatio ex more facta. Et iustū rege funꝰ exibitum. ac recēs obie
rat ventzeslaus.

Jodocꝰ marchio morauie

IOdocus marchio morauie. viuente adhuc ventzeslao. qui post depositi-
onem se regem romanoꝝ cōuenientibus franckfordie electoꝛibus a Ma
guntiñ. ac Coloniensi archiepiscopis in regem delectus. Ceteri sygismūdum
elegerūt. Sed is breui tempore sine heredibus mortuus. In brūna vrbe mo-
rauie sub sceptro regali sepelit. Is cum patruū suū ventzeslaum bohemie ro-
manoꝝꝙ regem visitatum venisset. Vocauit eū patruus in penitiorem ediuꝫ
partem. atꝙ in hūc modū allocutus est. Et si satis scio nō esse e dignitate mea
ꝙ electores imperij me regno romano abdicauerint. Solatio tamen est. ꝙ ex
familia nostra hoc decus non excidit. Ego te libens volensꝙ successorem mihi
datum accipio. Cūꝙ Jodocus his verbis territus. ad regis genua ꝓcubuis-
set. Et sibi nihil imputandū diceret. Qui earum rerum omnino ignarus esset.
Pone metum inquit nepos. nam neꝙ imperiū inuitus depono. neꝙ si retinere illud cupiam iura sangui-
nis violare ausim. Bono itaꝙ animo esto. Imperiūꝙ est tibi demandatum. Suscipe viris armis opibus
regni mei tanꝙ tui (vt libet) vtere letumꝙ ꝛ donatum nepotem a se dimisit. At ille sex tantū mēses postea
superuixit. Locumꝙ ruperto baioario qui imperaret fecit.

VRatislauia. Slesie vrbs illustris ꝛ inclita. apud germanos sarmatasq̧ gentes nominatissima. Cum amplissima ciuitas ad ripaȝ odere sita est. Slesia em̄ prouincia germanie odera irrigua existit. Qui fluuius in septētrionem vergens germanicas gentes ripis ambobus alluit. Transoderam tamen poloni ca lingua preualet. Hec vrbs a sui initio ob conuentionem hominum aucta. priuatis ꝛ publicis edificijs magnifice ornata. habet admodum decoratas basilicas inter q̄s eminet ecclesia cathedralis diuo Joanni dicata. Cuius episcopatum maiores aureum vocauere. hussitarum bella luteum reddidit. Joannes tamē Rott hoc tempore vrbis antistes iuris doctor ac variarum doctrinarum consultissimus. hunc episcopatū gloria ꝛ amplitudine plurimū auxit. Monasteria quoq̧ habet preclara. heremitarū diui Augustini ad. s. Dorotheam. minorum ad. s. iacobum ꝛ diuū Bernardinū. diuersarum tamen obseruantiarum. predicatorum ad. s. Albertum. Canonicorum regularium in ecclesia beate marie virginis gloriose. premonstratensium ad. s. Vincentium extra menia vrbis. Extatq̧ in ea ecclesia collegiata ad. s. Crucem inter eas tamen precellunt due parrochie ad. s. Elizabeth ꝛ diuam mariam magdalenam. minoresq̧ ecclesias habet perpulcras. s. Barbare. s. Cristoferi ꝛ. s. Lazari cum plerisq̧ alijs. Cū hec vrbs avarijs principibus mutationem dominij sensit. Dum egra a ioanne patre caroli quarti imperatoris romani ꝛ regis bohemorum recepta esset. Et hec vratislauiensiū ciuitas q̄ dux Slesie occuparat heinricus. Legnicīū quoq̧. ꝛ q̄ plures alie Slesie ciuitates ei subijciūtur in eo bello. In hac deinde vrbe regnante hac tempestate apud bohemos ventzeslao rege. orta seditione. Consules quarum prima potestas est. per fenestras ex pretorio in forum precipitati. gladijs ac lanceis irati plebis excepti. dirum spectaculum prebuere. Cuius rei auctores Sigismundus imperator paucis post annis securi percussit. Sigismundus em̄ cesar postea imperans ob hereticam prauitatem delendam. cum ad festum natiuitatis dominice brunnā (quod est morauie oppidū)

petiȷ̃t. ibiqꝫ pragensibus veniam petētibus. Ea lege pepercit. vt cathenas ⁊ repagula tota vrbe deponerent. suosqꝫ magistratus acciperent. Paruit praga attonita ciuitas. Cum regni primores eleuatis in celū manibus aduentu noui regis gratulabundi exposcerent. Cuiusqꝫ rectores sine cōtrouersia relique vrbes admitterent. Nec dubium videbatur quin tota bohemia labe hussitarum excessisset. si ex brūna sigismundus recta via se pragam contulisset. Sed diuertit ille. vt fortasse fati sui erat. Vratislauiamqꝫ Slesiē caput accessit quo in loco populus vrbanus non diu antea consulatum vt premissum est a ventzeslao fratrē suo constitutum per seditionem obtrūcauerat. Cuius sceleris auctores securi percussit. Quod vbi pragē renūciatum est. diffisi de venia ciues exemplum vratislauiensiū veriti. manifesto desciçuerunt. Et allecto ꝑmijs cenchone qui arci pragensi preerat in totum regnum litteras dedere. Ne quispiam sygismundo aditum preberet. Qui dalmacie lingue hostis esset. Nec alia cura teneretur ꝙ regni perdendi. qui antiquaꝫ pruthenorum ciuitatem ordini iure pignoris obligasset. Brandeburgenses autē a corona bohemica aliēnasset. Hec igitur ciuitas sub imperio bohemorum constituta. deinde post varia bella ob perfidiam bohēmorum mathie hungarie regi subiecta fuit. Post cuius obitum iterum regno bohemie (cum inclitus vladislaus rex hungarie ⁊ bohemie regnis nunc preest) imperata facere pollicita est. muro autem admirabili cincta est. Et in parte ꝙ odera nō alluit. fossa ꝓfunda manu facta. Et muro lateritio munita existit ea crassitudine vt nō facile effringi machinis queat. Turres in menibus crebre. ⁊ ꝓpugnacula locis oportunis constructa. Platee ac publice vie in ea ample existunt. ad decorem ornate in modum crucis. vt omi splēdore cum equatione domorum sese aspectui prebeant. in foro amplissimo pretorium cum turri excelsa positū est. Vbi hora cibacion. tibicines sua preludia exercent.

VEntzeslaum bohemie regem. inter purpuratos suos crebro sermone vsurpare solitum ferũt. Ego si me diripiendis vrbibus ytalie sors pñtem dederit. Ceterarũ rerũ predã militibus impartiar. Vini tantũmodo apud me spolia reseruabo. Si quis aũt cellam vinariã in iussu meo fuerit ingressus gladio feritur. Hũc principes electores velut inertem atꝫ socordẽ vt premissum ẽ imperio deiecerũt. Ruperto baioario in locũ eius suffecto. Ad quem ciuitates theutonie omnes defecere. demptis Nurembergensibus. qui ventzeslao iurassent. Hij cũ hinc iurisiurandi religionẽ vererẽtur. inde vim baioarij timerẽt. Legatos ad ventzeslaũ mittunt. Qui se iuramento solui petant. Ac si necesse sit. Auri viginti milia nũmũ in eam rẽ offerant. Rex auditis legatis. liberos Nurembergenses dicit. Si currus q̃tuor tradant. onustas vino qđ furstenberg baccareacense vocant. id est inter renẽsia vina vt putant optimũ.

Joannes de rupecissa ordinis minorum

IOannes de rupecissa de ordine minorꝫ insignis theologus. ac in naturalibus doctus. tempestate hac. preter ea q̃ in sententiaꝝ libros accurate docteꝗꝫ scripserat. multa p̃dixit mox futura. in carcerẽ trusus multa de futuris tãꝗꝫ ꝓpheta scribere voluit. videlꝫ de duobꝰ antixp̃is. ⁊ de eccl'ie cõculcatione ⁊ desolatione terraꝝ. Et de cõuersione oĩm gentiũ ad fidẽ xp̃i. ⁊ alia multa. q̃ in ianuis adesse affirmabat. Et hec a dño ihu xp̃o sibi reuelata fuisse contestabatur. Que nõ mõ euenere. ſ; oppositũ in oĩbus fuisse cõstat. hmõi aũt ꝓnosticatores mlti ab initio de his archanis decepti fuere. Quibꝰ satiꝰ fuisset silere q̃ꝫ talia temere loqui. Que pater posuit in sua potestate. Quãobrem fides hijs pronosticationibꝰ adhibenda nõ est.

Simon de Cassia

SImon de cassia ordinis heremitarũ diui Augustini theologꝰ ⁊ egregiꝰ predicator. ꝑ id tempꝰ tãꝗꝫ medicinalem cassiam languenti anime ad vite integritatem refrigerio traditus affuit. Qui vtverus euãgelistarũ interpres. ⁊ ihesu christi imitator verus. oĩa ipsius saluatoris gesta in ordinẽ colligẽs. in q̃ndecim subdiuisit libros. Quos de xp̃iana religione intitulauit. Sed ⁊ aliũ librũ de doctrina xp̃iana. de patiẽtia. de simboli expositione. de speculo crucis. de disciplina sp̃ualiũ. opuscula autẽ hec miro ⁊ quasi diuino ordine collegit. Ep̃l'as quoꝗꝫ edidit plurimas documentis plurimis repletas. hic florentie q̃ꝫ maxime sp̃ũ ꝓphetie floruit. ⁊ multo in precio fuit. Ubi etiam monasteriũ sui ordinis monialiũ a solo edificauit. Et nobiliũ matronarum ac virginũ illud repleuit.

FEstum visitationis gloriose v̾ginis Marie. ab Urbano sexto ꝑ octauas celebrandũ ad formã festiuitatis corporis xp̃i instituit. ob impetrãdã vnionẽ eccl'ie in scismate meritis semꝑ virginis marie.

Frãciscꝰ carrariensiũ dñs

FRanciscus Carrariẽsis senior vnicus dñi iacobini ex vxore gnatus. frẽ eiꝰ guilielmo ex pelice interfecto. in regnũ p̃mũ succedens. regnauit annis .xi. Uir q̃dem splendidus ⁊ multis virtutibus ornatus ac plurima laude dignus. q̃ patauinã vrbẽ menibus castellis turribus. ac splẽdidissimis edificijs ⁊ edibꝰ tũ priuatis tũ publicis mirifice exornauit. Nec nõ ⁊ p̃clara ac memoratu multo digna in prelijs gessit facinora. ꝓ quibus regno suo multa p̃stitit incremẽta. Verũ cũ bernabouem vicecomitẽ sororiũ a galeatio maria detentũ defenderet. liberare statuisset. nõ mõ eũ liberauit. ſ; ⁊ regnũ oĩe ac deniꝗꝫ vitã ꝓpriã ꝑdidit. Quia ab eodẽ tandẽ galeatio supatꝰ ⁊ captiuꝰ abductꝰ in modoecio furno seu carceribꝰ eũ interire ꝑmisit. Deniꝗꝫ de octobrio mẽse anni .1393. cũ vita excessisset. Cuiꝰ filius franciscus ab duce corpꝰ impetrauit. ⁊ aromatibꝰ cõditũ patauiũ cũ maximo apparatu deferri fecit. Et regijs exequijs ĩ maiori ecclesia sepulcro marmoreo sepeliri fecit.

S. katherina de senis

CAtherina ytalica senaꝝ vrbis ethrurie oriũda. Cuiꝰ historiã fr̃ Raymundꝰ de capua generalis ordĩs p̃dicatoꝝ ꝑscripsit. Ex p̃re iacobo pãnorũ tinctore ⁊ lapa m̃re ꝓgenita. Cũ ãnũ .xij. attigisset spreto ꝯiugio p̃dicatoꝝ tercij ordĩs ꝓfessa innumerabiliũ v̾tutũ p̃clarissima in mira austeritate ⁊ abstinẽtia vixit. ⁊ mirabiles victorias ĩ abstinẽtia habuit atꝗꝫ visiones. quã xp̃s despõsauit anulo habẽte q̃tuor margaritas ⁊ adamãtẽ ĩ summitate. dñs q̃ꝫ cor eiꝰ abstulit tribuensꝗꝫ suũ. ĩ latẽ cicatrix mãsit. dono ꝓphetie admodũ ĩsignita. Tãdẽ ãno etatꝭ sue trigesimo. m̃ltis patratꝭ miraclis rome deuotõis cã exñs. vite sue finẽ fecit. atꝫ ibidem eiꝰ sctissimũ corpꝰ in basilica de minerua ordĩs p̃dicatoꝝ maxĩa cũ ppl'oꝝ freq̃ntia delatũ. cũ celebri deuotione ⁊ reuerentia sepelit. Quã sanctissimã virginem postmodum pius secundus papa eius conterraneus anno salutis nostre .1460. kal'. Maij in sanctaꝝ v̾ginũ numero merito aggregauit. Que quante sanctitatis q̃teꝗꝫ virtutis fuerit idem pontifex memorabili relatu prosecutus est.

Johannes galeaci⁹ pri m⁹ dux mediolanensiū

Johannes galeacius vicecomes galeacij marie filius primus mediolanensiū dux. patre iā trib⁹ annis defuncto diuisa primū inter se ⁊ bernabouē patruū dñatione. quē insidiose intercepit ⁊ captum ad mortē custodiri precepit. filijs oībus fugatis mediolanense regnū obtinuit ⁊ decē annis regnauit. inde ab eo scaliger fugatus in deditionē venit ⁊ veronā ac vincentiā suo regno adiecit. pauloqꝫ post franciscū patauina vrbe cōprehēdit. bononia quoqꝫ senenses perusini sese sue potestati tradidere. fuerat hic clarissimus princeps statura procerus. eleganti aspectu. litteris edoctus ⁊ celebri eloquencia clarus. ingenio callens ac in agendis astutus ⁊ sagax. duas vxores duxit. elizabeth bohemie regis filiā. ex qua valentinā solā filiam genuit. quā carolo francorū regi matrimonio copulauit. Aliaꝫ katherinā consobrinā suā bernabouis filiā. ex qua iohannē. mariā. angelum et philippū mariā duces suscepit. Hic quippe cū ingentis animi ⁊ potentie vir esset postqꝫ. 30. annis sub titulo comitatus virtutū impasset anno. 1395. septembri mēse archiepo midiolanensi oratore misso ducatus titulū a wentzeslao impatore cētū milibus florenis obtinuit. ⁊ ꝑ man⁹ ipsius arhiepi oratoris codē mēse ingēti pompa ducatus biretū ⁊ alia insignia recepit. vixitqꝫ ea in dignitate annis. 7. Tanta quippe erat eius animi magnitudo vt ad imperiū aspiraret. ⁊ nisi iā cito morte ꝑuentus fuisset ad id forte ꝑuenisset. Hic in papiensi vrbe inter cetera castellū siue regiā domū incredibili pulchritudine extruxit. in quo tantā libroꝝ copiā contraxit q̄ntā alibi pauci viderūt. leporariūqꝫ cōtiguū muris cinctū iuxta illud constituit. in quo monasterū superbissimū ordini carthusiensiū toto orbe celeberrimū construxit atqꝫ dotauit. vbi ⁊ corpus suū tumulandū ex testamento legauit.

Eclipsim solis per ea tempora fuisse scribunt que ferme ꝑ horas duas durauit.

Ladislaus apulie vngarie rex

Ladislaus caroli regis filius qui ex hungaria ab vrbano sexto in italiā vocatus contra iohannā reginā quā in neapoli cū toto regno obtinuit. Verū cū et in hungaria coronā accepit anno. 1385. regine dolo interfectus est. Ladisla⁹ igit̄ filius in apulie regno succedens regnauit annis. 29. cuꝫ adoleuisset hūgarie regnū suscepit. sed cū ibi res paꝝ prospere ei succederent expeditione ñ pauca suscepta ⁊ iadera de regno occupata venetis vendidit cū pecunijs in ytaliaꝫ veniens apulie regnū obtinuit. ⁊ cū magnanimitatis ⁊ prudentie esset vir atqꝫ oīm regū potentia ⁊ rerū ꝓsperitate omnibus ꝑ circuitū formidabilior euasisset etiā romano pontifici suspectus esse cepit. varia quoqꝫ fortuna inter pontifices sequentes ⁊ regē semꝑ fuit. sed dū florentinos subdere statuisset ex veneno procuratione eoꝝ sublatus est. Sigismundus aūt qui postea augustus ⁊ imperator fuit ladislao ꝑdicto ex hungaria armis pulso ad ipm hungarie regnū vocatus id suscepit. ⁊ vsqꝫ ad imperij susceptionem. 25. annis regnauit. vir certe bellator ⁊ reipu. xpiane acerrim⁹ ꝓpugnator ac defensor.

Religio dealbatorum

Beghardi ac secta flagellantiū qui se nodosis flagellis cruciarunt in germania ac ceteris regionibus graues errores induxerunt. de quibus supra facta est mentio. mirabilis quoqꝫ populorū motus hoc anno. 1399. in tota italia factus ē. Nā omnis fere multitudo in cisalpina gallia vno motu vestes albas ⁊ lineas ad pedes vsqꝫ protensas cū capucijs instar religiosoꝝ cappaꝝ quibus facies velabāt induit. qua commotione ⁊ nobiliores femine simul ⁊ viri ⁊ principes epi clericqꝫ ac religiosi cuiuscūqꝫ ordinis ducti incredibili deuotionis ardore in simili habitu incedere tentauerunt. Hoꝝ siquidē dealbatoꝝ longa agmina ad vicinas vrbes cōmeabāt. ⁊ ꝓcessionaliter bini ⁊ bini ꝑgētes pacē ⁊ misericordiaꝫ supplici clamore sepe ⁊ sepius clamabant. hymnos cantabant. q̄m maxime sequentiā a beato gregorio editam Stabat mater dolorosa ⁊c̄. Durauitqꝫ huiusmodi motus menses fere tres. vnde initiū habuerit incertū. primi in italia lucenses fuere. vtriusqꝫ sexus induti albis ad tria milia. Huius tamen religionis auctor quidaꝫ sacerdos fuit qui tantā modestiā vultu ac verbis pre se ferebat vt ab omnibus sanctus haberetur. Ipm tamē bonifaci⁹ pōtifex apud viterbiū vrbē tandē ꝯphendere fecit. ⁊ tanq̄ꝫ supsticiosuꝫ ad se ꝑductū igni exuri fec̄. hoꝝ āt crucifixi imaginē q̄ꝫ aū se deferri faciebāt adhuc lucēses cū maxīa veneratiōe ꝯbuant.

Iubilei annus hoc anno. 1400. rome iussu bonifacij pontificis celebrat̄. quo fere innumera hoīm multitudo ꝯuenit. ⁊ eo anno ob ipsius iubilei ⁊ maximā dealbatoꝝ frequentiā tantā pestilentiā vbiqꝫ fuisse tradunt vt apud florentiā vrbē ad triginta hoīm milia absumpta fuisse referāt̄. Quarto quoqꝫ anno wēceslai regis pestis seuissima populata est bohemiam. In praga vero in quatuor mensibus in vna tantum sancti Stephani parrochia tria milia funerꝝ. l. fuere. Pragenses inter hec populari tumultu excitati atqꝫ in furorē acti iudeorum domos inuadunt bona eorū diripiunt. domos incendunt. atqꝫ intra duas horas non sexui non etati parcentes infelicem gentē gladio cedunt. perisse aliquot milia ferunt̄. seruati cōplurimi infantes misericordia bonorū ciuiū baptismi gracia accipere.

Linea summoꝝ pontificū

Innocentius septimus

Gregorius duodecimus

Alexander quintus

Anno mundi. 6603. Anno xpi. 1404.

Innocentius septimus papa patria sulmonensis. cosmatus antea vocatus. sancte crucis p̄sbiter cardinalis. bonifacio suffectus rome pontifex creatur qui iureiurando collegio spopondit ꝙ p̄mū esset ꝓ vnione requisitus pontificatu renunciare. vir quidem grandeuus ⁊ multaꝝ magnarumq̄ reꝝ experientia instructus. qui pontificatu suscepto in quibus vrbani ⁊ bonifacij vestigia secutus est. quos priuatus carpebat. non modo quod tantope laudabat effecit. verū etiā iniquo animo ferebat si quis apud se ea de re verbū vllum fecisset. p̄terea adeo tumultuose omnia gubernabat. vt cū romani instarent quod scisma de ecclesia tolleret ip̄os ad ludouicum nepotē tanq̄ ad carnificem misit. qui statim vndecim ex ipsis (e fenestris deiecti) necari fecit. Qua seuitia permotus pōtifex romanus accito ladislao rege arma aduersus pontificem cepit. qui statim cum ludouico nepote viterbium fugit. inde po. ro. aulicos eius interfecit. Uerum capitolio ⁊ ponte miluio occupatis ac cedibus pactis ira declinante romani pontificem in gratiam receperunt. qui cum romam venisset nonnullos cardinales delegit. quoꝝ de numero angelus cornarius venetus. postea gregorius duodecimus appellatus. ⁊ petrus philargi cretensis alexander quintus pontifex postea creatus. tercius otto columna martinus post vocatus creauit. ⁊ ludouicum p̄dictum agri piceni marchionem ꝯstituit. ip̄e vo non diu post rome moritur pontificatus sui anno secundo. sepeliturq̄ in basilica petri i sacello qd̄ olim pontificibus dedicatum erat. quodq̄ vetustate ⁊ situ corruens Nicolaus quintus postea restituit.

Anno mundi. 6605. Anno xpi. 1406.

Gregorius eius nominis duodecimus natione venetus angelus corari⁹ seu cornarius antea vocatus tituli sancti marci presbiter cardinalis pontifex creatus anno dn̄i M. cccc. vi. pridie kal. nouembris. pontifex siquidem maxime seueritatis ⁊ sanctimonie p̄cipue reuerend⁹. qui pontificatu suscepto facta iterato ad deponendū pontificatum se scripto adhibitis notarijs ⁊ testibus obligauit. si benedictus qui alterum pontificatū in gallia tenebat se quoq̄ abdicaret. Cohortantes igit̄ in principio sese predicti pontifices ⁊ ad mutuaꝫ abdicationem offerentes. Cum vo de eligendo loco quo sine discrimine vterq̄ venire posset mentio haberet̄. neq̄ de ea re satis inter eos conueniret. collusores ⁊ fidefragi ab vtroq̄ cardinalium conuentu sunt habiti maiorē diuisioneꝫ concitauerunt. Quapropter cōcilium pisis celebratū est in quo ambo de collusione accusati ambo pontificatu priuati sunt ⁊ alexander eligit̄. dū gregorius abesset armis omnia rome circūsonabant. gregorius quasi ꝓfugus de concilio ariminū ꝓfectus a carolo malatesta ꝑbenigne ⁊ splendide est habitus. Benedictus aūt post habitum in perpiniano cōciliū quo tutior esset ad castellū pani schole locum munitissimū confugit vbi diutius immoratus. vterq̄ aūt licet in pisano concilio exauctorati essent tanq̄ veri pontifices cardinales crearūt. maxime vo gregorius. qui dum luce esset de consensu cardinaliū qui nondū ab eo discesserant gabrielem candelinarium cardinalem creat. qui postea in pontificem electus eugenius q̄rt⁹ appellatus est. Hic tandē ad constantie conciliū carolo malatesta oratore misso pontificatu se libere abdicauit ꝓ q̄ libera abdicatione ꝯuēt⁹ oīs eū agri piceni legatū creauit ꝗ nō multo p⁹ recanati aī dolore defecit vbi ⁊ honorifice conditus est.

Anno mundi. 6608. Anno xpi. 1409.

Alexander eius nominis quintus papa natione cretensis petrus cādianus antea vocatus ordinis minoꝝ frater ⁊ doctor archiep̄s mediolanensis. vir doctrina ⁊ sanctitate vite p̄clarus hoc anno in concilio pisano gregorio ⁊ benedicto abrogatis oīm cardinaliū consensu qui tū in cōcilio pisano erant pontifex creatur. qui in omni vita ⁊ etate p̄stans. ab adolescentia ordinē minoꝝ ingressus adeo parisius liberalibus studijs theologiceq̄ disciplneq̄ vacauit vt breui ⁊ publicā scolam habuerit. ⁊ in libros sententiaꝝ docte et acute scripserit. magnus quoq̄ orator. magnus p̄dicator est habitus. ideo a iohāne galeatio duce mediolanensi accitus primū locū in cōsultationibus suis habuit. Creat̄ deinde rogatu galeacij vicētin⁹ ep̄s. postea nouariēsis mutato loco. postremo p̄sul mediolanensis factus. ab innocentio septimo cardinalis basilice duodecim apl'oꝝ creat̄. quo quidē gradu pontificeā dignitatem adeptus. Adeo aūt munificus erat in paupes et viros sua benignitate dignus vt breui nil sibi reliquerit. vnde ꝑ iocū iterdū dicere solebat se diuitem ep̄m fuisse. pauperē cardinalē. mendicū pontificē. In eo defuit illa habendi cupiditas. que vna cū re ⁊ etate accrescit simul. Tanti p̄terea animi fuit vt ladislaū regem potentissimū qui ditionem ecclesie vexauerat regno p̄uauerit. Soluto concilio bononiā ꝓficiscit̄. Tandem cum grauiter egrotare cepisset cardinales ad concordiam adhortat̄. lacrimantibus omnibus saluatoris verbū proferens. Pacē meā do vob pacē meā relinquo vobis. statim moritur pontificatus sui mense octauo. sepelit̄q̄ bononie in ecclesia fratrum minorum.

Rupertus bauarie dux ac comes palantinus rheni anno millesimo quadringentesimo wentzeslao bohemo p̄dicto imꝑatore tanq̄ inutili (ꝓpter ignauiam ⁊ socordiā) imperio priuato ab electoribus imꝑator delectus imperauit annis. x. Colonie ab archiep̄o colonieñsi corona decoratus fuit. homo sane xp̄ianissimus. iusticie cultor. in rebus bellicis strennuus ⁊ in defensione oppressorum sollicitus. ⁊ ꝓpterea a bonifacio pontifice in imperio confirmatus. Hunc quidem florentini ꝓpter ipsius animi magnitudinē contra galeaciū mediolani ducem vltima desperatione ducti auxiliatorē ea in italiam conditione accersiuerunt vt non prius ꝓmissam ingentē pecuniam acciperet q̄ vicecomitis terraꝝ cū exercitu attigisset. venitq̝ extremo autumno imꝑator vt ⁊ benedictionē imperialem a summo pontifice acciperet. ⁊ agrum vt pecunias a florentinis acciperet brixianū. ad benaci gardelacus oram ingressus est. sed parte pecuniarū iam ꝑcepta galeacij copijs congressus fractusq̝ tridentum redijt. Coloniensis presul ⁊ leopoldus austrie dux ab imꝑatore abeuntes cū maxima copiarū parte domū redierunt. vnde venetis vocantibus e tridento profectus taruisiū paduam est delatus. ad quem florentini oratores sumptuosissimo quidem apparatu. sed copias illius desiderio minores vt bellū resumeret transmiserunt. Ductoresq̝ earum copiaꝝ fuerunt Sfortia attendulus cutignola romādiole oppido oriundus tunc primū nosci ceptus. ⁊ baldesar mutinensis. Cūq̝ pecuniaꝝ quoq̝ paucitatem addidissent florentini ⁊ in altercatione ꝑ menseꝫ ꝑsisterent ⁊ solutio pecuniaꝝ negaret̃ indignatione concepta imꝑator abire constituit. equitatu igit̃ per terram ad taruisium p̄misso ipse venetias petijt visendiq̝ causa ciuitatem mirabilem. Susceptus aūt a venetis insigni magnificentia cunctis exhibitis. que ad honorandos principes exhiberi solent. cladem receptam exposuit. tādem v̄o cum neq̝ pontifex romanus neq̝ veneti in fauorē auxiliūq̝ eius palam descenderent. florentini autem ea postulata que difficilia factu videbant̃ differrent. re infecta mense aprili patauio mouens longis itinenbus transalpes in germaniā redijt. Rupertus autem ex vxore elizabeth filia burgrauij nurmbergensis multos heredes reliquit. rupertus ⁊ fridericus ante patrem obierunt. sup̄stites reliquit ludouicū. stephanū iohānē ⁊ ottonē inclitos duces. Filias quoq̝ tres. vna duci austrie friderico de athesi. alia comiti cleuie quē sigismundus imꝑator ducem fecit. tercia margaretha duci lothringie matrimonio iuncte fuerunt. Genitor aūt cum filijs vsq̝ ad obitum sub obedientia gregorij pape permansit. Concilium pisanuꝫ nō rite celebratum educens. Tandem post gloriosa gesta in imꝑio ⁊ in germania. anno dn̄i M. cccc. x. in oppēheim mortē obijt ⁊ in haidelberga ad sctm̄ sp̄m sepultus.

Linea imꝑatoꝝ

Ruptus rex romanorum

Concilium pisanum

Conciliū pisanum ꝓ vnione ecclesie pisis celebratuꝫ fuit. sublata em̄ spe conueniendi benedictū et gregorium anno dn̄i M. cccc. viij. de mense maij cardinales recedentes post longā disputationē florētie an ob pessimū scisma ecclesie nociuū cardiales cōcilium conuocare possent. determinatū ꝑ doctissimos viros id licite fieri posse. vtriusq̝ pontificis cardinales ꝓ celebrando vniuersali concilio ciuitatem pisarum decreuerunt. cui rei cōmunitas florentina cōsensit. vnde significanter gesta ꝑ nūcios ⁊ lr̄as vocarūt ad conciliū omnes ep̄os p̄latos principes ⁊ cōmunitates. conuenitq̝ tandem in eo loco multitudo magna cunctaꝝ fere nationū. In eo concilio accusati de collusione pontifices ambo. decretum est vt oratores mitteret ad vtrūq̝ vt ad locum accederēt. quoꝝ operam benedictus derisit. gregorius non ad eos pertinere congregare conciliū ait. Tandeꝫ ambo priuati sunt ⁊ alexander natione grecus ad pontificatum assumptus qui pauco tp̄e sedem petri tenuit. Testatus est per eam mortem quā ante oculos se continuo cernere dicebat nec reformidare cōscientia bene acte vite motus se existimare ⁊ credere que in concilio pisano decreta fuissent recte atq̝ integre facta esse omnia sine dolo malo fraudeue anno fere postq̄ sedere inceperat mortuus. quo anno laboratū est fama ac peste. Per hec tempora ludouicus andegaueñ. filꝰ eiꝰ ludouici qui cum carolo de regno contendit. pisas veniens concessionem regni appulie ab alexandro papa recepit. Naꝫ ladislaus cuncta effecerat quo conciliū impediret. itaq̝ cum exercitu contra ladislaum missus Cūq̝ eo baldazar coxa ex latere legatus. non multum tamen ꝓfecerunt. ⁊ fere circa vrbem romam cōmorātes nec vltra progresse irrito cepto redierunt.

S. Vincenti⁹ ordinis p̄dicatorum

Vincentius cathelanus ordinis p̄dicatoꝝ declamator ⁊ theologus celeberri-
mus ex valentia vrbe natus ac nobili familia ferrarioꝝ. Cui⁹ pater notari⁹
publicus qui tres habuit filios. petrū primogenitū laudabilis vite ⁊ vxorem ha
bens. Aliū bonifaciū iuris vtriusq̧ doctorē. qui mortua vxore ordinē carthusien
sium ingressus tantū sua prudentia effecit vt generalis prior ordinis fieret. Terci
um vincentiū qui in virginitate ꝑmansit. ⁊ anno M.cccc. ⁊ vltra nō modo celebri
doctrina sed singulari sanctitate insignis fuit. qui cū p̄dicationis dono plurimuz
illustratus fuisset quoad vixit ecclesiam dei p̄dicando. docendo ⁊ monendo non
modo verbis sed ⁊ exemplis adiuuare nō destitit. hoc sanctissimū opus euangeli
zandi triginta annis continuans. Tandē sedem petri tenente martino quinto an-
no. 1418. imperante sigismundo ex hoc seculo migrauit. ⁊ cū i morte ⁊ post mor
tem plurimis claruerit miraculis calixt⁹ tercius pontifex eius compatriota anno
deinde dñi. 1455. eas ob res in sanctoꝝ confessoꝝ numero eū aggregauit. ⁊ eius
festum nonis aprilis celebrari mandauit. Sepultus in senectute bona in ciuitate
venetensi in ecc̄ia cathedrali q̄ ordo non habebat ibi conuentū. p̄dicabat aūt i vi
ta sepenumero de finali iudicio ⁊ aduentu antichristi tanto terrore vt omnes in timorez conuerteret. vt pec
catores futuram dei iram abhorrerent.

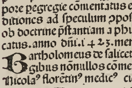
Franciscus martini ordinis carmelitaꝝ theologus celeberrimus ꝑ hoc ip̄m tp̄s in precio existens. cuz
multos erudisset discipulos ad agitandum intellectum librū de conceptiōe virginis Marie ꝯposuit.
Gerhardus groet claret sanctitate vite ⁊ scientia. ⁊ incepit ꝯgregationem in dauādria ⁊ plura scripsit
Johannes rußbroch clar⁹ habet. vir ad modū deuot⁹ ⁊ illuīat⁹. etiā mlta scripta i theutonico reliq̄t
Heinricus yota sacre theologie professor. Heinricus quoq̧ de hassia etiam doctor theologie. hij duo
luminaria ecclesie in vienna pannonie fuerunt.

Baldus iuris doctor

Baldus perusin⁹ p̄cellentissimus legis peritus bartholi saxoferratensis di
scipulus. ⁊ ip̄e vna cū angelo ⁊ petro germanis hec ip̄a tempora clarissi-
ma reddidit. qui cū post magistrū suū in iuribus ciuili ⁊ pontificio obtineret
principatum infinita ꝓpe edidit libroꝝ volumīa. Sup toto em̄ iuris ciuilis cor
pore ꝑegregie cōmentatus est. Insup ⁊ in scdo decretaliū ac feudis scripsit. Ad
ditiones ad speculum ꝯposuit. atq̧ clarissima consilia post se reliquit. Tandez
ob doctrine p̄stantiam a philippo mediolanēsiū duce publico salario papie vo
catus. anno dñi. 1423. mense aprili ibidē defunctus apd̄ frēs minores sepelit
Bartholomeus de saliceto iuris consultissimus ꝑ hoc tem pus floruit ⁊ in le
gibus nōnullos cōmentarios composuit. Hic cū apud albertum estensem ferrarie marchionē in p̄-
cio eēt cū ip̄o egit vt a bonifacio pō. ꝓuilegiū ꝯuocādi studiū i ferraria obtinerz

Nicola⁹ florētin⁹ medic⁹

Nicolaus eximij nominis medicus natione florentinus ꝑ hec tp̄a existens.
in omni medicina grande opus componendo relinquens. qd̄ de omni me
dicina ex vetenorib⁹ ⁊ doctis medicis exquisitis accurata lucubratione extraxit
Obijt deniq̧ florentie post multas curationes anno dñi. 1412.
Marsili⁹ de sctā sophia patauin⁹ medic⁹. ⁊ ip̄e mltarū rerū cognitiōe insigni
tus cum quedaz edidisset in medicina sup hippocratis libros multos scri
ptores ingenio ⁊ subtilitate p̄cellnit ⁊ suā patriā doctrina ⁊ fama exornauit.
Iohēs rauennat⁹ grāmatic⁹ ⁊ rhetor luculētissim⁹ his tp̄ib⁹ floruit. vir certe
maximi ingenij ⁊ singularissime doctrine. qui vt leonardus aretinus ei⁹ di
scipulus testat̄ primus fuit a q̄ eloquētie studia tantoꝑe longo postliminio in ytaliā sunt redacta. Hic cū
a francisco petrarcha egregie edoct⁹ fuisset. et ip̄e viros seq̄ntes excellētissimos habuit discipulos.

Crisoloras constantinopolitanus

Hemanuel crisoloras bizantinus patria constātinopolitanus. vir domi nobi
lis. ne dū litteraꝝ grecaꝝ peritissimus. verū omni doctrina ac virtutib⁹ no
bilior atq̧ p̄clarus his temporibus constantinopoli patria á turchis obsessa. ve
netias mari delatus primo in exaudita eius fama inuitatus benigne ac postulat⁹
et litteras grecas ibi docere cepit que iam septingentis annis conticuerant ⁊ per
eū reuiuiscere ceperunt. Hic itaq̧ cū in italiā venisset primo venetias multos ado
lescentes grecas docuit litteras. indeq̧ a florentinis publico solario vocat⁹ plu/
rimos habuit discipulos. a iohanne rauennato p̄dicto litteris latinis edoctos.
Inter quos fuere leonardus aretinus. paulus strotia. petrus paulus vergerius
iustinopolitanus. omnibonus vicentinus. guarinus veronensis. carolus aretin⁹
pogius florentin⁹. franciscus barbarus ⁊ franciscus philelphus ⁊ alij. Indeq̧
curiam romanā cum secutus fuisset ⁊ apud constantiā vbi generale conciliū cele/
braret accessisset ⁊ p̄dicti discipuli dulcedine verborū suorū allecti eū sequi volu
erunt. Hic aūt ⁊ si omni sciētia edoct⁹ fuerit nihil tñ scripto qd̄ extat reliq̄t. Con
stantie aūt deficiēs a pogio florētino melliflua orōne cū epigrāmate honestat⁹ ē.

Tamerlanes

Tamerlanes magn⁹ tartaroꝝ seu parthoꝝ rex. incredibilis potētie vir. hoc etiā anno. 1402. vita excessit. Qui primū (vt aiūt) genere parthus humili loco natus. gregorius miles. adeo inter suos corpis agilitate excelluit. vt breui multaꝝ gentiū dux fieret. quibus parthoꝝ imperio potitus scythas. hyberos. albanos. persas. medosqꝫ sibi subegit. mesopotamiā inuasit atqꝫ armeniā. trāsitoqꝫ eufrate cū quadringentis milibus equitū. sexcentis milibus peditū. oēm asiā quā miorē appellam⁹ obtriuit. Regē oīm potētissimū pazaitē thurcoꝝ dūm eū pari equitū numero ꝛ magnis peditū copijs fines suos tutātem. apud armenos plio supatum ducentis milibus hoīm interfectis viuū cepit. caueaqꝫ ī modū fere inclusum. p omnē asiā circūtulit egregiū admirandū humanaꝝ rerū spectaculū. Castra eius in vrbis modū ordinata fuere. statuto cuiqꝫ arti loco ad vite vsuꝫ necessaria. summa semp reꝝ copia inueniebaꝫ. cū nullus esset latrociniꝫ locus. Inde a thanai flumine vsqꝫ ad egiptū vniuersam asiam pcurrens. smyrnas antiochiā. sebastē. tripolim. damascū. multasqꝫ validissimas vrbes vi cepit. diripuit atqꝫ incendit. Soldanū egiptioꝝ principē bello suptum vltra pelusiū repulit. egiptū ingredi parantē. vaste solitudines ꝛ deserta loca auerterūt virū bellicis artibus insignē. Damasco capta cū arcis antique expugnatio difficilioꝛ videretur. Constructa e regione altera q̄ antiquā altitudine superaret vi cepit. Capha vrbs genuēsiū tūc colonia in thaurico cheronesso. nō pcul a bosphoro cymerico existit. hāc cū tamerlanes inuadere statuisset. Scythas negociatores pmisit. q̄ preciosissimas aīaliū pelles minori quā psueuerūt pcio venūdarent. Sciens aurū abscondi posse. pelles subfodi nō posse. Moxqꝫ bello indicto admotis vrbi machinis expugnata vi atqꝫ armis ciuitate. Et auro ꝛ pellib⁹ potitus ē. In obsidionibus vrbiū prima die albo tentorio vtebatur secūda rubeo. tercia nigro. qui sese dabāt in albo sedenti salutē conseqbanꝫ. rubeus coloꝛ moriendū indicabat. niger ciuitatis excidiū. ꝛ oīa in cinerē cōuertenda. Fama ē pplos cuiusdā ciuitatis q̄ prima die deditionem neglexisset. pueros puellasqꝫ omēs in candida veste ramos oliue p̄ se ferētes exiuisse vt principis irā placarēt illū omēs ab equitatu cōculcari atqꝫ cōteri iussit. ꝛ vrbē captā incendi. Interrogatus ab homīe genuensi q̄ ei familiaris erat. cur tanta crudelitate vtereꝫ. Cōmotū distorta facie ac spirātibus ignē oculis respōdisse. Tu me hoīem cē arbitraris falleris. Ira dei ego sum ꝛ orbis vastitas. caueto ne post hac mihi occurras. Ferebant qui Tamerlanē viderūt eū hanibali similē. Deletis regibus vastatis pluribus puincijs onustū de victarū gentiū spolijs exercitū in patriā reduxit. Et ciuitatem marchantē condidit ꝛ hostiuꝫ spolijs exornauit. Uita functus duos filios reliquit regni successores. qui discordia laborātes effecerunt ne parthoꝛum imperium rursus posset emergere.

Paulus venetus

Paulus venetus eremitarū diui Aug. Et ipe theologoꝝ ꝛ phoꝝ princeps. nec nō ꝛ disputatoꝛ acerrim⁹. Hoc ipo tpe in vniuersa ytalia nominatissimus habitus est. eo q̄ cūctos dialeticos phos. ac sue etatis theologos sine cōtrouersia supauerit. ac etiam tanq̄ alter apollo post se futuros phos sue sapientie lacte nutriuerit. qui nisi matura morte pūentus fuisset. oēs antecessores suo ingenio suisqꝫ scriptis supasset. Attū in iuuētute sup libros Aresto. cōmētaria scripsit. Et summā in phia. logicā breuē. Summulā de naturalibus. atqꝫ cōtra cecitatem iudeoꝝ tractatum edidit. Sermones multos ad clerum. Tandem iuuenis satis moriens in sacristia sui ordinis sepulcro marmoreo sepelitur.

Bartholome⁹ de vrbino ipius eremitarū ordinis diligētissimus doctoꝛ. ꝛ vrbinatus epus hoc ipo tpe clarus effulsit. Qui ꝛ si multa ediderit in primis augustini atqꝫ ambrosij singula dicta in alphabetum redegit. Et op⁹ Millelo quiū cōi vocabulo appellauit. Aliud quoqꝫ de spūali bello.

Iordanis itē alemanus eruditus theologus ob ipi⁹ doctrinā ꝛ multaꝝ antiq̄tatū indagatōnē magno in precio fuit. Qui inter cetera pulcrū quadragesimale edidit. Apocalipsimqꝫ pulcre explanauit.

Iacobus eꝫ ordinis heremitaꝝ theologus natione toletanus hisdē tpibus floruit. Et vniuersaꝫ ferme scripturā sacram cōplanauit. ꝛ Sophologiū cōposuit pcellentissimū ad diuinā sapientiaꝫ perq̄rendaꝫ suasoriū. Quod quidem volumen quanti facūdum sit multis epigrāmatibus declaratur.

Uerona clarissima ac vetustissima ytalie ciuitas. anno. 1405. sexto kal. iulij (a carrariensib⁹ occupata ꝛ pessundata) in venetoꝛum manus concedente ioanne maria vicecomite mediolani duce. p franciscuꝫ gan ẓagam. ꝛ iacobum fermē. ꝛ paulum seuellum patriciū romanū deuenit. Et nūc vsqꝫ cū magno augmēto ipsius permansit.

Pise item potentissima ac superbissima etrurie ciuitas florentini populi emula. hoc anno durissima obsidione ꝛ acerrimo bello domita in ipsius populi florentini ditionem potestatemqꝫ deuenit. Impetu enim facto florentinos vrbe eiecere. ꝛ ipam in libertatem reduxere. Florentini ignominiā non ferentes. bellū pisanis intulerunt implacabile. Et cōmeatibus vndiqꝫ interclusis vrbem acerrime obsiderunt. quam post aliquot menses fama crudelissima laborantem. prodente eam ioanne gambacurta iugum ab integro suscipere coegerunt.

Patauiū magne potētentie ac splendoris ciuitas anno dñi. M.cccevi. obsidione a venetis oppressa in venetoꝝ manus deuenit. Franciscus em̄ iunior carrariꝰ frācisci senioris filius cū in vicētinos exercitū duxit. Cui statim venetoꝝ dux ꝛ senatus tybicinē mittens rogat ne vicētinos vectigales bello attingat alioqn senatū venetū haberet inimicū. Sꝫ frāciscus durius crudescere cepit. Indignati veneti cuꝫ frācisco ganzaga fedus ꝑcutientes generalē ducē ꝯ eū constituerūt. primo veronā cepit ꝯcedēte mediolanensi duꝯcissa. Et capto iacobo carrariensi vinctū venetias transmisit. Inde in patauiū exercitū ducēs pꝰ aliqꝫ mēses cū fama oppssa eēt. et peste grauissima ꝛ cōtinuis oppugnationibus. galeacius ganzaga francisci frater ignorante carrario ꝑ portā sancte crucis sibi a ciuibus apertā copias introduxit. Et casu carrariū reperiens. vbis cōuenerūt. vt galeazio castri dominio ꝯcesso. ipe carrarius ad senatū ꝓ misericordia impetranda cōmigraret. Et si qꝫ volebat impetrasset. Ciuitas ipiꝰ esset. Sin aūt regrediēs ī pristino statu restitueretur. Ideo carrarius cū francisco tercio filio ad senatū ī veste humili accessit. a q̄ nullā grām ꝓmeruit. ſ obiurgationibus mulctatus. ī carcerē cū filio recludi iubet. Et statim missis cōmissarijs ciuitas nomīe senatus occupata ē. Que res galeatio molestissima fuit. Frāciscus postmodū strangulatꝰ. filiꝰ q̄ mortis genere perierit dubiū. Supfuerāt eius duo filij Obertinus ꝛ Marsiliꝰ q̄ an̄ captiuitatē vrbis ad etruscos ꝯfugerāt. At sic eo anno qrto kal'. decēbris veneti patauiū obtinuere. Et due potentissime ac illustrissime familie. s. Scaligeroꝝ ꝛ Carrariensiū ꝓpter eoꝝ dissensiones sue diuturnitatis ꝛ potentie. vno q̄si tpe finē acceperūt. Qui in verona ꝛ patauio ꝑ annos multos maxima cū gloria imperij sceptra tenuerūt. ac sic veneti plurimas ciuitates obtinuerūt. ꝛ eorum nomen supra modum excreuit.

Ordo monachorum montis oliueti

Ordo monachoꝝ alboꝝ. qui mōtis oliueti ordo nūcupat᷑. Huius scismatis tpibus in senēsi agro a qbusdam nobilissimis senēsibus initiū sumpsit. Multi nāqꝫ clarissimi senenses q̄s scismatū ꝛ bellicaꝝ tedebat ꝑturbatio. spūssancti grā inspirati. vrbe vno animo egressi. nō longe in montē q̄ oliuetus dictus accessere. vbi ī vnū congregati. Et a curis mūdialibus semoti. tāqꝫ eremite deuotissimi deo in orōnibus ꝛ vigilijs ac crebris ieiunijs deseruire ceperūt. Quoꝝ exemplo multi nobiles ꝛ adolescētes permoti. desiderio celestis prie ad eosdē cōfluxere. Quāobrē incredibili feruore in dei huitio excrescere ceperūt. Quoꝝ fama cū ad pōtificeꝫ ꝑuenisset principaliores ad se romā vocauit. Et eoꝝ viuendi ꝓpositū diligenti examinatōne intelligere voluit. Cognitisqꝫ eoꝝ votis. Exclamauit dicēs. hāc plantationē esse diuinā. nō humani cōsilij. Exhilaratusqꝫ pontifex illoꝝ vitā ꝛ modū viuendi. sicut eorum priuilegijs ꝯstare dicit᷑. q̄libentissime comprobauit. Et vt id diuinū opus sceptū stabilitatē susciperet statim albū habitū ad diue v̄ginis marie reuerentiā cū regula beatissimi bn̄dicti eisdē contulit. Quas maximis ꝑuilegijs ꝛ gratijs cōmuniēs inter mōchos diui bn̄dicti annūerauit. ꝛ multa mōsteria īcolēda ꝯcessit.

Ordo nouus mendicātiū sub diui hieronimi titulo. ꝑsulante Innocētio septimo pōtifice nuꝑ defuncto ex tercio ordīe seraphici francisci. a q̄dā Redo noīe mōtis granelli comite apud fesulanā ethrurie vrbē primo excitatus ē. Eiꝰ aūt coadiutor ꝟ in sctō opere Gualterus marsus fuit. Et hi duo mire sanctitatis ꝛ integritatis viri huiusce regularis obſuātie ꝛ discipline fundatores ꝛ auctores fuere. Et sanctissimis institutis cū doctrina atqꝫ exemplo mirūimmodū erexere. Quē q̄dē ordinē gregorius. xij. iste priuilegijs approbās sb regula btissimi prīs Aug. quo ad vota principalia aplica auctoritate ꝯfirmauit. Eugenius deinde q̄rtus vir vtiqꝫ religiosissimus ꝛ ipe eadē auctoritate additis alijs priuilegijs mendicantium iterꝫ approbauit ꝛ confirmauit. Eisdem aūt in memoriā pristine tercij ordinis religionis habitū griseam tunicam cum clamide similiter grisea pro habitu concessit.

Ordo alius canonicus celestini habitꝰ cōgregatōnis sancti georij de alga apud venetias hisdē tpibꝰ a religiosissimo viro postea pr̄iarcha laurentio iustiniano atqꝫ alijs religiosis primum incredibili fauore ꝛ q̄dā austeritate initiū sumpsit. Quā cōgregationē Gregorius ꝑdictus q̄busdā cōstitutionibus sibi datis sb prima bti petri regula ꝯfirmauit. Que statim egregijs viris ac doctissimis valde creuit. Quoruꝫ de numero Antonius Corarius Gregorij pontificis nepos. inde hostiensis cardinalis. Et gabriel postea Eugeniꝰ q̄rtꝰ. Qui mōasteriū a ꝑncipio prīa hereditate plimū āplianit ꝛ exornauit. Fuere ꝛ alij ea ī ꝯgregatōe successores vita ꝛ moribꝰ ꝑclarissimi. Qui religiōꝫ doctrina atꝫ optimis exēplis ꝓ virili sua illustrarūt. Marinꝰ quirinꝰ egregius. ꝛ maphaꝰ cōtarenꝰ venetꝰ postea pr̄iarcha ꝛ alij complurimi.

De heresi hussitarum et eius origine

Johannes wicleff

Perfida hussitaꝝ insania que sub rege wentzeslao etatis sue anno q̄nquagesimo ortū habuit. His temporibus germanos catholicos crudelem imo/dum armis vexare cepit. cuius originem ⁊ ꝑgressum hoc loco ꝓsequi animus est. qm̄ ea pestis cū pene totam germaniā conturbauit neqꝫ adhuc extīcta regni bohemici magnam partē occupat. Rexerant scolas pragenses primo theutones id molestissimū bohemis fuit hominibus natura ferocibus atqꝫ indomitis. Ex q̄bus vir q̄dā genere nobil' ex domo quā putridistis vocant apud oxoniā anglie ciuitatem lr̄is instructus. cū iohannis wicleffi libros offendisset quibus de rea/libus vniuersalibus titulus inscribit̄ magnop̄e illis oblectabat̄ exemplaria secum attulit. inter que de ciuili dn̄o. de ecclesia. de diuersis questionibus contra clerum. pleraqꝫ volumina veluti preciosum thesaurū patrie sue intulit. imbutus iam ip̄e wiclefistarū veneno ⁊ ad nocēdū parat⁹ virus in ciues euomuit. Cōmodauit aūt scripta que attulerat. his potissime qui theutonicoꝝ odio tenebant̄. inter quos iohannes emicuit obscuro loco natus. ex villa hus quod anserē significat cognomentū mutuatus. Hic cum esset ingenio peracri ⁊ lingua diserta multūqꝫ dialeticis oble/ctaret̄ ⁊ peregrinas opiniones amaret auide admodum wiclefistaꝝ doctrinam arripuit eaqꝫ theutonicos magistros vexare cepit sperans eo modo confusos theutones scolā relicturos. Quod cū non succederet a rege impetrarunt vt pragense gymnasium ritu parisiensis gubernaret̄. Ea res magistratū scole theutonib⁹ abstulit. Quam ob causam cōmoti magistri ac discipuli theutonici generis iureiurādo adacti vno die supra duo milia pragā reliquere. nec diu post circit̄ tria milia secuti apud liptzk misne ciuitatē triū dierum itinere a praga distantem vniuersale studiū erexere. quod ab alexandro pontifice priuilegijs munitū ac confirmatum fuit. ⁊ p illustres duces saxonie dotatū ac structuris exornatum. a quo liptzk in cunctis augmētū sensit. Bohemis scole sue gubernatio libera patuit. q̄ꝝ p̄riceps habit⁹ est iohannes hus lingua potens ⁊ mundioris vite clarus. qui vbi satis fidei cōpactum sibi existimauit venenū quod iam pridem occulte conceperat palam euomuit. multa de libris wicleffi in mediū attulit asserēs in eis omnem veritatē ꝯtineri. adijciensqꝫ crebro inter p̄dicandū se postqꝫ ex hac luce migraret in ea loca proficisci cupere ad que wicleffi anima peruenisset. quem virū fuisse bonum celoqꝫ dignū non dubitaret. Verū in lundano quadraginta quatuor articuli in eius libris reperti ab archiep̄o canthuariensi ⁊ alijs ep̄is ⁊ doctis viris condē/nati. wicleff exhumatus corpus cōbustum fuit. Sequebant̄ tamen iohannem cleri ferme omnes ere alieno grauati sceleribus insignes ⁊ ab eccl̄ia catholica recedentes ip̄am valdensiū sectā ⁊ insaniā amplexi sunt. Huius pestifere ac iam pridem damnate factionis dogmata sunt. Romanū presulem reliquis episcopis parem esse. Purgatoriū ignē nullum inueniri. Vanum esse orare pro mortuis ⁊ auaricie sacerdotalis inuentuꝫ. Dei ac sanctos imagines delendas. Mēdicantiū religiones malos demones inuenisse. Sacerdotes pauperes esse debere sola contentos elemosina. Auricularem cōfessionē nugacem esse. Sufficere sua queqꝫ deo in cubili suo confiteri peccata. Cymiteriorum inanem vsum. Sacerdotē quocūqꝫ loco sacruꝫ xp̄i corpus ꝯficere. In canonicis horis frustra tp̄a teri. Jeiunijs ab ecclesia institutis nihil inesse meriti. atqꝫ alios plerosqꝫ errores edixere. Sed attulit nouam pestem petrus dresensis. id est oppidū misne super albim situm. qui apud ecclesiaꝫ sancti michaelis populū predicādo instruebat. iacobellū misneñ. aggressus mirare ait doctum virū errorem aliū nō animaduertisse. cōmunionis eucharistie in qua s̄b vna tm̄ specie dn̄icum corpus ministratur. cū apud iohannē euangelistaꝫ ⁊ apostolū xp̄i sub duplici specie panis ⁊ vini summi debere videat̄. Cōmotus his iacobellus in vetustis codicibus dyonisij p̄sertim ⁊ cypriani cōmunionē calicis laudatā inuenisset publice cōmouere populū cepit ne cōmunionē calicis quoquo pacto negligerent. Huic heritici consensere haud modica gescientes leticia quod articulum inuenissent in euangelica lege fundatū. Inde varia attemptata fuerunt vsqꝫ ad conciliū constantiense sine fructu. Apud eni glatouiam nobile monasterium fratrū predicatoꝝ extra menia oppidi sitū a fundamentis deijciunt. eaqꝫ prima ecclesiarū ruina in hussitarum nouitate facta. decurrit̄ in ecclesias monasteriaqꝫ passim nobilissima superis dicata templa. ferro atqꝫ igne vastant̄. Per idem ferme tempus surrexit ⁊ alius pseudo sacerdos apud pragam iohannes quidā ex ordine premonstratensium ipsius monachus ⁊ in om̄e scelus audax. cū neqꝫ bene sapere videret̄ monasteriū carmelitarum inuasit. Sophia interim anxia quo pacto tueret̄ crebris nuncijs ac litteris sigismundū vocare. vicinorum auxilia petere atqꝫ in omnes partes mentem dirigere. Sigismundum malo vsum consilio in turchos qui se iam prius castris exuerant arma prius mouere quā bohemiam petere libido incessit. q̄ si mox exercitum pragam duxisset anteqꝫ vires hereticorum coaluissent nunqꝫ ea incendia germaniam exuuissent. At ille cū turchos lacessere parat bohemiam amisit ⁊ hungariā non defendit. Eapropter cū serū esset eius auxilium regina ex thesauro regio copias cōparauit. arcem firmauit. pugnatūqꝫ deinde die noctuqꝫ quīqꝫ diebus seuissimis ausis. multi vtriqꝫ cesi. pretoriū incendio deletū ac magnifice domus exuste.

Anno mundi.6609. Anno xpi.1410.

Linea sũmoꝝ pontificum
Johãnes vigesimustercı⁹

Martinus quintus

Johannes eius nomis vigesimustercius papa.patria neapolitanus ꝛ nobi
lis.Baldesar cognomento cossa antea vocatus.sancti eustachij dyaconus
cardinalis hoc anno p̄dicto alexandro mortuo bononie pontifex creatus.sedit
annis.4.menses.x.Sunt qui scribant id factũ violenter esse.qꝛ ꝛ legatus bo
noniensis esset ꝛ armatos milites tũ in vrbe tũ in agris ꝓ statione habuerat.vt
si p̄cario id obtinere nõ posset minis ꝛ armis tandẽ consequeretur.Cum multi
ꝓducti fuerunt neminẽ approbare voluit.date inquit mihi petri clamidez ego
eam dabo pontifici.ille pallium humeris suis imponens.papa ait ego sum.id
q̄uis patribus displicuisset.vtcũqꝫ est.constat eum pontificem creatũ fuisse ad
eamqꝫ dignitatẽ semp aspirasse.Erat aũt hic pontificij ꝛ ciuilis iurũ peritissi
mus.vir in temporalibus quidẽ magnus.in spiritualibus nullus omnino atꝫ
ineptus.ꝛ reꝝ gerendarũ experientia magisqꝫ vite sanctimonia preditus.Qui
suscepto pontificatu dies aliquot bononie cõmoratus.ꝛ postmodum romã ꝓ
fectus est.fuerat em̃ illa prius aliquanto de manibus extorta ladislai.Iter eius
per agrum florentinũ ꝛ senensem ad inferũ mare.inde ꝑ tarquinatem ad vrbez
fuit.post hec apparatus facti.misseqꝫ aduersus ladislaum copie.duces militie
erant paulus vrsus ꝛ Sfortia.Verũ sequenti anno iterato iohannẽ bello vexa
re cepit.Ideo pontifex timore correptus florentiã primo.postmodum bononi
am venit.ꝛ nõ ita multo post mantuã ad Johannem franciscũ gonzagam ꝓfe
ctus est.ibidemqꝫ ꝛ laude ꝛ cremone cũ sigismundo cesare de pellendo ladislao
qui romã ꝛ multa ecclesie oppida occupauerat conuentũ habuit.Inde ad con
ciliũ Johannes omniũ nationũ consensu citatus ad tollendũ scisma duos car
dinales in germaniã misit.qui vna cum principibus gallice ꝛ germanice natio
nis locũ ydoneum deligerent.Constantia igit̃ germanie vrbs ydonea est visa
Eo ꝓficiscunt̃ omnes.ꝛ iohannes pontifex admonentibus quibusdã ne id fa
ceret.eo tamen profectus.Verũ supueniente sigismundo multa crimina ponti
fici obiecta sunt.quoꝝ causa mutato habitu familiaqꝫ clanculũ noctu fugiens.
Cũ iam amplius quatuor mensibus in concilio fuisset schaffhusen abijt burgundiã petere festinans.iussu
friderici ducis ꝑ viam retentus imperatori tradit̃ ꝛ in insula sancti marci in carcerẽ conijcitur.Causam fu
ge concilium disquirere tum cepit.ad quadraginta exinde capitula contra eũ probata sunt.merito e ponti
ficatu deiectus.ad ludouicũ igit̃ bauarie ducem missus in haidelberga triennio asseruatus est.Tandez eo
in concilio martinus pontifex surrogatus dũ apud florentiã existeret ꝛ a cosma de medicis ciue florentino
rogaret̃ iohannẽ a carceribus liberauit.Cũ ad martinũ venit sese pedibus martini subijciens eũ vt ponti
ficem verũ ꝛ vnicũ recognouit.Martinus ea hũilitate cõmotus.primus cardinalis efficit̃ tusculan⁹.Nec
annũ integrũ supstes florentie e vita migrauit.vbi ꝛ a cosmo medice amicissimo suo honorificentissimo se
pulchro in diui Johannis baptiste templo magna adhibita funeris pompa sepultus est.

Anno mundi.6616. Anno xpi.1417.

Martinus quintus papa.patria romanus.otto cognomento colũna prius vocatus.Ex illustri colũnen
sium familia natus hoc anno in celebritate sancti martini epi ex cardinali dyacono in constantinsi cõ
cilio nationũ omniũ ꝛ cardinaliũ consensu pontifex creatur.Is em̃ a teneris annis cura parentũ moribus
et litteris imbutus.vbi adoleuisset iuri pontificio perusij operam dedit.vnde ad vrbem rediens ob integri
tatem ꝛ doctrinam vrbani sexti referendarius factus.Inde diaconus cardinalis ab innocentio septimo cre
atus.humanior factus patrocinũ suum omnibus prestabat.In conuentu constantiensi cũ multe in vtrãqꝫ
partem altercationes haberent̃ ipe mediũ quoddam tenuit cõmuni vtilitati semꝑ consulens.Hanc ob rem
et imperatori sigismundo ꝛ cardinalibus omnibus gratus.Qui in pontificatu constitutus nõ somno ꝛ o
cio sed negocio ꝛ sollicitudini deditus oĩa ad rẽ pertinẽtia miro ꝑfecit modo.Vir antea nequaqꝫ sagax exi
stimatus sed benignus.In pontificatu tñ ita opinionẽ de se prius habitã redarguit vt sagacitas quidẽ in
eo summa.benignitas v̾o non supflua neqꝫ minima repiret̃.Peracto demũ concilio reuersus ꝑ fines me
diolaneñ.Mantuanoꝝ ferrariensiũ rauennatũ florentiã venit.bononiã vitans que se per id tp̃s in libertatẽ
vendicarat.florentie v̾o bienniũ fere resedit ꝓ opportuno loco ad rẽ ecclesie componendã.Nã ꝛ cũ bractio q̃
ecclese oppida ꝑmulta occuparat oppitulantibus florentinis concordiã fecit.Illiusqꝫ post hec fretus opa
bononiam redegit in suã potestatẽ.ꝛ ceteras vrbes vbiqꝫ recepit.ex quo eius plurimũ creuit auctoritas.flo
rentiã tandẽ abiens ciuitatem metropolitano honore exornauit romã desideratus ꝑuenit.vniuersa vrbe ei
dem obuiã effusa.que eũ nõ secus ac patrie parentẽ expectabat.quã adeo vastatã inuenit vt nullã ciuitatis
faciẽ habere videbat̃.Quã ob rẽ pontifex pietate cõmotus ad eã exornandã cõponẽdosqꝫ mores ita animũ
adiecit vt breui ꝯualescens meliorẽ faciẽ p̄ se tulerit.plura in vrbe restituit.Hic aũt vir in omni vita integer
Demũ pontificatus sui anno quarto mense tercio rome apoplexia morit̃.etatis sue anno sexagesimotercio.
Sepelit̃qꝫ eius mandato in basilica constantiana ante capita aploꝝ sepulchro eneo.comitante populo ro.
et clero nõ aliter flẽte q̃ si eccia dei si vrbs roma vnico atꝫ optimo ꝑnte orbata fuissꝫ.vacat tũ sedes dies.xij.

Linea imperatorꝝ
Sigismundus

Sigismundus caroli quarti romanoꝝ imꝑatoris filius. natione bohem⁹ ori gine teuthonicus hungarie ꝛ bohemie rex. defuncto rupto romanoꝝ rege anno salutis M.cccc.x. franckfordie ab electoribus cesar electus est. vir quidem strennuus ꝛ ad omnia pagenda ꝓmptuosissimus. princeps singulari prudētia. magnitudine animi. beneficentia ꝛ liberalitate insignis. corporis quoqꝫ maiesta te ac decore illustris. Erat eñ ꝓclara facie. inclitus specioso atqꝫ robusto corpore magnitudineqꝫ animi siue pace siue bello eximius ac in erogando ꝓfusus. Is suscepto regꝫ stat cū comitatu maximo vniuersam ferme cisalpinā galliā sedādi bel li causa percurrit. Et cū multa eius egregia facinora memorie prodita sunt. In ter que illud ꝓclarissimū ꝙ ecclesiam catholicā in tres partes diuisam coacto a pud constantiā generali concilio ad vnitatē redegit. Italiā. galliam. hispaniā an gliam eius rei causa pagrans vt erat xp̄ianissimus cū totā xp̄ianam rempublicā ꝓpter scismata labefactatā conspiceret omniū nationū consensu ꝯstantie concili um indixit. vbi iohanne ꝑdicto. gregorio. xij. ꝛ benedicto nono pontificib⁹ ab rogatis. electoqꝫ martino quinto vniuersam rempublicā xp̄ianam sua industria suoqꝫ maximo labore cōponere studuit. Mores etiā secularium ꝙ clericoꝝ (nimia iam licentia labefactos) suo hortatu ꝛ virtute in meliorem reduxit formā. Vitol do lituanie duci vt se regem appellaret missa corona indulsit. prius tamen ille vi ta decessit ꝙ solennia coronationis expleret. Prussiam quā rex polonie fratrib⁹ beate marie teutonicoꝝ armis ademerat restitui iussit. wentzeslaū bohemie regē germanū suū ꝙ regno inutilis esset cōiecit in vincula. Quis negligenter custodi tum magno reipublice malo quidā bohemi e carceribus surripuerunt. Ceterū bello prorsus infelix. quem nō turchi dumtaxat sed bohemi sepe acie fuderunt. Uxor ei prima fuit maria ludouici regis filia cū qua regnū accepit. Illius causa duos ꝛ triginta regulos in hungaria primarios qui aliqñ rebellassent gladio percussit. Ob quā rem ꝛ paulo post regina fatis functa in vincula coniectus est. mulierisqꝫ vidue cuius virū interfecerat in custodiam traditus donec regni ꝑceres supplicium decernerent sed nō defuit capto in extremis rebus ꝓuidentia. q̄ vt erat facundia preditus ꝛ potens mulieri longe me lius esse ostendit regiū sanguinē conseruare ꝙ fundere. dimissus ab ea barbarā comitis cilie filiam duxit vxorem. nec diu postea compatis auxilijs regnū vendicauit. de ꝓditoribus supplicium sumpsit. mulieris vidue filios ꝛ honoribus ꝛ opib⁹ inter primos regni ꝑceres cumulauit. Bohemia post multas calami tates vix tandem potitus est. Alberto duci austrie generi suo morauiam ne defensore careret dona dedit. Cū filiā elizabeth ex barbara natā ei in matrimoniū copulauit. Marchiam brandeburgensem Friderico burggrauio nurmbergensi dono dedit. Uaria aūt fortuna annos supra quinquaginta regnauit. In seni um deniqꝫ ꝓductus iterato in italiā venit ad coronā augustalē obtinendam. ex germania in lombardiam veniēs mediolanū ingressus. inde p̄ ethruriā ad senēses trāsijt. a qb⁹ honorificētissime except⁹ apd eos aliquod menses exegit. Inde ad Eugeniū pontificē romā se conferens ab eo coronā imperij accepit. Tā dem romā abiens ariminū petijt. Deinde p̄ ferrariensem agrū iter faciens mantuā puenit. vbi aliquot im moratus dies Io. franciscū gonzagā mantue dn̄m marchionali dignitate insigniuit. Demū cum venetis pace facta alpes ꝯtransiuit ꝛ basileā petijt. dissidioqꝫ patrū quod tunc erat cū Eugenio ad tēpus sedato. vlmam se contulerat. Hic audita thaboritaꝝ orphanorūqꝫ cede legatos in bohemiā mittit. hortaꝫ regni quietez. Illi magno numero apud ratisponā cū conueniunt regēqꝫ suū salutant. Exinde poscentibus hun garis nauibus p̄ danubiū vectus budam petijt. vbi reformato rerum statu vocatis ad se bohemoꝝ prīci pibus in albo regali. lx. milia nūmū inter eos distribuit. dicta die qua vellet bohemiā ingredi nec mora tus iglauiam venit. vbi consilio cū bohemis habito legatoꝝ gesta comprobauit. His compositis Sigis mundus imperator. ix. kal. septembris anno. vi. ꝛ. xxx. supra millesimū ꝛ quadringentesimū ab ortu sal uatoris pragam venit. qui paulo ante hostis censebaꝫ extremis honoribus exceptus est. barones ac ciui tates iruuearunt. ꝛ magistratus quos ipe constituit acceperunt. Redierunt tunc mendicātes ꝛ monasteri orum abbates. Iamqꝫ reges ei populiqꝫ xp̄iani de recupato regno congratulabanꝫ. Eugenius quoqꝫ pō tifex maximus aureā rosam indicē sue letitie ad eū misit. Egrotare interea Sigismundus cepit. exaugēte morbo senectutis incomodū. Barbara iperatrix de retinēdo imperio sollicita nobiliores ad se vocat. Mu lier iā anus nouū coniugiū mente complexa filiā ex animo dimouet. Non latuerunt imperatorē furentis femine excogitatus. in Morauiā se vehi iussit visurū filiā anteqꝫ vita excederet. Illa cuz viro Alberto ad eum in ciuitatē venit quā znoymā vocant. Albertū successorē suū nominat. bungarie ac bohemie primo res rogat vt supremā suā voluntatē exequāꝫ. Regna quibus prefuerat generovltima voluntate reliquit dicens beatū id regnū cui Albertus imperauerit. Supremis ordinatis inter amicorū manus defecit. Cor pus eius in Uaradino vt in vltima voluntate placuerat sepultū.

Expeditio in Bohemos hereticos facta temporibus Sigismundi

Martinus pontifex maxim⁹ vbi armatam heresim crescere indies animaduertit priusq̃ amplius inualesceret cardinalem vintoniensem natione anglicū regia stirpe natū in germaniā proficisci iussit. qui cōtra bohemicam labem in arma concurrerēt. Cui ꝛ imperator adiumento fuit. Instituti sunt tres exercitus Saxonie duces. ꝛ quos vocant stangnales ciuitates in primis militauere. Scōm ex franconibus constitutum marchio brandeburgensis ductauit. Tercio p̄fuit otto treuerensis archieps. quē renenses secuti sunt Baioarij quoq̃ ꝛ ciuitates sueuoꝝ imperiales ingressi bohemiā tribus locis. siluā penetrauere. iuncti sil' castrametati sunt. Sed cū heretici collecto raptim milite in eos ꝑperare nunciaret̄ nō visum hostē fugerunt Nō dum cardinalis exercitus affuerat fugientibus occurrens magnis p̄cibus vt redirent in hostē hortat̄. quod cū frustra niteret̄ vix siluā egressi superuenientes bohemi postremū agmen lacessere ceperūt. facta ē ꝓfusior fuga. machinis quoq̃ bellicis potiti sunt. Exin misniā populati. Cū frāconiā redirent ne brandeburgensem agrū nurmbergensemq̃ vastarent pecunia placati diuitē exercitū reduxere. Sigismundus his cognitis nurmbergā ꝓfectus noua principū auxilia cōparat. Martinus quoq̃ pontifex maximus Julianū cardinalem sancti angeli lr̄is ac moribus excellentem cū ea legatione in teuthoniā mittit vt bohemis bellū inferat. ꝛ adueniente tp̄e in basiliensi ꝯcilio quod ꝑpe diē futurū erat noīe ap̄lico p̄sideat. Is germaniā ingressus mox nurmbergā ad Sigismundū se confert. quo in loco frequentes germanoꝝ principes conuenerant. decreta est noua in bohemos expeditio ad octauū kal'. iulij. Dux belli fridericus marchio brandeburgensis declaratus. qui cardinalem sequeret̄. Ingressus bohemiā in comitatu cardinalis. iohannes ꝛ albertus principes brādeburgenses cū patre. Herbipoleñ. babenbergeñ. ꝛ eysteteñ. epi. ꝛ imperialiū ciuitatum magistratus. Treuereñ. ꝛ colonieñ. antistites auxilia miserant. ꝛ cū his ꝓuinciaꝝ suaꝝ primores supra. xl. milia equitū fuisse tradunt̄. Ingressus cardinalis numerosum exercitū ducens multas villas oppidaq̃ hereticoꝝ diripuit. Bohemi qui iāp̄ridē hostē affuturū acceperant. expeditas in armis legiones coegerāt. interea siue ꝓditio in exercitu fideliū fuit (qd̄ plurimi putauere) siue maius sua sponte mētes hoīm pauor inuasit totis castris trepidatū ē. ꝛ priusq̃ hostis vllus in ꝯspectu daret̄ fedissima capta fuga. mirat̄ iulianus vnde hic timor. Suaderet vt forti aīo hostē expectarēt. ꝫ frustra apud eos cohortatio fuit. sublata sunt raptim signa ꝛ rapido cursu fugā maturauere. Hostis postea ex metu alieno ingenti p̄da potit⁹ ē. Albert⁹ austrie dux cū accepisset bohemiā intrasse cardinalē raptim ex austria copijs in hereticos duxit. ꝫ fuga cognita ꝑ morauiā que nō dū ei parebat infesta signa circūferens. 500. villas ferro ꝛ igne deleuit. oppida vi cepit mortaliū. maximā cedē fecit. adeoq̃ gentē illā afflixit vt iugū eius accipiens parere sibi ea lege promiserat vt circa religionē id sequi teneret̄ qd̄ basiliense conciliū decerneret. Exactus in bohemia legatus basileā se contulit ibiq̃ concilium celebrauit.

Ordo nou⁹ canonicoꝝ regulariū ꝛ congregatio sancte Justine ꝛ Hieronimi

ORdo nouus canonicoꝝ regulariū apud ethruriā in lucēsi agro monasterio frisonarie initiū sumpsit a loco frisonaria dicta. deinde ab eugenio aucta lateranēsis appellata est. ꝛ speciali priuilegio canonicis regularibus bti augustini aggregauit. Hi a primo eoꝝ auctore clamidē nigrā cū nigro scapulari biretoq̃ nigro sumpsere. ꝛ albo scapulari deposito camiseā lineā eius loco induere voluerunt. quā ob rē vulgo fratres de la camisia ꝯgnominauit. Habuerunt aūt viros plurimos omni doctrina ꝛ eloquentia ꝛ sanctimonia celebres.

Congregatio etiā scti benedicti que sctē iustine nūcupat̄ hac tempestate in ꝓuincia taruisana apud patauinā vrbē in monasterio sctē iustine primo ꝑ ludouicū barbū patriciū venetū initiū seu reformationē accepit ꝛ ad viā veritatis reduxit ꝛ ad regularē obseruantiā ꝑduxit. que congregatio viris p̄stantissimis ꝛ locis bonisq̃ tā tp̄alibus q̃ sp̄ualibus excrescens. Eugenius quartus pōtifex eā maximis priuilegijs iuuit. deinde in ea innumerabiles viri nō modo iuriū ac sacre theologie doctrina. sed et eloquentia litterarum tam grecarū q̃ latinarū ornatissimi fuerunt.

ORdo deniq̃ monachorū eremitaꝝ diui Jheronimi ꝛ iā patrū institutis collapsus a venerabili viro lupo hispalensi eius ordinis generali p̄posito nouis institutōibus ex dictis beati iheronimi instauratus ē. quā martino pape obtulit ꝛ pontifex confirmauit. qui sub regula beati Benedicti militant. ꝛ ipa ꝑ omnia viuit. nisi q̃ griseo colore in indumentis ꝛ romano officio vtitur. Magne opinionis in ecclesia dei existit.

Allata erant Sigismundo cesari ex hungaria aureoꝝ quadraginta milia. Cū iaꝫ aduesperasceret. eacꝫ in regia recōdita fuere. Cum cubitū esset cesar. dū cogitat in quem nam vsum eam pecuniā conuertat. somnus eū destitit, tum ille excitatus cubicularijs. ite inquit ocius. consiliarios ducesqꝫ militū huc accersite Uocati proceres media nocte trepidi. timebant em̄ ne quid aduersi accidisset. imperatorem celeriter adeūt et que causa sit tam repentine vocationis inquirunt. Imperatoꝛ confestim aperta archa inter eos qui aduenerant pecunia distributa. ite inquit iam secure tranquilleqꝫ nobis dormire licet. nā quod mihi somnū ademerat vobiscum exit.

Concilium constanciense

Concilium generale apud constantiam sueuoꝛuꝫ vrbē ad scisma tollendū quod nouē ⁊ triginta annis ꝑdurauerat Sigismundi cesaris iussu ⁊ industria Anno dn̄i. 1414. congerit. in quo quinqꝫ aderant nationes. italica. gallica. germanica. hispanica. et anglica. Quicq̄d v̄o harū nationū suffragijs decernebat᷑ id ita ratū erat atqꝫ ꝑ p̄conem aut ꝑ notarium publicum ꝓ curia enunciabat᷑ si omniū consensu postea confirmatum fuisset. Eo quoqꝫ ꝓfectus Johannes pontifex admonentibus tn̄ quibusdā ne id faceret. ne cū pontifex accederet priuatus reuerteret᷑. qd̄ etiā contigit. Proficiscens tn̄ cū viris quibusdam in omni genere doctrine p̄stantibus diu multumqꝫ germanos disputationibus incertos ⁊ ambiguos tenuit quod potissimū decernerent. Uerū superueniente sigismundo factaqꝫ omnibus dicendi quod liberet potestate. pontificatu licet inuitus se abdicauit. Gregorius v̄o carolum malatestā legatū mittens sponte se abdicauit. Benedictus discussa aliq̄ꝫdiu re pontificatu tandem priuat᷑. reiectisqꝫ natōnibus que cū eo sentiebant. In eodem quoqꝫ concilio nonnulle hereses damnate. in quo de rebus bohemicis sermo habitus patrū mentes ingenti cur confecit. voaluentiū animo quo nā modo ꝓuincia sanari posset. Condemnata est igit᷑ iohannis wicleff heresis ⁊ duo ex sectatoribus eius combusti sunt. iohannes hus ⁊ iheronimus eius discipulus tanq̄ꝫ heresiarche. Cūqꝫ ibi quadriēnio ferme ad tollendos scismaticos ⁊ ad restituendam ecclesiam ac emendandos xp̄ianoꝝ mores multi prelati principesqꝫ p̄stitissent. Tādem de eligendo nouo pontifice sermo habitus est. Placuit ex vna quaqꝫ natione viros sex deligi ꝓbatos. qui cū cardinalibus conclaue ingressi deligerent. Anno igit᷑ millesimo quadringentesimo decimoseptimo. sexto ydus nouembris conclaue ingressi. Consentientibus cardinalibus duobus ⁊ triginta. nationibusqꝫ omnibus p̄ter omniū opinionem cū iam quadriennio vero pontifice caruisset ecclesia. in celebritate beati martini Otto columna romanus diaconus cardinalis pontifex creat᷑ omniū leticia. Effusus etiā nimio gaudio imperatoꝛ Sigismūdus omnibus gratias egit. ante pontificem ꝓstratus summa veneratione pedes exosculatus est. quē ꝯtra pontifex amplexus non secus ac fratrē habuit gratias egit q̄ꝫ sua opa pax tandē ecc̄ie dei reddita esset. His gestis cū per annū in concilio p̄stitisset ⁊ multa ad xp̄ianā religionem necessaria decreta fuissent. Tandē anno xp̄i. 1418. conciliū pontificis iperatorisqꝫ iussu dissolutū fuit ⁊ in pace abiere.

Jo. gerson cancellarius parisiensis

Johannes gerson cancellarius parisiensis denominatus hac tempestate floruit ⁊ in concilio constantiēsi nōnulla pro rege francie ⁊ alijs absoluit. vir admodum doctus. theologus summus. parisius sacraꝝ l̄raꝝ christianissimus doctor. qui scripta varia ⁊ libros a se editos ecclesie profuturos post se reliquit. Is tandem anno dn̄i M. cccc. xxix. superos pecijt die. xij. iulij.

Caspar slick cancellarius trium cesarum

Caspar slick dominus inter principes denominat⁹ matre italica ex comitibus alticollis agri taruisini patre theutonico natus ex familia lazana ꝓuincia Frāconie. ingenio dextro. facūdia suaui. doctrine cultoꝛ. ad omnia genitus quecūqꝫ ageret. quem simul atqꝫ fortuna atqꝫ virtus extulit. vt quod erat prius inauditū triuꝫ cesarum successiue regnantiū cancellarie p̄fuerit. Unius ex ducibus slesie filiā sibi in matrimoniū tradere non recusauerit. Sigismundus egram illi ⁊ cubitū ⁊ alia ī frāconibus oppida dono dedit. Albertus in hungaria calesium ⁊ albam ecclesiam. Fridericus in austria gretziū. Uersatile ꝓfecto ingeniū ⁊ nature bonitas singularis que inter tot imperatores moribus prorsus dispares pari gratia viuere potuit. Huius amicicia vsus eneas pius episcopatum tergestinū. vnde relique dignitates ꝓuenere consecutus est. Mortuus est bohemie ex apoplexia ⁊ apud carmelitas cū coniuge sepultus.

Constantia vrbs germanie non admodū magna ſ; opulenta atq; formosa eius ꝓpter menia. Rhenus lacu emergēs rursus in alueū redit. Pons in eo ē qui ab ipsius vrbis porta ad germanos ptinet. Vltraq; pontē crebra edificia secus alterā fluuij ripā. Lacus aūt omniū amenissimus est. multaq; castella ⁊ vicos vndequaq; ꝑ ripas habet. aqua nitida fundo glareoso ac ꝑspicuo. pisces fert varios quidē ⁊ multiplices. sed pro tanta aquaꝝ magnitudine non admodū copiosos. Viginti milia passuū in longitudine patet Latitudo alibi. x. alibi ad. xv. milia passuū extendit. Rhenus eñ curienseꝫ ꝑcurrens agrū dū fines constāciensiū attingit duos lacus facit. Venetū scilicet ⁊ acroniū vt veteres appellabant. inter quos constantia sita. Hij nunc a loco ⁊ dominijs sortiti nomīa. superior constantiensis. ⁊ a castro ⁊ eiꝰ loci dominio de bodma lacus bodmer dictus. Inferior ab oppido dicto cella rudolffi cellacensis denoīatur. In infima lacus superioris parte constantia. De constantie vero antiquitate ⁊ origine ciues perpauci occurrunt vt in alijs vrbibus. qui vel aui sui nomen ⁊ memoriā. nedū vrbis tenere videntur. Si tamen diligentius ꝑscruteris tabulam inuenies marmoreā vetustas lrām continentem. Ex quibus apparet a constantio constantini patre. q̄ a diocleciano ⁊ maximiano cesar dictus est hanc vrbē nomen cepisse cū prius vitudurā nuncuparetur. Hanc tabulā perpauci constantiensiū legere sciunt. Tenetq; vulgus opinio esse sanctuariū quoddā p̄cipue religionis. ita mulierculę ⁊ cetera imperita turba fucandis per eā manibus ⁊ ad faciem refricandis. iam litteras pene totas ex tabula deleuerunt. cum tamen ibi scripta sint non sanctoꝝ christi sed persecutoruꝫ christiane fidei nomina. Mores quoq; ⁊ instituta ciuitatis sunt. Singulis annis vnus ex ciuibus suffragio creatur. apud quem summa potestas cum imperio sit. Hic non publicis edibus ſ; in priuata domo sua ⁊ consueta habitat. Si quando per vrbē incedit lictores habet virgas manu ferentes. Cetero aūt habitu nihilo a reliquis differt ciuibus. Hic in caput vniuscuiusq; animaduertendi potestatē hꝫ. Si de homicidio. de furto. de rapinis. de veneficio. de adulterio ac de ceteris criminibꝰ agatur. astant in ꝯcilio hij quos sibi ciuitas deputauit. rei ipi in vinculis adducuntur. ibi ⁊ accusatoribus ⁊ defensoribus dicendi contra reuꝫ. ⁊ pro reo fa

cultas daꝛ. Auditis omnibus in sententiā itur. Si reus dānaretur lictores magistratus supplicio afficiunt Eodem ordine de ciuilibus causis cognosciꝛ apud hunc magistratū ⁊ eius consiliū. quia liberā iudicādi potestatem habent. Oratoria facultas plurimū valet. Itaqꝫ si qui diserti reperiunꝛ hi aduocati in ciuilibus et criminalibus causis adducti. plurimū ⁊ gratia ⁊ dignitate in ciuitate possunt. Uniuersa hec ciuitas in duo genera diuisa est. Aliȷ̄ eñ sunt equestris generis. aliȷ̄ plebei. Plebei mercaturis ⁊ officinis intendunt. Equites veteribus patrimoniȷ̄s contenti redditibus alunꝛ. Equestrem dignitatē obseruant. Si quis plebeꝰ ditior factus ad equestrem locū ꝓuenire tentaret ei nullo modo licere putant. Nec nobilitas que in eo ꝓphanari. aut pollui dignitatem suā arbitratur hoc eū facere ꝑmittit. Ita per longa tempora vterqꝫ ordo in suis finibus consistit. Cū equites ad mercaturas ⁊ solidiora munera declinare in turpissimis sit. Plebeio autē ad equestrem dignitatē se attollere nullo modo liceat nec nobilitas patiaꝛ. Gubernatio tamen reipublice communis est plebeis ⁊ nobilibus. Ad septem miliaria a constantia a transitu vero alpiū. xx. milia passuum oppidū extat Uelchirchiū id est opulentū atqꝫ vrbanū. Edificia habet speciosa. vinetis ⁊ pometis plurimū habundat. Flumen quoqꝫ rheni oriꝛ in alpibus nō longe ab eo loco cum ab italia transitꝰ fit ex sinistra manu. sed mox ad dexteram vergens ⁊ suo gurgite ⁊ multoꝝ incrementis adiutum ingens ⁊ robustū decurrit inter orientem ⁊ septentrionē recto alueo conuersum. Aquam habet mediȷ̄ coloris inter ceruleam ⁊ viridez cursum rapidum. alueum arenosuꝫ. solidum tamen. ita vt pedibus pressus vestigio non signetur.

FErunt temporibus conciliȷ̄ in ea habiti in hac inclita ciuitate ingentem multitudinem hominum fuisse ex omni natione xp̄iana. precipui tamen erant itali. galli. germani. hispani ⁊ angli. quoꝝ suffragiȷ̄s omnes conciliȷ̄ res geste sunt. Prestantiores quoqꝫ in eo fuerunt Johannes. xxiiȷ̄. summus pontifex ⁊ Sigismundus cesar. Quinqꝫ epī cardinales. xvi. p̄sbiteri cardinales. viȷ̄. diaconi cardinales. Patriarche. viȷ̄. Archiepī. xxxiiȷ̄. Episcopi. 104. Abbates. lx. insignes. Generales q̄tuor ordinuꝫ. Duces. xxiiȷ̄. Comites cxl. Cōmunitates quoqꝫ vrbiū tam ytalie q̄ germanie superioris ⁊ inferioris. Post electionem vo Martini Sigismundus conclaue ingressus nullo habito dignitatis sue respectu gratias omnibus cum lachrimis egit. q̄ necessarium reipublice xp̄iane prope extincte elegissent.

Johannes hus heresiarcha

Johānes hus obscuro loco natus. ex villa hus quod anserē significat cognomētū mutuat⁹. Hic cū esset ingenio pacri ꝛ lingua diserta multūq̧ dialiticis oblectaius. ꝛ peregrinas opiniones amaret. Auide admodū wiclefistarū doctrinam arripuit. Jheronimū hominē eloquentē condiscipulū prage habuit. Placuit sigismundo impatore suadente patribus in ↄcilio ↄstantiēsi vt bohemia sanari posset iohannē ꝛ iheronimū ad synodū euocari. qui cū ceteris eius regni doctiores. tū quia doctores ac hereium principes habebant. vouerūt ambo nō tā verecunde aliena discere q̄ȝ sua imprudenter ingerere parati. docendi quippe q̄ȝ discendi cupidiores. ꝛ auditi sunt in ↄsessu patrū. Johānes etate ꝛ auctoritate maior habitus. doctrina ꝛ facundia superior iheronimus. Lecti ex omni natione patres diuini atq̧ humani iuris doctores. sepe cū his colloquiū habuere. dogmata eorū a lege diuina aliena esse monstrarunt. neq̧ bonis conducere moribus. rogauerunt ne plus sapere quā ecclesia vellent. peregrinas opiniones relinquerent. ingenia sua wiclefistarū insania ne fedarent. in edocendis populis nō dedocendis exercerent. possent in ↄspectu dei ꝛ in ecclesia militanti sublime consequi locum. Stetere in ꝓposito ptinaces bohemoꝝ animi. seuerantes se sancti euangelij emulatores. se xp̄i discipulos esse. Romanā ecclesiam longe a traditionibus aploꝝ abijsse. que opes ꝛ delicias sectaref. dominatū in populis exquireret. canes equos alerent. ecclesiarū bona que xp̄i pauperibus deberentur per lasciuiā luxūq̧ ↄsumerent. Primores magne synodis vbi ptinatiam ꝛ immutabiles animos perditoꝝ hoīm animaduertit. membra ecclesie putrida que sanari non poterant ne reliquū corpus inficerent resecanda censuerūt. Lata est in consessu patrū aduersus contumaces sententia cremandos esse q̄ doctrinā ecclesie respuerēt. Prior iohannes igr̄ ↄbustus ē. iheronimus. ccc. xl. diebus postea in vinculis habitus cū resipiscere nollet sed descendens in laudationem Johannis hussi dudū ad ignem damnati virū illum iustū ꝛ sanctū appellans illa morte indignum. se quoq̧ paratū quoduis suppliciū sdire forti animo ꝛ constanti. Multi illū accessere viri eruditissimi. p̄cipue cardinalis florentinus vt a sua sententia dimouerent. sed cū ptinacius in erroribus ↄseuerabat p̄ consilium heresi damnatus ꝛ igni ↄbustus iocunda fronte ad incendiū ꝓperauit. flamma adhibita canere cepit ymnū quē fumus ꝛ ignis vix interrupit. Nemo philozophoꝝ tam forti animo mortē ptulisse ꝑhibef. Cineres exustorū ne raperenf a bohemis in lacū proiecti. discipuli eoꝝ ex eo solo terrā abstulere in quo ignis fuit. eamq̧ veluti sacrā secum attulere in patriā. Johannes ꝛ iheronimus apud bohemos martirū honores meruere. nec minores q̄ȝ petrus ꝛ paulus apud romanos habiti. Nunciatis eīn in bohemia que constantie gesta fuerunt discipuli eoꝝ sequacesq̧ omnes invnū conuenientes memoriam in primis defuncto rum consecrant. celebrandamq̧ quotannis decernunt.

Jheronimus hereticus

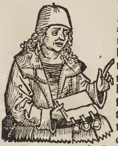

Johannes rochezana

Johannes rochezana heresiarcha apud bohemos p̄ longa tp̄a ꝑfidiā seminauit. Oppidulū est pragensis ecclesie nō longe a pelzina cui rochezana ē nomen. Ex hoc loco puer obscuris parentibus censuq̧ tenuissimo natus iohānes nomine pragam venit mendicatuq̧ victū querens grāmaticam ꝛ dyaleticam didicit. Cū adoleuisset nobilis cuiusdā pedagogus fact⁹ ē. ꝛ cū valeret ingenio linguaq̧ ꝓmptus esset in collegio pauperū recept⁹ auditor iacobelli fuit. Postremo ꝑsbiter ordinatus p̄dicare verbū dei pragensibus cepit. Ex oppido vnde ortū habuit rochezane cognomen ducente. ꝛ in de noīe ꝛ auctoritate valebat. ꝛ cū basiliensis sinodus bohemis scripsit vt legatos mitterent. inter legationē. ccc. equitū ad basileā missam iohannes rochezana pseudo pragensis apostolus deputatus fuit. Et postea sedente prage sigismūdo pro tribunali in foro ciuitatis rochezana cū quatuor ꝑsbiteris nomine totius cleri obedientiā romane ecclesie sese ꝓtestare ꝓfessus est. ꝛ sequenti die absoluti ab anathemate ꝛ p̄ legatos ↄcilij in ecclesiā introducti rochezane ꝑfidie sue non inmemor altare accedēs diuina re ꝑacta vni quē iusserat ex laicis adesse sacramentū ex calice dedit. Quis alter ex concilio legatus id sibi nō licere assereret. in quo errore ↄseuerans tandem senio defecit.

Leonhardus aretinus

Leonbardū aretinū ꝑhm ꝛ oratorē ac historicum elegantissimū ac ꝓbatū tēpestate istac floruisse constat. eo q̄ innocentij septimi. gregorij duodecimi. alexandri ꝛ iohannis. xxiij. pon. ro. vsq̧ ad ↄciliū Constantie summa integritate fide secretarij officiū administrasset. deinde a florentino populo accitus cancellarie generalis sibi cura demandata vsq̧ ad extremū vite tp̄s gessit. Inter viros illustres ob dicendi elegantiā oībus ꝑferendus est. Cū esset optime doctus licet multis occupatis negocijs ea tñ scribere voluit. ꝛ p̄mo cū adhuc grecis autoribus operā daret Basiliū de instituendis discipulis transtulit. Vitā q̧ȝ viroꝝ illustriū in plutarcho ꝛ vitā ciceronis ↄposuit. Trāstulit q̧ȝ libellū xenophontis de tyranno. ꝛ aliquos libros platonis. Ex aristotele economicū ethicoꝝ ꝛ pollitico rū libros. historiā gothoꝝ edidit. volumē etiā ep̄laꝝ ac sui tp̄is historiā. de laudibus florentie ꝛ rebus florentinoꝝ. cuius historie cā senatus ei singulare premiū vsq̧ ad mortē ↄstituit. Que q̄dē mors fuit anno dñi. 1 4 4 3. cū esset etatis anoꝝ. 7 4. Multa p̄terea alia composuit in quibus dicendi elegantia ꝛ summa ipsius ingenij vis apparet.

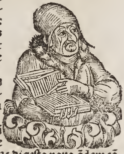
Pogius florentinus

Poggius florētin⁹ orator facūdissim⁹. Et lraꝝ aplicarū scriptor disertissimus. hisdē tpibus. Et ipe ob singularē doctrinā ꝛ dicēdi leporē. tū rome tūcꝫ ꝯstantie vbi cōciliū habebat᷑ atqꝫ alijs in locis maximo habitus in precio Extitit. ꝯ in cōcilio qntilianū oīno ꝺepditū reperit. in monasterio ꝑpe cōstantiam hūc florentini ꝑpter ingenij ꝛ eloqntie ipius claritatē. Cū p. xl. annos in curia ro. scriptoris officiū optime gessisset. ad se vocatū summo honore exceperunt. ꝛ honorarūt. Composuit aūt hic funebres orōnes ac alias plurimas. Et libꝝ facetiarū ꝛ eplarū. Et e greco dyonisiū siculū ꝛ alios latios fecit. De situ indie librum edidit ꝛ alia multa.

Gasparinus bergomēsis ex barzisa rusculo natus. Grāmaticus qdem ꝛ rhetor celeberrim⁹. Hijs tpibus apud venetias ob singularē doctrinam in pcio exīis. etaꝫ lras latinas semimortuas qsi ab inferis resuscitauit. Venetijs publico salario legens. multi clarissimi adolescentes pmoti edisce̅di gra ad eū cōfluxere. Audita ei⁹ fama philippus mediolanēsiū dux eū mediolanēsib⁹ edocēdis padua ꝛ venetia euocauit. vbi ciceronis ꝓuetuscꝫ codex interitū euasit. In q tres libri ciceronis de oratore ꝺepditi quos oblr͡atos multo labore suppleuit. defectus qꝫ in qntiliam de institutionib⁹ ꝛ Cycerone de oratore emendauit. Ortographiā i lingua latina cōposuit. Habetur qꝫ ei⁹ eple ꝛ orōnes elegantes. Cristoferus quoqꝫ barzizius de pergamo medicus celeberrimus eiusdem familie postea doctus ꝛ eloquens habebatur padue. qui post se scripta reliquit.

Antoni⁹ de butrio iuris doctor

Antonius de Butrio pria bonomēsis petri de anchara̅no q fuit baldi peru sini auditor contemporaneus fuit. Vir certe doctissimus ac vite sanctitate insignis. qui p ceteris decretales ꝛ clementinas optime explanauit. duoqꝫ repertoria ad ius ciuile canonicūue ptinentia cōposuit. ac etiā ꝯsiliorū op⁹ p⁹ se reliqt.

Franciscus zabarella natione patauin⁹. ro. eccl̃ie cardialis pr̄byter. iuris pōtificij ꝯsultissimus. Vir p hoc tpus dignitatē suā vt platos decet lris ꝛ prudētia plurimū exornauit. Is cū doctissim⁹ ꝛ eloqntissimus haberet᷑ copiose in decretalib⁹ ac clemētinis multa edidit. ꝛ alia qdā memoratu digna ꝯposuit.

Raphael fulgosinus natione placētinus excellētissim⁹ iuris cōsultus. tēpesta te hac mlta ad declaratione iuris ciuilis ptinētia. Sup digesto ꝛ codice cōmentatus ē. ac ꝯsilioꝝ opa. Raphaelē qꝫ Cumanū iuris ciuil̃ ꝯsultissimū cōtemporaneū fuisse cōstat. Qui in digesto veteri mlta ꝛ ꝯsilioꝝ volumina edidit.

Joannes de Imola egregius vtriusqꝫ iuris doctor p ipm tps apud bononiā insignis ꝛ clarus habitus sup primū secundū ꝛ terciū decretalium accurate scripsit. Sextū qꝫ ac clemētinas elegantissime cōmentatus est. ꝑ ꝛ in inforciato ac digesto nouo qdam cōposuit volumina. Obijt aūt hic vir toti ytalie notatissimus. Anno a natali xpi. 1436.

Jacobus de forliuio medicine doctor

Jacobus forliuienſ egregi⁹ medicus. hac tēpestate floruit. Quē dicūt cūctos qui phiam ꝛ medicinā pfessi fuerāt excelluisse. Et ꝑpterea sup primū canonē Auicenne. Et sup eiusdē affori͡smis ꝛ Tegni optime ꝛ egregie scripsit. Libellum pterea de intēsione graduū formaꝝ. ꝛ eaꝝ remissione cōposuit. Sepult⁹ tandem padue apud heremitanos cum insigni epitaphio.

Hugo senēsis vulgat⁹ medic⁹ post cū diuina qdam ingenij ꝛ medendi gra. oēs q añ illū i ethruria floruerūt excelluisse credit᷑. Qui sup pmo Auicenne ꝛ aphorismi hyppocratis scripsisse dr̄. Et cōsilia vtilissima post se reliquit.

Abbas siculus. Et ipe hec tpa reddidit clarissima. Cui ꝑpriū nome erat Nicolaus ex cathania vrbe oriūdus pōtificij iuris ꝛ phie pitissim⁹. prio apd senā ethrurie vrbē pōtificiū ius edocēs. Cū ingenij eēt clarissimi pclarissima monimenta in iure post se reliquit. Vnde ꝛ decretales oēs plurimis voluminibus ꝛ egregijs sup omes declarauit. Ei⁹ qꝫ extāt repetitiones ac consilia accuratissima.

Barbara cōiux Sigismūdi

Barbara Sigismūdi ipatoris cōiunx ex domo tiliē si quāuis senectute cōfecta post obitū mariti nouū cōiugiū mēte cōplexa. Captiua ꝛ ipatoris cadauer vnavehit᷑ miserabile spectaculū ꝛ hūanaꝝ reꝝ singulare documētū. Occurrūt lugubres hūgari. nec teneri lacrimas i tāta reꝝ nouitate pñt hinc defuncti regis corp⁹ fletū elicit. Inde regie vincl̃a cōmiseratōeꝫ excitāt. Libera deinde i bohemiā se recepit apud greciū regie. Ibiqꝫ inter greges exoleratoꝝ cōcubinos cōsenuit. nobil̃ genē. infamis vita mulier. In tantāqꝫ demētie cecitatē ꝓlapsa ē. vt sctās vgīes q ꝑ fide ihū morte sbiere stultas publice ꝯpellaret. q voluptatis gaudia gustare nescierūt. Nihil deīn homi suū esse dicebat. nisi voluptates. p⁹ hāc vitā aliā eē negabat. Et itertre aīas cū corpe afferebat. Sꝫ hāc tā scelestē feminā i domicilio hereticoꝝ ex peste apud greciuꝫ defunctā scelerati ꝛ abhomiabiles hussitaꝝ sacerdotes. pragā duxere. atꝫ itra sua sacra regū tumul⁹ ꝯdidē. Nō sunt rgib⁹ scpte leges. nec qcqꝫ i bohemia ñ pmissū. fuit iexhauste libidīs mlier. ācillas ieiunātes ꝛ orātes icrepauit. qđ corp⁹ frustra macerarent. Fictūqꝫ celi numen placere vbis crederent. Viuendū suauiter dū vita suppetit, fruendumqꝫ voluptatibus.

Anno mundi.6630. Anno xpi.1431.

Linea summoꝝ pontificū

Eugenius quartus

Felix quintus

Eugenius quartus papa.pria venetus.familia candelmeria pplari q̄dē ꝫ antiqua.pr̄e angelo natus.gabriel antea vocatus. hoc anno q̄nto nonas marcij pōtifex creaṫ.Hic gregorij duodecimi ex sorore nepos.celestini habitus canonicus ꝯgregationis sancti georgij in aliga venetijs fuit.ꝛ eū secum romā recusantē duxit.ꝛ primo thesaurariū fecit.deinceps epm̄ senensem.post i cardinalē retulit.demū pontifex fact⁹.nil eo honore elatior. nulla in re pristinā vitā mutauit. Pricipio aūt pontificatus sui malis cōsilijs ductus.diuina hūanaqꝫ oīa ꝑturbauit.Nā ꝛ ppl̄m romanū ad arma exciuit.Et cōcilio basilieñ vñ infinita mala orta sunt auctoritatē dedit.approbatis eoꝝ p litteras aplicas decretis.Veꝝ postea ad seipm̄ rediens oīa prudenter ac constantissime egit. Vir aspectu insignis ꝛ venerati one dignus.grauis in dicendo potiusꝙ eloquens.modice litterature.multe cognitionis historie p̄sertim. liberalis i omes. tū vel maxime in litteratos.q̄rū familiaritate delectatus ē.Nā leonardum aretinū carolū poggiū.aurispā trapesuntiū.blondus viros doctissimos secretis suis admisit.ad iram nō facile mouebaṫ ob iniurias illatas.ꝛ maledicētiuꝫ hoīm.antimos ꝛ dicteria scribentiū. gymnasia oīa ꝙ diligentissime fouit maxime vo romanū.ad q̄ð oīe genus litterature adhibuit.religiosos mirūmmodū dilexit.eosqꝫ opibus ꝛ immunitatib⁹ auxit.bella aūt ita amauit.q̄ð mirū in pontifice videri debet.Et delphinū caroli regis francie filiū cū magno equitatu i basilienses cōcitauerat.Cui⁹ impetu dissipatus ē couentus ille.Constans p̄terea in pactis seruādis ē habitus.nisi q̄d pollicitus fuisset q̄ð reuocare ꝙ pficere satius esset.splendidius in victu familie. parcus in suo. Et a vino ita alienus vt abstemius merito vocareṫ.familiares hūit admodū paucos. ꝫ viros doctos. Et q̄ꝝ opa in grauibus rebus vti posset. Impator sigismūdus cuꝫ sex mensib⁹ senis substitisset ad eugeniū cōuersus inito cū eo federe romā ꝓfectus. Corona imperij donaṫ.verū mortuo sigismūdo impatore a q̄ basiliense ꝯciliū incrementū habuerat.Creatoqꝫ ab electoribus alberto austrie duce conciliū ferrariense inchoauit.eo profectus impator grecoꝝ ab eugenio susceptus ē.inde florētiā transtulit.Exornare de inde ecclīam dei edificijs ꝛ sacellis ē annixus. vt ex capella pontificia ꝛ eneis sancti petri valuis apparet. Moriṫ aūt pontificatus sui anno decimo sexto.septimo kal'marcij.āno.M.cccc.xl.vi. Vir ingenio ꝛ gestis rebus insignis.etatis sue anno sexagesimo quarto. q̄ anno btūm Nicolaū toletanū in sanctos retulit confessores.Sepeliturqꝫ in basilica Petri.sepulcro marmoreo. hoc epitaphio.Eugeni⁹ iacet hic quartus cor nobile cuius.Testanṫ vite splendida facta sue. Istius ante sacros se pbuit alter ab ortu. Alter ab occasu cesar vterqꝫ pedes. Alter vt accipiat fide i documēta latine. Alter vt aurato cīgat honore caput. Quo duce ꝛ armenij graioꝝ exempla secuti. Romanici agnorūt ethiopesqꝫ fidem ꝛc̄.

Felix quintus anno dn̄i.1438.die.17.nouembris.eugenio pontifice a basilieñ ꝯcilio philippi ducis ꝑcutatione deposito.Et in scismate pontifex electus.sedit annis. 9.quo creato eucstigio magne seditiones in eccl̄ia dei exorte sunt.cū xp̄iana respub.trifariā diuisa.aut felicē aut eugeniū seq̄reṫ.Essentqꝫ qui neutrales vocarētur.q̄ neutri obtemparent.Hic itaqꝫ felix primus sabaudie dux fuit.q̄ prius comites appellabanṫ.Et sygismūdo cesare titulo ducatus obtento.cū annis ferme.xl. post pr̄is prouincie gubernacula tenuisset. Aucto pr̄no imperio.parta vndiqꝫ pace.ac demū relictis principatus glorie fastib⁹. in heremū se recepisset.cū sex viris equestris ordinis etate etiā ꝓuectis. mūdo ꝛ pompis ei⁹ renūciasset. ad ripallie locū tanꝙ paradisum delitiaꝝ sibi delegit.Cūqꝫ eo in statu vitā celibem in terris ageret a basilieñ cōcilio pontifex electus fuit.barbā totondit ꝙ ꝓmissum nutriuerat.Ducatū primo genito suo tradidit. ecclesiasticas cerimonias didicit.stipatus magna nobilium caterua basileam perrexit. Vbi inter duos filios egregia facie adolescentes tanꝙ rōne p̄sul eccl̄ie coronat⁹ ē. celebrauit sepe diuina bn̄dixit plebib⁹.officia curie ordinauit.cardinales doctrina ꝛ auctoritate p̄stātes assumpsit. Verū cū pac[is] ꝛ hūilitat[is] amator existeret mortuo eugenio pōtifice illico nullis pulsatus ꝑcib⁹nicolai ei⁹ successori hūanissime cessit. Relicto nōie pape cardinalatus honorē retinuit.i p̄ria sua legatū de latē creauit. Deficiēs demuꝫ in senectute bona.fuit aūt clarissim⁹ p̄nceps preter gen⁹ ꝛ sue elegātie formā. ac regiam dignitatē ꝛ ꝓmptā eloq̄ntiā morib⁹ itegre.vita ꝛ religiōe sctūs.i subortos clemēs.i bello magnanim⁹.ꝛ i oēs iustissimus.ac demū nimiū felix.si seniū suuꝫ ecclesiasticis titulis non fedasset.

Scisma ꝫ.xxiij.iter eugeniū ꝛ felicē vsꝫ ad nicolaū.v.ob varias disceptatiōes an pontifex eēt sup̄ ꝯciliū ꝑdurauit.n̄ sine scādalo reipub.xp̄iane.

Solis facta ē defectio ꝛ varia bella ꝛ dissidia secuta sunt.ꝛ cometa apparuit secuta est occisio hominū in leodio.

Linea imperatorum

Albertus

Albertus austrie dux. Et p̄dicti sigismūdi gener. ac boemie hūgarieq̧ rex anno dn̄i. 1438. xiij. kal. aprilis impator post sigismundū creatus. impauit annis duob⁹. Uir q̄dē optim⁹. ⁊ in oīmi virtute decoratus. religiosus princeps. Et qui liberalitate simul iusticiaq̧ prestaret. fuit in bellis audax. ⁊ manu promptus. Is primo apud albam regalē cū ꝯiuge sua Elizabeth kal. ianuarij summo ꝯsensu ⁊ applausu ppl'i coronatus ē. Inde p̄die nonas Maij rex bohemie designat'. diademaq̧ suscepit. Inter hec ⁊ electores imperij apud franckfordiā ꝯuenientes. Eius felicitatē admirati. ⁊ ip̄i suū sanguinē extollere decreuerūt. romanū imperiū alberto cōmendant. At illi acceptare imperiuz in iussu baronū. ⁊ nisi primores hungarie indulgerēt haud quaq̄z licebat. q̄bus haud ex vsu videbat' suū regē theutonib⁹ imperare. dū sigismūdus romane rei ꝯsulturus. ytaliā germaniā ceterasq̧ ꝓuincias pagrasset. hūgariā turcoꝝ direptioni paruisse. atq̧ ob eā cāni iureiurādo albertū obligarūt. ne suo in iussu impiuz acceptaret. Uocati tn̄ ad regem q̄ tūc wienne fuit. Multa in vtrāq̧ ꝑtem dicta. Uicti p̄cibus p̄cipue friderici ducis austrie tūc adolescētis. assensuz dedere. imperiū summa ꝯgratulatōne germanoꝝ ab alberto susceptū. Ille imperio auctus. hūgariā rediit aduersus turcos qui rasciam inuaserāt arma moturus. Interea georgius palocius strigoniēsiū pontifex diem obijt qui coronā regni ⁊ preciosam regni suppellectilē in arce huauerat. Qua re cognita albertus eo se confert. arx regine dedit'. q̄ dum thesaurū regni corā baronibus ad eam rem selectis recognoscit. coronā beati stephani regis quā sacrosanctā putāt. clam surripit. anuiq̧ custodiendā tradit. cetera obsignatis occludit arcas. Albertus budam reuersus nō expectatis auxilijs aduersus turcos exercitū ducit. Castra intra Ticiam amnē ⁊ danubiū collocat. interea turcoꝝ impator euicto castello ex cecatoq̧ dispoti filio. cuius sororem in matrimoniū duxerat domū abijt. Albert⁹ vbi expugnatā synderoniā turcos abijsse cognouit. dimisso exercitu budam rediit. Sed insolito feruentis augusti calore vexatus. dū peponib⁹ nimiū oblectaretur. ventris solutionem incidit. Cuz igit' dissinteria laboraret sentiensq̧ periculū. wiennā repetere statuit. siue moriturus inter suos. siue ꝙ acrem in quo fuerat nutritus cōferre aliquid ad sanitatē sperabat. Iter igressus cū iam strigoniū preterisset. ⁊ in itinere magis ac magis morbo affectus. relicta vxore pregnante. obsignatoq̧ testamēto. in villa q̄ longa dicitur. vi. kal. nouembris e vita decessit. princeps liberalitate ⁊ fortitudine clarus. qui magna de se xp̄iane reipublice ꝓmittere videbatur. Nec minora populi de sua v̄tute cōceperant pulcerrime spei breuitas vite nō sinit. neq̧ em̄ biennio toto imperauerat. statura eius ꝓcera fuit. neruosum ⁊ validū corp⁹. facies terrifica. more gētis erasa barba. supius labrū intōsum vestem haud splēdidam baltheus auro grauis cinxit. nec vnq̄z lateri defuit ensis. corpus eius in alba reconditum est.

Concilium Basiliense

Concilium Basilee anno domini. 1438. Ex martini pontificis decreto congregatur. primo tn̄ lente ⁊ pua admodū freq̄ntia. auctoritateq̧ martini nutritum inde turba plurima cōuenit. ep̄oꝝ ⁊ alioꝝ prelatoꝝ cū quibusdā cardinalibus qui ab eugenio recesserāt. videlicz placentino bononiensi. domino antonio veneto. arelatensi aragonēsi hyspano cypriano. Et domino iuliano romano cardinali sancti angeli legato in concilio generali ibi deputato. Animaduertēs eugenius illos congregatos non vacare ad extirpationē heresis bohemoꝝ ⁊ reformatione ecclesie ob q̄d ordinatum fuit. Tum pontifex ancipiti cura distractus. Et quod in bellis vndiq̧ premeret'. Et q̄d Basiliense conciliū augeri indies cerneret. Concurrentibus eo hyspanie gallie germanie pannonieq̧ principibus. Qui omnē reipublice causam in arbitrio concilij reponebāt. Illud primo q̄dem bononiam transtulit. cardinaliū oīm q̄ secum aderant consensu. Sed imperator alijq̧ principes ⁊ prelati qui tum basilee erant non modo pontifici non obtempauerunt. Uerūetiam eum bis terq̧ monuerunt vt basileam ydoneam. a martino celebrādi cōcilij locum delectum. vna cum cardinalibus proficisceretur. Aliter se in eū acturos vt in ꝯtumacem. Eugenius em̄ dubius quid potissimū decerneret: misso tamen eo legato francisco capitelista iure consulto patauinoq̧ equite. qui eius causam tueretur. Uerum suggestionibus philippi mediolanū ducis eugeni⁹ priuatus. ⁊ Amedeus dux ad pontificatum delectus fuit. quem felicem vocarūt. Conciliū igitur pulcerrimū initium habuit. sed turpissimū exitum. ꝓpter scisma subsecutum. eugenius cognita iniusticia. Delphinum caroli francoꝝ regis filium cū magno equitatu in basilienses cōcitauit. cui⁹ impetu ꝯuentus illico dissipatus est.

Basilea prouincie heluecie ciuitas ampla clarissimaqꝫ. in loco regio extructa. Inde Basilea dicta. eñ Βασιλικος grece regalis sonat. inde apud grecos Βασιλεια regnum dicit᷑. Uel ob frequentes terremotus quasi sine base appellata. Quāuis vulgo ferūt ibi latuisse basiliscū. Et post eiꝰ defectonem nomē vrbis reliquisse. Hec vrbs rheno abluit᷑. ⁊ eā pene mediā diuidit. pōte tñ simꝉ vrbis ptes vniūtur. Is fluuiꝰ germanie celeberrimꝰ ex rheticis alpibꝰ oritꝰ. Qui varijs mōtiū impedimentis incitatus. cū rupibꝰ coartat᷑. terribili fremitu eluctuat. p̄cipue ꝓpe oppidū Schaffhusen. ingenti impetu p̄p̄ceps ruit. Et ib oppido lauffenberg artatus petris. spuma albissima p̄ fremitu ⁊ collisione apparet. Tandez atrox spumans amplo iurgite ad augustā rauricā. vsqꝫ et basileā euoluitur. Et eā in duas ptes disiūgit. Ciuitati q̄z ac ponti i occulto insidiat᷑. cū terremotibꝰ sepenumero quassata sit. Littora eñ rodit. alueos nouos q̄rēs. terrā cauās. vētis ⁊ aq̄s replēs. hos motus excitat. Quāobrē veterē rauricā augustā (cuiꝰ vestigia supra basileā cernūt᷑) defecisse arbitrāt᷑. Cuiꝰ nomē basilea a descriptoribꝰ pꝰea sortita fuit. Ea vrbs a rheno cōmoditatē magnā h̄z. q̄z inō m̄ltā h̄z nauigatōem. vt cū magnis oneribꝰ ad m̄ltas regiones nauigari possit Ursulā q̄z diuā v̄ginē cū sodalibꝰ a colōia nauigijs p rhenū ad basileā ascēdisse historie tradūt. Rhenꝰ aūt ⁊ si accolis multa q̄nqꝫ dāna īfert. vbertatē tñ glebe affert. Cū h̄ vrbs etate nr̄a latericijs domibꝰ. pulcerrimis edibꝰ. mōsterijs tēplisqꝫ magnificētissimis. hospitalibꝰ āplis. alijsqꝫ vrbiū necessarijs cū mag̃ ambitu ⁊ menibꝰ. fossisqꝫ ꝓfundis exornat᷑. h̄zqꝫ agrū āplissimū inter mōtana ꝯstitutū. q̄ ⁊ frumēti viniqꝫ boni feracissimꝰ ē. Estqꝫ vrbs celeberrima ⁊ āntiq̄ h̄ euenit i hac. qd̄ i ceteris āntiq̄s vrbibꝰ (q̄z descriptio p̄cessit) euenire solet. vt reliq̄e ⁊ monumēta q̄dā vetustissimoꝝ opeꝝ ꝯspiciāt᷑. veꝝ ita ruinis ⁊ terremotibꝰ q̄ssa ac vetustate ip̄a cōsumpta. vt nec eiꝰ figure. nec ad quē vsū fabricata fuerint. quāuis diligētissimus ꝓspector q̄at agnoscē. Hec tñ mirū immodū aucta. Et pꝰ terremotū cursus īstaurata. Nouissime nr̄is tpibꝰ bonaꝝ artiū gymnasio ornata fuit. Piꝰ eñ summꝰ pontifex eiꝰ nois scd̄s ob loci comoditatē post susceptū pōtificatū in ea vniuersale gymnasium condidit. ac priuilegijs dotauit. Qui olim in ea vrbe tempore consilij basilien-

tis plura egregie pfecit. Sita ē aūt ī alsacia. cui q̄ndā helvetia nomē fuit. tūc gallici. nūc germanici iuris provicia. Cū ludouic⁹ delphin⁹ vienēsis in ei⁹ agrū oēm fere militiā gallicā eduxisset ingentē q̄ metū basiliēsibus intulisset. ⁊ suitēses ex federe socij ciuitati q̄tuor milia militū letissime iuuētutis auxilio misissent. ⁊ acri bello dubio marte pugnatū eēt. De ea pugna illico inferi⁹ mētio fiet. Hʒ hec inclita vrbs duas ptes vt p̄misſaʒ ē. Maior hʒ tres vtices. in vno vetustissimū diue marie extat tēplū summū: ep̄alis sedes auxilio diui heinrici īpator| scōi ornatū. In alio canonici reglares ad. s. leōhardū degūt. In t cio eccīa scti petri situata ē. Primū q̄ʒ monasteriū cū abbacia ad sctm̄ albanū in acie vrbis extat. Inde minores. augustinēses ⁊ p̄dicatores in eo loca sortiti sunt. Dom⁹ itē cruciferoꝝ ⁊ dn̄oꝝ theutonicoꝝ spaciosa loca occupāt. Et moniales ad sctāʒ katherinā ⁊. S. clarā ⁊ mariā magdalenā. Minor aūt ps vrbis celeberrimū hʒ monasteriū carthusiensiū. ⁊ eccīaʒ theodori ⁊ scti nicolai ac alias basilicas. In hac q̄ʒ vrbe multe sctōꝝ reliq̄e sūt ac ornat⁹ varij q̄b⁹ deco

Friderico postea ro. īpatori amede⁹ dux sabaudie quē cler⁹ apō basileā ꝯgregat⁹ eugenio (rata existit q̄rto a summo pōtificatu pōtificato poito in illi⁹ locū suffecerat felicē q̄ papā q̄ntū vt p̄misim⁹ vocauerat filiā quā domi habebat viduā iuuenē ⁊ forma p̄stātē in m̄rimoniū obtulit. sil'q̄ dot| noīe auri nūmū ducēta milia. si eugenio relicto se petri successorē appellaret. horruit cesar minime q̄ sacro suo eccīe sacra fedare voluit. atʒ ad suos ꝯuersus. vēdere inq̄t alij pōtificalia solēt. hic libēter emat si reperiat venditorem.

Leonell⁹ estēsis ferrarie marchio p̄mogenit⁹ ex Stella nobili adolescentula pellice susceptus. patre Nicolao apud mediolanū defuncto in ferrariensi regno succedēs regnauit annis. ix. vir certe magne hūanitatis ⁊ prudentie ac liberalitatis insignis. necnō ⁊ bonaꝝ litteraꝝ egregie doctus. qui regnū pace ⁊ iusticia gubernauit. ⁊ vrbē ferrariensem muris nouis ex parte padi cingere cepit. ⁊ plura edificia superbissima in vrbe erexit. ⁊ vias ⁊ plateas strauit. Monasteriū sctē marie ordinis scti dominici erexit ⁊ se post mortem ibi sepeliri fecit. Hic iohannis frācisci ganzage mantuani filiā duxit vxorē. ex qua nicolaū vnicū filiuʒ mire pulchritudinis suscepit. cuius tutelam ⁊ regni curā borsio moriens cōmisit.

Albertus austrie dux p̄dictus anteq̄ romanū suscepisset imperium in iudeos deseuiens eos omnes i sua ditione occidi iussit qui nollent ad xp̄m verū ꝛ singularē deum conuerti. multi metu baptismum susce- perc. Ex quibus vnū fridericus anteq̄ imperaret in cubiculū suū accepit. eūq̄ cū esset sibi coetaneus dilexit Is post aliquot annos penitentia ductus ad iudaicam fidē sese reuerti statuisse dicit. fridericus contra sua- det ne viam vite deserat. Cūq̄ verba sua nil proficerent theologos ex vienensi scola accersit qui iuuenem in instruant. addit p̄ces addit lacrimas. pronittit minaꝭ. Postremo vbi frustra sese niti cognouit inuitus iuue nem in iudicium requisitū tradidit. ille ad suppliciū ductus nullis obstrictus vinculis (sic eīn petierat) vt py ram ardentem vidit hebrai cū carmen incipiens in medias flāmas intrepidus se p̄iecit atꝫ ibi cantꝰ exustꝰ ē.

Animaduertit religiosus quidem p̄dicator ex ordine predicatoꝝ albertū cesarem Ladislai patrem. qui sermonez suū vienne audiret somno grauatū esse atq̄ altiori voce. quero inquit ex vobis qui astatis. saluari ne principes possint? Cūq̄ rem dubiam ꝛ admodum difficilem reddidisset. iamq̄ rex excitatus attē tissimꝰ eēt appagete appagete ait. nāq̄ si baptisati p̄ncipes ac in cunabulis morianꝭ nō ē desperata eoꝝ salꝰ

Paulus vergerius

Petrus paulus vergerius patria iustinopolitanus pħs ꝛ orator ac iuris cō sultus. nenō ꝛ lingua greca latinaq̄ vir eruditissimus Chrisolore bizantini pħi auditor ꝛ carrariensium principū olim familiarissimus p hoc tempus predi ctis virtutibus celebratus magno fuit in precio. qui cum eloquentissimus habe reꝭ inter cetera historiam satis elegantem de gestis carrariensiū dn̄oꝝ edidit. ꝛ de ingenuis moribus libellū. ꝛ in diui iheronimi laudē cultissimas orationes com posuit ꝛ alia multa.

Mapheus phegius patria laudensis vir doctissimus. orator ꝛ poeta nō vul garis. martiniq̄ pape datarius ob dicendi elegantiā rome floruit. qui ali quot editis libellis partim metro partim oratione soluta magnā laudē sortitꝰ ē. Inter quos tredecimū eneidoꝝ librū in versu heroico composuit. Eius quippe procuratione ꝛ impensa reliquie sancte monice ex hostia tiberina romā translate sunt. ꝛ eisdem capellā atq̄ sepulchrum miro artificio suo sumptu extruere fecit. vbi ꝛ corpus suum in ea capella sepelire voluit.

Franciscus barbarus patricius venetus crisolore in grecis lr̄is discipulus excellentissimi ingenij vir: ob doctrinā ꝛ dicendi promptitudinem ꝛ reipublice administrande prudentiam laudatissimus habi tus est. Hic cū eruditissimus esset pulcherrimū librum de re vxoria ac epistolas ornatissimas edidit.

Leonhardus quoq̄ iustinianus vir magni ingenij vtriusq̄ lingue grece ꝛ latine peritissimus. Inde q̄ dam greca in latinū conuertit vtpote cimonis ꝛ luculli vitas. Hic bernhardum iustinianum filiuz ge nuit doctrina ꝛ prudentia consimilem.

Carolus aretinus poeta grece latineq̄ lingue vir eruditissimus atq̄ eloquentissimus frācisci philelphi emulus hisdem temporibus floruit. qui tū metro tū soluta orōne multa composuit. ꝛ quedaz e greco conuertit. quā ob rem a florentino populo in suū cancellariū vocatus immunitatis beneficiū consecutus ē

Caietanus patria vicentinus patauinus canonicus theologꝰ ꝛ pħs sui tp̄is p̄cipuus in patauino gyn nasio tū legendo tū disputādo principatū obtinuit. ꝛ iō accuracius sup octo libris phisicoꝝ ꝯmetatꝰ est. ꝛ sup libris de anima ꝛ de celo ꝛ mundo ac alia ꝯposuit.

Concilium florentinum

Concilium florentie anno dn̄i. 1439. ab eugenio pōtifice cōtra basiliense celebraꝭ. Mortuo eīn sigismundo imp̄atore a quo basiliense concilium in crementum habuerat. creato alberto duce austrie cō cilium ferrariense eugenij nomine cardinalis sancte crucis inchoauit. Eo p̄ficisciꝭ ꝛ eugenius eo q̄ ad uentare imp̄atorē constantinopolitanū Jo. paleolo gum intellexerat. Is ferrariā ingrediens non aliter susceptus ab eugenio est ac romani imp̄atores susci pi consueuerant. Verū cū pestis ferrarie inoleuisset florentiam transferre conciliuz placuit. ibi habito se pius conuentu discussaq̄ grecoꝝ ꝛ latinoꝝ contenti one tandē eo ventū est vt greci rationibus victi fate renꝭ ꝛ spiritumsanctū a patre filioq̄ p̄cedere. vtq̄ i azimo sine fermento triticeo pane corpus xp̄i conse craꝛeꝭ. ac purgatorij locū esse crederent. Postremo v̄o vt faterenꝭ romanū pontificē verum xp̄i vicariū petriq̄ legittimū successorē primū in orbe locū tene re. cui ꝛ orientalis ꝛ occidentalis ecc̄ia merito pare ret. Abeuntibus aūt grecis. 22. nouembris re hoc modo composita gaudentes in patriam redire. Ar meni etiam cum fide nostra conuenere. Preterea vt patres augēdo basiliense conciliū infirmaret. Eodē tē pore decem ꝛ octo cardinales creauit. Quoꝝ de numero fuere duo greci rutenus ꝛ nicenus vt eoꝝ auctori tate grecorum natio in fide contineretur. que haud ita multo post in antiquos mores recidit.

Philippus mediolonẽsiũ dux. occupata genua vrbe. magnũ exercitũ inter foꝛ cornelij liuijq́ʒ foꝛũ cõtinebat. Quapꝛopter suscipit̃ aduersus eũ a florẽtino pplo bellũ. qđ vsq́ʒ ad obitũ eiusdem ducis durauit. annis. f. xxv. Insida tñ nonnũq́ʒ ⁊ insidiaꝛ plena pace intercedente.

Francia añ hec tpa diu in floꝛe. nũc in meroꝛe fuit. Cũ illud regnũ florẽtissimũ supꝛa modũ per heinricũ regem anglie vastat̃. postq́ʒ aũt alios bello deturbauit. nõ sine grandi iactura suoꝛ infelicissime vitam finiuit. Joannes quoq́ʒ dux burgũdie hoc regnũ eque lacerauit q̃ breui post occidit̃ ⁊ maloꝛum multoꝛ occasio extitit. Cardinalis sancte crucis tandẽ pacem cõposuit. quã burgundi acceptarũt. Anglici non consenserũt. verũ ioannes burgũdie dux post terugas initas cum sacramentũ ambo diuinissimũ sumpsissent. in conspectu regis francie atrociter occidit̃. ideo mala succedunt tempoꝛa per regiones francie.

Duo amantes

Duo amantes hijs diebus in ytalia fuerũt. Miles vnus eurialus noĩe Sygismũdi impatoꝛis. curialis pcipuus. Et lucrecia in senẽsi ethrurie vrbe. ambo decoꝛi. amboq́ʒ speciosissimi. Uer lucretia mira pulcritudine precellens. Res acta senis est dũ sygismundus illic degeret. Hij nãq́ʒ ceco amoꝛe adinuices solo visu exarsere. Et tandẽ ad cõcupitũ finẽ puenere. Et cum ibidem p aliquot temp⁹ dies suos deduxissent. ob cesaris absentiã facta fuit sepatio. Ex qua tãtã vterq́ʒ contraxit tristiciã. ꝙ lucrecia post longas lacrimas egritudinẽ incidit. Et q꜡ coꝛ suũ aberat inter brachia matris indignantez exalauit aĩam. Eurialus ꝟo postq́ʒ obisse verũ amatoꝛẽ cognouit. magno doloꝛe pmotus. cõsolationẽ vllaʒ admisit nisi postq́ʒ cesar ex ducali sanguine virginem castissimã sibi matrimonio coniũxit. Ex quoꝛ exemplis monetur. vt temperatis motib⁹ studeant. Qui eñ nũq́ʒ sensit amoꝛis ignem aut lapis est aut bestia. Ille nãq́ʒ per deoꝛ medullas non latet igneam fauillam. hoꝛum hystoriã pius pon. ante pontificatum pulcre descripsit.

De aduentu Delphini in alsaciã. tpe concilij basilieñ.

Uenit per hos dies ludouicus delphinus vieneñ. ac pꝛimogenitus regis francie. cuꝫ magno exercitu infra limites imperij. Oppidumq́ʒ obsidione cinxit. Cui nomẽ est mons belligradi. quod ab impio comites de wirtenberg habẽt i feudũ. Ibi cum aliquãdiu delphinus maneret. cũ castellanis tandẽ conuenit. vt sibi ad certum tempus oppidum traderet̃. Quo lapso id libere restitueret. Nam aliter vi decreuerat expugnare. vt locum haberet in quo moꝛari posset. quia non decebat regis filium in campis degere absq́ʒ tecto. Postq́ʒ aũt delphinus belligradi potitus est. famã vndiq́ʒ aduentum suũ publicauit. ꝟ non vno modo apud omnes. Apud aliquos nãq́ʒ se in auxiliũ nobilitatis venisse predicabant. tanq́ʒ in germania p comites esset oppꝛessa. Apud alios ꝟo vocatum se dicebat per romanoꝛ regem cõtra Swicenses. nõnullis aũt se velle vendicare iura domus francie se asseuerebat. que vsq́ʒ ad rhenũ pꝛotendi dicebat. Ex hac causa vrbem argentinã obsessurũ se affirmabat. dicebat ⁊ ꝓpter ducem sygismũdũ se venisse. Et hos rumoꝛes vbiq́ʒ publicari studebat. Non ꝙ ita esset. ꝟ ꝙ fauoꝛem ob eam causam sese putabat habituꝝ. De delphini exercitu varia dicta sunt. qui minoꝛa pꝛobant quinq́ʒ. ⁊. xx. milia censent esse. Concoꝛdatũ est inter delphinũ ⁊ alsacieñ. quinq́ʒ ⁊. xx. milia hominũ ex suo exercitu p hyemeꝫ in oppidis alsacie recipi debere. ipeq́ʒ delphinus ⁊ thuriceñ. ⁊ alijs obsessis ferre opem pꝛomittut. Ueniebant iam delphini gentes q̃ vulgo vocantur armeniaci in subsidiũ quoddã castelli. quod swiceñ. ꝓpe basileam obsidebant. suiceñ. vt hec senserunt non expectatis hostibus obuiam pergunt. pꝛimasq́ʒ armeniacoꝛ turmas incidũt. stragem dãt. plurimosq́ʒ neci pꝛebent. armeniaci ꝟo retro pedetenti fugientes ad maioꝛẽ exercitum se recipiũt. Illi sanguinis cupidi ⁊ auidi victoꝛie dũ gloꝛiam querunt. ꝓpꝛiam salutem amittunt. Uentuꝫ est ad hospitale sancti iacobi quod vix stadijs quatuoꝛ a basilea distat. ibi vniuersa multitudo armeniacoꝛ in suiceñ. irruit. Nonnullis ante poꝛtas basilieñ. positis qui exeuntes obseruarent cederentq́ʒ. Cõmittitur atrox ⁊ miserabile ꝓlium. Caduntq́ʒ ex vtraq́ʒ parte q̃plurimi. pꝛelium a pꝛincipio diei vsq́ʒ ad finem tractum est. Ad extremuꝫ non victi suiceñ. ꝟ vincendo fatigati. victoꝛia lugubꝛis armeniacoꝛ fuit. Campusq́ʒ liber eis mãsit. nõ virtute. ꝟ multitudine supantibus. Ex armeniacis dicũt aliqui plures stratos esse q̃ʒ ex suiceñ. Magna cedes equoꝛum fuit. plures theutoni dum suiceñ. vlcisci volũt vitam amiserũt. Dum hec agũtur rex romanoꝛuꝫ oꝛatoꝛes ad delphinũ mittit. episcopum augusteñ. ⁊ ioannẽ de aych doctoꝛem. nonnullosq́ʒ milites perscrutatum. Quid cause sit quod imperiuꝫ cum exercitu sit ingressus. Redeunt oꝛatoꝛes ⁊ cum his delphinus suos ad regem destinat q̃nq́ʒ viros prestantes. Interim ex parte concilij basilieñ. cardinales duo arelateñ. ⁊ sancti calixti pluresq́ʒ alij doctoꝛes delphinũ adeũt. Et cum hijs ciues basilieñ. depꝛecanturq́ʒ neue concilio vel ciuitati nocent. Is rursum suos basileam cuꝫ hijs nũcios mittit. Qui habuerunt diuersos concoꝛdie tractatus. Nam ⁊ oꝛatoꝛes felicis pape ac ducis sabaudie totiusq́ʒ suiceñ. factõis illuc ꝯuenerãt. Oꝛatoꝛes qui Nuremberge fuerunt dixerunt delphinũ vocatu regis contra suiceñ. venisse. Tandem cũ deuastationem in alsacia peregerunt. non sine nece suoꝛ ad ꝓpꝛia reuersi sunt. Anno domini. 1444.

Sic per derum illuditur Deo et hominibus.

Brixia olim nobilissima cenomanoꝝ galloꝝ ciuitas. Et nūc q̄dem inter ceteras lombardie vrbes ad modū potens. antea hec tp̄a. vi. ydus marcij in venetoꝝ manus deuenit. Huiꝰ cā fuit q̄ philippus dux quēdam virū pessimū ibidē vectigalibus p̄fecerat. Qui intollerabilia ciuibus impouēs. ꝓpter quod brixiaz lacessiti venetis ciuitatē obtulere. Susceptaq̄ʒ brixia cardinalis q̄ʒ sancte crucis vltro citroq̄ʒ sepiꝰ nūcijs transmissis. Tandē pacē ea ꝯditione inter philippū ꝛ venetos cōposuit. vt brixiā veneti. et oppida brixianoꝝ cremonensiūue. q̄ antea ip̄i ꝛ mantuanꝰ marchio ceperāt retinerēt. Insup̄ ꝛ bergomū eiusq̄ʒ agrū legatus ex federe ip̄is venetis designauit. hac etiā cōditione. ne socios venetorū florētinorūq̄ʒ bello lacesseret. Inde veneti tantā gl'iam ꝛ vtilitatē ꝯsecuti sunt. Deinde arx vi ꝛ machinis vix est expugnata. Deinde bellū lucense a florētinis suscipit̄ q̄ꝺ p̄ annos tres maximo cū vtriusq̄ʒ pp̄li dāno ꝓtractū fuit.

Cosmas Mediceus ciuis florentinus

Cosmas mediceus florentinus potētissimus ciuis. Qui e florētia pulsus. Cū anno dn̄i. 1452. in vrbē reuocatus esset. gubernatōem oēm reipublice statim reformare fecit. Vn̄ ꝛ multos alterius aduerse factionis in exiliū egit. fuit em̄ apud florentinos ciuis primarius. om̄iq̄ʒ nō solum apud ytalos s̄ forte et apud exteras nationes opū affluentia primꝰ habitus ē. Verūetiā prudētia humanitate. liberalitate. honorūue artiū ꝛ p̄sertim historiaꝝ p̄stantia oēs sup̄auit. Tāta fuit huiꝰ diuitiaꝝ abūdantia vt suo auxilio frācis̄cus sforcia mediolanēsiū ducatū obtinuerit. Multa quoq̄ʒ eccl'iastica edificia cultiora reddidit. Et in primis celebre monasteriū apud fesulas nō longe ab vrbe florētina ordinis canonicoꝝ regularium extruxit. aliud etiā intra vrbē in honorē btī marci euāgeliste predis sancti Dn̄ici a solo edificauit. In q̄bus bibliothecas extruxit adeo sup̄bissimas. vt om̄es sup̄ent in ytalia. libris notabilibꝰ in diuersis facultatibꝰ. nō solū latinis s̄ ꝛ grecis. q̄ fuerant Nicolai de nicolis viri studiosi lingue vtriusq̄ʒ periti illā exornans. alia quoq̄ʒ ea in vrbe extruxit monasteria ꝛ priuata edificia. Et nō longe a domo habitationis monasteriū seu canonicatū p̄magnificū edificauit in honore diui laurētij. Que op̄a viri magnificentiā p̄ se ferūt. Porro cū sic annis multis vixisset. Relicto filio petro virtutis paterne imitatore. anno domini. 1464. kal'. augusti defunctus ē. in bona senectute. apud sctm̄ laurentiū conditū cū hoc titulo. Cosmas medices patrie pater. laurentius ex filio petro nepos omnes auitas virtutes atq̄ʒ diuitias reuiuiscere fecit.

Nicolaus euboicus

Nicolaus euboicus sagūdinus ep̄s latine ꝛ grece lingue atq̄ʒ elegantie p̄nceps laudatissimꝰ habet̄. Qui in freq̄nti florētino cōcilio medius assistēs multis ꝛ eruditis viris audientibus disputantiū v̄ba atq̄ʒ sentētias tū grece tū latine ꝓlatas mira celeritate ꝛ adeo accomodate referebat vltro citroq̄ʒ in vtraq̄ʒ lingua fidelissime ꝛ summo ornatu reddebat.

Ambrosius florentinus ordinis camaldulēsis general' abbas theologus insignis latine greceq̄ʒ lingue accurate doctus. ꝛ bonis omnibus disciplinis ornatus in eo cōcilio clarus habetur. inter cetera sui ingenij monimenta. Diogenū Laerciū de moribꝰ ꝛ vita philosophoꝝ ad Cosmū mediceū e greco latinū fecit. Alia quoq̄ʒ opuscula docta cōposuit.

Joannes Tortellius natione aretinus romani pōtificis subdiaconus ꝛ cubicularius. ac nicolai postmodū pontificis ꝯtubernalis ꝛ studioꝝ suoꝝ intimus comes grecis latinisq̄ʒ l'ris ac theologicis nō mediocriter doctus. hac tempestate floruit. Qui inter cetera studioꝝ suoꝝ op̄a describendi rōne opus p̄clarū edidit. Et ortographiam suis l'ris ornat. Athanasij quoq̄ʒ vitā ad eugeniū papā in latinū transtulit. Et appianū historicū aduerbū interpretatus est.

Antonius cermisanus medicorum monarcha

Antonius Cermisanꝰ medicine monarcha. qui lectioni ordinarie padue lōgo tempore p̄fuit. Quē sequētes miris extollūt laudibus. fuit homo hilaris ac iocūdus debite carnosus cōplexionem a deo sibi donatā optimā habēs. q̄ in senectute masculos pulcerrimos post se reliquit. primus ex mente abocali casum in terminis more iuriscōsultoꝝ aperuit. Consiliaq̄ʒ ex viscéribꝰ Auicēne ad omnes egritudines posteritati reliquit. Diem clausit extremū. anno legi gratie 1441. vicesimaquarti augusti. sepultus apud sanctum Antoniū padue.

Bartholomeus de montagnano medicꝰ

Bartholomeum montignanū philosophū ꝛ medicū celeberrimū etas ista attulit. Qui multarum rerum cognitione ꝛ scripturarū subtilitate ceteros sua etate phisicos superauit. Qd̄ pulcre libri de cōseruatione sanitatis a se editi ostendūt. Adiecitq̄ʒ his ꝛ cōsilia in medicinis de p̄ticularibꝰ egritudinibꝰ a capite vsq̄ʒ ad pedes. Sil'r de balneis. de mō ꝯponēdi medicinas. Et antidotariū i cōsilijs. ꝛ alia multa.

Hugo quoq̄ʒ Senensis vulgatissimus medicus. per hoc ipsuʒ tempus diuina quadam ingenij ꝛ medendi gratia. om̄es qui ante illum in ethruria floruerunt excelluisse creditur. Qui super primo Auicennie ꝛ Aphorismis Hyppocratis ꝛ Tegni Galieni. Et consilia vtilia scripsisse dicitur.

Nicolaus de Tolleto ordinis heremitarum

Nicolaus Tollentinas eremitarũ sancti Augustini pr̃. qui anno dñi. 1294. obierat hoc anno. 1446. frequẽtissim⁹ miraculis clarus ab eugenio pontifice (toto astãte pp̄lo romano omniũq; cardinaliũ cetu) sctõꝝ ꝯfessoꝝ nũero aggregatur. Voluerat tñ ioannes. xxij. pontifex q̃ de ei⁹ sanctitate p̄cipuã habuerat noticiam. hũc ei honorẽ imptiri. s; multis belloꝝ scismatũq; turbinibus vexatus. ac etiã morte p̄uentus. id hãc ad vsq; diẽ dilatũ ẽ. Is sanct⁹ ex pyceno oppido q̃d sancti angeli nũcupat̃ sb̃ firmana ciuitate m̃re amita. p̃re cõpagno mediocribus parẽtib⁹ nat⁹. adultus fact⁹ corpus ⁊ aĩam dño ꝯsecrauit. In adolescẽtie p̄mordijs mũdo renũciãs ordinẽ heremitaꝝ beati augustini complexus ẽ. inde m̃ltis ieiunijs vigilijs v̄beribus corpusculũ afflixit. ⁊ cõtemplationi se totũ dedit. oĩs ei⁹ s̃mo aut rarus aut cũ opus erat de morib⁹. de religione. de pietate. de mundi ꝯtemptu. vl̃ de amore dei fuit ⁊ celesti patria. cilicio circuloq; ferreo subtrito vtebat̃. q̃bus carnẽ suã plurimũ macerabat. diabolicas etiã tẽptatiões ꝑtulit. in eo q̃z ꝓphetie sp̄ũs fuit. ad eũ multi languẽtes. nõnulliq; malignis vexati spiritib⁹ ducti curati sunt. triginta ãnis tolentino in cõuentu pmanẽs. nũq; carnes oua pisces aut alia pinguia sanitatis aut infirmitatis tp̄e reptus ẽ comedisse. Cũ q̃dã nocte diu in orõne ꝑstitisset. in cella sua obdormiẽs vidit ĩ somnis sydus clarissimũ situ non altũ. e loco natiuitatis ꝓgrediẽs q̃d post oratoriũ chori in tolleto terminũ habuit. cognoscẽs ꝑ hoc se emigrandũ. in eo loco sepulturã elegit ad insinuandũ claritatẽ sanctitatis ei⁹. Sicq; sanctissim⁹ vir celo receptus ẽ. hui⁹ aũt festiuitas decima die mensis septembris celebratur.

Laurẽtius vallensis

Laurentius vallẽsis vt aiũt canonicus. nõ min⁹ ph̃us ⁊ theologus q̃ rhetor ⁊ grãmaticus. hoc tp̄e clarus exñs. ad ioannẽ tortelliũ amicissimũ suũ Elegantiaꝝ libros sex ex neapoli dedit. quibus nil vtilius excogitari potuisset. Scripsitq; in dialecticã ⁊ in q̃ntilianũ cõmẽtarios dignissimos. Ep̄l'as q̃z pauli suo mõ in latinũ v̄tit. Homeꝝ insup ⁊ herodotũ ac thucididem grecos latine loqui docuit. Nonnulla etiã alia acri cura ac diligentia conscripsit. inuectiuas etiã aduersus multos cõposuit.

Matheus palmerius natione florẽtinus historicus ⁊ ph̃us ac orator disertissim⁹. ip̃is q̃z tp̄ibus viguit. Et inter preclaros viros in cõcilio florẽtino annumeratus fuit. Chronicã eusebij de temporibus quã diligẽtissime emẽdauit. Et ab anno domini quadringentesimo quadragesimosecundo vsq; ad annũ. 1448. ip̄e perfecit.

Blondus hystoricus

Blondus flauius foroliuiẽsis vir doctissim⁹. ⁊ dicẽdi gr̃a gratissim⁹ eugenij q̃z põtificis secretari⁹ dignissim⁹. s; ip̄o tp̄e eas ob res multo habit⁹ ẽ in p̄cio. Qui p̄ter orõnes ⁊ ep̄l'as innumerabiles a se editas. maximã gloriam ytalie cõtulit. ꝙ p̄ ceteris latentẽ sup̄ mille annos historiã tanta attigit diligentia. vt duob⁹ ⁊. xxx. libris. eandẽ diffuse ornateq; oñderit. Nã omnẽ ne dũ ytalie s; totius olim romani imperij ꝓuinciaꝝ regionũq; statũ ꝑpulcre descripsit. Indeq; de roma triũphante libros. x. Et de roma ĩstaurata libros. 3. ac de ytalia illustrata libros quasi. 13. ac alia m̃lta. Quinq; hic post se reliquit filios bonarum litterarũ feracissimos. nec patri inferiores.

Guarin⁹ veronensis

Guarinus veronẽsis crisolare bizantini discipulus grãmaticus. ⁊ orator ac ph̃us eruditissimus. grece latine lingue facũdissimus. ferrariãq; legendo docendo et cõponendo cũ infinitam pene discipuloꝝ turbã ad se erudiendã traxisset. maximũ laudis preconiũ ꝓmeruerit. Tandem venetijs postea ferrarie. ⁊ victorinus mantue publico salario v̄oti. m̃ltos in vtraq; lingua erudire ceperũt Inter q̃s etiã mantuani ⁊ ferrariẽses p̄ncipes fuere. Hic guarin⁹ cũ eẽt ingenij excellentissimi grãmaticaleꝝ regulas vtiliter ĩ ordinẽ redegit. indeq; strabonis geographi europã. ⁊ vitã q̊rũdam ex plutarcho greco latinas eloquẽtissime fecit. hñtur eñi ip̄ius cõplurime elegantissime orõnes ⁊ ep̄l'e a se edite. Deficiens tandẽ in senectute bona. ferrarie apud carmelitas sepulcro marmoreo. insigni decorato epigrãmate sepelitur.

Georgiũ Trapezuntiũ virum doctissimũ ⁊ apostolicum secretariũ cum his floruisse constat. ꝙ ab eugenio pontifice rome publico gymnasio vocatus. m̃ltis annis hyspanos gallos germanosq; viros prestantissimos vna cum ytalicis oratoriã ⁊ poeticam docuit disciplinaz. Rhetoricã conscripsit ⁊ alia.

Gregorius tiphernas rhetor vtriusq; lingue eruditus strabonis asiam in latinũ conuertit. Joannes quoq; aurispa secretarius ap̄l'icus rhetor luculentus in precio fuit. ⁊ quedam cõposuit.

Antonius guaynerius natione papiensis medicus celebratus. hec ip̄sa tempora suo ingenio suaq; insigni doctrina clariorem reddidit. Qui in medicinis composuit de febribus. de stomachi egritudinibus. de matrice. de artetica ⁊ iũcturis. ⁊ calculi passione tractatus cõposuit. Ferũtur ⁊ ip̄sius de fluxibus de pleuresi. de peste ⁊ aliqua alia composita laude digna.

Anno mundi.6646. Anno xpi.1447.

Nicolaus q̄ntus papa. Thomas sarzanus antea vocatus. a sarzana oppido lucenš agri. humili loco ⁊ familia natus. mr̄e andreola. pr̄e bartholomeo phisico. pōtifex oīm cōsensu creatur pridie nonas marcias. M. cccc.xlvij. Uir certe tāto principatu doctrina comitāte liberalitate magnificētia dignissimus. Laudat̄ eñ eius liberalitas qua in oēs vsus ē. maxime erga litteratos q̄s ⁊ officijs curialibus ⁊ bñficijs mirifice iuuit. Eos premijs ad cōponendū ⁊ aduertendos grecos auctores in latinū ita perpulit. vt lr̄e grece ⁊ latine. q̄ sexcentis iam antea annis in situ ⁊ tenebris iacuerāt. tū demū splendorē aliquem adepte sint. Misit ⁊ lr̄atos viros p omnē europiā. quoꝝ industria libri conq̄rerentur. qui maiorū negligentia. ⁊ barbaroꝝ rapinis perierāt. Hic cū oīm virtutum ornatissimus esset. Et in deū ac hominē bene meritus. vno eodemq̄ anno ⁊ ep̄atum bononiensem ⁊ cardinalis dignitatē ⁊ pontificatū adeptus ē. Qui cū pontificatū inijsset p̄ter spem oīm. mūdi principes habuit fauorabiles. Ido motus felix hortante etiā friderico cesare pontificatu se sponte abdicauit. Qua ex re galerum cardinalatus ei trāsmisit. Et legatū germanie ɔstituit. Ea cōcordia ne dū populus ro. ⁊ etiā totus mūdus a tanta seditione liberatus admodū letatus ē. Et fridericus imp̄ator creatus vna cū leonora cōiuge p corona accipienda romā cōcessit. Et ab ip̄o coronā ⁊ bñdictionē acceperūt. Multa etiā gloriosus hic pontifex in vrbe ⁊ extra edificia magnifice ⁊ splendide edificauit. in vrbe edes pontificias apud sanctā mariā ad p̄sepe. Restituit ⁊ templum sancti Stephani. a fundamētis erexit sancti Theodori tēplū. pantheū in medio vrbis positū. M. agrippe opus plūbeo tecto restituit. In vaticano aūt ⁊ pontificias edes in hāc formā quā nūc cernimus redegit. Et muros vaticani prealtos ⁊ latos inchoauit. Et molē ingentē quibus coherceri hostes possent. ne edes pontificis ⁊ beati petri templū (vt antea sepe factū ē) diriperent̄. Extant adhuc vasa aurea ⁊ argentea. cruces gēmis ornate. ⁊ sacerdotales vestes cū mitra pōtificia. q̄ hoīs munificentiā ostendūt. Libros p̄pulcros auro ⁊ argento redimitos magne multitudinis (cum adhuc imprimendi ars non p̄dijsset) suo iussu exscribere fecit. Elemosinas multas in pauperes ⁊ v̄gines inopes erogauit. auaricie adeo expers fuit. vt neq̄ officiū vendiderit neq̄ beneficiū simoniaca prauitate vlli collocauerit. Gratus erga se meritos. amator iusticie. pacis auctor ⁊ cōseruator. iubileū habuit. beatum quoq̄ bernardinū ordinis minoꝝ in sanctos retulit. Tandem siue tedio animi quo maxime cruciabat̄ post captam cōstantinopolim a turcis. siue febre ⁊ podagra. qua potissimū vexabatur. pōtificatus sui anno octauo. M. cccc.lv. morit̄. Sepeliturq̄ in basilica petri. honorificētissima pompa. cum insigni epitaphio

Anno mundi.6656. Anno xpi.1455.

Calixtus tercius papa. natione hyspanus ex valentia ciuitate. patre ioanne. matre francisca. generoš parentibus natus. alphonsus cognomento boria antea vocatus. libere educatus. Sexto ydus aprilis hoc anno iam decrepitus cardinaliū suffragijs pontifex creatur. Uir certe magni consilij ⁊ vtriusq̄ iuris pacutus doctor. Et alphonsi regis secretarius. Pontificatu suscepto. Calisti nomen de more suscipiēs bellū turcis statim indixit. Id se ante pontificatum vouisse ostendens suo cyrographo. ad id perficiēdum predicatores per totam europam statim misit. qui omnes xpianos in turcos animarēt. Et suis opibus eā adiuuarent. Ex hijs antem facultatib⁹ ad sexdecim triremes rome edificatas in hostē misit. patriarcha aq̄legiensi p̄fecto. qui triennio maritima hostiū asianoꝝ vexauit. Insulas quasdam cepit ac magnas calamitates hostibus intulit. Alphonsus aūt rex ⁊ burgūdie dux crucis signū suscipientes. ituros se in hostē p̄fitebantur. vel armatos milites missuros. sacerdotibus interea aliquot dierū supplicationes decreuit. Mādauit preterea vt assiduo rogatu deus flecteretur. In meridie campanis signum dari fidelibus. vt orationibus eos iuuarent. qui contra turcos continuo dimicabant. Ea de causa officium transfigurationis domini nostri ihesu christi ipse ordinauit. Iussitq̄ eo modo atq̄ cum hijs indulgētijs celebrari quibus celebritas corporis christi in precio habetur. Et p̄pterea ad vsum cassanū persarum ⁊ armenie principē ad reges Tartarorum Ludouicum bononiensem ordinis sancti francisci fratrē misit. Cum multis ⁊ magnis mūeribus eos in turcū excitans. qui persuasu hominis magnas turcis calamitates intulere. Pontifex quoq̄ ad transigenda negocia pontificia animū adijciens beatū Uincentiū hyspanū cōpatriotam suū. Et beatū cadimūdū anglicum in sanctos retulit confessores. Calixtus autem in omni vita integerrimus cum elemosinas xpi pauperibus frequentes dabat in victu parcus. in sermone modestissimus. Moritur pontificat⁹ sui anno tercio mense tercio. die decimosexto. Reliquit centum ⁊ quindecim milia nūmum aureorū. quos in vsus bellicos contra turcos cōperauerat. Sepeliturq̄ in vaticano ad sinistram basilice sancti petri in tēplo rotundo. quod sancte Marie de febribus dedicatum est. Nicolai impensa antea restitutum.

Linea summoꝝ pontificū

Nicolaus quintus

Calixtus tercius

Linea imperatoꝝ
Fridericum tercius.

FRidericus eius nominis tercius imꝑator Ernesti ducis austrie filius. Au/
strie. stirie. carinthie dux ꝛ comes tyrolis alberto romanoꝝ rege e vita sub
lato. Anno dñi. 1440. cõmuni voto cesar delectus. Inde coronã regni germani
ci apud ciuitatem aquensem summo honore suscepit ꝛ imperauit vsqꝫ in p̄sens.
annis. 53. Is postqꝫ discretionis annos attigit mox religionis induit zelum. ce/
pitqꝫ rebus omnibus diuini cultus augmentum ꝓponere. quod sibi ꝛ sue nature
bonitas ꝛ nobilitas sanguinis suadebat. Nã domus austrie principes (inter q̃s
plures ꝛ reges ꝛ imperatores floruerũt) tunc sibi ꝓspere succedere sperauerũt cũ
diuino cultui bene ꝛ constanter famulati fuissent. Quoꝝ vestigia Fridericus secu
tus. Defunctis parentibus qꝫ primũ tutelã exiuit vt locũ videret in quo nostra re
demptio celebrata est adhuc adolescens transmare nauigauit sacra visens loca.
vbi natus saluator. p̄sentatus in templo. baptizatus ꝛ tẽptatus. vbi cenauit. vbi
iudicatus crucifixus ꝛ sepultus ꝛ vnde celos ascendit. Quid multa osculatus est
terram vbi fuerunt pedes eius qui nos redemit. felicẽqꝫ reditum cũ gloria habu
it. Fuit em̃ princeps catholicus ꝛ pius. etate florida. quã sapientia. grauitas et
vite integritas comitabant̃. corpore strennuus vegetusqꝫ ꝛ robustus. apt᷒ ꝛ pa
tiens ad labores. fortis constansqꝫ animi. sobrietatis cultor p̄cipuus. De sua de/
niqꝫ mansuetudine. de religione. de iusticia. de prudentia faciendum verbum ne
cessarium foret. Quõ neutralitatẽ ecc̃ie romane nocentissimam ex natione sua su
stulerit vt obedientiã germanici populi magno labore. maiori sumptu atqꝫ indu
stria eugenio ꝛ nicolao restituerit. Unde secuta est quã nũc fruimur ecclesiastice
societatis vnitas. Horremus tñ ingredi cũ paruo nauigio magnũ mare. neqꝫ no
stra historia est que maiestatẽ tanti principis ꝓ sua dignitate valeat explicare. ve
tustas em̃ imperij ꝛ amplitudo ac auctoritas ꝛ gloria deducenda forent. ꝛ natio
germanica que sibi obsequit̃. domusqꝫ ex qua ꝓgnatus est. Cũ ea regũ ꝛ impe/
ratoꝝ sedes ꝛ sepe hungarie sepe bohemie ꝛ aliqñ polonie reges dedit. que lau
des eius habunde demonstraut. Demũ p̄sona ꝓpria que corporis ꝛ anime dotibus egregie pollet. Sati᷒
est tamen tacere qꝫ maiestatem tanti principis tenui vt nostra est historia p̄currere. Vereor em̃ ne quis me
putet in hoc opere pleraqꝫ scripsisse in gratiã imperatoris nostri ac ꝓinde vanitatis arguenduz esse. quod
viciũ a graui viro p̄sertim scribente longissime abesse debeat. qui tamen nouit fridericuz nemo adulatũ di
cet. Si eos adulari tantummodo dicimus qui mortaliũ facta dictaqꝫ supra verũ extollunt. Cũ hec scripta
eius laudes diminute magis qꝫ ampliter attingunt. quis em̃ eius imperatoris egregia facinora habunde
retulerit: qui annos tres supra quinquaginta sapientissime imperiũ gubernauit. Omnes tandẽ qui mo-
do regnant quiqꝫ regnaturi post hec fuerint fridericũ tanqꝫ speculũ quoddã virtutũ contueri appetere ar-
bitror. Si gloriam regionibus. suis ꝓuincialibus quietem parare voluerint. Quã ob rem nõ plenam hi
horiam scribo. sed ea dumtaxat excerpo eaqꝫ p̄stringo que ad exẽpla virtutũ ac ꝓbitatis accomodari pos-
se videant̃. Nunc igit̃ ad sequentia gesta redeamus. Prohibente scismate vsqꝫ nicolaũ quintũ rome coro
nari destitit. rebus germanie interim compositis. Quo pontificante ordinatis p̄sidibus austrie ꝓsecutus
iter ad oppidum sancti viti ꝑuenit. ibiqꝫ natiuitatis dñice festa ꝑegit. Ad quem locũ ꝛ ladislaum regẽ ꝓfi
cisci iussit. Inde villacũ se confert. id est oppidũ ecclesie babenbergensis supra dranũ situm non longe ab
ytalie finibus. ibi ꝛ bohemi ꝛ hungari ꝯuenerant. domi nobiles qꝫ plurimi qui romã videre. coronationẽ
ytalie spectare mores. militie cingulũ mereri magnoꝑe optabant. Ibi quoqꝫ dux austrie albertus germa
nus cesaris erat. qui splendidũ ex sueuia comitatum ad se vocauerat. Cupidus ꝛ ip̄e qꝫ vis Rome in anno
iubileo fuisset rursus ytaliã ingredi ac fraterne coronationis adesse solennibus. Cesar relicto villaco alpes
ascendit que germaniam ytaliamqꝫ disiungunt. p̄misso alberto cum parte copiarum. ip̄e regem ladislauz
secum ducens kal᷑. ianuarij ytaliam intrauit anno post iubileum primo. Legatos venetoruz patricios do
mi potentes obuios habuit. qui eũ ingenti gaudio exceperunt cum clero ꝛ reliquijs occurrentes. Ad vi-
ctum omnia sine p̄cio administrarunt quocunqꝫ cesar in territorio venetorum ꝑuenit. Occurrere frequen
tes populi. laudare splendidum cesaris comitatum. arma lucentia. decoras iuuenũ facies. flauescentes co
piosasqꝫ comas. lactea colla. cõmendare speciem cesaris imperio dignam. dicere grauem aspectu. pruden
temqꝫ hominem iudicare. multa super Ladislao rege proloqui. angelicum vultum. quietos mores. vltra
etatem gestus. Potissime autem teruisani singulari affectu cesarem inspexerunt memores olim sub ditio/
ne australium se fuisse. quorum adhuc in pretorio signa videntur. Patauini quoqꝫ non ignorantes ad im
perium se pertinere. Inter hec teutones plurimi ex Sueuia Franconia rhenIqꝫ partibus per vallem tridẽ
tinam Veronam Mantuamqꝫ transeuntes Ferrariam veniunt prestalantes cesaris aduentum. Ea re co-
gnita relicto patauio ferrariam petijt. vbi borsius leto vultu honoratum se prebuit ac omnem magnificẽ
tiam ostentabat. Omissa ferraria bononiã ꝑgit. vbi bessarionẽ legatũ ap̄licũ occurrentem reperit. Inde
petiturus florentiam montes appenninos ascenderat. Ingressus postea florentiam exceptus honore ma
ximo. occurrerũt duo cardiales. Parumꝑ aũt florẽtie morat᷒ donec edes cosme de medicis ceterasqꝫ splẽdi

de vrbis structuras ⁊ populi magnificentiā spectaret. Senas ꝓfectus est. Cū senis esset Leonora filia re-
gis lusitanie filia alfonsi neptis sibi desponsata pisas venit. statura mediocri. virgo annos natu sedecim le
ta fronte nigerrimis atq̄ȝ illustribus oculis. ore paruo. genis ad graciā rubescentibus ceruice facie cādida
ex integro venusta. Imperatrix igit̄ senas deducta est ieiunij scḋa die. Occurrerunt primo ciues natu ma-
iores. deinde albertus ⁊ ladislaus. postea clerus. Fridericus cū legatis aplic̄ extra duas vrbis portas spō
se aduentū expectabat. qua visa in amplexꝰ ambo venere. Ubi hec gesta sunt Senenses marmoreū lapidē
erexerunt. Cesar post iter suū vrbē versus ꝯtinuauit. Apud viterbiū mandāte pōtifice ingens honor illi ex
hibitus est. Ad ydus marcias ex sutrio iter romā summo mane accepit. ⁊ quicquid nobilitat̄ in vrbe fuit
obuiā datū est. Uenit deinde cesar in eminentē collē vnde vrbē spectare potuit. Leta oīs nobilitas. cui ca-
put orbis vrbē visere datū est. cunctarū gentiū columē romā. vbi de colle descensum est sacer senatus apli
cus occurrit. Sequenti die in pratis que ꝓxima erāt vrbi oīs cesaris comitatus se recepit. Cesar trabea ve
stitus inter legatos ytalie eminebat. Imperatrix mirificis ornata cultibus portugalēsibus circūdata oīm ī
se occulos attrahebat. Ladislaus hungarie ⁊ bohemie rex tenera etate purpuratus. Albertus germanꝰ ce-
saris militie ductor obequitans suū cuiq̄ȝ locum demonstrans. Duo cesaris vexilla fuerunt. alterum quod
sancti georgij vocitant. deinde vexillū aquile. Postq̄ȝ vrbē cesar intrasset eius equū manu regere marscalcꝰ
nudū ensem ante cesarem tulit. Epūs spoletanus vicarius pontificis ac plurimi epī ⁊ abbates infulati san
ctoꝝ reliquias ferentes occurrerūt. Cesar sub aureo panno quod vmbraculū vocitant siue baldachinū in-
troducere vsq̄ȝ ad gradus basilice sancti petri p̄cedentes. ibi nicolaus pontifex sede sedēs eburnea pōtifica
libus ornamentis indutus. senatu cardinaliū circūstante verbis paternis ⁊ supra modū benignis Frideri-
cū suscepit. qui pedibus eius exosculatis auri massam obtulit. Tum q̄ȝ ladislaus ⁊ albertus ac demū impe
ratrix pedes basiauerūt. Nicolaū deinde rogat vt ex plenitudine potestatis se rome longobardoꝝ regē co-
ronaret. Idibus igit̄ marcijs apud sancti petri summū altare Fridericū in regē longobardoꝝ coronauit. et
Leonora ꝑ oratores desponsata inter missaꝝ solennia. denuo ei reiuncta fuit matrimoniū benedictū. Abso-
luta mediolanensi coronatione postride solennitas augustalis cepta est. Romanus pontifex oīm summam
beati petri arā in sublimo throno ꝯsedit. Extra cancellū duo tribunalia fuere. alterū friderico. lenore alterū
deputatū. Fridericus postq̄ȝ iusiurandū beato petro ⁊ nicolao in ea forma p̄stitit q̄ ludouicū caroli filiū iu-
rasse decreta ꝯfirmant. alba indutus in canonicū sancti petri receptus. Inde augustale paludamentū acce
pit. in mediā basilice ꝓfectus trinā benedictionē suscepit. Exinde ductus ad altare sancti mauricij in scapu
lis atq̄ȝ brachio dextro ꝓ veteri more oleo sacro delinitus. similiter ⁊ leonora. Pontifex rē diuinā inchoa-
uit. Inter celebrandū diuerse solennitates a priscis inuente seruate sunt. Sceptrū quo regia potestas indi
cat̄. Pomū quod mundi dn̄m ostendit. Ensis qui belli iura demonstrat ꝑ varias vices data. Postremo co
rona aurea infulata p̄ciosisq̄ȝ coopta gemmis cesareo capiti imposita. Imꝑatrix q̄ȝ post cesarē coronam ex
manibus pontificis accepit. quā ꝯiugis Sigismundi fuisse ꝯstabat. Cesar q̄ꝫuis ornamēta sibi p̄cio incre-
dibili cōparasset. In hāc tn̄ solenitatē palliū. ensem. sceptrū. pomū coronāq̄ȝ caroli magni ex archiuis nurm-
bergensiū ad se deferri curauerat. Ut aūt coronationi diuinisq̄ȝ rebus est impositus modus leonora in suas
edes secessit. papa ⁊ imperator ad gradus basilice simul venerunt. ibi pontifex palafredū ascendit. eiq̄ȝ ce
sar dextratoris officiū ꝑ aliquot passus exhibuit. equo deinde consceso vsq̄ȝ ad ecclesiaꝫ sancte marie vna ꝓ
fecti sunt. Tūc papa in pallatiū redijt. cesar in ponte adriani ꝓfectus ē. vbi albertū fratrē pluresq̄ȝ duces et
comites ad militie ꝓuexit honorē. ter quemq̄ȝ gladio ꝑcuciens. Trecenti eo die ꝑcussi milites referunt̄. de-
inde cū sol occideret ad lateranū se cōtulerat. splendidū ibi ꝯuiuiū habuit. Imperator igit̄ Fridericus mil
lesimo quadringentesimo quinq̄gesimoscḋo anno. die. xviij. mensis marcij imperatoria corona donatus.
Alfonsi regis arragonū precibus oneratus vt neapolim sese cū imperatrice ꝯferret. statuit tanto regi morē
gerere. Ad regē igit̄ amicū ꝓfectus ⁊ post eū leonora. Qua aūt magnificentia neapolim imperator introi
erat ꝯsultius arbitror reticere. Alfonsus qui antea neptē suā nunq̄ȝ vidisset nuptā ⁊ in alto locatā ample-
xus est. Mansit illic cesar ⁊ sanctā ebdomodā ⁊ octauā pasce. Ostendit quoq̄ȝ alfonsus thesauꝝ suū quicq̄ȝ
p̄ciosum habuit. Inde cesar naues ascendit romā petiturus. Imperatrix octo diebus apud auūculum po-
stea mansit. deinde manifredoniā profecta est atq̄ȝ illo ex loco ꝑ mare venecias nauigauit. Cesar romam re-
diens triduo ibi mansit. Rediens deinde borsium estensem mutine ⁊ regij lepidij ciuitatum ducem creauit
qui pro tanta dignitate suscepta monile p̄ciosum dono cesari dedit. quod patrem vno ⁊ viginti milibus au
reis emisse ferebat. Is (postq̄ȝ solennitas ducalis absoluta est) ingressus nauem ꝑ fluēta padi venecias pe
tijt. Cum ciuitati proximus esset nauigia infinita ⁊ artificū ⁊ nobiliū occurrerunt mirabiles ludos preben
tia. Franciscus fostari dux venetū vir grandeuus qui triginta ⁊ amplius annis reipublice prefuerat cū tre-
centis senatoribus obuiam venit. inauditam insolitamq̄ȝ festiuitatem vniuersos ostendere. Mansit autem
apud venetias diebus decem. Sumptus ei ⁊ consorti sue magnifice non solum in vrbe sed in omni eorum
territorio prebiti sunt. Deinde recedentem senatus vsq̄ȝ ad littus profectus est. Fridericus post missa yta-
lia cum germanie metas attigisset. horribile visu dictu mirabile videri potest. q̄ꝫ turbidam aeris faciē mu
tatūq̄ȝ celi vultum offenderit. quod presagium future cladis multi iudicauerunt. Presertim cum intellexe-
rant quosdam principes res nouas in germania ⁊ hungaria moliri ob regem ladislaum adolescentem. Pe
tentem eīn ytaliam cesarem rogauerunt australes vt Ladislaum in paterna hereditate apud se dimitteret.
Reiecta petitione. auctoribus duobus Ulricis Altero cilie comite. altero eytzingero sumptis armis rebel

lauere. Redeūtē ex ytalia fridericū apud nouā ciuitatē obsidione cinxere. Quibꝰ ⁊ heinricus rosensis natione bohemꝰ cū ducētis eqtibus ⁊ mille peditibꝰ se adiūxit. Cessit furēti pplo fridericꝰ. pupillūqꝫ adhuc tenerꝫ dedit. q̄ summa alacritate apud viēnēses exceptꝰ est. Hic gloriosus imꝑator inter liberos ex leonora susceptos primo cristoferꝫ habuit quē immatura mors abstulit. Et maximilianū ducē burgūdie postea regem romanorꝫ. cū filia margareta vxore ducis alberti ī baioaria. Australes aūt ⁊ si fridericū cesarē accersitis bohemis in noua ciuitate ⁊ in viēna obsederūt. Eo demū redacti sunt. vt victores ex victo pacē peterēt atqꝫ in eā rem auri sex milia nūmū quotannis pēderent. Nouissimis aūt diebus cū mathia hungarie regē bella varia gessit. q̄ ei nōnulla incōmoda. ⁊ p̄cipue australibus intulit. Viennā ac nouā ciuitatez in austria abstulit. Que post mortē mathie filiꝰ maximilianꝰ pr̄i reddidit. In plerisqꝫ tn̄ locis. cū ei semꝑ ingens cupiditas pacis ⁊ otij fuit. xp̄ianorꝫ principū ꝓpter turcorꝫ incursiones cōuentū p̄cipue anno. 1471. Ratispone edixit. Et post aliq̄s annos Nuremberge. cū oēs ꝓpriū cōmodū q̄rerēt. imꝑauit vt ab armis discederēt ⁊ pacē inirēt. Ratus venisse tp̄s. gladios in turcorꝫ ⁊ infideliū nō in xp̄ianorꝫ viscera cōuerti debere. Quā obrē anno salutis. 1486. filiū eiꝰ maximilianū cōsortē regni fecit. vt qd̄ p̄ senectute adimplere non posset. ꝑ filiū regē ꝑficeret. Cū itaqꝫ cesar nr̄ inclitus habūdat potentia numero hoim̄ ⁊ copia gentiū. etasqꝫ ⁊ prudentia ⁊ magnificētia cōueniāt (q̄ p̄cipue sunt ad res arduas capescēdas) Speramꝰ vt ille aut filiꝰ eius det pacem ecclesie. Et cōponat nō mō principatꝰ. ⁊ omnē pplm̄ xp̄ianū. s; vniuersum orbē ad vnicā verā fidem xp̄ianā ⁊ sanctā deducet ecclīam. ad altissimi dei gloriā ⁊ honorē. Sublimationemqꝫ throni sui cū laude perpetua ⁊ eterna salute. Quod vt diebus nostris conspicere valeamus pietas diuina concedat.

S. Bernardinus

Bernardinꝰ senens̄ ordinis seraphici francisci professus. ⁊ instaurator egregius sua etate declamator. Is apud senam vrbē ethrurie nobili loco natꝰ. qui postq̄ lr̄as didicit. ac pōtificij iuris aliquā peritiā habuit. p̄rimonio qd̄ non tenue a parentibus iam vita functis accepat inter xp̄i paupes erogato. abnegās seculi pompas. ad religionē diui francisci sese recepit. Amatorqꝫ paupꝑtatis eximius. cū ordinē illū labentē ⁊ institutione primeua longe remotū offendisset. reducere fratres in viā. cū diu frustra conatus fuisset. Neqꝫ eīn indurati maiorū cōuentuū mores flecti poterāt. Vocatis ad se nōnullis quos sanioris mētis inuenit. seorsum habitare instituit. hijsqꝫ domos ab vrbibus remotas ex elemosina struxit. Iubēs oēs vt pr̄is francisci volūtas fuerat nudis pedibꝰ ambulare. vestes laneas sine lino habere. cibo vinoqꝫ vti modico. plumas oēs effugere. ī sacco dormire. nihil de crastino esse sollicitos. ꝓprij nihil tenere. pecuniā vti venenū malāqꝫ pestē fugere. victū elemosina q̄rere. humiles eē. populis xp̄m ⁊ hūc crucifixū p̄dicare. que oīa primus ipe implebat. sobrius pater in p̄dicationibꝰ adeo plebi acceptus. vt alter paulus crederet. per. xxx. ⁊ eo amplius annos vniuersam ytaliā predicādo circuiuit. quibus rebus adeo religionē auxit vt q̄nquaginta ⁊ amplꝰ cenobia ꝑ ytaliā sui ordinis a fundamentis erexit. ⁊ fratribus impleuit. Mos ei fuit inter p̄dicandū nomē ihesu aureis litteris in tabella depictum ostendere. Cuiꝰ rei nouitatē cū plerīqꝫ improbarēt. a martino pontifice iussus ē nouū ritū relinquere. hūc in nomine ihesu curasse morbos. ⁊ fecisse miracula nō est ambiguū. Tandem apud aquilam brutiorū vrbem terrene vite cursu pacto. ad celestem lucem migrauit. vbi corpus eius sepultū. tercio ⁊ sexagesimo vite sue anno. miraculis coruscat. Ideo nicolaus quintus pontifex anno salutis. M. cccc. l. in iubileo admitēte ioanne de Capistrano sanctorꝫ ordini ascripsit ac in cathalogo beatorꝫ patrum redegit.

Iubileus hoc anno. M. cccc. l. rome freq̄ntissimus hominū freq̄ntia fuit qui annus gratie magnus fuit. vt queādmodū ex lege veteri corꝑalis ⁊ animalis seruitus anno q̄nquagesimo extingueretur. Remitterenturqꝫ culpe. ⁊ onera peccatorꝫ omnibus. qui limina sanctorꝫ apostolorꝫ sincera mente ꝑquirerent. Ingens igitur populi multitudo. ex omī xp̄iano solo ꝑ hunc annū romā petebat. Licet aūt quadraginta ⁊ amplius hominū milia diebus singulis ꝑ vrbem templa foraqꝫ vaderent. dissoniqꝫ mores. deformes habitꝰ ac diuersa linguarꝫ genera cōcurrerent. Sapientia tamē pontificis actum est. vt neqꝫ victui necessaria defuerint. neqꝫ tumultus interciderint. Vnica tamen horrenda visu ⁊ auditu stupenda. paucis diebus ante finem iubilei calamitas accidit. Nam cum circa vespertinā horam basilicam sancti petri frequens ppl̄i multitudo peteret. neqꝫ minor iam recepta benedictione rediret. Facta est in ponte quem sancti angeli vocitāt. Ingens euntiū ⁊ redeūtiū concursatio. Cūqꝫ hij atqꝫ illi a suꝑuenientibus vrgerent. premerēturqꝫ turmis accidit alios ruere. alios suꝑ ruentes vadere. Cūqꝫ nōnulli equis mulisqꝫ veherent cum inmētis vna prostrati calcatiqꝫ sunt. Inde maius discrimen ortum. Nam parietibus pontis equato iacentiū cumulo. quā plures in tyberim ceciderūt horrendum spectaculū. alij vndis absorpti. alij inter hominū brutorūqꝫ pedes oppressi animas exalarunt. quorꝫ corpora diligenter quesita. Romanus pontifex accurate sepeliuit. Exequiasqꝫ hijs solēnes fecit. Capellamqꝫ marmoream in eodem ponte paulopost construxit. diuturnū tante cladis memoriale.

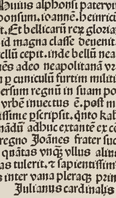
Anno precedēti pestilētia ingēs q̄ primo in asia exorta. ac deinde per illiricū dalmaciāqꝫ in ytaliā serpens. plures postmodū annos ad vltimos germanie ⁊ galliarum fines misere. per omes fere populos debachabatur. Deinde in locis ytalie ⁊ q̄maxime mediolani deseuit. Sequētibusqꝫ annis vbiqꝫ peste laboratum est. vt pauci de multis superfuerint. Quod quidem malū preter penuriam magnam. Etiam superiorꝫ solis defectio ⁊ frequentes terremotus indicauere.

Alfonsus rex

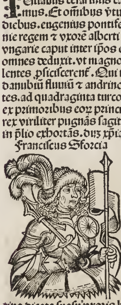
Alphonsus fardinandi arrogonie regis filius. Cuius pater ioānes vlterioris hyspanie rex. qui currentis equi lapsu exanimat⁹ fuit. āno. 1442. renato supato. ꝛ pulso in regno neapolitano succedēs regnauit annis ferme. 22. Cū diu antea regnasset in arrogonia ꝛ sardinia atq̄ȝ hyspania annis multis. Renatus eñ rex ludouici andegauēsis frater. ex francoꝝ genere natus a ioanna regina contra alphonsum regē in apulio regno vocatus cū quatuoꝛ annis regnassȝ deijcitur. qui massiliā vñ in initio venerat mari reuersus ē. Huius alphonsi pater vir sanctus cū defecisset quatuoꝛ post se reliquit filios. alphonsum. ioannē. heinricū ꝛ petrū. Hic cū maioꝛ natu esset regnū paternū obtinuit. Et bellicarū rex gloriaȝ pacis laudibus pferens ad id regnū oculos adiecit. in id magna classe deuenit. Et pfectum arcis maritime ad ꝓditionē pellexit. ꝛ castellū cepit. inde bellū neapolitanis intulit. Mortua aūt regina cōtra renatū mouēs adeo neapolitanā vrbem longa ꝛ durissima obsidione fatigauit. vt multi fame perierūt. Tandē noctu p cuniculū furtim militibus intromissis vrbē cepit. ꝛ paulopost vniuersis regni ꝓceribus domitis vniuersum regnū in suam potestatē redegit. Eoq̄ȝ tanto regno pacato neapolim rediēs. curru aureo triūphās vrbē inuectus ē. post magnifica gesta. Cuius dicta ac facta antonius panoꝛmita poeta clarissimus disertissime pscripsit. qnto kal. iulij. clausisse oculos traditur. nullis ex se relictis filijs legitimis. nisi tantū ferdinādū adhuc extantē ex cōcubina filiū. quē ꝛ in apulie regno ex testō heredē sibi dimisit. In arrogonie aūt regno Joānes frater successit. Reliquit aūt hic inclitus rex cū super tria regnasset regna. tantas diuitias quātas vnq̄ȝ vllus alius pdecessoꝝ regū fecerit. qui sine ꝯtrouersia regū principūq̄ȝ omniū quos nostra etas tulerit. ꝛ sapientissim⁹ ꝛ fortissimi⁹ habitus ē. Rex inter voluptates moderatus inter adulatores firmus inter vana pleraq̄ȝ principum exercitia doctrine studia haud omisit.

Julianus cardinalis

Iulianus cesarinus cardinalis diaconus. Vir fidei xp̄iane amatoꝛ feruentissimus. Et om̄ibus v̄tutibus tam diuinis q̄ȝ humanis oꝛnatus. queȝ supioꝛib⁹ diebus. eugenius pontifex legatū in vngariā ad cōponendū inter ladislaum polonie regem ꝛ vxoꝛē alberti impatoꝛis pacē miserat. anno. 1444. apud budaȝ regni vngarie caput inter ip̄os optimū pacis fedus iniȳsset. Eo etiā regē ip̄m ꝛ vngaros omnes deduxit. vt magno cōparato exercitu contra turcos europam occupare volentes ꝓficiscerent̄. Qui turcoꝝ fines cū ip̄o exercitu hostili animo ingressi. Inter danubiū fluuiū ꝛ andrinopolim a solis oꝛtu vsq̄ȝ ad occasum cū hostibus pugnātes. ad quadraginta turcoꝝ milia eo in cōflictu occiderūt. inter quos decem ꝛ octo ex pꝛimoꝛibus eoꝝ pꝛincipibus cecidere. ī qua tamē pugna ladislaus ip̄e polonie rex viriliter pugnās sagitta saucius interijt. Julian⁹ aūt ip̄se moꝛtuo rege ceteros in p̄lio exhoꝛtās. duꝫ xp̄iani ex m̄ltitudīe turcoꝝ terga v̄terēt ꝓ xp̄i noīe occubuit.

Franciscus Sforcia

FRanciscus Sfoꝛcia philippi marie ducis gener. Anno. 1448. tercio kalē. marcij. iure hereditario potitus. Quart⁹ mediolanensiuꝫ dux efficitur. Et vna cum vxoꝛe blanca maria regnauit annis. 16. ꝛ mense vno. Vir certe indicendo acerrimus ꝛ eloquētissimus. qui sua eloquentia magnanimitate foꝛtitudine. liberalitate. ꝛ pꝛudentia. veteres quasi imperatoꝛes superauit cum in re militari victoꝛiosissimus fuit. Qui etiam ip̄sa in iuuenili etate quantas in pꝛimis contra bꝛacium. contra floꝛentinos venetosq̄ȝ. contraq̄ȝ eugeniū pontificem. contra mediolanenses ꝛ alios ytalos obtinuerit victoꝛias. multis in locis clarissima extāt tꝛophea. Et que clarissime gesserit in multis poetarum oꝛatoꝛumq̄ȝ scriptis versantur. Qui etiam permagnifice ꝛ splendide tum mediolani. tum alijs in vrbibus edificauit. Et in pꝛimis castelluꝫ iouis mediolani. aliud in lauda ciuitate cōfecit. hospitale magnificentissimū in vrbe fundauit. Extra poꝛtaȝ cumanā apud sanctaȝ mariam incoꝛonatam. monasterium cum ecclesia diuo Nicolao de tolentino dicata suasu vxoꝛis blanche marie a fundamentis edificauit. Tandem sex post se relictis ex vxoꝛe masculis ꝛ ducibus femellis. anno a natiuitate domini. M. cccclxvi. marcio mense moꝛtuus est. funeratus ingenti pompa in maximo vrbis templo loco sublimi.

SOlis defectus anno. M. cccc xlviij. quarto kal. septembꝛis hoꝛa sexta facta est. Quo anno maxima ꝛ cruentissima bella multis in locis surrexerunt. in anglia eñ ꝛ in gallia germania. flandria. perusia. pānonia. apulia. ac in vniuersa ytalia (vt dictum est) cedes rapine direptiones. incendia. vastationes. ꝛ infinita pꝛope mala et damna subsecuta sunt. grecis autem moꝛtuo amurate turcoꝛum pꝛincipe. multo maioꝛa illata sunt damna. ꝛ sevioꝛa bella a mahumeto eius filio excitata sunt. Sequenti deinde biennio tanta vbiq̄ȝ fuit pestis vt de multis pauci remanserunt. Id etiam malum frequentes terremotus indicarunt.

De expugnatione constantinopolitane vrbis anno .1453.

Constanstinopolis ciuitas orientis imperij sedes ⁊ vnicū grecie domiciliū sapiētie hoc anno q̄rto kal. iunias a mahumeto turchoꝝ principe p. 50. dies obsessa vi ⁊ armis expugnata diripit̄ ⁊ fedat̄ anno regni mahumeti tercio. q̄ coactis vndiqꝫ copijs mirabili apparatu terra mariqꝫ regiā vrbē aggressus. cuius descriptio in superiorib⁹ habita ē. Ad terciū aūt diē captato vrbis situ machinas innumeras craticulosasqꝫ ex virgultis vimibusqꝫ ꝯtextas qb⁹ pugnātes tegerent̄ fossatis admouit. Erat aūt murus fortis. q̄ tñ machine cā horribili cedebat. Bombardaqꝫ ingens turrī iuxta scti romani portā collidit. cui⁹ ruina āñmuralis fossatū replet equatqꝫ vt via hostibus pateret. At cū turch⁹ trib⁹ iā locis ꝯcussis lapidibus muros desperaret. Memoratu cuiusdā inuidi xp̄iani ex colle biremes intromittere curat. Est eñi port⁹ ille in lōgū angustūqꝫ ꝓtract⁹. cui⁹ oriētalē plagā colligate naues ⁊ cathena muniebant. inde hostib⁹ aditus impossibilis erat. quā ob rē vt coangustaret circūuallaretqꝫ mag̃ vrbē iussit in via eq̄re ex colle suppositis leuitis vasis lacertoꝝ vi ad stadia septuagīta trahi biremes. q̄ ascēsu graui⁹ sublate post,hac eo apice in decliuū ad ripā leuissime sin⁹ introrsum vehebāt̄. Inde pōtē lōgitudīs stadioꝝ circiter. xxx. ex ripa vrbi oppoīta q̄ vasis vinarijs colligatis sub constructis ꝯfixisqꝫ lignis q̊ exercit⁹ decurreret ad murū. dyametralisqꝫ cinctio ingressuꝫ transitūue ꝓhibebat. Tandē dato signo vndiqꝫ nō solū ꝯstātinopolis orientis columen. ſ ipa q̊ꝫ pera ne q̄d auxilij grec̃ p̄staret oppugnari cepta ē. Turchi rursus subruere murū portasqꝫ q̄tere innixi. Cernit̄ varia pereuntiū forma ⁊ plurima mort̃ imago. Cūqꝫ defensio remissioꝛ fieret turchi aīaduertentes acri⁹ incūbūt. In ingressu demū porte octīgēti circiter milites ex latinis grecisqꝫ periere. ⁊ iā host̃ sup̱iorē muꝝ tenebat saxa ī ciues deuoluens. Cū subito capta vrbe cesis oīb⁹ in rapinas itū ē. In hui⁹ aūt vrbis populatiōe cōstātin⁹ paleologus ⁊ ip̄e mr̄e helena genit⁹ oriētis imp̱atoꝛ capite trūcat⁹ regni fil' ⁊ vite finē fecit. datis q̊ꝫ edictis vt a sex annis supra oēs vtriusqꝫ sex⁹ p̱sone necarēt̄. sacerdotes ⁊ vniuersi monachi diuersis tormētoꝝ generib⁹ necati sunt. Reliquū oē vulgus gladio datū. tāta sanguinis effusio vt riui cruoris p̱ vrbeꝫ currerent. Sic nobilissima vrbs p̱ constantinū primū cōdita in manus infideliū venit. Ab eius ꝯditione M. c. xxx. vl' circa. Quibus gestis omnia in predā dedit. sacra templa fedauit. postremo turchi varia nephanda p̱egerūt

Constantinopolis expugnatio a turchis

Sumcassianꝰ rex psar. ⁊c

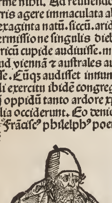
Sumcassianus felicissimus psarū ⁊ armenie rex. cui ꝓpriū nomen assimbeꝰ Anno. 1454. zenza persaꝝ rege deuicto ac interfecto persis imperare cepit. Hic pmū regulus armenie cū esset aīo vasto. bello potēs ac scientissimus psepe paucioribus copijs magnos fuderat exercitꝰ ⁊ zenzo rege interfecto filiū captū in psarū regē coronare velle finxit ⁊ vsq₃ in thauris vrbē q̄ psaꝝ columen ē ꝓficiscit oīa oppida ⁊ arces occupās. cū satis sibi cautū putasset nouū regē obtrūcans psico regno potitꝰ ē ⁊ sumcassianꝰ appellat. qd̄ latine magnū virū significat. qui postmodū bactrianos. medos ⁊ parthos ⁊ maiorē partem orientis sibi subegit. Cū eo calixtus pōtifex amiciciā inchoauit ⁊ magnū honorem pontifici detulit. Cuiꝰ etiā suasu magnas turchis calamitates intulit. Ad hunc senatꝰ venetus nigropōte pdito quedā oratorē misit q̄ auxilia ꝯtra othomannū turchum expostularet. Rex ab eo exoratꝰ ꝯfestim copias suas recensuit ⁊ pmo impetu sinaū ciuitatē cepit. Inde trapezuntiā inuasit vbi ad. xxx. milia turchoꝝ interfecit. Post nō lōge ab armenie mōtibus bis ad inuicē ꝯflixere plio. vt plures e turchis neci dati sint. inde aliq̄t interiectis diebꝰ cū turchoꝝ rege pacē inijt ⁊ natos mutuo ꝯiugio copulauere

Johannes capistranus

Iohannes de capistrano p idē tps apzutio oppido nō longe ab aquila vrbe cōstituto ortus. ordinis beatissimi francisci ꝓfessus xpiane religionis acerrimꝰ et egregius pdicator. Ex aplica iussione theutoniā ingressus est ac p carinthiā ac stiriam venit in austriā. Cui sacerdotes ac plebes cū sanctoꝝ reliquijs obuiauerūt. Eūq₃ veluti aplice sedis legatum ⁊ dei nunciū susceperūt. Johanni occurrere oēs accole vestimentoꝝ eius fimbriā auide contigere. egrotes ⁊ male habentes añ pedes eius attulere. e quibus plerosq₃ sanitati redditos rumor fuit. Moratꝰ est autē in germania diebꝰ aliquot viam dn̄i pdicans. mortalesq₃ omes ad penitentiā vocans. Inuitatus aūt iohannes nurmbergā vrbem germanie petijt. vbi vndiq₃ populi motus fuit. viri ⁊ mulieres impetū fecerūt. intueri virū lacrimas letitie deuotionisq₃ mittere. leuare in celū manus benedicere venieti. laudare mittentē. tangere. osculari qui ꝓpe sunt vestimēta veluti celo missum ⁊ angelū dei respicere. apud minores deinde sui ordinis fratres exceptus est. ibi cibaria sibi suisq₃ comitibus ministrata sunt. Vitā in hūc modū duxit. vestitus dormire. ante lucē surgere. matutinū. laudes. primā. terciā orare. diuina deinde celebrare. hisq₃ pactis sermonē ad populū latine ꝓnunciare. post hec interpres que dicta sunt ab eo q̄tū capax est exponere populo. Finito sermone ad cenobiū sui ordinis reuerti. ac sexta ac nonis completis infirmos visere. diu apud eos morari. manus omnibus imponere. Birretū sancti bernhardini ⁊ cruorē quē illi mortuo e naribus fluxisse ferunt singulis egrotantibꝰ se admouere. precari supplex pro omnibus. exinde cenare. demū his qui se accedūt audientiā pbere. mox vesperas dicere. hisq₃ ꝯpletis ad egrotos reuerti atq₃ cū his vsq₃ ad noctē se exercere. Cūq₃ demū ꝯpletorio et alijs dilectis pcibus expletis corpus quieti dare minimū esse. quod somno ferme nihil. Ad reuisendos sacre scripture codices pausillū furari temporis. sic homo quasi celestē vitā in terris agere immaculata absq₃ sorde. quē pusillū corpore nurmberge vidimus. etate senecta. annos q̄nq₃ ⁊ sexaginta natū. siccū. aridū exhaustū. sola cute neruisq₃ ⁊ ossibus ꝯpactū. letū tñ ⁊ in labore fortem. sine intermissione singulis diebꝰ predicantē. altas ac profundas materias absoluentem. Ferunt ⁊ hūc cesarē fridericū cupide audiuisse. multisq₃ sermonibus eius interfuisse. ac vestimētis eū sacerdotalibus donatū cū apud viennā ⁊ australes auaritiā calcauit. libidinē subegit. ⁊ honores seculi fugit. tandē eū cū honore dimisisse. Cūq₃ audisset innumerabiles xpifideles a turchis capi ad pannoniā accessit suis exhortationibꝰ grandi exercitu ibidē congregato ꝯtra turchos impetū fecit. ⁊ populū exhortantē apud belgradū trans danubij oppidū tanto ardore xpicole pugnarunt vt magnū de inimicis reportarunt triumphum ⁊ ferme ad sex milia occiderunt. Eo deniq₃ mortuo magnis eū coruscare miraculis ferunt.

Fraciscꝰ philelphꝰ poeta

Franciscum philelphum anconitanū ex vetusto Tolletini oppido natū eq̄tē quidem laureatum. ⁊ lraꝝ tam grecaꝝ q̄ latinaꝝ excellentissime doctum ad hec vsq₃ tempora cū magna fama puenisse constat. qui ⁊ grecā pariter ⁊ latinam orationem sempꝰ exercuit. In omni genere scilicet dicendi ⁊ prosa ⁊ carmine. Is atq₃ crisolare bizantini auditor ⁊ gener fuit. qui cū ab eo doctissimus euasisset. primū apud venetos. postea apud florentinos. senenses. bononienses. ⁊ demū mediolani philippo maria duce vocatus grecas latinasq₃ lras plurimos docuit. ⁊ ibidem vsq₃ ad hec ferme tempora sub quatuor ducibus cū annua pensione fuit. vbi libros a se editos dereliquerat scilicet Sphorcidiarū Satyraꝝ. de iocis et serijs. lyricoꝝ. cōuiuioꝝ. de morali disciplina. epistolare tā grecaꝝ q̄ latinaruꝫ Orationes. 60. oratione soluta. Hippocratis libros de flatibus ⁊ corpis passionibus ⁊ in plutarco vitā galbe ⁊ othonis transtulit. Obijt deniq₃ bononie anno salutis nostre M. cccc. lxxxi. nonagenarius.

Leonhardus de vtino ordinis predicatorum professor ⁊ sacrarum lraꝝ doctor tum diuinoꝝ eloquioꝝ ⁊ studiorum humanitatis doctrina. tum multa prudentia ⁊ ciuiū gratitudine claruit. ⁊ multos smones ad populos erudiendos ⁊ de sanctis per totum anni circulum post se reliquit.

Iurasse fridericū imperatorē nunq̄ comptū ē nisi cū in ciuitate aquensi apud belgas. ꝛ cū rome corona tus est. idq̃ iuramentū constantissime tenuit. Cū eīn iureiurando ꝓmisisset que bona possideret imperium nullatenus alienaturū. ꝛ modo hoc modo illud ex eo peteret̄ maluit auarus negando q̄ꝫ concedendo periurus videri. Eā ob causam petenti borsio marchioni estensi ducatū mutine tamdiu restitit donec monstratum est. Cū ducatum qui sub annuo tributo concederet̄ lucri magis q̄ꝫ alienationis speciem habere. ꝑsertim cū mutina ꝛ regiū in potestate sua non esset. In eū quoq̃ fridericū cesarem terciū cū nonnulli dicta probrosa iactassent. referentibus aulicis. an nescitis inquit fridericus. principes quasi signū ad sagittas expositos esse. Turres quidem fulgura ꝑcaltas feriunt. humilia tecta preterīunt. At nobiscum bene agitur si verbis tantum impetimur

Latislaus rex bohemie et hungarie

Ladislaus hungarie ꝛ bohemie rex ac dux austrie filius alberti cesaris ꝛ sigismundi imperatoris nepos. Cū postumus nascebat̄. qui mox vt in lucē prodit apud albā regalē ꝛ baptismū xp̄iane fidei signaculū ꝛ milicie cingulum et sacrā hungarie coronam (quam mater penes se habuit) eadē die accepit. Inde sublatus in tutela friderici cesaris duodecim ferme annus fuit. cui mater ꝛ ip̄m ꝛ coronā cōmendauit. Cū cecidisset in bello vladislaus polonie rex qui regnum hūgarie assumpsit Ladisla⁹ cōi procerū ꝯsensu rex designat̄ suisq̃ auspicijs deinceps in turchos pugnare cepit. Rex āt paulopost magnificētissimis apparatibus bohemiā petijt atq̃ in praga summos honores consecut⁹ regni coronā accepit. mansit ibi nō puo tp̄e nec vnq̄ꝫ hereticoꝝ eccīas intrauit. pri⁹ tñ q̄ꝫ rediret in austriā vratislauiā nobilē vrbē inuisit slesitaꝝ caput. Postea comes cilie a ladislao huniadis filio in castro regio obtruncat̄. Offensus ea re regi⁹ anim⁹ dolorē tñ suppressit. Rex budā se ꝯtulit vbi huniadis filios in carcerē rapi iussit. ꝓcursorē comitis ladislaū natu maiorē capite plecti. mathiā captiuū duxit ī austriam. In austria de ꝯiuge regi tradenda diu agitatū. multe virgines offerebant̄. verū nobilissimo regi nulla dignior visa est margaretha Caroli regis francie filia. placet legatos mittere qui sponsam petant. De loco nuptijs eligendo ꝯtentio exorit̄. hungari budā. australes viennā. bohemi pragā tante celebritate deputandam aiūt. factione tñ georgij pogiebracij solennitas prage destinata. Ordinatis austrie rebus ingenti rex apparatu bohemiā petit. Inde due legationes misse. altera ad fridericū īpatorē de pace. altera ad carolū frācie regē filiā adductura. In ea legatione. 800. equites profecti sunt. quadrige aurate. matrone ꝛ virgīes splendido apparatu que sponsam ducerent. Imperator ꝛ augusta vocati. ambe regis sorores ꝛ cuncti germanie principes. ꝟ hos cogitatus immatura mors regis interrupit. Ladisla⁹ igit̄. x. kal̄. decembris egrotare cepit. Cū medici accersiti desperata salute. Georgius vocat⁹ cū quo plura locutus. finito ꝟmone de curatione aīe actū. xp̄iano more sacramenta exhibita. vbi aīa amplius dimorari nō potuit. sacrā candelam petijt ꝛ intuens saluatoris imaginē oratione dn̄icā orsus ꝓnunciato ꝟ libera nos a malo nil amplius locutus mortalis vite lumen reliquit. O inanem gloriam. quid dignitates. opes. potentiam tantopere flagitamus. Ladislaus nobilissimus adolescens duo de viginti natus annos in ip̄o etatis flore tot regnis ꝛ gentibus imperans intra. iij. ꝛ. xxx. horas postq̄ꝫ egrotare cepit extinctus est. Mortē eius alij morbo. alij veneno imputauere. qui ad. viij. kal̄. decembris regia pompa in sinu proaui sui caroli quarti romanorum imperatoris sepultus fuit in ede sancti viti prage.

Theodorus thessalonicensis vir greca latinaq̃ lingua apprime eruditus. pontificis iussu quom alia egregia grecoꝝ volumina tū theophrasti de arborib⁹ plantisq̃ opus insigne in latinum conuertit.

Varia nunciata prodigia anno M. cccc. lvi. in sabinis mense februario vitulū capitibus duobus ortum rome sanguinē apud veneris portam. in ligurio carnes pluisse. In agro piceno ortus infans dentibus sex. facie insolite magnitudinis. future calamitatis que postea secuta est magna ꝑfecto indicia.

Cometes gradu. 15. cancri in oriente mense iunio visus est. Inde anno sequenti cometes quā nigrū appellant M. cccc. lvij. anno iunio mense gradu. 20 piscīū ꝑ mensem visus varie mortaliū mentes affecit.

Maumetes turchoꝝ imperator ad thaurinū oppidū quod nūc albaꝫ dicunt ad confluentes sauū danubiūq̄ꝫ situ a paucis xp̄i cruce signatis fusus fugatus castris exutus est. Johannes genere hispan⁹ cardinalis sancti angeli magnas illic copias cōparans. quo cū erat iohānes capistranus de quo cōciti pānonij ad insequēdos barbaros maximā stragē infinito hostium numero parua manu dedere. Bellū aūt gestū est die sancti sixti. qui ē viij. yd⁹ augusti. ob idq̃ calixt⁹. iij. pō. eo die trāsfigurationē dn̄i ꝯstituit

Terremotus ꝑmaximus anno dn̄i. M. cccc. lvi. die quinta decembris hora noctis vndecima. Et iterū xxx. die eiusdem mensis hora. xvi. fuit vt in memoria hominū nō sit ꝛ nusq̄ꝫ legit̄ tam vehemētes fuisse ꝛ tam magnū spaciū terre occupasse. ꝑcipue in regno apulie. In neapoli beneuento ꝛ multis alijs ciuitatibus ꝛ villis circūstantibus. ex quo multa templa ꝛ in neapoli pallatia. domus cuꝫ interitu magno hoīm pecorūq̃ corruerūt. Et in terra laboris capue. caiete. auerse ceterisq̃ veteris campanie vrbibus. Fuerūt nihilominus ꝛ alij terremotus ꝑcepti inter ꝑmū ꝛ scdm etiā postea ꝟ tenues ita vt nullum damnum edificijs ac personis intulerunt.

Anno mundi.6657. Anno xp̄i.1458.

Linea summoꝝ pontificū

Pius secundus

Paulus secundus

Pius eius nominis secundus papa eneas cognomento picolhomineus antea vocatus.natione ytalus.senis oriundus.corsiniani ortus patre siluio.matre victoria. Ideo prius eneas siluꝰ poeta vocatatus hoc anno patrū omniuꝫ consensu terciodecimo kalendas septembris pontifex creat͛.vir quidem oī laude dignus eloquentissimus copiosissimusq̃ꝫ.prudentie singularis.qui nō ad otium sed res maximas agendas vocatus. Is corsiniani cū ꝑ etatem discere potuisset grāmaticam didicit. Annū v̄o decimū ⁊ octauū agens senas ꝓficisc͛ vbi a necessarijs ⁊ cognatis adiutus poetas primo.mox oratores audiuit.quibus facultatibus tanto ingenio valuit vt breui preclara poemata latina ediderit.inde ad ius ciuile se contulit. Postea dominicū capranicū secutꝰ basileā ꝑuenit. Deinde bartholomeū nouariensem ep̄m.⁊ post eum nicolaū sancte crucis cardinalem secutꝰ Iterū ad basileam ꝓficiscens semꝑ in honore apud omnes est habitus. Fuit eīn scriba in illa synodo ⁊ lr̄aꝝ aplicaꝝ abbreuiator. In eo aūt ꝯuentu ꝑsepe orauit. Legationes plures ꝯcilij causa obiuit. Orator deinde ad fridericū imperatorem a felice missus tantū dexteritate ingenij valuit vt eū corona poetica donatū in amicos ⁊ ꝓthonotariū receperit. Relatus deinde in senatoriū ordinem.quē princeps in rebus grauibus consulit. Creato autē nicolao pontifice dum ab eugenio subdyaconus creatus ep̄s tergestinus morit͛.in cuiꝰ locū eneas se quidē inscio a pontifice ⁊ imperatore suffectus est. A calixto aūt pontifice in numerū cardinaliū refert͛.ingressus conclaue post obitū calixti pontifex creat͛. Accepta pōtificia corona confirmata prius ecclesie ditione se totū ad curam reipublice xp̄iane conuertit. Sigismundū austrie ducem q̄ꝛ in cardinalē ad vincula petri aīaduertisset diris execrationibus ꝑsecutus est. Maguntinū insuꝑ antistitē sede deiecit. Beneuentanum q̄ꝫ archiep̄m sūmouit.nil regibus.nil populis timore aut auaricia cōcessit.katherinā senensem inter sanctas xp̄i virgines retulit.pragmaticā in gallia abrogauit.fodinas inuenti tū aluminis apud tolphā instituit. Cultor iustitie et religionis.admirabilis eloquio. Inter ferdinandū regem ⁊ sigismundū malatestam inducias composuit.vt mantuā vbi cōmunem xp̄ianoꝝ conuentū indixerat tuto ꝓficisci liceret. media igit͛ hieme ab vrbe discedit.mantuā postremo ventū est vbi magnus erat principū numerus. magna legatoꝝ vis. actūq̃ꝫ est pio illo dicente vt bellū cōmuni oīm decreto turchis indiceret͛. Urbem aūt romam multis exornauit edificijs.⁊ tybure arcē construxit.ac senis nōnulla ornatissima edificare fecit. Fuit aūt continentissime vite ⁊ otij inimicissimus.homo stature breuis.caput habuit ante annos canū.facie senecta. aspectu seueritatem facilitate conditam ostendebat. Circa cultū corporis neq̃ꝫ morosus neq̃ꝫ negligens. robustum ei corpus natura dederat.quod tn̄ longe ꝑegrinationes ⁊ crebri labores attriuerant.accedebant morbi eius familiarissimi tussis.calculus ⁊ podagra quibus ꝑsepe cruciabat͛. Duodecim cardinales suo pontificatu veteribus addidit. Qui tandē ancone dū venetorum ducem belli socium ancone expectat vt contra turchuꝫ cū innumerabilibus populis ꝓficiscerent͛.diuturna ⁊ lenta febri afflictatꝰ morit͛ anno sexagesimoquarto supra quadringentos ⁊ mille.xvij.kal͛.septembris.anno vero pontificatus sexto.diebus sex minus. Funus ancona romā defertur ⁊ in basilica sancti petri condit͛ ad altare sancti andree. Delectatus ē aūt mixto scribēdi genere ideo plura oꝑa edidit. Caput sancti andree e peloponesso romā auectū in sacello ad id fabrefacto collocauit.cognitionē q̄ꝫ reꝝ antiquaꝝ nō omisit cū ꝯmentarioꝝ libros scripsit ⁊ plura alia.

Anno dn̄i.6663. Anno xp̄i.1464.

Paulus secundus papa patria venetus.patre nicolao.matre polixena.petrus barbo antea vocatus.eugenij pontificis ex sorore nepos sancti marci p̄sbiter cardinalis hoc anno pridie kal̄n. septembris pōtifex creatur.vir certe magni animi.corpus habens egregiū maiestate dignū. Is adolescens adhuc iturus in mercaturā erat.que apud venetos in precio est. Ei nunciatū est gabrielem auūculū suū pontificem creatū esse.substitit adhortante fratre paulo barbo.ac lr̄is (licet iam adultus esset) operam dedit.inde vocatus ab eugenio archidiaconatū bononiensem.ac post ep̄atum ceruie cōmendatione adeptus ꝓthonotarius ab auūculo creatur. Tandem vna cū alousio patauino medico.quem postea patriarchā appellarunt cardinalis ab eugenio creat͛. Erat aūt natura blandus.natura humanus. Mortuo itaq̃ꝫ pio in eius locū suffectus ē. Duo bella quidem parua in ytalia suscepit.que nulla re priꝰ repetita bello ꝟ insidijs inchoata postea deseruit. In colligēdis aūt pecunijs ita diligēs fuit vt fere sꝑ bn̄ficia ⁊ ep̄atus his ꝯmitteret q̄ officiū aliqđ venale haberēt vn̄ elici munꝰ possꝫ.his aūt pecunijs interdū etiā ad liberalitatē vtebat͛.nā ⁊ cardīales pauꝑes maxie ⁊ ep̄os ⁊ pricipes ac nobiles domo extorres.virgīes.viduas.egrotos freq̄nt͛ iuuabat. Curauit itē vt rome annona ceteraq̃ꝫ ad victū ꝑtinētia viliꝰ q̄ꝫ antea venderet͛. Multa deinde edificia splēdide ac magnifice tū apud

sanctum marcū. tum vo in vaticano qd ad munificentiā pertinet extruxit. iustus quoqꝫ habitus ē. hic pontifex ac clemens morosus ꝛ difficilis canonicos regulares e sancto ioanne laterano pulsos a calisto pontifice restituit. Cognita aūt georij regis bohemie pfidia. in boiem vngaros ꝛ germanos cōcitauit. Apparatu aūt pontificio maiores supauit. In corona siue mitra in quā multas opes contulit coemptis vndiqꝫ ac magnis pcijs adamantibus saphiris smaragdis chrisolitis iaspidibus vnionibus ꝛ quicqd gemmarū in pcio ē. Tandē vo decem cardinalibus creatis. quoꝝ de numero franciscus sauonensis eius successor extitit. Cū annos plurimos viuere sibi psuasisset. anno salutis nostre. 1471. v. kal. augusti. secūda hora noctis Cū eo die letus psistoriū habuisset. ꝛ iocundissime cenasset. apoplexia correptus. vitā cū morte mutauit. anno pontificatus sui sexto. mense. x. peponū em esu. cancroꝝ. pastilloꝝ. pisciū succide admodū delectabatur. Quibus ex rebus ortam credūt apoplexiā illā. qua e vita sublatus ē. Nā duos pepones. ꝛ quidē pregrandes comederat eo die. Quo sequenti nocte mortuus est. Eius corpus in basilica beati petri mane sepulture traditum est. Et tūc vacauit sedes dies nouem.

Antoninus archiepiscopus florentinus

Antoninus florentin⁹ archieps ordinis pdicatoꝝ pfessus pater. historiarū ac romane vrbis olim auditor causarū. sanctissime vite ꝛ moꝝ vir. ꝛ sacrorū dogmatū admodū doctus. hijs tempibus. ob lraꝝ gloriā apud ytalos in precio habitus ē. Qui multa ꝛ grandia volumina. magno qdem cōfecto labore. lōgisqꝫ lucubrationibus posteritati reliquit. que legentibus atqꝫ audientibus magnā afferūt doctrinā ꝛ voluptatem. Ex quib⁹ extat summa accuratissima in casibus cōscientie sacerdotib⁹ p necessaria. & ꝛ multos historiarū libros ad erudiendos mortales pposuit. Tandē āno domini. M. cccclix. deficiēs. vi. nonas maij. nō sine magna sanctitatis opinione fuit. cū crebris miraculis claruerit. Eius autem sanctū corpus ex domo epali. ad sanctū marcū ordinis sui delatū. cū magna populoꝝ frequentia ꝛ veneratione sepultum fuit.

Borsius marchio inde dux ferrariensis

Borsius estēsis marchio. Et primus ferrarie dux leonelli marchionis frater. Et nicolai estensis filius. defuncto leonello fratre maiore. in regnuꝫ ferrarie succedens. regnauit annis. 22. Vir certe ingenio diuino. in quo nihil fucatū. nihil subdolū. Eius verba sapientie plena. opa aūt grauissima. ꝛ semp regia. ad eū cum fridericus cesar accedens. visa hominis celsitudine ꝛ animi magnitudine. illum mutine ꝛ regij (vt premissum ē) ducem primo creauit. Deinde exactis mltis annis romā accedēs a paulo pontifice magnifice exceptus. ab eodē ducatus ferrarie insignitus fuit. Nicolaus aūt pater cū hos ꝛ alios ex pellicibus genuiss; filios. senio cōfectus. alios ex vxore suscepit liberos videlicet herculē ꝛ sygismundum. quos moriens regni heredes sub leonelli tutela reliquerat. qui eos neapolim relegauit. ꝛ regnū omne occupauit. Et cū ludouici ganzage sororem haberet vxorē. ex ea nicolaū tantū suscepit filiū. Quo nato nō multo post mortuus. cū nicolaus regno aptus non esset. hac conditione in borsiū imperiū deuenit. vt post obitū nicolao iureiurādo regnū restitueret. Borsius principatu suscepto cū prudentissimus esset herculē ꝛ sygismūduꝫ relegatos reuocauit. ꝛ eos ac nicolaū tanqꝫ filios carissimos omnes habuit. Erat autem diuinaꝝ humanarūqꝫ litterarū egregie doctus. ꝛ doctorum viroꝝ amator. Hic vrbē ferrarie miris edificijs ornauit. Nam arcem nouā ꝛ curiā pulcerrimis edificijs clariorem reddidit. Monasteriū insuper toto orbe celeberrimū ingenti impēsa ordini carthusiensiū a solo cōstruxit. deniqꝫ anno regni sui. xxij. in pace quieuit. Eius corpus apud carthusienses ingenti pompa delatum. humili loco sepeliri voluit.

Ferdinādus rex

Ferdinandus huius nominis secūdus. alphonsi regis ex concubina filius. hijs temporibus patre defuncto. ex eius testamento in neapolitanū regnuꝫ eidem succedens. Alphonso autem sine legitimo filio defuncto. id regnū feudatario ꝛ antiquo iure ad sedem apostolicā deuolutā censebatur. Quod cum calixtus pontifex armis repetere statuisset. morte superueniēte disturbata sunt omnia. At ferdinādus metu liberatus ab eius successore pio papa regni cōfirmationē. reclamantibus gallis accepit. Quo regno in pace adepto multos hostes bello postea profligauit. hūc pius pontifex cum vehementer diligeret. et regno confirmauit. ꝛ regia corona donauit ac coronauit. Et ei etiā annuū censum in parte relaxauit. Inde auxilio pontificis ioannem andegauensez renati filiū apulia fugauit. Pio pontifice postmodū mortuo ferdinandus cum paulo eius successore. ꝛ sequentibus pontificibus inimicicias suscepit. qꝛ peterent tributū quod singulis annis ecclesie romane pendebat. ꝛ ob bene merita relaxari optabat. Inde multo maiores simultates cum senatu veneto ob cipri regnū cōcepit. Et turcum in venetos (vt aiūt) concitauit. Veneti igitur cū turco pacem cōposuerunt. qui omnē vim belli in regem conuerterūt. ꝛ hydruntū maritimā ytalie ciuitatem ei abstulerūt. Et verendū fuisset nisi mahumetes morte sublatus fuisset. plura damna regno apulie intulisset. Eo vo mortuo. difficilimo bello vrbem hydrunt. rex per alphonsum calabrie ducem filium suum in armis strennuū recepit.

Anno abhinc ferme sexto ꝛ q̄dragesimo. inter frēs beate marie theutunicoꝝ ꝛ vladislaū polonie regē de regni finibꝰ orta q̄stione. Utraqꝫ pars ingentes copias in bellū eduxit. At primi pruteni siue nūero militū. siue animi ferocia exultantes. duos gladios ꝑ fecialē. regi misere. vt ex hijs quē mallet. vnū acciperet. Is cū vitoldo fratre. deo suo hostias litabāt. q̄ audito feciale. nō inuitus inq̄t prelij signū recipio Consecratoqꝫ gladio quē elegerat. eo se cinxit. Et facta pugnādi copia. lituanos q̄ auxilio venerāt ꝑmos opponit. quoꝝ strage fatigata copia prutenoꝝ. Et ipa polonis supueniētibus sternit cruentissimo ꝑlio. ea die confecto victoria regis fuit viri equestris ordinis ex religione q̄dringenti cū ipo magno mgr̄o periere Cesa ex plebe multa milia. qui supfuerūt capti. Prussia p̄ter oppidū. b. marie omnis ad polonos defecit. Seq̄ntibꝰ annis casimirꝰ rex polonie eis ciuitates munitas dantzk ꝛ dorn̄ abstulit. asserens portionē sui regni esse prussiam.

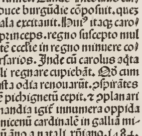
Albertus marchio brandeburgen̄. annis effluxis bellū aduersus Nurēbergenses enixissime gessit. Greuēburgiū ab eo multa vi oppugnatū ē. Id oppidū in valle iacet. xx. milibus passuū a nurēberga. muro ꝛ fossa munitū. Et cū varia dāna ab vtrisqꝫ illata fuissent ꝑ ludouicū baioarie ducē. ad hos tumultus sedādos vocatū (cū diu laborasset) hoc bellū post varias dictas sopitū fuit. Deinde cū post aliq̄ tēpora inter ludouicū baioarie ducē p̄dictū ac marchionē brandeburgen̄. principes potentissimos. bellum susceptum esset. Haud quidē iniuria. ꝛ magna cum animi fiducia ꝯtendissent. post plures strages principes germanie pacem postulantes. Tandem res equo animo sedata fuit.

Ludouicus rex francie

Ludouicus caroli regis francie filiꝰ. his tpibꝰ pr̄i in regnū succedēs. Fuit aūt carolus pientissimi animi vir. s; ingenij ebetis. Qui cū bellū ꝯ heinricū angloꝝ regem. Et ioannē burgūdioꝝ ducem excitasset. ꝛ multos occidisset. Inde ingenti cede fusus fuit. ꝛ hi multas ciuitates ademerent. Et nisi per puellam deus miraculose restituisset. de eius regno actū fuisset. Tandē Nicolaus cardinalis sancte crucis ordinis carthusien̄. pacē cū duce burgūdie cōposuit. quē tn̄ postea ꝑ insidias interficere fecit. qd̄ infinita mala excitauit. Huiꝰ itaqꝫ caroli primogenitus ludouicus. delphinatꝰ regionis princeps. regno suscepto multos pr̄i beniuolos regno depulit. Inde cū libertatē ecclie in regno minuere conaretur. multos romanos pōtifices habuit aduersarios. Inde cū carolus aq̄tanie ꝛ normandie dux e medio ꝑ eū sublatus esset. quē ob eius sapiam populi regnare cupiebāt. Qd̄ cum regni ꝓceres ꝛ burgūdie dux intellexissent id ex sua ꝓcuratōe factitatū. vetusta odia renouarūt. ꝯspirātes ingētes exercitū in eū deduxerūt. dux burgūdie in picardiā adnolās. ciuitatē pichignetū cepit. ꝛ ꝯplanari fecit. at rex a suis destitutꝰ ꝑisius cōmigrauit. regiā saltē tutaturus. In normandia igit̄ innumera oppida euerterūt. Pontifex aūt romanus ad hos tumultos sedandos. Bessarionē nicenū cardinalē in galliā misit. cū diu laborasset tantū ꝓfecit. vt cedes ac incōmoda sopita fuerūt. Demū āno a natali xp̄iano. 1484. Remis deficiens. Carolū primogenitum suū annoꝝ. xv. extantem habuit successorem.

Georgius rex bohemie

Georgius pogiebratius bohemꝰ post obitū ladislai hungarie et bohemie regis. accersitis ꝓceribꝰ gubernatōem suā nō expirasse regis obitu dixit pragenses nihil morati se sue gubernationi cōmisere. Exin ꝯstituta die qua nouus rex eligeret. Re pro regni vtilitate discussa. rex pronūciatur militie domiqꝫ apprime clarus. Cui ad res gerendas nec cōsiliū nec etas defuit. Ea res necati suspitōnem maxime auxit. Inde ex p̄torio in edem beate marie vbi rochezana presidebat regi publica salutatio exhibita fuit. Cum autē inclitum bohemie regnū vt premissum est dudū in perniciosam iacobelli ꝛ hussitarū hereticā prauitatem (vt cōmunionē sub vtraqꝫ specie de necessitate fore eterne salutis ꝓfiteretur) prolapsum fuisset. Georgius q̄ se catholicū affirmauit. In manibus ianuen̄. ꝛ bacien̄. epoꝝ tactis sacramētis euāgelicis publice iurauerit. dū coronationis recipet insignia. Qz deinceps fidelis ꝛ obediens esset sancte ro. ecclesie. ꝛ cū se ac conthoralē cū liberis tali iuramento obligasset. per fridericū ro. imperatorem confirmatus extitit. Uerū cū hijs omibus ꝯria ageret. ꝛ hereticorū sectam foueret ꝛ amplecteretur. Inde vratislauien̄. ꝛ ceteri catholici homagiū prestare recusarūt. Ideo papa pius. ꝛ post eū paulus pōtifex. grauissimis cēsuris eū ac totū regnū bohemie fulminarūt. At paulus secūdus anno. M. cccclxvi. publico cōsistorio eū heresi dānat. dignitateqꝫ ac regno priuat. Tandem post annū. 71. supra quadringētos ac mille idem georgiꝰ bohemie occupator. morbo perijt.

Mahumetes turcoꝝ imperator. Expulso thoma paleologo. ꝛ fratre secū deducto. peloponessum occupat. anno eius. xi. eodem anno trapesuntij rege capto ꝛ interempto pontū. anno. 1460. obtinet. Inde mitilenē expugnat. diripitqꝫ anno regni sui. 12. Postea veneti magna classe copijsqꝫ terrestribus in peloponeso veterē murū fossamqꝫ ab vtroqꝫ mari in ipo Isthmo tumultuarie opera pluribus simul locis erigere adorsi. corinthum obsident. Turci vo laborātibus suis auxilio ꝑperantes ꝑ interruptas munitiōes vi penetrant. ac xp̄ianos ad naues fugere cogūt. Tandē dux venetoꝝ cum prestātissimis senatoꝝ triremibus. 12. ꝑ equora ornatissime instructis. Anconā pontifice pio adhuc spirante venit. quibus e speculo ꝓcul visis papa. 19. kal̄. septēbris gloria ingenti vita functus est.

Fridericus imperator. extra cenā nūquā vtitur vino. in cena leuissimū bibit. et id aqua pdomitū leono re auguste que paterna in domo nūquā vinū gustasset. Suadebāt medici in germania regione frigida si mater fieri vellet. vinū biberet. Quod cū accepisset fridericus enea silmo vocato. Abi inquit. atq3 imperatrici dicito sterilem me coniugem. quā vinosam malle. proinde si me amat. vinū oderit. At id nūciū leonora. Et si viri iussioni tam libenter pareo. quā vino si tamen vini vsum mādauerit imperator. mori optauerim quā parere.

Mathias rex vngarie

Mathias ioannis huniadis gubernatoris regni hūgarie filius. Ladislao pdicto rege sine liberis extincto. Ungarie regnū consentientibus pceribus occupat. Eius pater prouinciā vga ferrea gubernauit. nec dum rex abfuit minor eo habitus ē. hic prostratis apud albam turchis. post breui tpe morbo extinctus ē. Comes cilie cui caput erat a rege secūdū. et eius auūculus. a ladislao huniadis filio in castro regio obtrūcat. Rex ladislaus quāq3 vehemēter cōmotus. tā atroci facinore dolorē tn̄ suppressit. Rex budam repetijt relicta alba. vbi secutos curiā huniadis filios in carcerē rapi iussit. Percussorē comitis ladislaū natu maiorem. Qui quatuor et viginti natus ānos egregio corpe adolescēs. flauis de more crinibus super humeros passu reuinctis post tergū manibus talari atq3 aurea veste indutus capite eū plecti iussit. Mathiā vo captiuū duxit in austriā. Et profectus in bohemiā eū sequi mandauit. Cū aūt apud pragā obijt mathias qua die rex clausit oculos eadez pragā applicuit. quē georgius gubernator in custodiā suā recepit. Nec diu postea rex hungarie designatus magnis sponsionibus dimissus e carcere. volauit ad regnū. facta em̄ reconciliatione inter proceres mathias octo et decē natus annos nono kal' februarij rex acclamatus. Cū vo id regnū sibi cōpetere cesar affirmaret. multa bella inter eos suborte sunt. regnū tamē ei cessit. Fuit autē xpiane religionis ꝯ turcos defensor et ꝓpugnator acerrimus. qui pannoniā et alias pūincias a turcoꝝ impetu tutatus fuit. Nā multis vicibus ingenti ꝓlio turcis supatis. etiā ptem bosnie recuperauit. Et turcorū regnū incendijs. populationibus. cedibusq3 inuoluit. Sed et bella in bohemia cū casimiro rege polonie gessit. Pax tn̄ ꝯposita hoc mō inter eos fuit. vt pannonia hūgaria morauia ac slesia mathie relinqueret. et boemie regnū vladislao casimiri filio remaneret. Hic aūt prestantissimus rex paterno more militaris glorie appetētissimus. bello fortunatus. Cū videret fridericū cesarem sibi aduersari. cū turco pace cōfecta in eum arma vertit. ac viennā vrbem et alia sibi ademit. In qua vrbe tandē anno. M.cccclxc. morbo extinctus est. et ad albā ductus in sepulcris regum sepultus. huic ferdinandus neapolitanus rex filiam suam matrimonio copulauit.

Nicolaus de cusa cardial'

Nicolaus de cusa germanus. sacrosancte romane ecclesie. tituli sancti Petri ad vincula presbiter cardinalis prestātissimus atq3 doctissimus. ea tempestate claruit. q̄ tanta bonitate fuit dū viueret vt pauci meliores suo tpe nati sint. viciorū oīm hostis acerrimus. ambicionis totus aduersarius. integritate animi immutabilis. honestoꝝ laboꝝ indeclinabilis etiā senectute patientissimus. bn̄faciendi et gratificandi admirabilis. Sane tanta doctrinaꝝ oīm vbertate fuit. vt q̄cquid ex tpe dicendū incidisset id copia tali dissereret. vt ei solū facultati censeret studuisse. Uir supra opinionē eloquēs et latinus. historias oīs nō priscas mō. s medie tempestatis. tū veteres tū recentiores memoria recensebat. In mathematicis disciplinis suo tpe doctior eo fuit nemo. Ius ciuile pontificiūq3 didicerat. philosophie Aristotelice acerrimus disputator fuit. Theologie summus interpres. huius celeberrimi viri plurima extant summi ingenij opera. De visione dei. de pace fidei. Cribratio alchorani. de ludo globi de mathematica pfectione. De apice theorie. de docta ignorantia et pleraq3 alia. Is aūt dū ecclie sue brixinēsis iura acrius tueret a sigismūdo austrie duce capit. atq3 honesto huat carcere. Pōtifex āt pius. cardialis captiuitate grauiter cōmotus. facūda orōne ī sigismūdū publice inuehit. et eū ꝯmonibus interdictis deterret. tandē liber euasit ac pace cōposita. dum pius ancone vita functus fuit. cardinalis rome decessit.

Bessarion cardial' grecus

Bessarion. S.R.E. eps cardialis sabineñ et ꝯstātinopolitanus patriarcha. Niceni venerāda nūcupatiōe terraꝝ vbiq3 celeberrimus h tpe floruit. de q̄ sapiētissimo dici pōt. Cuius cū ea fuit (vt paulus pōtifex summus pdicabat) In reꝝ oīm maximaꝝ vsu peritia. Ea in consilijs vl' grauitas vl' pspicientia. vt nihil de summis vnq3 rebus factū fuit si Niceni vnius desijsset auctas. In studijs em̄ maioribus et hūanis oībus ea facultas et copia. vt plura legisse credi neminē possit acrius lecta et rectius intellexisse. vberius paucissimos cultissimis quibusq3 tempibus clariusq3 scripsisse. Et quāq3 summe reipublice xpiane negocijs impeditus. merita tamen indignatione cōmotus ac veritatis studio incredibiliter inflāmatus. defensionis platonice īmo diuine philosophie libros aggressus est. tanta id maiestate egit. vt cōnciatorem calūniosum credi plato ipe diuinitatis secretarius possit suggessisse. Iuste igitur platonis defensor. Qui tandē legatus ac franciam in reditu dum pacem fecit in itinere defecit.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

bene loquasti nequam

Ars imprimendi libros hijs temporibus primū in germania enata ē. Quātum igit̄ litterarꝝ studiosi germanis debeant. nullo satis dicendi genere exprimi potest. hanc apud maguntiā rheni vrbem solerti ingenio librorꝝ imprimendorū ratio. 1440. inuentā fuisse aiūt. Hoc tempore in om̄es fere orbis ptes ꝓpagatur. qua omnis antiquitas paruo ere cōparata a posterioribus infinitis volumibus legitur. Eius laudes antea in prohemio operis prehabite sunt. Qua certe nulla dignior. nulla laudabilior. aut vtilior esse potuit. Qḋ si hec ars effluxis tempibus viguisset maxima pars operū Titi liuij ⁊ Tullius de re publica ac Plinius de bellis germanice aliaq̃ p̄clara opera malignitate temporꝝ amissa nō fuissent. Ideo in eiꝰ laudem quidā hos cecinit versus. O felix nostris memorāda impressio seclis. Desierat quasi totū qḋ fundis in orbē. Om̄es te summis igit̄ nūc laudibus ornent. Inuētore nitent vtraq̃ lingua tuo. Nunc paruo doctus quilibet esse potest. Te duce qñ ars hec mira reperta fuit.

Nicolaꝰ perotꝰ Rhetor

Nicolaus perotus saxoferratensis ⁊ Sypontinꝰ ep̄us egregius theologꝰ ac rhetor disertissimus. ad hanc etatē perueniens. nōnulla in diuinis laude digna cōposuit. Sed ⁊ ad puerorꝝ eruditionē cōmode breuiterq̃ libellū edidit. Cōmentarios etiā in multis auctoribus p̄cipue in martialē opus variū cornucopie appellatū fecit. Ac q̄dā e greco in latinū transtulit.

Robertus de licio ordinis minorꝝ ꝓfessor. Et aquile marsorꝝ seu abrutij vrbis ep̄us in doctrinis sacris doctissimus vir. ⁊ noticie oīm ecclīasticorum dogmatū sufficienter instructus. oīm p̄dicatorꝝ doctor. Hisdē temꝑibus ob eiꝰ clarissimā ⁊ admirandā p̄dicationis gr̄am. ab oīnibus ytalis multo in p̄cio habitus est. Qui tantū in scripturarū studio laborauit ⁊ scripsit. vt vbiq̃ Roberti predicationes nūcupentur. plurimas eīn ad instructionē fideliū tractatus ⁊ sermones edidit. Qui ab oīnibus p̄sertim declamatoribus studiose legūtur.

Matheolus perusinus medicus

Matheolus perusinus medicus doctissimus. hoc tp̄e medicorꝝ ac ph̄orꝝ monarcha. oīuq̃ liberaliū artiū cūctarūq̃ scientiarꝝ. facile princeps. p̄ceptor meus eruditissimꝰ. Quē ego hartmānus Schedel Nurēbergensis. doctor patauinus. tribus ānis ordinarie legentē auscultaui. a quo demum p̄habita ꝑ eum orōne elegantissima. insignia doctoratꝰ padue accepi. Ne sua memoria pereat. pauca de eius vita ac doctrina huic operi adiūxi. Cū eīn sepius mecū animo cogito. q̃ꝫ maximus ac singularis in omnes amor suus extiterit. Quis ē adeo rerum imperitus q̄ non putet ob incredibilē virtutē suā. singulare ingeniū. summā rerꝝ expientiam. eū perpetua memoria cōplectendū. Cui eīn ignota fuit verborꝝ suorum integritas. suauissimus sermo. decora facies. qui et artis poetice et oratorꝝ summā cognitionē habuit. Qui nullū cyceronis opꝰ aut mantuani vatis. aliorūq̃ poetarū dimisit intactū. In astronomia v̄o geometria ⁊ arithmetica ⁊ musica opera a veteribus edita totis viribus ꝑscrutatus fuit. Uerum nec ph̄ia atq̃ medicina cōtentus. demū sacris litteris delectatus. in eis tanq̃ mel in fauis dulcedinē abditā sensit. Reddidit igit̄ suos auditores auscultando dociles. beniuolos. attentos ac disertos ip̄o orante. In eo nāq̃ maxima fuerunt omnia. siue acumē ingenij. siue artis peritiam. siue orōnis elegantiā cōmoditatemq̃ considero. Reliquit aūt post se orationes lepidissimas. Cōmentaria in hypocratem. galienū ac Auicennā. Et arguta consilia in medicina. Tandē senio deficiēs padue sepultꝰ fuit.

Platina historicus

Baptista cognomēto platina. p̄ria cremonēsis ap̄licus abbreuiator. magni animi ⁊ ꝯstātie vir. eruditione ⁊ eloquētia nulli inferior. hisdē tp̄ibus i p̄cio exn̄s. a paulo pōtifice maxīo. bonis ⁊ dignitate indicta cā priuat̄ ⁊ i carcerē detrudit̄. Et ibi vsq̃ ad pauli mortē reꝯuat̄. Ex q̄ tandē post m̄ltas calamitates a sixto pontifice eius successore liberatꝰ. ⁊ in statū pristinū restitutus. neq̃q̃ ingenio suo abusurus. p̄ter librꝝ quē de natura rerꝝ ⁊ obsenijs ediderat. Egregiū etiā opus de vitis ⁊ moribus pontificū sixto pontifici obtulit. In quo etiā imꝑatorꝝ principūq̃ ac ducū multorū res gestas inseruit. nōnulla etiā alia opera ⁊ ep̄las scripsit. Demū anno domini. 1481. rome ex peste defecit.

Dominicus calderinꝰ p̄ria veronēsis rhetor luculētissimꝰ. ⁊ tā greca q̃ꝫ latina lingua nō mediocriter eruditꝰ. ⁊ i studijs hūanitatꝭ eminētissimus. ꝑ hoc tp̄s ip̄e diuini īgenij fecit opuscula. i iuuenalē. marcialē. suetoniū. et i Ibin nasonis interp̄tationes edidit celebres. Saphos etiā ep̄las cū ꝓpercio. et cycerouis ep̄las ad atticū cōmētatꝰ ē. Et nisi īmatura morte p̄uētꝰ fuisset. ꝑ plura alia edidisset. Obijt deinde anno domini. 1477.

Marius philelphus frācisci philelphi oratoris filꝰ eques auratus laureatusq̃ poeta philosophie et artiū doctor. ꝑ hoc tēpus totī ytalie clarus extitit. Qui cū eruditissimꝰ esset funebras orationes preclarissimas. ⁊ alterius materie plurimas. ⁊ quidē elegātes hūit. Extāt eiꝰ ingenij opa in diuersis metrorꝝ generibus edita. Richmos quoq̃ ⁊ cantilenas composuit. Deniq̃ ⁊ hic a Friderico ganzaga marchione mantuano publico salario ad lectionem vocatus ibidem in anno domini. 1480. vite finem fecit.

Leodium galliarꝫ clarissima ⁊ potētissima ciuitas hoc anno M.cccc.lxviij. a carolo burgundiorꝫ duce capta ⁊ ingēti edita cede. diripit. Superiorib⁹ eñ annis inter leodiēses ⁊ burgūdionū ducē maxie ꝯtentiones agebant. q̄s cū leodiēsis eps̄ extiguere tēptasset a ꝯciuib⁹ suis vrbe pulsus fuit. ideo summ⁹ pontifex tricariensem epm̄ legatū eo misit. Is in carcerē trudit. Quā ob rē indignatus dux vrbē in germania populosissimam presente ⁊ fauente ludouico frācorꝫ rege acerrimo īpetu ac ꝑlio vrbē expugnauit ac eā euertit

Mathias inclitus rex hungarie bosnēse regnū hac tēpestate aggressus castrū iaytza tū loci natura tū vo memorꝫ altitudine munitissimū deditione cepit. Inter hec sacro regni hungarie diademate a manibus friderici romanorꝫ cesaris magna cū difficultate rehabito. rex sexto sui regni. Anno dn̄i M.cccc.lxiiij. in die cene dn̄i astantib⁹ ꝓceribus cū solēnitate maxia coronatus. Post hec mahumetē turchorꝫ impatorē in expugnatione dicti castri iaytza in fugā vertit. relictis machinis ⁊ tormentorꝫ generib⁹ inglori⁹ in turchiā redijt. Tandē post aliqua tp̄a castrū siue castellū turchorꝫ sabatz denoīatū ad lit⁹ flumis saue vel saui p̄ eosdē ex lignis terraq̄ꝫ multū curiose ꝓforti ope ꝑparatū (vt sequēs figura p̄ omnē diametrū ac formā ostendit) turrib⁹ ac fossatis ac vallibus. necnō minus militibus munitū diro hiemis sub rigore obsedit. in quo lignea menia ex tabulis fabricata sunt. quarꝫ tabularꝫ cōpago ita solidū est vt vix ab intento posset iunctura ꝯprehendi. Suntq̄ꝫ triclinia ambitu ꝓlixiore distincta portic⁹ in oī decore disposite. Area vero curtis ingēti ambitu cīcte vt amplitudo ip̄a regiā aulā ostentat. Dūq̄ꝫ rex acrius ꝑlio insisteret. turchi rapto comite iohāne de witebitz ab exercitu regis ad castellū. eo interfecto caput ei⁹ absciderūt cū flauescēte copiosaq̄ꝫ coma haste suffixum ad terrorem exponi iusserunt. Mathias rex indignatus vi aggressus deditione cepit ac expugnauit ingenti gloria. Nouissime turchi anno M.cccc.xcij. iterato castellū inuaserūt. ab hungaris repulsi ad propria redierunt

Sabatz

Anno mundi.6670. Annn xpi.1471.

Linea summioꝝ pontificū

Sixtus quartus

Innocentius octauus

SIxtus quartus papa natione ligurus ex sauona vrbe maritima natꝰ frācis cus antea vocatꝰ ordinis minoꝝ generalis minister hoc anno paulopost in diei crepusculo dū solus in cubiculo quiescit interitu sublato quinto ydꝰ augusti in eius locū a patribus suffectus est. vir certe doctrina clarus. Js statim a pueritia diuinis misterijs a parentibus dicatus est apud ordinem minoꝝ initiatus. Adolescentior factus patauinū venit. fama ciuitatis illectus ad sapientiā capescendā. in quo moratus ꝑ viginti fere annos nobilis alūnus legendo orādo scribendo vniuersum orbē splendidissimis sapientie radijs illustrauit. ⁊ ió de potentia dei librū scripsit. librūq de sanguine xpi. librū de futuris contingentibus ⁊ librū de conceptione beate Marie virginis ac quedā alia. qui in ordīe minoꝝ ꝑ omnes dignitatis gradus ad cardinalatū ꝑuenerat. Fuit aūt ante pōtificatū ac etiā in ipo pontificatu mitissime consuetudinis ⁊ vite continentissime. in pauperes religiososq maxime munificentissimus. quos omnes fouit ac priuilegijs amplissimis adiuuit. Jnde in amicos ⁊ familiares iocundus. in delinquentes clemens. principes ac nobiles patria extorres ꝑsertim paleologoꝝ filios. bosnieq reginam turcho pulsos pecunijs adiuuare nō destitit. ⁊ rhodioꝝ milites ac ferdinandū a turchis vexatos incredibili pietate confouit. vrbem romanā cenosā ⁊ vetustate in plerisq collabentē instaurans. vias eius cultissime et decentissime strauit. pontem sup tiberim maxima impensa iecit ⁊ a se sixti pōtem nominauit. Edes quoq pontificias apud sanctū petrū cultissimas reddidit. Hospitale sanctispiritus in vaticano ꝑmagnificū fabricari fecit. in quo ⁊ vite sue ordinem splendide depingi voluit. Et cū maxime beatissime virgini Marie deuotissimus esset ecclesiam sancte Marie de populo erigere fecit ac decorauit atq alia innumera bñficia vrbi ramane contulit. nilq in pōtificatu egit qđ merito reprehendi possit nisi ꝙ ipe (vt fit) suos nimiū amauit. in quez errorem multi superioꝝ cecidere. Cū ordelaphos e foro iulij depulit ⁊ hieronimo Riario necessario suo concessit. cuiꝰ consilio arduis in rebus semper vsus fuit. Jubileum a paulo institutum anno quarto pontificatus sui celebrauit. Et beatū Bonauenturam in sanctoꝝ cōfessoꝝ numero ascripsit. Et licet hic multos habuerit detractores optimus tñ pōtifex fuit. summa em̄ alacritate ⁊ animarum custos extitit. cupiditatem a se resecauit. iras compressit ⁊ malitias extirpauit. Viginti cardinales toto tempore sui pontificatus creauit. e quibus tres fuerunt romani. duo genuenses ⁊ quatuor sauonenses. inter quos iulianus sancti petri ad vincula ex fratre nepos fuit vir certe ꝑhumanus ⁊ comis fuit qui ipius corpus maxima pompa ⁊ deuotissimis exequijs in nouo templo seu sacello apud sanctuz petrum in vaticano sepeliri fecit. cū obijsset pontificatus sui anno tredecimo.

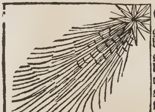
Anno mundi.6683. Anno xpi.1484.

INnocētiꝰ octauꝰ papa patria genuensis patre aron ciboꝝ familia mediocri ꝫ honorato natꝰ. iohannes baptista antea vocatus post sixtum pontificē ex cardinali ꝑsbitero sancte cecilie hoc anno idibus augusti pontifex creatus. Js ex genua que adiacens mari oriundus. que ciuitas ytalie pulchritudine ⁊ reꝝ omniū que terra mariq aduehunt opulentia ⁊ edificiorum amplitudine ceteras excellit. Ab his parentibus ortus qui generis nobilitate ⁊ reꝝ gestaꝝ gloria clarent. familia ciboꝝ vetustissima. aranius pater eiꝰ equestris ordinis vir ꝓbatissimus. Hic eps melfiden. inter ceteros patres cū pauperior humaniorq haberet Sixtus em̄ quartus ob eius ingenij amenitatē dexteritatē atq modestiā maiorem immodū eū dilexerat. ī datariū asciuit ꝓpter ipius humilitatē ac comitatem. facilitatem morum. moderationē ⁊ elegantiā pontificiū munus ꝓmeruit. Fuitq in rebus gerendis prudentissimus eo ꝙ senis ⁊ in vrbe legationis officiū cuz optīe functꝰ fuisset magnā sui reginiis ⁊ prudētie spe patribus dedit. Huiꝰ pōtificatus principiū ciuiuz suorum bellis plenus fuit. ⁊ quod ab omnibus potentatibus expetiuit a suis obtinere nō potuit. quibuscūq em̄ oratoribus a principio ad ꝑstandā ex more obedientiā ne dū in ytalia verū ex germania ad se venientibus summopere pacē postulauit. armaq omnibus deponere mandauit. ꝫ inimicus homo vt optimis eiꝰ desiderijs obsistere posset poulopost in languorē maximū pontificē ꝑducere curauit. ⁊ illico intervrsinos ⁊ columnenses vrbis primiores dissidiū excitauit. diu ei inter ipas familias immortale odiū. qui vniuersum vrbez suis factionibus ꝑturbarūt. que res magnā animi dolorē pōtifici infixit. nō destitit tñ armis ⁊ minis discordias extinguere. multa em̄ circa pontificiā dignitatem ac rempub. xpianā ⁊ ecclīaꝝ vtilitatem ordinare ꝓposuit ꝫ ob breuitatem tpis ⁊ eius infirmitatē. bellū quoq ⁊ epidimiā adimplere nō potuit. beneficū tamen ⁊ circa deum atq amicos ꝓ viribus se ostendit. nā post adeptā sanitatez corporis dona ecclesie sancte marie de populo condonauit. Leupoldū ducem austrie diu defunctū ob crebra eius miracula enarrata in sanctorum confessorū numero aggregauit. Domum solacij quam vocant belluidere ꝓpe vrbem romanā extruxit. cuius structuram simul ac picturam ⁊ reliqua excedere quadragintaq̄nq milia ducatorum ferūt. Anno salutis M.cccc.xc. conuentionez oratoꝝ. regum. principū ⁊ cōmunitatū rome habuit ꝓ expeditiōe ꝯ turchos. Collectionē pecuniaꝝ ꝑ plenarias īdulgētias ī germania ꝓ exeq̄nda expeditiōe fieri fecit. auxilio raymūdi payraudi archidiaconi. cuiꝰ īdultū ne dū ad viuos veꝝ ad īferos se extēdebat. magnā copiā au

ri collegit. tādē oēs curā mētēq̧ ac diligētiā ad subditoꝝ comoda. ad tuēdū dignitatē eccłe. ⁊ ecōtra ipās rebelliones delēdas. ac religionē (habito iā maximis laborib⁹ ꝯ zizino sultano) ꝓpagādā ꝯuerterat. Fuit itaq̧ ꝯstātissime iusticie cultoꝛ. pacis studiosissim⁹ amatoꝛ ⁊ exuberantis annone vigilantissimus ordinatoꝛ. Sedatis honorificētissime ingruētib⁹ bellis peculiares eccłe populos ⁊ romanos ī primis q̄ felicissimos exoptauit. Exultauit sumope cū ad maiores dignitates viros extulit eruditos ⁊ probos. Fuit p̄terea in paupetes misericoꝛs. afflictoꝝ nō minus ꝯsolatoꝛ q̄ p̄ncipū susceptoꝛ liberalis. ⁊ dei ac sanctoꝝ ei⁹ pīissim⁹ veneratoꝛ. Pontificale pallatiū miro sumptuoso opere exornauit amplificauitq̧. Uisitat⁹ a dn̄o plurib⁹ lōgisq̧ morbis. quas patientissime tollerauit. Adueniente demū diuine vocationis hora sumptis ex ritu xp̄iano deuotissimo animo salutaribus sacramētis intrepide adeo sp̄m reddidit creatori. vt securus de īmarcessibili gloria videret celestē vitā cū morte ꝯmutare anno pon. sui octauo die. 26. iulij anno salutis. 1492.

Fridericus impatoꝛ anno. 1469. religionis gratia media hyeme romā veniens magnifice a pontifice susceptus donatusq̧ est. ac. cxxij. equites creat kal. ianuarij in ponte adriani. Inde tergestum oppidum quū rebellasset per duces subuertit diripitq̧ magna ciuium cede.

Maumethes turchoꝝ imperatoꝛ. 400. nauiū classe. inter quas triremiū. 200. erant ⁊ equitū. 100. milia Euboiā adortus. chalcidē. 30. die expugnat subuertitq̧ magna suoꝝ cede. Ueneti inde classem nauium. 60. instructā ad infestāda turchoꝝ littora mittūt. in ea triremes. 60. 20. onerarie fuerūt anno. 1470.

Cometa magnus p mensem ianuariū in pricipio anni M. cccc. lxxij. circa festū sancte agnetis visus igneo colore rutilans. crinib⁹ longis nigrisq̧ quos in occidentalē ferebat plagā. Cui⁹ quidē corpus p̄mū circa libre principiū fuit. postea se tantū in septentrione flexit. vt extra zodiacū migrasset p̄culdubio iudicatū sit. durauitq̧ dieb⁹. 80. Uerū nō dū isto dissoluto alter apparuit. cui erat coma ignita que in arietis signo posita videbatur ⁊ caudā in orientalē plagā porrigebat. quē alij perticā. alij ascon dicūt Mortales grauiter affecit. Sequenti em̄ anno siccitas incompabilis subsecuta est ⁊ pestilentie bellaq̧ cruentissima pluribus in locis euenere.

Cristiern⁹ rex daci ⁊c

Cristiern⁹ rex dacie suecie noruegie. gothoꝝ dux holsatie stormarie in oldēburg ⁊ delmenhorst comes vir quidē xp̄ianissim⁹ ⁊ multis v̄tutibus ornatus. Anno M. cccc. lxxiiij. romā soluendi voti gratia p vniuersam lombardiam thusciamq̧ transijt. ab omnibus potentatib⁹ honorificētissime exceptus fuit. inde romā ingressus prodeūte obuiā honorato q̄ cardinaliū collegio a Sixto pō. max. celebri honore exceptus est. ac pro singulari munere rosa aurea quā pontifices singulis annis in dn̄ica letare alicui ex principib⁹ xp̄ianis donare ꝯsueuerāt ⁊ ipse a Sixto pontifice donat⁹ est. Ibidē em̄ de vniuarsali italicoꝝ principū pace agi cepit vt scilicet vno animo contra turchum coirent s3 res pfici nō potuit. inde digressus p omnes ytalie vrbes transiens p benigne vbiq̧ habitus est. domū deniq̧ reuersus aliquot annis cū omni sanctitatis exemplo supuixit.

Karolus burgūdionū dux nussiā coloniēsis agri oppidū ad rheni ripas obsedit s3 cum fridericus imperatoꝛ obsessis auxilio venisset inito federe discessit in belgas.

Iubileus a paulo pontifice prius p vniuersum orbē xp̄ianū institutus a Sixto pontifice maximo hoc anno. M. cccc. lxxv. declarat. Inde ferdinandus rex mense ianuario magnis himbribus romā venit iubilei gratia vt pre se ferebat. sed reuera vt initū fedus solueret qđ effecit. nam postmodū inter ytalie potentatus initum est fedus pontifice auctore in quo rex primus ascribitur.

Hercules dux ferrarie

Hercules estensis nicolai marchionis filius ⁊ borsij frater scđs ferrarie dux his temporibus nō sine magna ꝯtentione regnū paternū suscipiēs regnauit vsq̧ in presens cū omni laude. vir bonus ingeniosusq̧ ac rei militaris scientia eruditus. p̄terea septimo regni sui anno florentini veneti ⁊ mediolaneñ. tan q̄ virū magnanimum contra alfonsum calabrie ducem ⁊ iheronimū comitē ducē exercitus constituerūt. qui pleraq̧ eoꝝ oppida cepit. Hic helionorā ferdinandi regis filiam mulierem cordatam accepit vxorē. ex qua sex suscepit filios. quatuor mares ⁊ duas feminas. Hic tandem soceri sui consilijs cōmotus tergiuersat venetis ruptisq̧ eoꝝ federibus ferdinando ⁊ alijs socijs colligationibus inhesit et venetoꝝ immunitates violare cepit. que res maximum incendium in tota ytalia excitauit. pro qua re veneti illū terra aquaq̧ oppugnare ceperūt ⁊ plurimas terras ei abstulerunt. ⁊ nisi alfonsus calabrorum dux ferdinandi regis filius vir in armis strēnuissimus ⁊ pontifex execrationibus obstitissent de eo actum fuiss3 Tandem pace inter eos omnes confecta. inde vrbem ferrariam multis edificijs clariorem reddidit.

Simon beatus tridentin⁹ puerul⁹. quē ob miraculoꝝ frequētiā btm̄ appellāt. die marti. xij. kal'. aprilis anno ab incarnatione verbi septuagisimoq̈nto supra millesimū q̈ter cētū in hebdomoda sctā a iudeis in tridētina ciuitate necat⁹ xpi martir efficit. Iudei eñ ea in vrbe degētes pasca suo more celebraturi. cū xpianū nō haberēt immolādū cui⁹ sanguinē in azimis suis vti possent puerū in hūc modū in samuelis cuiusdā iudei domū furtim deportarūt. In sacra hebdomoda aň diē pasce luce tercia vespere facto is aň fores pris puerculi more sedēs. cū nō aderat genitor nec cara parēs, pditor thobias astitit blanda voce moratus puer cui⁹ etas nō dū ter decē mēses viderat. fert illico samuel ad edes. Cūq3 nox ruit hic gemini saligmā samuelq3 thobias vitalis moyses ysrahel at3 mayer aň synagogā leti ei⁹ pectora nudāt. In eius collo pri mū nevagire posset sudariolū apposuerūt ꝛ extensis brachijs p̄mo p̄apulū forpicib⁹. mox genā dexterā p̄ cidentes. Inde q̈sq3 forpice carnē ꝯuellit. Sudib⁹ deinde pacuti pupugere. cū ille manus alter plantas cō tinet crudeliter sanguine collecto hymonos eoꝝ more canētes. addūt minis v̄ba. accipias suspēsū ihesu. fecere sic olim maiores nr̄i. sic ꝯfundanť celo terra mariq3 xpicole. sic caput eius inter vlnas cecidit ꝛ vita libera ad superos fecit iter. inde ad cenas ꝑperarūt azimas de sanguine eius in xpi dedec⁹ ederūt. eoq3 mortuo statim corpus in ꝓpinquū domus eoꝝ flumen ,piccerūt ꝛ pasca cū gaudio celebrarūt. Querētes deinde anxij parētes gnatū paruulū. postridie eū in fluuio inuenerūt. q̈ illico vrbis p̄tori scelus denūciarūt. Is p̄tor iohānes de salis nobilis brixiensiū ciuis legū doctor viso puero exhorruit facin⁹ ꝛ ꝯfestim vrbis iudeos ꝯphendit ꝛ eculeo eos sigillatim imponēs tormētis astricti eo ordine crimē retulerūt. q̈ diligēti examinatione cognito iudeos ꝯdignis supplicijs exterminauit. Presul eo tpe vrbis Jo. hinderbach collegit extictū corp⁹ ꝛ sepulchro mādat. multis euestigio cepit florere miracul'. Inde ex oī xpiano orbe pplo ꝝ ꝯcursus ad sctī huius paruuli sepulchrū est factus vt etiā vrbs ipa cū miraculis ꝛ opibus multis sit aucta Corpori v̄o ipius pueri tridentini ciues basilicam pulchram erexere

Cōsimile etiā scel⁹ apd̄ motā oppidū qd̄ ē i finib⁹ agri fori iulij p⁹ q̈nquēniū iudei pegert. Nā etiā alium puerū sili mō mactauerūt. p q̈ tres eoꝝ captiui venetijs missi fuert ꝛ atroci supplicio ꝯcremati st.

Iterum thurchi inferiorem ingressi misiam magna cede ꝯsternunť. Dehinc magnā genuensium vrbē capham quā ad meotidem adhuc possidebant. Genuenses expugnant. ciuitas populosa ꝛ mercatoribus plurimū apta iuit hoc anno ciue genueosi eā prodente in turchoꝝ man. deuenit in littore euxini maris sita.

PUelle monstrū tēpestate istac in veronēsi agro nascit᷑ que vnū tantū caput habēs ꝟ duos podices. duasqꝫ vuluas. ex ipsis ambab⁹ supfluitates emittebat. Insup q̄tuor brachia ꝟ duo grossiora q̄ .p volūtate mouebat. alia tenuiora ꝛ immobilia erant. vētres etiā duos circa stomachū cōiunctos habebat. hanc parentes p italiā circūferētes precia ab inspicientibus mendicabant.

Padus ꝛ tiber reliquiqꝫ oēs ytalie fluuij nouēbrio mēse (ex multitudine imbriū) ita excreuere vt extra alueū effluentes multa accolis dāna intulerūt. qꝛ nō secus p vias mortales nauigabāt ac p eoꝝ fluminū aluea facere consueuerant. Decrescentibus paulopost multa animalia ꝛ q̄maxime tiber secuꝫ traxit. ex quorum putrefactione ꝛ flatu pestis maxima subsecuta est.

In hispania morte heinrici prouincia diuidit᷑ diuersis populoꝝ studijs. nā ferdinādus iohannis arroganie regis filius helisabetham heinrici sororē in matrimoniū traductā ꝛ alfonsus portugalie rex heinrici iohannam filiam ex sorore sua neptē fouens regnū diuiserūt. Anno sequenti ferdinandus rex hispanie in agro numantino portugalie regem profugat.

Johannes de monte regio astronimus

Iohānes de mōte regio aleman⁹ nō minor anaximādro. milesio aut syracusano archimede. vtraqꝫ lingua greca ac latina eruditissim⁹ germanoꝝ dec⁹. hac quidē tēpestate ob astronomiā ceterasqꝫ mathematicas disciplinas a mathia pānonie rege nurmbergēsibusqꝫ ppetuo donat⁹ stipendio. ꝛ in germania. pānonia ac rome multo in p̄cio habit⁹ ē. Qui cū in hūgaria kalendariū ppulchrū ac q̄daꝫ alia in astronomia magno cū labore suo celebri ingenio composuisset. Ephemeridesqꝫ a nostris diario dicta maxima cura ingenioqꝫ edita inductis noue astronomie tabulis. reprobatisqꝫ gerardi cremonēsis theoricis romā ad emendandaꝫ pasthilem dionisij computū a sixto q̄rto pon. accit⁹ dum pleraqꝫ posteritati parat nō sine maxima studiosoꝝ iactura morbo perijt. Usus ē p̄ceptore georgio burbachio in mathematicis excellentissimo. cui⁹ theorice sciētissime imp̄sse circūferūt᷑.

NIcolaus estensis q̄ de impio ciuitatꝭ cū hercule dissidebat. ferrariā clā ingressus primo septēbrꝭ primo īpetu aduersarios exterruit. mox concursu Sigismundi fratris herculis eiectus vrbe palude latitans capitur. nec multo post capite obtruncatur adolescens omni virtute insignis.

IN franconia germanie nobili prouincia (que ab incolatu francoꝝ orientalis francia appellat᷑) Anno salutis M.cccc.lxxvi. in rebus xp̄ianis varij mot⁹ agitationesqꝫ inciderūt. Timpanista quidā aīaliuꝫ brutoꝝ pastor apud vicū Niclashausen vocitatū sectatores plures nactus virus diffundere cepit. eo pnicio sius quo ꝛ sacerdotes ꝛ religiosos in pploꝝ inuidiā adductos spernētes abiectos habere ceperūt. Ipso simulatā puritatē quandā ꝛ innocentiā vite pponebat. edocens vitā cleri ignominiosaꝫ fore. theolonia ꝛ pedagia dn̄is nō esse psoluēda. oēs aq̄s ꝛ nemora oībus libera esse. ac nōnulla alia nephāda in populū seminans. q̄ nouitate gaudebāt. ea sibi v̄ginē mariā enarrasse p̄dicabat. Undiqꝫ igit᷑ gētes votis occurrebant. Diebusqꝫ festis maximo ꝯcursu hominū longū sermonē in odium cleri deducebat. Eo igit᷑ a Rudolfo ep̄o herbipolen̄. missi exploratores inde sectatorē pricipalē ad herbipoli ducētes igni tradiderūt. post cui⁹ mortē hec pegrinatio viroꝝ ꝛ mulieꝝ euanuit. Nurmbergēses q̄ꝫ sb mulcta ne q̄s de ciuib⁹ suis accedēt .phibuerūt

Galeacius maria mediolaneñ. dux

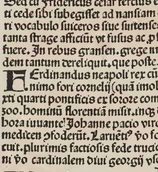
Galeacius maria mediolani dux. anno. 1477. ob irã excepti sibi fundi a iohanne andrea lamprogniano nobili mediolanensi eo die qui prothomartiri stephano celebris habet in ipius martiris templo ad aras incautus confodit. qui post patrẽ franciscũ Sforciã dux declaratus regnauit annis nouẽ et menses decem vir promptissimi ingenij et excelso et magno animo princeps. Cũ multa edificia in vrbe mediolano extruxisset ppulchre q̃z lapidibus sectis vrbẽ vbiq̃z sternere fecit Et paternũ erariũ pecunijs exhaustũ diuicijs repleuit. In celebratione tñ diuinorum officiorum supremos cãtores maximo sumptu et impensa habere nitebat. Verũ cum immoderata mulierũ libidine vteretur. post habita sue maiestatis honestate. coniuratione facta vniuerso astante populo et omnibus aulicis vulneribus (vt premissum est) confossus anno etatis sue. 33. turpiter occubuit et in maiori vrbis tẽplo eminentissimo loco iuxta pates suos sepult⁹ fuit. Relictis post se duobus filijs et filia ex bona sabaudiana vxore susceptis. Johãnes aũt maria in festo epiphanie etatis sue anno nono patrũ decreto in ducẽ sublimatus pulchritudine indolis et promptissimi igenij adolescẽs astãte pplo bireto et reliq̃s ducat⁹ orn amtis isignit⁹.

Carol⁹ burgũdionũ dux

Carolus burgundionũ dux philippi optimi ducis filius vltimus ex illustrissima regiaq̃z francorum familia natus. vir fortis. seuerus. magnanim⁹ ac terribilis sed iustus. liberalis. elemosinarius et diuinorum obsequiorum feruentissim⁹ obseruator. Is cũ vigesimũ etatis attigisset annũ. et gandauenses ciues a philippo patre quoddã priuilegiũ extorsissent nõ pauca militũ collecta manu in eos duxit vrbe potitus priuilegia in foro vrbis exuri fecit. principatu q̃z suscepto multas cũ ludouico francorum rege concertationes habuit. pace postmodum confecta a leodiensibus germanis infensus omnem vim belli in eos conuertit. et ciuitate obtenta post cedẽ et direptionẽ editam vrbẽ complanare fecit. inde vrbe desolata relicta pro eduardo sororio anglie rege e britãnia a comite douerich et heinrico portugalie rege pulso. exercitũ multũ congregauit et contra eosdem et ludouicũ regẽ bellũ suscepit et breui illũ in regnũ remisit et arma in ludouicũ regem cõuertit et multis incomodis attriuit. Per romanũ pontificẽ paulũ mox inter ipos res composite fuerunt. His gestis ad nussiam coloniensis agri oppidũ quod est in ripis rheni duxit et illud acerrime obsedit Sed cũ Fridericus cesar tercius eius auxilio venisset in regnũ discessit. Deniq̃z cũ multas prouincias ingenti cede sibi subegisset ad nansiam dictionis lotharingie ducis vrbẽ puenit vt contra sueuos (quos vsitatiori vocabulo suiceros siue suitenses appellant) maturaret. Hi tñ populariter in ducis castra aduolant. illum tanta strage afficiũt vt fusus ac profligatus tandẽ obtruncatus mortẽ obiuit. Tria itaq̃z oppida sibi dãnosa fuere. In rebus gransen. grege murthen. corpore nansen. Vnicam filiam nomine mariam hic regni heredem tantum dereliquit. que postea Maximilianum friderici cesaris filium accepit maritum.

Ferdinandus neapoli rex cũ pacẽ q̃ italia vigebat anno. 1478. labefactare studuisset. ascito sibi ihieronimo fori cornelij (quã imolã itali dicũt) comite. raphaelẽ diaconũ cardinalẽ diui georgij nepotẽ. sixti quarti pontificis ex sorore comitis iheronimi. simulq̃z franciscũ saluiatũ archiepm pisanũ cũ famulicio 500. hominũ florentiã misit. inq̃z diue liberate templo francisco saluiato eucharistiã celebrante composita hora iuuante Johanne pacio viro maxime apud suos extimationis. multisq̃z aduerse factionis iulianum medicen confoderũt. Laurẽti⁹ vero fortiter vulnerat⁹ prudentia consilioq̃z precipuo impetus hostiles cohercuit. plurimis factiosis fede trucidatis. plurimisq̃z cum archiepiscopo pisano suspendio necatis. Florentini vero cardinalem diui georgij vsq̃z dum res componerentur retinuerunt.

Locuste eodem anno p italiã vagate brixie agrũ deuastarũt. cũ in brixiano agro in maxima multitudine aduolarũt. que brixianis et mantuanis maximum intulerunt damnum. quib⁹ nisi ludouici mantuani pricipis sollicitudo obstitisset. sata queq̃z in tota lombardia corrosissent.

Maximaq̃z lues hoc ipo anno p totã italiã vagata est. adeo vt hec pestis seuissima in brixiana vrbe supra. xx. hominum milia. et venetijs supra triginta hominũ milia perierunt. Eam eñ calamitatem solis eclipsis indicauit. qui eo anno iulio mense fuit. atq̃z locustarum multitudo.

Veneti graui ethrurie bello implicati in macedonia et foro iulij magnis othomanni copijs vexati magno reip. detrimento totiusq̃z reipub. italie aperto periculo. Cũ longũ in flectendo pontifice tempus contriuissent. et annos. 27. maximis et diutinis bellis p gretiã. macedoniã et foro iulij a turchis vexati imminente periculo cũ mahumeto impatore fedus pcussere. Omnibus illi redditis que sue suorũue ditionis fuissent ac tradita. Scodra quã obsidione cinxerat spondentes. 100. mille aureos ad duos annos soluturos. quos nobiles aluminis mercatores cũ imperatore contraxerant. Hoc pactoq̃z conuenere anno. 1479. vt veneti constantinopolim magistratum mitterent. quem baillum vocant. qui venetorum lites solus dissolueret. ob quod singulis annis. 10. mille aureos illi pendebant.

Rhodīȷ̄ licet a turchis nō parua diſſidia habuerūt. poſt tñ cōſtantinopolis expugnationē grauia ſenſere bella. Cū q̄tuor ⁊ viginti annoꝝ curriculo cōplures ſibi vicinas ditiones ſubegiſſent. animo inflatus mahumet egre admodū tulit rhodiā vrbē finitimā eius imperio liberam eē. Mahumtes igr̄ impatoꝛ ingenti claſſe maximaqꝫ bellatoꝝ vi rhodum petens. Appulit itaqꝫ ea claſſis veloꝝ centū decimo kal. iunȷ̄ Anno incarnationis. 1480. militeqꝫ in terrā expoſito pmū in vertice mōtis ſancti ſtephani ⁊ circa eius motis colles caſtrametati ſunt. ⁊ ꝑ tres ferme menſes vrbē bombardis alȷ̄ſqꝫ miſſilibus indeſinenter ꝑ duces ſuos lacerauit ⁊ oppugnauit. Verū petrus dabuſon magnus rhodioꝝ militū magiſter xp̄iane religionis amantiſſimus. vir prudentiſſimus ac magnanimꝰ ſue magnanimitatis magnū experimentū dedit. diuinā eñ fauente clementia principis ⁊ ſuoꝝ v̄tuti fauente turchi fundunꝶ. ꝓpulſanꝶ. cedunꝶ. tātoqꝫ impetu terga vertunt vt ſibiȷ̄p̄is necē afferrent. fama ſatis conſtans eſt turchos viſionis miraculo exterritos. maiorē eñ partem exercitus amiſit. vbi celitus xp̄i ihesu miniſtri ꝓpugnantes viſi militibus rhodȷ̄s miraculo turchis terrori fuere maximo. Fatendū igiꝶ hanc victoriā celo dimiſſam eſſe cū tam parua militū copia hoſti potētiſſimo iā muris potito reſtitit. Exact̄ igiꝶ nouē ⁊ octagīta diebꝰ ipatoꝛ rhodioꝝ littore claſſes ſoluēs phiſcū nauigare ꝓperat. illic milites ⁊ ſuppellectilē exonerat. vbi dies vndecim moratus ad domeſticos lares cū clade ⁊ ignomīa reuertiꝶ. Petrus autem a pontifice ſixto ⁊ ceteris omnibus europe xp̄icolis pecunȷ̄s adiutus. vbi laceratam inſulam diligenti cura reſtituit ⁊ celebrioreꝫ fecit.

Apud ſuitēſes montanos q̄s itali ſuiceros appellāt haud longe a finibꝰ lucernenſiū in loco vaſti ſolitudinis homo ſenex ſolitarie vitā abſtinentiſſimā hoc tp̄e habebat. q̄ ꝑ annos. xx. ſine omī coꝛꝑali cibo vixit. quē fratrē nicolaū appellabant. vir coꝛꝑe aridus ſiccꝰ exhauſtus ſola cute neruiſqꝫ ⁊ oſſibus compactus. Et q̄qꝫ heremite diutius ieiunent. ⁊ illeſi ꝓpter ociū ⁊ vitā vmbroſam ſicut incarceratis ꝯtingit nō raro ⁊ ſb̄ terra ꝓprie. cū ꝓpter indigeſtionem plures in ip̄is aggregenꝶ ſuꝑfluitates flegmatice crude. cū ſint cōtinue in deū intuentes virtute aīali. virtꝰ debilitaꝶ naturalis vt nocumentum nō videaꝶ ꝑcipe a ieiunio. Eſtqꝫ conſuetudo in his ſicut et in alȷ̄s nō parua res. Verū hic homo quaſi celeſtē vitam in terris egit. immaculata abſqꝫ ſorde. cuius nōnulli eū hominē glorioſum dixerut ſuāqꝫ vitā ad iactanciā interp̄tati ſunt eoqꝫ mercedem accepiſſe p̄dicarunt. ẜ ſunt iniqui iudices. qui nō in melius que occulta ſunt interpretātur q̄ꝫ que patent. Cur virū calumnienꝶ qui longā vitam in artiſſima pauꝑtatē ⁊ ſolitudinē duxit. q̄ multos annos in bona conuerſatione accedentiū eos conſolando abſumpſit. in abſtinentia extrema ⁊ humilitate ꝑſeuerans. qui nihil appetiuit. qui nulli iniurius. parua fuit merces tantis laboribus humana laus. ſtultus eſt qui ꝓpter rumuſculos hoīm ſuū coꝛpus affligit. ſuūqꝫ gremiū fraudat: Is ſanctus ⁊ iuſtus homo. qui auariciā calcauit. honores ſeculi ſubegit. qui patientiā obierit. qui nullū ſuꝑbie fomitem oſtendit. ſola fiducia futuroꝝ teneri arbitraꝶ. retributioneqꝫ theſauri celeſtis expectare potius iudicaꝶ. Judicauit hoc ꝑpetua hominis leticia. quem nemo meſtum vidit ẜ vultu ſemꝑ eodem. Sciebat ſe mortali culpa liberꝝ. bonis operibus a ꝯtemplationibus intentū. Potuit cū paulo dicere. Gloria noſtra hec eſt teſtimoniū conſcientie nr̄e. et decetero repoſita eſt mihi corona iuſticie quā reddet mihi in illū diem iuſtus iudex. Per antiſtitem quoqꝫ conſtantienſem approbatus. Tandem ſenio ac viribus deficiens eius ſenilem animam mollis diſſoluit ſopoꝛ. ſepultus in eccleſia ſui paſtoris non ſine miraculis q̄eſcit. q̄ ⁊ finitimis pp̄lis nōnulla vaticinia p̄dixit.

Hidruntū apulie maritima ciuitas hoc anno. 1480. ab exercitu mahumeti turchoꝝ principis diu expugnata. Cum eius exercitus a ſarſone in apuleā tranſuectus eſt in colle qui vrbi imminet caſtrametati ſunt vallo ⁊ foſſa munitiſſimi ita hidruntū obſederunt vt nulla ſpes erat ferendi auxilȷ̄. Tandem diruptis menibus ad veſperam protracta pugna. ſuperati hidruntini. ingreſſi vrbem turchi. archiep̄s obſtupuit vt nec verbū trucidatus emittere potuit. qui in hoſtiū manus deuenerūt omnes capite plexi ſunt. Franciſcus lurgus hidruntinoꝝ dux captus ⁊ exarmatus medius ꝑſectus eſt. ſupra duodecim milia euaſerunt. tantū duo ⁊ viginti. potiti prima victoria barbari ceperunt ſtatim vicina oppida ſollicitare ad deditionem. et in primis leucen ⁊ tarentum. Infelix igitur apulia fuiſſet ſi obitus mahumeti non interueniſſet. quo mortuo alphonſus dux calabrie vrbem valida obſidione cinxit. Turchi audientes ſui principis obitum diffiſi poſſe vrbem tueri ſaluis rebus ſuis ſeſe alphonſo tradidere. Qui vrbem ingreſſus omnia retinuit ⁊ turchos quoſdam in mancipȷ̄s ſuis reſeruauit.

Anthonius rasellus iuris doctor

Anthonius rosellus natione ethruscus vir vtiqꝫ bonus ⁊ multa prudentia existimatus iuriū ciuilis ⁊ pontificij ac aliaꝝ bonaꝝ artium peritissimus postqꝫ multis annis patauij ius cū magna gloria docuisset sublatus fuit. sepultus ad sanctū anthonium padue cum hoc epigrāmate. Anthonius rosellus de rozellis iuris monarcha. Qui cū egregie doctus esset de monarchia ⁊ de potestate pape libros eruditos composuit ⁊ alia.

Marsilius ficinus florentinus. ingenij excellētissimi vir. vir iusqꝫ lingue eruditissimus ⁊ multaꝝ scientiaꝝ locupletissimus. atqꝫ inter platonicos doctores facile princeps. hac nostra tempestate septem ⁊ triginta platonis phi libros qui antea neqꝫ apud grecos facile inueniebant maxima cū diligētia latinos fecit ⁊ in lucē omnibus protulit. neqꝫ eo quidem labore vt aiunt contentus fuit. ⁊ ipsius platonis mentem partim argumentis. partimqꝫ breuibus ꝯmētarijs explicare tēptauit. De valitudīe q̄ȝ lratoꝝ ꝑscripsit ⁊ pleraqꝫ vtilia.

Mahumeth turchorū imperator

Mahumeth magnus turchoꝝ imꝑator octauus ex clarissima othomannorū familia natus Amurati principis filius. Anno. 1481. quinto nonas maij. Postea q̄ȝ in asia ⁊ grecia. 32. annis regnasset dū in orientis expeditionē contra hungaros ꝓficisceret anno etatis sue octauo ⁊ quinq̄gesimo in castris nō sine suspitione veneni morit ⁊ cōstantinopolim delatus sepelit. Is cū patri in regnū asie successisset quatuor ⁊ viginti annos habebat etatis. Qui imperio suscepto patrē in omnibus supare anixus ē. Hic illico ob ei⁹ animi magnitudinē cictis paterni regni virib⁹ ingētes copias ex asia in europā ꝑ hellespontū classe traiecit. vbi multas grecoꝝ vrbes occupauit. Castello q̄ȝ haud longe a bosphori littore ad euxinū tēdente ꝯdidit. Exin deficiente ob grecoꝝ auariciā p̄sidio constantinopolim vrbeȝ cepit. expoliauit ac de ea triumphauit. ⁊ in ea imꝑator declaratus. Confestim peloponesum omnē armis cepit ⁊ xp̄ianū populū in seruitutē abduxit. Indeqꝫ in achaiā mouēs ipaȝ et achraniā ⁊ epirū ⁊ maiorē macedonie partē atqꝫ bulgariā cū rascia ⁊ seruia. ⁊ quicq̄d ab andrinopoli. sauūqꝫ amnē ⁊ danubiū fluuiū interiacet inuasit. valachia etiam eas ob res timore ꝑterrita. bosniā postmodū ingressus cuncta vastauit. mithilenem insuꝑ nobilem genuensiū insulam cepit. Dehinc sinopem vrbē vetustissimā ⁊ trapezundam diripuit. earūqꝫ incolas vna cū eaꝝ imperatore captiuos abduxit. Euboiā insuꝑ venetoꝝ insulā inuasit. quā vna cū calcide eiusdeȝ insule vrbe expugnauit. In asia itaqꝫ minore duodecim regna obtinuit. videlicet pontū. bithiniā. capadociam. paphlagoniā. ciliciā. pamphiliā. liciā. cariā. lidiā. phrigiā ⁊ omnē ferme hellespontum seu moream. et multa alia occupauit. hic cū innumerabiles filios genuisset baisetū ⁊ zaliabū legittimos post se dereliqt pro quibus eo mortuo tumultus vrbē cōstātinopolitanā inuasit. baisetū tamen imꝑatorē constituerunt.

Baisetus primogenitus mahumeti Anno. 1481. sexto kal. iunij imꝑator ꝯstituit ⁊ vsqꝫ in p̄sens imꝑauit. Hinc zaliabus frater q̄ magnos mot⁹ in asia ꝓ regno cōcitauit. bursiā cepit ⁊ se ibi regē ꝯstituit quē baisetus bello suꝑauit ac asie paternū regnū obtinuit ⁊ in libidine ac ebrietate totū se immersit. Cum aūt anno. 1492. pannoniā ferro ac populationib⁹ deuastare cepisset multa dāna cedesqꝫ ꝑtulit. Zaliab⁹ āt frater eius natu minor. qui postea in regno francie sub priore hospitalis sancti iohannis hierosolimitani custodiebat. in summi pontificis innocentij octaui potestatem traditus vsqꝫ in presens rome sub custodia ad recuperandum residuum europe de crudelissima nunc barbaroꝝ seruitute.

Pestis ꝑmaxima ī tota ferme italia ⁊ germania Anno. 1483. ⁊. 84. fuit vbi ad plurimū deseuit. vt multa milia hominū absumpsit. Eaqꝫ lues nurmberge a solsticio estiuali vsqꝫ ad solsticiū hiemale quatuor milia hominum deleuit. Venetijs vo senatores ⁊ iohannem mocenicū ducem extinxit.

Fridericus imperator anno. 1487. conuentū magnū nurmberge ꝓ auxilio ferendo contra hostes fidei ⁊ ꝓ fide xp̄iana habuit. ⁊ in eo principes germanie ꝯgregauit. cōmunitates quoqꝫ ciuitatū imperialiū conuocauit. vbi de vnione ac pace principū varie conuentiones habite. vtqꝫ omnia bella inducias haberent concluserunt. Interea gloriosus imperator fridericus inter cetera gesta laudabilia Conradū celtis germanū virū eruditissimū in arce nurmbergensi appollinari laurea decorauit. Bellaqꝫ ea tempestate inter sigismundū archiducē austrie ⁊ venetos sedata sunt. Nec minorē dietam principum rex Maximilianus nurmberge anno salutis. 1491. peregit.

Meles rex maurus genere ⁊ religione mahumeten⁹ hac nr̄a tempestate in bethica ꝓuincia vlterioris hispanie plaga que granata nuncupat vsqꝫ ad hec tp̄a regnauit. cuius ꝓuincie ager excellentissimus ꝑhibet. eo ꝙ quecūqꝫ ad hūanū victū sunt necesaria affluentissime gignat. Cuius montes ⁊ flumina auruȝ et argentum producere dicunt. Armenta ⁊ pecudes sine numero nutrit. Hunc quidem regē Ferdinandus lusitanie ⁊ citerioris hispanie ⁊ tarraconie rex vna cū helisabetha vxore superioribus annis omnino eijcere sarracenos decreuerūt. Bellū igit malaceñ. primo ꝑegit anno. 87. vbi expugnata malaca vrbe. Tandeȝ post longē obsidionem ciuitatis granate que incepit a mense maio anni nonagesimi primi sarraceni mauri deducti ad magnā rerū inopiā desperantes de auxilio post infinitos conflictus bellicos. 25. nouembris pacta deditiōis ꝯclusa fuerūt. Postremo septimo die ianuarij anno salutis. 1492. rex ⁊ regina ac proceres et potentatus cum exercitu decem miliū equitū ⁊. l. milia peditū electorum ciuitatem intrarunt ⁊ eius possessionem libere acceptarunt. ac mesquitam maiorē in ecclesiam dedicari mandauerunt.

Tempestas ingens prius inaudita. anno salutis. 1490. die. 12. mēs iulij. in regia vrbe ɔstātinopolita na admodū deseuit. Supioꝝ em̄ triū sydeꝝ ignes. q̄ decidui ad terras fulminū nomē hn̄t. cū ɔtagiū nimij hūoris ex supiore circulo atq̧ ardoris e sbiecto p hūc modū egerāt. Turbato itaq̧ aere cū collectus humor habūdantiā stimulabat. seu graui siderꝫ ptu. Et cuꝫ ī nube luctabaꝛ flatꝰ aut vapor. primo ingētia tonitrua audita. Exin fulmīa ardētia visa. ⁊ longiore tractu fulgetra. Et quāq̧ a saturni sidere pficisci ista ɔsectati sunt. sicut crementia a martis. Qualiter cū vulsinis oppidū thuscoꝝ opulētissimū totū crematum ē fulmīe. In ea vrbe p̄clarissima hec gesta. xp̄iani id diuine puidētie attribuūt. Ubi antiq̄ colūna ymaginē ɔstatini imperatoris hēbat. fulgur ⁊ horridꝰ impetꝰ ne dū ptē eiꝰ deiecit. Uerū vt vendici narrarūt negociatores veneti ⁊ alij. octigētos domos ignis reꝝ edax ɔsūpsit. Et hoīm tria milia. vt nec lignū nec forma edificioꝝ r̄māsit. Ea forma vt circulꝰ deuastatōis īfra oñdit. iō hāc figurā ī laudabilē rei mēoriā adiūximꝰ.

Cum varia reꝝ miracla effluxis tpibꝰ. vt oñdimꝰ euenerīt. Uisa ei horrēda oñta corona trabes tellurꝫ hyatꝰ sanguineꝰ polꝰ. ardētes clipei ⁊ alia. Lac pluere e celo visū. ⁊ lanā. carnē ⁊ cruorē descēdē. visi ɔcurrētes mōtes. Et lūa solq̧ triplex. cruce sigtus lapis excidit tpibꝰ friderici scdi īpatorꝫ (vti p̄missū ē) Nouissime āno. 1492. vij. ydꝰ nouēbris. ī meridie sb friderico. iij. īpatore. ad agros eiꝰ pprios. cū crepuit p aera fulmē. igēs lapis cōcidit. cui forma delte. aciesq̧ triāgula fuit. missus ab obliq̄. hūc senserat Enßheim. Sūt gaudia q̄ꝫ sensit. Cū illic ī agros desiluit depopulatꝰ humū. in ptes distractꝰ. pōdꝰ tn̄ q̄ue adhuc hꝫ. ⁊ ad oñtationē obuatur. tanq̄ꝫ futuꝝ omen.

Bella p h̄ tpa inter regē maximilianū. ⁊ regeꝫ frācie. ob ducissam britānie. p mltas clades gesta fuerūt. Et adhuc sub dubio marte vigent.

Anno mundi. 6691   Anno xpi. 1492.

Linea summoꝝ pontificū
Alexander sextus

Alexander sextus papa. natione hyspanus: ex valentia ciuitate rhodoric⁹ boria antea vocatus. epūs portuensis. Vacante sede post obitū Innocētij octaui. oīm suffragijs hoc anno pontifex creatus. Et ad. s. ioannē lateranēsem. xxvi. die augusti. corona papali decorat⁹. Vir magni animi. magneq̃ prudentie. Is in adolescentia bononie studijs litterarū operam dedit. gymnasiūq̃ illud scolasticū non paucis annis celebrauerit. Qui adeo virtutum gloria. ⁊ disciplinaꝝ laude. ⁊ adeo singulaꝝ ac oīm reꝝ ornamento dotatus. vt Calixt⁹ tercius pontifex summus sedatis suo tempe ytalie rebus. cum nouem cardinales creasset. Et eneā senensem in cardinalem assumpsisset. Duos quoq̃ ex sororib⁹ eius nepotes. cardinales creauit. L. ioannē cognomento milanū ex sorore nepotem. ⁊ rhodoricū hūc boriam. cuius vtutis ⁊ glorie liquidissimū documentum extitit. q̄ adhuc adolescens inter reuerendissimos ⁊ excellentissimos cardinales constitutus. Vel etiam q̄ nō multo post vicecancellarij locum sortitus. Hoꝝ oīm scientia preditus ⁊ expientia refertissimus. vere designādus ⁊ euocādus fuit. Qui fluctuantē petri nauiculam gubernaret. Et si herilis ⁊ regia ipius faciei dignitas presē ferre videatur. Tamen in primis accedit nobilissima eius natio hyspaniensis. Inter ceteras vniuerse terre puincias aeris salubritate tempata. oīmq̃ reꝝ copia ⁊ bonitate precipua. viros pgenerās. q̄ ⁊ corpis agilitate. ⁊ ingenij acrimonia. ⁊ oīm virtutum gloria summi clarissimiq̃ semp extitere. Dehinc eximia eius valentia ciuitas. que ⁊ sui antiquitate ⁊ situs pulcritudine ⁊ viroꝝ copia. Et oīm mercimonioꝝ genere lōge reliquas hiberie ciuitates antecellit. Nec non ⁊ illustris boriarū familia. que eum peperit. Qui vere nationem patriamq̃ ⁊ familiā illustrauit. Et recolende ac beatissime memorie auūculi eius Calixti semp emulator. litteralis discipline. scientiarūq̃ peritia. ⁊ optima viuendi ratio. adest humanitas illa inclita cū auctoritatis ratione seruata. optimū ⁊ salubre consiliū. adest ⁊ pietatis cultus. ⁊ oīm reꝝ cognitio. que tā inclite dignitati expedire aut vsui esse possint. Felix igitur tot virtutibus exornatus. In tam altissimi magistratus culmine collocatus. a deo optimo bene meritus. Speramus igitur eum vniuerso generi xpiano profuturum. Et per rabidos itinerum amfractus. perq̃ sublimes ⁊ periculosos scopulos transmigraturum. semitam tandem affectatam feliciter occupaturꝝ. Postremo ne longiori sue laudis cōmemorationi aliquos defatigari ꝯtingat. Ceteri sequentes eius acta laude digna persoluant. Hic pontificatu suscepto maiestatem cum auctoritate augere conatus est. Et si in principio sui pontificat⁹ aduersitates sentiat. Magna tn̄ aīo ꝯcepit. Benignissim⁹ de⁹ sua gr̄a donet. vt singl'a ad vtilitatē ac cōmodū reipub. xpiane psequatur.

Genus hominū calamtosuꝫ iudei. ⁊ si supioribus tēporibus in plerisq̃ locis germanie ac alijs prouincijs. diuinissimuꝫ sacramentum. varijs temptationibus. molestijs. ac erroribus indignissime tractarunt. precipue ī Vratislauia patauia ⁊ ratispona ⁊c̄. nec impune hoc flagitiū inultum fuit. Nouissime anno salutis 1492. die. 22. mensis Octobris. in oppido Sternebarch sub dominio principuꝫ magnopolensiū auxilio petri sacerdotis. Eleazar iudeus et complices. sacramentū corporis christi. per hostiam maiorem et minorē obtinentes. has perforarūt. ⁊ cruor illico prosilijt quo lintheum precinctum ruborem accepit. Quo miraculo territi ad Petrum deferūt. Principes autem illustres balthasar ⁊ magnus fratres re comperta cum vestigia vulnerum (que remāserāt) cernerēt. iudeos cum maiestatem xpi contemserint ac religionem illuserint concremari fecerūt. Recedat ergo omne insi delitatis ambiguū. Nec dubitet quisq̃ primarias creaturas. nutu diuine potētie. presentia summe maiestatis in dominici corporis transire posse naturas. Quid eñ ei possit esse difficile. Cui facile fuit hoīem (vt premisum est) de limi natura figurare. Imaginem etiā sue diuinitatis induere. Cui promtuꝫ est eū rursum reuocare de inferis. restituere de perditione. reparare de puluere. de terra in celum leuare. ⁊ figmentuꝫ suū in regni sui consortio sublimare. Vt qui corpus nostre fragilitatis assumpserat. nos in corpus sue immortalitatis assumat. Ad quam gloriosam resurrectionem pijs nos operibus prepare dignetur. Qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum Amen.

Linea imperatorum
Maximilianus

Maximilianus austrie ac burgundie dux. filius imperatoris friderici tercij. viuente
adhuc patre anno salutis. 1486. in franckfordia cõi voto electorum rex declarat.
Nunc vsq; vna cũ patre imperauit annis. 7. Vir summa virtute decoratus. corpore agili.
rei militaris scientia insignitus. virtuteq; nemĩ cedens. immo humanitate et libe
ralitate cũctos reges antecedens. Rex certe dignissimus et bello fortunatus. at
q; in omnibus fortissimus nec vlla viciorum labe notatus. magnanimus atq; in ar
mis strennuus. Is tempore iuuentutis in burgũdiã accessit. Et mariã filiam ducis ca
roli illustrissimã feminã. in cõiugẽ desponsauit. Et ob hanc rem burgundie duca
tum sibi vendicauit. Et per aliqua tẽpora in subiectis prouincijs cum gaudio ac
iusticia regnauit. Quãuis ludouicus francorum rex. aliqua q̃ socer possidebat ade
mit. Gaudebat itaq; hec regio felicior omni. quod tanto duce celebrata fuit. Qui iu
stus optima iura dabat. Sequana quondã hedua dicta prestans burgũdiũ no
men nacta. terra armis potens. habens agri leta munera. et nobilitatem virorum
antiquã. ob ducẽ nouellũ. pariterq; comitẽ gaudebat. Brabãtia quoq; optima
Limburga. Lucenburga. geldria. Et flandria diues opũ ac populis potentibus. Co
mitẽ hũc leta videre suũ gaudebat. artosiũ item potens armis ac namurcũ. nobi
lis hannonia. holandria atq; zelandia eũ summe colebant. Mechliniaq; huma
na et salina atq; frisia. de suo nouo domino exultabant. Cuius ducẽ potentẽ aduen
tasse sentiebant. Certabãt alij alios superare colendo dicentes. Venisti tandẽ gra
tissimus. Quo autem tempore maria eius vxor vixit cũ omni pace et leticia regnũ possedit
Ex qua cũ genuisset filiũ philippũ. et margaretã filiam. Ipsa paulopost casu equi
currentis delapsa. fractis ceruicibus expirauit. Anno vero sexto et octuagesimo su
pra quadringentesimũ millesimũ. die. xx. mensis ianuarij. Cũ genitore friderico
imperatore franckfordiam vrbẽ ingressus. Exin die sedecima februarij peracto of
ficio diuino. in basilica diui Bartholomei. Electores romani imperij obseruato
ordine bulle auree. felici consensu eũ in regem eligentes. Postea eodem anno die
x. mensis aprilis in ciuitate Aquensi cũ ingenti solennitate corona caroli magni
ex archiuis Nurẽbergẽsiũ. per eos coronatus fuit. Elucebat enim in eo inaudita principandi scientia. in deli
berando grauitas. in cõficiendo celeritas. regnorũ iusticie feruor et zelus. modestia. item singularis beni
gnitas maxima ac clementia. cũ vite ac morum obseruantia. Quibus regijs virtutibus ornatus. Regia so
boles. nulla ex parte priscorum suorum laudibus inferior euasit. Verum post vxoris (vt premissum est) casu equi curren
tis defuncte. multa ne dum a proceribus certamina sustinuit. cũ nollẽt eũ super eos regnare. sed et a brugẽsibus
honesto carcere detentus. A quo cũ liber euasisset. infinita mala apud flandrẽses secuta sunt. nec dũ finis.
Victoriosissimus autem rex maximilianus q̃ christianissimus inter principes christianos cẽset. mẽte reuoluens. quo
mõ christiani ab infidelibus circũdati sunt. Et in angulũ coartati. potẽtissimi quondam dñi. et orbis possessores.
Et quantũ imperiũ amiserũt. quot nobiles vrbes. quot ditissimas prouincias perdiderũt. Inter quas etiã iudeã terrã no
bilẽ. terrã sanctã. terrã in q̃ prime nostre fidei flores apparuere. Tacemus alexãdriã. thebas. mẽphim. ac omnem
egyptũ. et antiochiã. in q̃ primũ christianũ nomẽ auditũ est. fons igitur et origo nostre salutis ad hostes defecit.
hierosolima noui et veteris testamẽti mater. et constantinopolis columẽ grecie. Id inclitus rex animaduertẽs. pro singulis
recuperãdis. nullũ laborẽ euitari debere arbitrat. Iudei enim cũ federis archã amisissent. pro recuperatione. nul
lũ belli periculũ vitauere. greci ob raptã helenã. decenale bellũ gessere. Carthaginẽses propter fines paululum
ampliãdos cruẽtissima prelia cũ cyrenẽsibus cõmisere. Romani sepe sociorum cã sumptis armis in pugnã exiere
Bellũ aduersus infideles possessores necessariũ fore decernẽs sibi persuasum arbitratur. huic tante religionis
ignominie. ac probro quã primũ consulere. Et si precedẽtes negligẽtes fuerint. honoreq; suũ purifecerint. suum
negligere et turpitudini notare nõ patiet. Ac gloriosum nomẽ detersa superiorum infamia augere peroptat. Quã
obrẽ bella germanie totis viribus sopire conabat. Conuentionẽ principũ Nurẽberge per maximã. anno salutis
primo et nonagesimo super quadringẽtesimũ millesimũ peregit. per dies plures. vt pacem ne dũ germanie. sed toti orbi
orbi ordiaret. prelatos principes et cõitates admonuit vt huic salubri expeditioni contra infideles adiumento esse
possent. Adempta a domo austrie per regẽ hũgarie genitori restituit. pacẽ hũgarie dedit. Hũcq; per biennium
pax vlis fuisset. restabãt adhuc reliquie exercitus Mathie quos nigrã legionẽ vocabãt. q tedio longe pacis af
fecti parto agmie in diuersas vtriusq; pannonie partes eruperãt. duo milia ad cõfinia morauie et austrie infesta
acie consederãt fortalicia quod ipsi gẽtiliter tabernã vocãt se muniẽtes. Ex quo excursionibus suis omnia loca cedi
bus et latrocinijs turbabant. Qui tandẽ friderici cesaris iussu obsidione cũcti expugnatoq; fortalicio mul
tis ex his cesis. alijsq; captis. q septingẽti superant. hij oppidis et baronibus quorum fines inuaserãt traditi sunt.
vt digna illis supplicia irrogarẽt. Itaq; trecentos ferme viennenses laqueo necarunt. ceteros eycingerus
sustulit. partim excoriatos partim ad rogũ assatos. partimq; coctalicijs furnis immissos. vita illis ademit. Sed
nisi infausta copulatio regis francie cum ducissa Brittanie Maximiliano in vxorem tradita interuenisset.

Huic sancto ꝓposito expeditionē dedisset. Faxitq; de⁹ gloriosius huic aduersitati finē. vt ecclīam. vt religionem. vt fidē xp̄ianā. a barbarorꝫ & infideliū incursib⁹ defendere possit. Uidemus em̄ vniuersam fere asyam a phenicibus & medis ad hellespontū vsq; turcorꝫ tyrannidi parere. Totāq; traciā occupare. & vniuersam greciā. etholos. epirotas. yllirios ad intimā vsq; dalmaciā omnia premere deterrima seruitute. Insule pene om̄es a sinu adriatico ad mare ponticū iacentes vastate & desolate sunt. Et in ꝓximos germanos & hūgaros sepe numero impetus faciūt. Sperabimus autē regi maximiliano nutu diuino. victoriā haud dubie successurā. dum cetere nationes hunc regem atq; ducem optimū sequentur. Cū diuitē ytaliam. nobilem galliā. fortem hyspaniā. bellicosam ac populosam germaniā adiumento esse sentiet. hijs arma. hijs equi. hijs pecunie abunde suppetūt. hijs vires longo maiores. quā infidelibus assunt. In deo quoq; sperandum erit. qui cause sue nequaq; deerit. Et pugnaturis diuinū auxiliū implorantibus mīme defuturum credimus. vinci & possunt. & sepe victi fuerūt per superiores principes vti premissum est. Minor est infidelium potentia q̄ feratur. Nec dubium cum ad orientales prouincias eius ingressus patebit. tanto maiorem ad eū concursum inueniet dedentiū se populorꝫ. quāto validior eius fuerit exercitus. Cum dominū gloriosum. principes occidentales secuti fuerint. Id om̄i christiane reipublice felix & fortunatū erit. Cum ipse maximū & florentissimū imperiū adipiscetur. tum omnes qui sequentur amplissimas opes cōsequentur ex hoc bello. proposita non facili solum. sed sperata certaq; victoria. quo ad mūdanam & celestem gloriā. plurimorꝫ quoq; & amplissimorꝫ regnorꝫ. & ingentes opes & clarissima imperia ꝓuentura. Demū auxiliante domino ihesu cum insigni victoria & glorioso triūpho reuertentur. Cum autem redierit inuictissimus rex Maximilianus. subactis turcis. liberata tracia & grecia. ac alia spolia nephanda. Et terram sanctam xp̄ianis restituet. Germanie principes qui multi defuncti sunt hac luce. Immortales sibi apud immortalē deū gratias peragent. O qualem ei currū apparabit ytalia & Germania. Quales gratias aget ecclesia. q̄ festa om̄is xp̄iana societas agitabit. Septentrionis & occidentis reges redeuntem magnū imperatorē xp̄iane reipublice seruatorem salutabūt. Cardinales cūctiq; ꝓsules ecclesiarum. & magistratus vrbis. longo extra menia interuallo sacra ferentes obuiam ibunt. niuei stabunt. Ad frena quirites. sternetur purpura & ostro quecūq; ab eo terra calcanda fuerit. Matrone nobiles. virginesq; rosas & lilia e tectis in eum spargent. Et variorꝫ serta florum sacro capiti annectent. Ipse curru sublimis aureos in plebem nūmos iaciet. quocūq; ī foro. quocūq; in triuio substiterit. nouos ludorꝫ facies offendet. Acclamabitq; om̄is populus victori vitā & gloriam. atq; ita triūphans non in capitoliū falsiq; Iouis edem. sed in apostolorꝫ principis beati Petri basilicam deducetur. Ibiq; maximū sacerdotem Alexandrū sextum verū xp̄i vicariū. Et regni eterni claues tenentem inueniēs. largam ab eo benedictionem accipiet. Et amplexus atq; deosculatus sanctissimus patrem. secum in penitiorem palatij partem secedet. vbi & de recenti victoria. Et de rebus germanicis & ytalicis longos inter sese sermones habebunt. Tunc Conradi celtis poete laureati musa. quasi ab inferis resurget. & poemata cōponet. M. Antonius Sabellicus historias scribet. mortalemq; regem immortalitati donabunt. Nos quoq; si quid strepere inter olores poterimus. aliquid seorsum inueniemus. quod de tanto rege ad posteros referamus. Hec habuimus. que per ociū Nurembergense adijceremus. Uos valete & boni cōsulite ex Nuremberga. x. kal'as Iunias. Anno ab incarnatione saluatoris xp̄i Millesimo quadringentesimononagesimotercio. 1493

· HA · S · D ·

Cartas aliquas sine scriptura pro sexta etate deinceps relinquere conuenit. iudicio posteriorꝫ. q̄ emēdare addere. atq; gesta principum & priuatorum succedentium perscribere possunt. Non em̄ omnia possumus omnes. Et quandoq; bonus dormitat homerus. In terra em̄ aurum queritur. & de fluuiorum alueis splendens profertur gloria. pactolusq; ditior est ceno q̄ fluento. Uarij quoq; mirabilesq; motus in orbe indies exoriuntur. Qui nouos requirunt libros. quibus ordine referantur. Pauca tamen de vltima etate vt perfectum opus relinquatur in fine operis adijciemus.

Quod erat officium suscepti libri. auspice christo. quāuis rudibus pene verbis compleuimus prout ingenij mediocritas tulit. Decursus em̄ propositi operis sex etatibus: ad metam nostri temporis prouecti sumꝰ. Estq; annus quinquagesimus tercius imperij gloriosissimi imperatoris Friderici tercij. Ac filij eius incliti regis maximiliani septimus. Moderniq; sūmi pontificis Alexandri sexti annus sui pontificatus primus. Diuino nāq; munere ꝑ tot regum ac imperatorum gesta. summorūq; pontificum ⁊ aliorum labores, pericula ⁊ summa exicia. Cymba exigua estuosum mare sulcantes eo ventum est quo ab initio proram direximus. Si aūt parte in aliqua ꝙ plus maris. ꝙ minus q̄ꝫ oportuerit exorbitatuz est a veritatis tramite sapienti emendationi relinquimus. Si vͦ quicq̄ꝫ labore isto in ꝑteritoꝝ gestoꝝ cognitionem ac figuraꝝ oblectationem deduxerimus deo gratiaꝝ largitori laudes exhiberi cupimus. Restant tādem ꝑpauca de septima ⁊ vltima etate ac fine seculi mundanaꝝ reꝝ in huius operis calce differēdū. ne priora oīa sine laudabili fine irrita ⁊ infructuosa esse videantur nisi diuinū premiū btītudinis ꝑpetue subseq̄tur

Qm̄ in primordio operis de principio mūdi explicauimus et diuine lr̄e ad scientiam veritatis nos erudiunt. mundum deniq; finem habiturum. De quo nunc in fine operis disseremus. Plato em̄ qui de mundi fabricatione disseruit id explicare non potuit. qui celeste misteriū qd̄ nō nisi a prophetis ac deo disciť ignorabat. ideo imperpetuum dixit esse fabricatum. quod longe secus est. qm̄ quicquid est solido ⁊ graui corporea vt initiū cepit aliqñ. ita et finem capiat necesse est. Nam aristotiles cū nō videret quēadmodum posset tanta reꝝ magnitudo interire ⁊ hanc ꝑscriptionem vellet effugere. semper ait fuisse mundū ac semper futurum. Cū tamen terrā ⁊ aquā et ignem disperire. consumi extinguiq; videamus. que suntvtiq; mundi partes. Intelligitur totuz esse mortale cuius membra sunt mortalia. ita fit vt natum sit quicq̄d potest interire. Sed ⁊ omne quod sub visu oculorum venit ⁊ corporale (vt ait plato) ⁊ solubile sit necesse est. Epicurus igiť (auctore democrito) veridicus in hac re fuit. qui ait ⁊ ortū aliqñ ⁊ aliqñ esse periturū. Propinquante tandem huius termino seculi humanarum reꝝ statum cōmutari necesse est ⁊ in deterius nequicia inualescente prolabi. vt iam nostra hec tempora quibus iniquitas ⁊ malitia vsq; ad summū graduz creuit. In illius tamen insanabilis mali comparatione felicia ⁊ ꝓpe aurea possint iudicari. ita em̄ iusticia rarescet. ita impietas ⁊ auaricia ⁊ cupiditas ⁊ libido crebescet. vt si qui tum forte fuerunt boni prede sint sceleratis ac diuexentur vndiq; ab iniustis. Soli autez mali opulenti sint. boni vͦo in omnibus contumelijs atq; in egestate iactentur. Confundetur omne ius ⁊ leges interibunt. Nihil tunc quisq; habebit. nisi aut quesitū manu. audatia ⁊ vi omnia possidebunt. non fides in hominibus. non pax. non humanitas. non pudor. non veritas erit. atq; ita neq; securitas. neq; regimen neq; requies a malis vlla. Omnis em̄ terra tumultuabitur. frement vndiq; bella. omnes gētes in armis erūt et seinuicem oppugnabunt. Ciuitates finitime inter se preliabuntur. Tunc pagrabit gladius orbem metēs omnia ⁊ tanq̄ꝫ messem cuncta ꝓsternens. Postremo vͦo tam detestabile atq; abbominandū tempus existet ꝙ nulli hominū sit vita iocunda. Euertentur funditus ciuitates atq; interibunt. non modo ferro atq; igni. verū etiā terremotibus assiduis ⁊ alluuie aquaꝝ ⁊ morbis frequentibus ⁊ fame crebra. Aer em̄ viciabitur ⁊ corruptus ⁊ pestilens fiet ⁊ modo importunis imbribus. modo inutili siccitate. nunc frigoribus. nunc estibus nimijs. nec terra homini dabit fructuz. nec seges quicq̄ꝫ. non arbor. non vitis feret cuz in flore spem maximam dederint. in fruge decipient. fontes quoq; cum fluminibus arescent vt ne potus quidez suppetat. et aque in sanguinem aut amaritudinem mutabuntur. Propter hec deficient ⁊ in terra q̄drupedes ⁊ in aere volucres ⁊ in mari pisces. Prodigia quoq; in celo mirabilia mentes hominū maximo terrore confundent. Qui igitur celsa tenent dominia atq; imperia eos aperire oculos ⁊ aures reserare hec sequentia ⁊ preterita tempora persuadent ne eos letifer somnus obrepat. Vigilantes aspiciant quibus quātisq; fortune tragulis pectus gerant. cū eius viribus humana non obstare consilia queant. ⁊ ex preteritis gestis q̄ꝫ in lubrico positi sint animaduertant ⁊ auaricie. luxui. furori. iactantie ambitioniq; parcentes. letis ponere modum discant. memorantes dū ampliatas leticia mentes. aut aliquo irritatas euentu aliquod enorme subintrat. Ea lege eos aggerē cōscendisse qua ceteros ruituros. si librauit in puncto penasq; offensis daturos. Vos igiť qui appropinquare diem illum cernitis quo sit ex hac vita migrandum. Deum summum veneratione colite ⁊ integro affectu diligite. Sequimini sapientiam ⁊ virtutes apprehendite. honorate dignos. amicos summa cum fide seruate. prudentum consilia sumite ⁊ benignos vos moribus exhibete. humanitate ⁊ iusticia vt innocentes ad iudiciū venire possitis.

MUndum deus (vt premissum ē in principio operis) et hoc rerꝝ nature mirabile opus. sicut ⁊ in archanis sacre scripture cōtinetur. sex dierꝝ spacio consūmauit. Deniqꝫ septimū quo ab operibus requieuit sanxit. Hic est antē dies sabathi. qui in lingua hebrea a numero nomē accepit. Unde septenarius numerꝰ legitimus ac plenus est. Nam ⁊ dies septē sunt. ⁊ septem stelle que non occidunt. Et septem sydera. q̄ vocantur errantia. quorꝝ dispares cursus ⁊ inequales motus rerꝝ ac temporꝝ varietates efficere credūtur. De scriptis itaqꝫ sex etatibus. Cum septima etas quiescentiū indicatꝛ. Ab ascensione domini aperta ianua q̄etis. initiū habuisse ferunt. vsqꝫ in presens cū sexta decurrit. ⁊ vsqꝫ in finem mūdi cum illa protendetꝛ. Cū nūc de vltimo fine mundi pagetur. de septima mentio fiet. que nec finem habebit. Cum requies animarū interminabilis sit. Sed ab octaua resurgentiū etate suscipietur. Ideo liber Geneseos septimū diem vesperam non habere edocet. De aduentu igitur antixp̄i. ⁊ morte fine rerꝝ. ac de extremo iudicio. in vltima etate mundi differere placuit. Quomō autē consūmatio futura sit. ⁊ qualis exitus humanis rebus impendeat. si quis diuinas litteras fuerit scrutatus inueniet. sed ⁊ seculariū ꝓphetarum cōgruentes cū celestibus voces. finem rerum ⁊ occasum enūciant. describentes. quasi fatigati. ⁊ de labentis mundi vltimā senectutem.

De antichristo

IMminente iam temporꝝ conclusione. Duo sane certissima. nec dum instantis iudicij indicia habemꝰ. fidem israhelitice gentis. Et regnū persecutioneqꝫ antixp̄i. quā ꝑsecutionē triū semis annorꝝ futuram fides ecclesie tenet. Sed ne hec improuisa veniēs oēs passim quos imparatos inuenerit inuoluat. Enoch ⁊ Heliam maximos ꝓphetas ⁊ doctores. ante huius exortum venturos ī mūdū aiūt. Qui israheliticā plebem ad fidei conuertant gratiam. atqꝫ ad pressuram tanti turbinis partem electorꝝ insuperabilem reddant. Qui cum ipi primo tres semis annorꝝ predicauerint. Et sicut de vno eorꝝ Helia propheta Malachias predixit. cōuerterint corda patrū in filios. id est antiquorꝝ fidem. dilectōnemqꝫ sanctorꝝ meorꝝ. Qui tūc victuri sunt mente plantauerint. Tūc excandescens illa horrenda persecutio. ipos in primis martyrij virtute coronet. Deinde ceteros fideles corripiens vel martyres xp̄i gloriosissimos vel damnatos apostatas faciet Antixp̄us aūt ex syria. vel vt alij habent ex babilone de tribu dan. malo spiritu genitus. euersor ac proditor generis humani. Qui reliquias illius prioris mali cum ipo simul deleat. Ille teterrimus erit. ⁊ mendaciorꝝ propheta. ⁊ seipm̄ constituet ⁊ vocabit. deū se coli videbit. vt dei filiū. Et dabitur ei potestas. vt faciat signa atqꝫ prodigia. Quibus visis irrheciat homines. vt adorent eum. per magicas artes a pessimis imbutus magistris. adiūgens se diabolus. totam sue virtutis potentiā. per quā magicam ceteris oībus maiora patraret. indiuiduus comes attulit. Iubebit ignē descendere de celo. ⁊ solem a suis cursibus stare ⁊ imaginē loqui. Et fient hec sub verbo eius. Quibus miraculis etiaz sapientiū plurimi allicientur ab eo Tunc eruere dei templū conabitur. ⁊ iustum populum persequetur. Et erit pressura. ⁊ contritio qualis nūqꝫ fuit a principio mūdi. Quicūqꝫ crederūt atqꝫ accesserint ei. signabūtur ab eo tanquā pecudes. Qui aūt recusauerint notam eius. aut in montes fugient. aut cōprehensi exquisitis cruciatibus necabūtur. idem iustos homines obuoluet libris ꝓphetarū. atqꝫ ita cremabit. Et dabitur ei desolare orbez terre mensibꝰ. xlij. Id erit tempus. quo iusticia proijcietur ⁊ innocentia odio erit. Quo mali bonos hostiliter preliabuntur. Non lex aut ordo aut militie disciplina seruabitur. Non canos quisqꝫ reuerebitur. nō officiū pietatis agnoscet. Non sexus aut infantie miserebitur. Confundentur omnia. ⁊ miscebūtur contra fas. contra iura nature. Ita quasi vno cōiqꝫ latrocinio terra vniuersa vastabitur. Cuz hec ita erūt tūc iusti ⁊ sectatores veritatis segregabūt se a malis. ⁊ fugient in solitudines. Cūqꝫ venerit hierosolimam antixp̄s se circūcidet. iudeis se christū fore ostendens. qui adherentes templū instaurabūt. deceptis munera copiosa donabit. quosdā auaricia subiugabit. Mittet quoqꝫ per orbem legatos Helyam ⁊ Enoch. qui per hec tēpora in paradiso vixerunt eo tempore (vt premissum est) mortis debitum exoluent. Demū iuxta visionem danielis antixp̄us ad verticē montis oliueti diuertet. Ibi peribit. vnde saluator ad celos adscendit. Percusso aūt illo perditionis filio. siue ab ipo dn̄o. siue a michaele archangelo (vt quidā docent) ⁊ eterne vltione dānato. Non continuo dies iudicij secuturus esse credendus est. Alioquin scire possent homines illius eui iudicij tempus. si post tres semis annos inchoate persecutionis antixp̄i confestim sequeretur. Post quantū vo tempus cō sūmate deuastationis venturus sit. nemini prorsus scire conceditur. Cuius quidē aduentus horam. merito sancti omnes diligunt. ⁊ citius adesse desiderant. Sed periculose satis agūt. si qui hanc prope. an longe sit putare. vel predicare presumūt. Cum diuina sententia dicat. de die vltima vel hora nemo scit neqꝫ angeli celorum. nisi pater solus. Et vt diuus Hieronimus refert. Beatus qui interfecto antixp̄o supra mille ccxc. dies id est tres semis annos dies. xlv. prestolatur. quibus est dominus atqꝫ saluator in sua maiestate venturus. Quare autem post interfectōnem antixp̄i. xlv. dierum silentium sit. diuine scientie est. Nisi forte dicamus dilatio regni sanctorum patientie probatio est.

De morte ac fine rerum

PArens hoīm omniū Adam. ita plasmatus fuerat. vt manente illo decederent tempora. nec vite termi
nū (quem a morte morsu diabolice temptationis appellamus) aliquo tempore sciret. Trangressione
autem dominici precepti. in eo factum est. vt legem illico senserit in carne repugnātem. legi mentis sue. In
sudore vultus sui vita illi agenda fuerit. Ex delitijs in erūnas exulare iussus fuerit. Timor et tremor. super
eū venerunt. peccato obsorduerit. offenso creatore. offendi posse ceperit. posthabito obedientie merito bru
torum impetum expauerit. expleto desiderio carnis corruptiones senseri. Innocentia explosa nocere. nec
minus noceri posse suo periculo didicerit. cum tempore declinauerit. Immortalitatis statu amisso corrue-
rit. per incrementa viuendi ad mortē festinauerit. Nos quoqꝫ qui ab eo originem trahimus. ad curas sol-
licitudines. temptationes. tum corporis tum animi insupabiles. Ad vltimū deniqꝫ terribiliū mortem alli-
gamur. Nature ab eo hanc conditionem sortiti. A quo ꝓpagationem generis incepimus. Quid em̄ eos
apello. Quos admodum presens vita oblectat. in hac valle miseriarum. nec aliud inuenimus ꝙ̄ nature
imbecillitatem. fortune ludibrium. voluntatis mutationem. voluptatum inquinamenta. temptationū bel
lum assiduū. Cum ingredimur in mundum ab infantia incipimus. Que etas quicquid videt ignorat. In-
de in pueritiam. in qua nihil solidum sapere possumus. prouehimur ex puericia in adolescentiaꝫ. In qua
cum etate et sanguine voluptatum incentiua coalescunt progredimur. Ex adolescentia iuuentam ascendi-
mus. In qua sicut maiora per etatem audemus. ita maioribus curis implicamur. Ex iuuenta in virilitate
confirmamur. in qua grauiora prelia nos discerpunt. ambitu. auaricia liuore. libidinib9. et varijs demum
anxietatib9 ꝯsumimur. Ex illa ī senectā descēdim9. ꝑ ꝙ̄ ꝯtinuus et ꝗntꝰ nr̄a senect9 plena malis. ex senecta in
decrepitā decidim9. in ꝗ̄ cōtinu9 horror instātꝭ mortꝭ nos pulsat et irritat. Aspiciam9 te nudū informē iter va
git9 et lacrimas nascētes. Exiguo lacte solādū tremulū atqꝫ reptātē opis īdiguū aliene ꝙ̄ muta pascunt et ve-
stiūt caduci corpis aīmi idigēti morb obsessuꝫ varijs sbiectū passiōib9 innūeris. Cōsilij inopem. alterna leti-
cia et tristicia fluctuantem. impotentem appetitus arbitrij cohibere nescium. ꝙ̄ quantumue sibi expediat.
Quis cibi potusqꝫ modus ignorantem. Cui alimenta corporis. ceteris animantib9 in aperto posita. mul-
to labore conquirenda sunt. quem somnus inflat. cibus distendit. potus precipitat. vigilie extenuant. fa-
mes contrahit. sitis arefacit. auidum timiduqꝫ fastiditatem. possessa deplorātem et presentibus simul et p̄-
teritis et futuris anxiū. superbientem inter miserias suas. Et fragilitatis sibi consciū vilissimis vermibus
imparem. vite breuis. etatis ambigue. fati ineuitabilis. ac mille generibus mortis expositum. Omitto
ꝙ ita compacti sumus vt ocio tabescamus. labore frangamur. crapula opprimimur. Inedia extenuemur.
Et quocūqꝫ a medio recedentes ad aliquod extremū vertamur. dissoluta temperie non parum ledimur. ꝑ
Per singula momenta temporꝝ cum celo vertimur. et vexamur fortune ludibrio sumus. Que summa infi-
mis. yma summis mutare gaudet. Ita per omnē vite cursum angustiarum laborum erūnarum. insidiaruꝫ
plena omnia occurrūt. Si tamen arma caritatis et scutū fidei sumpserimus si ad alterius vite ꝑparationeꝫ
actiones nostras instituerimus. quantacūqꝫ ea sint que occurrūt superabimus. Mors quoqꝫ oīm doloruꝫ
solutio est. vltra quā mala nostra non exeunt. que nos in illam tranquillitatem. in qua anteqꝫ nasceremur.
iacuimus reponit. Mors quidem bene pureqꝫ morientibus vita est. Hinc et dissolui cupiunt (qui bene vi-
xerint) et esse cum xp̄o. vt bene acte vite premiū ꝯsequantur lumen eternū. Et profecto mors vite que neqꝫ
doloribus. neqꝫ metu. neqꝫ inuidie. neqꝫ erūnis vllius subiecta est. Neqꝫ ipsi quoqꝫ morti quicqꝫ obnoxia
Et si altius aliquanto repetamus. Inuenicmus mortem nihil aliud esse. quā peccandi finē. Nam cū Adā
contra mandatum dei in flagitium lapsus esset. ne viuendo culpa reuiuisceret. et in peccato persisteret. eius
corpus e terra factum. terre deus reddidit. non vt creature quā fecerat. sed vt peccato quod creatura ipa cō
miserat finem imponeret. Deus igitur et principiū et finis. Cum is vult nascimur. Cum vult etiam mori-
mur. Et sunt hec quidem prorsus diuinitatis eius. Nihil ad nos pertinentia. Illud vo tātūmodo nostro
reliquit arbitrio. vt bene recteqꝫ viuendo bonū nancisceremur finem. Hoc itaqꝫ ꝙ vnū nostrū est. id est vt
in xp̄o domino nostro moriamur. summa ope adniti debemus. Quod qui faciunt non plane moriūtur. ꝑ
transeunt a corruptione ad incorruptionem. a mortalitate ad immortalitatem. a perturbationibus ad trā
quillitatem. Non absurde fortassis quidam existimarūt. mortē non mō malū non esse. sed bonoruꝫ omniū
maximū. Verꝫ enīuero quoniā neqꝫ euocationis diem. neqꝫ horam nobis scire datum est. Per ꝙ̄ salutare
fuerit. prepatos nos esse. cū deo sentientes: et mandatis eius obsequentes. nec diem differre tutu est. ꝑ in-
sipienter factū potius existimare. Plerosqꝫ em̄ vidimus summa corporis incolumitate. viribus integris
nihil tale metuentes. morte repente interceptos. Contra nōnullos vsqꝫ ad medicorꝝ desperationem reda-
ctos conualuisse. Cum hec igitur omnia in dei tantū potestate sint. nihil nobis reliquū videt. Nisi vt cum
deo bn̄ sentientes eius p̄ceptis vt p̄misimus tū in oīni vita. tū in vite termio maxime obediam9. Credim9
firme oīes. ꝙ deus hoīem fecit ad ymaginē sui. Quid nobis facilius pōt accidere. quā dimittere luteum
corp9 viciorꝝ sarcinā. et ad eū euolātes redire. ꝗ nos nō dedignat9 ē ad silitudinē sui facere. Quo spūs diui
no ipi9 spū replet9 diuinitatꝭ ꝑticeps. et felicitatꝭ ei9 agat euū ꝑpetuo inter āgelos et sanctorꝝ choros.

Imago mortis

MOrte nihil melius. vita nil peius iniqua
O p̄ma mors hoīm. reqes eterna laborū
Tu senile iugum domino volente relaxas
Vinctorūq graues adimis ceruice cathenas
Exiliumq leuas. ⁊ carceris hostia frangis
Eripis indignis. iusti bona ptibus equans
Atq immota manes. nulla exorabilis arte
A primo prefixa die. tu cuncta quieto
Ferre iubes animo. promisso fine laborum
Te sine supplicium. vita est carcer perennis

QUam fragilis sit vita hominū. q̄ꝫ plena malorū
Quam breuis. ⁊ misera. voluite mente ciues
Cum regna. nec comites possint depellere mortem
Nec iuuenum numerus. nec numerus senum
Ergo omnes iuuenes pueri cunctiqꝫ senesqꝫ
Conspiciant. omnis me tueatur homo
Precipue qui me quondam videre potentem
Quos mors dira suo prosequitur gladio
Quid mihi diuitie: quid opes: quid gloria mūdi
Profuerint: nūc sum conscius ipse mihi
Quid iuuat argenti atqꝫ auri tenuisse talenta
Quid tenuisse agros. amplaqꝫ regna mihi
Nam cuncta hec regio metuebat nomīa nostra
Horrebat famam imperiumqꝫ meum
Nunc lapidis seruus nunc me tenet improba tellus
Nunc bellum indicunt angues vermesqꝫ meumqꝫ
Dilacerant corpus ossaqꝫ lecta iacent
Quāuis diuitiis fuerit mihi magna potestas
Ut mea sit priscis equiparanda bonis
Non tamen hijs copijs potuit vita mea tueri
Quin mors eriperet meaqꝫ priuaret eis
Defleat hunc casum ciuis omnis. omnisqꝫ priuatus
Dent lacrimas cuncti dent gemitusqꝫ simul
Hanc inopes timeant diuites iuuenisqꝫ senesqꝫ
Matres atqꝫ viri cuncta creata tremant
Ergo omnes quicunqꝫ legent hec carmina nostra
Non dubitent iam iam talia facta sequi
Itaqꝫ te exhortor elegos qui legeris istos
Ut mors sit cordi consociata tuo

De extremo iudicio ac fine mundi

Dispositione summi dei sic ordinatū est. vt iniustū hoc seculū. decurso tēpoꝝ spacio terminum sumat. Extinctaqꝫ protinus omi malicia. ⁊ pioꝝ animis ad beatam vitā reuocatis quietum tranquillumqꝫ pacificū. aureū deniqꝫ vt poete vocant seculū. deo ipo regnante florescat. Impletis igit͛ temporibus q̄ de⁹ morti statuit. terminabit͛ ipsa mors. Et q꞉ tempalem vitam. tempalis mors sequitur. Consequens ē. vt rēsurgant anime ad vitam pennem. quia finem mors tempalis accipit. Rursus sicut vita animi sempiterna est. in qua diuinos ⁊ ineloquibiles immortalitatis sue fructus capit. Ita mors eius perpetua sit necesse ē in qua perennas penas ⁊ infinita tormenta pro peccatis pendit. Propinquante vͦo huius termino seculi. prodigia mirāda per omnia elementa mūdi fient. Quibus imminēs exitus vniuersis gentibus intelligat͛ Diuus quoqꝫ Hieronimus ex annalibus hebreoꝝ signa. xv. dierum ante diem iudicij refert. an vͦo continui sint vl͛ interpollati. non expressit. Prima die eriget se mare cubitis. 40. super altitudinē montiū. stās in loco suo quasi murus. Secūdo tantū descendet vt vix possit videri. Tercio marine belue apparētes sup̱ mare dabūt rugitus vsqꝫ ad celum. Quarto ardebit mare ⁊ aque. Quinto herbe ⁊ arbores dabūt rorem sanguineū. Sexto ruent edificia. Septimo petre adinuicem collidentur. Octauo fiet generalis terremotus. Nono equabitur terra. Decimo exibūt homines de cauernis. ⁊ ibunt velut amētes nec poterunt inuicem loqui. Undecimo surgent ossa mortuoꝝ. ⁊ stabūt super sepulcra. Duodecimo cadent stelle. Terciodecimo morientur viuentes. vt cum mortuis resurgant. Quartodecimo ardebit celum ⁊ terra. Quintodecimo fiet celum nouū. ⁊ noua terra. ⁊ resurgent omnes. Aperientur igitur inferi ⁊ resurgent mortui. de quibus iudiciū magnū ipe rex ⁊ deus faciet. Cū dies iste finē fatalē acceperit ⁊ mortales ad iudiciū immortalis dei venerint. Ueniet igitur summi dei filius vt viuos ⁊ mortuos iudicet. Apparebit autē dominus in aere supra locum vnde ascendit. Instrumenta quoqꝫ mortis veluti triūphi vexilla. crux. claui. lancea. Uidebuntur quoqꝫ eius cicatrices quinqꝫ vulneꝝ. Ac in valle iosaphat omis homo iudicabitur. Sed cū mūdi ⁊ mortaliū venerit iudiciū. quod deus ipe faciet iudicans pios simul ⁊ impios. Tūc demū impios quidem in ignem ⁊ tenebras mittet. Qui aūt pietatem tenuerūt iteꝝ viuent spiritu dei dante honorez simul ⁊ vitā. Quod non modo ꝓphete futurūz esse ex dei spiritu: verūetiam vates ⁊ philosophi vt hidaspes ex instinctu demonū cecinerūt. Nemo aūt querat queādmodum fieri possit. Nec eñ diuinoꝝ opeꝝ potest reddi ratio. Sed si a principio deus hominē nescio quo inenarrabili modo instituit. Credamus ab eo restitui veterem posse qui nouū fecit. Sed infideles clamant ⁊ dicunt. Quomodo potest caro putrefacta cū dissoluitur. aut in puluerem reuertitur. maris etiam interdū profundo sorbetur. fluctibusqꝫ dispergitur colligi rursum ⁊ reintegrari in vnū corpus. Et ex anima eadem hominis operari? Ad quos responsionem ex sermonibus Pauli faciamus dicentis. Insipiens tu quod seminas non viuificatur. nisi prius moriatur. ⁊ qđ seminas futuꝝ est. Seminas sed nudū granū tritici aut alicuius ceteroꝝ seminū. Deus aūt dat ei corpus ꝓut vult. Quod autem in seminibus que in terram iacis per annos singulos fieri vides. hoc in tua carne q̄ lege dei seminatur in terra futurum esse non credis. Cur queso tam angustus ⁊ inualidus diuine potentie estimator es. vt dispersum vniuscuiusqꝫ carnis puluerem in suam rationem colligi et reperari posse nō credas. An non censeas cum videas ꝙ etiam mortale ingeniū demersas in profundum terre metallorum venas rimatur. Et artificis oculis aurū videtur. in quo imperitus terram putat. Et cū auri esse ꝓpriam venā. ⁊ argenti aliā. Erisqꝫ longe disparē. ferri atqꝫ plūbi diuersam Intra speciem terre latere mortale deprehēdat ingeniū. diuina virtus inuenire posse ac discernere non putabitur vniuscuiusqꝫ carnis ꝓprium sensum etiam si videatur dispersus. Sed ad hec temptemus animas que intellectu deficiūt naturalibus ratōib⁹ adiuuare. Si quis semina diuersa in manu sua permisceat. et hec indiscrete seminat. vel passim spargat in terram. nonne vniuscuiusqꝫ seminis granum. quocūqꝫ loci iactum fuerit competenti tēpore sm̄ nature sue speciem germē producet. vt statum sue forme suiqꝫ corporis reparet. Ita ergo vniuscuiusqꝫ carnis substātia. q̄uis varie diuerseqꝫ dispersa sit. ratio tamē ipa que inest vnicuiqꝫ carni est immortalis. quia immortalis anime caro est. ex eo tempore quo seminantis in terram primo veri dei voluntati arrisit. collectū terre attractumqꝫ substantie sensum reddit ac reparat in illam speciem. quā mors aliquando dissoluerat. Et ita fit vnicuiqꝫ anime vt non ad confusum ⁊ extraneum corpus. sed ad suum quod habuerat reparet͛. Cōsequenter potest pro agonibus presentis vite. cum anima sua caro vel pudica coronari. vel impudica puniri. Nō autē renascent͛. sed resurgēt. Et ideo corꝑibus induētur. Et prioris vite facturūqꝫ oīm memores erūt. Et ī bonis celestib⁹ collocati ac fruētes iocūditate inūerabiliū copiaꝝ. ꝑniti deo gr̄as agēt. ꝙ malū oē deleuerit. ꝙqꝫ eos in regnū vitāqꝫ ꝑpetuā suscitarit. Hec sunt q̄ a ꝓphetis futura dicūtur. Quorū testimonia ponere non opus est. Cum tantam rerum multitudinē mensura libri non caperet. Qui hec diligenti⁹ voluerit scire. Ex ipso fonte hauriat. ⁊ plura q̄ꝫ nos in hijs libris complexi sumus admirabilia requirat. Postq̄ꝫ tandē fuit terre mortaliū confusio. Et ipe omnipotēs. cum venerit in solio iudicare omēs animas ⁊ mūdum omnē. Eodem tempore fiet publica omniū resurrectio. Eritqꝫ corpus quod resurget a mortuis incorruptibile ⁊ immortale. non solum iustorum. sed etiam peccatoꝝ. Iustorum quidem vt semꝑ possint permanere cum xp̄o. peccatoꝝ vͦo vt absqꝫ intentione sua debitas luant penas. Postremo iustus iudex ꝑpetuitatem glorie iustis donabit. Impijs vͦo prolixitatem confusionis ⁊ penas ministrabit. Quoꝝ corpora permanebūt ineternū. vt sufficere possint cruciatibus ⁊ igni sempiterno. Cuius natura diuersa ē ab hoc nostro. quo ad vite necessaria vtimur. Qui nisi alicuius materie fomite alatur extinguitur. At ille diuinus perseipsum semper viuit ⁊ viget sine vllis alimentis. ac sibi ipse eternum pabulum ministrabit. ac

sensum doloris afficiet. Quāta aūt felicitas existimanda est. iustis ac pijs subtractis hijs labibus terre. ꝓficisci ad illum equissimū iudicem parentemq̃ indulgentissimū. qui pro laboribus requiem. pro morte vitam. pro tenebris claritatem. pro terrenis ac breuibus bonis. eterna ⁊ celestia largiatur. Uniuersos igitur oportet operā dare vt se vel q̃ primū ad rectam viam dirigāt. vel susceptis operatisq̃ virtutibus. hui⁹ vite laboribus patienter exactis. consolatorem deum habere mereantur. Pater eñ noster ac dominus q̄ condidit firmauitq̃ celum. qui solem cum ceteris syderibus illuxit. Qui libratam magnitudine sua terrā vallauit montibus. mare circūdedit. amnibusq̃ distinxit. Et quicquid est in hoc opere mundi conflauit ac ꝑfecit e nihilo. perspectis erroribus hominū. ducem misit. qui nobis iusticie viam panderet. Hūc sequamur om̄es. hunc audiamus. huic deuotissime pareamus. Congrediamur cum hoste quem nouimus. fortiter vt victores. ac deuicto aduersario. triūphātes premiū virtutis quod ipse promisit a deo consequamur. Et in altissimū celum relicto stellato per illam immensam portam instar iris ingrediamur: vbi vrbs illa beatorū ciuiū atq̃ dei. mater nostra hierusalem in medijs celi campis apparebit. Hec vrbs vt v̄ba Joannis ī apocalipsi sonāt. in se dei ⁊ lumen eius simile lapidi precioso habet. Cuius murus magnus ⁊ altus. habens portas duodecim ⁊ nomina scripta. xij. tribuū filioꝝ israhel. quaternis lateribus prout sunt partes mūdi. Murus ciuitatis que quadrata est habet fundamenta. xij. Et in ipis nomina. xij. apostolorum. fundamēta muri ciuitatis om̄i lapide precioso ornata. Jnenarrabili igitur gaudio perfundimur. cum in patriam veram remigrabimus. Ex qua orīūdi immo in qua orti sumus. ex meliore multoq̃ prestantiori nostri parte. Quātope post longū erūnosum periculosum exiliū eas regiones atq̃ illa loca plena magnificentie. ⁊ aduentu nostro gratulantia videntes exultabimus. Deprecemur igitur. vt nobis ⁊ om̄ibus. qui hoc audiūt Concedat dominus. fide quā suscepimus custodita. cursu consummato. expectare iusticie repositā coronā Et inueniri inter eos. qui resurgūt in vitam eternam. Liberari v̄o a confusione ⁊ supplicio eterno. ꝑ xp̄m dominū nostrū. per quem est deo patri omnipotenti. cum sp̄ūsctō gloria ⁊ impiū in secula seculoꝝ Amen.

COmpleto in famosissima Nurembergensi vrbe Operi de hystorijs etatum mundi. ac descriptione vrbium. felix imponitur finis. Collectum breui tempore Auxilio doctoris hartmāni Schedel. qua fieri potuit diligentia. Anno xp̄i Millesimo quadringentesimo nonagesimotercio. die quarto mensis Junij.

Deo igitur optimo. sint laudes infinite.

De regno polonie et eius initio

Quoniam de Boleslao (qui tercius Sarmacie rex existit) paulo post mētio fiet. quare ⁊ de terra sarmacie. et quo pacto illa regium sceptrum meruerit breuiter absoluere proposui. Est igitur Sarmatia nimis ampla ⁊ vasta regio ⁊ inculta ⁊ in solitudie posita. ⁊ sub rigidissimo ethere iacet. Hec ex ortu mosthos et thanaim fluuiū habet. A meridie dacos ⁊ pannonas. Ab occidente bohemos. morauos schlesitas ⁊ theutones. A septentrione mare germanicum ⁊ sinū codanū. Id vero quod regni nomen tantū partis poloniam vocant. hec duo nomia sortit. Nam ea pars terre vbi Cracouiā situata est minorem Poloniam vocant. At vbi Posnania ⁊ Gnesna surgit maiorem nuncupant. A Craco aūt primo duce vsq ad etatē primi boleslai nō nisi duces illic imperitabant. Temporibus aūt primi ottonis cesaris boleslaus clarissimus dux fuerat Non is de quo in vita diui Stanislai dicemus. nā ille nepos eius fuit. qui ex monacho hui9 Boleslai filio natus fuerat. Iste igit Bolesla9 regē francie ⁊ germanas gentes victrici manu infestabat. Tandē ob Ottonis cesaris pces tali bello finē dedit ac fedus cū germanis ⁊ gallis ɔtraxit. Otto aūt cesar videns tanti principis animi magnitudinē. quā toti germanie ⁊ sarmacie notā fecerat se cū Boleslao duce in sarmaciā ɔtulit

vt ⁊ imperium ⁊ potestatē eius planius perspiceret. Quē illustris dux summis honoribus in posnā suscepit. Nā tribus ante vrbem milibus passuū aut longius sericas lanas muriceasqꝫ vestes auro argentoqꝫ decoratas ꝑ viā qua cesar iturus fuerat prosterni iussit. Et post ingressionē cesaris in vrbē posnam cuicuīqꝫ licitum fuerat illa deferre ⁊ deportare. Illic magnificis splendidissimisqꝫ ꝯuiuijs ac theatris ceterisqꝫ cerimonijs cesarem venerabatur vt nulla quā aurea illic forent suppellectilia. que post quoslibet cibos in puteos quoꝝ fundi nemo certus fuerat deici ac deperdi iubebat. Multas alias pompas ac munificencias cesari ottoni instaurabat. que satis ample vetusta sarmatica historia enarrat. Iamqꝫ videns cesar tanti principis liberalitatez ⁊ mentis sublimitatē. diuiciarūqꝫ abundantiā nō abre animo duxit tantū clarissimū ducē corona regia dignuz fore. eū itaqꝫ regali sceptro ac dyademate exornauit. ac ceteris dignitatibus sedē regiā requirentibꝰ celebrauit. Ne aūt Boleslaus iā illustris rex tanti erga cesarem beneficij ingratus videretur brachiū diui adalberti antistitis. quē pruteni nefanda morte trucidarunt ꝓ munere cesari obtulit. Iamqꝫ aucto regni imperio vsqꝫ ad annos salutis nostre M.cccc. aut pauló antea rex polonie dū absqꝫ prole discessisset. Tandē dux qui lituanis ac russie presidebat in regē electus fuit. ꝗ ydola antea coluit. Sed eo tempore quo illi regiū sceptrum deferebatꝛ ⁊ xp̄ianam religionē cum omni terra cui preerat suscepit. Itaqꝫ lituanos ac russitas ad regnū sarmacie sic adiunxit. vt non nisi absqꝫ certa ꝯditione dissolui possint. Is ergo illustrissimꝰ princeps prutenos maritimas germanie gentes seuissimo bello subiugū duxit ac imperiū amplius extēdit. Ubi insignes vrbes extant Dantiscum ⁊ thuronia. Est ⁊ clarissima arx Marieburgum. cui similis nemo mortalium vidisse fertur. multis varijs structuris. menibus. turribꝰ ac fossis munita vt nulli inimicoꝝ tutus sit ad arcē accessus. Amplius imperiū ante aliquot annos fuerat. infestante tamen tartarorum ⁊ turchoꝝ ꝑfidissima gente magnū toti sarmacie damnū illatū ē. Nam terra que post Russiam vadit quā gens podoliā vocat tota exusta ⁊ in solitudine posita ē. vt ⁊ necessitatem peregrinantibꝰ ferre non possit q̄uis fertilissima sit ita vt granuna in altitudine vnius celsi viri excrescant. ⁊ apibus ⁊ melle tota rēdolens vt nō satis illis locus sit vbi mella deferant. sub arboribus nanqꝫ aut virgultis ⁊ siluis fauos sic educunt. Hercinū aūt celebratissimū nemus quo in tota europa nihil prestantius sarmaciā totā percurrit ⁊ circa Cracouiā saltus suos extendit. ꝑ quos iturus potest vnusquisqꝫ vsqꝫ in lituaniā ⁊ scithiā. tātis brachijs regionē illam totam diuagatꝛ feraꝝ maximas educēs greges. In ea vero silue parte qua septentrionalior est bissontes fert que ferox ac immanis bellua est humanum genus maxime odiens. ad vescendum quidē maxime conueniens. Formā aūt gerit citrini coloris. Frōtem latā ⁊ cornua fert. vt nec venationi satis aptū sit nisi maximis varijsqꝫ laboribus. Metallū vero nullum q̄ plumbū sarmacia fert nō alia q̄ saturni causa. qui terrā rigido infestat frigore. Salis aūt maxima copia ē qua cetere longinque gentes vtuntꝛ. quod maximū ꝓstat toti regioni emolimētū. qua nulla regi ip̄i maior in toto regno gaza extat. Nā sub terra exciduntꝛ ingētia salis saxa. Extra terrā aūt aliud sal ex aqua decoquitur Est et sarmacia ferax ⁊ vberrima tellus omni genere fructuū ⁊ quicquid ad pascendū humanū corpus expetit. Nunc addendū est clarissimā prolē illustrissimi principis Uladislai. de quo antea diximꝰ. Is tres (vt quidam ferunt) vxores habuit. ex quibus duos susceperat filios. quoꝝ vnus natu maior Uladislaus vocabatꝛ. alter casimirus. Uladislaus aūt post mortem patris regio insignitus fuerat imperio. itaqꝫ hungarie ⁊ bohemie ⁊ polonie regnis presidebat. vbi clarissima gesta militari manu faciebat. ac imperiū ⁊ xp̄ianaz religionē ampliabat. Nam regi turchoꝝ tantū terraꝝ depopulatus fuerat vt ⁊ ante constantinopolim castrametaretur vbi dū seuissima bella erga turchos gereret ac vtraqꝫ pars crudelissimo conflictu decertaret pānones versis tergis fugā dabant ac regē cū paucis sarmacie copijs in tanta hostiū multitudine reliquerunt. Cassimirꝰ vero dux lituanis ⁊ russie preerat. Inde dum casus regius genti notus fuerat Cassimirus per sarmatas in regē declaratꝛ ꝗ filiā ducis austrie sororē ladislai ꝗ regno bohemie ⁊ hūgarie ꝓsidebat in vxorē duxit. Ex ea sex suscepit filios ⁊ q̄nqꝫ filias. Primogenitus vero Uladislaus vocatꝛ. Hic adhuc iuuenis existens in imperium regni bohemie electus fuit mira quadā animi magnitudine ac optimis consilijs pollens. Ob quod duz Mathias rex hungarie discessisset ⁊ regnū pannonie adeptus est. Huic erat ꝓximus frater. cui Cassimirus nomen paternū datū fuerat. qui summo ingenio ac prudentia claruit. tandem morbo inualescente perijt. At huic successit illustrissimus princeps Iohānes albertus iā futurum toti orbi spectaculū. Is plurima illustria gesta militari bello apud Tartaros ac ceteras gentes edidit. Post patris autem obitū regno successit. vbi fauente illi ꝓspera fortuna regnū virtute sua ⁊ optimoꝝ doctissimorūqꝫ viroꝝ consilijs gubernat. Inclitꝰ vero dux Alexander quartus natus regius est. cui fortitudine ⁊ mentis sublimitate parem tota Sarmacia vix tulit. Hunc ob eius constanciam Lituani post mortem patris in ducem susceperunt. qui ⁊ maximū toti Sarmacie decus esse existimatur. Post hunc sequitꝛ Sigismundus celebris princeps. qui paterna sequitꝛ vestigia. Is multis egregijs gestis clareret si illi aliqͦd felix fatū aspiraret. Celeberrimꝰ aūt Fridericꝰ ꝑnceps vltimū natorū locū obtinuit. qui innata animi ingenua virtute relinquens vanos principum tumultus ⁊ inquietam vitā ad sedem tranquilliorem sese contulit. vnde episcopus Cracouiensis electus ad arcpiepiscopatus Gnetznensem postea deuenit. Hij omnes quinqꝫ clarissimi principes hanc vsqꝫ in etatem magnifice ac celeberrime vitam ducunt. Inter filias vero quinqꝫ. prima nupsit Georgio duci bauarie. Secūda Friderico marchioni brandeburgensi. Tercia duci pomeranie. At due relique innupte apud matrem vitam ducunt.

Sanctus Stanislaus episcopus

De sancto Stanislao episcopo Cracouiensi patrono Sarmacie

DJuus Stanislaus vir magne apud deũ auctoritatis tocius sarmacie patronus ⁊ signifer. Natus anno salutis nostre M.viij.in rure quod Sczeppanowo vocant nobilibus ac claris parentibus.quoꝝ cura fuit im templis diuino seruicio incumbere.⁊ deũ pijs placare precibus. Js dũ in iuuentutem deuenisset patris monitu in celebre gymnasium parisius deuenit vbi optimaꝝ litteraruȝ studijs summã operã dabat.vnde multis virtutibus floruit.sacro aũt diuinoqȝ iuri precipue insistebat.non ea qua huius etatis iurisperiti questus causa solet vt maiorum dignitatũ honorẽ adipisceret.sed vt si quando locus statusue aut cõditio sua ferre posset vt tantũ miseris quantum potentibus.orphano pupilloue iusticiam administraret.⁊ vnicuiqȝ equo pondere quod suũ esset iubente id lege redderet. Tandem paternas sedes rediens Cracouiam inclitã Sarmacie vrbem deuenit. Jllic ob virtutem ⁊ scientiã suã canonicali dignitate fungitur. Mortuoqȝ antistite celestis numinis prouidentia in presulis sedem declaratus fuit. Hũc dũ semper optimo ordine statum deferret curabat sacrã religionẽ ac diuinum cultum ampliare. Empto tandem rure a quodam milite.eoqȝ mortuo amici illius villam candẽ iure hereditario a diuo presule repetere conabanť. At ille testimoniũ huius stipulationis emptionisqȝ proferre non potuit.nam hij qui huius rei satis edocti fuerant ꝓpter illoꝝ impotentiã latebant. Vir ergo sanctus orationib⁹ ac ieiunijs incubuit.confisusqȝ summi dei potentia.qua se iam diu munitũ cognouerat accedens ad tumuluȝ defuncti militis a quo rus illud emerat. ⁊ euoluto lapide et arena pia ⁊ deuota oratione deũ obtestabatur. et mortuũ illũ per quatuor annos in vitã reduxit. Eũqȝ coram tyranno Boleslao apud quẽ tale ius agebatur constituit. Astantibus illic suis aduersarijs ceterisqȝ regni optimatibus.quo se emisse villam aperte demostrauit. Jamqȝ seuus Bolesla⁹ fedo turpiqȝ luxu insistebat.ac omnẽ in suas gentes pfidiam ⁊ tyrannidem exercebat.ac illustres viros egregiosqȝ ciues nefandis dirisqȝ supplicijs excruciabat. Stanislaus vero christi vates haud longius id ferendum existimabat.itaqȝ regem intrepidus adiens vt talib⁹ ceptis desineret illum obiurgabat. At ille magis indies facinus exercebat. Tandem a presule in sententiam excõmunicationis ponit.quare tyrannus boleslaus ignarus pre furore quid ageret dimisit satellites suos vt p̃sulem quocunqȝ esset loco trucidarent. Eo tempore diuus Stanislaus in sacellũ diui Michaelis quod super rupellam in Casimiro vrbe conditũ est deuenerat gratissimũ illic deo offerens sacrificiũ.hunc in locum dũ ministri regij deuenissent.iamqȝ ter ingredi templũ conarentur.ter iterum pulsi diuina potentia in tergum cadebant. Jd postq̃ȝ ad regias aures deuentum fuisset magno fremitu rex Boleslaus in sacellum ꝓperat. vbi sanctum presulem iam sacrificia offerentem inmani verbere ac seuissimis ictibus trucidat. Tandem per ministros in frusta partitus extra vrbẽ deijciť vt volucres illud vncis rostris deuellerent.sed diuina sic agente prouidencia aquile illic aderant que preciosum corpus in vnum collegerunt summaqȝ diligentia id seruabant quousqȝ ciues ipi maximo venerandoqȝ ritu in rupellam honorifice sepelirent. Tandẽ in numerũ sanctoꝝ relatus vt premissum est in arcẽ regiã ad templũ diui wentzeslai deduct⁹ in aurea tumba multis miraculis coruscat.quem populus multo thure ac precibus indies veneratur

De Cracouia vrbe regia Sarmacie

CRacouiam vrbem regiam insigni huic operi inserendam haud absurdum esse duxi. Nam celebris germanie ciuitas ẽ teste Ptolomeo optimo lucidioriqȝ cosmographo.q̃ eã Corrodunũ appellat. Strabo aũt germaniã diffinit q̃tũ Rhenus ⁊ Albis in se clauserint. Nos ea causa sane non indigna vrbem sarmacie foro censemus. Hanc a prima eius origine repetendaȝ satis dignã esse putaui. Sed ne proliriori ambiguaue oratione narrando fabulari videar breuiter de eius situ quippiam narrare constitui. Cracouia igitur illustris vrbs sarmacie quã poloniam vocant ad rippam Jstule nõ longe ab eius fontibus sita. Hec a Cracco primo duce sarmacie condita fuisse ⁊ eam suo nomine celebrasse multi retulere. Hec altis primũ menibus cingiť.ꝓpugnaculis ⁊ celsis turribus.post paruo muro ⁊ ob vetustatem ruituro similis. Tandẽ valles ac fosse vt imminentibus hostibus facilior aditus prohibeatur. Hee quedam piscinarijs aquis replete quedam virgultis frutice ac graminibus virent. Post aggerem vero qui valli imminet amnis non late fluens Rudys dictus totam ciuitatem circumluit. Hic rotarum orbes agitat qui Cererem saxis conterunt et emoliunt. Deductus tandem per subterraneos cuniculos ⁊ cannas toti vrbi satis vndarum prebet. Porte vrbis septem. Jn ea vero plurime pulcherrime ac egregie ciuium domus. Ac plurima ingentia templa Precipuũ diue virginis Marie in medio vrbis extat cum duabus arduis celsisqȝ turribus. Sũt ⁊ illic multa monasteria.vbi multus deuotorum religiosorumue patrũ cetus fulget. Ad edem nanqȝ gloriosissime trinitatis sic vocatam est celebris ordo predicatorũ. Jn ea vero sacra ede multe sanctitatis vir beatus Jacinctus non dũ in numerũ sanctorum relatus magnis miraculis redolet.diui Dominici comes. Qui adhuc viuens tres mortuos in vitam reduxit. Ad templũ vero sancti Francisci est ordo fratrum minoꝝ non reformatus. Ac cetera multa monasteria. Est et templũ non longe a porta Jstule quod ad sanctaȝ Annam vocant. vbi beatus Cantus celebris huius vrbis gimnasij doctor multis miraculis ⁊ prodigijs fulget. q̃uis nõ dũ in cathalagum sanctorũ ascriptus sit. Hanc iuxta sacrã edem situatũ est ingens celebre gymnasiũ multis darissimis doctissimisqȝ viris pollens.vbi plurime ingenue artes recitantur. Studiũ eloquẽtie poetices philozophie ac phisices. Astronomice tamen studiũ maxime viret. Nec in tota germania(vt ex multorũ relatione satis mihi cognitum est)illo clarior reperitur. Jllic iam maxime phebus colitur.qui ⁊ eorũ cr nda elimat

ingenia ac polita reddit. Has edes diuus Uladiſlaus illuſtris ſarmacie rex dū ex prutenoꝝ litorali ſarmacie gente ſeuiſſimo conflictu victoriā duxiſſet (Cuius quidem belli plurima clariſſima monumenta hancvſqꝫ in etatem in arce regia de qua paulopoſt dicemus ſupſtant) magnis opulentijs extruxit. libertatibus ⁊ ſtipēdijs ſummis celebrauit. Nec incole vrbis ſarmatico more viuunt. quos crudos ⁊ ignauos ſarmatas priſci dixerunt. Sunt nanqꝫ illic clariſſimi ciues. virtutibus prudentia ⁊ comitate inſignes. humanitatē ⁊ hoſpitalitatem liberaliter ⁊ familiariter erga quoſcꝫ peregrinos offerentes. Uictus illis ſplendidior ꝙ̄ ceteris ſarmatis. Ex omni delicato genere cibi potus illis frequētior eſt. Aqua ordeo ⁊ humulo decocta. Is quātū neceſſitas ferre poteſt ſi ſumit̄ profecto nihil nature humane ⁊ ad corpus ipm̄ alendū conuenientius quicꝙ̄ reperiri poteſt. Sub arce vero intra ciuitatem extat ⁊ aliud inſigne collegiū. vbi achademia iuris ac legū pollet. Ad vrbis vero ſeptentrionale latus adiacet paruum oppidū nullis quidem menibus cinctū quod Clepardiuz vocant. nihil dignū ſcriptu in ea ꝙ̄ egregia ſacra ſedes diui Floriani ſtrennui chriſtiane fidei militis Quā diuus Uladiſlaus de quo ante meminibus canonicatu ceteriſcꝫ dignitatibus ac muneribus refecit. et doctoribꝰ gymnaſiū artiū regentibꝰ colēdā reddidit. Rupes aūt ac crepidines nimia altitudine erecte. ſic vt iam celū ſuſtentare videant̄. Tandē arenis congeſtaqꝫ terra obducte ingentē collem efficiunt. qui ea parte q̄ in boreā tendit vrbi imminet. ⁊ ex alio latere niuoſum carpathū albe tumentem reſpicit. quā collis partem inſignis europe fluuius Iſtula quondā germanie terminus alluit. qui ex carpathi radice paruo quidē fonte proſiliens longius magis magiſqꝫ tumet. ita vt iam vndaꝝ auctus mole que ex pannonicis montibus ſeſe in eum precipitant. trabes ⁊ ingentia robora variaſqꝫ lignoꝝ ſtructuras defert. Tandem vbi imbriū ac ceteris fluminibus magis tumuerit rates ac honerarias naues ſecū ad germanicū occeanū in ſinū codanū deducit vbi trino vaſto ore ſpumoſus ſeſe euoluens nomina deperdit. In eo aūt colle primū eſt ingēs templuz in

decus diui wenzteſlai ducis bohemie conditũ. vbi omniũ illuſtriſſimorꝫ virorꝫ monumenta ac ſepulture extant. multis opibus variiſqꝫ artibus extructe marmoreo allabaſtroqꝫ lapide exſculpta. quos maximo ritu ac pompa celebrari conſuetũ eſt. In medio aũt templi extat celebre monumentũ in quo clariſſimus chriſti miles diuus Florianus requieſcit. Sunt ⁊ in eodem colle due ſacre edes. diui michaelis ⁊ ſancti Georgii Poſt egregie nobiliũ curie ac edes ſacerdotũ. qui noctu dieqꝫ templa venerant. Poſt primũ ingens regia ſedes maximis ac variis ſtructuris condita. que totius regni capitoliũ eſt vbi tota regni gaza congeritur. Hic principibus declaratur imperium. nam regalis corona hic maximis cuſtodibus obſeruat. Extra collẽ aũt ẽ monaſterium fratrũ minorum religioſius ordinem ſeruans. Nec longe ab eo monaſterio extat cenobium ſacrarum virginũ. Huic ex oppoſito ad pontẽ ipm ẽ inſigne hoſpitale ⁊ ſacra edes ſancte Hedwigis. Ad aliam vero iſtule ripam extat clara ciuitas quam Caſimirum vocant a rege ſic vocato condita. quã Iſtula vbi ſub arce regia ſe diuiſerit totam circumluit ac pene inſulam reddit. Eſt in ea inſigne phanũ diue virginis katherine vbi ordo Auguſtinenſium floret. Tum ⁊ templum quod ad ſacroſanctũ corpus chriſti vocant. vbi canonici regulares inhabitant. Ac cetere alie ſacre edes. Extant ⁊ clariſſima monumenta vetuſti collegii iam inſolita. quos illuſtris regina hedewigis conſtruxerat. Plurima preclara preterea in his vrbibus à vetuſtiſſimis temporib⁹ geſta ſunt per illuſtriſſimos reges ac principes. Sꝫ breuitatem imitati finẽ his impoſuiſſe dignum ſtatuimus

LUbeca seu vt alij scribunt Lubecum saxonie vrbs illustris ac cesarea ciuitas nedū in germania verum
et apud externas gentes nominatissima a Uikbodo vitigo cimbroꝝ duce ad cimbricam chersoneson
quondam edificata in eo loco quem venedes qui ⁊ vandali adhuc saxonie partem tenentes Bucconiam di-
xere. Aucta ꝑ seuissimū principez qui kitto dicebatᷣ. quē ⁊ trutonē appellabant Anno xp̄i M.c.iiij. Ea por-
cio terre littoralis ē inter magnopolensiū holstadensiūqꝫ ducatus duobus fluminibus baguiso ⁊ trauo irri-
gua. Que limpida flumina vernacula lingua wagnib ⁊ trab appellantur. Is kitto ex nobili progenie marc
mannoꝝ ⁊ martinopolensiū ortū habuit potens ac grauissimus xp̄ianoꝝ ꝑsecutor. qui dn̄os de vagerū qui
de Stargardia seu de oldenburg vocabantᷣ in fernerū ⁊ peldte interfecit. Un⁹ ex his ingenuus euadens in
daniam secessit heinricus nomine Gotstalci comitis filius. Is p⁹ aliqua tempora rediens kittoni caput secu
ri abscidit inde suā ducens vxorē. Quo tp̄e heinricus quartus imperio romano prefuit. In ea ꝓuincia om-
nes basilice sacerdotibus priuate deuastate erant fidesqꝫ xp̄iana sopita. Urbs quoqꝫ lubicēsis trina vice ob
principū bella p̄cipue ducis heinrici de leone deuastata fuit ⁊ comitis alfesis de holchstein. qui p⁹ sedatā di-
scordiā vrbem duci heinrico permisit in eo loco vbi nunc sita ē. Cū eius situs prius ꝓpe swartau. postea ꝓpe
herneborg fuit vt doctus helmuldus refert. Exin ob negotiationes ex germania alta ⁊ bassa ⁊ ex varijs re-
gionibus mirūmmodū aucta ē vt nūc vltra mare balthcū seu germanicū qd̄ Stagnū vocant in norwegiam
Sueciam Liuoniam. in Russiā Lituaniā Prussiā Poloniā ⁊ Pomeraniā. in ducatū magnopolēsiū. in da-
niam Angliā Flandriā Scociā ⁊ regnū francie omnes mercaturas ꝑ stagnū ꝑ terrā in Saxoniā westualiam
et marchiā frequentant. Peritissimi astronomi scribunt hanc nobile vrbē initiū suū habuisse sub signo libre
⁊ fundatā in singulari dei gratia. Cū incole vrbis p̄ ceteris finitimis deuotiones ad modū diuinas exerceāt
Sētit tn̄ dulcē nucleū in amara testa. Deinde anno primo ⁊ tricesimo supra vndecies centenū domini inferio
ris vandalie lubecā deuastarūt qꝫ comes Alff de holchstein iterato instaurauit cū arce vbi nunc predicatores
habitant. In septentrione ac fine ciuitatis Anno M.c.lix. lubicenses memores damni illati copias in ꝓuin
ciā rugen educētes cladez ꝑ effusionē sanguis p̄ncipi ⁊ potētatui ei⁹ intulerūt. Episcopatū lubicēsiū anno sa
lutis M.c.lxi. antistes duodecimus de oldenburg seu Stargardia in vagerū Geraldus auxilio ducis hein
rici de leone primo obtinuit. qui tredecim p̄bendas ꝑ oīa necessaria in decimis villis ac possessionibus dota
uit. Creuit igitᷣ lubecū in potētissimā ciuitatē. oldenburg aūt defecit. Cū aūt frideric⁹ huius noīs prim⁹ hanc
vrbē ingenti exercitu obsedisset heinric⁹ lubicēsis ep̄s pacē a cesare impetrauit ea ꝯditione vt fauore ducis
heinrici cesari obedientiā p̄staret. Is antistes summā eccl̄iā dicauit. ⁊ monasteriū ad sanctū iohannē in vrbe
extruxit vbi nunc sacrosancte virgines inhabitāt. q̄uis monachi ordīs diui benedicti hūc locū primo posse

derũt. qui nũc apud cismer ꝓuīcie de holstein ꝓpe mare morã faciũt. His tēporibꝰ lubecũ augustal' ac libera ciuitas effecta ab imꝑatore friderico libertatibus donata vt caput oīm vrbiũ Stagnaliũ deinceps foret ⁊ in variis priuilegiis etiã apud exteros ꝑcipue in londen ciuitate anglie. In noruegia ī ducatu magni ducis moschauie. in ampla vrbe nogardia. In russia (vbi basilicã ⁊ curiã xpiano more habent). Ac ī plerisqȝ locis ac regionibꝰ magnis exemptionibꝰ decorata fuit atqȝ dotata. In flandria q̊qȝ ⁊ regno dacie ⁊ suecie immunitatibus gaudet. Idē cesar fridericus priuilegia a duce heinrico ꝑhabita eis confirmans ꝑ bullã aureã vltro donauit vt ꝯsules viginti quatuor habere possent (q̃zuis numerus iste ꝑ raro compleꝰ sit) Eosqȝ nobiles effecit vt aurũ more equitũ deauratorũ (exceptis calcaribꝰ) deferre possint. Hec inclita vrbs munda ac nitida existit in vertice ab vtraqȝ parte decliui posita vt aque ⁊ immundicies libere descēdant ⁊ ob frequentes imbres vie purgantur. Ecclesia cathedralis quã summã vocãt in meridie ac fine ciuitatis sita admodũ longa ⁊ decora existit. Ornatur hec vrbs ꝑter istã quatuor prochianis basilicis que septē turres celsas ꝑacutas ac pulcherrimas habent cupro ac plũbo tectas ac in summitate auro decoratas. Turris in ede sancti petri corona deaurata cũ armis cesaris ⁊ vrbis insignita ē. Omni quoqȝ decore edes sacre ornate extant. Inter has q̃nqȝ eccias basilica gloriosissime virginis marie eminentiã obtinet Habet quoqȝ duo monasteria vnũ ordinis ꝑdicatorꝝ. alterũ sancti francisci. ac hospitale ad sanctũ spiritum. Ciuitas vero aquis ⁊ turribus muro ac fossis admodũ munita ē. Platee due longe ⁊ ample ꝑ vrbē posite sunt vbi edes recto ordine site sunt extructe de lateribus ornatissime ac varie decorate existunt. Cetere vie has cruciatim secant. Forũ indies onustum piscibꝰ ⁊ carnibus videtur ac aliis necessariis. Dilabiturqȝ primo fluuius Baguiso a septentrione in meridiē inde in occidentē. Ante ciuitatē flumen trauus contrarie ex meridie in septentrionē fluit impetu mare petens. In eo flumine nauigia minora a mari ad lubecũ accedunt vsqȝ ad murũ cũ maiores naues (onera plaustrorꝝ. cc. l. ducētes) in littore maris ꝑstant ⁊ ob profunditatem ad duo miliaria ciuitati appropinquare nõ possunt. Nouissime anno M. cccc. xcii. episcopus Theodricus natus de hamburg cũ rome confirmationem accepisset Lubecam ingressus vigesimusquintus lubicensium eps diuina gratia nunc gloriose ꝑsidet. Cetera ornamenta vrbis ob longitudinem scripturarum ⁊ varietatem silentio pretereunda fore dignum duxi.

Nissa Sleſie inſignis vrbs. epiſcopalis ſedes ad Nissam fluuium ſita a quo denominationem accepit. varijs edificijs ornata ē. Sleſia aūt a principio vaſte ſilue hircinie (apud grecos ⁊ latinos ſcriptores celebrate) porcio. vt tota plana ita ⁊ nemoroſa fuit. ſed temporis proceſſu ſparſim villis habitari cepta. Ubi aūt fidē xpianam incole amplexi ſunt conſtitutis oppidis ad mitiorem ē cultum redacta. Quā odera fluui⁹ celebratiſſimus per medium totam perlabit. ⁊ Olſa Nissa Ola Liſſa Baruſio Cattoꝝ riuo Bobro ⁊ alijs fluminibus auctus. marchiā brandeburgenſem permeans in mare germanicū apud Stetinū vndoſus exonerat. Latitudo eius triū quidē. ſed longitudo nouem dieꝝ itinere a limitibus hungarie vſq3 in marchiam brandeburgenſem extendit. Primus eius epiſcopatus ſedes Sinogronie wartenbergeñ. diſtrictus fuit. Et inde Ritzinum territorij bregeñ. epalis kathedra ē delecta. kazimirus aūt illius nominis primus rex polonie vbi regia ſtirps maſculina defecit a monaſterio gallie cluniaceñ. vbi monachus fuit papa diſpenſante ad regnum polonie aſſumptus denarium ſancti petri viritim ſiue per capita in regno ſuo idcirco exigendum et romam mittendum inſtituit. Et ſedem epalem Uratiſlauiam transferri curauit. que nunc ē (vti pniuſimus) omniū Sleſie ciuitatum non minus ampla ⁊ opulenta q̄3 populoſa ⁊ edibus ⁊ templis ornatiſſima. Eius antiſtes nunc ē doctor Johannes rott de wending eiſteñ. dioceſis olim imperialis prothonotarius ⁊ in eū ſtatū breui multa induſtria reduxiſſe fertur vt centum annis preteritis non fuerit menſa epiſcopalis fructuoſior ⁊ ſtructuris ornatior. Prouincia ipa frumenti ferax ⁊ piſcoſa. carnibus ferinis ⁊ volucribus habundās

Preter Uratiſlauiā insignia loca ſunt. Hec vrbs Nissa epiſcopalis ſedes. Glogouia maior Legnitz Oppel Swedenitz Teſthen Olſna Franckenſtein Monſterberg Saganum Brega Monaſteria complura inſignis ſtructure Prouīcia ipa regi bohemie ſubiecta quā ab imperio ī feudū recognoſcit. multi antea duces et pncipes hereditarij ipaꝝ nō tā poſſiderūt q̄3 vaſtarūt ⁊ impacatā reddiderūt qp ꝓpter cēſuū exiguitatē ducalem ſtatum ducere nequiuerūt. rapacitati idcirco dediti. Nunc vero ē ad paucos redacta alijs ſtirpibus morte ſublatis. Qui non parum opibus ⁊ munitis oppidis florent. Cultus diuinus per Sleſiā longe plurim⁹.

Tēplaqꝫ totius orbis sacerdotalibus ⁊ aliis ornamentis ⁊ structuris honorificentissima. Status ecclesiasticus ⁊ seculariū ⁊ religiosoꝝ vtriusqꝫ sexus numerosus ⁊ disciplinatꝰ. populus facundus ⁊ humanus. ⁊ deuotioni suꝑ omnes germanie incolas deditissimus. Nobilitas ē plurima ad arma aspirās ⁊ martis amatrix. Sexus muliebris venustus quidē ⁊ affabilis sed pudicus. Plebs rustica polonici ydeomatis agrestibus laboribus desidiose incumbens potationi ē plus dedita. Inde ⁊ domus ⁊ agri eorū parū culti sed neglecti. viles casas habitant. Agricole vero alemani rus melius exercent ⁊ vrbanius domos pro suo captu construunt. Sumptus multo leuiori precio ꝙ̄ finitimis prouincijs cōparantur. Sed quod Slesie immensum aliquando detrimentū afferet ē ꝙ censuus dn̄i ⁊ possessores percepta pro loci ⁊ possessoris qualitate. nonnulla pecuniaꝝ summa annuente superioritate ⁊ confirmante venditori annuū censum in bonis suis inscribunt. quē vbi aliquot annis soluerunt postea dare recusant. Inde rustici (vt inter contrahentes pactum fuit) aut censuris irretiunt̄ ecclesiasticis aut pignora adimantur. quod grauamen ipsi rustici ferre nequeūtes domos ⁊ agros deserentes aliorsum fugiunt. que loca sepe deserta relinquuntur. Ex hoc potissimū capite Slesia maius indies nisi prouideat̄ suscipit detrimentū. Prouincia alioquin laude prosequenda. Gēti potus ceruisia. Vino ex morauia aut hungaria aduecto vtuntur. ꝙ̄ꝙ̄ nonnihil vini in Slesia apud crosnam habetur quod pro maiori parte extra prouinciā per oderā in prussiam ⁊ aliorsum deportatur. Preter pannos laneos exigui precii qui in hungariā deferunt̄ ⁊ pisces in morauiā delatos nihil extra Slesiā suis ex mercibus deportatur. Nimiꝰ etiā ⁊ virginū ⁊ mulierū ornatus auri ⁊ gemmarū ⁊ vestiū cultus prouinciā non parū extenuant.

Ne hee vrbes inclite ac prouincie (quarū noticia tardius ad nos deuenit) laude sua priuentur eas in hoc opere in fine addicere libuit. Profecto libere vrbes precipue lubicensis. si diuitias. ordinē senatus. humanitatē moresqꝫ populi. maris portū. sitū ⁊ edificia perspicere velimus. Digne igit̄ historia ac cōmemoratione. Postremo si vrbes plures q̄s adiūgere velit dat̄ eis equa potestas.

Ad deum optimū maximū de his que mirabilia gessit pro iustissimo & excelso Maximiliano rege romanorum

Auctor & princeps operose mundi
Quiqz preceptis opifer fuisti
Gentibus iudex. redditurus idem
Omnibus equus
Quam potens rerum fueras creator
Quam dator largus redimis salutē
Quam reddis iustus trutinator orbis
Quam sapiensqz
Cū velis iustus homines tueri
Mirus es cause melioris actor
Mirus iuste domitor querele
Hostis iniquis
Suetus humanis animis preesse
Mitigas seuos. placidos acerbas
Sontibus sontes agitas & hostes
Hostibus vrges
Noxijs addens ouium pauorē
Fortium iustis animos leonū
Militū multas acies retundis
Agmine paruo
Tu iubes ventis sileant. silentqz
Precipis ponto tumeat. tumetqz
Imperas lune lateat. latetqz
Sanguine tincta.
Vere canentes hyemes virenti
Turbidas celo pluuias sereno
Sepe permutas. facies & vsus
Mensis & anni.
Tanta cū regi dederis romano
Audias voces. iuuenū senūqz
Audias grates hominū. precesqz
Iusta petentum.
Inde non cesses melior patronus
Cū suis regē populis tueri
Principē serua. sobolē domūqz
Adde triumphos.

O deus serues decus hoc precamur
Cesari natū simul & nepotē
Indolis mire. videat regentes
Tempore longo.
Hisqz sic patrē foueas auumqz
Cuius exemplo pagant iuuentā
Et suis gestis fuerit senecta
Gratior illi.
Sic regant orbē dominando recte
Quo fidem nobis pius vt dedisti
Protegant semper ciciusqz vincant
Illius hostes.
Et feros turchos rabidasqz gentes
Pellere. & castris spoliaro victos
Vt queant regna & reparare quondā
Christicolarum.
Prosperos gressus animiqz motus
Austrie stirpis. faueasqz felix
Cepta quo a priscis patribus per omne
Proroget eum.
Hec mari ac terra vigeat parando
Gloriam semper. ferat & subortus
Solis & casus crucis alma signa
Nomine christi.
Inde celestium meritis triumphum
Consequi tandē mereantur omnes
Cū bone legi dederint subactū
Robore mundū.
Hec rogat noster chorus vt perennem
Gloriā eternus pater atqz natus
Spiritussanctus deus & sequatur
Trinus & vnus.

Laus deo

Veteres reꝝ scriptores parcissime de Germania locuti sunt. ac si ea natio extra orbem ia-
ceret ⁊ somniantes quodammodo res germanicas attigerūt. nanq; si legamus vetusta tē
pora inueniem⁹ germanos olim ritu vixisse barbario. vestibus vsus laceris. venationi
tm̄ ⁊ agroꝝ culture dedisse operaꝫ. feroces quidē hoīes ⁊ belli appetentes. sed argenti
prorsus inopes. quibus quippe nec vini vsus erat. Ipaq; germania intra mare ⁊ da-
nubiū. rursusq; intra rhenū ⁊ albim ꝯtinebat̄. nūc vo q̄ꝫtū transgressi sunt suos limites
nō ignorat̄. nā plus fere est qđ nacti sunt in gallia. rhecia. norico. vindelico atq; in ipsa
scithia seu sarmatia q̄ꝫ qđ intus habuerunt. Quid memorem⁹ nobilissimas vrbes splē
didissimasq;. ditissima templa. opulentissimos principes ac p̄latos. certe nō videmus ꝓuinciā esse que ꝯpu
tatis omnibus germaniā supet. q̄ꝫ si resurgeret aliquis illoꝝ theutonū qui tpe iulij cesaris vixit germaniā p-
agraret vt ariouist⁹ ꝑfecto diceret nō esse eā terrā quā olim viderat negaretq; suā esse patriā. cū vineaꝝ ⁊ ar
boꝝ fructiferaꝝ cōsitoēs vstitus hoīm. vrbanitatē ciuiū. splendoreꝫ vrbiū. tantāq; nitidā polociā apud ger
manos cōtueret̄. Verū hāc mutationē quis fecit nisi religio xp̄i. Cultus quippe xp̄iane religionis a germa
nis omnē barbariē expulit atq; ita expoliuit vt iā greci ip̄i barbari. Germani aūt recte latini appellari merē
ant̄. Siue igit̄ noua cōsideranti seu vetera mente repetenti nulla peritior. nulla ardētior (inter omnes natio
nes quas bello ydoneas iudicant) germanica videtur. Germanis eīm equi arma ⁊ pecūie sunt. ⁊ vbi tot cla
rissimi principes. tot generosi ꝓceres. tot fortissimi equites. tot potētes ciuitates. tot diuitie. tot auri. tot ar-
genti tot ferri minere. vbi tanta populi multitudo. tanta iuuentus. tantū animi. tantū roboris. Cū deinde ger
manie fines vt veteres tradunt ab oriente vicella fluuius ⁊ vngare limes fuere. ab occidente rhenus. a me-
ridie danubi⁹. a septentrione occeanus ⁊ mare baltheū quod prutenicū vocare possumus. nunc q̄ꝫtum extra
hos terminos possideant ip̄i videmus. Germani eīm angliā pulsis brittānis occuparūt. belgaꝝ beluitorūq;
fines eiectis gallis obtinuerūt. rhetiā ⁊ noricū inuaserunt ⁊ vsq; in ytaliā pedē extenderūt. Germani q̄ꝫ bul
migeros qui nūc pruteni vocant̄ ex manib⁹ infideliū detraxerūt. Soli ex alienis in germanico solo bohemi
sedent potentissimi ⁊ nobilissimi populi. sed ⁊ illi germanico impio parere se aiūt. regēq; habent principali-
orē ex regni electoribus. Magni igit̄ bellicosi ac fortissimi deoq; accepti germani sunt. quib⁹ adeo fines ex
tendisse licuit. ⁊ sup oīes mortales romane potentie datū fuit obsistere. Nā terraꝝ ille calcator oīm ⁊ orb
domitor iulius cesar q̄ꝫuis subactis gallis sepe rhenū trāsiuerit resq; maximas in germania gesserit. bellico-
sam tm̄ ⁊ asperā sueuoꝝ gentē dimisit indomitā. Augustus octauian⁹ cui ⁊ parthorū ⁊ indorū reges mune-
ra miserunt. q̄ vn⁹ oīm romanorū fortunatissim⁹ credit⁹ est. Ille inquā felicissim⁹ imperator nullubi vnq̄ꝫ nisi
apud germanos succubuit. nā lollianā ⁊ varrianā cladē in germania ꝑpessus est. Lollianā maioris infamie
q̄ꝫ detrimenti. varrianā pene exicialē tribus legionibus cū duce legatis ⁊ auxilijs oib⁹ cesis longū esset re-
censere quos intulerūt rei publice molestias germani. qui ⁊ si romanorū fortūe aliq̄n cesserunt. postea tm̄ ⁊
ip̄si de romanis. de gallis. de hispanis. de hungaris. deq; alijs diuersis gentibus sepenumero triūphaꝛunt.
Nec romani cū rerū potirent̄ res magnas sine germanis auxiliantib⁹ pegerūt. quorū tanta in bello virtus
tanta in domo fides: fuit vt cesarei corporis custos cohors ex germanis potissime legeret̄. Scimus q̄ꝫ Gotfri
dum qui fuit lotharingie dux cum solis transrhenanis theutonibus ⁊ aliquibus gallicis. paucis italis hun-
gariā ꝑcussisse. greciā penetrasse. bello spontū trāsisse. asiā ꝑmeasse. iherosolimā ex potestate infideliū vendi
casse. victis ac ꝓstratis omnibus que occurrerēt in medio gentibus. q̄ꝫuis ⁊ turci ⁊ sarraceni numerosi resi-
stere conarent̄. in eius exercitu ducenta milia pugnatorū fuisse tradūt. atq; multo maiores copias sola Ger
mania cogere potest. Nā ⁊ impante conrado cū Eugeni⁹ tercius romanus pōtifex xp̄ianos excitaret ꝓ tu-
tela terre sancte quā sarraceni euertere conabant̄. Pruteni cū ceteris vlterioribus ydola colebāt ac crebris
excursionibus nūc saxoniā aut alios vicinos xp̄i cultores infestabāt. Conradus aūt dimissis saxonib⁹ aut
ceteris vicinis qui domi cū prutenis ac reliquis barbaris decertarent ip̄e cū rhenensibus. sueuis. franconi-
bus. bauaris iherosolimā penetrauit. Postremo q̄ꝫ longa ⁊ lata sit germanica natio. q̄ꝫ religiosa. q̄ꝫ verax.
q̄ꝫ iusta q̄ꝫ promissi tenax q̄ꝫ populosa q̄ꝫ diues. q̄ꝫta illic nobilitas. q̄ꝫ fortis ⁊ experta militia. q̄ꝫtus ecclīaꝝ
ornatus. q̄nta gloria cleri. q̄nta principū magnificentia. q̄ntus splendor vrbiū. que celi facies. q̄ terre vber-
tas. cū prouinciarū dec⁹ cū principe sit cōmune magis admirari q̄ꝫ recensere valemus. Cū igit̄ hoc op⁹
historiaꝝ ex officina nurnberge prodeat que vrbs inclita in medio ferme germanie sita est ꝑpauca de germa
nia in calce libri absoluemus p̄mittendo historiā Enee pij scđi romani pontificis rerum vbiq; gestaꝝ in euro
pa sub friderico tercio romanoꝝ impatore. Is eīm etsi natione senensis sit se tm̄ germanū fatet̄ cū de se scribat
Sed cū nos iā annis supra. xxiiij. germaniā incoluerimus nō reputam⁹ extrane⁹ existimare debere. Cumq;
impatori ip̄iq; nationi longo tpe summa fide magnis laboribus seruierim⁹ ⁊ nūc ad cardinalatū recepti ea
curemus que nationis ip̄ius honori atq; vtilitati cōducant. ⁊ ita prorsus agam⁹ vt natione poti⁹ germani
q̄ꝫ itali putemur. verū cū antiquiora illa tp̄a sub obscurā ambiguitatē p̄beant scribētib⁹ ⁊ temporꝝ descriptio
haud facilis cognitu. q̄nq; detrahit legentib⁹ fidē. Multa q̄ꝫ de his inter veteres discordia. quā inde nosci
arbitramur. quia nec montiū nec fluminū nec gentiū noīa ꝑseuerant. ⁊ ꝓuinciaꝝ regnorūq; termini multam
varietatē accipiunt A Strabone qui sub tiberio cesare vixit vsq; ad ptolomeū alexandrinū qui ꝑ tp̄a antoni
pij situm orbis descripsit. haud equidē magnū tp̄s est ⁊ tm̄ tanta noīm variatio intercessit vt paucissimos po
pulos ex his noīari videam⁹ apud vnū quos noīauerit alter. Ideo Ephor⁹ quippe cymeus Socratis disci
pul⁹ a suo tpe narrandi exordiū cepit. Calistenes ac Theopomp⁹ quos eadē tulit etas prisca illa minime at-
tigerunt qui tm̄ omnes historici munere laude sempiterna celebrati sunt. qua mot⁹ re eloquentissim⁹ Eneas
omissis prioꝝ gestis in quib⁹ scriptores nōnūq; dissentiūt ad recentiores historias se cōtulit. Que igitur in
germania sub suo euo gesta sunt memoratu digna ⁊ in ceteris regionib⁹ europe in isto opere vario ⁊ egregio
dum in cardinalat⁹ ocio viueret accurrate descripsit. historiā igitur eius deinceps in primis perlustrabimus.

Sum pius Eneas fama super ether a notus

Eneas pius papa Frideric⁹ terci⁹ romanoꝝ īperatoꝛ

Parcere pꝛostratis scit nobilis ira Leonis
Tu quoqȝ fac simile quisquis regnabis in oꝛbe

Reuerendissimi patris domini Enee de picolominibus cardinalis S. Sabine de his que sub cesare Friderico tercio imꝑatore p̄ Germaniam ⁊ Europam gesta sunt cū locoꝝ descriptione ad d. Anthoniū cardinalē hilerdensem incipiunt feliciter.

Ntonio sacro sancte romane ecclesie presbitero cardinali hilerdensi appellato patri suo colendissimo Eneas eiusdem ordinis. non eiusdeȝ meriti cardinalis senensis salutem plurimam dicit. Podragantem me nuper ⁊ arthetticis doloribus (vt soleo) laborantem Librarius quidam theutonicus adijt libellū afferens in quo romanoꝝ cesarū non tam gesta q̄ nomina ⁊ pauca de moribus continebātur vsqꝫ ad wenceslaū Caroli quarti filiū. Cūqꝫ illi opusculo q̄tuor imꝑatores deesse viderent̄. Nā Beneuenustus himolensis eius operis auctor sub wenceslao decesserat. Rogauit me librarius vt adijcerem libello quod deerat. nolui turbare hominē. compleui ad etatem nostram imꝑatorum numerū breuitatem illius qui precesserat imitatus. At cum subiret mentem multa ⁊ magna inter christianos gesta esse ab eo tempore quo Fridericus imperium accepit vsqꝫ in hanc diem opusculum seorsum edere statui in quo singularia quedam eius temporis sub compendio ad posteritatis memoriam transmitterem digna memoratu. Edidi igitur breuem historiam tuoqꝫ nomini dedicaui. qui cum pari morbo mecū labores facile inter podragandū scripta mea ⁊ leges ⁊ iudicabis. Fuisset fateor opereprecium ab initio potius etatis nostre in hoc euum vsqꝫ reꝝ gestarum historiam texere quemadmodum menti mee sepe insedit. sed ea non erat vnius podagrationis ⁊ p̄sertim ieiunio quadragesimali occurrentis lucubratio. Amat edes nostras ipa podagra nec tam recedit q̄ reuerti t̄ libens fortasse ⁊ huic intētioni aliquādo subseruiet. Tu vale ⁊ si quid acerbius in quemq̄ scriptum offenderis non tam mee nature q̄ stimulis podagre vrgētis adscribere. ⁊ quicq̄d inscite inepte absurde occurrerit sumpto calamo dele. Ex vrbe Roma quarto klendas aprilis Anno dn̄i M.cccc.lviij.

Finis prohemij — Sequitur historia

Que sub Friderico tercio ei⁹ nomis imperatore apud Europeos et qui nomine christiano censentur insulares homines gesta ferunt̄ memoratu digna mihiqꝫ cognita tradere posteris q̄ breuissime libet. Cōmiscebimus aliqua interdum alti⁹ repetita. quemadmodū locorū rerūqꝫ ratio expostulare videbitur.

De hungaria et gestis in ea olim pannonia appellata

Hungaria que austrie Friderici patrie cotermia ē ⁊ in orientē vergit principiū narratiōis pstabit. Hanc prouinciā nōnulli pannoniā vocāt tāqꝫ hūgari pānonioꝝ loco successerit. verū neqꝫ hūgaria pānonie termīos implet. neqꝫ illa tā lata olī fuit qꝫ nostra etate. Hūgaria ītra danubiū enū ⁊ alpes q̄ ad italiā ⁊ adriaticū respiciūt mare. Pānonia ꝯtinebat ab occasu noricū enūqꝫ amnē. ab ortu mysos ac triballos ⁊ flumē sauū ꝯtingēs. Intra q̄s limites austrie magna porcio claudit ⁊ a theutonib⁹ īcolit. Stiria quoqꝫ ysdē terminis cōtinet. valeria quondā appellata. Hūgaria v̄o qꝫuis inferiorē pannoniam a fluuio leytha vsqꝫ sauum cōplexa ē. danubiū tn̄ transgressa ad polonos vsqꝫ protendit. ⁊ q̄ quondā arua tenuere gepide daciqꝫ possident. Impiū gētis hūgarie multo latius ē qꝫ ipa hūgaria. nā ⁊ dalmate quos sclauos. ⁊ illirici quos bosnēses ⁊ triballi seu mysij quos tū seruios tū rascianos appellāt. ⁊ gethe quos partim valachos partim transsiluanos nōiant hūgaroꝝ impiū subierūt. Et si nōnulli euo nostro turchoꝝ armis euicti defecerūt hanc prouinciam quaten⁹ citra istrū extenditur sub octauiano cesare romā primū obtinuere bachone pannonioꝝ rege subacto: ⁊ amātinis inter sauū ⁊ drauum fluuios prostratis. Daciam vero trāsdanubiū que nunc hungarie porcio est Traianus impator edomuit ⁊ in solo barbarico prouinciā fecit. Sed amissa sub Galieno p Aurelianū recupata est. Post romanos aliqn̄ huni scithica gens. aliquando gothi ex insulis balthei maris populi. Deinde longobardi ex germania profecti pānoniam occupauere. Postremo hungarorum natio ex vltimis scithaꝝ finib⁹ inūdauit q̄ vsqꝫ ī hāc diē regno potit ⁊ vltra citraqꝫ istrū late dn̄at. Extat adhuc nō lōge ab ortu thanays altera hūgaria nr̄e hui⁹ de q̄ sermo ē mater ligua ⁊ morib⁹ pene simil qꝫuis nostra ciuilior ē xp̄i cultrix. illa ritu barbarico viuēs seruit ydolis. in hūgaria: quā danubius interlabit tēpestate nostra

Sigiſmundus caroli quarti romanoꝝ impatoris filꝰ natione bohemꝰ. origine theutonicꝰ. varia fortuna annos ſupra q̄nquaginta regnauit. princeps ſingulari prudentia. magnitudine animi. benificentia ⁊ liberalitate inſignis. corpis q̄z maieſtate ac decore illuſtris. Ceterū bello prorſus infelix. quē nō turchi dūtaxat. ſed bohemi q̄z ſepe acie fuderūt. Uxor ei prima fuit maria lodouici regis filia cū qua regnū accepit. illius cauſa duos ⁊ triginta regulos in hungaria primarios q̄ aliqn̄ rebellaſſent gladio pcuſſit. ob quā rem ⁊ ipe paulo poſt (regina ſatis functa) in vincula ꝯiectꝰ eſt. mulieriqꝫ vidue cuius viꝝ interfecerat in cuſtodiam traditus donec regni pceres ſuppliciū decernerent. Sed nō defuit capto in extremis rebus puidentia. qui vt erat facundia potens mulieri longe melius eſſe oſtendit regiū ſanguinē conſeruare q̄ȝ fundere. dimiſſus ab ea barbaram Hermanni comitis cilie filiā duxit vx͞orē. nec diu poſtea cōpatis auxilijs regnū vendicauit. de proditoribus ſuppliciū ſumpſit. Mulieris vidue filios ⁊ honoribꝰ ⁊ opibꝰ inter primos regni proceres cumulauit. quoꝝ adhuc alterius viuit filius. Latiſlaus garius comes regni palatinus multa huiꝰ Sigiſmūdi egregia facinora memorie prodita ſunt. Inter que illud p̄clariſſimū ꝙ ecciam catholicā in tris partes diuiſaȝ coacto apud conſtantiā generali cōcilio ad vnitatem redegit. Italiā Galliā Hiſpaniā Angliā eius rei cā peragrans. Uitoldo lituanie duci vt ſe regem appellaret miſſa corona indulſit. prius tamen ille vita deceſſit quā ſolennia coronationis expleret. Pruſſiam quā rex polonie fratribus beate Marie theutonicoꝝ armis ademerat reſtitui iuſſit. Cū venetis duce pipone florentino grauia bella geſſit. Uenceſlaū bohemie regem germanū ſuū ꝙ regno inutilis eſſet cōiecit in vincula. Quis negligenter cuſtoditū magno reipublice malo quidam bohemi e carceribus ſurripuerint coronā imperij ab Eugenio quarto pontifice maximo rome accepit. Bohemia poſt multas calamitates vix tandem potitus eſt marchiā brandenburgenſeȝ friderico burggrafio nurmburgenſi dono dedit filiā Elizabeth ex Barbara natā Alberto duci auſtrie in matrimoniū copulauit. illicq̄ȝ demū apud znoymā morauie ciuitatē moriens regna quibus p̄fuerat vltima voluntate reliquit. oſſa eiꝰ in varadino iacent. Albertus apud albam regalē cū ꝯiuge coronatus bohemie q̄z diadema ſuſcepit. Cuius felicitatem admirati germanie principes ⁊ ipi ſuū ſanguinē extollere decreuerūt romanū ei cōmittentes imperiū. Id alberto ſuſcipere nō licebat niſi primores hungarie indulgerent. quibus haud ex vſu videbat̄ ſuum regem theutonibus imparē. atqꝫ ob eā cauſam iureiurando albertū obligauerant ne ſuo iniuſſu imperium acceptaret. vocati tamen ad regem qui tum Uienne fuit victiqꝫ p̄cibus p̄buere conſenſum. ille imperium nactus in hungariā redijt aduerſus turchos qui tunc raſciā inuaſerant arma moturus. ſed dum bude morā facit (ea eſt regū ſedes) iudex ciuitatis natione theutonicꝰ hungarū quēpiā ob delictū fluuio demerſit. id hūgari moleſtiſſime tulerunt. quibꝰ theutonicū nomen exoſum eſt. Excitat̄ eueſtigio tumultus. hungari arma capeſcunt. obuios theutones paſſim trucidant. fit fuga in arcem qua rex ſe continebat. diripiūt̄ negociatoꝝ domus. quoꝝ pars maior theutonica fuit. Euangelizabat eo tp͞e budēſibus Jacobus marchianꝰ ordinis minoꝝ profeſſor doctrina lr̄aꝝ ⁊ vite ſanctimonia clarꝰ. qui ſedaturꝰ tumultū ſimulacrū ſaluatoris crucifixi manu geſtans furenti armatoqꝫ populo obuiam factus vt cedi parcant vt rapinis abſtineant vt arma deponāt ſupplex orat. Illi verba eius minime intelligentes. neqꝫ em̄ tempus ferebat interpretem bn̄ ſibi futurū autumant qui xp͞m ſuis ceptis ducem habeant. ſublimēqꝫ iacobū ſimulqꝫ crucifixū in vlnis attollūt ac bachati p vrbem nūc iſtā nūc illā domū cōpilant. fiunt tamē aliquāto minora ſpolia. ⁊ a cedibus tpatū eſt ob preſentiam iacobi qui mō p̄cibus modo lachrimis furorē inceuſe plebis lenire conatus eſt. Sedato tumultu Georgius palocius ſtrigonienſis eccl͞ie pontifex morit̄. apud quem p̄cioſa regni ſuppellex in cuſtodia fuit. Rex ſtrigonium petit ⁊ regina cum eo. aperiuntur arche in quis theſaurus obſeruabatur coram regina. et ſelectis regni baronibus. illa clam ſubtracta corona. q̄ȝ ſacram appellant fideliqꝫ anui tradita archas claudit atqꝫ obſignat. Albertus paulopoſt ad dranam vſqꝫ fluuium pficiſcitur ibiqꝫ caſtrametatꝰ maiores copias expectat cū quibus turchos inuadere poſſit Smederomam vrbē raſcie obſidentes. priꝰ tn̄ expugnatū eſt oppidū q̄z auxilia venirent. ipe Budā reuerſus cū diſſintheria laboraret Uiennā repetere ſtatuit ſiue moriturus inter ſuos. ſiue qd̄ aerem in quo fuerat nutritus ꝯferre aliquid ad ſanitatem ſperabat. ſed in itinere magis ac magis morbo affectus relicta vxore pregnāte obſignatoqꝫ teſtamento in villa que longa dicit̄ vi. kaln. nouembris e vita deceſſit. religioſus princeps ⁊ qui liberalitate ſimul iuſticiaqꝫ p̄ſtaret. Fuit q̄z in bellis audax ⁊ manu pmptus Morauos ⁊ Bohemos armis ſubegit. Polonos late vagantes intra regnū ſuū cohercuit. Magna de ſe xp͞iane rei publice pmittere videbat̄. nec minora populi de ſua virtute conceperant. pulcherrime ſpei ſatiſfieri breuitas vite nō ſinit. repente occidit que breui ad ſummū potentia creauerat. neqꝫ em̄ biennio toto impauit. Statura eius procera fuit. neruoſuȝ ⁊ validū corpus. facies terrifica more gentis eraſa barba. ſuperius labrū intonſum. veſtem haud ſplendidā. Baltheus auro grauis cinxit. nec vnq̄ȝ lateri defuit enſis. Corpus eius in alba reconditū eſt. Cognita regis morte ꝯuenientes hungari indignū ac periculoſum exiſtimantes tātū regnū vnius femine iudicio ſubiacere reginā magnis p̄cibus hortantur Uladiſlaū polonie regē qui populū armis tuet̄ ſibi vt virū aſciſcat. Conſentit mulier ea ꝯditione adiecta ne quod filio p̄iudiciū fiat ſi maſculū pariat. Legunt̄ in poloniā p̄lati eccl͞iaꝝ ⁊ principes regni natu ⁊ auctoritate maiores. quibus iter agentibus Latiſlaus poſtumus naſcit̄. qui mox vt in lucē prodijt apud albā regalem ⁊ baptiſmū xp͞iane fidei ſignaculū ⁊ militie cīgulū ⁊ ſacrā hungarie coronā quā mater penes ſe habuit eadem die accepit. inde ſublatus in tutela friderici ceſaris. xij. ferme annis fuit. cui mater ⁊ ipm ⁊ coro-

nam cōmēdauit. Legati q̃uis phibente regina Vladislaū adiere quē magnis pollicitis oneratū in hunga
riam traxerunt & imposito diademate regē salutauere. quo cū diu Ladislai mater vario euentu armis cōten-
dit hungaris in duas partes diuisis vlricus comes cilie dū consobrine studet latislaoqz regnum defendit ca-
ptus a polonis diu in carcere macerat⁹ est. Dionisius archieps strigoniensis qui postea cardinalatus ho/
nore donatus est genere ac moribus illustris vtriqz regi diadema imposuit. alteri volens alteri coactus. vo
catus eīn ad polonū q̃uis publica fide accepta budam petiuisset nō prius libertati sue redditus ē q̃z Vladi/
slaum in alba coronauit. ipe q̄primū potuit domū reuersus polonoꝝ conatibus summo studio aduersatus
est. Julianus cardinalis sancti angeli ab Eugenio pontifice maximo in hungariam missus vir summo inge-
nio. singulari facundia. excellenti doctrina q̃uis inducias belli inter Vladislaū & Elizabeth ad certū temp⁹
composuit pacem tñ efficere non valuit. regina mortua omnes pene hungarie optimates ad polonos defe/
cere. solus Giskra bohemus rei bellice peritissimus & manu pmpt⁹ latislai partes in hungaria tutatus est.
qui sepe cū parua militū manu ingentes hungaroꝝ polonorūqz copias vicit. fudit. deleuit. hicqz iohannem
huniadem magnis exercitibus cinctū castris exuit. Hic iohannes natione valachus fuit haud altis natalib⁹
ortus sed ingenio dextro & animo sublimi & virtutis amator multa cū turchis secunda p̄lia fecit. & hostium
spolijs hungarica templa ditauit. primusqz oīm apud hungaros turchoꝝ acies & frangi & vinci posse mon/
strauit. quibus ex rebus excitatus Vladislaus & ipe p̄lium cum amurate turchoꝝ impatore cōmittere nō du
bitauit. de quo postea suo loco dicemus. Fedus inter Fridericū impatorem & vladislaum qui se regem hun-
garie appellauit Julianus cardinalis ea lege composuit vt liceret impatori hungaros cohercere si qd in au/
stria stiriaue damnū inferrent. idem permissum vladislao est in friderici subditos hungariam infestātes. Gū
tiū oppidum in hungaria ē stirie atqz austrie proximū hoc latrones occupauere & plerūqz circumiecta castel
la ex quibus in austriam profecti magnam vim pecoꝝ atqz hominū abegerunt. Motus ea re fridericus com
parato raptim exercitu in hungariā traiecit munimenta expugnauit. ex latronib⁹. lxxx. furca suspendit. Cū
cecidisset in bello Vladislaus cōuentus hungaroꝝ apud Pestam habitus. locus hic transdanubium. bude
opponit neqz muris cinct⁹ neqz magnificis domibus edificat⁹. ville speciem gerit. hic Latislaus alberti fi
lius cōmuni procerū consensu rex designat suisqz deinceps auspicijs in turchos pugnare cepit. nec tamen fe
liciora eius p̄lia q̄z poloni fuerunt. Johannes huniades regni gubernator assumptus absente rege prouin/
ciaz vt aiunt in virga ferrea gubernauit. nec dū rex affuit minor eo habitus est. hic prostratis apud albā tur/
chis quemadmodū in rebus rascie referemus breui tempore superueniens morbo extinctus est. Ferunt cum
cum egrotaret noluisse ad se dñicū corpus deferri. indignum esse aientē serui domū intrare regē. iussisse sese
q̃uis deficientibus viribus in templum vehi ibiqz de more xpiano confessum diuinam eucharistiam susce-
pisse atqz inter sacerdotum manus deo animā reddidisse. Felix spūs qui tante rei q̄nta gesta est apud albā nū
cius atqz auctor migrauit in celū. Latislaus qui ex tutela iampridem impatoris emissus & in paterna re-
gna receptus turchoꝝ metu ex hungaria in austriā se contulerat. audita turchoꝝ strage & gubernatoris mor
te quo cū cilie comes apertum gerebat odiū impellente ipo comite qui veluti sublato emulo letabundus id
nuncij audiuerat. rursus in hungariam redijt. sed dum apud albam spolia turchoꝝ & interemptoꝝ hostiū ca
dauera inspicit comes ipe cuius caput erat a rege secundum. & qui iam solus tanq̄z regis auuncul⁹ leges hū
garis prescribebat. A ladislao huniadis filio in castro regio obtruncat inde necem consecut⁹ vnde sperauit
imperium. Offensus ea re mirūīmodum regius animus dolorem tamen suppressit nec dubitauit auuncu
lum iure cesum fateri. Cadauer defuncti in ciliam missum est. rex budam se contulit vbi secutos curiam huni
adis filios in carcerem rapi iussit. percussoremqz comitis ladislaū natu maiorem capite plecti. Mathiā captiuū
duxit in austriam. & profectus in bohemiam penes cū sequi mandauit. ipe paucos dies prage morat⁹. siue
morbo pestifero vt pleriqz tradidere. seu veneno vt alij affirmant diē obijt. nobilissim⁹ sanguis paterna ori/
gine ac materna ex impatoribus ortus. Mathias qua die rex clausit oculos eadem pragam applicuit. quem
Georgius gubernator in custodiam suā recepit. Corpus latislai apud proauum Carolum quartū romanoꝝ
impatorem in arce pragensi atqz in ede sancti viti reconditum est. Defuncto latislao rege hungari ad ele-
gendum successorem ad kaln. ianuarias diem constituunt. Proceres apud budam frequenter conuenerūt in-
ter quos michael zylagi magna militū stipatus caterua p̄sto adest. xiij. milia equitū. peditum. vij. milia eum
secuta ferunt. quibus statiua in pesta fuerunt. Michael frater cōiugis huniadis & mathie auuncul⁹ fuit. cui
pter necem ladislai nepotis cū plerisqz regni baronibus acerrime simultates erant his potentia eius haud
paruū ingessit terrorem. nec iam perculsa metu contio liberam regis electionem futuram arbitrabat. Michael
vo conuentū adiens non sero circa armatos adduxisse ait. nō vt vim congregatis inferat sed vt eos deterre-
at. si qui sint qui libertatem principum ac popularium in assumendo rege pturbare conent. Illud tm̄ se veluti
vnum ex regni accolis monere vt Johannis huniadis beneficia meminerint. qui vnus omnium turchoꝝ ar
ma ab hungarico regno depulerit. clarasqz gentis victorias pepererit indigna suis meritis p̄mia reddita. ex
filijs eius alterū crudeliter occisum. alterum in bohemia captum seruare posse. Barones memoriā iohānis
extollere mathiam ex captiuitate redimere atqz in eius regni fastigio collocare. Quod pater sua virtute hūas

set neqꝫ ferendum vt ad exteros ea potestas deferaꝫ parcere se omnibus qui nepoti fuissent insidiati. regni
salutem ante oculos ponere si quem ꝓuincie vtiliorem esse arbitrenꝫ nihil obstare quo minus melior eliga
tur. fuit res aliq̄zdiu anceps cū baronum sibi quisqꝫ timeret. Postremo reconciliatio ē inter proceres facta
cuius auctorē iohannē sancti Angeli cardinalem virū doctrina ꝛ moribus excellentem. qui cū legatū age-
bat apostolicū tradidere. Mathias octo ꝛ decem natus annos nono kal'n. februarij inter. xl. milia viroꝝ
qui medio in danubio cum glacie constricto impatiētes magni secreti electionis exitus expectabant rex ac
clamatus. Nunc quisquis hec legis ꝛ futura ꝑdicito singulare prorsus humane inconstantie documentū
Ex duobus adolescentulis etate moribusqꝫ pene paribus. alter ex regio solio dū noue nupte thalamū ex
ornat deferꝫ ad tumulum. alter dum capitale iudiciū trepidus manet ex carcere vocaꝫ ad regnum. Liber-
tas eius ex gubernatore bohemie sponsalitijs atqꝫ pactionibus empta referꝫ. Mirabile quod matrem re
pentina leticia nō examinauerit cū tot cladibus afflicta filium prius regem appellatū audiuerit q̄ꝫ vincul'
exemptum in parte hungarie que transdanubium in septentrionem porrigiꝫ ꝛ nunc Sepusium vocant
olim gepide consedere insignis latro examites natione bohemus hussitaꝝ pestifera labe infect⁹ milites
predandi cupidos vndecūqꝫ ad se venientes benigne collegit eosqꝫ fratres appellauit. ꝛ vniuersam regio-
nem illā tributariam sibi reddidit ex edificatis munitionibus locis oportunis. ex quibus modo in vnam
modo in alteram partē discurrere posset. predas in fine cuiusqꝫ mensis viritim diuisit. ex quibus nō plus
accepit qui totū mensem q̄ꝫ qui diem vnam ante diuisionem in castris fuit numero fratrum ascriptus. id si-
bi ex euāgelio ꝑceptum affirmauit. quod in vinea dn̄i laborantibus ꝛ qui prima hora ꝛ qui vndecima ve
nerant equā mercedem ꝓmittit. Hec societas cū longe lateqꝫ rapinas ageret ꝛ iam q̄nqꝫ milia pugnatorū
in armis haberet indiesqꝫ cresceret non aliter dissipari potuit q̄ꝫ duce ipo Axamite ad stipendia ladislai re
gis vocato. Transiluana regio est vltra danubiū sita quā daci quondam incoluere feroces populi. ꝛ mult
romanoꝝ cladibus insignes. nostra etate tres incolunt gentes theutones. siculi ꝛ balachi. Theutones e sa
xonia originem habent viri fortes ꝛ bello exercitati a septem ciuitatibus quas inhabitant Sibenburgen
ses patrio sermone appellati. Siculi hūgaroꝝ vetustissimi credunꝫ primi omniū qui ex hungaria veteri in
hanc ꝓuinciam venerint. Eam ob causam q̄zuis agros suis colunt manibus ac rure viuentes greges pe-
coꝝ pascūt. nobiles tn̄ appellāꝫ. ꝛ occurrētes inuicē alter alterū generosum dn̄m salutāt. nec tributa pendūt.
nisi quo anno rex hungarie coronaꝫ. tūc quot sunt patresfamilias tot boues regi tradunt. quoꝝ numerum
supra. lx. miliū esse ferunt. Jussi vo in bellū exire nisi pareant capitali pena plectuꝫ. bona fisco applicanꝫ
Valachi genus italicū sunt quemadmodū paulopost referemus. paucos tn̄ apud transsiluanos inuenies
viros exercitatos hungarie lingue nescios. In hac ꝓuincia oppidum fuit quod Bistriciū vocauere regie
corone subiectum. Id ladislaus rex cū Vienne ageret iohanni huniadi dono dedit. Tulerunt id egre op-
pidani diuqꝫ restitere. coacti tn̄ impata fecerunt. Et mortuo Johanne eiusqꝫ filio ladislao bude occiso Mi-
chaelem zylagi qui ꝓ Mathia altero iohannis filio regnū petebat turpiter reiecerunt. Ille indignatus q̄ꝫ
primum ladislai regis mortem accepit eo cū exercitu redijt vi oppidū expugnauit. rebellium quorum alijs
oculos eruit alijs manus amputauit alijs necem gladio intulit. oppidū incēdio deleuit. Ingresse sunt pau
lopost transsiluanā turchoꝝ circiter tria milia ꝑdamqꝫ magnam abegerunt. pecoꝝ atqꝫ hominū quos inse
cuti sibinienses ꝛ ꝓpi theutones ad internitionē vsqꝫ deleuerunt. victores ꝑda recuperata domum rediere
Vix ciuitatem introierant. cū michael ex alia parte haud paruis ducēs copias affuit ciuitati exitiū parās
que bistricensib⁹ aduersuꝫ se opem tulisset. Sed cum Sibinienses intra munitissimā vrbē se continerēt fru
stratus desiderio suo minabundus recessit. Apud hūgaros obijt etate nostra Paulus vergerius iustino
politanus grecis ac latinis litteris apprime instructus. cuius plura extant opera ab eruditis ꝓbata. Arri-
anus qui Alexandri magni gesta greco sermone ꝯscripsit. Latinus ab eo redditus est hortatu Sigismūdi
cesaris. Scripsit de ingenuis moribus grecas ꝛ barbaras amicicias compauit aduersus Malatestaꝫ. qui
maronis statuam in foro mantuano deijci iusserat. nobilem inuectiuam edidit. Ex hūgaris qui studia hūa
nitatis secuti euo nostro claruerunt. duos nouimus iohannem epm̄ varadiensem. qui regni cancellariam
obtinuit. Et alterum iohannem eius ex sorore nepotē. qui sub Guarino veronense grecas ac latinas litte
ras didicit. nec minus versu q̄ꝫ soluta valet oratione. Horum tamen originem sclauonicam ferunt. Scien
ciam iuris plurimi ꝓfessi sunt. Inter quos Dionisius excelluit gente canysia natus. qui strigonienseꝫ sor
titus est ecclesiam. honorem quoqꝫ cardinalatus vt ante diximus emeruit. In re militari Nicolaus way-
da transsiluanus. Michael vrsatius. ꝛ qui calisium inuasit Pangratius nomen adepti sunt. Nunc clarus
habetur michael zylagi ex aliena ruina magnus. Johannes huniades cuius nomē ceteros obnubilat nō
tam hungaris q̄ꝫ valachis ex quibus natus erat gloriam auxit.

Walachia

Valachia per quā lata regio ē a transsiluanis incipiens vsqȝ in Euxinuȝ protensa pelagus plana ferme tota ꝛ aquaꝝ indigua. cuius meridiē hister fluuius excipit. Septentrionem roxani occupant. qs nr̄a etas ruthenos appellat ꝛ versus fluuiū thiram nomades scithaꝝ genus quos tartaros hodie vocitamus. hanc terrā incoluere quondā gethe. qui ꝛ dariū histaspis filiū turpi fuga repulerūt ꝛ traciā pluribus cladibus affecerūt. postremo romanis armis subacti ac deleti sunt ꝛ colonia romanoꝝ que dacos coherceret eo deducta duce quodā flacco a quo flactia nuncupata. Exinde lōgo tp̄is tractu corrupto vt fit vocabulo valachia dicta ꝛ pro flaccis valachi appellati. Sermo adhuc genti romanus est q̄uis magna ex parte mutatꝰ ꝛ homini italico vix intelligibilis. Inter valachas tempestate nr̄a due factiones fuere. altera danoꝝ. altera draculaꝝ. sed hij cū danis impares essent atqȝ ab illis multifariā opprimerent turchos in auxiliū vocauere. quoꝝ armis adiuti danos pene ad internitionē deleuerūt. Danis vo iohānes huniades hungaroꝝ imperio fretus opē ferēs nō tā illos restituit qȝ sibi ip̄i claritetē ꝛ opes acq̄siuit. Quippe q̄ danoꝝ agros ex p̄tāte turchorū ereptos ꝛ sibi ꝛ posteris perpetua possessiōe retinēdo occupauit. Valachi ꝛ īsulas histri accolūt. inter q̄s peucen insulam apud veteres fama notaui. Et in tracia qȝ sedes habent. valachorū pars turchorū imperio pars hungaris paret. nō me latet difficilimam esse prouinciarū descriptionem qn̄ ꝛ autores ip̄i quos imitari oportet non solū varij verū etiam inter se ꝯrij ac magnope dissentiētes. inueniunt ꝛ ip̄arū p̄uinciarū limites pro dn̄antiū auctate ac potētia sepe nūero ꝯmutāt. nā q̄ p̄uīcia latissima quōdā fuit etate nr̄a aut ex

tincta est aut p̃ modica. Ꝫ vo q̃ nulla vel minima extitit. nũc latissimã florẽtissimãqꝫ videm⁹ lõgobardiã ac romandiolã nõ ꝯgnouere maiora nr̃a tp̃a Insubriã emiliã ac flaminiã ꝑrsus ignorãt. macedoniã sub ematbione rege a q̃ emathia cognomiata ꝑaugusti clauserãt termini. Virt⁹ postea regũ ꝛ gẽtis industria subtractis finitimis populis lõge ac late ꝑtẽdit. Dẽt igiť veniã equũ cẽseo si q̃ mea scripta legẽtes nõ eos locoꝝ termios offenderit q̃s ipi vel mẽte sua ꝯceperũt vel apud alios inuenerũt. nõ que ab alijs accepimus. seu veterib⁹ seu nouis autorib⁹ incorrupta referim⁹. Cũuis nõ ẽ ꝓpositi nostri geographiã edere. licet aliqñ bistoria ipa quã scribimus locoꝝ aliquã significationẽ requirat sic em̃ elucidior reddiť.

Tracia

Post valachos igiť ꝛ bũgaros de q̃b⁹ sermo babit⁹ traciensiũ res geste sese offerũt. Tracia vo vt plerĩqꝫ autores tradũt ipiqꝫ ꝑstãtiores amplissima prouicia ẽ lõge lateqꝫ patẽs. cui ab oriẽte euxinũ pelagus ac propõtis occurrit. a meridie egeũ mare ꝛ strimon flum⁹. sicqꝫ macedonic⁹ ager. septẽtrionem bister claudit. occidẽtis orã tũ peonij mõtes tũ pannonia ꝛ sau⁹ excipit amnis. in q̃ sentẽtia ꝛ pliniũ veronẽsem fuisse video. ꝛ Strabonẽ ipꝫ q̃ iuga mõtis bemi traciã diuidere mediã affirmat. ideqꝫ dardanos. tribalos mysos incolere traciã ñ ambigit. Tribalos aũt eos coluisse cãpos in q̃s vel rasciani mõ vel seruij sedes habent nemo negabit q̃ scripta veteꝝ pñti reꝝ statui ꝯpauerit. Mysi vo post tribalos ad oriẽtẽ vsqꝫ exinũ protendũť inter bistrũ ꝛ bemũ mõtẽ babitacula sortiti. bos bodie bulgaros appellãt. Post q̃s maritima loca versus meridiẽ ad bellespontũ vsqꝫ romania ẽ natio greca q̃uis olĩ barbara fuerit. Et iterũ nostro tp̃e deleto grecoꝝ impio dñantib⁹ turchis in barbariã redit. Hui⁹ prouĩcie metropol' ẽ Bizãtiũ. i. cõstãtinopol' agios pl'⁹ appellata. Lacedemonij eã ꝯdidere duce pausania. q̃b⁹ appollinẽ ꝯsulẽtib⁹ vbi nã sedes q̃rerent mãdasse oraculũ memorie ꝓditũ ẽ vt ꝯtra cecos babitationẽ locarẽt. Cecos aũt megarẽses appellauit calcedonis cõditores. q̃ qm̃ prius in traciam nauigassent, situmqꝫ vbi postea Bizantium edificatum ẽ conspe

xiſſēt. amiſſa tā locuplete ripa tenuiorē e regiōe in aſia delegiſſent. hec Strabo. Cōſtantinū vō impatorem cognoīe magnū cū ſtatuiſſet imperij ſedē ex vrbe roma in orientē transferre q̄ facilꝰ parthoꝝ excurſiōes cōpeſceret tradūt ecclaſtici autores in troadē ꝓfectū ibi regie vrbis fundamēta ieciſſe vbi quōdā agamenō ceteriq̄ꝫ grecoꝝ pꝛīcipes aduerſus pꝛiamū regē fixere tētoꝛia. ſed admonitū in ſomnis a xp̄o ſaluatore locū aliū deſignāte ceptū opꝰ cuiꝰ diu māſere veſtigia infectū reliquiſſe atꝫ in traciā nauigante Bizātiū petiuiſſe eūq̄ꝫ ſibi locū diuinitꝰ oſtēſum dixiſſe. mox vrbē ampliaſſe, noua menia erexiſſe. ſublimes excitaſſe turres. magnificentiſſimis tū pꝛiuatis tū publicis opibꝰ exoꝛnaſſe. tm̄q̄ꝫ illi decoꝛis adieciſſe vt altera roma n̄ immerito dici poſſet. Scriptoꝛes vetuſti q̄ floretē vrbē viderūt videre deoꝝ potiꝰ in terris habitaculū q̄ꝫ impatoꝛū putauere. Nomē vrbi nouā romā īpatoꝛ īdidit. Sꝫ vicit obſtinatio vulgi vt a ꝯditore potiꝰ ꝯſtātinopolis vocaret̄. In hac vrbe multa ſub impatoꝛibꝰ epoꝝ ꝯcilia celebꝛata. multe ſuppꝛ̄ſſe in xp̄iana religiōe ſurgentes hereſes. multe etiā hereſes inuēte. inter q̄s ea diutiꝰ māſit q̄ de ꝓceſſione ſcti ſp̄us. q̄ꝫuis in pluribꝰ agitata ac reiecta ꝯcilijs ad noſtrā etatē vſq̄ꝫ ꝑueniēs. deniq̄ꝫ ſub Eugenio quarto pon. maxio in floꝛētina ſynodo. queādmodū ſuo loco dicet̄. nō ſolū a latinis ſꝫ ab ipis ⁊ grecis dānata exploſaq̄ꝫ ē. Veꝝ q̄ꝫq̄ꝫ Joſeph patriarcha ⁊ Johes impatoꝛ gentis eiuſce cū latina eccl̄ia cōcoꝛdibꝰ animis fidei ſymbolū decātauerit Conſtātinopolitana tn̄ eccl̄ia credere qꝺ romana ſentiret nephas duxit. Obierat in floꝛentia patriarcha q̄ vnioni ꝯſenſerat nec impatoꝛ domū reuerſus diu ſupuixerat. Cōſtātinꝰ q̄ ei ſucceſſit ſiue deceptꝰ ſiue ſponte ſua inſaniēs haud q̄q̄ꝫ vnioni ꝯſentiēs videbat̄. ⁊ iā Gregoriū patriarchā pꝛioꝛi ſuffectū qꝺ ad veritatem fidei ambularet domo pepulerat eccl̄iaſtica bona inuadēs. miſerat eo nicolaꝰ pōtifex romanꝰ yſidoꝛū ep̄m ſabinenſem vniuerſalis eccl̄ie cardinalē virū induſtriū ⁊ q̄ rutenoꝝ eccl̄iam iādudū rexerat ꝑcontatū q̄ nā rōe grecanica natio lagatoꝝ ſuoꝝ cōuenta reiceret cū latinis floꝛētie habita. iā ille impatoꝛē eiuſq̄ꝫ ſenatū in rectā viā pellexerat cū turchoꝝ bellū duce ⁊ auctoꝛe moamethe veluti repentina tempeſtas in conſtantinopolitanos emerſit. de q̄ paulopoſt ſuo loco dicet̄. Video cōplures etatis nr̄e nō auctoꝛes aut poetas dūtaxat verū ⁊ hiſtoꝛicos eo erroꝛe teneri vt theucroꝝ noīe turchi appellēt̄. credo eos idcirco motos. qm̄ turchi troyā poſſidēt quā teucri coluere. ſꝫ illoꝝ oꝛigo ex creta atꝫ italia fuit. Turchoꝝ gēs ſcithica ⁊ barbara eſt de cuius oꝛigīe atꝫ ꝓgreſſu q̄ꝫuis ꝓpoſitū egredi videar dicere haud alienū exiſtimo. qm̄ ſub euo nr̄o in tātū hoc genꝰ hoīm auctū ē vt aſiā greciāq̄ꝫ tenēs latinū xp̄ianūq̄ꝫ nomē late ꝑterreat. ea narratio res q̄ꝫ traiacēſes apiet de q̄bus inſtitutꝰ eſt ſermo.

De turchis

Turchi vt ethicus philozophus tradit vltra pirachcos montes ⁊ tharachonitas insulas ꝯtra Babilo
nis vbera sedes patrias habuere. gens truculenta ignominiosa ⁊ in cunctis stupris ac lupanaribus
fornicaria. Comedit que ceteri abhominant̄ iumentoꝝ lupoꝝ ⁊ vulturꝝ carnes. nec abortiuis hoīm absti-
nuit. diē festū nullū colūt nisi mēse augusto saturnalia. romanoꝝ impiū audiuit magis ꝙ̄ sensit. q̄uis octa
uiano augusto in auro littoneo cēsum dedit. ⁊ id quidē sponte. nā cū vicinas vndiqꝫ regiōes annua illi tri
buta reddere aīaduertisset nouū dierū ac tpm deū exortū esse arbitrata munera ei quotānis trāsmisit. Hec
gens teste otbone historico et imꝑatoris friderici patruo regnante apud francos pipino a caspijs portis
egressa cū auarib⁹ ꝗs hūgaros nr̄a vocat etas feroci pugna m̄ltis vtrobiqꝫ desideratis ꝯflixit. Exinde pōtū
capadociāqꝫ transgressa ad reliquas inde finitimas gentes sensim dilapsa more latronū clandestinis qui-
busdam excussionibus vires sibi vēdicans occupatis quibusdā mōtib⁹ ⁊ claustris oportunis vnde ꝑ occa
siōes facile irruptiones fieri possent vsqꝫ adeo emersit ac sublata ē animis vt palā iā ⁊ pari marte aduersuꝫ
finitimos de agri possessione certare ⁊ deniqꝫ procedente tpe nō solū pontū ⁊ capadociā verū galaciā. bi-
thiniā. pamphiliā. pysidiā. vtrāqꝫ frigiā. cylices. cares ⁊ eā asiā que minor vocat̄ ad oras vsqꝫ ionye ⁊ lit
tora greci maris occupauerit. nō vnū quēdā principē sed alios alij duces ⁊ varia auspicia quasi ꝑfactiōes
secuti. Ex hac gente quēadmodū nicola⁹ saguntin⁹ vir grece ac latine historie peritissimus ad nos scripsit
vigesimū ab hinc ⁊ centesimū circiter annū. Otoman⁹ exigui tñ cēsus ⁊ obscuri inter priuatos nomis ex
collecticio milite nō parua manu per seditionē ꝯflata crassari passim ac non solū reliqas xp̄ianas vexare.
verū ⁊ hoīes sue gētis armis infestis petere ⁊ sibi subdere cepit. cui⁹ conatib⁹ orta inter turchoꝝ p̄ncipes
seditio facilem cursum p̄buit. nā illi dū sese inuicē laniant ascitis vndiqꝫ oīb⁹ q̄ ꝓ ingenio prede rapinarū
ꝙ percupiti essent auctoritatē breui ⁊ nomē adept⁹ est oppida nō pauca partim vi parti deditione in ptātē
accepit. Ottomāno filius successit Orcanes q̄ rē incboatā a p̄re comode prosecut⁹ ad modū ꝓpagauit. euꝫ
amurates fili⁹ subsecut⁹ ē q̄ duob⁹ de grecoꝝ imperio disceptātib⁹ ab altero q̄ supari timeretur in auxiliū ac-
cersitus turchoꝝ p̄m⁹ trāsiuit in greciā vbi cōsulto bellū protrahēs. postq̄ ambos eneruatis cōsumptis
ꝙ virib⁹ fractos ⁊ defessos aīaduertit versis vt aiūt propriis arma in eos sine vllo discrimie per occasioneꝫ
couertit. ⁊ occupato callipoli oppido peroportune incheroneso ad hellespōti fretū cito cetera greca oppi-
da aperte petere bello palāqꝫ sibi ⁊ posteris grecoꝝ polliceri imperiū nō dubitauit. magnāqꝫ thracie par-
tem nullis ferme obsistere audentib⁹ ditioni sue subiecit. Is vita funct⁹ duos reliquit filios Salmanū et
pazeitē. Saluano breui e vita subtracto res vniuersa ad pazeitē deducta est qui prosperos fortune adept⁹
afflat⁹ vsqꝫ adeo nouelli regni fines extulit vt thraciā pene vniuersam excepta cōstantinopoli ac pera thes
saliaꝫ. macedoniā. phocidē. boeciā. atthicam maiori ex parte occupauerit. Misos ꝗꝫ illirrios tribalos cre
bris excursionib⁹ infirmauerit. Cōstantinopolim vo tū omni agro suburbanisqꝫ ac delicijs spoliauit. tuꝫ
longa ⁊ difficili obsidione vexauit vt ciues desperata salute de deditione agere ceperint perissetqꝫ procul-
dubio ⁊ in hostis seuissimi potestatē venissent ni tamburlanes ille scithaꝝ ꝑpotens rex instar torrētis ipo
incursu atqꝫ impetu cūcta prosternēdo ac vastando pazeitē ipm occurrere ac reluctari conantem magno ꝑ
lio ⁊ ingenti strage superatū in asia cepisset. Hic est ille terror gētiū in cui⁹ exercitu duodecies centena mi-
lia hominū fuisse tradunt̄ xerse ac dario maior quoꝝ copijs siccata flumina prodiderūt. ira ipe se dei voci
tauit. nec nomini crudelitas defuit. multas ac p̄claras asie vrbes deleuit. hoīes tanq̄ pecora trucidauit nō
etati nō sexui pepcit. Damascū nobilissimā sirie vrbem diripuit atqꝫ incendit. pazeitē cathena vinctū prā-
dens quasi canē sub mensa sua comedere iussit. ascensur⁹ equū eo tanq̄ scabello vsus est. post cladē pazei-
te filij eius qui cōplures erant in potestatē grecoꝝ venere qm̄ ꝑiculū euasuri in tharciā traijcere ꝯtenderent
Calapinus aūt natu maior emissus a grecis patriū regnū obtinuit. aduersus quē sigismūdus rex vngarie
collatis signis p̄liū iniens tumultuose fusus castra ⁊ impedimēta reliquit. Christianoꝝ ingēs occisio facta
Johannes dux burgundie in eo p̄lio captus multo auro libertatē redemit. Calapino mortuo Orcan ei⁹ fi
lio tenella etate adolescentulo moyses patru⁹ ⁊ regnū ⁊ vitam eripuit. q̄ paulo post sine filio desiderato ma
oemetē fratrē reliquit heredem. Is flaccis id est walachis fortissimis ⁊ bellicosissimis nationib⁹ transda
nubiū vt ante diximus late dominantib⁹ bello attritis tributa grauia imꝑauit. nōnullos in asia turchorū
regulos armis regnisqꝫ penitus spoliauit. xp̄ianos sub impio suo degentes ꝙ̄ durissime afflixit. Macho-
mete mortuo amuratem eius filiū qui dū per id tempus in asia moreret̄. audita patris morte in traciā tra-
ijcere conāte imꝑator grecoꝝ ꝓhibuit. diu muscaphāqꝫ reliquū ex pazeite filijs vt reꝫ potiret̄ emisit ⁊ sum-
ma ope ꝓsecutus est. Sed muscapha pugna supato ⁊ interempto amurates victoria vniuersum regnū cō
secutus thessalonicā illustrē grecie vrbem quā tñ veneti possidebāt vi captā expugnātqꝫ penitus diruipuit
eaqꝫ victoria auct⁹ epirū atqꝫ ecboliā nō obscuras ꝓuincias reliquo regno adiecit. Illiricorum agros va
stauit. oppida multa vi cepit diripuit atqꝫ incendit. vxoribus more gentis ꝙ̄pluribus iunctus est. Inter
quas Georgij seruie dispoti filiam duxit. nec diu post immemor affinitatis aduersus eum duxit exercituꝫ
Georgius impar generi potentie furentemqꝫ veritus. hostem relicto vno ex filijs qui cum presidio Sme-
dram tueret̄. cum coniuge ceterisqꝫ liberis ac gentis sue sacerdotib⁹ in hungariā profugit. Expugnata est
tamen Smederoma ac direpta ⁊ dispoti filio lumen ademptū. Georgius patria pulsus diu apud hunga-
ros exulauit. Johannes huniades iam per arma clarus sepe cum exercitu Seruiam ingressus plurimis
cladibus Turchos affecit. eorumqꝫ duces acie conflixit. verū ꝙ̄uis Seruie magnam partem recuperauit

non tm̄ Georgio cūcta restituit multa sibiip̄i retinuit multa dedit amicis neqꝫ iniuria cū ⁊ ipe sua virtute repu
lisset hostes ⁊ georgij suspecta fides esset qui medios inter hungaros ac turcos nūc hos nunc illos fefellisset
i his vo que religiōis essent neqꝫ romane ecc̄ie auscultaret neqꝫ maomethes legē sequeret̄. Libet q̄m hucvē
tum est huiꝰ opa ad finē prosequi q̄m male pugnatū esset in p̄lio varinensi. de quo paulopꝰ dicemꝰ. fugiens
huniades in seruiā se recepit. Sensit aduentū georgius atqꝫ obuiā factus venientē intercepit ⁊ quasi hostē
cōiecit in vincula. nec priꝰ dimisit ꝙ oppida sue ditionis ab eo pridē occupata recepit. Nec multo postea cū
iohannes versus sophiaꝫ copias duceret videret̄ qꝫ nō parua thurcis illaturꝰ damna amurati oīa hūgaro-
rum cōsilia patefecit. vnde ille admonitꝰ maximā xp̄ianis intulit cladē. queadmodū suo loco referet̄. Cū vo
turchi cōstantinopolim euicissent atqꝫ in Seruiā ducere exercitū minaret̄. Scd̄o auxiliū petens ad hungaros
transit ⁊ in austriā vsqꝫ profectꝰ Ladislaū adijt regē. grandeuꝰ iā senex dignꝰ veneratu si recta de religione
sensisset ea in eo sermōis auctoritas ea corpis maiestas fuit. Accessit hūc iohannes capistraneꝰ ordinis mi-
norū professor vite mundicia ⁊ inter p̄dicatores euāgelij nr̄o tp̄e insignis quesiuit an audire se vellet annuē
ti qd̄ romana ecc̄ia credit ⁊ docet exposuit diu secū p interp̄tē de sacris eloquijs disputauit ⁊ errorē sue gen
tis relinqueret magnope cohortatꝰ est. Ille hoc deniqꝫ respōsum dedit. Annis. xc. vitā p̄duxi nec aliā religi
onē ꝙ suscepi a patribꝰ noui. sapientē me ciues mei ꝯuis infelicē hactenꝰ putauere. tu nunc qd̄ sepe agitāt
senes delirū efficere cupis laqueo vitā finire malim ꝙ patrū traditiones relinquere. atqꝫ his dictis e conspe
ctu abijt tā piculosū est religionē imbuisse damnatā. Reuersus domū quom accepisset michaelē zilagi q̄ tuꝫ
albe cū p̄sidio p̄erat fratreqꝫ eius latislaū q̄drigis vectos vrbē exisse milites misit qui eos vel ꝯp̄henderent
vel occiderent. Michael vbi adesse hostes aīaduertit curru desiliēs equū q̄ pene ducebat̄ ascendēs veloci fu-
ga saluatus est. Ladislaus in q̄driga reptus multis vulneribus cōfossus ac discerptus interijt. sed nō impu
ne id georgio cessit. Cognouit ⁊ michael paucis post diebus illum ꝓpe danubij ripam iter. habere aggres-
susqꝫ cū armatis captiuū abduxit. cui dextre manus duos digitos amputauit cū se gladio defenderet. Redē
ptus est georgiꝰ magno auri pondere nō tm̄ diu supuixit cū trunce manꝰ fluor sisti nō posset. atqꝫ hic ꝑfidi ho
mis exitus fuit. Lazarꝰ filiꝰ post eū gubernationē suscepit excluso fr̄e gregorio quē quōdā amurates exceca
uerat. Is cū sorore quā nupsisse amurato diximꝰ ad opes maomethis ꝯfugiēs frustra eius auxilium implo-
rauit. Obijt deinō lazarus de cuiꝰ hereditate nō parua cōtentio exorta ē. Gregoriꝰ turchoꝝ auxilio paternū
regnum nitit̄ vendicare. vxor lazari relicta hungaricas opes implorat. nec kathecuzina vlrici comitis cilie
quondam vxor ac georgij filia portionē hereditatis desperat. Johānes cardinalis sancti angeli ab hungaris
inuitatꝰ eo ꝓfectꝰ vt arces rastianas q̄ turchis in hungariā aditū p̄cludunt. aut ap̄lice sedis noīe recipiat aut
hungaris tradi curet. rebꝰ infectꝰ nō sine graui piculo vix eīn manꝰ turchoꝝ euasit Budā redijt. Nos amu-
ratis opa q̄ medio cursu reliquimꝰ ꝓseq̄mur. Magnꝰ hic vir fuit domi belliqꝫ tā suis amatꝰ ꝙ nr̄is odiosus
cū centū milibꝰ pugnatoꝝ intrauit hungariā late populatꝰ ꝓuinciā. sterilis annꝰ impedimēto fuit ne regno
potiret̄ cōmeatꝰ penuria ꝯpulsus redijt. Julianus cardinalis sancti angeli ab Eugenio pōtifice maximo ad-
uersus eū missus hūgaroꝝ extulit aīos ⁊ arma sumere ꝑsuasit. exercitꝰ xp̄ianꝰ vsqꝫ sophiā ad arcū magnū ꝓ
fectꝰ ē. Sepe cū turchis prospere dimicatū nō sine Johānis huniadis ingēti laude. qui cū copias duceret
eius nomē apud hostes adeo terrificū fuit vt plorātibus pueris matresfamilias taciturnitatē nō aliter impa-
rēt ꝙ iohānis p̄sentiā minitātes. Cōgregato tm̄ nō paruo numero turchi q̄m xp̄ianis ꝯfligere nō dubitarūt
sed nō tā felix eius pugna ꝙ fortis animꝰ fuit. Supati virtute hungarica multis cesis terga dedere. Hūgari
qui bello interfuere cupiditate gl̄ie res suas ampliātes ac de magnis maiora tradentes impatori Friderico
supatos bello turchos scripsere. xxx. milia hostiū cesa captaqꝫ multoplura. Cardinalis sancti angeli sex mi-
lia dūtaxat hostiū in eo p̄lio cecidisse suis l̄ris affirmauit. Signa militaria nouē capta iohānē huniadē non
ducis tm̄ sed militis q̄ꝫ singulari virtute vsum eiqꝫ fides habita turchis ea xp̄ianoruꝫ victoria plus pauoris
q̄ꝫ damni attulit. nō hūgaricas tm̄ vires sed germanicas q̄ꝫ in se ꝯmotas arbitrātibꝰ. Cōsternati ergo ac ꝑ
culsi metu p̄inde ac totꝰ occidēs cōiurasset. pacē petiere hungari q̄ suas vires nō ignorarēt. nec tā potētie sue
q̄ꝫ casui victoriā imputarēt piculosum existimantes sepiꝰ tentare fortunā oblatos vltro ꝯditiōes pacis nō
recusarūt inducie belli in decē annos iusiurādū p sua sacra ambe date ptes p̄stitere. Despoto Seruie q̄ bello
amiserat reddita. Molesta ea res Juliano cardinali fuit cui ꝓsequenda victoria videbat̄. Eugenio q̄ꝫ roma
no pontifici nihil molestius nunciari potuit. cuiꝰ menti nulla maior cura insedit q̄ꝫ xp̄iane fidei ꝓpagande.
Scripsit igit̄ cardinali nullum valere fedꝰ quod se inconsulto cum hostibꝰ religiōis pcussum esset. Vladis-
lao regi polonie. qui eo tempore hungariam occupabat vti ꝯuēta dissolueret imperauit. iuramenta remisit.
nouū instaurari bellū tum p̄cibus tū minis extorsit. Ex xp̄ianis principibꝰ auxilia petijt preter Philippuꝫ
tm̄ Burgundie ducē neminem xp̄iane religiōis zelus cōmouit. hic solus classem instruxit que vsqꝫ in helle-
spōtum ꝓfecta turchis ex asia transitum ꝓhibere in europam conata est. Franciscus cardinalis venetiarum
Eugenij nepos cū plerisqꝫ triremibꝰ eo missus classi p̄fuit. Vladislao qui alienum regnuꝫ inuasisset e re sua
visum est sollicitudinem belli prouincialibꝰ nō deesse. Accersitis igit̄ ex polonia ⁊ bohemia ceterisqꝫ vici-
nis gētibꝰ auxilijs coactis ex hūgaria copijs turchoꝝ agros inuadere statuit Johāni huniadi castroꝝ cura
cōmissa q̄dragīta circiter eq̄tū milia fuisse tradūt̄. plerīqꝫ dimidio minorē numerū prodidere. Reguli hūga-
rie pōtificesqꝫ ꝙplurimi interfuere. Julianꝰ sc̄ti angeli cardialis milites cruce signatos nō paucos secū du-

xit iter ꝑ valachiam receptū. Deinde transito danubio in mysiā ventū vt ꝑ plana ⁊ cāpestria loca in roma
niā transirent. Amurates hostiū cognito aduentu cū grecis ⁊ turchis in europa manentibus nō satis con
fideret exercitum ex asianis militibus compauit sed angebat animū traijciendi freti non mediocris cura. ꝙ
classem aplicam obtinere pelagus nō ignorabat anxio vt aiunt ⁊ multa voluenti animo. Genuēses quidā
curas ademere qui suis nauibus accepta pecunia transportare copias ꝓmiserunt. Locus est vbi nō ampli
us ꝙꝫ stadia quinqꝫ latitudo freti continet inter ꝓpontidem ⁊ euxinū pelagus. tm̄ est spaciū quod europaꝫ
asiamqꝫ disterminat. Bosphoꝝ Traciū dixere maiores a bizancio. xl. ferme stadijs distantē. Hic amuratis
exercitus transuectus est aureo nummo vectoribus ꝑ capita tradito. que si vera est fama centū milia fuisse
ferunt. Iaꝫ xp̄iani locum attigerant cui varna est nomē. quoniā aduentare innumerabiles hostium copias
nunciatū est. Cedēdū vlatislao cardinaliqꝫ videbat. ⁊ ne circūueniri ab hoste possent munitū montanumqꝫ
locū petendū: at huniades aduersari ac resistere turchoꝝ te nosse vires dicere famam semꝑ vero maiorem
esse. Quod si turchi omnes adsint hungaris tn̄ impares fore illos aurea ⁊ discolori veste. hungaros ferro
atqꝫ ere fulgere. xp̄ianū agmen ⁊ stare paratum et sequi. nec turba nec sarcinis ꝑgraue intentū quo dux nō
modo signet sed ⁊ innuat. Contra si turchoꝝ mores inspiciant feminas magis existimare debere ꝙꝫ viros
Si fugiat exercitus xp̄ianus quem rex hungarie ducit in quo legatus aplicus adest. in quo tot nobilissi-
mi ꝓceres militant nunqꝫ deinceps hungaris contra turchos futurū animū vicit Huniadis sententia ex-
pectati hostes postera die visi maioris exercitus speciem ꝑbuere ꝙꝫ fama ipa vulgauerat siue ꝙ metuenti-
bus omnia vero maiora vident. siue ꝙ amurates in cogendo milite vulgate opinioni haud quaqꝫ defue-
rat. Territus huniades eo conspectu tū primū periculi magnitudinē animo voluens de fuga regem admo
nuit. ille serū consiliuꝫ arguens ꝑniciosam magis fugam ꝙꝫ pugnam dixit. Commisso ꝑlio sperari victoriā
posse. sepe minoribꝰ exercitibus cessisse maiores. nec tam multitudinem bellatorum ꝙꝫ audaciā ⁊ ordineꝫ
ꝑstare victoriam. deū quoqꝫ respicere meliorē causam ꝑstantioremqꝫ se paucis si modo audeant exhibere.
Fugiētes victoriā hosti tradere ferrendaqꝫ terga ⁊ multam suoꝝ cedē. Magnifica quoqꝫ verba iohannis ꝑ
die dicta plenus irarū exprobrauit. Iussisqꝫ omnibus arma capescere ꝑliū expectauit. Amurates in ꝓxio
colle consederat. ex quo suos pariter atqꝫ hostes expectare potuit. dato belli signo. xv. milia equitū qui pu
gnam ꝓuocarent facto globo in christianos impetum fecere singulis albe vestes super loricas fuere. que
vento agitate instar alarum ꝑ se ferebant. totidem viridibus induti sagulis. sequebant aurea equoꝝ fre-
na multoꝝ visa ⁊ multꝰ galeaꝝ argenti atqꝫ gemmaꝝ nitor. ipas quoqꝫ gladioꝝ vaginas ꝑgrandes vnio-
nes ornabant. nō detrectauere xp̄iani certamen. itum est verocibꝰ in pugnam animis. supior acies nostra
turchos in fugam vertit. ꝙꝫplurimis primo impetu ꝓstratis. ꝑculit ea res magno metu amuratem nihil ta
le ferentem fugissetqꝫ ꝓtinus ꝑdito exercitu nisi circūstantes satrape compꝑhenso eius equi freno ignauiaꝫ
eius increpassent fugientiqꝫ cominati sunt necem. ꝑstitit ergo inuitus iussisqꝫ fortissimis arma sumere pre-
lium instaurauit. pugnatum est summa contentione pluribus nūc xp̄ianis nunc turchis ꝓpinquiorem ꝓvi-
ctoria sese prebentem. cadebant hinc atqꝫ inde ꝙꝫplurimi. plures ex turchis quoꝝ corpa paꝝ tecta facile sa
gitte ensesqꝫ penetrabant. Postremo quom novꝰ in horas hostis incederet ⁊ saucioꝝ loca integri occupa-
rent non tam virtute ꝙꝫ numero supati hungari paulatim referre pedem cepere tum vlatislaus cum globo
suorum quos erga se non minus fortes ꝙꝫ fides habuit ex polonia vt hostes ex acie victores diuertere. cri
stianisqꝫ animū redderet in tumultū quem tenere ab amurate diximꝰ circūiectosqꝫ vndiqꝫ currus impetū fe
cit. ibi noua pugna cōmissa nouus iniectꝰ amurati pauor trepidatū totis castris nec iā consistendi animus
aderat. quod si huniadi par animꝰ ac regi fuisset ⁊ arridenti fortune dedisset manus haud dubium quin ea
dies ⁊ amurati vitam ⁊ posteris eius imperium grecie abstulisset. verū ipe vt primū cedere xp̄iana signa cō
spexit quom decem milibus hungaris ac valachis ex acie se subtraxit atqꝫ insalutato rege nutante adhuc
victoria fugam arripuit. fortasse rei militaris perito nulla impugna salus visa ⁊ saluare aliquos ꝙꝫ perire
omnes maluit. Poloni acceptā eo ꝑlio cladem huniadis vecordie atqꝫ ignauie tradiderunt. ipe sua cōsilia
spreta conquestus est. Vladislaus sue sorti dimissus dū fortiter circa mūimenta hostium pugnat equo deie
ctus obtruncatus est. caput eius hasta infixum ꝑ greciam atqꝫ asiam in signum victorie populis ostentatū.
Poloni ad vnum cesi omnes direpta castra ⁊ qui munitiones currūū tuebant necati. Epi ⁊ ꝓceres hunga
rie qui aderant eadem calamitate oppressi. Iulianus cardinalis dū fugit amisso prelio quoniā iam hostes
euasisset hungaroꝝ ꝑfidiam euadere nō potuit potū equo dantem stagnū forte repertuꝫ latrunculi quidaꝫ
nouere ⁊ arbitrati pecuniam apud eū esse deiecto equo necauerunt ⁊ ablatis vestimentis nudū cadauer fe-
ris ⁊ volucribus dimisere. Hic exitꝰ eius viri fuit magni ⁊ admirabilis in quo nescias doctrina maior an
eloquētia fuerit grata hominis ꝑsentia. blandi mores. vitam omni etate nitida. religionis zelus. qui om-
nia ꝓ xp̄o ⁊ mortem ipam ferre suaserit. Huniadem vt ante diximus fugientem dispotus seruie cepit. Po-
loni regem suū hoc pacto bello pluribus annis viuere crediderunt captum nō interfectū arbitrati cardina-
li venetiaꝝ eius culpa cladis magna in parte imputata est. dux neqꝫ fretū vti par fuerat custodiuit neqꝫ trā
uectos hostes xp̄ianis ducibus quod secundū fuerat eius officium nunciauit. de numero cesoꝝ minime cō-
stat illud exploratū est longe plures ex turchoꝝ acie cecidisse. Ceterū ꝓ numero copiaꝝ longe maiꝰ damnū
christianis illatum. Victor amurates neqꝫ fugientes hostes insecutus est. neqꝫ gloriabundꝰ inter suos ma-
gnifica verba iactauit. neqꝫ vt ante assueuerat hilarem vultum ostendit. Interrogatus quid nam tristior es-
set ⁊ cur non victis hostibus exultaret. Nollem inquit hoc modo sepius vincere. iubensqꝫ vasa colligi. co-
pias que superfuerāt domū remisit. ipe adrianopoli reuersus deo suo ꝙ ꝓ victoria feceratvota ꝑsoluit. Ex

Hec voluens animo regni curas vere felicitatis expertes esse. incōstantiā q̄z fortune veritus que nulli ꝑpē-
tuo bona est. Accersitis prouinciaꝝ maioribus Moamethem ex liberis suis natu maiorem pro se regē cō-
stituit. ipe priuatam diligēs vitam in asiam profectus cū paucis ocij sui comitibus religioni cuidam soli-
tarie sese addixit. Calibassa inter satrapas turchoꝝ opibꝰ ꝛ auctoritate maior maomethi qui nōdū ꝑ etatē
aptus esset imperio. gubernator datus. reliqui regis filij ne quas regno turbas excitarēt more gentis ne-
cati sunt. felicius apud turchos priuatis q̄ꝫ regibus liberi nascunꝭ. Effluxit deinde nō paruū tempus in q̄
hungari turchos nec turchi hungaros armis lacescere p̄sumpserunt. Sua queq̄ꝫ calamitas domi attonitū
tenuit. Cruentissima varnensis pugna vires vtriusq̄ꝫ partis eliserat. nec turchis neq̄ꝫ hungaris rex bello
idoneus erat. Hos huniades. illos calibassa alieno noīe gebernauit ferocior huniades reiq̄ꝫ militaris ꝑiti
or ignominiam varne acceptā obliuisci nō poterat ꝛ abolere infamiam. resartire damna quonā pacto vale-
ret dies noctesq̄ꝫ meditabaꝭ spem bene gerende rei turchoꝝ quies p̄buit qui iā pridem nullū belli appara-
tum ostenderant vires illis atq̄ꝫ animos defuisse ratus tempus idoneū existimauit. in quo pristinam recu-
perare gloriā posset turchosq̄ꝫ pessundaret. quibus si adfuit exercitus imꝑatorem tm̄ ꝓ istis ꝓrsus defutu-
rū arbitrabaꝭ. nec magis existimandū exercitum sine duce q̄ꝫ ducem exercitu carentem. Coactis itaq̄ꝫ repē
te copijs ex hungaria accersitis bohemoꝝ auxilijs mercennarioꝝ q̄z militū nō parua manu coacta ducere ī
turchos statuit quos prius aggredi ac cōficere credidit q̄ꝫ mouisse ex hungaria nūciareꝭ. Eam rebus gerē
dis solerciam ac celeritatem adhibuit. Consiliū eius Georgius despotus seruie vt ante diximus turchorū
ducibus patefecit. Magnū genti periculū imminens maius ostendit. ꝑculsi eo nuncio turchi quid agerent
non satis intelligebant. Amurates iam senior religioni addictus regni curas abiecerat. Moamethes etate
minor tantam belli molem ferre posse nō credebaꝭ. Calibasse defuturā obedientiam putabant qua nihil ē
in bello magis necessariū. Trepidare igiꝭ ac estuare modo huc modo illuc mētem ꝯuertere nullū consilium
satis placere. herentibus in deliberatione nunc satrapis nihil tandem salubrius visum q̄ꝫ reuocare ab ocio
amuratē. neq̄ꝫ eīm veterani militaturi sub alio credebāꝭ nec fortunā belli sub alio tēptādā arbitrabāꝭ q̄ꝫ sub
eo qui vincere consuesset. Calibassa eius sententie auctor fuit. in qua re maomethis animū vehementer of
fendit cupientis in ea expeditione sese virū ostendere. verentisq̄ꝫ ne imperiū amitteret si pater iterū regnū
assumeret vt sunt hominū mutabiles voluntates. Missi ergo legati amuratem reuocauere. qui ꝯpato mox
exercitu in hostem ꝓfectus nō aliter q̄ꝫ si ad p̄dam ꝑgerent alacres milites duxit. Jam huniades cū copijs
sophiam transierat ꝓstratisq̄ꝫ qui occurrerant locoꝝ p̄fectis hostiles agros late populatus loco qui basilia
vocatur castra posuerat. quom aduentare amuratis copie nunciāꝭ nō expectauit huniades ꝓuocari prior
ipe pugnam inijt. commisso prelio anceps diu certamen mansit. qua parte pugnauit Huniades fusi ho-
stes terga dedere nec parua strages edita. pari modo ꝛ amurates in cornu suo victor hungaros fudit. Po-
stremo quoniā victor victorem incurreret nō tulerunt xp̄iani turchoꝝ impetum qui q̄zq̄z virtute prestarent
numero tm̄ suꝑati nō tam victi q̄z fessi compulsi sunt cedere. Huniades postq̄ꝫ suos neq̄ꝫ minis neq̄ꝫ p̄cibus
sistere potest cū paucis ex bello ꝓfugit. Multi hungarie proceres ꝛ nonnulli ecclesiaꝝ epi in eo p̄lio cecide
re. Gregorius miles ad internitionē cesus. nec tm̄ pauciores ex turchis interiere. Emptam multo sanguine
victoriam amurates domum redijt nec diu postea relicto moamethi regno quemadmodum prius destina-
uerat mortem obijt. Corpus eius more maioꝝ in Brusa sepultum. Ea est bithinie ciuitas ꝛ asiatici regni
caput. Paulo anteq̄z obijsset amurates duxerat vxorem filiam Scanderbeck noblis in penderachia satra
pis ex qua natum filium nomine Chialpinū sextum agentem mensem calibasse moriens cōmendauit. ille
moamethis gratiam initurus ꝛ matrem ꝛ puerū ei ꝓdidit. Moamethes accersitis. xxx. vt aiunt matronis
que pueꝝ recognoscerent postq̄ꝫ certam amuratis sobolem esse constitit strangulatum matri filiū reddidit
funusq̄ꝫ regio more fraternū duxit. Auspicia regni paricidio consecrans. Sunt qui calibassam alienū pue
rum chialapini noīe supposuisse ferunt illumq̄ꝫ ꝓ filio amuratis necatum. chialapinū vo ad constantinopo
lim clam educatum. post capturam vo vrbis inde subtractum ac venetias ductum. ꝛ hunc esse quem Ca-
lixtus pōtifex maximus pro fratre moamethis in palatio custodire iubet nos veri periculum ad grecos re
mittimus q̄uis multa in hisce rebus figmenta interuenire non ignoramus ꝛ sepe tonsoris filios regio de-
fungi honore viderimus. Moamethes igiꝭ defūcto amurate gubernacula regni ex voto adeptus instituta
maiorū pro ingenio correxit. leges ipe suas domi forisq̄ꝫ tulit erarium locupletauit. noua vectigalia excogi
tauit. copias auxit. in proceres ꝛ aulicos seuire ꝯtumeliariue cepit. Hic est ille moamethes qui constanti-
nopolitanis vt supra innuimus bellum intulit. de quo nunc referre que accepimus haud alienum fuit.

De expugnatiõne Cõstãtinopolis

Voluerat iãpridem animo maomethes quo nã modo Cõstantinopolim sibi subigere posset neq3 ad suam gloriã ptinere arbitrabat' vrbem in medio turchorꝝ sitam esse que suo imperio nõ pareret. tantoq3 maius inde nomini suo decus accedere si eam vrbem expugnaret q̃to ꝓ genitores sui idem conati turpib' accept| destitissent. Cũ paucis igit' participato cõsilio castellum iuxta littus ad hostium bosphori paulo ab vrbe remotius aliud dissimulãs incredibili celeritate extruxit ac muniuit. bellum deinde vrbi nõ modo induxit sed contra inita federa contra iusiurandũ intulit simul ⁊ gerere cepit. Senserant eius animũ greci diffidentesq3 suis viribus ad latinorꝝ opes confugerant lacrimis ac fletibus auxilia expetẽtes. Surde proch pudor nostrorꝝ principũ aures fuere. ceci oculi. qui cadente grecia ruituram xp̃iane religionis partem non viderunt q̃uis priuatis quẽq3 aut odijs aut comoditatibus occupatum salutem publicam neglexisse magl crediderim. Maomethes interea coactis vndiq3 copijs mirabili apparatu formidãdo impetu terra mariq3 regiam vrbem aggressus cuniculis ac latentibus fossis altissimis actis aggere late edito ponte qua peram oppidum versus mare muros alluit vrbis longitudinis ad duo milia passuũ raptim extructo. turribus ligneis eousq3 erect| vt muros (q̃uis altissimos) excederent. machinamentorꝝ tormentorũq3 multiplici adhibito genere. oppugnata est vrbs defensaq3 summis vtrinq3 viribus. non paucis diebus ad extremum voce pconis totis castris inclamatũ est. Quĩto kalend. maij milites omnes ieiuniũ sanctificent sequenti die i armis assint vrbem extremis viribus oppugnari. triduo ciuitatem militũ direptioni futurã. Cõstituta die ieiuniũ ad noctem vsq3 seruatum. exinde lucentibus stellis inuitationes cõuiuia passim habita ⁊ quisq3 amicũ ꝓpinquũ notũq3 habuit cũ eo hilaris epulat' est. atq3 vbi satis ẽ bibitũ tãq3 se deinceps nũq3 visuri eẽnt amplexati exosculatiq3 simul vltimũ vale dixerũt. In vrbe aũt sacerdotes sacras ferentes ymagines sequẽ

te populo vrbē lustrare:auxiliū de celo petere. affligere corꝑa ieiunijs atꝫ orōibus vniuersi ciues intendere
Subsecuta nocte ad sua quisꝙ loca descendēda rediere. erāt muri vrbis ⁊ altitudine ⁊ crassitudine toto or-
be celebres sed ob vetustatē ⁊ grecoꝝ incuriā pin̄is ac ꝓpugnaculis nudi. antemuralia vero oportune cō-
munita. in his greci salutē posuere. armati milites inter muros ⁊ añmuralia pugnā sustinere decreuerunt.
Triangularē pene vrbis formā fuisse tradūt. duas ꝑtes alluit mare. nec muri desunt ad pulsandos nauales
impetus idonei. qđ reliquū ē ad terrā vergēs post alta menia ⁊ añ muralia q̄ annotauim⁹ ingenti claudit
fossa. Ceptū ē ꝑliū paululū añ lucē cū miles turch⁹ ꝑiculi ꝙ̄ more patientior esset ac vulnera ⁊ sanguinem
p̄daꝝ dulcedīe pensaret pugnatū est in tenebris maiore turchoꝝ ꝑnicie in q̄s tela sup̄na librabant. At postꝙ̄
dies illuxit dato signo vndiꝙ nō solū cōstātinopolis s̄ etiā ipa q̄ꝫ pera ne q̄d auxilij grecis p̄staret. oppu-
gnari cepta est sua cuiꝙ legioni muroꝝ ꝑs ac portaꝝ attributa vt discretus labor fortes atꝙ ignauos di-
stingueret ⁊ ipa cōtentione decoris militū virt⁹ magis ac magis accēderet. Pari mō ⁊ nauales socij attri-
butas partes inuadere iussit. Admouent vrbi lignee turres. conectāt milites dolabras falces scalasꝙ. Et
iā elatis sup̄ capita scutis densa testudine succedūt. Greci saxoꝝ pōdera ꝓuoluūt disiectā fluitātēꝙ testudi-
nē lanceis contisꝙ ꝑscrutant donec soluta cōpage scutoꝝ exangues lacerosꝙ ꝓsternūt. fit strages ⁊ iā tur-
chi deficientib⁹ animis lāguidi⁹ pugnāt. s̄ adest maomethes fortissimū queꝙ noīatim vocitās vtꝙ in p̄liū
redeant adhortat. hos p̄mijs allicit. illos minis deterret. instaurauit ex integro certamen. turchi rursus s̄b
ruere murū portasꝙ quatere innixi humeris ⁊ sup̄ iteratā testudinē scādentes p̄hensare hostiū tela brachi-
aꝙ nitunt. iteꝝ integri cū saucijs. semianimes cū expirantib⁹ euoluūt. cernit varia percūtiū forma ⁊ plu-
rima mortis imago. Johānes iustinian⁹ apud Genuā ligurū metropoli nobili loco natus qui sup̄ioribus
dieb⁹ sol⁹ vrbē defendisse videbat in hoc certamīe vulneratus vbi fluitare sanguinē suū aīaduertit ne cete-
ros deterreret querēs medicū clā sese pugne subtraxit. s̄ imꝑator vt abesse Justinianū cognouit quo ierit ꝑ-
cōtat inuentūꝙ rogat ne pugnā deserat. ille nihilo magis flexus aꝑire portā iubet qua curatur⁹ vuln⁹ in
vrbem redeat. Erāt aūt obserate vrbis ianue quib⁹ ad antemuralia patebat iter ne qua fugiendi facultas
militi esset ac ꝓpterea hosti fortius resisteret. fit interea remissior defensio. qđ turchi aduertētes acri⁹ incum
bunt. Et qm̄ ꝑs muri iā tormentis eneis disiecta fossam magna exꝑte oppleuerat ꝑ ruinas ipas scādētes
antemurale cōscendūt grecosꝙ loco deturbāt. porta que iohāni patuerat oībus apta fugā ꝓfusiorē reddit
Tūc imꝑator nō vt regē decuit pugnādo s̄ fugiēs in ipis porte angustijs quoniā cecidisset oppressus calca-
tusꝙ obijt. in tāta multitudine pugnatoꝝ duo tm̄ reꝑti sunt qui se viros ostēderūt alter grecus alter dalma-
ta Theophil⁹ Paleologus ⁊ iohānes sclauus. qui fugere turpe putātes quom diu turchoꝝ impetū susti-
nuissent multosꝙ obtrūcassent. deniꝙ nō taꝫ victi ꝙ̄ vincendo fatigati inter cadauera hostiū occubuere. Ju-
stinianus i perā quom diuertisset inde chiū nauigauit ibiꝙ seu vulnere seu molestia morbū incidēs inglo-
ri⁹ vitā finiuit. felix si in ipis Bizantij menibus aīam exalasset in ingressu porte. d. ccc. circiter milites ex
latinis grecisꝙ periere. parti vulneribus ex tergo cōfossi parti cōcursione opp̄ssi. ⁊ iā hostis superiorē mu-
rū tenebat saxaꝙ in ciues deuoluēs ingrediētibus suis auxilio erat. Tū subito capta vrbe cesis oībus qui
resistere ausi sunt in rapinas itur. Erat victorum infinitus numerus in libidinem ac seuiciam corruptior
Nō dignitas nō etas nō sexus queꝙ̄ ꝓtegebat. Stupra cedibus cedes stupris miscebāt. senes exacta eta-
te feminas viles ad p̄dam in̄ ludibriū trahebāt vbi adulta virgo aut quis forma cōspicuus incidisset i ma-
nus rapientiū diuulsus ipos postremo direptores in mutuā ꝑniciē agebat. dū pecuniā vel grauia tēplorū
dona sibi quisꝙ traherēt maiore alioꝝ vi trucabat. Cūqꝫ in exercitu mario ⁊ dissono ex ciuibus socijs atꝫ
exteri⁹ cōflato diuerse lingue varij mores atꝫ cupidines essent ⁊ aliud cuiqꝫ fas nihil illicitū toto triduo. In
cōstantinopoli fuit tēplū Sophie iustiniani cesaris opus toto orbe famosum ⁊ cui cōpari alterū nequeat
nudatū sacrū suppellectile ad oēs spurcicias patuit. Ossa martiꝝ que fuerant illa in vrbe p̄ciosissima cani-
bus obiecta ⁊ suibus. Sanctoꝝ imagines aut luto fedate aut ferro delete. altaria diruta. in tēplis ipis aut
lupanaria meretricū facta aut equoꝝ stabula. coacti sunt serui verberibus ac tormētis dn̄oꝝ abdita scruta-
ri ac eruere. inuēti nō pauci thesauri quos in ipo belli principio infelices suffoderūt ciues. quibus si ꝓ de-
fensione vrbis vsi fuissent suā fortasse vitā ⁊ patrie libertatē seruassent. s̄ auaro in aurū nulla ptās. captiui
oēs in castra deducti. Pudet dicere xp̄ianoꝝ dedecus. dicā tn̄ ⁊ posteritati tradere nō verebor qm̄ ꝑsuasum
mihi est futuꝝ aliqn̄ ⁊ fortasse anteꝙ̄ moriar qui tātā saluatori nr̄o illatā ignominiā vlciscant. Simulacrū
crucifixi quē colimus ⁊ veꝝ deū esse fatemur tubis ac tympanis p̄cūtibus raptim ex vrbe hostes ad tēto-
ria deferūt sputo lutoqꝫ fedāt ⁊ ad nostre religionis irrisionē iteꝝ cruci affigūt. Exin pileo quē sarculū vo-
cant capiti eius imposito corona vndiqꝫ facta. hic est inquiūt xp̄ianoꝝ deus. Tū lapides lutūqꝫ iactātes mi-
ris dehonestāt modis. s̄ nihil obsunt hec deo nostro celū tenēti. nec maiestatē ei⁹ quoq̄ mō imminuere pos-
sunt cuius ea gloria ea sublimitas ē. ea btītudinis ꝑfectio vt nec laudibus hūanis extolli nec humiliari vi-
tuperijs vllis possit. nos ista ledūt atꝫ cōfundūt ꝑ ignauiā atꝫ desidiā. dū veri dei cultū ꝑiri sinim⁹ ⁊ i hoc
seculo bonū nomē ⁊ in altero spē salutis amittim⁹. Post hec cōuiuat⁹ maomethes quom forte plus solito
adbibisset vt sāguinē mero adderet p̄cipes optimatesꝙ ciuitatis captos crudel ⁊ sanguinari⁹ carnifex fere
misereqꝫ iugulari iussit. kirluc⁹ q̄ apđ īꝑatorē plurimū poterat ceso añ oclos maiori filio. altero ad illicitos
vsus reseruato securi ꝑcussus est. Duo alij eius filij occiderāt in bello. Jsidorus cardinalis in eo tumultu
captus quom veste mutata nō fuisset cognitus. ccc. asperis sese redemit. Id genus pecunie ē admodum le-
uis. Multi ⁊ veneti ⁊ ianuenses ⁊ latinoꝝ. alij gladio cesi sunt. quidā multo redēpti auro. Insignis hic an-
nus fuit expugnatione cōstātinopolitana tā xp̄iano populo fedus ac lugubris ꝙ̄ turchoꝝ genti faustus le-
tusꝙ. qui ab ortu saluatoris xp̄i secūdus ⁊ q̄nquagesimus supra millesimū q̄drigentesimūqꝫ cucurrerit an-
nū. Perēses vetus colonia genuēsiū qui ⁊ galathe nūcupāt cognita bizātioꝝ clade priusꝙ rogarent mao

omethi deditionē fecere. muri vrbis diruti. multoꝝ bona ɔtra fedꝰ direpta. femīe puerıqꝫ ludibrio habiti
Calibasse qui ad eū diē nō sine maomethis displicentia vixerat tāqꝫ cōstantino impatori turchoꝝ consilia
ꝓdidisset per miseros cruciatꝰ vita erepta ingētes q̄s cumul auerat opes exitio ei fuisse tradūtur. ⁊ quod
amuratez dimisso imperio ex priuaca vita reuocauit ad regnū. Auctꝰ eiꝰ pecunia maomethes tāto rex sue
cessu tumens in hūgaros expeditionem parare cepit. q̄ per triennū circiter instructa accersitis ex oī regno
ꝓcerib' penetratis tracie mōtibꝰ cū maximis atꝫ infestissimis copijs ad sauū vsqꝫ flumen ꝑuenit. c. l. milia
hoīm in eiꝰ exercitu fuisse tradunt̄ pleriqꝫ terciā ꝑtē huic numero subtraxere. Calistꝰ terciꝰ q̄ ꝑ idē tp̄s ro-
manā cathedrā sortitꝰ erat iohānē cardialē sancti angeli cuiꝰ supra meminimꝰ p̄stāte v̄tute virū q̄ germanos
in arma ɔsciret turchorūqꝫ ɔpesceret impetū ad eas ꝑtes legatū misit. Js ꝓmissa pctōꝝ indulgētia cūctis
q̄ ɔ̄ turchos militare vellēt adiuuāte iohāne capistrano q̄ ꝑ idē tp̄s hūgaris euāgelizabat. cruce signatorū
haud ꝑuū ɔgregauit exercitū. nō diuitū ac nobiliū ſ̄ inopis atꝫ incōpositi vulgi. Surdēt opulētum aures
euāgelio nec diuinꝰ sermo principibꝰ auditꝰ ē. cōtenti p̄nti reꝝ statu potētes futurū xp̄i regnū nō nisi mo-
rientes inq̄rūt. credula pauꝑtas facile p̄dicatoribꝰ obedit. supra. xl. milia signū crucis accepere tecta magꝭ
fide q̄ȝ ferro acies. Hunniades q̄ȝ nō ꝑuas copias in armis habuit. appropīquabat spe plenꝰ ⁊ incredibili
suꝑbia tumēs maomethes nec iā sibi vel mōtes vel flumīa obstare putabat gl'iari inter suos hūgariā iā pē
ne victā asserere. latinoꝝ impatorē i ꝓpiquo eē dicere. Deleto grecoꝝ impio latinoꝝ īstare finē turchis oīa
paritura. spolia ingētia ꝓmittere. germaniā atꝫ italiā militū direptioni offerre. ꝑuia cūcta turchoꝝ armis
iactare. ſ̄ q̄ȝ gl'iosus eiꝰ aduētꝰ tā turpis atꝫ infamis recessus fuit. albani ad ɔfluētes danubij sauiqꝫ sitā ꝑ-
uā vrbē oppugnare adorsus obtinere nequaq̄ȝ potuit. ꝑfregit machinis priores muros. irrupe in vrbē eiꝰ
acies. pugnatū ē inter diu noctuqꝫ. nūc victi nūc victores visi sunt hostes. ad extremū vulneratꝰ sub pupil
la maomethes relictis impedimētis ꝑ noctē trepidꝰ aufugit. huiꝰ pugne seriē in historia bohemica ɔp̄hē
dimꝰ. nō ē cur hoc loco latiꝰ insistamꝰ. Auctores victorie tres Johānes habiti legatꝰ cardialis cuiꝰ auspi
cio res gesta ē. Huniades ⁊ capistranꝰ q̄ p̄lio interfuere. verum neqꝫ capistranꝰ huniadis neqꝫ capistrani
huniades mētionem fecere in eis lr̄is. q̄s de obtenta victoria siue ad romanū pōtificē siue ad amicos scrip-
sere ꝑ suū q̄sqꝫ misteriū deū dedisse xp̄ianis victoriā affirmauit. Auarissima honoris hūana mēs facilius rē
gnū ⁊ opes q̄ȝ gl'iam ꝑtit. Potuit capistranꝰ p̄rimoniū cōtēnere. vluptates calcare. libidinē subigere gl'iaꝝ
v̄o spernere nō potuit. Dicat forsitan aliquis non suū illi honorē cure fuisse ſ̄ dei qui ꝑ paupes ⁊ inermes
rē xp̄ianā saluare voluerit. credimꝰ huic assertioni q̄ȝuis huniadis ministeriū sc victorie nō auctorē dixerit
Ferūt maomethē ab eo tp̄e nūq̄ȝ postea eius cladis meminisse quin mentē barbāqꝫ manu demulcēs quas-
sansqꝫ caput ei diei maledixerit qua pugnā ad albā cōseruit.

De Macedonia

Proxima thratie ad occidētē ⁊ meridiē ꝯiūgit macedonia terraꝝ imꝑio quodā potita q̄ inter duo ma-
ria ꝑtendit egeū ⁊ adriaticū. lat⁹ ei⁹ meridionale thessalie atq̄ magnesie terga ꝓtegūt. ꝑtē septentri
onalē peonia ⁊ paflagonia excipit. ⁊ ipe regiones in macedonū postea iura ꝯcesserunt macedonie addite.
Epyrus q̄ȝ macedoniā attingit ⁊ illirica terra. altera meridiē. altera septentrionē excipiēs. in adriatico lit/
tore dirachiū vet⁹ ciuitas iacet ab cheroneso vbi sita ē nacta vocabulū epidan⁹ antea dicta. ⁊ a corcyreis
olim ꝯdita. nec ꝓcul infra terrā appollonia fuit optīs instituta legib⁹. ⁊ augusti cesaris qui grecas ibi litte
ras didicit studio memorabilis. In altero littore thessalonica est potēs quodā ciuitas. Quā tū ep̄le pauli
ap̄li tū magni theodosij ꝑceps atq̄ implacabilis ira famosam reddidere. indignat⁹ em̄ ob cesos in ea iudi-
ces aliq̄n clementissim⁹ imꝑator vniuersum vrbis populū trucidari mādauit. xi. milia viroꝝ cesa tradunt
Nō tulit Ambrosius mediolanēsiū pōtifex tā immane facin⁹ incorreptū. imꝑatorē ab ingressu ecc̄ie ꝓhi-
bitū subire penitentiā ꝯpulit. nec maxim⁹ p̄nceps pastoris subire iudiciū recusauit. Hinc lex ꝓmulgata vt
lata ꝑ morte bon⁹ sentētia an̄ dies trigīta nō exequat. Hanc vrbē libere ꝯditionis fuisse plinius tradidit
Strabo ꝯditorē ei⁹ philippū alexādri patrē affirmat. ambo eā attribuūt macedonie. Andronic⁹ emanue
lis imꝑatoris cōstātinopolitani fili⁹ hāc in ꝑtē hereditatis accepit. Demū iohānis fratris sui odio qui pa
tri successit in imꝑio venetis tradidit. Venetis amurates (turchoꝝ vt an̄ diximus imꝑator) eripuit. Hic reli-
quā macedoniā vsq̄ ad mōtes peonie ⁊ quā modo albaniā vocant imꝑio suo subiecit. Mira reꝝ mutatio
et fluxa hūani imꝑij glīa. hec ē macedonia q̄ duob⁹ inclita regibus vt philippo ⁊ alexādro. grecia traciaq̄
subacta īpiū protēdit in asiā. armeniā. hiberiā. albaniā. capadociā. syriā. egyptū. thaurū. caucasum subiu
gauit. hec in bactris. medijs. ꝑsis dn̄ata. toto oriente possesso. indies quoq̄ victrix e vestigio liberi patris
atq̄ herculis signa circūtulit. Hec eadem nostra etate spurcissime turchoꝝ genti subiecta tributū pendere
⁊ iugum ferre miserrimum cogitur.

De magnesia et thessalia

Magnesiā q̄ȝ ⁊ thessaliā nr̄o tp̄e turchoꝝ arma inuaserūt. nobilissimi mōtes olimp⁹. pieris. ossa. pyn/
dus. insuꝑ ⁊ othris. laphitaꝝ q̄dā sedes turchoꝝ imꝑio parēt. penes q̄s q̄nq̄ ⁊. lxx. vrbes fuisse olī
plini⁹ affirmat. Totū peneū turchi possidēt. Inter flumīa thessalia clarissimū iusteagomphos. hic fluuius
orit inter ossam ⁊ olimpū nemorosa ꝯualle defluēs. l. ferme stadia ꝑcurrit dimidio ei⁹ spacij nauigabilis. i
co cursu tempe vocant. q̄nq̄ milia passuū longitudine vltra visū hōis se dextra leuaq̄ leniter ꝯnexis attol
lentibus iugis intus sua luce viridant. hac labit peneus viridi calculo. circa ripas gramīe amen⁹ canor⁹
auiū cōcentu. arripit amnē orchon nec recipit. s̄ olei mō suꝑnatantē vt dictū ē ab homero breui spacio por
tatū abdicat. penales aquas dirasq̄ guttas genitas argenteis suis miscere recusans. hec plini⁹ de peneo.
Tot xp̄ianis bona turchoꝝ arma eripuere. Quis nr̄aȝ magis desidiā incusauerim. In thessalia regē fuisse
tradūt nōie grecū a q̄ grecia dicta sit. Helenū q̄ȝ in eodē loco regnasse a quo helena nūcupata ē. Homerus
tribus nōibus thessalos appellauit. mirmidonas. helenas. ⁊ acheos. Hic sunt philaꝝ angustie. persarum
cede insignes. q̄ licet olī ꝑsaꝝ impetū tenuere turchoꝝ tn̄ armis claudere transitū minime potuere.

De Boecia

Post thessaliā Boecia succedit ab ortu in occasū porrecta euboicū mare crisseūq̄ sinū ꝯtigēs therbaꝝ
claritate apud oēs ferme historicos nōiata. Hic musis natale in eliconis nemore. hic saltus cytharō
et hysmenus amnis ⁊ fontes dirce arethusa ⁊ agāppe. q̄ patria quodā liberi p̄ris atq̄ herculis fuit q̄ fortes
produxit epaminūdam nō cedens athenis claritate. ciuitas ea nr̄a etate exiguū castellū thebaꝝ ⁊ a turchis
proximis annis cum reliqua Boecia occupatum.

De hellis grecia

Sequit hellis q̄ a nr̄is appellata grecia. Acten. i. littus prisci vocauere. mutato deinde nōie atticā dixe
re. Homerus cūctos atticā incolentes appellauit athenieses cū nōdū edificata foret megra. Proten
dit aūt attica ex boecia vsq̄ in histmū corinthiacū ꝑte sui q̄ appellat megaris. Circa histmū vō colūna fu
it in qua hic inerat titulus in ꝑte peloponesum spectante. Hec poloponesus at non ionia. in ꝑte vō megara
intuente. hec nō peloponesus s̄ ionia. Idē em̄ attici ⁊ iones fuere. Qui cū de finibus cū peloponesiaticis
sepissime disceptassent hāc tādē cōmuni cōsensu colūnā erigi obtinuerūt. Atticā q̄uis saxosā ⁊ sterilē. ple
riq̄ tn̄ mirificis laudibus extulerūt. deorumq̄ domiciliū esse dixerūt. loca ip̄a possidentiū ⁊ parētū heroū.
In hac ciuitas atheniensis quodā nobilissima fuit nullius indigua ꝑconij tāta eius suꝑfluit claritas. Ea-
dem nostro tp̄e ꝑui oppidi speciē gerit. In eo tn̄ saxo quo vetustū Minerue templū fuit. arx est ꝑ omnē gre
ciam nominata. tū opis magnitudine. tū difficultate oppugnationis. hanc Florentinus quidam maome-
tho tradidit. Cum imploratis latinoꝝ auxilijs nullius opem inueniret rura ei ob eam rem tradita inquis
cuum ignobile ducat.

De Peloponesso

Peloponessus attice iungit totius grecie arx quodā dicta. nā ꝑter inhabitātiū in ea gētiū nobilitatem
atq̄ potētiā ip̄e locoꝝ situs p̄ncipatū designat atq̄ imꝑiū. multi sinus insunt ⁊ promotoria multa. insi/
gnes etiā ⁊ ꝑmagni cheronessi. ip̄a locoꝝ varietate iocūdi. formā eius platani folio simillimā dixere. longi
tudine ⁊ latitudine ferme parē. Ab occasu in ortū stadioꝝ mille. cccc. perimetros siue ambitus omissis fini
bus vt polibio placet stadia quatuor milia continet. Arthemidorus aūt suꝑaddit. cccc. cui ⁊ plinius con-
sentire videt ysidoꝝ auctorē secutus. Idē duo maria terrā ambire dicit ioniū ⁊ egeū. Angustie vn̄ proce/
dit istmos appellāt. q̄nq̄ milia passuū latitudīs continētes. Has angustias ꝑfodere demetrius rex. dicta/
tor. cesar gaius p̄nceps. domicius nero infausto (vt oīm exitu patuit) incepto tētauerūt. Hic corinthus no
bil colonia fuit. Greci p̄ncipes postq̄ turchoꝝ potētia in europā penetrauit ex mari ad mare producto ꝑ
angustias muro peloponessum a reliqua grecia distinxerūt. murū examiliū appellauere. Hāc prouinciam
hodie moreā latini vocāt. in ea achaia continetur. messania. laconia. argos ⁊ archadia. q̄ mediū par insu-
le obtinet. Amurates expugnata thessalonica. subacta boecia. ⁊ attica ꝑter athenas ad examiliū vsq̄ pro/

fectus pterritis grecis diruit murū. tributūqꝫ annuū (cedētibus se peloponēsibus) iperauit. At cū hūgari instāte iuliano cardinali. S. angeli aduers⁹ turchos arma sumpsissent. confectisqꝫ nonnullis feliciter plijs amplius instarent vrgerētqꝫ hostes Constātinus qui postea apō constātinopolim imperauit ibiqꝫ necatus est vt añ diximus. Huius prouincie dispotus animo auctus ⁊ negare turchis tributū ⁊ examiliū instaurare non dubitauit. ob quā rē magna deinde pecunia mulctatus ē ⁊ examiliū denuo destructū cū victor amurates apō varnā hūgaros deleuisset deuicta cōstātinopoli albani q̄ cū plures peloponessum incolebāt sumptis armis demetriū ⁊ thomā cōstātini frēs regno deijcere annixi sunt. nobilē quedā greculū ad regni fastigiū assumētes vtraqꝫ ꝑs auxiliū maomethis implorauit. Illi nobilior ꝑs visa iustior auxilia aduersus albanos demetrio fratriqꝫ tradita. albā subacti priorib⁹ dñis paruere maomethi. xv. miliū aureoꝝ tributū pensum. Thomas q̄uis hereditario iure impatorē se dicere posset cui⁹ maiores lōga serie grecoꝝ nemini imparauere. metu tñ maomethi eo titulo abstinuit. Cū calixt⁹ pon. max. xpianos pricipes in⁁ sui pōtificat⁹ initio aduers⁹ turchos inuitaret existimauit thomas turchoꝝ impiū ꝓculdubio ruituꝝ maomethiqꝫ tributū negauit. Cū vero nō tā magnifica facta q̄ꝫ verba esse aīaduertit ꝑsoluto tributo ⁊ adiectis donis maomethi recōciliatus ē. Nūc vero si vera ē fama q̄ ꝑ hos dies allata ē violate fidei maiorē subire penā cōpulsus maomethi ꝓrsus subiect⁹ ē. peloponessus tota turchoꝝ impio adiecta.

Achaia

Egredienti Peloponessum per angustias istmi ad reliquam Greciā Strabo ⁊ Plinius occurrē achacā tradunt. Ptolomeus Achaiaꝫ eius fines hoc modo describit. ab occasu Epyrum. a septentrione macedoniam ⁊ partem egei pelagi collocat. ad orientem eiusdem maris terminos ponit vsqꝫ ad summum promontorium. ad meridiem adriaticū pelagus iuxta littus qō acheol⁹ amnis irrūpit in corinthico sinu. Qō

si ita est atticã.boetiã.phocidẽ.thessaliã.magnesiã.etholiã ⁊ acarnaniã achaia ipa cõplectit̃.Idẽ.tñ ptho
lomeꝰ alio loco mediterraneas peloponessi ciuitates enumerãs elicẽ.burã.helenã.pherecıã in achaia eẽ di
cit.⁊ ꝓpriã eẽ achaiã intra peloponessuꝫ affirmat.nobis ꝗ ꝑ nr̃i opis instituto res peloponesiaticas ⁊ acti
eas breuiter absoluimꝰ ⁊ ad occidentẽ festinamꝰ.Acarnania prior occurrit inter epirũ boetiãꝗ protensam
cui etholia vel cõiũcta vel ꝯmixta esse videt̃.hec hodie ducatꝰ appellat̃.Johannes vintimiliꝰ natiõe sicu-
lus filiã suã dispoto acarnanie in matrimoniũ dedit.Exinde vexantibꝰ acarnaniã turchis ac generꝝ obsidẽ
tibus cũ paruo eq̃tatu mare traiecit.obsessores inuasit.strageꝫ memoratu dignã edidit.nam parua manu
ingentes fugauit copias salutemꝫ genero pepit.ꝗ tñ paulopostea ꝑ insidias captꝰ a turchis regnũ amisit.
epirũ tñ eius adhuc nomĩe teneri ferũt.

De Epiro

Epyrus in occidua pte ab acroceraunis montibus incipit protendit̃ꝫ versus oriẽtẽ vsꝫ ad ambrachi
um sinũ ꝑ stadia mille trecẽta septẽtrionalẽ eiꝰ ptẽ ptholomeꝰ macedonie ꝯiũgi tradit.orientale acha
ie vsꝫ ad ostia fluminis acheloi.occidentale latꝰ ionico excipi pelago asserit.Strabo ausoniũ hoc idẽ ma/
re appellauit.in epyro.xxiiij.fuisse gẽtes theopõpꝰ tradidit.celebratissime chaones ⁊ molosi regnũ qñꝫ
tenuere priꝰ q̃dẽ chaones posteriꝰ molosi ꝗ ꝑ regũ cognationẽ ex eacidaꝝ sanguine progeniti mirũimmo-
dũ amplificati fuerũt.Penes q̊s dodone vetꝰ oraculũ ⁊ nobile viguit.Orã huiꝰ terre maritimã felicẽ atꝫ
vberẽ tradidere.multeꝫ olim vrbes ⁊ oppida munitissima in epyro fuere.S ꝓpter populoꝝ rebelliones ꝗ
bus cũ romanis ꝯtenderũt prouĩcia vastata ẽ.lxx.eñ epyrotaꝝ vrbes a paulo emilio imꝑatore funditus
euersas esse auctor est polibius victis macedonibus ⁊ ꝑse rege supato.Ex q̃bꝰ maximũ numerũ viris mo
losoꝝ extitisse ⁊ mortaliũ centũ ⁊ q̃nq̃ginta milia in seruitutẽ redacta.Piliniꝰ veronensis hãc cladẽ macedo
nibus attribuit.duasꝫ vrbes ruine adiecit.credo qꝛ macedones epyrotarũ imperiũ obtinebãt.vtrãꝫ gen
tem vno noĩe pliniũ ꝯp̄hendisse.Apud epyrũ actica pugna late memorabilis ꝯmissa est.in q̃ cesar augustꝰ
marcũ anthoniũ nauali p̄lio vicit ⁊ silꝰ egypti reginã cleopatrã.nã ⁊ ipa huic certamini pñs fuit.Ob quaꝫ
reꝫ victor augustꝰ in ambrachio sinu vrbẽ ꝯdidit eiꝫ vocabulũ indidit nicopolim.i.victorie ciuitatẽ. am
brachij sinus hostiũ paulo q̃ꝫ stadia q̃tuor maiꝰ est.circuitꝰ stadia.ccc.amplectit̃.optia oĩ eiꝰ ex pte statio.
Ingredientibꝰ occurrebãt olĩ a dextra habitantes greci accarnones ⁊ appollinis citij tẽplũ quondã in tu/
mulo ad hostiũ eminẽs cui cãpus subiacuit lucũꝫ habens in naualia.in q̃bus cesar vnum viginti naues de
cimaꝝ noĩe reposuit.ab vno remoꝝ ordĩe vsꝫ ad deciremes adiũgens. Sinistra v̊o nicopolis est ⁊ epyro/
taꝝ colonia.Cassope nr̃a etas epyrũ artõ appellat.Circa littus eius paucis añ annis profectꝰ regie classis
noĩe wilhelmꝰ marinꝰ triremes venetoꝝ insecutꝰ ꝯp̄hẽdit atꝫ incẽdit ĩ eodẽ littore apᵭ acroceraunios mõ
tes finiri hadrie nauigationẽ ioniuꝫ incipe pelagus Straboni visum est.apud quẽ mare ausonium idẽ id
quod ionium esse apparet.cum Epyri oram ausonio ablui pelago affirmet.

De Albania

Que nũc albania dicit̃ olĩ macedonie porcio fuit ad occidentẽ versa in q̃ dirathiũ ⁊ appoloniã fuisse ꝓ/
didimus nõ incelebres prisco seculo ciuitates.Sermo gẽti neꝫ grecis neꝫ illiricis notꝰ. Credimꝰ
hoc genꝰ hoĩu ex albania quodã venisse q̃ vicina colchidi in asiatica scithia memorat̃ vt sepe barbaraꝝ in
undatio nationũ grecie atꝫ italie ꝓuĩcias occupauit. In hac terra potẽs camusa fuit ꝗ xp̄ianis ꝑntibꝰ ortꝰ
paꝝ tenax catholice fidie ad maomethis ĩsaniã decliauit. Sꝫ q̃leuiter xp̄m deseruit tãfacile maomethis sa
cra cõtempsit.redijt eñ ad paternã legẽ.⁊ q̃uis vtrãꝫ religionẽ ꝯtempserit neutri fidꝰ xp̄ianꝰ tñ mori q̃ꝫ
turchꝰ maluit. Paulo post cõstantinopolitanaꝫ cladẽ morbo extinctꝰ Georgiꝰ scãderbechꝰ eiꝰ hereditatẽ
accepit nobili loco natꝰ ꝗ etatẽ pene omnẽ in armis ꝓ xp̄i noĩe pugnando ꝯsumpsit.mltas ⁊ magnas tur
choꝝ turmas bello vicit ⁊ deleuit.solusꝫ quodammõ regionẽ illam in euangelio xp̄i cõtinuit. q̃uis ho-
die hostili ferro petita magna ex pte deserta ferat̃.Rex alfonsus sepe milites in albaniaꝫ misit ⁊ croyã vrbẽ
in ptãteꝫ acceptam a turchis defendit. Nepos scãderbechi ex fratre cũ turchoꝝ parti fauẽs insidias patruo
moliret̃ ab eo captus est ⁊ ad Alfonciũ missus in carcerẽ coniectus est. Calistus q̊ꝫ romanꝰ pontifex auxi/
lia pecuniaria scãderbechio nõ pauca misit.Velona in albania nõ magna ciuitas est in portu maris sita q̃
breuissimus est in italia traiectus.hãc paꝫaietes primus ex turchis occupauit.rebellãtem amurates recu/
perauit.nescio quod malũ minat̃ ytalie.

De illiria

Post albaniã illirice sequũt̃ gẽtes ad occidentẽ septentrionẽꝫ verse.hoc genꝰ hoĩm nostra etas scla
uos appellat.⁊ alij bosnẽses.alij dalmate.alij croaci histri carniꝫ nũcupãt̃.Bosnẽses ĩtrorsꝰ ad pã
noniã vergũt septẽtrioni expositi.reliq̃ adiacẽtes mari ad timaui vsꝫ fontes ꝓtendunt̃.hinc ausoniũ illic
pannoniam intuentes.Timauus aũt in intimũ adriatici maris sinũ excurrit.cuius fontem matrem appel
lari maris Srabo ꝓdidit. In bosna rex gẽtis steffanus noĩe(sic eñ reges suos appellare ꝯsueuere) q̃uis
xp̄i religionem sectarctur.diu tñ baptismi sacramento abstinuit. sed anno supiore vocato ad se Johãne car
dinali sancti angeli cuius sepe meminimus ab eo baptismatis vnda ꝑfusus ⁊ sacris nostris rite iniciatis
turchis q̃bus cũ federe iunctus erat bellũ indixit.nunc paulului nutare affirmatur. In hac regione q̃ꝫpluri
mum heretici possunt.quos vocant manicheos pessimũ genus hominũ.qui duo principia reꝝ ꝓdunt al/
terũ bonoꝝ alterum maloꝝ.nec primatũ romane ecc̃ie tenent.nec xp̄m equalem cõsubstantialemꝫ patri es
se fatentur.hoꝝ cenobia in abditis ⁊ montiũ conuallibus sita feruntur.in quibus egrotantes matrone ser
uientes sanctis viris si euaserint ad certum tempus deo vouent.reddite sanitati permittentibus viris vota
persoluunt.ꝓmiscue inter monachos p̄finito tp̄e viuentes.hanc labem nulla sedis apostolice decreta. nul
la xp̄ianoꝝ arma delere potuerunt.Sinit ad nostrã exercitationẽ regnare hereticos deꝰ.

De Dalmacia

In dalmacia raguseos magnis affecit cladibꝰ Steffanꝰ inter bosnēses ⁊ dalmatas ducatū possidens ⁊
manicheoꝝ veneno infectꝰ q̄ ⁊ si xp̄ianos p̄ insidias captos sepe turchis venūdauerit mittere tn̄ orato
res romā ⁊ auxilia sedis ap̄lice petere nō erubuit. eiꝰ belli sumptus ex xp̄ianis petēs qd̄ gesserat ī xp̄ianos
nec defuere q̄ tā impijs verbis aures accomodarēt.

De Croacia

In croacia austral' mulier que nuptias comitis cū eēt inferiore sanguine. moꝝ p̄stātia ⁊ forme elegantia
meruit. dū laxādi animi gratia ex castello in castellū obeq̄tat subito turchoꝝ interuētu capta ⁊ apd̄ eos
aliq̄ȝdiu detēta. impatiētia tandē mariti nō puo auro redēpta ē. Querat fortassis aliq̄s vbi nā liburniā di-
miserimꝰ quā p̄measse anthenorē ytaliā petentē insignis poeta cōmemorat. Cōfusi sunt ad modū p̄uinci/
aꝝ fines nec expedire noua facile ē ne dū q̄s vetustissima possit absoluere. Pliniꝰ liburnie finē initiū eē dal
matie dixit ⁊ traguriū marmore natū. in ea eē salonā q̄ȝ coloniā que ab iadera. c. ⁊. xij. milibꝰ passuū abfu/
it. Iadera vo cētū. lx. a pola distare. ex quo fit vt inter croatinos ⁊ dalmatas liburni sedes habuerūt. for-
sitan ⁊ croatini nouū gentis nomē liburnoꝝ loca inuaserūt nobis hec indicasse sufficiat. si q̄s cerciora desi
derat priscos euoluat autores. Ptholomeꝰ liburniā dalmatiā atq̄ȝ illiridē sil' cōfudit. ⁊ illiridi q̄dē a septē-
trionali plaga pannoniā occurrere dixit. ab ortu superiorem mysiam. ab occasu histriam. a meridie mace-
doniam ⁊ adriaticum latus.

De histria

Histriā veteres ytalie p̄tē tradiderūt in q̄ paretiū ⁊ pola ē ⁊ iustātinopol' quā caput histrie vocāt incō/
uenienter. italie tn̄ iūgit' adriatico sinu disiecta ⁊ in peninsule modū circūdata mari q̄ cōtinenti appli
cat' a tergo. lapidea est ⁊ mōtana regio quā prisci albaniā vocauere. Pliniꝰ histriā adherere liburnie dixit
Ex q̄ palā fit croatinos liburnoꝝ loco succedere. Histriā ab histro amne dictā ferūt quē a danubio in adri
am fluere falso tradidere. cui errori ⁊ pōponiꝰ mella ⁊ nepos padiacola aures adhibuit. nullꝰ eni ex danu
bio amnis in adriaticū effūdit' mare. Argonautaꝝ eos fabula decipit q̄s p̄ histrū ex mari pōtico in histriā
vectos memorie p̄ditū ē. s; ꝯstat eos ex histro in sauū aduerso flumīe nauigasse. deinde nauportū quē ho-
die labricū appellari putauerim. cuiꝰ paludē lugeū strabo appellat. Ex nauporto vo p̄ mōtes humeris ad
uecta nauis in adriaticū p̄uenit. Histri hodie sclaui sunt q̄buis maritime vrbes italico h̄mōe vtāt' vtriusq̄ȝ
lingue peritiā habētes. ps p̄uincie melior ea q̄ maritima venetoꝝ impio subiecta ē. Mediterranea domus
austrie possidet. Oppidū s. viti qd̄ ad flumē ticiū situ ē falsenes habēt. Ex q̄ loco ad aq̄legiā mille stadia eē
Tudidanꝰ q̄ domuit histros tradidit finē italie musie flumini tradidere. In hac terra nihil etate nr̄a memo
ria dignū gestū eē accepimꝰ. q̄buis australes ⁊ venetos magna de finibꝰ cōtentio agitauerit. ⁊ vtriusq̄ȝ par
tis subditi armis ꝯtēderit. ad q̄s lites ꝯponēdas nos aliq̄n ab impatore missi q̄buis inducias belli fecimꝰ
et no uos termios ꝯstituimꝰ vniuersā tn̄ litē amputare nequimꝰ.

De Carnia nūc germanie p̄uincia

Carni inter q̄s lapides enumerant' histros sequūt'. Sclaui tn̄ q̄ꝝ sermo regionē obtinet carnos bifari
am diuidūt duplicē carniolā esse dicētes. Alterā siccā ⁊ aq̄ꝝ indiguā in q̄ histros ponūt ⁊ carsos. qui
medios inter labacū ⁊ tergestū incolūt mōtes ⁊ ad tymanū vsq̄ȝ p̄ferūt. Alterā irriguā in q̄ flumē sauus or
tū h; ⁊ nauportꝰ q̄ labacꝰ hodie appellat' ⁊ alij q̄plures fluuij. In hac prouīcia dū fridericꝰ impator coro
nā regni theutonici apd̄ aquēsē ciuitatē peteret vlricꝰ cilie comes ⁊ albertꝰ īpatoris frater cōiūctis viribꝰ
laba cū insigne oppidū ex flumīe cui adiacet dictū obsidiōe cinxere. diu machinis oīs generi oppugnauere
sed a friderici militibus non sine clede repulsi ⁊ castris exuti diuitē suppellectilē p̄didere. hoc oppidū scla-
ui ⁊ itali lublana vocat ex lugea palude sumpto vocabulo.

De Carinthia nūc germanie prouincia

Corinthia montana ⁊ ipa regio carnis applicat̃ ad ortū ac septētrionē stirie iūcta. ad occasum ⁊ meridiē
alpes. italas ⁊ forū iulij cōtingit. multe in ea valles collesq̃ꝫ. feraces tritici. multi lacꝰ. mlti amnes quo
rū pcipuꝰ drauꝰ q̄ ꝑ stiriā ac pannoniā in danubiū fert̃ haud inferior sauo. Imperiū ꝓuincie australes obti
nent ⁊ archiducē appellat cui ea regio paret. Quotiēs nouꝰ pricepes reipublice gubernationē init solennita
tem nusq̃ꝫ alibi auditā obseruāt. nō lōge ab oppido sancti viti in valle spaciosa vetuste ciuitatis reliquie vi-
sunt̃ cuiꝰ nomē tpis aboleuit antiquitas. Iuxta in pratis late patētibꝰ marmoreꝰ lapis erectus ē. huc rusti-
cus ascendit cui ꝑ successionē stirpis id officiū hereditario iure debet̃. a dextera bos macer nigri coloris astat
ad sinistram pari macie deformis eq̄. frequēs circa eū populꝰ ⁊ oīs rustica turma. tū pricepes ex aduersa pra-
torum ꝑte ꝓcedit purpurati eiꝰ ꝓceres ambiūt vexillū an̄ ipm ⁊ insignia principatꝰ comes goreye q̄ palla
cij curā gerit. inter. xij. minora vexilla ꝑcurrit. reliq̄ magistratꝰ sequūt̃. nemo in eo comitatu nō dignꝰ hono
re videt̃ nisi pricepes ꝑ se ipe rustici speciē ferēs. agrestꝭ ei vestis. agrestꝭ pileꝰ. calceusq̃ꝫ ⁊ bacculꝰ in manu ge
status pastorē ōndit. quē postq̃ꝫ rusticꝰ ex lapide venientē cōspicatus est sermone sclauico (sunt eīn ipi corin
thiani sclaui) quis hic ē inclamat cuiꝰ tā supbū incessum video. respōdent circūstantes principē terre aduen
tare. tū ille iustus ne iudex ē salutē patrie querēs. libere ꝯditionis. dignꝰ honore. est ne xpiane cultor fidei ⁊
defensor. respondent oēs est ⁊ erit. rursus ille. quo me iure ab hac sede dimoueat. At goricie comes. lx. dena
rijs abs te hic locꝰ emit̃. iumēta hec tua erūt bouē atq̃ꝫ equā ostendēs. vestimēta quoq̃ꝫ pricipis q̄ pauloan̄
exuit accipies eritq̃ꝫ domꝰ tua libera ⁊ absq̃ꝫ tributo. Quibꝰ dictis rusticꝰ leui alapa principi data bonū iu-
dicē esse iubet ⁊ surgēs iumentaq̃ꝫ secū adducēs loco cedit. Pricepes vo cōscēso lapide nudū gladiū manu vi
brās ad omnē se partē cōuertit equū iudiciū populo ꝓmittēs. ferūt ⁊ aquā frigidā rustico allatā pileo bibe-
re tanq̃ꝫ vini vsum dānet. Deinde ad ecclīam soliensem ꝑgit q̄ in ꝓpinquo tumulo sita ē sancti petri vocabu-
lū habens ⁊ olim pōtificalis fuisse. vbi pactis sacrificijs princeps rustica indumēta deponit paludamētūq̃ꝫ
induit. cōuiuatusq̃ꝫ splēdide cū procéribꝰ in prata reuertit̃ ibiq̃ꝫ pro tribunali sedens ius petentibus dicit ⁊
feuda cōfert. Fama est anno. d. cc. nonagesimo post xpi saluatoris ortū impante Carolo magno ducē gētis
Iguonē noīe ingens cōuiuiū prouīcialibꝰ ꝑparasse. ⁊ aggrestibꝰ quidē ad cōspectū suū intromissis in vasis
aureis atq̃ꝫ argēteis. nobilibꝰ vo ⁊ magnatibꝰ procul ab oculis collocatis fictilibꝰ ministrare iussisse. Inter
rogatus cur ita faceret respōdisse. nō tā mūdos esse qui vrbes ⁊ alta palatia q̄ꝫ qui agros ⁊ huiles casas co-
leret. Rusticis qui xpi euāgeliū accepissent. baptismatis vnda purificatis cādidas ⁊ nitidas esse aīas. nobi
les ac potētes qui spurcicias ydoloꝝ sequerent̃ sordidas ac nigerrimas. se vo pro aiaꝝ q̄litatibꝰ instruxisse
cōuiuiū. Castigatos ea re nobiles caternati sacre baptismatis vndam querentes breui tempore sub virgilio
et arnone iuuaniensibꝰ epis vniuersos xpi fidē accepisse. Hinc bonos inuesciēdi pricipis rusticitati ducꝰ.
Fuit aūt dux Corinthie venator imperij ad quē lites venatoꝝ oīm deferebant̃. vocatꝰ in iudicio corā impa-
tore querclātibꝰ nō nisi sclauonica lingua respondere tenebat̃. Multa huiꝰ prouīcie fuisse ornamenta come
morāt. multa priuilegia. facile id creditu ē qn̄ impatorē lodouicū eiꝰ terre ducatū filio suo arnolfo primoge
nitꝰ cōtulisse nō ambiguū ē. Est ⁊ alia huius prouincie cōsuetudo in oppido quod Clagefurciuz appellant
cōtra fures durissima. Si quis in furti suspitionē inciderit mox captus laqueo suspensus vitā finit. Sum-
pto supplitio pꝰ triduū de suspitiōe iudicāt. si reū fuisse necatū inueniūt pēdere cadauer infame sinunt donec
sua sponte cōsumptus decidit. Sin nō depositū in cimiterio cōdūt. iustūq̃ꝫ funus e publico faciunt ⁊ aīe gra
tas exequias. In hac prouincia comes gorcie vlricꝰ vir muliere corruptior impuberes filias media nocte ad
potū surgere cōpulit icrepitās q̄ sine siti somnū agerent. cū pastoribꝰ ⁊ bubulcis sepiꝰ q̄ꝫ cū nobilibus con-
uersatus ē. Senex sup glaciē cū pueris lusit. Inter vulgata storta frequentissime lauit. raro in aula pransus
est. solus cocū adiens ofulas in ipa coquina vorauit. vestes induit viles ac punctas. pectus nudū ⁊ apertuz
ostendit. oculi semper lacrimantes fuere. Quem cū aliqn̄ ad se venientem Fridericus imperator ex fenestra
intuitus esset me vocitās. age inquit o Enea principem qui ad nos properat contemplare. Si quē mundio
rez pulchrioremq̃ꝫ videris aliqn̄ effare. mihi cū satis principem comitēq̃ꝫ considerassem feda rusticitas visa
est que dominatū assecuta egregium seruitio ꝑmeret. Huic vxor natione vngara. forma prestanti ⁊ audacia
plusq̃ꝫ virili vincula induit. mox vlrici comitis cilie auxilio liberatus vxorem domo pepulit. nec diu post vi
ta functus filios bone indolis adolescentes ⁊ matri q̄ꝫ sibi similes reliquit heredes.

De stiria germanie prouincia

Stiria quā quōdā valeriā inuenimꝰ nūcupatā ad orientē pannonie iūgit̃. latꝰ eius septētrionale austriā
respicit. ad occidentē ac meridiē carnis ⁊ corinthus occurrit. eodē q̃ꝫ prouīcia mōtana ē q̄ꝫuis in oriē
tē porrecta planicies nō ꝑuas habeat. Drauus ac mura insignes fluuij terrā irrigāt. mura in drauum exone
rat̃. ille in danubiū. Urbiū populi plerūq̃ꝫ teuthones sclaui qui citra drauū rura colūt. Imperium australis
familie est in eo oppidū vetus qđ ciliā vocāt nōnulli Sillateū appellatū quondā existimāt ⁊ opus fuisse lucij
sille. de q̄ re nobis nihil exploratū ē. Multe ibi vetustatis reliquie visunt̃ ⁊ romanoꝝ noīa principū sepulcra
lia marmora referūt. In eo ꝑfuit etate nostro fridericꝰ comes. q̄ cū eēt in libidinē ꝓnissimꝰ ⁊ olī veronice cō
cubine incēsus amore legittimā cōiugē ex comitibus croacie natā sua manu interemisset. cōcubinā vo pater
eius hermānus vt ē potentū iusticia ⁊ in ꝓfluentē dimersisset vxores passim maritis abstulit. puellarū gre-
ges in pallaciū rapuit. ꝓuīciales ꝓ mancipijs habuit. ecclīarum bona diripuit. monetarum falsatores. vene
ficos. ariolos. nigromantes vndiq̃ꝫ ad se consciuit. Et q̄ꝫuis anno iubilei iam nonagenarius indulgentia-
rum causa Romam petisset reuersus tamen nihilo melior visus est. Interrogatus quid sibi Roma profuis
set in pristinos mores relapso. Et calciator meus inquit ad consuendas ocreas post visam Romam redijt.
Huic vita fūctus Udalricus filius successit. per cetera similis ingenio. tantum ⁊ eloquentia maior. Quo
sicut dictum est interfecto quatuor ⁊ viginti competitores hereditatis fuere. vt qui viuens vndiq̃ꝫ bella cōci

uerat moriens q̄z seditiones excitaret. Sed optimates terre possessionē impatori friderico tradendā censu
erunt ea lege vt cōpetitoribus scđm prouincie cōsuetudinē in iuditio responderet. Relicta vlrici armis de/
fendere que possidebat decreuit. Fridericus manu potenti cū plura castella obtinuisset in cilia tādē recept⁹
est. Arces loci tradēte iohāne vitonitio natione bohemo. qui cū fuisset magister milicie comitis accepta ce
saris pecunia a ꝓinge eius defecit. sed mox penitentia ductus grande ausus ꝛ inexpiabile facinus tāq̄z sce
lus scelere redempturus impatorē iā sibi securꝫ ꝛ cū paucis cilie morantem nocte cōcubia intercipe aggres-
sus est. Corruptis nanq̄z opidanoꝝ plerisq̄z qui sibi aduenienti partem oppidi traderent. Hora cōstituta
cum octingentis equitibus intromissus cūcta miscere armis cepit. Affuit diuina pietas Friderico que illi
preter cōsuetudinē in arce superiore ꝛ humana ope munitissima ea nocte dormiendū suaserat. proceres q̄ re-
manserant in oppido capti omnes in quos ꝛ Johannes vnguadius cūctis stiriensibus opulentior cū Ge
orgio fratre abductus est. necnō Ulrico austrie cancellario. q̄uis esset epūs ꝛ ad ecclīam confugisset parsuꝫ
est vsq̄z adeo apud hoīes nostri seculi diuīa ꝛ hūana iura perierunt. Traditori bohemo diuiti spolio locu
pletato nō defuerunt ex illo tpe adiutores. Fama est ea q̄z celebris inter stiriēses nobilē quempiā fuisse cui
sepe in animū ceciderat ꝛ seipsum laqueo suspendere. id egre ferentem ex docto quodā viro remedium peti
uisse aduersus eā temtatione. Consiliū datū ꝓpriū vti sacerdotē cōduceret. qui sibi manente in arce quadā
solitaria singulis dieb⁹ rem diuinā faceret. paruisse nobilē atq̄z in annum ferme cōtinuasse nulla suspendē
di cogitatione interueniente. Postremo rogatū a sacerdote vt p̄sbitero vicino q̄ dedicationē ecclīe in proxi-
mo monte habiturus esset auxilio esse posset. licentiā dedisse ꝓponentem in animo paulopost sequi et sacris
interesse. stetisse diu postea nunc vna nunc altera causa retentū. deniq̄z circa meridiē profectū agresti cuidaꝫ
in nemore occurrisse qui rem diuinā in monte peractam esse populumq̄z omnē abiisse diceret. cōtristatum
eo nuncio nobilem infelicē se esse dicentē qui eo die sacrū corpus xp̄i non vidisset. agrestem consolari cepis
se vēditurꝫ si vellet nobilis emere p̄miū quod interessendo diuinis meruisset. sagūq̄z nobilis petiuisse pre
cij noīe. venditione facta nobilem nihilominus montē ascendisse atq̄z orasse in templo. reuersus autem in
proxima arbore suspensum agrestem inuenisse. sed postea diris cogitationibus haud quaq̄z vexatū fuisse
In hac prouincia decoctum sal ad vicinas regiones importatur. Ea ꝛ ferri mineras locupletas habet. Et
argenti fodinas non ignobiles. q̄uis in curia principū argentum haud multum effundatur.

De austria germanorum celebri prouincia

Austriam describere hoc loco haud necessarium existimamus. de qua ꝓpriam historiam edidimus. bre-
uibus tñ situs eius absoluet̃. hoc em̃ tp̃e diuisis esse terre limitibus. Austria olim pãnonia superior
dicta. ab oriente habet hungariã. ab occidende bauariã. septentrionẽ eius bohemia ⁊ morauia terminant
ad austrum vo montes stirie qui longo tractu ab alpibus deriuant̃. Latitudo eius triũ aut paulominꝰ die
tar. Longitudo vo duplo maior. terra nobilis. aquis irrigua. vitibus cõsita. ligni copiosa. agro feraci. pi
scibus plena. vino adeo exuberat vt bohemis morauis schlesitis bauaris in dando vino satisfaciat. exinde
q̃ maximas opes colligit. Danubiꝰ eã mediã secat fluuius omniũ europe maximꝰ. Inter p̃cipuas eius
ciuitates est Vienna panoniorꝫ maximũ emporiũ olim flauiũ appellata ambitu murorꝫ duuꝫ miliũ passuũ
cingit̃ fossatis ꝓpugnaculis torribusq̃ ⁊ maximis suburbiis decorata. principũ austrie p̃cipua ⁊ dignissi
ma sedes. In ea ꝓuinciales post obitum alberti cesaris friderico se cõmiserunt ea lege. vt si masculum pre
gnans regina pareret tutor eius esset. sin feminã terre dñs. Nato vt p̃dictũ ẽ ladislao tutelã eius Fridericꝰ
accepit. Milites qui sub Alberto meruerãt cũ stipendio se fraudatos dicerẽt prouinciã latrociniis ac incen-
diis vastauere. Eorꝫ vexatio. xl. milibus aureis a friderico redempta est. cũ bohemis ⁊ hungaris excursio
nibus in austriã facientibꝰ. Ex sororibꝰ ladislai senior wilhelmo duci saxonie nupsit. Johãnes huniades
cũ regni hungarie coronã a friderico frustra repetisset cũ. xii. milibus equitũ ingressus austriã omnẽ agruꝫ
inter Viennam ⁊ stirie mõtes diripuit atꝫ incendit. Petentẽ ytaliã cesarẽ rogauerũt australes vti latislaũ q̃
iã ꝓpe modũ adoleuisset in paterna hereditate apud se dimitteret. reiecta petitiõe auctoribus duobꝰ vlrico
altero cilie comite altero eyzingero sumptis armis rebellauere. Redeũtẽ ex ytalia fridericũ apud nouã ciui
tatẽ obsidione cinxere. quibꝰ ⁊ heinricus rosensis natiõe bohemꝰ cũ ducẽtis eq̃tibꝰ ⁊ mille peditibus se
adiunxit. Et q̃uis a Nicolao pon. maxio iussi essent ne tutelã cesaris impedirent. Cõtemptis aplice sedis
mandatis ⁊ tãte maiestatis auctoritate derisa sceleratũ ꝓpositũ tenuere. Docta eo tp̃e Viennẽsis scola indo
ctã sententiã protulit. que ꝑ aplos ad futurꝫ cõciliũ interponẽdũ suspendi posse romani p̃sulis mãdata re-
scripsit. Ciuitas viennẽsis ⁊ oĩs austria ex eo tp̃e in armis fuit sꝑ temeritate religionis penas pendẽs. Ces
sit furenti populo fridericꝰ pusillũq̃ adhuc tenerẽ ea lege in manus comitis cilie tradidit vt ꝯuocatꝰ ad vr
bẽ viennã ꝯsanguineis vtriusq̃ ꝑtis ⁊ amicꝭ de tutela. de oppidis. deq̃ ceterꝭ ꝯtẽtionibꝰ principũ. q̃ voca
ti ꝯuenisset arbitriũ diffinirẽt. Ladislaus summa populorꝫ alacritate apud viennẽses exceptꝰ cũcta ex volũ
tate comitis administrauit. Ad cõstitutũ ꝯciliĩ diẽ Lodouicꝰ bauarie ⁊ wilhelmꝰ saxonie duces. Albertꝰ
q̃ꝫ brãdeburgensis Carolꝰ badẽsis marchiones ꝯuenere. Cũ multi ex bohemia multi ex bũgaria barones
imꝑator legatos misit. quibꝰ ⁊ nos adiũcti fuimus. diu de iure ꝑtiũ disceptũ. s̃ cũ oĩa ex arbitrio victoris
agerent̃ nec leges defenderẽt q̃ arma nõ protexissent infectis rebꝰ discessuꝫ ẽ. Disceptata sunt oĩa q̃ ꝓmise
rant australes imꝑatori. dictũ oẽ indictũ fuit. neq̃ lr̃is neq̃ sigillis auctoritate habita barbara fide actum
In eo ꝯuẽtu ladislaus iohãnẽ huniadeꝫ q̃ sibi regnũ a turchorꝫ inuasione seruasset ad principatꝰ honorẽ
euexit. qui sugesto in magno foro apud carmelitas erecta sede sedens aurea regali paludamento ac dyade-
mate ornatus comitatũ ei bistricẽsem ꝯmisit. qd̃ eo in loco minime licuit. neq̃ em̃ regi hungarie sub impe
rio romano maiestatem gerere ius est. s̃ tãta reuerentia regũ q̃ta eis ꝑ arma siue dat̃ siue relinquit̃. Co-
mes cilie dũ regẽ quõlibet impellit ⁊ ad se cũcta rapiens Eyzingerũ viennẽsesq̃ ꝯtempnit. Concubinam
quã viro interfecto sustulerat reginali pene honore dignat̃. Ex fauore tandẽ regio cadit ⁊ annuẽte eytzin-
gero e curia pellit̃. quẽ in exiliũ ꝓficiscentẽ q̃tuor tm̃ equites comitati sunt. Alberto marchione branden-
burgensi ne ꝑ ꝯtemptũ a populo lapidaret̃ ad portã vsq̃ vrbis securitatẽ p̃bente. Sed q̃feda ⁊ misera
bilis eius fuga. tã supbꝰ ⁊ fauorabilis eiꝰ redditꝰ fuit. Nã pꝰ annũ cũ iã ex bohemia rex redisset su adẽtibꝰ
primoribus austrie baronibꝰ reuocatus. cũ mille equitibꝰ argento ⁊ auro fulgentibꝰ viennã repetit. cui ex
tra portas vrbis ⁊ rex ad mille ferme passus exiit obuiã. ⁊ oĩs ferme nobilitas redeũti gratulata ẽ. Plebs
q̊ꝫ q̃ pauloañ lutũ ac lapides in fugiẽtẽ iactare tentauit sternere viã floribus q̃ redeũti trãsitꝰ fuit minĩe du
bitauit. vt ẽ in vtrãq̃ partẽ in modica siue annuerit siue oderit. Mira rerꝫ mutatio ⁊ ludẽti fortune iocꝰ. ey
tzingerꝰ extra gratiã regis factus in castella sua recedẽs imꝑatori quẽ grauiter offenderat recontiliatus est
Nec diu postea adeo supbierãt q̃ ladislai regis ꝑtes sequebant̃ vt noue ciuitatis suburbia in qua cesare ab
sente iacebat puerꝑa imꝑatrix intrare p̃sumpserint ⁊ vrbẽ expugnare cõtenderĩt. qd̃ vbi nõ successit exustꝭ
que obtinuerãt locis abierũt. Fuit sepe inter eos imꝑatorẽq̃ ⁊ regẽ incassum tractata ꝯcordia. neq̃ em̃ co-
mes cilie dũ vixit ex re sua existimauit vnanimes eẽ austrie principes At eo mortuo cũ eytzingerꝰ ex bohe
mia missus ad cesarẽ leges pacis vtriq̃ gratas dixisset ⁊ iã q̃etura ꝓpe diẽ austria videret̃ interitus regis
subito nunciatꝰ nõ solũ ꝯcordiã ꝑturbauit sed magnarꝫ rerꝫ ⁊ reipublice xp̃iane salutarẽ exorientẽ spẽ pror
sus abrupit. Australes ⁊ a cesare ⁊ alberto fr̃e de tradẽda gubernatiõe req̃siti prouĩcialiũ ꝯuentũ habuere
in quo legati cesaris seniori austrie principi (si erat imꝑator) debere prouĩciã dixere. Albertus suo ⁊ Sigis
mũdi patruelis noĩe regie ꝑtẽ hereditatis exposcens suasq̃ calamitates ⁊ inopias tãto sanguini alienam
referẽs ꝯmiserationẽ inducere conatꝰ ẽ. Cõuentꝰ rñsio fuit facturos prouĩciales qd̃ ius eq̃tasue dictaret.
pꝰq̃ fr̃es inter se cõuenissent. Interea latrones trãsdanubiũ in austriã ad morauie flumĩs ripã munitũ lo-
cũ occupauere oẽꝫ circa regionẽ rapinis atꝫ incẽdiis vexare ceperũt. aduersus q̊s profectꝰ albertꝰ latrones
vi cepit. interfectisq̃ pugnãdo cõpluribꝰ q̃ngẽtos ⁊ q̃nquaginta captiuos adduxit. ex q̃bus. lxxx. furca su
spẽdit que res magnũ ei apud australes ⁊ nomẽ pepit ⁊ fauorẽ. Vlricꝰ vo eytzingerꝰ cũ visitato apud no
uã ciuitatẽ friderico imꝑatore cuiꝰ ꝑti studebat viennã repetisset vocatꝰ ab alberto nihil mali suspicãs fidẽ
ter eũ adiit a q̃ mox captꝰ in vincucula cõiectꝰ est ⁊ in priuato carcere clausus. Indigna res visa ciuibꝰ mur
murare dãnare oẽs factũ nemo tñ auxiliũ misero ferre voluit. Imꝑator sepe rogatꝰ viennã petere aliq̃diu
distulit. veritꝰ ne qua fraus inesset. interim Sigismũdꝰ ex athesi viennã descẽdit. deniq̃ ad nouã ciuitatẽ

profectꝰ principatus insignia ab impatore accipiens ꝓ veteri cõsuetudine in eius verba iurauit. in qua solennitate albertus affuit. qui paulo post cũ sigismũdo viennã repetijt ⁊ ambo aduersus impatorem cõspirãtas austriã sibi subigere conati sunt. quoꝝ studia sentiens impator viennã petere statuit ⁊ accersito ludouico bauarie duce magni noĩs principe eo se contulit impatrice sequente. appropinquante vrbis populus obuiam prexit. Albertus vo ⁊ sigismũdꝰ nobili comitatu extra vrbẽ impatorẽ salutauere. habebat albertꝰ tria circiter equitũ milia in armis expedita q̃ nõ longe a viẽna in quodã tumulo impatori se ostẽdarũt magnũq3 metũ veniẽti incussere. suspitionem auxit albertus qui sepe ad eos ꝓfectus ⁊ seorsum locutus insidias apparasse cesari videbaꝛ. Ferũt eiꝰ militie ducẽ alberto dixisse. facile si libet hodie vienne te dñm atq3 austrie facio. nam q̃s ꝓhibet quo minus fridericũ impatorẽ eiusq3 comites intercipiã. inniue tñ. soluta deinceps hereditatis questio erit. victori leges atq3 hoĩes fauẽt. Subdubitasse albertũ aliquãtisper. demumq3 respõdisse poterã ignoscere si qd̃ ais me ignorãte fecisses at mãdare turpia nõ possuꝫ. postq3 introgressi vrbẽ sũt albertꝰ ⁊ sigismũdꝰ in domo q̃ pragẽsis appellaꝛ simul habitauere. impator priuatas ciuium edes incoluit. arx prouĩcialiũ noĩe custodiebaꝛ. Cõspirauere sigismũdꝰ ⁊ albertꝰ eam nocte aggredi ⁊ irrũpe armataq3 militũ manu ingressi iter iureiurãdo se obstrinxere nõ redituros domũ nisi arcẽ intrassent. Sensere ciues moxq3 arma sumẽtes ꝑsidiũ in arce maiꝰ collocauere. instabat ciuile bellum ⁊ atrox pugna ꝓ arce nec dubiũ videbaꝛ q̃n magno suo malo principes cõmissuri ꝑliũ essent. Stetit diu res in ancipiti. ciuibus tueri arcẽ stabile propositũ erat. ducibꝰ q̃ arcẽ intrare iurassẽt turpe videbaꝛ. infecta re domũ reuerti atq3 vim inferre plenũ ꝑiculi erat. Postremo ꝯuẽtũ ẽ vt ingressi pr̃icipes arcẽ paululũ immorati potato vino exirẽt atq3 ita delusa magis q̃3 ipleta religio est. Postridie arx ꝯsensu prouincialiũ in tres partes diuisa duas accepere albertus ⁊ sigismundus reliquã impator. Delectiq3 prouĩciales sunt q̃ lites fraternas dirimãt ⁊ summa illꝰ ptãs data. ꝭ graue iudiciũ ꝯ potẽtes ẽ. Nobilitas ⁊ ecciaꝝ p̃ncipes impatori fauẽtiores sunt. plebei albertũ ꝑferũt magno se iudice q̃sq3 tueꝛ. Multa sunt in hoc cesare q̃ laudare possis. corpꝰ egregiũ ⁊ spẽs impatore digna. animꝰ sedatꝰ ac trãquillꝰ. ingeniũ ꝑspicax. memoria tenacior. religiõis ardẽs zelꝰ. ingẽs cupiditas pacis ⁊ ocij. Singularẽ virtutẽ in q̃uis hoĩe diligit dignãq3 ꝑmio ducit. edificat splẽdide. ortos tñ ⁊ gẽmas plus equo admiraꝛ ⁊ amat. ⁊ in rebꝰ gerẽdis tardior ac remissior ẽ. tenacẽ plerique accusauerũt et ad rẽ minꝰ attentũ. id fecere proxĩ ãncessores sigismũdꝰ ⁊ albertꝰ cesares. q̃ꝝ prodigalitati cuiusuis ꝯpata liberalitas videri auaricia pt. Ceterũ fridericꝰ nec sua profundit nec aliena diripit. vbis factisue tẽperãs Albertꝰ frater eiꝰ longe dissimilis. celer in aggrediẽdis rebꝰ belli ⁊ glie appetẽs. ꝑiculi cõtemptor audax. laboris patiẽs. manu atq3 ingenio promptꝰ. pecunias inter amicos partiꝛ ac profundit. inter opes paup. in paupertate diues. nullꝰ rei magis q̃3 fame auarus.

De Morauia germanie prouincia

Procedẽti ꝑ austriã in aq̃lonẽ morauí occurrunt gẽs ferox ⁊ rapinaꝝ auida inter hũgaros bohemosq3 transdanubiũ sita. Hãc prouinciã euo nostro Sigismũdus impator alberto genero suo. qui postea impauit dono dedit. Rebellãtẽ ⁊ impata facere recusantẽ albertꝰ magnis affecit cladibus. nã supra q̃ngentas villas vna excursiõe ꝯbussit. mortales multos neci dedit. pecꝰ oẽ pene abegit. iugũq3 ferre ꝑfidã gentẽ coegit. In hac ꝓuin cia ciuitates ⁊ opida romane eccie ritũ tenẽt ⁊ catholice fidei cõsentiũt. Barones oẽs ferme hussitarũ labe infecti sunt. Hic cũ verbũ dei ꝑdicaret Johãnes capistranꝰ ⁊ in errores hussitaꝝ vehementiꝰ vehereꝛ baronis nõ parui noĩs quẽ Czernahorã vocãt secuta ꝯuersio. qui relicta priore ꝑfidia cuꝫ duobꝰ milibꝰ subditoꝝ veritatem romane sedis amplexꝰ est. Prothasius filiꝰ eiꝰ doctrina ⁊ moribus clarus nõ diu postea Olomucẽsis eccie põtificatũ obtinuit. Ea ẽ vnica ciuitas morauoꝝ epalis. Regnũ aliq̃n inter morauos fuit latissimũ ac potẽtissimũ. qd̃ vsq3 ad filiũ Suatocupi durauit. cuius fortunã in bohemica cõscripsimꝰ historia. At cũ filiꝰ suatocupi ecciaꝫ dei spernere cepit regnũ gẽti adẽptũ ẽ. qd̃ postea romani cesares in bohemiã trãstulerũt. In hac ꝓuincia cõplura sunt oppida plena populo ⁊ opibꝰ abũdantia. inter q̃ Brunna principatũ obtinet. znoymã sigismũdi obitu memorabilis. hac nulli transitꝰ patet nisi armato potẽtiorique. latronibꝰ oẽs additꝰ obsidentibꝰ. Sermo gẽti mixtꝰ est theutonicꝰ ⁊ bohemicꝰ. supant tñ bohemi quoꝝ ẽ regionis imperiũ. q̃ gẽtes olim morauiã incoluerint nõ facile dixerim. q̃3tũ vo ex lectiõe ptolomei accipe licet martomãni ⁊ sudini cadiq3 morauiã ⁊ austriã q̃ trãsdanubiũ iacet incoluisse videnꝛ.

De Slesia germanie prouincia

Slesia post morauiã sequiꝛ haud ignobilis prouincia quã fluuiꝰ odera ꝑlabiꝛ inter oẽs germanie nationes late cognitus. fontes eius hũgarie mõtibꝰ que Slesie ad orientẽ iungũꝛ mare baltheũ cursu terminat. Lõgitudo regionis circiter. lxxx. stadia. Caput gẽtis wratislauia ẽ amplissima ciuitas ad ripaꝫ odere sitã priuatis ac publicis edificijs magnifice ornata. cuiꝰ epatũ maiores nr̃i aureũ vocauere. Hussitarũ bella luteũ reddidere. In hac vrbe regnãte apud bohemos wenceslao orta seditiõe cõsules quoꝝ ꝑmaptãs ẽ ꝑ fenestras ex ꝑtorio in forũ ꝑcipitati gladijs ac lanceis irate plebis excepti dirũ spectaculũ ꝑbuere. cuius rei auctores sigismundus impator paucis post annis securi ꝑcussit. Duces Slesie multi nũero inter quos paterna hereditas ꝑ capita diuidiꝛ hinc scissa multas in ꝑtes prouĩcia freq̃ntes calamitates incurrit. crebris exposita latrocinijs. Inter hos duces vnũ esse ferũt noĩe bulcõnẽ quẽ apoliẽsem appellãt. Qui glogouie residens delitijs ac voluptatibꝰ deditus vsq3 adeo insaniuit vt neq3 inferos neq3 supos esse diceret. aĩasq3 cũ corporibꝰ siꝛ ꝓrsus interire putaret. Ecciaꝫ vel nũq3 vel raro ingressus ẽ. Sacramẽtis xp̃ianis prorsus abstinuit nisi q̃ abusus mr̃imonio vxore q̃ sibi ingrata esset relicta alterã supduxit. q̃ ne pellex appellari possit nõ nisi ꝑ solennia mr̃imonij cõiugi voluit. Slesite sub impio bohemoꝝ cõstituti sunt. nũc tñ impata facere detractãt. Georgiũ nouũ regẽ admittere recusantes. wilhelmũ saxonie ducẽ secuti. q̃ regnũ bohemie ad se ꝑtinere affirmat ꝓpter ꝯiugẽ q̃ latislai hungarie atq3 bohemie regis soror fuit. Gladius eiꝰ litis arbiter erit. Sermo gentis maiori ex ꝑte theutonicꝰ. q̃3uis trãsoderã polonica lingua ꝑualet Ob quã rem nõ immerito quidam hoc in loco germanie terminũ esse oderam putauere. q̃3uis idem fluuiꝰ in septentrionem vergens germanicas partes ripis ambobus alluit.

De Polonia sarmatica

Libet in hac parte germanie lingwe fines ⁊ ad orientē ac septētrionē sarmaticas inuisere gētes. Polo-
nia vasta regio ē q̄ Slesie ad occidētē proxia. hūgaris. lituanis ac prutenis cōtermia. Hic cracouia ē
p̄cipua regni ciuitas. in q̄ liberaliū arciū scola floret. Sbigneꝰ huic vrbi p̄fuit eps lraꝝ doctrina ⁊ morum
suauitate insignis. a quo plurimas accepimꝰ eplas multo sale ⁊ romana elegātia ꝯditas. cui ob singula-
res virtutes romana eccia insignē cardialatꝰ honoris rubentē pileū misit. Ciuitates polonie p̄ter cracouiā
paꝝ nitide ⁊ materia lignea ferme oēs domꝰ cōponūt plerasq̄ꝫ luto liniū t. plana regio ⁊ nemorosa est. po
tus gēti cereuisia ē ex tritico atq̄ꝫ humulo facta. vini rarissimꝰ vsus. nec vinee cultura cognita. ager cereris
ferax. multa gēti armēta. multa feraꝝ venatio. equū siluestrē p̄ter cornu ceruo similē edūt. feras q̄ꝫ boues
venāt̄ q̄s prisci vros vocauere. pisce ac volucribꝰ abūdāt. argēto atꝫ auro inops terra. vectigalia regi pua
Regnū in q̄tuor ptes diuisere maiores. has p circulū anni rex ambit. q̄libet ps tribꝰ mēsibꝰ regē ⁊ curiam
pascit. q̄bꝰ exactis ad alterā ptē fit trāsitꝰ. Statuta sunt q̄ p̄stare prouinciales optet. si māserit vltra p̄finitū
tp̄s rex suo viuere sumptu cogit̄. Cū rex gētis patrū nostroꝝ tēpestate obijsset relicta filia wilhemus dux
austrie i mr̄imoniū eā accepit. illiq̄ꝫ reḡ p̄fectꝰ ē. Nō placuit polonis rex theutonicꝰ. Vlatislaū ex littuania
vocauere electo q̄ꝫ wilhelmo cōiugē eiꝰ ⁊ regnū nouo regi tradidere. Gentilis fuerat vlatislaꝰ ⁊ ydola co-
luerat. sed baptisma cū regno suscipe nō recusauit. cōuersus ad xp̄m religiosuꝫ se principē gessit. multos ex
lituanis ad euāgeliū traxit. pōtificales eccias nōnullas erexit. epōs magno honore prosecutꝰ ē. inter eq̄tā
dū q̄tiēscūq̄ꝫ turres ecciaꝝ inspexit detracto pileo caput inclinauit. deū q̄ coleret̄ in eccia venerarꝰ. Cū tarta-
ris regni limites infestātibꝰ feliciter dimicauit. prutenos maximo bello vicit. de q̄ inter res prutenicas me
morabimꝰ. Ex priore cōiuge prolē nō sustulit cū q̄ mr̄imoniū haud legittimū fuit. ex scd̄a iā ferme nona-
genaria duo nati sunt filij Vlatislaus ⁊ cassimurꝰ. eo mortuo vlatislaꝰ regnū polonie accepit. Cassimurꝰ li
tuanie ducatū cōsecutꝰ e. prior q̄ꝫ ad hūgarie regnū accersitꝰ in bello turchoꝝ vt añ narratū ē cecidit. qua re
cognita solliciti poloni pceres d̄ successore fridericū marchionē brādeburgēsē q̄ pueriā i reḡ trāsegerat li
guāq̄ꝫ gētis ⁊ mores tenebat vt regnū accipet rogarūt. respōsum datū ē Cassimuꝝ lituanie ducē q̄ frater ess̄
defuncti regis heredē extare sciscitari eius animū optere cui fraternū p̄miūq̄ꝫ regnū cupiēti impedimētum
afferre e dignitate sua fridericꝰ nō duceret pari ex moderatiōe ⁊ albertus bauarie dux erga latislaū alberti
filiū vsus ē q̄ bohemie regnū sibi oblatū recusauit. Fridericꝰ quoq̄ꝫ impator ⁊ ab hungaris ⁊ a bohemis
ad hereditatē latislai vocatꝰ nūq̄ꝫ audire sustinuit ꝙ patrueli p̄iudiciū faceret. Ingēs laus nr̄e etatis ⁊ ma
gnū decus germanici nois. Quis nō ambigo esse aliquos q̄ nō tā iusticie q̄ꝫ ignauie tradūt alienis regnis
quēpiā abstinere. ego q̄d recti speciē hꝫ nō laudare nō possum. Cassimurꝰ aūt ⁊ si difficile a lituanis dimit-
teret̄ q̄ suū apud se principē retinere cupiebāt. in poloniā veniēs pacificā regni gubernationē accepit. nec
diu postea sororē latislai regis duxit vxorē. multa ei aduersus fratres theutonicos qui sancte marie appel
lant̄ bella fuere. de quibus in rebus prutenicis referemus.

Lituania

Lituauia ⁊ ipa late patēs regio polonis ad oriētē ꝯnexa ē palustris ferme oīs ⁊ nemorosa. witoldꝰ hu-
ic pfuit vlatislai frater. q̄ relicto idoloꝝ cultu cū regno polonie xp̄i sacramentū accepit. Magnū witol/
di nomē sua tēpestate fuit. quē subditi adeo timuerīt vt iussi laq̄o se suspendere parere potiꝰ q̄ȝ pricipis indi-
gnationem incidere voluerīt. Detractātes impiū insutos vrsina pelle. viuētibꝰ vrsis q̄s eā ob cāȝ nutriebat:
dilaniādos obiectauit. crudelibꝰ q̄ȝ alijs affecit supplicijs. Eq̄tās arcū sp̄ tēsum gestauit. si quē ꝯspicatus ē
aliter incedere q̄ȝ voluit cōfesti sagitta ꝯfodit. multosq̄ȝ p ludū interemit sanguinariꝰ carnifex. Ut esset inter
pplares ⁊ ipm pncipē certū faciei discrimē radere barbā oībꝰ impauit. id vbi successit. faciliꝰ em̄ cernitis q̄ȝ
barbe iacturā feratis. tōsus ipe mentuȝ ⁊ caput pdijt capitale intermīatꝰ suppliciuȝ. Si q̄s puīcialiuȝ pilos
faciei capitisue deponeret. Rex a cesare sigismundo lituanioꝝ appellatꝰ priꝰ obijt q̄ȝ legati diadema ferētes
se ꝯuenirent. Successor Sindrigal vrsaȝ nutriuit q̄ sueta ex manibꝰ eiꝰ panē accipe sepe in siluas vagebat.
redeunti vsq̄ȝ ad thalamuȝ pricipis ostia queque patebāt ibi cōfricare ac pulsare pedibꝰ ostiuȝ cuȝ fames af
fuit cōsueuit. cui priceps aperiens cibuȝ pbuit. Cōspirauere nobiles aliq̄t adolescētes aduersus principem
atȝ vrse moduȝ secute sumpt| armis cubiculi pricipalis ianuā cōfricauere. credidit Sidrigal vrsam adee osti
umq̄ȝ apperuit ibiq̄ȝ mox ab insidiātibꝰ cōfossus interijt. Prouīcie deinde gubernatio ad casimiruȝ ꝑuenit
Ad lituanos estiuo tpe difficilis trāsitus est. palustribꝰ aq̄s cuncta ferme obsidentibꝰ. hyems pbet aditum
astrictis gelu lacunis. mercatores sup glaciē ac niuē iter faciunt. plurium dieꝝ cibaria in vehiculis ferentes:
nulla certa via meatꝰ (sicuti in mari sideꝝ) cursus ostendit. rara inter lituauos oppida neq̄ȝ frequentes ville
Opes apd̄ eos p̄cipue aīaliuȝ pelles q̄bꝰ etas nr̄a zobellinos armelinosq̄ȝ noīa indidit. vsus pecunie ignotꝰ
locuȝ eius pelles obtinēt. viliores cupri atȝ argēti vices implent p auro signato p̄ciosores accipiunt. Ma
trōe nobiles publice ꝯcubinos habet pmittentibȝ vir| quos mr̄imonij adiutores vocāt. Uir| turpe ē ad le/
gittimā cōiugē pellicē adijcere. soluunt tn̄ facile mr̄imonia mutuo cōsensu ⁊ iteꝝ atq̄ȝ iteꝝ nubunt. multum
his cere ac mellis est. q̄d siluestres in siluis apes cōficiunt. vini rarissimus vsus ⁊ panis nigerrimꝰ. Armēta
victuȝ pbent multo lacte vtentibꝰ. Sermo gent| sclauonicꝰ est. latissima em̄ est hec ligua ⁊ in varias diuisa
sectas. Ex sclauis em̄ alij romanā eccīaȝ sequunt vt dalmate. croatani. carni ac poloni. Alij grecoꝝ sequun
tur errores vt bulgari. rutheni ⁊ multi ex lituanis. Alij ꝓprias hereses inuenere. vt bohemi. morani. bosnē/
ses. quoꝝ magna ps manicheoꝝ imitat insaniā. Alij gentili adhuc cecitate tenent. quēadmodū multi ex li-
tuanis ⁊ idola colētes. hoꝝ magna ps euo nr̄o ad xp̄m cōuersa postq̄ȝ vladislaꝰ in ea gente polonie regnuȝ
accepit. Noui ego hieronimuȝ pragenseȝ sacris lr̄is apprime eruditū vite mundicia ⁊ facundia singulari
claꝝ q̄ annis supra vigīti in heremo camaldulensi in appēnino etrusco pn̄iaȝ egit. hic oriēte apd̄ bohemos
hussitaꝝ heresi fugiens pestifeꝝ virꝰ in poloniā trāsiuit. vbi accept| lr̄is a vlatislao rege cōmendaticijs p̄di
caturꝰ euāgeliuȝ xp̄i ad witolduȝ pricipeȝ in lituaniā penetrauit multosq̄ȝ pplos witoldi fauore fretꝰ ad sa
lutiferā dei nr̄i fideȝ cōuertit. venitq̄ȝ tandē ad sinodū basiliensem vocatꝰ a iuliano scti angeli cardiale. cuȝ
de rebꝰ bohemicis ageret narrabat hic multa de lituanis q̄ pene incredibilia videbant. Audiebam ego ex
alijs eiꝰ dicta nec mouebar vt crederē. libuit audire hoīem atȝ ab eiꝰ ore relata cognoscere. comites mei fue
runt nicolaꝰ castellanꝰ qui tunc iuliani cardialis domuȝ regebat. bartholomeꝰ lucemanꝰ archiep̄i mediola/
nensis scriba ⁊ petrꝰ noxetanꝰ cardialis firmani secretariꝰ viri graues ⁊ docti hoīem in cella transrhenum
apd̄ carthusienses cōuenimꝰ. cuiꝰ hec narratio fuit. Primi quos adijt ex lituanis serpentes colebāt. pr̄esfa/
milias suuȝ quisq̄ȝ in angulo serpenteȝ habuit cui cibuȝ dedit ac sacrificiuȝ fecit in feno iacenti. hos hieroni
mꝰ iussit oēs interfici ⁊ in foro adductos publice cremari. inter quos vnus inuentus est maior ceteris quē
sepe admotuȝ igni cōsumere nullo pacto valuit. Post hos genteȝ rēpit q̄ sacruȝ colebat igneȝ eumq̄ȝ ppetu
um appellabat. sacerdotes templi materiā ne deficeret mīstrabāt. hos super vita egrotātiuȝ amici cōsulebāt
Illi noctu ad igneȝ accedebāt. mane vo ꝯsulētibꝰ rn̄sa dātes vmbrā egroti se apd̄ ignē sacrū vidisse aiebāt:
q̄ cuȝ se calefaceret signa vel mort| vel vite on̄disse. victuruȝ egrotuȝ facies on̄sa igni. ꝯ si dorsuȝ ostentasset
morituꝝ ptendit. testari igr̄ ⁊ rebꝰ suis ꝯsulere suadebāt. Delusioneȝ hāc esse hieronimꝰ on̄dit ⁊ psuaso po
pulo deleto tēplo ignem dissipauit xp̄ianosq̄ȝ mores induxit. Profectꝰ introrsus aliā gentē rēpit q̄ solē cole
bat ⁊ malleū ferreū rare magnitudis singlari cultu venerabat. Interrogati sacerdotes q̄d ea sibi veneratio
vellet. rn̄derūt olī pluribꝰ mēsibꝰ nō fuisse visum solē quē rex q̄dā potētissimꝰ captū ꝯclusisset in carcere mu
nitissime turris. gigātē deinde opē tulisse soli ingētiq̄ȝ malleo pfregisse turrī solēq̄ȝ liberatū hoībꝰ restituisse
dignū itaq̄ȝ veneratu instrmentū eē q̄ mortales lucē recepissent. Risit coꝝ simplicitatē hieronimꝰ inanēq̄ȝ fa
bulā eē mostrauit. solē vero ⁊ lunā ⁊ stellas creaturas eē on̄dit. q̄bꝰ maximꝰ deꝰ ornauit celos ⁊ ad vtilitateȝ
hoīm ꝑpetuo iussit igne lucere. Postremo alios pplos adijt q̄ sacrā coluere siluā vt q̄ arbor pcerior fuit eo
cultu digniorē putauere. Predicauit huic gēti pluribꝰ diebꝰ fidei nr̄e aperiēs sacramēta. deniq̄ȝ vt siluā suc/
ciderēt impauit. vbi ppl̄s cū securibꝰ affuit nemo erat q̄ sacrū lignū ferro ꝯtingere auderet. prior itaq̄ȝ hiero
nimꝰ assumpta bippēni excellētē quōdā arborē detrūcauit. tū secuta multitudo alacri certamīe alij ferris alij
dolabr| alij securibꝰ siluā deijciebāt. ventū erat ad mediū nemoris ibi quercū vetustissimam ⁊ an̄ oēs arbo
res religione sacrā ⁊ quā potissime dei sedē putabāt ꝑcutere aliq̄ȝdiu nullꝰ p̄sumpsit. postremo vt ē alter al-
tero audatior intrepidās q̄dā socios q̄ lignū insensatū ꝑcutere formidarēt eleuata bippenni magno ictu cuȝ
arborē cedi arbitraret tibiā suā ꝑcussit atȝ i t rā semianimꝰ cecidit. attonita circa turba flere. ꝯq̄ri. hieronimū
accusare q̄ sacrā dei domū violare suasisset neq̄ȝ iā quisq̄ȝ erat qui ferrū exercere auderet. Tū hieronimꝰ illusi
ones demonū eē affirmās q̄ decepte plebis occulos fascinarēt. surgere quē cecidisse vulneratū diximꝰ impe
rauit ⁊ nulla in pte lesum on̄dit. ⁊ mox ad arborē adacto ferro adiuuāte multitudine ingēs onꝰ cū magn̄ fra-
gore pstrauit totūq̄ȝ nemꝰ succidit. Erāt in ea regione plures silue pari religione sacre ad q̄s dū hieronimꝰ
amputādas pgit mulieꝝ ingēs numerꝰ plorās atq̄ȝ eiulās vitoldū adijt sacrū locū succisum querit ⁊ domū
dei adēptā in q̄ diuinā opē petere cōsuessent. inde pluuias. inde soles abstinuisse. nescire iā q̄ in loco deū q̄-
rant cui domiciliū abstulerit. eē aliq̄s minores lucos in quis dij rn̄dere solebāt eos q̄ȝ delere hieronimū vel
le. qui noua q̄dā sacramēta introducēs patrū morē extirpet. rogare igit atȝ obtestari ne maioꝝ religionem
auferri sinat. sequūt ⁊ viri ⁊ mulieres nec se ferre posse nouū cultū asserūt. relinq̄re potiꝰ terrā ⁊ patrios la
res q̄ȝ religionē a maioribꝰ acceptā dicūt. Motꝰ ea re vitoldꝰ veritusq̄ȝ pploꝝ tumultū xp̄o potiꝰ q̄ȝ sibi decē

se plebē voluit reuocatisq; lr̄is q̄s p̄sidib⁹ p̄uīciaꝝ dederat. iubēs parere Iheronimo hoīez ex prouincia decedere. iussit hec nobis iheronim⁹ ꝯstāti vultu nihil hesitās ac p̄ iuramentū affirmauit. dignum fide ⁊ ḡuitas sermonis ⁊ doctrina ōn̄dit ⁊ viri religio. nos que accepimus immutata retulim⁹ veri p̄iculuz nō assumimus. p̄suasi tñ̄ ⁊ nos ⁊ comites ab eo recessimus.

De Russia

Rutheni quos appellāt crossanos vt Strabo videt̄ lituanis cōtermī sunt. gēs barbara incōpta. apud quā opulentē eccīaz obtinuit ysidor⁹ cardīalis sabinensis. cui⁹ supra mētionē fecim⁹. In hac gente ciuitatē p̄maximā tradūt nogardiā appellatā. ad quā theutonici mercatores magno labore p̄ueniūt. magnas ibi opes fama est. ⁊ multū argenti pellesq; p̄ciosas vendētes atq; ementes. pōderato argento nō signato vtūtur. lapis in medio fori q̄dratus est quē q̄ ascendere potuerit neq; deiectus fuerit p̄ricipatū vrbis assequitur p̄ ea re q̄ armis dimicauit sepeq; vna die plures ascendisse ferunt ⁊ p̄sepe seditiones in populo emersere.

De liuonia nunc germanie prouincia

Liuonia deinde xp̄ianoꝝ vltīa prouinciaꝝ ad septentrionē ruthenis iūgūtur. Tartari eā sepe incurrunt. in q̄ nostra etate magnas acceperūt strages. Frēs teuthonici qui b. marie vocātur hāc armis q̄siuere ⁊ xp̄i sacra suscipe coegerūt. cū esset antea gentilis ⁊ ydola coleret. Eā alluit ab occidente mare baltheum qđ pleriq; veteruz occeanuz esse putauerunt. nōdum septentrio vt hodie cōgnit⁹ grecis atq; italis fuit. xp̄iana religio hāc orbis p̄tē nr̄o generi aperuit q̄ ferocissimis gētib⁹ detersa barbariā mitioris vite cultū oñdit. baltheus sinus adeo late patet vt incōp̄te magnitudīs apđ aliq̄s videat̄. Origo ei⁹ ex britanico mari ducitur. qđ germanicū appellari p̄t. nā ⁊ germanie magna p̄tē alluit. Ostiū ei⁹ in occidēti est nōlōge a cheronosso cimbrica quā daciā hodie vocāt. Excurrēs aūt in orientē in septentrionē pandit̄ insulasq; magnas ambit. Occidētale litt⁹ norwegi occupāt. ad septentrionē semiferos hoīes esse tradūt. cū q̄b⁹ nullū lingue ꝯmerciū nauigātes habēt signis tñ̄ ⁊ nutib⁹ ꝯmutare merces ferunt̄. meridionale litt⁹ saxonibus ⁊ prutenis traditur. orientale vt diximus liuones tenent.

De massagete

Inter liuoniā ⁊ prussiā paruā terrā eē ferūt vni⁹ ferme diei latā itinere ꝟ lōgissimā a prutenis ad liuones quā massagete colūt gēs neq; gētilis neq; vere xp̄iana. polonoꝝ imp̄io parēs. atq; hinc regnū polonie ad mare p̄tendit̄ ⁊ baltheū quē dixim⁹ sinū redeūti ex liuonia in germaniā p̄ littus balthei maris.

Prussia nunc germanie prouincia

Post massagetas prutenī se obiciūt q̄ ripas vtrasq̄ vistule amnis accolūt. Is ē sarmacie atq̄ germanie termin⁹. Qui exoriēs in mōtib⁹ q̄ poloniā hūgariāq̄ dirimunt. ptē polonie irrigat. prussias vero q̄ lōga ē pcurrit. ab oppido torni vsq̄ dantiscū q̄ in loco baltheū influit. Hūc fluuiū alij vistulā vt diximus q̄ bus etatis nr̄e sermo ɔgruit. Alij iustulā. q̄dā instulā vocauere. qd̄ vltra fluuiū ē sarmatici iuris fuit. qd̄ citra germanici. ad oriēte ac meridiē masonite poloniq̄ rura coluit. occidētē saxones occupāt. aqlonem balthei maris excipit littus. frumēti ferax regio ē. aqs irrigua ⁊ plena colonis. multa ambiciōsa oppida. multi maris sinuosi reflex⁹ amenā efficiūt. pecoꝝ ingēs vis. multa venatio. piscatio diues. Vlmerico oli hanc terrā incoluisse iordan⁹ tradidit. q̄ tpe gothi ab insula scandia incōtinētes descēdere. q̄ p iustulā (vt ille ait) wlmerigoꝝ terras inuaserūt. Ptolome⁹ aūt a maxobios ⁊ alaunos venedes ac sitones penes istulā fluuium habitare affirmat. Barbara hec gēs ⁊ ydoloꝝ cultrix vsq̄ ad fridericū impatorem ei⁹ noīs scd̄m fuit. Sub ei⁹ h̄o impio cū amisissent xp̄iani tholomaidē sirie ciuitatē frēs theutones q̄s scte Marie dixim⁹ appellari inde fugati in germaniā rediere. viri nobiles ⁊ rei militaris periti q̄ ne p ociū marcerent fridericum accedētes prussiā germanie cōterminā xp̄i cultū spernere dixerūt. Sepe illi⁹ gētis hoīes in saxones ceterosq̄ vicinos excurrere. ingētē vim pecoꝝ atq̄ hoīm abigere. eē in aīo sibi ɔpescere barbarā gētem. annuat tm̄ impator. puīciā q̄ frībus ppetuo iure possidendā tradat si eā armis acq̄rāt. iā eīn masonite duces qui se eius terre ⁊ dn̄os affirmabāt ius suū frīb⁹ cesserāt. Grata oblatio friderico fuit q̄ collaudato ɔposito q̄s voluere frēs sub aurea bulla lr̄as ɔcessit. Illi sumptis armis breui tpe q̄cq̄d prutenici iuris citra vistula fuit occupauere. Exin tranato fluuio vetustam ⁊ late patulam quercū in castelli modū erectis ɔpugnaculis iuxta ripā muniuerūt. vbi collato p̄sidio vlteriores prutenos vexare ceperūt. pugnatū ē sepe p quercu ⁊ ingētes paganoꝝ copie fugate ⁊ delete sꝫ. bellū plurimis annis pductū ē. ad extremū fortuna fratrū ipsio arridens oēm eis prussiā subiecit. victe barbare nationes iugū subire. Ex illo tpe lingua theutonica introducta ē ⁊ cult⁹ xp̄i gētib⁹ impat⁹. Ecclie q̄s pōtificales erecte trās vistelā pomesaniēsis. culmēsis. sambiensis warmiensis. ad quā defuncto Frācisco epo ɔuitatē nr̄as postulauere canonici Calixt⁹ s. ponti. max. annuente senatu ap̄lico comēdauit. Que vna ē illis in ptib⁹ suo vtēs iure. nec subiecta frīb⁹. reliq̄s epōs religionis habitū gestare optet. Quo in loco munitā quercū fuisse dixim⁹. nobile oppidū exedificatū ē qd̄ marieburgū vocāt. ⁊ arx nobilis atq̄ amplissima. Hic sedes magni mgr̄i q̄ cūctis frīb⁹ p̄est prussiā incolētibus. Sūt ⁊ alij duo in eadē religiōe mgr̄i. alter liuoniā regit. alter couētus alemanie gubernat. Theutones huius religionis inuētores fuere ac ɔpterea nemo ad eā recipit̄ nisi theutonic⁹ nobilibus ort⁹ parētib⁹ ⁊ cui ɔpositū sit p tuēdo xp̄i euāgelio aduersus salutifere crucis inimicos armis depugnare. Ob eā rē vestimentis albis vtunt̄ nigra cruce insuta. barbā oēs nutriūt exceptis q̄ in sacris altarib⁹ seruiūt. p canonicis horis dn̄icā orōnē vsurpāt neq̄ lr̄as discūt. magne his opes nec minor potētia q̄ regib⁹. Sepe cū polonis de regni militib⁹ receptis atq̄ illatis gladijs cōtendere nec totis virib⁹ belli fortunā experiri recusarūt. Cū vlatislao casimiri q̄ mō regnat. patrē cōtraxerāt ambe ptes validissimas atq̄ ingētas copias polonis lituani ⁊ tartari iūcti erāt q̄s duxerat vitoldus. Theutonici frēs ex tota germania vires consciuerāt. postq̄ ɔpe ad. xx. ferme stadia vterq̄ cōsedit. exercit⁹ spe plen⁹ ⁊ impatiēs more prutenoꝝ magr̄ caducatorē q̄ bellum regi denūciaret ⁊ duos enses in q̄s staret victoria misit facta ptāte vt quē vellet hostis eligeret. alterū sibi remitti iussit. Accepit vlatisla⁹ alacriter nunciū donatoq̄ caduceatore ⁊ vno retēto gladio remisit alterum mox iussi sunt milites arma induere belliq̄ signū datū. xl. milia eqtū in ambob⁹ castris fuisse ɔditū inuenio. Vlatisla⁹ tartaros ⁊ lituanos primū inire certamē iussit ⁊ Polonis subsidiarias acies elegit. Contra prutenus auxilia in postremis habuit florentem ordis sui militiā in exercit⁹ frōte collocauit. conuisso p̄lio inermes q̄dā tartari ⁊ lituani magna strage cesi sunt vrgebat tū multitudo nec terga dare polonus metuēs audebat. atrox pugna supra cadauera occisoꝝ edebat̄. nec tā vulnerat pruten⁹ alacer q̄ excipe vuln⁹ tartar⁹ videbat̄. Protractū ē diu certamē. pacta ingēs occisio lituani tartariq̄ velut pecudes mactabant̄. ac cū nou⁹ sp hostis emergeret defessi tāta cede pacta theutones versare ferrū vix poterāt ⁊ iā remissius pugnabāt. qd̄ vbi vlatisla⁹ aīaduertit tū primū polonoꝝ aciē validā ac ferro rigētē immittit. fit subita irruptio instaurat̄ q̄ p̄liū. nō tulere theutones recētis agmīs impetū. impar pugna recētis ac fatigati militis fuit. oritur mox fuga ex pte fratrū. ferit terga polon⁹. Mgr̄ ordis vbi suos cedere videt. nec iā vllā in auxilijs spes esse aīaduertit collecta militū manu hosti sese obiectauit. occidit̄. fit fedior fuga. nec pri⁹ theutonic⁹ fugere q̄ polon⁹ p̄seq̄ desistit. Perierūt in eo bello ex pte fratrū multa hoīm milia. inter q̄s viri primarij q̄s vocāt ɔmētatores equestri dignitate insignes cū ipo mgr̄o circiter sex cētos. nec polonis incruēta victoria cessit tartaris ac lituanis magna ex pte cesis. bellū hoc anno decio ⁊. cccc. supra mille gestū ē p⁹ xp̄i saluatoris ortū. Prussia fortunā regis secuta oīs excepto burgomarie ad victorē defecit. Sꝫ interueniēte Sigismundo cesare pax inter frēs ⁊ polonū ɔstituta ē. pcussūq̄ fed⁹ pecunia polono data prussia reddita fratrib⁹. nec deinde vsq̄ ad friderici tpa q̄ nūc impat in possessione agri sui turbata religio ē. Sub ei⁹ h̄o impo cū populares graue sibi iugū fratrū existimarēt fed⁹ inter se inire in hūc ferme modū vt. xvi. viri singulis annis certis in locis conuenirēt q̄ puīcialiū q̄relas ad vsus fratrū audirēt nec sinerēt quēpiā indigne vexari. Ex his q̄tuor ex religione viros assumi voluere. q̄tuor ex p̄latis ecciaꝝ. pariq̄ numero ex nobilib⁹ ac ciuitatib⁹ hiis q̄ parere oē voluere. Per idē tp̄s diuisa inter se religio fuit. alij magnū magistrū seq̄bant̄. alij q̄sdā cōmēdatores q̄ mgr̄i regimen improbabāt. Mgr̄ vt populares sibi alliceret fed⁹ ipm̄ incōsulto fratrū ɔuētu approbauit. Frideric⁹ q̄s impator eidē federi robur adiecit cautiōe tn̄ inserta ne p suas lr̄as ius religiōis lederet. mortuo deinde magistro q̄ fed⁹ accepat ⁊ altero in ei⁹ locū suffecto nicola⁹ pon. max. legatū misit q̄ puīciā prussie inspiceret. cognitoq̄ rex statu q̄tū legat⁹ retulit populariū fed⁹ dānauit. vtq̄ ab eo discedeter anathema interminat⁹ impauit. q̄b⁹ ptinaci⁹ in sententia pseuerātib⁹ ex ɔsensu ptiū lis ad Fridericū cesarē deducta ē. ad quē rursus cā cognita dānato federe iussi pruteni sunt ad obediētiā fratrū redire q̄ eā puinciā e manib⁹ infideliū suis armis vēdicassent multoq̄ sanguie coemissent. q̄ re ciuitatib⁹ nūciata mox arma in fratres ppl'ariter accepta sunt. ex q̄b⁹ plures capti atq̄ occisi. castella eoꝝ euersa. arces a fundamentis eiecte q̄nq̄ ⁊ q̄nq̄ginta oppida in eā rebellionē cōspirauere. Sꝫ cū nō satis rē suā cōtra religionē sine externa ope tutā putarēt Casimirū regē polonie sibi dn̄m asciuere deuotū frīb⁹ sanguinē qui fortunam patris eius

expti fuissent. ille cū exercitu ꝓuinciā ingressus dedētes sese ciuitates in ptātē accepit. cū q̄ frēs diu varia vi
ctoria dimicarūt. plures fuere ꝯgressus. inter q̊s memorabilior q̄ apud caniciū oppidū hābit⁹ ē. xviij. mi-
lia polonoꝝ obsidionē in eo loco tenebāt. i q̊s etiā rex ip̄e casimir⁹ fuit. oppūgnabat oppidū dies noctesq̧
machinis admotis. Rudolph⁹ p̄ceps sagane vn⁹ ex slesie ducib⁹ tūc religionis ductabat exercitū. q̄ latu-
rus obsessis opē cū septē milib⁹ militū aggredi regē nō dubitauit. cōmissum ē p̄liū in ꝯspectu oppidanoꝝ
summa vtriq̧ ꝯtentiōe atq̧ ardore. cesis hinc atq̧ inde cōplurib⁹. cū suos referre pedē rudolph⁹ aiaduertit in
crepās ignauiā fugientiū intermiatusq̧ necē aciē sistit. ꝛ ꝓgressus in mediū cū recēti pugnatoꝝ manu acre
certamē instaurat. hos sternit. illos ꝯfodit. fit subita reꝝ mutatio. vrgēte rudolpho cecidit polon⁹. rursusq̧
casimir⁹ retinet suos pugne seip̄m miscet ꝛ tanq̧ ex integro ptinaci ꝯtentiōe certat. occidit in pugna rudol
phus. rex v̊o eq̄ deijcit. meliores ex vtraq̧ pte occūbūt. Postremo cesum credētes poloni suū regē desperat
ta victoria fugā arripiūt. rex ab amicis adiut⁹ vix ex clade erept⁹ ē. Rudolph⁹ morte sua victoria religioni
peperit. Ex polonis supra sex milia cecidisse ferunt. ex teuthonib⁹ q̊q̧ nō pauci pire. Post eā cladē res polo
nica nutare apud prutenos cepit eo inclinātib⁹ pplis q̄ belli fortuna cōuertit. stat tn̄ adhuc anceps exit⁹ et
alteri⁹ martis iudiciū morat. Fert inter hos frēs oli mortuo mgr̄o cū de successore ageret vnū fuisse q̄ rogat⁹
eligere quē putaret religioni vtiliorē seip̄m elegisse dicētē nolle deierare. scire se cogitatiōs suas. alioꝝ cor-
da ignorare. si magistrat⁹ sibi cōmittat nō dubitare qn reipublice bene consultū eat. motos eius verbis re
liquos ad ministrationem illi credidisse que saluberrima deinde fuit.

Saxonia magna germanie prouincia

Post prutenos saxonicū nomē icipit gēs valida ꝛ latissima cui ab occidēte wesera apō ātiq̊s visturgu⁹ flu
ui⁹ ꝭ minū fac plerīq̧ vsq̧ ad rhenū ꝓtēdi saxones arbitrati st. aq̄lonarē plagā dani obtinēt ꝛ mare bal
theū. ad meridiē frācones. baioarij ꝛ bohemi siti st. oriētalē plagam slesite sit ꝛ pruteni obtinēt. In his ter
mis iclusi st thurīgi. lusacij. pomeraniq̧ q̊s oēs saxonici iuris eē volūt. priores tn̄ thurigos in ea t̄ra ꝯsedis
se q̄ saxones aiūt. hos eni grecā sobolē eē affirmāt. xe macedonie classib⁹ aduectā q̄ thuringos multis bel
lis defatigatos paternis agris deiecerit qd̄ mihi nō fit verisimile. Est eni vetustissimū in germanica terra sa
xonicū nomē cui⁹ oēs veteres meminere. thuringos nemo antiq̄ꝝ noiat q̄ germanicas gētes enumerāt. In

aduentu primo francoꝝ ꝗ tpe valentiniani cesaris germaniā intrauere thuringos noīari repio. Ob quaꝫ rē
male q̄drat historia veritati q̄ thuringos priores saxonibꝰ in germania fuisse ꝯtēdit. Fateboꝛ tn̄ saxonie li
mites aliqn̄ minores fuisse aliqn̄ maiores nā sicut imperia ita ⁊ prouīciaꝝ limites ex pte variant. Carolus
magnꝰ īꝑatoꝛ mlta cū saxonibꝰ bella gessit priusq̄ xp̄i cultū acciperēt eosq̄ magnis afflixit cladibꝰ. Postq̄
vo deficiēte apd̄ francos caroli magni genealogia romanū impiū ad teuthones orīētales rediit. Saxonum
aucta dignitas ē. inter quos plures imꝑatores fuere. singulari prudētia ⁊ reꝝ gestaꝝ magnitudīe clari. ma
xime vo tres ottones ꝗ sibiīuicē successere de romana eccia optime meriti quoꝝ virtute prolatos saxonie
fines minime dubitarim. Inter pomeranos ꝗ orientē saxonie incolūt oppida sunt digna noīe Uismaria et
Sundis Grisuoldia Stetinū ⁊ Rostochiū. in quo scola liberaliū artiū haud ꝯtēnēda. ⁊ hec q̄dē mari ꝓxi
ma multis ac diuitibꝰ negotiatoribꝰ habitatū ē. ⁊ in mediterraneis caminū pōtificalis ciuitas. cuius dioce
sis latissima est. nec minoꝛ magnitudo credit. Epūs loci romano dūtaxat p̄suli subest. Brādeburgēses in du
as marchias diuidūt qꝛ altera vetꝰ altera noua vocat. veterē marchiā ꝑlabit albis fluuiꝰ. in cuius littore
Stendalū ē oppidū ⁊ gadelenū ⁊ soltuedelū ⁊ ostroburgiū. Nouā marchiā intersecat fluuius odera haud
multo inferioꝛ albi. In cuiꝰ rippa francfordia ē diues emporiū ⁊ lucensis ciuitas. Spredo quoq̄ fluuiꝰ eādē
ꝓuinciā irrigat equādꝰ. tiberi. berlinū in eiꝰ littore iacet. Est ⁊ aliō flumē hortellū nūcupatū qd̄ Brādebur
giū ex quo marchia nomē hꝫ in duas ptes diuidit veterē ac nouā efficiēs. ibi ep̄alis sedes ē ⁊ marchionuꝫ
tribunal ad eiusdē fluminis ripā. Auelburgiū quoq̄ sitū ē pontificalis ciuitas. ⁊ circū nobile territorium.
cui prigenitza ē nomē multū refertū oppidis ⁊ marciali pplo plenū. Caput misnensiū ciuitas misna ē vnde
nomē regioni datū ē. hāc quoq̄ albis alluit fluuiꝰ. hic valida arx ⁊ in ea cathedralis eccia. In hac quoq̄ ꝓ
uincia multa sunt oppida marciali pplo plena. ⁊ martinopolis in honorē martis a veteribꝰ ꝯdita mersebur
giū hodie vocāt. Silr lipzg vrbs diues mercatoꝝ emporiū p̄claroq̄ studio insignitū. In thuringia nobile
oppidū ⁊ caput gētis Herfordia magūtino pōtifici subiecta studiis liberaliū artiū insignis. Nuburgensis
quoqꝫ ciuitas duci saxonie parēs. hec oīa iure saxonū vtūt ⁊ lingua isdē moribꝰ freti. Ceterū veri saxones
madeburgēses nullo dubitāte habent. Bremēses quoq̄. alberstatēses. hildesinēses. verdēses. brūsuicēses
bamburgēses. luneburgēses ⁊ lubicēses. In madeburga archiep̄al' sedes habet. ⁊ in honorē sctī mauricii
ex q̄drato lapide diues tēplū Ottonū nobile opꝰ ⁊ in eo sctī Florēti corpꝰ. Credūt quoq̄ vnam e sex ydriis
ibi eē in q̄bꝰ vinū ex aq̄ factū a dn̄o saluatore euāgelistaꝝ tradit historia. hāc plebibꝰ ostendūt materia mar
morea ē ac ꝑlucida vini capax q̄ntū equꝰ ferre possit. Alterā ac minorē apud hildesēses eē affirmāt. Uexil
lū quoq̄ sancti mauricii hic quotānis ostendit. magistratꝰ vrbis ius ciuile romanoꝝ abbreuiatū ⁊ saxoni
ca lingua cōscriptū nō sine reuerentia custodit qd̄ magni Caroli auctoritate firmatū tradūt. eoq̄ in decisiōe
eāꝝ circū vicine gētes recurrūt. magna ⁊ venerabilis eaꝝ legū auctoritas habet. Bremēses gl'iaꝫ suā ducūt
danoꝝ gentē ad xp̄m eē ꝯuersam. Nō ē omittēdum quod de halberstadio tradit. Hāc ciuitatē oltemia ꝑla
bit fluuiꝰ. In medio vero tumulꝰ assurgit. in cuiꝰ cacumīe planicies ē duoꝝ ferme stadioꝝ cōtinēs lōgi
tudinē. in cuiꝰ extremis angul' duo tēpla sita sunt. alterū pōtificale. alterūq̄ btē verginis appellāt. In me
dio late patet forū magnificis canonicoꝝ edibꝰ vndiq̄ cinctū. vrbs hec vocat quod sub tumulo iacet sub
urbiū appellāt. in mōte nulla laicoꝝ habitatio. Carolꝰ magnꝰ huiꝰ eccie fundatoꝛ habet. cuius festiuitas
quotannis celebrat. xii. hic dignitates. xxiiii. p̄bende. Archidiaconatꝰ supra. xx. esse ferūtur. In hac eccia
singulis annis vnꝰ ex pplo deligitur quē peccatis grauioribꝰ inq̄natū putāt hūc veste lugubri induūt ⁊ ob
uoluto capite prima ieiunii die ad ecciam ducūt indeq̄ ꝑactis diuinis officiis eiiciūt. Is singulis q̄dragesi
me diebꝰ nudis pedibus ꝑambulat vrbeꝫ ⁊ eccias circuit neq̄ ingreditur neq̄ quemq̄ alloquitur: inuitatꝰ
a canonicis ꝑ vices qd̄ apponit comedit. somnus ei post mediū noctis in plateis ꝑmittit. Die iouis sctā
post consecrationē olei rursus ad ecciam introducit ⁊ orōne facta a peccatis absoluit. pecuniasq̄ populus
ei offert q̄ tn̄ eccie dimittunt. hunc adā vocant ⁊ omni crimīe liberū putant. Circa alberstadiū ager optimꝰ
ferax tritici. maturescētibꝰ frugibꝰ culmoꝝ altitudine equo insidentē hoīem ferunt excedere. Brunsuica
oppidū tota germania memorabile magnū ⁊ populosum. munitū menibꝰ ac fossatis. turres q̄ꝫ ⁊ ꝓpugna
cula excellūt. magnifice domꝰ. ꝓpolite platee. ampla ⁊ ornatissima templa. q̄nq̄ hic fora. q̄nq̄ p̄toria ⁊ to
tidem cōsolatꝰ iura ciuibus dicūt. Hinc appellati duces brunsuicēses ⁊ tota germania nobilissimi. ottonis
soboles. quoꝝ claritas cū potentia labente tpe defluit. Lubicensiū ciuitas potentissima ē sine cuiꝰ auxilio
vix vnq̄ dacie reges cōtinere suos subditos valuere. xii. viri reipublice p̄sunt quos cōsules appellāt. quo
rū ꝑpetua ptās ē. ⁊ ī eq̄stri dignitate ꝯstituti sīt. popularibꝰ nisi vocēt nulla de regimīe vrbis cōsulēdi facul
tas. nec tn̄ huire plebs videt sua cuiq̄ substātia tuta ē ⁊ libertas saluis legibꝰ vt velit viuere. equū iudiciū
cōsules agūt. ab his cesar si excesserit appellat. Saxonie nr̄a etate duces habēt. fridericꝰ ⁊ wilhelmus
frēs quoꝝ alter electorē īperii gerit. alter regnū bohemie debitū sibi asserit vt supra retulimꝰ. Fuit cū brūsui
cēsibꝰ de electoratu dissensio. sigismūdꝰ imꝑatoꝛ litē diremit. sentētia vt sepe fit potētiori allusit. Alter ho
rū fratrū natu senioꝛ robustissimꝰ venatoꝛ fuit. iunioꝛ alter belli appetēs ⁊ in armis exercitatꝰ. Crudelia in
ter eos diu bella exercuerūt hereditatis p̄ne cā. ⁊ q̄uis de pace sepe mētio fieret īpediētibꝰ tn̄ appollonio
quē vice dn̄m appellāt ⁊ aliis plerisq̄ potētibꝰ q̄bꝰ ea discordia q̄stui erat. frustra oēs tractatus abiit. Sꝫ
cū vastatis iā agris tota ꝓuīcia pessum iret appollonīꝰ vo fraternarū incēsoꝛ discordiarū ꝑ annū iubileū ro
mam petisset rogauit fridericus germanum suū vt ad se lipzig veniret secū de pace acturus. annuit wilhel
mus iter ingresso dixere consiliarii paratas sibi ⁊ qui cū eo irent insidias esse caueret ne se ꝑditum iret neue
suos ad necem traheret. Quibus ille at ego inquit libens moriar si vos prius necatos videro. qui frater
nas contentiones aliis atq̄ ita locutus sequi iussis qui se amarent vrgens calcaribus equum festino cur
su fratrem adiit. Quo cum semotis arbitris euestigio pacem composuit fedusq̄ pepigit. Magnus vir qui
se tam liberaliter in potestatem dederit hostis. Magnus ⁊ alter qui hostem ex fratre factum rursus fratrem
atq̄ amicū reddiderit. Appollonius interim Roma reuersus ⁊ qui cū eo sentiebāt ex Thuringia plurima
oppida possidebāt. exterminati sunt appollonīꝰ in Coburga qd̄ est frāconie oppidū aliq̄mdiu se defendit. Sꝫ

cū salutem in eo loco desperaret nulliꝰ auxilio fretꝰ cū thesauris suis clā fugiēs ad bohemos migrauit. Ex
illo tpe q̄etē habuere saxones q̄uis bohemi castella q̄dā ab eis repetētes sepe bellū minati fuerint. inducie
in hāc vsq̄ȝ diē arma ptiū tenuere. nūc maior lis oritura videt̄ qn̄ wilhelmꝰ regie sororis maritꝰ ad bohe-
mie regnū aspirare fert̄ q̄uis terre ꝓceres aliū regē sibi assumpserint. Libet hoc loco audax priuati ho-
mis inserere facinꝰ. Cōradꝰ de kauff nobili loco apud saxones natꝰ bellice rei pitꝰ, manu ꝓmptꝰ ⁊ aīo im
perterritꝰ cū se patria pulsum ⁊ pīna hereditate priuatū ꝑ iniuriā friderici ducis existimaret scelꝰ ⁊ incredi
bili nr̄a etate ꝑpetrauit. Arx ē in misna in alto mōte ⁊ in abruptis vndiq̄ȝ rupibꝰ sita altenburgiū ꝓuincia-
les vocāt. ad radices mōtis opppidū egregiū munitū ⁊ pplo plenū. iacet in arce duo friderici adolescētes
Ernestus ⁊ Albertꝰ educabant̄. huc cōradꝰ intēpesta nocte magnis itineribꝰ cū paucis comitibꝰ ꝯtendit:
et admotis scalis ꝓdente pedagogo arcē ingressus dormiētes adolescētulos in cubili ꝯphendit intermia
tusq̄ȝ mortē si vocē emitterēt funibꝰ colligatos extraxit. haud dubiꝰ q̄n ꝓductos in bohemiā magno p̄cio
venderet. suasq̄ȝ cōtumelias eo pacto magnifice vltꝰ videret̄. iā siluā hirciniā q̄ bohemiam a saxonia diui
dit ingressus erat. iā piculū oē trāsmissum putabat. cū iunior captiuoꝝ labore ac fame deficiēs ⁊ q̄etā silꝰ ⁊
cibū poposcit. cuiꝰ p̄cibꝰ cōmotꝰ p̄do ad carbonariū q̄ndā diuertit afferriq̄ȝ panē ⁊ ceruisiā iussit. Interea
apud altēburgiū cognita tāte rei nouitate clamor exorit̄ attoniti oppidiani raptim arma capescūt ⁊ p̄cio-
sam vēdicaturi p̄dā p̄cipiti cursu p̄donis vestigia insectant̄. siluā ingressis fortuna blandit̄. q̄ inter multos
tranuites eū teneri suasit q̄ recta duxit ad carbonariū ibi cōradꝰ dū puero cibū ministrat ex improuiso capi
tur ⁊ oblatꝰ pn̄cipi audacissimi scelerꝭ capite penas soluit. Fridericꝰ eodē pene nūcio q̄ captos atq̄ȝ abductos
filios audiuerat recuperatos ⁊ ad domū reductos didicit. Saxonie ducibꝰ parua de saxonie portio paret

Sūt eñ in ea ꝓuincia multi aliȷ̄ principes. multe ciuitates q̄ vocant̄ imꝑiales. multi ep̄i ꝓpriū territo-
riū hn̄tes. Misna vero ⁊ thuringie maior ps ⁊ lausacie ⁊ franconie pleriq̄ȝ oppida his ducibꝰ parēt. Jus
aūt eligendi romanū impatorē saxonie ducibus ex puo q̄dā pn̄cipatu cōpetere asserūt inter misnā slesiāq̄ȝ
iacēte. cuiꝰ caput oppidū ē wittēberg vulgariter. id ē mōs albꝰ. Jn saxonia argēti mineras apud Goslariā
otto primꝰ impator inuenit q̄ȝ magni fuerūt redditꝰ. ibi ⁊ palaciū nobilis opis edificatū. hȝ ⁊ fōtes ama-
ros saxonia ex q̄bꝰ sal coquit̄ albū qd̄ ad vicinas gētes defert̄. Saline vberrime atq̄ȝ ditissime apud lune-
burgiū habent̄ ex q̄bꝰ multi monasterioꝝ abbates ⁊ multi eccl̄iaꝝ p̄lati vitā ducere cōsueuerūt. Fuit enim
questꝰ salis vberrimꝰ has salinas luneburgēses violēter vsurpauere. Ob quā rē ⁊ a nicolao pō. maxi. ⁊ a
friderico impatore augusto dānati sunt. Cōsolatꝰ qui eiꝰ rei auctor habebat̄ auctoritate apl̄ica deiectus ē.
Sȝ fauore Bernhardi ducis brunsuicēsis paulopostea in pristinū statū rediȷ̄t. ⁊ q̄ nouiter cōsulatum adie
rant in carcerē cōiȷ̄ciunt̄. ciuitati rebelli ⁊ eccl̄iasticoꝝ bonoꝝ rapaci sacris interdictū ē. nō tamē desunt qui
rem diuinā apud eos faciāt. Tantus est euo nr̄o ⁊ in populo ⁊ in clero auctoritatis eccl̄iastice contemptus
Est in marchia brandeburgēsi nō magni nōis ciuitas aquis circūdata quā hauelburg vocant. in eius dyo
cesis loco aspero ⁊ deserto paruū oppidū ē noīe welsnach. hic tres hostie habent̄ ex quis cruorē sua spon-
te manasse tradunt. Ob eā rem magnus populoꝝ concursus est ⁊ nautaꝝ vota hic soluunt̄. Vulgo locū
ad sanctū cruorē vocant. Excessimus scribendi modū saxonie ciuitates noīatim cōmemorantes. id fecimꝰ
quia veteres scriptores parcissime de germania locuti sunt ⁊ tanq̄ȝ extra orbem ea natio iaceret. somnian-
tes quodāmodo res germanicas attingunt. ob eā rem dabit̄ mihi venia fortasse ⁊ aliquis graciā habebit
si germanicas distribuentes prouincias vt res oculis subiȷ̄ciamꝰ paulo ꝓlixiores fuerimꝰ propositi nostri
metas egressi.

De dania vel dacia

Hoc loco qm̄ saxonie dania iūgit̄. Priusq̄ȝ germanie reliq̄s ꝑtes absoluo de ipo danie regno viciniscq̄ȝ
regionibꝰ in aq̄lonē versis aliq̄ referre institui nō indigna cognitu. tria sunt in septētrionē vergētia
regna sibi īuicē coherentia. danoꝝ qd̄ hodie daciā appellāt. suecioꝝ ⁊ norwegioꝝ. Dania siue dacia di
cere volumꝰ ꝯsuetudini seruientes germanie portio ē cheronēsi habēs formā. hāc quōdā cimbri habuere
vn̄ illa inundatio barbaroꝝ emersit quā mariꝰ arpinas italiā petentē ac res romanas euertere minitantes
ad internitionē deleuit. Possidoniꝰ (vt Strabo refert) ꝯiecturā facit. qd̄ cymbri latrocinādo in certis erra-
bundi sedibus ad paludē vsq̄ȝ meothym militiā agitarit. ab eis eñ cymeriū vocari bosphoꝝ arbitrabatur
quasi cymbricū cū grecoꝝ lingua cymereos cymbros nominent.

De Suecia

Suecia cincta vndiq̄ȝ mari plures cōtinet insulas. in q̄s est scandania apud veteres late memorabilis
hinc quoq̄ȝ populoꝝ innumerabilis multitudo egressa omnē olim europam armoꝝ turbine ac ꝓcel-
la inuoluit. nā gothas qui hunos bello vincere pannoniā. misiā. macedoniā ⁊ omnē illiridem occupaue-
re. germaniam ytaliam ⁊ galliam vastauere ⁊ demū in hispania consedere hinc fuit origo.

De Norwegia

Norwegia q̄ de ipo septentrione sortita est nomen cōtinenti ꝑ ruthenos iungit̄ ⁊ in arcton protensa in-
cognite terre seu stricto glacie occeano vt pleriq̄ȝ fabulant̄ cōtermina est. ad orientis partem ac meri-
diem baltheo mari alluit̄. ad occidentē brittannicus finit occeanus. Daciā theutones hodie danoꝝ appel
lant marchiā. cuius lingua germanis incognita ē. Ex norwegia venisse putant qui cimbroꝝ occupauerint
loca. Jn hac terra patrū nostroꝝ memoria voldimarꝰ regnauit in suecia. magnus aq̄nus ī nortuegiā quē
ferunt diuinū fuisse hominē miro prouincialiū amore atq̄ȝ obsequio cultum. huic cōiunx margaretha fuit.
Voldimari filia ex qua natus olaus patri succedens breui tpe vita functus regnū matri reliquit. ea ⁊ pa-
ternū adepta ē extincto voldimaro. At magno in suetia hoīez exuēte albertꝰ dux naupolensis vocatu ppl̄i
dyadema suscepit. Qui dn̄atū vicine femine cōtemnēs bello daciā norwegiamq̄ȝ lacessere cepit. occurrit ei
magraretha coactis copiȷ̄s ī campis late ꝑatētibꝰ pugnatū ē tanq̄ȝ ipa viri femīe animū induisset. victꝰ al
bertus captusq̄ȝ ⁊ in triūphū ductus regnū amisit. dimissus tandē infame seniū in pr̄ia domo finiuit. mar
garetha clarissima mulier tribꝰ impauit annis ad senectutē vsq̄ȝ magnifice ⁊ religiose subditos guberna
uit. Demū senio cōfecta cū tm̄ ꝑ se ferre neq̄ret impiū heinricū pomeranie ducē q̄tuor ⁊ decē annos natum
sibi filiū adoptauit regnaq̄ȝ illi cōmisit, ⁊ philippā regis anglie filiā dedit vxorē. Js cū cōiuge sine prole

defuncta)nubere vlterius nollet. tamq3 q̄nq3 ꝛ q̄nquagi̅ta regnasset annos. ad extremū sub imꝑio friderici ꝑplari tumultu ex regio solo deturbat⁹ est. Et xp̄ofer⁹ bauarie dux sibi ex sorore nepos in ei⁹ locū suffectus q̄ auūculū suū. x. annis q̄bus ip̄e regnauit in insula gothica regnare ꝑmisit. Xp̄ofero aūt ex hūanis abeun-te. dacie ac noruegie coronā cristigerus accepit. Sueci vo in electione regis discordantes alij carolum eque-stri dignitate insignē. alij canutū ei⁹ fratrē natu minorē regno p̄ficiunt. Pendente adhuc electionis nego-tio carolus immissis militibus scoltonie qd̄ hodie scockhalm oppidū clam occupat. in q̄ regia sedes habet. Canutus ꝑ amicos arcē inuadit. hinc bellū inter fratres ortū ꝛ pugna diu anceps. occisis vtrumq3 plurib⁹ ea demū lege inducie pacte vt potestas eligendi regē exclusa nobilitate plebi fieret. in qua cū carolus gratio-sior esset maiestas regni ad eum defert. Canut⁹ priuatā vitā degit. Carolus vo nouo regno tumidus atq3 in-solens armatis nauibus heinricū etatē confectū. nulli noxiū sibi ip̄i viuentē e gothia ꝓpulsauit. qui etiam hodie in hūanis agens apud pomeranos(vnde illi origo fuit)ꝑuo contentus vitā agere fert. q̄3 sint incerta mortalia ꝛ q̄tinuida suo exemplo docent. qui tribus potentissimis regnis exutus nec paruam insulam in q̄ decem annis delituerat vsq3 ad mortem retinere potuit. etate plenissimus. Sed neq3 carolo scelera sua im-punita fuere. qui dum xp̄i eccl̄ias ꝑsequit. religionem comtemnit. sacerdotes dispoliat. festos dies obserua-re prohibet. iura diuina ꝛ humana a Johanne benedicti filio vsalensium p̄sulem viro cordato ꝛ impigro. a quo nobilitas regni excitata est magno p̄lio supatus ac regno ꝓpulsus in parua insula non longe ab ostio vistele ꝓpe prussiam exilium agit. Cristigerus in locum eius assumptus pietate ac iusticia melior. Iterum tria regna nostro t̄pe in vnum redegit. cui ꝛ gothia paret. gothoꝝ quondā sedes ꝛ patria.

Bohemia

Bohomoꝝ mō res gestas attingere ac situ͂ referre locoꝝ ratio exigeret. Bohemia em̄ intra limites ger
manie inclusa tota aquilonibꝰ exposita ē habēs ad orientē morauos ⁊ slesitaꝝ ptē. ad aquilonē saxo
nes ⁊ misnēses. ad occidēte agrū noricū. ad meridiē austriā ⁊ bauariā vndiqꝫ germanie pplis cicta. Latitu
do lōgitudoqꝫ eiꝰ pene par triū fortasse dietarū. silua hercinia vniuersam cingit. albis vero p̄clarior eius am
nis eā mediā irrigat. aliosqꝫ nō pui nōis fluuios excipiens vt multauiā que pene pragam mediam scidit. tā
dē p̄ ꝯualles ⁊ abrupta mōtiū nemorososqꝫ saltꝰ hercinie silue p̄ceps labit̄ p̄ misnenses ꝓuīciā fluēs prope
hāburg vrbē saxonie in germanicū mare absorbet̄. Oppida regni memorabilia sunt. Praga regū bohe-
mie dignissima sedes. cadanū. bruxia. schlackēwerdū. cui iānū cupri argētiqꝫ mineris celebratissimū. regio
ꝓrsus frigida. armētis tñ feris ⁊ piscibꝰ habūdās. ager ei optimꝰ. frumēti ⁊ ordei feracissimꝰ. multa apud
eos etate nr̄a memoratu digna emerserūt. multa p̄lia gesta sunt. multꝰ sanguis effusus. delete fūditus ciuita
tes. spreta ⁊ ꝯculcata religio. exorta ē hussitaꝝ heresis. adamitaꝝ pullulauit insania. debacchati sunt thabo
ritarum ⁊ orphanoꝝ exercitꝰ. duo fulmīa belli zyska ⁊ ꝓcopiꝰ ꝓuīciā ex arbitrio suo diripuē. iohēs ⁊ hie-
ronimꝰ qui pplm̄ decepere in ꝯstātiēsi magͣ sinodo demū ꝯbusti. Jacobellꝰ cōradꝰ rokazana ⁊ petrꝰ angli-
cus euāgelij corruptores tāqꝫ mgr̄i veritatis hiti. q̄tuor reges extirpare pestiferū virꝰ nō potuere. vēceslaꝰ
sigismūdꝰ albertꝰ ⁊ latislaꝰ qui apd̄ eos veneno extīctꝰ creditꝰ ē. Postremo georgiꝰ rex creatꝰ ē qui hussita
rū labe infectꝰ putat̄ magnꝰ vir. alioquin ⁊ in rebꝰ bellicis clarꝰ. S; oīa hec in historia que de bohemic꜡ hijs
rebꝰ edidimꝰ ꝯscripta sunt. ibiqꝫ de situ regiōis ⁊ gētis moribꝰ ꝓ captu nr̄o mētionē fecimꝰ. inde igit̄ assu
mēdū erit q̄cquid huic opi de rebꝰ bohemic꜡ deeē videbit̄. nos ceptū sequētes iter inferioris germanie pro
uincias. deinde ad supiores reuertemur ptes.

De phrisia ꝓuincia germanie

Phrisones ad occeanū siti ab oriēte saxoniā cōtigūt. ad meridiē westualos. ad occidētē traiectensiū terre
iūgūt̄ q̄q̄ ⁊ ipos traiectēses pleriqꝫ phrisones eē volūt. Inter q̄s ottonē inuenio phrisingensis eccie
p̄sulē q̄ res germanicas haud impite scripsit. Albertꝰ ep̄s magūtiꝰ qui fuldense mōasteriū erexit. cū religi
onē xp̄i psuadere phrisis niteret̄ ab eis interfectꝰ ⁊ martirio coronatꝰ ē. Gēs eadē ferox. armis exercitata.
robusti ⁊ ꝓceri corpor꜡. securi ⁊ intrepidi animi. liberā se esse gl'iat̄. q̄uis philippꝰ burgūdie prīceps eiꝰ se
terre dn̄m vocet. Reuera phrisia libera ē suis vtens moribꝰ. exter꜡ nec parere sustinet nec dn̄ari cupit. haud
inuitꝰ phriso pro libertate mortē appetit. dignitas ī hac gēte militar꜡ inuisa. Sublimē virū q̄ se ceter꜡ effert
nō ferūt. mgr̄atꝰ ānuos eligūt qui republicā eq̄ iure disponāt. Femiaꝝ impudicitiā seuerꝰ puniūt. Sacerdo
tes ne alia cubilia polluāt sine cōiuge nō facile admittūt. vix em̄ cōtinere hoīes posse ⁊ sup naturā arbitrāt̄
In pecoribꝰ oīs eoꝝ substa est. ager planꝰ ac palustris est multo gramīe fecūdꝰ. ligno caret bitumīoso cesp ite
⁊ sicco stercore boū ignes fouent. Ex hac gente tradit corneliꝰ tacitꝰ impante nerone duos legatos romā ve
nisse veritū ⁊ maloroge qui pōpey theatrū intrātes cū vidissēt q̄sdā cultu externo inter senatores sedere ⁊ i
tellexissent id honor꜡ eaꝝ gentiū legat꜡ dari q̄ v̄tute ⁊ amicicia romana p̄cellerent nullos mortaliū aut armis
aut fide añ germanos esse exclamauerunt ac digredientes inter pr̄es ꝯsedere ob quā rem ambos nero ciui-
tati donauit

De holandia prouincia inferioris germanie

Holādia quoqꝫ ꝓuīcia germanie ad septentrionē occeano alluit̄ mari. qd̄ reliquū ē rheni fluminis bra-
chia intercipiūt insulāqꝫ cōficiūt. palustris pascuosa. pluribꝰ stagnis ac mar꜡ interfusa finibꝰ. nec deest
qui traiectū nobilē vrbē in holādia sitā dicāt. nobis haud alienum esse videt̄. Aliq̄n frisei traiectenß. aliq̄n
holādie traditos esse vt sepe regionū termīos dn̄antiū impia mutāt. nr̄a quidē etate neqꝫ frisie neqꝫ holan-
die dant̄. Prīcipatꝰ eccie traiectensis impatori tm̄ subijcit̄ latāqꝫ possidet terrā diuersis meatibꝰ rheni īter
clusaꝝ. cui ab oriente phrisij a meridie westuali iūgūtur. Holādia septentrionē excipit. ab occidente ducatus
gelrie. de quo suo loco dicemꝰ rheno flumīe distīguitur. Impitissime v̄o ne dicaꝫ falsissime nōnulli etate nr̄a
traiectū gallice natōis ciuitatē esse dixerīt. Cū de pōtific꜡ ageretur electiōe. nā quo pacto traiectū gallie dabi
mus trās duo rheni brachia situ͂. Qui ⁊ qui cis rhenū habitāt colonienses. cliuensesqꝫ cōstat esse germanos
Traiectensiū quippe situs. mos sermoqꝫ germanicꝰ est. Traiectū diues ⁊ pplosa ciuitas est. ep̄s vrbis. xl.
milia pūgnatoꝝ si q̄n necessitas ingruit educit ad bellū. Forma vir꜡ ac mulieribꝰ egregia. ab exteroꝝ incursu
et aq̄ꝝ inundatiōe ⁊ ꝓpria v̄tute defendūtur. Potꝰ genti ceruisia. vinū mercatores afferunt. In hac ciuitate
memoria nr̄a multe seditiōes fuere. cū ep̄m vni pti acceptū altera recusaret. Desiderius aliq̄ꝫdiu ep̄atū quie
tem tenuit. deiñ a ciuibꝰ eiectus romani pōtific꜡ ⁊ vicinoꝝ prīcipū aduersus rebelles subditos auxilia iplo-
rauit. illi diefoldiū quendā ꝯ ius phasqꝫ sibi p̄sulē assumpsere. Martinꝰ pō. max. anathema ī eos promulga
uit. ꝯtēpsere eccīaꝫ obstinati hoīes. expiri optuit arma. ingētes burgūdoꝝ duc꜡ vicinorūqꝫ prīcipū copie ad
uersus traiectenses ducte infeliciter pugnauere. victor cōtumax ppl's. vij. annis eccie mādata ꝯtēpsit. deside
riꝰ in exilio obijt. Canonici qui propter eū patria pulsi fuerāt waltraniū morsensē archiepi coloniensis ger
manū successorē eligūt. Agitata est in cōcilio Basilieñ. cā. cōfirmata electio. iteꝝ dānata in cōcilio traiecten
siū rebellio. iteꝝ frustra pugnatū. Postremo missus ab eugenio legatus iohēs cesariensis ep̄s qui postea ad
cardīalatus honorē vocatus morinensis appellatus cū retulisset vnicā pacande prouincie viā esse diefoldio
ignosci eiqꝫ gentis p̄sulatum cōmitti excluso waltranio rebelli populo satisfactuꝫ est pulchre sane nulle vic꜡
leges fauent sacrosqꝫ canones potentia vincit. Voluerunt calisti quoqꝫ impiū eludere traiecteñ. qui mortuo
diefoldo ep̄m ab eo datū recipe recusarūt. S; aparitibus philippi burgundie ⁊ potentia territi ⁊ primis co-
natibus infeliciter nisi furore deposito paruerunt.

De Selandia prouincia inferioris germanie

Ultimi germanoꝝ ad septētrionē ⁊ occidētē versi Selandini sunt insulares ppl'i rheni ostijs obiecti. In
ter quos p̄cipue mitelburgēses habentur. Ea ciuitas est egregie munita. diues opū. negociationeqꝫ
maxime accomoda. cuius haud paruam partem anno supiore incendium assumpsisse relatum est. Incuria
ciuiū id euenisse constat. q̄q̄ pleraqꝫ miracula referuntur que pretereo quia non satis digno testimonio cō
probantur. Est ⁊ Brielum oppidum nō ignobile aquis circūdatum. in quo etiam multi mercatores naui-
bus applicant. Nō transibo nunc rhenum germanicas que ibi habitant gentes cōmemoraturus. Habitur
suo loco de his quoqꝫ dicendi facultas. prosequar veteris ac certe germanie populos. ⁊ qui iunguntur vel
traiectensibus vel phrisijs ad meridiem expediam.

De westualia germanie prouincia

Westualia germānie prouincia

Westualia rheno fluuio ab occidēti clauditur. visurgo ab oriēte quā veserā hodie vocant. a septentrione phrisiā hz ⁊ traiectēsiū terrā. meridiē hassie mōtes excipiūt q̄s anobos pholomeꝰ appellare videt. ex quibꝰ amasis fluuiꝰ orit q̄ Padeburnā ⁊ monasteriū nō ignobiles ciuitates alluēs. mediā ferme ꝓuinciā intersecat ⁊ ꝑ phrisiā defluēs fert in mare. Salas q̄z fluuiꝰ westualiā irrigat. inter quē ⁊ rhenū cū drusus germāicꝰ belligeraret domitꝭ hostibꝰ victor appetijt. Quo aūt cultores huiꝰ terre vocauit antiq̄tas difficile dictu ē discordantibꝰ auctoribꝰ. Strabo vicinos rheni accolas hoc loco sugambros appellare videt. q̄ duce melone cū romanis bella gessere. victiq̄ datis obsidibꝰ pacē obtinuere. Quis calcata fide ⁊ ꝓditꝭ obsidibꝰ rebellarūt. Pholomeꝰ q̄z a pte septētrionali germanie circa rhenū fluuiū Bussatores habitare tradit quos appellatos siccābros. oquenos ⁊ lōgobardos inuenio apud Strabonē circa amasim fluuiū bruteros habitasse q̄s drusus nauali bello supauit. Bruteros aūt bello victos ab austro in aquilonē ⁊ occeanuz dilapsos. Ob quā rē cōiecturā cape possumꝰ hos eē q̄ hodie pruteni appellant aq̄lonares ppli de q̄bꝰ supra diximꝰ. facile nāq̄ bruteros in prutenos sermo ꝯuertit. Carolꝰ magnus multa cū westualis gessit ꝑlia eosq̄ magnis afflixit cladibꝰ coegitq̄ xp̄i religionē amplecti relicto ydoloꝝ cultu. quā cū sepiꝰ abnegassēt nec iusiurādū aduerterētvt metu pene rebelligionē cōpescerēt occultos ꝯstituit iudices q̄bꝰ ptātē dedit vt q̄z primū, deierasse aliquē cōperissent aut fregisse fidē aut aliq̄d aliud flagiciū cōmisisse mox illū supplicio afficerent vbi primū cōprehēdi posset nulla citatione ꝑuia aut defensione ꝓmissa. elegit eīn viros graues ⁊ recti amantes quos plectere innocentes haud verisimile sint. Terruit ea res westualos ac demū in fide continuit. cum sepe in nemoribus ⁊ proceres ⁊ mediocres viri laqueo suspensi inuenirent nulla accusationi prius audita. Querentibus tamen causam cōstabat fregisse fidem. aut magnū aliquod scelus cōmisisse qui necati reperiebantur. Id iudicium ad nostram vsq̄ durat etatem vocaturq̄ vetitum. qui ei presunt scabini appellantur, quorū ea presumptio est vt per totam Germaniā iurisditionē extendere velint. Secretos habent

ritus ⁊ archana quedā quibꝰ malefactores iudicāt ea nōdū quisq̄ reptus q̄ vel ꝑcio vel metu reuelauerit
Ipoꝝ q̄ꝫ scabinoꝝ magꝫ ps occulta ē q̄ ꝑ prouīcias discurrētes crimiosos notāt ⁊ referētes iudicio accusāt
probantq̄ vt eis mos ē. damnatiq̄ describunt in libro ⁊ minoribus scabinis ꝯmittit executio. reus igna-
rus sue dānationis vbicūq̄ reptus fuerit supplitio afficit. Degenerauit aūt hoc iudiciū. nā ⁊ viles alique
ꝑsone admittūt ⁊ ciuilia negotia tractare audēt. quibus erat solū de criminalibꝰ ꝑmissa ptās. In hac pro-
uincia nr̄o tp̄e susatenses ab eccīa coloniensi destiuere. nec diutino vexati bello multisq̄ cladibus affecti ⁊
obsessione ꝑtinacissima oppugnati ad obedientiā redire. cuiꝰ rei causa ⁊ theodricꝰ coloniensis antistes. q̄
westualoꝝ pꝛīceps habet. Et iohānes dux cleuēsis nō paruis inter se odijs cōtendere. Cū susatēses ad cli
uēsium opes cōfugissent coloniēses saxonie duces ⁊ nō paruā bohemoꝝ manū in auxiliū accepissent. Apud
monasteriū q̄ꝫ eiusdē prouincie ciuitatē ꝓpter eccīaꝫ quā walranꝰ theodrici frater sibi debitaꝫ existimabat
acriter dimicatū ē. in quo bello multis hostiū cesis vnꝰ ex pꝛincipibꝰ brunsuicēsibꝰ q̄ dux copiaꝝ fuit inter
ceptus ⁊ in ptātes coloniēsis antistitis factꝰ. Est aūt westualia regio admodū frigida neq̄ frumēti habun-
dans. pane vtunt nigro. ceruisia potus. vinū qd̄ rheno vehit magno emit ꝑcio. opulēti tm̄ eo vtunt idq̄
raro. populus marcialis ē ⁊ ingeniosus. de q̄ ꝓuerbiū esse dicūt viciosos ⁊ fallaces westualia facilꝰ q̄ stul
tos gignere. Hic q̄ theodrici mentio incidit nō ē absre pauca de eo referre. cui inter viros illustres nostri
seculi nemo locū negauerit. Origo eiꝰ ex familia morsnēsi apud germanos pꝛincipes honoratissima fuit.
Tres fratres habuit qui oēs supra sexagesimū annū vixere. Henricus natu maioꝛ paternū principatū gu
bernauit. Johānes monasteriēsem eccīam multis annis vsq̄ ad exitū vite sue summa cū laude administra
uit. Walranus ⁊ ad traiacēsem eccīaꝫ ⁊ ad monasteriensem defūcto frē nequaq̄ aspirauit. Quis ad traiectā
cōcilij basiliensis fauore ⁊ ad monasteriēsem nicolai pōtificis institutione vteret. Theodricꝰ ipe cū bono-
nie iuri pōtificio operā daret a Johāne. xxiij. summo pon. coloniēsem eccīaꝫ obtinuit. cui iā sex ⁊. l. annos
nō sine plebis ac nobilitatis magno fauore ꝑfuit. q̄ ⁊ si plurima ꝓ defensione eccīe sue vario euentu bella
gessit in quis mō strennui militis. mō fortissimi ducis officiū impleuit. nunq̄ tm̄ domi aut sacerdotalia mu
nia aut ciuilē administrationē neglexit. corꝑe pulchro ⁊ supra ꝯmunē staturā eminenti. aīo magno ⁊ pli-
berali. cuiꝰ pallaciū illustribꝰ sp̄ patuit hospitibꝰ.

Hassia germanie ꝓuincia

Inter westualos ac francones hassia iacet mōtana regio q̄ a rheno in septentrionē porrecta thuringie iū
git. princeps gētis lātgrauius etate nr̄a ad impꝛiū vocatꝰ. imparē se esse dixit q̄ tante rei molē sustine-
re posset. maluitq̄ paruo impꝛio parentibꝰ sibi relicto vtiliter ꝑesse. q̄ magnū accipiēs dissipare. id quoq̄
sibi obstare ad rē xp̄ianā gerendā dixit. q2 lr̄as ignoraret. Fuit tm̄ legū cultoꝛ. q̄s sibi patrio sermone expo
ni iussit. Quotiēs corā eo cā ventilata ē nec vnq̄ compꝛtus est iniquā tulisse sententiā. Hic cū reformaturꝰ
monasteriū qddā sue ditionis ingredit ⁊ inuitatus cū monachis edit venenū pro cibo inter edendū sum-
psisse creditus est. nam ⁊ ipe ⁊ abbas qui reformationem petierat paulopost extincti fuerunt.

Franconia germanie superioris prouincia

Franconia ⁊ huic succedit nobilis sane ꝓuĩcia admodũ potẽs ab incolatu francorũ sic appellata. Franci q̃dẽ troiani ab origie fuerũt. q̃ deleto Ilio duce Priami magni ꝑanni ex sorore nepote ꝑ pontũ euxinũ ⁊ meothidas paludes in scithiã ꝑuenerunt. ibiqꝫ ciuitatẽ edificarũt quã vocauere Sicambriã. ex q̃ dicti sicambri. Cõstat em̃ p⁹ euictã incẽsamqꝫ troiã q̃ supfuerũt excidio in turmas tres diuisos in exiliũ ꝓfugisse. ⁊ alios q̃dẽ Enea duce italiã petiuisse a quib⁹ albani ꝓdierũt. ⁊ deinde romã qui orbis imꝑio potiti sũt. Alij sub Anthenore ꝑ medios achiuos elapsi illiricos penetrauere sin⁹ ⁊ regna liburnorũ ad intimũ adriaticũ pelagus accessere vrbẽqꝫ cõdidere patauinã vbi sepultũ Anthenorẽ tradũt. qui enecũ fugas secũ duxit a quibus postea dicti veneti q̃rũ est hodie ingens ptãs terra mariqꝫ. Tercij vt diximus in scithiã penitrarũt. quo in locꝑ in magnã gentẽ coaluerũt. Cũqꝫ scitharũ multi romano imꝑio subiecti essent ⁊ ipi quoqꝫ tributa penderũt. mãserũt fectigales vsqꝫ ad tꝑa valentiniani cesaris. quo imꝑante alani vexare imꝑiũ ceperũt. imꝑator ṽo proposito edicto libertatẽ in decenniũ eis promisit qui alanorũ ferocitatẽ cõpescerẽt. allecto eo ꝑmio Sycãbri arma susceperũt alanosqꝫ bello victos deleuere. Ob quã rẽ libertati in decenniũ ab imꝑatore donati sunt ⁊ mutato noĩe franci appellati. qd̃ actica lingua siue feroces siue nobiles sonat. Itali francos nobiles liberos vocãt. Exacto decennio cũ romani solita tributa repeterẽt frãci ob ipã libertatẽ effrenes facti parere recusarũt. Prĩcipes eo tꝑe francis fuere priam⁹ ⁊ anthenor antiqui noĩs ac ṽtutꝭ quibus copias ductãtibus ꝑliũ cũ romanis cõsertũ est. in quo priam⁹ ipe cũ fortissimis sue gentis cecidit. qui cladi supfuerũt ex scithia digressi sunt ⁊ ĩ germaniã profecti in ꝑtib⁹ thuringie cõsederũt cũ prĩcipib⁹ suis priami ⁊ anthenoris filijs marcomede scꝫ ⁊ simone. Symo sine liberis decessit. Marcomede fili⁹ fuit foramũd⁹ quẽ sibi frãcij regẽ creauere. ⁊ hic ꝑm⁹ inter frãcos regnauit. Huic fuit fili⁹ clodowe⁹ crinit⁹ a quo frãcorũ reges criniti sunt appellati. ꝑ idẽ tempus gothi qui iã vrbem romam irruperãt vltra ligerũ fluuiũ in gallia sedes inuaserũt. Burgundiones quoqꝫ iuxta rhodanũ habitabãt. qui ⁊ ipi paulopl⁹ reges hr̃e ceperunt. Fran

et vo trāsmisso rheno romanos q̄ ea loca tenebāt fugarūt paulatimq̃ aucti potentia magūtiā. treueri. aggrip/
pinā hodie coloniā sup rheno fluuio. tornacū. cameracū. remos. suesonā. aurelianū īuasere. ita vt ab aq̄tania
vsq̃ ad bauariā impiū extenderēt. Clodeueo aūt mortuo meroneꝰ successit filiꝰ a q̄ frāci merouingi dicti sūt.
Post meroneū bildericꝰ regnū adeptꝰ. dū luxuriose viueret a suis pulsus ē: Egidio romano in eiꝰ locū suffe
cto Hildericꝰ regno puatꝰ ad Bisinuz thuringie regē ꝯfugit. cuiꝰ ꝯiugē p adulteriū polluit. pꝰ octo aūt an-
nos reuocatꝰ aggrippinā inuadēs electis inde romanis magni regni sui ptē recupauit. Mortuo aūt egidio
filiꝰ eius Siagriꝰ in ciuitate suesona regnauit. Bisina aūt regina cū accepisset bildericū regnū recupasse re-
licto viro ad eū ꝯfugit a q̄ recepta ⁊ p ꝯiuge habita Clodoueū ei pepit q̄ postea regnū adeptꝰ pmꝰ francoꝝ
regū xpi religionē accepit. a btō remigio baptizatꝰ. Illō aūt vitate caret qō plerīq̃ tradūt agrippinā ab in-
colatu francoꝝ vocatā coloniā. nā priusq̃ frāci germaniā intrarēt colonia romanoꝝ appellata ē a claudio cesa
re ꝯdita ⁊ ab eiꝰ cōiuge agrippina nūcupata. Fuerūt inter clodoueū ⁊ syagriū aliq̄ bella. postremo victꝰ sya-
grius ad alaricū gothoꝝ regē cōfugit q̄ nonꝰ a magno alarico regnabat. Reposcif a Clodoueo syagriꝰ atq̃
obtētꝰ occidif. Romani q̄z reliq̄ p galliā habitātes extermināf. Clodoueus alemaniā sibi subegit. Gothis
q̄z ⁊ aq̄tanis bellū indixit eosq̃ supauit. occiso alarico rege. ferf cū ad bellū pgrederef si victor euaderet e-
quū btō martino vouisse. q̄. xij. ⁊ centū annos an̄ id tp̄s vita excesserat. victoria potiꝰ equū tradidisse eūq̃
centū solidis redimere voluisse. Stetisse equū immobilē donec p̄ciū duplicaref. q̄ ex re dixisse regē ferf. mar
tinū bonū auxiliatorē. esse negotiatorē carū. Hic clodoueꝰ vxorē duxit Glodosīdā filiā regis burgūdionū
q̄ cū eēt xpiana adhuc ei pagano iūcta ē. magnisq̃ p̄cibus virū rogabat vt baptizaref. natosq̃ filios clanculū
baptizabat. Eā aūt q̄ Clodoueū xpianū fecit eē ferf. qꝛ cū pugnaret ꝯ sueuos ⁊ pene victꝰ esset votuz vouit
xpianū se futurū si ex plijs euaderet. ob quā rē mutata fortuna ex victo victor factꝰ. subactis sueuis xpiane re/
ligioni se tradidit. cuiꝰ posteri in francia vsq̃ ad pipinū nanū patrē Caroli magni regnauerūt. Tūc vo bilde
rico scdo p ignauiā regnū adeptꝰ ē. Detōso eēm eo ⁊ in monasterio retruso pipinꝰ regnū accepit. Erāt tūc in
frācia maiores damos q̄ regnū gubernāt. Anno dn̄i septigētesimo mortuo Dagoberto minore frācoꝝ rege
filiꝰ eiꝰ puulꝰ ī tutela pipini grossi quē alij ausgisi filiū dicūt in tutela fuit ⁊ p īsidias perijt. Tūc griwaldꝰ fi
liꝰ legittimꝰ pipini grossi regnū vsurpās a ꝯsanguineis Dagoberti regis defuncti captꝰ ī custodia obijt. Per
idem tp̄s galli q̄ inter seq̄nā ⁊ ligerim fluuiū habitabāt aduersus frācos bella mouere ⁊ vsq̃ magūtiā excur
rentes eā ciuitatē obsederūt. Frāci rege carētes Carolū martellū ad regnū sublimare voluerūt q̄ regnū rennu
ens ductū accepit gallosq̃ bello repssit. Prouīciā vo inter ligerim ⁊ seq̄nā q̄ nunc gandina vocabatur a se
carlingā vocari iussit. qō postea apō teuthonicos diu seruatū ē. Hic Carolꝰ ex alpheida nobili cōcubina pi
pini grossi filiꝰ fuit inclitꝰ vir ⁊ bello potēs. q̄ multa sarracenoꝝ milia gladio interemit ⁊ pr̄ fuit pipini na-
ni q̄ carolū magnū genuit impatorē toti orbi cognitū ex cōiuge Berta quā duxit ex grecia. Hoc ergo frāco-
rū genꝰ cū ex scithia in germaniā venisset ibiq̃ diu cōsedisset germanicū effectū ē. ⁊ terrā ipam pmo habita
uit a se franciā appellauit. Verū cuz cresceret impiuz ita vt frācia aucta est adeo vt tota gallia ferme ⁊ magna
germanie ps a mōtibus pirheneis vsq̃ ad pānonie termīos francia diceref. nā q̄cquid frācis suberat fran
cia vocabaf. ⁊ in duas ptes diuisa fuit. nā qō ē gallie occidētalis frācia dicebaf. qō ē germanie francia di/
cebaf orietalis. Et germaniā q̄dē eatenus extenderūt q̄tenus sermo germanicus ptendif. naz q̄cquid est ci
tra rhenū teuthonice lingue ad frāciā orietalē ptinuit. Hec gēs sub carolo magno romanū impiū meruit qui
afflictā longobardico bello sedē aplicā cōsolatꝰ ē. Carolꝰ eēm q̄uis gallice potiref impio germanꝰ tn̄ fuit. i
germania natꝰ alitusq̃. Cuiꝰ sedes plerūq̃ ī aq̄sgrano fuit q̄ ciuitas theutonica ē. ibi pallatiū eiꝰ ⁊ caput oīū
dif. Eius posteri impiū tenētes in gallia ⁊ germania regnauerunt. Deficiēte aūt masculina linea impiū ad
germanos id ē ad frācas orietales redijt. inter q̄s pmus habitꝰ ē otto. Est aūt impiū apō germanos nō eo
mō vt nemo īpare possit nisi germanꝰ s̄ q̄m eligēdi īpatorē auctas germaīs tradita ē. Plerūq̃z germanꝰ eligi
tur. Eā ob causaz cū vacasset impiū p obitū lodouici bosonis filij germani q̄ꝛ ea ptās germanū elegerunt ⁊
francū ex orietali frācia. Hec pmisisse volumꝰ q̄m de frāconia sermo incidit. sunt eteni multi q̄ frācos eos
solūmō eē volūt qui circa parisiꝰ habitāt ⁊ illis datuz impiuz eē volūt q̄s rectiꝰ frācigenas quis appellauerit
Franconia vo vt nr̄a etate recipif a meridie sueuis ⁊ baioarijs iūgif. ab occasu rheno. ab ortu bohemos ⁊
thuringos. septētrionē idē thuringi bassiq̃ excipiūt. Prouīciā plabif haud ignobilis amnis quē moganuz
vocāt. Pholomeꝰ hūc fluuiū menū appellare videf q̄ supiores germanos ab inferioribꝰ eūdē diuidere affir
mat. neq̃ aliꝰ fluuiꝰ ē q̄ eā diuisionē aptius q̄ mogānꝰ efficere possit. Et hodie q̄dē inferiores germani vsq̃
ad magūtiā pcedūt. abinde supiores vocāf. Moganꝰ vo ex mōtibꝰ bohemie ortꝰ in regiōe magūtie in rhe
nū exoneraf. Ob quā rē nō defuerūt q̄ maguntiā mogūciā a mogano fluuio dici crederet. Perlabif idē flu
uiꝰ nō paucas ciuitates. q̄ꝛ illustriores sunt Herbipolis ⁊ Frāfordia. In Herbipoli nobilis epi sedes ē. qui
et franconū dux habef. ⁊ cū rē diuinā facit gladiū in altari nudū an̄ se hz. In frācofordia nobile emporiū ē i q̄
simul cū inferis germani ꝯueniūt bis singulis annis. Ibi q̄z impator eligif ex veteri cōsuetudine. Ob quaz
rē palā ē impiū datū eē germanis q̄n inter eos eligif ⁊ coronaf ⁊ sic demū ad culmē glie. rome q̄z diadema
suscipif. Et i franconia nobilis eccia bābergēsis ad amnē regnicium sita. quam fundauit heinricꝰ scōs
impator. quē accole religiose colūt ⁊ scm̄ habēt. ibi q̄z Berēgariꝰ sepultꝰ ē q̄ regnū italie vsurpauit ⁊ ab ot
tone pmo captꝰ in germaniā ductꝰ illic exulās obijt. Supra ciuitatem in edito mōte arx ē natura ⁊ arte mu
nita in q̄ nos aliq̄n cū epō loci prādiū fecimꝰ. Albertꝰ nobilissimꝰ francoꝝ comes ⁊ ottonis saxonie ducis
ex filia nepos. cū cōradū comitē occidisset. q̄ lodouici regis fuisse filiꝰ dicebaf in hāc se arcē ꝯtulit ⁊ aliquā/
diu regis obsidionē ptulit. difficilis expugnatio loci videbaf. Ob quā rē ad dolos recursum ē. Otto epūs
magūtinꝰ minister sceleris inuētus ē q̄ pfectꝰ ad albertū litis arbitrū se dixit rogauitq̃ albertū ad impatorē
in castra descenderet. quia vel pacē ei daret vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus accepta iusiurā

di religione ottonem secutus est. vix arcem egressi erant cum otto vereor inquit ne diu apud imꝑatorem morari oporteat vtilius fortasse consilium erat prius sumpsisse cibum. Laudauit albertus verba p̄sulis ⁊ in castellum rediens ottoni prandium dedit. quo sumpto ad imꝑatorem cum eo ꝑrexit vbi mox captus est ⁊ capitali sententia damnatus. cui archiep̄i fidem imploranti. respondit parum religiosus pontifex se fidei satis fecisse qui semel reduxisset incolumem cū ad prandium introiuit. bis reducere non ꝑmisisset. infelix albert⁹ gladio obtruncatus est. Melius romani qui pari fraude vsi vnū ex captiuis ab hanibale romam missis vinctū remisere. Fraus em̄ vt inquit maximus orator astringit ꝑiuriū non soluit. Predia que albertus habuit ecclesie bambergensi postea cesserunt. Est autē Franconia partim plana partim montosa. montes ipi haud difficiles sunt. ager non admodum pinguis. nam plerūqȝ arenosus est. multis in locis consiti colles vineis gratum ꝑducunt vinum. maxime v̄o apud Herbipolim. multe silue ⁊ multa venatio inest. Terra in m̄ltos partita est dominos. Quis Herbipolensem ducē franconie dicant vt ante relatum est. Magūtina eccl̄ia ⁊ bābergensis plura obtinent loca. Palentinus q̄ȝ comes haud paruā occupat partem. Marchiones brandeburgēses tanqȝ burggrauij nurmbergenses potentes in ea sunt. multe p̄terea ciuitates imꝑiales apud francones florent. De Nurmberga dubiū est franconie an bauarie cedat ipm nomē indicat. ad baioarios vrbem pertinere. normberga em̄ noricū montem significat. ob quā rem patet noricorum ciuitatē fuisse. noricis aūt baioarij successisse. ⁊ nunc ea portio terre baioarie que inter danubiū ⁊ normbergam iacet noricū appellat᷑. Ciuitas tamen in ꝑrochia bambergensi est que ad francones ꝑtinet. Ipi normbergenses nec baioarios nec francones videri volunt ꝫ terciū quoddā seꝑatum genus. Urbs ea nobilis magnificis opibus publicis ac priuatis ornata. Amne pegnicio interlabit᷑. in agro sterili ⁊ arenosa condita atqȝ ob eam rem industrioso ppl̄o. omnes em̄ aut opifices sunt aut negociatores. hinc multe illis diuitie ⁊ magnum in germania nomen. Aptissima imꝑatoꝝ sedes. libera vrbs ⁊ in medio ferme germanie sita. Inter bambergam ⁊ normbergam Forchem iacet famosum niueo pane oppidū. Incole patriā fuisse pilati falso putant. In hac prouincia Fridericus marchio brandeburgeñ. potentissimus fuit imꝑatori sigismundo inter caros amicos habitus. Et q̄tuor filij fuerunt Johannes Fridericus Albertus ⁊ alter fridericus. Johanni qui primogenitus esset electoratus imperij debebat᷑. ꝫ iudiciū patris fridericum ꝑtulit qui sc̄do genitus erat ⁊ aptior ad obeūda imperij munera videbatur. Pri⁹ itaqȝ q̄ȝ moreret᷑ hereditatem suam inter filios diuisit. Fridericum electorem īstituit. neqȝ male iudicauit. nam fridericus inter principes germanie sapientia clarus habitus est: cuius consilio multe ꝑuincie pacate sunt. Iusti quoqȝ atqȝ honesti tenax habet᷑. Qui cum posset regnū polonie ꝯsequi ꝑ electionem baronum recusauit vt ante diximus. ne vero heredi iniuriaȝ faceret. Albertus v̄o germanus eius cū normbergensibus bellum intulisset omnes ferme teutonici principes ad se traxit. Comites vero normbergensibus suppecias misere. Graue id ⁊ diuturnū bellum fuit. in quo tot potentie concurrentes infensissimis odijs biennio certauere. nonē p̄lia cōmissa feruntur. Ex quibus octo victor Albertus confecit. in vno tamen victus succubuit. neqȝ de pace ꝯuenit nisi postq̄ȝ exustis agris. attritis villis. abactis pecoribus. ruriculis interfectis. cōmeatus ⁊ pecunie contendentibus defuere. tū quoqȝ pax ex alberti sententia magis dicta. Hic albertus ab ipa pueritia ac teneris (vt aiunt) vnguiculis educatus. in armis pluribus interfuit p̄lijs q̄ȝ alij sui temporis duces aut viderint aut legerit. Militauit in polonia. pugnauit in slesia. castra posuit in prussia. hostes in bohemia fudit. stipendia in austria fecit. predas ex hungaria tulit. nullus in germanie terre angulus quem non calcarit. armatus duxit exercitus innumerabiles. ꝓstrauit ferocissimos hostes. expugnauit munitissimas vrbes. in congressibus pugna prior inijt. victor e p̄lio excessit. vltimus in expugnatione oppidoꝝ. sepe muꝝ primus ascendit. ad singulare certamen crebris vicibus inuitatus nunq̄ȝ detrectauit. neqȝ vnq̄ȝ non strauit hostem. In militaribus ludis quibus hasta contenditur vnus omnium repertus est. qui nunq̄ȝ equo deiectus sit. ⁊ in omnes in se currentes deiecit. Ex torneamentis nunq̄ȝ nō victor exiuit. Septies ac decies solo tectus clipeo ac galea cetera nudus vt est apud theutonicos duelli quedaȝ species in ꝓuocatores ꝑiter armatos lācea acuta cucurrerit. nullo vnq̄ȝ dāno affectus. cum aduersarios ipe nūq̄ȝ non equo deturbauerit. Quibus ex rebus non iniuria teuthonicus achilles appellatus est. In quo nō solum militares artes ⁊ imꝑatorie virtutes singulari quadam gracia reluxere. ꝫ nobilitas quoqȝ generis. procerita sqȝ corporis. ac venustas ⁊ viriū robur. ac facūdia lingue admirabilem ac pene diuinum reddidere.

De Bauaria superioris germanie prouincia

Bauaria ad ortū estiuū ac meridie ptē frāconie ꝓximat. ea quoqȝ plata ⁊ diues terra est. cui ad meridiē
alpes italie iūgūt. sueui ad occidentē eiꝰ solē recipiūt. Australes ac bohemi oriētē. Danubiꝰ mediam
ferme plabit. Inter austriā ⁊ bauariā aliȷ̄ ysarā aliȷ̄ enū terminū posuere. Sueuos a bauariȷ̄s lycꝰ distermi-
nat amnis. Hāc olī regionē norici tenuere. cuiꝰ adhuc porcio media inter ratisponā ⁊ nurmbergā trās danu
biū sita (vt añ diximꝰ) noricū appellāt. Baioariȷ̄ aūt vñ dicti sint ⁊ vñ originē traxerint nō facile dixeri verū
cū reperiar vetustissimos codices baioariā appellare quā moderni bauariā dicūt nō difficile trahor vt boio
arios a bois dictos. ⁊ gallicā olī fuisse gentē. Huic opinioni strabo q̄nto ꝯmētatorio vires adhibet ita inq̄
ens. Priscis igit̄ vt dixi tpibꝰ plurime galloꝝ gētes fluuiū incolebāt de pado loquit̄. e quibꝰ amplissimi fu
erant boi insubres. ⁊ q̄ olī cū gesatis senones romana ꝑ impetū potiti sunt vrbe. hos romani posterioribus
annis funditꝰ deletos ꝑdiderūt. boios vō e finibꝰ eiecerūt. inde migrātes circūadiacentes histro locos cum
thauristis habitarūt. bellū assidue ꝯtra dacos agētes. Cōstat igit̄ boios in pannoniā ꝯsedisse. quo ex loco
facile successu tpis in noricū cōterminā regionē migrare potuerūt. Idē q̄ȝ Strabo locū q̄ mō ꝯstātinēsis vo
cat̄ designās paululū ab eo distare rhetos ait. ampliꝰ helnecios vindelicos. pꝰ vindelicos aūt desertā boio
rū regionē esse affirmat vsqȝ pannonios. Ob quā rē satis iudicat boioarioꝝ terrā a bois cultā fuisse. Idem
Strabo germaniā describēs boios priꝰ hirciniā habitasse siluā asserit. ⁊ cymbros agmine facto eoꝝ inuasis
se locū atȝ a bois reiectos fuisse. Itaqȝ satis ꝑsuasum esse pt boioaricū nomē ex bois descēdere. Ager em̄ eoꝝ
trans danubiū hirciniā siluā nō parua ex parte occupat. Ea nūc germanica gens ē sermone vtens theutoni
co. neqȝ deserta regio vt Strabo tradit quo suo fortasse tpe fuit. nunc cultissima est. magnas atȝ ambiciosas
ciuitates habens ⁊ oppida nobilissima. quoꝝ splendore nescimus tota europa que vincere possint. Ponti-
ficales vrbes in ea q̄nqȝ sunt. q̄ꝝ vna metropolica ē. Saltzburgā vocāt ex flumīe saltza cui adiacet. veteres
iuuaniā vocauere. In baioaria lodonicꝰ lodouici filiꝰ gibbo ⁊ struma deformis. Impia cōtra patrē bella su
scepit. venerandū q̄ȝ senē ⁊ auctoritate insignē. q̄ quōdā regnū francie gubernasset in arce munitissima obse
dit. ẜ supis vltionē tāti sceleris petētibꝰ priꝰ febre ꝑcussus occubuit. q̄ȝ pris animū in suā traberet sententiā

Ille in ptātē heinrici eiusdē familie duc͡ postea factꝰ breui tpe vitā finiuit. nec heinricꝰ diu supuixit. Qui cū
ꝓhibuisset sBditos in anno iubileo romā petere veritꝰ ne ꝓuīncia pecunia exhaurireẜ eodē anno ad p̄res su
os additꝰ ē. Successit ei lodouicꝰ filiꝰ ex sorore alberti cesaris natꝰ magni animi adolescēs. glie cupidꝰ ⁊ pe
cuniaꝝ cōtemptor. q̄ iudeos oēs publice posit͡ edictis e suis dominijs extermīauit. Vxorē de saxonia duxit
neptē Friderici cesaris. multas germanie lites auctoritate sua cōposuit. cꝗuis sepe multū conatꝰ reconciliari
cesari ladislaū regē nequerit. Albertꝰ eiusdē terre ac familie prīceps postq̄ꝫ p̄r eiꝰ arnestus puellā balnei cu-
stodē a b eo ꝑdite amatā ⁊ in spē matrimonij susceptā apud strauburgā danubij fluētis demersit. cū diu vitā
in merore ꝑegisset. tandē luctu pacto vxorē ex domo brūsuiceñ. duxisset. ex q̄ sobolē pulcerrimā sustulit. sub
impio friderici podagra laborās. sepositis ceteris curis sectatꝰ musicā assiduis cātibus ac sonis animū oble
lectauit. ⁊ venationi opam dedit. In saltzburga quā metropolicā in baioaria sedeꝫ obtinere diximꝰ tres ar-
chiepi fuere quoꝝ vltimꝰ sigismūdus noīe dū scismatis ꝓcella deseuit. cū adhuc esset p̄positꝰ romanā ecciāꝫ
magnifice iuuit. Ꝭ archieps a nicolao pon. creatus lr̄as ap̄licas q̄bus cēsura in australes impatori rebelles
subminābaẜ in eccīa sua publicari nō sinit siue metu potētie illoꝝ siue ꝙ anathemate suspenso paceꝫ meliꝰ
inueniri putauit. ad quā cōponēdam ⁊ ipe descēdens in austriā non paruam operam impendit.

De Rhenensibus germanie superioris populis

Circa Rhenū q̄ flos germanie nr̄o tpe visiẜ inter theodricū magūtineñ. eccie p̄sulē ⁊ lodouicū comiteꝫ
palatinū rheni crebre dissensiones fuere ⁊ sepiꝰ ad arma vētū ē. totaq̄ꝫ circūregio rapinis atꝫ incēdijs
vastata. Cū magūtino marchiones badēses ac brādeburgenses opē ferrēt. Palatino iacobꝰ treuereñ. anti
stes ⁊ nōnulle ciuitates assisterēt. mortuo lodouico palatino. q̄ relictā lodouici regis sicilie vxorē duxerat. fi
liū ex ea natū infantē adhuc Fridericus frater eiꝰ cōsentiētibꝰ terre optimatibꝰ arrogauit. gubernationē ꝓ-
uincie tanq̄ꝫ dn̄s accepit. Electorē imperij se dixit. celibatū. i. sine vxore esse inppetuū promisit. ne arroga-
to filio vxorē ducēs p̄iudiciū faceret. Rogatꝰ nicola. pon. q̄ntus id genꝰ adoptionis cōfirmauit. Recusauit
fridericꝰ impator sepe multū req̄situs. In sueuia albertus friderici frater impatoris cū pluribus ciuitatibus
variante victoria bellū gessit. ab vlmensibus cōitatū rotemburgeñ. litigando ꝑ sn̄iaꝫ obtinuit. In marchio-
natu badēsi prīceps Iacobꝰ iusticie ac prudētie fama inter germanos clarissimus. cū sibi ad humanā felicita
tē solā lr̄aꝝ periciā deesse augereẜ. quos ex cōiuge legittima liberos sustulit ediscere lr̄as ꝯpulit. Inter quos
diuiso patrimonio cū carolo primogenito singl'aris industrie iuueni impatoris friderici sororē matrimonio
collocasset plenus annis haud inuitus e vita decessit.

De thirolensibus populis germanie

Tirolēses q̄ valles eni flumīs ⁊ athesis incolūt. cū sigismūdū prīcipē suū in tutela Friderici cesaris exi-
stentē iā gratia diusculū ad se remitti frustra petiuissent sumpt͡ armis p̄fectos prouīcie q̄s cesar institu
erat deiecerūt. ⁊ cū tridentini iussu epi cuius erant subditi in fide cesaris pseuerarēt cū exercitu eo ꝑuenere ci
uitatēq̄ꝫ metu ꝑculsam proditione ceperunt ⁊ arcē obsidione fatigatam ad deditionē cōpulere. ex impactiōi
bus cum cesare conueniētes minori q̄ꝫ crediderant felicitate suū dn̄m obtinuere.

De Suitensibus populis germanie

Suitenses mōtani ⁊ feroces ppl̄i. cū thuricēses ex federe q̄d cū eis pepigerāt destituissent. cōpato exerci-
tu in eoꝝ agrū cuncta vastātes exiere: q̄bus cū thuricēses p̄lio congredi p̄sumpsissent vsq̄ꝫ ad internitī
onē cesi sunt. tātaq̄ꝫ Suitensiū invictos hostes crudelitas ac rabies fuit vt eo ipō ī loco parte victorie epulā
tes congestis necatoꝝ corporibus ⁊ mensalia ⁊ sedilia ex illis apparauerint ⁊ aperiētes hostiū cadauera cru
orem biberint. corda dentibus laniauerunt.

De Alsacia alias heluetia populis germanie

In alzacia cui quōdā heluetia nomē fuit tūc gallici nūc germanici iuris prouīcia. Cū lodouicꝰ delphinus
viennēꝫ in agrū basiliēsem omnē ferme militiā gallicā eduxisset ingētēq̄ꝫ metū basiliensibꝰ incussisset.
Suiteñ. ex federe socie ciuitati q̄tuor milia militū letissime iuuētutis auxilio misere. q̄s cū delphinꝰ appropī
quare aīaduertisset mediū inter basileā ⁊ Suiteñ. cū toto exercitu se opposuit. nec detrectauere illi certamen
cꝗuis pedibꝰ pugnaturi. xxx miliū eq̄tū stare cōtra se aciē cernerēt. pugnatū ē summis vtriq̄ꝫ viribus. Ad
extremū nō tā victi q̄ꝫ vīcendo fessi Suiteñ. nimis audaces p̄sumpti facinoribus penas dedere. naꝫ paucis
fuga dilapsis obtrūcati oēs in cāpo iacuere. Rarꝰ tñ ex Suitēsibꝰ inultus interijt. Ex quibus plures gal-
loꝝ reperti sunt qui lanceis Suitensium perforati ad obtruncandū hostem per medias hastas dilapsi vin
dictam accepti vulneris expetiere.

De Sabaudia

Amedeus in Sabaudia dux p̄mꝰ eius gētis cū annis ferme. xl. pꝰ p̄ris obitū ꝓuīcie gubernacula tenu
isset ⁊ admirādus aucto paterno impio. porta vndiq̄ꝫ pace formidādusq̄ꝫ cumulat͡ opibꝰ sapīa vicinis
pp̄lis ac p̄ncipibꝰ videreẜ. ac demū relictis p̄ncipatꝰ glie fascibꝰ in heremū se recepisset ⁊ sumpta penula ac
retorto baculo cū sex viris equestris ordinis etate etiā ꝓuectis mōo ⁊ pōpis eiꝰ renūciasset. Ad extremū sū-
mi pōtificatus honorē ex basilieñ. ꝯgregatiōe sibi delatū in eccie diuisiōe supis parū fauētibus accepit. bar
bā totōdit quā ꝓnussam nutriuerat. ducatū p̄mogenito suo tradidit. eccīasticas cerimonias ⁊ orādi morem
repēte didicit. stipatusq̄ꝫ magna nobiliū caterua ⁊ illustri comitatu circūdatus basilcā ꝑrexit. vbi ab his q̄
generale ꝯciliū facere arbitrabanẜ in maxīa ppl̄i multitudīe q̄ vndiq̄ꝫ ad spectaculū tante rei ꝯfluxerat inter
duos filios egregia facie adolescētes. alterū subaudie ducē. alterū gebennaꝝ comitē solennibꝰ pro more sez
uatis tāq̄ꝫ romane p̄sul eccie coronatꝰ ē. Celebrauit sepe diuina. bn̄dixit plebibus. officia curie ordiauit. car
dinales doctrina ⁊ auctoritate p̄stantes assumpsit. Fuerūt ei cū rege francie carolo. cū alphōso rege arogō-

nium (qui tū hoſtis Eugenij ppe fuit) cū philippo duce mediolani cū pluribꝰ alijs de recipienda auctoritate
tractatꝰ. qui oēs incaſſum abiere. Fuit ⁊ fridericꝰ impator apd eū in baſilea ſed clā nocte intēpeſta abijt. reue
rentiā ei tanq̄ vicario iheſu xp̄i ſubditi eiꝰ tantū ⁊ ſuitēſes populi ⁊ baſilienſes ⁊ argentinēſes ⁊ qui alber-
to parebant bauarie duci pbuerunt. Fuit em̄ magna ſpes obtinēde germanie cū ſex pncipes electores in eā
ſententiam fedus iniſſent vt niſi eugenius poſtulatis eoꝝ annueret. Poſtulabāt aūt prorſus res negandas
in amedei quē felicē virū appellabant obedientiā tranſirent. Sꝫ cū illoꝝ conſilia fridericꝰ puertiſſet ⁊ qui ſb
noīe ſinodi baſilee degebāt abire iuſſiſſet deſperato melioꝝ ſucceſſu interueniēte p legatos ſuos carolo frācie
rege eccie pacē dedit. Et nicolao pon. max. recōciliatꝰ relicto noīe pape cardialatꝰ honorē retinuit. i q̄ paulo
poſtea n̄ ſine boni viri opiniōe deceſſit. Felix pnceps ⁊ nimiū felix ſi ſeniū ſuū eccīaſticis titulis n̄ fedaſſet. Ho
lomeriꝰ qui eius quōdā ⁊ primꝰ ⁊ dilectiſſimꝰ cōſilioꝝ pnceps fuerat. ingēteſq̄ opes apd eū cumulauerat.
cū nobilitatis odiū incidiſſet proditionis reus factus mortis ſententiā tulit ⁊ in lacū lemanū circa gebennā
pcipitatus magno ſaxo ad collū ſuſpenſo demerſus ē. Nobilitas exinde noui ducis indignationem ſubiēs
ad regē francie cōfugit. cuiꝰ opibus adiuta in patriā redijt. Johānes ſegobienſis homo hiſpanꝰ moribꝰ ⁊
doctrina illuſtris. q̄ cū ſummos theologie pceptores doctrina equaret ab amadeo dū ſe papā dixit cardiala-
tus eminentiā accepat ⁊ deinde vnioni conſentiens a nicolao pon. max. cardialatus demiſſo titulo ceſarienſi
eccie pfectus fuerat. in altiſſimis reconditus montibus puo monaſteriolo ꝯtentus. Uocatis ex hiſpania le-
gis arabice mgr̄is librū quē vocant alchoranū ⁊ in quo maometis pſeudo prophete. nō tā miſteria q̄ deli-
ramenta continentꝰ in noſtrā linguā de nouo conuertit. ⁊ mendacia eius veris ac viuis rōnibus ⁊ argumen-
tis exploſit. In Arelato ad ſepulchrū lodouici cardinalis ſc̄tē cecilie eius vrbi ep̄o quē baſilee in conſenſu
patrū pſidentē vidimus magna miraculoꝝ opinio orta ē ⁊ inualidoꝝ frequens cōcurſus ſpe ſanitatis factꝰ
Johannes comes armeniaci inceſto ſororis amore pculſus nuptias eius temptare conatus haud indignus
exiſtimatus eſt quē paterna hereditate carolus rex francie armis eijceret.

Additio

Promiſit pius eneas multaꝝ rerum doctrina illuſtriſſimꝰ in exordio huiꝰ opis ſe in lucē ponere res europe-
as. Cūq̄ dirimendas ſuis limitibꝰ germanie terras abſoluere nitiꝰ ipius germanie ſuperioris ⁊ inferioris
florē omiſit. Nihil em̄ de ſueuoꝝ antiquiſſimis germanie populis ſcripſit quos ſtrabo iuliuſq̄ ceſar in ſuis
ꝯmētarijs in re bellica miris extollit laudibꝰ. quoꝝ terra hodie multis eccleſijs pōtificalibꝰ celebratiſſimiſ-
q̄ vrbibus ē referta. multi in ea amnes clariſſimi. licus. nectarus. argos: fonteſq̄ danubij. Terra ferax triti
tici. vinetis ditiſſima. ingenioſiſſimo marcialiq̄ pp̄lo exuberans. Omiſit itē vtraſq̄ rippas rheni a fontibꝰ
ſuis vſq̄ ad coloniā agrippinā verſus rippas inq̄ oī ex parte vtrinq̄ habitatas. maximis pontificaliū vr-
bium imperialiūq̄ ⁊ principū oppidis habitatas. vbi terra vberi gleba referta. frumentū. triticū ⁊ multorū
fructuū fecūdiſſima. vino adeo exuberat vt cūcta peue interranea. germania etiā inferior ⁊ totus p ene occi-
dentalis ſeptentrio rhenēſi vino ſe reficiat. Pōtificales vrbes ſunt Conſtantia celebratiſſimo martini q̄n
ti concilio illuſtrata. baſilea. argentina. ſpira. wurmatia. quos olim vangiones magūtia. cōfluentia omnes
ciuitates celebratiſſime antemuralibus. pinnis. foſſatis. propugnaculis ſupbe. pp̄lus hūaniſſimꝰ ptim ſua
vberi terra. ptim negociationibus. Nobilitas vo venationibꝰ intenta. in delitijs ⁊ voluptate maiorem vite
partē agit. Preterijt vo eā alemanie ptem quā limagus fluuius vulgo lintmag dictus. a quo alemanie pro
prie dicti. cuius fontes in montibus alpiū glareſijs lacū turicenſem influunt. in rhenūq̄ exonerant. Terra
hec non ſolum limago ymmo alijs celebratiſſimis fluuijs vt ruſſa. aro irrigatꝰ. Oppidis caſtelliſq̄ fortiſſi-
mis exuberans. quaꝝ berna. lucerna. duregum. ſolitor pcipuas credimus. bellicoſiſſimꝰ populꝰ quem ho
die ligam ſuitenſium vocant. que terrori eſt vniuerſis circumiacentibus regnis. Breuiq̄ ſuū impiū mirum
immodū dilatauit. Omiſit item flandriā. hannoniā. brabāciā terras diuiciaꝝ negociationūq̄ celebritate p
ſpicuas. In quibꝰ brugis. gandauū. mechlinia. antwerpia. que licet olim gallie belgice adnumerate ſint
tamen germanoꝝ impio dilatato. omnes germanica lingua loquuntur. pp̄ter viciniū ceteris linguis etiam
perite. quod ſi cuncta ſuperioris inferioriſq̄ germanie famoſiora loca deſcribere niterer magnitudine operꝭ
legentibus tedio afficerer. quapropter breuitati inſiſtens ſtudioſo cuiq̄ que animum ſuum oblectant legen
da cōmitto.

In regno ipo francie qd etate nra Joāna vgo lothorigieñ. diuinit⁹ vt credit admonita virilib⁹ īdumētꝗ ⁊ armis īduta gallicas ducēs acies ex anglicoꝝ manib⁹ magna ex pte mirabile dictu. prima inter primos pūgnās eripuit. Cū iā philipp⁹ burgūdie dux pene necꝗ iniuria remissa relictis anglis ad francos defecisset ingētes inter carolū regē ⁊ filiū ei⁹ lodouicū delphinū viennensem cōtentiōes atꝫ inimicitie succreuerūt. Carolus andagouensis eo tpe delphini auūcul⁹ apud regē plurimum poterat. cuius potentiam cum iohannes aluernie dux ferre non posset. Borbonij quoqꝫ princeps ⁊ frater eius spurius andagouensem gubernatione egris aīs intuerent. delphino vt a prē discederet suaserūt. sic eñ fieri posse vt rex desiderio filij carolū a se reijceret regnūqꝫ qd in ei⁹ manib⁹ passim ire videbat meliori cōsilio regeret. Quib⁹ pmot⁹ delphin⁹ insalutato pre ad nuternēses decessit. qua re cōpta rex cōpato raptim exercitu in alanconiuꝫ duxit. ⁊ expugnatis nō magno negocio plerisqꝫ munitionibus ducē in deditione accepit. Exinde contra filiū profectus. verum ciuitates minerine delphinū aduersus pris imperiū tueri nō auderent eū vt a se abiret rogauerunt. ille in borboniū se recepit. nec diu post metuēs borbonij regis irā filiū patri cōciliauit. Que res fratri suo spurio haud bene cessit. nā is paruo post tpe capt⁹ in pfluentē demersus. violati paterni iuris in filiū penas dedit. Interiecta deinde nō lōga tpis mora renatus e regno sicilie ppulsatus filiā suā heinrico regi anglie in matrimoniū collocauit. Haud abnuēte frācoꝝ rege q ex eo ꝯiugio īducias belli sibi ac reg suo salutares cū anglicꝭ pluriū annoꝝ obtinuit. Quib⁹ cōclusis secur⁹ iā domi rex vt franciā militarib⁹ spolijs atꝫ incendijs diu agitatā tātisp sineret qescere. Delphinū cū mag pte copiaꝝ in beluecios. i. suitēses ⁊ basiliēses qd supra ē relatū dimisit. ipe cū reliq exercitu in lothorigios pfect⁹ metēses tullēsemqꝫ agrū vexauit. oppidūqꝫ nō pui momēti quod spinale vocant dedentib⁹ oppidanis ab eccia metensi abstulit. Exinde franciscus aragonēsis capto furtim oppido tosorsi quod in normannia situm in potestate ducis brittannie fuit. duoꝝ potentissimorū frācie atꝫ anglie interrumpisse pacē visus est. De qua re missis vltro citroqꝫ legationib⁹ contenditur. Flothetus non paruis equitibus a rege francie profectus quadrigas feno oneratas in quo milites armati laterent per pontem arcis quo Sequana fluuius iungitur. Qui Normannos a Francia dirimit. edoctos rusti-

cos educere iubet atꝫ in medio pōtis porteqꝫ arcis subsistere. ipeqꝫ insidijs cū cohortibꝰ signū expectauit. q̄
recepto cū milites e feno dilapsi portā inuasissent trucidatis custodibꝰ tādiu locū tenuere donec Flothetꝰ ad-
uolās ⁊ pōtē ⁊ arcē in ptātē recepit. cuiꝰ rei ꝑcepto nūcio ⁊ rex ipē ꝑ eūdē pōtē in normāniā copias traiecit
et ex alia pte Frācīscus brittānie ꝓnceps exercitū duxit. Dux somerceti eā ꝓuīciā pro rege anglie cū impio
tenebat. q̄ postqꝫ tāti belli molē in se verti ꝯgnouit. Talbote copiaꝝ ducē fama claꝝ in rebꝰ gestis insignem
rothomagi apd̄ se eē iussit sperās eiꝰ cōsilio ⁊ armis ciuitatē eiꝰ nutare. aīos aduerterat in fide ꝯtinere. ẜ fru
stra eiꝰ consiliū fuit. nā rothomagēses postqꝫ regē appropīquare didicerūt missis ad eū legatis suā ac fortu
naꝝ sniaꝝ pacti salutē exercitū intra vrbē recipe ⁊ impata facere ꝓmiserūt. q̄bus a rege collaudatis ⁊ domū
cū ꝑsidio militū missis vrbs regi dedita ē. Talbotꝰ cū duce suisqꝫ oibus in arcē sese recepit. q̄ cū oppugnari
cepta esset interuētu renati regis vt agnitis q̄ in normānia retinebāt oppidis excederēt. Dux ac Talbotꝰ cū
suis liberi essent. ẜ cū ꝑfecti oppidoꝝ nō parerēt dux somerseti dimissis in arce talboto ⁊ duobꝰ ꝑuignis su
is clā recessit in angliā. arx postea dedita ē ⁊ ꝑuigni ducis cū talboto in ptātē regis facti sunt. Talbotꝰ vo cū
esset clara apd̄ oēs fama quā nō malis actibꝰ ẜ robore corpis ⁊ ingenij dexteritate in apto marte q̄siuisset.
data fide qd̄ aduersus frācos deinceps arma nō gereret libere dimissus ē. Hic anno iubilei indulgētie cā ro-
mā venit vt q̄dā putāt absolutionē q̄siturꝰ. eiꝰ ꝓmissi qd̄ regi frācie fecerat mihi hoc minime cōptū ē. Illd̄
ꝯstat talbotū cū in angliā redisset iāqꝫ rex francie euicta oī normānia burdegalem q̄ꝫ armis subegisset a rege
suo nō sine magnis copijs in vasconiā cū impio missum ⁊ burdegalē recupasse ⁊ alia pleraqꝫ castella q̄ ab i-
perio anglicano desciuerāt ptim vi expugnasse ptim deditiōe volūtaria recepisse. id vbi rex francie resciuisset
e vestigio duos exercitꝰ īstruxit q̄ꝝ alteꝝ (cuiꝰ ꝑfectꝰ erat gener suꝰ comes clarimōtis ac ducis Borbonij filiꝰ)
cū. xv. milibꝰ pugnatoꝝ in q̄s totiꝰ militie robur fuerit ad vrbē burdegalē recto itinere cōtendere iussit. Al
terū quē ipē ductauit ex purpuratis suis conscripsit. quibꝰ ⁊ comes de scampis annumeratꝰ ē. quē electi iu-
uenes. d. ccc. eq̄tes ex brittānia seq̄banť. iussit ⁊ hūc exercitū retento apud se comite rex ꝑire. q̄ cū septem (vt
aiūt) leucis a burdegala cōstituissent ꝑuū qd̄dā castellū oppugnare ceperūt. Turri q̄dā inter burdegalā ⁊ ca
stellū ipm occupata ac sagittarioꝝ ꝑsidio munita. Talbotꝰ vo postqꝫ sibi cū duobꝰ exercitibꝰ pugnādū eē
intellexit. eū ꝑus aggrediendū cēsuit quē minori negocio supari posse cōfidebat. Egressus igiť cuꝫ robore
sui exercitus iā vespi ad turrī quā diximꝰ occupatā ꝑuenit. q̄ ꝑmo impetu expugnata sagittarios oēs ibi ca
ptos circiter q̄ngētos interemit. Exin mane ꝑfectꝰ cū accepiss regiū exercitū fugā pare. veritꝰ tāqꝫ sibi e ma
nibus ꝑda elabereť iussis alijs seq̄ cū q̄ngētis galeatis militibꝰ. d. ccc. sagittarijs ꝓꝑere in hostes aduolās
tumultuariū ꝑliū iniit. Cōsultauerāt aliq̄ꝫdiu inter se hostes an retro pedē fugiēdo referrēt. ẜ pudore ꝓpin-
qui regis expiri belli fortunā decreuerāt. Erāt eis. ccc. circiter tormēta enea q̄ curribꝰ aduexerāt ea pte ꝑ quā
talbotꝰ vēturꝰ erat opposuerūt. multas ꝑterea machinas hinc atꝫ inde collocauerūt q̄bꝰ ignari hostes cōfi-
ci possent. vt ergo furēs talboti miles itinere qd̄ vnū patebat in castra hostiū nescius machinaꝝ ꝑcurrit. dato
tormētis igne ꝑmo cōgressu. ccc. ferme milites ictu lapidū ex anglicis periere. qd̄ vbi talbotꝰ aīaduertit fili
um q̄ se seq̄bať vt abiret ⁊ ad meliora tpa se reseruaret admonuit. At cū filiꝰ diceret nō eē sibi ex eo ꝑlio fu-
giendū in q̄ pr̄ ꝑliaturꝰ eēt. Ego inq̄t fili multis rebꝰ clarissime gestis nec mori sine glīa nec fugere sine dede
core possuꝫ. te nūc militare incipiēte nec fuga infamē. nec mors claꝝ faciet. sed cū filiū plꝰ pietas q̄ꝫ eū cōmo
nitio p̄rnā moueret cohortatis socijs vt forti aīo pugnā reintegrarēt. restitutiōe suoꝝ facta in hostes. q̄ nūq̄ꝫ
munitiones castroꝝ exire ꝑsumpserāt audacibꝰ inuectꝰ aīs haud ꝑuā illoꝝ stragē edidit. sed cū hostes pti lo
co. pti tormētis ac numero militū supiores essent ⁊ iā crus talboto lapis e tormēto missus arripuisset. cesis
ex maiori pte suis. ⁊ ipē tandē cū duobꝰ filijs. altero legittimo. altero extra matrimoniū nato ⁊ vno genero
ꝓcūbens cecidit. Hic pꝰ tot sumptas ex hoste victorias clarissimi viri exitꝰ fuit. quē britonū potissimū con
stātia ⁊ audacia prostrauit. Burdegala iteꝝ in ptāte regis facta ē britānie ducē eiꝰ germanū q̄ nūc reꝝ potiť
cū diu sobole caruisset votū vouisse ferūt liberos si sibi superi darēt. priores duos. alteꝝ minoꝝ. alteꝝ ꝑdica-
toꝝ religioni cōsecraturū. Exin voti cōpotē primū q̄ sibi natꝰ ē frācīscū appellauit. scd̄m dominicū. Natꝰ ē ei
et terciꝰ filiꝰ quē in angliā nutriēdū misit. Is eū mortuo p̄re in brittāniā frācisco regnāte rediss ab eo captꝰ
⁊ in carcere necatꝰ ē fame. ⁊ cū neci traderet impietatē fratris accusandus. q̄ nō cōtentꝰ regnū sibi debitū oc
cupasse sed aīam q̄ꝫ sibi nepharius auferret. franciscū coram diuino iudicio de parricidio rn̄suꝝ infra annū ci
tasse. ob quā rē cū infra ꝑfinitū tp̄s frācīscꝰ idropisi laborās obiisset. vt ē religiosa galloꝝ natio correctū cū di
uina cēsura vulto creditū ē. Dominicꝰ ei successit. q̄ cū hoc anno sine liberis decessisset Arturū francoꝝ mili-
tie pr̄icipē patruū suum successorem habuit non minus prudētia q̄ꝫ armis grauem. Carolus dux aurelianē
sis q̄ magno quōdā ꝑlio ab anglicis captꝰ fuerat iā senex in patriā dimissus. Defuncto philippo maria me
diolanēsi ducatꝰ tā q̄ꝫ ex successione debiti sese titulis ornauit. In flandria gaudaueñ. aduersus philippum
burgūdie ducē rebellātē pluribꝰ ꝑlijs victi. Ad extremū supra. xx. milibꝰ ciuiū vna pugna amissis. confessi
errorē philippo manꝰ dedere legesqꝫ victoris acceperūt. Idē philippꝰ ⁊ oppidū lucēburgeñ. maximū ac mu
nitissimū. qd̄ in saxonū ptātē dotis noīe venerat nō sine indignatiōe latislai regis armis accepit. Delphinꝰ
viēnēsis cū mulierē quādā noīe agnetā forma ꝑstantē ac patri dilectā occidere tēptasset iterū regis odiū in
currit. Cūqꝫ nusq̄ꝫ alibi se tutū arbitrareť ad florētes philippi opes cōfugiēs. vt primū cōuēit miserere mei
cōsanguinee inq̄t q̄ sine terra sum filiꝰ regis. ad quē philippꝰ. Dū terra mihi ē caue ne te sine terra dixeris.
nā q̄ mihi ꝓuicie parēt eedē tue sunt. nec tibi minꝰ q̄ꝫ mihi obediant. Volo post hec ⁊ brabancie oppida
florētissima ⁊ ambiciosas flandrie ciuitates ondit dn̄m eū ⁊ principē in conspectu suo appellari iubēs. Vē
tū modo ē in eū locū de quo breuissimus ē in angliā traiectus. neqꝫ eñ plus q̄ꝫ. xxx. milibus passuū id mare
latū ē quod flandriā ⁊ angliā interluit. Absolutis gallie rebus haud incōueniēs fuit transmisso pelago An
glie rebus cui quōdā britānie nomē fuit q̄ꝫ breuissime mutationes sub friderico factas cōmemorari.

In anglia quā tū albion tū britāniā veteres vocauere. Rex heinricꝰ solitudīs ac ocij cupidus alieno magis ꝙ̄ suo iudicio regnū gubernauit. potēs apd̄ eū in primis auditꝰ dux soffulti fuit. q̄ leges ꝓ suo arbitratu et pplīs ⁊ pricipibꝰ dixit. ſʒ cū res anglica apud frācos minui cepisset ⁊ iā impiū gallicū in pristinā gliam emergeret. dux eboracēsis coactꝭ nō pūis copijs nec paucꝭ stipatꝰ baronibꝰ lundonias venit regꝭ ꝯsilius mutaturꝰ atꝫ vt ipe dicebat regꝭ ⁊ regni saluti cōsultās. nō expectauit eiꝰ aduētū soffulti ſʒ nauigio rapti correpto ꝑ themisiā fluuiū saluti sue fuga cōsulere adorsus ē. ſʒ destinatā q̄s mortē fugiat. missi q̄ eū cōprehēderēt ꝑ cōpēdia itinerꝫ cursuꝫ eiꝰ ꝑuenire. ipmqꝫ mox interemptū in prora nauis q̄ vehebaẗ obtrūcauerūt. dux qꝫ somerseti q̄ ꝑdita normānia in angliā remeauerat potēsqꝫ apd̄ regē credebaẗ. in carcerē cōiectꝰ ē. nobiles viri ꝙ̄plures necati. nec sacerdotio ꝑditꝭ parsuꝫ ē. Inter q̄s ⁊ amicꝰ nr̄ adā molynes secreti regꝭ signaculi custos ⁊ lrāꝝ cultor amisso capite trūcatꝰ iacuit. nec diu postea cū dux eboracēsis domū redisset somerseti princeps e carcere missus ꝑmittēte rege gubernare regnū cepit. q̄ res supꝛme sibi cladis cā fuit. Irritatꝰ em̄ ob eā cāꝫ priceps eboracēsis cū maioribꝰ copijs ꝙ̄ priꝰ lūdonias ꝑperauit. cui cū rex obuiā vna cū duce somerseti exiuisset putās illū aut vboꝝ lenocinio placare aut regie maiestatꝭ auctoritate deterrere. nihil ꝓfecit. Ebrocēsis eqꝫ cū esset lōge potētior iusso rege vt in partē se reciperet in somerseti ducē ac eiꝰ equitatū irrupit eumqꝫ mox captū trūcato capite interfecit.

De Scocia

Scocia eiꝰ insule in quo ē anglia supꝛma portio ē in aq̄lonē vsa. flumibꝰ haud magnis ⁊ mōte quodā ab anglia discreta. Hic nos brunali tp̄e fuimꝰ cū sol pauloamplīꝰ ꝙ̄ tris horis terrā illūiaret. Jacobꝰ eo tp̄e regnabat q̄dratꝰ ⁊ multo abdomine grauis. q̄ cū olī in anglia captꝰ. xi. annis in custodia fuiſſ. ac dimissus tādē suscepta ex āglicꝭ cōiuge domū reuersus plures regulos gladio ꝑcussissꝫ. ⁊ ipe tādē a suis domesticis interfectꝰ ē. Inter q̄s vltiōe pacta filiꝰ eiꝰ regnū suscepit. Audiueramꝰ nos olī arborē eē in scocia q̄ supra ripā flumīs enata fructꝰ ꝓduceret anetaꝝ formā hn̄tes ⁊ eos q̄dē cū maturitati proximi esset sponte sua decidere. alios in terrā. aliā in aquā. ⁊ in terra deiectos putrescere. in aquā vo dimersos mox aiatos enatare sub aq̄s ⁊ in aera plumis pēnisqꝫ euestigio euolare. De q̄ re cū auidiꝰ iuestigaremꝰ didicimꝰ miracula sp remotiꝰ fugere famiosamqꝫ arborē nō in scocia ſʒ apd̄ olchades insulas inueniri. Illd̄ tn̄ nobis in scocia miraculū ꝑsentatū ē. nā paupes pene nudos ad ecciās mendicantes acceptꝭ lapidibus elemosine grā datis letos abijsse conspeximus. Id genus lapidis siue sulphurea siue alia pinguis materia ꝑditum pro ligno quo regio nuda est comburitur.

De Hibernia

Hibernia nunc nobis absoluēda ē que ꝑuo a brittannia disiuncta freto. partiꝫ libera. scotorum amicitia societateqꝫ gaudet. partim anglicano paret imperio. Sꝫ qm̄ nihil dignū memoria per hoc tempus de quo scriptio est gestum accepimus ad res hispanicas festinamus.

Hispania regio latissima terra optis ꝯpanda viris. armis potēs. hec euo nr̃o in qnqȝ reges diuisa ē. pri mū ac maximū castelle regē appellāt. ꝓximū ei aragonū. Tercio loco portugallēses. Quarto nauerre Quīto regnū granate qd̓ ab euāgelio xp̄i alienū ē de ritu machometi. Ultimū ponūt in castella ꝑnobili ac la te dn̄anti regno. cuiꝰ reges gothoꝝ sanguine creti nūqȝ genꝰ variāt. Aluarꝰ de luna natione aragonen̄. no bili genere ꝯquis extra mr̄imoniū natꝰ cū oli iohāni regi adeo insinuasset vt vnꝰ oīm regni regisqȝ potēs vi deret. iohāneqȝ nauerrē regē ⁊ heinricū mgr̄m militie scti Jacobi potētia sua opprimere ac regnū guberna re conatꝰ armis deturbasset. Postea tn̄ aduersante sibi regina redeūtibꝰ illis ⁊ regē in ptāte suā recipiētibꝰ e curia pulsus. in possessionibꝰ suis aliqȝdiu priuatꝰ vixit. Felix si ꝯcesso frui ocio nouisset. Ꝫ nulla ē regno de iectis qes. Dū ergo sublimē locū (de q̊ rursus maiori cū ruina ꝑcipitaret) vēdicare conat regi clā suadet vti ꝑ speciē venationis in saltꝰ sibi ꝓpinqores egrediat se cū poteti manu futurū obuiā. nec dubiū qn regni op timates libertatē regi afferant. nō fuit difficilis ꝑsuasio. rex cū paucis egressus paꝝ custoditꝰ. nā aluari iam pene nomē extictū erit vbi ad insidiaꝝ ꝑuenit locū mox clamore edito aluarꝰ inter dilectos exultans milites liberꝝ regē saluare dixit eūqȝ secū abduxit. Quare vulgata ꝯfestim mira innouatio regni facta ē ⁊ iteꝝ ad al uaꝝ regni gubernatio deuoluta. Nec diu pꝰ cū eisdē iohāne atqȝ heinrico atrox ꝑliū ꝯmissum ē in quo pluref vtriqȝ cecidere. victoria penes aluaꝝ fuit. Heinricꝰ nō multis pꝰ diebꝰ ex vulnere manꝰ qd̓ in ea pugna ac cepat mortē obijt. Magr̄atū eiꝰ aluarꝰ obtinuit. ⁊ aliqȝdiu postea regi pr̄ ⁊ regni moderator ē habitꝰ. ad ex tremū tn̄ potētū inuidia succubuit. nā cū nobilē quēpiā iussu regis ingrata sibi qdā renunciātē e fenestra sue domꝰ ꝑcipitari iussisset mox captꝰ ⁊ in medio foro capitali sn̄ia dānatꝰ nō tn̄ ignauꝰ. occubuit. Ꝫ numeratis suis in regē regnūqȝ meritis. nō lacrimās aut eiulās Ꝫ alacri vultu ⁊ qsi ad epulas inuitatꝰ ceruice gladio ꝑ buit. vir alti spūs nō minꝰ domi qȝ belli clarꝰ ⁊ cui sp̄ magna in mēte sederunt. Johānes deīn aliquot annos ꝑ se regnū admīstrauit. quo vita functo filiꝰ eiꝰ heinricꝰ regnū accepit. adolescēs aīo plenꝰ ⁊ recti cupidꝰ. q re licta priori ꝯiuge alterā ex portugalia duxit impatricis sororē ⁊ in regnū granate cū exercitu ꝓfectꝰ magnā hostilis terre ꝑtē diripuit atqȝ ꝑtriuit. Johānes cardīalis hostiēsis summa vir integritate ⁊ scīa iuris eminēs cui iuuenis in dictādis ep̄lis seruiui senio ꝯfectꝰ in eo regno. vn̄ illi origo erat aīam deo reddidit. In regno nauarie ⁊ filiꝰ in patrē ⁊ pr̄ in filiū arma suscepit. filiusqȝ tādē regno pulsus ad alfonsū patruū aragonū si cilieqȝ regē (pagratꝰ priꝰ gallia) ꝯfugit. Nūc lodouicꝰ mōtesie mgr̄ ⁊ iohānes discretanus viri ꝑstabiles ab Alfonso missi recōciliari pr̄i filiū studēt. Joanna regis alfonsi ⁊ soror ⁊ cōiūx absente viro multis ānis ara gonū ⁊ valētie regnis tot potētibꝰ ciuitatibꝰ ⁊ nobilissimis pricipibꝰ iura dixit casta ⁊ sctā mulier ⁊ digna que ꝓlē pepisset alfonso. Anno aūt ab incarnatiōe dn̄i. 1 4 9 1. totū regnū betice qd̓ hodie granata vocitat victi barbaris regeqȝ eoꝝ capto. ciuitateqȝ granata populosissima armis fameqȝ dyrissimaqȝ obsessiōe ob tenta. a xp̄ianis crucem dn̄i adorantibus pacifice hodie possidet.

Portugalia

In portugalia petrus agnomine infans. sic em̄ filij regis anteq̄ regnant appellant. magni nominis pri/
ceps qui totam ferme europam peragrauerat sue virtutis documenta demonstrans. Cum regnum tuto
rio nomīe aliq̄diu summa cum laude administrasset nec minore fide alphonso ex fratre nepoti simul ꝛ gene
ro suo restitisset. tandē subortis vtrimq̄ dissensionibus cum odio crescente ad p̄lium ventum esset sagitta in
incertū missa transfixus interijt. vir magnoꝝ operū. Et qui olim sub cesare sigismundo stipendia faciens nō
paruā sibi gloriam in turchos pugnando parauerat. Alfonsus exinde mansuetissimus princeps alti cordis
et prudentia singulari p̄ditus neq̄ eū vnq̄ regius portugalia sanguis deriuatus est. post hec regnum quie/
te tenuit. cui cū obijsset dilectissima coniunx. eademq̄ soror patruelis vt aliam supduceret suaderi non potuit.
sed omnis eius cura eo conuersa est vt aliquid agat quod sibi laudem ꝛ xp̄iane religioni fructū pariat. Qua
propter inuitatis regni proceribus suscepto publice crucis signo classem in turchos ꝛ expeditionem p̄misit
Annis vo sequentibus heinricus infans videns regni portigalie fines paruis limitibꝰ contineri cupiēs re
gnū āpliare occeanū hispanicū sūmis viribꝰ īgredit̄ suasu ꝛ doctrina cosmographoꝝ sitꝰ terre ꝛ mari noscē
ciū. inuētisq̄ multis ꝛ varijs insulis ab hoībꝰ nūq̄ habitati. Inter ceteras p̄clarā insulā nō sine suoꝝ leticia
adnauigat. nō tamen hominibꝰ habitatā sed fontibus irriguam pingui gleba refertam nemorosam. incolē-
dis hominibꝰ aptā. ad quā diuersa hominū genera colendā imisit. Inter tū ceteros fructꝰ aptissima ē ad p̄cre
andū zuccaꝝ. qd̄ tanto fenore ibi nūc cōficit̄ vt vniuersa europa zuccaro plꝰ solito habūdet. nomē insule ma

dera est. inde zuccarū de madera. Inuenit ꝛ alias insulas ꝗplures q̄s habitari baptizariꝗ; noībus fecit vt insulā scti Georij fayal de pico q̄ruvnā hoībus almanis ex flandria habitandā concessit. feracē trictici. Annis vō posterioribus vt anno dn̄i. 1483. iohānes scd̄s portugalie rex altissimi vir cordis certas galeas oībus ad victū necessarijs instruxit easꝗ; vltra colūnas herculis ad meridiē versus ethiopiā inuestigaturos misit. Prefecit aūt his patronos duos Jacobū canū portugalensem ꝛ martinū bohemū hominē germanū ex nurmberga supioris germanie de bona bohemorū familia natū. hoīem inꝗ; in cognoscendo situ terre peritissimū marisꝗ; pacientissimū. Quiꝗ; ptholomei lōgitudines ꝛ latitudines in occidente ad vnguē ex perimēto. lōgeuaꝗ; nauigatione nouit. Hij duo bono deorū auspicio mare meridionale sultantes a littore nō longe euagantes supato circulo eq̄noxiali in alterū orbem excepti sunt. vbi ip̄is stantibus orientē versus vmbra ad meridiē, ꝛ dextrā proiciebat̄. Aperuere igit̄ sua industria aliū orbem hacten⁹ nobis incognitū ꝛ multis annis a nullis ꝗ; ianuensibus licet frustra temptatū. Peracta aūt hm̄ōi nauigatione vicesimo sexto mense reuersi sunt portugaliā pluribus ob calidissimi aeris patientiā mortuis. Insignū aūt portauere pip grana padisi. multaꝗ; alia q̄ longū esset recensere. Aperto illo orbe magna piperis q̄titas flandriā versus vehit̄. ꝛ licet nō sit adeo rugosum vt oriētale tn̄ acumen formā ꝛ oīa vt verū pip p̄ se fert. Multa ea de re scribenda forent q̄ ne tedij agrauar bono respectu omisi.

Italia

Ultimis europe finibus pagratis ꝛ q̄tū ꝓpositi nostri fuit septētrione decurso in patriā tandē reuersus nouitates italie cū iā referende occurrāt. ab ea nimirū vrbe incipiendū esse arbitror cuius crebertimas mutationes ꝛ oriens simul ꝛ occidens admirat̄. Ea est genua liguru dn̄a ac regina q̄ ciuilibus agitata discordijs memoria nr̄a impiū maris amisit. In ea cū excluso philippo maria mediolanensiū duce eius p̄tore opicio elzaco necato auctore francisco spinula. viij. libertatis capitanei creati essent. eisꝗ; paulopost sublata libertate exactis Suardus Smarde⁹ ducatū accepisset annos supra. lxx. natus auctore thoma frigoso q̄ ꝛ ip̄e olim añ philippi dominū ducali honore funct⁹ fuerat. Cū hō grādeu⁹ ad gubernationē inutil' videret

vix septem diebus permissus ē thoma eiꝰ honorem surripiente quē cum q̃tuor gubernasset annis germa-
nus eius baptista ad.xvj.circiter horas regno expulit. Nā thomas resumptis viribꝰ ꝯfestim fratrem pa-
latio deturbauit.tres annos postea.⁊ nōnullis mēsibus vrbem regens.donec auctore iohāne antonio fli-
sco iteꝝ ciuitas libertatē asseruit. Delectis deīde.viij.capitaneis priori ex more rempublicā administratu/
ros qui thomā frigosum in carcerē ꝯiecerūt.cū iam ter p̄rie sue ducē gessisset. Hoꝝ pīceps fuere iohānes
anthonius quē prenominauimꝰ miles equestris ordinis.⁊ raphael adorinus iuris interpres. ꝸ hec quo-
q̃ paucorū mensiū libertas fuit cū raphaeli:nō tam capitanei q̃ ducis nomē placeret. Is eīn gētilibus ac
spinularū primoribꝰ in suā sentētiā tractis.collegas suos mḡfatu abdicauit.ducalesq̃ fasces assumpsit.q̄-
bus paulo supra duos ānos ēvsus a barnaba gētili ⁊ patruele suo a republica deiectus. Barnaba v̄o nō/
dum mense toto principatu potitū. Janus frigosiꝰ iohāne anthonia flisco ⁊ aurianis fauētibus regno pe/
pulit. Qui paulopost anthonio ꝓ suscepto bn̄ficio necem ꝑauit interposito Johāne philippo eiꝰ gentili q̄
eū percuteret:qui ⁊ castella defuncti cōdonauit. Jano v̄o cum rexisset annis pauloamplius duobꝰ in magi
stratu fatis functo frater eius ludouicus successit.qui a petro patruele suo e dignitatis culmīe deiectus est.
Is ē petrus frigosus qui mō regnat multa vi animi ⁊ corꝑis. Sed ⁊ optimatibus ciuitatis ⁊ omni ferme
nobilitati odio habitꝰ.qui ⁊ gētilem ⁊ patruelē suū nicolaū frigosum. honestis moribꝰ preditū.⁊ philo-
sophie studij insignē ob suspitōem affectati dominij vocatū a se ⁊ pallaciū p̄ris ꝑcussoribꝰ interemit. Hunc
cū regnasset annis q̃tuor.tam sue q̃ aliaꝝ nobiliū familiarū ꝑnceps .vrbe deiecerūt ludouico patruele suo
quē ipe antea deposuerat in eiꝰ locū suffecto.qui cū se paꝝ gratum magnatibus eē intellexisset.eūdem pe-
trū quē regno deturbauerat in auxiliū accersiuit.ille tercia post exiliū die reuersus.⁊ patruelē ducatu amo/
nit.⁊ omēs aduersarios vrbe pepulit. Quoꝝ pīcipes ad florentes alphonsi aragonū ⁊ sicilie regis opes
cōuersi magnā ⁊ formidabilem classem ab eo impetrauerūt.cum q̄ iam ferme duobꝰ annis terra mariq̃ ge
nuam oppresserūt.ventum ē sepe ad menia ciuitatis ⁊ aliq̄n intra ipa suburbana pugnatū.hoc aūt āno cū
signo dato.⁊ in ipo portu pro menibus vrbis vndiq̃ pugnaret. Ingressi sunt aroganenses ducesq̃ mili/
tes.ad magnā vrbis ꝑtem vagauerūt passim cedibus.passim rapinis ciuitatē fedantes. Sed affuit presto
cum delecta iuuētute petrus qui fugientes suos sistere cōpulit.⁊ in aroganēses dilapsus.ingēte edita stra
ge vrbem iam pene raptā recuꝑauit.actum tn̄ de eo fuerat si portā quā ceperant hostes ita cōmunissent.ne
redudi suꝑne potuisset.⁊ aditū sequentibꝰ naualibus socijs patentē retinuissent. Nūc ambe partes q̄si ex
integro ad bellū se parant. Quis fama est.petrū animo fractum.galloꝝ opes implorare eorū regi p̄rie sue
principatū quē retinere nō pōt pecunia venditurꝝ. Apud insubres vrbēq̃ toto famosaꝫ orbe mediolanū
philippus maria dux gentis qui genuā ditioni sue q̄ndā sbegerat.amedei subaudie ducis filiā mr̄imonio
sibi ꝯiunxerat alphonsum potentissimū regē cū duobꝰ fratribus.altero rege nauarie.altero militie compe
stelano mgr̄o.multisq̃ regulis naualı prelio captū victum a ianuensibus ⁊ sibi a iacobo spinola ianuensiū
tunc p̄fecto oblatum ⁊ ad se vsq̃ deductū.insolita vsus liberalitate.magnificentissime donatū libertati di/
miserat. Sigismundū cesarē romā petentē.cū mediolani ageret visitare ꝯtēpserat bononiā forliuiū ymolā
e manibꝰ tyrānorū armis ereptā sacro sancte ro.eccie restituerat atrocem suitensiū gentem bello domuerat.
De florentinis ac venetis per suos duces sepius triūphauerat totamq̃ quōdaꝫ ytaliā tremefecerat iam re
cedente fortuna perdita genua nicolao picinio in quo maxime fidebat defuncto exercitu suo ad casale ma-
ius iuxta flumē padum duce micheleto cōtimola ab hostibꝰ prelio fuso.⁊ castris exuto.magno numero eq̄
tum peditūq̃ capta.eo deductꝰ erat.vt nō mō venetis.ꝸ oībus per circuitū pp̄lis ac principibꝰ cōtemptui
esset. Et veneti quidē abdua flumine trāmisso.in agro mediolanensi castrametati. tn̄ ei terroreꝫ incussere.
vt de relinquendo imperio cogitauerit.q̄siuit vltra ⁊ citra mōtes auxilia regū. Sed quē fortunatū atq̃ ho
stibus insultātem omēs bonore ac fauore dignū existimauere. Idem in calamitate cōstitutus ab omibus
tanq̃ odio dignus relictus ē.vnus tn̄ oīm alphonsus accepti bn̄ficij memor ad opem ferendā sese accinxit
Sed dum serius iter agit interim philippus primū aduersam valitudinē oculis captus incidit. Deinde ex
ipa arce hostium armorū fragore audito vehemēter cōmotus vite tedio simul ⁊ languore mortē obijt. ipo
alphonso herede instituto. Fuit aūt philippus ingenti corꝑe.⁊ in iuuētute macer.in senio pinguissimꝰ de/
formi facie ac terribili.instabilibꝰ ac pregrādibus oculis.ingenio ꝑacri ⁊ callido.in largiēdo ꝓfusus.in ꝑ
cendo facilis.in adeundo difficilis.ac vbi in colloquiū venisset mitis ac placidus.cultus corꝑis ac mūdi-
ciarū oīsq̃ lenocinij negligens.venādi cupidus equoruꝫ studiosus.ceterū quietis impatiēs. atq̃ imperi-
tandi auidus.in pace bellum.in bello pacem q̄siuit.simulādi atq̃ dissimulandi egregius artifex in milites
q̃ in ciues indulgentior raro in publicū prodijt.delatoribꝰ facile credidit in suspitōnes adeo pronus vt se
pe fidissimos a se amicos leuissimis de causis alienauerit.pullis indutos vestibꝰ egre de se venire permisit.
Sermonē de morte audiuit inuitus tonitrua ac fulmina mirūmmodū expauit.tabifica lue ꝑcussos ex vr-
bibus migrare in agros iussit eorūq̃ domos incendio tolli. q̄ cura innumerabilē illū mediolani populum
multis annis intactū quodāmō ab ea peste ꝓuauit. Hinc cū vita decessissꝫ.funus nec tanto principe dignū
nec suis maioribus ductum ē.nec sepulcri decus additū. Populus cognita ducis morte ī libertatē sese ꝓ-
clamauit.xij.viris electis.qui rempublicā admistrarent. Castrum porte iouis instar excellētissime regie ca
ptum ac dirutum est.⁊ testamētum philippi dilaniatū ad dominiū mediolanense multi aspirauere. Sed q̄
coloratis vterētur titulis q̃tuor tn̄ fuere. Fridericus imꝑator deuolutū ad se principatū philippo. sine libe
ris legitimis vita subtracto cōtendebat. Alphonsus testamēto hereditatem petebat. Carolus dux aurelia
nēsis ex sanguine vicecomitū natus ab intestato id sibi deberi aiebat. Franciscus pforcias vicecomes con
iugem suā q̄ philippi filia fuerat hereditatē p̄ris suscipiendā affirmabat. Audite sunt legatōnes oīm in se-
natu mediolensi.quoꝝ aliq̄ sermone directo dominiū petiere.aliq̄ per simulationē oblati ꝯ venetos auxilij

insinuare se p̄plo. atq; īde paulatim vendicare dñium satagebāt. Sz ciuitati q̄ iam libertate gaudebat.
⁊ īperādi cupiditate. demortui prīcipis militiā ꝯduxiſſz. nulla ꝯditio placuit. q̄ iugū q̄uis pacto ī capita ci
uium videreť inferre. Obtulit tñ imꝑatori censuz ꝗtannis aureū poculuz. si libera suis legibus dimitte
tur. Dilaniabať in terra vndiq; philippi hereditas. veneti placentiā cremam laudā occupauere. ⁊ mlta p̄
terea miora oppida. dux subaudie ludouicꝰ valētiā ⁊ cōfluentiā inuasit. astenses ad ducē aurelianēsem ca
roluz defecere. qui suscepti a rege frācie nō paruis auxilijs alexandrinoꝝ agros vexare ceperunt. Papien
ses intestinis agitati discordijs. diu ancipites fuere. quibꝰ potissimuz se iūgerēt. Nouariēses comani. ale
xandrini. ac Terdonenses mediolanēsiū impiuz s̄biere parmenses ī societatē quodāmō recepti sunt. Fran
ciscus Sforcia ꝑ idē tp̄s in piceno agebat. Cuius maiorē ꝓuincie eius ꝑtem iam amisiſſz cū philippus nō
multo anteq; moreretur sibi ꝑ cōes amicos recōciliata vt ad se rediret in venetos pugnaturꝰ accersiuerat ro
gato alfonso rege vt. lxx. milia auri numū suo noīe nūeraret. quo facto iā pactis atz innstructis copijs iti
neri se accinxerat. cuz mors philippi enūciata. eū qui longo tp̄e. ad mediolanēses opes inhyasset. magis
ac magis ꝓperare cōpulit. Quē vt longobardiā primū īgressus est mediolanēses incerti. quo mens eiꝰ in
clinaret. ne vlʼ ꝑ ipm̄ vlʼ ꝯiunctus veneti suis cepti obuiā iret. Missis oratoribus oblatis non ꝑuis stipen
dijs cōduxere moxq; duce sui exercitus factus vt placētiā oībus copijs obdsideret impauerūt ipē dicto pa
rens dū ad placentiā ī obsidione sedet papienses qui iam mediolanēse impiū tanq; fastidiosum ⁊ insolēs
detractarant. sese sibi dedentes accepit q̄ res mediolanēsiū aīos haud mediocriter ꝯturbauit. qui ꝑ ꝯuen
tiones ībibituz frācisco dicebāt nullaz ex vrbibus q̄s olim philippus tenuisset occupare. Frāciscus vō nō
se occupasse. s̄ dedentē ⁊ vltro se offerentē ciuitatē accepisse aiebat. at mediolanēses cū eius potentiā vere
renť dissimulandū potius statuere. Ille ꝯtinuata apud placentiā obsidione. Tandē summa vi oppugnare
adorsus vrbem. Quis magna ⁊ forti militū manu munitā armis tñ expugnauit ⁊ diripuit. Mediolanense
regimen ꝑ id tp̄s penes nobiles fuit. ⁊ apud eos qui philippi quondā ꝯsiliū direxere. ita res prospere sa
pientū ducta cedebāt. ⁊ iam nō parua galloꝝ manus nā circiter tria milia equituz delecti roboris q̄ alpes
transierat apud alexandriā ꝓfligata deletaq; fuerat. Et veneti apud caragium magno p̄lio suꝑati. oēs pe
ne copias amiserāt ⁊ lauda ab eoꝝ imperio crepta in ꝑtātem mediolanensiū redierat. Cū franciscus Sfor
cia ad īfestanduz brixienses missus. siue qd̄ p̄ncipatū mediolanensez. cuius opīoem iā pridē finxerat. alio
mō ꝯsequi nō posse sperabat. siue qꝛ mediolanēses cū veneti amiciciā societatēq; clam se q̄rētes. Ne solus
vtriusq; p̄plī p̄da relinq̄reť. ꝓueniendos cēsuit. prior cuz veneti fedus inijt. ī quo cuz mlta hīc atz inde pro
missa essent. illud inter cetera cōuenit vt ad vrbez mediolani ditionēq; eius obtinendā francisco cū copijs
ꝓficiscenti senatus venetus in peccunijs ⁊ armis auxilio esset q̄ re firmata. mox in mediolanensem duxit.
Militabant eo tp̄e apud mediolanēsem bracciani. qui cum ludouicū de wermo. ac nōnullas alias francisci
copias apud modoeciā fudissent. tandē relicti mediolanensibus ad eū defecere. Franciscus filiaz suaz iaco
bo picenino vxorē despōdit carolus vō ganzaga haud ignotꝰ. copiaꝝ ductor. qui paulo an̄ a mediolanen
sibus deficiens ad frāciscū venerat. postq; deꝑtos eosdez mediolanenses ⁊ sine vllo duce relictos aīaduer
tit. iteꝝ ad mediolanenses relicto frācisco trāsiuit. Erat hic vasto corꝑe. forma pene giganthea. viribus vō
q̄ magnitudini r̄ñderent dicendi copia clarus lr̄is greci ac latinis īstructus s̄ aīo inconstanti. ⁊ ingenio ad
oīne facinus sine honestū siue nepharium ꝑato. Cui nō parua spes fuit oppressa. mediolana libertate dñiuz
vrbis arriꝑe. s̄ fortuna iā mediolanensibus nouercāte placentini terdonenses nouarienses q; ab eis deficiē
tes francisci p̄sidia receperūt alexandrini cū nullā ī eis spem sitā esse ꝯtuerenť wilhelmi mōtisferrati p̄nci
pis fratris imꝑio se ꝯmiserūt. Respublica medio tp̄e ex nobilitate in plebez defluxerāt. lectiq; viri. xij. qui
vrbi de more p̄essent. ex fece p̄plari ī3biles atz ignaui magr̄atū gerebāt. hij cū nobilitatē (quā multi modis
offenderant) suspectā h̄rent ne cū frācisco sentirent. Suadente gantzaga. q̄ eam viaz ad p̄ncipatū vrbis ar
ripiendū cōmodissimā existimauit. primarios ciues genere nobiles ⁊ opibus habūdantes. raptim inter
ceptos ꝑ noctez obtrūcauere ac deīde in foro plebi spectacl'm obiecerūt. iter quos iacobinus bassius ⁊ gre
gorius adolescens placidis moribus ⁊ lr̄is eruditus. ⁊ nob amicicia ꝯiūctus. ꝓrsus īnocens supinus trū
catusq; iacuit. Ne diu post iohannez caynū venerandū senez ⁊ filiū eiꝰ franciscū egregia forma iuuenem nō
alio crimīe irreticos. nisi qd̄ blance marie francisci cōiūgi sanguīe iūcti erāt. crudelibus affectos cruciatibꝰ
necauere. Exin gregoriꝰ lampuinarius iuris īterpres. s̄b spe legatōis tanq; ad īꝑatorē mitteretur ī modoecia
captus atz īterfetus est magnus lib̄tatis assertor. Et qui testim̄ olī philippi p̄plari fauens regimini laniasset.
Nec theodoro bossio admodū ī cītate grancoso potenti pepcerūt. quā cū diu ī vincul' tenuissent. tandē ītere
merūt. Galeotus quoq; tuscanus ⁊ ipē natu nobil' atz opulentus ciuis īntercisus occubuit. Quibus ex re
bus cū iam nulla lib̄tatis forma relicta esset. ⁊. xij. viri ausu tyrānico vrbez cedibus ac rapinis fedarent. suc
cessoriūq; comicia ꝓhibentes. iuito p̄plo sibiip̄is īperiū ꝓrogarent. Cōmota deniq; atz īcensa cītas corre
ptis armis. nouo magr̄atu ex nobilitate creato. tyrānos e republica eiectos ī carcerem ꝯiecit. at cum neq; s̄
mō respirare p̄pl's posset. Naz ꝑditis oībus. excepta cītate comensi ac parmensi. q̄ in officio ad vltim̄ ꝑsiste
bant. Franciscus dura obsidione ciuitatē p̄mebat. Iteꝝ plebs incensa nobilitatē e palacio pepulit. Tyran
nos demptis vinclis tanq; lib̄tatis amatores. ⁊ optīe de republica meritos in priorem locum restituit. Illi ad
priores artes reuersi. cuz satellites magno nūero assumpsissent mltaq; suadente carolo spolia perpetrarēt.
nobilitatemq; ꝓrsus opprimerent nō tñ ei viaz ad īuadenduz prīcipatuz ꝑmisere. Qd̄ cuz ipē aīaduertissz.
⁊ iam sibi periculosaz apud mediolanenses moraz ītellexissz. per internuncios francisco recōciliatꝰ. ac ma
gnis allectis p̄mijs laudam illi ꝓdidit. Tercōq; iam fidez fallens. nō sine magno mediolanēsiuz damno ac
pleb ꝯsternatōne ad euz trāsiuit. nō tñ defuit tyrannis aīmꝰ q̄n postulatis vndiq; s̄bsidijs francisci iuguz iā
ꝓpe ceruicibus imminens excutere conarenť. Sz cuz alios frustra rogassent. venetos tādez ne se derelinq̄
rent peruicerunt. Nam neq; ill' ex vsu videbať franciscuz etate florentem rei bellice ꝑitissimuz. cuius iaz vi
res atz arma non sine graui iactura sensissent. eo potiri īꝑio quo suo portanduz videreť. Percusserūt igiť
veneti fedus cuz mediolanensibus. legesq; q̄s tō citerioꝛ gallia seq̄ deberet scripserūt. mandantes Sforce

vt certis cōtentꝰ vrbibꝰ ac termīs mediolanēses in pace dimitteret. Jlle haud ignarus se breui ꝑituꝝ vbi
venetis paruisset. imperiū eoꝝ ꝯtēpsit. Et q̄uis rebus oībus videret̄. nā soli florētini. ⁊ hij quidē parce
opam ferebāt. Jn obsidione tn̄ persenerare decreuit. iam mortuo frācisco pycinino frater eiꝰ iacobꝰ cū bra
chianis ad venetos trāsierat. Jam leonardus venereus a senatu veneto missus mediolanū ingressus au-
xilia ⁊ comeatꝰ. magnā copiā. q̄bus ciuitas indigebat ꝓpe diē affore pollicebat̄. Erat ⁊ in exercitu ⁊ in ci-
uitate summa oīm reꝝ indigentia. Jta vt dubiū videri posset. an obsidēs frāciscus. an obsessus dici debe-
ret. Vix ei bis mille eq̄ superāt q̄ ferre insessorē possent. ⁊ milites stipēdio fraudati ꝓ cibis sese armis exu
erūt. Neqꝫ cū frācisco argentū erat. quo stipē dare militi posset. Sꝫ inter spem metūqꝫ dubiꝰ. obsidionē de
die in diē v̄ba pro factis ostentans ꝑducebat. Jn ciuitate vero cū iam frumentū absumptū esset. nec aliud
edulij genus restaret. ⁊ iam canes. equi ceteraqꝫ id generis aīalia māderet̄. nec ferre amplius famē multitu-
do posset. collecti in vnū apud portā vercellinā. correptis armis in foꝝ ꝓrumpūt. obuiūqꝫ leonhardū ve-
netoꝝ legatū gladijs cōfodiūt ac discerpūt. Exin palatiū fusis tyrannoꝝ satellitibꝰ aggrediūt̄. quo sine re-
sistentia occupato. quos inuenere tyrānos in vincula ꝯiecerūt. Exin missis ad frāciscū legatis principatum
ei ciuitatis obtulerūt. q̄ mox ingressus dn̄ium vrbis accepit. Et deinde nō m̄ltis interiectis diebꝰ. cū liberis
⁊ cōiuge reuersus. ducalibus insignibꝰ exornatꝰ. in triūphantis modū vrbē intrauit. q̄ cū iā comū parmā-
qꝫ in deditōem accepisset wilhelmoqꝫ mōte ferratensi alexandriā emisset. non paruū deinde bellū cū vene-
tis ⁊ alfonso rege diutius gessit. Jn quo cū acrius premeret̄ neqꝫ eīn tante potētie par esse poterat. Rena
tum regē fortissimis eq̄tū cohortibꝰ cinctū ex vlteriori gallia. magnis stipēdijs ac ꝓmissis allectuꝫ. ī auxi
liū accersiuit. q̄ cū sup̄atis mōtibꝰ in ytaliā descēdisset. ac wilhelmū e monte ferrato arma ponere ꝑ amici-
ciam ac necessitudinē cōpulisset. ⁊ iam castra sua frācisci castris ꝯiūgens. ī hostilē agrū descendisset expu-
gnatis raptim nōnullis castellis more gallico. mortales oēs ī eis cōprehēsos trucidasset. Tantus mox
terror venetos inuasit vt iā castra castris ꝯferre amplꝰ nullo pacto p̄sumerēt. nec iam retinere posse Brixiā
⁊ ꝑgamū agris amissis ꝯfiderēt. Cūqꝫ thurcoꝝ bellū res coꝝ maritimas infestaret repēte p̄ter oīm opini-
onē pax q̄ diu in senatu ap̄lico fuerat agitata. deniqꝫ apud laudā interuētu cuiusdā icogniti. s ꝓbate ⁊ in-
tegre vite monachi. inter venetos ⁊ ipm̄ frāciscū clam rege facta ē. Que res vt regi molesta. ita frācisco vti
lis ⁊ venetis necessaria fuit. Arcē deinde mediolani insanientis ppl̄i furore dirutā frāciscus breui restaurauit
mira fortune siue cūcta regētis dei ꝓuidētia nobile ac magnificū opꝰ hisdē manibꝰ subito refectū ē. q̄bꝰ fue
rat pauloan̄ reiectū. Franciscus philelphꝰ nobil' satyraꝝ scriptor ꝑ idē tp̄s ad heroicū carmen ꝯuersus res
Sforcie scribere cepit. Leodrisiꝰ trebellꝰ soluta oꝛone ac metro clarꝰ h̄ri cepit. Apō venetos terra mari
qꝫ potētissimos. q̄ nomē ytalicū apud barbaras natōes lōge lateqꝫ claꝝ fecerat. filius foscari ducis. veluti
q̄ppiā ī rempublicā machinatꝰ eēt in exiliū actꝰ. deinde reuocatꝰ ⁊ iterū ī suspitōem criminis adductꝰ ⁊ cru-
delissime tortꝰ. cū nihil mali ꝯfiteret̄ relegatꝰ ī peloponessuꝫ miserā ibi vitā finiuit. Gener eiusdē ducis an-
dreas donatꝰ dum Cretā insulā ꝓ veneto īperio gubnabat dux īsule appellꝰ. reuocatꝰ domū honore p̄ua
tur. ⁊ magna mulctatꝰ pecunia ī exiliū mittit̄. Armilaus īter venetos dignitate ⁊ auctē potēs diuꝫ ex con-
cilio ad mediā noctē domū reuertit̄. baculo trāsfossus occidit̄. nec q̄ tantū scelus patrauerit inuētus ē. q̄-
uis filio ducis id crimini dederint. Franciscꝰ barbarus studijs humanitatis excellēs. editis nō paucis neqꝫ il-
laudatis opusculis. senio ꝯfectꝰ nō sine celebri noīe vita decessit. Jmꝑator fridericꝰ cū romā rediens eo
se cū ꝯiuge ⁊ rege hūgarie ladislao. totoqꝫ comitatu recepisset. libēter ⁊ amice visus. incredibilibꝰ honori
bus tumulatꝰ est. Frāciscus dux gētis. q̄ ānos. v. ⁊. xxx. summa cū laude ciuitatē rexerat philippo medio-
lanēsium duci brixiā bergamūqꝫ ademerat. copias eiꝰ plibus locis fuderat. Franciscū carmiolā claꝝ ducem
copiaꝝ de ꝓditōne suspectuꝫ securi ꝑcusserat. Marsiliū carrariū cuiꝰ maiores diu patauiū ꝑ tyrānidem te-
nuissent. diuꝫ p̄rnam hereditatē vendicare conat̄ interceptuꝫ necauerat. pacē cuꝫ thurcis nō tam honestā q̄
necessariā fecerāt. Jmꝑiūqꝫ venetuꝫ terra mariqꝫ lōge ampliauerat. gubnatōni tandē cedere cōpulsus est
tanq̄ ꝑ senio reipublice videret̄ inutil'. Jlle hmōi ꝯtumelia affectus ingrate p̄rie aspectuꝫ nō ferēs. eamqꝫ
vitā recusans. q̄ careret īꝑio e publico palatio in priuatā domū se recepit vbi cuꝫ principatuꝫ suis ciuibus
reddidisset. egrā q̄ꝫ ꝯfestim aīam nature restituit. Cuiꝰ casum tanq̄ ꝓuidisset baptista piasius cremonēsis
astronimꝰ pluribus antea mēsibꝰ p̄dixerat. Erat autē frāciscꝰ cum moreret̄ nō lōge ab anno sue vite nona
gesimo. venerabilis senex p̄cipua corꝑis maiestate decorus. memor oīm q̄ post infantiam aut vidisset aut
audisset. facundia copiosa ⁊ ingenio ꝓmpto. ac ope impiger ac dexterrimo. q̄ moderare frena senatꝰ optīe
nosset. Eiꝰ p̄r in egipto negociatꝰ. cuꝫ ꝓphām regiōis illius quēpiā de futuris īterrogaret. Rn̄sum ab il-
lo accepit. filiuꝫ sibi eē. q̄ aliq̄n sue ciuitatis p̄ncipatuꝫ asseq̄ret̄. Frācisco suffectꝰ pascal' vir singulari prudē
tia ⁊ moribꝰ humanissimꝰ. cuiꝰ ducatuꝫ nulla putāt bella susceptuꝝ. nisi vl' necessaria vl' ad moduꝫ gl'iosa.

Ludouicus marchio mantuanꝰ īter principes nr̄i seculi. fame nō mediocris. lr̄is eruditꝰ. ⁊ rebꝰ militari
bus exercitatꝰ. Jn eo bello qd̄ veneti cuꝫ frācisco Sforcia post dn̄ium mediolani ab eo captuꝫ gessere. par
tes illiꝰ secutꝰ. magnuꝫ momētuꝫ rebꝰ eiꝰ accessit. Carolꝰ frater eiꝰ q̄ fidē frācisco fefellerat ī vincula conie-
ctus. sub eiꝰ fideiussione dimissus. cuꝫ neqꝫ sic ꝓmissioni sue satisfaceret oībꝰ q̄ ī mātuano agro tenebat op
pidis priuatꝰ ē. Sꝫ cuꝫ stipēdia venetis faceret. nō ꝑuas eoruꝫ copias ī mātuanā duxit. vbi vastatis late
atqꝫ incensis agris cuꝫ fortuna p̄ncipiuꝫ eiꝰ belli secunduꝫ fecisset. ⁊ iā mātuani metu ꝑculsi. rebꝰ suis dif-
fidere viderent̄. Ludouicꝰ accersitis ex mediolano auxilijs. milites suos ī aciē ꝓducēs. fratri copiā pugne
fecit. nec ille certamē detrectauit. Cōmissum ē atrox p̄liū ī q̄ duo frēs ābo etate florentes. ābo rei militaris
ꝑiti. ābo corꝑis atꝫ aī viribꝰ p̄stantes. de gl'ia. de īꝑio. de vita. summis conatibus cōtēdere. Deniqꝫ victor
ludouicꝰ fuso fugatoqꝫ carolo. oēs eius copiarū duces. ac p̄mores eq̄tū cen̄. plibꝰ interceptis ille deīde p̄ria
extorris atꝫ egenus morbo ꝯfectus interijt. Apud ferrariā mortuo nicolao Estense p̄ncipe. oīm nr̄i seculi

fortunatissimo. nisi cōiugis adulteriū ⁊ ī ea ⁊ ī filio dilectissimo. vendicare olim coactus fuisset leonellus
dñatū suscepit. princeps pacificꝰ. lr̃arū ꝑitus. ⁊ musice cultor. q̄ decedēte borsiꝰ frater eiꝰ. ⁊ ipi nicolao fi-
lius ex cōcubina pholomea senēsi ad pricipatū vocatꝰ ē egregia forma iuuenis ⁊ ī armis cū laude vsatus.
dicēdi ⁊ agendi ꝑitus. q̄ cū cesarē fridericū romā petentē ⁊ inde reuersū magnificentissime accepisset. sup
mutinā ⁊ regiū ducatus honorē accepit. pmusq̄ oīm ī estensi familia dux appellatꝰ ē. Eugeniꝰ pontifex
dū ferrarie cū grecis cōciliū ageret hugo senēsis q̄ ꝑ idē tp̄s medicorū pīceps hītꝰ est. oēs q̄ ex grecis stu-
diosi phie eo ꝯuenisse crediti sunt apud se inuitauit. quos cū oppipare magnificeq̄ pauisset. finito pran-
dio. epulis mensisq̄ remotis eos ī disputationē pedetētim placideq̄ pellexit. cūq̄ iam marchio adesset ni
colaus. ⁊ mlti ī synodo excellētes phi aduētassent. cūctos ī mediū phie locos adduxit. de q̄bꝰ inter se Pla
to ⁊ aresto. ī suis opibus ꝯtēdere ac magnope dissentire videnť. edicens eā se ꝑtē defensurū quā greci op-
pugnandū ducerēt. siue platonē illi siue aresto. seq̄ndū arbitrarenť. Cū greci certamē minime recusassent
ꝑtractata ē ad multas horas disputatio postremo cū ⁊ ex ꝯuiuij snīa hugo grecorū phos. alterū post alterū
argumētis ⁊ dicēdi copia victos tacere cōpulisset. palā factū ē. latinos hoies q̄ iam pridē bellicis artibꝰ ⁊ ar-
morū glīa greciā supauerāt. etate nr̃a etiā lr̃is ⁊ oīm doctrinarū genere anteire. Fuit aūt domꝰ estensis viris sp
doctis amica. nr̃a etate nō solū hugonē de quo p̄fati sumꝰ magnis ad se p̄mijs traxit. sed mltos ī iure ciuili.
plures ī ceteris facultatibꝰ honorauit. In studijs eloq̄ntie iohānē aurispā siculū grecis ac latinis edoctū. q̄
versu, psaq̄ claruit inter familiares hītum ditem htūm q̄ fecit. Guarinꝰ aūt veronensis oīm ferme pr̄ ac mgr̄
q̄ a nr̃a etate grecas lr̃as didicere. admirabilis ⁊ oīm honore dignꝰ senex. q̄ oēm etatē suā legēdo. docēdo
scribēdoq̄. ꝑcurrisset. vnicū senectutis sue refugiū ⁊ illō q̄dē honestū dignūq̄ suis exercitijs ac vtutibꝰ īue-
nit. In agro bononiēsi pirū q̄ndā aridā ex mīoribꝰ formicis pastꝰ cā cōplures ascēderāt supuenere maio
res nō parno nūero q̄ illas ꝑtim occiderūt ꝑtim deiecerūt. Post duas ferme horas tanta mīorū formicarū
vis excitata ē. vt totꝰ ager nigro tectus agmīe videreť accessere. Stipare oēs. ⁊ arboris vndiq̄ stipitē cir-
cūdantes. paulatim ascēdere ceperūt. maiores formice vbi hostes adesse aīaduerterūt cōglobare se supne
pugnā expectauerūt. postq̄ silr̄ acies ꝯuenere cōmisso p̄lio. maiores morsu rabido. mō illas mō istas e mi-
noribus interimere totiq̄ breui spacio cōfecerūt. vt cadentiū moriētiūq̄ tumultꝰ ad piri radices nō parua
in terra succreuerit. Sz cū ꝑtinatiꝰ instarēt mīores sp̄q̄ acies aciē p̄meret vigītiq̄ aut p̄lcs vnā ex hostibꝰ
circūdarent ⁊ a tergo ⁊ a fronte pugnātes nuda q̄z latera ꝯfoderēt. victe tādē maiuscule ⁊ ad vnū oēs neca
te. Illati p̄us temere p̄lij penas dedere. Hec acta sunt spectātibꝰ rōne copijs eccīe. cū. s. petri cathedrā eu-
geniꝰ q̄rtus teneret. ea nob̄ q̄ se vidisse ait. vir fide dignꝰ ⁊ auctē retulit. Nicolaus pistoriēs vtroq̄ iure cō
sultus. q̄ tn̄ in castris ap̄licis nerij senensis epi vices agebat. Silr̄ h̄ illi est q̄ð in gallia belgica nō longe ab
vrbe leodio ꝯstāti fama gestū ferūt nidū siue ī arbore siue ī rupe falco sibi ꝑauerat. ouaq̄ fouēs pullos aui
dus expectabat. hūc corui supueniētes loco deturbauere. ouis eiꝰ effractis ac voratis spectauere id e ꝑximo
bubulci fugiētēq̄ trepidū falconē annotauere postridie mirabile dictu falcones coruiq̄. q̄si septētrionalē
illi meridionalē ꝑtē tenētes. ordinatis aciebꝰ. ⁊ tanq̄ rōis capaces essent. alijs q̄ cornua obseruarēt. alijs q̄
media ducerēt agmīa dispositis. atrox ⁊ ferocissimū p̄liū ī aere cōmiserūt. in q̄ cū mō corui. mō falcones. ce-
derent. ⁊ iterū resumptis viribus certamē instaurarēt. totꝰ vndiq̄ subiectus ager. ⁊ pēnis ⁊ cadaueribꝰ obte-
ctus ē. ad extremū victoria penes falcones fuit q̄ nō solū rostris. s̄ etiā vnguibꝰ acerrime decertantes. cor-
uos oēs ad internitōem deleuere. Exin paruo tp̄e interiecto cū duo de leodiēsi eccīa contendentes. alter a
gregorio. xij. alter a bn̄dicto. xij. in epm electꝰ. Erat em̄ inter illos de rōno pōtificio disceptatio. ambo cū
copijs ī eūdē locū pugnaturi venerūt. Johānes dux burgūdie alterū armis iniuit. alterū leodiēs pp̄lus seq̄
bať. Pugnatū ē collatis signis. summa vtrinq̄ cōtētōe. horrendū cruētūq̄ p̄liū factū. In quo tādē victor
iohānes. xxx. milia hostiū cecidit mirabile eiꝰ rei fanū ꝯditū ē. q̄ð nos illac postea trāseūtes cesorū ossibus
plenū vidimꝰ. Sz de bello falconū ac cornorū suā cuiq̄z opīoem relinq̄mꝰ veri ꝑiculo penes famā dimisso.
Bononia q̄ nō tā studiorū mr̄ q̄ seditōnū altrix appellari p̄t soror ⁊ ipa genue. ac soliꝰ incōstātie ꝯstās
cū factōe Jambecariā. nō sine cede mltos ciues domo pepulisset. cōi canetulorum ac bentiuoliorū ꝯcilio. re
gi cepit. pīceps factionū baptista canetulꝰ ⁊ hanibal bentiuoliꝰ fuere. ābo sanguinarij. ābo patratis cedibꝰ
insignes q̄ lz silr̄ ꝯparato sacro iūcti essent. nihil tn̄ inter se meliores fuere nā hanibal dū leuato de sacro fon
te baptiste filio visurus puerperā cōp̄rem seq̄ť. eiq̄z manu p̄r̄sa ꝓ nouo natu cōgratulať. ab irruētibus ex
improuiso baptiste satellitibꝰ obtrūcať. vt maīfeste apparuerit baptismi sacm̄ nō tā federis retinēdi q̄ ce
dis patrate cā a baptista q̄situ fuisse. Sz nō mlta mors hanibalꝰ fuit nā q̄ ꝑtes eiꝰ seq̄bāť. sumptis paulopꝰ
armis fugatis aduersarijs plateā obtinuere. Baptista inditio tandē puerili ī specu quodā subterraneo cū ple
risq̄z cōplicibꝰ suis latitās reptꝰ. ⁊ fumo cōpulsus exire. mox p̄libꝰ vulneribꝰ ꝯfossus ē. cadauer eiꝰ ī forū
tractū ⁊ diu ludibrio hītū cū pleriq̄z more ferarū. cor eiꝰ dētibꝰ laniassent. cruorēq̄z bibere nō horruissent.
tandē exustū ē. Apud florētiā ꝑ id tp̄s xanthꝰ latebat herculis bētiuoli quē quōdā eugeniꝰ pont. max.
interfici siue iusserat siue ꝑmiserat filiꝰ extra mr̄imoniū natꝰ. paupem vitā lanificō ducēs. nec satis gnarus
quo p̄re genitꝰ eēt. Hūc bononiēses e uestigio vocāt recusantē quodāmō inuitū ī p̄riam ducūt. Eq̄tē ex la-
nifice faciūt. tutorē hanibalꝰ filio reipublice p̄ncipē tradūt. cuiꝰ ea ī rebꝰ aduersis fortitudo. ea ī secūdis mo-
deratio hactenꝰ ōn̄sa ē. vt herculis filiū oēs norint. Qui cū exules ꝑ ꝓditōem nocte q̄ndā vrbē intrassent.
ac excitato rumore q̄si victores īsultassent. haud q̄q̄ destitutꝰ aīo. excitatis amicis. correptis armis. in eos ꝓsi-
lijt. nec mora victos cesis captisq̄z ex ciuitate p̄libꝰ deturbauit. Bessarion eo tp̄e cardialis nicenꝰ natōe gre-
cus. prudētia singl̄ari. ⁊ nr̃a suaq̄ lingua ꝑitissimꝰ Nicolai. v. ponti. max. in ea vrbe vices gerebat. q̄ vsq̄z
ad ipiꝰ pōtificis obitū legatōe functꝰ. nobilitati plebiq̄z iuxta carꝰ fuit. Cuius eo deducta ciuitas ē vt legati

pape rogare magiſq̄ imꝑare q̄rant. qḋ plane nūc experit̃. ludouicus ſctoꝝ q̄tuoꝛ coꝛonatoꝝ cardinalis le-
gatꝰ. q̄ q̄uis ingenio valet. ⁊ ea ꝓditꝰ ē aucte. q̄ ſummi ſacerdotꝭ nepoti deberet̃ nō plus tn̄ ī vrbe ꝑt q̄ ſe-
natu placet ⁊ xanto bononiēſi viro. Floꝛētiā vrbē ex feſulanis ruinis ad ripas arni fluuij ꝯditam priſci
hoīes fluentiā vocauere. quā cū auſpicijs fundata felicibꝰ vicinas ꝑ circuitum ciuitates excellere. miriſq̄
modis impiū ꝓpagare cepiſſet. floꝛētiā longe meliꝰ q̄ fluentia dicta ē. In hac vrbe pōtifex maximꝰ euge-
nius q̄rtus id ꝯciliū qḋ ferrarie cū grecis cepat. magnifice ꝯſūmauit. Erāt plꝛes inter grecos ac latinos ſu
per archanis oꝛthodoxe fidei ꝯtentiōes. q̄rū maxima ⁊ difficillima fuit de ſanctiſpūs ꝓceſſione. Cū greci
paclitū ex pr̄e dūtaxat. nō ex pr̄e filioq̄ ꝓcedentē aſſererēt. poſt mltas ac diutinas diſputatiōes. in quibꝰ
tanq̄ interpꝛes Nicolaus ſagūtinus vtraq̄ lingua diſertiſſimꝰ. ingenio facūdiaq̄ iuxta ꝓmptus. illuſtre
nomē adeptus ē. Tandē cū latina eccl̄ia in vnū fidei ſymbolū ꝯſenſere. Ciuitas impatoꝛē grecoꝝ ⁊ patriar
cham cōſtātinopolitanū. ⁊ oēs eoꝝ comites abunde lauteq̄ pauit pr̄iarcha hic ſenio ꝯfectꝰ deceſſit. ⁊ apḋ
ꝑdicatoꝛes intra eccl̄iam humatꝰ ē. cui maffeus poeta laudenſ nō ignobilis epithaviū v̄ſibus imparibus
edidit. Nicolaꝰ picininꝰ illuſtris copiaꝝ ductoꝛ. ab exulibꝰ floꝛētinis inuitatꝰ muſellanū ingreſſus agrū q̄
a floꝛētia. x. milibꝰ paſſuū abeſt. hoſtiliter cūcta diripuit. nec diu poſtea in agro aretino cū eugenio ſimł ⁊
floꝛentinis bellū intuliſſet. apud angliariū magno ꝑlio victꝰ ⁊ ꝓfligatꝰ ē. Ludouicꝰ archieps̄ floꝛentinus
apl̄icis tūc copijs ꝑerat. q̄ ea victoꝛia nobilitatꝰ ad cardinalatū paulo poſtea ꝓfectus ē. Eugeniꝰ em̄ ⁊ vni
one grecoꝝ facta. ⁊ picininij metu depoſito. mēte atq̄ aīo auctꝰ. vij. ⁊. x. cardinales creauit. viros aut ge-
nere illuſtres. aut v̄tute ꝑſtātes. aut vite ſctītate cōſpicuos. inter q̄s duo greci aſſumpti ſunt. yſidorus ar-
chieps̄ rutenoꝝ ⁊ beſſarion nicenoꝝ pontifex. q̄ꝝ ſuꝑ meminꝰ. Alfonſus rex arogonū rogatꝰ a philippo
maria vt antea dictū ē. ſibi aduerſus venetoꝝ potētiā vt opem ferret. coacto nō paruo exercitu ꝓfecturus ī
galliā iter ingreſſus. Sꝫ an̄ philippꝰ obijt q̄ ipſe tyburi quo iam appullerat digrederet̃. audita v̄o amici
moꝛte. ⁊ q̄ ab eo nūcupatꝰ heres eſſet. in ſabinos ꝓfectꝰ magnificētiſſimo illi funere iuſta ꝑſoluit. Deinde
trāmiſſo tyberi. recta via in floꝛētinū duxit. eo vt aiebat animo vt floꝛētinos reuocare ſuas copias ex gal-
lia cogeret. atq̄ ita ꝑ tuſciā pacatā ⁊ ſibi amicā ad opē mediolanēſibꝰ ferendā q̄s veneti bello ꝑmebāt ꝓfi
ciſceret̃. noluerūt floꝛētini ab alfonſo rogati venetoꝝ ſocietatē deſerere. Quapꝛopter alfonſus ī agrū vul-
teranū ꝓfectus pomaratiū. haud ignobile oppidū poꝛtas claudere auſi eoipo q̄ venerat die copijs circū-
poſitis vi cepit ac diripuit. Deinde ad caſtrū nouū ī eodē agro ſitū mouit. cuiꝰ incole audita pomeratij cla
de cōfeſtim abſq̄ certamine ī deditiōem venerūt. Idē fecere aliquot caſtella circūiecta exin mōtecaſtellum
natura ⁊ ope munitū obſedit. quo tp̄e ea imbriū magnitudo atq̄ vis venetoꝝ exoꝛta ē. vt neq̄ extra tentoꝛia
q̄eſcere milites poſſent. mltis eoꝝ diſceptꝭ. mltis ꝑmane raptatis q̄bꝰ ex rebꝰ ⁊ qḋ annone inopia labora
bat. Mouēs inde alfonſus cāpiliā duxit. Sꝫ floꝛetini id opidum ꝑſidio ⁊ annona firmauerāt fruſtra ibi
cōtēdit. caſtella tn̄ aliquot finitima ī gerardiſta. id ei regioni nomē ē. recepit atq̄ illis reſtituit a q̄bꝰ floꝛenti
ni ꝑus ademerāt. erat in comitatu regꝭ ſymonetꝰ mille ducēs eq̄tes. q̄ finito floꝛētinoꝝ ſtipēdio ad eū trā-
ſierat. Sygiſmūdꝰ aūt malateſta quē rex anteq̄ tuſciā ingrederet̃. cū eq̄tibꝰ mille. ⁊. dccc. peditibꝰ ꝯduxe
rat. cū ab eo indies expectaret̃. ad floꝛētinos trāſiuit. Fridericꝰ quoq̄ vrbinatiū ꝑnceps. notus ⁊ clarus ī
armis floꝛētinoꝝ ſtipēdia faciebat. q̄ cū eſſent eq̄tatu peditatuq̄ nō inferioꝛes rege. oēmq̄ illi expugnādo
rū oppidoꝝ facultate ꝑriperēt. n̄ fuit regi cōſiliū ī obſidiōe campilij ꝑſeuerare ⁊ ꝑſtim in mōtibꝰ comea-
tus penuria ꝑmebat̃. Diuertit igit̃ ad loca maritima ⁊ apud populoniā. olim fama celebrē. nūc dirutā vr
bem ꝯſedit. quo ī loco facile ſibi ex regno neapolitano. ⁊ frumēta ⁊ bellica toꝛmēta nauibꝰ afferri poterāt
Abeſt inde tribꝰ ferme milibꝰ paſſuū plūbinū nobile oppidū ī cuiꝰ obſidione de q̄ poſtea dicemus laborā
ti regi caſtulionū. ⁊ ipm̄ nō parui momēti oppidū ꝓdēte floꝛētinoꝝ ꝑſidio traditū ē. ꝑter arcē quā cū ſy-
monetꝰ obſediſſet. paucis poſt diebꝰ ꝑ deditoēm cepit. Dū rex pauloāte apud aquā viuā in hibernis age
ret. a legatꝭ mediolanēſibꝰ aditꝰ ē q̄ opē eiꝰ implorātes. ī eo loco decerni bellū aduerſus venetoꝝ ſenatū
obtinere. Iam ei frāciſcꝰ Sfoꝛcia mediolanēſi pplo indignatꝰ venetoꝝ auxilio fretꝰ. eos ſbigere ſummis
conatibꝰ nitebat̃. q̄ꝝ paulo an̄ fines ⁊ arma ꝓmouerat. Cū rex ſoluta plūbini obſidiōe neapolim rediſſet
floꝛētini legatos ad eū miſere pacē petētes. q̄bꝰ accepta fidē ī caſtra ꝓfectꝭ poſtq̄ mādata expoſuerūt. bellū-
q̄ recuſarūt antonij cardinalis hilerdeñ. noīati. inter ꝑmos theologi opa. q̄ id negocij pōtificis volūtate
ſuſcepat. paucꝭ poſt diebꝰ ea lege pax floꝛētino pplo reddita vt caſtilionū ⁊ inſula eulij q̄ ipius bello floꝛē
tinis erepta fuerat in ptāte regꝭ remaneret. Sꝫ cū frāciſcꝰ Sfoꝛcia mediolano potitꝰ eēt. oēſq̄ pōtes ⁊ ar-
ces apud amnē abduā tanq̄ mediolanēſis agri a venetꝭ repeteret. alfonſus q̄ cum frāciſco eēt infeſtus e re
ſua eē ratus illū. ne radices in tāto impio ageret impedire. ꝑ leonellū marchionē eſtenſem recōciliatꝰ vene
tis. ⁊ cū eis aīcicia ſocietateq̄ facta floꝛētinis q̄ frāciſci foꝛtunā ſecuti ⁊ armis ⁊ pecunia eū iuuabāt. ſecun
do bellū indicit ferdinandūq̄ filiū ī expeditōem ꝯ eos mittēdū duxit. Erat is eo tp̄e admodū adoleſcens
ingenio eximio. ⁊ ad cūctas optimas artes docili ⁊ ꝑato. liberalibꝰ diſciplinis inſtitutꝰ. armoꝝ tractādo-
rū ſcia edoctꝰ. glīe cupidꝰ. inedie ac laboꝛis patiēſ. cui pr̄ ſex milia eq̄tū. duo milia peditū ꝯmiſit. Fuert̃ ⁊ ī
exercitu eiꝰ comes euerſus ⁊ vrſiꝰ neapoleo haud cōtēnendo copiaꝝ duces. Fridericꝰ quoq̄ vrbinas. q̄
ſupioꝛi bello floꝛētinoꝝ arma ſecutꝰ erat. ī eiꝰ exercitu militauit. Floꝛētini v̄o poſtq̄ iminere belli ſibi tēpe
ſtatē ſenſert̃ Eſtoꝛē fauētinū ſymonetū. quē ſuꝑ noīamꝰ ac ſygiſmūdū malateſtā. poſtremoq̄ alexādrū ſfoꝛ
ciā ꝯduxere. q̄ ſimł iūcti. ſuꝑ decē milia eq̄tū. peditū v̄o magnū nūeꝝ ī caſtris hūerūt. Ferdinādꝰ tn̄ ꝑ agrū
coꝛtonēſem in aretinū copias duxit. vbi caſtellis aliq̄bꝰ nō magni noīs vi captꝭ atq̄ direptꝭ. Follianū non
parui momēti oppidū. cū oppugn̄re cepiſſet. nec hoſtes auxiliū ferrēt. pꝰ dies. viij. ꝑ deditōe accepit. Eq̄-
tatū eſtoꝛis apḋ mōtē policianū plibꝰ captꝭ. nōnullꝭ occiſ fudit ac fugauit. Reucinnū ī agro floꝛētino ex-
pugnauit. Caſtellinū v̄o cū obſediſſet hyberno rigoꝛe inualeſcēte receſſit. ⁊ ī maritima loca ⁊ aquā viuam
pr̄is exemplo ſeſe recepit. Quo tp̄e ⁊ antoniꝰ Olzinavadā ī littoꝛe maris ſitā nauibꝰ occupauit. ⁊ amplioꝛi

fossa a terra cōmuniꝫt. Quo ex loco pisanū ⁊ vulteranū agrū infestū reddidit. Cūq̄ interea florētinoꝝ du-
ces ad folianū castra mouissent. velletq̄ ferdinādus auxiliū obsessis ferre. Jamq̄ itineri se cōmisis. tāta
in castris lues cōsecuta ē. vt ꝑ languētiū nūero. nō mō ad rem gerendā. ſꝫ vix admouēda castra sat̄ eēt. Ob
quā rē folianū summa vi expugnatū. nec minori ꝟtute defensum. tandē ab oppidanis clam ꝑsidio traditū ē
q̄ tn̄ paulopost ⁊ ipi victoꝝ ꝑda fuere. oppidū incēsuꝫ. ac solo eq̄tū. Per id q̄z tp̄s gerard⁹ gambacurta. dū
castella q̄tuoꝛ q̄ pr̄ a florētinis accepat intra apenninū sita. ferdināndo tradere vult. ab vno e suis ꝓdit⁹. ca-
stris amissis diu regē mendicādo secut⁹ ē. Exin pace apud laudā (vt diximꝰ) facta reuocat⁹ a pr̄e ferdinād⁹
in regnū ꝯcessit. Florētini q̄ amiserāt cūcta recupauerūt. Baldacius peꝛeſriū copiaꝝ haud ignobil' ductoꝛ
manu ꝓmpt⁹ ⁊ audax. cū diu florētinoꝝ stipēdia meruisset i palatiū tandē accersit⁹. dū ingratui ꝯtumacit̄
r̄ndet. capt⁹ ex altissimis fenestris i foꝝ ꝑcipitat̄. cui q̄uis magno casu iā expirasset. securi tn̄ ceruix absci-
sa ē. Inter florētinos oēs q̄ nr̄a floruerūt etate cosmas cognoīe medicus ⁊ prudētia ⁊ auctē eminuit. is
ꝑnceps vrb̄ hītus senatū q̄ voluit impulit. Ciuitati ex arbitrio dixit inopes ciues q̄pluimos ditauit. mr̄i-
monia ex argēto suo dotib⁹ mlt̄a cōiuxit. Villas magnificētissime exedificauit. In eccl'ias ditissima dona
cōtulit. monasteriū scti marci ⁊ amplū ⁊ nitidū a fundamēt̄ erexit parochie sue teplū cū paꝝ placeret proꝛ
sus diruit. Exin structurā admirādi opis ex lapide fesulano suscitauit. Edes suas q̄uis ornatissimas ere-
xisset. ampli⁹ tn̄ meditat⁹. op⁹ palatiū ⁊ altū ⁊ ingēs. ex q̄dratis lapidib⁹ i insigni vrbis loco. adeo pulcrū
adeo amplū cōstruxit. vt ei alteꝝ eq̄ri tota ciuitate nō possit. Cōmēdāda ē mult̄ in rebus florētinoꝝ ꝓu-
dentia. tn̄ maxime q̄ i legēdis cācellariis. nō iuris sciam vt plereq̄ ciuitates ſꝫ oratoriā spectāt ⁊ q̄vocant
hūanitatis studia. Norūt enī rectā scribēdiq̄ dicēdiq̄ artē nō bartholū aut innocētiū. ſꝫ tulliū q̄ntilianūq̄
tradidere. Nos tres i ea vrbe cognim⁹ grec̄ ⁊ latinis lr̄is ⁊ cōditoꝝ opa. fama illustres. q̄ cancellariā ali⁹
post aliū tenuere. leonhardū ⁊ carolū aretinos. ⁊ poggiū eiusdē reipublice ciuē q̄ secretari⁹ ap'licus. trib⁹
q̄ndam romāis pōtificib⁹ dictaret ep'las illos ꝑcesserat colucius cui⁹ ea dicēdi vis fuit. vt galeati⁹ medio
lanensiū princeps. q̄ patrū meoꝝ meoria grauissimū florētinis bellū intulit crebro dicē auditus sit nō tam
sibi mille florētinoꝝ eq̄tes q̄ colucii scripta nocē. Disceptatū ē diu inter florētinos ob pecuniarū exactio-
nes. q̄ tenuiores ciues maḡ q̄ opulētos vrgebāt. His dieb⁹ cōsentiēte cosmo noua rō fortunaꝝ. cuiusq̄
ciuis descriptio cepta ē. quā raro factā sine tumultu motuq̄ ppl'i fecerūt at tūc q̄ete trāquilleq̄ trāsiit. Lucē
ses qui nr̄a memoria bis florētinoꝝ obsidionē exꝑti. bis philippi mediolanēsiū duc̄ auxilio suā libtatem
defendere. ad extremū cū vicinis virib⁹ pares eē nō possent. nec facile inuenirēt. q̄ q̄tiēs hostis ꝑmeret. to-
tiens ferret opē. fedus ad q̄nq̄ginta ānos cū eis ꝑcussere. eas leges sbeuntes q̄s dixere potētiores. In-
ter florētiā ⁊ senā apud oppidū q̄ sctm̄ cassianū appellat̄ anno post iubileū sexto. vise sunt nubes vigiti
(vt ferūt) cubitis a terra sblimes inter se mirabili ventoꝝ impetu agitare. ac depugnare ⁊ altere alteras pel
lere. ⁊ mutatis sepe vicib⁹ pelli q̄ pepulerāt interea summa atꝫ incredibili spūs violētia. domoꝝ tecta ꝑ in-
ane iactari muros̄ deiici. ⁊ saxa ingētia loco moueri. vetustissimas oliuas. ⁊ antiquissima quercuū robora
radicit⁹ cōuelli. atq̄ cōstringi. hoies ⁊ iumēta nō puis spaciis ꝑ celuꝫ ferri atꝫ raptari. hec nob̄ q̄ se vidisse
aiebāt retulere. ſꝫ maḡ nos (vt crederemꝰ) ep'le a grauissimis viris de his reb⁹ alfonso regi dū apud eū age
rem⁹ scripte. ⁊ in ꝑn̄tia nr̄a lecte cōmouerūt. Urbs sena vn̄ mihi origo ē. scdm̄ hodie locū in etruria obti-
net. amenissimo sita loco. Et si mihi fides hn̄da ē. ppl'o neq̄ rudi neq̄ iurbano. Hui⁹ rectores q̄ nobilitate
postposita. q̄ fuit i illa ciuitate. tota ytalia memorabil' ⁊ ꝑte ppl'i quā duodecim appellāt prorsus cōculca-
ta. mlt̄is annis i pace q̄euerāt inter se tandē duas factiones hr̄e ceperūt. q̄ ꝓut sue rei conducere arbitrate
sunt. ita se vl' ppl'is vl' ytalie ꝑncipib⁹ cōiūxere. Cū ꝟo rex alfonsus i florētinos (vt antea relatū ē) cōduce-
ret exercitū. factōes ipē manifesti⁹ patefacte. Altera regiū bellū ꝯ florētinos iuuādū eē ꝯsuluit. altera cum
florētinis auxiliū dandū eē suadē nō auderet. dissimulādū cēsuit vicerūt ꝑmo reḡ amici ⁊ ei⁹ castra ꝯme-
atū misere. Sꝫ cū rex ad sextū lapidē vrbi ꝓxim⁹ castrametat⁹ eēt. disseminantib⁹ in plebe q̄ florētinis stu-
debāt alfonsum nō tm̄ florētie q̄ senaꝝ dn̄ium q̄rere. tota vrbe trepidatum ē. ⁊ armati ad portas dispositi
haud aliter alfonsi milites q̄ libtate sue insidiātes obseruauere. Cōminuit aliquātiſp eā ppl'i suspitōem frā
ciscus martorellus ꝑstanti vir ingenio. ⁊ quo rex libēter vteret̄. legat⁹ ad eos missus. ſꝫ cum nō tam regis
amore aut odio. q̄ priuat̄ ciuiū ꝯtētionib⁹ rei publice ꝯsilia turbaret̄. adeo tenuiter ānona i castra reḡ de-
portari ꝑmissa ē. ⁊ vt florētinis fil' ⁊ regi videret̄ lesi. Idē factū ferdinādus reḡ fili⁹ alio postea tp̄e i eos-
dem florētinos duxisset neq̄ enī ꝑncipio ei⁹ aduēt⁹ satis ei fauētes fuere. Sꝫ veneti cū senensib⁹ ac regi se
dere iūcti eēnt vsq̄ adeo senēses legatōib⁹ agitarūt. Et vt ipi societatē tandeꝫ reḡ inierūt. belluq̄ florētis
indicerēt publice. q̄ breui sopitū ē venet̄ apud laudā incōsulto rege paceꝫ recipiētib⁹. Post hec senēsib⁹
aliud euestigio bellū exortū ē aduersus hylbrādinū pitiliani comitē in quo ducib⁹ vsi sunt sigismūdo ma-
latesta ⁊ euꝟberto corrigēsi quoꝝ potētia nō tā hostib⁹ q̄ ipis senēsib⁹ formidāda fuit. Suborta aūt iter
sigismūdū ⁊ senēses discordia. cū sese ille suspectū eē aīaduerteret. nō sine suo ⁊ senēsiū dāno recessit. euꝟ-
bert⁹ cū senēsib⁹ ꝑseuerauit. Interea comes iacob⁹ pycinin⁹. q̄ iā pridē apud venetos stipēdia faciēs nō
sine laude reꝝ gestaꝝ eoꝝ copias duxerat cū pace vbiq̄ porta stipendio careret in etruriā ꝓperās senenses
iure ꝑne amicicie. vt sibi auri. xx. milia mutuo dent. missis legatis expetiit. q̄ cuꝫ frustra fuisset. acies in
eos cōuertit. Et ingressus senēsem agrū. pleraq̄ oppida ꝑtim vi ꝑtim ꝓditōe recepta diripit. Calixt⁹ ter-
cius q̄ recens pontificatū inierat. copias suas senēsi ppl'o auxilio mittit idē frāciscus Sforcia idē florenti-
ni faciūt veneti quoq̄ ꝑ fedus requisiti auxiliū q̄uis tenue ꝑbent. Cōmittit̄ ex iprouiso ꝑliuꝫ. ex quo sine
magno damno ꝑtiū discessum ē. Jacob⁹ cū exercitu coact⁹ ē castilionū sese recipe. q̄ oppiduꝫ eē diximꝰ a
florētinis priori bello receptū vbi q̄uis acriter oppugnaret̄. expugnari tn̄ nō valuit. Inter hec Euꝟbert⁹

in suspitionē actus tanq̃ cū pycinino sentiret. cū eius rei nō parua extarēt indicia vocatꝰ ad vrbē in sena-
tu senēsi trucidatꝰ ē. ⁊ ꝑ fenestrā in foꝝ ꝓiectꝰ ē. Pycininꝰ paulopost vrbetellū natura loci mūitissimū op
pidū ꝑ ꝓditionē obtinuit. vna eñ tantūmō via. istaq̃ artissima. ⁊ arcis oppositōne defensa p̄t adiri. reli-
quas ꝑtes stagnū claudit ꝑuis dumtaxat lembis cymbisue nauigabile. Hic cū frumēti viniq̃ copiā pyci-
ninꝰ recepisset. tamdiu se ꝯtinuit donec pacē apud regē arogonū firmata ī regnū sese recepit. Sʒ ea pax ex-
terno bello senēses soluit interno magis ac magis īplicauit. nā regis amici. ⁊ tanq̃ belloꝝ cā fuissent pycini
niq̃ studio fauissent. partim securi ꝑcussi sunt. ꝑtim relegati. multi cū sibi ꝑiculum in p̄ria imminere cerne
rent. spōte ī exiliū abiere. adeoq̃ ī eos q̄ suspecti sunt hīti. seueritas exercita ē. vt etiaʒ florētinis videat̄ eē
seuitū nec dū maloꝝ finis q̄ñ in ciuitate paꝝ pacata. noue indies machinatōes. aut fingūt̄ aut inueniūtur
⁊ sanguis ciuilis in forū dispgit̄. hoc fortasse malū equulꝰ ille p̄nūciauit. q̄ āno iubileo añ portā eiꝰ vrbis
q̄ romā ꝑgit. pregnās freq̄nter astāte pp̄lo. dū pareret expirauit. Erat eñ hermofreditꝰ. cuius feminei sexꝰ
nullū ī eo vestigiū cerneret̄. Inter alios quos vrbe relegatos haud nocētes ciuitas existimauit duo fuere
ab ipa puericia socij. ⁊ studioꝝ cōione coniūcti. quoꝝ alter iuris ciuilis sciam ꝓfiteret̄. alter poeticā. Gre-
goriꝰ lollius. ⁊ frāciscus patricius cuiꝰ p̄la extāt poemata. q̄ doctissimi ꝓbāt. ⁊ q̄ vitā sibi retinuisse credū
tur. Marianꝰ sozinus ꝑ idē tp̄s scia iuris nō solū apud senēses. ſ tota ytalia late clarꝰ ē hītꝰ. Plūbinū nobi-
bile oppidū ex populione ruinis edificatū existimat̄ nōnulli populinū appellādū putāt id ē ī littore tuscie
maris situ. Ilue insule oppositū. q̄ ferri venis inexhausta magnū quotannis vectigal plūbini dn̄o prebet
Huic oppido p̄fuit iacobꝰ appianꝰ ex paula nobilissima femīa martini q̄nti romani pōtificis sorore natꝰ. pa
cificus q̄dē p̄nceps. ⁊ a vicinis amatus. Qui cum ex cōiuge virilē sobolē nō suscipet. extra m̄rimoniū he
redē q̄rens cōcubinā q̄ndā amare cepit. cuiꝰ cū venter intumuisset. ⁊ iā tp̄s pariēdi ꝓpe adesset. incredibili
gaudio gestiens florētinis ac seneñ. legatos vti ad se mitterēt ac partū de sacro fonte leuarēt. futuros cō-
patres magnis p̄cibꝰ inuitauit paritū ē venere. ad dictā diē legati. mulier inter obstetricū manꝰ diu labo-
rans. ethiopē tandē peperit. q̄ res vt risum pp̄lo chachinnūq̃ excitauit. Ita ⁊ cōp̄nitates ⁊ leticiā prin-
cipis interrupit tybicē tñ forte maurꝰ in familia eiꝰ erat. ex q̄ natū puerū credidere. q̄ mox vbi detectū fla-
gitiū intellexit saluti sue fuga cōsuluit. Mortuo Jacobo Reynaldus vrsinꝰ pacri vir ingenio ⁊ rei militaris
ꝑitus in eiꝰ locū suffectꝰ ē nō suo iure ſ cōiugis. q̄ iacobi filia fuisset. Hūc alfonsus cū in tuscia florētinoꝝ
bello destinaret̄. fauentē hostibꝰ repit q̄propter castris plūbino admotis. cū intra menia clausuʒ terra ma-
riq̃ summis viribus oppugnauit. ſ nō minori v̄tute ipe ab interiori ꝑte ciues suos defendit quā regis mi
les ab exteriori muros iuasit. Pugnatū ē diu acri cōtentōe ita vt m̄lti vtrinq̃ ceciderint. cōplures vulnera
ti in hostiū manꝰ peruenerūt. ⁊ eo p̄lio m̄ltoꝝ virtus enituit inter quos duo antonij alter rixanus. alter ca-
dola ad muros pariter vadētes inter ceteros pugnare fortiter aīaduersi sunt. Sʒ oībus p̄latus ē galeatinꝰ
Baldasinꝰ natione siculus q̄ ter muri fastigio app̄hēso q̄ prius tormēta disiecerāt conatꝰ est oppidū irru
ere. ceteꝝ feruentis aq̄ viueq̃ calcis. q̄ inter arma ingesta vbi ad corpus penetrauerat ꝑurebat artus vi de-
territus. grauiq̃ saxi ictu cū reuulsa aggeris ꝑte deturbatus ē. Fuit aūt galeatius statura q̄ mediocrē exce
deret robustis ac ceretibꝰ membris. corpis magnitudini vires r̄ndebant luctatione iactu saltuq̃ nulli ho-
minū cessit. membroꝝ robori par animꝰ erat. eq̄ ac pede iuxta bellator acerrimꝰ. armatura graui armatus
galeatusq̃ humi stās. sinistra sellā. dextra hastaʒ equestrē tenēs. strēnuo saltu grādi statura equū insilebat.
singulari certamīe q̄ter p̄liatus. bis ī ytalia. bis in gallia trāsalpina totiꝰ victor euasit. a tribꝰ hostiū equi-
tibꝰ. eo ipo florētinos bello peditꝰ vnū ex his gladij capulo seminecē eq̄ excussit. aliū citato equo medium
amplexus e sella extractū humi strauit. Terciū cubito grauiter ꝑcussum ī fugā v̄tit tāta porro modestia vt
nūq̃ ipe de se vł rogātibus amicis diceret vite cultu. moꝝūq̃ elegātia. oībus p̄terea gratꝰ dilectusq̃. Per-
stitit aūt p̄libus diebꝰ ad plūbinū alfonsus. ſ cū oppidi expugnatio difficilis videret̄ neq̃ iā cōmeatus in
castris esset. ⁊ equi cōsumptis arboꝝ folijs fame perirēt. dissoluta obsidione recessit. nec diu postea Rey-
naldus morbo interijt vxor eius katherina verita. ne rex ī se viri delictū puniret. missis ad eū oratoribus.
tributū ei quotannis dū viueret. aureū poculū quingētoꝝ aureoꝝ daturā ꝓmisit. Ea mortua sollicitis op
pidanis. quem sibi potissimū dn̄m legerēt vicini v̄o potētatus cū varijs artibꝰ ad se trahere conarent̄. re-
nūciatū ē manuelē appianū adhuc ex principū suoꝝ ꝓsapia supesse. cui se cōmittere possent. Hic m̄ltos an
nos in militia versatus nec tñ aut opes cōgesserat. aut egregio aliquo facinore nomē q̄sierat. Ob quā reʒ
dimissis iā armis vxorē troye inter apulos ceperat. ibi tenuiter vitā agebat. nihil minꝰ q̄ dn̄andi sollicitꝰ
eū a plūbinensibus publice reuocatus ē. quod ei primo nūcio veluti somniū visum ē. Exiñ fortune ludus
libenter amplexus tanq̃ vite reliquū dormiuisset. In alterū virū mutatus. quis senex p̄cipatū suscepit.
Rexitq̃ postea plerisq̃ annis ciuibus suis gratus. ⁊ vicinis amicus. Alfonso v̄o qui ei fautor ⁊ fuisset ⁊
stipendiū fecit ⁊ cēsum dedit. Decessit aūt e duobus filijs extra legitimū cōiugiū sibi natis minore quē cū
ciuitas seniori preferret herede instituto. In viterbio v̄o nō parui motus fuere Sedente nāq̃ nicolao
quinto princiualles gattris eius vrbis princeps. dū roma redit. apud lacū vicensem ab inimicis inuasus
obtrūcatus est. Exiñ sedente Calisto tercio welhelmus eiꝰ nepos. noctu domi necatꝰ. ob quā rē ciuitas ī
vltionē sollicita. dū malefactores inq̄rūt̄. dū isti fugiūt illi plectūtur. magnas calamitates ꝑpessa ē. Vr
bis rome iā tandē nobis sese res offerūt. q̄bus suā narrationē petētibus v̄uato breuitatis instituto. satis-
facere pergimꝰ. Hic ioannes vitellius alexādrinus ⁊ cardialis ⁊ legatus p̄rimonij btī petri gubernator ⁊
ductor ap̄lici exercitꝰ. q̄ fulginates. q̄ camertinos tyrannos. qui p̄fectum vrbis. qui comitem anthonium
pisanum. qui plures alios eccl'ie insultatores bello victos neci dederat. Duʒ pontem tyberis. quem sancti
angeli vocant transire nititur in etruriam copias traducturus ab his qui arcem adriani custodiebant. re-
pente inuasus vulneratus captusq̃ in arceʒ rapit̄. vbi paucis post diebꝰ siue hausto veneno siue ex vulnere

vitā finiuit. Prouinciā deinde suā sortitꝰ ē ludouicꝰ ⁊ ipe cardinalis aqlegienꝭ pr̄iarcha. iā rebꝰ gestis ⁊
amicicia pōtificꝭ late cognitꝰ. q̄ pacatꝭ rebus ī vrbe eugenio reditū ꝑparauit. Cōprehēderāt rōni eugeniū ac
libertatē asserētes. apud scām mariā in trāstyberina regione custodiebāt eūqꝫ cū deceptis custodibus per
tyberim nauigio fugeret. iaculis ac sagittis petierāt. fremebat eīm ppl's. cū externꝰ miles infestis armis ro
manos vastaret agros. hoīes atqꝫ armēta surripiēs. Sꝫ cū plrimis ānis eugenius abfuisset intellexerant ⁊
opulēti ciues ⁊ inopes romani summi pontificis curia. nō tam vrbē q̄ꝫ vastā ac desertam speluncaꝝ videri.
q̄bus ex rebꝰ missis ad eū legatꝭ vt in vrbē suā rediret. magnis p̄cibꝰ rogauere. Rediit ille nono postq̄ꝫ ef
fugeret āno. nec tā ignomiose pulsus fuerat. q̄ꝫ exceptꝰ ē gl'iose. Fuit cuꝫ frācisco Sforcia ⁊ in pyceno de q̄
postea dicemꝰ ⁊ ī aliis locꝭ piculosum bellū. qđ ꝑ ludouicū cardinalē ⁊ nicolaū pyciniū iā sibi recōciliatū
ꝯfecit alfonso rege opē ferēte. Cogitauerat frāciscus Sforcia tudertinā vrbē sibi amicā. nā eiꝰ aliq̄n poti
tus clemēti ciues impio rexerat. deinde rōni cū exercitu parere. Erāt eīm inter cardinales nōnulli q̄ ludoui
ci potentiā indignātes frāciscū nō q̄si aduersus eugeniū. ſꝫ ꝯ eiꝰ cōsiliū inuitabāt. inter q̄s nicolaū capuen
sem ī vrbe grōsum ac potentē fuisse ꝯmēorant. nā eugeniꝰ ꝑ id tp̄s eū de ipā re suspectū roma amouedum
curauit. Sꝫ cū auxilia ecc'ie ꝓpe aduenissent frāciscus irrito ꝓposito retrocessit. Eugenīꝰ vō q̄ cū quōdaꝫ ve
netis ac florētinis studiosissimꝰ fuisset. Cū illi hostē suū franciscū aduersus ecc'iam armis pecuniisq̄ꝫ iuua
rēt ⁊ ipe ad ipoꝝ hostes declinauit. Alfonsum regē ac mediolanēsiū p̄ncipē. ⁊ rex q̄dē eiꝰ suasu vsqꝫ ad ty
burē venerat philippo cuiꝰ opes iā pene collapse videbāť laturus opē. aut ī tusciā ꝯ florētinos aut in gal
liā ꝯ venetos ꝓfecturꝰ. ſꝫ eugeniꝰ cū q̄tuor cardīales creasset. ex q̄bꝰ successorē suū assumēdū esse p̄dixerat
in lectulo egritudinis iacēs. paucꝭ post diebꝰ migrauit ad p̄res. ⁊ ī basilica. b. petri apud eugeniū tercium
sepultꝰ. Priꝰ tn̄ q̄ꝫ obiret germani q̄ postq̄ꝫ duos de summo pōtificō cōtendere aīaduerterant. neutralita
te q̄dā vtētes. vtriqꝫ recusauerāt obedire. destinatꝭ romā legatꝭ. inter quos ⁊ ego vnꝰ erā a friderico impa
tore missus ob obediētiā ei iā iā morituro restituerēt. Ipe vō theodericū coloniēsem ⁊ iacobum treuerēsem
archiepōs. quos pōtificali dignitate p̄uauerat. mutata sn̄ia ad pristinos reduxerat honores. Magnus ꝓ
fecto ⁊ clarus pōtifex fuit eugeniꝰ cōtempsit pecunias v̄tuteꝫ apprime dilexit. neqꝫ scđis rebus intumuit.
neqꝫ succubuit aduersis. neqꝫ spes ei gaudiū. neqꝫ metꝰ tristiciā auxit. sedatꝰ aīmꝰ eūdē sp̄ eiꝰ vultū osten
dit. s'mone breui eoqꝫ grauissimo vsus est. durus ⁊ asp̄ in hostes. ꝓpitius in fide receptis ad hec ꝓceritas
corp'is. oris decor. ⁊ venerāda ī sene maiestas q̄bus fidē adhibuit. plꝰ aliq̄nto credidit ⁊ maius impiuꝫ q̄ꝫ
par fuerat ꝯmisit. huiꝰ p̄r cū in egipto negociareť cū p̄re frācisci fuscari de quo iā mentio facta ē. ab heremi
ta. quē pariter adiit. nō minꝰ letū vaticiniū quā ille accepit. ille eīm filiū quē hēbat futuꝝ p̄rie principē. hic
suū inter sacerdotes ad summū euasuꝝ didicerat. Eugenio vō gabrieli nomē inditū fuit. Qui cum adole
uisset defunctꝭ parētibꝰ euāgelii nō surdꝰ auditor p̄rimoniū qđ ab illis nō tenue accepat. inter xp̄i paupes
erogauit. Exin antonio corario comite eiusdē feruoris adolescēte religionē intrauit. in q̄ summa cuꝫ laude
v̄satus tamdiu cū illo vixit. donec angelus corario gregoriꝰ terciusdecimus appellatus sedē petri sortitꝰ
cū alter ab altero separi nō posset. ambos aduocās senēsi eū bononiēsi anthoniū p̄fecit ecc'ie nec diu mora
tus vtrūqꝫ cardinalatus honore dignatus ē. in quo ambo claruerūt. ſꝫ hic summū pōtificatū adeptꝰ magꝭ
enituit q̄ ⁊ si oriēte scisimate in p̄ncipio sui pontificatus vsqꝫ ad obitū cū basiliēsibus cōtenderit. Corona
to tn̄ sigismūdo cesare grecoꝝ ⁊ armenioꝝ vnione pacta ciuitatibꝰ ecc'ie q̄s amiserat recupatꝭ tyrānis ꝑ cir
cuitū deletis. ꝯtumacia rōnoꝝ edomita. victor inclitꝰ hoīem exuit. Hic me q̄ꝫuis aliq̄n aduersus eū existi
mans. deo sacrificiū facē cū basiliensibus sensissem. Nā in eo tp̄e tota nutabat ecc'ia. veniētē ad se benigne
recepit. inter secretarios collocauit ⁊ ap'licis s'bdiaconatus honore donauit. Ecc'iaꝫ quoqꝫ tergestinā pau
cis diebꝰ anq̄ꝫ moreret̄ falso rumore vacantē audisset. multꝭ illā petētibꝰ. nisi vni p̄ oībꝰ destinauit. quod
postea successor ipl euit. Nicolaus q̄ntꝰ natōe tuscus. ex oppido sarezana. p̄re medico theologica doctrina
illustris. ⁊ oīni ferme sciaꝝ genere insignis. post eugeniū ī petri cathedra suffectꝰ. Qui paucꝭ an̄ mēsibus
cardinalatū ab eo cū felicē apud germanos legatōem obisset. Nec diu p̄us ep̄atū bononiēsem acceperat.
Hic vrbē multꝭ ⁊ maximis edificiis exornauit. cuiꝰ opa si cōpleri potuissent nulli veteꝝ impatoꝝ magnifi
centia cessura videbāť. Sꝫ iacēt aduc edificia interrupta. ruineqꝫ muroꝝ ingētes. Scisma qđ apud subau
diēses aduc ī ecc'ia vigebat. explosit amedeū papatui renūciātē in g̃ram recepit cardinalatꝰ honorē ⁊ in p̄r
no dn̄io legatōem reliq̄t. cardinalibꝰ aliquot ab eo creatꝭ dignitatē dimisit. roānos lōga pace ditauit. iu
bileū feliciter gessit nisi qđ ī pōte scti angeli ī ꝯcursiōe ppl'oꝝ inprouide facta. ducētos circiter hoīes. aut
ꝯculcatos aut ī fluīe eiectos p'isse ꝯstat. Bernhardinū senēseꝫ ordis minoꝝ ꝓfessorē. q̄ paulo an̄ obierat. in
nūeꝝ sctōꝝ retulit. Fridericū terciū ipatorē ⁊ leonorā augustā m'rimonio iūxit. ac de more iūctos corona
uit. familias habūde ⁊ cū m'lta leticia pascēs. Bis cardīales creauit. ⁊ p̄mo q̄dē te vnū antoniū natōe ma
ioricen̄. ad titulū scti crisogoni. quē sibi p̄hie studiis ⁊ archanoꝝ sacre theologie cognitōem ex oībꝰ pareꝫ
elegerat. Scđo sex creauit. aut doctrina ꝓcelebres. aut generꝭ claritate isignes īter quos ⁊ germanū suum
philippū sctē sussanne cardīalē assumpsit. placidis moribꝰ ⁊ icorrupte fidei virū. Libros ex tō grecia exq
sitos ad se iussit afferri. ⁊ in latinā cōuerti linguā curauit. magna premia trāslatoribꝰ prebēs. ⁊ acceptissi
mi ei fuerūt in trāsferendis opibus Georgius trapezuntius. Laurentius valla. petrus candidus decēber
⁊ Gregorius castellanus itemqꝫ demetrius natione grecus. qui soluta oratōne vtens. cū pōtificis aures
mirifice oblectarent. nihil ex eo quod peterent. non abstulerunt. In homeri vō poemate quod ab heroico
carmine latinum fieri magnopere cupiebat. Cum plurimi ei morem gerere conarentur. vnus tn̄ inuentꝰ
est. q̄ acri eiꝰ iudicio satisfaceret. Oratiꝰ romanꝰ q̄ scribatū ap'licuꝫ ea de re cōsequutꝰ magnisqꝫ pollicitatiōi
bꝰ illectꝰ. Iliadeꝫ aggressus. nōnullos ex ea libros latios fecit dignos. q̄s n̄ra mirareť p'sca n̄ iprobasseꝫ
etas. Nicolaꝰ q̄ꝫ perotꝰ polibio e grecꝭ comode atqꝫ ornate ad nos traducto. Iohēs tortelliꝰ aretinꝰ libro đ
orthographia pitissime cōscripto. Albtus florētinus ꝯditis de architectura egregiis voluminibus aliisqꝫ

pene innūcrabilib⁹ noua cudētes opa ei⁹ pontific̄ grām meruere. Adeo eñ ingenia excitauit fouitqȝ Ni-
colaus vt vix eū inueniri possit. in quo mag̃ hūanitat̄ ⁊ eloqūtie. ceterarūqȝ bonar̄ artiū studia q̄ȝ suo tpe
floruerit. Illud certe nemo negauerit. tot ei a doctissimis vir̄ inscripta eē volumia. quot neqȝ suor̄ p̄decs-
sor̄. neqȝ ipator̄ cuiuspiā noī dictata ꝯperim⁹. Vnū tñ edoctū ab eo neglectū miramur. Blondū flauiū fo-
roliuēsez q̄ res a declinatōe rōni ipij vsqȝ ad etatē nr̄am toto orbe patratas mirabili ordine ī duas digessit
decades romā describēdo īstaurauit. ytaliā illustrauit. deinde triūphantē orbē scribere adorsus oēm nobis
vetustatē aperuit. s̄ ita ferunt hoīm mores. p raro quēq̄ȝ extollit pōtifex. quē p̄cessor amauit. Ceter̄ Nico-
laus ⁊ veterib⁹ ⁊ nouis codicib⁹ ornatissimaȝ bibliothecā instruxit. In q̄ circiter tria milia librorū volūia
cōdidit. Sacrariū aplicū vas̄ aureis ⁊ argēteis. sacerdotalib⁹ indumēt̄ mirifice decorauit. Altaris orna-
menta aulea q̄q̄ȝ ex auro cōtexta mirādi opis coemit. Suppellectilē toto palatio necessariā magnificētissi-
me ꝯpatā duplicauit triplicauitqȝ. Legatōib⁹ q̄s publice audiuit ita rñdit vt dubiū eēt. sapiam ei⁹ an elo-
quentiā an mag̃ admirere Si q̄s eē ī vrbe pegrinos existimatōe dignos accepit ꝯfestim eos. missis xenijs
honorauit nobiles sua domo extorres q̄ ad se venerāt benigne cōfouit. paupib⁹ xp̄i largas elȳnas dedit.
religios̄ mēdicātibus nihil ad necessitatē deesse sustinuit. ī eccias vrbis plīma dona ꝯtulit in p̄rimonio btī
petri plīmas ac mūitissimas arces oportunis loc̄ erexit. hui⁹ tñ tā admirabil' tam expeiēdi pōtific̄ vite n̄
defuerūt insidiatores. Stephan⁹ eñ rōnus familiā porcaria tenui censu eques. res nouas sepe ī vrbe mo-
litus. ac p̄terea bononie relegat⁹. clam inde excedēs magnis itinerib⁹ romam redijt. Conuocatisqȝ mox
amicis. mentem suam exposuit turpe eē dictitās. eā vrbē q̄ totā sibi s̄biecerit orbem. Nūc sacerdotū impio
s̄biacere. quos recti⁹ femias q̄ȝ viros. q̄sqȝ appellauerit. venisse se patū p̄rie iugū excutē rē factu facilē si vi-
ri fuerint. nicolaū pōtificē celebre epyphaniarū die ī edc. b. petri sacra facturū. haud magno negocio cōp-
hendi posse. pplm libertat̄ amore. q̄ȝ p̄clamari cū audierit mox opē audētib⁹ daturū ad colligandū autē
p̄sulē cathenā aureā secū attulit. a se iā pridē patā. quā cōgregat̄ on̄dit neqȝ eñ mox occidēduȝ p̄sulem ex
vsu eē dicebat. Sȝ obs̄uandū donec arcē sancti āgeli p eū recuparēt atȝ vt erat hō facūd⁹ facile ī suā sniam
cōgregatos traxit. atȝ eo facilius q̄ inopes ere alieno grauatos ⁊ oh ppetrata scelera iudiciū formidātes
ad se vocauerat q̄bus nihil erat ī pace sperādū. Sȝ p̄sensit insidias nicolaus missisqȝ militibus cōp̄hendi
hoīem iussit illi eū iā aīo fractū. ⁊ apud sororē in archa latētē inuenerūt cōplices ei⁹ in domo q̄ cōuenerāt
expugnati captiq̄ȝ sunt. e q̄b⁹ vn⁹ baptista scicirra manu p̄mpt⁹ ⁊ aīo intrepido. p medias pontific̄ cohor-
tes inani gladio sibi apperiēs effugit. stephan⁹ ī arce scti āgeli alij ī capitolio suspēsi vitā finire atq̄ȝ ita pon-
tifex maxim⁹ ingēti piculo liberat⁹ romane sedis dignitatē impiū s̄uauit. Felix pōtifex ⁊ oīm iudicio bea-
tissim⁹ nisi eo sedente turci vt añ diximus ꝯstantinopolim expugnassent xp̄ianor̄ desidie atq̄ȝ ignauie me-
morabile ppetuū. Accessit ⁊ aliud qd̄ nō paruȝ eius gl̄iam imīnuit. Nā cū pac̄ ytalie q̄ cū vehemēter ferro
vastabat̄ ⁊ igne. Ipe repator ⁊ arbiter cōcordi partiū voto delectus ē. dū diē ex die in deliberationē du-
cit suspectus eē frācisco Sforcie iā mediolanēsiū principi ac venet̄ cepit tanq̄ȝ eā sniam p̄mere nollet. que
alijs pacē ecclie alijs bellū allatura videret̄. Ob quā rē intercēdēte symoneto monacho ordinis heremi-
tar̄ sancti Augustini p̄fessore obscuri antea nominis ⁊ p̄rsus ignoti. s̄ vite integritate p̄bato veneti cum
francisco duce ꝯueniētes inter se cōcordie leges dixere. p̄stituta die intra quā bello socij pacē ratā haberēt
visun ē id oīb⁹ monstri sil'e humilē ⁊ incognitū monachū ytaliā pacasse. s̄ recusante alfonso paceȝ. q̄ in-
scio dicta erat vanā eē nicolaus q̄ de se hita fuerāt suspitōem on̄dit. misso ad alfonsum legato dn̄ico sancte
crucis cardinali prudētia singulari ⁊ vite integritate cōspicuo. qui cum caietā. deinde neapolim p̄uenisset
interueniētibus venetor̄ ⁊ aliar̄ partiū legatis differētijsq̄ȝ oībus tanq̄ȝ ex integro discussis alfonso re-
gi nonsolū pacem suasit. s̄ fedus in annos q̄nq̄ȝ ⁊ viginti inter oēs ytalie potentatus p̄cussit. cuius ro-
manus pontifex ⁊ cōs̄uator ⁊ iudex dictus est. Sed cū doloribus artheticis p oēm ferme pontificatū suū
Nicolaus vehementer laborasset indies magis ac magis opprimeret̄. nec iā ampli⁹ mortalē pollutūq̄ȝ co-
nitatū candidior anima dignarētur e vita decessit. ab eo q̄ iñ pontifex eugeni⁹ munera tradiderat. nonso-
lū cōfirmata sunt. s̄ ampli⁹ pontificalis dignitas adiecta. Tergestinaqȝ primū ecclia. deinde seneñ. ꝯmissa

Calistus tercius post eū beati petri cathedrā obtinuit natione hyspan⁹ ex regno valentie nobili genere
natus. vn⁹ oīm q̄ suo tpe sciam iuris p̄fiteret̄ eminētissim⁹. ⁊ q̄ cōsiliū reg̃ alfonsi in q̄ multis ānis p̄sede-
rat. Illiusqȝ artes ac cautiones p̄ se ferret. Is vt primū pōtificatus apicē adept⁹ ē mox aīm ad delendam
turcor̄ ⁊ legē ⁊ gentē cōuertit votūqȝ vouit. ad eā rem solennes misit in galliā. in garmaniaȝ. in hūgariā.
in orientē legatos primarios sancte ro. eccie cardinales. e quib⁹ nullus aduc redijt. Alanū tñ cardialē sctē
braxedis magno ingenio virū ⁊ aīo securo ⁊ potēti p̄pediem e gallia reuersur̄ putāt. Naualia qd̄ antea i-
auditū fuerat rome cōstituit triremes q̄ȝplures ad ripā tyberis in ciuitate leonina pauit armauit in turcos
misit comitē iacobū pyciniñū senensibus vt dictū ē armis insultantē. misso milite suo repssit. Regi alfon-
so querenti ex eo. quo pacto inuicem victuri essent regna sua. Respōdit ipe regat nisi summus aplic⁹ gubi-
natōem relinquat. veras eor̄ multis de rebus dissensiones. magna pars ytalie simulatas cōfictasqȝ credi-
dit. qui fidem dedere cōtentioni alij calistum alij alfonsuȝ alij vtrūqȝ accusauere. Quor̄ alter regē sub quo
natus esset. alter suū sacerdotem cui tanq̄ȝ vicario dei parēdum est ferre nō posset. His cardinales a calisto
creati sunt. primo tres. ex quibus duo nepotes eius fuere. quor̄ ⁊ si fuit etas aliquanto iunior. q̄ȝ tanta di-
gnitas videretur exposcere. doctrina tñ ⁊ circūspectio ⁊ mor̄ suauitas id honoris haud iniuria consecuta
censet̄. Terci⁹ fuit iacob⁹ de portugalia regio semie nat⁹. ī q̄ ea modestia. ea grauitas id acumē ingenij. id
studium lr̄arum. is amor virtutis emicuit vt q̄ȝuis iuuenis aduc tardius tamen opinione omniū ad eā di-
gnitatē ascēderit. Scd̄o loco sex assumpti sunt. haud profecto indigni. si me vnū demas. tāto munere meo
tñ iudicio. nulli digni⁹ id honoris obuenit. q̄ȝ iohāni epo zamorēsi ciuilis sapientie cognitione sublimis

ꝗ vno de q̄dragīta annis romanā ſecutus curiā ꝑ oīa ferme officia caſtus innoxiuſq̄ trāſierat cancellariaꝫ
ꝟo q̄ a tpe nicolai in carcere tulliano cardinali ac marchie legato cōmiſit germanū eius petrū borgiā egre-
gia ſpecie atq̄ indole iuuenē. eccl'aſtice militie ducē ꝑfecit. Exin ꝑfecturā vrbis ei cōmiſit ludouico cardīa
li ſanctoꝝ q̄tuor coronatoꝝ. ⁊ ipe q̄ꝫ nepoti legatōem bononiēſem demādauit. Uincētiū natione hyſpanū
⁊ oſmūdum anglicū miraculoꝝ fama illuſtres inter ſctōs redegit. Legatos ī Scithiā ⁊ ꝑſidē ī ethiopiā mi
ſit. ꝗ xp̄ianos ꝑ orientē in fide cōtineret. ⁊ aduerſus religionis hoſtes armaret. Schanderbechio in alba-
nia multiſq̄ alijs ꝑ greciam turcoꝝ bello laborātibꝰ pecuniaria ſbſidia largitus ē. Trāſfigurationis dn̄ice
feſtū inſtituit. ⁊ celebrare publice iuſſit. aſſumptionē ſuā priuſq̄ pōtifex maximꝰ eligeret pluribus annis
ꝑdixit. Cladē quoq̄ quā turci apud albam ī hūgaria ſuſtinuere an̄q̄ fieret vaticinatꝰ ē. Nūc quoq̄ de futu
ris multa ⁊ magna ꝓmittit. ꝗ diuina pietas nō abnuat velim. Mortuo iohān̄e comite taliacozio ꝗ e ꝓſa-
pia vrſinoꝝ fuit. cum maſcula ei ſoboles nulla eſſet vrſini hereditatem eius ꝓpinq̄tatis iure ad ſe traxerunt
Id egre tulit comes euerſus cuꝰ filia nupta eſſet vnica iohānis filia. Uentū ē ad arma colūnenſes comiti
euerſo auxiliū ꝑbuere. deinde hortante pontifice ꝓſper cardinalis martini q̄nti romani quondā ſapiētiſſi-
mi ⁊ feliciſſimi pape nepos. eius gētis honoratiſſimꝰ ⁊ l'rarū ſtudio late clarus. cognationē ſuā bello ſub-
traxit inter vrſinos ⁊ euerſum vſq̄ hodie impacate durāt inimicicie. Latinꝰ ſanctoꝝ iohānis ⁊ pauli cardi
nalis illuſtris vrſinoꝝ familie princeps dexterrimo vir ingenio iuris ſcīa ⁊ aīo. ꝗ alta curet. parua deſpici-
at inſignis ex vrbe ꝓfectus. ad oppida ſua receſſit. tanq̄ꝫ rome nō ſe ſatis tutū exiſtimaret. ſiue comitis in
ſidias veritus. ſiue pontificis indignatione ꝯmotus. nec reuocatꝰ. in hāc vſq̄ diē reuerti voluit. Caliſto i-
ter oīes cardinales duo ad hoc vſq̄ tps imprimis auditi atq̄ accepti fuerūt wilhelmus Rothomagenſ
ameno ingenio. ⁊ ſanguinei origine clarus ac petrus ſancti marci eugenij quarti nepos patricia apud ve-
netos gente natꝰ. ⁊ induſtria potens. ſiue qđ coꝝ cōſilijs multū ineſſe crederet. ſiue qđ alteꝝ francie regnū
alteꝝ venetoꝝ rempublicā dicere poſſe arbitratus ē. Symonē romanū ꝑhie ſtudijs ⁊ arte medica excellen
tem adeo dilexit. vt frēm eius iacobū epm̄ feretranū q̄ꝫq̄ꝫ virtute preſtātem ſua potiſſimū ꝯſideratōne ru-
beo galero donauerit. In audiēdis legatōnibꝰ priuatorūq̄ hoīm cauſ anteceſſoꝝ ſuoꝝ facilitatē longe ſu-
perauit. Ep̄l'as ⁊ regibus ac amicis ꝑ ſeipm̄ dictauit in ſignādis ſupplicationibus libēs ⁊ hilaris tēpus
abſumpſit. De iure interrogatus ꝑcupide r̄ndit. leges canoneſq̄ tam ei fuerunt in promptu. q̄ꝫ ſi heri aut
nudiuſtereius ſcolā iuris primū exiuiſſet. Nihil eīm memoria ſua excidit qđ retinēdū exiſtimauit. ceteꝝ nul
la facultas ei iuris cognitione potior viſa ē. in q̄ ipe ita excelluit vt ſuoꝝ ꝑdeceſſoꝝ. ꝗ ſibi poſſit equari. vix
vnꝰ aut alter inueniat. Hic poſtq̄ꝫ ordini cardinaliū me inſcripſit. varmiēſem q̄ꝫ eccīam ad mare baltheuꝫ
in ſarmathas ſitū poſtulātibus canonicis ꝯmēdauit. cuꝰ poſſeſſionē fremētibꝰ ea in regione crudelibus
⁊ atrociſſimis bellū nōdū aſſeq̄ potui. In vmbria ꝗ hoc tpe ſub ducatu ſpoletano cōtinet pauce ciuitates
inteſtinis ſeditōibus caruerūt. Nurſia q̄nti ſertorij quōdā ꝑria guelfarū ꝑtū inſidijs ſepiꝰ agitata vix tan-
dē reſpirare potuit. Narnia quā ſulphurio gurgite candidꝰ amnis circuit ancipiti vix adeundo iugo gi
bellinoꝝ factione depſſa guelfoꝝ ꝯſilio ducta q̄eſcit. Nō amerinis. nō reatinis. nō fulginatibus. nō orta
nis nō ipis deniq̄ ſpoletanis ſue calamitates defuerūt. Sꝫ aſiſina ciuitas oīm miſerior īuēta eſt. ꝗ dūmō
brachianāmo Sforcianā factōꝫ amittit. ⁊ nc̄ ꝑtē ꝗ ſupior. nūc alterā ꝗ īferior appellat expellit eo deducta
ē. vt iam ciues vniuerſi. nō ſolū inferiores. ſ nulli potiꝰ vrbe iā pene deſerta dici pn̄t. Pycenīnū regio-
nē. quā nr̄a etas marchiā vocāt. Franciſcus Sforcia vicecomes eugenio q̄rto ponti. maximo cū rebus ba
ſilienſibꝰ occupato. ⁊ nō ſolū philippi marie ſ alfonſi quoq̄ regis inimicicijs implicito vna quodāmō ex
curſione ademit. nōnulliſq̄ poſt annis cōtinuata poſſeſſione retinuit. Interim captus amore puelle. ꝗ in-
ter ꝟgines cōiugi ſue ſuiebat. ⁊ ſibi miſtaꝝ moleſtiarū. ⁊ illi necis cā fuit. ꝑpetua ea vocata ē. apud nouari
enſes honeſtis parētibus orta. forma egregia. ⁊ ingenuis moribꝰ. niſi potētis dn̄i decepta blandicijs. vir
ginitatē cū adulterio ꝑmutaſſet. hec cum paulatim intumeſceret vterus ad tegendū facinꝰ. queſito qui eaꝫ
duceret viro deſpondet. Conſtituto nuptiarum die vocatis amicis. apparato grādi cōuiuio. ſponſus in
oppido quod a franciſci curia non longe inhabitabat aduentum noue nupte preſtolabat ducitur illa mul
tis comitata nobilibus. Sed ingreſſa oppidū. cū deſcendere in domo ſponſi crederet. iuſſa vlterius ꝑge-
re in arcē rapta ē. nec vlteriꝰ infelici viro vidēde ſpōſe copia fuit. Qđ cum blāca frāciſci ꝯiūx cordatiſſima
mulier cognouiſſet. nūq̄ꝫ deinde q̄euit. donec dimiſſis ꝑcuſſoribꝰ puellā q̄ꝫuis diligenter cuſtoditā interfe-
cit. frāciſcꝰ q̄ꝫuis ea re valde ꝯmotꝰ. vxoris tn̄ iuſto dolori cēſuit ignoſcendū. Exin pōtifex eugeniꝰ iā phi-
lippo regiq̄ ꝯciliatꝰ nicolaū picininū cū exercitu aduerſus frāciſcū miſit regēq̄ vt iter in marchiā duceret
adhortatꝰ ē. annuit alfonſus. delectuq̄ militū hito cū florētiſſimis eq̄tū pedituq̄ copijs in picenū ꝑuenit.
Iūctiſq̄ apđ biſiū cū picinino caſtris eoq̄ totiꝰ exercitꝰ duce ꝯſtituto ꝯterritos oppidanos ī deditōꝫ eccīe
ꝯpulit. q̄ꝝ exēplo ⁊ ſctī ſeuerini incole ſecuti claues portarū miſere. Que cū frāciſcꝰ accepiſſꝫ copijs ſuis ꝑ
munitiora ꝓuincie oppida diſtributis ꝓtrahere bellū e re ſua arbitratus ē. Exin cū petrꝰ brunorꝰ vnus e
copiarū ſuarū ductoribꝰ. cū. dccc. eq̄tibꝰ ad regē trāſiſſet. maceracēſes ꝟo ac folētinates deditionē eccīe fe-
ciſſent. Cōſentiētibꝰ venetꝭ ac florētinis redire ſe in gr̄am philippi ducis mediolani vt regꝭ impetū euade-
ret amicꝭ īterpoſitꝭ ſimulauit. Credidit philippꝰ l'riſq̄ ac nūcijs vti copias ī regnū reduceret alfonſum fru-
ſtra rogauit turpe eīm regi videbat inuito eugenio rem īfectā relinq̄. ꝑſeuerauit igit atꝫ acriꝰ inſtās cingu-
lū oppidū in deditōem eccīe recepit caſtrum planū vi captū militi diripiēdū dedit. nec territꝰ ē. q̄ꝫuis phi-
lippꝰ ea re cōmotus pacē cū venetꝭ ac florētinis feciſſet. Sꝫ aeſim cum exercitu petens troylū copiarū du-
cem. cui franciſcus maxime fidebat. Nā ⁊ multos annos in eq̄tatu ſuo primos ordīes duxerat ⁊ ſororē eiꝰ
in vxorē acceperat. tradita ciuitate ſeſe dedentē in comitatū ſuū recepit. Deinde rochanicōtratam cum de-
fendente ruberto franciſci nepote. pluribꝰ diebꝰ fruſtra oppugnaſſet. ad metaurū amnē ſupra fortune fanū

quo se franciſcus cum reliquo equitatu receperat cõtinuato itinere duxit. Ibi ad Alfonſus tybicen quia ꝺ
a franciſco ĩ caſtra veñt ĩpetrataq; a rege ꝑ ſui ordĩs more. liberi⁹ loq̃ndi venia. m̃lta nepharia ĩ nicolaum
pñtem franciſci noĩe ꝓbra ꝯgeſſit. ꝓditorẽ ac ꝑfidũ appellans regemq; admonẽs ne illi ſe credat. cui fal
lere potiſſimũ ſit. Poſtremo nicolaũ franciſci vrbis ad duellũ ꝓuocauit. In q̃ duces ipi corumq; copie de
gl̃ia de dignitate certarẽt. apariturũ q̃dẽ vno prelio ducũ ſil' atq; eq̃tũ v̾tutẽ ſil' a rege petijt vt equus ſpecta-
tor pugne adeſſet. Nicolaus iã inde ab initio ea audiẽs ꝯmot⁹. haud lenioꝛib⁹ ꝯuicijs ĩ frãciſcũ abſentem
cõiect| fidẽ ſuã m̃lt| exemplis cõprobãs egre ſibi eẽ rñdit. Corp⁹ ſuũ vulnere ĩ ceruice recepto debilitatum
fuiſſe oñſuꝝ ſe ſingulari certaĩe vter eoꝝ ꝓditõis ĩfamia cẽſend⁹ eẽt. niſi fortũa hãc ſibi facultatẽ abſtuliſſ;
oblatã tñ pugnandi cũ exercitib⁹ cõditoꝝ. leto ſe aĩo. cũ bona regis venia accipe. Poſtero die cũ copijs ſu
is ſb ipam vrbẽ fauũ patenti campoſutuꝝ. qḋ cũ a ſe poſtulare nicolaũ decoris tuẽdi cauſa rex aĩaduerteret
vtriuſq; ꝑt| ſecuritati ſeſe ꝯſultuꝝ recepit. S; cũ dicta die nicolaus ĩ campũ cũ ſuis ꝓceſſiſſet. atq; inſultãs
vrbis menib⁹ vſq; ad portas cucurriſſet. Rex v̾o ꝓcul ĩde ad mille paſſus cũ exercitu ꝯſediſſet. Liberꝝ vtri
q; ꝑti p̃ſtaturus campũ frãciſcus ſine regi parũ fidẽs. ſine gl̃iam ſuã de q̃ ꝑ id tp̃s haud dubie iactabaẽ ĩ di
ſcrimẽ adducere verit⁹. intra vrbẽ ſuos ꝯtinuit. Mag̃ inter franciſcũ ⁊ Nicolaũ. nõ emulatio mõ viguit ob
rei militaris gl̃iam. cui⁹ primas ꝑtes ſibi vterq; arrogabat. verũ ⁊ ſimultas ĩgẽs ob veteres inimicicias
q̃ olim iter Brachiũ ⁊ Sforciã fuerãt. q̃ꝝ alter frãciſco pꝛ alter nicolao mgr̃ ac dux fuerat. atq; idcirco nõ tñ
hoſtes ſ; vt inimici inter ſe bellũ gerebãt. nec ſb vno eodẽq; ꝑncipe vt militarẽt adduci poterãt. Nicolaus
ex corpis breuitate pycinini nomẽ qḋ ytalica lĩgua puũ ſonat accepit. S; q̃nto mediocritate ſtatura ei⁹ ĩfe-
rioꝛ. tanto aĩ magnitudo ſupioꝛ. Pauca ei v̾ba fuerẽ atq; paꝝ compta. S; q̃ m̃ltaꝝ ac magnaꝝ reꝝ ſñiam cõ
ꝑhenderẽt. in milites ſuos ĩdulgẽs. ĩ amicos liberal'. in hoſtes dur⁹ ⁊ aſper. dimicandi cupid⁹. q̃et| impa-
tiens. gl̃ie auidus. ⁊ ĩ ꝑicul' obeundis ꝓmpt⁹ ac ſecur⁹. ꝑluũ ex occaſione ꝓtin⁹ ſumpſit. hoſtẽ celeritate p̃-
uenit excurſione fatigauit. leuis armature. eq̃te magiſq; pedite vtebaẽ. fortes atq; aſperos milites amauit.
hoſtiũ nũero deterreri nõ potuit. Quib⁹ reb⁹ cũ plimos ⁊ ĩ gallia cyſalpina ⁊ ĩ reliq̃ ytalia triũphos ex ho
ſte duxiſſet haud dubie reꝝ geſtaꝝ magnitudĩe ⁊ gl̃ia mgr̃o ſuo Brachio maioꝛ euaſit. Franciſc⁹ aũt hone
ſto corpe fuit. ⁊ qḋ mediocritatẽ non paꝝ excederet. amplo pectore. robuſtis mẽbris ⁊ apte diſpoſit|. facie
grata. iocũdis ocul'. caluicie venerabilis. facũdia copioſus ingenio pacri. aĩo reꝝ magnaꝝ cupido. ſolers ĩ
miñſtrandis reb⁹. ĩ laboꝛib⁹ ꝑferẽdis infatigabilis. in occaſionib⁹ ꝓſpiciẽdis acut⁹. ⁊ ſagax ĩ hoſtib⁹ fallẽ-
dis. v̾ſut⁹ ⁊ vafer ĩ ꝑſagiẽdis euitandiſq; dolis. ac hoſtiũ ꝯſilijs p̃uertẽdis caut⁹ atq; ꝓuid⁹. Raro niſi ex
deſtinato cõflixit hoſtẽ. ſepi⁹ obſidẽdo q; decertãdo cõfregit. peditatũ ĩ mag̃ precio hũit argento atq; auro
cultos eſſe milites voluit. in exeq̃ndis cõſilijs celer ac ꝑſeuerãs ĩ oĩ renouãda pñtia aĩ laboꝝ tollerãtia. vſu
exercitatione cõſilio mirifice inſtruct⁹. q̃b⁹ artib⁹ breui adeo magn⁹ effect⁹ ẽ. vt vn⁹ ex oĩb⁹ copiaꝝ ducib⁹
inuẽtus ſit. q̃ cũ Nicolao de rei militaris principatu cõcertare poſſet. Nã cũ ſcĩa rei militaris atq; auctẽ pa-
res viderẽẽ. diu dubiũ fuit. vter alteri añponendus eſſet. S; hãc litẽ fugat⁹ paulopoſt nicolai exercitus. ⁊
in gens victoriaꝝ franciſci curſus ⁊ mediolaneñ. fortuna ĩ eũ pleno cornu trãſlata ꝓrſus diremit. Ceterũ
fam expugnatoꝝ cũ rex difficillimã ĩtelligeret. nõ frãciſci ſolũ magni ⁊ ꝑitiſſimi duc| pñtia defenſi. verũetiã
q; vrbs mari adiacens claudi. ne cõmeatus intraret haud quaq; potuit. inde abiens in firmanũ duxit quo
in loco cũ alexander franciſci frater eruptione facta. poſtremũ agmen eius inuaderet. cõuerſis in eũ ſignis
hoſtem intra vrbem repulit atroci pugna per muris facta ⁊ antemurali quod pro vallo ſtabat vi capto. De
inde ad turrim palmaꝝ compoſito agmine. ꝑuenienti franciſci ep̃la reddita ẽ nuncio intercepta. q̃ troilo ac
petro Bruniauro inſcripta. inter cetera ea v̾ba continebat. ne ampli⁹ differẽtes. iam tandẽ cogitata matu-
rarẽt quapropter oẽs de ꝓditione ſuſpectos armis eq̃ſq; ⁊ oĩe ſuppellectile priuatos. in vincula cõie-
ctos in arogoniã miſit ⁊ in arce ſatabie valentini agri cuſtodiri mandauit. nec diu poſtea cũ temaritani de
ditõem feciſſent in regnum ſuũ diuertit. duobus milibus equitũ ad pycininũ q̃ ad montem aureũ cũ exer-
citu ſubſtiterat tranſmiſſus. Sed priuſq; illi aduẽtaſſent pycininus repentino franciſci aduentu inuaſus ꝑ
lio. fuſus pulſuſq; fuerat. Cliuus in quo caſtra poſita erãt. ⁊ oppidũ ꝓximũ diſſipatos fuga ſuauit. Fran
ciſcus ea victoria ſimul ⁊ ꝓfectione regis elatus picininũ vndiq; veluti victoꝛ percurrere ⁊ infeſtare cepit.
Rogatus ab eugenio alfonſus eo reuerti. cũ iam ſe itineri accingiſſet. noui regni motib⁹ domi retentus lu
pum virreũ vrſinũ garſiãq; cum non paruis copijs aduerſus Sforciam miſit. Interea nicolaus pycinin⁹
a philippo in galliã reuocatus frãciſcũ filiũ cum ꝑte copiaꝝ in pyceno dimiſerat. Quẽ Sforcias ad mõtẽ
vlinum prius pugna ſuperatum intercepit quã reg| auxilia ei adueniſſent. Poſt hec ludouic⁹ aquilegieñ.
patriarcha eam prouinciam ab Eugenio ſortitus iohannem vintimiliũ inter belli duces famam preſtan-
tem. cum magna equitum peditumq; manu a rege miſſum. omnibus copijs ſuis prefecit. cuius induſtria
aufidam oppidum obſidione clauſum in deditionem accepit. Erant eo tempore non parue philippi copie
apud cingulum oppidum contra franciſcum miſſe. Nam philippus cũ frãciſci recõciliatõem iã tandẽ mu
tilatã intellexiſſ; Italianũ Forlanũ ĩ reb⁹ bellic| late cognitũ. q̃ põtific| ꝑtes adiuuaret eo trãſmiſerat. Cui
cum patriarcha ⁊ vintimilius per rectam viam coniũgi non poſſent. Nã media loca franciſcus obtinebat
magnis itineribus promontana ad eum peruenere. quo cognito franciſcus e pyceno diſcedens in vrbina
cem agrũ ſeſe recepit pñarcha montẽ molonẽ obſedit atq; obtinuit. Deindẽ oppidum ſancti angeli vi ex
pugnans diripiendũ militi dedit. vintimili⁹ paulopoſt ab eo ĩ regnũ ad hiberna recedẽs ꝑ agrũ firmanũ
nõ ꝓcul a mõte ſctõ cõſtitit cui⁹ aduẽtũ ꝯterriti oppidani. emiſſis oratoꝛib⁹ deditõẽ fecere ſilũq; circũiecta
caſtella. deĩde ad mõtẽ altũ ꝓfect⁹. dies aliq̃t ibi mãſit. Interĩ firmani ꝯiuratõne fctã ſpe ꝓpinq̃ auxilia a
frãciſco defecerũt alexãdro frẽ eũ magna equitatus parte in arcẽ cõpulſo. q̃bus ⁊ vintimilius ⁊ pontificis

copie mox auxiliū ꝓbuere. Sed cum arx eiuscemodi esset. vt sola fame vinci posset. premunitis vrbis par-
tibus. ne descensus ex arce fieret vintimlius vti ↄstituerat. in hiberna ↄcessit. Sequti āno alfonsus remū-
dū buillum ⁊ cū eo mille equites. totidē pedites ad ꝑriarchā in pycenuȝ misit. q̄ vbi cuȝ iacobo caynano ī
eccie castra ꝑuenit. mox ytalianus forlanus mandāte philippo maria ↄphensus ē. at post triduo iussu pa-
triarche apud Roccācontratā securi ꝑcussus. montē fabruȝ deinde cepere. ⁊ aliq̄t castella friderico vrbina
ciū ꝑncipi eripuerunt. ꝗ cuȝ iā duo milia eq̄tuȝ a florētinis ac venetis missa. francisci exercitum auxissent.
Philippus vo exercitu suo ad casale maiꝰ iuxta flumē padū a venetis pugna fuso ac castris exuto. copias
suas e pyceno reuocasset. Et amplius eugenij ac regis auxilia postulasset. ad quem duo milia ⁊ quingenti
eq̄tes ex castris eccie iubēte pontifice trāsierunt. Franciscus iam bello supior mōtē aureuȝ ⁊ alteꝝ ei ꝓxim
castelluȝ sigismundi malateste qui iā ab eo defecerat. ecciam fortune secutus. expugnauit. ⁊ eiusdē oppidū
gradrariuȝ obsedit. Iteꝝ rex alia ꝑriarche auxilia misit. cuȝ quibꝰ ī pycenuȝ reuersus iacobuȝ caynanuȝ ꝓ-
ditionis suspectum apud roccācontratā. vbi et ytalianuȝ forlanū interfici iusserat capitali supplicio affece-
rat. Exin nihil memoria dignuȝ ab eo gestuȝ. donec frāciscus philippo recōciliatꝰ illius stipēdia facturus
⁊ iā dux ↄ̄ venetos designatꝰ ex pyceno recessit. nā postea nō soluȝ arx firmana ꝗ oīs ferme ꝓuīcia ī eiꝰ po-
testatē facta ē. In asculo iosias nobilibꝰ ortꝰ parētibus admoduȝ adolescens iohānē francisci Sforcie fra
trē magno aīo iuuenē. ⁊ qui eā vrbē ꝓ oīe belli tp̄s egregie defendisset. ↄspiratione cum paucis inita in-
cautuȝ obtruncauit. Sȝ cuȝ ⁊ ip̄e tirānuȝ ī ꝑria gereret ī exiliuȝ actus ē ciuitas deinde ſb eccia quieuit. Ci-
uis anno abhinc supiore idē iosias arcē quādā naturale situ munitā ⁊ vrbi ꝓpinquā. cuȝ plerisq̄ latronibꝰ
occupās n̄ ꝑuas curas illi pp̄lo īgesserat. q̄ res ei paꝝ ꝓsp̄ē cessit. nā rodericꝰ. s. nicolai cardiāl eiꝰ ꝓuīcie
legatꝰ. obsidionē loco admouēs. postq̄ arce potitꝰ ē. captū ip̄m vinctūq̄ romā misit. In vrbino dux gē
tis oddo m̄re colminiensi nobilissima natus cū per libidinem in matronas nobiles debacharet. nec mo-
dum licentie faceret pp̄lari tumultu interfectus est. Nicentor nequicie ⁊ adolescentie sue corruptor protho
notariꝰ carpensis nobili genere ortꝰ. ꝗ ingenio pessimꝰ. qui nuptis ac v̄ginibus q̄plurimis vim intulerat
qui per oīa scelera ad summū vicioꝝ peruenerat. eadem nocte cū discipulo suo necatus inexhauste libidis
penas dedit cadauer eius in foꝝ delatum desecta virilia in ore mordicus tenuit. Guido pater oddonis p̄t
usq̄ ↄiugē ex coliminēsi familia duceret cū proles ei nulla virilis esset. anxius quonā pacto in gēte sua im-
periū ꝓpagaret cōcubinā ex se pregnātez assimulauit exin Bernhardini cardensis agnati sui p̄clari copiaꝝ
ducis filiū tūc forte natum supponi ꝓ suo nutririq̄ iussit friderici noīe indito. ꝗ coniugio deinde contracto
cum filiū legitimuȝ sustulisset cōuersa in eum cura fridericū aduc pueꝝ militie tradidit. in qua ille etatē vsq̄
ad virilē ꝑseuerauit. Deinde oddone mortuo vocatus a pp̄lo vrbinaciū princeps factus est. Clarus vir ⁊
castrensibus disciplinis apprime institutus. cui nec in admīstrandis rebus bellicis ↄsiliū. nec in capescen-
dis periculis animꝰ nūq̄ defuit. nec vere factis q̄m fide clarior. q̄ quidē vel maxime patuit cū bello picenti
franciscū Sforciā q̄ ad eū se receperat fortune afflatu iā pene desertus ↄstātissime iuuit ac fouit. Indignus
profecto q̄ militari ludo dextrū ꝑdiderit oculū. Apud ariminū emilie vrbē sigismūdus malatesta sceleri-
bus insignis imperiū tenuit. qui cū Sforcie filiam matrimonio sibi adiūxisset partes eius in picenti bello
aliq̄diu secutus est. deinde sub ecclesia stipendia fecit militauit in gallia contra venetos ⁊ in tuscia cōtra re
gem aroganum que res postea magno detrimēto fuit. Nā cum de pace totius ytalie apud neapolim agere
tur rex huiꝰ iniurie memor. eū q̄ sibi fidē nō seruasset extra cōmunē pacē esse voluit. Deinde comitē iacobū
pycininū ⁊ fridericum vrbinaciū principem cū copijs in eum misit qui aliquot ei nō parui nomis oppida
abstulerūt eiusq̄ agrum ferro ⁊ igne vastarūt ip̄e cum auxilia vndiq̄ frustra implorasset. ad extremū quod
vnū salūtis erat remediū alfonso misso ad eum reconciliari ↄstituit. cuiꝰ nondū p̄ces exaudite sunt. quāuis
spem ↄcordie regis clementia nō paruā effecit. In fauētia mortuo guidone anthonio cuius multa in re
bus bellicis clara facinora referūtur principatum frater eius hector arripuit. ⁊ ip̄e in armis late cognitus.
qui florentinis contra regem militans haud alia rōne q̄ sygismūdus ab alfonso declaratꝰ hostis extra vni
uersalem pacē factus ē. Fabrianen̄. q̄ dudū tyrannide oppressi. necatis tandē q̄ndecim ex familia q̄ princi-
patum inuaserat fugientibus reliquis ad eccie impiuȝ redierāt. Multisq̄ post annis in pace quieuerāt. hoc
anno de rebellione tentantes. seu consentientes seu suspectos ciues aliquos in vincula cōiecere exin tormē
tis ac questionibus proditio expresso crimine. vltimo supplicō affecerūt. In aquila marsoꝝ vrbe apud
quā memoria nostra brachius parusinus dux belli formidatissimus dum per anni tempus obsidionem te
nuissent martini quinti pontificis maximi ac felicissimi armis victus interijt. Diuus bernhardinus senen-
sis postq̄ ytaliā omnē xp̄i nomē p̄dicando pagrasset. mortalis vite cursum ꝑegit. eoq̄ in loco sepultus cla
rere miraculis affirmat̄. Fuit aūt bernhardino generosa inter senenses origo. nec vera ē assertio eoꝝ. q̄ pa-
triam illi massam fuisse tradunt. q̄uis puericie sui ibi nōnulla rudimenta ꝑegerit. cum essȝ mater eiꝰ massa
na ceteꝝ pater ac maiores sui longa serie inter nobiles senenses habiti sunt vbi ⁊ ip̄e natus. ⁊ maiori ex p̄-
te educatus. Cum adoleuisset iuri pontificio ediscendo operā dedit. ꝗ cum sepultis parētibus fallaces hu
ius mundi blandicias. ⁊ inania eius esse ꝓmissa animaduertisset. distributa inter xp̄i paupes substantia.
diui francisci religionē ingressus. traditam sibi regulā exactissime obſuauit. declinansq̄ maiores conuen-
tus. eoꝝ ductor ac mḡr effectus ē. qui fratres obseruantes appellant̄. maximuȝ autē ei studium in edocen-
dis pp̄lis fuit. qui cum eēt facundia copiosus. ⁊ doctrina insignis. incredibili oīm attentione audiebat̄. ⁊
quasi alter paulus eēt vas electionis in admirationē ac reuerentia habitus ē. Tres euȝ pp̄li sibi pontificē
elegerūt. vrbinas ferrariēses senēses. ꝗ nō fuit ei cōsiliū. linguā q̄ toti possȝ ytalie ↄsulere vnā ītra vrbem cō
cludere. Regnū iā neopolitanū īgressi ad felices alfonsi mirabilesq̄ reꝝ cursus stilū ↄuertimꝰ. Post bellū
nauale qd̄ ip̄e cuȝ genuensibus infeliciter gessit. tanq̄ cognorit fortuna suū errorē. q̄ tanto principi molesta

fuisset. nouercale odiũ in maternũ mutauit affectũ ⁊ que illi aduersissima fuerit fecũdissima facta est. nã phi
lippus mediolanensiũ princeps vbi captiuũ regem ad se ductum ⁊ se victorẽ longe minorẽ victo aĩaduer
tit mox ex hoste factus amicus leberũ esse regem iussit societatecꝫ secũ equis conditionibꝰ facta eũ magnis
muneribus donatũ a se dimisit. Jsabella interea ꝯiunx rhenati lothoringie ducis. qui cũ alfonso de regno
contendebat ⁊ ꝑ id tempus in captiuitate philippi burgundie ducis detinebat̃ cũ duobus ꝑuis filijs caie
tam venerat eacꝫ p̃sidio firmata neapolim se ꝯtulerat. Sꝫ petrus arrogo frater alfonsi qui ex bello nauali
cũ paucis triremibus euaserat. repata in sicilia classe p̃ter spem mutatus ab altera factione caietanoꝝ nocte
ꝓfectus eo caietã obtinuit ⁊ expulso hostiũ p̃sidio suũ imposuit missis ad alfonsum nauibus que illum ex
portu venerij aducherent. Appulit paulopost caietã in eisdẽ nauibus. alfonsus deinde capuã petijt. que li
cet medio tp̃e ab ysabella ⁊ iacobutio candola acriter oppugnata fuisset. virtute tñ iohannis vintimilij eiꝰ
loci p̃fecti in fide ꝑstiterant. Jbi reimũdus nolanꝰ regulus alfonso recõciliatus est ⁊ mox scaphatũ in insu-
la sarni sitũ castrũcꝫ marcs in deditionẽ acceptũ. Jsabella vbi se viribus alfonsi imparẽ se esse cognouit ab
eugenio romano pontifice auxiliũ petijt qui vitelliscũ patriarchã alexandrinũ cũ tribus milibus equitũ ac
pari numero peditũ ad eã misit. ꝓfectꝰ in agrũ cãpanũ patriarcha aliquot castella vi cepit. obsedissetcꝫ ca-
puã nisi iohãnes vintimilius. dccc. equites quos regina ad eũ transmiserat ex improuiso inuadens fudis
set cepissetcꝫ. Aggressus est tñ idẽ patriarcha iohãnẽ anthoniũ principẽ tarentinũ ad montẽ fusculũ ac eũ
expugnatũ in castris captiuũ abduxit. eacꝫ demũ lege dimisit vt frater eius quingentis equitibus stipẽdia
pontifici faceret. Gerebant patriarcha ⁊ iacobus candola cõmuni ꝯsilio ⁊ amicis animis ꝓ regina bellũ
ꝫ interuenientibus simulationibus copias separũt. interea duoꝝ mensiũ inducie inter patriarchã ⁊ alfonsum
facte. quibus durantibus patriarcha iacobutio reconciliatus iunctis cũ eo viribus prius opprimere alfon
sum statuit ꝙ̃ reconciliationis ad eũ noticia ꝑueniret. Erat alfonsus apud vicũ iulianũ tribus miliaribꝰ ab
auersa secutus in castris. cũ sibi nunciatũ ẽ hostes rupto induciaꝝ fedẽ aduẽtare sibicꝫ minime tutũ expecta-
re impetũ. ob quã rẽ sublatis signis mox capuã se recepit. nõ tamẽ abscꝫ dãno suoꝝ qui postremũ agmen
duxere. Exin cũ patriarcha auersaꝫ sibi ad inhabitandũ tradi ab Jsabella peteret iacobꝰ impediret rursus
inimicicie inter eos suborte sunt. ꝫ cũ tranenses excepta arce alfonsum dñm appellassent ⁊ arx oppugnari
cepisset. patriarcha cũ exercitu eo ꝓfectus obsidionẽ firmauit. cui ⁊ iacobus candola ab Jsabella rogatus
et iohannes anthonius vrsinus ⁊ multi alij se ꝯiunxerunt firmata obsidione cũ iohannes anthoniꝰ haud
ex animo bellũ gerere crederet̃ ⁊ naues regis aduentare tranensibus auxilio narraret̃. veritꝰ patriarcha ne
intercluderet̃ cũ paruo nauigio ingressus mare tancꝫ pecunias ab eugenio petiturus in picenũ adnauiga-
uit. deinde se romã contulit. milites eius sine duce relicti ad candolã se contulerunt. Arx deinde alfonso de
dita est ⁊ iohannes anthonius ad eũ redijt. Jnter hec rhenatus e captiuitate dimissus cũ decẽ triremibus
neapolim venit ⁊ vocato a se iacobo candola ex eius ꝯsilio scaphatũ petens in deditionẽ accepit. deinde in
sulmunensem ꝓfectus cũ frustra vrbẽ obsedisset agrũ vastauit incendio. nec alfonsus interea quiescebat. ꝫ
albano ac celano agro subacto ad castrũ vetus ꝑuenerat in valle subletia sitũ cui rhenatus oblata ꝓ milita
ri more cyrotheca preliũ indixit. accepit alfonsus. sed que sunt singulari certamine an collatis signis cũ to-
to exercitu dimicandũ esset se ad vtrũcꝫ paratũ esse. Cũcꝫ rhenatus respondisset vniuersi certaminis cũ to-
to exercitu fortunã se velle subire. rhenato renunciauit placere id quidẽ. sed qm̃ veteri more eiꝰ fuit qui ꝓ
uocet̃ diẽ ac locũ prelij dicere. se cũ exercitu inter acerras ac nolã ꝓficisci. qui campus lata planicie vtriscꝫ
idoneus etẽ. ibicꝫ eũ ad diẽ octauũ prestolaturũ. Hinc orta dissensione cũ rhenatus locũ in quo alfonsus es
set ꝯstituendũ diceret preliũ impeditũ est. Alfonsus in nolanũ ꝑrexit. rhenatus in eũ locũ vbi alfonsi fue-
rant castra duxit exercitũ. atcꝫ ita suo satis honori vter factũ putauit. Exinde rhenatus in pelignos ducẽs
castrũ vetus subegit. Afonsus in vallem cardinã ꝓfectus arparidũ oppidum vi cepit. ⁊ marinũ boffam
vallis dñm captiuauit. Casertinum regulũ in fidẽ recepit. Jn lucaniã ducens oppidũ anglũ obsidione fa
tigatũ obtinuit. Luceriam dedentibus oppidanis accepit. iam quindecim milia equitũ castris eius erant.
quibus fretus absente rhenato neapolim petens cũ petro fratre binis castris vrbem obsedit. decem triremi
bus in portu collocatis. oppugnat̃ vrbs magnis viribus. nec ciues seip̃os negligunt. Sed dum petrus
paululũ a castris speculandi gracia in littore vagat̃ e carmelitano templo caput tormento ictus repente oc
cubuit. vir apud omnes ordines gratiosus ⁊ ad rem militarem natus. animi magnitudine ⁊ corporis ro-
bore excellens. ad subeunda pericula impauidus. acer ⁊ manu promptus. cuius interitu consternato exer-
citu eius diei dimissa est oppugnatio. Alfonsus vbi germani iacere truncũ cadauer inspexit Ad hec inquit
ego te frater stipendia duxi vt esses ꝙ mihi tuo sanguĩe tuacꝫ nece regnũ parares. reconditcꝫ loculo corpus
iussit ⁊ in arcem maritimã deportari. cui post tempora nactus idonea dignum suo genere funus duceret.
Sequentibus ṽo diebus cũ oppugnatio repeteret̃ tanta vis imbriũ cecidit vt necessario ab obsidione dis
cessum ⁊ res in religionẽ sit versa. Exin caynarum oppidum tradente quodaꝫ milite multis oppidanis oc
cisis ab alfonso receptũ est. ⁊ arx fame coacta in deditionẽ venit. Rhenatus interea ex pelignis reuersus
neapolim vbi que acta fuerant didicit Turrim cũ vincẽcij optune in mari sitã ad tutelam regie arcis vi ex-
pugnauit. deinde arcem ip̃am pluribus diebus oppugnans dedente profecto cui annona prorsus deerat
in potestatem suam accepit. Alfonsus vero cum frustra obsessis auxilium ferre conatus eẽt in lucanos tra-
ijciens salernitanos totamcꝫ ferme prouinciã ⁊ brutioꝝ multos in dedicionem accepit. Jacobus aũt can-
dola prestanti vir ingenio ⁊ a lr̃aꝝ studijs non abhorrens atcꝫ imprimus rei militaris peritus. qui sb̃ bra-
chio stipendia fecerat. dum castellum quoddam iacobi laguniste oppugnare nitit̃ catarri ꝓ fluuio correptꝰ
occubuit. clarus profecto regulus ⁊ ingenti laude dignus. si ꝙ̃ta industria ⁊ rei bellice cognitio tanta illi
fides ⁊ in promisso constantia fuisset. Johannes vintimilius ⁊ ip̃e ꝑ idem tempus acerras prodentibus

oppidanis ⁊ arcem fame laborantē in potestatē recepit. Auersam ꝙ a rhenato deficientes alfonsum intro
misere. qui arcem apprime munitam ⁊ forti p̄sidio defensam cū expugnare facile nō posset fossatis ingenti
bus exclusit ⁊ oppugnari quottidie iussit. Rhenatus ad anthoniū candole filiū in apuliā profectus. cū ni-
hil ꝓpterea ab oppugnatione arcis auerse cessari animaduerteret ꝑ candinam vallem ⁊ deinde ab alfonso
qui occurrerat impeditus ꝑ transuersos montes sequente anthonio in nolanum descendit. nec tamen ob-
sessis apud auersam opem ferre p̄sumpsit. cū alfonsus in castris illic potentior videret. Sed reuersus nea-
polim anthonium candolam de proditione suspectum ꝯprehendi ⁊ in carcerem retrudi iussit. que res mag-
ei detrimento fuit. nam cum castra illius sub vrbem tumultuarent ducemq̄ suū reposcerent anthoni⁹ dimis-
sus est. qui ꝯtumeliam sibi arrogatam iniquo ferens animo mox ad alfonsum transiuit ⁊ arcem auersanaꝝ
septimo iam mense obsessam ei tradi curauit. p̄suaso ꝑ ep̄lam xanto qui cū patre suo militauerat. p̄fectusq̄
ibi presidij erat: desciuit tamen paulopost anthonius ab antonio. Alfonso deinde apud beneuentū ei recon
ciliatus est cū arcē proditione traditā. Ciues quoq̄ consternati in alfonsi potestatem venissent. quo tp̄e et
calathini adactis machinis ab alfonso expugnati sunt. ⁊ castellū padula ⁊ ante vesariam castra posita. Frā-
ciscus Sfortia rhenato amicus arianū troiā manfredamā luceriam ⁊ alia pleraq̄ oppida ꝑ id tempus ī apu
lia obtinebat. quoꝝ custodiam cesari martinengo cū non paruo equitatu ꝯmiserat ip̄e in piceno agens. Ce
sar cum esset alfonso infestus bis extra menia troie pugnare ausus. bis ab alfonso ex acie fusus. turpi fuga
in vrbem se recepit. nec multo post vicarū oppidum resistentibus oppidanis vi captū p̄da militi permissa
feminaꝝ decus regio more seruatū. Alexander aūt francisci sforcie frater sub vrbem thetini reimundū can-
dolam ac ricciū ⁊ iosiam cum copijs ad alfonsum euntes repente aggressus leui certamine fudit. riccium ac
iosiam preceps fuga saluauit. Reimundus interceptus est. qui cū esset anthonij candole patruus illū scdo
ab alfonso alienauit. Venit ⁊ iohannes cardnalis tharentinus in regnum aduersus franciscum aquinanū
eugenij copias ducens. Sed occurrens alfonsus retro eū repulit. Exinde rupem vilhelmam in alto monte
sitam castellis circa occupatis fame coactam obtinuit. ⁊ paulopost capreas oppidū in insula eiusdeꝫ nomi-
nis sitam tyberij quondam cesaris siue delitias siue latebras. nec moratus castra ad neapolim posuit. simul
q̄ puteolos obsedit. qui aliq̄diu fortiter resistentes. tandem rei frumentarie defectione regi portas aperu
erunt. Turris quoq̄ quā vocant occanij recepta est. vrgebant interea rei frumentarie inopia neapolitani.
nec spem aliam habebant q̄ vel genuenses mari vel franciscum Sforciam cū anthonio candola auxiliū ter
restri itinere allaturos esse. Auellus interea faber quidam cementarius quē fames neapolim exire cōpule-
rat. ad alfonsum ꝓfectus. si premium adsit vrbem paruo militum periculo capi posse demonstrat. deligūt
viri fortes ducenti qui cum auello eiusdem fratre ꝑ ostensum aqueductum nocte vrbem ingressi menia oc-
cupent. rex cū exercitu paratus signū expectat. illi in domum quandā ꝑueniunt in qua vnica erat anus ⁊ a
dulta cum ea virgo. mater cū exclamare cepisset celeriter oppressa vocem emittere inhibita est. filia sua spō
te conticuit ⁊ iam sol exortus erat. nec amplius q̄ viri quadraginta ex omni numero puteum euaserant. q̄
nunciare ingressum regi debuerant. siue negligentia siue aliam ob causam nihil regi significauerunt. existi
mauit alfonsus aut cesos esse qui missi fuerant aut metu exilire non ausos. ꝓfectusq̄ ꝓpius vrbem ab ea ꝑ-
te que occupanda erat inuadit. Rhenatus cū ea manu quā ad subditos casus parauerat citato equo ad mu
ros contendit hostesq̄ procul amouit. ingens v̄o pauor ⁊ ꝯsternatio eos cepit qui e puteo euaserant. nec re
gredi in puteū ne armoꝝ strepitu ꝓderent. nec erumpere ꝓpter paucitatem audebant. Alfonsus vt vidit ni
hil a suis intus misceri desperatis rebus in castra redijt. Rhenatus tanq̄ periculū depulisset relictis custo-
dibus ⁊ ip̄e in regiam concessit. nec mora nuncius ad alfonsum currens multos e puteo prodisse atq̄ in do
mo tacitos ob metū latere nunciat. Iterum igit̄ ad menia succurrit instaurat̄q̄ preliū vt erumpendi anim⁹
latentibus acuat̄. Interea filius eius quē nominauimus anicole a statione sua domū veniens pulsatis fo
ribus aperiri sibi expetit. mater ⁊ qui intus erant examinati quid agant nesciunt. vincit tandē ea sententia
vt reseratis paululū foribus manus ei iniciant eūq̄ ꝯprehensum tacere iubeant. s̄ ille repente vt armatos
vidit trepidus refugit. hostesq̄ intra vrbem esse vociferat. ad rhenatū subito peruolat. queque viderit refert
at qui intus erant vno agmine raptim e domo ꝓsiliunt primoq̄ impetu menia ꝓpinqua vno tantū vigile
ibi reperto turrimq̄ occupant. Rhenatus eo nuncio ac tumultu excitatus ad menia celeriter reuersus im-
petum in hostes facit. alfonsus quo suis animos addat scalas admoueri impat. sed oppidani eā muri pteꝫ
facile tuebant̄. ⁊ qui ꝑ scalas in captam turrim euaderent grauiū saxorū deiectu obsistebant. dum pugnat̄
acriter obequitans menia alfonsus locū quendam neglectum esse aīaduertit. eoq̄ celeriter scalas admoue-
ri iubens murum obtinuit. iam qui turrim occuparant partim grauiter sauciati pugnā remiserant. partim
precipites e muro se dederant. Eratq̄ rhenatus eaꝫ turrim recepturus nisi a tergo subito cū ingenti clamo
re hostes iniecti terrorem intulissent. auxit ⁊ trepidationem oppidanoꝝ vnus ex alfonsi militibus qui per
menia vrbem ingressus conscenso equo quē vacuū forte inuenit in hostem inuectus oppinionem p̄buit ꝓ-
xime porte capte atq̄ infracte. Nō tamen rhenato defuit animus s̄ cohortatus qui aderant in hostes forti-
ter irruens coꝝ impetum paululum repressit. mox v̄o crescente hostiū numero suos exterritos aīaduertit
sensim referre pedem capit atq̄ ꝑ diui ianuarij portam hostiū compluribus in arcē regiam cū paucis se re
cepit. tum ⁊ a fori boarij porta ⁊ ab alijs diuersis muri partibus irruptio facta atq̄ ad p̄das discursuꝫ ē. a
cedibus tamen tpatum. Mox v̄o ingresso rege ⁊ prede quoq̄ finis factus. Insignis huius anni memoria
expugnatione tante vrbis que eo modo capta est quo annis antea mille ꝑ belisarium e gothoruꝫ manibus
erepta fuerat. xl. ⁊. cccc. supra millesimū ab ortu saluatoris xp̄i. Is annus erat ab initio cepti belli vnus et
vigesimus. Postridie due ingentes onerarie naues a genuensibus misse cum frumento applicuerunt. que
cognita vrbis captura sub arcem concesserunt. rhenatumq̄ omni spe recuperande vrbis abiecta inde ad-

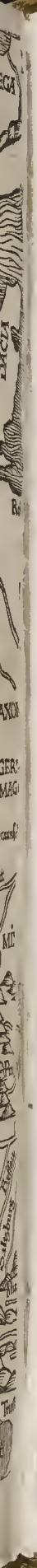
duxerunt. Tres adhuc arces in fide rhenati ꝑseuerabant. capuana. mōtana. regia. sed capuana pactis pau
coꝝ dierum inducijs ante rhenati abitum sese dedit. Regia aliq̄to postea ⁊ montana tardius recepte sunt.
Rhenatus ad eugeniū florentie morantem sese contulit. Exinde in galliā vlteriorem abijt. Alfonsus munt
ta neapoli aduersus anthoniū candolam ducens ad carpenonū castra posuit. vbi cū facta pugnandi ab an
thonio copia ineundum certamen reguli dicerent nisi princeps adesset. ego inquit alfonsus qui militi ani
mum addere consueui. iam p̄sentia mea terrorē adhibebo. absit a nostro sanguine ea vecordia. moxq̄ gale
am induit signumq̄ pugne dedit. certatum est aliq̄diu nutante victoria. Postremo fuso hostili exercitu an
thonius ip̄e captus est. cui erroris veniā postulanti non modo ignouit alfonsus verū etiā oppida q̄ a patre
accepta hereditario iure possidebat reliquit ceteris captiuis ꝑhumaniter habitis. nec quicq̄ ex anthonij sup
pellectile que ingens erat preter cristallinum calicem cepit. Post hec Pelignos Marsosq̄ subegit. Man
fredoniam ⁊ subinde arcem in potestatem recepit. omnesq̄ belli reliquias in apulia extinxit. ac pacato vbi
q̄ regno neapolim rediens in triumphantis morem exultante populo magnificentissimis apparatibus in
gressus est vrbem. Post hec de pace in alfonsum ⁊ eugeniū actū ludouicus cardinalis aquilegiensis ⁊ sua
virtute ⁊ pontificis auctoritate potens. idcirco ad regem missus eam confecit. Leges pacis in hunc modū
dicte. Eugenius pontifex alfonsum regem neapolitanū decernat appelletq̄. Ferdinando regis filio cui rex
post mortem regnū destinauerat potestatem succedendi faciat. Terracinamq̄ regno adijciat. Alfonsus con
tra eugenij auctoritati se subijciat atq̄ opituletur ad agrū picenū quē Sforcias occupauerat vendicandum.
Si q̄n pontifex aduersus turchos aut afros bellum suscipiat rex eum classe adiuuet. Sacerdotes regnorū
suoꝝ sub concilij p̄textu basileam ꝓfectos reuocet. nec patiatur tres ex suis qui cardinales sub amedeo sub
audiensi creati fuerant reuertentes ꝓ cardinalibus suscipi haberiue. matricem ciuitatem ducalem atq̄ acu
mulum in marsis oppida romane ecclesie tradat. Traiecit deinde in picenū alfonsus ⁊ que supra relata sūt
felici cursu ꝑegit. Exinde domum rediēs cū genuensibus duce raphaele adurno ea lege pacem fecit vt bel
lo ablato nemini petendi ius esset nec regis hostes genuensis populus nec rex genuēsium reciperet illos. nec
commeatu adiuuaret. Genuenses regi quotannis dū viueret honoris gratia pateram auream dono darent.
ac neapolim mitterent. Post hec anthonius paterna stirpe centilia ꝑ matrem vintimilius. qui multa in a
pulis egregia facinora alfonsi gracia affecisset ad fontē populi nō ꝓcul a theano quo iussi erant regni prin
cipes cōuenire cū equitibus tricentis ꝓfectus tanq̄ vnus ex purpuratis auctoritate maiorū interficere cō
stituisset. apud regem accusatus clā fugiens catāganū ditioni sue oppidū repetijt. extinctasq̄ regni lites ex
citare conatus nō solū vicinos proceres sed venetos ⁊ alios italie potentatus vt in regē arma susciperent ⁊ lit
teris ⁊ nuncijs inuitauit. sed frustra illi cuncta successere. nā cum copijs rex aduersus eū profectus ⁊ crotanam
vrbem ⁊ omnē ei reliquū agrū ademit ip̄mq̄ in catātiano reclusum ad deditionem nulla conditione interue
niente compulit. Johānem vo nuceū q̄m ꝯtumatie anthonij suasor fuerat oppidis omnibus exutum regno
excedere iussit. Secuta est paulopost ꝓfectio regis in tusciam. de qua suo loco relatū est. vnde reuersus non
multo tempore interiecto Fridericū impatorem ⁊ leonorā impatricem ex sorore sua neptem ad se venientes
tanto honore excepit q̄tum referre vix oratori maximo facundia suppetat. donatosq̄ magnifice ambos a se
remisit. Exinde q̄uis pacem vt p̄dictū est florentinis petentibus dedisset. cum tn̄ capta mediolanensi vrbe a
francisco Sfortia leonelli marchionis esten̄. interuentu cū venetis positis inimicicijs fedus iniisset alterum
tamē in tuscia bellū gessit misso in eam expeditionē Ferdināndo filio. de quo satis inter res ethruscas cōme
moratū est. Soluta est ⁊ pax cū genuensibus capta naue que de chyo insula genuam petebat vt postea refe
remus. Ob quā rem cōmota republica genuen̄. Johannes philippus flisca gente ꝓgnatus cū quatuorde
cim altissimis nauibus in portū vsq̄ neapolitanū adnauigauit. ibi vt regis triremes onerariasq̄ naues in
cenderet. sed repulsus tormentis eneis inglorius abijt. nec multis post diebus classis regia ad montē cyrceū
sex genuensium naues insecuta cū homines effugissent demersit diuiti preda in eis recepta. Quibus ex rebus
q̄q̄ de pace tota ferme ytalia conuenisset inter genuenses tamē ⁊ regē concordia fieri non potuit. Sed cum
genuenses exules ad regis opes confugissent classis ei concessa est que ligusticū vexans litus. etiam vrbem
ip̄am vt relatum est oppugnare nō dubitauit ⁊ nunc maioribus viribus idem bellum repetitur. Fuit autem
alfonsus cū Fridericus imperator ad eum venit annis circiter octo ⁊ q̄nquaginta natus. corpore gracili vul
tu pallido. sed aspectu leto. naso aquilino ⁊ illustribus occulis. crine nigro ⁊ iam albicanti ad aures vsq̄ pro
tenso. statura mediocri. cibi potusq̄ temperans. nec vino vsus nisi aqua multa ꝑdomito. litteris ꝑ omnem
etatem operam dedit. Grāmatice apprime peritus q̄uis latine ꝑraro loqueretur. historias omnes coluit.
nec poetas aut oratores ignorauit. dyaleticos nodos facile soluit. nihil ei abditū in philozophia. archana
theologie ꝑscrutās. omnia de p̄scientia dei. de libero hoīs arbitrio. de incarnatione verbi. de sacramento al
taris. de trinitate. de difficilimis questōnibus ꝑcontāti ⁊ p̄sto ⁊ sapienter occurrit. in responsionibus dan
dis q̄uis breuis ⁊ circūfusus. nunq̄ tamē diminutus. Sermone blandus tersusq̄. Summa ei cura ne q̄s
piam ab se abiret. ingratas petitiones differre maluit q̄ negare. Fauit religioni. rem diuinam diligēter cu
rauit. Sacerdotalia indumenta ⁊ altaris ornamenta ea parauit quibus ꝯpari alia nulla queant. Sacram
ac domesticam suppellectilem auream ⁊ argenteā admirabilē ⁊ incredibilē composuit. margaritas vnio
nes. adamantes ceterosq̄ lapides p̄ciosos toto orbe quesitos coemit. sacelli in quo sacris interfuit ⁊ aula
rum quas incoluit parietes diuitibus atq̄ aureis pannis ornauit. Uestiuit seip̄m nitide magis q̄ p̄ciose.
serico raro vsus aut ostreo. paludamento. venationi magnā vite sue partē consecrauit. In bello seuerus ⁊
asper. in pace clemens ac mansuetus. pepcit facile his qui contra se arma tulerant. humanū sanguinem in
uitus fudit. scelera tn̄ odit. nec impune subditos delinquere passus est. Regnū quod multis antea seculis
spelunca latronum fuerat adeo pacatum securumq̄ reddidit vt quacunq̄ iter habeas nullus p̄donum metus

adsit. Legatis omnibus ad se venientibus sumptus oppipare prebuit. Apostolicis qui cardinales essent
obuiam extra vrbem profectus quasi patres honorauit. naues insolite magnitudinis fecit. ⁊ quas qui ꝓ-
cul inspiciat sublimes esse arces ꝑ mare vadentes arbitref. Edificauit plurib⁹ in locis. ſ in neapoli supra
q̃ dici possit splendide ac magnifice arcē regiam cui nouo castro fuit nomen a fundamentis eiectā iterū ere
xit. tum opere mirabilē. inexpugnabilemq̃ tum sumptu magnificentissimā. turribus orbiculari forma ex
lapide quadrato. mirifica structura atq̃ artificio muriq̃ crassitudine inaudita ⁊ ingenti arcu triumphali ex
marmore candidissimo excitat. Reformauit ⁊ arcem sancti saluatoris in mari exono nuncupatū. cuius in-
expugnabilis situs ad vsum magnificentissime regie redactus est. Ampliauit ⁊ vrbis portum obiecta ī ꝓ
fundo maris altissima mole. crassissimo muro. turribus munita. salubritatē vrbi exiccatis paludib⁹ dedit.
Magnus ꝑfecto princeps ⁊ in vtranq̃ fortune partem ꝓbatus. qui inter cetera sibi aduersancia etiam ter
remotum anno ab hinc scdo passus est. toto ferme regno qualē nec nostra nec patrū nostroꝝ memoria visuz
auditumue ferunt. nā ⁊ multa regni oppida funditus corruere. inter que arrianū ita absorptū est tanq̃ scis-
mate perijsset. Cara ciuitas absq̃ insigni ruina supfuit. circiter. xxx. milia hominuz inter cadentia tecta pe
risse ferūt. neapolitanoꝝ nobiliores edes discisse disiecteq̃ sṫ. nec tēplū ī ea vrbe lesionē nō sensit. ſ hodie
iam ciuitas ferme refecta est ⁊ ciuiū diligentia ⁊ regis liberalitate. Ceterū clarissimi regis qui seculum no
strū veluti sidus q̃ddā ꝑfulgidum illustrauit. haud ab re fuerit q̃breuissime velut in epilogo p̄clara facino
ra ꝑcurrere q̃uis temporis a nobis recepti pleraq̃ modū excedant. ex quibus illustriora huiuscemodi sūt.
Adolescens mortuo ferdinando patre aragoniā ⁊ que ab illo in hispania regna suscepit cū aliq̃diu sapiē-
ter administrasset adoptatus in filium a iohanna neapolitanoꝝ regina dissuadentibus amicis expeditio-
nem in ytaliam suscepit regine opem tulit. Ludouicū ducez andegauensem. qui regnū sibi hereditario iure
debitū affirmabat. pluribus prelijs afflictū expulit. reginā que malo vso consilio ab se defecerat nō tam pu
niuit q̃ cohercuit. Rhenatū alterū regni emulū armis victū cedere compulit. Johannem vitelliscū alexan
drie patriarcham magnis copijs insultantem regno fugauit. Caietā bis cepit. semel acri pugna deuictam
et iterū ciuitatis parte vocante cum defecisset neapolim q̃uis rhenatus ⁊ magnus inesset popul⁹ expūgna
uit. Johannē fratrem nauarre regē in hispania laborantē armis adiuuit. Massiliā insignem ꝓuīcie ciuita-
tem noctu adorsus obtinuit ac diripuit. ad insulam gerbim quā veteres lothophagiten appellauerunt a cō
tinenti affrice quatuor milia passuum distantem obsidione amouit. Bosoriū prouincie regem cū copijs ad
uentantem in ꝓximo littore victum ex minoribus castris ad maiora fugere compulit. Nec diu p⁹ ex eisdez
barbaris tributa suscepit. Ab eugenio pontifice maximo. qui sibi de regno contrarius esset. quas tandem
voluit leges pacis accepit. Franciscum Sfortiam ex agro piceno armis deturbauit. ⁊ in albania ⁊ in orien
te ꝑ suos duces turchis infestus non parua eis damna intulit Bis florentinos ob res gallicas armis affli
xit. Bis eis pacem petentibus dedit. Sed maius omnibus est ⁊ admiratione stuporeq̃ digni⁹ quod pre
lio nauali a genuenlibus vt ante diximus supatus ⁊ in philippi mediolanensium ducis captiuitatem ad-
ductus mox liberatus potentissimo regno potitus est ⁊ a victoribus victor tributum accepit. ⁊ adeo erga
phillippum gratus inuentus vt ab illo sup̄ma voluntate heres sit nuncupatus. Uera gothoꝝ soboles ex
quibus deriuatum esse regiū hispanie sanguinem vnde alfonsi origo est haud quaq̃ ambigunt. Illis ⁊ pre
lio vincere ⁊ regna sibi subijcere propriū fuit. quoꝝ vestigia ferdinandus imitatus haud dissimilem filiuz
genuit. q̃ndo ⁊ ip̄e aragoniaz Cathaloniam Ualentiam Siciliam. Alfonsus vero eam ytalie partem. que
olim magna grecia dicta est pugnando. instando. vicendo sibi subiecit. ⁊ magister ytalice pacis fact⁹ hispa
nicarum quoq̃ rerum moderator et arbiter esse videtur.

Declaratur⁹ sitū ymaginēqz germanie in seqnti tabella depictā. occurrit dictū strabonis libro septimo. germani gallicā nationē imitantes. corpore procero. coloreqz flauo. Jn reliquis rebus ⁊ forma ⁊ moribus viuendi ritibus gallis pares sunt. Ideo romani eis hoc nomē iure indidisse vident. cū eos gallorū frēs eloqui voluerūt. legitimi em̄ frēs romano s̄mone germani dicūtur. Est aūt germania a vetustis rerū scriptoribus multū neglecta. q̄z tunc interna ⁊ penetralia eius fluminibus impedita. siluis ac paludib⁹ inuia. barbarico ⁊ pastorali ritu. nec nisi ad claroꝝ animū ripas culta erāt. Reiecto aūt ydoloꝝ cultu. religio neqz catholica mitior facta. quantū coaluerit nemo est qui ignorat. Latissima ē. habēs ab oriēte sarmatas ⁊ pannonios inferiores. a meridie alpes. ab occidēte gallias. ad aquilonē oceanū germanicū ⁊ sinū balticū. quē orientalem dicūt. Amnes in ea totius europe clarissimi rhen⁹ danubi⁹ albis alijqz innūerabiles ⁊ memorandi. Rhen⁹ inqz fontes habet in monte septimo altissimo alpiū iugo. Jn cuius vicinio ꝓdeūt rodanus galliā lugdunēsem narbonensemqz alluens. Similiter padus ytaliā rigans. Ticinus qui padū ꝓpe papiā influit. Athesis q̄ per agrū tridentinū veronēsemqz tandē in adriaticū mare exonerat. Defluit autē rhenus ad aquilonē auido meatu per conualles ⁊ abrupta montiū. Curiēsemqz percurrēs agrū nauigabilis efficitur. Moxqz duos lacus ꝑclaros efficit. venetū ⁊ acromū hodie lacū bodme ⁊ cellensē vocatos Relinquēs in medio constantiā vrbē concilio martini qnti insignem. Deinde flexuoso littoꝝ amfractu. varijs montiū rupibus incitatus. terribili fremitu eructuat. crebrisqz recessibus alueū suū excauat. Iteꝝ per augustam rauricā hodie Basileam nobilē vrbē defluens. resistentia sibi littora rodit. alueosqz sibi nouos magno accolaꝝ damno querit. Argentināqz Spirain wormaciā Maguntiā. Confluentiā. Coloniam nobilissimas germanie ciuitates preterfluens. assumptis multis nauigabilibus amnibus. vt Meno. Necaro. Limago. Mosella. Masa alijsqz. Jn oceanū germanicū multis hostijs effunditur. factis insulis. quarum alique a frisijs. alie a sycambris. i. gelrensibus. alie a Batauis hodie holandrinis incolūtur. Occurrit secūdo danubius celebratissimus Europe fluuius. cuius fontes in iugis montis arnobe vbi caput hercinee silue. in villa vulgo Doneschingen latine danubij locio. fluit autē ab occiduo in oriente. primo lentus ad duas dietas Vlmā vsqz celebre sueuoꝝ oppidū. Ibiqz auctus blauio hylaro alijsqz fluminib⁹ statim nauigabilis efficitur. per innumerasqz lapsus gentes. nobilissimasqz ciuitates alluēs immenso aq̄rum auctu sexaginta amnibus receptis. pluribusqz eorum nauigabilibus tandem in pontum euxinū. vastis sex ostijs euoluitur. Occurrit tercio albis fluuius cuius fontes in montibus diuidentibus Slesiā a Bohemia. cum fluuio multauia. bohemiā mediam rigat. tandemqz per scopolosos recessus silue bohemice penetrans Missenā inclitam vrbem. Magdeburgūdumqz ast alias marchie et saxonie ciuitates alluens. in oceanū tandem germanicū ꝓpe hamburgā influit. Sunt item alij amnes clarissimi. quoꝝ fontes breuitatis gratia omitto. Occurrit quarto loco silua hercinia quā hodie circa caput ⁊ fontes danubij inquilini siluam nigram nominant. scd̄m pomponiū mellam dierū sexaginta iter occupās maior ⁊ notior alijs. Sortitur aūt alia ⁊ alia nomia prout germanos accedit ⁊ diuidit. habet ⁊ multos ramos ⁊ cornua. quibus alia indigene dant nomina. a capite em̄ ortus sui vsqz ad necari fluminis ripas percurrēs. nomen silue nigre obseruat. a ripis vō Necari vsqz ad menū flumen vulgo nomen Ottenwald. a Meno vō vsqz flumen Lonam prope Confluentiā westerbald latine silua occidentalis vocitatur. Postea flectit se ad orientem. diuidensqz franconiam ab Hassia. Item franconiam a Thuringia iterum aperit se medium ⁊ in modum circuli vt in sinū recipit bohemiā postea in montibus Morauie percurrit per mediū pannonioꝝ a dextris. ⁊ polonoꝝ a sinistris. vsqz ad dacos ⁊ getas. aliud atqz aliud nomen sibi vendicans. Est autem germania regio totius europe permaxima. que tū confinio societateqz romanoꝝ. tū sacra religione ad eā humanitatē est redacta. vt quēadmodū numa pompilius ferocē. indomitūqz romanū populū religione ⁊ iusticia gubernauit. Ita religione germanica barbaraꝝ vicinarūqz sparsa congregauit imperia. ritus molliuit tot populoꝝ discordes ⁊ feras linguas. sermonis sui cōmercio ad colloquia contraxit. humanitatemqz eis dedit. Est item germanie locus nobilis. precipue vbi fluminibus irrigatur. Magna enim ⁊ beata illi amenitas. celo temperies. campis fertilitas. colles aprici. saltus innoxij nemora opaca frumentorū omnis generis habundantia. vitiferi colles. amniū fontiūqz vbertas. totā eam perfundens. vndiqz negociationibus. cōmercioqz potens. bona hospitibus. mitis supplicibus. neqz ingenijs. ritibus. viris. precipue ī re bellica alicui nationi cedens. Metallorum item oīm fertilitate nullis cedit terris. Vniuersa em̄ ytalia. gallia. hyspania item alie atqz alie nationes. argentū quasi omne ex germanie negociatoribus habent. Similiter cuprum stannū habundat. Item mineris salis. quorum fontes copiosissimas habet. Sola item sine externis auxilijs. tot equitum. tot peditum armare potest. vt extraneis nationibus facile resistere possit. Plura ⁊ immensa dicenda forent de religione. iusticia. fide. que omnia ne tedij arguar omitto.

VSLANT
NORWEGA
IBERNIA
SCOCIA
ANGLIA
DACIA
OCEANVS GERMANICVS
Hamburg
Lubick
LVNDEA
HOLAND
Prug
Antorf
Traiectum
Monstri
FRISIA
Albis fl
Calis FLANDRIA
Visurgus fl
OCCIDENT
Tibulla fl
Leodiu
GELRIA
WESTVALIA
Colonia
Masa fluuius
BRABANCIA
Aquisgranu
PICARDIA
NORMANDIA
MARCHA
FRANCIA
Lutzburg
Trier
Marburg
BRITANIA
Palantina
Erfort
Paris
Mosella fl
Mentz
Franckfurt FRANCONIA
Menus fl
Heidelberg
Erabipulis
Sala fl
Ozliens
Secana fl
Mets
Speier
Neccarus fl
Bamberg
Eger
Tors
Nurmberg
Argentina
Sana fl
BVRGVNDIA
Basilea
Noling
Salin
SWEVIA
Vlma
Danubio fl
Lucern
Lion
SVEVIA
BAVARIA
Zurch
Limag fl
Vesontz
Rodang fl
Constancia
Bern
Lucus fl
Augusta
Isara fl
Genf
Renus fl SVEITZER
Iler fl
Isara fl
Enos fl
Salzburg
Auinio
Durencius fl
Athesis fl
Villach
PROVINCIA MASSILIA
LONGOBARDIA
Verona
Vincencia
Padua
Venecia
Triest
Ianua

wo are also la
is 423 X 300 m
without the
able of
e print
lines
The
hich
onten
stan
on eac
preserved

ich equ
s great Histo y of the wn as th
ook has a fascination wh our day
kish interest knows something This g
ach to the text which, though fresh and sprightly, I
recommend it — even if one could read it in its
the woodcuts which, strewn over the text with a lavish
volume a unique product of medieval bookmaking. The
or the learned few; it was made rather to
not a mere chance that it was produced at
an city at the end of the fifteenth century.

Koburger), the printer of the book, wa self a repre-
made Nuremberg powerful. Belonging to a rich
the new craft of printing in 1470, and within the next
rade that surpassed that of any other printer then
hronicle was not his original enterprise Koberger,
of Strassburg, Cologne, even of Basel or Lyons were
only on commission. The real publishers were two
Sebald Schreyer and Sebastian Kamermaister, and
urff The two "patricians"
was com-

kely he himself
becoming later a
eading than in
acquired a
especially on historical
story of the world — one in
berg, would receive a fairer
nds of the Italian or French
ds, who also thought that
wn Chronicle. Having
ely easy to find the

rical works, is merely
hilipp de Foresti has been
dozen other chronicles could be
berg it must be stated that he did
ks chiefly from Flavio
Aeneas Sylvius's
's "Speculum
ed also with the
t.
own day, is divided
into six ages In the
age, for the seventh,
d the Last Judgment
he same as in the other
end: the first at the deluge, the
third at the reign of David, the fourth at the
at the incarnation of Jesus, and the sixth at the
is of urse, the section covering the sixth ag